

Magyar szotar gyökerrenddel es deakozattal. 1. A - K

Egyet ny.

Budan 1831

Signatur: *35.N.51.(Vol.1)

Barcode: +Z181660406

Zitierlink: <http://data.onb.ac.at/ABO/%2BZ181660406>

Umfang: Bild 1 - 426

Nutzungsbedingungen

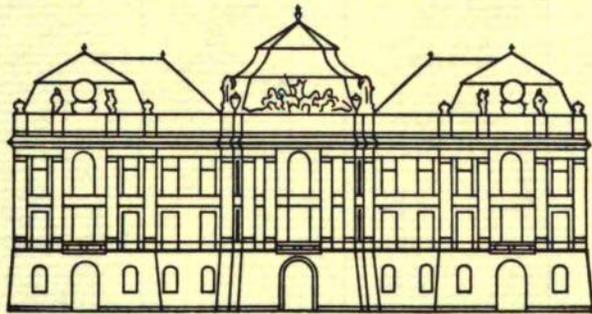
Bitte beachten Sie folgende Nutzungsbedingungen: Die Dateien werden Ihnen nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke zur Verfügung gestellt. Nehmen Sie keine automatisierten Abfragen vor. Nennen Sie die Österreichische Nationalbibliothek in Provenienzzangaben. Bei der Weiterverwendung sind Sie selbst für die Einhaltung von Rechten Dritter, z.B. Urheberrechten, verantwortlich.

Hinweis: Das Dokument enthält hinterlegte Textdaten, die eine Suche in der Datei ermöglichen. Diese Textdaten wurden mit einem automatisierten OCR-Verfahren ermittelt und weisen Fehler auf.

*35. N. 51.

2 vol. Paehler.

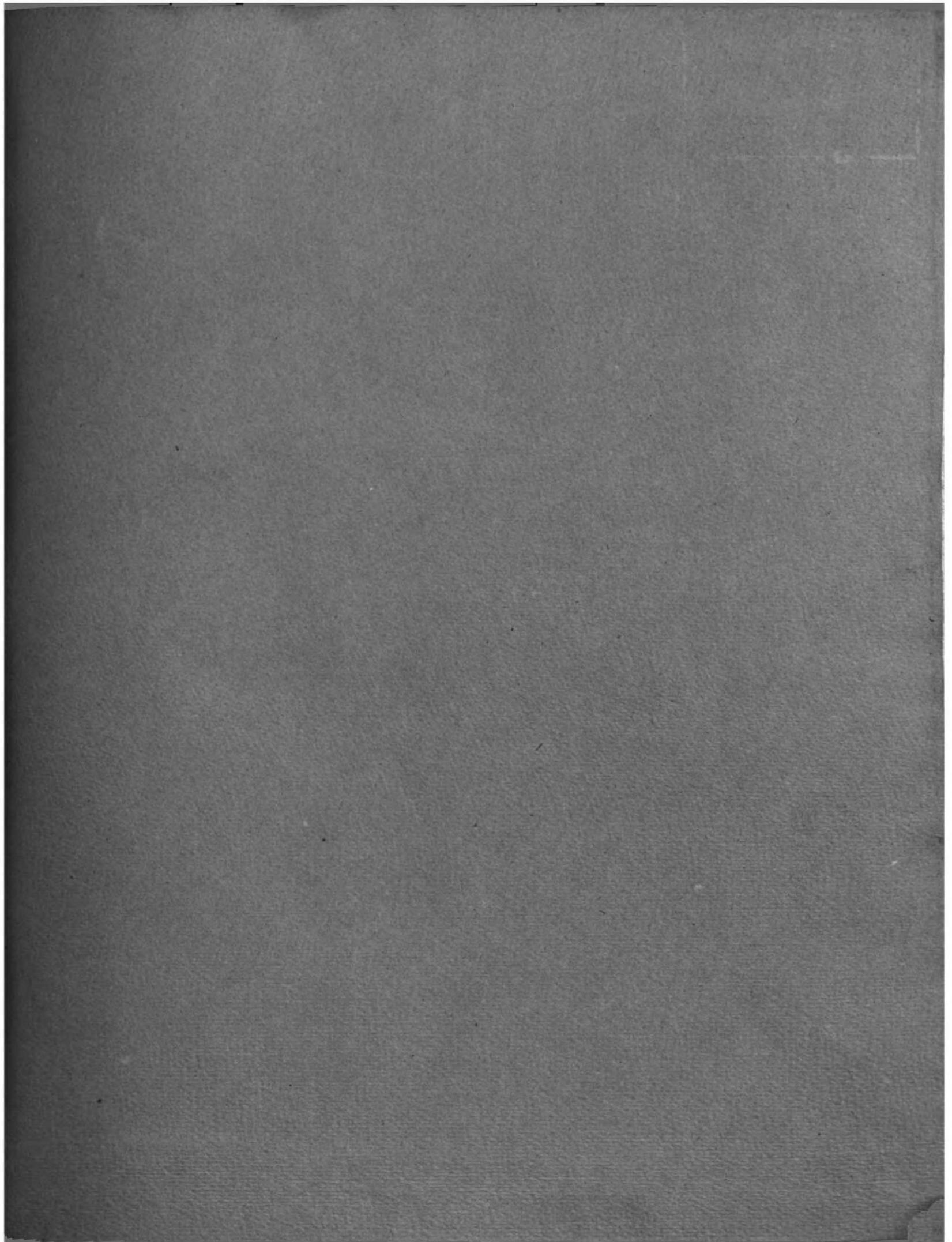
MENTEM ALIT ET EXCOLIT

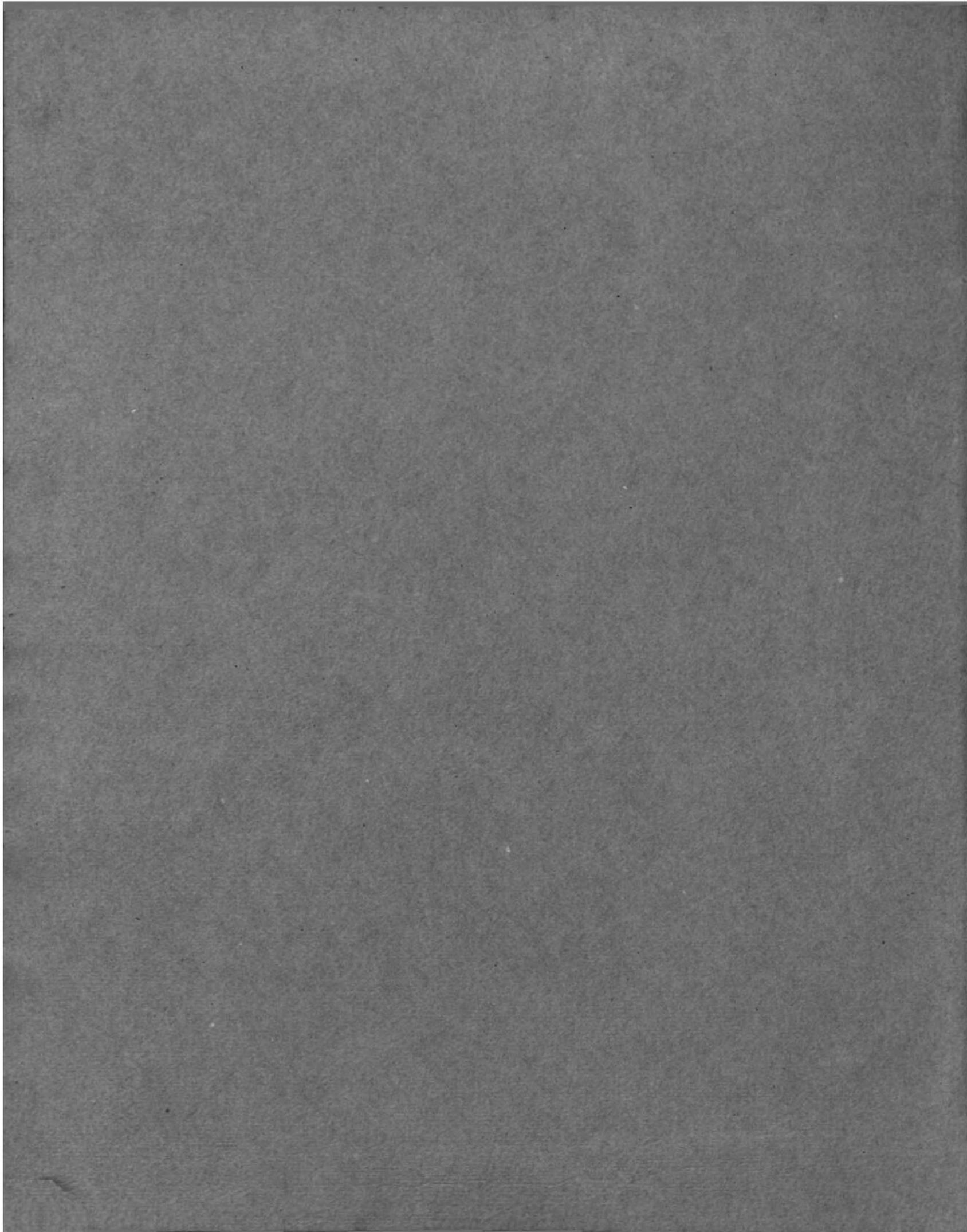

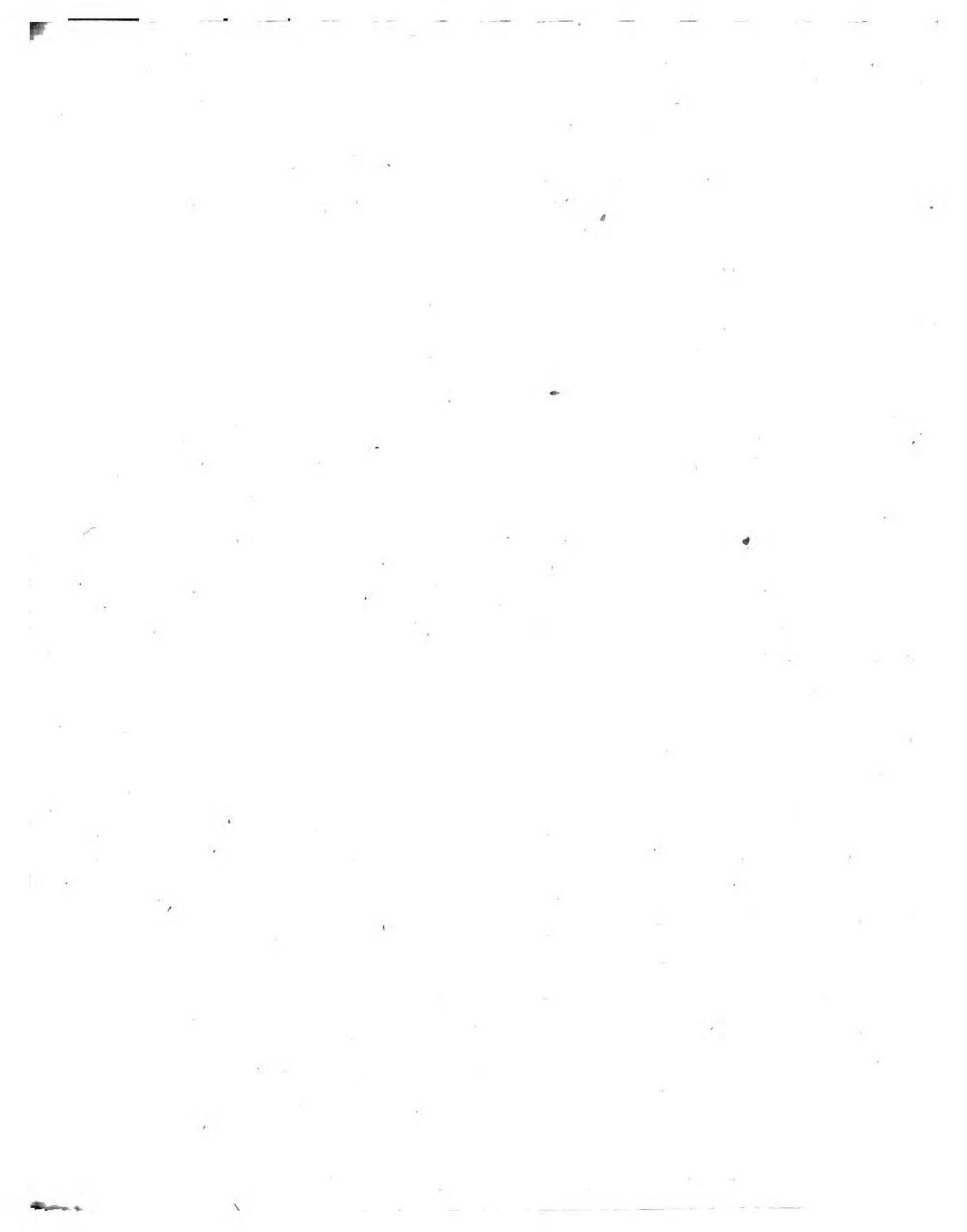
K. K. HOFBIBLIOTHEK
ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK

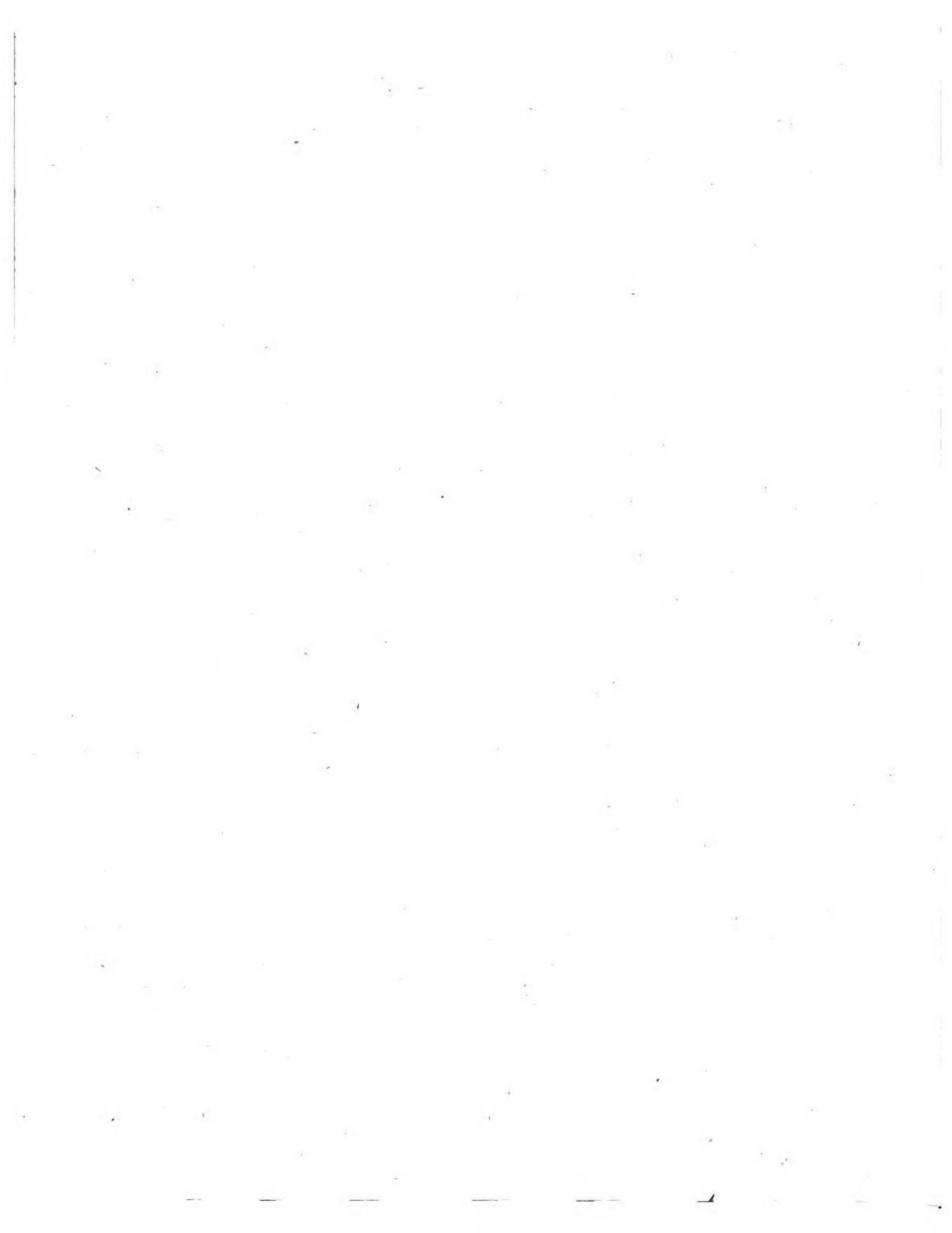
* 35. N. 51

2 Vol.

MAGYAR SZÓTÁR

GYÖKÉRRENDEL ÉS DEÁKOZATTAL.

KÉSZÍTETTE

KRESZNERICS FERENCZ

SZOMBATHELYI MEGYEBÉLI PAP, BÖLCSELKEDÉS' DOCTORA, SÁGI PLÉBÁNOS,
KEMENESALI ESPEREST, SZENT SZÉKI BIRÓ, ÉS A' MAGYAR TUDÓS,
TÁRSASÁG' TISZTELETBELI TAGJA.

KIADTÁK

A' MAGYAR NYELV' ÉS A' SZERZŐ' NÉHÁNY BARÁTJAI.

ELSŐ RÉSZ

A — K.

Posteaquam Tyrannis mihi Libros disposuit, MENS addita videtur meis aedibus. Cicero ad Atticum. Lib. IV. Epla. 8.

B U D Á N,

A' MAGYAR KIRÁLYI TUDOM. EGYETEM' BETŰJIVEL.
MDCCCXXXI.

TEKINTETES NEMES
VAS VÁRMEGYE'
FÉNYES
KARAINAK ÉS RENDEINEK

MÉLY TISZTELETTEL

A° KIADÓK.

TELETYPE UNIT

1000 W. 10th St.

MINN.

ST. PAUL, MINN. 55102

TELEPHONE UNIT

1000 W. 10th St.

BÉ - VEZETÉS.

Vége el készült az én Magyar Szó-tárom is, mellyet akár Oktatónak is el nevezhettem volna, mivel természeti renddel vagyon elő adva, és, mivel ez a' rend leg alkalmas az oktatásra, mert, a' kik eddig Magyar Szó-tárokat írtak, csupa bötü - rendet követtek, alkalmatlant magoknak az írásra, olly alkalmatlant, hogy Scaligernek haj-borzasztó ítélete szerint, ezen ilyen csupa bötü-rendbe vett Szó-tárnak írása a' kizárásoknak minden gyötrelmeit föl érné 1), alkalmatlant másoknak az olvasásra, úgy hogy semmi gyönyörűség nem volna ez ilyen Szó-tárok' olvasásában, haszon kevés, és csak szükségből üttetnének föl.

Ideje volt már egyszer ezen alkalmatlanságokat ki kerülni, a' természeti rendet elő venni; ki keresni, mi való előbb, mi miből, és hogyan ered, mint nevedik, mint szaporodik, mint ágozik el, szóval előbb kellett meg ismertetni a' gyökér-szavakat, és a' mik ugyan azon egy gyökérből származnak, azon egy gyökér alatt elő adni, nem szanaszét, nem el szórva.

Első gondom volt tehát a' szó' gyökerét ki nyomozni, mit a' Magyar nyelvben tellyesíteni igen könnyű, mert a' gyökér-szavak nálunk egy taguak, és, a' mi különös szerencse, jobbara jelentők, és mivel a' Magyar nyelvben elő-ragok (praefixa) nincsenek, akár melly szónak elején is könnyen föl találhatók. Alább erről bővebben.

A' gyökér-szónak nevedése, el szaporodása, el ágozása bizonyos apró szócskáknak hozzá adásával történik meg. Ezen szócskákat, mivel a' gyökér-szóhoz RAG-adnak, és véle egyetemben egy egészszet tesznek, RAG-szónak 2) neveztem, és íme az egész Magyar nyelvnek tudománya ezen gyökér-, és rag-szónak ismeretében fekszik, és azon igen rövid, és egyszerű Törvényekben, mellyeket a' Nyelv' Geniussa a' szó-ragasztásban követ, és mellyeket már a' véle való élés, és szokás meg állapított, föl szentöltt.

Második gondom volt tehát a' Rag-szókat kikeresni, de csak azokat, mellyeket egy Szó-tár-írónak használni kell; azokat t. i. leg inkább, mellyek az anya-szót nem hagyják meg a' maga nemében, hanem által változtatják p. o. a' fő-névből más fő-nevet, vagy társ-nevet, vagy ígét, vagy határozót tesznek, hasonló képen szólván a' társ-nevekről, az ígékről, a' határozókról. Ezeket itt rendre rövideden meg említeni kötelességemnek tartom, olly rövideden, a' mint csak lehet. Bővebb ki fejtések a' Nyelv-írókhoz tartozik. SUMMA PAPAVERA CARPAM.

1. §.

Fő - nevek.

1. A' Fő-nevekből más fő-nevet tesznek e' következő Ragok:

1) Scaligernek ezen ismértes verseit:

Si quem dura manet sententia iudicis olim,
Damnatum acrumnis, supplicisque caput,
Lexica conscribat, nam cetera quid moror, omnes
Poenarum facies hic labor unus habet.

Igy magyarázza Fábcsicsunk Kengyel-futójában p. 5.
Hajdan ha kit birságra ítélisz, Szó-tárokat írjon,
Barkó úgy se! Pokol' kinnya szömébe forog.

2) Mások ragasztékoknak híják. Nem ellenzem, de nekem a' rövidebb szó jobban tetszik.

II

A. E.

Dad — Dada. Vén dada.
 Gomb — Gomba.
 Kup — Kupa.
 *

Bék — Béke.
 Pill — Pille.

ACS. OCS. ECS. ÖCS.

Kor — Koracs.
 Mak — Makacs.
 Pip — Pipacs.
 Rip — Ripacs.
 *

Kő — Kövecs.

AD. OD. ED. ÖD.

Had — Hadad.
 Vár — Várad.
 *

Bok — Bokod.
 Bors — Borsod.
 Magyar — Magyarod.
 *

Szer — Szered.
 Vég — Véged.

Ez egy régi, de már ki avultt Kicsinyező rag, egyedül némelly helységek' nevein van még fön, ott is jobbára a' magán hangzója' kihagyásával, mint Káld, Sárd, Belvárd, Kisfalud, Tököld, Tömörd, Udvard 's a' t. Erről más alkalmatossággal bővebben, mert a' föl világosítást, a' régiség' tekintetéből is, meg érdemi.

AG. EG.

Csill — Csillag.
 Gomboly — Gombolyag.
 Ló — Lovag.
 *

Rét — Réteg.
 Úr — Üreg.

AK. OK. EK. ÖK.

Far — Farok, Fark.
 Súly — Sulyok.
 *

Fész — Fészek.
 Tel — Telek.
 *

Köly — Kölyök.

AL. EL.

Fagy — Fagyal.
 Hivat — Hivatal.
 It (potus) — Ital.
 *

Ét (cibus) — Étel.
 Jövet — Jövetel.
 Tét — Tétel.

ALY. OLY. ELY. ÖLY.

Gomb — Gomboly.
 *

Hömp — Hömpöly.
 Rög — Rögöly.

ANY. ONY. ENY. ÖNY.

Só — Savany.
 Maga — Magány.
 *

Bak — Bakony.
 Sutt — Suttony.
 Szak — Szakony.
 *

Bek — Bekeny.
 Tek — Tekeny.

AP. EP.

Csill — Csillap.
 Gyar — Gyarap.
 *

Köz — Közep.
 Tel — Telep, és innen Telepedik, telepít.

AR. OR. ER. ÖR.

Agy — Agyar.
 *

Bok — Bokor.
 Bot — Botor.

ASZ. ESZ.

Szak — Szakasz.
 *

Rek — Rekesz.

ACS. ÉCS.

Szak — Szakács.
 *

Kó — Kovács.

ÁG. ÉG.

Vil — Világ.

ALY. ÉLY.

Dag — Dagály.
Lap — Lapály.
*

Sereg — Seregély.
Szem — Személy.

ÁM. ÉM.

Csill — Csillám.
Vill — Villám.

ÁNY. ÉNY.

Lap — Lapány.
*

Lep — Lepény.

ÁR. ÉR.

Kád — Kádár.
Tim — Timár.
*

Vez — Vezér.

ÁSZ. ÉSZ.

Bánya — Bányász.
Hal — Halász.
Juh — Juhász.
Vad — Vadász.
*

Kert — Kertész.
Méh — Méhész.
Rév — Révész.

CZA. CZE.

Kan — Kancza.
*

Kelep — Kelepcze.

CSA. CSE.

Tó — Tócsa.
*

Szem — Szemcse.

ÉK.

Ágy — Ágyék.
Árny — Árnyék.
Táj — Tájék.
Vid — Vidék.

KA. KE.

Madár — Madárka.
Magyar — Magyarka.

*
Bőr — Bőrke, Bürke.
Ember — Emberke.
Tő — Tőke.

MÁNY. MÉNY.

Tok — Tokmány.
Zsák — Zsákmány.

NÉ.

Király — Királyné.
Szabó — Szabóné.
Szakács — Szakácsné.

NOK. NEK.

Baj — Bajnok.
Pohár — Pohárnok.
Tár — Tárnok.
Titok — Titoknok.
Udvar — Udvarnok.
*

— — Eretnek.
Fegyver — Fegyvernek.
Szövet — Szövetnek.

NYA. NYE.

Szok — Szoknya.
*

Berek — Berkenye.

Ó. Ó.

Any — Anyó.
Kuty — Kutyó.
*

Tekeny — Tekenyő.
Vizeny — Vizenyő.

SÁG. SÉG.

Atyafi — Atyafiság.
Király — Királyság.
Koma — Komáság.
Magyar — Magyarság.
*

Ember — Emberség.
Mező — Mezőség.
Őr — Őrség.
Vitéz — Vitézség.

SZÁG. SZÉG.

Or — Ország.

Ezen egynél nincs is több, és a' társ-név-
ből: Jóság.

*)

IV

TYÚ. TYŰ.

Sark — Sarkantyú.

Kéz — Keztyű.

U. Ü.

Fal — Falu.

Gyal — Gyalu.

Lap — Lapu.

Tan — Tanu.

Güz — Güzü.

Gyep — Gyepü.

Gyür — Gyürü.

Ür — Ürü.

VÁNY. VÉNY.

Bál — Bálvány.

Ör — Örvény.

2. A' fő-nevekből társ-neveket tesznek e' következő Ragok:

AS. OS. ES. ÖS.

Fog — Fogas.

Haj — Hajas.

Has — Hasas.

Vas — Vasas.

Dob — Dobos.

Foglalat — Foglalat.

Forint — Forintos.

Harag — Haragos.

Kard — Kardos.

Bér — Béres.

Kény — Kényes.

Pérez — Pérezes.

Vér — Véres.

Böcs — Böcsös.

Bűn — Bűnös.

Erkölc — Erkölcös.

Örök — Örökös.

Vör — Vörös.

I.

Haza — Hazai.

Kéz — Kézi.

Mód — Módi.

Nádasd — Nádasdi.

Nyár — Nyári.

Ősz — Őszi.

Tél — Téli.

NYI. Mennyiző rag. Suffixum quantitativum.

Arasz — Arasznyi.

Ember — Embernyi.

Láb — Lábnyi.

Para — Parányi.

Mekkoraságot, mennyiséget, nagyságot jelent ez a' Ragzat, azért a' mihez méretik, vagy képzeltek, hozzá kell adni: p. o. Tíz annyi, három ölnyi, embrenyi ember, annyi mennyi, ezrenyi ezer.

ONY. ENY.

Hajlék — Hajlékony.

Düledék — Düledékeny.

Feledék — Feledékeny.

Termék — Termékeny.

Töredék — Töredékeny.

Ez a' rag csak az ÉK végezetű fő-nevek után nemz társ-nevet. 2. Annak jelentését oltja bé a' ragzatban, hogy az könnyen, vagy hamar meg történik p. o. Feledékeny, a' ki könnyen felejt. Félékeny, a' ki hamar fél, mindjárt meg ijed. Töredékeny, a' mi könnyen törrik. 3. A' Deák ilyen jelentésben ILIS, LENTUS, BUNDUS, OSUS, végezzel él. Töredékeny: fragilis. Aluszekony: somnolentus. Kérkedékeny: gloriabundus. Feledékeny: obli-viosus.

SÓ. SŐ.

Al — Alsó.

Hátul — Hátulsó.

Tul — Tulsó.

Utól — Utólsó.

Bel — Belső.

El — Első.

Föl — Fölső.

Innent — Innentső.

Közép — Középső.

Kül — Külső.

Szél — Szélső.

Vég — Végső.

Ezen ragnak termése talán mind itt van, mert egy uttal ide kevertem a' határozókból valókat is.

TALAN. TELEN. Fosztó rag. Suffixum privativum.

Csín — Csintalan.
Dolog — Dologtalan.
Faj — Fajtalan.
Haszon — Haszontalan.
Ok — Oktalan.
Só — Sótalan.
Világ — Világtalan.
*

Ember — Embertelen.
Hely — Helytelen.
Sű — Sütelen.
Szem — Szemtelen.
Szeplő — Szeplőtelen.
Szín — Színtelen.
Szükség — Szükségtelen.

Ha a' szó magán hangzón végződik, akkor a' ragnak első magán hangzóját ki lehet hagyni, minthogy a' ki mondás igen lágy lenne. Így „erőtelen, fölhötelen“ helyett mondhatjuk „erőtlen, fölhötlen.“ Illyenek: példátlan, hibátlan, szerencsétlen, elméletlen. 2. Ezen szerint mennek némely fő-nevek is, ha bár magán hangzón nem végeződnek is, mint: Fejetlen, életlen, tejetlen, gondatlan, tollatlan, 's több usu discenda Magistro. 3. Sőt minden ígék, ha azokat fosztani kell, mint: tudatlan, véletlen; lásd alább az ígékről.

Ú. Ű. Minéműző Rag. Suffixum qualitativum.

Méltóság — Méltóságú.
Érdem — Érdemű.

Ez illyen Ragzatok magán igen ritkán, hanem a' minéműséget jelentő szónak társaságában szoktak meg jelenni p. o.

Arany-szájú.	Hosszszu levelű.
Boldog emlékezetű	Jó ízű.
Csik-szemű.	Közép szerű.
Dohos szagú.	Ló-bélű.
Egygy ügyű.	Mi némű.
Eleven eszű.	Nagy lelkű.
Édes szabású.	Nyúl-szűvű.
Fa-talpu.	Ó hitű.
Gesztenye-színű.	Ökör-nyelvű.

Pokol-kedvű.
Róka-farkú.
Síma ajakú.

Száz rétű.
Vörös bögyű.
Zordon szavú.

De vannak magán meg állók is mint: Hosszszú, domború, gömbölyű, gyönyörű, savanyú.

3. A' Fő-nevekből ígék tesznek e' következő Ragok:

AD. ED.

Ár — Árad.
Borz — Borzad.
Rag — Ragad.
Szak — Szakad.
*

Ér — Ered.
Fél — Feled.
Melly — Mellyed.
Szél — Széled.

AG. OG. EG. ÖG. Gyakorló Rag. Suffixum frequentativum.

Far — Farag.
*

Durr — Durrog.
In — Inog.
Kop — Kopog.
Locs — Locsog.
Top — Topog.
*

Émely — Émelyeg.
Mek — Mekeg.
*

Csöp — Csöpög.
Köh — Köhög.
Röh — Röhög.
Zör — Zörög.

Leg több ered a' Hang-nevekből, lásd alább a' Hang-ígékben.

AL. OL. EL. ÖL.

Piszka — Pizskál.
Talp — Talpal.
Tréfa — (Tréfa al) Tréfál.
Vas — Vasal.
*

Lovag — Lovagol.
Nap — Napol.
Ország — Országol.

VI

Rab — Rabol.
Szag — Szagol.
*

Csere — Cserél.
Here — (Here el) Herél.
Szél — Szelel.
Tűz — Tüzel.
Ügy — Ügyel.
Vendég — Vendégel.
*

Füst — Füstöl.
Kürt — Kürtöl.
Pöczök — Pöczköl.

AR. OR. ER. ÖR.

Hab — Habar.
Tak — Takar.
*

Sod — Sodor.
Tip — Tipor.
*

He — Hever.
Ige — (Ige er) Igér.
Tek — Teker.
*

Pöd — Pödör.

ASZik. ESZik.

Vigaszik R.
*

Tenye — Tenyészik.

ASZT. ESZT. ÖSZT.

Kop — Kopaszt.
Szak — Szakaszt.
Szár — Száraszt.
*

Ep — Epeszt.
ÉR — Ereszt.
*

För — Föröszt.

AD. ED ragú igék jobbára így lesznek művelő igékké, p. o. Ragad, árad, borzad, dagad, forrad, szalad, széled, mellyed 's a' t. ezen szerint lesznek művelő igékké: Ragaszt, áraszt, borzaszt, dagaszt, forraszt, szalaszt, széleszt, mellyeszt.

AT. ET.

Hird — Hirdet.
Szer — Szeret.
Vez — Vezet.

Ez igen ritka Ragzat a' fő-nevekből, de annál termékenyebb az igékből.

AZ. OZ. EZ. ÖZ.

Csata — (Csata az) Csatáz.
Oltalom — Oltalmaz.
Példa — Példáz.
Út — Útaz.
*

Bolt — Boltoz.
Falat — Falatoz.
Folt — Foltoz.
*

Fél — Felez.
Hegy — Hegyez.
*

Föl — Fölöz.
Köröm — Körmöz.
Ór — Óroz.

Vannak IK-végezettel is mint: Magzik, Vérzik, Börzik, Szemzik, Rajzik, Fajzik, Virágzik, Bimbózik, Habzik, Bucsuzik, Lángozik, Ágazik, Csirázik, Lakozi, Éhez, Vétkezik, Származik.

ÁSZ. ÉSZ.

Hal — Halász. (Piscatur.)
Madár — Madarász. (Aucupatur.)
Nyúl — Nyulász. (Lepores venatur.)
Vad — Vadász. (Venatur.)
*

Egér — Egerész.
Fű — Fűész.
Sütkör — Sütkörész.

Ha az anya-szóban hoszszú á van, a' szebb hangzat kedvéért ÉSZ-ragot kíván, mint: Ágész, Rákész, Fáész.

IK.

Húgy — Húgyik.
Lak — Lakik.

ÍT.

Gyan — Gyanít.
Gyarap — Gyarapít.
Harag — Haragit.
Hód — Hódít.
Lap — Lapít.
Pir — Pirít.
Tan — Tanít.

INT.

Köh — Köhint.
 Légy — Legyint.
 Nyom — Nyomint.
 Tap — Tapint.
 Tek — Tekint.

KODik. KEDik. KÖDik.

Agyar — Agyarkodik.
 Hála — Hálakodik.
 Király — Királykodik.
 Ragasz — Ragaszkodik.
 Szakas — Szakaszkodik.
 Tanács — Tanácskodik.
 Tamasz — Támaszkodik.

Eresz — Ereszkedik.
 Fejedelem — Fejedelemkedik.
 Isten — Istenkedik.
 Mester — Mesterkedik.
 Remény — Reménykedik.
 Törvény — Törvénykedik.

Erő — Erőkodik.
 Gyönyör — Gyönyörködik.

KOZik. KEZik. KÖZik.

Barát — Barátkozik.
 Had — Hadakozik.
 Tanács — Tanácskozik.

Meny — Menyekezik.
 Szövet — Szövetkezik.
 Úgy — Ügyekezik.

LAL. LEL.

Fagy — Fagylal.
 Fog — Foglal.

Bél — Béllal.
 Bér — Bérrel.
 Hír — Hírlal.
 Kém — Kémrel.

LÁL. LÉL.

Gyom — Gyomlál.
 Szám — Számlál.
 Táp — Táplál.

Szem — Szemlél.

LIK.

Bot — Botlik.
 Dög — Döglük.
 Disz — Diszlik.
 Fény — Fénylik.
 Hajnal — Hajnallik.
 Hám — Hámlük.
 Him — Himlik.
 Íz — Ízlik.
 Villám — Villámlük.

Ezek jobbára személyetlen igék, és a' föl-
 jebb le írt AL Ragnak IKES-sei.

ODik. EDik. ÖDik.

Folyam — Folyamodik.
 Futam — Futamodik.
 Savany — Savanyodik.
 Sompoly — Sompolyódik.

Élem — Élemedik.
 Émely — Émelyedik.
 Kerék — Kerekedik.
 Telep — Telepedik.

För — Fördik, Fördik.
 Gömböly — Gömbölyödik.

Némellyeknél H-bötü vettetik a' rag elej-
 be, talán hogy hangosb legyen a' szó, így: Bún,
 Bűnhödik. Bűsz, Bűszhödik. Hír, Hírhedik.
 Vén, Vénhedik.

OSZik. ESZik. USZik. ÜSZik.

Harag — Haragoszik, Haragszik.
 Nyug — Nyugoszik, Nyugszik.

Al — Aluszik, Alszik.

Fek — Feküszik, Fekszik.

Ezek rend-hagyó igék, a' Rag' magán
 hangzóját jobbára ki ugratják. Illyenek ezek is:
 Dicsekszik, cselekszik, elégszik, tetszik, látszik.

TAT. TET.

Far — Fartat.
 Kín — Kíntat.
 Ok — Oktat.

Bún — Büntet.

VIII

UL. ÜL.

Bur — Burul.
Faj — Fajul.
Lap — Lapul.
Szor — Szorul.

Ker — Kerül.
Ör — Örül.
Úr — Ürül.

VAN. VEN. Egyszerező Ige-rag.

Ez a' rag csak a' puszta Hang-nevekből szerez igéket, és annak jelentését oltja beléjük, hogy a' hangzat EGYSZER történt. V-bötüje a' könnyebb ki mondás' kedvéért által változik olyan mással hangzóra, millyennel a' hang' neve végeződik p. o. Csur — Csurvan, Csurran. Lob — Lobvan, Lobban. Csöp — Csöpven, Csöpven. Ezen szerint a' többi is

Bugy — Bugygyan.
Kocz — Koczczan.
Nyik — Nyikkan.
Poty — Potytyan.
Puf — Puffan.
Rop — Roppan.
Suh — Suhhan.
Top — Toppán.

Bicz — Biczzen.
Döb — Döbben.
Dör — Dörren.
Föcs — Föcszen.
Leb — Lebben.
Lök — Lökken.
Röf — Röffen.
Zök — Zökken.
Zör — Zörren.

VANT. VENT.

Az előbbeninek művelője, mellyhez csak T-bötüt kell tenni.

Csattan — Csattant, Csattantja.
Lobban — Lobbant, Lobbantja.
Pattan — Pattant, Pattantja.
Toppán — Toppant, Toppantja.

Billen — Billent, Billenti.
Csetten — Csettent, Csettenti.
Hörpen — Hörpent, Hörpenti.
Zökken — Zökkent, Zökkenti.

4. A' Fő-nevekből Határozókat tesznek e' következő Ragok.

ANKÉNT. ENKÉNT.

Ház — Házanként. (Domatim.)

Fej — Fejenként. (Per capita.)

ANTAN. ENTEN.

Iffiu — Iffjantan.

Uj — Ujantan.

Eleje — Elejénten.

Fú — Fúénten.

Rég — Réjénten.

AST. EST.

Öröm — Örömet. (Lubenter.)

Kép — Képest.

ÁNT. ÉNT.

Gyan — Gyanánt.

Kor — Koránt.

Rész — Részént. (Partim.)

Szer — Szerént. (Juxta, secundum.)

ÜL. ÜL.

Zálog — Zálogúl. (Pro pignore, instar pignoris.)

Eb — Ebúl. (More canino.)

Ember — Emberúl. (Honeste ut hominem decet.)

Mester — Mesterúl. (Artificiose.)

Remek — Remekúl. (Instar specimenis.)

Többit a' Nyelv-tudomány fejtegesse, annak a' dolga.

2. §.

Társ - nevek.

1. A' Társ-nevekből más Társ-neveket nemzenek e' következő ragok.

AD. OD. ED. ÖD.

Három — Harmad.

Nyolcz — Nyolczad.

Száz — Század.
*

Hat — Hatod.
Más — Másod.
*

Ezer — Ezered.
Hét — Heted.
Négy — Negyed.
Öt — Ötöd.

Ez tehát a' Szám-nevek' ragja. Leg inkább szokásban van FÉL és MAGA szókkal. Harmad fél, negyed fél, heted fél 's a' t. Ismét Másod magával, harmad magával, negyed magával 's a' t. IK-ragot mind el fogadják, mint második, harmadik, tizedik, századik, ezeredik 's a' t. SZOR-ragot is mint harmadszor, negyedszer, ötödször 's a' t.

AS. OS. ES. ÖS.

Olly — Ollyas.
Sárga — (Sárga as) Sárgás.
*

Beteg — Beteges.
Vörös — Vöröses.
*

Ezüst — Ezüstös.

Ez ilyen kettős társ-nevek a' szó' értelmét alább szállítják, a' mit a' Deák Sub elő-raggal mond ki. Vörös, ruber; vöröses, subruber, az az nem tellyes vörös, csak kevéssé vörös, a' mit vörhenyegesnek is mondunk. Sárga, flavus; sárgás, subflavus. Kék, caeruleus; kékes, subcaeruleus. Nyers, crudus; nyerses, subcrudus. Fejér, albus; fejéres, subalbidus. Ez ilyen Sub-értelem (kevesítőt) a' Régiek „szabásu“ szóval segítették ki mondani; így édeses (Subdulcis) helyett, édes szabásut; mondtak. Ez ilyen szabású toldalékokkal Calepinus' magyarázója igen bővelkedik p. o. Subrusticus, paraszt szabású. Subturpe, rút szabásu. Subnego, meg tagadom szabású, noha másképpen is segít magán p. o. Subagrestis, majd paraszt. Subcontumeliosus, egy kevesé bosszúság-szerző. Subgravis, nehezecske. Subinsulsus, valamenyire izetlen.

DAD. DED.

Édes — Édesded.
Gyöngye — Gyöngéded. (Molliculus).
Kis — Kiseded. (Parvulus. Infanciulo.)

Ez kettős kicsinyező Rag, de van egyes is mint rövid, rövided; apró, apród.

DI.

Gyűrüs — Gyűrüsdi.
Hunyós — Hunyósdi.
Katonás — Katonásdi.
Királyos — Királyosdi.
Tolvajos — Tolvajosdi.

Ezek mind Játék-nevek. Lásd Gyarmathi' Okoskodva Tanító Mesterét l. D. p. 344. Illyen félék ezen csúf-nevek is: Oktondi, orrondi, kortyandi, csapdi.

I.

Előbb — Előbbi.
Később — Későbbi.
Több — Többi.
Utóbb — Utóbbi.

IK.

Harmad — Harmadik.
Hányad — Hányadik.
Jobb — Jobbik.
Más — Másik.
Melly — Mellyik.
Nagyobb — Nagyobbik.

KA. KE.

Tar — Tarka.
*

Szegény — Szegényke.

TALAN. TELEN.

Bátor — Bátortalan.
Boldog — Boldogtalan.
Szapora — Szaporátalan, Szaporátlan.
*

Érzékeny — Érzékenytelen.

VAN. VEN.

Ez is a' Szám-nevek' ragja.

Hat — Hatvan.
Nyolcz — Nyolczvan.
*

Négy — Negyven.
Öt — Ötven.

Ez a' ragzás' módja nagy Régiségre mutat, olly régiségre, midőn még az egy ügyű népek VONásokkal számláltak, VONásokkal számadoztak, egy egy Vonás mind a' két kéznek újjait,
**

az az, tizet tévén. Ezen észrevétel világosságot hoz több nyelvekre is. Így a' Németeknél „zig“ (ziehen, Zug) Görögöknél „κοντα“ (κεντεω, bököm, szúrom) és az ebből származott „ginta“ a' Deákoknál, nem egyebek, mint a' VONásoknak jelentései, és így a' régibb számlálásnak bizonyági. A' Magyar után írjuk le a' többit is.

Negyven. Vierzig. τεσσαρακοντα. Quadraginta.
Ötven. Fünzig. πεντηκοντα. Quinquaginta.
Hatvan. Sechzig. ἑξηκοντα. Sexaginta.
Hetven. Siebenzig. ἑβδομήκοντα. Septuaginta.
Nyolczvan. Achtzig. ογδοήκοντα. Octoaginta.
Kilenczven. Neunzig. ἑννεήκοντα. Nonaginta.

Magyar negyvenen kezdi a' VONásait, Görög harminczon: τριακοντα, Német, és Deák már a' huszon: Zwanzig, viginti.

„Olly buta az én népem,— így szólla egykor hozzám egy Papi társom, — olly buta az én népem, hogy a' százat nem is ösméri, és Huszon túl számlálni sem tud, hanem azon túl azt mondja; egyszer húsz, kétszer húsz, 's a' t.“ El nevetém magamat; ez nem butaság, sőt inkább köszönettel tartozunk azon egy ügyű népnek, hogy nálók még a' régibb számlálásnak módja van fönn. A' régi németek sem ismérték a' Hundert nevet, hanem a' helyett azt mondták „Zehenzig“ bizonyítja ezt Adelung Szó-tárának második Részében p. 1320, a' hol így ír „In den ältesten oberdeutschen Denkmählern findet man daher auch für hundert „Zehenzig“ in dem Isidor „Zehanzo“ in dem alten Fragmente auf Carl den Grossen „Zehenzig“ Sőt a' Francziák mái napig se tudják tulajdon névvel nevezni se hetvent, se nyolczvant, se kilenczvent. Hetven helyett azt mondják „Soixante et dix“ (Hatvan és tíz) Nyolczvan helyett „Quatre vingts“ (négy húsz) Kilenczven helyett „Quatre vingt-dix“ (négy húsz tíz). Ezekért a' Francziákat butáknak nem lehet mondani, tehát azon egy ügyű népet se, mert egy ügyű lehet valaki a' nélkül, hogy buta legyen.

2. A' Társ-nevekből fő-neveket nemzenek e' következő Ragok.

KA. KE.

Csaló — Csalóka.
Sós — Sóska.

LÉK.

Eső — Esőlék.
Kötő — Kötőlék.

OG. EG.

Bal — Balog. (Sinistra).
Jó — Jog. R. (Dextra).

SÁG. SÉG.

Hazug — Hazugság.
Igaz — Igazság.
Jó — Jóság.
Okos — Okosság.
Ó — Óság.
Romlott — Romlottság.
Rút — Rűtség.
Tiszta — Tisztaság.

Beteg — Betegség.
Bő — Bőség.
Eszes — Eszesség.
Emberi — Emberiség.
Izetlen — Izetlenség.
Nagy lelkű — Nagy lelkűség.
Szép — Szépség.
Szűz — Szűzeség.
Töredékeny — Töredékenység.

Ez a' ragzás leg szaporább.

SZÁG. SZÉG.

Jó — Jóság. Ennél nincs is több.

3. A' Társ-nevekből Igéket nemzenek e' következő Ragok:

ALLja. ELLi.

Drága — Drágállja.
Jó — Jovallja.
Nagy — Nagyollja.
Sok — Sokallja.

Kevés — Keveselli.
Rövid — Rövidelli.
Röst — Röstelli.

Különös ezen ragzat' értelme, és kevéssel sokat mondó p. o. Sokallja, annyi mint soknak tartja, állítja, véli, gondolja. Meg vette volna, de drágállotta.

ALLik. ELLik.

Kék — Kékellik. (Caerulescit.)
 Vörös — Vörösellik. (Rubescit.)
 Zöld — Zöldellik. (Viridescit.)

AR. OR. ER. ÖR.

Vak — Vakar.

DIK.

Aggó — Aggódik.
 Élő — Élődik.
 Mérgelő — Mérgelődik.
 Morgoló — Morgolódik.
 Tengő — Tengődik.
 Tünő — Tünődik.
 Zörgölő — Zörgölődik.
 Zugoló — Zugolódik.

GAT. GET. Gyakorlatos művelő Rag.

Igaz — Igazgat.

Édes — Édesget.

ÍT.

Boldog — Boldogít.
 Ép — Épít.
 Fejér — Fejérit.
 Gazdag — Gazdagít.
 Gyöngé — Gyöngít.
 Jobb — Jobbit.
 Kevés — Kevesít.
 Lány — Lányít.
 Meleg — Melegít.
 Sokas — Sokasít.
 Szép — Szépít.
 Tudós — Tudósít.

Iratik ÉT-tel is mint Szépét, Épét. Né-
 mellyek a' T-bötüt is kettőztetik „Szépét, Szé-
 pít” de ez haszontalan, mert a' hosszú hangot
 a' Vonás is ki jelenti.

KODik. KEDik. KÖDik.

Ágas — Ágaskodik.
 Bolondos — Bolondoskodik.
 Dévaj — Dévajkodik.
 Diadalmas — Diadalmaskodik.
 Gondos — Gondoskodik.
 Katonás — Katonáskodik.
 Kapczás — Kapczáskodik.
 Vias — Viaskodik.

Beteges — Betegeskedik.
 Heves — Heveskedik.
 Jeles — Jeleskedik.
 Részeges — Részegeskedik.
 Szeles — Szeleskedik.
 Szemfüles — Szemfüleskedik.
 Tündér — Tündérkedik.

Kérdezős — Kérdezősködik.

ODik. EDik. ÖDik.

Bátor — Bátorodik.
 Halavány — Halaványodik.
 Józan — Józanodik.
 Káros — Károsodik.
 Piros — Pirosodik.
 Sanyar — Sanyarodik.

Beteg — Betegedik.
 Eleven — Elevenedik.
 Fejér — Fejéredik.
 Kevés — Kevesedik.
 Kövér — Kövéredik.

Örök — Örökodik.

OL. ÖL.

Más — Másol.
 Rút — Rutol.

ONG.

Bús — Búsong.

SZik.

Beteg — Betegszik.
 Hideg — Hidegszik.
 Meleg — Melegszik.
 Öreg — Öregszik.
 Részeg — Részegszik.

Ezek is Rend-hagyó ígék, és a' magán
 hangzójuk ki vagyon ugratva. Melegeszik, Be-
 tegszik.

TAL. TEL.

Nehéz — Neheztel.

UL. ÜL.

Jobb — Jobbul.
 Lány — Lányul.
 Mohos — Mohosul.

**)

XII

Tág — Tágul.
 Tollas — Tollasul.
 Új — Újul.
 Vad — Vadul.
 *

Ép — Épül.
 Görhes — Görhesül.
 Nehéz — Nehezül.
 Ősz — Őszül.
 Szép — Szépül.
 Terhes — Terhesül.

4. A' Társ-nevekből Határozókat nemzenek e' következő Ragok.

AN. EN. ON. ÖN.

Gyakor — Gyákran.
 Hamis — Hamisan.
 Igaza — (Igaza an) Igazán.
 Ronda — Rondán.
 Tiszta — (Tiszta an) Tisztán.
 *

Bölcs — Bölcsen.
 Édesded — Édesdeden.
 Helyes — Helyesen.
 Hív — Híven.
 Nehéz — Nehezen.
 Szűz — Szűzen.
 *

Gazdag — Gazdagon.
 Szabad — Szabadon.
 *

Szűk — Szükön.

Ez a' rag a' szám-nevekből társos számokat csinál: ketten, hárman, négyen, öten, tizen, százaz, ezren. Bini, térni, quaterni, quini, deni, centeni, milleni. Illyenek ezek is: Többen, kevesen, elegen, mennyen, hányan, sokan.

DON. DEN.

Új — Ujdon.

INT.

Alkalmas — Alkalmasint.
 Képes — Képesint.

KOR.

Az — Azkor, Akkor.
 Ez — Ezkor, Ekkor.
 Jó — Jókor.

Mi — Mikor.
 Némelly — Némellykor.

LAG. LEG.

Futó — Futólag.
 Oldalas — Oldalaslag.
 Új — Újlag.
 *

Elegyes — Elegyesleg.
 Feles — Felesleg.
 Fölös — Fölösleg.
 Közös — Közösleg.
 Menő — Menőleg.

LAN. LEN.

Muló — Mulólan.
 Vágó — Vágólan.
 *

Egész — Egészlen.
 Le - csölen.

SZOR. SZER. SZÖR.

Három — Háromszor.
 Más — Másszor.
 Sok — Sokszor.
 Száz — Százzszor.
 Számtalan — Számtalanszor.
 *

Egy — Egyszer.
 Ezer — Ezerszer.
 Ötven — Ötvenszer.
 *

Elő — Először.
 Öt — Ötször.

TA. TE.

Gyakor — Gyakorta.

TÓL. TUL. TÓL. TÜL.

Fias — Fiaától. (Una cum filiis.)
 *

Ágas bogas — Ágastul bogastul.
 Pereputtyos — Pereputtyostul.
 *

Gyökeres — Gyökerestől. (Radicitus.)
 Mindenés — Mindenestől. (Funditus.)
 *

Töves — Tövestül.

ÚL. ŰL.

Alkalmatlan — Alkalmatlanúl.
 Gonosz — Gonoszúl.

Hatalmas — Hatalmasúl.
 Jó — Jóúl, Jól.
 Roszsz — Roszszúl.
 *

Embortelen — Embortelenül.
 Esztelen — Esztelenül.
 Kegyetlen — Kegyetlenül.
 Véletlen — Véletlenül.

3. §.

Í g é k.

1. Az igékből más ígét szülnek e' következő Ragok.

AD. ED.

Fog — Fogad.
 Fúl — Fúlad, Fullad.
 Gyull — Gyullad.
 Hall — Hallad.

Ezen Ragnak itt is, mint a' fő-neveknél kicsinyező értelme van, ki rugja a' magán hangzóját is, ha más rövid hangzón kezdődő ige-raggalszaporodik, mint: Vag-d-al, Tör-d-el, Fog-d-os, Mar-d-os, Mos-d-ik, Búj-d-osik, Kap-d-oz, Kér-d-ez, Jár-d-og-ál, Jó-d-ög-el.

AL. EL.

Forr — Forral.
 Fú — Fuval.
 Vigaszt — Vigasztal.
 *

Engeszt — Engesztel.
 Jövend — Jövendel.
 Lő — Lövel.

ASZT. ESZT.

Fogy — Fogyaszt.
 Forr — Forraszt.
 Mulik — Mulaszt.
 *

Függ — Függeszt.
 Terem — Termeszt.
 Vesz — Veszeszt.

AT. ET. Müveltető Rag.

Ád — Adat.
 Hoz — Hozat.

Hull — Hullat.
 Rak — Rakat.
 Vág — Váгат.
 *

Öl — Ölet.
 Öröl — Örlet.
 Szed — Szedet.
 Ver — Veret.

AZ. OZ. EZ. ÖZ.

Ragad — Ragadoz.
 *

Görbed — Görbedez.
 *

Föd — Födöz.

Vannak IKES-ek is, mint: Változik, áldozik, öltözik, röjtözik, lakozik, ugrándozik, osztozik.

ÁL. ÉL.

Ugrik — Ugrál.

ÉSZ.

Böng — Böngész.
 Túr — Túresz.
 — — Fürkész.

GAT. GET. Gyakorlatos művelő Rag.

Arat — Aratgat.
 Ád — Adogat.
 Csal — Csalogat.
 Hall — Hallgat.
 Kapál — Kapálgat.
 *

Beszél — Beszélget.
 Int — Integet.
 Küldöz — Küldözget.
 Öntöz — Öntözget.
 Út — Útöget.

GÁL. GÉL. Ez is gyakorló Rag.

Haj — Hajgál.
 *

Keres — Keresgél.

HAT. HET. Ható rag. Suffixum potentiale.

Ád — Adhat.
 Lát — Láthat.
 Mond — Mondhat.
 *

Felel — Felelhet.

XIV

Jő — Jöhet.

Ül — Ülhet.

Az IKES igéknél közbe vettetik mint: Bíz-
hatik, nyugthatik, alhatik, ehetik, ihatik. 's a' t.

INT.

Emel — Emelint.

Ér — Érint.

Nyal — Nyalint.

Nyom — Nyomint.

Tát — Tátint.

ÍT.

Száll — Szállít.

Szóll — Szóllít.

KÁL. KÉL.

Ás — Áskál.

Csusz — Csuszkál.

Ír — Irkál.

Jár — Járkál.

Szúr — Szurkál.

Túr — Túrkal.

Úsz — Uszkál.

Vés — Véskel.

KOD. KED. KÖD.

Kap — Kapkod.

Csip — Csipked.

Bök — Bökköd.

KODik. KEDik. KÖDik.

Bízik — Bizakodik.

Gondol — Gondolkodik.

Gyónik — Gyónkodik.

Nyal — Nyalakodik.

Panaszol — Panaszolkodik.

Sajnál — Sajnálkodik.

Kér — Kérkedik.

Nevel — Nevelkedik.

Tör — Törekedik.

Vél — Vélekedik.

Költözik — Költözködik.

KOZ. KEZ. KÖZ.

Fut — Futkoz.

KOZik. KEZik. KÖZik.

Bont — Bontakozik.

Csodál — Csodálkozik.

Imád — Imádkozik.

Szorít — Szorítkozik.

Unat — Unatkozik.

Vagdal — Vagdalkozik.

Fér — Férkezik.

Ölel — Ölelkezik.

Vét — Vétkezik.

Üt — Ütközik.

LAL. LEL.

Fagy — Fagylal.

Fog — Foglal.

Hízik — Hízlal.

Érik — Érlel.

Kér — Kérlel.

ODik. EDik.

Rak — Rakodik.

Zavar — Zavarodik.

Kever — Keveredik.

OG. EG. ÖG. Gyakorlatos Rag.

Búzöl — Búzölög.

Füstöl — Füstölög.

Jöd — Jödög.

Kever — Keverég.

A' Hang-nevekből leg több ered mint: mo-
rog, zörög, pörög, durrog, pattog, csattog
's a' t.

ONG. ENG. ÖNG. Gyakorlatos Rag ez is.

Száll — Szállong.

Szor — Szorong.

Tóly — Tólyong.

Illyenek. Fötröng. Vörsöng.

OS. ES. ÖS.

Fut — Futos.

Verd — Verdes.

Röp — Röpös.

SZIK.

Lát — Látszik.
Tet — Tetszik.

T.

Fél — Félt, Félti.

Illyenek: Tart, ont, ront, bont, dönt, önt, mellyekben kétség kívül bötü-ugratás van. Illyenek ezek is, csattant, durrant, pattant, lobbant, billent 's a' t. Ismét ezek is: fogyaszt, száraszt, ereszt. 's a' t.

TAT. TET.

Ázik — Áztat.
Bízik — Bízta.
Fut — Futta.
Gyónik — Gyóntat.
Jár — Jártat.
Jut — Juttat.
Kopik — Koptat.
Szokik — Szoktat.
Szopik — Szoptat.
Úsz — Úszta.

*
Fekszik — Fektet.
Köt — Köttet.
Lépi — Léptet.
Süt — Süttet.
Szöki — Szöktet.
Üt — Üttet.

2. Az Igékből Fő-neveket szülnek e' következendő Ragok.

AG. EG.

Avat — Avatag.

*
Förget — Förgeteg.
Renget — Rengeteg.
Völgyel — Völgyeleg. (Cavatura.)

ALOM. ELEM.

Árt — Ártalom.
Hat — Hatalom.
Jut — Jutalom.
Tud — Tudalom.
Un — Unalom.

*
Enged — Engedelem.
Él — Élelem.
Ért — Értelem.

Fél — Félelem.
Kér — Kérelem.

AM. EM. OM.

Foly — Folyam.

*
Kell — Kellem.

Vagy — Vagyom.

AP. EP.

Áll — Állap; innen Állapít, Állapodik.

Ül — Ülep; és innen Ülepedik.

Iszik — Iszap.

ASZ. ESZ.

Dug — Dugasz.

Válik — Válasz.

*
Rek — Rekesz.

AT. ET.

Áldoz — Áldozat.

Fal — Falat.

Foganik — Foganat.

Gondol — Gondolat.

Indul — Indulat.

*
Épül — Épület.

Felel — Felelet.

Késért — Késértet.

Készül — Készület.

Ütközik — Ütközet.

ÁNY. ÉNY.

Foszlik — Foszlány.

Vág — Vágány.

*
Köt — Kötény.

ÁM. ÉM.

Hull — Hullám.

ÁL. ÉL.

Fon — Fonál.

Hal — Halál.

*
Föd — Födél.

Köt — Kötél.

ÁLY. ÉLY.

Akad — Akadály.

Asz — Aszály.

Oszt — Oszály.

XVI

*
Szeg — Szegély.
Vesz — Veszély.

ÁR.ÉR.

Buvik — Buvár.

*
Vez — Vezér.

ÁS.ÉS.

Arat — Aratás.
Ás — Ásás.
Avat — Avatás.
Folytat — Folytatás.
Gondolkodik — Gondolkodás.

*
Engesztel — Engesztelés.
Kér — Kérés.

CS.

Habar — Habarcs. S. K.
Kap — Kapcs.
Kiván — Kiváncs, és innen Kiváncsi.
Szó — Szócs.
Szúr — Szúrcs, és innen Szúrcsol.
Teker* — Tekercs.

CSÓ. CSÓ.

Hág — Hágcsó.

*
Emel — Emelcső.
Lépik — Lépcső.

DALOM DELEM.

Bír — Birodalom.
Fáj — Fájdalom.
Lakik — Lakodalom.

*
Gyöz — Győzelem.
Jó — Jövedelem.
Késik — Késedelem.
Vesz — Veszedelem.

ÉK.

Akad — Akadék.
Burít — Buriték.
Ért — Érték.
Fen — Fenék.
Fogyat — Fogyatéék.
Föst — Fösték.
Nyomtat — Nyomtaték.

Süpped — Süppedék.
Szakad — Szakadék.
Töred — Töredék.

LÉK.

Ázik — Ázalék. Obsonium!
Föz — Fözelék.
Függ — Függelék.
Mos — Moslák.
Tart — Tartalék.
Told — Toldalék.
Tölt — Töltelék.

MÁNY. MÉNY.

Csinál — Csinálmány.
Hágy — Hagyomány.
Talál — Találmány.
Tart — Tartomány.

*
Keres — Keresmény.
Költ — Költemény.
Lel — Lelemény.
Szül — Szülemény.

OK. EK.

Át — Átok.
Birt — Birtok.

*
Eszik — Étek.
Lél — Lélek.
Tör — Törek.
Vét — Vétel.

SÁG SÉG.

Agg — Aggság.
Fárad — Fáradtság.
Imád — Imádság.
Kiván — Kivánság.
Mulat — Mulatság.

*
Nevet — Nevetség.
Nyer — Nyereség.
Segít — Segítség.
Veszt — Veszteség.

VÁNY. VÉNY.

Ás — Ásvány.
Inog, Ing — Ingóvány.
Irt — Irtovány.
Olt — Oltóvány.

Szállít — Szállítvány.
Tanít — Tanítvány.
*

Jő — Jövevény.
Kél — Kelevény.
Szökik — Szökevény.
Tör — Törvény.

3. Az Igékből Társ-neveket szülnek e' következendő Ragok:

ANDÓ. ENDŐ.

Áll — Állandó.
Romlik — Romlandó.
Vár — Várandó.
*

Eszt — Esztendő.
Jő — Jövendő,
Kél — Kelendő.

ATLAN. ETLEN. Fosztó rag.

Állhat — Állhatatlan.
Farag — Faragatlan.
Halhat — Halhatatlan.
Mosdik — Mosdatlan.
Szokik — Szokatlan.
Tud — Tudatlan.
Vár — Váratlan.
*

Enged — Engedetlen.
Győzhet — Győzhetetlen.
Szeret — Szeretetlen.
Szünik — Születlen.
Természik — Természetlen.
Tökéll — Tökéletlen.
Vél — Véletlen.

ÁNK. ÉNK.

Nyal — Nyalánk.
Nyúlik. — Nyulánk.
*

Fél — Félénk.

ÁR. ÉR.

Bujt — Bujtár.
Csal — Csalár.
Csapol — Csapolár, Csaplár.
Csapod — Csapodár.
Foly — Folyár.

OR.

Bojt — Bojtor.
Foszt — Fosztor.

OTT. ETT. ÖTT.

Ád — Adott.
Farag — Faragott.
Hágy — Hagyott.
Romlik — Romlott.
*

Vesz — Veszett.
Vet — Vetett.
*

Föd — Födött.
Küld — Küldött.
Üt — Ütött.

Ó. Ő.

Gondolkodik — Gondolkodó.
Lát — Látó.
Magasztal — Magasztaló.
Szoktat — Szoktató.
*

Büntet — Büntető.
Engesztel — Engesztelő.
Főz — Főző.
Süt — Sütő.
Szeret — Szerető.
Szökik — Szökő.

4. Az Igékből Határozókat szülnek e' következendő Ragok.

TON. TEN.

Fut — Futton.
*

Mén — Menten.

VA. VE.

Akadoz — Akadozva.
Vágtat — Vágtatva.
Válik — Válva. Attól meg válva. (Eo excepto.)
*

Enyeleg — Enyelegve.
Üget — Ügetve.

VÁST. VÉST.

Bízik — Bízvást.
Fog — Fogvást.
Foly — Folyvást.
Nyargal — Nyargalvást. S. K.

XVIII

5. Ige - határozók :

ALÁ, alatt.

Alá néz, alá száll, alá áll, alatt jár elméje, alattunk van.

ÁLTAL.

Által esik, által hull, által adja, által engedi.

BÉ.

Bé bizonyítja, bé nyillik.

BELÉ.

Belé vesz, belé akad, belé olt, belé kerül, belénk kapczáskodott.

BENN.

Benn sül, benn ül.

EGYBE.

Egybe szövődik.

EGYRE.

Egyre megy, egyre morog.

EGYGYÜ.

Egygyü vesz.

EGYGYÜTT.

Egygyütt van, egygyütt jár, egygyütt élnek.

EL.

El nézi, el veri, el tépi.

ELLEN.

Ellen vet, ellene mond, ellenünk támad, ellent áll.

ELŐ.

Elő jő, elő veszi, elő rántja, elődet veszi. (praevertit Te.) Telegdi él ezen mondással.

ELŐL.

Elől jár, elől röpül, előlem el ragadta.

ELŐTT.

Előtte megy, előttünk világol, előttem van.

FÉLRE.

Félre beszél, félre fordul, félre veti, félre verik a' harangot, félre nyomja.

FÖL, fölött, fölé.

Föl adja, föl írja, fölöttünk lebeg, föl kívánja, föl ugrik, föl emeli.

* FÖL és nem FEL kell írni. Így írta Calpinius' magyarázója, így Molnár Albert, így

több régiek, így ejtik most is Dunán túl, de így is kell ejteni, mert másként az értelemzavarodást el nem kerülhetjük, mert más „Föle, fölé, fölibe, fölönként, fölös, fölöz“ és más „Fele, felé, felibe, felenként, feles, felez.“

FÖLE. Summitas ejus. **FELE**. Medietas ejus. Ház' föle kezdett égni. Summitas (tectum, fastigium) domus coepit ardere, és nem ház' fele. Téjnek fölét le szedte. Summitatem (flore) lactis decerpsit, és nem téjnek felét. Medietatem lactis. „A' téjnek sincs fenéig föle“ így írja ezen közmondást Dugonics 1. R. p. 295. A' mondás szép, nyomos, és nagy értelmet fődöz, de nem leszsz e nevetség belőle, ha itt is felezel, és azt írod: „A' téjnek sincs fenéig fele.“

FÖLÉ. Supra. **FELÉ**. Versus. Ajtó fölé. Supra portam. Ajtó felé. Versus portam. Föl felé. Sursum versus.

FÖLIBE (fölebe). In summum ejus. **FELIBE** (felébe). In dimidium, pro media parte. Fölibe teszi. Super ponit. Felibe harmadába: imígy amúgy. Nem értelemzavarodás ez midőn Gróf Kaczaifalvi Lászlóban p. 9 ez íratik: „A' ház ajtajának felébe azonnal fel írta nagy betűkkel e' két szót „Igazság, és szabadság“ Felébe nem kétséges e, ad medium portae domus, vel supra portam domus, írd „fölebe“ és a' kétség meg szűnik.

FÖLÖNKÉNT. Acervatim. Rakásonként, így írta ezt Calpinius' magyarázója, és jól, mert „FELENKÉNT“ annyit tesz mint dimidiatim, per partes dimidias.

FÖLÖS. Superfluous, numerosus, multus. **FELES**. Dimidius, dimidiatus v. dimidium habens. Téj-fölös: habens florem lactis, flore lactis conditus. Fölösödik: augetur, multiplicatur. Felesedik: dimidiatur. Fölösleg: superflue.

FÖLÖZI summitatem decerpsit. Felezi. Medietatem decerpsit. Meg fölözi a' tejet, és nem meg felezi. Fölöző lapát, fölöző kalán, és nem felező lapát, sem felező kalán. **FÖLÖZET**. Hartyázat. Stymma. M. A. és nem felezet, se nem felezés. — Hasonlóképpen más „azon fölül“ ex illo latere, és más, „azon fölül“ superne.

Térítsük tehát vissza az értelmességet, a' mit az utóbbi üdőkben el harapozott Tótos ki

mondás tévelyedésbe hozott, annyival is inkább, hogy nyelvünkben fölötte is sok az „e.“

FÖNN.

Fönn kezdi, fönn akad, fönn hordozza.

HAZA.

Haza ér, haza megy, haza tart.

HÁTRA.

Hátra viszi, hátra hajtja, hátra huzza magát.

HELYRE.

Helyre állítja, helyre hozza.

HOZZÁ.

Hozzá illik, hozzá fér, hozzá ér.

KI.

Ki neveti, ki tér, ki szopja, ki kürtöli, ki menti, ki méri.

KÖR, körbe, környül, körül.

Körbe veszi, körbe fogja, környül metéli, körül keríti.

KÖZ, közben, közé, között.

Közben jár, közé vág, közötté taláztatik, közöttünk ül.

LE.

Le vágja, le nyalja, le nyeli, le ülteti, le önti, le köti.

MEG.

Meg csalja, meg látja, meg nyeri, meg kapja, meg várja, meg győzi, meg szólja, meg rágja.

NEKI.

Neki megy (Allez vous en), neki készül, neki indul.

ODA.

Oda van, oda adja, oda teszi.

ÖSZVE.

Öszve fogózik, öszve szidja, öszve jön.

* Igen hajlandó vagyok arra, hogy így írjuk „ÖSZSZE“ és nem „ÖSZVE“. Meg vallom, első tett engem erre figyelmetessé Mlgos Zsolnai Dávid, Veszprémi volt Prépost, ki 1806. Apr. 16-án Bécsben engem is meg látogatván, beszéd közben elő hozta ezt is, és hogy Ő ugyan ezt javasolta volna Veszprémben is azoknak, kik akkor a' Tiszti Szótár' kidolgozásában mun-

kálkodtak. 2. Ugyan ezt ajánlja a' hasonlók' egyezése is (analogia), így mondjuk „VISZSZA“ és nem „VISZVA.“ „Meszsze“ és nem „meszve.“ 3. A' hasonlítóban sokkal szebb „Öszszébb“ mint „öszvébb“ könnyebb is ki mondani, így irta ezt Kis Bálint Szentesi Ref. Predik. Tud. Gyűjt X. Kötet 1820 p. 73. „Mennél öszszébb viheti az ember a' kemencze' száját annál jobb.“ 4. Ha a' reá következő szó VE-n kezdődik, a' monotonia' ki kerülése is ezt kívánná, így nem olly monoton „Öszsze veri, öszsze veti, öszsze viszsza“ mint „öszve veri, öszve veti, öszve viszsza.“ Azonban ezt az újítást még én nem kezdem el, ha a' nagyobb rész akarja, engem is, mint akarót, föl hozhatnak.

RAJT, rajta.

Rajta hajt, rajta esik, rajtunk áll.

REÁ.

Reá ereszkedik, reá hinti, reá veszi, reá ereszti, reánk virrad.

SZÉLJEL.

Széljel fut, széljel veri.

SZÉT.

Szét szórja, szét oszlik, szana szét legel a' nyáj.

VISZSZA.

Viszsza váltja, viszsza szóll, viszsza szökik, viszsza kéri, viszsza vezet, viszsza küldi.

* Az eddig elő számlált Ige-határozók csak az igének értelmét kötik le bizonyos tárgyra, egyébaránt se magokban változást az ige miatt nem szenvednek, sem az ígékben nem okoznak, következésképpen öszve sem kell azokat írni egy szó gyanánt, annál inkább nem, mivel nem mindenkor maradnak meg az ige előtt, sőt gyakrabban vagy az ige után tétetnek, vagy jóval is az ige előtt. Illyen esetek e' következők:

1. Ha valamit parancsolunk: Tedd le, menj el, mondd meg, hozd viszsza.

2. Ha tiltunk: El ne menj, meg ne mondd senkinek.

3. Ha akarást, kellést, vagy merést jelentünk: El akartam a' vásárra menni, meg kell mondanom, meg merem néki mindenkor bátran az igazat mondani.

***)

4. Ha kérdezzük: Meg akard e az adóságot fizetni? mikor indulsz le Budára? mikor hozod meg? mit felelsz reá? hányszor irtad le?

5. Ha ki rekesztőleg szóllunk: Csak kettőt fizettem ki, egyedül ő menekedhetett meg, csupán egy szaladhatott el.

6. Ha mennyiségről van a' szó: Sok katonát vágtak le, ritka róka kerülheti el a' csávat, kevés ember éri el a' száz esztendő, mennyen hálnak meg mindennap a' világon, alig böffenette ki.

7. Ha az ige a' határozatlan módban van, de valami bizonyítatik: Le van írva, ki van fizetve.

8. Ha tagadóképpen szóllunk: Nem esküszöm meg, nem hagyom helybe, nem megyek oda, nem teszem addig a' fegyvert le, nem eresztelek el, nem viszed el.

9. Midőn meg választólag szóllunk: Ha te mennél el, nem pedig a' bátyád 's a' t.

Ez a' deákban nincs így, hanem az ige-határozó minden esetben az ige előtt maradván elő-raggá válik, sőt véle öszve is olvad, sőt gyakorta az ígében, sőt magában is változást okoz p. o. eximo, perdo, aufero, sustineo 's a' t. A' magyar azt mondja: menj ki, deák nem mondhatja „i ex“ hanem exi, azért a' deák méltán egy szónak öszve írja, a' magyar, ha ezt tenné, vak majmozást, rab-szolgásgót követne el. Így Sándor István is roszzúl írta öszve p. 201. Kiki tekénget. Foras frequenter prospectat, hanem el választva kell írni: „Ki ki tekéntget“ és ekkor lesz meg a' mondott jelentése.

A' határozott ígéből származott fő- vagy társ-nevekké másként van a' dolog, mert ezeknél a' határozó minden esetben mindenkor a' szó előtt marad, azért ezeknél, mint mindenkor egygyütt maradó szónál, a' kötő jegyet közbe lehet tenni p. o. Le-tétel, ki-vetés, el-ett, a' mi tanácsosabb is. A' ki pedig éppen öszve írná, azt sem ellenzeném tellyességgel, mint hogy ezen rövid szók: ki, le, meg, el, föl, a' szót sem igen hosszabbítják el, de a' nyelv-tanulóknál is ösméretesbek, mintsem hogy nehézséget szerezhetnének.

Meg jegyzésre méltó az is, hogy az ige-határozók gyakran kettőztetve is elő fordulnak p.

o. el el megy, föl föl veszi, ki ki teként 's a' t. szokás két különbözöt is öszve tenni p. o. föl alá járkál, föl 's alá sétál, más egyéb öszve foglalások is elő kerülnek, kivált a' régiéknél p. o. el bé jutának, el ki megy 's a' t.

4. §.

A' Határozók', és a' beszéd többi részeinek Ragjai.

Elő adom ezeket mind egy csomóban, bőtü renddel minden más ki különböztetés nélkül.

ABB. OBB. EBB. ÖBB. Hasonlító Rag. Suffixum comparativum.

Alá — Alább.

Amoda — Amodább.

Oda — (Oda abb) Odább.

Távul — Távulabb.

Tova — Tovább.

*

Fölötte — Fölöttébb.

Ide — (Ide ebb) Idébb.

Közel — Közelebb.

Öszsze — Öszszébb.

*

Elő — Előbb.

Külön — Különöb, Különb, Külömb.

AD. OD. ED. ÖD. Kicsinyező Rag.

Távul — Távulad.

AL. EL.

Hátra — (Hátra al) Hátrál.

ALL. ELL.

Kora — (Kora all) Koráll, Korállja.

Meszz — Meszzelli.

AN. ON. EN. ÖN.

Hogy — Hogyan.

Majd — Majdan.

Most — Mostan.

Ott — Ottan.

Úgy — Ugyan.

*

Távulad — Távuladon.

*

Ig — Igen.

Itt — Itten.

Rég — Régen.
*

Kül — Külön.

ANDÓ. ENDÓ.

Elég — Elegendő.

AS. OS. ES. ÖS.

Jaj — Jajos.
*

Leg — Leges.
*

Föl — Fölös.
Külön — Különös.

ATT. OTT. ETT. ÖTT.

Al — Alatt.
*

Am — Amott.

Hol — Holott.
*

Föl — Fölött.

AZ. OZ. EZ. ÖZ.

Tétova — (Tétova az) Tétováz.
*

Sokszor — Sokszoroz.
*

Ellen — Ellenez.
*

Többször — Többszöröz.

Vagyon IK-végezetten is, mint Távozik.

Á. É.

Al — Alá.

Ho — Hová.

Hozz — Hozzá.
*

Bel — Belé.

Föl — Fölé.

Köz — Közé.

Mög — Mögé.

ÁNT. ÉNT.

Gyan — Gyanánt.

Kor — Koránt.
*

Ime — Imént.

Tüst — Tüstént.

GAT. GET.

Jaj — Jajgat.

No — (Noogat). Nógat.

Ugyan — Ugyangat.
*

Közel — Közelget.

I.

Egykor — Egykori.

Egyszer — Egyszeri.

Éjjel — Éjjeli.

Hajdan — Hajdani.

Nappal — Nappali.

Néha — Néhai.

Reggel — Reggeli.

Taval — Tavali.

IG.

Al — Alig.

El — Elig.

Ma — Maig.

Oda — Odáig.

Ped — Pedig.

ÍT.

Á ha — Áhít, áhítja, nem áhítja, áhíthatos.

Am — Ámít.

Á, 's — Ásít.

Elég — Elégít.

Közel — Közelít.

O ha — (O! si) Ohait, ohajt, (optat, desiderat).

Soha — Sohajt.

KODik. KEDik. KÖDik.

Hamar — Hamarkodik.
*

Ellen — Ellenkedik.

KOZik. KEZik. KÖZik.

Ellen — Ellenkezik.

LAN. LEN.

Alig — Aliglan.
*

El — Ellen.

Megint — Megintlen.

Mig — Miglen.

NYA. NYE.

Ej — Ejnye.

XXII

Ó. Ö.

El — Elő.

SÁG. SÉG.

Hamar — Hamarság.

Elég — Elégség.
Egyedül — Egyedülség.

SÓ. SŐ.

Hátul — Hátulsó.

Tul — Tulsó.

Utól — Utólsó.

El — Első.
Kül — Külső.

SZA. SZE.

Haj — Hajsza.

No — Nosza.

Ne — Nesze.

Elő kerül az ígékben is, mint adsza, láthadsza, nézhedsze.

TA. TE.

Százsor — Százsorta.

Ezerszer — Ezerszerte.

TAG. TEG.

Viszon — Vizsontag.

Ezen — Ezenteg.

TALAN. TELEN.

Elég — Elégtelen.

TÁN. TÉN.

Talán — Talántán.

Régen — Régentén.

UL. ÜL.

Ám — Ámul.

Bám — Bámul.

Rém — Rémül.

ÚL. ŰL.

Táv — Távul.

Által tekintvén ezen eddig elő számláltt (§. 1. 2. 3. 4.) sok féle szó-nemző ragokat, lehetetlen nem örvidenünk nyelvünk' bőségeknek, és hajlékonyságának, de egyszer'smind észre vehetjük azt is; hogy ezen Ragok magokban is bizonyos változást szenvednek, a' szóban is, mellyhez ragasztatnak, okoznak. Ezen változások' csinnyát ki kémlenni, és bizonyos törvényekre szedni, volt a' harmadik fő gondom.

5. §.

A' Szó-ragasztás' Törvényei.

Minek előtte a' Szó-ragasztás' Törvényeit elő adjam, szükség meg említenem e' következendőket:

1. A' magán hangzók e' tekintetből három felekezetre oszlanak: Vastag, vékony, és visető magán hangzókra:

Vastag magán hangzók: a, á, o, ó, u, ú.

Vékonyak: e, ö, ő, ü, ű.

Visetők: é, i, í.

Ezt a' külömbséget szükség jól meg jegyezni, mert ez a' kulcsa minden Szó-ragasztó Törvényeknek.

2. A' Változást, melly a' Ragban esik meg, az anya-szónak utolsó magán hangzója kormányozza, olly formán, hogy mindenkor a' maga felekezetéből tesz magán hangzót a' több változást meg szenvedő Ragban. Ezt a' kormányozó magán hangzót én rövidségnek okáért RAG-VEZÉRnek nevezem. Ugyan azért

3. A' vastag hangú Rag-vezér a' ragban is vastag magán hangzót, a' vékony vékonyat kíván. A' visetők közül az é vékonyat, az i hol vékonyat, hol vastagot vesz föl, mellyből következik, hogy minden magán hangzó lehet Rag-vezér, egyedül az i nem viselheti a' Rag-vezérséget.

4. Hány változásokat szenvedjen a' Rag-följebb minden Ragnál elő adtam, és példakkal is meg világosítottam, ollyan példakkal, mellyek kétséget nem szenvedhetnek, mellyből ki tetszik, hogy a' visető Ragok egyszerüek és semmi változást magokban nem szenvednek. A' mással hangzón, vagy a' hoszszu magán hangzón kezdődő Ragok két változatuak, igen kevés ki vétellel. A' rövid magán hangzón kezdődő

Ragok, ki kettő, ki három, ki négy változatu. Mind ezeknek csinyait e' következő Törvényekben ki fejtem.

1. Törvény.

Az Egyszerű Ragok.

Az Egyszerű Ragok magokban semmi változást nem szenvednek. Ezeknek magán hangzójok visető, az az vagy hosszú é, vagy i (ez akár rövid, akár hosszú legyen) és e' következők:

É. Tulajdonító Rag.

Azé, ezé, Péteré, Pálé, kié, mié, senkié, úré, Istené.

ÉK.

Ágyék, vidék, fogyaté, füsték, fakadék, vezeték, mosadék, mérték, nyomorék, keverék.

ÉRT. Ok-rag.

Azért, ezért, kiért, miért, sokért, Istenért, Isten' kedvéért, példának okáért, borért, pénzért.

KÉNT.

Önként, másként, hetenként, naponként, egygyenként, darabonként.

LÉK.

Tartalék, főzelék, moslák, esölék, aprólék, kankalék.

NÉ.

Vargané, varróné, királyné.

I.

Világi, nemzeti, házi, kerti, nappali, éjjeli, hajnali, reggeli, anyai, apai, hazai, Őri, böjti, ünnepi, Sági, Budai, Pesti, Nádasdi.

IG. Határ-mutató Rag.

Halálig, addig, meddig, ideig, óráig, váltig, félig, csurdultig, diófaig.

IK. (Név-rag.)

Másik, jobbik, ötödik, ezredik, hányadik, mellyik.

INT.

Tapint, érint, tekint, nyomint, részint, szerint, alkalmasint.

Ezen Ragot némellyek hosszú É-vel ejtik, mint részént, szerént, teként, nyomént, és ezt a' szabadságot meg lehet engedni, mert mind a' kettő visető, és azon egy törvény alá tartozik.

ÍT.

Haragít, szépít, bátorít, készít, tanít, taszít, ámit, közelít.

Ezt a' ragot is némellyek hosszú É-vel ejtik: szépét, készét, tanét, melly szabadságot hasonlóképpen meg lehet engedni, noha helyes észre vétele ez VIRÁG Benedek Urnak, hogy ezt az igékben való É-t azért változtatták I-re, hogy annyiszor elő ne jöjjön az e, mellyel nyelvünk bővelkedik L. M. Prosodia, és M. Irás p. 12.

NI.

Adni, verni, veszni, örülni, jövendölni.

NYI.

Lábnyi, ölnyi, ezernyi, hüvelknyi.

Ezen egyszerű Ragok, a' mint mondtam, magokban semmi változást nem szenvednek, mindazonáltal az anya-szóban, mellyhez ragasztatnak, némelly változásokat okoznak.

1. Ha az anya-szó rövid magán hangzón végeződik azt meg élesítik, mint: Anyáé, apáé, óráig, odáig, vargáné, anyányi, okáért, kedvéért.

Kivételnek a' rövid i, u, ü, magán hangzók, mert ezek a' ragzatban is röviden maradnak, és meg nem élesednek, így röviden mondatnak: Kie, mié, senkiért, semmiért, falué, üszüért.

2. Meg szenvedik a' közben vetést is, mellyről alább bővebben; így mondjuk: toldani, szöllani, eresztani, vesztani, metszeni, ezen nehezebb ki-mondásuak helyett: toldni, szöllni, vesztani, eresztani, metszeni.

3. Az I-raggal leg könnyebb a' dolog, mert ez se nem élesít, se élesedést el nem fogad, és ez a' leg nagyobbik Liber Bárá a' Ragok között, és leg toleránsabb; mindazonáltal egy kevés rontó erő még is van benne, mert ezen négy szovakat „erdő, mező, idő, esztendő“ így ejti „erdei, mezei, idei, esztendei“ (ezen két utolsó az IG-raggal is röviden marad: ideig,

XXIV

esztendeig). Bötüt is ugrat, mint Berki, Egri, Lelki; Hézagot is tölt, mint Havi, „Hói“ helyett.

4. Az ÍT-rag nem élesíti meg ugyan a mellé kerülő rövid magán hangzót, hanem maga változik Jottává által, így mondjuk: Ohajt, sohajt, gyujt, fujt, sujt.

2. Törvény.

A' két változatu Ragok.

Ezek három rendbéliek: Mással hangzón, hoszszú magán hangzón, és rövid magán hangzón kezdődök.

1. Mással hangzón kezdődök, ide foglalván nagyobb világosság kedvéért az esetek' ragjait is, e' következők:

BA. BE.

Várba, erdőbe, faluba.

BAN. BEN.

Házban, kertben, szőlőben.

BÓL. BÓL.

Abból, ebből, kiből, miből, fából, kőből, Pozsonyból.

CZA. CZE.

Kapcza, kancza, Répcze, Rábcza, apácz, anyácz, kelepcze, szelencze.

CSA. CSE.

Tócsa, szerencse.

CSÓ. CSŐ.

Hágcsó, emelcső.

DAD. DED. Kettős kicsinyező. (Diminutivum duplicatum.)

TávuLdad, kisded, gyöngéded, kerékdéd, gyermekdéd.

HAT. HET.

Járhat, kelhet, adhat, költhet, törhet, türhet. Az IKES ígéknel IKES-en: Ehetik, ihatik, alhatik, bízhatik, feketik, hatalmaskodhatik.

KA. KE.

Tarka barka, szegényke, büszke, hegyke, duska, sóska, legényke, töke, szöke, szürke.

KÁL. KÉL.

Áskál, véskél, irkál firkál, túrkál, járkál.

LAG. LEG.

Futólag, fölőslég, elegyesleg.

LAL. LEL.

Fagylal, hízlal, érlel, kémlél, hírlél.

LÁL. LÉL.

Számlál, szemlél.

LAN. LEN.

Aliglan, végiglen, egészlen.

MÁNY. MÉNY.

Tokmány, kormány, találmány, lelemény.

NAK. NEK.

Utnak, szónak, száznak, fülnek, fűnek, fának.

NÁL. NÉL.

Háznál, ebédnél, vacsoránál.

NOK. NEK.

Titoknok, fegyvernek, szövétnek.

NYA. NYE.

Szoknya, berkenye, ejnye.

RA. RE.

Nyakra, főre, szóra, szemre, anyyira, mennyire, hátra, előre, tavaszra, őszre, örökre.

RÓL. RÓL.

Balról, jobbról, Budáról, Pestről, Ságáról, Szombathelyről, tövéről, hegyéről.

SÁG. SÉG.

Barátság, emberség, jámborság, ördögség, imádság, sietség, jóság, tisztaság.

SÓ. SŐ.

Alsó, első, tulsó, szélső, utolsó, középső.

SZA. SZE.

Nosza, nesze.

TA. TE.

Gyakorta, szerte, tizszerte, szászorta.

TAG. TEG.

Viszontag, ezenteg.

TALAN. TELEN.

Szótalán, szemtelen, világtalan, helytelen, bizonytalan, szeplőtelen.

TAT. TET.

Szoktat, szoktet, biztat, büntet, koptat.

TÓL. TŐL.

Attól, ettől, Istentől, embertől, fűtől, fától.

Ezen Ragot így is írják: TÚL, TŰL, valamint ezeket is BŰL, BŪL, RŰL, RŪL; és ezen szabadságot is helyben lehet hagyni.

TYÚ. TYŰ.

Sarkantyú, keztyű.

VA. VE.

Rakva, verve, tömve, sütvé.

VAI. VEL. Eszközö Rag.

Kézzel, lábbal, bottal, fegyverrel, okkal, móddal, baltával, söprűvel.

VAN. VEN. Szám-rag.

Hatvan, hetven.

VAN. VEN. Egyszerező Íge-rag.

Csurran, csöppen, lobban, lebben.

VÁ. VÉ.

Fává, kövé.

VÁNY. VÉNY.

Bálvány, törvény, járvány, szökevény, jövevény, örvény.

Mind ezek két változatúak (de vannak valami kevesen három változatúak is a' mással hangzón kezdődő Ragok közül; ezekről a' harmadik Törvényben). A' Ragasztások az elő számláltaknak könnyű, mellyet még e' kevés jegyzésekkel föl világosítok.

1. Ha az anya-szó rövid a, e, o, magán hangzón végeződik, az, ezen ragoknak hozzá adásával, meg élesül p. o. Vára, háza, öröme, kedve, az elő számláltt akármelley hozzá illő ragnak hozzá adásával meg élesül, az az meg hosszabbul, éles vonást kap: Várába, házába, örömébe, kedvébe, várában, házában, örömeben, kedvében, várának, házának, örömének, kedvének, és így tovább.

VIRÁG azt írja (Jegyzetek a' M. Beszéd' részeire p. 6.) „Rövid O-ra, ha jól emlékezem, egy szónk sem megy ki, hanem hosszúra.“ Ellenben RÁJNIS kettőt említ „O, no“ és ezen idegent „Apollo“ (M. Virgilius. 2. Darab p. XLIV). Említhetek én is kettőt CZO, czoföl, czoki és HO, Ho ho legény nagy fát mozgatsz Te! de

ezen kevés is e' törvény alá tartozik, így mondjuk: nógat, nódit, Apollóé, Plátóé (mért ilyen idegen több is van), Strábóé, Apollónak, Plátónak, Strábónak 's a' t.

Mondám az a, e, o, rövid magán hangzókat, mert a' többi rövid magán hangzó, mint i, u, ü, a' ragzatban sem élesül meg; így röviden maradnak: kibe, mibe, minek, senkinek, semmirül, falurul, falura, hamuvá, valuból.

2. SÁG. SÉG. (valamint szinte SZA. SZE. rag is) semmi némü rövid magán hangzót meg nem élesít, így mondjuk: Tisztaság, sárgaság, tunyaság, feketeség; és nem: tisztáság, tunyáság, feketéség, a' mint is nosza, nesze, és nem nosza, nésze.

3. Ha az anya-szó több mással hangzón végeződik, mivel a' Rag is mással hangzón kezdődik, ha talán a' ki mondás el nehezülne, könnyítünk rajta egy rövid magán hangzónak közbe vetésével, mellyet hasonlóképpen a' Ragvezér határoz meg, így mondjuk: Tartomány, költemény, bölcseség 's a' t. ezek helyett: Tartomány, költmény, bölcsesség 's a' t.

4. Ezen V-bötün kezdődő Ragok: VAL. VEL. VAN. VEN. (midőn íge-rag.) VÁ. VÉ. az anya-szónak végső mással hangzójára változtatják által V-bötűjüket, a' könnyebb ki mondás kedvéért, így mondjuk: Késsel, kézzel, lábbal, okkal, móddal, csurran, csöppen, borrá, vízzé; ezek helyett: késvel, kézzel, lábval, okval, módval, csuryan, csöpven, borvá, vízzé 's a' t.

2. A' hosszú magán hangzón kezdődő, és két változatú Ragok e' következők:

Á. É.

Alá, fölé, belé, felé.

ÁCS. ÉCS.

Tanács, kalács, korbács, bogrács, forgács, kovács.

ÁG. ÉG.

Világ, virág, vendég.

ÁL. ÉL.

Halál, kötél, földél.

ÁLY. ÉLY.

Akadály, veszély, osztály, szegély, homály, személy, fekély, seregély, csekély.

XXVI

ÁM. ÉM.

Hullám, villám, csillám.

ÁNK. ÉNK.

Nyalánk, nyulánk, félénk.

ÁNT. ÉNT.

Gyanánt, imént, tüstént.

ÁNY. ÉNY.

Vágány, kötény, dohány, lepény, so-
vány, szegény, buzogány, legény,
arány, fővény, bárány, gerény, ártány,
nehány.

ÁR. ÉR.

Kádár, timár, csaplár, csapodár, buvár,
bujtár, folyár, tündér, vezér.

ÁS. ÉS.

Adás, vevés, látás, kérés.

ÁSZ. ÉSZ. Név-nemző.

Kanász, lovász, juhász, bányász, kertész,
révész, méhész.

ÁSZ. ÉSZ. Íge-nemző.

Nyulász, horgász, egerész, sütkörész.

Ó. Ő.

Csapó, kalló, örlő, sütő, főző, erdő,
mező, való, velő, erő, szőlő, üdő,
tüdő, esztendő, hímlő, kellő, szellő,
apró, kóró, turó, küllő.

Ú. Ű.

Méltóságú, érdemű, szabású.

ÚL. ŰL. Határozó rag.

Hátul, hatalmasul, tartalékul, hazugul,
ebül, remekül, rosszúl, esztelenül,
anyául, apául.

3. Rövid magán hangzón kezdődő, és két
változatú Ragok:

A. E.

Gomba, bugyoga, csutora, mente, rege,
czinege.

AD. ED.

Horgad, heged, árad, ered, ragad, er-
nyed, feled.

AL. EL. Név-nemző.

Hivatal, jövetel, étel, ital, létel, lepel.

AL. EL. Íge-nemző.

Fuval, lövel, forral, felel, vigasztal, en-
gesztel, vagdal, tördel, szabdal.

ALL. ELL.

Sokall, kevesell.

ALOM. ELEM.

Fájdalom, engedelem, birodalom, fé-
lelem.

AND. END.

Látand, jövend, adand, kelend.

AP. EP.

Kalap, iszap, ülep.

AT. ET. Név-nemző.

Áldozat, felelet, gondolat, böcsület, ké-
szület, épület.

AT. ET. Íge-nemző.

Mulat, szcret, vágat, ölet, forgat, ker-
get, örlet, zörget.

ATLAN. ETLEN. Ige-fosztó rag.

Járatlan, töretlen, födetlen.

OK. EK. Név-nemző az Igékből.

Átok, vétek, birtok, lélek, törek, marok.

ONY. ENY.

Hajlékony, félékeny, aluszékony, ter-
mékeny, engedékeny.

U. Ű.

Falu, gypű, szapu, köpű, tilu, ösztö-
rű, kapu, gyanu, alku, hegedű, lapu,
bötű, saru, fésű, koszoru, köszörű, böcsű.

UL. ŰL.

Fordul, készül, indul, járul, örül, kerül.

Nagyobb része tehát a' Ragjainknak, két
változatú. A' változást, a' mint mondám, a'
Rag-vezér kormányozza; mivel a' ragban a'
maga felekezésétől tesz mindenkor magán hang-
zót; millyent? azt minden ragnál külön külön
elő adtam.

Egyedül, a' mint följebb is meg jegyzém,
az i nem lehet rag-vezér, mivel a' ragba hol
vastag, hol vékony magán hangzót vesz föl.
Ezt a' külömbiséget itt el kell határozni, hogy
ezen mező se maradjon parlagon.

Vastag hangú magán hangzót vesznek föl a' ragba e' következendő i-bötös gyökér-szavak:

Bír, bit, bizik, czincz, csih, csill, csin, esiv, csík, díj, fi, fir, fit, gyik, gyilk, hí, hid, híg, ip, iszik, íj, ín, ír, kín, lik, nyif, nyik, nyil, nyit, pír, rí, sík, síp, sír, zsib, zshiv, zsír, zsid, szit, szíj, til, tiszta, ví, víg, vil, vir. 46.

Ellenben a' többi vékony hangút mint: Bib, bicz, bigy, bilincs, bill, binczk, czin, csíp, dísz, dirib, dics, frígy, fris, gim, hisz, hím, hír, illy, ingy, itt, irígy, igy, ím, ív, iz, ki, kincs, kis, kiszt, liszt, lity, mi, nyír, piczin, pif, pih, pint, pip, zsizsik, szisz, szín, tiszt. 42.

Majd csak nem egyenlő felezettel. Szárma-zékaikat lásd bővebben a' Szótáromban.

A' rövid magán hangzón kezdődő Ragok gyakran az anya-szóval öszve is olvadnak, mellyről bővebben az ötödik Törvényben.

3. T ö r v é n y.

A' Három változatu Ragok.

1. Mással hangzón kezdődnek.

HOZ. HEZ. HÖZ.

Falhoz, fához, kerthez, kézhez, földhöz, köhöz, tűzhöz.

KOD. KED. KÖD.

Kapkod, csípked, bökköd, pökköd.

KODik. KEDik. KÖDik.

Nyalakodik, alkalmatlankodik, fohászko-dik, törekedik, kertészkedik, gyönyör-kodik.

KOZik. KEZik. KÖZik.

Hadakozik, mérkezik, ügyekezik, vétke-zik, ütközik.

SZOR. SZER. SZÖR.

Hatszor, háromszor, kétszer, tízszer, öt-szor, ötödszor.

2. Magán hangzón kezdődök.

AN. EN. ON. Határozót nemző.

Bátran, bizton, ottan, itten szabadon, távuladon, hogyan, honnan, nagyon,

helyesen, szúzen, bőven, öregem, igen, jobban.

ASZT. ESZT. ÖSZT.

Fogyaszt, horgaszt, ereszt, ragaszt, föröszt. **ODik. EDik. ÖDik.**

Takarodik, tekeredik, öröködik.

OG. EG. ÖG. Ige-nemző az igékből.

Kavarog, kevereg, csavarog, füstölög, gőzölög.

ON. EN. ÖN. Eseti rag (in, supra).

Falon, szárazon, tűzön, vízen, asztalon, körmön, bőrön, külön, fülön, he-gyen, völgyön.

ONG. ENG. ÖNG.

Búsong, kereng, fötröng.

OS. ES. ÖS.

Futos, verdes, röpös.

OTT. ETT. ÖTT.

Hozott, hagyott, veszett, faragott, fődött, küldött.

4. T ö r v é n y.

A' négy változatu Ragok.

ABB. OBB. EBB. ÖBB.

Bátrabb, alacsonyabb, kevesebb, jobb, több.

AD. OD. ED. ÖD.

Harmad, hatod, negyed, ötöd.

AG. OG. EG. ÖG. Ige-nemző a' nevekből.

Farag, topog, émelyeg, köhög, röhög.

AG. OG. EG. ÖG. Név-nemző.

Harag, hézag, lovag, csillag, fuvatag, balog, gyalog, dolog, förgeteg, ké-reg, féreg, méreg, ördög.

AL. OL. EL. ÖL.

Vasal, gombol, rabol, ölel, felel, füs-töl, kürtöl.

ALY. OLY. ELY. ÖLY.

Émely, gomboly, hömpöly.

AM. OM. EM. ÖM.

Folyam, kellem, érdem, barom, öröm, köröm, korom.

****)

XXVIII

ANY. ONY. ENY. ÖNY. Név-nemző ne-
vekből.

Savany, suttony, tekeny, szöröny (szörny).

AR. OR. ER. ÖR. Név-nemző.

Agyar, bokor, ostor, ember, tenger,
ökör.

AR. OR. ER. ÖR. Ige-nemző.

Takar, vakar, tipor, hever, teker, sodor,
pödör.

AS. OS. ES. ÖS.

Hatalmas, dolgos, fejes, tejes, széles,
béles, bünös, örökös.

* Némellyek ezen Ragból öt változatút,
vagy, a' mint ők nevezik, öt ágút csinálnak.
Az igaz, hogy valami különbség van a' kimon-
dásban „Tejes, fejes, és széles, béles“ között,
mellyet ők egy két böketü jellel tesznek ki: szé-
lés, bélés, de egy az, hogy ezen különbségre
semmi nyomost építeni nem lehet, más az, hogy
a' két böketü (¨) jel se kapott még polgári just,
ne üzzük fűzzük a' különbséget, minthogy mind
a' kettő úgy is e-vel íratik.

OSZik. ESZik. USZik. ÜSZik.

Nyugoszik, betegszik, cselekeszik, di-
csekeszik, elégeszik, aluszik, vaju-
szik, feküszik, esküszik.

AZ. OZ. EZ. ÖZ. Ige-nemző közös.

Oltalmaz, ragadoz, szerez, szegez, gör-
bedez, fődöz, körmöz.

AZik. OZik. EZik. ÖZik.

Alétozik, ágazik, változik, áldozik, dol-
gozik, származik, éhezik, tartozik,
távozik, öltözik, röjtözik, szomjuho-
zik, ugrándozik, esedezik.

5. T ö r v é n y.

Ragzati Hézag.

Gyakran Hézag is (Hiatus) esik a' ragzathan.
Ez akkor történik, midőn az Anya-szó is ma-
gán hangzón végeződik, a' hozzá járuló rag is
magán hangzón kezdődik. Ez a' két magán hang-
zónak öszve ütközése azon egy szóban tátogató
Hézagot okoz, melly a' szép nyelvet is el rú-
tétja *). De tett erről is a' nyelv' geniusa és há-

*) Tiszteltt Kazinczink e' hibát még a' nyelvek' leg szebbikének is föl panasolja, 's boszorkodva emliti ezen utálatos gö-
rög szót „*ἀάρος*“ mellyben azon egy vocális, háromszor, egy más mellett, a' szó' elején, köz-vetetlen áll, 's ké-
telkedik, ha lehet e illy utálatos szót nyelvünkben találni. (M. Régiségek, és Ritkaságok p. 186.) De ha éppen pár-
ját akarja, olvassa meg Biró Mártonnak „Angyali Társaságnak szövetsége“ könyvét, ott fogja p. 61. olvasni
„*ἀά* meg némulván *ἀά*gat Jeremiás.“ Biró Mártonnak ezen „*ἀά*gatása“ nem utálatosb-e a' görög *ἀάρος*-nál? De
szabad legyen nekem egy kis ki térés, minthogy éppen kedvem van, et dulce est desipere in loco.

Ha most egy Otrókóczi, vagy Pázmándi élne, nem győznének elegendő hálát adni Kazinczinak, hogy
ezen szót eszkebe juttatta, mellyet ők koránt sem utálatosnak, hanem inkább csodálatosnak néznének; azt mondaná
akár mellyik is: Ezt a' szót „*ἀάρος*“ senki nem értheti, sőt ki meritő értelemben még a' görög sem, ha csak
magyarúl nem tud, mert ennek valóságos gyökere ezen Seythico-Hunnico-Mogoricus szó „*ÁT*“ melly annyit tett,
mint „noxa, damnum, clades“ és ezen gyökérből származik most is a' magyaroknál „*ÁT*ok“ noxa, imprecatio, male-
dictum, dirae „*ÁT*koz, *ÁT*kozza“ diris devovet „*ÁT*kozott“ diris devotus, maledictus. A' görögöknél pedig *Ατη*,
melly szinte annyi mint „noxa, damnum, clades“ sőt Homerus ezt meg is személyesíti, és kár-tévő Isten-asz-
szonnyá teszi Iliászának IX. könyvében. *Ατω*: laedo, noceo, noxam, vel damnum infero. Innen van a' zsidóknál
is ezen átkozódó szó „*ÁTha*“ mellyel Szent Pál is él „*anathema sit, Maran ÁTha*.“

Ha már *ÁT* szóból társ-nevet csinálunk, ki kerekedik „*ÁTOS*“ valamint kár-ból káros. *ÁTOS* tehát an-
nyi, mint noxius, noxam, vel damnum inferens. Köszönettel tartozunk Erdélynek, melly ezen szót most is fönn
tartja *ÁTOS*' falva nevezetű helységben Maros Székében. Trácia, és Macedonia között van egy *ÁTHOS* nevű Hegy,
melly, hihető, azért nevezetett *ÁTHOS*-nak, az az ártalmasnak, kár-tévőnek, mivel olly magas volt, hogy a'
Lemnus' szigetében lévő bálvány-ökörre árnyékot vetne, innen lett ez a' görög köz-mondás: *Αθως καλυπτει πλευρα
λημνιως βοος*. *ÁTHOS* el földi oldalait a' Lemnusi ökörnek. Ez a' közmondás arról, és akkor mondatott, mint Eras-
mus in proverbii edit. Lips. anni 1759. p. 469. föl jegyzi „ubi quis officit, aut molestus est, aut gloriam cujus-
piam obscurat, aut alioquin obsistit.“ Illy értelemmel magyarázza ezt Calepinus is in Onomastico edit. Basil. anni
1627. p. 49.

ÁTOS tehát tovább is annyi, mint ártalmas, káros, kárt okozó, kár-tévő. — Görög a' hosszú ó-t két
e-vel, a' hosszú ó-t két o-val írta, míg végre Simonides az *η*, és *ο* bötüket föl hozta. Föl lehet tenni, hogy

rom módot követett el a' Hézag' el törlésében t. i. vagy a' két magán hangzót öszve olvasztotta, vagy az egyiket ki ugratta, vagy egy hézag-töltő mással hangzót vetett közbe. Lássuk mind a' háromnak nyomait.

1. Ha mind a' két magán hangzó rövid, és egygyező, mint aa, ee, oo, öö, a' mi leg inkább a' négy változatu Ragoknál történik meg, akkor a' Ragzatban a' két rövid egy hosszú lesz, és a' hézag ezen egybe olvadással el enyészik. Bővebb példákkal föl világosítom.

ABB. OBB. EBB. ÖBB. Hasonlító Rag.

Gyáva — (Gyáva abb) Gyávább.
Tova — (Tova abb) Tovább.
Büszke — (Büszke ebb) Büszkébb.
Fölötte — (Fölötte ebb) Fölöttébb.

AK. OK. EK. ÖK. Többes számú nevező Rag. Suffixum nominativi pluralis.

Alma — (Alma ak) Almák.
Marha — (Marha ak) Marhák.
Eke — (Eke ek) Ekék.
Fekete — (Fekete ek) Feketéek.

AL. OL. EL. ÖL.

Csuszka — (Csuszka al) Csuszkál.
Szolga — (Szolga al) Szolgál.
Csere — (Csere el) Cserél.
Mese — (Mese el) Mesél.

Már többen is észre vették, hogy a' Deák meg magyarosított ígék AL-végezetűek, mint Dictál, assignál, referál, predikál, protestál, mellynek ime itt fekszik az oka t. i. anya-szó-

nak gondolták a' Régiék, dicta, assigna, refera, predika, annyival is inkább, mivel a' rövid o a' magyar szájban könnyen rövid a-ra változik által, minthogy rövid o a' magyar szók' végén igen kevés van, és innen lett Dicta al, dictál, assigna al, assignál, és így referál, predikál, protestál 's a' t a' mi a' próba szóból még világosabban ki tetszik.

AM. OM. EM. ÖM. Birtoki Rag.

Haza, Haza am, Hazám, és így
Hazád, Hazánk, Hazátok.
Fejsze, Fejsze em, Fejszém, és így
Fejszéd, Fejszénk, Fejszéték.

AN. ON. EN. Határozó Rag.

Igaza — (Igaza an) Igazán.
Tiszta — (Tiszta an) Tisztán.
Pösze — (Pösze en) Pöszén.

AS. OS. ES. ÖS.

Fára — (Fára as) Fárás.
Sárga — (Sárga as) Sárgás.
Elme — (Elme es) Elmés.

AT. OT. ET. ÖT. Művelet' Ragja. Suffixum accusativi.

Fa — (Fa at) Fát.
Szalma — (Szalma at) Szalmát.
Epe — (Epe et) Epét.
Tőke — (Tőke et) Tökét.

AZ. OZ. EZ. ÖZ.

Csata — (Csata az) Csatáz.
Pipa — (Pipa az) Pipáz.
Tétova — (Tétova az) Tétováz.
Teke — (Teke ez) Tekéz.

a' többi hosszú magán hangzókat is a' régibb Görögök kettőztetve írták, valamint szinte a' régi Magyarok a' magokét „aa, ee, oo“ 's így lett ezen régibb írás szerint az ÁTOS-ból, ÁTOK-ból: aatos, aatok.

A' Görög, midőn szót fosztani, az az, a' szó' értelmét ellenkezőre akarja csavarni, a' szó' elejbe egy a-t tesz, mellyet ezen okból α *αερητικον*-nak (fosztó a-nak) nevez, így lett az *ἀατος*-ból (ártalmasból) ellenkező értelmű szó „*ἀάτος*“ ártalmatlan, kárt nem okozó, kárt nem szenvedő, sérthetetlen, innoxius, innocens, inviolabilis, és ime itt van a' csodálatos szó, Otrokóci szerint, ki fejtve:

Él Homerus ezen szóval Odyszszeának XXII. Könyvében hol az ötödik vers így hangzik „*δυτος μὲν δὴ ἀεθλος ἀάτος ἐκτελέσσει*“ (Ez az ártalmatlan küszdés ugyan véget ért) és Iliászának XIV. Könyvében, hol a' 271-dik vers így szól: *ἀγρε νῦν μοι ὀμοσον ἀάτον στυγὸς ὕδωρ* (Most tehát nekem esküdjél meg a' sérthetetlen Stiks' vizére.)

Tudom, mit felel erre a' szép érzésű Literátorunk, kétség kívül azt, a' mit az egykori Török követ „Tréfának sok, valóságának kevés.“ Eh bien. De e' mellett azt is tudom, hogy Kazinczi engem ért, és én ezen örülök. — El feledém főlebb meg említeni, hogy egy valaki valami szépet akarván mondani ilyen áágatással kezdé beszédét: „*Amoena amoenitate amoenior est iste dies.*“

Fontos észre vételek ezek, és sok használatlan ki vételeknek elejét veszik, a' Ragzatoknak pedig természetes származásokat ki mutatják, minden sérelme nélkül az anya- és ragzónak; mert azt állítani, hogy bb, k, l, m, n, s, t, z, Ragok, 's mellette azt vitatni, hogy a' Ragok jelentők, merő képtelenség.

2. Ha az említett magán hangzók közül az első már magában is hosszú, minthogy ekkor az öszve olvadásnak helye nem lehet, mert már helyben van a' hosszú, akkor közönségesen a' következő rövid magán hangzó ugrik ki p. o.

Alá — (Alá abb) Alább.
Gyarló — (Gyarló obb) Gyarlóbb.
Elő — (Elő öbb) Előbb.

Apró — (Apró ok) Aprók.
Eszkendő — (Eszkendő ök) Eszkendők.

Szó — (Szó ol) Szól.
Nyő — (Nyő öl) Nyől.

Szerető — (Szerető öm) Szeretöm.

Forró — (Forró on) Forrón.
Késő — (Késő ön) Későn.

Adó — (Adó os) Adós.
Só — (Só os) Sós.
Szó — (Szó os) Szós.
Eszkendő — (Eszkendő ös) Eszkendős.
Nő — (Nő ös) Nős.
Üdő — (Üdő ös) Üdős.

Só — (Só ot) Sót.
Szó — (Szó ot) Szót.
Turó — (Turó ot) Turót.
Erdő — (Erdő öt) Erdőt.

Alá — (Alá az) Aláz.
Elő — (Elő öz) Előz.

Közönségesen mondám, mert vannak némely példák is hol a' hosszú ugrik ki p. o.

Jó — (Jó obb) Jobb.
Jó — (Jó og) Jog. R.
Jő — (Jő ön) Jön.
Tő — (Tő öbb) Több.

3. Ha az öszve ütköző magán hangzók nem egyezők, akkor a' hézag' meg orvoslásában sem egy a' mód, mert

Ha az anya-szó hosszú é, i, ó, ö, ú, ü, magán hangzóval végeződik, és egy tagú, akkor hézag-töltő V-bötü vettetik közbe, de ellenben az anya-szó meg rövidül így

É, Eved, Eves.
Hé, Heve, Heves, Hevít, Hevül.
Lé, Leve, Leves.

Hí, Hivás, Hivat, Hivatal, Hivó.
Rí, Rivad, Rivás, Rivó.
Sí, Sivás, Sivó.
Szi, Szivat, Szivó, Szivós.
Vi, Vivás, Vivó.

Ó, Ovas, Ovul.
Hó, Hova, Hovas, Hovi.
Jó, Jova, Jovit, Jovul, Jovasol, Jovall.
Kó, Kova, Kovács.
Ló, Lova, Lovag, Lovas, Lovász.
Ró, Rovom, Rovás, Royó.
Só, Sova, Sovány.
Szó, Szova, Szovú.
Tó, Tova.

A' szokás már föl kapta, hogy ezen szóokban: Ó, Hó, Jó, Só, Szó, Tó, a' neki rövidültt o-t rövid a-val is mondassuk, mint Avas, Avul, Hava, Havas, Havi, Java, Sava, Savany, Savanyú, Szava, Tava.

Ő, Övé.
Jő, Jövedelem, Jövet, Jövés, Jövő, Jövendő.
Kő, Köve, Köves, Kövez, Kövecs.
Lő, Lövet, Lövés, Lövő.
Nő, Növeszt, Növet, Növés, Növedék.
Nyő, Nyövi, Nyövés, Nyövő.
Sző, Szövés, Szövet, Szövő.
Tő, Töve, Töves.

Bú (fő-név). Buvall, Buvallja.
Bú (ige). Buvik, Buvár.
Fú, Fuvall, Fuvás, Fuvó, Fuvatag, Fuvalom.
Szú (caries), Szuvas. (cariosus, carie, exesus.)

Fü, Füge, Fűves, Fűvész.

Hű, Hüves.

Mű, Műve, Művel, Műves, Művész.

Szű, Szüve, Szüvel, Szüves, Szüvü.

E' három utólsót némelyek I-vel is ejtik, de nekem jobban tetszik ü-vel, örömebb is hallom: szüvem, röviden ejtve, mint elnyújtva, és tótosan, szivem.

Ezekben: Aluvás, Aluvó, Esküvés, Nyugovás, Tevés, Vevés, Levő 's a' t a' V-bötü, hogy csak hézag-töltő legyen, azt említenem sem szükség. Pázmán Esküvést Hézag töltő nélkül is írja, Esküés. Pred. p. 45.

Némelly szóban Hézag-töltőnek nem V hanem J vétetik föl, így mondjuk: Fāju, főmájú, elméjü, Buvik helyett mondjuk ezt is: Bujik, és innen Bujdosik, Bujkál.

Ezen szóban: Szomjuhozik a' H-bötü Hézag-töltő legyen e, vagy az anya-szóhoz tartozzék, és így kelljen mondani „szomjuh“ azt határozzák el mások. Egyéb aránt igen könnyü ki ösmérni a' Hézag-töltő V-bötüt mert az előtte való magán hangzót még rövidíti, ha tehát az előtte való magán hangzó a' ragzatban is hosszsan ejtetik, akkor a' V-bötü nem Hézag-töltő, hanem a' gyökér-szóhoz tartozandó, így mivel ezeket: Böven, bővít, bővül, révész, hosszsan mondjuk: V itt nem Hézag-töltő, hanem gyökér-bötü, és így ezek a' gyökerek: Böv, rév.

Következik innen, hogy nekünk nincs semmi szükségünk a' nyugovó bötükre, hanem a' Hézag-töltőkre.

Továbbá. Ha az anya-szó több tagú volna, és két különböző magán hangzó jönne öszve a' ragzatban, akkor a' Hézag-töltő is el marad, hanem az anya-szónak hangzója ha rövid volna, meg hosszabbul, ha a' rag is hosszú.

Alma, Almáé.

Goromba, Gorombául.

Jele, Jeléül. Barátság' jeléül.

De ha rövid a' rag, akkor az anya-szó is, ha hosszú meg rövidül, így

Két lábú, Két lábuak.

Lágy szüvü, Lágy szüvüek.

Szomorú, Szomoruan.

Találni mindazonáltal példákra a' régiek-nél, hogy némelykor itt is Hézag-töltőt vettek közbe, így

Árulójuul. Pázmán, Kalauz p. 817.

Láthatójuul — — p. 867.

Lejendó — — p. 836.

Ezt a' szót Eszterházi Tamás így írja: Levendő. M. Hunnius p. 201. Hiendő, Hivendő, egyaránt ugyan ott p. 309. 329.

A' rövid u, és ü némely szavainkban a' rövid magán hangzós ragok előtt V-re változik, es így enyészeti el a' Hézagot p. o.

Adu, Adua, Advá, Aduas, Advas.

Falu, Falua, Falva.

Hamu, Hamua, Hamva, Hamuas,

Hamvas, Hamuaz, Hamvaz.

Hiú, Hiualkodik, Hivalkodik.

Ötü, R. Ötüös, Ötvös.

Szaru, Szarua, Szarva, Szaruas, Szarvas.

A' visető Ragokat az első törvényben magyaráztam ki, azért ezekről itt egy szót sem szóllottam; csak ezt az egygyet teszem még hozzá, hogy az ÍT raguak I bötüje a' rövid magán hangzók után jottává válik a' nélkül, hogy az előtte álló magán hangzót megelesítene p. o.

Le-ít. Facit deorsum. Lejt. Descendit.

Oha-ít. Facit oha. Ohajt. Optat.

Soha-ít. Sohajt. Suspirat.

Gyü-ít. Gyujt. Accendit.

Gyü-ít. Gyüjt. Colligit, congregat.

Illyenek: Bujt, sujt, ejt, fejt 's a' t.

Es íme ezek azon egyszerű öt Törvények, mellyekre nem csak az által változtató Ragok' építményét, hanem az egész nyelvnek alkotmányát is bizton bátran reá lehet építeni, ki vévén némely Törvény-szegő szókat, mellyek minden nyelvben (bár melly műveltt legyen is az) találtatnak. Ha ezeken kívül pör támad, azt a' nyelv-tudománynak ítélő székei el fogják végezni. Illyen ítélő székeket Révaink négyet állított, úgymint: A' szokást, a' hasonló' egyezését (Analogia), a' szó' eredetét (Etymologia), és a' szebb hangzót (Euphonia). Szabad legyen nekem még kettőt hozzá tenni, a' ki mondás' könnyebbségét t. i. és az értelmességet; mind a' kettő fontos, nagy hasznú, és mivel

mind eddig senki föl nem hozta, ki fejtem bő-
vebben. Légyen azért

VI. T ö r v é n y.

A' könnyebb kimondás.

1. Ha az anya- szó mással hangzón vé-
geződik, 's a' rag is mással hangzón kezdődik,
ha ilyenkor az öszve ütköző több mással
hangzók el nehezítenék a' ki mondást, kön-
nyítünk rajta egy közbe vetett rövid a, e, o
magán hangzóval, mellyet hasonló képpen a'
Rag-vezér határoz meg; ennek nyomait már
láttuk, de itt se lesz szükségtelen egy két pél-
dával föl világosítani.

MÁNY. MÉNY.

Tart, Tartmány, Tartomány.
Szül, Szülmény, Szülemény.
Vél, Vélmény, Vélemény.

KODik. KEDik. KÖDik.

Nyal, Nyalkodik, Nyalakodik.
Vél, Vélkedik, Vélekedik.

KOZik. KEZik. KÖZik.

Bont, Bontkozik, Bontakozik.
Had, Hadkozik, Hadakozik.

NA. NE.

Lágyít, Lágyítna, Lágyítana.
Szaporít, Szaporítna, Szaporítana.

NAK. NEK. Ige-rag.

Mond, Mondnak, Mondanak.
Küld, Küldnek, Küldenek.

NI.

Fedd, Feddni, Feddeni.
Szöll, Szöllni, Szöllani.

SÁG. SÉG.

Sok, Sokság, Sokaság.
Szűz, Szűzség, Szüzeség.

VÁNY. VÉNY.

Irt, Irtvány, Irtovány.
Szel, Szelvény, Szelevény.

2. A' szó-származtatás reá visz, hogy eze-
ket: Bont, ont, önt, ront, ronda, rongy,
hint, így kellene írni: Bomt, omt, ömt, romt,

romda, romgy, hint, mert a' fő gyökér Bom,
om, öm, rom, him, és innen jön: Bomlik,
omlik, omladék, omolva, ömlik, ömlés, rom-
lik, romolva, himlik; de mi nehéz volna így
ki mondani, Bomt, omt, ömt, romt, romda,
romgy, 's a' t. könnyített a' nyelv' geniusa, és
az ezen esetben nehéz ki mondatu m-helyett
n-et tett. Ezt újra vissza állítani annyi volna,
mint az el háritott akadályt vissza iktatni.

3. Ellenben b-előtt könnyebben mondjuk
az m-bötüt p. o. azomban, külömben, külömb-
ség, ha bár így írjuk is a' szó-származtatás sze-
rint: azonban, különben, különbség.

4. Sz és z, az s előtt nehéz kimondatuak,
könnyítünk rajtok, mind a' kettőt s-sé változ-
tatván, így ezek: Igazság, egészség, gazság,
gonoszság, község, ravasság, vitéség, ha bár
így iratnak is, de akár kinek szájában is a' ki
mondáskor így hangzanak: Igasság, egésség,
gasság, gonosság, kösség, ravasság, vitésség,
nehésség, üdvösség.

5. Két mással hangzón kezdődő, 's ugyan
azért idegen nehezebb ki mondatú szókön
könnyítünk i vagy o bötünek elő tételével, így
mondjuk: Iskola, oskola, ispán, István, istáp,
istráng, Istóczi.

Ezen módot az olasz is követi, így ezen
mondásokat: Son venuto per studiare — Non
sono in stato di servirvi — E piu parla meglio,
che non scrive, így gyöngítik i-bötünek elő-
tételével: Son venuto per istudiare, tanulni jöt-
tem. Non sono in istato di servirvi, nem szol-
gálhatok. E parla meglio, che non iscrive, job-
ban beszéll, mint ír.

6. Ezen szókkal: AZ, EZ, amAZ, emEZ,
mivel gyakran élünk, Z pedig némelly mással
hangzók előtt nehezítené a' kimondást, könnyí-
tünk rajta, Z-ét az utánna következő mással
hangzóra által változtatván, melly által változ-
tatást a' ragzatokban egészen ki teszünk p. o.
abból, abban, ahhoz, annak, arról, attól, av-
val; de a' nevek előtt a' ki-hagyás' jelével je-
lentjük p. o. a' barát, a' farkas, a' galamb, a'
harang, a' ló, a' por 's a' t.

7. Illyen könnyítő által változtatás törté-
nik VAL. VEL. eszközlő raggal is, ha a' más-
sal hangzók után tételik. p. o.

Az, Azval, Azzal.
 Bot, Botval, Bottal.
 Ez, Ezvel, Ezzel.
 Kalán, Kalánval, Kalánnal.
 Kés, Késvel, Késsel.
 Méreg, Méregvel, Méreggel.
 Tör, Törvel, Törrel.

És íme itt ölelkezik össze e' két jegyzet, mert a' 6-dik jegyzet szerint jól van: AVVAL, EVVEL, amAVVAL, emEVVEL, de jól van a' 7-dik jegyzet szerint így is: AZZAL, EZZEL, amAZZAL, emEZZEL. E' két jegyzetnek e' négy szóban való össze ölelkezése ki mutatja a' jegyzetek' helyességét, 's mint egy emlékeztet a' 84-dik Zsoltárnak 11-dik versére.

8. Ez történik az egyszerező Raggal is VAN, VEN, a' mi főlebb példákkal bé van bizonyítva §. 1. n. 3. és alább a' hang-igéknél.

9. Ugyan ezen a' húrón pöndül VÁ. VÉ. által változtató Rag is.

Por, Porvá, Porrá.
 Gaz, Gazvá, Gazzá.
 Bor, Borvá, Borrá.
 Ember, Embervé, Emberré.
 Víz, Vízvé, Vízze.
 Az, Azvá, Azzá.
 Ez, Ezvé, Ezzé.
 Amaz, Amazvá, Amazzá.
 Emez, Emezzé, Emezzé.

Íme itt is ezen négy utolsó szóban az előbeni össze ölelkezés; mert a' 6-dik jegyzet szerint így is jól van: Avvá, Evvé, Amavvá, Emevvé.

* VA. VE. Az igékben nem változik által: adva, irva, félve, fűzve, de a' határozóknál igen is, mint VISZSZA, MESZSZE, e' helyett VISZVA, MESZVE. Ezen okból sokkal jobb, szebb is volna: ÖSZSZE, mint ÖSZVE.

10. Különösen a' Jotta meg érdemlené itten a' bővebb ki fejtést; mert tagadhatatlan, hogy némelly mással hangzók után igen el nehezíti a' ki mondást p. o. mos-ja, mos-jon, ráz-ja, ráz-jon, szerez-je, szerez-jen, melly nehéz ki mondáson hasonló által változással segítünk: mossa, mosson, rázza, rázzon, szerezze, szerezzon; de ennek bővebb ki fejtését a'

Nyelv-írókra bízom. A' Szótár-író annyira nem ereszkedhetik.

11. Vannak némelly két tagú szók, mellyeknek az utolsó tagját úgy látszik, hogy azért hosszabbították meg, hogy a' szó, az első tagjára rövid lévén, az utolsóban annál hangosb legyen. Illyenek: Szekér, kerék, cserép, kenyér, levél, veréb, egyéb, keves, nehéz 's a' t. (Ezt onnan is gyanítani lehet, mivel Szala Vármegyében, Lenti' táján, mái napig is így ejtik: Szeker, kerek, cserep, kenyér, level, veréb, egyeb, keves, nehéz 's a' t.) Ezt a' hosszabbítást ezen szók el is vesztik az olyan ragzatokban, hol a' rag magán hangzón kezdődik (ki vévén: é, i, és an-ragokat), és ezen el vesztéssel a' ki mondás is könnyebbül.

Kerék, Kereke, Kerekes, Kereketlen,
 Kerekü.
 Veréb, Verebe, Verebély.
 Levél, Levele, Levelek, Leveles, Levelez.

Ezen szerint a' többi is, úgy mint: Agár, bogár, cserép, derék, egér, egyéb, fenék, fonál, fődél, fővény, kanál, kalán, kenyér, geréb, keves, kosár, kötél, kövér, közép, madár, mozsár, nehéz, pohár, seléb, süker, sugár, szamar, szekér, tehén.

Ezen Törvényt követik némelly egy taguak is, úgy mint: Ad, dér, düh, ér, ész, év, fél, hágy, ín, kél, kéz, jég, légy, lúd, mész, név, ó, ő, réz, rúd, rúh, szél, szén, tél, tűz, úgy, út, úr, úgy, úr, víz.

12. Melly nehéz ki mondatú szók: ptrüsz-szent, ptrücsök. Köz-nép segít magán, és így mondja ki: tüszszent, pücsök, és innen pücskö-rész, pücsköli, ki pücskölte.

13. K a' G előtt által változik, és könnyebb a' ki mondás mint: Aggat, faggat, szag-gat, ezek helyett: Akgat, fakgat, szakgat.

14. A' Régi „ALM. ELM“ végezetű ragzatokat a' könnyebb ki mondás' kedvéért egy közbe vetett magán hangzóval lágyítjuk; így mondjuk a' régi „Hatalm, fejedelm“ helyett: Hatalom, fejedelem.

15. Úgy tetszik, a' könnyebb ki mondás szülte azt is, hogy a' hosszú Ó, és Ő magán hang-

zókat, a' mással hangzók előtt, egy L-bötűnek hozzá adásával, meg fosztották a' vonástól; így lett ezen régi nevekből „Bódog, bót, fót, vót, töt, ót, kóduš“ Boldog, bolt, folt, volt, tölt, olt, koldus.

16. Némelly szókkal ellenkező képpen történt. A' régi Bulcsu, készölczé, ma: bucsu, készöcze.

17. Néha a' meg vonás el marad a' két mással hangzó előtt.

Lélek, Lelki.
Szép, Szepb, Szebb.
Ész, Esztelen.
Hét, Hetfő.
Két, Kettő.
Vág, Vagdal.

A' mit hasonlóképpen a' könnyebb ki mondásnak köszönünk, noha itt a' szebb hangzatnak is része van.

7. T ö r v é n y.

Bötü-ugratás.

De valamint a' keményebb ki mondást kerülí a' nyelvünk: úgy az olasz lágyiságot sem akarja „Medium tenuere beati.“ Ha tehát a' sok magán hangzó nagyon lágyitaná a' ki mondást, lehet rajta ki ugratással segíteni, mellynek ezen esetekben van leg inkább helye.

1. Minden „ALOM, ELEM“ ragzatban az utolsó magán hangzó (O, E) ki ugrik, ha a' hozzá járuló rag rövid magán hangzón kezdődik p. o.

Hatalom, Hatalma, Hatalmas.
Tilalom, Tilalma, Tilalmas, Tilalmaz.
Védelem, Védelme, Védelmez.
Gyalom, Gyalma, Gyalmos.
Halom, Halma.

Ide tartozandó „ALOM“ is Álma, Álmos.

* A' Régiek ugyan nem voltak olly kényesek, és a' nevezőben is így szóllottak „Hatalm, fejedelm, halm, álm“; sőt a' többi ragzatokban is, bár mással hangzó rag járultt is hozzá „Hatalmnak, fejedelmnek, fejedelmkednének“ (így irta ezt Ruth' könyvének régi magyarázója), és nem gondolták azt, hogy ki törík nyelvek a' ki mondásban, ha a' szón nem lágyitanak.

2. A' gyakorlatos ígéknel (OG, EG, ÖG raggal), leg inkább pedig ha azok Hang-nevekből erednek, ki ugrik az utolsó magán hangzó, ha magán hangzón kezdődő rag járul hozzá, ez akár rövid, akár hosszú legyen. p. o.

Csavarog, Csavargó, Csavargás.
Forog, Forgat, Forgás, Forgács, Forgó.
Kevereg, Keverget, Kevergés.
Könyörög, Könyörgés, Könyörgő.
Zörög, Zörget, Zörgés, Zörgő.
Dörög, Dörgés, Dörget, Dörgöl, Dörgő

A' többi illyes Hang-igéket lásd alább a' Hang-neveknél.

3. Ha az anya-szó két tagú, leg inkább pedig ha mind a' kettő rövid, ki ugratja az utolsó magán hangzóját, ha a' hozzá járuló rag magán hangzón kezdődik (ide nem értvén a' vi-sétő ragokat), ha egyéb eránt a' kimondás könnyü.

Kapocs, Kapcsa, Kapcsol.

Dolog, Dolga, Dolgos, Dolgozik.
Horog, Horga, Horgás, Horgász.
Nyereg, Nyerge, Nyergel, Nyerges.
Méreg, Mérge, Mérgeledik, Mérges.
Kéreg, Kérge, Kérges.
Féreg, Férgé, Férges.

Átok, Átka, Átkoz.
Marok, Marka, Markol, Markos, Markász.

Illyenek: Titok, szurok, gyilok, mocsok, pizok, torok, sulyok, murok, szitok, tulok, berek, retek, bürök, kölyök, pöczök, fészek, lélek, étek, vétek.

Akol, Akla.
Pokol, Pokla, Poklos.
Szelel, Szellet, Szellő.
Öböl, Öble, Öblös.
Köböl, Köble, Köblös.
Ököl, Ökle, Öklöz.
Bagoly, Baglya, Baglyas.
Fogoly, Foglya, Foglyász.

Üröm, Ürmös.
Köröm, Körme, Körmol, Körmös,
Körmöz, Körmü.
Barom, Barma.

És így: Czimbalom, malom, majom, orom,
szirom, sulyom, járom, verem, selyem.

Haszon, Haszna, Hasznos.
Vászon, Vászna.

Torony, Tornya, Tornyos, Tornyot.
Szöröny, Szörnyű.

Czukor, Czukros, Czukroz.
Bokor, Bokra, Bokros, Bokroz.
Gödör, Gödre, Gödrös, Gödröz.

Illyenek: Bodor, fodor, gyomor, kapor,
eper, szeder, csöbör, ökör, tükör, vödör,
gyakor, lator, sodor, pödör.

Szerez, Szerzet, Szerzés, Szerző.
Tegez, Tégze, Tegzes.
Koboz, Kobza, Kobzos.

4. A' hasonlító Ragokban, kivált S, SZ, Z
bötük után ki lehet ugratni a' rag' magán hang-
zóját, sőt a' végső b-bötüt is mint: okosb, ked-
vesb, gonoszb, mérészb, igazb, nehezb, melly
ki ugratással kivált a' régiek szerettek élni. Lásd
Révai, Elab. Gram. P. 1. p. 257.

5. Illyen ki ugratás a' művelet' Ragjánál
is gyakran történik p. o. fegyvert, vért, kést,
sast, lent, kárt, mellyről a' Nyelv-íróknál kell
bővebb utasítást venni.

6. Az Ösz-nevekben is, ha két egyenlő
magán hangzó jön öszve, az első ki ugrik.

Gazda-aszszony. Gazd' aszszony.
Hála-adás. Hál' adás.
Kamara-ajtó. Kamar' ajtó.
Konyha-ajtó. Konyh' ajtó.
Kurva anyja. Kurv' anyja, meg kurv'
anyáza.

Mi időn. Midön.
Pogácsa-alma. Pogács' alma.
Szoba-ajtó. Szob' ajtó.
Tudni illik. Tudn' illik.

De ha különbözök a' magán hangzók, ez
illyen ki ugratásnak nincs helye, így nem lehet
mondani „mi okra“ helyett „m'okra“ noha a'
köznép azt is mondja: m'ördög, pincz' ajtó; ezek
helyett: mi ördög, pincze-ajtó.

* Vagyon a' Francziáknál is helye ezen tör-
vénynek, mert nálók is a' rövid e, ha bár ki

iratik is, de igen gyakran el némul, az az ki
hagyatik a' ki mondásban, és innen néma E-nek
(E muëtte) neveztetik.

8. T ö r v é n y .

Az Értelmesség.

Jövök az értelmességre, melly minden
nyelvnek valamint fő tulajdona, úgy azt meg
szerezni fő kötelessége. Én itt csak egy oldal-
ról tekintem.

Semmi az értelmességet jobban meg nem
zavarja, mint az, ha azon egy szónak több ér-
telme vagyon. Ez a' rideg szókban mint egy
el kerülhetetlen, de a' származékaikban elejét
lehet venni, vette is a' Nyelv' geniusa. Lássuk
egynéhány nyomait.

1.

ÁR. (Pretium.)

Ára. Ejus pretium.

ÁR. (Eluvio.)

Árja. Ejus eluvio. Sárgás Tiberisnek
árja. Rájnis.

Ime azon egy Ragzatban az egygyikben ki
hagyta a' j-t, a' másikba bele tette. Így LAKa.
Ejus habitatio. LAKja. Incolit. Ezen szerint FO-
GA. Dens ejus. FOGJA. Capiat.

2.

NAP. (Dies.)

Napom. Dies meus.
Napod. Dies tuus.
Napja. Dies ejus.
Napok. Dies in pl.
Napjaink. Dies nostri.
Napos. Habens dies plures.

NAP. (Socrus.)

Napam. Socrus mea.
Napad. Socrus tua.
Napa. Socrus. ejus.
Napak. Socrus in pl.
Napaink. Socrus nostrae.
Napas. Habens socrus plures.

Hasonlóképpen

MAG. (Semen.)

Magom. Semen meum.

*****)

Magod. Semen tuum.
 Magja. Semen ejus.
 Magjaink. Semina nostra.
 Magjaitok. Semina vestra.
 Magjaik. Semina illorum.
 Magos. Semine praeditus.

MAG. (Ipse.)

Magam. Ego ipse.
 Magad. Tu ipse.
 Maga. Ille ipse.
 Magunk. Nos ipsi.
 Magatok. Vos ipsi.
 Magok. Illi ipsi.
 Magas. Altus, excelsus.

Illyen mit a' Deákban is lehet észre venni, így: Frons, FronTis. Homlok. Frons, FronDis. Leveles ág. Os, OSSis. Csont. Os, ORis. Száj.

3.

Szemet. (Quisquiliae.) Szémét. (Oculum.)
 ë helyett, melly a' leg rövidebb e, némel-
 lyek rövid ö-t irnak: szömöt.

4.

Hoz. (Fert.)

Hozá. Ferebat.
 Hozád. Ferebas.
 Hozám. Ferebam.
 Hozánk. Ferebamus.
 Hozátok. Ferebatis.
 Hozák. Ferebant.
 Hozzák. Ferunt, v. Ferant.

HOZ. (Ad.)

Hozá. Ad illum.
 Hozád. Ad te.
 Hozám. Ad me.
 Hozánk. Ad nos.
 Hozátok. Ad vos.
 Hozájok. Ad illos.

Ime „Ad illos“ se úgy nem lehet mondani „Hozák“ mert ez annyi mint Ferebant, se úgy „Hozzák“ mert ez annyi mint Ferunt, vel Ferant, a' harmadik külömbséget veszi elő a' nyelv' geniusa, és azt mondja „Hozájok“ Ad illos.

A' mit a' nyelv' geniusa, Z kettőztetésével, kéntelenségből tesz, hogy a' több értelműséget

(Polysemia) el kerülje, nem kell azt oda is bé vinni, hol nincs kétes értelem. Hiba tehát így írni „Péterhez, Pálhoz“ e' helyett, „Péterhez, Pálhoz.“

5.

Be ne. (Be ne ereszd.)
 Be ne menj.
 Be nem ereszttem.

Benne. Intus in eo.
 Benne menj.
 Bennem. Intus in me.

Igy támadott Benn, mellyet hasonlóképpen más esetekben követni nem kell; így házban, kertben, és nem házbann, kertbenn.

6.

Épen. Integre.
 Képen. In imagine.
 Mi képen. In qua imagine.
 Azon képen. In illa imagine.

Éppen. Plane.
 Képpen. Admodum.
 Miképpen. Sicut, quemadmodum.
 Azon képpen. Ad eum modum.

7.

Ebbül. (Ex hoc.) Ébbül. (Ex cane.)

A' külömbséget itt a' ki mondás igen is ki ejti, ki lehet az írásban is két ponttal tenni „Akár mint pörzsöljék, nem léssen az ébbül szalonna“ köz mondás, és így:

Ebbéli. Hujusmodi.
 Eredj. Exoriare.
 Vesz. Perit.
 Mentt. Liber.

Ébbéli. Caninus.
 Erédj. Pergas.
 Vész. Emit.

Métt. Abiit. Ki métt erejü bor. Vinum fugiens. PP.

8.

JA. JE. harmadik személybeli raggal élünk mind a' jelenvaló mind a' parancsoló módban. Ime a' külömbség:

Látja. Videt.
Szaggatja. Lacerat.
Szereti. Amat.
Emeli. Levat.

Lássa. Videat.
Szaggassa. Laceret.
Szeresse. Amet.
Emelje. Levet.

Sőt ha más különbséget nem tehet, a' határozót teszi által.

Meg tudja. Rescit.
Meg írja. Perscribit.
Ki szórja. Ejicit.

Tudja meg. Resciat.
Írja meg. Perscribat.
Szórja ki. Ejiciat.

9.

Tudva vagyón az is, hogy sok rideg szovaink egyszer'smind nevek is, igék is. Ezen különbség nagyobb részént IK-kel jelentetik.

Villám. Fulgur.
Folyam. Fluentum.
Nyúl. Lepus.
Kés. culter.
Húgy. Urina.
Lak. Habitatio.
Lép. Lien.

Villámik. Fulgurat.
Folyamik. Fluit.
Nyúlik. Extenditúr.
Késik. Tardat.
Húgyik, Hügygyik. Urinam mittit.
Lakik. Habitat.
Lépik. Graditur.

10.

Jó. Bonus moraliter.
Jóság. Bonum morale.
ORSág. Rapina.

Jó. Bonum.
Jóság. Bonum physicum.
ORSzág. Regnum.

11.

Tagadhatatlan, hogy „Christianus“ Keresztyén, és nem Keresztény. Nem kell itt semmi hitbéli különböztetést keresni; így irták a' régiek, valamint „Tristianus“ Terestyén, és „Sebastianus“ Sebestyén. De már ma jobbára így iratik „Keresztény.“ Mi ennek az oka? Bizonyosan nem a' hitbéli el különödés, hanem a' kettős értelem' eltávoztatása:

Keresztyén. In cruce ejus.

Keresztény. Christianus.

* Tót Váradi Kászonyi András, Királyi Tanácsos és Udvarnok, így ír Velencei Utazásában p. 70. „A' második osztálybéli vitézek' Keresztyén a' Szent György vitéznek képe, a' harmadik osztálybéliek Keresztyén pedig mind ez, mind pedig a' lilium-levelek, s ezekhez csatolttt ékességek hibáznak.“

12.

RÉSZ. (Pars.)

Részes. Partem habens.

RÉZ. (Cuprum.)

Rezes. Cuprum habens.

SZÉL. (Extremitas.)

Széle. Ejus extremitas.

Széles. Latus.

SZÉL. (Ventus.)

Szele. Ejus ventus.

Szeles. Ventosus.

13.

ÉK. (Cuneus.)

Ékes. Cuneatus.

Éketlen. A' mi nincs ékezve.

ÉK. (Decor.)

Ékés. Decorus.

Éktelen. Abnormis.

Hasonlóképpen .

Képes. Imagines habens.

Képtelen. A' miben nincs kép.

Szemetlen. Oculo carens.

Képés. Modum, proportionem habens.

Képtelen. Absurdus.

Szemetlen. Impudicus, effrons.

14.

SZÉLED. (R. parva latitudo.)
SZÉLLED. (Dilatatur.)

Igy a' bötü-kettöztetéssel kívánt értelmes-
séget szerezni; így lett a' két L ezen szóban is
„ÉLLED.“

15.

Némellykor a' több értelmet a' gyökér'
magan hangzójának el változtatásával külö-
bözteti meg. Példa lehet KER (ebbül származ-
nak: Kereng, kerít, kert, kerül, kerep, keres)
mert az E-t, ha több az értelem, Ö-re változ-
tatja:

KERÜL. Circuit.
KERES. Quaerit.

KÖRÜL. Circum.
KÖRÖS. Circularis.
Körös körül. Circa circum.

16.

HAMOS. R. ma Hamvas v. Hammas.
HAMOS. R. ma Hamis. Tectus, dolosus.

Mind a' kettőnek HAM volt a' gyökere.
Horatiusnál is mondatik „cineri doloso.“

17.

Ö KÖT. (Ipse ligat.) ÖKET. (Ipsos.)

Ime a' különbség' jelentése. Helytelen ál-
lítás tehát az, hogy „ipsos“ így kellene mon-
dani „ÖKÖT“ és nem öket. Holott ennek az
Analogia is ellene mond, mert nem mondjuk:
Kötököt, örlököt, üldözököt, le ölköt, gyö-
nyörködököt, sütököt, főzőköt; hanem: Kötököt,
örlököt, üldözököt 's a' t.

18.

TISZT. (Officium.)

Tiszte. Ejus officium.
Tisztét le tette. Resignavit officium.

TISZT. (Officialis.)

Tisztje. Ejus officialis.
Tisztjét le tette. Deposuit suum offici-
alem.

19.

„Addig élek, a' meddig a' karom“ az Irás-

ban ki tetszik igaz értelme, a' ki mondásban
két értelmű.

20.

Hozzá értt. Attigit.
Tud hozzá. Intelligit.

Ért hozzá. Scit.
Hozzá tud, Hozzá tudja. Appendit.

Ime az által tétellel mint enyészik a' kétes
értelem el. Egyéb aránt a' jelenvaló módban
a' határozó közönségesen elő tételik, mint hoz-
zá fér, hozzá jut, hozzá nyul, hozzá folyamo-
dik, hozzá készül, kezd-lát-ragasztja-szokik.

21.

Széllyel. Passim.
Széllyel szórja. Dispergit.

Szélel. Cum vento.
Szélel bélelt ember amaz, tele vele
dudaként.

22.

Szövetnek. Curant texti.

Szövetnek. Funalia.

25.

Menny. Coelum. És még is az oda valót
jelentő társ-név, nem Mennyi, mert ez: quan-
tus, hanem közbe csusztatással Mennyei: coe-
lestis, coelicola.

Szóval nincs a' Magyar nyelvben olyan kis
különbség, mellynek a' több értelműség' ki ke-
rülésére hasznát nem venné a' nyelv' geniusa.
De egy úttal bé bizonyodik az is, hogy a' Szó-
származtatást nem lehet úgy tekinteni, mint a'
M. Nyelvnek egyedül való Biráját, hanem az
Értelmesség' Törvény-székét is, a' többivel egy-
gyütt, illendő tekintetre, és figyelemre kell
méltatni.

Még ezt az egygyet függesztem ide, hogy
egy szabad nemzetnek élő nyelvét nem lehet,
de nem is illik, olly szoros korlátok közé re-
keszteni, hogy, mintegy másod Prometheus, le
bilincselve lévén, bővebb ki fejtését, 's virág-
zóbb állapotját ne is remélhesse. Kell illendő
szabadságot engedni a' nyelv' járásának. Lehet

okkal móddal ujítani is. A' Francia szüntelen szépít a' nyelvén. Sok idétlen buzgó el hiteti magával, hogy ha úgy nem beszélünk, mint ő Kegyelmei akarják, el vész a' nyelv. Ezek melől mosolygással múllyunk el.

6. §.

A' Szó-tárom' elrendelése.

Által esvén a' főlebb említett három rendbéli gondokon, már most közelebb a' Szó-táromhoz, mellynek külső belső mivoltát, és elrendelését e' következő számok alatt terjesztem elő.

1.

Bötü - rend.

Elsőben is a' Bötü-rendet határoztam meg. E' következőt találtam legalkalmasbnak.

A. Á. Be. CZe. CSe. De. E. É. eF. Ge. GYe. Há. I. Í. Je. Ká. eL. eLY. eM. eN. eNY. O. Ó. Ö. Ó. Pe. eR. eS. ZSe. SZe. Te. TYe. U. Ú. Ü. Ú. Ve. Ze.

2.

Gyökér - szovak.

Meg lévén a' Bötü-rend határozva, a' gyökér-szavakat kerestem ki, melly nehéz munkába nem került, minthogy akár mellyik szó is, ha minden hozzá járultt ragjaitól le fosztatik, a' gyökerét tünteti elő p. o. „Foglalatoskodik“ ha le fosztom egygyenként a' hozzá járultt ragjait: kodik, os, at, lal, hátra marad „FOG“ a' mondott szónak fő gyökere.

Minthogy pedig a' Magyar nyelvben előragok nincsenek, és minden szó hátulról nevedik, természetes dolog az, hogy a' szónak első, és kezdő tagja egyszer'smind gyökér-szó.

Következik innen, hogy minden igaz Magyar gyökér-szó egy tagú, mint: fog, hall, lát, kép, tud, ma, jó 's a' t.

Ha a' gyökér-szó már egy nevedést föl vett: Törzsök-szónak nevezem azt, azon hasonlatosságból, minthogy a' Törzsök a' gyökérből nevedik ki.

Ezen Törzsök-szavak közönségesen már két taguak, p. o. Vámos, város, falu, válú, fagy-

gyu, árnyék, tajték, gyanu, gyürü 's a' t. De lehetnek egy taguak is azon esetekben, a' mellyekben bötü-ugratás, vagy egybe olvadás történt p. o. Kert, félt, jobb, holt, jön 's a' t.

Mind a' kettőt (t. i. a' gyökér- és törzsök-szókat) nagy bötükkal különböztettem ki a' Szótáromban, minthogy, a' többiek ezekből nevednek, ezekből ágoznak el.

De hogy közönséges nevezetem is legyen, és ne kelljen mindaha, hol gyökér-szót, hol törzsök-szót említenem, ezen szóval is élek ANYA-szó, melly alatt nem csak mind a' kettőt jelentem, hanem minden más szavat is, akár hány tagu légyen az, ha ahhoz valamelly ragot akarok függeszteni p. o. ha ezen szóhoz „mértékletes“ SÁG, SÉG ragot akarok függeszteni, ezen hozzá függesztendő ragra nézve ez a' szó „mértékletes“ anya-szó, minthogy: mértékletesség, köz-vetetlen ebből származik. Illy módon a' sok szó-saporitást el kerülöm, ezen elnevezésnek leg nagyobb hasznát vettem a' szóragasztás' Törvényeiben.

Azon állapot, mellybe az anya-szó jő, ha egyszer a' rag hozzá járultt, nevezetik: RAGZAT-nak, a' MAGZAT-szó' hasonlatosságából, így tehát az egy gyökér-szótól meg válva, lehet minden szó anya-szó is, ragzat is, de különbömb tekintet alatt. Anya-szó, ha úgy tekintem, mint a' mellyhez más ragot akarok még függeszteni; Ragzat, ha úgy tekintem, mint a' mellyhez már a' ragot hozzá függesztettem.

A' gyökér-szó, ha magán véve is jelentő, és értelme van, nevezetik élő gyökérnek p. o. él, fél, kő, már, bár, fül, köz, hír, ok, fog 's a' t.

De ha a' gyökér-szónak magán véve már most értelme nincs, és véle, mint jelentővel, magán nem élünk, hanem csak a' származékai-ban, néma gyökérnek mondatik p. o. pír, vir, vör; az elsőből származik: pirja, piros, pirit, pirul, a' másodikból virág, virít, virul, virgoncz, a' harmadikból vörös, vörhenyeges 's a' t. Ez illyen gyökereket nem akartam holt gyökérnek nevezni, mert, hiszem, élnek a' származékaikban, sőt meg lehet az is, hogy ez illyen néma gyökerek még valaha meg szólamlanak „multa renascentur“ valamint a' nyelv' kezdetén is bizonyosan éltek, mert ha akkor se vol-

tak magán véve jelentők, a' ragok is, a' mint némellyek állítják, magán véve nem jelentők, a' két semmi jelentőből, hogyan lehetett valami jelentő? ezt Oedipus se fejt meg.

De hogyan némultak el? azt feszegetni nem ide való. Hogyan mulnak el sok nemzeti szokások? Hogyan veszi el keletit a' keletben forgott pénz? és pénzhez hasonló a' szó is, ez a' nyelven, az kézen forog, el vész ez is, az is üdövel, más jön helyébe „mortalia facta peribunt, nedum verborum stet honos.“ A' nemzetnek viszontagságai, más nemzetek közé jutása, hadakozásai, új találmányai, a' kereskedés, valamint idegen portékákat, úgy új szókat is hoz a' nemzet' kebelébe, felejteti a' régieket, kivált azokat, mellyekre kevesebb szüksége van, és így ritkábban fordulnak elő, mert a' mellyekre mindennapi szükségünk vagy, bátran el mondhatjuk, hogy azokat még első fészkeből hozta nemzetünk, minthogy a' mindennapi vele élés miatt nem lehetett oka az el felejtésre. Vegyük csak az emberi test' részeinek neveit. Egy taguak ezek, élnek most is, és deli rövidségekkel akár melly nyelven is azont jelentő szavait meg halladják. Elő számlálom bötürenddel, 's ide teszem a' Deákját is, hogy a' különbség szembe tűnőbb legyen.

Agy: cranium. Aj: labium (Ajak: labia). Innen Ajt: nyit, ésebből meg van még a' részvevő: Ajtó: nyitó. Porta; All: maxilla, mentum. Arcz: facies.

Bajsz (Bajusz): mystaces. Bél: intestinum, viscera. Bőr: pellis.

Czomb: femur. Csont: os, ossis. Csöcs: mamma.

ÉR: vena.

Fan: pubes. Far: nates, clunis. Fej: caput. Fog: dens. Fül: auris.

Haj: capillus. Has: venter. Háj: adeps. Hát: dorsum. Hón (Hón-al, Hón'alja): axilla, ala. Hus: caro.

In: nervus. Iny: gingiva, palatum. Íz: articulus. Jog. R. dextera. Jogja felől: ad dextram. Abbatia de Szent Jog.

Kar: brachium. Kéz: manus. Köny: lacrymae. Körme (Körme, Körmö): unquis.

Láb: pes. Lép: lien.

Máj: hepar. Melly: pectus.

Nyak: collum. Nyál: saliva. Nyelv: lingua.

Orr: nasus. Öl: sinus.

Pof (Pofoz): gena.

Sark: calcaneum.

Szaj: os, oris. Szár: crus, tibia. Szem: oculus. Szőr: pilus. Szű: cor.

Tag: membrum. Talp: talus. Test: corpus. Térd: genu. Tork (Torka, Torkol): guttur.

Újj: digitus.

Váll: humerus. Vér: sangvis.

Ezeket, és a' többi egy tagu, élő, vagy néma gyökereket, bővebben ki fejt a' Szótárom.

De vannak veszett gyökerek is, mert nagyon minden nyelvben rendhagyó szó, és pedig annál több, mennél a' nyelv távolabb eredetű, és ki miveltebb. Ezeket meg határozni nálunk se lehet egy könnyen, és illendőbb is ezt mondani, mint sem tudatlan göggel azt állítani, hogy p. o. ezen szónak „Vagyon“ V-bötü a' gyökere, holott V-t magán hangzó nélkül ki sem lehet mondani, az ilyen esetekben nem vesződtem én is a' veszett gyökerekkel, hanem a' leg közelebbi törzsök-gyökereit állítottam elő, 's tettem ki czégérül mint: Vagy, megy, tesz, vesz, lesz 's a' t.

3.

Szó-nemzés.

A' főlebb élő számláltt Ragok, ha az anyaszóhoz járulnak és véle a' ragasztás' törvényei szerint egyesülnek, új szókat, noha rokon értelemmel, nemzenek. A' szó-nemző ragokat elő számláltam azon renddel, a' mint azt a' Szótár-írónak használni kell, a' ragasztás' törvényeit is szinte azon szerint, mind a' kettőt olly rövidséggel, a' mint lehetett.

4.

Rag-táblák.

Hogy jobban szemeim előtt forogjanak a' Szó-nemző ragok, és könnyebbséget érezek a' Szó-tár-írásomban, négy Rag-táblát készítettem, mellyeket im közlök is a' Bé-vezetés' végén.

- 1-ső a' Fő-neveket,
2-dik a' Társ-neveket,
3-dik az Igéket,

4-dik a' Határozókat, és a' Beszédnek egyéb részeit mutogatja ki, micsoda ragokkal szaporodhatnak, és micsoda szókat nemzhetnek. Én leg alább nagy hasznokat vettem, mert midőn ezeken a' Rag-táblákon körül hordoznám az anya-szót, gyakran olly származatait leltem föl, mellyek semmi Szó-tárokban nincsenek még föl jegyezve, p. o. Fáész, Fáészás, Fáészat, noha a' köz-élésben igen is fönn vannak „szabadon fáészhat, van szabad fáészása“ 's a' t. Ajálom is ezen Rag-táblákat haszon-vételül mind azoknak, kiknek az én utamon meg indulni kedvek leszsz.

Mindazonáltal vigyáznunk kell itt is, és midőn a' Rag-táblák' segedelmeivel a' gyökérszónak minden lehetséges származatait halomra gyűjtjük, rántsuk meg a' szabadoneresztett kantárt, és a' józan ítéletnek mérő serpenyőjében fontolgassuk meg előbb a' föl hozott szót, nem csak arra figyelmeztvén, ha meg üti-e a' mértéket? igaz garatos-e? nincs-e a' nyelv' járása ellen? nem sérti-e a' magyar füleket? van-e jó pöngése a' ki mondásban? hanem arra is kiváltképpen figyelmeztvén, ha élő-e azon föl hozott szó? és mennyire? van-e mindenütt keletben? nem simultt-e ki a' köz-életből? hol tartózkodik még? és melly részén a' két Magyar hazának? vagy leg alább volt-e valaha szokásban? ki jegyette föl? kinél, hol, és micsoda értelemmel fordul elő? Akarom mondani, minden föl hozott szónál, kivált ha az kétséget szenvedhetne, szükséges bé bizonyítani, hogy nem csak eredetére, és származására törvényes igaz Magyar szó, hanem élő is, vagy leg alább valaha az volt. Erről a' bé bizonyításról bővebben készen szóm alább a' 9-dik szám alatt.

5.

Ösz-nevek.

(Nomina composita.)

Gyakran két különböző szó, öszve foglalva, valamely módosított dolognak jelentésére fordítatik, és egy szó gyanánt vétetik p. o. Hab-pipa, hír-harang, ár-víz, jég-eső, karfa, szava-hihető, csuda-tévő, szó-fogadó 'sa' t.

Ez ilyen nevet öszve tett névnek, vagy még rövidebben ösz-névnek nevezhetjük, az ösz-vér szónak hasonlatosságából, de lehet jármas névnek is nevezni azon okból, hogy öszve lévén foglalva, 's mint egy járomba bé fogva, azon egy módosított dolognak jelentésére fordítatik.

Az Ösz-nevet, vagy más szóval, a' jármas nevet nem lehet úgy tekénten, mint ragzatot. Egygyik név a' másikkal nem ragad, nem olvad öszve. Az öszve olvadásnak semmi jeleit, a' szó-ragasztásnak semmi nyomait benne nem tapasztalni. Ugyan is a' ragasztás' törvényei szerint a' Ragzatnak ezek a' tulajdoni:

1. A' Rag-vezérséget a' Ragzatnak első magán hangzója viseli. Ha tehát a' jármas név ragzat volna, így kellene mondani: karszékok, árvizok, balkezak, minthogy a' vastag hang a' ragzatban vastag hangot kíván; úgy de így senki nem beszél, hanem így: kar-székek, ár-vizek, bal-kezek 's a' t. Így el választva a' nyelv-tanuló is jobban el igazul, és nem töri fejét annyi sok ki vételekben, mellyekkel tömve vannak Grammaticájink.

2. Ha a' jármas név ragzat volna, a' ragasztás' második törvénye szerint így kellene mondani: Fákép, fájankó, így se beszél senki is, hanem: Fa-kép, fa-jankó.

3. A' két öszve ütköző magán hangzót a' ragasztás' törvénye a' ragzatban vagy öszve olvasztja, vagy Hézag-töltővel el választja; ha tehát a' jármas név ragzat volna, így kellene mondani: Fágy, háladás, levevés, füvevő, úgy de így se beszél senki, hanem: Fa-ágy, háladás, lé-evés, fű-evő.

4. A' ragzatban, ha nehéz a' ki mondás, lágyító rövid magán hangzót vetünk közbe; a' jármas nevekkal semmi illyes nem történik, így mondjuk: nyak-szirt, meny-kő, és nem: nyakasirt, menyekő, valamint a' ragzatban mondjuk: menyekező, és nem menyköző.

5. Minden ragzatban valamely változást veszünk észre, vagy a' ragban, (ki vévén a' visető ragokat) vagy az anya-szóban, vagy mind a' kettőben; a' jármas neveknél semmi illyest nem, ki vévén ezen szót: dölög-tévő (dologtévő helyett), de ezt is csak a' parasztok mondják, azok sem mindnyájan, azonban mi ez il-

lyen paraszt ki ejtést Canon gyanánt nem tiszteljük.

A' jármás neveket tehát semmi módon nem lehet úgy tekinteni, mint ragzatot, mellyből következik továbbá az, hogy nem kell a' jármás neveket öszve írni köz-vetetlen, mint a' ragzatot szokás, annál is inkább nem, mivel az öszve írás által a' szó' értelme is el nehezedik, kivált a' nyelv-tanulókra nézve, és a' hosszú rőfös szók is (sesquipedalia verba) innen támadnának, hanem kötő jeggyel kell az egybe foglalást ki jelenteni. Egy két példával föl világosítom.

Ha én így írom: „van e pisztoltok“ mit értesz? azt e? Habetisne pistoletam, vagy azt? Habetur ne theca pistoletae; és íme ez a' kétség az öszve írásból származik; el enyészik azonnal, ha midőn jármás név, kötő jeggyel foglalod öszve. Így:

Pisztoltok: Pistoleta vestra.
Pisztol-tok: Theca pistoletae.

Helye lesz az értelmesség' törvényének is, mert így mondjuk:

Pisztol-tokot: Thecam pistoletae.
Pisztoltokat: Pistoletam vestram.

Mi ez? „Sajtáros“ Venditor casei, vagy, habens scapham. A' kötő jegy meg hozza a' világgosságot, a' mit az öszve írás homályba burított.

Sajt-áros: Venditor casei, mint Vas-áros.
Sajtáros: Habens scapham.

Mi ez „talpal, talpalja“ Pars ima tali, vagy: pellem subducit. Szükség tehát az el választó jel, így leszsz:

Talp-al, Talp' alja. Pars ima tali.
Talpal, Talpalja. Subducit pellem imae parti tali.

Mi ez „ellett“ ezt így írva talán még a' tudós Magyar is sok fej-törés után találhatja ki.

Vesd közbe a' kötő jegyet, és a' tanuló gyermek is érti „el-ett“ abesus.

Dugonics a' részeg emberről ezt a' közmondást hozza föl (2. R. p. 183): Bor-sóval tele a' torka; így írva értjük azonnal, de öszve írva. „Borsóval tele a' torka“ nehéz értelmű.

A' kötő jegy' szükségét mutatja az is, hogy azonnal szembe tünteti, ha jármás név-e, vagy egygyés szó, és a' szó' értelmét is könnyebb ki nyomozni p. o. így írva: far-dagály *), far-matring, akár ki is könnyebben reá megy a' szó' eredetére, és nem látja szükségét, hogy a' far-dagályt verdigálból származtassa a' mint ezt Gyarmathi tette (1. D. p. 347).

A' mit az írásban a' kötő jegy tesz, azt a' ki mondásban a' meg állapotás viszi véghez, próbálja akár ki is, különbséget fog tapasztalni a' jármás, és a' ragzatos szók' ki mondásában, amazoknál egy kevesé meg állapotodik, a' mint a' kötő jegy szokott tétetni, ezeket egy huzomban (eodem tenore) mondja. Vegyük az előbbi példákat elő:

Jármás nevek.	Ragzatos szók.
Sajt-áros.	Sajtáros.
Pisztol-tok.	Pisztoltok.
Bor-sóval.	Borsóval.
Talp-al.	Talpal.
Talp' alja.	Talpalja.
El-ett. Abesus.	Ellett. Ovis peperit.

Úgy de a' sok kötő jegyek miatt nagyon el tarkul az írás? A' ki ezt nem akarja, egy bötüt se írjon, tisztán marad a' papirosa.

Úgy de a' Németek ki adtak a' kötő jegyeken, pedig az előtt a' jármás nevekben ki tettek ők is. Lássák ők, miért cselekedték, nekünk van okunk ezt nem tenni.

Úgy de se Deákban, se görögben kötő jegyek, pedig mind a' két nyelvben szinte hömpölyög a' sok jármás név. De különbséget kell tenni, mert a' Deák és görög ösz-nevek egyszer'smind ragzatos nevek, az az, a' ragzatok' törvényeit tartják, mert midőn öszve tétetnek,

* Vajda Sámuelnek ide tartozó ékes sorait el nem halgathatom, így ír ő Kristus' életében 1. Könyv. p. 345. „Türhető volna, ha csak a' királyi udvarokban viselnének az emberek lágy és drága ruhákat, de mikor a' kapta-bűzű házokból is selyem far-dagályban lépnek ki, és le folyó atlaczezal söprik az utzák' porait, jele, hogy akkor igen meg vesztegetődött a' keresztyéni mértékletességnek, és takarékoságnak törvénye.“

mind a' két név változást szenved p. o. Moriger, sacrificium, ambidexter, foedifragus, solivagus, postliminium, velivolus's a' t. Hasonló képpen a' görögben: φιλολογία, ανθρωποφαγος, αλεκτροφωνια 's a' t. A' magyarban minden változás nélkül foglaltatnak öszve, attúl az egytől meg válva, hogy ha két azon egy magán hangzó kerül öszve, az elsőt ki lehet ugratni p. o. hála-adás, hál'-adás, de ez sem történik szükségből, mert így is maradhat „hála-adás.“

Mindazonáltal a' szokás némelly jármás neveket már úgy öszve foglaltt, hogy minden különbség nélkül egy szó gyanánt írtnak; ilyenek: Beli, kor, féle, fi, szókbul eredett jármás nevek.

BELI. mint: Várbeli, lábbeli, ágybeli.

FÉLE. mint: Afféle, miféle, másféle, külömbféle.

FI. mint: Férjfi, hazafi, Pálfi, Péterfi.

KOR. mint: Mikor, akkor, ekkor, jókor.

Ezek tovább is így maradhatnak, ne háborgassuk.

2. Ha a' ragasztás' nyomait láthatni a' jármás nevekben, úgy azokat, mint egyszer'smind ragzatos neveket, egybe lehet írni p. o. Innep (illő nap), Jámbor (jó ember), Némber R. (nő ember: mulier), Némberi R. (nő emberi: muliebris).

6.

Hang-igék.

A' pusztá hangokat is föl fogta a' nyelv' geniusa, 's fülre vette, és talán ez volt az első föl találása, mert érzékenységeit, ha figyelmeztett, ez érdekelhette leg inkább.

Illyen pusztá hangok: bicz, bill, höf, bön, bugy, csacs, csatt, csett, csisz, csön, csöp, csur, dad, ded, did, dob, don, dób, döcz, dör, durr, fész, for, föcs, fú, fütty, gág, hars, hor, hör, husz, kocz, kon, kop, koty, köh, kurutty, leb, lob, locs, loty, mocz, mok, moz, nyaf, nyif, nyik, or, patt, pof, poty, pöf, pön, pör, puf, recz, rek, rez, rop, roty, rőf, röh, saj, suh, szesz, szih, szor, ször, tap, tasz, top, zaj, zök, zön, zör, zuh.

Ezen pusztá hangok közül, magán véve, kevés van szokásban, de íge-ragokkal megtold-

va, igen is sok és nagyon tenyésző, lássuk tenyésző erejét.

1. Ha azt akarjuk jelenteni, hogy a' hangzat csak egyszer történt, VAN, VEN egyszerő ragot toldunk hozzá a' főlebb említett ragasztás' törvényei szerint, így támadnak: biczen, billen, csattan, csetten, csöppen, csurran, dobban, döbben, durran, hörren, kotytyan, lebben, lobbán, loccsan, moczczan, nyikkan, pattan, retten, rezzén, toppán, zökken, zörren, zuhhan.

2. Ha ezekből művelő ígékét akarunk tenni, a' művelő íge-ragnak (at, ot, et, öt) csak az utolsó bötűjét (t) teszszük hozzá, ki hagyván a' magán hangzót, így támadnak ezen művelő ígék: billent, billenti, böffenti, és ezen szerint, csattant, csettent, csöppent, döbbsent, döczcent, föcscsent, füttyent, koczczant, koppant, lobbant, pattant, potytyant, rettent, rezzent, toppant, zökcent, zuhphant.

A' magán hangzónak ki hagyását pedig az értelmesség' törvénye kívánja, hogy különbség legyen a' név, és íge között, csattanat: crepitus, és „csattant“ crepitum edit.

3. Ha azt akarjuk jelenteni, hogy a' hangzat többször történt, gyakorlatos íge-ragot (og, eg, ög) toldunk a' pusztá hangokhoz, így támadnak: biczeg, billeg, böfög, bugyog, csacsog, csattog, csetteg, csönög, csöpög, csurog, dadog, dobog, donog, döbög, döczög, dörög, durrog, forog, föcsög, gágog, harsog, hortyog, hörög, koczog, konog, kopog, kotyog, köhög, lebeg, lobog, lotyog, mekeg, mokog, mozog, nyafog, nyifog, pattog, porczog, potyog, pönög, pörög, pufog, reczeg, rekeg, ropog, rotyog, rőfög, röhög, sajog, suhog, szeszeg, topog, zajog, zökög, zönög, zörög, zuhog.

Ezeknél gyakran bötü ugratás is történik, mint: bög, búg, dong, kong, pöng, zöng, kivált a' származékaikban, mint: dongás, dongó, pöngés, pöngő, pörgő, forgó, hörgő 's a' t.

4. Ezekből művelő íge leszsz szokás szerint (at, ot, et, öt) művelő ragnak hozzá adásával, így: beget, biczeget, billeget, csattogat, csönget, csöpöget, csörget, dongat, dörget, durrogat, forgat, hörpöget, koczogat, kongat, mozgat, pattogat, porczogat, pönget, pörget, pufogat, ropogat, tapogat, zörget.

*****)

5. Ha műveltető igét akarunk csinálni, tat, tet, raggal élünk, így támadnak: csattogat, csöpögtet, durrogtat, harsogtat, lobogtat.

6. Föl veszik az ÍT-ragot is, mint: feszít, huszít, taszít, szorít.

7. Föl az INT-ragot is, mint: koczint, köhint.

8. Meg szenvedik a' kicsinyező ragot is (ad, ed, öd), ezt pedig igen természetesen, mert a' hang lehet erősb, lehet gyöngébb; innen támadnak: dagad, heged (bé heged), peshed, puffad, rivad.

De mivel a' hang' scálája nem annyira a' természet', mint a' mesterség' műve, a' kicsinyítő rag inkább szeret a' művelő hang-igéknél lenni, innen támadnak: csöndít, dördít, fordít, jaidít, kondít, mozdít, nódít, ordít, pöndít, pördít, sajdít, zöndít, zördít, zúdít; és innen a' fél-szenvedő igék (neutro passiva): bödül, csöndül, fordul, jaidul, kondul, mozdul, pöndül, pördül, zöndül, zördül, zúdul.

9. A' kicsinyező hang-igékhez tartoznak ezek is: köhécsel, nyikácsol.

10. Tenyésznek a' hang-nevek az ol, el, öl, ige-ragokkal is. Illyenek: bugyborékol, csahol, csiripel, csiszol, dobol, füttyöl, hahol, hörpöl, locsol, szörpöl, szörcsöl, kuruttyol.

11. De vannak más ragu hang-igék is mint: bugyorog, föcskendik, kalapál, rivaszt, puffaszt, füttyörész 's a' t.

Igy a' pusztá hang-nevek a' sok féle ige-ragok által új életre jutván, több rendű fő-és társ-neveket 's határozókat szülnek, a' mint ezt a' Szótáromban bővebben olvashatni.

És midőn a' nyelv' geniusa a' szó-nemzésben illy válogatva tenyésző, eszembe jut ama paraszt példa-beszéd: Ki a' nád között ül, olyan sípot csinál magának, a' milyen néki tesszik; de eszembe jut Herdernek is eme' szép mondása, melly egy átaljában ugyan minden gyöker' alját, de leg inkább a' hang-igéket illeti: „Jede Familie von Wörtern ist ein verwachsenes Gebüsch rings um eine sinnliche Hauptidee, wie um eine heilige Eiche, auf der noch Spuren sind, welchen Eindruck der Erfinder von ihrer Dryade hatte. Die Gefühle sind ihm zusammen gewebt, was sich beweget,

lebt: was da tönet, spricht — und da es für oder wider dich tönt, so ist's Freund, oder Feind: Gott, oder Göttin: es handelt aus Leidenschaften, wie 'du.“ Lásd Herder's Abhandlung über den Ursprung der Sprache p. 90.

7.

Szó-kettőztetés.

A' szó-kettőztetés kétféle 1. mikor ugyan azon egy szó kétszer említettik, minden változás nélkül p. o. néha néha, közbe közbe, helyel helyel, el el indul, be be teként, megy megy. Ezeket itt csak említenem kellett, mert bővebben ki fejteni a' Nyelv-írók' dolga.

2. Mikor a' szó változtatva, és mintegy cadenciáson kettőztetik. Ez illyenek gyakran elő gördülnek, kivált a' nyájas beszédben, a' Szótár-írónak figyelmét is, annyira mennyire, meg érdemlik, azért nagyobb részént itt egy csomóban elő adom, az itéletet tegye meg az olvasó, és azt is, hogy miré valók, és mikor lehessen velek élni.

Ág bog, ága boga, ágas bogas. A' rákrul mondatik mese képpen: iros piros porcogós, ágas bogas likba csúsz.

Bú bá. Se büt se bát nem tudott mondani, úgy meg ijedett.

Csaté paté. Csere bere (Csere berél). Csiga biga minden dolga. Csinnya binnya. Csiri biri. Csonka bonka. Csóré möré. Csippel csoppal.

Dib dáb. Dinom dánom, hej dinom dánom míg élek is bánom. Dirib darab, diribre darabra vagdalták, diribeli darabolja. Dúl fúl.

Elegy belegy. Emez amaz. Éllel féllel veszélyel.

Giz gaz.

Hejje hujja, hejje hujjáz. Hébe hóba. Himmez hámoz. Hip hop, hippet hoppot emleget. Horgas borgas.

Iczeg biczeg. Ihog vihog. Illyen ollyan. Illő fillő. Iminnen amonnan. Imigy amúgy. Ingó bingó. Ireg forog. Izeg mozog.

Kákom bákóm. Kele kóla. Keni feni. Kesze kusza (öszve kesze kuszálta). Kézen közön. Kipéz kapoz.

Lirom lárom. Locs pocs.

Mende monda.

Ringy rongy. Rip rop, ripeg ropog.

Sí ri.

Szedi vedi. Szokomot szökömmé változtatják.

Tara fara, tarát farát ékesíti, vitorláját kiteríti. Faludi. Tarka barka. Telle tulla. Teng leng. Té tó. Tip top, tipeg topog.

Ut fut.

Úzi fúzi.

Elő fordúlnak más nyelvekben is. A' zsidóban mindjárt a' Teremtés Könyv' elején olvastatik „TOHU BOHU“ és talán ezen szók: tohu, tohonya (iners) bohu, bohó (vacuus mentis), azon egy eredetre mutatnak. Ugyan a' zsidóban Peloni Almoni, annyi mint: emez amaz, egy bizonyos NN.

A' görögben: „*Εἰς χορακας κολακας*“. Illy jó szerencsét kíván a' görög a' hizelkedőnek.

Németnél: Dach und Fach, Gut und Blut, Handel und Wandel — többit lásd DENIS Lese-früchte P. 2. p. 152—166.

Lappoknál: Kitto kato: egyszer is másszor is. Pako lako: mende monda, többit lásd Gyarmathi Samuelis Affinitas L. Hung. cum Linquis Fennicae originis p. 13.

De vannak olyan iker-nevek is, mellyek azon módon, vagy kevés változtatva, több nyelvekben is elő fordulnak, mint Lári fári, hocus pocus, csuri muri, huj pfuj 's a' t.

Ugyan is: Huj, pfuj, nem csak a' németeknél, de a' magyaroknál is van szokásban. Pfuj szóval él Pázmán is. Huj szóval pedig már a' pogán magyarok is éltek, mert a' Merseburgi ütközet előtt sűrűn hallatott táborokban ez a' „Huj, Huj“ szó melly szóval kétség kívül lovaikat ösztönözték, azonban Muratoriusnál (Scriptores. T. 11. p. 435) ördögi szóra magyaráztatik. „Ex Hungarorum parte, ante proelium, turpem, et Diabolicam vocem: Huj, Huj, auditam fuisse.“ Bohó! ösztönöző szó ez a' Németeknél is. P. Ábrahám a S. Clara, ama' híres Polyhistor, egy könyvet adott ki 1707, Würzburgban, illy titulus alatt: Huy, und Pfuy der Welt. Huy, oder Auffrischung zu allen schö-

nen Tugenden. Pfuy, oder Abschreckung von allen schändlichen Lastern.“

Ez illyen *ὁμοιοτέλευτα*-k, vagy a' mint a' deák nevezi similiter desinentiá-k, ha valami moralis értelmet is foglalnak magokban, sokkal böcsösbek, mert könnyebben föl foghatók, mivel rövidek, és mivel változtatva kellemetes ugrást tesznek, szépek is. Epictetus minden erkölcsi tanításait e' két rövid szóba zárta „*Ανεχου, Απεχου*“ a' mit a' Deák is „Sustine, Abstine“ Német is „Leide, und meide“ könnyen ki mond, könnyebben, mint sem meg tart. Illyen a' Francziánál „Faire, et Taire.“ Illyen a' deákban: Ora, labora, és eme' szép mondás: QVAE. NOCENT. DOCENT. Pázmán is meg illetővé ezen mondásnak szépségén, próbálgatta ezt illy röviden, és ékesen által tenni, mi szerencsével? ítélje meg az olvasó: Quae nocent, docent. Tanit, a' mi sanyarít — oktat, a' mi szorongat — használ, a' mi rongál — gyámolít, a' mi szomorít. — Lásd Pázm. Pred. p. 691. Próbálgassa más is, és ha még velősb rövidséggel ki tudja magyarázni, örüljön mert ez a' leg jobb crisis „melius facere.“

8.

Gyökér' alja, és annak rende.

Gyökér' aljának nevezem mind azon szószármazatokat, mellyek azon egy gyökér-szóbul akár mi módon erednek, ugyan azért azon egy gyökér alatt irtam is le, nem szanaszét, nem el szórva „tamquam disjecti membra Poëtae“ mint eddig szokás volt. Nálom az egész familia egygyütt van, így sokkal érthetőbb, mind a' gyökér-szónak értelme, 's ki terjedése, mert egy tekintettel látjuk, mint ágazik, mint terjed rokon értelmekre el, mind a' származatok, mert látjuk honnan, és miképpen erednek, és bizonyára; a' ki egy illyen familiát körül tekint, és gondos szemmel ki vizsgál, örömmel vissza emlékezik Herdernek főlebb említett mondására, és könnyen meg hiszi ezen arany észre vételeit is (ugyan ott p. 89.):

„In einem philosophischen Wörterbuch der Morgenländer, wäre jedes Stammwort mit seiner Familie, recht gestellet, und gesund entwickelt, eine Charte vom Gange des menschl-

chen Geistes, eine Geschichte seiner Entwicklung, und ein ganzes solches Wörterbuch die vortrefflichste Probe von der Erfindungskunst der menschlichen Seele.“

Rendet, ezt tartottam. Ki függesztvén a gyökeret, mint a' czégért, és szemeim előtt tartván a' Rag-táblákat, minden származásokon által vittem, a' törzsök-szókat is nagy bötükel írtam, a' többi származatokat kis bötükel.

Ha fő-név jött a' tollam alá, azon kívül, hogy az első Rag-táblán meg hordoztam, föl jegyezgettem az Ösz-neveit is. Ezek két félek, mert a' kérdésben lévő név vagy első helyen áll a' jármás névben; vagy az utolsón, amazt „elő-ösz-névnek“ ezt: vég-ösz-névnek neveztem. p. o. Vegyük elő ezen szót FA. Ennek

ELŐ-ÖSZ-NEVEI.

Fa-gyöngy.
Fa-jankó.
Fa-kép.
Fa-láb.
Fa-olaj.
Fa-pénz.
Fa-vágó 's a' t.

VÉG-ÖSZ-NEVEI.

Akasztó fa.
Hanga-fa.
Határ-fa.
Kereszt-fa.
Olaj-fa.
Rakás-fa 's a' t.

Mind a' két féle ösz-neveket föl jegyezgettem, de az első féléket bővebben, mint a' második féléket. Ezeket csillaggal is meg különböztettem az elsőktől.

Ha társ-név került a' tollam alá, körül hordoztam a' második Rag-táblán, föl jegyezgettem azt is, micsoda fő-nevek mellé szereti magát társul adni, mert kényes a' nyelvünk, és válogató, mindenkor az illendő társneveket szokta a' fő-nevek mellé ki keresni. Egy példát hozok föl. Három ember áll a' magyar előtt, t. i. magyar, német, és tót, ezek közül mindenik csak a' maga nemzete' nyelvét tudja, és más nyelvet nem tud. Ime a' magyar mint különbözteti meg ezt a' három monoglottát. Az

elsőrül azt mondja: „TISZTA MAGYAR“ a' másodikról „MERŐ NÉMET“ a' harmadikról „CSUPA TÓT“ nem figyelemre méltó meg válogatás-e ez? Nem látszik-e itt is ki a' magyar Patriotismus? mert a' leg szebb társ-nevet magának tulajdonítja „TISZTA MAGYAR.“

Már többen észre vették, hogy a' Magyar nem egy könnyen nevezi Attyát, Annyát, Nyelvét, Hazáját, Istenét, jó barátját, és mindent, a' mi leg szentebb előtte, ha csak az ÉDES szót elejbe nem teszi. Édes Istenem, édes hazánk, édes anyai nyelvünk, édes nemzetünk, édes mienk, édes barátom; a' mi a' deákban nem megy, mert a' deák nem mondja: dulcis pater, dulcis mater, dulcis deus.

Faludink már kezdette ezen illendő társneveket ki keresni, a' mint ezt az ő Maradvány munkájában láthatni bővebben, 's föl jegyezgette, ennek nyomdokin indulni valamint dicsőségnek, úgy kötelességnek is tartottam.

Ha ige jött a' tollam alá, meg hordoztam a' harmadik Rag-táblán, különösen pedig a' határozójit is föl jegyezgettem, mert ezekkel az ige' értelme nem csak meg határoztatik, és bizonyos tárgyra le köttetik, hanem módosítottik is, például föl hozom ezen ígét.

BESZÉL. Narrat, loquitur. Lássuk a' határozójival.

Be beszél. Obloquitur, et quidem satis categorice. Ugyan be beszéltt neki.

Ellene beszél. Contradicit.

Félre beszél. Loquitur ut mente motus.

Ki beszél. Effutit, prodit secretum.

Le beszél. Permovet, persvadet, ut alter desistat a suo coepto.

Meg beszél. Refert, enarrat.

Reá beszél. Persvadet.

Tudni való, hogy az ige nálunk három formában jelenik meg: RIDEG, RAGOS, és IKES formában, ezeket illik, sőt kell is a' Szótár-írónak meg különböztetni, ha értelem-zavarodást nem akar okozni. A' különbség ki tetszik a' jelentő módban, és pedig a' jelenvaló üdönök harmadik egygyes személyében, mint: Tud, tudja, tudatik. Poroz, porozza, porzik. Vérez, vérezi, vérzik 's a' t. Nagy gondatlanság volt a' Szótár-íróktul a' magyar ígétet Deák kaptára

ütni, és azokat vagy az első személyben, vagy a' határozatlan módban föl jegyezgetni; így nevedett a' homályos értelem kivált a' magyar nyelv-tanulóknak nézve. Egy két példát föl hozok.

Molnár Albert, és utánna Párispápai így írják:

ÉREM. Tango, contingo. M. A. p. 75. PP. p. 73.

ÉREM. Maturesco.

Melly homályos! nem világosb e így elő adni:

ÉR, éri. Tangit, contingit.

ÉRik. Maturescit.

Másutt ugyan azok azt írják:

MEG INTETÖM. Commonefio.

EL TARTANI. Perdurare.

EL TARTOM. Sustineo, conservo, enutrio.

BÉ ÖVEDZENI. Cingere, et cingi.

Melly értelem-zavarodás! melly homályosság! el enyészik minden a' harmadik személybéli elő-adással.

MEG INTETi. Curat admoneri.

MEG INTETik. Commonefit.

EL TART. Perdurat.

EL TARTja. Sustentat, conservat, enutrit.

BÉ ÖVEDZi. Cingit.

BÉ ÖVEDZik. Cingitur.

Az első személyben azért sem jó elő adni az ígéket, mivel a' ki első személy' nevében beszél, ír, vagy olvas, mintegy magára veszi, és sokszor szégyenli. A' harmadik személyről el mond mindent, minden tartózkodás nélkül ama' köz-mondás szerént: „Éljünk mi ketten. Kurvannya a' harmadiknak.“ Illyen illetlenség Molnár Albertnél ezt olvasni p. 163.

KI KÖLTÖM a' monyat. Excludo ova.

Proh absurdum! fi donc! nem illendőbb-e így elő adni.

KI KÖLTI a' monyat (p. o. a' tyúk). Excludit ova.

Végre észre vette Molnár Albert is ezen illetlenséget. és azért ezen szót „gallulasco“ így magyarázza p. 421. „Fanod kél.“

Az Ígékrol még ezt az egygyet jegyzem meg, hogy a' származtatásban miúndkor a' rideg formát kell elő venni, és pedig a' rideg formának harmadik egygyes személyét, és ahhoz toldani a' ragot. p. o. TUD. TUDatlan. TUDás. TUDalom. TUDhat. TUDakozik. TUDni illik. TUDomány. TUDós:

Az IKES ígéknel is IK-el-veve lesznek a' származatok p. o. BÍZik. BIZodalom. BIZakodik. BIZhatik. BIZtat. BIZony. Mert tudni való, hogy az IK már ígebéli rag, és nem a' gyökérszó' bötüji, gyökeret pedig úgy nyerünk, ha a' szót minden ragjaitól le fosztva tekintjük.

De lehetnek még is esetek, hol az első, vagy második személybéli ígéket is ragozzuk. p. o. ÁLDOMás. LÁTOMás. VALLOMás. TOLDOMás. KÉREMés. TE-MONDÁDság; a' mit a' nyelvünk' hajlékonyságának kell tulajdonítani, és azon különös eseteknek, mellyekben ez illyen szóllás' formájira vezetettünk, egyébaránt a' törvényesragzatok ezek: ÁLDás. LÁTás. VALLás. TOLDás. KÉRés. MONDás.

Végre ha Határozó, vagy a' beszédnek egyéb részei jöttek a' tollam alá, ezeket a' negyedik Rag-táblán hordoztam körül, szorgalmasan föl jegyezgetvén, a' mik a' Szó-tárhozba illettek.

9.

Bé Bizonyítások.

Által tekintvén a' Rag-táblákat, és gondolóra vévén azt, hogy ugyan azon egy szó hányszor válhatik hol fő-névvé, hol társ-névvé, hol ígévé, hol határozóvá, és hogy mind annyiszor, meg újra, az illető Rag-táblákon körül lehet hordozni, nem lehet nem álmélnodni azon, hogy melly hajlékony, melly tenyésző, és melly mindent ki mondani tudó légyen a' nyelvünk. Ezt a' nyelvünk' tenyésző hajlékonyságát, a' több kellemeivel egygyütt, tekintetbe vévén némelylek, sok dicséretekre, de meg kell vallani, sok szer fölött való, sőt néha nevetséges dicséretekre is fakadtak. Ereszsük ezeket útnak. *)

*) Gyarmathi azt írja Okoskodva tanító Nyelv-mesterében 1. Dar. p. 305. hogy az ő módja szerint igen könnyen lehet egy magyar szóból 3076-ot csinálni.

A' Philosophiai Nyelvnek egygyik hajhászója Kalmár György vitatja. „Le nombre des mots Hongrois peut être augmenté tellement en poésie, qu' il soit porté à plus d' un million.“ Mind a' kettő sokat mond.

Vannak mások, kik minden szót, a' mit anyai téjjel nem szoptak, vagy a' mit gyermekkorokban dajkájoktól nem hallottak, meg vetnek, 's azt mondják, hogy szokatlan, új szó, most koholták, és a' ki így beszél, nem igaz Magyar, újító, korcsos. Ezeket tartóztassuk hátra, mert a' panasz igen közönséges, szájoikat jobban bé nem dughatjuk, mint, ha meg mutatjuk, hogy azon szókkal már régi ŐS-elejnk is éltek.

Ezen tekintetből minden szó mellé hozzá tettem a' bé bizonyítását, ki élt már azon szóval, és, a' mennyire utánna nyomozni lehetett, leg először. Ezen kötelességgel irgalmatlan nagy munkát vállaltam ugyan föl, de szükségést, mert mind addig csak tapogatni fogunk a' sötétségben, és a' bizonytalanság' szelétől hányattatni, vagy a' képzelődés' tágas mezein nyargalódní, míg így meg erősítve elő nem terjeszszük szavainkat, leg alább azokat, mellyek kétséget szenvedhetnének. Ugy de szükséges-e a' bé bizonyítás egygy élő nyelvben? Igen is. Mikor volt élőbb, mikor virágzóbb a' deák nyelv, mint Cicero' idejében? és még is Cicero mit ír, melly vígyázást, melly válogatást kíván a' szókban, és melly tekintetet a' jól beszéllett Régiekre. Cicero azt írja L. 3. de Oratore: „Sed

omnis loquendi elegantia, quamquam expolitur scientia literarum, tamen augetur legendis Oratoribus, et Poëtis; sunt enim illi veteres, qui ornare nondum poterant, quae dicebant, omnes prope praeclare locuti, quorum sermone assuefacti, qui erunt, ne cupientes quidem poterunt loqui, nisi Latine“ továbbá dicseri LAELIÁ-t, mint kellemetes beszédü aszszony-ságot, és azt veti utánna: „ex quo sic locutum esse ejus Patrem judico, sic Majores, non asperre, non vaste, non rustice, non hiulce, sed presse, et aequaliter, et leniter.“ Feddi Antonius, hogy szokatlan beszéddel élt. Philip. 3. „At in rebus tristissimis quantos excitat risus, sententias edicti cujusdam memoriae mandavi, quas videtur ille peracutus putare, ego autem, qui intelligeret, quid dicere vellet, adhuc neminem inveni: „nulla contumelia est, quam facit dignus.“ Primum quid est „dignus“ nam etiam malo digni multi, sicut Ipse. An, quam facit is, qui cum dignitate est? quae autem potest esse major? Quid est porro facere contumeliam? quis sic loquitur?“ Azt mondja a' Régiekröl Brutus-sában: „Omnes fere, qui nec extra Urbem hanc viverant, nec eos aliqua barbaries domestica infuscaverat, recte loquebantur.“ Sajuálja a' Régi Dalok ki vesztét „Üti-

Fábcsics József, Párispapai Szótárának Szebeni kiadásában, mindenestül 50,052 szót számlált. Lásd Kengyel-futóját in MSS. Perzsa nyelvben, a' Császári Szó-könyv szerint, melly 1824-ben nyomtatott, hat folio Kötetben, van 22,862 szó. Lásd Kulcsár' Hasznos Mulat. 1826. 2. R. p. 148.

Tovább megy Kalmár György Prodromusában, és minden szépet, a' mit egygyenként más nyelvekben talált, a' Magyar nyelvre halmozza össze, így írván: „Hoc in Idiome, elegantium omnium elegantissimo, uersa, ligata cumprimis oratione, prompturus, certato. Experieris in eo Linguarum orientalium figuras, alta sensa, significandi uim, adimentiones et omnem spiritum, ac indolem; turcicae flores; profunditatem anglicae; gallicae fluiditatem; suauitatem italicae; germanicae grauitatem; copiam slauonicae, praesertim antiquae; graecae foecunditatem, elegantiam et suadam; ornatum ac decorem latinae; atque modum Laconum: et, quidquid demum Orbis cultior desiderauerit.“

Jó hogy még Kalmár hozzá nem tette „fertilitatem Arabicae“ mert ez a' nyelv tartatik leg bővebbnek, ugyan is van az Árabsz nyelvben az Oroszlány' meg nevezésére 50 szó, Kigyóéra 200, Mézre 80, Kardra több mint ezer, Kőre 70, Nyomorúság' jelentésére 400. Ezen sok Synonymumjait a' nyomorúságnak midőn egygy árabsz Szótár-író össze szedné, csak 599 szót talált reá, neki boszorkodván, hogy a' kerék-szám ki jöjjön, a' 400-dik nyomorúság' jelentésének tette azt, hogy ő ennyit fáradott a' nyomorúság' ennyi sok nevezeteinek össze szedésében. L. Herder' főlebb citáltt könyvét p. 124.

Mennél kémélőbb Voltaire' itélete a' maga nyelve felől. Meg isméri ő, hogy a' franczia nyelv nem igen alkalmas a' beszélő költeményekre. Meg vallja, hogy a' franczia nyelvben nincs az a' hathatós erő, melly az Angluséban, sem az az édesség, melly az Olaszéban. De halljuk Voltaire-t a' maga nyelvén „Vous sentez dans les meilleurs Ecrivains modernes, le caractere de leurs pays, à travers l'imitation de l' antique. Leurs fleurs, et leurs fruits sont échauffés, et meuris par le meme soleil; mais ils reçoivent du terrain, qui les nourrit, des goûts, des couleurs, et des formes differents. Vous reconnaitrez un Italien, un François, un Anglois, un Espagnol à son stile, comme aux traits de son visage, à sa prononciation, à ses manières. La douceur, et la mollesse de la langue Italienne, s' est insinuée dans le génie des Auteurs Italiens. La pompe des paroles, les metaphores, un stile majestueux, sont, ce me semble, generalement parlant, le caractere des Ecrivains Espagnols. La force, l' energie, la hardiesse, sont plus particulieres aux Anglois. Ils sont surtout amoureux des allegories, et des comparaisons. Les François ont pour eux la clarté, l' exactitude, l' elegance, ils hazardent peu, ils n' ont ni la force Angloise, ni la douceur Italienne“ és alább „Il faut avouer, qu' il est plus difficile à un François, qu' à un autre, de faire un Poeme epique - - Despreaux a voulu s' élever dans une ode, il n' a plus été Despreaux.“ Ez az igazi „SUUM CUIQUE.“ L. Essay sur la Poesie epique pag. 266. 267. és p. 358.

nam exstarent illa carmina, quae multis seculis, ante suam aetatem, in epulis esse cantitata, a singulis convivis, de clarorum virorum laudibus, in originibus, scriptum reliquit Cato.“ Pannaszokodik az idejébéli korcsosodásról „sed hanc certe deteriorem vetustas fecit, et Romae, et in Graecia. Confluxerunt enim et Athenas, et in hanc Urbem, multi inquinatae loquentes, ex diversissimis locis (nincs-e így nálunk is, kivált a fő-városainkban?), quo magis expurgandus est sermo, et adhibenda, tamquam obrussa, ratio, quae mutari non potest.“ Erre nézve tanácsolja „magni interest, quos quisque audiat quotidie domi, quibuscum loquatur a puero, quemadmodum Patres, Paedagogi, Matres etiam loquantur. Legimus epistolas Corneliae, Matris Gracchorum, apparet filios non tam in gremio educatos, quam in sermone Matris.“

Ezt a jól beszéllett Régiekre való viszsza tekéntést a magyar annál örömöstebb teszi, és veszi, mennél szentebb nála mind az, a mi régi — et quae Libitina sacra vit — Régi vitézsége, régi szabadsága, régi hazája, régi törvénye, régi ősei, régi szokásai, régi szavai. Nem büszke-e nyelvén forgatni azon szokat, mellyekkel Pázmán menydörgött, Zrinyi enyelgett, Eszterházi Tamás vetélkedett, Prágai oktatótt, Faludi bájos munkájiban föl hordott? Nem érzi e azt tellyes erejében, a mit Quintilianus írva hagyott L. 1. c. 6. „Verba a vetustate repetita non solum magnos assertores habent, sed et afferunt orationi majestatem non sine delectatione, nam auctoritatem antiquitatis habent, et quia intermissa sunt, gratiam novitati similem parant.“

Ezt a bé bizonyítást én illy módon intéztem el. Elő vettem Molnár Albert Szótárát (ez írta első tellyesebb magyar Szótárt), ki írtam minden magyar szavait, és azt is hogyan deakozta meg, és melly értelemben vette, utánna vettem M. A. az az hogy ezen szó Molnár Albert Szótárában illy értelemmel fordul elő.

Föl ütöttem azután az utóbbi Szótár-írójinkat, nevezetesen Párispápaikat, és miket ez Molnár Szótárához hozzá toldott, ki jegyezgettem, utánna vettem PP. az az Páris Pápai. Ezen mesterséggel meg van az én munkámban Molnár Albertnek egész Magyar Szótára, Párispápaik is egész magyar Szótára, mert a

mellyeket Molnár föl jegyzett Szótárában, azokat Pápai híven ki írta, csak azon keveset adván hozzá, mellyet én PP-vel meg billyegeltem. Egy uttal szembe tünőleg ki látszik minden érdeme Pápaiknak, mennyire szaporította ő Molnár Szótárát.

Ezeken kívül akár melly könyv került kezeim közé, kivált a Régiek közül, szorgalmasan ki böngéztem belőlök a még föl nem jegyzett magyar szavainkat, és — „apis matinae more, modoque“ — e jelen lévő Szótáromba gyűjtöttem, szorgalmasan hozzá tévén, mit, kiből és honnan vettem; mert nem elég azt mondanod: ezen szóval p. o. Pázmán élt. Édes barátom, én el hiszem, de semmi kedvem nincs egy szóért, hogy azt föl találjam, Pázmánnak minden munkáit el olvasni, ellenben ha azt mondod: Pázmánnak p. o. Kalauzában, és pedig ezen ezen a levél-lapon (páginán) találatik azon szó: köszönettel veszem az utasítást, föl ütöm a helyet, el olvasom elejét, utólját, ki veszem az egész öszve függését, és meg erősödöm a szó értelmében, mert a szó értelmét a beszédhéli öszve függése (contextus orationis) világosítja ki leg inkább. Ezen okból föl jegyeztem én nem csak a munkát, hanem a páginát is (levél-lapot) a hol azon szó elő fordul, de az egész contextus-át nem tettem oda, mert így a munkám két akkora is lett volna. Értelmét föl tettem, a ki talán kételkednék, üsse föl a helyet, és lássa, és még nagyobb világossága támad.

Kút-forrásaimat bővebben, és egygyenként ki fogom fejteni a VÉG-SZÓ-ban, mellyet Szótáromnak utolsó Részéhez toldani van szándékom. Rövideden, és csomónként említve ezek voltak a kút-forrásaim:

- A' régi Királyaink' Levelei.
- A' régibb Történet-írójink.
- A' régi Kéz-íratok.
- A' fönn forgó Köz-mondásaink.
- A' nyomtatott régibb Könyveink.

De az újabb könyveket sem vettem meg, ha bizonyos nyomára mehettem, hogy azon szó nem a könyv-szerzőtől koholt, hanem a régiség maradványaiából szedett szó. Illyenek azok, mellyeket Szabó Dávid Kisdéd Szótárában, Sán-

L

dor István toldalékos Szó-könyvében, Simai Kristóf, és más egyebek gyűjtögettek össze.

Sokat a' nép' szájából is hallottam, ezeket is, ha az igaz magyar mértéket meg ütötték, föl jegyezgettem, hozzá tévén, hol, mikor, és melly értelemmel hallottam.

Kezdettem az annyira ajánlott szür-monopoliumra is le tekinteni, meg szereztem e' végből a' népi énekeket, és azon apróbb munkákat, mellyeket a' köz-nép annyira kedvell, és egyedül olvas. De, meg vallom, minden haszon nélkül, mert ez illyen többnyire névtelen munkák, mint annyi fattyu gyermekek, minden gond nélkül, és durván neveltetnek föl, ezerszer meg ezerszer nyereség' kedvéért újra nyomtattnak ki, minden vigyázat, minden szorgalom nélkül, tele hibákkal, és így reájok valami nyomost építeni tellyességgel nem lehetett.

Föl jegyezgettem az igen régi, de már elavultt szavainkat is, rész szerént azon jó reménységgel, ha talán még valaha föl éllednének „multa renascentur, quae jam cecidere vocabula, si volet usus“ rész szerint, hogy a' kik a' nyelvnek régibb történeteivel még össze nem barátkoztak, ha valahol olvasnák, könnyebben érthessék. Közönségesen az is igaz, hogy ez illyen régi elavultt szók származékjaikban mái napig is élnek, és így azoknak értelmekre 's származtatásokra kölcsönös világosságul is szolgálnak.

Közbe vettem a' hová illettek mind a' két Magyar Hazának Helység neveit is (sőt a' csárdákét is *). Magyar nevezetek ezek is, és a' hová tartozandók, föl világosítják a' gyökér szónak értelmét, 's ki terjedését. LIPSZKI meg böcsülhetetlen Repertoriuma volt a' segedelmem.

Kút-forrásaimat mindenütt hiven hozzá függesztettem. A' melly érdemes íróinkat gyakrabban kellett említenem, kurtítva adtam elő. Ezen Kurtításokat itt meg kell említenem, hogy az olvasásban akadékot ne szerezzenek.

* A' Csárda-neveknél különös a' jó kedvü, és mintegy becsalógató el nevezés, p. o. Alig vár, Bé csaló, Bé tekénts, Bele vár, Emausz, Foglár, Kudorgó, Kurta hegy, Kutya kaparó, Lasnak, Les-vár, Lyukas halom, Néma, Parrag-vár, Péter' háza, Pityer, Ragyogó, Rastag, Remete, Rongyos lámpás, Só-vető, Strázsa, Zsidó-szakály, Ugró, Vég-hely, Zabola. Az rendes, hogy Erdélyben illyen magános csárdák vagy nincsenek, vagy különös névvel, mint Magyar Országban el koresztelni szokás, nem neveztetnek.

10.

Kurtítások' és Rövidítések' Magyarázata.

CM.annyit tesz mint: Calepinus' magyarázója.

E.	—	—	Erdéli.
F.	—	—	Falu.
FF.	—	—	Faluk.
Km.	—	—	Köz-mondás.
Kmm.	—	—	Köz-mondások.
KV.	—	—	Kis-Viczai.
M. A.	—	—	Molnár Albert.
MV.	—	—	Mező-Város.
NC. vagy NR.	—	—	Nomenclatura Rerum. edit. Vienn. 1641.
PP.	—	—	Párispapai.
R.	—	—	Régi.
S. I.	—	—	Sándor István.
S. K.	—	—	Simai Kristóf.
Sz. D.	—	—	Szabó Dávid.
Sz.KV.	—	—	Szabad Királyi Város.
Sz. P.	—	—	Szabad Pusztá.
Sz.PP.	—	—	Szabad Puszták.
t. n.	—	—	Tulajdon név.
t. h. n.	—	—	Több helység' neve.
Vben.	—	—	Vármegyében.
VM.	—	—	Vörösmarti Mihály. 1639.
VV.L.	—	—	Vas Vármegyei Limitatio. (Ár-szabás.)

A' többi föl hozásoknak (citátióknak) magyarázat nem kell, minthogy tellyesebben említetnek, és kiki könnyen el találhatja.

11.

Végezet.

És íme a' munkámuak minden csinnya binnya, nem üzöm füzöm tovább. Olvasása bővebb bizonyosság lesz arra, a' mit mondottam, sőt arra is, a' mit nem mondottam.

Hazánk' Tudósai! útát törtem, kövessetek.

Végezém Ságón (Vas V-ben).

1827. Apr. 6-dikán.

A' Szerző.

ELSŐ RAG-TÁBLA.

FŐ - NEVEK.

A' Fő-nevekből más Fő-nevet tesznek.

1. <i>a. e.</i> Gomba. Pille.	2. <i>acs. ocs. ecs. öcs.</i> Makacs. Kövecs.	3. <i>ad. od. ed. öd.</i> Hadad. Véged.	4. <i>ag. eg.</i> Gombolyag. Üreg.	5. <i>ak. ok. ek. ök.</i> Sulyok. Telek.	
6. <i>al. el.</i> Hivatal. Jövetel	7. <i>aly. oly. ely. öly.</i> Gomboly. Rögöly.	8. <i>ap. ep.</i> Csillap. Közep.	9. <i>ar. or. er. ör.</i> Agyar. Bokor.	10. <i>asz. esz.</i> Szakasz. Rekesz.	11. <i>ács. écs.</i> Szakács.
12. <i>ág. ég.</i> Világ.	13. <i>ály. ély.</i> Dagály. Személy.	14. <i>ám. ém.</i> Villám.	15. <i>ány. ény.</i> Lapány. Lepény.	16. <i>ár. ér.</i> Kádár. Vezér.	17. <i>ász. ész.</i> Halász. Kertész.
18. <i>cza. cze.</i> Kanca. Kelepce.	19. <i>csa. cse.</i> Tócsa. Szemcse.	20. <i>ék.</i> Ágyék.	21. <i>ka. ke.</i> Madárka. Tőke.	22. <i>mány. mény.</i> Tokmány. Remény.	23. <i>né.</i> Királyné.
24. <i>nok. nek.</i> Bajnok. Fegyvernek.	25. <i>nya. nye.</i> Szoknya. Berkenye.	26. <i>ó. ő.</i> Anyó. Tekenyó.	27. <i>ság. ség.</i> Magyarság. Emberség.	28. <i>szág. szég.</i> Ország.	
29. <i>tyü. tyü.</i> Sarkantyú. Keztyű.	30. <i>u. ü.</i> Lapu. Ürü.	31. <i>vány. vény.</i> Bálvány. Örvény.			

Társ-nevet tesznek.

1. <i>as. os. es. ös.</i> Hasas. Pénzes.	2. <i>ány. ény.</i> Sovány. Kemény.	3. <i>i.</i> Világi.	4. <i>nyi.</i> Arasznyi.	5. <i>ony. eny.</i> Hajlékony. Termékeny.	6. <i>só. ső.</i> Alsó. Végso.
7. <i>talán. telen.</i> Dologtalan. Helytelen.	8. <i>ú. ü.</i> Méltóságú. Érdemű.				

Ígét tesznek.

1. <i>ad. ed.</i> Borzad. Ered.	2. <i>ag. og. eg. ög.</i> Inog. Csöppög.	3. <i>al. ol. el. öl.</i> Vasal. Ügyel.	4. <i>ar. or. er. ör.</i> Habar. Hever.	5. <i>aszik. eszik.</i> Vigaszik. Tenyészik.	6. <i>aszt. eszt.</i> Szakaszt. Epezst.
7. <i>at. et.</i> Szeret.	8. <i>ász. ész.</i> Nyulász. Egerész.	9. <i>ik.</i> Lakik.	10. <i>it.</i> Haragít.	11. <i>int.</i> Nyomint.	12. <i>kodik. kedik. ködik.</i> Ragazkodik. Reménykedik.
13. <i>kozik. kezik. közik.</i> Barátkozik. Szövetkezik.	14. <i>lal. lel.</i> Foglal. Hírlél.	15. <i>lál. lél.</i> Számlál. Szemlél.	16. <i>lök.</i> Hámlik.	17. <i>odik. edik. ödik.</i> Folyamodik. Telepedik.	
18. <i>oszik. eszik. uszik. üszik.</i> Haragoszik. Feküszik.	19. <i>tat. tet.</i> Oktat. Büntet.	20. <i>ul. ül.</i> Fajul. Ürül.	21. <i>van. ven.</i> Bagygyan. Döbben.	22. <i>vant. vent.</i> Lobbant. Csöppent.	

Határozót tesznek.

1. <i>anként. enként.</i> Házanként. Fejenként.	2. <i>antan. enten.</i> Lfiantan. Fúnten.	3. <i>ast. est.</i> Örömet.	4. <i>dnt. ént.</i> Koránt. Részént.	5. <i>ül. ül.</i> Zálogúl. Emberfúl.
---	---	-----------------------------------	--	--

*****)

MÁSADIK RAG-TÁBLA.

TÁRS-NEVEK.

Más Társ-neveket.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	<i>ad. od. ed. öd.</i> Harmad. Negyed.	<i>as. os. es. ös.</i> Ollyas. Beteges.	<i>dad. ded.</i> Kisdéd.	<i>dí.</i> Hunyósdí.	<i>i.</i> Többi.	<i>ik.</i> Másik.	<i>ka. ké.</i> Tarka. Szegényke.
	8.	9.					
	<i>talán. telen.</i> Bátortalan. Érzékenytelen.	<i>van. vén.</i> Hatvan. Negyven.					
Fő-neveket.	1.	2.	3.	4.	5.		
	<i>ka. ke.</i> Csalóka. Sóska.	<i>lék.</i> Aprólék.	<i>og. eg.</i> Balog.	<i>ság. ség.</i> Tisztaság. Szépség.	<i>szág. szég.</i> Jóság.		
A' Társ - nevekből tesznek ígék.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	
	<i>all. ell.</i> Jovall. Kevesell.	<i>allik. ellik.</i> Zöldellik.	<i>ar. or. er. ör.</i> Vakar.	<i>dik.</i> Aggódik.	<i>gat. get.</i> Igazgat. Édesget.	<i>it.</i> Lágyit.	
	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
	<i>kodik. kedik. ködik.</i> Katonáskodik. Heveskedik.	<i>odik. edik. ödik.</i> Bátorodik. Elevenedik.	<i>ol. öl.</i> Másol.	<i>ong.</i> Búsong.	<i>szik.</i> Melegszik.	<i>tal. tel.</i> Nehcztel.	
13.							
<i>ül. ül.</i> Jobbul. Öszül.							
Határozókat.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	
	<i>an. en.</i> Hamisan. Bölcsen.	<i>don. den.</i> Ujdon.	<i>int.</i> Képesint.	<i>kor.</i> Jókor.	<i>lag. leg.</i> Futólag. Fölösleg.	<i>lan. len.</i> Mulólan. Egészlen.	
7.	8.	9.	10.				
<i>szor. szer. ször.</i> Sokszor. Egyszer.	<i>ta. te.</i> Gyakorta.	<i>tól. től.</i> Fiaától. Mindenestől.	<i>ül. ül.</i> Gonoszul. Véletlenül.				

HARMADIK RAG-TÁBLA.

IGÉK.

Más igeiket.

1. <i>ad. ed.</i> Fogad. Enged.	2. <i>al. el.</i> Forral. Engesztel.	3. <i>aszt. eszt.</i> Fogyaszt. Termeszt.	4. <i>at. et.</i> Vágat. Veret.	5. <i>az. oz. ez. üz.</i> Ragadoz. Kötöz.	6. <i>ál. él.</i> Ugrál.
7. <i>ész.</i> Tűrés.	8. <i>gat. get.</i> Hallgat. Integtet.	9. <i>gál. gél.</i> Rongál. Keresgél.	10. <i>hat. het.</i> Mondhat. Felcélhet.	11. <i>int.</i> Nyalint.	12. <i>ít.</i> Szállít.
13. <i>kál. kél.</i> Áskál. Vésfél.	14. <i>kod. ked. köd.</i> Kapkod. Csipked.	15. <i>kodik. kedik. ködik.</i> Nyalakodik. Vélekedik.	16. <i>koz. kez. köz.</i> Futkoz.	17. <i>kozik. kezik. közik.</i> Unatkozik. Vétkezik.	
18. <i>lal. lel.</i> Foglal. Érlél.	19. <i>odik. edik.</i> Zavarodik. Keveredik.	20. <i>og. eg. ög.</i> Morog. Kevereg.	21. <i>ong. eng. öng.</i> Tölyong. Kereng.	22. <i>os. es. ös.</i> Futos. Röpös.	23. <i>tat. tet.</i> Szoktat. Szóktet.

Az igeikből tesznek

Fő-neveket.

1. <i>ag. eg.</i> Avatag. Förgeteg.	2. <i>alom. elem.</i> Hatalom. Félelem.	3. <i>am. om. em.</i> Folyam. Kellem.	4. <i>ap. ep.</i> Állap. Ülep.	5. <i>asz. esz.</i> Dugasz. Rekesz.
6. <i>at. et.</i> Gondolat. Készület.	7. <i>ány. ény.</i> Vágány. Kötény.	8. <i>ám. ém.</i> Hullám.	9. <i>ál. él.</i> Halál. Födél.	10. <i>ály. ély.</i> Aszály. Veszély.
11. <i>ár. ér.</i> Buvár.	12. <i>ás. és.</i> Adás. Kérés.	13. <i>csó. cső.</i> Hágsó. Lépcső.	14. <i>dalom. delem.</i> Fájdalom. Veszedelem.	15. <i>ék.</i> Fogyatéék.
16. <i>lek.</i> Moslék.	17. <i>mány. mény.</i> Tartomány. Keresmény.	18. <i>ok. ek.</i> Átok. Vétek.	19. <i>ság. ség.</i> Imádság. Segétség.	20. <i>vány. vény.</i> Tanítvány. Törvény.

Társ-neveket.

1. <i>andó. endő.</i> Állandó. Kelendő.	2. <i>atlan. etlen.</i> Váratlan. Véletlen.	3. <i>ánk. énk.</i> Nyulánk. Félenk.	4. <i>ár. ér.</i> Folyár.	5. <i>or.</i> Fosztor.	6. <i>ott. ett. ött.</i> Romlott. Veszett.
7. <i>ó. ő.</i> Szoktató. Büntető.					

Határozókat.

1. <i>ton. ten.</i> Futton. Menten.	2. <i>va. ve.</i> Vágtatva. Ügetve.	3. <i>vást. vést.</i> Folyvást.
---	---	---------------------------------------

Ige-
ha-
tá-
r-
zó-
k.

Alá. Által. Bé. Belé. Benn. Egybe. Egyre. Egygyű. Egygyütt. El. Ellen. Ellene. Ellent. Elő. Elől. Előtte. Félre. Föl. Haza. Hátra. Helyre. Hozzá. Ki. Körbe. Környül. Körül. Közben. Közé. Között. Le. Meg. Neki. Oda. Öszve. Rajta. Reá. Széllyel. Szét. Viszsa.

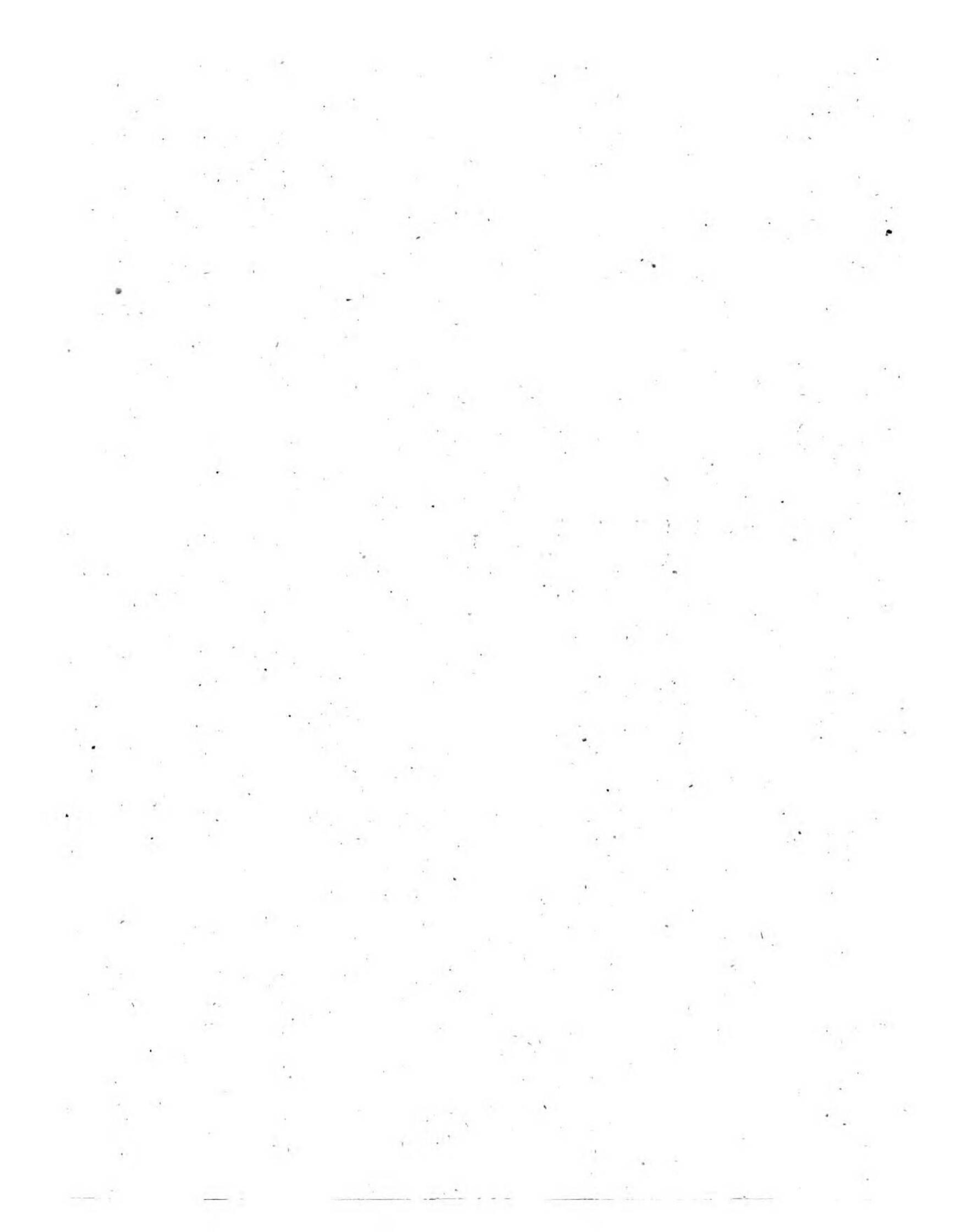
NEGYEDIK RAG-TÁBLA.

HATÁROZÓK, ÉS A' BESZÉDNEK EGYÉB RÉSZEI.

A' Határozók' és a' Beszéd' egyéb Részeinek RAGJAI.

	1.		2.		3.		4.		5.		6.
	<i>abb. obb. ebb. öbb.</i>		<i>ad. od. ed. öd.</i>		<i>al. el.</i>		<i>all. ell.</i>		<i>an. on. en. ön.</i>		<i>andó. endő.</i>
	Távolabb. Közelebb.		Távolad.		Hátrál.		Koráll. Meszszell.		Hogyan. Itten.		Elegendő.
	-7.		8.		9.		10.		11.		12.
	<i>as. os. es. ös.</i>		<i>alt. ott. ett. ött.</i>		<i>az. oz. ez. öz.</i>		<i>d. é.</i>		<i>ánt. ént.</i>		<i>gat. get.</i>
	Jajos. Különös.		Alatt. Fölött.		Sokszoroz. Ellenez.		Alá. Fölé.		Gyanánt. Imént.		Jajgat. Közjelget.
	13.	14.	15.		16.		17.		18.		19.
	<i>i.</i>	<i>ig.</i>	<i>it.</i>		<i>kodik. kedik. ködik.</i>		<i>kozik. kezik. közik.</i>		<i>lan. len.</i>		<i>nya. nye.</i>
	Néhai.	Alig.	Ámit.		Hamarkodik. Ellenkedik.		Ellenkezik.		Aliglan. Megintlen.		Ejaye.
	20.	21.		22.		23.		24.		25.	
	<i>ó. ő.</i>	<i>ság. ség.</i>		<i>só. ső.</i>		<i>sza. sze.</i>		<i>ta. te.</i>		<i>tag. teg.</i>	
	Első.	Hamarság. Élégység.		Tulsó. Első.		Nosza. Nesze.		Százszorta. Ezerszerte.		Viszontag. Ezenteg.	
	26.	27.		28.		28.					
	<i>talán. telen.</i>	<i>tan. ten.</i>		<i>ül. ül.</i>		<i>ül. ül.</i>					
	Elégtelen.	Talántán.		Ámul. Rémül.		Távul.					

MAGYAR SZÓTÁR.

M u t a t ó

(A- és Á-ból).

A.

A'

AB, aba, abaj, abár, abod, abony, abos, abód.
 ABLAK, ablakatlan, ablaki, ablakja, ablakos.
 ABRAK, abrakatlan, abraiki, abrakja, abrakol, abrakos, abrakoz.
 ABRONCS, abroncsos, abroncsos.
 ABROSZ, abroszsa.
 ABRUD.
 ACZÉL, aczélja, aczélos, aczéloz.
 AD, ada, adacs, adalin, adány, adony, adu.
 ADORJÁN.
 AFIOM.
 AFONYA.
 AFONNYA.
 AGA.
 AGÁR, agara, agarász, agárd, agáros.
 AGÁT.
 AGG (név), aggastyán, aggaszt, aggság, aggúl.
 AGG (ige), aggja, aggodalm, aggott, aggó.
 AGY, agya, agyas, agyon.
 AGYAG, agyagos.
 AGYAR, agyara, agyaras, agyargat, agyarkodik.
 AHA, ahá.
 AJ, aja, ajak, ajaz, aján, ajka, ajnad, ajt.
 AK, aka, akad, akal, akar, akár, akasz, akgat, akna, akol, akó.
 AKACS.
 AKÁCS.
 AKOS.

AL, alacs, alag, alak, alamuszi, alap, alacsony, alatt, alú, alél, alig, alk, alm, alpár, alság, alszik, ally.
 ALABOR.
 ALABÁRD.
 ALABÁSZTROM.
 ALADÁR.
 ALAFA.
 ALAGYA.
 ALAKOR.
 ALAMISNA.
 ALM.
 ALMA, almád, almágy, almája, almás.
 ALMARIOM.
 AMBRUS.
 AMADE.
 AN, anares, ancs.
 AND, anda, andacs.
 ANDRÁS.
 ANGYAL, angyala, angyali, angyalkodik, angyalos, angyaloz.
 ANNA.
 ANTAL, antalkó, antalócz.
 ANY, anya, anyag, anyala, anyja, anyó, anyúl.
 AP, apa, apagy, apát, apcz, apja, apony, apó, apúl, apus.
 APÁT, apáti, apátja, apátság.
 APÁCSA.
 APOSTOL, apostola, apostoli, apostolkodik, apostolság.
 AR, aracs, arad, arak, arasz, arat, ard, arló, arma.
 ARANY, aranyad, aranyász, aranyi, aranyja, aranyka, aranyos, aranyoz.

ARÁNY, arányatlan, aránya, arányit, arányos, arányoz, aránytalan, arányzó, arányú.
 ARCZ, arcza, arczúl, arczulat.
 ARKANGYAL.
 ARNOLD.
 ARNÓT.
 ASPA.
 AZSAG, aszagal, aszagos.
 ASZ, aszag, aszal, aszat, aszaly, ászár, aszás, aszomány, aszott, aszó, aszszu, asztéj.
 ASZSZONY, aszszonya, aszszonyálkodik, aszszonyi, aszszonyka, aszszonykodik, aszszonyos, aszszonyoz, aszszonyság, aszszonytalan, aszszonyúl.
 ASZTAG, asztagol.
 ASZTAL, asztala, asztali, asztalnok, asztalos.
 AT, ata, atala, atka.
 ATLACZ.
 ATLAN.
 ATRACZÉL.
 ATYA, atyai, atyaság, atyálkodik, atyás, atyátlan, atyja.
 AVIK, avad, avar, avas, avat, avatag, avit, avott, avúl.
 AZ, abba, abban, abbéli, abbúl, addig, ahhoz, akként, akkor, annak, annál, annyi, azé, azért, azok, azon, azóta, arra, arról, avval, azza, azzal.
 AZAR.

Summa 73.

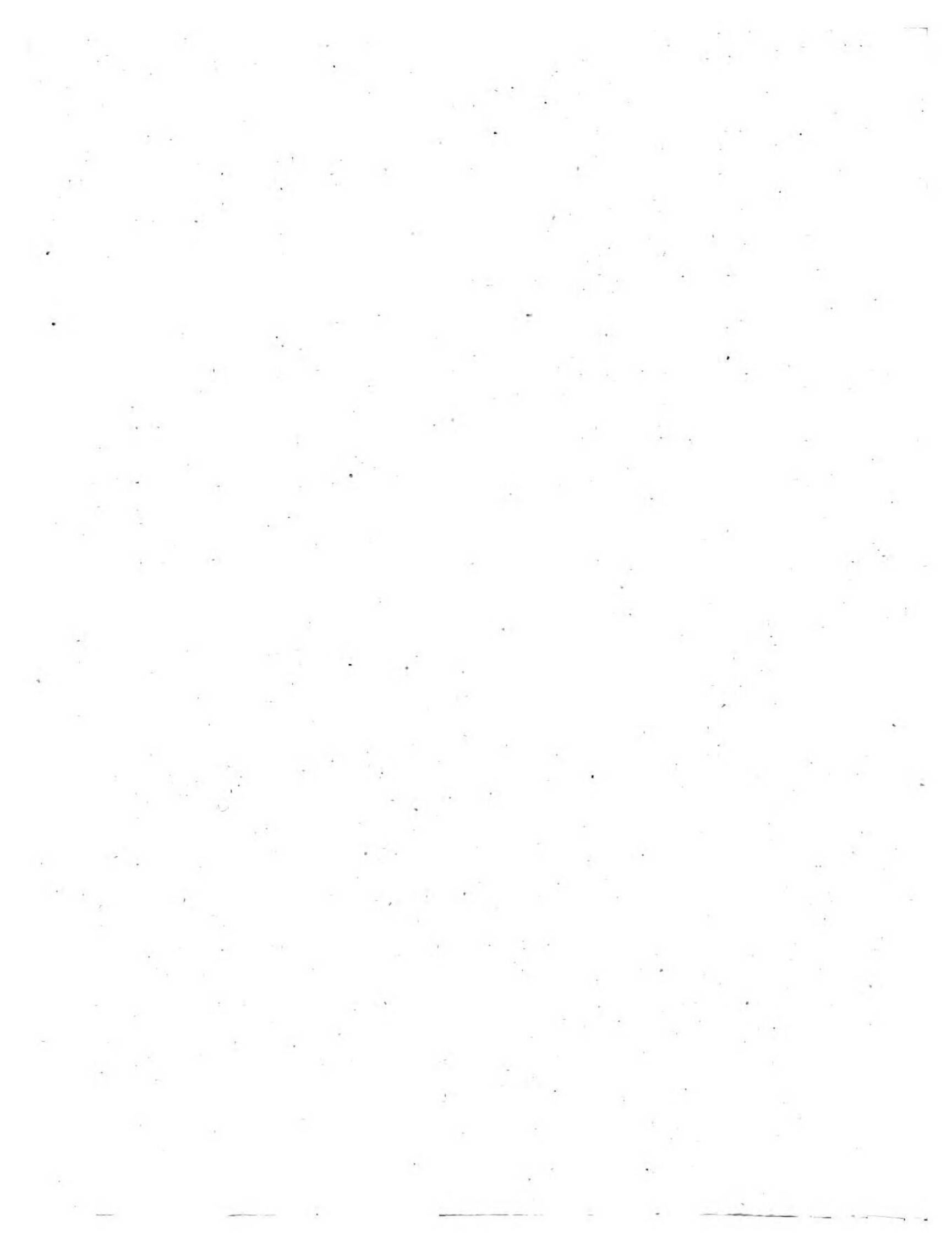
A.

ÁBÉCZE, ábéczés.
 ÁBEL.
 ÁBRA, ábrány, ábráz.
 ÁBRAHÁM, ábrahám.
 ÁCZ.
 ACS, ácsol, ácsorog.
 AD, ada, adakozik, adalom, adat, adatlan, adás, addogál, adogat, adomány, adott, adó, ádász.
 ÁDÁM, ádámos.
 ÁG, ága, ágas, ágatlan, ágaz, ágész.
 ÁGNES.
 ÁGOSTON.
 ÁGOTA.
 ÁGY, ágya, ágyal, ágyas, ágyaz, ágyék.
 ÁGYU, ágyus, ágyuz.
 ÁH, áhit, áhá.
 AJ, ájul.
 ÁKAVITA.
 ÁKUS.

ÁL, álnok, álság.
 ÁLD, áldás, áldomás, áldott, áldozik, áldó.
 ÁLL (név).
 ÁLL (ige), állandó, állapik, állat, állás, álldogál, állhat, állit, állodalom, állomány, állong, állott, álló, állvány, állý.
 ÁLM, álma, álmatlan, álmélkodik, álmod, álmos, álomtalan, álmúl.
 ÁLTAL, általabb, általl, általság.
 ÁM, amaz, ámit, ámolýog, ámúl.
 ÁMBRA.
 ÁMPOLNA, ámpolnás.
 ÁNGOLNA.
 ÁNGY, ángya.
 ÁNIS.
 ÁNSLOG, ánslogos.
 ÁNT, ántsorog.

ÁP, apad, apaszt, apály, aprít, apró, áporodik.
 ÁPOLONIA.
 ÁR, ára, árenda, áros, áru.
 ÁR, árad, áraszt, árja, ármány, árnyék, árok, árt.
 ÁRBOCZ.
 ÁRISTOM.
 ÁRMÁDA.
 ÁRMÁLIS.
 ÁRPA, árpád, árpás.
 ÁRR.
 ÁRVA, árvai, árvaság, árvád.
 ÁS, ásadék, ásat, ásás, áskál, ásogat, ásott, ásó, ásvány.
 ÁSÍT, ásitás, ásitozik.
 ÁSPIS.
 ÁSZOK.
 ÁT, áta, átalag, átka, átok, átos.
 ÁZIK, ázalék, ázás, ázott, áztat, áztogat.

Summa 49.

A.

A'

A' ille, pro az; ita ante consonas, ut a' por, a' hamu, loco az por, az hamu.

AB.

AB.
Ab-láncz. Egy völgynek neve a' Kőszögi határban Csepreg felé. Van felőle emlékezet IV. Béla királynak levelében 1233. melyben Sidán helységnek határait írja le „Inde, — úgymond a' többiközött, — ascendit montem, et vadit ad vineam Borotey, et de eadem vinea descendit in vallem quandam Ablancz nomine, ubi iterum sunt tres metae capitales: Prima meta Tiván, secunda Tumurd (Tömörd) de castro ferreo, tertia Sidán“ vide Collectionem meam diplom. MSS. Ab-láncz egyikik mulató helye a' Kőszögi de-ákságnak.

ABA. Régi szó. Pater, most Apa. 2. nemzetségi név. 3. alább való fejrj posztónak neme. Azon leczke alá fogják bársonyt az abával. Faludi N.U. p. 102.

Aba. Falu, Fejér Vármegyében. Szabad Puszták Komárom, és Szabolcs Vkben.

Aba' falva. F. Gömör Vben.

Aba' fája. Erdélyi F. Torda Vben.

Aba-fi: Família-név.

Aba' háza. Sz. P. Zemplin Vben.

Aba-köntös. Csuzi Tromb. p. 324.

Aba-köpönyeg. Pallium e panno albo viliore. Csuzi p. 572.

Aba-liget. F. Baranya Vben.

Aba-nadrág. Caligae e panno albo viliore. Dug. Km. 1. R. p. 159. it. MSS. Szegediana.

Aba-posztó. Pannus albus vilior, tela lanca alba Szabolcs Dávid, Sándor István. Dug. km. 2. R. p. 329.

Aba-új Vármegye. Comitatus Abaujváriensis.

Abács.

Abács' falva. E. F. Udvarhely Székében.

Abád. F. Héves Vben.

ABAJ.

Abaj-homok. Sz. P. Zemplin Vben.

Abajdocz. Promiscuum, farrago. M. A.

Abajdocz-báza. Triticum mixtum, frumentum promiscuum. M. A.

Abajdocz-káposzta. Crambe. M. A. CM.

Abajdoczosodik.

Meg nem abajdoczosodott régi elejink.

Csuzi Tromb. p. 418.

Abajgat, abajgatja. Pellit, verberat, vexat. Sz. D.

Meg abajgatja. Sz. D.

ABÁR.

Abárol, abárolja. Rudicula agitat. M. A.

Fel abárolni. —

Meg abárlja. Rudicula agitat. Elixat. M. A.

Abárlás. Agitatio, commixtio, contusio, concussio, juris in olla rudicula agitatio, condensatio, elixae carnis ablutio. M. A.

Egy tál abárlás. Pázm. Pred. p. 1125.

Étek-abárlás. Pázm. Pred. p. 1127.

Abárló veszső. Rudicula. M. A.

Abara F. Zemplin Vben.

ABOD (Diminutivum antiquum ex AB.) E.

F. Maros Székében.

Abda, (aboda) F. Győr Vben.

Abdalócz, (abodalócz) F. Vas Vben.

ABONY. MV. Pest Vben.

Abony. Sz. P. Zemplin Vben.

Abony (Kis, nagy) FF. Posony Vben.

ABOS. F. Sáros Vben.

Abos' falva. E. F. Küküllő Vben.

ABÓD. F. és Sz. P. Borsod Vben.

ABLAK.

ABLAK. Fenestra. M. A.

Ablak-csináló. Fenestrarius. PP. NC. p. 285.

Ablak-elő: ablak-lepel. Velum fenestrale. S. I.

Ablak-fal. Murus fenestralis, lorica.

Ablak' fia. Fenestra minor in majorem illata. Illyenek: asztal' fia, búcsú' fia, tükkör' fia, vásár' fia. 's a' t.

Ablak' fiókjai. Fenestrae foriculi. PP.

Ablak' kereszt. Fenestrales scapi. PP.

Ablak' kövei. idem. PP.

Ablak' levelei. Valvulae fenestrales. PP.

Ablak-ráma. Fenestrale, crates fenestralis. PP.

Ablak' rostélyi. Cancelli. PP.

* **Belől terjedő ablak.** Fenestra intus explicata. Fenêtre en embrasure.

Boltos ablak. Fenestra arcuata. Fenêtre cintrée.

Derék ablak. Fenestra quadrata. Fenêtre carrée.

Deszkás ablak. Fenestra tabulata. NC. p. 395.

Egyenes ablak. Fenestra recta. Fenêtre droite.

Fél ablak. Fenestra media. Fenêtre me-

zanine.

Fél kerék-ablak. Fenestra semicircularis.

Folyosós ablak. Fenestra podio septa.

Fenêtre en balcon.

Görög ablak. Fenestra Attica.

Hárántékos ablak. Fenestra obliqua. Fenêtre braise. Káldi 3. Reg. c. VI. v. 4. it. Ezech. 40. 16.

Ház-földel-ablak. Fenestra tecti.

Kerek-ablak. Fenestra circularis.

Kerekded ablak. Margit' Élete Prájnál. p. 322.

Kis ablak. Fenestra parva. Himfán, palotán, kis ablakon kukucsál. km.

Meneteles ablak. Fenestra declivis. Fenêtre rampante.

Oszlopos ablak. Fenestra cum ordine.

Óblós ablak. Fenêtre en tour ronde.

Öveg-ablak. Fenestra vitrea. NC. p. 395.

Papiros-ablak. Fenestra chartacea.

Paraszt-ablak. Fenestra rustica.

Pincze-ablak. Fenestra cellarii.

Rostélyos ablak. Fenestra craterata. NC. p. 395.

Szeglet-ablak. Fenestra angularis. Fenêtre dans l' angle.

Vak ablak. Pseudofenestra. Fenêtre feinte.

Vas-rostélyos ablak. Fenestra craticula ferrea septa.

ABLAKATLAN. Fenestra destitutus. S. I.

ABLAKL. Fenestralis. PP.

ABLAKJA. Ejus fenestra.

ABLAKOS. Fenestrarius. M. A.

ABLAKOT nyit, csinál valamin. Fenestrat. M. A.

ABRAK.

ABRAK. Pabulum, demensum. M. A. A'

vén ló is meg röhögi az abrakot. km.

Abrak-czipó. Autopyrum. PP.

Abrak-gyűjtés. Pabulatio militaris. S. I.

Abrak-pénz. Aes hordearium. PP.

ABRAKATLAN. Impabulatus. S. I.

ABRAKI. Pabularis, pabulatorius. M. A.

Abraki kevertt. Farrago, farraginaris. M. A.

ABRAKJA. Ejus pabulum. Abrakját hor-

dozó lónak nem török föl a' háta —

mert mindég fogy. km.

ABRAKOL, abrakolja. Pabulatur. PP. Meg

röstül a' jó ló is, ha nem abrakol-

ják. km.

Meg abrakolja. Jól meg abrakolták.

Valet etiam pro eo, ac: bene de-

dolatus est.

Abrakolás. Pabulatio equorum. S. I.

Abrakoló, abrakló. Pabulator. Abrakló

válu. Alveus pabulatorius. PP.

ABRAKOS. Pabularis, pabulatus. M. A.

Abrakos fűsznya. Corbula, corbis pabulatoria. PP.
ABRAKOZÓ, abrakozza. Pabulator. M. A.
 Abrakozás. Pabulatio. M. A.
 Abrakozó. Pabulator. M. A.

ABRONCS.

ABRONCS (abrinca S. I.). Circulus, circulus victorum, doliaris. M. A. PP.
 * Állatos abroncs. Zodiacus.
 Déli abroncs. Circulus meridianus.
 Fa-abroncs. Circulus ligneus.
 Középső abroncs. Aequator.
 Sarki abroncs. Circulus polaris.
 Vas-abroncs. Circulus ferreus.
ABRONCSON ugró, által buvó, tánczoló.
 Petauristes, cubisticus saltator. PP.
ABRONCSOS, abrinca. Habens circulos, circulis munitus.
 Fa-abrinca hordó. Vas cum circulis ligneis.
 Vas-abrinca hordó. Vas cum circulis ferreis.
ABRONCSOZ, abrincaozza. Viet, circum adhibet, circulat, dolium munit, stringit. M. A.
 Meg abrincaozza.
 Abrincaozás. Munitio circulis facta.
 Abrincaoztatja. Faludi N. A. p. 68.

ABROSZ.

ABROSZ. Mappa, mensale. M. A. A' melly abroszt sokan viselnek, szőszszé válik. km. Ösmerem az abroszt, szőszből fonták. Dug. km. 1. R. p. 244.
 * Asztali abrosz. Mappa mensalis.
 Sáhos abrosz. Mappa virgulata, floribus, striaturis ornata. A' sáhos abrosznak szebb a' szine, mint a' viszája. km.
 Sávólos abrosz. idem.
ABROSZSZA. Ejus mappa.
 Föld' abroszsa. Mappa geographica.

ABRUD.

ABRUD. E. Polyó víz alsó Fejér Vben.
 Abrud-bánya. Auraria. PP. Erdélyi Bánya-város.
 Abrud' falva. E. F. Hunyad Vben.

ACZÉL.

ACZÉL. Chalybs. M. A. item Cos chalybea. PP.
 Aczél. E. F. Medgyes Székében.
 Aczél-bástya. Pázm. Pred. p. 595.
 Aczél-edzés. Dug. km. 1. R. p. 254.
 Aczél-fal. Pázm. Kal. p. 601.
 Aczél-karika. Faludi N. U. p. 208.
 Aczél-mű. Opus chalybeum. S. I.
 Aczél-műves. Artifex chalybarius. S. I.
 Aczél-pöröly. Pázm. Kal. p. 767.
 Aczél-zár. Beniczki. p. 299.
ACZÉLJA. Ejus chalybs.
ACZÉLOS. Chalybeus. M. A.
 Aczélós paizs. Faludi U. E. 1. R. p. 194.
 Aczélós patkó. Faludi N. U. p. 79.
 Aczélós zabola. Faludi N. E. p. 175.

ACZÉLOZ, aczélazza. Chalybeat, ferrum indurat. S. I.
 Meg aczélazza. Chalybe admisto ferrum indurat. PP. Lippai Vet. K. p. 157.
 Aczélózás. Induratio ferri. VV. L.
 Aczélózott. Beniczki p. 168.

ACS.

ACS (ecs, ocs) suffixum diminutivum.
ACSA. Libellula. Szita-kötő. Wasserjungfer. S. I. Földi p. 538.
 Acsa. FF. Fejér, Pest és Somogy Vben.
 Sz. P. Csanád Vben.
 Acsád. FF. Bihar, Vas és Veszprém Vben.
ACSalAG. F. Soprony Vben.

AD.

AD.
ADA. F. Bács Vben.
ADACS. F. Heves Vben. Sz. P. és Telek Pest Vben.
ADALIN. E. F. Doboka Vben.
ADÁNY. Sz. P. Bihar Vben.
 Adányd, Adánd. F. Somogy Vben.
ADONY. MV. Fejér Vben. FF. Bereg, Bihar és Szabolcs Vben.
ADU. Cavado exesae per cariem arboris, dentis, saxi etc. Beniczki p. 33. Consonat ei graecum *adv*.
Adva (aduja, adua, adva). Ejus cavado. Ajándék-marhának nincs adva fogának. km. Beniczki p. 240.
Advas (aduas). Cavernosus, carie exesus. Advas fog. Dens cariosus.
 Advas kö. Lapis cariosus.
 Advas kö' hegye. Veszprém Vármegye-béli hegy, Bakony-útvár mellett; tövében egy tágos barlang vagyon; szomszéd-lakóknak, hajdani háborukban menedék-helye.
Advasúl. Fit cariosus.
 El advasúl. Successive fit cariosus.
 Meg advasúl. Carie pereditur.
Advasulás. Exesio a carie.

ADORJÁN.

ADORJÁN, tulajdon férjnév. Hadrianus.
 Adorján. E. F. Torda Vben. F. Szathmár Vben. Sz. PP. Bács, Bihar és Somogy Vben.
 Adorján' háza. F. Veszprém Vben.
 Adorján' kutyája. Reá tartja magát mint az Adorján' kutyája.
 Adorján' vára. Hadrianopolis.
 * Kis Adorján { E. FF. Maros Székében.
 Szent Adorján. F. Szala Vben.

AFIOM.

AFIOM. Opium. Török maszlag. S. I. Faludi N. U. p. 130.

AFONNYA.

AFONNYA. Vaccinia nigra. PP.

AFONNYA.

AFONNYA. Myrtillus, bacca myrtilli. PP.

AGA.

AGA.
 Aga-rév. F. Somogy Vben.

AGÁR.

AGÁR. Molossus, vertagus. M. A. Canis graius, agitator. S. I. Hátrább az agarrakkal. km.
 Agár-fű. Ochis satyrion. M. A. PP.
 Agár-kölyök. Pázm. Pred. p. 1125.
 Agár-kutyó. Vertagus junior. PP.
 Agár-mony. idem quod Agár-fű. M. A.
AGARA. Ejus vertagus.
AGARÁSZ (név). Venator cum graiis canibus. S. I.
AGARÁSZ (ige). Venatur cum graiis canibus. S. I.
 Agarászat. Venatio cum graiis canibus. S. I.
AGÁRD. FF. Nógrád, Tolna és Zemplin Vben. Sz. P. Fejér Vben. E. F. Maros Székében.
AGÁROS. Abundans vertagis. Sz. P. Somogy Vben.

AGÁT.

AGÁT.
 Agát-kő. Achatés. S. I.

AGG (társ név).

AGG. Vetus, veter, veteranus, vetustus, senex, cascus, antiquus. M. A.
 Agg álnokság. Faludi T. É. p. 145.
 Agg dada. Anus, vetula. M. A.
 Agg eb. Canis vetulus. M. A. Késő az agg ebet tánczra tanítani. km.
 Agg ellenség. Margit' Él. p. 39.
 Agg fa. Nehéz agg fából gúzt teker-ni. km.
 Agg fának héjja. Margit' Élete Prájud. p. 568.
 Agg fű: széna.
 Agg kofa. Anus. M. A.
 Agg kofaság. Anilitas. M. A.
 Agg komondor. Két felé tekénts, mikor az agg komondor ugat. km.
 Agg kor. Senectus, senium. S. I.
 Agg lamos. Öröm-apa a' menyegzőben.
 Agg lant. Lyra inveterata, vetus deliramentum, silicernium. M. A.
 Agg legény. Agg nőtelen. Senex coelebs. Hagestolz. S. I.
 Agg ló. Gyakorta agg lovon verik agyon a' farkast. km.
 Agg nő. Vetula, anus. M. A.
 Agg nő-rege. Anilis cantilena, anicularum deliramenta. M. A.
 Agg-nős. Beniczki. p. 232.
 Agg öregség. Faludi T. É. p. 149.
 Agg-ravasz. Veterator, veterinarianus. M. A. Versutus. CM.
 Agg-ravasz nő. Ravasz-agg nő. Veteratrix. M. A.
 Agg-ravaszúl. Veteratorie. CM.
 Agg rege. Antiqua fabula.
 Agg róka. Vulpes anus. Nehéz az agg rókát törbe ejteni. Vulpes anus difficulter capitur laqueo.

Agg széna. Foenum.
 Agg szó, de igaz. Veriverbium, vetus sed verax verbum. M. A.
 Agg tigris. Faludi N. E. p. 214.
 Agg töke. Pázm. Kal. p. 565.
 Agg vitéz. Miles veteranus. S. I.
AGGASTYÁN. Pallidus, aetate, morbo fractus. PP.
AGGASZT, aggasztja. Fenem facit, v. angit, macerat, molestat. infestat. Faludi N. A. p. 53.
 Aggasztó: vénytő, fogyasztó, epező, fonnyasztó. p. o. bú, gond. Sz. D.
 Aggasztal, aggasztalja: Aggodalmat szer. Pázm. Pred. p. 250.
 Meg aggasztalja. Prágai p. 826.
AGGOS: Gondos.
 Aggokodik. Gondoskodik.
AGGIT. aggitja. facit vetustum.
 Meg aggitja. hallottam Ságbon Aug. 20-án 1824.
AGGSÁG. Senectus, senium, vetustas. M. A. it. cura, sollicitudo. Sok az aggsága. Aggságos. plenus sollicitudine, curis. Aggságokodik. sollicitus est nimium. Vajda. K. É. 1. K. p. 606.
AGGUL. Veterascit, veterat, vetustescit. M. A. El aggul. Successive vetustescit. Meg aggul. Inveterascit. M. A. Meg aggulás. Inveteratio. M. A.

AGG (ige)

AGG. Senescit, veterascit, vetustescit, it. angitur. S. I.
 Bele agg. Insenscit. M. A.
 El agg. Obsordet CM. Még a' föld is el agg, hibáz vetemény-mag, egek is fogyatkoznak. Beniczki p. 108.
 Ki agg. Exolescit. Obsolescit. M. A. CM. Ki aggot belőle. km.
 Meg agg. Consenscit. M. A. Semmi nem agg meg olly könnyen mint a' jó tetemény. km.
 Reá agg. Habet ejus rei curam. Nem agg reá. non curat.
AGGJA. curam habet.
 Eb aggja. Non ego hoc curaverim. canis curet.
AGGODALM, aggodalom. Anxietas, sollicitudo, conflictatio. Faludi N. A. p. 170. U. E. 3. R. p. 94. T. É. p. 98.
 Aggodalma. ejus sollicitudo.
 Aggodalmas. sollicitus, anxius. Faludi N. A. p. 82.
AGGOTT. Vetulus.
 El aggott öregség. Marasmus senilis.
 Ki aggott. Obsoletus, Emeritus. M. A.
 Meg aggott. Faludi N. E. p. 89. Senio confectus.
 Vissza aggott. Pázm. Magyar ellen p. 109. it. X. Bizonys. p. 92. Kal. p. 629. Káldi. Daniel. 15. 52.
 Aggottan. Mit ember Ifjantan tanul, azt aggottan is nehezen felejt. Kis Vicszai p. 508.
 Aggottság: aggság. Sz. D.
 Meg aggottság. Biró Márton. Micae. p. 52.
AGGÓ.
 Aggó-ff. Senecio, Erigerion. Csapó.
 Aggódik. Angitur, anxie sollicitus est, se se macerat, conflictatur. M. A. Aggódik, mint a' törbe szorult madár. km.

Aggódó. Faludi E. M. p. 80.
 Aggódtat, aggódtatja. Facit anxium sollicitum. Sz. D.

AGY.

AGY. Caput. M. A. cranium. PP.
 Agy-alkotmány. Machina, instrumentum artificiosum. S. I.
 Agy-haj. Coma, Caesaries, crinis. S. I.
 Agy-karika a' szekérben.
 Agy-karika-szakasztás. VV. L.
 Agy-kér. Menynx. PP.
 Agy-koholmány. Hirngespinst. S. I.
 Agy-köponya. Cranium. Calvaria. M. A. PP.
 Agy-szülemény. Partus ingenii. S. I. Sz. D.
 Agy-velő. Cerebrum. M. A.
 Agy-velő' gyulladása. Phrenitis. S. I.
 Agy-velő - hártya. Pericranium. Menynx. S. I.
AGYA. ejus cranium. Vertt viszen veretlent, agya-, feje-töretlent. km.
 Agya. F. Arad Vben.
 Agya bugya.
 Agya bugyál, agya bugyálja.
 Meg agya bugyálták. Dug. km. 1 R. p. 19.
 Agya fúrtt. Cerebrosus, Pervicax. MA.
 Agya fúrtság. Pervicacia, cerebrositas Perversitas. M. A.
 Kerék' agya. V. V. L.
 Puska' agya. Lignum sclopeti.
 Tök agya. Pázm. Kal. p. 352.
 Agyáz, agyázza a' puskát. Sclopetum ligno munit. S. I.
AGYAS. Capitosus, cerebrosus. M. A.
 Agyas-vakmerő. Capitosus pertinax.
 Agyaskodik. Argutatur, cavillatur. M. A.
 Agyaskodás. Argutatio, contumacia, cerebrositas, scrupulositas. M. A.
 Agyaskodó. Argutus, scrupulosus, cavillator. M. A.
 Agyasság. Faludi. U. E. 1. R. p. 80.
AGYATLAN. carens cerebro.
 Agyatlanul. Inepte, sine ratione Faludi N. A. p. 119.
AGYBA. in cranium.
 Agyba fejbe verte.
 Agyba csapja, üti. Caput percudit. S. I.
 AGYON üti. Caput tundit. M. A. a' jó ebet nem ütök agyon egy turóért. km.
 Agyon lövi. Caput plumbo trajicit. S. I.
AGYÚ. — Kócsagos agyú. Pázm. Kal. p. 152.

AGYAG.

AGYAG. Argilla, Limus. M. A.
 Agyag' falva. E. F. Udvarhely Székében.
 Agyag-fészek. Beniczki p. 135.
 Agyag-lik. Sz. P. Veszprém Vben, Balaton mellett.
 Agyag-mű. Fictile, Figlinum. S. I.
 Agyag-műhely. Figulina, Figlina. S. I.
 Agyag-müves. Figulus, Plastes. S. I.
 Fejér agyag. Argilla NC. p. 15.
 Pöcsétes agyag. Bolus. Siegelerde.
 Ruba tisztító agyag. Terra fullonum. Walkererde.
 Szappan agyag. Pithomarga. Seifenthon.
 Vörös agyag. Minium. NC. p. 17.
AGYAGOS. Argillosus, Limosus, Viscosus, M. A.

Agyagos. FF. Soprony, és Zemplin Vben.

AGYAR.

AGYAR. Rostrum, dens apri, Elephanti. M. A.
AGYARA. Ejus dens prominens.
 Agyara a' Disznónak. Sz. D.
AGYARAS. Dentatus, Rostratus. M. A.
 Agyaros fog. Csuzi. Tromb. p. 481.
AGYARGAT, agyargatja. Dentes exerit. Fogait agyargatja. Dentibus infremit. Pázm. Pred. p. 1077.
AGYARKODIK. Fremit, infremit. M. A.
 Reá agyarkodik. Adfremit. M. A.
 Agyarkodás. Fremitus. M. A.
 Agyarkodó. Fremebundus. M. A.
 Agyarkodva. Fremebunde, cum fremitu. M. A.
AGYARL, agyarol, agyarolja. Faludi N. E. p. 191.
 Agyarló ebek. Faludi N. E. p. 124.
AGYARU.
 Mérges agyaru fogak. Csuzi p. 241.

AHA.

AHA. F. Bars Vben.
 Ahád. F. Heves Vben.
 AHÁ. Vox deprehendentis. S. I.
 AHÍT, ahítja. Desiderat optat. Pázm. Kal. p. 234.

AJ.

AJ. R. Orificium v. crena, stria, sulcus v. scissura, Fissura, Ruptura, Apertura, Hiatus. S. I.
 Aj. F. Torna Vben.
AJA. ejus crena, fissura.
 Aja az nyilnak. Crena sagittae. M. A.
 túl lotték, 's ide áll az ajával: de calcaria in carbonarium. km.
AJAK. Labium. M. A. Ajakon termett, és nem szűből gyökeredett szó. km.
 Ajak. F. Szabolcs Vben.
 Ajak' cserepezés. S. I.
 Ajak-hal. Labium. Lipp-fisch. S. I.
 Ajaka, ejus Labium.
 Ajakas, nagy ajakú. Labeo. M. A.
 Sima ajakú, hízelkedő. Káldi. Okt. p. 4.
 Ajak-mozgás. Faludi N. A. p. 107.
AJAL, ajalja.
 Föl ajalja. Faludi N. U. p. 37.
AJAZ, ajazza. Crenam incidit, striat sulcat, v. scindit, findit, aperit, v. frenat, frenum injicit. S. I.
 Föl-ajazza a' ló' száját. Sz. D.
 Föl-ajazzák száját az Ersébet Királyné Asszonynak, és el vivék azt. Heltai Kron. 1. R. p. 289.
 Ajazó, aj-vas, száj-vas. Postomis, Bremse. S. I.
AJÁN. in ejus crena, fissura, orificio.
 Ajándék (aján-adék) Donum, munus, donarium. M. A. Antiquitus Ajándok. Pesti p. 82. M. Verböczy p. 192. 447. Monoszlai de Cult. Imag. p. 77. Heltai Kron. 1. R. p. 95. Ajándékkal mindent meg lehet hajtani. km.
 Ajándék-gyűrű. Pázm. Pred. p. 1027.

Ajándék-marha. Ajándék marhának nem kell borju - fogát nézni. km.
 Ajándék-mássa. Antidorum. M. A.
 Ajándék-vétel. Pázm. Pred. p. 360. 639.
 * Vendég-ajándék. Xenium. M. A.
 Vékony ajándék. Levidense munus. M. A.
 Viszszont-ajándék. Antidorum.
 Vitéz-ajándék. Donativum. M. A.
 Ajándéka. ejus donum. A' szegénynék ajándéka drágába kerül. km.
 Ajándéki. Muneralis. M. A.
 Ajándékoz, ajándékozta. donat, muneratur. M. A.
 El-ajándékozta. absdonat, Muneri dat. S. I.
 Meg-ajándékozta. Condonat, Donat, Muneratur. M. A.
 Viszontag ajándékoz. Redonat, remuneratur. M. A.
 Ajándékozás. Donatio, muneratio. M. A.
 Meg-ajándékozás.
 Ajándékozó. Donativus, munerarius. M. A.
 Ajándékozód. Ajándékozódás. Csuzi p. 20.
 Ajándok, R. pro ajándék.
 Ajánl (ajánol) ajánlja, ajálja. Commendat, offert, defert, dedicat, dicat. M. A.
 Bé-ajánlja. Dedicat, Faludi T. É. p. 64. it. offert, commendat, introducit. M. A.
 Föl-ajánlja. Intentionem facit.
 Ki-ajánlja szolgálatját. Faludi U. E. 1. R. p. 87.
 Ki-ajánlotta lelkét. Faludi Sz. E. p. 109. T. É. p. 253.
 Lelkét ki ajánló. Beniczki p. 171.
 Meg-ajánlja. Adpromittit.
 Ajánlatlan. Incommendatus. M. A.
 Ajánlat: ígéret, fogadás. Sz. D.
 Ajánlás. Commendatio, oblatio. M. A.
 Föl-ajánlás. Intentio.
 Reá ajánlás. Faludi U. E. 1 R. p. 162.
 Ajánlható. Commendabilis. S. I.
 Ajánló. Commendator, commendatitius. M. A.
 Ajánló levél. Literae commendatitiae. M. A. Orczáján hordozza az ajánló levelet. Dug. km. 2 R. p. 264.
 AJGAL. Jubilat. CM.
 AJKA. F. Veszprém Vben.
 AJNAD. E. F. Csik Székében.
 AJT, ajtja. R. Aperit, patefacit, hiatus facit (aj - it).
 Ajta. E. Folyó víz.
 Közép v. Föl Ajta { E. FF. Háromszék
 Nagy Ajta { Székében.
 Száraz Ajta {
 Ajton. E. F. Kolos Vben.
 Ajtó. Janua, Ostium, Fores. M. A. Nyitva az ajtó, akár föl, akár alá. km.
 Ajtó - fél - fa. Antae. M. A.
 Ajtó - köz. Ajtó - közé nem teszem a' kezemet. km.
 Ajtó' küszöbe. Pázm. Pred. p. 215. Limen portae.
 Ajtó' meg. Posticum. Postica. NC. p. 371.
 Ajtó' mellyéki. Postes. M. A.
 Ajtó - oldal. Parastatae. NC. p. 371.
 Ajtó - ragasz, ragaszték. Postis. S. I.
 Ajtó - ragasztó. Postis. M. A. CM.
 Ajtó - sark. Cardo. M. A.
 Ajtó - szár - fa. Postis.
 Ajtó - szemöldök, ajtó-szemöldöke. Limen Superum. Sz. D.

Ajtó - szeg. Repagulum. S. I.
 Ajtó' szine. Antae. M. A. C M.
 Ajtó - támasz. Obex. M. A.
 Ajtó - tartó. Janitor, ostiarius. M. A.
 Ajtó - tornác. Propylaeum.
 Ajtó - závar. Ajtó - kilincs, Ajtó-retez, ajtó - zár. Pessulus. NC. p. 375.
 Ajtó - zár, szegez. Repagulum.
 Ál - ajtó. Pseudothyrum. NC. p. 371. M. A. L.
 Béltett ajtó. Impago. NC. p. 371.
 * Csapó ajtó. Porta jacens, porta horizontalis.
 Fél ajtó. Porta media.
 Hét - ajtó. Porta tecti.
 Istálló - ajtó. Porta stabuli.
 Kamara - ajtó. Porta Camerae.
 Kert - ajtó. Porta horti.
 Két felé nyíló ajtó. Valvae. NC. p. 371.
 Ki nyíló ajtó. Ostium, Fores. NC. p. 371.
 Konyha - ajtó, Konyh' ajtó. Porta culiniae.
 Ól - ajtó. Porta Harae.
 Pincze - ajtó. Porta Cellarii.
 Rab - ajtó. — Könörgéssel engesztelődik - az ég, de nem nyílik a' rab - ajtó. km.
 Réz - ajtó. Porta aenea.
 Szoba - ajtó, Szob' ajtó. Janua.
 Utsza - ajtó, utsz' ajtó. Porta platealis.
 Vas - ajtó. Porta ferrea. Faludi T. É. p. 222.
 Ajtaja. ejus Porta. Janua. Nem sokat vásitom ajtaját. km.
 Ajtón. In Porta, in janua. Ha egy ajtón ki verik, a' másikon bé megy. km.
 Ajtón - álló. Ostiarius. Pázm. Pred. p. 498. CM.
 Ajtónkint. ostiatim. M. A.
 Ajtóról ajtóra. idem. M. A.
 Ajtóstúl dül a' tanyába bé. km. Dug. 1 R. p. 123.

AK.

AK.
 AKA. F. Veszprém Vben. Sz. P. Bihar Vben.
 AKAD. Haeret. M. A. Minden fejszének akad nyele. km.
 Belé akad. Inhaerescit, intricatur. M. A.
 Benn - akad. Implicatur.
 Föl akad. Adhaeret. S. I.
 Fön akad. Pázm. Pred. p. 779.
 Meg akad. Haeret, haerescit. M. A.
 Meg akad a' szekér. Implicatur, impeditur currus, rheda. PP.
 Reá akad. Incidit, offendit. M. A.
 Reája akad. Inhaeret. Adhaeret. Incidit. M. A.
 Öszve akad. Obviat, occurrit, obviam venit. S. I.
 Akadály. Obex, objectaculum, obstaculum, Remora, impedimentum. M. A.
 Nagy akadály a' szegénység. km.
 Akadályos. Impeditus. M. A.
 Akadályoskodik.
 Akadályoskodás. Tordai' kéz iratiban.
 Akadályoz, akadályozza. Impedit, remoratur. S. I.
 Akadályoztatja. Idem. S. I.
 Akadályt vet. Remoratur. M. A.
 Akadás. Haesio. Adhaesio.
 Föl akadása a' hügynak. Stranguria. S. I.
 Akadé. Impedimentum, Remora, Obex. M. A.
 Akadéka. ejus obex. Pázm. Pred. p. 431.
 Akadékos. Intricatus, Impeditus. Faludi N. A. p. 2. 242.
 Akadékos kérdés. Faludi E. M. p. 257. Pázm. Pred. p. 25.
 Akadékos nyűg. Pázm. Pred. p. 242.
 Akadékoskodik. Faludi. N. U. p. 87. 115. Sz. E. p. 25. N. A. p. 97.
 Akadoz. Haesitat. M. A. Pázm. Pred. p. 255.
 Akadozás. Haesitantia. M. A.
 Akadozó. Haesitabundus.
 Akadozó zavú. Tardiloquus. S. I.
 Akadoztat, Akadoztatja. Zvonárics. Post. 1 R. p. 438.
 AKAL. F. Szala Vben.
 Akalacs. (fölső, alsó) Sz. P. Tolna Vben.
 AKAR, akarja. Vult. M. A. sokat akar a' szarka, de nem bírja a' farka. km.
 Akaratlan. Invitus, involuntarius. S. I.
 Akarat. Voluntas, item Arrogantia. M. A.
 Az akaratához erő is kívántatik. km.
 Akarat ellen. Invite. M. A.
 Akarat ellen - való. Invitus. M. A.
 * Jó akarat. Benevolentia. Ki nem veheti hasznodat, értse jó akaratodat. km.
 Nagy akarat. Nagy benne az akarat, mint a' vén leányban. km.
 Szabad akarat. Liberum arbitrium. S. K.
 Akarati. Voluntarius. M. A.
 Akarati ítélet. Arbitrium, Arbitratus. M. A.
 Akaratos. Volens, Voluntarius it. Protervus, Autognomon, Arrogans. M. A.
 Akaratos élet. Faludi E. M. p. 237.
 Akaratos kényesség. Faludi N. E. p. 70.
 Akaratos maga meg kötés. Faludi E. M. p. 237.
 Akafatoskodik. Rei alicui pertinaciter inhaeret, obfirmat se se. Faludi. N. E. p. 142. E. M. p. 163. Csuzi p. 102.
 Akaratosság. Morositas, Pertinacia, obstinacia. Faludi U. E. 3. R. p. 42. T. É. p. 271.
 Akaratja. Ejus voluntas.
 Akaratja. Sz. P. Veszprém Vben.
 Akaratja szerint. Voluntarie. M. A.
 Akarató.
 Szabad akarató: Ultroneus. CM.
 Akarás. Volitio. A' nem akarásnak nyögés a' helye. km.
 Akaró. Volens.
 Jó akaró. Benevolus.
 Roszsz akaró. Malevolus.
 Akartt.
 Akarttommal. Sponte mea. M. A.
 Akarttoddal. Sponte tua, Te ita volente. M. A.
 Akarttva. Sponte.
 AKÁR. sive, aut. M. A. cunque.
 Akár-csak. Saltem. M. A.
 Akár ide, akár oda.
 Akár-hogy, akár-hogyan. Ut Ut. M. A. quomodocunque.
 Akár-hol. Ubi ubi, ubivis. M. A.
 Akár-honnan. Undecunque, undelibet, undevis. M. A.
 Akár-honnat, akár-honnét. idem. M. A.
 Akár-hová. quocunque, quolibet, quovis. M. A.

Akár-ki. Quilibet, quivis. M. A. quiscun-
cunque.
Akár-melly. quicunque M. A.
Akár-melly nagy. quantuscun-
que. S. I.
Akár-mellyik. Uterlibet, utervis. M. A.
Akár-melly felé. quoquoversum. M. A.
Akár-melly-felől. Utro, Altrinsecus M. A.
undecunque.
Akár-mellyre. Quocunque. M. A.
Akár-merre. idem. S. I.
Akár-mennyi. quodcunque, quodvis. M. A.
Akár-mi. Quidcunque.
Akár-mi-féle. qualiscun-
que, quaecun-
que. S. I.
Akár-miképpen. Qualitercun-
que M. A.
Akár-miként. idem. S. I.
Akár-mikor. quandocun-
que. M. A.
Akár-milyen. Qualiscun-
que. S. I.
Akár-mi-nemű. Qualiscun-
que, quale-
quale M. A.
Akár-mint. Ut ut, quomodocun-
que. M. A.
AKASZ. (mint Szakasz) Appensum, Ap-
pendix. S. I.
Akaszodik p. o. a' szeker' farkára. Sz. D.
Akaszt, akasztja. Appendit, Applicat sus-
pendit. M. A.
Belé akasztja. Infigit. Affigit. M. A.
Föl akasztja. Suspendit. M. A.
Ki akasztja. Foris appendit. Exponit
conspicui.
Meg akasztja. Obicem ponit. facit ad-
haerere. compedit. M. A.
Reá akasztja. Appendit.
Akasztás. Suspendio.
Föl akasztás. Suspendium. Suspendio. M. A.
Akaszték. Appendix. S. I.
Akasztó. F. Pest Vben.
Akasztó - fa. Patibulum. M. A.
Akasztó-hát. Telek Bihar Vben.
Akasztó Biró R. Judex Nobilium. Be-
lius Not. Hung. Tom. I. p. 50.
Akasztó - fura - való. Furcifer. Homo
trium literarum. M. A.
Akasztó-fa halállal. Faludi N. A. p. 247.
Akasztó - fa' czimere, virágja, bimbó-
ja. Patibulatus. Patibulandus. S. I.
Akasztó Ispán. Heltai Kron. 1 R. p. 126.
Akasztal, akasztalja. Nectit, plectit, sub-
nectit. M. A. Pázm. Pred. p. 396. Fa-
ludi N. U. p. 52. B. E. p. 84.
Föl akasztalja. Subnectit. M. A.
Öszve akasztalja. Complicat. M. A.
Bele akasztalja. Implicat. M. A.
Bele akasztalás. Implicatio. M. A.
AKGAT. AGGAT, aggatja. Subnectit. M. A.
Appendit. S. I.
Föl aggatja. Subnectit. M. A.
Ki aggatja. Exterius appendit.
Reá aggatja. Adnectit.
AKNA. Salina, Salis fodina. M. A. it.
orificium, hiatus, apertura, fene-
stra. S. I.
Dés - akna. E. F. belső Szolnok Vben.
Kis akna. E. F. alsó Fejér Vben.
Kolos akna. E. MV. Kolos Vben.
Só - akna. Salis fodina.
Szász akna. E. F. Kolos Vben.
Szék - akna. E. MV. Doboka Vben.
Víz - akng. Salisburgum. E. MV. alsó
Fejér Vben.
Aknája, akonája az hordónak. Orificium
doliorum. M. A.
Aknász. Salis fossor, sector. S. I.

AKOL. Caula, Bestar, bovine, ovile. M. A.
Farkasnak akolt mutat. km.
Akol. Sz. P. Baranya Vben.
Akol - hát. Telek Heves Vben.
Birka - akol. Ovile.
Disznó - akol. Pázm. Pred. p. 257.
Juh - akol. Ovile. NC. p. 417.
Kecske akol. Caprile. NC. p. 417.
Ménés akol. Mandra.
Akoli. Caularis, ovinus, pertinens ad
ovile, bovine. M. A.
Akli (akoli). F. Ugocsa Vben. Sz. P.
Veszprém Vben.
Ménés akli. Sz. P. Veszprém Vben.
Akla. ejus Caula. Pázm. Kal. p. 698.
AKÓ. Urna v. virga arithmetica, doliaris.
S. I. PP.
Akó - számla. Urnatim. S. I.
Akó - fa. VM. Intő Levél. p. 106.
Akól, akólja. Explorat, quot urnarum
sit dolium.
Meg akólja. Idem.
Akólás.
Akóló.
Akóló pálcza. Virga doliaris.
Akós. habens urnam.
Egy akós hordó. Vas unius urnae.
Fél akós hordó. Vas mediae urnae's a' t.
Akós'fa. Sz. P. Szala Vben.

AKACS.

AKACS. t. f. n. Achatus.

AKÁCZ.

AKÁCZ. Korona fa. Sz. D.
Akáci fa. Idem.

AKOS.

AKOS. t. f. n. Acusius.
Akos. E. F. közép Szolnok Vben.
Akos'falva. E. F. Maros Székében.

AL.

AL: Imus.

Al - bár. F. Posony Vben.
Al - csut. F. Fejér Vben.
Al - Debró. F. Heves Vben.
Al - falu. E. F. Csik Székében.
Al - fel. Podex, cunis, nates. M. A.
Al - felnek föl törése. Intertrigo. PP.
Al - föld. Pars inferior Regni. S. I.
Al - gyógy. E. F. Hunyad Vben.
Al - gyó. F. Csongrád Vben.
Al - hadnagy. Subcenturio inferior. Un-
terlieutenant. S. I. Sz. D.
Al - hang. Vox ima, sonus gravissi-
mus. S. I.
Al - ház. Domus in contignationem non
assurgens.
Al - Ispán. Vice Comes substitutus. S. I.
Al - Kapitány. Second Capitaine. S. I.
Al - kenyér. E. F. Szászvárós Székében.
Al - kö. Quadra.
Al - magyar. Sz. P. Borsod Vben.
Al - nem. genus imum.
Al - nemből való. Plebejus.
Al - nép. Plebs, vulgus. S. I.

Al - pörös. Reus, in caussam attractus.
M. A.
Al - rend. Infimates. Plebs vulgus. S. I.
Al - ruha, belső v. alsó ruha. Tunica. S. I.
Al - szeg. E. F. Csik Székében.
Al - szél. Auster. M. A.
Al - tiszt. Subofficialis. Unteroffizier. S. I.
Al - utsal. Platea inferior, cui respon-
det Föl - utsal.
Al - vincz. E. MV. alsó Fejér Vben.
ALACS.
Alacska. F. Borsod Vben.
Alacsony. Humilis, submissus, inproce-
rus. M. A. Az alacsony kunyhóból is
néha nagy ember támad. km.
Alacsony - szívű. Illiberalis, abjectus. S. I.
Alacsony - lelki. Sz. D.
Alacsony rend. Faludi N. U. p. 88.
Alacsonyít, alacsonyítja. Humiliat, De-
primit. M. A.
Le - alacsonyítja. Deprimit.
Meg - alacsonyítja. Humiliat. M. A.
Alacsonyodik. Agit illiberaliter, in-
digná facit. Sz. D. S. I.
Alacsonyon. Humiliter, demisse M. A.
Alacsonyon itél valaki felől. Sz. D.
Alacsonyág. Humilitas. M. A.
Alacsonyúl. Abjecte.
Alacsonyúl gondolkodik. Sz. D.

ALAG. Sz. P. Pest Vben.

ALAK. Larva. it. Larvatus. Ludio. M. A.
Pupa.

Alak - gyermek, szép gyermek. Sz. D.
Alak - játék. Praestigiac, Histrionica. M. A.
Alak - játékos. Praestigiator, Praestigio-
sus. M. A.

* Gyöngy - alak. Sz. D. Speciosa forma.
Alakok. Oscilla, Neurospasta, Marionet-
ten. S. I.

Alakom. Mihi dilecte v. dilecta! S. I.

Alakos. Histrion, Ludio. M. A. Vranck.

Alakos szem - fény - vesztés. Faludi E. M.
p. 257.

Alakos Aszszonyok. VM. Hit - tartás p. 27.
Alakoskodik. Praestigiatorum agit. Hi-
strion est. M. A.

Alakoskodás. Pázm. Pred. p. 476. 1058.

Alakosság. Histrionia, Histrionica. M. A.

Alakozik, tündérekedik. Sz. D. Monozslai.
Hit oltalma p. 89. 258.Alakozás. Monozslai Hit' olt. p. 500.
Faludi U. E. 1. R. p. 79.

Alakoztat, csúfság alakoztat. Sz. D.

ALAMUSZI, Tectus, tacitus, clanculari-
us. S. I.

Alamunta. Anal. Phil. T. IX. p. 71.

Alamusta teremtés. Dug. km. 2. R. p. 221.

Alamuzta. idem. sublestus. PP.

Alamuztán viseli magát. Sz. D.

Alamuztaság. Sz. D.

Alamuztálkodik. Sz. D.

ALAP. Basis, Fundamentum. Sz. D. S. I.

Alsó Alap (Sz. P. Fejér Vben.

Felső Alap (Sz. P. Győr Vben.

Közép Alap (Sz. P. Győr Vben.

Püspök - Alap (Sz. P. Győr Vben.

Rét - Alap. F. Győr Vben.

Alapja. ejus Basis. Sz. D.

Alapít, fundál, szerez. Sz. D.

Alapos. Fundamentalis. Sz. D. S. I.

Alapsa (alapos) Sz. P. Tolna Vben.

ALÁSONY.

Kis Alásony. Sz. P. Veszprém. Vbēh.
 Nagy Alásony. F. Veszprém Vben.
 ALATT. Sub, subtus, infra. M. A.
 Alatt jár elméje. Circa terram natat. M. A.
 Alatt-szól, lassan v. sugva beszél S. I.
 Alatt-való. Inferus, vilis, ignobilis. M. A.
 it. subditus.
 Alatta. Infra illum.
 Alatta fekszik. Subjacet. M. A.
 Alatta van. Subest. M. A.
 Alattka. Sz. PP. Ajad és Heves Vbken.
 Alotton.
 Alattomba. (alottonba) Tacite, occulte,
 clanculum, tecte. M. A.
 Alattomban czirkáló. Corycaeus. M. A.
 Alattomban-maró-eb. Canis clanculum
 mordens. M. A.
 Alattomban-való. Clancularius S. I.
 Rőjtek alottonában. Erdélyi, Zichi fölött.
 p. 29.
 Alattomi. idem. S. I.
 Alottonkodik, hamiskodik, csalárdko-
 dik. Sz. D. S. I.
 Alattonos. Clancularius. Sz. D.
 Alattonos álnokság. Sz. D.
 Alattomoskodik. Clancularie agit.
 Alattság. 1. infinitas. 2. funis nauticus
 per quem trahitur navis ab homini-
 bus vel equis in littore euntibus. M. A.
 Rudens. Hajó-kötél. CM. 3. Hypothe-
 nusa. Dugonics.
 Alattyán. F. Heves Vben.
 ALÁ, Infra. M. A. ki föl, 's ki alá. km.
 Alá-bocsátja. Demittit. M. A.
 Alá-csuszamodik. Delabitur.
 Alá-esik. Decidit.
 Alá felé. Deorsum. PP.
 Alá-függ. Dependet. M. A.
 Alá-hajlik Devergit. inclinat. M. A.
 Alá-írja. Subscribit.
 Alá-írás. subscriptio. S. I.
 Alá-megy. Descendit, devenit. M. A.
 Alá-nő, mint az ökör farka. km.
 Alá-pökik. Despuit. M. A.
 Alá-száll. Descendit. M. A.
 Alá-való. Vilis, abjectus. M. A.
 Alá-valók. Infimatus. M. A.
 Alá-valónak tartja. Post habet. M. A.
 Alá-valóság. Vilitas. M. A.
 Alá-valóvá leszsz. Vilescit, exsordescit
 M. A.
 Alá-valóvá teszi. Vilitat. M. A.
 Alább. Inferius. M. A.
 Alább hágy. Alább hagyott benne. Leo
 prius, jam lepus. M. A.
 Alább száll. Descendit, minuitur. S. I.
 alább száll az árra. Pretio minuitur.
 PP.
 Alább szállás a' dologban. Deteriora-
 tio. PP.
 Alább-való. Deterior.
 Alája. Infra se.
 Alája hutygyozik. Sub se mingit, Ie-
 ctum permingit.
 Alája teszi. Ei supponit. M. A.
 Alának tart. Deorsum versus tendit.
 Alára. Deorsum. S. I.
 Aláz, alázza. Humiliat, vilipendit. M. A.
 Le alázza. Dehonestat.
 Meg alázza. Exinanit, Humiliat. M. A.
 Alázat. Humilitas, Humiliatio, submis-
 sio. S. I.

Alázatos. Humilis, demissus. M. A. alá-
 zatos Könyörgés. Supplicatio. M. A.
 Alázatosan. Humiliter, submisse demis-
 se, suppliciter. M. A.
 Alázatosan - könyörgő. Supplex. M. A.
 Alázatot R. (mint örömost) Margit' Élete
 Prájnal p. 257.
 Alázatosság. Humilitas, submissio. M. A.
 Alázás. Humiliatio, vilipensio. Pázm.
 Pred. p. 62.
 Meg alázás. Exinanitio, humiliatio. M. A.
 Alázó. Humilians.
 Alázódik. Humiliatur.
 Meg alázódik.
 ALDI. al-fel. Jól hozzá láttak az aldihoz :
 jól megverték az alfélet. Dug. Km.
 1. R. 14.
 ALÉL. (alig - él? —) Animo Inquitur
 exanimatur. Pázm. Pred. p. 168.
 Elalél. Deliquium patitur.
 Alélás. Deliquium.
 Alélkodik. Deficit animo.
 Alélködés. Defectio animi. M. A.
 Aléltt, alétt, (alitt. Sz. D.) Lanquidus
 Alélttozik, alélttozik, alétozik. Lan-
 quet. viribus deficit.
 Alétozik. Zvon. 1. R. p. 756.
 Alélttság. Lanquor.
 ALIG, (alég. M. A.) Vix, aegre. csak a'
 gallérja is alig maradt. km.
 Alig áll. Vix consistit. M. A.
 Aligha. Vix, fortassis, equidem vix. M. A.
 Alig lát. Caecutit. S. I.
 Alig-szólo. Mogilalus, impeditae lin-
 quae. M. A.
 Alig-Úr. cui curta supellex. Hallottam
 1810. Jun. 29.
 Alig van. Male valet, Aegrotat. M. A.
 Aliglan. Vix. Faludi U. E. 2. R. p. 206.
 T. É. p. 21.
 ALK. (contractum ex alak.)
 Alkalm, alkalom. Pactum, conventio. PP.
 Accomodatio, conciliatio, composi-
 tio. S. I. alkalomba ereszkedik. adpa-
 ctum venit. PP.
 Alkalmas. idoneus, qualis qualis. M. A.
 Alkalmas taviban. M. A. Inter senes
 puer, idem at in pueris senex.
 Alkalmasént. Probabiliter. S. I.
 Alkalmason. Beniczki. p. 152.
 Alkalmasít, alkalmasít. a. qualificat. S. I.
 Alkalmaság. Aptitudo, Decentia, v.
 Dexteritas, habilitas. Sz. D. S. I. Geid-
 ler Hadi oktatás. p. 9.
 Alkalmat.
 Alkalmatlan. Ineptus, importunus. Al-
 kalmatlan vendég a' Vénység. km.
 Alkalmatlanság. Inconvenientia, in-
 commoditas, ineptia, importunitas. M. A.
 Alkalmatlanúl. Importune, inepte. M. A.
 Alkalmatlanítja. Ineptum reddit, in-
 convenientem facit. Pázm. Pred. p.
 842.
 Alkalmatlankodik. Incommodat, impor-
 tunus est, Epist Széch. p. 194. Sz. D.
 S. I. Faludi Sz. E. p. 99. N. E. p. 85.
 U. E. 3. R. p. 53. T. É. p. 199.
 Alkalmatlankodás. Faludi N. A. p. 55.
 Alkalmatlankodik. ineptus fit. Sz. D.
 Alkalmatos. Aptus, habilis, commodus.
 M. A.
 Alkalmatos üdőben. Temporali M. A.

Alkalmatosan. Opportune, idonee,
 commode. M. A.
 Alkalmatosság. Occasio, opportunitas,
 Tempestivitas, Habilitas. M. A.
 Alkalmaz, alkalmazza. Apat, accommo-
 dat v. paciscitur, convenit, compo-
 nit. S. I.
 Alkalmaztat, alkalmaztatja. Idem. M. A.
 Hozzá alkalmaztatja magát. Accom-
 modat se.
 Öszve alkalmaztatja. Componit.
 Alkony. R. Vesper, vesperus, vespera.
 Alkonyodik. Advesperascit. M. A.
 El-alkonyodik. Faludi U. E. 1, R.
 p. 15. E. M. p. 66.
 Le alkonyodott a' nap. Dug. km.
 2. R. p. 532.
 Alkonyodás, nap-hanyatlás. Sz. D.
 Alkonyodó. Advesperascens. Az alkonyo-
 dó napot kevesen imádják. km.
 Alkonyodtatja. Facit advesperare.
 Bé alkonyodtatja. idem. Vajda 2. K.
 p. 169.
 Alkú. Competens, Aequum, Accomodum. M. A.
 Az Istennek szavát nem alku meg-
 vetni. km.
 Alku-lével. Contractus, Literae com-
 positionales. S. I.
 Hosszú alku Házasság. km.
 Ösztövére alku. Jobb az ösztövére al-
 ku, hogy sem a' Birónak kövér
 végzése. km.
 Alkuszik, alkudik, alkudja. Paciscitur,
 convenit. M. A. Nehezen alkuszik meg
 két eb egy csonton. km.
 Ki alkudja. Pacto pretium determinat.
 Meg alkuszik, meg alkudik. convenit,
 paciscitur. M. A. Sok Sasnak egy fész-
 ken nehéz meg alkudni. km.
 Alkudás, alkuvás. Pactio, conventio,
 concordia. M. A.
 Megalkuvás. Conventio, Pactio. M. A.
 Alkudhatatlan. Inconciliabilis, incon-
 cordabilis. De quo conveniri non
 possit. M. A.
 Alkudozik. Paciscitur.
 Alkudozás.
 Alkudó — alkudó félben van.
 Alkudtat. Facit pacisci.
 Alkudtató. Pactor. M. A.
 Alkura lép. Paciscitur, transigit. Sz. D.
 Alkhatik. Potest convenire.
 Meg nem alkhatnak egymás között. Sz. D.
 Alkhatatlan. Faludi N. U. p. 26.
 Alkhatatlankodik. Sz. D.
 Alktat, alktatja. Accomodat, conciliat,
 Pacificat. Sz. D. S. I.
 Öszve alktatja. Sz. D.
 Alkot, alkotja. Apat, struit. M. A. aedi-
 ficat, architectatur, v. creat. S. I.
 effigiat, eformat.
 Alkotás, eformatio, creatio.
 Hozzá alkotás. Applicatio. M. A.
 Hozzá alkotja. Applicat. M. A.
 Öszve alkotja. Coapat. M. A.
 Alkotmány. Structura, Aedificium. M. A.
 Alkotvány. idem. M. A.
 Alkotó. Opifex. M. A. Structor, Archi-
 tectus, Mechanicus, Plasmator. S. I.
 Alkotó tudomány. Mechanica. S. I.
 Világ alkotója. Opifex mundi, creator.
 Alkothat Isten más világot is. Sz. D.

Alkottya. Machina, Instrumentum Artificiosum. S. I.
ALM, ALOM. Substramentum porcorum. M. A.
 Disznó-alom. Még a' Disznó almot is el akarja adni: igen fősvény.
 Almoz: almot csinál. Almoz, mikor malacozni akar a' Disznó.
ALÓL. Inferne. M. A.
 Alól följlül. Inferne superne.
 Alól meg ássa. Suffodit. M. A.
 Alól föl feszíti. Suffringit. PP.
 Alól-hajtó. purgans per alvum. S. I.
Alóla.
 Alólról. Ab infra. S. I.
ALPÁR. FF. Abauj, Bihar és Pest Vbken. Sz. P. Bács Vben.
 Felső Alpár. Sz. P. Pest Vben.
ALSÁG. Vilitas. Infinitas. S. I. Sz. D.
ALSÓ. Inferior, imus. M. A.
 Alsó ég. Aër vitalis. S. I.
 Alsó ing. Perisoma, Interula. M. A.
 Alsó Iskolák. Scholae Inferiores.
 Alsó malom-kő. Lapis inferior in mola.
 Alsó falu. F. Gömör Vben.
 Alsó világ. Faludi U. E. 3. R. p. 44.
 Antipodes.
 Alsóbb. Inferior, inferius. M. A.
 Alsók. Sz. P. Heves Vben.
 Alsók. F. Somogy Vben.
 Alsó Alsók (F. Hont Vben.
 Felső Alsók (F. Hont Vben.
ALSZIK, aluszik. Dormit. A' szegény ember étele helyett is aluszik. Vulpi esurienti somnus obrepit. M. A.
 El aluszik. Obdormit, condormiscit. M. A.
 2. exstinguitur. El aluszik a' tűz, az égő gyertya.
 El aluszik rajta. Indormit. M. A.
 Ki aluszik. Edormit, edormiscit. M. A.
 Ki aluszik a' tűz. Exstinguitur ignis.
 Ki aluszsza magát.
 Megaluszik. Coagulatur, coalescit. M. A.
 Meg aluszik a' tej, a' vér.
Altat, altatja. Facit dormire, soporat. El altatja. Idem.
 Altatás. Soporatio.
 Altató. Soporans, soporifer.
 Altató ének. Tudják a' Dajkák; vagyon ilyen a' Szűz Anyáról is a' Karáeson énekek között.
 Altató ital. Narcoticon.
 Altató mák. Soporiferum papaver.
Aluddogál. Dormitat. M. A.
 Aluddogálás. Dormitatio. M. A.
Alunni megy.
 Alunni kezd. Dormiscit. PP.
 Alunni jár. Csak alunni jár a' lélek belé.
Aluszekony. Somniculosus, somnolentus. v. Dormitator, Dormitor, veternosus. M. A.
 Aluszekonykodik. Otiatur, stertit. S. I. Faludi N. E. p. 43. N. A. p. 175. U. E. 1 R. p. 50.
 Aluszekonytság. Pázm. Pred. p. 833.
Alutja. Sopit. M. A.
 El alutja. Pázm. Pred. p. 296. Sopit, soporat, consopit. M. A.
 Alutó. Somnum concilians v. coagulum. S. I.
 Alutó dal. Canticum infantem somno tradens. S. I.

Alutó ital. Potio narcotica, Schlaftrunk. S. I.
 Alutó kórság. Lethargus. PP.
 Alutó szer. Anodynum, Narcoticum. Sz. D. S. I.
Alutt, aludtt. Soporatus, coagulatus.
 Alutt éték. Cibus gelatus, gelatina, coagulatum. S. I.
 Alutt kéz. Manus spastica. S. I.
 El alutt tag, zsibbadt, v. széltől ütött tag. S. I.
 Alutt tej. Lac coagulatum, concretum. M. A.
 Alutt tenger. Asphaltos. NC. p. 443.
 Alutt tűz. Ignis sopitus, exstinctus. S. I.
 Alutt vér. Cruor, sanguis concretus. M. A.
 Alutt véres. Cruentus. M. A.
 Meg alutt. Coagulatus, exstinctus. M. A.
 Aludttában. In suo somnio. Pázm. Pred. p. 307.
Aluvás, alvás. Sopor, dormitio. M. A.
 El aluvás, el alvás. Obdormitio. M. A.
 El alvás ismétlen. Redormitio. M. A.
Aluvó, alvó. Dormiens, dormitor. M. A.
 Aluvó-hely. Dormitorium. M. A.
 Aluvó szoba. idem.
Alutlan. Insomnis, vigilans. Pázm. Pred. p. 1248.
 Alutlanság. Insomnium. Pázm. Pred. p. 556. Telegdi. Pred. 3 R. p. 709.
 Alutlanúl. Vigilanter. S. I.
ALLY. imum.
 Ally-bor. Vinum faeculentum. Sz. D.
 Ally-pálinka. Sz. D.
 Ally-sör: utól sör. Sz. D.
Allya. ejus imum.
 Baglász' allya. F. Nógrád Vben.
 Buza' allya. Retrimmentum tritici.
 Hegy' allya. Plaga submontana.
 Kert' allya. Plaga subhortensis.
 Nád' allya. F. Vas Vben.
 Nép' allya. Faex populi, infima plebs.
 Rosta' allya. Excretum,
 Száz' allya. Centuria. CM.
 Tized' allya. Decuria. CM.
 Azon tized' allyai. Commanipulo. CM.
 Vaj' allya. Feces butyri excocti.
 Vár' allya. Plaga subarcensis.
 Zászló' allya. Banderium.
Allyadék. Pars infima, et immunda rei alicujus. Sz. D. S. I.
 Rosta' allyadék: hulladék. Sz. D.
Allyas. Faeculentus.
 Allyas söpredék. Prágai p. 57.
 Allyasít, allyasítja. Deprimit, humiliat. Sz. D. S. I.
 Le allyasítja. Faludi U. E. 2 R. p. 109. T. E. p. 121.
 Allyasodik. Deprimitur, humiliatur, ad ima redigitur. Sz. D.
 El allyasodik. Sz. D.
 Le allyasodik (aljasodik) Faludi B. E. p. 87. U. E. 3. R. p. 80.
 Le allyasodott állapot. Faludi E. M. p. 242.
Allyat vet. Substruit, fundamentum ponit. Sz. D.
Allyaz, allyazza. idem. Sz. D.
 Allyazat. Fundamentum, Basis. Sz. D.
 Fösték' allyazatja. Sz. D.

ALABOR.
 ALABOR, Kerék-talp alá való válú-szabású fa a' nagy ereszkedőn, lejtőn. Sz. D.
ALABÁRD.
 ALABÁRD. Bipennis. PP.
ALABÁSZTROM.
 ALABÁSZTROM. Alabastrites. PP.
ALADÁR.
 ALADÁR t. f. n. Aladarius.
ALAFA.
 ALAFA. Demensum, victus. it. Dignitas. Autoritas. PP. Heltai. Kron. 2. R. p. 64.
ALAGYA.
 ALAGYA. Elegia. PP. CM.
 ALAGYÁS. Elegiacus. PP. CM.
 Alagyás vers. Carmen Elegiacum.
ALAKOR.
 ALAKOR. Spelta. tönköly. Sz. D. Faludi N. E. p. 75.
ALAMISNA.
 ALAMISNA, alamosna. Eleemosyna. M. A. Monoszlai Hit' oltalma. p. 44.
 Alamisna-szedés. Pázm. Kal. p. 388.
 Alamisna-pérez. Vajda K. É. 1. K. p. 522.
 ALAMISNÁLKODIK. Eleemosynam erogato, elargitur. M. A.
 Alamisnálkodás. Eleemosynae erogatio, elargitio. M. A.
 ALAMISNYÁS. Eleemosynarius.
ALM.
 ALM. elm, alom, elem, suffixa ut hatalom, félelem etc.
ALMA.
 ALMA (óma, olma, alma.) Pomum, Malum. M. A. Mind addig uszkál az alma, míg el merül. km. Alma nem esik messze fájától. VM. Hit tartás. p. 3.
 Alma-bor. Vinum pomaceum. S. I.
 Alma-csutka. Petiolus. M. A.
 Alma-fa. Malus, Pomus. M. A.
 Alma-héj. Cortex pomi.
 Alma-kerék. E. F. Felső Fejér Vben.
 Alma-lé. Succus pomi.
 Alma-mag. Granum pomi, semen pomi.
 Alma-meltyék. F. Somogy Vben.
 Alma-mező. FF. Bereg, és Bihar Vbken.
 Alma-örizet. Pomorum custodia. Káldi Psalm. 78. 1.
 Alma-szeg. F. Bihar Vben.
 Alma-szedő horog. Uncinus pomorum Káldi. Amos. 8. 1.
 Alma-viz. Vinum pomatum, pomaceum.
 * Apró piros alma. Malum tericum. M. A.
 Apró Birs alma. Malum struthium. M. A.

Arany alma. *Malum aureum*. Az Iffjuság arany alma, nehéz meg őrizni. km.
 Báling alma. Lippai Gy. K. p. 144.
 Birs alma. *Malum Cotonaecum*, *Cidonium*. M. A.
 Bonaburuttya alma, Lippai, Gyümölcsös kert p. 75. 143.
 Bor-izú alma. *Malum vinaceum*. M. A.
 Boros alma. S. I.
 Bőr alma.
 Boszniai alma. Lippai.
 Búzás alma. S. I.
 Czernás alma. *Pomum striatum*.
 Czigány alma. S. I.
 Czitrom alma.
 Csörgő alma.
 Csucos alma, leány-csöcsű alma.
 Darázs alma. Lippai Gy. K. p. 145.
 Eleve-érő alma. *Malum praecox*. M. A.
 Eper alma.
 Édes alma. *Melmela* CM.
 Igen édes alma. *Malum melampium*. M. A.
 Farkas alma. *Aristolochia*. S. K.
 Funtos alma. Lippai.
 Fűz fa alma, melyet t. i. fűzfába szoktak oltani.
 Galamb alma.
 Gránát alma. *Malum punicum*. S. K.
 Hamvas alma. S. I.
 Hegyes alma. *Malum turbinatum*. M. A.
 Jeges alma. S. I.
 Kemény alma. *Pomum lapidosum* NC. p. 85.
 Kerékded* alma. *Malum orbiculatum*. M. A.
 Későn érő alma. Későn érő alma szokott soká tartani. km.
 Kormos alma. Lippai Gyüm. k. p. 143.
 Koszorú alma.
 Koszos alma. Bőr-alma. Ranetapfel.
 Leány-csöcsű alma. *Malum orchomasticum* M. A. csúcsos alma, Macz-alma.
 Leves alma. S. I.
 Macz alma, leány csöcsű alma.
 Mag nélkül való alma. *Malum Spadonium*. *Nomenclator*. R. p. 85.
 Méltelt alma, czernás alma. Lippai.
 Méz alma.
 Mohos alma. *Malum muscosum*. M. A.
 Mosánczker alma. Mesinki alma. Májner alma. *Malum Misniacum*. Lippai.
 Muskotály alma. *Malum apianum*. M. A.
 Ordas alma. *Malum coloris flavo nigri*.
 Paradicsom alma. *Mala mustea*, *melmela*. S. K.
 Páris alma. Lippai p. 143.
 Paszomán alma. Lippai.
 Piros alma. A' piros alma is gyakran férges. km.
 Pögács alma. *Pomum orbiculatum*. SK.
 Posonyi Perlinger alma. Lippai.
 Puha alma. *Pomum mite*. M. A.
 Puruttya alma.
 Savanyú alma. *Pomum acidum*, *arbutum*. NC. p. 85. A' szép alma is gyakorta savanyú. km.
 Sávós alma. S. I. *Pomum striatum*, *virgultatum*.
 Sávolyos alma. S. I.
 Selymes alma. Lippai. Selyem alma,
 Sóvári alma. S. I.
 Szeges alma.

Szelid alma. Szelid almának van bőcsülete. km.
 Szent Iván alma. Lippai. p. 143.
 Szép alma. Az almának is 'a' szépét szokták föl kötni. km.
 Szent Benedeki alma. Lippai.
 Tafota alma. *Malum tafetum*. S. K.
 Telelő alma. *Pomum serotinum*. M. A.
 Tiltott alma. A' meg tiltott alma jobb a' többinél. km.
 Tót alma.
 Tót piros alma. Lippai.
 Tök alma.
 Török hagyomány alma. *Species pomi inde a dominatu Turcarum in Hungaria*.
 Vad alma. *Pomum agreste*. M. A. *Uncedo*. CM.
 Vaj alma.
 Vas alma.
 Vér alma.
 Vörös alma. Lippai.
 ALMÁD. E. F. Medgyes Székében.
 Almádi. Sz. P. Veszprém Vben.
 ALMAGY. F. Gömör Vben.
 ALMÁJA. ejus *Pomum*. Ötet is meg csalta a' kigyó' almája. km.
 Ádám' almája. Pázm. Kal. p. 245.
 Boldog Asszony' almája. Lippai.
 ALMÁS. *Pomosis*, pomifer.
 Almás thn. M. és E. Országban.
 Almás kék ló. *Equus pomulatus*, *scutulatus*. M. A.
 Almás kert. *Pomarium*, *hortus pomorum*. M. A.

ALMANAK.

ALMANAK. *Calendarium*.
 ALMANAKJA. ejus *Calendarium*. Pázm. Kal. p. 809.

ALMÁRIOM.

ALMÁRIOM. *Armarium*, *repositorium*, *Fiscus*. M. A. — *Abacus vestiarius*. PP.

AMBRUS.

AMBRUS. t. f. n. *Ambrosius*. Telegdi. *Agend.* p. 44. scribit *Amburus*.
 Ambrus' dombja. Szala Vben. Lenti határában.
 Ambrus' háza. Sz. P. Abaúj Vben.

AMADE.

AMADE, Amadé t. f. n. *Homodeus*.
 Amadé' falva. E. F. Csik Székében.
 Amadé-karcsa. F. Posony Vben.

AN.

AN, en, on, ön, suffixum, ut: hogyan, mélyen, nagyon, körmön.
 ANARCS. F. Szabolcs Vben.
 ANCS. Telek Pest Vben.

AND.

AND, end. Suffixum futuri tertiae personae.
 ANDA.
 Anda'háza. Sz. P. Bihar Vben.

ANDACS. FF. Somogy és Nyitra Vben. Sz. P. Bihar Vben.

ANDALODIK.

El andalodik. Hallottam 1826. Apr. 21.
 ANDALOG. Mintha feje se volna, úgy andalog. *Dug*. km. 1 R. p. 21.

ANDRÁS.

ANDRÁS, Andris, Andor, Endre. t. f. n. *Andreas*.
 Andrásfa. F. Vas Vben.
 András'falva. thn. M. és E. Orsz.
 András'háza. Sz. P. Abaúj Vben és E. Kolos Vben.
 András'hida. F. Szala Vben.
 András-vágás. F. Sáros Vben.
 Szent András. thn. M. és E. Orsz.

ANGYAL.

ANGYAL. *Angelus*. M. A.
 Angyal-bőr, Pantellér, Lóding v. tarkán füstött fényes papiros. S. I.
 Angyal, édes gyökér. *Polypodium*. PP.
 Angyal-fű. *Angelica*. PP.
 Angyal' háza. Sz. P. Szabolcs Vben.
 Angyal-rugta-fff. *Numularia*. CS.
 * Fő Angyal. *Archangelus*.
 Őrző Angyal. *Angelus custos*.
 ANGYALA. ejus *Angelus*.
 Mélység' Angyala. *Angelus Abyssi*.
 Sötétség' Angyala. *Angelus tenebrarum*.
 Úr' Angyala. *Angelus Domini*.
 Világosság' Angyala. *Angelus lucis*.
 ANGYALI. *Angelicus*. M. A.
 Angyali Ifju. *Angelicus Juvenis*.
 Angyali élet. *Vita Angelica*.
 Angyali Karók. *Chori Angelorum*.
 Angyali követtség. *Zvonárics*. Post. 1. R. p. 154.
 Angyali látás. *Zvonárics* Post. 1. R. p. 160. 675.
 Angyali szépség. *Angelica venustas*.
 Angyali üdvözlét. *Salutatio Angelica*, *Ave Maria*. S. I.
 ANGYALKODIK. *Angelum agit*.
 ANGYALOM. *Mi Angele*.
 ANGYALOS. F. Szathmár Vben, és E. F. Háromszék Székében.
 ANGYALOZ, angyalozza. *Compellat eum nomine angeli*, *Angelum vocat*.

ANNA.

ANNA, nani, nanicza. t. asszonyi név Anna.
 Szent Anna. t. h. n. M. és E. Orsz.

ANTAL.

ANTAL, Anti, Tani. t. f. n. *Antonius*.
 Meg jött Antal Budáról. *Hic venit a sexaginta viris*. M. A.
 Antal a' fejed. *Cescon habitas*. M. A.
 Antal' falva. F. Gömör Vben.
 Antal'harasztjára bocgátani.—Eszterházi Tamás. *Hunnius* p. 249.
 Remete Sz. Antal. *Antonius Eremita*.
 Szent Antal. MV. Hont Vben.
 Szent Antal-Úr. Sz. P. Posony Vben.

Szent Antal' fa. F. Szala Vben.
Szent Antal' tüze. Ignis Sacer. NC. p.
353. Pustula. CM.

ANTALKÓ.

ANTALÓCZ. F. Ung Vben.

ANY.

ANY.

ANYA. Mater. M. A. A' hol nyájas az

Anyá, kényes leszsz a' leánya. km.

Anyá-föld. Patria v. Marga. S. I.

Anyá-fü. Dracunculus major. M. A.

Anyá-gyermék. Deliciae Matris, Matri

charissimus. S. I.

Anyá-hagyott. Faludi N. A. p. 162.

Anyá-ház. Ecclesia haereticorum. Mo-

noszlai Hit' oltalma. p. 19.

Anyá-jel. Naevus. Muttermahl. S. I.

Anyá-juh. Ovis. S. I.

Anyá-ló, eme-ló. Equa. S. I.

Anyá-méh. Uterus. S. I.

Anyá-méh-fordulás. Pázm. Pred. p. 321.

Anyá-méh-fü, Matricaria. Csapó.

Anyá-méhe. Regina apum.

Anyá-nyelv. Lingua vernacula. S. I.

Anyá-ölő. Matricida. M. A. L.

Anyá-ölés. Matricidium. M. A. L.

Anyá szent egyház. Ecclesia. M. A.

Anyá-szültt. Faludi B. E. p. 56.

Anyá szültt süket. Faludi T. E. p. 280.

Anyá-szültt meztelen. Totus nudus. S. I.

Anyá-tyúk. Gallina incubans, Matrix.

S. I.

Anyá-város. Metropolis. Biró Márton

Micae p. 376.

* Édes Anya. Mater.

Fösvény Anya. Nem gyűjthet annyit a'

fösvény anya, a' mennyit a' tékozló

ifjú el nem pazarolhat. km.

Jobb anya. Avia.

Szép anya, nagy anya. Avia. NC. p. 241.

Só-anya. Sal gemmae. S. K.

Kereszt-anya. Matrina. S. K.

Nagy anya. Avia. S. K.

Ük-anya. Abavia. S. K.

Öröm-anya. Pronuba. Mater Sponsi vel

Sponsae. S. K.

Szűz Anya. Virgo Mater.

Magyar Anya szültte. km.

Mostoha Anya. Noverca.

Nyájas Anya.

Roszs Anya. Még a' roszs Anya is

jámbor magzatot szeret. km.

Anyai. Maternus. M. A.

Anyai ápolgatás.

Anyai dajkalkodás. Pázm. Kal. p. 656.

686. Faludi T. E. p. 213.

Anyai gondviselés. cura Materna. Sz. D.

Anyai szeretet. Amor Maternus.

Anyai tej. Lac maternum. Az Anyai

tej leg édesebb. km.

Anyaság. Maternitas. Pázm. Pred. p. 1259.

Anyaságát meg tagadta gyermekeitől.

Sz. D.

Anyáca, csúf neve az olyan Apácának,

a' ki fattat vetett. Pázm. Kal. p. 354.

Anyáca. Sz. P. Pest Vben.

Anyácaság. Pázm. Kal. p. 298.

Anyácska. Matercula, Anicula. Vajda. K.

E. I. K. p. 508. „Egy meg aggott öreg

Anyácska.“

Anyáskodik, anyai gondviseléssel van.

Sz. D.

Anyám. Mater mea.

Anyám' bátya. Avunculus. M. A.

Anyám' bátya' fia. Matrnelis. M. A.

Anyám' főztt. Coctura matris meae.

Anyám' nényce. Matertera. M. A.

Anyánkról való atyafiak. Agnati. M. A.

Anyányi: annya magasságú, nagyságú. p.

o. galamb, csirke. Sz. D.

Anyás. Matrimus, delicatus. M. A.

Anyás. Sz. P. Csongrád Vben.

Anyás gyermek. Apud matrem manet.

M. A.

Anyáskodik. Materne sollicita est. Sz. D.

Anyáskodás. Biró Márton Angy. Társ.

Anyátlan. *Ἀνητωρ*. Sine matre. M. A.

Anyátlanodik. — Meg anyátlanodott a'

méh. Lásd méh-tartás. Vác. 1821.

p. 18. p. 665.

ANYÁZ, meg anyázza. Matrem appellat.

Kurv'anyázza. Matrem meretricem ap-

pellat.

Meg kurv'anyázta.

Öszve kurv'anyázta.

ANYAG. Materia. Sz. D.

ANYALA (kis, öreg). Sz. P. Komárom

Vben.

ANYJA, anynya, annya. Mater ejus. Az

anyja' hasában sem volt jobb dolga. km.

Anyja' leánya. Catonis Marcia.

Anyja' öle. Melly gyermek meg ijed,

anyja' ölébe siet. km.

* Bor' anyja. Viniferax.

Jóbb-anya. Ejus avia.

Kurv'anya. Örül mint a' Tót a' kurv'-

annyának. km.

Szél'anya. Penniculum. Vitorla. M.

A. L.

ANYÓ. Matercula, anicula. S. I.

Anyóka. idem. S. I.

Anyós. idem. S. I.

ANYUL. Pro matre, loco matris. Pázm.

Pred. p. 562.

Anyúl testvér. Frater uterinus. S. I.

Tiszti Szótár. p. 45.

AP.

AP.

APA. Tata. Pater. M. A. Eb-apának ku-

tya fia. km.

Apa. F. Szathmár Vben.

Apa' hida. E. FF. alsó Fejér, és Ko-

los Vben.

Apa-nagy-falu. E. F. belső Szolnok

Vben.

Apa-telek. F. Arad Vben.

Szép Apa. Avus. NC. p. 241.

Apai. Paternus.

Apai jus. Jus paternum.

Apai, anyai jus. Jus paternum et ma-

ternum.

Apaj. F. Posony Vben. Sz. P. Pest

Vben.

Apád' fia. Tu ipse. S. I.

Apátlan. Sine patre.

APÁGY. Sz. P. Szabolcs Vben.

APÁR. F. Tolna Vben.

APCZ. MV. Heves Vben.

APJA. ejus pater. Volt az apjának, de

nincs a' fiának. km.

Apja fia. Patrisat. PP.

Apja' fia. Patris est filius. M. A. Apja

tűz; annya puska-por, fia csupa

láng. km. Dug. 1. R. p. 184.

APONY (kis, nagy). F. Nyitra Vben.

Apony' vára. Vár omladék. Nyitra Vben.

APÓ, Apóka, Após. Paterculus v. seni-

culus, vetulus, Pappus.

APOL, apolja. Basiat, osculatur. M. A.

Meg apolja. idem. M. A. CM.

Apolgat, apolgatja. Exosculatur. M. A.

Apolás. Basium, osculum. M. A.

Meg apolgatja. Dissvaviatur. CM.

APÚL.

Apúl testvér. Frater carnalis. S. I.

APUS, idem ac Após. Öreg Apus.

APALIN.

APALIN. t. a. n. Apollonia. PP.

Apalin-szüvű. Timidus, effoeminatus.

S. I. M. A. L.

Szent Apalin. Pázm. Kal. p. 55. Ma-

gyari ellen. p. 241.

APÁT.

APÁT. Abbas. Franciscus.

Apát' fa. F. Szala Vben.

Apát' falva. MV. Borsod Vben. FF. Csa-

nád, Trencsén és Nógrád Vben.

E. F. Szeben Székében.

Apát-úr. Dominus Abbas.

Apát-urság. Abbatiale Dominium, Ab-

batia. Meg holtt a' barát, él a' Szent,

változik az Apát-úrság. km.

APÁTI. Abbatialis. 2. Több helységek' neve.

APÁTJA. ejus Abbas. Margit' Élete. p. 134.

APÁTSÁG. Abbatia.

APÁCZA.

APÁCZA. Monialis, Nonna. M. A. Apácza.

Eszterházi Tamás. p. 455.

Apácza. Sz. P. Csanád Vben.

Apácza-falu. F. Szatmár Vben.

Apácza' fara. Vörös berényi Hegy' neve

Veszprém felé.

Apácza-fing. Tortulae Monialium. S. I.

Apácza-ír. Ungventum de Tutia, Un-

gventum nihili. PP.

Apácza-Rekesz. Faludi N. A. p. 161.

Apácza-szöktető. Pázm. Kal. p. 395.

Fejedelem Apácza. Priorissa NC. p. 257.

Fő Apácza. Abbatissa CM.

APÁCZAL.

Apácza szerzet. Zvonárics M. Postilla

1. R. p. 285.

APÁCZÁK' Fejedelme. Abbatissa. M. A.

APÁCZÁT anyácaságra szabadit. Mona-

chae, et Nonnae nubendi libertatem

facit. M. A.

APÁCZASÁG. Pázm. Kal. p. 169. 420.

APOSTOL.

APOSTOL. Apostolus. M. A.

APOSTOLA. ejus Apostolus.

APOSTOLI. Apostolicus. M. A.

Apostoli Király. Rex Apostolicus, Ma-

gyar király.

Apostoli részegség. Pázm. Pred. p. 389.

Apostoliság. Apostolicitas. Guzmics. A'

Vall. Egyesülés Ideja p. 103.

APOSTOLKODIK. Apostolum agit. Vajda

K. E. 1. K. p. 280.

APOSTOLSÁG. Apostolatus. M. A.

AR.

- AR.
Kis Ar. (F. Szatmár Vben.
Nagy Ar. (F. Szatmár Vben.
ARA. R. Meny, nurus. PP.
ARACS. FF. Somogy és Szala Vben. Sz.
P. Torontál Vben.
Aracs. Sz. P. Szala Vben.
ARAD. Erösség. Arad Vben.
Arad Vármegye. Comitatus Aradiensis.
Ó Arad. MV. Arad Vben.
Új Arad. MV. Tömös Vben.
Aradác F. Torontál Vben.
Aradi. Aradiensis.
Aradi Puszt. Sz. P. Somogy Vben.
Aradvány (kis, nagy) Sz. P. Szabolcs Vben.
ARAK. F. Moson Vben.
ARASZ. Spithama, Palmus. M. A. PP.
elő-arasz. Spithama minor.
Bak-arasz. idem. Nagyváthi G. Aszszony
p. 154.
Nagy arasz. Spithama major.
Arasznyi. Spithamalis, Palmaris, dodran-
talis. S. I.
Egy arasznyi. Unius Spithamae.
ARAT. aratja. Metit. M. A. A' ki mint
vet, úgy arat. km.
Be aratja. Demetit, Demessum colligit,
Recondit. M. A.
El aratja. Emetit. Demetit. M. A.
Föl aratja. Pázm. Pred. p. 263.
Ki aratja. Emetit.
Le aratja. Demetit. M. A.
Meg aratja. idem. M. A.
Aratás. Messis, Messio. M. A.
El aratás. Demessio. M. A.
Aratása. Ejus Messis. Ritka vetésnek sze-
gény az aratása. km.
Aratáskor. Tempore messi.
Aratatlan. Non demessus. Aratatlan ma-
radt a' jószág.
Aratott. Messus.
Le aratott. Demessus. M. A.
Meg aratott. idem. M. A.
Arató. Messor. M. A.
Arató gombóc.
Arató rész. Rata messorum.
Képés Arató. Messor, qui pro labore
certam partem demessae fructus percipit.
Pénzes Arató. Messor pecunia conductus.
ARD.
Arda. Sz. P. Veszprém Vben.
Ardány. E. F. Doboka Vben.
Ardány' háza F. Bereg Vben.
Ardányóc. F. Nyitra Vben.
Ardó. FF. Zemplin, Bereg, Ugocsa, Tor-
na, Sáros Vben E. F. közép Szol-
nok Vben. Sz. P. Gömör Vben.
Ardócska. Sz. P. Torna Vben.
ARLÓ. F. Borsod Vben.
Arlóc. Sz. P. Trencsin Vben.
ARMA. Sz. P. Bars Vben.
Armás. Latro. PP.

ARANY.

- ARANY. Aurum, Aureus. Nem fog ara-
nyon rösda. Frustra Herculi calu-
miam struxeris. M. A.
Arany. E. F. Hunyad Vben.
Arany alma. Malum aureum: Pázm. Pred.
p. 1217.

- Arany-ág. F. Arad Vben.
Arany-hánya. Aurifodina, Auraria. M. A.
Arany békó. Ravasz a' szerelem, arany
békóval jár. Dug. km. 2. R. p. 172.
Arany bogár. Chrysis. Goldkäfer. S. I.
Arany bögyü. Aureola v. oriolus. S. I.
Arany csésze. Phiala aurea.
Arany-csináló. Alchimista. S. I. A' ki
azt igéri, hogy aranyt csinál, ezüs-
töt akar csinálni. km.
Arany edény. Vas aureum. Nem kell az
arany edényt a' pad alatt hevertet-
ni. km.
Arany elmének gyöngy a' gondolatja,
Dug. km. 2 R. p. 119.
Arany enyv. Chrysocolia, Chrysitis. S. I.
Arany eső. Pluvia aurea.
Arany esőlék. Ramentum auri. S. I.
Arany ér. Haemorrhoidis. S. I.
Arany ércz. Auraria. PP.
Arany fonál. Auri filum, aurum texti-
le. PP.
Arany forint. Florenus aureus. M. A.
Florenus auri, aureus numus floren-
tinus. S. I. Pesti Fáb. p. 72. Pázm.
Kal. p. 26. 841, 875. 1022. Pred. p.
1165. Vajda. 2. K. p. 165. — p. 389.
3. K. p. 79.
Arany fonás. Deductio auri in fila. S. I.
Arany fonó. Margit' Él. p. 144.
Arany fósték. Aurum musivum. S. I.
Arany függő. Inauris, Monile. M. A.
Arany fűrt. Villus aureus.
Arany-fürtözi. Kár a' kutya' szőrét
meg arany-fürtözni. km.
Arany füst. Fucus aureus. S. I.
Arany füstös kőtek. S. I. paszomány. S. I.
Arany gondolat.
Arany glét. Auripigmentum, Chryso-
colla. M. A.
Arany gyapju. Vellus aureum. S. I.
Arany gyűrű. Annulus aureus.
Arany-hajú. Auricomus. M. A.
Arany hal. Auratula. S. I.
Arany hártja. Dug. km. 1. R. p. 259.
Arany hid. Pons aureus. Arany hidat
csinálj a' futó ellenségnek. km.
Arany hím. Textile auro distinctum,
Textum Babylonicum, olim imago au-
rata. S. I.
Arany-hímezés. Ars Phrygionica, olim
pictura auraria. S. I.
Arany horog. Hamus aureus. Arany ho-
roggal horgász. M. A.
Arany Idka. F. Abauj Vben.
Arany idő. Aetas aurea. Faludi U. E.
3. R. p. 46.
Arany kapu. Porta aurea.
Arany kapufa. Árva az árva ha kapú-
fája arany is. km.
Arany korona. Corona aurea.
Arany-kő Csárda Szepes Vben.
Arany kulcsos. Camerarius Aulicus. S. I.
Arany kupa. Patera, crater. NC. p. 397.
Arany-kút. E. F. Kolos Vben.
Arany-lábú. Auripes.
Arany-lábú Bányácska. F. Zemplin
Vben.
Arany-lábú Tuszony. E. F. Kolos Vben.
Arany láncz. Torques. M. A.
Arany-lánczos. Torquatus. M. A.
Arany-level. Bractea, bracteola au-
rea. S. I.

- Arany-lopó. Aurifur, aurilegus. M. A.
Arany-marha. R. Aurum caelatum,
factum, vasa aurea. S. I.
Arany málú. Emberiza citrinella. Gold-
ammer. S. I. aliis Arany-málinkó.
Arany-mező. E. F. Kővár Vidékében.
Arany-mérű. Trutina auraria. S. I.
numaria trutina. PP.
Arany mony. Ovum aureum, „Egy lud
vala, ki arany monyat tojik vala.“
Pesti Fab. p. 55.
Arany morzsalék. Palacra, Balux. PP.
Arany-mű. Aurum caelatum, Cime-
lium. S. I.
Arany műhely. Aurificina. S. I.
Arany-mű-szék. Cimeliarchium. S. I.
Faludi N. A. p. 31.
Arany müves. Aurarius. PP. Aurifex,
aurifaber. S. I.
Arany-müves láda. Cimeliarchium, ar-
marium sanctius. PP.
Arany-müvesség. Aurificium. S. I.
Arany-olvasztás. Liguatio auri.
Arany óra. Aurum horologium.
Arany' pataka. F. Sáros Vben.
Arany perecz. Armilla. M. A.
Arany-percezes. Armillatus. M. A.
Arany pénz. Numus aureus, olim pen-
sa auri, Bizantius. S. I.
Arany pohár. Poculum aureum. Bátorbb
fa-kánnából inni, mint arany po-
hárból. km.
Arany por. Aurum pulveratum. PP.
Arany pöngés. Nincs szebb szó az arany
pöngésnél. km.
Arany-ráma. Faludi N. A. p. 32.
Arany rojt. Illik mint az arany rojt a'
Szobránczi gubdolat. km.
Arany ruha. Vestis aurea.
Arany szám. Numerus aureus.
Arany sárka fósték. Auripigmentum. PP.
Arany szájú. Chrysostomus.
Arany szem. Balux, baluca. M. A.
Arany-szerető. Chrysophilos. Pázm.
Pred. p. 1237.
Arany-szín. Arsenicum. it. aureus co-
lor. M. A.
Arany-színű. Fulvus, aurei coloris. M. A.
Arany-színű hal. Aurata. M. A.
Arany-szövés. Textura auraria. S. I.
Arany-szövet. Pannus intertextus au-
ro, Textum aureum. S. I.
Arany toll. Nem jó minden aprólékot
arany tollal írni. km. Dug. 1 R. p. 38.
Arany-tajték. Chrysitis. S. I.
Arany-tábla. Pázm. Pred. p. 157.
Arany-választás. Auri secretio, séjun-
ctio, excretio. PP.
Arany vessző. Faludi E. M. p. 81.
Arany-verő. Auricursor. S. I.
Arany-viselő. Auriger. M. A.
Eresztett arany. Aurum potabile. Falu-
ludi T. É. p. 292.
Arany-virág, arany-fű. Stoechas ci-
trina. Csapó.
Finom arany. Aurum ignitum. Pázm.
Pred. p. 192.
* Császári arany. Aureus Caesareus.
Fóstó arany. Aurum musivum. S. I.
Fővény arany. Balax Plinii. Ammo-
chrysus. S. I.
Dupla arany. Aureus binio. S. K.
Fejér arany. Platina. Mitterpacher.

Farkas fogas arany. Lupini aurei in Documento anni 1649. Erant aurei Principis Báthori, qui insignia Familiae tres dentes lupinos monetae in-cudi fecit.

Körmöczi arany. Aureus Cremnicensis. Termés - arany. Aurum nativum.

Tiszta arany. Agrum obryzum.

Vertt arany. Cusum aurum. S. K.

Vont arany. Ductile, textile aurum. S. K.

ARANYAD (alsó, felső). FF. Szala Vben.

ARANYÁSZ (név). Aurilegus, Aurilotor. Heltai. Kron. 1. R. p. 231. 2. R. p. 165.

ARANYÁSZ (ige). Aurum legit, lavat. Sz. D. S. I.

Aranyászat. Aurilegium, aurilectio, aurilotura. S. I.

Aranyászó. Chrysophites, Aurilegus. PP.

ARANYI (Kis, nagy). Sz. PP. Nógrád Vben.

ARANYJA, aranyja, arannya. Ejus aurum, ejus Aureus. Kinek nincs aranya, szolgálatját ajánlja. km.

Lajos' arannya. Louis d'or.

ARANYKA. F. Torontál Vben.

Aranyka alma. Goldranette.

ARANYNYAL futtatja. Inaurat. S. I.

Aranynyal futtatás. Inauratio. S. I.

Aranyyal szövi. Aureo stamine interxit. PP.

Aranyyal versengő. Chelidonium minus, Ranunculus ficaria. S. I.

ARANYOS, aranyas. Auratus, aureus, auro abundans. M. A. Nic. Oláhi Hung. p. 64.

Aranyos. FF. Baranya, Borsod, Komárom, Heves és Szathmár Vben. Sz. PP. Bács és Somogy Vben. E. Folyó víz Torda és alsó Fejér Vben.

Aranyos bánya. E. F. alsó Fejér Vben.

Aranyos gyéres. MV. Torda Vben.

Aranyos hal. Orata, aurata. M. A. Vr.

Aranyos istáp ff. Virga aurea. M. A.

Aranyos kéz. A' Mester - embernek aranyos a' keze. km.

Aranyos lóna. E. F. Torda Vben.

Aranyos Marót. MV. Bars Vben.

Aranyos Medgyes. MV. Szathmár Vben.

Aranyos Mise, aranyas Mise: hajnali mise. Telegdi Homil. Mut. tábl. Biró Márton. Micae p. 3.

Aranyos Mórócz. E. F. Doboka Vben.

Aranyos paprúd. Trichomanes. M. A.

Aranyos Rákos. E. F. Aranyos Székében.

Aranyos széke. Erdélyben.

Aranyos szélű könyv. Auratae secturae liber, auratus margine. PP.

Aranyos üstök. Adiantum aureum, v. Polytrichum. S. I.

* Bács - Aranyos. F. Szabolcs Vben.

Fél - Aranyos. Sz. P. Komárom Vben.

Kis Aranyos. (E. FF. alsó Fejér Nagy Aranyos. (Vben.

ARANYOZ, aranyozza. Aurat, deaurat. M. A.

Meg aranyozza. Deaurat, inaurat. M. A.

A' bot, ha meg aranyozzák is, sülyöt üt. km.

Aranyozás. Inauratio.

Meg aranyozás. Auratura. Auri inductio. PP.

Aranyozat. Inauratura.

Aranyozott. Auratus. M. A.

Aranyozó. Aurarius, Inaurans, Aurator. PP.

ARANYÚL. In auro, instar auri. Pázm. Pred. p. 1165.

ARÁNY.

ARÁNY, erány. Scopus, meta v. objectum, v. propositum. S. I.

ARÁNYATLAN. Non habens scopum.

Egy arányatlan. Inaequalis, Dissimilis Discors. S. I.

Egy - arányatlanság. Inaequalitas Dissimilitudo. S. I.

ARÁNYJA. Ejus scopus, ejus meta.

Arányjában. E regione, ex adverso, e contraria parte. S. I.

Torony' arányjában. Juxta directionem Turris.

ARÁNYÍT, arányítja.

Egy - arányít. Aequat. S. I.

Egy - arányító. Aequator. S. I.

ARÁNYOS. Scopo congruus, consonus, conveniens v. Proportionatus. S. I.

Arányos ember. Vir accuratus, diligens. S. I.

* Egy - arányos. Aequipollens, Aequivallens, Ejusdem pretii, v. valoris. S. I.

Két egy - arányos füle van: igazságos. km.

Arányosan. Scopo convenienter.

Egy arányosan. Aequaliter. S. I.

Arányosság. Convenientia, Proportio, Symmetria. S. I.

Egy - arányosság. Aequalitas, Paritas. S. I.

ARÁNYOZ, arányozza. Collineat, Collimat. PP. Káldi Gen. 41. 15. Ha el akarod találni a' czélt, följobb arányozz. km.

Meg arányozza. Collimat, Conjicit. M. A.

a' tárgyat, czélt, vadat. Sz. D.

Arányozás. Collineatio, collimatio. M. A.

Arányozó. Collineans, Collimans. PP.

Arányzóba veszi. Faludi Sz. E. p. 53. T. É. p. 22.

ARÁNYTALAN. Scopo carens, inconvenientis. S. I.

ARÁNYT, Arányt, Aránt. Quoad, circa, De. S. I.

Egy - aránt. Aequaliter. Az ujjunk sem ér egy aránt.

Aránta. E regione illius. M. A.

Arántad. E regione Tui. M. A.

Arántam. E directo Mei.

ARÁNYÓS. S. I.

Egy - arányos. Aequalis. S. I.

Egy - arányos képpen. Aequaliter. S. I.

ARÁNYÚ.

Agy arányú. Aequivalens. Pázm. Kal p. 949.

Egy arányúság. Aequalitas, Similitudo, Paritas. S. I.

ARÁNYÚL.

Egy arányúl. Aequaliter. Faludi T. É. p. 79.

ARCZ.

ARCZ, orcz. Facies, Mala, Vultus. S. I.

Arcz - Kép. Portrait.

ARCZA, Facies, Mala, Vultus. M. A. Szűnek tolmácsa az arcza.

Arcza - pirulás. Szegénység nagy arcza - pirulás. km.

Arcza - piritó szégyen. Faludi N. U. p. 19.

Arcza - törülő. Sudarium.

Al - arcza. Larva.

* Vendég - arcza. Larva. Minden vétek talál magának vendég - arczat. km.

Fris arcza. Faludi Sz. E. p. 35.

Vig - arcza. Vultus boni. Nagy bánatban nehéz vig arczat mutatni. km.

Arczája. Ejus vultus. Bocskor - bőr az arczája. km. Os impudens. Korán későn arczájára kerül. km.

Arczátlan. Impudens, impudicus. M. A.

Arczátlanokdik. Impudens est. Faludi N. E. p. 55.

Arczátlanság. Impudentia, impudicitia. M. A.

Arczátlanul. Impudenter, impudice. M. A.

Arczáz, arczázza. Probro afficit, confundit. M. A.

Meg arczázza.

Arczázás. Confusio.

ARCZCAL. Cum vultu.

Arczczal fordul. Facie obvertitur.

Arczczal föl. Superius.

Arczczal le. Pronus.

Arczczal le - borúlt. Cernuus.

ARCZÚL. In faciem.

Arczúl csapja. Alapam impingit.

Arczúl - csapás. Colafisatio. Pázm. Pred. p. 794.

Arczúl támad reá. Pázm. Pred. p. 735.

Arczúl - vágás. Pázm. Pred. p. 810.

Arczúl el terültt. Faludi. T. É. p. 20.

Arczúl veri. In faciem caedit. Sz. D.

Arczúl viaskodik. In faciem reluctatur. Sz. D.

Arczúl üti. Alapam impingit. S. I.

ARCZULAT. Facies, Vultus.

ARKANGYAL.

ARKANGYAL. Archangelus. Fő Angyal. M. A.

ARNÓLD.

ARNÓLD. t. f. n. Arnaldus.

Arnyöld' falva. F. Szepes Vben.

ARNÓT.

ARNÓT. Albanus, ein Arnaut. PP.

ASPA.

ASPA. Alabrum. PP. M. A. CM.

AZSAG.

AZSAG: Rutabulum. M. A. Contus furnarius. PP. Peniculus clibanarius. S. I. Szén vonó. CM.

Azsag - pemet. Herba Rutabularia, frutex, ex quo fit rutabulum. M. A.

ASZAGGAL el üti a' tüzet. Conto versat furnaria ligna. PP.
 ASZAGOLJA. Expellit v. verberat. S. I. Meg aszajolja. idem. Sámbar ellen. p. 396
 ASZAGOS. Volatica. Aszagon-járó Boszorkány. S. I.

ASZ.

ASZ. Arescit, arefit. M. A.
 El asz. Contabescit, contabet. M. A.
 Hozzá asz. Faludi N. U. p. 6. N. E. p. 95.
 Ki asz. Pázm. Pred. p. 646. Exaret, exarescit. M. A.
 Meg asz. Pázm. Kal. p. 657. Arescit, Exarescit, Inarescit. M. A.
 ASZAG. Szemet, trágya. Sz. D. Búdös, mint az aszag. km. Dug. 1. R. p. 214.
 ASZAL, aszalja. Siccacit, Arefacit, Torret, Torrefacit. M. A.
 Meg aszalja. Arefacit. M. A. Siccacit. CM. Aszalás. Siccacit. PP.
 Aszaló. MV. Borsod Vben. F. Somogy Vben.
 Aszaló-ház. Testum torrendorum fructuum, Siccatorium.
 Aszaltt. Siccatus, arefactus. M. A.
 Aszaltt gyümölcs. Fructus siccati.
 Aszaltt körtvély.
 Aszaltt szilva. Pruna siccata.
 Meg aszaltt. Arefactus. M. A.
 Aszalvány. Siccatum, vel quod siccari solet.
 ASZAT, gyom, hasztalan fű. Sz. D.
 ASZÁLY. Siccitas, aridum. M. A.
 Aszályos. Siccus, aridus. M. A.
 Aszályoság. Siccitas, ariditas. M. A.
 ASZÁR. F. Komárom Vben.
 ASZÁS. Siccatio, arefactio.
 El aszás. Contabe centia. M. A.
 ASZOMÁNY. Bizonyos fű. Sz. D.
 ASZOTT. Arefactus, aridus. A' lélekre aszott véket nehéz le vakarni. km. Dug. 2 R. p. 112.
 Aszott-száraz. Tabidus, siccus. M. A.
 Aszott túske (al-földön mácsonya), gabonákban terem.
 El aszott. Arefactus, v. Tabefactus, Tabidus. S. I.
 ASZÓ. Arescens.
 Aszó. FF. Bihar, és Szathmár Vben.
 Aszó-fő. F. Szala Vben.
 Aszód. MV. Pest Vben.
 ASZSZU. Siccus, Aridus, Toridus. M. A.
 Aszszu ágok. Ramalia. PP.
 Aszszu fa. Lignum aridum. Az aszszu fa mellett a' nyers is meg ég. Pázm. Pred. p. 501.
 Aszszu fű. Beniczki p. 47.
 Aszszu fűgék. Caricae. PP.
 Aszszu gyümölcs. Fructus siccati. S. I.
 Aszszu kenyér. Pázm. Kal. p. 150.
 Aszszu kór. R. Pulmonarius, Peripneumonicus, Phthisicus. S. I.
 Aszszu kórság. Phthisis. M. A.
 Aszszu kórságos. Phthisicus. M. A.
 Aszszu széna. Foenum siccaneum. PP.
 Aszszu szilva. Prunum pressum, siccatum. PP.

Aszszu szőlő. Uva passa. Káldi. Num. 6. 3.
 Aszszu-szőlő-bor. Vinum ex uvis passis. Auspruch. S. I.
 Aszszu termeszétfű. Siccaneus, siccaneus. M. A.
 Aszszu' völgye, aszu' völgye. Sz. P. Szala Vben.

Aszszun. Sicca, aride. M. A.
 Aszszuság. Siccitas, Ariditas. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 511.
 ASZTÉJ (asz-téj?) —. F. Bereg Vben.

ASZSZONY.

ASZSZONY. Mulier, Foemina, Domina. M. A. Köszönnyetek ludak, én is Aszszony vagyok. km.
 Aszszony-Barát. Gyöngyösi 1 R. p. 32.
 Aszszony ember. Foemina, Mulier. M. A.
 Halgatással szép az Aszszony-ember. km.
 Aszszony emberes. Mulierarius. Mulierosus. M. A.
 Aszszony-emberi. Foemineus, Foemininus, Foeminalis. M. A.
 Aszszony-emberke. Pázm. Pred. p. 757.
 Aszszony' fa. t. h. n. Aszszonyfán is elkel a' bor. km.
 Aszszony' falva. t. h. n.
 Aszszony-feleség. Pesti. p. 89.
 Aszszony-férjfű. Androgynos. CM.
 Aszszony-ház. Aszszony-lak. Gynaecium.
 Aszszony' háza. Sz. PP. Szala Vben.
 Aszszony-hölgy. Pázm. Kal. p. 308. 449.
 Aszszony-mester. Praeceptor. CM.
 Aszszony' népe. E. P. alsó Fejér Vben.
 Aszszony-népek. Tordai' Kéz irati.
 Aszszony-Pápa. Papissa. Pázm. Kal. p. 777.
 Aszszony-Pajtás. Faludi N. A. p. 42. 131.
 Aszszony-Pap. Sacerdotissa. CM.
 Aszszony-sírás. Aszszony' sirásnak, ebzomorúságnak ritkán lehet hinni. km.
 Aszszony-süveg. Caliendrum, Mitella. PP.
 Aszszony-szag. De jó Káposzta, nincsen Aszszony' szaga. km.
 Aszszony' szája. Sok só ételben, sok szó Aszszony szájában nem jó. km.
 Aszszony-szállás. Sz. P. Nagy Kunágban.
 Aszszony-szerető. Mulierosus. M. A. L.
 Aszszony-szüvű. Effoeminatus. M. A.
 Aszszony-társ. Amica, Socia. Freundinn. S. I.
 Aszszony' telke. Sz. P. Bihar Vben.
 Aszszony-vári. Sz. P. Somogy Vben.
 Aszszony' vására. F. Bihar Vben.
 Aszszony-verés. Nem sok böcsületet nyer az ember az aszszony-verésből. km.
 * Bajcsi Aszszony. Tud hozzá, mint a' Bajcsi Aszszony a' kávé-főzéshez. km.
 Boldog Aszszony. Beata Domina.
 Boldog Aszszony. t. h. n.
 Caigány Aszszony. Zingara Mulier.
 Egy aszszony. Una Foemina. Két lud, egy aszszony, egész Vásár. km.
 Fejedelem aszszony. Principissa. vel Abbattissa Monialium.
 Fonó Aszszony. Netrix. S. K.
 Fő Aszszony. Faludi N. A. p. 17.
 Földes Aszszony. Terrestris Domina. S. K.
 Fölséges Aszszony. Augustissima Domina. S. K.

Gazdag Aszszony. Dives Mulier. Jaj az olly szegénynek sorsa, ki gazdag aszszonyt vesz. km.

Gazda Aszszony. Oeconomus. Mater familias. CM.

Haragos aszszony, sűrű füst, lyukas tál ártalmas a' háznál. km.

Három aszszony. Három aszszony egy vásár. km.

Házias Aszszony. Matrona. CM.

Házi Aszszony. Domina domus. Heras. S. K.

Herczeg Aszszony. Faludi T. É. p. 12.

Hörcsökös aszszony. Ha a' hörcsökös aszszonyt meg akarod szelidíteni, járd meg véle a' tánczot a' mogyorósban. km.

Ifjú Aszszony. Juvenis Domina. S. K.
 Isten aszszony. Dea. S. K.

Jámbor Aszszony. örökség, s majorság, ház, minden gazdagság nem ér jámbor aszszony. Sat dotata venit, quae bene casta venit. K. V. p. 467.

Jó aszszony. Mulier frugi. Ritka madár a' jó aszszony. km.

Két aszszony. Nem titok, a' mit két aszszony tud. km.

Két aszszony közben. Intervallo temporis inter Festum assumtae, et natae Virginis. Két aszszony közben leg jobb a' tojáat télre el rakni.

Királyné Aszszony. Domina Regina.

Kis aszszony. Domicella. Sok a' kis aszszony, kevés az Úrfi. km.

Kis aszszony' napja. Festum nativitatis B. V. M.

Koldus aszszony. Mendica.

Követ-Aszszony. Deputata, aبلغata. Faludi N. A. p. 19.

Koma-aszszony. Commater. S. K.

Leány-aszszony. Virgo Civis. S. K.

Meny-aszszony. Sponsa. Büszke, mint a' Kompódi Meny-aszszony. km.

Mérges aszszony. Mérges aszszonynak haragos a' leánya. km.

Mosolygós Aszszony. göthes lónak, világos fölhőnek nem kell hinni. km.

Nagy aszszony. Magna Domina.

Nagy aszszony' napja. Festum assumtae B. V. M.

Nyoszó aszszony. Pronuba. Paranympa. S. K.

Özvegy Aszszony. Vidua. S. K.

Rácz Aszszony. Thressa. S. K.

Roszsas aszszony. Mala mulier. Nagy szomorúság a' roszsas aszszony. km.

Sógor Aszszony. Affinissa. S. K.

Szakállas aszszony. Ojjad magadat a' szakállas aszszonytúl. km.

Szemérmes Aszszony. Ha szemérmes is az aszszony, ne bizd idegen kézre. km.

Szép aszszony. Pulchra mulier. A' szép aszszony is, ha meg vénül, csunya üdöt ér. km.

Szóbéli aszszony. Suspecta mulier. A' ki szóbéli aszszony. nyal társalkodik, hamar Kurafi név ragad rád. km.

Terhes aszszony. Foemina gravida. Kivánatos, mint a' terhes aszszony. km.

Úri aszszony. Domina. S. K.

Vajkai aszszony. Szeleld meg, ha dohos, mint a' Vajkai aszszony a' lisztet. km.

Venéki aszszony. Érti, mint a' venéki aszszony a' spárga-főzést. km.
Vén aszszony. Vetula, Anus. S. K.
ASZSZONYA. ejus Domina.
Föld' aszszonya. Roma.
Népek' aszszonya. Domina gentium.
Tenger' aszszonya. Domina maris.
ASZSZONYÁLKODIK. Effoeminatur. „Mátyás Király is aszszonyáلكodni kezd.“ Heltai M. Kronika. 2. R. p. 151.
ASZSZONYI. Muliebris. M. A.
Aszszonyi állat. Mulier, foemina. M. A.
Aszszonyi cifra. Faludi N. A. p. 15.
Aszszonyi ékesség. Mundus muliebris. M. A.
Aszszonyi finnyaság. Faludi N. E. p. 53. T. É. p. 12.
Aszszonyi kény.
Aszszonyi kényesség.
Aszszonyi kórság. Menses, menstruum. S. I.
Aszszonyi nem. Sexus sequior, muliebris, genus foemininum. Faludi U. E. 3. R. p. 11.
Aszszonyi nép. Mulieres. Foeminae. S. I.
Aszszonyi nyavalya. Menses. Menstrua. M. A.
Aszszonyi rend. Faludi. T. É. p. 74.
Aszszonyi szeretet. Muliebris amor.
ASZSZONYKA. Muliercula. Pázm. Pred. p. 746.
ASZSZONYKODIK. Dominam se gerit.
Báb' aszszonykodik. Obstetricem agit. Aszszonykodás.
Gazda - aszszonykodás. Csuzi. p. 337.
Aszszonykodó. Dominatrix. M. A.
ASZSZONYODIK.
El aszszonyodik. Faludi U. E. 3. R. p. 141.
ASZSZONYOS. Mulierosus. M. A.
Aszszonyosodik. Effoeminatur.
El aszszonyosodik. Faludi. N. U. p. 5. it. U. E. 3. R. p. 141.
ASZSZONYOZ, aszszonyozza. Eam nomine Dominae compellat. Ne' aszszonyozzon engemet. Non me vocet Dominam.
ASZSZONYSÁG. Matróna. Domina. Faludi. T. É. p. 81. it. Zvonárics Postilla. 1. R. p. 173.
ASZSZONYTALAN. Coelebs, v. continens, abstinentes a foeminis. S. I.
ASZSZONYÚL. Muliebriter. M. A.

ASZTAG.

ASZTAG. Congeries, strues, cumulus, Acervus. M. A. Nem lehet a' számárra asztagot rakni. km.
Asztag. E. Hegy, Háromszék Székében.
Asztag - búza. Sz. D.
Asztag - fa. Prágai p. 813.
Asztag - rakás. Structura cumuli.
Asztag - rakó. Structor cumuli.
* Árpa - asztag. Cumulus hordei.
Búza - asztag. Meta tritici Zvonárics. 1. R. p. 778.
Rozs - asztag. Meta Siliginis.
Zab - asztag. Meta Avenae.
ASZTAGA. Ejus acervus. Pázm. Kal. p. 939.
ASZTAGOL. Acervum struit, ponit, erigit. S. I.
ASZTAGOT rak. idem.

ASZTAL.

ASZTAL. Mensa. M. A. Nem asztalhoz való a' veszekedés. km.
Asztal - adás. Victus. S. I.
Asztal - adó. Coqus tabernarius. Traiteur. S. I.
Asztal' fia. Riscus, capsula mensae, cista mensaria. M. A.
Asztal - gyártó. Arcarius, Mensarius, Abietarius, Scriniarius. M. A. Pázm. Pred. p. 413.
Asztal - hulladék. Pázm. Pred. p. 30.
Asztal - láb. Trapezophoron. M. A.
Asztal - terítés. Structio mensae.
Asztal - terítő. Mensae structor, Strator. S. I.
Asztal - vető. idem. NC. p. 265.
* Alacson asztal. Victus tenuis. Alacson asztalon bátorságosb enni km.
Fenyő - asztal. Mensa abiegna. NC. p. 399.
Játszó asztal. Vajda. 2. K. p. 251.
Magas asztal. Victus parvus. Sovány, mert magas az asztala.
Nagy asztal.
Öltöző asztal. Toilette Faludi N. A. p. 140.
Rakott asztal. Mensa segmentata. NC. p. 399.
Szabad asztal. Mensa gratuita. PP.
Szakács asztal. Abacus. CM.
Számartó asztal. idem. CM.
Teli asztal. Faludi N. E. p. 13.
Terhelt asztal. Faludi N. U. p. 116.
Úri asztal. Faludi T. É. p. 216.
ASZTALA. Ejus mensa. Más asztalához * törűli a' kését. km.
ASZTALI. Mensarius. M. A.
Asztali áldás. Benedictio mensae.
Asztali bolondozás. Vajda K. É. 1. K. p. 598.
Asztali edények. Vasa mensalia.
Asztali jó lakások. Faludi N. U. p. 115.
Asztali kendő. Mantile. Mappula. S. I.
Asztali készület, asztali szer. Vasa convivalia. S. I.
Asztali lepel. Mappa. Mensale. S. I.
Asztali lepke. Parasitus, Assecla mensarum. S. I.
Asztali ruha. Vestes coenatoriae, Linthea mensalia. Tischzeug. S. I.
Asztali szolgálók. Dietarii. M. A.
Asztali társ. Commensalis, convictor. S. I.
ASZTALNOK. Structor, Strator. NC. p. 265. Fő-Asztalnok.
ASZTALOS. Mensarius. M. A.
Asztalos - envy. Fabrile gluten. S. I.
Asztalos - munka.
Asztalos társ. Convictor. M. A. CM.
ASZTALT terít. Mensam sternit.

AT.

AT.
ATÁ.
Atád. MV. Somogy Vben.
Atány. F. Heves Vben.
ATALA. F. Somogy Vben.
ATKA. Kövecses homok, porond. Sz. D.
Acarus. Milbe. S. I.
Atkár. F. Heves Vben.

ATLACZ.

ATLACZ. Attalicum. M. A. Pannus Attalicus, Bombycinus, Bombycinum attalicum. PP.

ATLAN.

ATLAN, etlen. Suffixa nominibus privationem significant. S. I.

ATRACZÉL.

ATRACZÉL. Borrage, Borago, Buglossum. M. A. Ökör - nyelvű fű.

ATYA.

ATYA. Pater.

Atya. F. Szatmár Vben. Sz. PP. Fejér és Veszprém Vben. E. F. Udvarhely Székében.
Atya - fi. Cognatus, consanguineus. M. A.
Atya - fias. Consanguineus, Habens cognationes. M. A.
Atyafiaskodik. Csuzi. Tromb. p. 492.
Atyafisodik. Cognationem init.
Atya - fiú. Frater, cognatus. M. A.
Atya - fiui. Fraternalis. M. A.
Atya - fiaság. Cognatio, Fraternalitas. M. A.
Atyafiaságos szeretet. Faludi. N. E. p. 166.
Atya - fiú képpen. Fraternalis. M. A.
Atya' huga. Matertera. M. A.
Atya Isten. Deus Pater.
Atya Mester. Magister Tyronum. PP.
Atya - ölés. Parricidium. S. I.
Atya - öldöklő. Pázm. Pred. p. 214.
Édes atya. Pater genuinus. S. K.
Gyám - atya. Tutor. Szigvart. 1 szakasz.
Hűtős atya. Pater adoptivus. S. K.
* Keres t Atya. Patrínus. S. K.
Lelki atya. Pater Spiritualis. S. K.
Nagy atya. Avus. S. K.
Öreg atya. Avus. S. K.
Öröm - atya. Pater Sponsi.
Szent atyák. Sancti Patres.
Szent atya. Pater Pontifex.
Vámos atya. F. Bereg Vben.
ATYAI. Paternus, Patrius. M. A.
Atyai Intés. Paterna monitio.
Atyai keresmény. Pázm. Pred. p. 424.
Atyai képpen. Patrie, Paternalis. M. A.
Atyai örökség. Patrimonium.
Atyai szeretet. Amor Paternus.
ATYASÁG. Paternalitas. Káldi. Ephes 3. 15.
Atyaságod. Paternitas Vestra.
ATYAD. Pater Tuus.
Atyád' atya. Avus Tuus. M. A.
Atyád' atya'fia. Patruus. M. A.
ATYÁLKODIK. Patrem agit. S. I.
Atyáلكodó. Erdélyi, Zichi fölött p. 7.
ATYÁM. Pater meus.
Atyám' fia. Frater meus.
Atyám' fiai. Fratres mei.
Atyám' nényje. Amita. M. A.
Atyámat követem. Patrisso, Patrizo. M. A.
ATYÁNK. Pater noster.
Atyánkról való Rokonink. Cognati nostri. M. A.
Mi atyánk. Pater noster. Oratio Dominica. Sok mi atyánk, kevés vakarcs. km.
ATYÁS. Patrimus. M. A.

Atyás gyermek.
Atyáskodik. Patrem agit. S. I.
ATYÁTLAN. ἀπάτωρ. Sine Patre. M. A.
ATYUL. Kivel atyúl egy volt. Pázm. Pred. p. 1131.
ATYJA, atyja, atya. Pater ejus.
Atya' szájából pökött pofa. km.
Atya-tagadó. Faludi T. É. p. 246.

AVAD.

AVAD.
El avad. Degenerat, Deficit, Evertitur. N. A.

AVik.

AVik. Minuitur, contrahitur, densatur.
PP. veterascit, ex radice Ó, quam vide Pázm. Pred. p. 338.
Belé avik. Inolescit. „A' mit szőlőnk magasatlnak, azoknak bősülete belénk avik. Pázm. Pred. p. 201.
El avik. Vetustate corruptitur.
Meg avik. Sz. D. Veterascit, Obsolescit.
AVAR, aszott-fű, meg vénhedett fű, rét, mező. Sz. D. „Haszontalan avarba tüzet vet, hogy meg tisztítsa földét.“ Pázm. Pred. p. 6. item p. 704.
„A' száraz avarban a' harap sebes égéssel mindent meg emészt.“ Pázm. Kal. p. 143.

Avaros.

Avarosodik.

Meg avarosodik. Prágai. p. 1012.

AVAS. Cariotus, vetustus. M. A.

Avas háj. Sz. D. Adeps rancida.
Avas szalonna. Sz. D. Laridum rancidum.
Avas uj falu. F. Szatmár Vben.
* Új-avas. Telek Szala Vben.
Avas vaj. Sz. D. Butyrum vetustate corruptum.

Avasodik. Inveterascit, tabescit, vetustate putrescit. M. A.

Meg avasodik. Pázm. Kal. p. 172.
Avasodott. Inveteratum, corruptum vetustate. M. A. Pázm. Pred. p. 1267.

Avasit. avasítja. Facit vetustum, rancidum S. I.

Avasság. Vetustas. M. A.

AVAT, avatja. Immiscet, ingerit.

Bé avatja. Initiat. Bé avatja a' czéhbe. Sz. D. Introducit, incorporat. M. A.
Belé avatja magát. Immiscet se. Faludi N. E. p. 157.

Avatás. Introductio puerperae in Ecclesiam. Pázm. Kal. p. 587.

Avatkozik. Immiscetur, intricatur, involvitur. Sz. D. S. I.

Belé avatkozik. Se immiscet.

Avatatlan. Non initiatus. Kazinczi. Tövis p. 13.

Avató. Initians, introducens.

Avató pénz. Auctoramentum, Arrha. S. I. PP. L.

Avatvány (mint Tanítvány). Initiat.

AVATAG (mintszivtag). Vetustus, Antiquus, Rancidus. Sz. D. S. I.

AVÍT, avítja. Facit antiquum, vetustum, deterit.

Be avítja, be avétja. Introducit, Incorporat. M. A.

El avítja. Sz. D.

Meg avítja. Inveterat. M. A.

Meg avétás. Inveteratio. M. A.

Avitt, avított. Detritus.

AVOTT. Vetustus.

Be avott vélekedés. Pázm. Pred. p. 357.
Meg avott. Obsoletus.

AVÚL. Veterascit, vetustescit. M. A. A'

jó avúl is ugyan, de javúl is. km.
Dug. 2. R. p. 125.

El avúl.

Ki avúl. Exolescit, Absolet, inveterascit, obsolescit. M. A.

Meg avúl. Káldi Hebr. 8. 13.

Avúlt. Inveteratus, vetustus. M. A.

Ki avúlt. Obsoletus, Inveteratus. M. A.
Avúlttság. Vetustas. M. A.

AZ.

AZ. Ille, is. M. A.

„Si radici huic accedant suffixa a consona incipientia, tunc Z ob Euphonia mutatur in eandem consonam ut: abban, akkor, annyi, annak, attul, loco azban, azkor, aznyi, aznak, aztul.“

Az a' hire. Dicitur, fertur, dicunt, ferunt. S. I.

Az alatt. Interim, interea. S. I.

Az az. Id est. hoc est, ut puta, ille ipse, ille est. M. A.

Az előtt. Prius, Antea.

Az eránt. Propterea, respectu illius.

A' felé. Istorsum, Illac, Istac. M. A.

A' féle. Ejus generis. M. A.

A' felől. Eatenus, ex ea parte, ejus respectu. M. A.

A' hol. Ubi is, ecce, ibi. M. A.

A' honnét. Unde, illinc. M. A.

A' hová. Eo, quo, quocunque. M. A.

Az idő tájban. Zvonárics. M. Post. 1. R. p. 18.

A' képpen. Sic, ita. M. A.

A' ki. Qui.

A' mellyik.

A' mi. Quod ipsum.

A' miért. Quapropter, Eapropter. M. A.

A' miért nem. Quominus. M. A.

A' míg. Quoad, donec. M. A.

A' mikor. Quando.

A' mint. Quemadmodum, uti, sicut. M. A.

Az okáért. Idcirco. M. A.

Az ollyan. Talis.

Az ólta. Ex eo tempore. M. A.

Az óltától fogva. idem. M. A.

Az tévők legyünk. Pázm. Kal. p. 585.

Az után. Dein, deinceps, deinde. Postea. M. A.

Azután hogy. Postquam. M. A.

Az üdöben. illo tempore.

A' vagy. Aut, sive, an, vel. M. A.

A' vagy csak. Saltem, certe, minimum. S. I.

* Amaz. Ille, ipse. M. A.

Amakkor. Tandem, Tum. M. A.

Amarra. Illuc, Illac. M. A.

Egy az. Faludi. T. É. p. 43.

Ez-az. Hic ille, ille est.

Más az. Faludi. T. É. p. 43.

ABBA pro azba. In illud, in eum, in id. M. A.

Abba hagyja. Interrumpit, relinquit, Deserit. S. I.

Abba marad. Interrumpitur, relinquitur.

ABBAN pro azban. In eo, in illo. M. A.

Abban állapodik meg.

Abban dolgozik.

Abban iparkodik.

Abban múltt-el.

ABBELI, abbéli. Idem, eadem. S. I.

ABBUL, pro azbul. Ex eo.

Abbul-való. Est ex eadem Specie.

ADDIG. Eo usque, adusque, tandem tantisper, tenus. M. A. Addig viszik a' korsót kutra, míg ben vész. km.

Addiglan. idem. M. A.

Amaddig. Illucisue. Káldi Gen. XXII. 5.

AZÉ. Illius. Nem azé a' nyúl, a' ki meg lövi, hanem a' ki meg fogja. km.

AZÉRT. Propter, Propterea, ideo, ergo. M. A.

Azért-is. Vel ideo.

Azért sem. Et vel ideo non.

Azérton. M. Verbőczy p. 208. 242.

AHHOZ. Ad illum.

Ahhoz jár. Eum accedit.

Ahhoz mentt férjhez. Ei nupsit.

AHON. Ibi ecce. Pázm. Kal. p. 221.

Ahon van. Ibi est.

AKKÉNT. Sic, ita, Taliter. S. I.

AKKOR. Tunc. M. A.

Akkor-izben. Faludi Sz. E. p. 90.

Akkor időben. Faludi T. É. p. 34.

Akkora. Tantus. S. I. Akkora volt, mint egy lopó-tök. km.

Akkoráig.

Akkorára nyóltt. In tantum excrevit.

Akkorban. Tunc temporis.

Akkorbeli. Ejus temporis. M. A.

Akkori. idem. M. A.

Akkoriban. Eotum, eo tempore. S. I.

Akkorig, akkoriglan. Eousque. Faludi.

U. E. 1. R. p. 99.

Akkoron. Eo tum.

ANNAK. Illi, Ei.

Annak előtte. Praeprius, Antehac. S. I.

Annak fölötté. Insuper, Praeterea. M. A.

Annak idejében. Suo tempore. S. I.

Annak okáért. Idcirco, Ideo, ergo quocirca, proinde. M. A.

Annak utánna. Exinde, Deinceps. M. A.

ANNÁL. Apud eum, Prae illo.

Annál inkább. Tanto magis.

ANNYI. Tantus, Tot.

Annyi féle. Tot Speciei. S. I.

Annyi féle képpen. Tot modis. S. I.

Annyi képpen. idem.

Annyi mint. Tantum, quantum. S. I.

Annyi mint az. Sic ita, Per melicet. Faludi. T. É. p. 9.

Annyian, Annyan. Tot, Tanti.

Annyan vannak utánna.

Annyiba. Eatenus. M. A.

Annyiba tartom. Tanti reputo.

Annyiba veszem.

Annyin, olly drágán. Tanti, Tantidem. M. A.

Annyira. Tam, adeo. M. A.

Annyira mennyire. Aliquantum. S. I.

Annyiszor. Toties. M. A.

Annyival. Tanto. M. A.

AZOK félc. Ex illis, ex Societate illorum. Ipsi similis. S. I.

AZON. Idem, ille ipse. M. A. it. In eo.

Azon bak-nyúzás. Tautologia. M. A.

Azon egy nyesés. idem. S. I.

Azon egy. Idem. S. I.

Azon egy izben. Faludi N. A. p. 11.

Azon - féle. Similis, ejus generis. S. I.
 Azon fölül. Insuper. S. I.
 Azon helyt. Actutum, continuo, Pro-
 tinus. M. A.
 Azon hevenyjében. Faludi. T. É. p. 26.
 Azon izben. Faludi N. E. p. 80. T. É.
 p. 198.
 Azon - jelentő. Synonymus. S. I.
 Azon kívül. Praeterea. S. I.
 Azon - kori. Coaevus. S. I.
 Azon nemű. Homogeneous. S. I.
 Azon nevű. Homonymus. S. I.
 Azon képpen. Perinde, similiter, iti-
 dem. M. A.
 Azon közben. Interea, Interim. M. A.
 Azon szent órában. Prágai. p. 388.
 Azon töprenkedik, azon töri az esztét.
 Azon-való. Káldi. Math. 13. 44.
 Azon van a' sor. Ille sequitur.
 Azonba. Interim, interea. M. A.
 Azonban. Interim, Protinus, continuo.
 M. A.
 Azonnal. Confestim, e vestigio. M. A.
 Azonság. Identitas. S. I.
 Azontan. Illico. Geidler. H. Okt. p. 129.
 Azontúl. Statim, illico, subito. S. I.
 AZÓTA, azóte, pro azóta. Ab hinc, ex
 eo tempore. S. I.
 ARRA (Ad id, eo.). Isthac, illac. M. A.
 Arra fordúl. Eo te vertas.
 Arra menny. Eo pergas.
 Arra nézz. Eo aspicias.
 Arra való. Nihil ad carmen. M. A. Aptus,
 idoneus, Habilis.
 Arra való képest. Ejus respectu, Ea
 ratione. M. A.
 * Nem arra való. Ineptus.
 ARRÚL. De eo.
 Arrul volt a' szó.
 Nem tehetek arrúl.
 AVVAL. Cum illo.
 AZZA (az ja). Ejus suum. A' kinek pe-
 dig nincs, még azza is, a' mic va-
 gyon, el vétetik tőle.
 AZZA teheti. Faludi Faludi Sz. E. p. 88.
 B. E. p. 81.
 AZZAL. Cum illo.

AZAR.

AZAR (Kis, nagy). FF. Zemplin Vben.

A.

ÁBÉCZE.

ÁÁÁGAT. Él ezen szóval Bíró Márton An-
 gyal társaság' szövetsége Könyvében.
 p. 61. ÁÁÁ meg némulván ááágat Je-
 remiás.
 ÁBÉCZE. Alphabetum. A' szamarat A. B.
 Czére tanítja. km. Dug. 1. R. p. 251.
 Ábécze' közepe.
 A-b-c tanuló gyermek. Pázm. Pred.
 p. 793.
 Ábéczeje. Pázm. Pred. p. 393.
 Ábéczés. Alphabetarius.

Ábéczés könyv. Liber alphabetarius.
 Abecedarium. M. A.
 Ábéczés tábla. Tabella Abecedaria. S. K.
 Ábécztét tanul. Discit alphabetum.

ÁBEL.

ÁBEL. t. f. n. Abel.
 Ábel' vére. Sanguis Draconis. S. I.

ÁBRA.

ÁBRA. R. Forma. A' régi Zsidóknál an-
 nyit tett, mint Szoba-leány. Judit.
 C. X. v. 3. 5. Cfer. Dict. Biblicum edit.
 Venetae 1769. p. 58.
 ÁBRÁL, ábrálja. Format.
 Ki ábrálja. Efformat.
 ÁBRÁNY (alsó, fölső, vödörös). FF. Bi-
 har és Borsod Vben.
 Ábrányka, ábránka (Kis, nagy). FF. Be-
 reg Vben.
 Ábrándoz. S. I.
 ÁBRÁZ, ábrázza. Imaginat, effigiat, ad-
 umbrat, figurat. M. A. Pázm. Pred.
 p. 737. 1079. Kal. 536. 1023. 1037.
 Ki ábrázza. Effigiat. Pázm. Pred. p. 552.
 940. 1126. Kal. p. 386. 588. 861.
 1016. 1022. 1023. 1027. M. A.
 Le ábrázza. Csuzi Tromb. p. 239.
 Ábrázat. Imago, figura, effigies, Typus,
 simulacrum, facies, species. M. A.
 Az emberi ábrázat sincs rajta. km.
 Ábrázatból jövendő. Physiognomon. PP.
 Ábrázatlan. Ineffigiat, informis. M. A.
 Ábrázatos. Imaginosus, Effigiat. M. A.
 Ábrázás. Effigiatio. Pázm. Pred. p. 321.
 91. 980.
 Ábrázó. Pázm. Kal. p. 806.
 Ábrázol, ábrázolja. Figurat, fingit, ima-
 ginat, imaginatur, format, effigiat,
 effingit. M. A.
 Elöl meg ábrázolja. Praefigurat. M. A.
 Ki ábrázolja. Effigiat, effingit. M. A.
 Le ábrázolja.
 Meg ábrázolja. Configuratur. M. A.
 Ábrázolás. Formatio, formatura, figu-
 ratio, imaginatio. M. A.
 Ki ábrázolás. Effictio. M. A.
 Meg ábrázolás. Configuratio. M. A.
 Ábrázolat. Formatura.
 Ábrázoló. Formator, effigiator.
 Ábrázolt. Efformatus, Adumbratus,
 effigiat. M. A.
 Ábrázolva. Figurate, Typice. M. A.
 Ábráztat, ábráztatja. Curat effingi, effor-
 mari. Pázm. Pred. p. 335. Monozslai
 Andr. de cultu imag. p. 198.
 Ábráztatás. Monozslai de cult. im. p. 250.
 Ki ábráztatás. Zvonarics 1. R. p. 741.
 Ki ábráztatott. Efformatus. M. A.

ÁBRAHÁM.

ÁBRAHÁM. t. f. n. Abrahamus.
 Ábrahám. F. Szabolcs Vben.
 Ábrahám'falva. FF. Szepes és Thuróc
 Vben.
 Ábrahám' fája. Vitex, agnus castus.
 Szűza. S. I.
 Ábrahám' háza. Sz. P. Bihar Vben.
 Ábrahám - szeg. Telek. Szala Vben.
 ÁBRAHÁMI Hegy. Elő hegy Szala Vben.

ÁCZ.

ÁCZ. Sz. P. Veszprém Vben.

ÁCS.

ÁCS. Faber lignarius, abietarius. M. A.
 Ács. F. Komárom Vben. Sz. P. Heves
 Vben.
 Ács - fa. Materia, Tigna. S. I.
 Ács - inas. Tyro in arte fabrilis.
 Ács - inasság. Tyrocinium in arte fabrilis.
 Ács - kö. Rubrica fabrilis. S. I.
 Ács - legény. Sodalis in arte fabrilis.
 Ács - mester. Princeps fabrorum ligna-
 riorum. M. A.
 Ács - mesterség. Ars fabrilis. M. A.
 Ács - munka. Opus fabrilis, opus affabre
 factum.
 Ács - sinor, csapó sinor. Libella, amus-
 sis. S. I.
 Ács - szeg, öreg szeg. Clavus trabalis. S. I.
 ÁCSI. Fabrilis.
 Ácsi dolog. Fabrilis. M. A.
 Ácsi dologhoz való. idem. PP.
 ÁCSOL. ácsolja. Fabricatur, fabricat.
 M. A.
 Ácsolás. Fabricatio. M. A.
 ÁCSOROG. Otiatur, tempus vagando te-
 rit. Sz. D. Ácsoreg, mint a' botos le-
 gény. km. Dug. 1. R. p. 204.
 Ácsorgás.
 Ácsorgó. Otiabundus, huc illuc ititans.
 ÁCSÜL. Fabre. M. A.

ÁD.

ÁD, adja. Dat, tribuit, praebet. M. A.
 Ád, vesz. Mercatur.
 Alá adja. Demittit.
 Által adja. Tradit. Transdat. M. A.
 Be adja. Defert 2. porrigit ad sumen-
 dum. Introdatur. Defert. M. A.
 Belé adja. (imputat in pretium) Indit.
 M. A.
 Egybe adja. Jungit in unum.
 El adja. Vendit, venumdat, dividit.
 M. A.
 Elé adja. Promit, Profert. M. A.
 Elő adja. Depromit, exhibet. M. A. A'
 mit a' ház ellop, elő is adja. km.
 Férjnek adja. Elocat, Nuptum dat. M. A.
 Föl adja. Defert. Denunciat. S. I.
 Föl adja az étket. Apponit cibum. PP.
 Föl ad valamin. Relinquit. Describit. S. I.
 Föl adja. Proponit, apponit. Jól föl
 adá a' levét. km.
 Hozzá adja. Adpingit. Addit. Adjicit.
 M. A.
 Ki ad rajta. M. A. De possessione dejicit.
 Ki adja. edit. M. A. ki adta lelkét.
 Közé adja. Katonák közé adta.
 Le adja. Le adta ténén a' tejét.
 Meg adja. Reddit restituit. M. A. Várj
 meg adod az arát. Dabis improbe
 poenas.
 Meg adja magát. Se subdit. submitit,
 dedit. S. I.
 Neki adja. Tribuit.
 Oda adja. Porrigit.
 Öszve adja. Addit, computat. it. Con-
 jungit. Copulat, Sociat. S. I.

Reá adja. Induit. (se applicat, resolvit se) Indit. M. A.
 Viszsa adja. Reddit. Restituit. M. A.
 ADA. F. Bács Vben.
 Adacs. F. Heves. Sz. P. Pest, Vkben.
 ADAKOZIK. Largitur M. A. Könnyű a' máséből adakozni. km.
 Adakozás. Liberalitas, Largitas. M. A.
 Adakozó. Liberalis, Dapsilis. M. A.
 Adakozóság. Liberalitas, Largitas. M. A.
 ADALOM. magán véve nincs szokásban.
 Sokadalom. Nundinae. L. SOK alatt.
 ADAT, adatja. curat darij
 ADAT (név) Datum.
 ADATLAN.
 Adatos.
 Hál' adatlan. Ingratus. Pázm. Pred. p. 967.
 Hál' adatos. Gratus.
 Hál' adatosság. Gratitude.
 Ki adatlan. Ineditus. M. A.
 Szám-adatlan. Non redditis rationibus. Pázm. Pred. p. 856.
 Szám-adathatatlannál pokolra ne taszítassál. Csuzi. Tromb. p. 502.
 ADÁS. Datio, tributio.
 Adás, vevés. Mercatio, commercium, negotiatio.
 Alá adás. Demissio.
 Által-adás. Traditio, Deditio, Resignatio. S. I.
 Be adás. Dosis. (it. Delatio, delator. M. A.)
 Egybe-adás. Additio arithmetica. S. I.
 El adás. Venditio Venumdatio. M. A.
 Elő adás. Propositio.
 Fő adás. Problema. it. Traditio, Delatio.
 Fő adást dobol. Signum dat deditiois. S. I.
 Hála-adás. Gratiarum actio. Pázm. Pred. p. 967.
 Hozzá-adás. Additio. M. A.
 Jel-adás, Tessera, Symbolum. S. K.
 Ki adás. Erogatio, Editio, Promulgatio. M. A.
 Meg adás. Redditio, exsolutio, Restitutio. M. A.
 Öszve adás. Coniunctio, Copulatio, sociatio, S. I.
 Reá adás. Meg szerzés. Pázm. Pred. p. 975.
 Tanács-adás. Svasio, svadela. S. K.
 Viszsa adás. Redditio, restitutio. M. A.
 ADDSZA. Cede, Da mihi.
 ADHATÓ.
 El adható. Vendibilis M. A. CM.
 Nem adhatóját adta el. Vendidit, quod iure vendere non potuit Ez az eset a' Magyar törvény szerint gyakran meg történhetik.
 ADJ. Da.
 Adj' Isten, pro adja Isten. Utinam eveniat. S. I.
 ADDOGÁL, addogálja. Successive addit. S. I.
 El addogálja. Venditum, Divendit paulatim. M. A. CM.
 Öszve addogálja. Computizat.
 ADNI való.
 El adni való. Venalis, venalitus, vendibilis. S. I.
 ADOGAT, adogatja. Dat, suppeditat. M. A.
 Fő adogatja.
 Adogató. Datatio.

Adogatva. Datatim. M. A.
 El adogató. Vendax. CM.
 ADOGÁL. Idem ac: adogat. S. I.
 ADOMÁNY. Datum, Dosis. M. A. Az igéret adományt vár. km.
 Adomány-levél. Literae Donationalés. Királyi Adomány. Donatio Regia.
 ADONY. MV. Fejér Vben. FF. Bereg, Bihar, és Szabolcs Vkben.
 ADÓ. Dator, dans, praebens. 2. Vectigal, census, tributum. Pensio. M. A. PP.
 Adó-fizetés. Pázm. Pred. p. 100.
 Adó-fizető. Vectigalis, Tributarius. M. A.
 Adó-fizetetlen. Káldi 1. Reg. 17. 26.
 Adó-pénz. Tributum. PP. Numisma census. Káldi. Mach. 17. 25.
 Adó-rovó. Dicator, Censor. S. I.
 Adó-szedés. Exactio census. M. A.
 Adó-szedő. Exactor, coactor, Magister scripturae. PP. Pázm. Pred. p. 876.
 Adó-vevő. Mercator, negotiator, nundinator. S. I.
 Adó-vevő hely. Emporium. S. I.
 Adó-vevő társ. Proxenetes. S. I.
 Adó-vetés. Ejectatio tributi.
 Adó-vető. Ejector tributi. Censor. M. A.
 Kegyetlen adó-vető. Cybiotates. M. A.
 Által adó. Traditor. Resignator.
 Be adó. Delator. M. A.
 El adó. Venalis. *Venditor. Vendibilis. Promercalis M. A.
 El adó leány. Puella nubilis. elocabilis. M. A. Mindég készül, mint az el adó leány, km. Dug. 1. R. p. 196.
 El adó szándék. Propositum vendendi. nehéz attól venni, kinek el adó szándéka nincs. km.
 El adó leánynak kéregetése. Nubilis puellae prensatio. PP.
 El adó marhat ki kiáltja. Per Praeconem vendit. PP.
 El el-adóban hagyta. km.
 Fő adó. Traditor, Delator.
 Hál' adó.
 Hál' adóság. Pázm. Pred. p. 964. 1255.
 Ki adó. Edens, editor, Elargitor. M. A.
 Ki adó Gazda.
 Ostor-adó. Summa exactio, vectigal enorme.
 Adaja. ejus debitum. Pázm. Pred. p. 478.
 Adódik. Tributur, praebetur. S. I.
 Adós. Debitor. M. A.
 Adós a' Balásnak.
 Adós keresztek. Faludi N. E. p. 42.
 Adós Levél. Literae obligatoriales. Faludi U. E. 3 R. p. 149. Pázm. Pred. p. 571.
 Adósit, adósítja. Aere alieno intricat, Debitorem facit, obstringit, debitat. M. A.
 Adóstitott. Obaeratus. M. A.
 Adóssá teszi. Facit debitorem.
 Adósság. Debitum. M. A. Bizontalan adósságnak szalma a' kamatja. km.
 Adósság-kérés. Exactio nominum. PP.
 Adósság fölött való cselekedetek. Opera Superrogatoria. Pázm. Kal. p. 582.
 Adótul mentt. Immunitas a tributo, liber a vectigalibus. S. I.
 Adózik. Tributum pendit, contribuit v. reddit rationes, v. luit poenam.
 Meg adózik. Luit poenam. S. I.
 Meg adózott érte.

Adózás. Tributaria exactio. M. A.
 Adózó jobbágy. Pázm. Pred. p. 477.
 Adózó nép. Plebs contribuens.
 Adóztat, adóztatja. Contributióni sub-jicit.
 ADOTT. Datus.
 Fő adott vár. Arx dedititia. PP.
 Hozzá adott. Additus, Adjectus. M. A.
 Viszsa adott. Redditus, Restitutus. M. A.
 Ki adott parancsolat. Edictum. PP.
 Adott szó. Promissum v. suffragium v. fides data, Parola.
 ADTA.
 Isten-adta.
 Adtáz. A' Tömlöczben is adtáz. Dug. km. 1. R. p. 186.
 ADTON adja. Datatim dat. M. A.
 ADÁSZ (név.) Rabidus, furiosus. M. A.
 Adász gyermek. Sz. D.
 Adász halál.
 Adázik.
 Meg adázik. Rabidus fit. M. A. L. p. 570.
 Meg adáztatja. VM. Intő levél. p. 152.
 Adászóság. Rabies.
 ADÁSZ (ige) Rabie corripitur. furit. S. I.
 Adászás. Rabies, impetus. PP.
 Adászat. Rabies. M. A.

ÁDÁM.

ÁDÁM, ÁDÁNY. t. f. n. Adamus.
 Adám' almája. Frumen. M. A.
 Adám' földje. F. Sáros Vben.
 Adám' maradéki. Homines mortales.
 ÁDÁNY, Sz. P. Bihar Vben.
 Adányd, Adánd F. Somogy Vben.
 ÁDÁMOS. E. F. Küküllő Vben.

ÁG.

ÁG. Ramus. A' szegény árvát az ág is huzza. km.
 Ág-bog. Rami, frondes, fruticosae frondes. M. A.
 Ág-csap.
 Ág-csernő. F. Zemplin Vben.
 Ág-erdő. Sz. P. Somogy Vben.
 Ág-erdőlés. Frondatio. M. A.
 Ág-erdő. Frondator. M. A.
 Ág-ér. Patak Heves Vben.
 Ág-irtó, ág-irtogató. Frondator. Sz. D.
 Ág-nyesés. Frondatio. S. I.
 Ág-nyeső. Frondator. S. I.
 Ág-nyesőlék. Sarmentum. S. I.
 Ág-Szent-Péter. Telek Fejér Vben.
 Ág-telek. FF. Gömör, és Szabolcs Vkben.
 Fattyú-ág. Pázm. Pred. p. 287. „A' fattyú ágak mély gyökeret nem vernek. Spuria vitulina non agunt altas radices.“
 * Harmadik ág. Tertia generatio, tertius haeres. Hamis keresmény nem száll harmadik ágra. km.
 Más ág. Altera linea. Más ágból való.
 Leány-ág. Linea foeminea. Leány ágra szállott Józsiágnak veszni kell. km.
 Nagy ág. F. Baranya Vben. folyó víz Marmaros Vben.
 Nyír-ág. Nyirfa-ág.
 Öreg ág. Senior linea.
 Pálma-ág. Bajae. S. K.
 Száraz ág. Nyers fának száraz ágát nehez várni. km.

Zöld ág. Vágyódik, mint a' fecske a' zöld ágra.

ÁGA. Ejus ramus. Ezek is azou fának ágai. km.

Ága boga a' fának. Frondosi rami. M. A. Eszem' ágába sem ötlött. km.

Esze' ágából is verje ki. Faludi N. A. p. 139.

ÁGÁS. Ramosus, ramulosus. it. columna lignea. M. A.

Ágas bogas. Fruticosus, surculosus. M. A.

Ágas' egyháza. Sz. PP. Kis Kunságban és Pest Vben.

Ágas karó. Cervus. S. I.

Ágas moh. Hypnum. Astmoos. S. I.

Ágas' pócza. Epistylon. S. I.

Ágaskodik. Sursum tollitur, in altum erigitur, assurgit. M. A. Pázm. Pred. p. 711.

Föl ágaskodik.

Ágaskodás.

Ágaskodó. Faludi N. A. p. 121.

Ágaskodó ló. Pázm. Pred. p. 161.

Ágasodik. Frondescit, diffunditur ramis. S. I.

El-ágasodik.

Őszve-ágasodik.

Ágasúl. Idem.

ÁGATLAN. Infrondis. M. A.

ÁGAZ, ágazza. Frondat. Faludi Sz. E. p. 7.

ÁGAZIK. Frondet, frondescit. M. A. it. descendit in genealogia. S. I.

El-ágazik. In ramos diffunditur, v. Propagatur, Dilatatur. S. I.

Ki-ágazik. Egerminat, Ramos emittit. M. A.

Meg-ágozza a' borsót. Pisa ramalibus frequentat. Surculosis ramis palat. PP.

Ágazat. Articulus, ramus v. ramorum multiplicatio. Pázm. Kal. p. 169. 528.

Hit-ágazat. Hitünk' ágazatja. Articulus fidei.

Ágazás.

Ki-ágazás. Egerminatio. Effrondescencia. M. A.

Ágozó. Ramosus, in ramos assurgens.

Ágozó bogozó. V. M. p. 219.

Ágozó borsó, föl futó borsó.

Ágozódik. Ramescit, in ramos abit. Faludi. N. E. p. 165. N. A. p. 75. U. E. 1. R. p. 125. T. É. p. 112.

ÁGÉSZ. Frondes, ramos carpit. Télen ha hó van is, ki lehet hajtani a' juhat, leg alább ágésznek.

ÁGI. Ramens, frondeus. M. A.

Ági. F. Somogy Vben.

Jobb ági. Melioris stirpis, progeniei, inde latinizatum: Jobbági-o tardius gi in molle gy mutato Jobbágy.

ÁGON mutat madarat. In ramo arboris ostendit avem, Ursi pellem, rem incertam promittit. M. A.

ÁGOT (ágot) nyes. Frondat. M. A.

ÁGRUL ágra, firál fira szállott jöszág.

ÁGÚ.

Három ágú villa. Tridens. CM.

Két ágú. Bifurcus. Vrancsica.

Két ágú kapa. Bidens. NC. p. 99.

ÁGNES.

ÁGNES. t. a. n. Agnes.

ÁGNESKA. Vajla. 3. K. p. 90.

ÁGOSTON.

ÁGOSTON. t. f. n. Augustinus.

Ágoston' falva. E. F. Fölső Fejér Vben.

Ágostyán. F. Kis Kunságban.

ÁGOSTONIGLAN. Usque ad tempora S. Augustini. Thelegdi Hom. 1. R. p. 757.

ÁGOTA.

ÁGOTA, Ágata. t. a. n. Agatha.

Kún-ágata. Sz. P. Csanád Vben.

Szent Ágata. Sz. P. Fejér Vben. Telek Szabolcs Vben. E. MV. Nagy Sink székében.

ÁGY.

ÁGY (olim **ÁLGY**). Lectus, grabatus, torus, cubile. M. A. Ha jólveted ágyadat, jól nyugszol. km.

Ágy a' kertben. Area. Pulvinus.

Ágy-bér. Lecticalis: Proventus a quovis pari conjugum Parochis praestari solitus.

Ágy-fa. Sponda. PP.

Ágy-fal. Spanische Wand. S. I.

Ágy-fej. Cervical, Pluteus, lecti colophon. PP.

Ágy'fenéke. Csuzi Tromb. p. 603.

Ágy'fenékén heverő kór-beteg. Pázm. Pred. p. 239.

Ágy-féreg. Cimex. S. I.

Ágy-láb. Clinopodium, fulcrum lecti. M. A.

Ágy-lepel. Linteamen. Torale. Nagyobb az ágy a' lepelnél. km.

Ágy-melegítő. Batillus cubicularius, Ignitabulum. PP.

Ágy-menyezet. Conopaeum. S. I.

Ágy-oldal. Sponda. M. A. CM.

Ágy-superlát. Accubitalia, Siparium ad columnas lecti, Velum lecticarium, tentorialium. PP.

Ágy-szék. Anaclitium, Grabatus. S. I.

Ágy-tartó. Cubicularius. M. A.

Ágy-terítő. Coopertorium lecti.

Ágy-vetés. Lectisternium. M. A.

Ágy-vető. Lectistrator, cubicularius. M. A.

Eczet-ágy. Crassamentum acetii. S. K.

* Fa-ágy. Lectus e lignis.

Fék-ágy. Aureae. S. K.

Fődeles ágy. Lectus superne tectus. S. K.

Gyermek-ágy. Puerperium. Pázm. Kal. p. 587.

Halálos ágy. Feralis, lethalis lectus. S. K.

Háló-ágy. Pázm. Pred. p. 610. 774.

Meleg ágy a' kertekben. Pulvinus stercorearius. S. K.

Puska ágy. Sclopeti scapus. S. K.

Ró'sa-ágy. A' ró'sa ágyban is félhetni a' tövistűl. km. Dug. 1. R. p. 146.

Szalma-ágy. Lectus stramineus.

Száz párnás szalma-ágy. Biró Márton Micae. p. 67.

Tábori ágy. Castrensis compactilis lectus. S. K.

Toló ágy. Trusatilis lectus. S. K.

Vas-ágy, alias Katona ágy. Lectus e perticis ferreis combinatus.

Vetett ágy. A' ki a' pad alatt hever is, vetett ágyra ásitozik. km.

Veteményes ágyok. Arcae hortenses. S. K.

ÁGYA. Ejus lectus. Könnyű végbe vinni azt, a' minek más vetette meg az ágyát. km.

Ágya' szalmája. Az Isten könnyebbitse meg az ágya' szalmáját.

Eb ágyából esett.

Eczet' ágya.

ÁGYBA hügýó, v. hügýozó. Submejus. S. I.

ÁGYBÉLI. Torale, linteam lecti. S. I.

Ágybélic. Lectisternia. pulvinaria. S. I.

ÁGYAL, ágyalja. Ágyat vet, ágyba rakja a' veteményt. Sz. D.

Bé ágyalja. Sz. D.

El ágyalja. Sz. D.

ÁGYAS. Concubina. M. A.

Ágyas ház. Cubile. M. A. Thalamus. CM.

Ágyas-tartás. Concubinitus. PP.

Ágyas-tartó. Concubinarium. PP.

Ágyast tart. Pellicem sibi alit. PP.

ÁGYATLAN. Söprelek nélkül való. Acocetus. M. A.

Ágyasság. Concubinitus. S. I.

Gyermek-ágyasság. Puerperium. M. A. I.

ÁGYAZ, ágyazza. Lectum sternit, componit. v. Plantat, seminat v. fundum struit. S. I. Sz. D.

Ágyazat, fenék-tétel. Sz. D.

Ágyazni a' puskát. Sclopetum ligno munire. S. I.

Puska ágyazása. VV. L.

Puska ágyazó. VV. L.

ÁGYEK. Femen, femur, lumbus. M. A.

Ágyék-bél. Intestinum ileum. S. I.

Ágyék-dob. Bubo inguinalis. S. I.

Ágyék-fájás. Lumbago. M. A.

Ágyék-fájó. Iliosus. M. A.

Ágyék-hajlás. S. I.

Ágyék-hajléka. Ingvina. CM.

Ágyék-hártya. Diaphragma. M. A.

Ágyék-mirigy. Bubo inguinarius.

Ágyék-szakadás. Lumbifragium. M. A.

Ágyéka. Ejus lumbus.

Ágyéka fáj.

Ágyéka-fájó. Iliosus. M. A.

ÁGYI. Lecticalis.

Ágyi ruha. Lodix, Torale, Lecti linteam. S. I.

Ágyi társ. Concubina v. consors tori. S. I.

ÁGYÚ.

ÁGYÚ (hajdan **ÁLGYÚ**). Bombarda, Tormentum. M. A. Tormentum bellicum, Machina vibrandis glandibus ferreis. S. I.

Ágyú-fa. Lectus tormenti bellici, ligneum tormenti pedamentum. Lavette. S. I.

Ágyú-golyóbis. Globus tormentarius.

Ágyú-köszöntés. Salutatio per bombardas, Salve. S. I.

Ágyú-lövés. Displasio tormenti. Faludi N. U. p. 106.

Ágyú-lövésnyire. Ad distantiam Jactus tormenti.

Ágyú-pattanás. Bombus. M. A.

Ágyú-por. Pulvis tormentarius. Faludi N. E. p. 58.

Ágyú-ropogás. Faludi T. É. p. 330. Beniczki p. 118.

Ágyú-sütés, Sütögetés. Explosio tormentorum.

Ágyú - szó. *Bombus tormenti*. S. I.
Farkas ágyú. Zrinyi, Parte VII. v. 21.
Föl vető ágyú. *Mortarium pyrobolum*.
Lásd Ulászló kincstartójánál.
* Mozsár-ágyú. *Mortarium*. PP.
Réz-ágyú. *Tormentum aeneum*. S. K.
Súgár-ágyú. *Colubrina*. PP.
Tábori ágyú. Geidler H. Okt. p. 19.
Vas-ágyú. *Tormentum ferreum*. S. K.
ÁGYÚS. *Vibrator tormentarius, glandium ferrearum vibrator*. S. I.
Ágyús sáncz. *Suggestus, agger tormentarius*. Batterie. S. I.
ÁGYUZ, ágyuzza. *Tormenta explodit, tormentis petit*.
Ágyuzás. *Tormentorum explosio*.
Ágyuzó.
Ágyuztat, ágyuztatja. *Curat jaculari tormentis, curat impeti tormentis*.

ÁH.

ÁH. *Vox cum desiderio precantis*.
ÁHÍT, áhitja. *Suspirat, desiderat*.
Nem áhitja. *Non anhelat. Göcsei mondás*.
Áhitás. *Desideratio*.
Újság - áhitás. *Novi desiderium*. Sz. D.
Áhitat. *Desiderium*.
Áhitatos. *Devotus*. M. A.
Áhitatoskodik. *Devotizat*. Faludi. N. E. p. 137. Ájtatoskodik. T. É. p. 293.
Áhitatoskodás. *Devotizatio*.
Áhitatoskodó. *Devotulus*.
Áhitatosság. *Devotio*. M. A.
Áhitozik. *Aspirat*. M. A.
Áhitozás. *Aspiratio*.
Áhitozó. *Aspirabundus*.
Áhitó. Prágai p. 762.
ÁHÁ. *Vox deoventis*. Ohe. Vah. M. A.
Áhá. F. Bars Vben.
Áhá Te gyalázatos. Vajda. 3. K. p. 187.
Áhá veszssen oda.

ÁJ.

ÁJ.
ÁJUL. *Stupet, stupescit*. M. A. *Animo linquitur*.
El ájul. Pázm. Pred. pag. 552. 993. M. A.
Meg ájul. *Obstupefit*. M. A.
Ájulás. *Animi deliquium*. Stupor. Lipothymia. M. A. PP.
El ájulás. *idem*. M. A.
Ájultt.
El ájultt. *Externatus*. M. A.

ÁKAVITA.

ÁKAVITA. *Aqua vitae*.
Tiszta mint az Ákovita. km. Dug. 1. R. p. 234.

ÁKLÁL.

ÁKLÁL. Áklálja. *Filat, confilat*.
Őszve áklálta, őszve öltögette.
Őszve áklálta, bókálta.

ÁKUS.

ÁKUS, ÁKOS. t. f. n.
Ákos' falva. Achs Dorf. E. F. Maros Székében.

ÁL.

ÁL. *Falsus, clancularius*. PP.
ÁL - ablak. *Cavum muri*. Sz. D. *rectius Vak ablak*.
ÁL - ajtó. *Porta clancularia*. Csuzi. Tromb. p. 485. Káldi. Daniel. 14. 12.
ÁL - arcza. *Larva. Persona*. M. A.
ÁL - arczás. *Personatus, larvatus*. M. A.
ÁL - arczás táncz. *Saltatio personata*. Maskenball. S. I.
ÁL - arczásokodik. *Simulat, Personam induit*. S. I.
ÁL - arczázza. *Larva, sive persona induit*. S. I. A' szent Irással ál-arczázza bé magát. Káldi Oktató Intés. p. 3.
Bé ál - arczázza. Pázm. Kal. p. 833.
ÁL - bölcs. *Pseudophilosophus. Pseudosophista, Philosophaster*. S. I.
ÁL - ércz. Fattyú ércz. *Marcasita*. S. I.
ÁL - füstök. *Fucus*. M. A. L.
ÁL - fog. Sz. D. *Dens factitius*.
ÁL - gyű. *Tormentum*.
ÁL - gyöngy. *Pseudogemma, fictus unio*. S. I.
ÁL - haj. *Capillamentum, coma e mentua*. Fortunátus' historiája. p. 149.
ÁL - hely. *Locus occultus*. S. I.
ÁL - hit. *Fides larvata, falsa*.
ÁL - kacsongatás. Sz. D.
ÁL - kamara. Csuzi Tromb. p. 123.
ÁL - kermes, füstök - szőlő. *Phytolacca decandra. Falsche Kermesbeer*. S. I.
ÁL - kövek. Cseh kövek. *Gemmae Spuriae, Lapidis pretium mentientes*.
ÁL - kulcs. *Beniczki*. p. 259.
ÁL - levél. *Litterae suppositae*. S. I. M. Verbőczy p. 306.
ÁL - levél - költés. *Crimen falsi*. S. I.
ÁL - levél - költő. *Falsarius*. S. I.
ÁL - lyuk, ál-lík. *Cuniculus subterraneus*. M. A.
ÁL - név. *Nomen suppositum, fictum, commentitium*. S. I.
ÁL - nevé. *Pseudonymus*. S. I.
ÁL - orvos. *Medicaster*. S. I.
ÁL - pénz. *Moneta improba, rejectanea, adulterina*. S. I. Sz. D. Magyar Verbőczy. p. 28.
ÁL - pénz - költés. *Monetae falsificatio, adulteratio*. S. I.
ÁL - pénz - költő. *Monetae adulterator*. S. I.
ÁL - pillogatás. Sz. D.
ÁL - pöcsét. *Sigillum v. signum adulterinum*.
ÁL - ruha. *Vestis non propria, bacchiferialis*. S. I.
ÁL - személy. *Persona larvata*. M. Verbőczy in indice.
ÁL - szeretet. Sz. D. *Amor subdulus*.
ÁL - szín. *Fucus, color factitius*. S. I.
ÁL - verem. Faludi E. M. p. 237.
ÁLNOK. *Astutus, versutus, versipellis, impostor*. M. A.
Álnokoskodik. *Contechnatur*. CM.
Álnokság. *Astutia, fallacia, impostura, Techna*. M. A. A' ki álnokságot vet, büt arat. km.
Álnokságos. *Dolosus*. Káldi Eccl. 22. 27.
Álnokság' gyámola. Faludi E. M. p. 249.
Álnoktalan. *Incallidus*. M. A. L.

Álnokul. *Astute, fallaciter, false, subdole, versute, insidiosae*. M. A.
ÁLSÁG. R. *Falsitas, fallacia*.
ÁLTAT, áltatja.
El áltatja. *Seducit, decipit, persvadet, dementat*. M. A.
El áltatás. *Seductio, deceptio*. M. A.
El áltató. *Seductor, impostor*. M. A.

ÁLD.

ÁLD, áldja. *Benedicit, laudat*. M. A.
Meg áldja. *Benedicit, consecrat*. M. A.
Meg áldja. *Benedictionem ei impertitur*.
ÁLDÁS. *Benedictio, Emberé a' munka, Istené az áldás*. km.
Meg áldás. *Benedictio, Consecratio*. M. A.
ÁLDOMÁS. R. *Benedictio, gratiarum actio v. Polluctum, epulae sacrificiales*. In Jure Hung. *Merci potus. Áldomás áldomással jó*. km.
Isten' áldomása. Faludi N. A. p. 122.
Áldomásra szólalt. *Deduxit rem ad colophonem*.
Áldomást iszik.
ÁLDOTT. *Benedictus. Áldott a' sok kéz, átkozott a' sok száj*. km.
Áldott ember. *Homo benignus, benevolus, liberalis v. beatus*.
Áldott fű. *Carduus benedictus*. Cs.
ÁLDOZIK, áldozza. *Sacrificat, immolat*. M. A. Ki az utazókkal iszik, áldozik. km.
Föl áldozza. *Offert in sacrificium, immolat*. M. A.
Le áldozik. *Le áldozott a' nap*. Dug. km. 2. R. p. 351.
Meg áldozik. *Communicatur, communionem accipit, reficitur corpore Christi*.
Meg áldozza. *Immolat, offert*. M. A.
Áldozat. *Sacrificium*. M. A. A' hol tömjény nincsen, lisztel is végbe mehet az áldozat. km.
Engesztelő áldozat. Pázm. Kal. p. 906.
Itali áldozat. *Zvonarics*. 1. R. p. 533.
Áldozati. *Sacrificialis*. M. A.
Áldozatlan. *Sine Sacrificio*.
Áldozás. *Sacrificatio, immolatio*. M. A.
Föl áldozás. *Immolatio, Sacrificatio*. M. A.
Áldozó. *Immolator, sacrificans*. M. A.
Áldozó csőtörtők. *Festum Ascensionis Christi Domini*.
Áldozó nap. *idem*. M. A.
Áldozó Pap. *Sacerdos. Sacrificus*.
Áldoztat, áldoztatja. *Communicat, reficitur communionem corporis Christi*.
Meg áldoztatja.
Áldoztatás.
Áldoztató.
Áldoztató Oltár. *Mellyék oltár, a' hol áldoztatni szoktak*.
ÁLDÓ. *Benedicens*.

ÁLL.

ÁLL (név.) *Mentum, maxilla*. M. A.
Áll-csont. *Maxilla*. CM.
Áll-kapca. *Maxilla, mandibula*. CM.
Szak-áll. *Barba*. I. SZAK - alatt.
ÁLLAZ, állazza.
Állazó - szij a' ló szerszámában.

ÁLL.

ÁLL (ige.) Stat, constat, subsistit. M. A.
Alá áll.
Bajt áll. Pázm. Kal. p. 689.
Be áll. Be állott a' Duna — be állott a' tél — be állott a' szolgálatba. — Be állott a' Katonák közé.
Bele áll.
Boszszút-áll. Ulciscitur, vindictam sumit.
Egybe-áll. Consistit. Úgy áll egybe, mint a' fővény. km.
El áll. Absistit. M. A. El állott a' szava, — el állott az ígértétől, — sokáig el áll. Perdurat. — El állották az útját.
El állja, el állotta az útját.
El állja az ebekkel a' leseket. Stativa canum collocat. M. A.
Elebb áll. Abit, discedit, abscedit, profugit, v. prodit. S. I.
Ellene áll. Obsistit.
Ellent áll. Resistit.
Elő áll. Prodit, prostat, comparet, adstat. M. A.
Elöl áll. Antestat. M. A.
Föl áll. Prostat, surrigitur, astat, asurgit. M. A.
Fönn áll. Existit.
Hátra áll. Recedit.
Helyre áll. Confert se ad locum.
Hozzá áll. Adstat, accedit. M. A. A' görbe fához a' héjja leg egyenesében hozzá áll. km.
Ki áll. Prostat, exstat. M. A. Ki áll a' szeg a' zsákból. km.
Ki állja. Perfert. Ki állotta a' büntetést.
Körbe áll. Stat in circum. Körbe állottak.
Környül áll. Circumstat, circumsistit. M. A.
Közé áll. Katonák közé állott.
Le áll.
Meg áll. Subsistit, perstat, consistit, persistit. M. A.
Meg állja. Perfert, sustinet. M. A. Meg állja a' sárt. — Gradum figit. M. A.
Neki áll. Accingit se.
Oda áll. Eo se locat.
Öszeve áll. Coit.
Rajta áll. Nem rajtam áll.
Reá áll. Assentitur, consentit, adsitit. PP.
Szélyel áll.
Veszteg áll.
Viszsa áll. Redit ad locum priorem.
ÁLLANDÓ. Stabilis, statarius. M. A.
Állandóul. Constante.
Állandós. Perdurans.
Állandósan. Stabiliter, perduranter.
Állandóság. Stabilitas, duratio. M. A.
Állandóságosan. Zvonárics. 1. R. p. 901.
ÁLLAPIK. Subsistit. M. A.
Meg állapik. Zvonárics 1. R. p. 652. Káldi. Luc. 2. 9.
Állapat. Status, statura, conditio, habitudo, habitus. M. A. Ritkán jut embernek előbbeni állapata eszébe. km.
Állapathéli változás. Zvon. Post. 1. R. p. 121.
Állapás. Sz. D.

Állapít, állapítja. Stabilit, collocat, introduct. M. A.
Meg állapítja.
Állapodik. Subsistit. M. A.
Föl állapodik. Pázm. Kal. p. 680.
Meg állapodik. Consistit, subsistit. M. A.
Állapodás. Subsistentia. M. A.
Állapodott. Subsistens.
Meg állapodott. Adultus. M. A.
Állapodottság. Sz. D.
ÁLLAT. Animal, res, ens, essentia, substantia. M. A.
Állat-e, vagy szerzet. km. Quid est hoc. S. I.
Aszszonyi állat. Foemina.
Élő állat. Animal, animans. M. A.
Majoros állatok. Faludi B. E. p. 5.
Oktalan állat. Bestia, irrationale animal. S. K.
Szárnyas állatok. Altilia. NC. p. 151.
Tengeri állat. Maris animal. S. K.
Teremtett állat. Creatura, res creata. S. K.
Tollas állat. Aves. S. K.
Vad állat. Fera bestia.
Állatok-ország. Regnum animale.
Állatok történetei. Historia Animalium. S. I.
Állati. Animalis.
Állatka. Animalculum. S. I.
Állatos. Habens animalia v. substantiam. Pázm. Pred. p. 171.
Állatos kör. Zodiacus. S. I.
Állatos mivolta. Pázm. Pred. p. 358.
Állatozik. Substantiatur.
Állal állatozik. Transsubstantiatur.
Állal-állatozás. R. Transsubstantiatio. S. I.
ÁLLAT (ige), állatja. Sistit, statuit, stabilit. M. A. Josue meg állatá a' napot. Pázm. Pred. p. 649.
Elé állatja. Repraesentat, producit. M. A.
Elő állatja. Astituit, sistit. M. A.
Föl állatja. Erigit. M. A.
Állatás. Assertio.
Elé állatás. Repraesentatio. M. A.
Föl állatás. Erectio. M. A.
Föl állat. Pázm. Kal. p. 400.
Állatmány. Systema, institutum, fundamentum, erectum. S. I.
Állatott. Statutus, constitutus. M. A.
Föl állatott. Erectus. M. A.
ÁLLATLAN.
Állatlanság.
Részből állatlanság. Pázm. Kal. p. 868.
ÁLLÁS. Statio. M. A.
Állás-fa. Pegma.
Barom-állás. Statio pecuaria. S. K.
Boszszú-állás. Vindicta. S. K.
El állás. Defectio, abstinentia. M. A.
Ellent-állás. Resistentia, renisus. S. K.
Fa-állás. Faludi T. E. p. 44.
Ki állás. Existencia. M. A.
Környül-állás. Circumstantiae. S. K.
Ló-állás. Stabulatio. S. K.
Meg állás. Praestatio, institutio. M. A.
Nap-állás. Solstitium. Molnár Ján M. Könyvház 3. Szakasz.
Őr-állás. Zvon. 1. R. p. 732.
Reá-állás. Adsensus.
Szék-állás. Justitium. S. K. M. A. L.
Szekér-állás. Plaustrarium. S. K.

Szerzetbe-állás. Professio monastica. Pázm. Kal. p. 426.
Test-állás. Statura. S. K.
Tó-állás. Stagnum, stagnatio. S. K.
Vásár-állás. Forum pecuarium.
Víz-állás. Stagnum. M. A.
ÁLLDOGÁL, áldogál. Restitat. M. A.
Áldogálás. Restitatio.
Áldogáló. Restitator. M. A.
ÁLLHAT, állhatja. Potest stare, sustinere.
Állhatatlan. Inconstans, instabilis. M. A.
Állhatatlankodik. Inconstanter agit, vacillat, titubat. M. A.
Állhatatlanság. Inconstancia, instabilitas. M. A.
Állhatatlanul. Inconstanter. M. A.
Állhatatos. Constans, stabilis. M. A.
Állhatatos vallás. Asseveratio. M. A.
Állhatatosan. Constante. M. A.
Állhatatosság. Constantia, stabilitas. M. A.
Meg állható. VM. p. 269.
ÁLLÍT, állítja. Sistit, statuit v. putat, existimat. Farkast birkásnak állítani. km.
Bé állítja. Illocat. Vajda 3. K. p. 249.
Bele állítja. Illocat.
El állítja. El állította vérét.
Elő állítja. Sistit, statuit. S. I.
Föl állítja. Exstruit, facit assurgere.
Hátra állítja. A tergo stare jubet.
Ki állítja. Statuit.
Meg állítja. Facit subsistere. Meg állított malmot. km.
Oda állítja. Adlocat.
Viszsa állítja. Restituit.
Állítás. Statutio v. assertio.
Bé állítás. Investitura. S. I.
Katonai állítás. Statutio militum.
Állítgat. Collocat, disponit, ordinat. S. I.
Állítmány. Institutum, fundatum, erectum. S. I.
Állító. Quid subsistere facit.
Vér-állító.
ÁLLODALOM. Status. Dugónics. it. Barczafalvi Szabó Dávid Szigvárt. 1. Szakasz.
Tekéntetes Állodalom, és Rendek. Inclyti Status, et Ordines. idem Dugonies.
ÁLLOMÁNY. Substantia. it. Hypothesis.
ÁLLONG. Restat, restitat. Mit állongsz? Sz. D.
ÁLLOTT. Quod stetit.
Állott szag. Állott szaga van.
ÁLLÓ. Statarius, stabilis, stans. M. A.
Álló csillagok. Stellae fixae.
Álló fa. Pázm. Pred. p. 1101.
Álló gyümölcs. Fructus conditivi. S. I.
Álló hely. Egy álló helyben. Stans pede in uno. M. A.
Álló ítélet. Judicium statarium.
Álló kép. Statua.
Álló nap-óra. Solarium verticale fixum. S. I.
Álló sereg. Pázm. Kal. p. 601.
Álló tó. Stagnum.
Álló víz. Aqua restagnans. Pázm. Pred. p. 700.
Boszú-álló. Vindex. CM.
El álló posta-ló. Remissus veredus. PP.

* Jégen álló. Ugy vagy on mint a' jégen álló.
 Ki álló. Prominens. Faludi T. É. p. 297.
 Ki álló fogú. Cynodon. S. I.
 Kinn álló. Faludi N. E. p. 120.
 Környül álló holmi. Faludi U. E. 2. R. p. 23.
 Körül álló dolgok. Pázm. Pred. p. 15.
 Strázsa - álló. Vigil. CM.
 Szék - álló Legény a' Mészárosoknál.
 Veszteg álló. Veszteg - álló (viznek, hallgató embernek nem kell hinni. km.
 Állóság. Stabilitas, duratio. Nem lesz állósága. Sz. D.
 ÁLLVA. Stando.
 Fönn állva. Erecte stando.
 Talpon állva. Csuzi Tromb. p. 176.
 Térden állva. Pázm. Kal. p. 587. Genuflexe.
 ÁLLVÁNY. R. Columna, pila. S. I.
 Állvány - kép. R. Statua, simulacrum, Idolum. S. I.
 ÁLLY. Köz - föld. Ezen szó szokásban vagy on Or' táján (Vas Vármegyében), a' hol a' szántó földeket nem Hóld - számra, hanem ÁLLY - számra nevezik. Így egy áll, két áll, annyi mint egy köz, két köz.

ÁLM.

ÁLM, ÁLOM. Somnus, sopor it. somnium. M. A. Anonym. Cap. 3.
 Álom - fejtés. Explicatio somnii.
 Álom - fejtő. Interpres somniorum.
 Álom - fő. Mandragora. S. I.
 Álom - hozó. Somnifer, soporifer, somnificus. M. A. CM.
 Álom - hozó - fő. Mandragora. Csapó.
 Álom - hüvelyezés ez. km. Pázm. Kal. p. 499.
 Álom - hüvelyező. Pázm. Kal. p. 389.
 Álom - idétt. Tempore somnii. A' mit az elme ébren forgat, avval játszik álom - idétt is. km.
 Álom - járás. Somnambulismus. Tud. Gyűjt. 1817. X. K. Lenhossék Mihály az állati Magnetismusról.
 Álom - járók.
 Álom - játék. Faludi E. M. p. 120.
 Álom - jelenés. Phantasma, visum in somnio.
 Álom - kép. Faludi B. E. p. 77.
 Álom - képek. Per somnium visa. S. I.
 Álom - kincs. Faludi E. M. p. 17.
 Álom - kór. Vaternosus, lethargicus. S. I.
 Álom - kórság. Lethargus, lethargia. S. I.
 Álom - költő. Fictor somniorum. Káldi Deut. 13. 5.
 Álom - látás. Somnium. M. A. CM.
 Álom - látó. Somnians, somniator. M. A.
 Álom - magyarázás. Conjectatio somniorum.
 Álom - magyarázó. Interpres somniorum.
 Álom - mulatás. Faludi U. E. 2. R. p. 160.
 Álom - mutató. Pázm. Kal. p. 219.
 Álom - néző. Csuzi Tromb. p. 571.
 Álom - nyommasztás. Incubi pressio. M. A.
 Álom 's essős idő: Udvari reménység.
 Álom - szakasztás. Vigilatio, abstinentia a somno. Faludi Sz. E. p. 50. Beniczki p. 122. 226.
 Álom - szerző. Soporifer. Faludi N. E. p. 3.

Álom - szesz.
 Álom - szeszszel. Somnolente, dormitabundé.
 Álom - szij, mely a' kocsist aludni engedi.
 Álom - szűszék. Csuzi Tromb. p. 4.
 Álom - táska. km. Somnolentus. Biró Márton. Micae p. 109.
 Dellesti álom. Faludi T. É. p. 132.
 Elő - álom. Praesomnium.
 Elő - álomkor.
 Jó álom. Egy jó álom minden fáradságot helyre hoz. km.
 Jó ízű álom. Faludi T. É. p. 134.
 Malacz - álom. Vajda. 2. K. p. 590.
 Poetai álom. Enthusiasmus. Faludi T. É. p. 107.
 ÁLMA. Ejus somnus, somnium.
 ÁLMATLAN. Insomnis. Faludi N. E. p. 49.
 Álmatlan vigyázás. Faludi N. A. p. 176. U. E. 2. R. p. 16.
 Álmatlanít, álmatlanítja. Sopore privat. Álmatlanítás.
 Álmatlanító.
 Álmatlanító ital. p. o. a' Kávé.
 Álmatlanság. Insomnium.
 ÁLMÉL, álmélja. Szokatlan.
 Álmélkodik. Stupet, stupescit, stupefit. M. A.
 Álmélkodik rajta. Demiratur. M. A.
 El álmélkodik. Obstupet, miratur valde. M. A.
 Álmélkodás. Stupor, admiratio. M. A.
 Álmélkodandó. Eszterházi Tamás. Hunn. p. 445. 468.
 Álmélkodó. Stupens. M. A.
 Álmélkodtat, álmélkodtatja. Stupefacit. M. A.
 ÁLMÍT, álmítja.
 El álmítja. Obstupefacit, externat. M. A.
 ÁLMOD, álmodja. Somniat. M. A.
 Meg álmodja.
 Álmódás. Faludi N. E. p. 138.
 Álmódoz. Consomniat. M. A. Káldi 4. Esdrae 10. 36. Nyul agárial, macska egérrel álmódoz. km.
 Álmódozás. Somnium, somniatio. M. A. CM.
 Álmódozó. Somniosus, insomniosus. M. A.
 Álmódott semmi. Pázm. Pred. p. 308.
 ÁLMOS. Somnolentus, somniculosus. M. A. Anonym. C. 3.
 Álmos szemmel. Pázm. Kal. p. 509.
 Álmosan. Somniculose. M. A.
 Álmosd. F. Bihar Vben.
 Álmosodik. Dormitatur. S. I.
 El álmosodik.
 Meg álmosodik.
 Álmosít, álmosítja. Somnum conciliat. S. I.
 Álmososság. Somnolentia v. vaternus, vaternositas. Pázm. Pred. p. 458.
 Álmosúl. Somnolescit.
 El álmosúl.
 Meg álmosúl.
 ÁLOMI.
 Álomi nyommasztás. Incubi pressio. M. A. S. I.
 Mély álomi beteg. Vaternosus. M. A.
 ÁLOMTALAN. Insomnis. M. A.
 ÁLMŰ.
 Mély álmú betegség. Vaternus. M. A.
 ÁLMŰL, el álmúl. Thelegdi Pred. 1. R. p. 32. 121.
 El álmultt. Attonitus. M. A.

ÁLTAL.

ÁLTAL (ált', át') loco el túl, el tovul. S. I. Per, trans, ultra.
 Által állatozás. R. Transsubstantiatio. S. I.
 Által - beszéddel. Obiter, per transennam. Thelegdi Pred. 1. R. p. 51.
 Által - ellenben. E regione, ex adverso.
 Által - ember. Homo sincerus. Simplex. S. I.
 Által - deszka. Partról hajóba szolgáló pad.
 Által - fa. Transtrum.
 Által - gerenda. Transtrum. M. A.
 Által hágó. Transgressor, transcendens. M. A.
 Által ható. Penetrabilis. M. A.
 Által járatlan. Impervius. M. A.
 Által járható. Permeabilis. M. A.
 Által látás. Perspicentia, Transpectus. M. A.
 Által látható. Perspicuus. M. A.
 Által látó. Vates. S. I.
 Által látszó. Translucens, perspicuus. S. I.
 Által menés. Transitio, transitus. M. A.
 Által menetel. Idem. M. A.
 Által mérő. Diameter.
 Által osztó. Diameter. CM.
 Ált' osztó. Dimetiens. CM.
 Által - padok. Transtra. S. I.
 Által szegő. Diagonalis.
 Által - szó. Pázm. a' Sz. Irásról p. 65. Pesti p. 59.
 Által - út. Trames, semita, via compendiosa. M. A.
 Által - uttal. Breviter, summarie. S. I. Pesti. p. 39.
 Által - uttal jár. Viam rectam ingreditur. M. A.
 Által - válasz. Responsum categoricum. Zvonórics M. Postilla. 1. R. p. 25.
 Által vető. Trajector, portitor. S. I. item canisterium. Egy falat kenyere sincs, üres az által vetőm. Biró Márton. Micae p. 203.
 Által vető hajó. Navis Trajectitia, Ponto. S. I.
 Által vető hely. Trajectus, portus. S. I. M. A. L.
 ÁLTALA, általad, általam. Per se, per te, per me. v. Medio sui, tui, mei. S. I. M. A.
 Általában (általljában, általlyában.) Directe recta. M. A.
 Általában adta. Együt, egészen, öszve - séggel, mind öszve. Sz. D.
 Általában száll. Camarine loquitur. M. A.
 Általában való. Absolutus, non conditionatus. Pázm. Kal. p. 671.
 Általán fogva. Certo, certius, profecto, omnino. M. A.
 Általán - véggel. Certo eventu, certo, pro certo. M. A.
 Általános. Absolutus, merus. S. I.
 ÁLTALABB. Compendiosior. Pázm. Kal. p. 90.
 Általabb út. Compendiosior via. Nincs a' boldonságra általabb út, mint a' harag. Pázm. Pred. p. 803. 819.

ÁLTALL, általlja, (átalja.) Non vult, detrectat, renuit. Nem általlja cselekedni. Pázm. Pred. p. 1070.
Általkodik, (általkodik, átkodik, átkodik). Se obfirmat, Pervicax, contumax est.
 Általkodás. Contumacia. M. A.
 Általkodó. Contumax, pervicax. M. A.
 Általkodott. Obstinatus, contumaciter, pervicax. M. A.
 Általkodva. Contumaciter. M. A.
 El általkodik. Pázm. Kal. p. 587. 758.
 Meg általkodik. Obfirmatur. M. A.
 Meg általkodás. Obstinatio. Pertinacia. M. A.
 Meg általkodott. Obstinatus, pertinax. M. A.
 Meg általkodólan. Obstinata. VM. p. 114.
 Meg általkodva. Obstinata. M. A.
ÁLTALSÁG. Indecorum, absonum, pudendum, verendum. M. A.
 Általság csak hallani is. Pázm. Kal. p. 307.
 Általságnak sem tartotta. Vajda. 3. K. p. 63.

ÁM.

ÁM. En, sane. M. A. v. Esto, etsi, etiam-si, v. certe, sane, profecto.
 Ám-bár. Esto. M. A.
 Ám-bátor. Esto, sane. M. A.
 Ám de. Verum, sed, ast. S. I.
 Ám de még is. Verum tamen, sedenim, attamen. S. I.
 Ám-hol. Ecce illic. M. A.
 Ám járjon. Esto, eat. M. A.
 Ám lássa. Viderit, videat. S. I.
 Ám-oda. Illuc, eo. M. A.
 Ám-olyan. Ejusmodi, illiusmodi. M. A.
 Ám-önnan. Illinc, istinc. M. A.
 Ám-önnát. Idem. M. A.
 Ám-önnét. Idem. M. A.
 Ám-ott. Illic. M. A.
 Ám-ottan. Illic. S. I.
 Ám-rád. Dug. km. 2 R. p. 351.
 Ám úgy légyen. Esto, fiat, sit ita, S. I.
 Ám-úgy. Aliter, alio modo, iflo modo.
 Ám veszszen, hadd veszszen. Pereat, pessumeat. S. I.
AMAZ (ám-az) amia. Ille. Ipse. M. A.
 Amakkor. Tunc temporis.
 Amarra. Illac.
ÁMÉ. Pázm. Kal. p. 207.
ÁMÍT, ámitja. Seducit, decipit, pellicit, in errorem rapit, v. stupefacit. S. I.
 Gyujtott lámpással is ámitják a' verebket. Dug. km. 2. R. p. 171.
 El ámitja. Faludi N. A. p. 54. U. E. 3. R. p. 60.
 El ámitja. Káldi Isaias. 21. 4.
 Ámitás. Seductio.
 Ámitó. Seducator, Dementator, Deceptor, Impostor. Faludi N. E. p. 131. Tasi Gáspár. p. 19.
 Ámitó csoda. Káldi Isaias. 29. 4.
ÁMMAL.
 Immel ámmal. Superficialiter, obiter. Vajda. 2. K. p. 255.
ÁMOLYOG. Stupet, admiratur v. otiatur, v. cunctatur, moras trahit. S. I. PP.
ÁMÚL. Admiratur, stupet, v. Rapitur in errorem. S. I.

Ámúl bámúl. Faludi T. É. p. 113.
 El ámúl. Obstupescit. M. A.
 El ámulás. Obstupescencia, obstupefactio. M. A. CM.
 El ámúlt. Obstupidus obstupefactus. M. A.
 Reá ámúl. Adstupet. M. A.

ÁMBRA.

ÁMBRA. Succinum leucophaeum. PP.

ÁMPOLNA.

ÁMPOLNA. Ampulla. M. A.
ÁMPOLNÁS. Ampullarius. M. A.

ÁNGOLNA.

ÁNGOLNA. Angvilla. M. A.

ÁNGY.

ÁNGY. Glos. Fratria. M. A.
ÁNGYA. Ejus Glos.
ÁNGYÁD. Sz. P. Veszprém Vben.
ÁNGYOS. A' kinek ánya van.

ÁNIS.

ÁNIS. Anisum. PP.
 Ánis-mag. Semen Anisi.

ÁNSLOG.

ÁNSLOG. Sulphuratum. PP.
ÁNSLOGOS.
 Ánslogos bor. Vinum elutriatum. PP.
ÁNSLOGRA veszi. Elutriat. PP.

ÁNT.

ÁNT. F. Bihar Vben.
 Ánt' fa. Sz. P. Veszprém Vben.
ÁNTSOROG: Lebsel, mulatoz, hivalkodik, helébel. Sz. D.

ÁNTI.

ÁNTI.
 Ánti-kamara. Protoecon. PP. elő-szoba
 Ánti-Kristus. Antichristus. PP.

ÁP.

ÁP.
APACS.
 Apacsú: az öreg háló' végére kötött dorong. Sz. D.
 Kis Apacsú, mely a' száraz felé, a' víz széle felé jár, melyet a' laptáros viszen. Sz. D.
 Öreg apacsó, mely a' hajó mellett jár a' halászoknál. Sz. D.
APAD. Decrescit, Detumet, deminuitur. M. A.
 El apad.
 Ki apad. Exsiccat, Deficit. M. A.
 Le apad. Deturget, Detumet. M. A. CM.
 Meg apad. Deturget. CM.
 Apadás. Decrementum liquoris, diminutio tumoris. M. A.
 Apadék. idem. Sz. D.
 Apadhatatlan. Inexhauribilis, inexcicabilis. S. I.
 El apadhatatlanság. Vajda 2. K. p. 96.

Apadoz. Sensim decrescit, detumet, minuitur. S. I.
 Apadtt, apadott. Exhaustus, exaridus, exsiccus. M. A.
 Apadtttság. Detumescentia. Sz. D.
APASZT, apasztja. Exsiccat, decrescere facit, minuit.
 Ki apasztja. Exsiccat. M. A.
 El-ki-le-meg apasztja.
 Apasztás.
 Apasztó.
APÁLY. Detumescentia Sz. D.
 Viz' apályja. Sz. D.
APRÍT, aprítja. Scindit, comminuit. M. A.
 Ha aprítottad, meg is egyed. K.V.p.518.
 Bele aprítja. Interit. M. A.
 El aprítja. Comminuit, consecat, concidit in minuta. M. A.
 Elő aprít. Faludi N. A. p. 130.
 Föl aprítja. Faludi N. U. p. 200.
 Le aprítja.
 Meg aprítja. Comminuit, conterit, concidit in frustula. M. A.
 Öszve aprítja.
 Aprítás. Conscissio, comminutio. Faludi N. E. p. 155.
 El aprítás. Comminutio, dissectio in minutias. M. A.
 Aprított. Comminutus.
 Aprított dohány.
APRÓ. Minutus, minutulus. M. A. it.
 Morbilli, varioli. PP.
 Apró barom. Volatilia domestica, aves cohortales. S. I. Apró barom a' kecske. Cyprius bos.
 Apró bélek. Gyöngye v. Tyúk-bélek. Lactes. S. I.
 Apró bimbók. A' terepes rózsák is apró bimbókból eredtek. km.
 Apró bojtorján. Agrimonia, Eupatorium. M. A.
 Apró csöpű. Minutiae, quisquiliae, res viliculae. M. A.
 Apró darabok. Minuta segmenta.
 Apró darabonként. Frustulatum, concise. PP.
 Apró fejeér hólyagok a' fejen. Psudracium.
 Apró füllér ajándék. Zvon. 1. R. p. 298.
 Apró gombóc.
 Apró harc. Velitatio. Praelium minutum. S. I.
 Apró kása: Árpa kása.
 Apró katang. Endivia, Intybus. Cs.
 Apró kezdet. Minden nagyknak apró a' kezdete. Révai.
 Apró köte v. költe. Himlő-helyes. Sz. D. Variolis infectus. PP.
 Apró-lépve. Faludi N. E. p. 63.
 Apró mássa valaminek. Modulus, Proplasma. S. I.
 Apró mezei saláta. Valerianella. Cs.
 Apró paradicsom-mag. Amomum, Cardamomum. S. I.
 Apró sár-mag. Lathyrus major. Cs.
 Apró szemű olvasó. Rosarium cum exiguis granulis.
 Apró szemű szőlő. Uvae Corinthiacae.
 Apró Szentek. Pázm. Pred. p. 187. Innocentes Martyres.
 Apró Szentek' napja. Paedoctonia. PP.
 Apró szőlő. Uvae Corinthiacae. PP.

Apraja. Ejus minutum, ejus minutia. Az Apraja után a' nagyja is el hal. km. Örege apraja.

Apród. Apparitor, Pedissequus, Tyrunculus it. Armiger. M. A. Faludi N. U. p. 139. Valamelly tudományak új tanulója. CM.

Apród leány. Pedissequa. M. A. L.

Apród esztendő. Rudimentum, Tyrocinium artis. M. A. PP. Pázm. Kal. p. 363. Prágai p. 79.

*Apród esztendősek. Pázm. Pred. p. 195.

Apród esztendőség. Rudimentum. CM.

Tanuló apródja. Faludi U. E. 3. R. p. 20.

Apródok. (Aprodian) Laterones, Principium ministri, circumpedes. M. A.

Apródonként. Minutatim, Particulatim. M. A.

Apróka. Minutulus. Pázm. Pred. p. 24.

Aprólkék. Minutiae. M. A.

Aprólkék-dolog. Pázm. Pred. p. 247. 806.

Aprólkék-harcz. Velitatio. Csatázás. CM.

Aprólkéja. Ejus Minutia.

Kenyér-aprólkék. Sz. D.

Lud' aprólkéja. Partes minutulae anseris.

Aprólkékos. Minutus. S. I. Sz. D. Faludi N. A. p. 159.

Aprólkékos idegenségek. Pázm. Pred. p. 245.

Aprólkékos dolog. Sz. D.

Aprólkékos szorgoskodás. Faludi N. A. p. 159.

Aprólkéosság. Minutiae. Sz. D.

Aprólkéság. idem. M. A. CM.

Aprón. Minutum.

Aprón beszél. Lente, submisso loquitur.

Aprón vagdaltt hús. Minutal. PP.

Aprónként. Minutim, Minutatim, scrupulatim, Particulatim. M. A.

Apróra vagdalja. Minutum concidit. PP.

Ne mindent apróra, néha hasábra is. km. Dug. 2. R. p. 148.

Aprós. Minutus, in partes minutas divisus. M. A.

Aprósodik. Imminuitur, in minutas partes abit. M. A.

El aprósodik.

Meg aprósodik. Faludi N. U. p. 144. Pázm. Pred. p. 100.

Aprósodás. Deminutio, in minutas reductio. M. A.

Aprósul.

Apróstud csöpüstül. Ne sanione quidem domi relicto. M. A.

Apróság. Parvitas, Minutiae. Sz. D. S. I. it. Kisdedség. Pázm. Pred. p. 673.

Apróz, aprózza. In partes minutas redigit. Meg aprózza. Pázm. Kal. p. 414.

Aprózás. Conscissio in partes minutas. Sz. D.

Aprózik. Imminuitur, in partes minutas abit. M. A.

Aprózat. Decrementum. Sz. D.

ÁPOL, ápolja. Basiatur, osculatur. M. A.

Ápolás. Basium. Osculum. M. A. -

Ápolgat, ápolgatja. Dissvaviatur, exosculatur. M. A. Peculiarem ejus curam habet.

Ápolgatás.

ÁPOR.

Áporodik. Arescit, veterascit. Monozslai. Hit' oltalma. p. 150.

Meg áporodik. idem.

Áporodott. Vetustate defectuosum. Putidum.

Áporodott tojás. Ovum vetustate deminutum, et putidum.

ÁPÜL.

El ápul a' tojás. Hallottam Ságbon 1826. Apr. 29.

ÁPOLLO니아.

ÁPOLLO니아 t. a. n. Apollonia. Apalin.

ÁR.

ÁR. Pretium.

Ár-szabás. Pretii defixio, limitatio. Tiszti szótár. p. 52.

Tim-ár. Cerdo.

Vas-ár. Venditio ferri.

Vas-ár-nap. Dies, quo ferrum venditur.

ÁRA. Pretium ejus. Most adjuk ám meg az árárt a' többinek. Quae peccamus Juvenes, ea luimus Senes. M. A. p. 228.

Ára' pataka. E. F. fölső Fejér Vben.

Bak' ára. Meg adták a' bak' árárt. km.

Bor' ára. Pretium vini. Mást beszél, mint a' kitől a' bor' árárt kérik. km.

Löcs' ára. Lassabban a' löcs' árával. km.

Méreg-ára van most mindennek. Carissimo pretio nunc venduntur omnia.

Réf' ára. Tudja a' réfének az árárt. km.

Árából ki vette. Pretio exaltato servat.

Árán kéri. Licitatur. M. A.

Árárt szabta. Pretium ejus defixit.

ÁRENDA (fors rectius ÁRONDA, quasi ÁRON ada). Elocatio, pretium elocationis. PP.

Árendába adja. Mancipat, alicui quidquam mancipio dat. M. A. Conductori locat. PP.

Árendál, árendálja. Conducit, assumit, redimit. S. I.

Föl árendálja. In arendam sumit.

Ki árendálja. Exarendat.

Meg árendálja a' vámokat. Redemta habet vectigalia. Redimit. PP.

Árendás. Conductor, manceps, redemptor. S. I.

Árendás jószág. Bonum exarendatum.

ÁROS. Venditor. it. Venalis. M. A. A' Mesterség addig áros, meddig titkos. km.

Áros aszszony. Foemina mercatrix. S. I.

Áros bolt. Taberna mercatoria. Faludi U. E. 3. R. p. 145. T. É. p. 284.

Áros csűr. Horreum mercium. S. I.

Áros ember. Institor. Mercator. M. A.

Áros hajó. Navis mercatoria. S. I.

Áros hely. Forum v. Emporium. S. I.

Áros inas. Tyro mercatoris, Discipulus Institoris. S. I.

Áros könyv. Liber mercatilis. Faludi N. U. p. 62.

Áros levél. Contó, Auszügl. S. I.

Áros mives. Faludi N. E. p. 62.

Áros müves kereskedő ember. Faludi N. A. p. 78.

Áros piac. Forum nundinale. Belius

Not. Hung. Tom. 3. p. 523.

Áros szer. Merx, Res promercalis. S. I.

Áros szolga. Institor. M. A. L.

* Bor-áros. Caupo, oenopola.

Ember-áros. Venalitiarius. CM.

Gyöngy-áros. Margaritarius. NC. p. 287.

Hal-áros. NC. p. 279. Piscarius. NC. p. 291.

Hus-áros. Lanio. Carnarius. CM.

Könyv-áros. Bibliopola. NC. p. 277.

Mész-áros. idem, quod Lanio. NC. p. 287.

Ola-áros. Olearius. Olaj-verő. NC. p. 289.

Sör-áros. Cerevisarius. NC. p. 279.

Szél-áros. Institor. NC. p. 285.

Vas-áros. Ferropola.

Vászon-áros. Lintearius. NC. p. 287.

Árosit, árosítja. Pretium rei auget. S. I.

Ároskodik. Mercatur, mercatorem agit. S. I.

Árossá teszi. Licet, venum exponit. M. A.

Árosság. Venalitas, v. Mercatura, negotiatio. S. I.

ÁRÚ. Merx, quidquid venale est. Pázm.

Pred. p. 759. Faludi B. E. p. 31. T.

É. p. 177. CM. Prágai p. 949. Telegdi felelet. p. 205.

Árú - csere. Mercium permutatio. S. I.

Árú - hely. Taberna mercatoria. S. I.

Árú - hordó. Propola, circuitor, Mercium circumlator. S. I.

* Hitván árú. Nem sokat hajtanak a' hitván árúra. Rubo neglecto vitis appetitur. K. V. p. 461.

Kalmár - árú. Tordai. MSS.

Meg tiltott árú. Merx interdicta. PP.

Áruba bocsátja. Venumdat, venum exponit. M. A.

Áruba creszti. idem.

Áruba bocsátott. Venalis. M. A.

Árúji. Ejus merces.

Árúl, árúlja. Venumdat, venum exponit. it. Prodit. M. A.

Be árúlja, be árolja. Prodit, defert, producit. M. A.

El árúlja. Prodit. M. A.

Ki árúlja. Divendit.

Árulás, áruba bocsátás. Venumdatio, Venditio. M. A.

El árulás. Proditio. M. A.

Haza-árulás. Proditio Patriae.

Házasság-árulás. Proditio tori maritalis.

Faludi N. E. p. 161.

Hit-áruló. Pázm. Kal. p. 297.

Vér-árulás. Sz. D.

Árúlgat, árúlgatja. Vendit. S. I.

Árúlkodik. Prodit, defert, denunciatur. S. I. Sz. D.

Árúlkodás. Proditio. Hitván kereset az árúlkodás. Mala proditio. Proditionem laudo, Proditorem non laudo. M. A.

Árúlkodó. Proditor.

Árúlmány. Merx, Mercimonium, Res promercalis. S. I. Sz. D.

Áruló. Proditor.

Áruló Levél. Faludi T. É. p. 15.

Bé áruló. Proditor, accusator. S. K.

El áruló. Proditor. M. A.

Haza-áruló. Proditor Patriae. S. K.

Isten-áruló. Pázm. Pred. p. 271.

Vér-áruló. Proditor sanguinis. M. A.

Árúltat, árúltatja. Curat vendi.

Árúltatás. Sz. D.

Árúra böcsüli. Aestimat. M. A.

Árúra böcsülés. Aestimatio, Taxatio. M. A.

Árús. R. Mercator, Institor, Negotiator. S. I.
Árús bolt. 1703.

ÁR.

ÁR. R. Incrementum, copia, abundantia. S. I.

Ár-bor. (mint ár-víz) Mikes Kelemen Level. p. 173.

Ár-víz. Inundatio, Aquae exundantes. M. A.

Ár-vízi, ár-víz hajtotta ember, Sohonyai. S. I.

ÁRAD. Exundat. M. A.

El árad. Exundat. M. A.

Ki árad. Exundat. Inundat. Restagnat. M. A.

Meg árad. Exundat. Restagnat. M. A.

Áradat. R. Torrens. Bút.

Áradás. Exundatio, inundatio, abundantia. M. A.

El áradás. Redundatio. Abundantia. M. A.

Ki áradás. Exundatio, alluvies, inundatio, restagnatio. M. A.

Meg áradás. Exundatio, restagnatio. M. A.

ÁRASZT, árasztja. Exundare facit. M. A.

Árasztás. Exuberatio, abundantia, confectio. M. A. PP.

ÁRJA a' víznek. Exundatio aquarum, inundatio. Víz'árja. Pázm. Pred. p. 632.

ÁRMÁNY

Ármányos. Latro. Praedo, nequam. PP. S. I.

Ármányos gyermek. Sz. D.

Ejnye ármányos! Sz. D.

Ármányos eretnokség. Csuzi. p. 74.

Ármányosan. Csuzi p. 108. Tromb. p. 94.

Ármányos szaggatás. Csuzi Tromb. p. 171.

ÁRNYÉK. Umbra. M. A.

Árnyék-adó. Umbrifer v. umbraculum. Parasol. S. I.

Árnyék-élet. Vita umbratilis. Faludi N. U. p. 123.

Árnyék-játék. Lusus umbrarum. Schattenspiel. S. I.

Árnyék-kép. Repercussa imaginis umbra, v. adumbratio. Schattenbild. Pázm. Kal. p. 1028.

Árnyék-óra. Solarium, sciatherion. M. A.

Árnyék-óra-mutató. Sciatheras. Gnomon. M. A.

Árnyék-semmiség. Faludi N. A. p. 36.

Árnyék-süveg. Umbella. M. A. L.

Árnyék-szerető fő. Alsine. Csapó.

Árnyék-szék. Cloaca, forica, latrina. M. A. CM.

Árnyék-szék-tisztító. Foricarius. M. A.

Árnyék-szín. Umbraculum. M. A. L.

Árnyék-szolga. Faludi N. U. p. 70.

Árnyék-szolgára szorultt. km.

Árnyék-tartó. Pázm. Pred. p. 556.

Árnyék-tartó-szín. Umbraculum, scena umbrosa. M. A.

Árnyék-vetés. Sciagraphia.

Árnyék-vető. Umbella, umbraculum. M. A.

Árnyék-világ. Faludi E. M. p. 237. Pázm. Pred. p. 1269.

Árnyéka. Ejus umbra. A' haj-szálnak is árnyéka van. km.

Árnyéki. Umbraticus, umbratilis. M. A.

Árnyékol, árnyékolja. Umbrat.

Árnyékolás. Adumbratio.

Árnyékoló. Umbrator.

Árnyékos. Umbrosus. M. A. Umbraticus. CM.

Árnyékosság. Opacitas. M. A. L.

Árnyékoz, árnyékozza. Umbrat, adumbrat, inumbrat. M. A.

Be árnyékozza. Inumbrat, obumbrat. M. A. Praeumbrat. CM.

Árnyékozás. Adumbratio. M. A.

Meg árnyékozza. Adumbrat, inumbrat, obumbrat. M. A.

Árnyékozó hasonlatosság. Pázm. Pred. p. 644.

Árnyékozó viadal. Sciamachia. M. A. L.

Délnek árnyékozója. Umbraculum meridiano. Káldi 34. 19.

Árnyékú. Ligetes árnyékú berkek. Prágai. p. 122.

ÁROK. Fossa, fovea. M. A.

Árok F. Ung Vben.

Árok' alja. E. F. Doboka Vben.

Árok-béllés: Árok' oldalainak föl hányása, párkányoztatása. Sz. D.

Árok-fő. Sz. P. Szala Vben.

Árok-szállás. MV. Jászságban.

Ároktó. F. Borsod Vben.

Árka. Ejus fossa.

Árka. F. Aba-új Vben.

Ördög' árka.

Árki. Fovealis.

Árki. Sz. P. Fejér Vben. E. F. Hunyad Vben.

Árkol, árkolja. Vallat, convallat.

Bé árkolja. Pázm. Kal. p. 108. 754. Pred. p. 344. Fossam obducit, fossa secludit. M. A.

Föl árkolja.

Körül árkolja. Circumvallat, fossa circumdat.

Környül árkolja. Circumvallat. M. A.

Meg árkolja. Obvallat. M. A.

Árkolat. Fossatum, scrobs.

Árkolás. Vallatio.

Árkoló. Vallator, fossor foveae.

Árkon kívül Hegy-mester. km.

Árkos. Fossis plenus, scrobes continens v. plagula. S. I.

Árkos. F. Arad Vben. E. F. Három szék Székiben.

Árkos' háza. Sz. P. Szala Vben.

Árkos-tó. F. Arad Vben.

ÁRT, árta. Officit, nocet, se immiscet. M. A.

Bé ártja magát. Faludi N. U. p. 205.

Bele ártja magát. Se immiscet, Immitit. S. I.

Meg árt. A' méreg kostolással is meg árt. km.

Meg árt az te néked. Tibi id male vertet. PP.

Sokba ártja magát. Faludi N. U. p. 164.

Ártalom. Nocumentum. M. A.

Ártalma. Ejus nocumentum.

Ártalmas. Nocens, nocivus, sons, nocuus, noxius, noxiosus. M. A.

Ártalmasan. Nocenter. M. A.

Ártalmaskodik. Faludi N. U. p. 74.

Ártalmasság. Noxia, noxa, nocumentum. M. A.

Ártatlan. Innocens, innocuus, insons. M. A.

Ártatlan bárány. Innocentior Metello.

Ártatlank. Innocentulus. Pázm. Pred. p. 372.

Ártatlankodik. Innocentem agit.

Ártatlankodó. Innocentiae affectator.

Ártatlanság. Innocentia. Az ártatlanságnak csak egy a' szava. km.

Ártatlanul. Innocenter. M. A.

Ártány. Verres, Majalis. M. A. Kan disznó. CM.

Ártányd, ártánd. F. Bihar Vben.

Ártányi. Verrinus. M. A.

Ártás. Pázm. Pred. p. 555. „Nem lécszen ártásunk a' bünök' fulákától.“

Á tó. Nocens, nocivus.

Ártólag. Offensivus. Sz. D.

ÁRBOCZ.

Árbocz. fa. Malus navis. M. A.

Árbocz-fa' tove. Pterna. M. A.

ÁRISTOM.

ÁRISTOM, árístom. Arestum, custodia. PP.

ÁRISTÁL, árístálja. Sub custodiam accipit. Le árístálja.

Meg árístálja. Vajda K. É. 1. K. p. 500. „A' napot az ő sebes futásában meg árístálta Josue.“

ÁRMÁDA.

ÁRMÁDA, ármádia. Exercitus. S. I. Militia armata.

ÁRMÁLIS.

ÁRMÁLIS. Literae armales.

ÁRMÁLISOS nemes ember. Nobilis scutatus. PP.

ÁRON.

ÁRON. t. f. n. Aaron.

Áron' Papjai. Pázm. Kal. p. 904.

Áron' szakállá. Arum vulgare majus. Cs.

ÁRPA.

ÁRPA. Hordeum. Porba búzát, sárba árpa-t kell vetni. km.

Árpa-dara. Ptisana.

Árpa-érő körtvély. Species Pyri, quae tunc maturescit, quando Hordeum. Similia: Búza-érő körtvély, Rozs-érő körtvély, Zab-érő körtvély.

Árpa-fő. Spica hordeacea. M. A.

Árpa-gyöngy, v. gyöngy-árpa. Ptisana margaritarum speciem referens. S. I.

Árpa-kalász. Ather, Spica hordei. M. A.

Árpa-kása. Hordeum fixum, Polenta ptisana. M. A.

Árpa-kenyér. Panis hordeacius.

Árpa-lé. Cremor hordei. S. I.

Árpa-lepény. Polenta. M. A. L.

Árpa-liszt. Polenta. M. A.

Árpa-mag. Granum hordei. M. A.

Árpa-mag' tokja. Glumae. M. A.

Árpa-szem. Granum hordei. S. I.

Árpa-szem-nyomó. Granum. S. I.

Árpa-szem-nyomónyi. Unius grani gravitatem habens. S. I.

Árpa-szilva. Árpával érő szilva. S. I.

Árpa-sör. Bryton, Cerevisia hordeocotta. M. A.

ÁRPÁD. R. Parvum hordeum. 2. Magyar Fejedelem' neve. Arpadus. 3. FF. Baranya és Bihar Vben.

Árpád' nemzetsége. Progenies Arpadi.

Árpád' vére. Sanguis Arpadi, e Progenie Arpadi.

ÁRPÁS. Hordearius. M. A.

Árpás. E. Patak Fogaras Vidékében.
 Árpás. F. Soprony Vben. Sz. P. Somogy Vben.
 Árpás (fölső, alsó). E. FF. Fogaras Vidékében.
 Árpás tó. E. F. belső Szolnok Vben.

ÁRR.
 ÁRR. Subula. M. A.

ÁRTIFIOLA.
 ÁRTIFIOLA. Scorzonera Hispanica. Scorzonera Wurzel, Vipergras. Mitterpacher Rei R. P. 1. p. 503.

ÁRVA.
 ÁRVA. Orphanus, Pupillus. Árva az árva, ha kapufája arany is. km.
 Árva-borjú. Égett töke fekete, árva borju nincs anyja. km.
 Árva-csalány. Urtica minor. M. A.
 Árva-gerlicze.
 Árva-ház. Orphanotrophium.
 Árva-hús. Caro exos. S. I.
 Árva-káka. Scirpus palustris. S. I.
 Árva-leány. Pupilla. M. A.
 Árva-leány' haja. Capillus veneris. Polytrichon, Adianton magnum. M. A. CM.
 Árva-pinty. Fringilla coelebs. Mitterpacher Primae Lineae Hist. Nat.
 Árva' vára. Vár, Árva Vármegyében.
 Árva-vár' alja. ugyanott.
 Árva-Vármegye. Comitatus Arvensis.
 Árva (fehér, fekete, kis). Folyó víz Árva Vben.
 Árva-veréb. Passer solitarius. S. I.
 Árva-viola. Faludi N. A. p. 218. E. M. p. 237.

ÁRVAI. Pupillaris. M. A.
 ÁRVASÁG. Orbitas, solitudo. M. A.
 ÁRVAD. R.
 Árvád' falva. E. F. Udvarhely székében.
 ÁRVÁK' gondviselője. Tutor. M. A.
 Árvák' ispitálja. Orphanodochium. M. A.

ÁS.
 ÁS, ássa. Fodit. A' ki másnak vermet ás, maga esik bele, 's nem más. km.
 Ássa vési. VM. p. 277.
 Alá ássa. Suffodit.
 Által ássa. Transfodit. M. A.
 Be ássa. Infodit. M. A.
 Bele ássa. Infodit.
 El ássa. Defodit. M. A.
 Föl ássa. Effodit, pastinat. S. I. Perfodit.
 Ki ássa. idem. M. A.
 Környül ássa. Circumfodit. M. A.
 Le ássa. Defodit. M. A.
 Meg ássa. Perfodit. M. A.
 Meg ássa a' házat. Suffodit domum. PP.

ÁSADEK. Fossile. Sz. D.
 ÁSAT (név). Fossium, fossatum v. Fodina v. cuniculus. S. I.
 ÁSAT (ige), ásatja. Curat fodi.
 ÁSÁS. Fossio, fossura. M. A.
 Ki ásás. Effossio. M. A.
 ÁSHATÓ. Fossilis. M. A.
 ÁSKÁL. Fodicat. S. I. Faludi N. A. p. 159.
 Áskál vésfél. Faludi U. E. 1. R. p. 117.
 Pázm. Pred. p. 603.
 Áskálás. Fodicatio.

Áskálódik. Alterius destructionem quaerit. S. I.
 Áskálódás. Subfodicatio.
 Áskálódó. Subfocator.
 ÁSOGAT, ásogatja. Fodicat. M. A.
 Ásogatás. Fodicatio.
 ÁSOTT. Fossilis, Fossitius*, Fossus. M. A.
 Ásott halom. Telek Csongrád Vben.
 Be ásott. Infossus. M. A.
 El ásott. Defossus. M. A.
 Ki ásott. Effossus, Erutus. M. A.
 ÁSÓ. Rutrum, it. Fossor, fodiens. M. A.
 El ásó. Defodiens, Defossor. M. A.
 Ásó lapát. Pala, Bipalium, Ama. PP.
 Ásó kapa.
 Kut-ásó. Putearius. NC. p. 293.
 * Sír-ásó. Vespillo. NC. 295.

ÁSOVÁNY. Patak. ex metalibus anni 1579. Schwartner Dipl. Tab. 3. Nro. 1.
 ÁSVÁNY. Fossile, Metallum, Minera. S. I. Sz. D.
 Ásvány. FF. Győr és Ung Vben.
 Ásvány-hegyek. Montes metalliferi, Tractus montanus. S. I.
 Ásvány-kő. Lapis fossilis. Sz. D.
 Ásvány-szén. Carbo fossilis. Sz. D.
 Ásványos. Fossilis, Mineralis. S. I.

ÁSÍT.
 ÁSÍT (á's-it). Oscitat, oscitatur. Ásítznak az agarak, jó nyúlászat lécsen. km.
 Reá ásít. Inhiat. M. A.
 ÁSÍTÁS. Oscitatio. M. A.
 Ásításra kényszerítő nyavalya. Oscedo. M. A.
 ÁSÍTÓZIK. Oscitat.
 Ásítózik valamire. Ambient, concupit, Aspirat. S. I.
 Ásítózás. Oscitatio.
 Ásítózó. Oscitans.
 ÁSÍTÓ. Oscitans. Pázm. Pred. p. 458.
 Ásító unalom. Faludi T. É. p. 153.
 ÁSÍTVÁ. Oscitanter. M. A.

ÁSPIS.
 ÁSPIS Kigyó. Aspis. M. A.

ÁSZOK.
 ÁSZOK. Temo, Pertica, publica, Palus. M. A. Kántár-fa, láb-fa, hordó alá való fa. Sz. D.
 Ászok-talp. Anconiscus. CM. M. A.

ÁT.
 ÁT. L. ált' által, átal.
 ÁTA: F. Baranya Vben.
 Áta-botába. Huc illuc.
 ÁTALAG. Batus, Doliolum. M. A. Tinnia. CM.
 ÁTAL, átalja. L. ÁLTAL, általja.
 ÁTKA. Sz. PP. Békes és Bihar Vben.
 ÁTOK. Maledictum, Maledictio, Anathema. M. A. Lé tartja a' szolgát, szitok, átok a' gazdát. km.
 Átok alá vetette. Interdictio subjeit.
 Átok' háza. Sz. P. Kis Kunságban.
 Átok-hozó. Zvonárics. 1. R. p. 412.
 Átok-víz. Num. 5. v. 13. 27. Pázm. Pred. p. 246.
 * Atyai átok. Maledictio paterna. Pázm. Pred. p. 216.
 Egyházi átok. Anathema.
 Paradicsomi átok. Faludi N. E. p. 163.

Átka. Ejus maledictum. Szülcidnek átka ostort fonyhat nyakadra. km.
 Átkos. Junctum cum maledicto.
 Átkos mondás. Bíró Márton. Micae p. 64.
 Átkoz, átkozza. Maledicit, anathematizat, execratur, detestatur. M. A.
 Átkozton átkozza. Zvon. 1. R. . 861.
 El átkozza. Diris devovet.
 Ki átkozza. Excommunicat. S. I.
 Meg átkozza. Anathematizat. M. A.
 Átkozat. Faludi T. É. 152. „Az égnek átkozatja.“
 Harag' átkozatja. Faludi E. M. p. 249.
 Átkozás. Detestatio, execratio, improbatio, maledictio. M. A.
 Átkozott. Execrabilis, execratus, maledictus. M. A.
 Átkozott a' hal a' harmadik vízben. km.
 Átkozott szem volna, ki rajta-nem kapna. km.
 Isten átkozta túske. Spina, Tribulus.
 Átkozó. Maledicens, execrans.
 Átkozódik. Execratur, conviciatur, maledictis incessat. M. A.
 Átkozódik mint a' kerek törött Kocsis. km.
 Átkozódás. Maledicentia, execratio. M. A.
 Átkozódó. Maledicus. M. A.
 Átokra méltó. Detestabilis. M. A.

ÁTOS.
 Átos' falva. E. F. Maros Székében.

ÁZIK.

ÁZIK. Humescit, madescit, humefit, madefit. S. I.
 Által ázik. Permadet.
 Be ázik. Perpluit, humore transmissomadefit.
 El ázik. Faludi N. E. p. 222.
 Föl ázik.
 Ki ázik.
 Meg ázik. Commadet, macerescit. M. A.
 El jön az az üdö, melyben meg ázik a' tüdő. km.
 Öszve ázik. Permadet.

ÁZALÉK. Obsonium. PP. Leves eledel, valamit az ember kenyérral eszik. Egy kevés ázaléket enni. Sz. D. Ázaléket sem kap. Hallottam Bobán 1823. 9ber 24.
 Ázalékos. Jurulentus. M. A. L.
 Ázalékos éték. Sz. D.
 ÁZÁS. Madefactio.
 ÁZOTT. Humigatus, humidus, macidatus. M. A.
 Ázott vendég. Bene epulatus. S. I.
 El ázott étel.
 ÁZTAT, áztatja. Humectat. M. A.
 Be áztatja. Macerat.
 El áztatja.
 Meg áztatja. Humectat. M. A.
 Áztatás. Humectatio, maceratio.
 Áztatott. Humectatus, maceratus.
 Áztató. Locus, ubi aliquid maceratur.
 Kender-áztató. Lústos, mint a' Kender-áztató. Dug. km. 1. R. p. 226.
 Len-áztató.
 ÁZTOGAT, áztogatja. Saepius humectat. Föl áztogatja.
 Áztogatás. Iterata humectatio, maceratio.

M u t a t ó

(B-ből.)

B_A.

BA.

BAB. Baba, Babba, Babi, Babirkál, Babja, Batka, Babbó, Babocs, Babócs, Babod, Babona, Babonya, Babos, Baboz, Babót, Babrál, Babsa, Babug, Babus.

BABÉR.

BABUK. Babukkol.

BACZ, Bacza, Baczka, Baczon, Baczónak.

BACS. Bacska, Bacsó, Baczó.

BAD. Badá, Badacs, Badon.

BAG. Bagd, Bagod, Bagoly, Baglya, Bagonya, Bagos, Bagóta, Bagzik, Bagó.

BAGARIA.

BAGÁZSIA. Bagázsiás.

BAGY, Bagyk, Bagyon.

BAH, Bahony.

BAJ, Baja, Bajcz, Bajcs, Bajka, Bajló, Bajm, Bajna, Bajnok, Bajod, Bajonta, Bajos, Bajót, Bajsa, Bajta.

BAJOR.

BAJUSZ, Bajuszos.

BAK, Baka, Bakalló, Bakancs, Bakács, Bakdácsló, Baki, Bakik, Bakja, Bakod, Bakog, Bakol, Bakony, Bakos, Baks, Bakta, Baktat, Bakti, Bakúl, Bakzik.

BAL, Bala, Balajt, Balaton, Balfasz, Balita, Balka, Ball, Balog, Balota, Balsa, Balság, Balta, Balúl, Balyokás.

BALÁS.

BALIN.

BALON.

BALSAM, Balsami, Balsamos, Balsamoz.

BAMBA, Bambázkodik.

BAN.

BANDA.

BANDSA.

BANGÓ.

BANKÓ.

BANYA.

BAR. Baracs, Baresa, Barka, Barót.

BARABÁS.

BARABOLY.

BARABORA, Baraborás.

BARACZ, Baraczk.

BARANYA.

BARÁT, Barátkozik, Barátság.

BARÁT, Baráti, Barátka, Barátos.

BARÁZDA, Barázdál, Barázdás.

BARB, Barba, Barbac.

BARBÉLY, Barbélyiség.

BARCZ, Barcza, Barczag.

BARLANG, Barlangos.

BAROM, Barmod, Barmos, Baromság, Barmúl.

BARN, Barna, Barnag, Barnít, Barnót, Barnúl.

BART, Barta, Bartos.

BASA, Basaság.

BAZSA.

BAZSALIKOM.

BAT, Bata, Batonya, Batos.

BÁ.

BÁB, Bába, Bábozca, Bábolna, Bábony, Bábos, Bábo.

BÁ CZ, Bácsa.

BÁCS, Bácsa, Bácska.

BÁDGYIK, Bádgyad, Bádgyaszt, Bádgyúl.

BÁDLÁN.

BÁDOG, Bádogos.

BÁG.

BÁGY, Bágog, Bágion.

BÁJ, Bájol, Bájos.

BÁK, Báka, Bákór.

BÁL, Báló, Bálvány.

BÁLINT.

BÁLIS.

BÁLM, Bálmos.

BÁLY, Bályog.

BÁM. Bámász, Bámit, Bámúl.

BÁN, Bána, Bánát, Bánd, Bánk, Bánok, Bános, Bános.

BÁNÍK, Bánadalom, Bánat, Bánás, Bánkodik, Bánó, Bánt.

BÁNYA, Bányász, Bányol.

BÁR, Báran, Bárgyu.

BÁR, Bárcs, Bárd, Bárka, Bárod.

BÁRÁNY, Bárányd, Bárányos, Bárányozik.

BÁRSONY, Bársonyos.

BÁRZING.

BÁST, Bástya.

BÁT, Bata, Bátka, Bátöny, Bátor.

BÁTY. Bátya, Bátyok, Bátyú.

BE.

BE.

BEB, Bebeg.

BECZ, Becze, Beczkó, Beczü.

BECS, Becse, Becske, Becsó.

BED, Bede, Bedecs, Bedeg, Bedelő, Bedő.

BEG, Bege, Begecs.

BEJ, Bejcz, Beje.

BEK, Beke, Bekecs, Bekekó, Bekeny, Bekölcz, Bekes, Beket.

BEL, Bele, Beled, Belencs, Beles. Belesz, Belje, Beljebb, Belől, Belső.

BELE CZK.

BELEZNA.

BELÉND, Beléndes.

BEN, Bendő, Bengé, Benk, Benn, Benta.

BENEDEK.

BENGY, Bengyel, Bengyele.

BER, Bere, Berég, Berek, Berke, Beremend, Berve.

BERBE, Berbécs, Berbétél.

BERDÓ.

BERET, Beretke, Berettyó.

BERHE.

BERGÁMOT.

BERNÁT.

BERNYÁK, Bernyákol.

BERTALAN.

BERTÓLT.

BERVÉNG.

BERZEN, Berzencze, Berzenget, Berzenkedik, Berzent.

BES, Bese, Beseny, Besnyő.

BESTYE.

BESZ, Beszdéd, Besze, Beszke.

BESZTER, Besztercze.

BETEG, Betegedik, Betegen, Beteges.

Betegít, Betegség, Betegszik, Betegül.

BETYÁR, Betyárokodik, Betyáros.

BETLEN.

BEZZEG.

BÉ.

BÉ, Béget.

BÉB, Béba, Bébes, Bébicz.

BÉ CZ.

BÉCS, Bécsi.

BÉD.

BÉG, Béga.

BÉK, Béke, Békes, Békit, Béketlen, Békség, Békül.

BÉKA, Békás.

BÉKÓ, Békől, Béköz.

BÉL. Béle, Béles, Béll, Bélték, Bélú, Bélye, Bélyeg.

BÉLA.

BÉNN. Béna, Bénnit, Bénnül.

BÉNY. Bénye.

BÉR. Bére, Bérel, Béres.

BÉRCZ, Bérczes.

BÉRÉTRA.

BÉRMÁL, Bérmálatlan, Bérmálás, Bérmáló.

BÉT, Béta.

BI.

BIA.

BIAL.

BIB. Bibe, Bibelődik, Bibircsó, Bibirkél.

BIBASZ.

BIBLIA.

BIBORCZ.

BICZ, Biozeg, Biczczen.

BICS, Bicsé, Bicske, Bicskia.

BICSAK, Bicsaklik.

BIGY, Bigyer, Biggyed, Biggyeszt.

BIHAR, Biharcz, Biharó.

BIKA, Bikács, Bikád, Bikál.

BIKZIS.

BIKLA.

BIKÓ.

BILAK.

BILINCS, Bilincsel, Bilincses, Bilincsez.

BILING.

BILL, Bille, Billeg, Billen, Billke.

BILLIKOM.

BIMBÓ.

BINDÁSZ.

BINCZK, Binczkel, Binczkes.

BINCS.

BINGYÓ.

BIRBITÉL.

BIRKA, Birkás.

BIRKE.

BIRS.
BIZS, Bizseg, Bizserég.
BISZKE.
BISZMUT.
BIT, Bi a, Bitang, Bitol, Bitó, Bitva.
BIZONY, Bizonygol, Bizonyít, Bizonyja, Bizonykodik, Bizonyodik, Bizonyol, Bizonyos, Bizonyoz, Bizonyosság, Bizonytalan, Bizonyúl.
BIZZ, Bizzu.

BÍ.

BÍBOR, Biboros.
BÍR, Bira, Birakozik, Birás, Birdogal, Birkozik, Birkodalom, Bíró, Birság, Birtók.
BÍZIK, Bizakodik, Hízás, Bizgat, Bizardalom, Bizó, Biztat, Bizton, Biztos, Bizvást.

BO.

BOB, Boborcsó, Bobos, Bobostya.
BOCZ, Boczor.
BOCS, Bocsa, Bocsát, Bocska.
BOCSKOR, Bocskoros.
BOD, Boda, Bodak, Bodocs, Bodog, Boddolló, Bodolya, Bodony, Bodor, Bodos, Boddó.
BODZA, Bodzás.
BOÉR.
BOG, Boga, Bogas, Bogoz.
BOGAR, Bogárd, Bogaras, Bogarász, Bogáros, Bogározik.
BOGLÁR, Bogláros, Boglároz.
BOGNÁR.
BOGRÁCS.
BOGY, Bogyá, Bogyol, Bogyó.
BOH, Boha, Bohold, Bohó.
BOGYISZLÓ.
BOGYOSZLÓ.
BOJT, Bojtor, Bojtos, Bojtozik.
BOK, Boka, Bokancs, Bokod, Bokolyó, Bokor, Bokréta.
BOKÁL.
BOL, Bold, Bolmány, Bolog, Bolond.
BOLDIZSÁR.
BOLGÁR.
BOLHA, Bolhás, Bolhász, Bolház.
BOLHÓ.
BOLY, Bolya, Bolyog, Bolyk, Bolyok, Bolyom, Bolyong, Bolyos, Bolyó.
BOM, Bomlik.
BOMBA.
BON, Bona, Boncz, Boncs, Bong, Bont.
BONY, Bonya, Bonyha, Bonyolódik.
BOR, Bora, Boros, Boroz.
BORBÁLA.
BORBAT.
BORBÉLY.
BORBOLA.
BORD, Borða, Bordély, Bordicza, Bordos, Bordó.
BORGONYA.
BORJU, Borjus, Borjuzik.
BORNÓT.
BORONA, Boronál.
BOROSTA, Borostál.

BOROSTYÁN. Borostyános.
BOROSZLÓ.
BOROTVA, Borotvál, Borotvás.
BORS, Borsá, Borsad, Borsod, Borsol, Borsos, Borsoz.
BORSÉTA.
BORSÓ, Borsós, Borsózik.
BORZ, Borzad, Borzas, Borzaszt, Borzogat, Borzongat.
BORZA.
BOSNYA, Bosnyák, Bosnyaság.
BOZS, Bozsod, Bozsok, Bozsva.
BOSZ, Boszon, Boszorkány, Boszú.
BOT, Bota, Botk, Botlik, Botol, Botor, Botos, Botoz.
BOZ, Boza, Bozog, Bozok, Bozolnok, Bozont, Bozos, Bozót, Bozul.

BÓ.

BÓB, Bóbiskol, Bóbíta, Bóbos.
BÓCZ, Bócza.
BÓCS, Bócsa.
BÓD, Bóda, Bódit, Bódog, Bódor, Bódúl.
BÓK, Bóka, Bóklál, Bókol, Bókony.
BÓL, Bólint, Bólog.
BÓNÉ.
BÓR.
BÓT, Bótos, Bótoz.

BŐ.

BŐCS, Bőcse, Bőcsedelem, Bőcsmér, Bőcsös, Bőcstelen, Bőcsü.
BŐD, Bőde, Bődes, Bődöge, Bődöny.
BŐF, Bőffen, Bőfög.
BŐG, Bőgellő, Bőgöd, Bőgöly, Bőgöz, Bőgre.
BŐGY, Bőgye, Bőgyös, Bőgyü.
BŐH, Bőhöny.
BŐJT, Bőjti, Bőjtől, Bőjtös.
BŐK, Bőkös, Bőkődöz, Bőke, Bőket, Bőkés, Bőkken, Bőköny, Bőkó.
BŐL, Bőlgén, Bőlkény, Bőliny, Bőlömből, Bőlön, Bőlöny, Bőlse.
BŐLCS, Bőlcse, Bőlcsekedik, Bőlcse, Bőlcseke.
BŐMB, Bőmből.
BŐND, Bőndő.
BŐNG, Bőngész, Bőngét.
BŐR, Bőrcs, Bőrdöcze, Bőrgönd, Bőrkös, Bőrmény, Bőrólló, Bőrsza, Bőrszöny, Bőrvély, Bőrzöncze.
BŐRBÖNCZE.
BŐRHE.
BŐRTÖN, Bőrtönös.
BŐS, Bősövény, Bőstörködik.
BŐZSE.
BŐSZ, Bőszény, Bőszörmény, Bősztör.
BŐT, Bőte, Bőtte, Bőkő, Bőkődik, Bőtyök.
BŐTÜ, Bőtüz.
BŐZ, Bőzöd, Bőznye.

BŐ.

BŐ, Bőd, Bőny, Bős, Bőség, Bőve, Bővebb, Bővelkedik, Bőven, Bőves, Bővit, Bővség, Bővül.
BŐCSÓ, Bőcsobeli, Bőcsös, Bőcsőztet.

BŐG, Bőget, Bőgés, Bőgöly, Bőgő.
BŐR, Bőre, Bőrke, Bőrod, Bőröl, Bőrös, Börtelen, Bőrzik.
BŐSZ, Bőszül.

BR.

BRASLÓ.
BRASSÓ.
BRASZLÓ.
BREKEKE, Brekekél.
BRENZA.
BREVIÁR.
BROSA.
BRÚG, Brugatyó, Brúgó.

BU.

BUCZ, Bucza, Buczkó, Buczló, Buczó.
BUCS, Bucsa, Eucsa, Bucsony, Bucsota, Bucsu.
EUDA, Budai.
BUF, Bufa, Bufti.
BUGY, Bugygyan, Bugyka, Bugykos, Bugyog, Bugyola, Bugyorong.
BUJIK, Buja, Bujás, Bujdoklik, Bujdosik, Bujkál, Bujna, Bujó, Bujt, Buvák, Buvár, Buvo.
BUK, Bukik, Bukás, Bukáz, Bukdogál, Bukdol, Bukdoklik, Bukdosik, Bukkan, Bukla, Bukorvány, Bukó, Buktat.
BULI, Bulikol.
BULY, Bulya.
BUNDA, Bundás, Bundáz.
BUNKÓ, Bunkóc, Bunkós.
RUR, Bura, Burdó, Burgonya, Burít, Burján, Burogat, Burok, Burong, Burúl.
BURI, Burikol.
BURKUS.
BURNÓT.
BUSA.
BUT, Buta, Butit, Butúl.
BUZ, Buzad, Buzd, Buzg, Buzma, Buzogány, Buzong.

BÚ.

BÚ, Búja, Bús, Búalan, Buvall.
BÚB, Búbor, Búbos, Búboz.
BÚG, Buga, Bugacz, Buglya, Bugolya.
BÚG, Bugás.
BÚTYOR.
BÚZA, Búzás, Búzáltan.

BÜ.

BÜD, Büdös.
BÜK, Búke, Búkk, Búkös, Búks.
BÜS, Büsü.
BÜSZ, Búszhódik, Búszit, Búszke, Búszódik, Búszós.
BÜT, Bütös, Bütü.

BÜ.

BÜ, Bűvöl, Bűvös.
BÜN, Bűne, Bűnhődik, Bűnös, Bűntelen, Bűntet, Bűntül.
BÜZ, Búze, Búzel, Búzhít, Búzlel, Búzöl, Búzós, Búzü.

B.

BA.

BA, BE. Sunt suffixa indicantia motum in locum, ut: Városba indultt, kutba esett. kertbe mentt.

BAB.

BAB. Faba. Babot sem levéért főzik. Papyri fructus non postulat magnam spicam. M. A.
 Bab - arcz. F. Baranya Vben.
 Bab - bőr. Siliqua. M. A. L.
 Bab' feketéje. Hilum. M. A.
 Bab-feketényi. Valde exiguus. Eszterházi Tamás. Hunn. ford. p. 402.
 Bab - féreg. Mida, midas, midamiops. M. A.
 Bab - karó.
 Bab - korpa. Fabaginum acus. NC. p. 35.
 Bab - levelű fű. Fabaria, telephium. M. A.
 Bab - leves. Jus fabarum.
 Bab - liszt. Lomentum. PP.
 Bab - lyuk. F. Bereg Vben.
 Bab - pogácsa. Fabacia. M. A.
 Bab' segge. Hilum. S. I.
 Bab - szalma. Fabaginum acus.
 Bab - szár. Fabale. M. A.
 Bab - szedés. Collectio fabarum.
 Bab' tokja. Bucea. M. A. Bab toka. CM.
 Bab - ültetés. Satio fabarum.
 Disznó - bab. Faba major recentiorum. Saubohnen.
 Fejér bab. Faba alba.
 Fekete bab. Faba nigra.
 * Görög - bab. Foenum Graecum.
 Kakas-monyú bab.
 Lőcsei bab. Faba Lentoviensis.
 Sárga bab. F. flava.
 Tarka bab. F. variegata.
 Török-bab. Pisum graecum. NC. p. 47.
 Isopyron. CM. Smilax. CM.
BABA. Infantulus.
 Édes babám.
 Babád. Sz. P. Pest Vben.
 Babáz: gyermeket szül.
 Meg babázott. Partu levata est.
BABBA. Szép, csecse, így szólnak a' kisdedeknek. Sz. D.
BABI. Fabaginus, Fabalis, Fabarius. M. A.
 Babi. E. Hegy belső Szolnok, és Doboka Vkben.
BABIRKÁL: bibirkél, valamin. p. o. fején motoz, marizgál. Sz. D.
BABJA. Ejus Faba.
 Szent Ignác' babja. Faba S. Ignatii.
BABKA. Obulus, Semidenarius hungaricus. S. I. Moneta haec externa invaluit sub Ludovico II. teste Art. 37. Anni 1526.

BAEKÓ. F. Trencsén Vben.
BABOCS.
 Babocsa. E. F. közép Szolnok Vben.
BABÓCS. Bab - nagyságú bogár' neme, melly a' lovakat meleg nyáron igen csipi.
 Babócsa, Babelcsa. MV. Somogy Vben.
BABOD. Sz. P. Somogy Vben.
BABONA. Superstitio, Fascinum. M. A.
 Babona - gonoszság. Faludi N. E. p. 142.
 Babonál, babonálja. Fascinat. M. A.
 Meg babonálja.
 Babonálás. Incantatio, Fascinatio. M. A.
 Babonaság. Superstitio, Incantatio.
 Babonás. Superstitiosus. M. A.
 Babonás Aszszony. Pharmaceutria, Sarga, Venefica. M. A.
 Babonás Borbitélés. Zoroastri Susurri. M. A.
 Babonásan. Superstitiose. M. A.
 Babonáság. Pázm. Kal. p. 487.
 Babonáskodik. Csuzi Tromb. p. 65.
 Babonáskodás. Zvonárics 1. R. p. 537.
 Babonáz, Babonázza. Fascinat. M. A.
 Meg babonázza. Pázm. Pred. p. 881.
 Babonázás. Fascinatio. Pázm. Pred. p. 760.
 Meg babonázás. Incantatio. M. A.
 Babonázat. Fascinum.
 Babonázott. Fascinatus, superstitionibus infectus, irretitus. M. A.
 Babonázó. Faludi T. E. p. 287.
BABONYA. Sz. P. Bihar Vben.
BABOS. Fabius, fabis abundans, it. maculosus, variegatus.
 Babos bőrök. Conium maculatum, Cicuta major: S. I.
 Babos föld. Calidrum. M. A.
 Babos ló. Equus maculosus.
BABÓT. FF. Soprony, és Győr Vkben.
BABOZ, babozza. Maculis notat, adspersit. S. I.
BABRÁL, idem ac babirkál. Sz. D.
BABSA. F. Temes Vben.
BABUG. Papilla. M. A. Csöcs' bimbója. CM.
 Babugos. Papillatus. M. A.
BABUS, babós, bubus. Gyermekek vár, Manducus. Sz. D. S. I.
BABÉR.
BABÉR. Laurus fának gyümölcse. Lippai Calend. Oeconom. p. 15.
BABUK.
BABUK. Upupa, Epops. M. A.
 Szar-babuk. idem. Aut rectius Szarbak. NC. p. 163.

BABUKKOL. Baubat, Baubatur. M. A. CM.

BABUTA. idem.

BACZ.

BACZ.
 Bacz' ala. (Bacz' alja) Völgy, Marmaros Vben.
BACZA. Ostoba, bászli. Hallottam 1816. Jun. 28.
BACZKA.
 Baczka-madaras. E. F. Maros Székében.
BACZON. t. h. n. Erdélyben.
BACZÓNAK, Sz. P. Szala Vben.

BACS.

BACS.
BACSKA.
 Bacska' falva. F. Nyitra Vben.
BACSKÓ. F. Zemplin Vben.
BACSO.
 Bacsó-lam. F. Hont Vben.

BAD.

BAD.
BADA.
 Bada' falva. F. Vas Vben.
BADACS.
 Badacson. Nevezetes Hegy Szala Vben.
 Badacson. E. F. Kraszna Vben.
BADON.
 Badon' fa. F. Vas Vben.

BAG.

BAG.
 Bag. F. Pest Vben.
BAGD.
 Bagd. F. Bihar Vben.
 Bagdás.
 Bagdáscol a' nyúl, midőn lassan lassan ugrádozik.
BAGOD. (alsó, felső) FF. Szala Vben.
BAGOLY. Bubo, noctua, ulula. M. A. Bagoly is bíró barlangjában. km.
 Bagoly-borsó. Cicer. M. A.
 Bagoly - eb, fürtös eb. Canis villosus. S. I.
 Bagoly' falva. E. F. Kraszna Vben.
 Bagoly-hús. Így nevezik a' szegény Legények, azt a' zsíros dohányt, melly a' pipázás után a' pipa' fenekén marad.
 Bagoly-söveg. Pescium, pileus pellitus. S. I.
 Bagoly-vár. Bagó-vár, Major Győr Vben.
 * Éjjeli bagoly. Bubo nocturnus.

Füles bagoly. *Asio*, *Noctua aurita* NC. p. 153. it. Így nevezték József Császár idejében az úgy nevezet auscultans-t.
 Bagolyúl huhogat. *Cucubat*. M. A. A' Baglyokkal huhogass, a' verebekkel csiripelj. km.
 Bagolya. F. Somogy Vben.
 Baglyacs. Törpe bagoly. *Noctua minima*, *Strix funerea*, *Passerina*. S. I.
 Baglyos. *Noctuis abundans*. it. *Impexus hispidus*. CM.
 Baglyos fő. *Caput impexum*, *crines incompositi*. S. I.
 Baglyoson ne hagyja fejét. Pázm. Pred. p. 1153.
 Baglyász. *Noctuas capit*.
 BAGLYA (Bagoly a'?) *Acervus, cumulus foeni*. M. A.
 Baglya-szcna. *Meta foeni, cumulus, et acervus foeni*. M. A.
 Baglyád. F. Szala Vben.
 Baglyás. *Incompositus, incomtus*. M. A. it. *Acervatus, cumulis abundans*.
 Baglyás. Sz. P. Somogy Vben.
 Baglyás' alja. F. Nógrád Vben.
 Baglyáson. *Incomposita*. M. A.
 Baglyáz. Baglyázza. Baglyába rakja.
 Baglázó. VV. L.
 BAGONYA. FF. Hont és Szala Vkben.
 BAGOS. FF. Bihar, és Szabolcs Vkben. E. F. Kraszna Vben.
 BAGOTA. FF. Baranya és Komárom Vkben.
 BAGZIK, Bagozza. *Subat, catulit*. M. A. A' tűz is börtön bagzik. km. Őszve bagozza (gyömözi) az ágyat.
 Bagzás. *Catulitio, subatio*. M. A. *Initus*. CM.
 Bagzó. *Catuliens*. A' bagzó ebnek sok lyukja vagon. km.
 Bagzódik. *Catulit, subat*. M. A.
 Bagzódás. *Catulitio*. M. A.
 BAGÓ. idem ac Bagoly.
 Bagó-vár. Major Győr Vben.

BAGARIA.

EAGARIA. *Lorum, Loramentum*. M. A. *Corium Russicum, bulgaricum*. S. I.
 Bagaria-bőr. *Corium bulgaricum*.
 Bagaria-szj. *Loramentum russicum*.

BAGÁZSIA.

BAGÁZSIA. *Impedimenta, vasa, sarcinae*.
 Bagage. S. I.
 BAGÁZSIÁS szekér.

BAGY.

BAGY. Tó Szabolcs Vben.
 BAGYK. (Batyk) F. Szala Vben.
 BAGYON. F. Nógrád Vben.

BAH.

BAHONY. F. Posony Vben.

BAJ.

BAJ. *Certamen, lucta, v. Molestia. Afflictio*. Kis bajt kerültt, nagyobbba esett. *Fumum fugiens incidit in flammam*.
 Baj. FF. Bihar, Komárom, és Szabolcs Vkben.

Baj-fa. Bajnok-fa, Borostyán-fa. *Laurus nobilis*. S. I. Sz. D.
 Baj-fa-bogyó. *Baccae lauri*. S. I.
 Baj-falu. F. Szatmár Vben.
 Baj-fű. *Laurus alexandrina*. NC. p. 41.
 Baj-fű. *Botrys*. Cs.
 Baj-hely. *Palaestra. Arena*. S. I.
 Baj-játék. *Ludus gladiatorius*. S. I.
 Baj-kincs. *Brabeum*. S. I.
 Baj-koszorú. *Laurea*. S. I.
 Baj-szerző. *Molestiam facessens*. S. I.
 Baj-társ. *Commilito, socius aerumnae*.
 Baj-viadal. *Lucta, Agon, Decertatio. Duellum, pugna, certamen*. M. A. Pázm. Kal. p. 219.
 Baj-vias. R. *Athleta, Pugil*. S. I.
 Baj-vivás. *Dimicatio, Decertatio, Duellum*. V r a n c s i e s. Káldi 2. Tim. 2. 5.
 Baj-vivó. *Pugnator, Pugil, Athleta*. M. A.
 Baj-vivó hely.
 * Haj baj.
 BAJA. *Molestia ejus*. Nincs semmi baja.
 Baja. MV. Bács Vben.
 Baján.
 Baján' háza. FF. Vas, Szatmár, és Ung Vkben.
 BAJATLAN. *Non afflictus, non molestatus*. Sz. D.
 BAJCZ.
 Bajcza. E. F. Hunyad Vben.
 BAJCS (Kis, nagy) FF. Győr Vben.
 Bajcsa. F. Szala Vben.
 BAJJAL. *Cum difficultate*.
 Bajjal-járó. *Difficilis, molestus*. S. I.
 Bajjal lesz valami belőle.
 Nagy ajjal bajjal. Vajda K. É. 1. k. p. 602.
 Nem kevés ajjal bajjal Vajda 3. k. p. 421.
 BAJKA. F. Bars Vben.
 BAJLÓ.
 Bajlódik. *Luctatur, Luctitatur, conflictatur*. M. A.
 Bajlódás. *Conflictatio, Luctatio*. M. A.
 BAJM, bajom.
 Ba. om. t. h. n. Bihar, és Somogy Vkben.
 Bajmólódik. *Conflictatur, molestatur*. S. I.
 Bajmólódás.
 Bajmócz. MV. Nyitra Vben.
 BAJNA. F. Esztergom Vben. MV. Nyitra Vben.
 BAJNOK. *Athleta Palaesticus, Palaestrites, Agonita*. M. A.
 Bajnok-mester. *Heroldus*. Faludi T. É. p. 18.
 Bajnok-társ. *Collector, Commilito*. S. I.
 * Ököllet küszködő Bajnok. *Pugil*. M. A.
 Bajnoki. *Palaesticus, Athleticus*. M. A.
 Bajnoki bátorság. Faludi T. É. p. 19.
 Bajnoki gyakorlás.
 Bajnoki gyakorló hely. *Palaestra*. M. A.
 Bajnokos.
 Bajnokoskodik. *Dug. Köz. 1. R. p. 105*.
 Bajnokoskodás. *Pugillatio*. M. A.
 Bajnokság. *Athletica, Pugillatus*. M. A.
 Bajnokül. *Athletice, Pugilice*. M. A.
 BAJÁR (Bojár) Bajnok. *Nic. Oláhi Hung.* p. 58.
 BAJOD: Ló-tetű féreg. Sz. D.
 BAJONTA. Csárda Bihar Vben.
 BAJOS. *Difficilis, molestus*. M. A.
 Bajos akadék. Faludi E. M. p. 237.

Bajos dolog.
 Bajos ember. *Morosus*. PP.
 Bajos nehéz. *Scrupulosus, operosus*. PP.
 Bajoskodik. *Afflictatur*. Vajda. K. É. 1. K. p. 49. 2 k. p. 91.
 BAJÓT. F. Esztergom Vben.
 BAJRA híja. *Provocat*. M. A.
 Bajra hívás. *Provocatio, Expostulatio*. M. A. CM.
 Bajra hívó. *Provocator*. M. A. CM.
 BAJSA. F. Bács Vben.
 BAJT áll. *Persistit in certamine, depugnatus*. M. A.
 Bajt ví. *Decertat, depugnatus*. M. A.
 BAJTA. F. Hont Vben.

BAJOR.

BAJOR. Bavarus.
 Bajor. F. Sáros Vben.
 Bajor Ország. *Bavaria*.
 Bajor szőlő. *Lageos*. M. A. Elő éró szőlő.
 Uva *Bavarica, uva praecox*.
 Bajor-vágás. F. Sáros Vben.

BAJUSZ.

BAJUSZ, hajucz. *Tittex, Mystax, Mustax*. M. A. PP.
 Félre bajusz, jön a' szakály. km.
 BAJUSZOS. *Mystacatus*. Pázm. Pred. p. 218.
 BAJSZÚ.
 Kése bajszú. *Varii coloris mystaces habens*.
 Vörös bajszú.

BAK.

BAK. *Hircus, Capricornus*. M. A.
 Bak. Bizonyos hely a' kocsi' elején, és utólján. Sz. D.
 Bak. F. Szala Vben. Sz. P. Tolna Vben.
 Bak-arasz: clő-arasz. Nagyváthi G. Aszszony p. 154.
 Bak' ára. Meg itták a' bak' árát. km.
 Bak-bűz. *Foetor hircinus*. M. A.
 Bak-bűz az emberen. *Foetor subalaris*. PP.
 Bak-bűzű. *Hircosus*. M. A. CM.
 Bak-ér. Ér Pest Vben.
 Bak' falva. E. F. Három szék Székében.
 Bak-fitty: Buk fencz, hengeri bucz. Sz. D.
 Bak-fű. *Betonica*. Cs.
 Bak-gedő. *Dugonics Köz mondási*. p. 1. 213.
 Bak-gyomor-fű. *Epar Hirci*. M. A.
 Bak' háza. Sz. P. Somogy Vben.
 Bak-lovas. *Csuzi*. Tromb. p. 280.
 Bak-páva: Him-Páva. Sz. D.
 Bak-szakállú fű. *Barba hirci, Tragopogon*. PP.
 Bak-szarvú fű. *Foenum graecum*. PP.
 Bak-szán. Sz. D.
 Bak-szekér: mélyet játékra csinálnak magoknak a' gyermekek vesztőből. Nehezen lesz abból bak-szekér. km.
 * Azon egy bakot nyuzza. *Ogannit*. CM.
 Kecské-bak. *Ugrál, mint a' Kecské-bak*. km.
 BAKA (alsó, felső, kis, nagy) FF. Hont és Szabolcs Vkben. *Kurta, mint a'*

Baka köpönyeg. Dug. km. 1. R. p. 226.
 Baka. Typha. Clava palustris. Cs.
 Baka-bánya. Sz. K. V. Hont Vben.
 Baka-csin. Bizonyos szövet.
 Baka-mező. F. Krassó Vben.
 Baka-szállás. Telek Tolna Vben.
 Bakán. Sz. P. Vas Vben.
 Bakáz. Vertitur, volvitur, volutatur.
 S. I. Buk fenczez. Sz. D.
 BAKALLÓ. A' csizma' száráról hosszan
 le fityegő gomb-kötő munka, melly
 egykor módi volt viselni.
 BAKANCS. (Bakkancs PP.) Calceus Pedi-
 tum.
 Bakancsa. Ejus calceus.
 Bakancsos. Miles pedestris Hungaricus. S.
 I. Nem rüg patkót a' bakancsos' lova.
 Dug. 1. R. p. 297.
 BAKÁCS. Rhedarius, Carpentarius v. opi-
 flex strepitosus. S. I.
 BAKCSÓ. Vízi bika, bölöm-bika. Dug.
 Köz. 1. R. p. 155.
 BAKDÁCSOL. It, itat. L. Bagdácsol.
 BAKI. Hircinus. M. A.
 Baki. F. Zágráb Vben.
 BAKIK. Subat.
 Bakás.
 Bakó, Subator. item Carnifex, Tortor. M.
 A. Oldal-tarisznya. v. Dob-verő pál-
 cza. Sz. D.
 Bakó. Sz. P. Nógrád Vben.
 Bakó' fa. Sz. P. Vas Vben.
 Bakó'háza. Sz. P. Gömör Vben.
 Bakócsa. F. Baranya Vben.
 BAKJA a' Kocsinak.
 BAKOD. Telek Pest Vben.
 BAKOG, bekeg, akadémikusan szöll. Sz. D.
 BAKOL.
 Meg bakolta magát. Se obfirmavit. Föl-
 tette fejét, meg kötötte magát. Falu-
 di T. E. p. 270.
 BAKONY. Erdő Szala, és Veszprém Vben.
 Bakony-bél. F. Veszprém Vben.
 Bakony-folyás. Folyó-víz Győr Vben.
 Bakony-folyás. Patak Győr, és Komá-
 rom Vben.
 Bakony-szeg. F. Bihar Vben.
 Bakonya. F. Baranya Vben.
 BAKOS. Hircosus.
 Bakos-Török. MV. Gömör Vben.
 BAKOT fej. Inutiliter laborat.
 Bakot lött: hibát ejtett.
 BAKS (videtur esse contractum ex Bakos)
 Telek Csongrád Vben.
 Baksa. t. h. n. Abauj, Baranya és Szala
 Vben. item Equuleus, csigázás. M. A.
 CM.
 Baksa' falva. F. Vas Vben. Bocksdorf.
 Baksa' háza. F. Szala. Sz. P. Nógrád
 Vben.
 BAKTA. MV. Szabolcs Vben. FF. Abauj
 Heves, és Bereg Vben.
 BAKTAT. It, Ititat. PP. Kecse só után
 baktat. km.
 El baktat.
 Ki baktat. Faludi E. M. p. 27.
 BAKTI. Telek Gömör Vben.
 BAKUL. Instar hirci, more hircino. M. A.
 BAKZIK. Subat M. A. L. Bagzik. A' tűz
 bojtón bakzik. km.

BAL.

BAL. Laevus, sinister, Delirus. M. A.
 Bal eset. Casus adversus, infortunium,
 calamitas. Sz. D.
 Bal értelem. Sensus alienus, interpre-
 tatio prava. S. I.
 Bal felé. Sinistra. M. A.
 Bal felől. A sinistris.
 Bal ítélet. Faludi E. M. p. 257.
 Bal kéz. Sinistra, laeva manus. M. A.
 Bal kéz felé. Sinistrorsum, Laevor-
 sum. M. A.
 Bal kézi. Sinister. M. A.
 BALA.
 Bala-lény. F. Bihar Vben.
 Bala-vár.
 Bala' vására. E. F. Küküllő Vben.
 BALAJT. Nemes ülés Abauj Vben. F.
 Borsod Vben.
 BALATON (Bala-tó?) Tó Szala, So-
 mogy, és Veszprém Vben.
 BALATONY. F. Borsod Vben.
 BALFASZ. Stupidus, ineptus, hebes, sti-
 pes. S. I.
 BALGATAG. Delirus, Absurdus. M. A.
 Balgatagság. Deliramentum. M. A.
 BALÍTA. Tessera, symbolum, signum.
 M. A. CM.
 BALKÁ.
 Balkány F. Szabolcs Vben. Sz. P. Békes
 Vben. Tó Szatmár Vben.
 BALL.
 Ballag. Deambulat, inambulat, lento
 gradu incedit, procedit pedetentim.
 M. A.
 El ballag a' juh maga, de ritkán tér
 maga vissza. K. V. p. 218.
 Ki ballag. Exspatiatur. M. A.
 Ballagás. Pázm. Pred. p. 823.
 Ballagdogál. Lente incedit. S. I. Himfi.
 2. R. p. 89.
 Ballangó. Salsola Tragus. S. I.
 Ballony. F. Győr Vben.
 BALOG. Sinister, Laevus. M. A. Scae-
 vus. PP.
 Balog. FF. Zólyom, Gömör, és Hont
 Vben.
 Balog' fa. F. Vas Vben.
 Balog' falva. F. Gömör Vben.
 Balogd. Sz. P. Somogy Vben.
 BALOTA. Sz. P. Kis Kunságban.
 Balota-falu. F. Szatmár Vben.
 BALRA. Sinistrorsum. M. A.
 Balra kanyarúl. Kommádo-szó.
 Balra magyarázza. Sinistre interpreta-
 tur, detorquet in sensum alienum.
 BALRÚL. A laeva, a sinistris.
 BALSÁ. F. Szabolcs Vben. E. F. Hunyad
 Vben.
 BALSÁG; bal eset. Gyöngyösi' Munk, 1.
 Darab. p. 242.
 Szerencse' balsága. Sz. D.
 BALTA. Securicula, securis militaris.
 M. A.
 Balta-vár. F. Vas Vben.
 BALÚL. Sinistre.
 BALLYÓKÁS. Blax, gurdus, stultus, sto-
 lidus. M. A.
 BALÁS.
 BALÁS. t. f. n. Blasius.
 Balás' adóssai. Semistulti. Vajda 3. K. p. 50.

Balás'fa. F. Posony Vben.
 Balás' falva. FF. Bereg és Turóc Vben.
 E. M. V. alsó Fejér Vben.
 Balás' földje. Sz. P. Gömör Vben.
 Balás' háza. E. FF. Doboka, Kraszna,
 és közép Szolnok Vben.
 Balás Pap. El találta mint Balás Pap a'
 vecsernyét. km.
 Balás-patak. E. Patak Udvarhely Székében.
 Balás' telke. E. F. Küküllő Vben.
 Balás-vágás. F. Sáros Vben.
 * Kis Balás Sz. P. Kis Kunságban.
 Hü, bele Balás, lovat ad az Isten. km.
 Szirmai Parab. p. 78.
 Szent Balás. FF. Somogy és Szala Vben.

BALIN,

BALIN. Balena. M. A. Ballerus v. Corvus
 Aquaticus. S. I.

BALON.

BALON. Az Balon paráznákdik. Magyar
 István Orsz. Roml. p. 177.
 Balon-kocsi. VV. L.

BALSAM,

BALSAM. M. A. BALZSAM. (BALZSOM. S. I.)
 Balsamum.

Balzsom-fa. Balsamus. S. I.
 Balzsom-fű. Balsamina. S. I.
 BALSAMI. Balsaminus. M. A.
 BALSAMOS. Balsaminus. M. A.
 BALZSAMOZ, balzsamozza. Inungit, Pol-
 lincit, condit. Pázm. Pred. p. 1250.
 Bc balzsamozza, a' hóltt testet. Cada-
 ver aromatibus condit. PP.

BAMBA.

BAMBA. Stupidus, stupefactus, stupora-
 tus, stupore correptus. Sz. D.
 BAMBÁSZKODIK. Stupet, admiratur bá-
 mászkodik. Sz. D.

BAN.

BAN. BEN. Suffixa. In. Intus. M. A.

BANA.

BANA. R. t, f. n. Barnabas.

BANDA.

BANDA. Coetus musicorum v. Praedo-
 num. S. I.

BANDSA.

BANDSA. Strabo, luscus. Sz. D.

BANGÓ.

BANGÓ. Stupidus. Sz. D.

BANKÁ.

BANKA. Bűdös, mint a' Banka. km. Dug.
 1. R. p. 214.
 Bűdös banka. Csuzi. Tromb. p. 221.

BANKÓ.

BANKÓ. Fejes bot, bunkó. Sz. D. Fustis, Scipio. S. I.
Bankó-czedula. Schedae bancales. Papiros pénz.

BANYA.

BANYA. Anus. Vetula.
Banya-fa. Arbor vetula.
Banya-kuplerség. Csuzi p. 629.
Banya-tapló. Dug. km. 2. R. p. 224.
Banya-virág: Fodor ménta. Dug. km. 2 R. p. 330.
Vén banya.

BAR.

BAR. Sz. P. Somogy Vben.
BARACS. Sz. PP. Fejér és Pest Vkben.
Baracska. FF. Baris és Bács Vkben. Sz. P. Fejér Vben.
BARAK. Sz. P. Bars. Vben.
Barakony. FF. Bihar, Posony, és Torna Vkben.
BARANCS. F. Zemplin Vben.
BARASZLÓ. E. F. Csik Székében.
BARCSA. (Kis, nagy) E. F. Hunyad Vben.
BARK.
Barka. F. Torna Vben.
Tarka, barka. Variegatus.
Barkács.
Barkácsol, föl alá járkál, cselleg. Az erdőben barkácsolnak a' marhák. Sz. D.
Barkáz, barkázza. Variegat, vario ductu exornat.
Barkó. F. Zemplin Vben.
Barkó úgy segítsen. Pol. M. A. L.
Barkó úgy segítjen. Pol. PP. L.
Barkó úgy se. idem. Fábchich.
Barkócz (kis, nagy) F. Vas Vben.
Barkócza. Sorbum torminale. Arles-beere. PP.
Barkócza-fa. Sorbus torminalis. PP.
Barkóczás. Variegatus.
Barkóczás bot.
BAROK. (Ó, új) F. és Sz. P. Fejér Vben.
BARS (Baros?) (ó, új) FF. Bars Vben.
Bars. Lengyel-szó. Deákül Ursi branca. Magyarul Medve-talp. Lippai Veteményes Kert. p. 219.
Bars Vármegye. Comitatus Barsiensis.
BARÓT E. F. Három szék Székében, Hegy és Folyó Csik és Udvarhely Székeiben.

BARABÁS.

BARABÁS. t. f. n. Barabbas.
Barabás. FF. Bereg és Szala Vkben.
Barabás - szeg. Telek Szala Vben.

BARABOLY.

BARABOLY. Myrhis, idis (Sz. D. Bösövény). PP.

BARABORA.

BARABORA. Bögö, hegedü, Brugó. Sz. D.
BARABORÁS. Brugós. Sz. D.

BARÁCZ.

BARACZ.
Baracz-ház. F. Tömös Vben.
BARACZA. F. Gömör Vben.
BARACZK. (Barasz M. A.) Malum Persicum.
Baraczk-fa. Malus Persica. M. A.
Duránczi baraczk. Malum Duranticum. M. A.
Kajsi baraczk. M. Persicum aestivum. Briccocoli.
Magva-váló baraczk.
Őszi baraczk. M. Persicum autumnale.
Sima baraczk.
Szörös baraczk.
Tengeri baraczk. Malum Armeniacum. M. A.
Tengeri baraczk-fa. Prunus Armeniaca.
Baraczkos. Quod malis Persicis abundat.
Baraczkos. E. Hegy Csik Székében.

BÁRANYÁ.

BÁRANYÁ (Bor-anya?) Patak és Sz. P. Marmaros Vben. F. Ung Vben.
Baranya-vár. F. Baranya Vben.
Baranya Vármegye. Comitatus Baranyiensis. Nem egész világ Baranya, laknak Somogyban is. km. Dug. 1. R. p. 296.

BÁRÁT.

BARÁT. Amicus. Eb a' ki nem barát. km.
Fele-barát. Proximus.
Jó barát. Carus Amicus. Nem minden bokorban fekszik a' jó barát. km.
Leány-barát. Pázm. Pred. p. 1129.
BARÁTJA. Ejus amicus. Szegénynek szegény a' barátja. km.
BARÁTKOZIK. Amicitiam contrahit. M. A.
Kapás kapással, Úr ural barátokozék. km.
Hozzá barátokozik. Faludi N. E. p. 147.
Meg barátokozik. Faludi N. E. p. 71.
128. N. A. p. 134. U. E. 2. R. p. 203.
T. É. p. 63. Amicitiam contrahit. M. A.
Ószve barátokozik. Init amicitiam, familiaritatem. Biró Márton Micac p. 305.
Barátokozás. Pázm. Pred. p. 869. 891. 954.
Barátokoztat, barátokoztatja. Amicat. M. A.
Barátokoztató. Socians. M. A. L.
BARÁTOS. Amicus, Socius, Familiaris. Pázm. Pred. 481. 1034. Káldi Eccl. 40. 25.
BARÁTSÁG. Amicitia, familiaritas. M. A.
Ritka madár az igaz barátság. km.
Fele-barátság. Pázm. Pred. p. 918. Kura barátság, marha szaporaság, hamar oda van. km.
Barátságos. Officiosus, obsequiosus, familiaris, amicabile. M. A.
Barátságos alku. Faludi T. É. p. 267.
Barátságos szolgálat. Officium. M. A.
Barátságosan. Amice, officiose, familiariter. M. A.
Barátságosság. Popularitas. M. A. L.
Barátságatlan. Inofficiosus. M. A.
Barátságatlanság. Csuzi p. 33. 662. Prágai p. 54.
BARÁTUL. Pro amico. Senki nem fogadja Barátul a' szerencsétlen embert. km.

BARÁT.

BARÁT. Monachus. M. A. Beszéli a' barát beszéli, de alamsinát vár. km.
Barát-bötök. Character Gothicus, monasticus.
Barát-czinge.
Barát-csuha. Habitus Monachalis.
Barát-csuklya. Cuculla Monachalis. M. A.
Barát-fa. Monostor-fa. Sabina. Säbenbaum. S. I.
Barát-falu. F. Mosony Vben.
Barát' falva. F. Vas Vben. E. F. Kólos Vben.
Barát-föld. Sz. PP. Mosony és Posony Vkben.
Barát-fő-fű. Caput Monachi. M. A.
Barát-fül. Bizonyos téisztás étek. S. I.
Barát-garas. Deo gratias.
Barát-gatya. Kurta mint a' Barát-gatya: km. Dug. 1. R. p. 226.
Barát' háza. Sz. P. Fejér Vben.
Barát-kalastrom. Monasterium, Coenobium. M. A.
Barát-kereskedés. Quaesita elemosyna Monachorum. Kvesta.
Barát-korában. Dum Monachus fuisset. Pázm. Kal. p. 210.
Barát-major. F. Vas Vben.
Barát-paréj. Spinacia oleracea. S. I.
Barát-ruha. Vestis Monachalis. Pázm. Pred. p. 883.
Barát' zsákja, Kocsis' torka nehezen telnek. km.
Barát-szerzet. Institutum Monasticum. Pázm. Kal. p. 755.
Barát-sziget. F. Szala Vben.
Barát-szín. Color fuscus.
Barát-színű. Lippai. Gyüm. K. p. 145.
Barát-táncz. Patientia. Faludi N. A. p. 220.
Barát-Úr. F. Baranya Vben.
Barát-világ. Actas media. S. I.
* Cseri Barát.
Csnklás Barát. Cucullatus. NC. p. 255.
Fa-talpú Barát. Franciscanus. Pázm. Kal. p. 145. 457.
Fejér Barát. Dominicanus.
Fekete Barát. Monachi nigri, Monachi nigri Ordinis. L. lit. Pontif. anni 1198. apud Katona Hist. Crit. T. IV. p. 517. Biró Márton Angyali Társ. p. 761.
Irgalmas Barát. Misericordianus.
Kapu-Barát. Capucinus.
Könyörűletes Barát.
Kolduló Barát. Ex Ordine Mendicantium.
Néma Barát. Camaldulensis. Vajda 3. K. p. 504.
Patyolatos Barát. Dominicanus.
Remete-Barát. Paulinus. Heltai. Kron. 2. D. p. 333.
Szarka-Barát.
Szesztra-Barát. R. Cistercita.
Szesztrák' Szerzete. Ordo Cisterciensium. Margit' Élete.
Szökött Barát. Pázm. Kal. p. 318.
Szöke Barát.
Szürké Barát. Franciscanus.
Tarka Barát. Cistercita.
Vörös Barát. Tefaplarius.
BARÁTI. t. h. n. Hont, Somogy, Szala, és Győr Vkben.
Baráti gyülekezet. Monachium. M. A. L.

Baráti szerzet. Pázm. Kal. p. 1084. Institutum Monasticum.
BARÁTKA. Atricapilla. Klosterwenzel, Mönch. S. I.
BARÁTOK. Sz. P. Somogy Vben.
BARÁTOS. Monachicum morem redolens. item Egymást szerető Atyafi. Monosz-lai Hit' oltalma. p. 250. item idem de Cult. Imag. p. 177.
 Barátos. E. F. Háromszék Székében. Nagy jó barátosok. Tasí Gáspár. p. 11.

BARÁZDA.

BARÁZDA (BRÁZDA). Sulcus, Lyra. M. A.
 Barázda - billegető. Motacilla. M. A. Cinclus. CM.
 Barázda-köz. Porca. M. A.
BARÁZDÁL, barázdálja. Sulcat, importat, Striat. M. A.
 Barázdáló. Sulcator. M. A.
 Barázdáltatott. Sulcatus. M. A.
BARÁZDÁNKINT. Sulcatim, Liratim. M. A.
BARÁZDÁS. Striatum. M. A.
 Barázdas Rovátolat az oszlopon. Stria, Striatura. M. A.
BARÁZDÁT tisztít, csinál. Lirat. M. A.

BARB.

BARB.
BARBA.
 Barba' háza. Sz. P. Soprony Vben.
BARBACS. F. Soprony Vben.
 Barbacsi tó. Tó Soprony Vben.

BARBÉLY.

BARBÉLY (BORBÉLY) Tonsor, Chirurgus. M. A. E gallico Barbier.
 Barbély-inas. Tyro tonsoris.
 Barbély-legény. Sodalis tonsoris.
 Barbély-medencze. Pelvis tonsoria. PP.
 Barbély-műhely. Tonstrina. M. A. CM.
 Barbély-olló. Forpex. M. A.
 Barbély-ruha. Involucrum. PP.
BARBÉLYI. Chirurgicus. M. A.
BARBÉLYKODIK. Tonsorem agit. Dug. km. 2 R. p. 135.
BARBÉLYSÁG. Chirurgia. M. A.

BARCZ.

BARCZ. Sz. P. Bars Vben.
BARCZA: Jegy, millyent a' birka nyíróknek adnak, v. millyent a' Föstök adnak.
BARCZA. FF. Abauj, és Borsod Vben.
 Barcza' fa. Csárda Szala Vben.
BARCZAG. Barrit PP.
 Barczagás. Barritus. PP. Csere János M. Encycl. p. 264.
BARCZI.
 Barczi' háza. Sz. P. Gömör Vben.
 Barczika. F. Borsod Vben.

BARLANG.

BARLANG. Antrum, Lustrum, Latebra, Latibulum, Specus, Spelunca, Caverna. M. A.

Barlang - kóró, Pózer, Ördög' lova, nyúl-árnyék, boszorkány-kóró, Sz. D.
BARLANGOS. Eatebrosus. M. A.

BARM.

BARM. BAROM. Pecus, Jumentum. M. A.
 Szőre mentében simogasd a' barmot. km.
 Barom' alja: fekvő helye. Substramen. M. A.
 Barom-állás. Statio Pecuarum. M. A.
 Barom-álló hely. Pázm. Pred. p. 105. 107.
 Barom-bogár. Tabanus. S. I.
 Barom-csipő bogár. idem. M. A.
 Barom-csorda. Pecuarum, Armentum, Grex. PP.
 Barom-cledel. Pabulum. M. A.
 Barom-ember. Homo brutalis, bruto similis.
 Barom-erkölcs. Káldi 4. Esd. 8. 29.
 Barom-élő föld. Pascua. M. A.
 Barom el-hajtó tolvaj. Abigens. M. A.
 Barom-fi. Pecus. M. A. Pullus, Hinnulus, Vitulus. S. I.
 Barom-fiak. Aves cohortales. S. I.
 Barom-hajtó, Pecorum actor, agitator, De loco in locum pulsor. S. I.
 Barom-ház. Sz. P. Mosony Vben.
 Barom-izék. Residua a morsu animalium stramenta. Zvon. 1. R. p. 140.
 Barom-lak. FF. Bihar, és Komárom Vben.
 Barom' laka. E. F. Medgyes Székében.
 Barom-lopás, tolvajul el hajtás. Abigatus. M. A.
 Barom-munka. Labor herculeus S. I.
 Barom-nyájak. Zvon. 1. R. p. 146.
 Barom-orvos. Veterinarius. M. A. L.
 Barom-orvoslás. Veterinaria.
 Barom-ostobán. Brutali stupiditate. Faludi N. E. p. 214.
 Barom-örzs. Pázm. Pred. p. 1192.
 Barom-örző. Pecuarium. M. A. L.
 Barom-Pásztor. Pecorarius, Pecuarium, Bubsequa. M. A.
 Barom-tartás. Res pecuaria. Pázm. Pred. p. 268.
 Barom-yásár. Boarium forum. PP.
 Barom-vonta-szekér. Faludi E. M. p. 237.
 Apró barom a' kecske. km.
 Kis Barom. (FF. Soprony Vben.
 Nagy Barom. (FF. Soprony Vben.
 Két lábú Barom. Faludi T. É. p. 281.
BARMA. Ejus pecus.
BARMOD. Sz. P. Bihar Vben.
BARMOK' apróléki. Minutalia. S. I.
BARMOS. Pecorosus, Armentosus. M. A.
EL BARMÚL. Ferus fit, brutalis redditur. El barmul. Brutescit. M. A.
BARMÚL. (mellyék-ige.) Brutaliter. Monosz-lai Kép. Tiszt. p. 90.
BAROMI. Pecoreus, Pecorinus, Pecuarium, Pecuinus. M. A.
 Baromi csontos erő. Faludi E. M. p. 237.
 Baromi indulatok. Faludi N. E. p. 34.
BAROMKODIK. Brutaliter se gerit.
 Baromkodás. Brutalitas.
BAROMNAK való. Pecori conveniens, non homini. S. I.
BAROMSÁG. Pecunia stupiditas, belluina stoliditas. M. A. Pázm. Pred. p. 865. Kal. p. 33.

BARN.

BARN.
BARNA. Fuscus, ravidus. M. A. Boeticus, subniger, Hispanus color. PP.
 Barna. F. Nógrád Vben.
 Barna mező. F. Kraszna Vben.
 Barna - piros. Puniceus, spadiceus, spadix, Badius. S. I.
 Barna - szeg. Telek Abauj Vben.
 Barnás. Subfuscus.
 Barnaság, Fuscado.
BARNAG. (Magyar, Német) FF. Veszprém Vben.
BARNÍT, barnítja Infuscat. M. A.
BARNÓT. Sz. P. Arad Vben.
BARNÚL. Fuscatur, nigrescit.
 Meg barnúl. A' ki a' verő - fényen jár, észre sem veszi, mikor barnúl meg. km.

BARÓKA.

BARÓKA. Capillamentum, coma adscilitia. S. I.
 Baróka - csináló.
BARÓKÁS. Textor capillamentorum, crispator capillorum. S. I.

BART.

BART. F. Esztergom Vben.
 Bart' fa. Sz. KV. Sáros Vben.
 Bart' háza. F. Bereg Vben.
BARTA. Nemes ülés Veszprém Vben.
BARTOS.
 Bartos' falva. F. Sáros Vben.
 Bartoska. Csárda Turóc Vben.

BASA.

BASA.
 Basa - dohány.
 Fő Basa. Faludi T. É. p. 176.
 Herélt Basa. Bocatii Epla apud Belium p. 328. in Appar.
BASASÁG. Bassaság. Epist. Pázm. T. I. p. 247.
 Szu - basaság. Duumviratus. Amandárság. CM.

BAZSA.

BAZSA. (Bazsal S. I.)
 Bazsa - rózsa. Paeonia. M. A.

BAZSALIKOM.

BAZSALIKOM. Basilicon, Ocimum odoratum. M. A. PP.

BAT.

BAT.
BATA.
 BATA. F. Fejér Vben. alias Száz - halom.
 Bata' háza. Sz. P. Gömör Vben.
 Batár. F. és Patak Ugocsa Vben.
BATÉ. F. Somogy Vben.
BATIDA (Bat' hida?) Sz. P. Csongrád Vben.
BATIK' csillaga. Astrum felicitatis. S. I.
BATKA. (alsó' felső) FF. Gömör Vben.
BATONYA. Madár' neme. Sz. D.
BATOS. E. MV. Kolos Vben.

BÁ.

BÁB.

- BÁB. Puppa, oscilla. M. A. Pázm. Pred. p. 762.
 Báb. FF. Heves, és Nyitra Vekben.
 Báb - czérna. Egy báb - czérna, egy kötet - czérna. Sz. D.
 Báb - sütő. Ceroplasta, Pistor dulciarius.
 BÁBA. Obstetrix. M. A. A' sok bába között a' gyermek is el vész. km.
 Bába. Egy bába 10 láb mérték a' játékaiban. Sz. D.
 Bába. t. FF. és Hegyek' neve.
 Bába' halma. E. F. Küküllő Vben.
 Bába' falva. FF. Bereg és Sáros Vekben.
 Bába - hengergető hegy. Ex Inquisitione anni 1703. L. Kereszturi Descr. Epp. M. Várad. T. 2. p. 292.
 Bába - kakas, fattyú kakas, fél kakas. Sz. D.
 Bába - kalács - fű. Chamaeleon, carlina. PP.
 Bába - kereszttség. Baptismus ab obstertrice in necessitate collatus. Alig ért bába - keresztstéget.
 Bába - szék. MV. Zólyom Vben.
 Bába - szilva. Prunum uredine vitiatum.
 Bábáság. Ars obstetricia.
 Bábálkodik. Obstetricatur. M. A. CM.
 Bábálkodás. Obstetricatio, scientia obstetricandi. Káldi Exod. 1. 19.
 BÁBI. Sz. P. Nógrád Vben.
 BÁBOCZKA. Sz. P. Békes Vben.
 BÁBOLNA. F. Borsod Vben. Sz. P. Komárom Vben. E. F. Hunyad Vben.
 BÁBONY. FF. Borsod, Somogy, Ugocsa Vekben, és Kis Kunságban.
 Bábonya. E. F. Kolos Vben.
 BÁBOS. Ceroplasta, pistor dulciarius.
 Báboskodik, bábbal játszik. Sz. D.
 BÁBÓ. Pes parvulus. Valamint kacsó. Manus parvula. Sz. D.

BÁCZ.

BÁCZ.

BÁCZA. E. F. belső Szolnok Vben.

BÁCS.

- BÁCS. Számadó Juhász, Juhász gazda. Sz. D.
 Bács. MV. Bács Vben. Sz. PP. Szala és Fejér Vekben. E. F. Kolos Vben.
 Bács - aranyos. F. Szabolcs Vben.
 Bács' fa. F. Posony Vben.
 Bács - falu. F. Hont Vben. E. F. Brassó Vidékében.
 Bács' falva. E. F. Hunyad Vben.
 Bács - monostor. F. Bács Vben.
 Bács - újfalu. F. Bács Vben.
 Bács - Vármegye. Comitatus Bácsiensis.
 BÁCSA. F. Győr Vben.
 BÁCSI. Bácsiensis. it. Fraterculus, Fratellus natu senior.
 BÁCSKA. F. Zemplin Vben.
 Bácskaság. Regio Bacsiensis.

BÁDGYIK.

BÁDGYIK. Languet.
 El bádgyik.

- Bádgyott. Langvidus.
 Bádgyottan. Languide.
 BÁDGYAD. Defetiscitur. M. A.
 El bádgyad. Elanquescit. M. A.
 Meg bádgyad. Lanquescit. M. A.
 Bádgyadás. Langvor, debilitas, defatigatio. M. A.
 Bádgyadt. Defessus, defatigatus, delassatus. M. A.
 El bádgyadt. Langueductus. M. A.
 Meg bádgyadt. Elanguidus. M. A.
 Bádgyadtság. Debilitas, languedo.
 Bádgyadozik. Lassatur, defatigatur. Faludi B. E. p. 95.
 BÁDGYASZT, bádgyasztja. Delassat. El bádgyasztja.
 Meg bádgyasztja.
 Bádgyasztás. Delassatio.
 Bádgyasztó. Delassans, debilitans.
 BÁDGYÜL. Delassatur, languescit.

BÁDIÁN.

BÁDIÁN - fű. Valeriana. PP.

BÁDOG.

- BÁDOG. Lamina stanno obducta. PP.
 Bádóg, bádók. E. F. Doboka Vben.
 BÁDOGOS. Laminarius. Aliis Bányogós. VV. L.

BÁG.

BÁG. Sz. P. Bereg Vben.

BÁGY.

- BÁGY. F. Udvarhely Székében.
 BÁGYOG. F. Soprony Vben.
 BÁGYON (bágyony). Sz. P. Fejér Vben. E. F. Aranyos Székében.

BÁJ.

- BÁJ. Magia, incantatio, veneficium. M. A. Illecebrae, fascinum.
 Báj - Aszszony. Saga, incantatrix, venefica. S. I.
 Báj - fű. Laurus Alexandrina. M. A.
 Báj - fű - mag. Baccae lauri. PP.
 * Bű - báj. Veneficium. M. A. Se bűt, se bāt (bájt) nem tudott mondani, úgy meg ijedett.
 BÁJOL, bájolja. Incantat, incantatione utitur. M. A. PP. Fascinat. Pázm. Pred. p. 864.
 Meg bájolja. Pázm. Pred. p. 131. Incantat, fascinat. M. A.
 Bájolás. Incantatio. M. A. Fascinatio.
 Bájoló. Magicus, veneficus v. sirenicus, illecebrosus. S. I.
 BÁJOS. Incantator. M. A. Veneficus. PP.
 Bájós czédula. Pázm. Pred. p. 953.
 Egyiptomi bájósok. Pázm. Pred. p. 559.
 Bű - bájós.
 Bájosság. Magia, incantatio. M. A. Vr.
 Bű - bájosság. idem. PP.

BÁK.

BÁK.

BÁKA.

Bákány. Káka - bot, nád - buzogány, buzogány - fű. Typha. S. I. Sz. D.

BÁKOR.

Fekete Bákör (szőlő nemei. Sz. D.
 Vörös Bákör (BÁL.

BÁL. Sagma. PP. it. Saltus publicus, S. I. it. Belus v. Bálábám.

Bál - dohány. Dohány - csomó fák közé szoritva. Sz. D. S. I.

Bál - marhák. Aeginaea. PP.

Bál' pataka. F. Sáros Vben.

Bál - püspöki. Sz. P. Heves Vben.

BÁLBA megy. Pergit ad saltum publicum.

Bálba köti. Ligat, alligat in fascies.

Sz. D.

BÁLOZ. Frequentat. v. celebrat saltus publicos.

BÁLVÁNY. Sculptile, colossus, idolum.

M. A. A' képet nem arany, hanem az imadás teszi bálványá. km.

Bálvány - faragó. Hermoglyphus, sculptor statuarius. M. A.

Bálvány - felelet. Oraculum. Faludi N. U.

p. 142.

Bálvány - imadás. Idololatria. M. A.

Bálvány - imádó. Idololatra. M. A.

Bálvány - kép. Idolum, statua. M. A.

Bálvány - kép - faragó. Statuarius. M. A.

Bálvány - kép - öntő. Statuarum fusor.

Bálvány - szakállós. Sz. P. Komárom Vben.

Bálványi csúfság. Faludi U. E. 3. R. p.

145.

Bálványos. Habens idola.

Bálványos. F. Somogy Vben. Sz. P. Pest

Vben. E. Hegy Hunyad Vben.

Bálványos szolgálat. Idolorum servitus

Csuzi Tromb. p. 181.

Bálványos vár. E. F. felső Fejér Vben.

Bálványos vár' alja. E. F. belső Szolnok

Vben.

Bálványoskodik. Csuzi Tromb. p. 171.

Bálványoz. Idola colit, idolis inseruit; idololatra agit. M. A.

M. A.

Bálványozás. Idolomania, idololatria.

M. A.

Bálványozó. Idololatra. M. A.

Bálványság. Bálványi tulajdonság. Himfi. 1. R. p. 294.

Bálványül imádja. Pro idolo colit. Faludi

N. E. p. 163.

BÁLINT.

BÁLINT t. f. n. Valentinus. Félti, mint beteg Bálint a' haját. km. Dug. 1. R. p. 142.

Bálint' falva. F. Thuróc Vben. E. F. Maros Székében.

Bálint - fi. Filius Valentini.

* Hatvan Bálint. Telek Fejér Vben.

Török Bálint. F. Pest Vben.

BÁLIS.

BÁLIS. Olasz kereskedő. Wälisch.

Bális - bolt. Officina Materialistae.

Bális - dió. Olasz dió.

BÁLMA.

BÁLMA.

BÁLMA. Casearium. PP. Fris sajttal készült tésztás étek. Sz. D.

BÁLY.

BÁLY. BÁLYOG. F. Bihar Vben.

BÁM.

BÁM. BÁMÁSZ. Stupens, stupefactus, stupore correptus. S. I.
Bámázkodik. Stupet, admiratur. Bíró Márton. Micae in praef.
El bámázkodik. idem. Micae. p. 143.
Reá bámázkodik. Adstupet.
BÁMÍT, bámítja. Stupefacit. M. A. Pázm. Kal. p. 748.
El bámítja. Obstupefacit. CM.
Még bámítja. Dementat, stupefacit. M. A.
Bámítás. Stupefactio. M. A.
Szem-fény-vesztő Bámítások. Pázm. Kal. p. 47.
Bámító. Stupefaciens.
BÁMÚL. Stupet, stupescit. M. A.
Ámúl, bámúl.
El bámúl. Obstupefit, obstupescit. M. A.
El bámúlt. Obstupidus. CM.
Reá bámúl. Adstupet. M. A. Reá bámúl, mint a' borju az új ajtóra. km.
Bámulás. Stupor, stupiditas. M. A.

BÁN (név.)

BÁN. Dominus, Banus, Regni Praeses. M. A.
Bán. MV. Trencsén Vben. F. Baranya Vben.
Bán (alsó, felső) E. FF. Kraszná Vben.
Bán' egyháza. Sz. P. Pest Vben.
Bán' fa. F. Baranya, Sz. P. Szala Vben.
Bán' falva. FF. Mosony és Trencsén Vben.
Bán-fi. Filius Bani.
Bánfi-Hunyad. MV. Kolos Vben.
Bánfi-hajnal. Jól ki huzza a' Bánfi vagy Zsuki hajnal. Endymionis somnum capit.
Bán' halma. Sz. P. Heves Vben.
Bán' háza. Sz. P. Szatmár Vben. Telek Bihar Vben.
Bán-hegyes. Sz. P. Csanád Vben.
Bán' hida. F. Komárom Vben. Sz. P. Békes Vben.
Bán-horvát. F. Borsod Vben.
Bán-kezi. F. Nyitra Vben.
Bán' kuta. Sz. P. Arad Vben.
Bán' laka. F. Bihar Vben.
Bán-patak. E. F. Hunyad Vben.
Bán' réve. F. Gömör Vben. Sz. P. Békes Vben.
Bán-szeg. Telek, Szala Vben.
Bán-szék. Tabula Banalis. S. I.
Bán' uta. F. Szala Vben.
BANA. F. Komárom Vben.
BÁNÁT. Banatus.
BÁND. F. Veszprém Vben.
Belső Bánd (Sz. PP. Veszprém Vben.
Külső Bánd (Sz. PP. Veszprém Vben.
Mező-Bánd. E. F. Maros Székében.
BÁNK. FF. Nógrád, és Veszprém Vben.
Bánk' falva. E. F. Csik Székében.
Bánk-ház. Csárda Bács Vben.
Bánk' háza. Sz. P. Pest Vben.
Bánk-hegy. Sz. P. Soprony Vben.
BÁNOK. Sz. György. F. Szala Vben.
BÁNOS. F. Baranya Vben.
BÁNSÁG. Banatus v. Banalis dignitas. M. A.

BÁNIK.

BÁNIK, bánja. Aegre fert, dolet. poenitet.
Bánja béka a' deret. km.
Vele bánik. Curam ejus habet, molestias ejus causa perfert. Káldi Okt. Int. p. 40.
Meg bánja. Poenitebit. M. A. Hogy dolgo' meg ne bánd, a' nyomorúltat szánd. km.
Szánja bánja.
BÁNADALOM. Poenitudo. Mikes Török Orsz. Levelek. p. 303.
BÁNANDÓ. Poenitendus. M. A.
BÁNAT. Tristitia, dolor. M. A.
Bánatos. Tristis, moestus. M. A. Pázm. Pred. p. 596. Moerens. CM.
Bánatos Arcza. Nebéz szomorúnak, bánatos arczának, vig kedvet mutatni. Difficile est tristi fingere mente jocum.
Bánatos sziv. A' bánatos szivet akármí szó' szele is meg keseritheti. Ad calamitatem quilibet rumor valet.
BÁNÁS. Poenitentia, poenitudo. M. A.
Meg bánás. Poenitentia. M. A.
Szánás bánás.
Vele bánás.
BÁNKODIK. Moeret. M. A. Káros bánkodjék. km.
Bánkodatlan. R. Quem non poenitet facti. Komjáthi.
Bánkodás. Pázm. Pred. p. 443.
Bánkodtató. Dolorificus. M. A.
Bánkodva. Dolenter. M. A.
Bánkodva sópánkodva.
BÁNOM-szabású. Supponit. M. A. Három napi dinom dánom, holtigvaló szánom bánom. km.
BÁNÓ. Poenitens, dolens. M. A.
BÁNT, bántja. Impedit, offendit, turbat. M. A.
Köröm-méreg bántja.
Meg bántja. Impedit, laedit, offendit, violat. M. A.
Röstség bántja. Pigritia impeditur.
Ne bántsd a' Magyarat.
Ne bántsd az aluvó orozslányt.
Ne bántás-nak hiják a' másét.
Bánta. Sz. P. Veszprém Vben.
Bántalom. R. Offensio, laesio. L. Margit' Élete p. 125.
Bántatlan. Inoffensus, illaesus. M. A.
Bántalma. Ejus laesio. Margit' Élete p. 47.
Bántatott. Impeditus, offensus. M. A.
Meg bántatott. Offensus. M. A.
Bántás. Offensa, offensio, offensum, impedimentum, laesio, gravamen. M. A.
Bántás nélkül. Illaesus, sine impedimento. M. A.
Kő-bántás. Calculus, lithiasis. NC. p. 343.
Meg bántás. Impeditio, offensio. M. A.
Bánthatatlan. Inoffendibilis.
Meg bánthatatlan.
Bántogat, bántogatja. Offensat, offendit frequenter. M. A. Pázm. Pred. p. 927.
Meg bántogatja. Allicitat, impedit, offendit. M. A.
Bántogatás. Offensatio. M. A.
Bántogató. Offensator. M. A.
Bántó. Offensor, laedens, impeditor, perturbans.

Bántódik. Impeditur, turbatur, offenditur. M. A.
Meg bántódik.

BÁNYA.

BÁNYA. Fodina. it. Balneum, thermac.
Bánya-bük. E. F. Torda Vben.
Bánya-hegy. Hegy Bihar Vben.
Bánya-jövedelem. Urbura, redditus fodinarum metallicarum. M. A.
Bánya-kő. Lapis metallicus, v. caedus. Bruchstein. S. I.
Bánya-mivelés. Cultura fodinarum. Bergbau. S. I.
Bánya-szer. Metallum, fossile, minera. S. I.
Bánya-szerek. Fossilia, mineralia. S. I.
Bánya-vám. Urbura. S. I.
Bánya-város. Civitas montana.
Bánya-virág. Quarzum. Mitterpacher.
* Abrud-bánya. E. MV. alsó Fejér Vben.
Arany-bánya. Aurifodina. Pázm. Pred. p. 447.
Aranyos Bánya. E. F. alsó Fejér Vben.
Baka-bánya. Sz. KV. Hont Vben.
Béla-bánya. Sz. KV. Hont Vben.
Besztercze-bánya. Neosolium.
Bőcza-bánya. MV. Liptó Vben.
Czinó-bánya. F. Nógrád Vben.
Ezüst-bánya. Argentifodina.
Ércz-bánya. Metallifodina. Pázm. Pred. p. 286.
Felső Bánya. MV. Szatmár Vben.
Fővény-bánya. Arenariae. CM.
Kénkő-bánya. Sulphuraria. CM.
Kicz-bánya. F. Szatmár Vben.
Király-bánya. E. F. Hunyad Vben.
Kis Bánya. E. F. Torda Vben.
Kő-bánya. Lapidina. Steingruben.
Kő-bánya. Sz. P. Gömör Vben.
Körmöcz-bánya. Cremnium. Sz. KV. Bars Vben.
Körös-bánya. E. MV. Zaránd Vben.
Lapos Bánya. F. Szatmár Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
Libet-bánya. Sz. KV. Zólyom Vben.
Lónya-bánya. F. Nógrád Vben.
Mosó Bánya. E. F. közép Szolnok Vben.
Nagy Bánya. Sz. KV. Szatmár Vben.
Ó Bánya. F. Baranya Vben.
Ólom-bánya. Plumbifodina.
Réz-bánya. Cuprifodina.
Réz-bánya. F. Eihar Vben.
Rima-bánya. F. Gömör Vben.
Rudo-bánya. F. Borsod Vben.
Selmecz-bánya. Schemnium. Sz. KV. Hont Vben.
Telki-bánya. F. Abauj Vben.
Új Bánya. Sz. KV. és F. Bars Vben.
Üveg-bánya. F. Vas Vben. Sz. PP. Veszprém Vben.
Vas-bánya. Ferrifodina.
Vas-bánya. Üveg-bánya, Veszprém Vben.
BÁNYAI. Balnearis. M. A.
Bányai törpe. Cobalus, sylphus. PP.
BÁNYÁSZ. Metallicus. M. A. Metallifossor. A' mi leg drágább a' Bányászoknál, leg későbbén érik. km.
Bányász-tiszt. Praefectura rei metallicae. S. I.

Bányász-tisztaság. Montana officia. Tiszti Szótár. p. 56.
 Bányász-tisztartó. Officialis metallicus. S. I.
 Bányászna. Metallum, lamina. CM. M. A. Faludi N. U. p. 28. 192.
 Ezüst-bányászna. Bractea CM.
 Bányászság. Metallifodina.
 BÁNYÁSZ (ige) Metallum e fodina eruit, mineras fodit.
 Bányászat. Sz. D.
 Bányászokodik. Impendit se mineris fodiendis. Sz. D.
 BÁNYOL. Pénzt ver. Sz. D.

BÁR (mellyék-ige).

BÁR. Esto, sane, facito. M. A. Utinam, o si, v. etsi, etiamsi. S. I.
 Bár-csak. Saltem. M. A. Modo, si modo, dummodo. S. I.
 Bár hidd. Perpol, crede sane. M. A.
 Bár mint. Quantumcunque.
 Ámbár. Quamvis.
 Ügye-bár. Itane, siccine.
 BÁRAN. idem: ac Bár. M. A. PP.
 BÁRGYÚ. Eggyügyű, szelid, jámbor. Sz. D.
 Bárgyú ember. Sz. D.

BÁR (név).

BÁR. t. h. n. Zágráb, Baranya, és Somogy Vben.
 Bár-hely. F. Szala Vben.
 Al-bár } FF. Posony Vben.
 Föl-bár }
 Kis bár }
 Kis bár. Klein Elefant } E. F. Hunyad
 Nagy bár. Gross Elefant } Vben.
 Nagy bár. Sz. P. Somogy Vben.
 BÁRCS. MV. Somogy Vben.
 BÁRD. Ascia. M. A.
 Bárd. F. Somogy Vben.
 Ala-bárd. Bipennis. S. K.
 Szinló bárd. Ascia. Gyalu. CM.
 Símitó bárd. idem. S. K.
 Új bárd. F. Marmaros Vben.
 Bárd. F. Arad Vben.
 Bárdol, bárdolja. Ascia. M. A. CM. Ha vastag a' fa, meg kell bárdolni. km. Dug. 1. R. p. 289.
 Bárdolatlan. Indolatus, impolitus, incultus. Csuzi Tromb. p. 18. 395.
 Bárdolatlanság. Cruditas morum, mores barbari, inculti, indolati. Sz. D.
 Bárdoltatja. Beniczki. p. 129.
 Bárdoló mesterség. Csuzi p. 315.
 Bárdos. Dolabrosus. In Jure Hung. ascia-tus. M. A. Erat etiam species monetac.
 Bárdos. E. F. Maros Székében.
 Bárdumentum: ostoba argumentum. Sám-bár ellen. p. 128.
 BÁRKA. Arca, ichthyotrophium. M. A.
 Bárka. F. Tolna Vben.
 Noé' bárkája. Arca Noe. Pázm. Pred. p. 518.
 Bárkány (kis, nagy). FF. Nógrád Vben.
 Bárkáz: hajókáz. Faludi T. É. p. 196.
 BÁROD. (kis, nagy). FF. Bihar Vben.

BÁRÁNY.

BÁRÁNY. Agnus. Nehéz a' bárányt a' farkassal öszve bekeltetni. M. A.
 Bárány-bél. Viscera ovina.
 Bárány-bél-húrok. Pázm. Pred. p. 854.
 Bárány-bögető. Hosszú orrú madár, melly bárány módra szöll. Sz. D.
 Bárány-czimer. Armus ovillus. M. A.
 Bárány-csöcs-fű. Sedum minus. M. A.
 Bárány-eleje, első czimere. Armus agninus. PP.
 Bárány-fi. Aghellus. A' farkasnak soha sem lesz bárány-fia. km.
 Bárány-fölhő. Tarka, mint a' Bárány-fölhő. km. Dug. 1. R. p. 233.
 Bárány-gyapju. Lana ovina. M. A.
 Bárány-hátulsó czimere. Coxa agnina. PP.
 Bárány-kút. E. F. Nagy Sink Székében.
 Bárány-láb. Farkasnak mondják: Pater noster, azt feleli: bárány-láb. km.
 Bárány-nyelv. Úti-fű. Cs.
 Bárány-üröm. Absynthium ponticum, santonicum. M. A.
 Bárány-vendég-fogadó. Diversorium ad agnum.
 * Husvéti Bárány. Agnus Paschalis. Sok Husvéti bárányt meg evett: igen öreg. Idétlen bárány. Chordus agnus. S. K.
 Jerke-bárány. Agna. NC. p. 131.
 Kocza-bárány, mellynek anyja el döglik, és úgy nevelik föl.
 Kos-bárány. Pázm. Pred. p. 466. Agnus.
 Nyöstény bárány. Agna.
 Rugott bárány. Abramus agnus. S. K.
 Szopó bárány. Agnus subrumus. NC. p. 131.
 BÁRÁNYD, báránd. F. Bihar Vben. Sz. P. Fejér Vben.
 Alsó Báránd (FF. Szala Vben.
 Fölső Báránd ()
 BÁRÁNYI. Agninus. M. A.
 BÁRÁNYKA. Agnellus. M. A.
 BÁRÁNYOS. Quod agnis abundat. Ha bárányszok az ég, harmad napra eső lesz. Paraszti tapasztalás, és mondás: Az az: ha az égen sok apró bárányforma felhők látszanak, eső lesz.
 BÁRÁNYOZIK. Bárányt ellik. S. I.

BÁRSONY.

BÁRSONY. Purpura. M. A. Holosericum. PP.
 Bársony-csiga. Purpura, murex. S. I.
 Bársony-föstő. Purpurarius, tinctor purpurarius. M. A.
 Bársony-köntös. Pázm. Pred. p. 509.
 Bársony-nyereg. Sok szamar visel bársony-nyeret. km.
 Bársony-perém. Purpureus limbus. M. A.
 Bársony-ruha. Holosericum, vestis sericea. M. A.
 Bársony-szín. Color purpureus. S. I.
 Bársony-színű. Porphyriacus. M. A.
 Bársony-virág. Amaranthus, caryophyllum minus. M. A. CM.
 Fekete bársony.
 BÁRSONYI. Purpureus. M. A.
 BÁRSONYOS. Purpuratus.
 Bársonyos. F. Veszprém Vben. Patak, és Sziget Abauj Vben.

BÁRZING.

BÁRZING. Mentha. Ménta., fodor ménta. Lippai Veteményes Kert. p. 46.

BÁST.

BÁST. Egyházas Bást. F. Gömör Vben.
 Ó Bást. F. Nógrád Vben.
 BÁSTYA. Propugnaculum, munitio. M. A.
 Bástya. E. F. Hunyad Vben.
 Ellen-bástya. Contra scarpa. Faludi N. A. p. 198. U. E. 3. R. p. 22.
 Tűz-bástya. Pázm. Kal. p. 677.
 Bástyás. Propugnaculo munitus.
 Bástyás erősség. Faludi N. A. p. 184.
 Bástyáz, bástyázza. Munit.
 Bástyázás. Munitio. M. A. L.

BÁT.

BÁT. MV. Hont Vben.
 Bát' fa. F. Ung Vben.
 Bát-monostor. F. Bács Vben.
 BÁTÁ. MV. Tolna Vben. F. Arad Vben.
 Bata-szék. MV. Tolna Vben.
 BÁTKA. Sz. P. Nógrád Vben.
 BÁTONY (alsó, nagy). FF. Heves Vben.
 Batonya. F. Csanád Vben.
 BÁTÓR. R. Vir fortis, magnanimus, herus. S. I. Animosus. M. A. it. Sane, esto. M. A. Bátor a' kemence mögött. km.
 Bátor. F. Heves Vben.
 Bátor-bizony: éppen bizony. Sámbar ellen. p. 195.
 Bátor-falu. F. Hont Vben.
 Bátor-keszi. MV. Esztergom Vben.
 Bátor szív. Magnanimitas. M. A.
 Bátor szívf. Cordatus, magnanimus. M. A.
 * Fekete Bátor. F. Bihar Vben.
 Gagy-Bátor. F. Abauj Vben.
 Kis Bátor. Sz. P. Heves Vben.
 Nyír-Bátor. MV. Szabolcs Vben.
 Bátorgat, bátorgatja. Animat. Sz. D.
 Bátori nemzetségből való. km. Dug. 1. R. p. 99.
 Bátorít, bátorítja. idem. M. A.
 Föl bátorítja. Animos illi dat.
 Meg bátorítja. Pázm. Pred. p. 457.
 Neki bátorítja.
 Bátorítás.
 Bátorító. Animans, animum addens. Pázm. Pred. p. 75.
 Bátorokodik. Animosus est, confidentem agit. M. A.
 Nem bátorokodik. Non audet, non sumit tantum fiduciae.
 Neki bátorokodik. Faludi U. E. 1. R. p. 47.
 Bátorokódó. Faludi N. A. p. 232.
 Bátorokodás. Pázm. Pred. p. 892.
 Bátorodik. Confidit, fiduciam sumit. M. A.
 Meg bátorodik. Szükség' üdején a' gyáva is meg bátorodik. km.
 Bátoron. Animose. M. A.
 Bátorság. Animositas, securitas. M. A.
 Bátorságos. Tutus, securus, animosus. M. A. Falu' fejében kardot kötni nem mindenkor bátorságos. km.
 Bátorságosan. Tute, tuto, confidenter. M. A.
 Bátorságosit, batorosigitja, Assecurat.

Bátorságosítás. Assecuratio.
 Bátorságosító. Assecurans, assecuratorius.
 Bátorságtalan. Intutus. M. A.
 Bátoratlan. Intutus, periculosus, non securus, timidus. M. A.
 Bátoratlanítja. Vajda K. E. 1. K. p. 233.
 Meg batoratlanítja. Prágai p. 139.
 Bátoratlankodik. Timidulus est.
 Bátoratlanság. Periculositas, meticulositas. M. A.
 Bátoran. Tute, tuto, animose, confidenter, cordate. M. A.

BÁTY.

BÁTY.
 BÁTZA. Frater natu major. M. A. Nincs a' hadban semmi Péter Bática. Certamen non accipit exosculationes. M. A. p. 112.
 Bática. F. Pest Vben.
 Bática. Frater meus natu major. M. A.
 Bática. Felesége. Fratria, glos. M. A.
 Bática. Fraternus. M. A.
 BÁTZA. Frater ejus natu major. Éles mert Bécsben beretva a' bática. km.
 BÁTZAOK F. Abauj Vben.
 BÁTZAÚ F. Bereg Vben.

BÁVA.

BÁVA. Stupidus. S. I.
 BÁVÁSZKODIK. Stupet. S. I.
 BÁVUL: Obstupescit. M. A. L.
 El hávul. Obstupescit, obstupescit. M. A.
 El hávultt. Obstupidus. M. A.

BE

BE.

BE. Quam.
 Be boldog voltam! Quam fueram felix.
 Be gyönyörű hely! Quam amoenus locus.
 Be le termett lélek bírja testedet. Faludi E. M. p. 118.
 Be nagy feneket kerit beszédjének. Be messze feraszt. Faludi T. E. p. 73.
 Be szeretnék pofon csapni.
 O Be meleg vala!

BEB.

BEB.
 BEBEG, hóbög, akadozva szöll. Sz. D.

BECZ.

BECZ.
 Becz' alja. F. Sáros Vben.
 BECZE. Vox vitulum v. vaccam vocantis.
 Becze. E. F. alsó Fejér Vben.
 Becze' fa. F. Baranya Vben.
 BECZKÓ. MV. Trencsin Vben.
 Beczkó-vár. Pusztavár Trencsin Vben.
 BECZÜ, v. beczü. Legumen. PP. Bécü.
 V r a n c s i c s. Telegdi felclet p. 107 „böchü“ Böcsü. Káldi. Daniel. 1. 12.

BEC.

BEC.
 Becs-kerek. MV. Torontál Vben.
 Becs' völgye. F. Szala Vben.
 Kis Becs-kerek. F. Tömös Vben.
 BECSE. F. Pest Vben. Sz. P. Veszprém Vben.

Becse-hely. F. Szala Vben.
 Rác Bécse. MV. Bács Vben.
 Csecse becse. Crepundia.
 Török Bécse. MV. Torontál Vben.
 BECSKE. F. Nógrád Vben.
 Bécse' háza. F. Torna Vben.
 BECSÓ. F. Zólyom Vben.

BED.

BED.
 BEDE. E. F. Maros Székében.
 BEDECS. E. F. Kolos Vben.
 BEDEG. F. Tolna Vben.
 BEDELŐ (nisi malis Bed-elő) E. F. Torda Vben.
 BEDŐ. FF. Bihar, és Marmaros Vben.
 Ki vágják Bedőn az erdőt. km. Dug. I. R. p. 127.
 Bedő' háza. E. Sz. P. Háromszék Székében.

BEG.

BEG.
 BEGE.
 Begécs. Sz. P. Bihar Vben.
 BEGÉCS. F. Bács Vben.

BEJ.

BEL.
 BEJCS. F. Vas Vben.
 BEJE. F. Gömör Vben.

BEK.

BEK.
 BEKE. F. Posony Vben.
 Beke' háza. F. Szala Vben.
 Bekény. E. Patak Csik Székében.
 BEKECS. F. Bács Vben.
 BEKEG. Melly juh sokat bekeg, kevés gyapjat ad. km. Dug. 1. R. p. 132.
 BEKEKÓ. Igy nevezetik Vas Vben Kám körül egy körtvély' neme, melly a' Makaria Körtvélyhez nagyon hasonlít.
 Bekékó-körtvély.
 BEKENY. MV. Arad Vben.
 Bekenyi erdő. Vas Vben Hetye' táján.
 BEKÖLCZE F. Borsód és Heves Vben.
 BEKES. Téli hosszú mente forma ruha.
 BEKET.
 Beket' falva. v. Beket' fa. F. Posony Vben.

BEL.

BEL.
 Bel-dolmány.
 Bel-erő. Virtus. Sz. D.
 Bel-föld. Patria, Innland. S. I.
 Bel-földi (mint Kül-földi) Patrius, domesticus. S. I.
 Bel-várd. F. Baranya Vben.
 Bel-volta valaminek. Interna rei constitutio. Sz. D.
 BELE. In, intro. Hüh bele Balás, lovat ad az Isten. km.
 Bele-bele. F. Bereg Vben.
 Bele' háza. Sz. P. Posony Vben.
 Bele-vár. F. Somogy Vben.
 Bele. Qua praepositio. Quaedam pro specimine adferam, ex singula litera.
 Bele akad. Inhaerescit, intricatur. M. A.
 Bele ártja magát. Se immiscet.

Bele bolondúl. Ob amorem rei alicujus insanit, furit. S. I.
 Bele czéloz. Eo collineat.
 Bele csöpöggeti. Instillat. M. A.
 Bele dönti. Injicit cum impetu.
 Bele esik. Incidit.
 Bele ér. Eo pettingit, attingit.
 Bele fér. Habet spatium in aliquo loco.
 Bele görditi. Irrotulat.
 Bele gyömözi. Intorquet, Infarcit.
 Bele hal. Immoritur. M. A.
 Bele írja. Inscrit.
 Bele jár. Frequentat.
 Bele kezd. Incipit, inchoat.
 Bele lövi. Jaculatur intro.
 Bele mártja. Intingit.
 Bele nyúl. Involat, arripit, attrahat.
 Bele okúl. Addiscit, condiscit.
 Bele pökik. Inspuit. M. A.
 Bele rögzik. Inolescit.
 Bele süllyed. Immergitur. M. A.
 Bele zaurmolja. Interit, infriat.
 Bele szeret. Inamoratur.
 Bele tömi. Ingerit.
 Bele ún. Toedio capitur.
 Bele való. Bele valót válogat. Faludi E. M. p. 38.
 Bele vesz. Jurgium init, litem incipit.
 Bele zárja. Includit.
 Belé, beléd, belém. In se, in te, in me. In plur. Beléjek, belétek, belénk. M. A.
 Belény. F. Gömör Vben.
 Belényes. MV. Bihar Vben.
 BELED. F. Soprony Vben.
 Alsó Beled } FF. Vas Vben.
 Felső Beled }
 BELENC. S. I. (Belincs PP. Bélincs M. A.) Manica.
 BELES. F. Nyitra Vben.
 Belesleg belé. Versus fundum, nimium profunde. Faludi U. E. 2. R. p. 123.
 Belesény. F. Bihar Vben.
 BELESZ. Sz. P. Somogy Vben.
 BELEDES bele bujt, mint kulláncs a' bórbe. Dug. km. 2. R. p. 255.
 BELJE, bellye. Pars interna rei alicujus, v. interna constitutio, qualitas. S. I.
 Bellye. F. Baranya Vben.
 BELYEBB. Interius. M. A.
 Bellyebb hat. Magis interiora penetrat.
 Bellyebb való. Proximior.
 BELÖL. Intrinsecus, intus. M. A.
 Belöle. Ex illo. Azt hallottam felöle, semmi sem lesz belöle. km.
 Belöled. Ex te. Belölem. Ex me. In plur.
 Belölök, belöletek, belölünk.
 Belölről. Ab intus.
 BELSŐ. Internus. M. A.
 Belső deszkázat. Opus intestinum, tabulatum. PP.
 Belső háború. Bellum intestinum. Faludi T. E. p. 108.
 Belső író-Deák. A Secretis, Secretarius. PP.
 Belső ösztön. Instinctus. S. I.
 Belső Tanács. Sanctius Consilium. PP.
 Belső Tanácsos. Consiliarius Intimus.
 Belseje. Pars alicujus rei interna.
 Belsőképpen. Interne, Intrinsecus.
 BELÜL. L. Belől.

BELECZK.

BELECZK. szőlő-fürt. Noha kicsinyek voltak a' beleczek, még is sok bor termett. Sz. D.

BELEZNA.

BELEZNA. Gáncs a' vászonban a' bél-fonál' rendetlen esete miatt. Sz. D. Vitium telae. PP.
Belezna. F. Somogy Vben.

BELÉND.

BELÉND. Hyosciámus. M. A.
Belénd-fű. idem. CM.
BELÉNDES. R. Lascivus, salax. K o m j.
Beléndeskedik. R. Lascivit, scortatur, moechatur. K o m j.
Beléndesség. R. Lascivia, libido. K o m j.

BEN.

BEN. In. Suffixum post vocales acutas, ut: vízben, kertben, ölben, üdőben 's a' t.
BENDÓ. Bél, gyomor. Meg töltt a' bendője, ki szakadt, omlott a' bendője; nem tartok a' nagy bendő, terepes hasu emberekkel. Sz. D.
BENGE. Fa-szem v. rügy. Bimbót nyitó fák' bengéji. Sz. D.
BENK. F. Szabolcs Vben.
Benke. Sz. P. Bihar Vben.
Benke' háza. F. Vas Vben.
BENN. Intus in. (contractum ex Ben-en)
Benn hál. Intus cubat, pernoctat intus. M. A.
Benn lakik. Inhabitat:
Benn marad. Immanet, inhaeret.
Benn reked. Includitur.
Benn sül. Inhaeret. M. A.
Benn szörül. Intus concluditur.
Benn való, nincs semmi benn valója.
* Itt benn. Hic intus.
Ott benn. Ibi intus.
Benne. Intus in eo. Benned, bennem. In plur. benne, bennetek, bennünk.
Benne sül. Haeret, Spe labitur. M. A.
Benne usz. Innat, Innat. M. A.
Benne van. Inest. M. A.
Benneteket. Vos ipsos. M. A.
Bennünket. Nos ipsos. M. A.
BENTA. Sz. P. Fejér Vben.

BENEDEK.

BENEDEK. (Bencze, Benkő) t. f. n. Benedictus.
Benedek' falva. F. Liptó Vben. E. F. közép Szolnok Vben.
Szent Benedek. MV. Bars Vben, és E. alsó Fejér Vben. it. több faluk' neve.
Szent Benedek' füve. Caryophyllata. NC. p. 37.
BENCZE. Föl tette a' Bencze' sapkáját, km.
Benczéd. (alsó, közép, és felső) E. F. Udvarhely Székében.

BENGY.

BENGY.
BENGYELE, Podgyász, czuczolék, nyaláb. Sz. D. Dugonics. Jolánka. p. 318.
BENGYEL, bengyeli. Tegit, operit.
Bengyelni. Kötni, takargatni p. o. a' fejét valamivel. Sz. D.

BER.

BER.
Ber' hida. F. Veszprém Vben.
* Em-ber.
BERCSE, E. F. Kolos Vben.
BERE. F. Szatmár Vben. Sz. P. Veszprém Vben. E. F. Maros Székében.
Berény. FF. Soprony, Tömös, és Tolna Vben. és E. F. Szászváros Székében.
Balaton-Berény. F. Somogy Vben.
Csák-Berény. F. Fejér Vben.
Jász-Berény. MV. Jászságban.
Iharos Berény. MV. Somogy Vben.
Karancs-Berény. F. Nógrád Vben.
Kis Berény. F. Somogy Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
Lovas Berény. MV. Fejér Vben.
Mező-Berény. F. Békés Vben.
Nagy Berény. F. Somogy Vben.
Vörös Berény (olim Zár Berény) F. Veszprém Vben.
BEREG. (név) MV. Bereg Vben.
Bereg-szász. MV. Bereg Vben.
Bereg-szeg. F. Nyitra Vben.
Bereg-szó. F. és folyó víz Tömös Vben.
Bereg Vármegye. Comitatus Bereginensis.
BEREG (igé) Beregni szoktak a' juhok a' kosokkal. S. I.
Beregteni a' juhokat: kosokat a' juhokra ceszti. S. I.
BEREK. Nemus, lucus, saltus. M. A. CM.
Ill a' berek, nád a' kert. km.
Berek' álja. F. Soprony Vben. Sz. P. Tolna Vben.
Berek-örzö. Saltuarius. PP. M. A.
Berek-szó. E. F. Hunyad Vben, Hát ha BEREK - SZÓ annyit is tehetne mint ECHO? quia Echo in lucis plerumque resonat.
* Alsó Berek-szó. } E. FF. Közép Felső Berek-szó. } Szolnok Vben.
Kap-berek. Sz. P. Komárom Vben.
Kerek-berek. Csárda Abauj Vben.
Nagy Berek. Sz. P. Heves Vben.
Szász Berek. F. Szatmár Vben.
Szász-berek. Sz. P. Heves Vben.
Tisza-berek. F. Szatmár Vben.
Tűz-berek. Sz. P. Pest Vben.
Világos Berek. E. F. belső Szolnok Vben.
Berekenye, Berkenye. Sorbus, M. A. PP.
Berekenye-fa, Berkenye-fa, Sorbus arbor. M. A. PP.
Berkenye. F. Nógrád Vben.
Berekes, Berkes. Nemorosus, saltuosus. M. A.
Berkes. E. F. Torda Vben.
Berkes' pataka. E. F. Kővár vidékében.
Berkesd. F. Baranya Vben.
Bereki, Berki. Nemoralis. M. A. CM.
Berki. MV. Somogy Vben és t. FF. neve.
Berki falu (alsó, felső) FF. Vas Vben.
Berki malom. Sz. P. Szala Vben.

BERKE. Julus. virgultum. vide Birke. M. A.
Berke-fa. Siler. Rekettje. S. I.
Berke' háza. F. Vas Vben.
Berkész. F. Szabolcs Vben.
Berkéz. Berkéznek a' fák, hajtanak. Sz. D.
BERMEND (mint Körmend) F. Baranya Vben.
BERVE. Blutroth. E. F. alsó Fejér Vben.

BERBE.

BERBE. Ürfű, heréltt Kos. Vervex. Talán *βενίς*-ből származott.
BERBÉCS. Vervex. PP. Veluti diminutivum ex berbe.
Berbécs' hátulsó czimere. Costa vervecina. PP.
BERBÉTÉL, berbitél. Blaterat, murmurat. M. A.
Birbitél. Pázm. Kal. p. 156.
Berbitélés. Blateratio. M. A.
Börbötülés. Faludi T. É. p. 118.
Berbitélő. Pázm. Pred. p. 911.

BERDÓ.

BERDÓ.
Berdót kiáltanak, Gyöngyösi' Munk. 2. Dar. p. 99.

BERET.

BERET. F. Abauj Vben.
Beret-halom. E. MV. Medgyes Székében.
Beret-tő. FF. Sáros és Zemplin Vben.
BERETKE. F. Gömör Vben.
BERETTYÓ. Folyó víz Békés, Bihar és Heves Vben.

BERETVA.

BERETVA. Novacula. M. A. L. BOROTVA,

BERHE.

BERHE. Subligaculum, succinatorium, Perizoma. CM. Vrancics. Schurzleek.
„Elsőben füge-levélből Berhét csinálnának, hogy szemérem-testeket bé fődöznék.“ Pázm. Pred. p. 934. Kal. p. 377.
Berhéje. Ejus Succinatorium. Volt ő néki is foltos berhéje. Fuit et Mandroni *ficulnea navis*. K. V. p. 191.
Nem volt még nekem ilyen foltos berhém. M. A. p. 97.
BERHELI.
Le berheli. Dejeit, Devolvit. S. I.

BERGÁMOT.

BERGÁMOT. Körtvély' neme. Pázm. Pred. p. 701.

BERNÁT.

BERNÁT, (Bernárd, Bernáld, Margit' Élete p. 134.) t. f. n. Bernardus.
Kapkod hozzá, mint Bernárd a' meny-kőhöz. km.
Bernárd. E. F. Küküllő Vben.
Bernát' falva. F. Abauj Vben.

BERNYÁK.

BERNYÁK.

BERNYÁKOL. A' macskáról mondatik
Bergyakolnak a' macskák. Sz. D.

BERTA.

BERTA. Vitézek, mint Berta' kutyáji. km.
Dug. 1 R. p. 147.

BERTALAN.

BERTALAN. t. f. n. Bartholomaeus. Ber-
talam. Margit Élete p. 105.
Bertalan' falva. F. Liptó Vben.

BERTÓLT.

BERTÓLT, Bertót. t f n. Bertholdus.
Bertót. F. Sáros Vben.

BERVÉNG.

BERVÉNG. Clematis, vinca pervinca.
M. A.

BERZEN.

BERZEN. Ira corripitur, indignatione
accenditur, exandescit. S. I.
Föl berzen. S. I.

BERZENCZE. MV. Somogy Vben. FF. Bars,
Nógrád, Szala, és Zólyom Vkben.

BERZENGET, Berzengeti: haragra in-
gerli, mérgecsiti. Sz. D.

BERZENKEDIK. Fremit, frendet. M. A.
murmurat, indignatur. S. I.

Berzenkedés. VM. Intó levél. p. 182.
Berzenkedés. Fremitus.

Börzönködve. Csuzi p. 395,

BERZENT, berzenti. Ad iram concitat.

BES.

BES. Bessus.

Bés' fa. F. Vas Vben.

BESE F. Bars Vben. E. F. felső Fejér Vben.

BESENY. Bysenus.

Beseny-szeg. Sz. P. Heves Vben.

Besenyce, Besencze. F. Baranya Vben.

Beseny. F. Vas Vben.

Besenyő. FF. Bihar, Bars, Heves, So-
mogy, Szala és Szerem Vkben. it. E. F.
alsó Fejér Vben és Besztercze vidé-
kben.

Besenyő' falva. F. Liptó Vben.

* Búzás Besenyő. E. F. Küküllő Vben.

Lád-Besenyő. F. Borsod Vben.

Ó Besenyő. MV. Torontál Vben.

Szirna-Besenyő. F. Borsod Vben.

Új Besenyő. F. Tömös Vben.

Besenyőd. F. Szabolcs Vben.

BESNYÓ. Sz. PP. Pest és Fejér Vkben,

BESTYE.

BESTYE. Bestia, bellua, fera. M. A. CM.
Bestye-lélek, Kura-fi. Antiqua, sed
nondum obsoleta blasphemiam Hunga-
rorum.

Fene bestye: fene vad. CM.

BESZ.

BESZ.

BESZDÉD. F. Szabolcs Vben.

BESZE.

Beszéd. Sermo, verbum, eloquium. M. A.
Te rólad foly a' beszéd. km.

Beszéd' elei. Proloquium, prologium. M. A.

Beszéd-hintő. Spermologus. M. A.

Beszéd-kérdés. Faludi N. E. p. 151.

Beszéd-közben. Intra discursum.

Bolond beszéd. Stultus sermo. S. K.

* Elő-beszéd. Praefatio, prologus. S. I.

Édes beszéd. Svaviloquentia. S. K.

Folyó beszéd. Solutus sermo. S. K.

Kordé-beszéd. Nugae. S. K.

Köz-beszéd. Dialogus, fabula. Francisc.

Példa-beszéd. Proverbium.

Szó-beszéd. Sermo, sermocinatio. S. K.

Szó' fia-beszéd. Fabula. S. K.

Tréfa-beszéd. Facetiae. Francisc.

Vég-beszéd. Epilogus. S. K.

Beszédés. Disertus, eloquans v. orator.

Faludi U. E. 3. R. p. 15.

Beszédés szék. Cathedra, suggestus

oratoris. S. I.

Beszédje. Ejus sermo. Nagy feneket ke-
rit beszédjének. km.

Beszédű.

Bő beszédű. Multiloquus.

Édes beszédű. Dulciloquus.

Kevés beszédű. Taciturnus. CM.

Moslék-beszédű. VM. p. 260.

Sok beszédű. Faludi N. A. p. 151.

Beszéli, Beszélli. Narrat, sermocinatur.

M. A. Inkább beszélek a' fejjével,

mint sem a' lábával. km.

Be beszéli. Obloquitur. Ugyan be be-
széllet neki. Világos be beszéltt neki.

Bele beszéli. Faludi T. E. p. 141. E.

M. p. 144.

Bé beszéli. Persvadet ut intret. Epis.

Pázm. T. 1. p. 249.

El beszéli. Enarrat, memorat. S. I.

Elő beszéli. Narrat, memorat, com-
memorat, recenset, exponit. S. I.

Elöl beszéli. Praefatur. M. A.

Elöl meg beszéli. Praenarrat. M. A.

Ki beszéli. Enarrat, effatur. M. A.

Le beszéli. Dehortatur. S. I.

Meg beszéli. Narrat, refert, denar-
rat. M. A.

Öszve beszéli. Colloquitur, conspirat. M. A.

Reá beszéli. Adhortatur, persvadet,

permovet, inducit. S. I.

Viszsa beszéli. Dorice conceinit. M. A.

Beszéllés, Narratio. M. A.

Ki beszéllés. Enarratio, pronunciatio.

M. A.

Meg beszéllés. Relatio. M. A.

Beszéllő. Narrator, fans. M. A.

Ki beszéllő. Enarrator. M. A.

Beszélget, Sermocinatur, fabulatur,

confabulatur. M. A.

Beszéldegel.

Ki beszéldegeli. Pronunciatio. CM.

Beszélgetés. Sermo, colloquium, con-
fabulatio v. Dialogus. Ocsmány be-
szélgetés, erkölcs-vesztegetés. km.

Öszve beszélgetés. Conferentia. Faludi

T. E. p. 267.

Beszélgető. Sermocinator. M. A.

Beszélhető. Narrabilis. M. A.

Ki beszélhető. Enarrabilis. M. A.

Meg beszélhető. idem. M. A.

Beszélhetetlen.

Ki beszélhetetlen. Inenarrabilis. Pázm.

Pred. p. 2. 372. M. A.

BESZKE.

Beszked.

Beszkedői Hegyek. Montium Carpatico-
rum juga in CC. Arvensi, Sárosiensi etc.

BESZTER.

BESZTER. F. Abauj Vben.

BESZTERCZ. F. Szabolcs Vben.

Besztercze. F. Pósony Vben. E. Sz. KV.

Besztercze' vidékben.

Besztercze-bánya. Neosolium.

Besztercze' vidéke. Districtus Bisztri-
ciensis in Transylvania.

Aszú-Besztercze. E. F. Besztercze' vi-
dékiben.

Kis Besztercze. E. folyó víz Csik Székében.

Ó Besztercze. F. Trencsin Vben.

Új Besztercze. F. Trencsin Vben.

Vág-Besztercze. MV. Nyitra Vben.

Beszterczei szilva. Prunum Damascenum.
M. A.

BETEG.

BETEG. Aeger, aegrotus. M. A. Két be-
teget nem szeret az ágy: részeg-be-
teget, haragjában beteget. km.

Beteg-ágy. Puerperium. PP. Rectius:
Gyermek-ágy.

Beteg-ágyas aszszony. Sz. D.

Beteg-cmber' böjti. Aegri somnia. M. A.

Beteg-ház. Nosocomium, hospitale in-
firmorum. 'Margit' Él. p. 22. 23.

Beteg-vagyok. Aegrotó. M. A.

BETEGE. Ejus aeger. Zvon. 1. R. p. 324.

BETEGEDIK. Aegrotat, in morbum in-
cidit. M. A.

Le betegedik, betegen lefekszik. S. I.
Meg betegedik.

BETEGEK' háza. Valetudinarium. M. A.

Betegek' Ispitálja. Nosocomium. M. A.

BETEGEN. Morbide, aegrotanter. A' ki
beteges él, sokáig vonaglik. km.

Beteges fekszik. Aegrotat.

BETEGES. Valetudinarius, morbidus,
morbosus. M. A.

Beteges állapot. Status morbidus. Sz. D.

Betegesen. Morbide, aegrotanter.

Betegeskedik. Aegrotat, minus valet. Pázm.
Pred. p. 39.

El betegeskedik tudja meddig.

Betegeskedés.

Betegesül. Morbidus fit, aegrotare inci-
pit. M. A.

El betegesül.

Meg betegesül. Morbidus fit, aegrotare
incipit. M. A.

BETEGÍT, betegíti. Aegrotum facit, mor-
bum adfert.

Meg betegíti. Aegrotare facit. M. A.

Betegítő. Morbificus. M. A.

BETEGJE. Ejus aegrotus.

Sok betegjei vannak. Multos habet
curandos.

BETEGSÉG. Morbus, aegritudo. M. A.

Hosszú betegségnek halál a' vége. km.

BETEGSZIK. Infirmitur.

Le betegszik.

Meg betegszik. Pázm. Pred. p. 835.

BETEGÜL. Infirmatur.
El betegül. Aegrotat. M. A.
Le betegül.
Meg betegül. Aegrescit. M. A.
Betegülés.
Meg betegülés. Aegrotatio. M. A.

BETYÁR.

BETYÁR. Nötelen, rá tartós paraszt legény. Sz. D. Nyalka legény. Trössulus. Stutzer. S. I.
BETYÁRKODIK. Hegykén, büszkén, nyalkán magát viseli, ruházza, szöll. S. I.
BETYÁROS.
Betyárosan viseli magát. Sz. D.

BETHLEN.

BETHLEN. E. FF. Küküllő, 's belső Szolnok Vkben. it. Fogaras Vidékében.
Bethlen' falva. E. F. Udvarhely Székében.

BEZZEG.

BEZZEG. Sane, Hem, Papac. M. A.
Bezzeg úgy. Sciffet, quasi vero. M. A.
Bezzeg az. Káldi Okt. Intés p. 58.

BÉ.**BÉ.**

BÉ. In, intro. Ige-béli elő-rag. Dicitur etiam sine accentu, quaedam juvat pro specimine adferre.
Bé adás. Delatio. M. A. it. Dosis.
Bé adó. Delator. M. A.
Bé avatás. Introductio.
Bé állítás. Investitura. S. I.
Bé borúlt. Obductus, obnubilatus.
Bé boronálás. Inoccatio.
Bé család. Inductio in casses.
Bé dugulás. Obstructio.
Bé eresztés. Immissio. M. A.
Bé égetés. Inustio.
Bé fejezés. Conclusio, epilogus.
Bé gátolás. Circumseptio, clausura agere facta.
Bé gypülés. Clausura sepibus et materia facta.
Bé himezés. Coloratio.
Bé iktatás. Statutio, installatio.
Bé illik. Quadratus.
Bé írás. Inscriptio.
Bé járó. Familiaris. Landovics Halotti Beszéd. Nagy István Márt. Coron. — Rákoczi György' Rendelése.
Bé járos. Familiaris domus.
Bé jövelt. In ingressu.
Bé köszöntés. Prima salutatio.
Bé kötés. Obligatio. M. A.
Bé lépés. Ingressus.
Bé menett. In introitu.
Bé mondás. Indictio, indictatio.
Bé növés.
Bé nyomás. Impressio.
Bé óltás. Insitio.
Bé pecsételés. Obsignatio. M. A.
Bé rohanás. Irruptio.

Bé sötétülés. Obtenebratio, obscuratio. M. A.
Bé szedő. Collector. M. A.
Bé téve. Memoriter. Par coeur.
Bé ütés. Incussio.
Bé ültetés. Implantatio.
Bé vett. Receptus. M. A.
Bé zárva.

BÉGET. (Beeget) Béget a' borju — a' juh. „Báránymódon kezd szájával bégetni.” Nagy István Márt. Coron. p. 78.

BÉB.

BÉB. F. Veszprém Vben.
BÉBA (Kis, ó) FF. Torontál Vben.
BÉBES. Sz. P. Szala Vben.
BÉBICZ. Halász-madár' neme. Bibicz. Capra, capella, vanellus. NC. p. 153.
Bébicz-lábú. Vékony, gyöngye, pipaszár-lábú. S. I.

BÉCZ.

BÉCZ. FF. Somogy és Szala Vkben.
Kis Bécz. Sz. P. Somogy Vben.

BÉCS.

BÉCS. Vindobona, Vienna Pannoniae. De vannak Hazánkban is több ilyen nevű helységek, a' mint alább ki tetszik.

Bécs-Ország. Austria, Pannonia superior. M. A. item Heltai passim. NC. p. 463.
Bécs-Országbeliek. Austriaci. Heltai. NC. p. 463.
Bécs-Országi. Austriacus.
Bécs' tartománya. Austria. Magyarai István Orsz. Roml. p. 82.
Bécs' tartományja. Austria. L. Kalend. 1701.

* Kis Bécs. Sz. P. Szala Vben.
Szamos-Bécs. (FF. Szatmár Vben.
Tisza-Bécs.

BÉCSBEN: A' kinek lova nincs, Bécsben is gyalog jár. km. Dug. 1. R. p. 289.

BÉCSI. Viennensis. M. A.
Bécsi acél. Faludi. E. M. p. 37.
Bécsi bólt. Tele van, mint a' Bécsi bólt. km.

Bécsi böcs. Wiener Währung.
Bécsi Király. Török Atname, mely Bátori Zsigmondnak adatott 1601. és több Török Hüt-levelek. Lásd Tordai' Kéziratit.

Bécsi kapu. Nagy a' szája, mint a' Bécsi kapu. km. Dug. 1. R. p. 129.

Bécsi korom. Föstő-korom. Atramentum e fuligine tediae. Kienruss. S. I.
Bécsi Kos. — Okos, mint a' Bécsi kos. km.

Bécsi kömény. Anisum. S. I. Pimpinella anisum. Pankl.

Bécsi semmi. Nihilum album. S. I.
Bécsi szerencse. Ita olim vocabatur Dislocatio Jesuitarum Hungarorum, facta Viennae per eorum Provincialem, ibidem residentem. Rajnis.

Bécsi torony. Olyan az orra, mint a' Bécsi torony. Dug. km. 1. R. p. 205.
Olyat hazudott, mint a' Bécsi torony. Dug. 1. R. p. 262.

Bécsi Tyukász. Ne Kurjongass, mint a' Bécsi Tyukász az utzákon. km.

BÉD.

BÉD. F. Nyitra Vben.

BÉG.

BÉG.
BÉGA. Folyó-víz, Torontál Vben.
Béga' csatornája.
Bégány (Kis, nagy) FF. Bereg Vben.
BEGSÉG. Epis. Pázm. P. 1 p. 247.

BÉK.

BÉK. R. Pax. Sz. D. S. I. Dugonics Közmond. 1. R. p. 1—12.

BÉKE. Pax. M. A.

Béke-angyal. Angelus pacis.
Béke-bot. Caduceus. S. I.
Béke-csók. Osculum pacis.
Béke-gyűlés. Congressus de pace. S. I.
Béke-hozó. Caduceator, tabellarius, caduceo instructus. S. I.
Béke-kötés. Pacificatio. S. I.
Béke-követ. Caduceator.
Béke-pohár. Poculum pacis.
Béke-törés. Violatio pacis, ruptio pacis. S. I.
Béke-törő. Turbator pacis.

Békes.

Békes türelmesség. Faludi T. É. p. 149.

BÉKESÉG. Pax. M. A.

Békeséges. Pacificus. M. A.
Békeségesen. Pacate, pacifice. M. A.
Békeséges szenvedés. Patientia. Pázm. Pred. p. 681.

Békeséges tőrés. Patientia. M. A.
Békeséggel szenved, türi. Patienter tolerat.

Békeség-szerzés. Pacificatio. M. A.
Békeség-szerző. Pacificator. M. A.
Békeségtelen. Expers pacis, intranquillus. M. A.

Békeséget szerez. Pacificat. M. A.

BÉKÉLLIK. Reconciliatur, pacem init. M. A.
Meg békéllik. Káldi 2. Machab. 1. 5.
Őszve békéllik. Init pacem, conciliatur. S. I.

Békéllés. Faludi. T. É. p. 68.

Békéllés. Pacificatio, conciliatio. M. A.

Meg békéllés. Reconciliatio. M. A.

Békéltt. Pacatus. M. A. Meg békéltt barátoddal ójjan bánjál. km.

Békélttetlen. Pázm. Kal. p. 822. 881.

Békélttet, békéltteti. Pacificat, pacat.

Egybe békéltteti. Pázm. Kal. p. 615.

Meg békéltteti. Conciliat. M. A. A' szép szó meg békéltteti az embereket. km.

Őszve békéltteti. Conciliat. M. A. Nehez a' farkast báránnyal őszve békéltteti. km.

Meg békélttett. Reconciliatus. M. A.

Békélttetés. Pacificatio, reconciliatio. M. A.

Békélttető. Pacator, conciliator. M. A.

Békén aluszom. Faludi E. M. p. 65.

Békény. E. Patak Csik Székében.

BÉKÉS. Pacatus, pacificus. M. A.

Békés. MV. Békés Vben.

Békés Vármegye. Comitatus Békésiensis.
Leg jobb Békés Vármegyében lakni.
Dugonics közm. 1. R. p. 4.
Békét hágy. In pace relinquit.
Békét jár. Agit de pace, Pacem negotiatur. S. I.
Hagyj békét. Noli inquietare, turbare.
Békételen. Inquietus, non pacificus. M. A.
Békételenkedik. Inquietus est.
Békételenség. Implacitas, discordia. M. A.
Békételenséges. Margit' Élete Prájnál. p. 371.
Békével. In pace.
BÉKES. Pacem habens, pacatus. Sz. D.
Békesség. Pax.
Farkas-békesség.
Békességtelen. Inpacatus, intranquillus.
BÉKETLEN.
Békétlenség. Faludi U. E. 2. R. p. 40.
BÉKÍT, békíti. Pacificat, pacat. S. I.
Meg békíti.
Öszve békíti. Conciliat.
BÉKSÉG. Pax. Sz. D.
BÉKÜL. Pacatur, pacem init, reconciliatur. S. I.
Meg békül.
Öszve békül. Init pacem, invicem coalescit, conciliatur. S. I.
Békülés. Pacificatio, reconciliatio. S. I.

BÉKA.

BÉKA. Rana, Batrachus. M. A. Kígyót békát kiáltott ellene. km.
Béka. Telek, Csanád Vben.
Béka - bojtornán. Myositis lappula. S. I.
Béka - egér - harc. Batrachomyomachia. Scribunt etiam cum elisione: Bék' egér - harc. CM. M. A. PP.
Béka' fa. Krottendorf. F. Vas Vben.
Béka - fi. Pullus ranae, juvenis rana. S. I.
Béka - fő. Ranunculus. S. I.
Béka - hal. Gobius capitatus, sapito minimus v. Lophius. Froeschfisch. S. I.
Béka - kalán. Concha.
Béka - kölyök. Gyrinus. Drehkäfer. S. I.
Béka - kő. Bufonites. PP. Beniczki p. 210.
Béka - len. Linaria. M. A.
Béka - lencse. Lens palustris. M. A.
Béka - lilium. Liliun agreste, crinon. M. A.
Béka - nép. Ranac. Pesthi Meséji. p. 16.
Béka - nyál. Sperma ranarum. PP. Zrínyi 5. Énekében.
Béka - rokka. Fű neme.
Béka - selyem, nyers selyem. Metaxa. S. I.
Béka - só. Örül neki; mint tót gyerek a' Béka - sónak. Dug. km. 2. R. p. 164.
Béka - szem - fő. Myositis scorpioides. S. I.
Béka - szó. Coaxatio ranarum. S. I.
Béka - tarsoly. Bursa pastoris. M. A.
Béka - tekenő. Chelonium. CM. M. A. Tegumen testudineum. PP.
Béka - tó. Sz. P. Tolna Vben.
Béka - var.
Béka - virág. Hieracium. PP.
* Kuruttyoló Béka.
Nyelv - béka. Batrachus, ranula linguacae. S. K.
Poczkos béka. Neki fujja magát, mint a' poczkos béka. km.
Tekenyős béka. Testudo. NC. p. 143.
Tollas varas béka. Bufo. NC. p. 143.

Tüzes béka. Rubeta. S. K.
Varaszkos béka.
Zöld béka. Rana viridis. NC. p. 143.
BÉKÁS. Ranosus, ranis abundans.
Békás. Sz. P. Veszprém Vben. E. FF.
alsó Fejér Vben és Csík Székében.
Békás patak. E. Patak Csík Székében.
Békás tó. Ranarum lacuna. PP.

BÉKÓ.

BÉKÓ. Compes, compedes, pedica. M. A.
Arany-békok. Aureae compedes. Pázm.
Pred. p. 468.
BÉKÓBAN dolgozó rab. Ergastulus. PP.
BÉKÓL, békólja. Compedibus vincit.
Békóló, Békóló (Béklyó M. A. PP.). Compedes.
BÉKÓZ, békózza. Compedit. M. A.
Meg békózza. Compedit. M. A.

BÉL.

BÉL. Viscera, intestina, ilia. M. A.
Bél-bontó. Eviscerator. Faludi N. A. p. 217.
Bél-deszka. Dentale. NC. p. 117.
Bél-fájás. Intestini plenioris morbus, Kólíka. S. I. Csapó. p. 43.
Bél-fájó. Torminosus, cui laxius intestinum dolet. S. I. Dysentericus. NC. p. 345. Ilosus. NC. p. 349.
Bél-fenyér. F. Bihar Vben.
Bél-féreg. Lumbricus, vermis intestinalis. S. I. Ascaris. Spulwurm. Mitter. Hist. Nat.
Bél-fonál. Trama, subtegmen. M. A. CM.
Bél-görcs. Ileus coli dolor. Darmgicht. S. I.
Bél-kerék a' malomban. Rota molaris. PP.
Bél-kerék' fogai. Dentis rotae molaris. PP.
Bél-kórság. Morbus iliacus, passio iliacae. S. I.
Bél' le járása. Hernia. Tökösség. S. I.
Bél-lantorna. Omentum. CM.
Bél-megyer. Sz. P. Békes Vben.
Bél-mező. Sz. P. Bihar Vben.
Bél-nézés.
Bél-nézők. Aruspices. Molnár Könyvház 2-dik szakasz.
Bél-örvényes. F. Bihar Vben.
Bél-peccsenye. Hát-szű-peccsenye. Lum-buli, lumbus assatus. S. I.
Bél-poklos. Leprosus. M. A.
Bél-poklosság. Lepra. M. A.
Bél-rágás. Ireos. NC. p. 349.
Bél-rogoz. F. Bihar Vben.
Bél-sólyom. F. Bihar Vben.
Bél-zsír.
Bél-vata. F. Posony Vben.
Bél-virág. Omentum. Takaró — Reczés — Cseplesz-háj. S. I.
Bél-zerénd. F. Arad Vben.
* Bakony-bél. F. Veszprém Vben.
Bárány-bél. Viscera agnina,
Bodza-bél.
Dió-bél. Nucleus. CM.
Fa-bél. Medulla arboris.
Farkas-bél. Viscera lupina.
Gyertya-bél. Pázm. Pred. p. 716.

Gyöngye bél. Lactes. NC. p. 183.
Kenyér-bél. Panis medulla. S. K.
Magyar-Bél. F. Posony-Vben.
Monos-Bél. F. Borsod Vben.
Német-Bél. F. Posony Vben.
Öreg bél. Omasum. CM.
BÉLD. E. F. alsó Fejér Vben.
BÉLE. Ejus intestinum. Pokol a' béle. km.
Béle búszótt.
Bélét ki veszi. Enucleat. M. A.
Bélét ki veti. Eviscerat, exenterat. M. A.
BÉLES. Placenta, artolaganum, lagannum. M. A.
Béles-sütő. Placentarius. M. A.
Béles-sütés. A' Béles-sütéshez, úri névhez sok eszköz kívántatik. km. Beniczki. p. 213.
Béles' szaga. Föl ébredt a' béles' szagára. km.
* Gombás béles. Bolemia. NC. p. 307.
Husos béles. Artocreas. S. K.
Katoná-béles. Artolaganum. S. K.
Káposztás béles.
Mandolás béles. Beniczki p. 239.
Mézes béles. Melliceus. NC. p. 309.
Répás béles.
Rétes béles. Foliata placenta. S. K.
Turós béles. Tyrolaganum. S. K.
BÉLEZ, Bélezi.
Ki bélezi. Exenterat. S. I.
BÉLI. Visceralis, iliacus.
Béli fájdalom. Morbus intestinorum. M. A.
BÉLL, Bélli, (Bélel, béleli.) Pannum, v. pellem vesti subducit. S. I.
Ki bélli.
Meg bélli, Meg béleli. Obducit. M. A.
Béllés. Pannus v. Pellis subdita, subsubtilis. S. I. Adjuk meg a' béllését a' posztónak. km.
Béllés-vászón. Lintenum subutorium. S. I.
Béllött. Bilix, obductus. M. A.
Béllött kesztyük. Chirothecae pelle munitae. PP.
Béllött palást. Pallium duplicatum. PP.
Béllött ruha. Vestis pellita, pellibus munita. PP.
Béllött süveg. Pileus suffultus. PP.
Béllött szájú. Labeo.
* Széllel béllött. km.
Széllel béllött a' mentéje. km.
Béllöttlen: a' mi meg nincs béllelve. VVL.
Béllöttén. Pázm. Pred. p. 616.
Béllöttül hazugság. Pázm. Kal. p. 360.
Béllött, Béllötti. Curat subduci.
Béllöttet, Béllötteti. idem.
BÉLTEK. MV. Szatmár Vben.
Nyír-Béltek. F. Szabolcs Vben.
BÉLÜ.
Ló-bélű. Nimium vorax.
Meg veszett bélű. Káldi Eccl. 11. 32.
Nagy bélű. Vorax.
BÉLLYE. F. Baranya Vben.
BÉLLYEG. (Billeg) Stigma.
Béllyeg-vas. Cauterium. S. I.
Béllyeg-sütő vas. Tudicula, cauterium. M. A.
Béllyege. Ejus stigma.
Béllyeges. Cauteriatus, stigmaticus, stigmatosus it. Naevosus. M. A. A' béllyeges lóra is föl ül a' Czigány. km.

Béllyegez, Béllyegezi, béllyegzi. Tudiculat, signat, cauterio notat. M. A.
El béllyegezi. Obsignat, cauterio notat. M. A.
Meg béllyegezi. Obsignat, cauterio notat. M. A.
Billegezés. Zvonarics 1. R. p. 598.
Meg béllyegeztett. Stigmaticus, cauterio notatus. M. A.
Meg béllyegezi a' házi eszközöket. Domestica tessera insignit utensilia. PP.
Béllyegző vas. Cauterium. M. A.
Béllyegtelen. Sine stigmatē, non notatus, non signatus stigmatē.

BÉLA.

BÉLA, Bela. t. f. n. Adalbertus.
Béla. t. h. n.
Béla-bánya. Sz. KV. Hont Vben.
Béla' falva. E. F. Három szék Székében.
Béla' vára. Vár Bihar Vben.
BÉLÁD. F. Bars Vben.
Béládi: nyomorútt vakoskodó.

BÉNN.

BÉNN.
BÉNNA. Mutilus, mancus, debilis. M. A.
A' ki a' bennát neveti, maga ne sántikáljon. km.
Bénna Rajkó. A' bénna Rajkó is kedves az Anyjának. km.
Bénnaság. Defectus, naevus, mutilationis vitium. M. A.
Bénnává teszi. Debilitat, mutilat. M. A.
BÉNNÍT, Bénnítja. Mutilat. M. A. Pázm. Pred. p. 339.
Meg bénnítja.
Bénnítás. Mutilatio. M. A.
BÉNNÜL. Mutilatur, mutilus fit. Pázm. Pred. p. 239.
Meg bénnül. A' vén mén-ló vagy meg bénnül, vagy meg vakúl. km.
Bénnülés. Mutilatio. M. A.
Bénnültt. Mutilatus, mutilus. Pázm. Pred. p. 1253.

BÉNY.

BÉNY (kis, nagy) FF. Esztergom Vben.
BÉNYE. F. Pest Vben.
Erdő-Bénye (FF. Zemplin Vben.
Legyes Bénye (FF. Zemplin Vben.
Magyar-Bénye. E. F. Küküllő Vben.
Szurdok-Bénye. Sz. P. Abaúj Vben.

BÉR.

BÉR. Merces, salarium, pensio, praemium. M. A.
Bér. F. és Patak Nógrád Vben.
Bér-lak. Hospitium conductum. S. I.
Bér-pénz. Locarium, arrha, arrhabo. S. I.
* Ágy-bér. Lecticale.
Bika-bér.
Csata-bér' falva.
Egyház-bér. F. Baranya Vben.
Elő-bér. Anticipata merces. S. K.
Föld-bér. Solarium. CM.
Förödő-bér. Balneare. S. K.
Fuvar-bér. Taxa vehicularis. S. K.
Fű-bér. Census pascui.

Hajó-bér. Naulum. S. K.
Ház-bér. Census domus, locarium. S. K.
Kis Bér. MV. Komárom Vben. F. Vas Vben.
Makk-bér. Census glandinationis.
Mén-bér. A' mén-lóval való hágtásért.
Munka-bér. Manupretium. M. A. L.
Nagy Bér. Sz. P. Komárom Vben.
Napi bér. Merces diurna. Pázm. Pred. p. 779.
Rév-bér. Sz. P. Pest Vben.
Rév-bér. Portorium. S. K.
Szala-bér. F. Szala Vben.
Tala-bér. R. Praemium inventionis.
Tanító-bér. Minerval. M. A. L.
Úr-bér. Sz. P. Szala Vben.

BÉRBE adja. Locat, elocat. M. A. CM.
Bérbe adás. Locatio, elocatio. M. A.
Bérbe adó. Locator. M. A.
Bérbe fogadó. Pensionarius. M. A. Conductor. PP.
Bérbe fogadott ház. Domus locaria. PP.
Bérbe fogadott szekér. Vehiculum meritorium, rheda meritoria. PP.
Bérbe veszi. Conducit. Sz. D.
Bérbe vétel. Bérbe-vevés. Conductio. S. I.

Bérbe vevő. Conductor, publicanus. S. I.
Bérért el sítató. Praefica. CM.

BÉRE. Ejus merces, praemium. Szökött szolgának nincsen bére. km. — Ette haszna, alutta bére. km.

BÉREL, Bérelti, Bérlő. Conducit, pretio conducit. M. A.

Föl bérlti.
Ki bérlti. Conducit, redemit. S. I.
Meg bérlti. Conducit pretio. M. A.
Reá bérlti. Subornat, conducit. M. A.
Bérledelem. Feudum. Sz. D. it. Szigvárt. 1. Szakasz.

Bérlemény. Praedium conductum. Pachtgut. S. I.

Bérlés. Conductio, redemptio. Pachtung. S. I.
Bérlő. Conductor, redemptor, manceps. Pachtter. S. I.

Reá bérlő. Subornator. Les-vető. M. A.
Bérlött. Conductus.

BÉRES. Mercenarius. M. A. Servus boarius. PP.

BÉRES házban lakik. Conductitis aedibus utitur. PP.

Béres, ökör-hajtó. Agitator boum, mercenarius. PP. Ostoros.

Béres szolga-legény. Ambactus. PP.

Béreskedik. Mercenarium agit.
Béreskedés. Zvonarics 1. R. p. 740.

* Kis Béres, Ostoros.
Öreg Béres.

Napi Béres. Diurnalista. Pázm. Pred. p. 831.

BÉRCZ.

BÉRCZ. Clivus, jugum montis.
BÉRCZES. Clivusos.

Világ' bérce. Pázm. Pred. p. 192.
Hegyek' bércei. Faludi T. É. p. 94.

BÉRÉTRA.

BÉRÉTRA. Capitium, Mitra, Cidaris. M. A.
BÉRÉTRÁS. Mitratus. M. A.

BÉRMÁL.

BÉRMÁL, bérálja. Confirmat, inungit consecrato oleo. M. A.

Meg bérálja. Pázm. Kal. p. 520.

BÉRMÁLANDÓK. Confirmandi.
BÉRMÁLATLAN. Nondum confirmatus.

BÉRMÁLÁS. Confirmatio Sacramentaria.
Bérmálás' Szentsége. Sacramentum Confirmationis.

BÉRMÁLÓ. Confirmans.
Bérmáló Püspök. Episcopus conferens confirmationem.

BÉT.

BÉT.
Bét' falva. E. F. Udvarhely Székében.

BÉTA. E. F. Udvarhely Székében.

BI.

BIA.

BIA. F. Pest Vben.

BIAL.

BIAL. Bubalus. M. A. A' Bial, ha csak sohajt is, meszsze fű. km. Tordai Sámuel' Kéz-iratiból. 1704.

Bial-borjú. Vitulus bubalinus.

Bial-bőr. Vastag mint a' Bial-bőr. km. Dug. 1. R. p. 235.

Bial-téj. Lac bubalinum.

Bial-vaj. Butyrum e lacte bubalino.

BIALI. Bubalinus. M. A.

BIB.

BIB.
BIBÉ. Ulcusculum, vulnus parvulum. Jobb lett volna ezt a' bibét nem is illetni. Satius erat hoc vulnus non attingere. K. V. p. 468.

Bibéje. Ejus ulcusculum. Kinek kinek az ő bibéje fáj. km. Minden napnak tulajdon bibéje van. Nulla dies morore caret. KV. p. 375.

Bibés. Ulcerosus.

BIBELÓDik, bajlódik. Moratur, factit. PP.

Bibelődés. Mikes Török Orsz. Level. p. 78.

BIBIRCSÓ. Papula. PP.

BIBIRKÉL: újjával motoz, tapogat, vakargat. Vajda 2. K. p. 448.

BIBASZ.

BIBASZ. Stupidus, hebes v. vilis. S. I. Dicitur et: Bibaszt. Graecum βιβαστης notat Admissarium.

Nagy bibasz ember. Dug. km. 1. R. p. 240.

BIBLIA.

BIBLIA, Szent Irás. Biblia is csak hat bőtfől áll. km.

BIBLIÁJA. A' Paraszt ember Bibliája a' Hiszek egy Isten. VM. p. 43.

BIBORCZ.

BIBORCZ. t. f. n. Tiburcius.
Szent Biborc. P. Vas Vben.

BICZ.

BICZ.
BICZEG. Motitatur, vacillat. Himfi 2.
R. p. 9.
Biczegés. Motitatio.
Biczegő. Vacillans.
Biczegő fejfű.
Biczegő szék. A' Zsidók zsinagógájában.
Biczeget. Caput motitat velut obdormi-
turus.
Biczegetet, biczegeteti. Facit motitari.
BICZCZEN. Flectitur, movetur, offensat.
Meg biczczent a' kocszi. Sz. D.
Biczczenet, biczczeni. Facit flecti, moveri.
BICZER.
Biczereg. Motitatur.
Biczéri.
Iczéri Biczéri.

BICS.

BICS.
BICSE. t. h. n. Trencsén Vben.
Bicsérd. F. Baranya Vben.
BICSKE: varga-kés, v. csizmadia-kés. Sz. D.
Bicske. MV. Fejér Vben.
Tápio-Bicske. F. Pest Vben.
BICSKIA. Scalprum calcearium, suto-
rium. PP.
Bicskiás, Bicskás. Scalpro provisus. it. Fur,
praedo, Iatro. S. I.

BICSAK.

BICSAK. Culter plicatilis. PP. Uri bicsak,
fa nyele. km. Dug. 1. R. p. 86. 275
Fa - nyelű Bicsak.
Légrádi Bicsak. Faludi.
BICSAKJA. Ejus culter plicatilis. Igen
feni a' bicsakját. km.
BICSAKLik. Plicatur, flectitur, labitur.
Ki bicsaklik.
Meg bicsaklik. Meg bicsaklott a' nyel-
ve; meg botlott.
BICSKÁS. Zseb - tolvaj. Dug. km. 2. R.
p. 312.

BIGY.

BIGY.
BIGYER.
Bigyerész.
Bigyerít, bigyeríti. Appendit.
Oda bigyeríti.
BIGYGYEG. Pendet, propendet. S. I.
BIGYYESZT, Bigygyeszti. Appendit, sus-
pendit. S. I. Föl bigygyesztette az
ajakát.

BIHAR.

BIHAR. F. és Hegy Bihar Vben.
Bihar'falva. F. Liptó Vben.
Bihar Vármegye. Comitatus Bihariensis.
BIHARCZ.
Biharcz'falva. E. F. Udvarhely Székében.
BIHARÓ. F. Sáros Vben.

BIK.

BIK. Fagus. L. Bük.

BIKA.

BIKA. Taurus. M. A. Öklelős bikának szé-
na a' szarván. km.
Bika - bér. Equipmentum. M. A. L.
Bika-borju. Vitulus mas.
Bika-csék. Nervus bovinus, taurea. S. I.
Bika'falva. E. F. Udvarhely Székében.
Bika - formájú. Tauriformis. M. A.
Bika - kép. Faludi E. M. p. 82.
Bika - képfű. Idem. S. I.
Bika - pénz. Siphnius arrhabo. M. A.
Magyari István Orsz. Roml. p. 54.
Bölm - bika. Ardea stellaris. S. K.
Erdei bika. Urus. CM.
Nádi bika. Butio. S. K.
Vad bika. Bos sylvestris, Urus. S. K.
Vizi bika. Onocrotalus. S. K.
BIKÁCS. FF. Bihar és Tolna Vben.
BIKÁD. Sz. P. Tolna Vben.
BIKÁL (Magyar, Oláh). E. FF. Kolos
Vben.
BIKASÁG. Vajda 2. K. p. 116.

BIKCZIS.

BIKCZIS. Buttubata, titivillitium, tata-
patata. M. A.
Bikczis kősta Predikátorka. Pázm. Kal.
p. 990.
Ikczis bikczis. M. A.

BIKLA.

BIKLA. Cyclas, toga muliebris. S. I.

BIKÓ.

BIKÓ. FF. Szathmár Vben. E. F. Hu-
nyad Vben.

BILAK.

BILAK (Vallyon nem Bilochus e?).
Bilak. E. F. Doboka Vben.

BILINCS.

BILINCS. Manica. M. A.
BILINCSSEL, Bilincseli. Compedit, pedi-
cas injicit. Csuzi p. 87.
Le bilincseli.
BILINCSES. Manicam habens, compeditus.
BILINCSEZ, bilincsezi. Compedit. S. I.

BILING.

BILING: Fürt.
Egy biling szőlő: egy fürt szőlő.

BILL.

BILL.
BILLE. Sz. P. Pest Vben.
BILLEG (név). Sz. P. Komárom Vben.
Billeg. Sz. P. Szala és Veszprém Vben.
BILLEG (ige). Movetur, agitur v. nu-
tat, oscillat, propendet in utramque
partem. Sz. D.
Billegés.
Billegő. Oscillans, nutans.
Billeget, billegeti. Motat, vibrissat, mo-
dulamen notitat. M. A. Róka farkát
billegeti, dudás akar lenni. km.

Billegetés. Motitatio.

Billegető. Motitator, modulator. Faludi
N. A. p. 215.
Billegető sip. Tibia. M. A.
Brázda - billegető. Motacilla.
Billegtet, billegteteti. Facit ut motitetur.
Sz. D.
BILLEN. Vertitur, invertitur, cadit v.
movetur. Sz. D. S. I.
Alá billen.
Föl billen.
Le billen.
Meg billen. Meg billentt a' kocszi. Sz. D.
Billent, billenti. Vertit, invertit, dejicit,
v. trudit, movet v. tangit, contre-
ctat. S. I.
El billenti.
Föl billenti.
Meg billenti.
Le billenti. Faludi N. U. p. 203.
BILKE, Bilke. F. Bereg Vben.

BILLEG.

BILLEG, BILLYEG. Stigma. L. BÉLLYEG,
Meg billegezi. Zvonárics. Post. 1. R.
p. 90.

BILLIKOM.

BILLIKOM. Nagy ivó pohár a' régi Ma-
gyaroknál. Sz. D. Zrinyi, Parte VII.
Stropha 24. Csuzi. Tromb. p. 205.
talán ezen Német szóból „Willkom-
men“ ered.

BIMBÓ.

BIMBÓ. Germen, gemma, bacca. M. A.
Kisded bimbóból ered a' fontos kort-
vény. km.
Bimbó - fakadás. Eruptio gemmae.
Bimbó - hozó. Baccifer. M. A.
Gyümölcs - bimbó. Gemma fructifera.
Levél - bimbó. Gemma foliifera.
BIMBALLik.
Bimballós gyökér. Bulbus. CM.
BIMBÓS. Baccatus. M. A.
BIMBÓZik. Gemmat, gemmascit, germin-
nat. M. A.
Ki bimbózik. Egerminat, progemmat.
M. A.
Ki bimbózik ismét. Repullulat, repul-
lulascit. M. A.
Meg bimbózik.
Bimbózás. Germinatio. M. A.
Ki bimbózás. Egerminatio. M. A.
Bimbózó. Germinans.

BINDÁSZ.

BINDÁSZ. Hoszszú keskeny ács - bácsa.
Sz. D.

BINCZK.

BINCZK. Játék' neme. Sz. D.
BINCZKEL. Sz. D.
BINCZKES.
Binczkest játszik.

BINCZS.

BINCZS. Pinty, pintyóka, pincz. Sz. D.

BINGYÓ.

BINGYÓ. Bogyó, apró gyümölcs. Sz. D.

BIRBITEL.

BIRBITÉL. Susurrat, murmurat, submurmurat. M. A. L. Berbitél. Suttogva Birbitél. Pázm. Kal. p. 989.

BIRKA.

BIRKA. Ovis. A' vén birka el éli a' téli takarmányt, kikeletkor döglök el. Dug. km. 2. R. p. 334.

Birka - akol. Ovile.

Birka - ganéj. Fimus ovillus.

Birka - legelő.

BIRKÁS. Opilio. Farkast Birkásnak állítani. km.

Birkás ház. Ovile in C. Jaurinensi.

BIRKE.

BIRKE. Julus, virgultum. M. A.

BIRS.

BIRS.

Birs-alma. Cotoneum, cydoneum, chrysomela. Apró Birs-alma. Malum Struthium. M. A.

Birs - alma - fa.

Birs - iz. Diacydonium, marmelada. S. I.

Birs - körtvély.

Birs - körtvély - fa.

Birs - sajt. Gelatina cydoniorum.

BIZS.

BIZS. Confertae multitudinis sonus.

BIZSEG. Cum quodam sonitu tumultuatur, coacervatur, strepit. Himfi. 2. R. p. 44.

BIZSEREG: sajog. Sz. D.

Biszereg (sajog) a' kezem, tenyerem, az ütéstől. Sz. D.

BISZKE.

BISZKE. Uva spinæ, grossularia. Piszke. Sz. D.

BISZMUT.

BISZMÚT. Vismutum. S. I.

BIT.

BIT.

BITA. E. F. Három-szék Székében.

BITANG. Vulgivagus. it. Praeda. M. A. Leány ágra szállott jószág, egy a' bitanggal. km. Dug. 1. R. p. 283.

Bitang-marha. Res praedacea, inique parta. M. A.

Rossz bitangnak másod 's harmad izzig helye sem fog látszani. K. V. p. 111. Sohonna bitang. Terrae filius. K. V. p. 509.

Bitangjában. Vajda. 3. K. p. 512.

Bitangol, bitangolja. Depraedatur, dilapidat. M. A.

El bitangolja. Prodigit, dilapidat, pesumdat. S. I.

El bitangolja, el bitangolta mindenét. Sz. D.

Bitangoló bagzdás. Vagae libidines. Pázm. Kal. p. 425.

BITOL, bitolja. Prodigit, perdit, pesumdat. S. I.

BITÓ. R. Carnifex, v. Ianio.

Bitó-fa. Cippus ligneus vel trabs, cui pecus mactandum alligatur. S. I. Sz. D.

BITVA. Patak Veszprém Vben.

BIZONY.

BIZONY. Vere, profecto. it. Verus, certus. M. A.

Bizony, bizony mondom. Verissime, certissime.

Bizony dolog. Res certa, vera. Sz. D.

Bizony gyanánt veszi. VM. Hit tartás p. 43.

Bizony Isten. Verus Deus.

Bizony-mondó. R. Veridicus. S. I.

Isten-bizony. Aedepol.

No bizony. Certe. S. K.

O már bizony. Iam certe. S. K.

Ugy e bizony. Nonne ita se res habet.

Úgy bizony. Ita certe.

BIZONYGOL, gyakran bizonyt mond.

BIZONYÍT, bizonyítja. Probat, affirmat. M. A.

Bé bizonyítja. Evincit. Nincs még bé bizonyítva. Nondum est haec res evicta.

Meg bizonyítja. Comprobat, confirmat. M. A.

Vissza bizonyít, mondatik a' biczegő fejü öregről, hogy a' mit szóval mond, azt fejével vissza bizonyítja.

Bizonyítás. Probatio, affirmatio. M. A.

Meg bizonyítás. Confirmatio, comprobatio. M. A.

Bizonyítható. Probabilis. M. A.

Bizonyítható képpen. Probabiliter. M. A.

Bizonyító. Probator. M. A.

Meg bizonyító. Confirmator. M. A.

Bizonyító írás. Faludi T. É. p. 218.

Bizonyító ok. Faludi T. É. p. 228.

BIZONYJA. Veritas rei.

Bizonyjai. Certus, genuinus, serius, sincerus, germanus. M. A.

Bizonyjába. (In rei veritate) Vere, serio. M. A.

Bizonyjába való. Serius. M. A.

Bizonyjára. Revera, sane, aedepol, equidem. M. A.

BIZONYKODIK, bizonygol. Vajda. K. É. 1. K. p. 183.

BIZONYNÁL bizonyosb. Certo certius. Pázm. Pred. p. 228. VM. Hit tartás p. 87.

BIZONYNYAL. Certo.

Minden bizonynyal. Cum omni certitudine, certissime.

Olly bizonynyal beszéli. Ita certum asserit.

BIZONYODIK. Certificatur, certum fit. M. A.

Ki bizonyodik. Faludi T. É. p. 227.

Meg bizonyodik. Pázm. Kal. p. 560.

Reá bizonyodik. Ha reád bizonyodik a' dolog, ebül jársz.

BIZONYOL, bizonyolja. Bizonynyal erősíti. Sz. D.

BIZONYOS. Certus. M. A. Jobb kevés bizonyos, mint sok bizonytalan. km.

Bizonyos dolog. Res certa.

Bizonyos képpen. Affirmate. M. A.

Bizonyos vagyok benne. De eo sum convictus.

Bizonyosit, bizonyosítja. Assecurat. Pázm. Pred. p. 1046.

Bizonyosodik. Verificatur. Sz. D.

El bizonyosodik. Faludi E. M. p. 154.

Bizonyosan. Certe. M. A.

Bizonyossá teszi. Certiorat. M. A.

Bizonyosság. Certitudo. M. A.

BIZONYOZ, bizonyozza: bizonyt el mondja, bizonytal mondja. Sz. D.

BIZONYSÁG. Testis. M. A. Nem kell ott bizonyság, a' hol maga szöll a' dolog. km.

Bizonyság-lével. Literae Testimoniales.

Bizonyság-tétel. Testatio, testimonium. M. A.

Bizonyosság-tevés. Testificatio. M. A.

Bizonyosság-tévő. Testator, testis, item Confessor. M. A.

Bizonyossága. Ejus testis v. ejus testimonium.

Bizonyosságul fogja. Attestatur. M. A.

BIZONYT fúj.

Bizonyt mond.

BIZONYTALAN. Incertus. M. A. El ne hadd, a' mit bírsz, bizonytalanokért. km. Bizonytalan adósságnak szalma a' kamatja. km.

Bizonytalan dolog.

Bizonytalan a' pörnek ki menetelc. Incertus litis exitus.

Bizonytalanít, bizonytalanítja. Incertat. M. A.

Bizonytalanodik. Jactatur incertus, dubius fluctuat.

Bizonytalanóság. Incertitudo. M. A.

Bizonytalanul. Incerto, dubie.

BIZONYÚL. Verificatur.

Meg bizonyul. Monozslai. Hit' oltalma. p. 51. Eszterházi Tamás Hunn. ford. p. 450. Telegdi Felelet p. 106. Káldi Hebr. 11. 4.

BIZZ.

BIZZ. Marhákat kergető bogarak' hangja.

BIZZU. Nyáron a' melegben ezen szó-szaporitással indítják futásra a' marhákat a' csintalankodó gyermekek.

BI.

BÍBOR.

BÍBOR (Bébor). Byssus. M. A. it. Purpura, coccus, v. coccinum. S. I.

Bíbor-bogár. Coccus. Cochenille. S. I.

Bíbor-csiga. Murex, purpura. S. I.

Bíbor-köntös. Coccinum. S. I.

Bíbor-ruha. idem. M. A.

Bíbor-szín. Color coccineus, coccipus. S. I.

Bíbor-színű. Cocceus, coccineus. M. A.

BÍBORBELI. Byssinus. M. A.

BÍBOROS. Purpuratus.

BÍBOROZ, bíborozza. Csuzi p. 537.

BÍR.

BÍR, bírja. Possidet, habet, tenet. M. A. Sokat szekér sem bír. km. Bírja magát. Valet, viget. M. A. El bírja. Par est ferendo, perfert, suffert, supportat. S. I. Fönn bír a' jég. Glacies jam tam crassa est, ut hominem sustineat. Meg bírja. Devincit. M. A. Par ferendo. Reá bírja. Persvadet, permovet, inducit. S. I.

BIRA. R. Judex. Most Biró. Birája. Ejus Judex. Falu' bírja. Judex pagi. Város' bírja. Judex dominialis. Város' bírja. Judex civitatis.

Birák. Judices. Birák'fizetése. Sportulae judicariae. PP. Falu-birák. Judices pagorum. Szolga-birák. Judices Nobilium.

Birál, bírálja. Judicat cum autoritate judicaria. it. Judicem proficitur, agnoscit. M. A. Meg bírálja. Pázm. Kal. p. 274. Meg bírálja. Autoritatem confert. PP. Meg bíráltt személyek. Csuzi Tromb. p. 642.

Biráskodik. Judicem agit. Biráskodás. Guzmics. A' Vall. Egy. Ideája. p. 112.

Birálgat, bírálhatja. Censurat, critizat.

BIRAKOZIK. Luctatur. PP. Meg birakozik. Birakozás. Luctatio. Birakozó. Luctator.

BIRÁS. Possessio. Birásban van. Possidet.

BÍRDOGÁL. Continue possidet. M. A.

BÍRHAT, bírhatja. Potest tenere, portare, possidere. Bírható. Portabilis. Bírhatatlan. El bírhatatlan. Insupportabilis.

BÍRJÁN. F. Baranya Vben.

BÍRKOZIK. Luctatur. Contractum ex „Bírákózik“ Meg birkozik. Faludi N. E. p. 205. h. etiam cum accentu „Meg birkózik.“ U. E. 3. R. p. 55.

Birkózás. Luctatio, luctatus. S. I.

BIROD. Sz. P. Tolna Vben.

BIRODALM, Birodalom. Imperium, ditio. M. A. Birodalom-tartó. Pázm. Pred. p. 576. Romai Birodalom. Romanum Imperium. Birodalma. Ejus imperium. Birodalmi. Imperialis. Birodalmú. Nagy hatalmú 's birodalmú.

BIRÓ. Judex, praetor. it. Possessor. M. A. Biró' elejbe megy. Defert rem Judici. Biró' elejbe került. Res Judici delata est. Biró-járás. Processus. Más biró' járása. km. Biró' képe. Propraetor. M. A. Biró' pálczája. Faludi T. É. p. 297. Biró' széke. Tribunal. M. A. Biró-szó. Prov. Corvum misimus. M. A. Biró' tyukja. Azt is tudja, hányat tojt a' biró' tyukja. km. Biró-választás. Electio Judicis. * Észszel biró. Mente praeditus. S. K.

Fő Biró. Supremus Judex. Hadi biró. Auditor. S. K. Itéző biro. Judex. CM. A' jó lelki ismeretnek nem kell itéző biró. km. Kegyes biró. Kiki kegyes biró magának. km. Kis biró. Kiki magával hordozza a' kis birót. km. Koldus-biró. Mendicorum observator. S. K. Köz biró. Sequester. CM. Arbiter. Maga-biró. Dynastes it. validus. S. K. Maga-biró támadás. VM. p. 181. Magával nem biró. Impotens animi. S. K. Ostorozó Biró. Pázm. Pred. p. 2. Öreg biró. Paksi biró. Meg fekszik a' kocsiban, mint a' Paksi biró. km. Pápai biró. El vette Isten az izét, mint a' Pápai birónak. km. Simon biró hajtja a' lovat. km. Sokkal biró, semmihez látó. km. Szék-biró. Macelli praefectus. S. K. Szolga-biró. Judex Nobilium. Tábla-biró. Assessor tabulae Judicariae. S. K. Udvar-biró. Provisor. NC. p. 267. Vásár-biró. Agaronomus. NC. p. 269. Veszető biró. Isostrates. CM. Világ-biró Nagy Sándor.

Birói. Judicialis, judicarius. Birói hivatal. Birói intézés. Admonitio judicaria. Birói ítélet. Sententia judicaria. Birói tudósítás. Certificatio. Tiszti Szótár. p. 43. Birói zár. Sequesterium judicarium.

Biróll, bíróllyja. Meg bíróllyja. Pázm. Kal. p. 646.

Biróság. Judicatus, praetura. M. A. Biróság alatt való Város. Judicariae potestatis Oppidum, civitas. PP. Biróságát le teszi. Magistratu abít. PP.

BIRSÁG. Mulcta judicaria. M. A. CM. Birság-pöcsét. Beniczki. p. 122. Pénz-birság. Káldi. 3. Esdrae. 8. 27. Vér-birság. Mulcta sanguinis. Vajda 3. K. p. 546.

Birsági. Mulctatitius. M. A. Birságol, birságolja. Mulctat, multat. M. A. Mulctam facit, irrogat. PP. Meg birságolja. Multat. M. A. CM. Birságolás, birságlás. Censio, mulctatio. M. A. Birságoló, Birságló. Censitor, censor. M. A.

BIRTOK. Jus, possessio, potestas. M. A. Birtoka. Ejus possessio. Birtokos. Pollens viribus, et opibus, facultatibusque. M. A. Fő birtokos. Birtokú. Nagy birtokú.

BIRTOKA. Prunum uredine vitiatum. PP.

BÍZIK.

BÍZIK. Fidit, confidit. M. A. Bizzál Istenben, elő gyámolít. km. Bizza. Committit. El bizza magát. Superbia effertur, Confidit. M. A. Bíz el magadat, ha szégyent akarsz vallani. km.

Meg bizza magát. Nem bízik hozzá. Non habet spem de ejus rei successu. Reá bizza. Committit, concedit. M. A. Nem ebre bízták a' hájat. km.

BIZAKODIK. Confidit. M. A. El bizakodik. M. A. Bizakodás. Fiducia, confidentia. M. A. Bizakodó. Confidens. M. A. **BIZÁS**. Commissio. Meg bizás. Reá bizás. **BÍZGAT**, bizgatja. Irritat, infestat, turbat v. incitat, stimulat. S. I. Sz. D. Föl bizgatja. Excitat, incitat. S. I. Ne bizgasd. Bizgatás. Infestatio, v. stimulatio.

BÍZHATIK. Nem bizhatik hozzá. Non potest spem in eo locare. **BIZODALM**, **BIZODALOM**. Fidentia, fiducia, confisio. M. A. Bizodalma. Ejus fiducia, confidentia. Nincs hozzá bizodalma. Bizodalmas. Fiducialis. PP. Bizodalmas nagy jó Uram! Bizodalmasan. fiducialiter. PP. Bizodalmasság. Confidentia. Sz. D. Bizodalmatlan. Diffidens. Sz. D. Bizodalmatlanság. Diffidentia. Kászonyi. Velencei utazás. p. 69. Bizodalmatlanul. Diffidenter. S. I. Bizodalalmú. Teljes bizodalalmú. **BÍZÓ**. Committens, concedens. Meg bizó Levél. Literae credentiales. **BÍZOTT**. El bizott. Temerarius, nimium sibi confidens. S. I. El bizottság. Temeritas, mimia fiducia, praefidentia. S. I. **BIZTÁBAN**. In sua fiducia. S. I. Maga meg biztában. In sui praefidentia. **BÍZTAT**, biztatja. Animat, sperare jubet, fiduciam addit. M. A. Csak biztatja, mint Katona a' szolgáját. km. Föl biztatja. animat, Animum dat v. Spe impletum deserit. S. I. Biztatás. Animatio, consolatio. M. A. Föl biztatás. Faludi N. E. p. 167. Biztató. Animans, animator. Biztató reménység. **BÍZTON**. Confidenter. Bizton bátran. Confidenter secure. **BÍZTOS**. Tutus, securus, confisus v. Commissarius, commissionatus. S. I. Biztos beszéd. Faludi E. M. p. 237. Biztos fegyver. Faludi N. E. p. 189. Biztos őrizet. Secura custodia. Faludi T. É. p. 222. Királyi Biztos. Commissarius Regius. Biztosan. Fidenter, confidenter, secure. S. I. Biztosság. Commissio, Commissariatus. **BÍZVÁN**. Fretus, confidendo, fidenter. M. A. **BÍZVÁST**. Confidenter, fidenter. M. A.

BO.

BOB.

BOB. **BOBORCSÓ**. Pustula, papula, (Bibircsó) M. A. CM.

Boborcós. Pustulosus. M. A.
Boborcózás. (orcán való) Jonthi. CM. M. A.
BOBOS.
Bobostya. Sz. P. Bihar Vben.

BOCZ.

BOCZ.
Bocz' földje. F. Szala Vben.
BOCZOR. Sz. P. Vas Vben.

BOCS.

BOCS. Medve - kölyök. Sz. D.
Bocs. F. Heves Vben.
BOCSA.
Bocsár. FF. Nógrád, és Torontál Vben.
Bocsárd. F. Abauj Vben.
BOCSÁT, bocsátja. Mittit. M. A. Antal'
harasztjára bocsátott. km.
Alá bocsátja. Demittit. M. A.
Által bocsátja. Transmittit. M. A.
Be bocsátja. Immittit. Pázm. Pred. p.
615. M. A.
Belé bocsátja. Indit, abindit. M. A.
El bocsátja. Dimittit, demittit, amit-
tit, ablegat. M. A.
Elő bocsátja. Praemittit. M. A.
Elöl bocsátja. Praemittit. M. A.
Haza bocsátja. Dimittit domum.
Hozzá bocsátja. Admittit.
Ki bocsátja. Exmittit. Sovány helyen
bocsátál ki. km. it. Edit. M. A.
Környül bocsátja. Circummittit. M. A.
Le bocsátja. Demittit. M. A.
Meg bocsátja. Remittit, condonat, igno-
scit. M. A.
Meg bocsásás. Salva venia, pacé tua. PP.
Excusez Monsieur.
Neki bocsátja. Dimittit.
Oda bocsátja. Dat facultatem eo eundi.
Őszve bocsátja. Committit, admittit. S. I.
Reá bocsátja. Admittit.
Viszsa bocsátja. Remittit. S. I.
Bocsánandó. Venialis. M. A.
Bocsánandó bűn. Peccatum veniale.
Pázm. Kal. p. 930.
Bocsánat. Venia, ignoscentia M. A. Az első
vétek bocsánatot érdemel. km.
Bocsánat-kérés. Petitio veniae. Faludi
N. E. p. 181.
Bocsánatos. Venialis. M. A.
Bocsátatlan. Non missus. M. A.
Bocsátás. Missio, dimissio.
Aruba bocsátás. Vénditio. Venum ex-
positio. S. K.
Be bocsátás. Immissio. M. A.
Bűn bocsátás. Absolutio. S. K.
El bocsátás. Dimissio, ablegatio. M. A.
Elő bocsátás. Praemissio. M. A.
Ki bocsátás. Emissio, editio. M. A.
Le bocsátás. Demissio. M. A.
Meg bocsátás. Remissio, remissa, igno-
scentia, condonatio. M. A.
Őszve bocsátás. Commissio, Commissu-
ra. M. A.
Bocsátgat, bocsátgatja. Identidem mittit,
missitat. S. I.
Bocsáthatlan. Quod mitti non potest. M. A.
Bocsáthatatlan. Irremissibilis Pázm. Kal.
p. 930.
Meg bocsáthatatlan. idem. M. A.

Bocsáthatatlanság. Irremissibilitas. Pázm.
Pred. p. 424.
Bocsátkozik. Demittitur, se se demittit
aliquo, descendit.
Le bocsátkozik. Se demittit, humiliat.
S. I.
Bocsátó. Mittens.
Ki bocsátó. Emittens, editor. M. A.
Bocsátott.
Ki bocsátott. Emissus, editus. M. A.
Bocska. Cadus. M. A. Bucska.
Bocska. F. Szala Vben. Telek Pest Vben.
Bocsú. Indulgentia. L. BUCSÚ.

BOCSKOR.

BOCSKOR. Pero, carbatinae. M. A. Ki-
nek csizmája nincs, bocskort kős-
sön. km.
Bocskor-bőr. Corium peronis, rudis, et
crassa cutis. M. A.
Bocskor-bőr az orczája. Os impudens,
Atticus aspectus. M. A.
Bocskor-szifj.
Bocskor-ták. Ligulae e corio, quibus Pe-
ro pedibus alligatur. Én Bocskorá-
nak tákja nem leszék: az az bolondja
nem leszék.
Jártott (gyártott) bocskor. Carbas, car-
batina. CM. M. A.
Telekes bocskor. Faludi. E. M. Szijas
mint a' telekes bocskor. km. Dug.
1. R. p. 229.
Tót bocskor. Hegyes mint a' harmat-
hasító Tót bocskor. km. Dug. 1. R.
p. 220.
BOCSKORA. Ejus pero.
BOCSKOROS. Peronatus. M. A. CM.
Bocskoros Nemes ember. Infimae sortis
Nobilis.

BOD.

BOD. F. Heves Vben.
Bód-mér. Sz. F. Fejér Vben.
Bod-vicza. F. Somogy Vben.
Bod-vár. Romlott vár. Sáros Vben.
BODA. FF. Baranya Vben.
Boda' falva. F. Liptó Vben.
Boda' háza. Sz. P. Posony Vben.
Bodajk. MV. Fejér Vben.
Bodák (Kis, nagy) FF. Posony Vben.
Bodáz: ide oda, áta-bodába megy.
Bodázó szelek: melyek ellenkezőleg
fujnak, és a' búza - szemetek igen
ki verik. Hallottam Ságbon 1823.
Jul. 18.
BODAK: vakercs, vakarék. Sz. D.
BODOCS: bingyó, bogyó, apró gyümölcs.
Sz. D.
BODOGLÁR. Sz. P. Kis Kúnságban.
BODOK (Kis, nagy, Pusztá) FF. Nyitra
Vben.
Bodok. E. F. Három-szék' Székében.
Bodoka. Vas-hámor Torna Vben.
BODOLLÓ. Sz. P. Gömör Vben.
Bodolló. (Kis, nagy) FF. Abauj Vben.
BODOLYA. FF. Baranya Vben.
Bodola. E. F. felső Fejér Vben.
BODONY. Vasculum ligneum pro caseo
servando. Sz. D. S. I. it. Advas fá-
bul készíttet Kut-káva. S. I.

Bodony. FF. Baranya, Heves, és Nó-
grád Vben.
Bodony. Tó Csongrád Vben.
Bodony-hely, Bodon-hely. F. Soprony
Vben.
Bodony' laka, Bodon' laka. F. Sáros
Vben.
Bodonycz, Bodoncz. F. Vas Vben.
BODOR. Crispus.
Bodor' fa. F. Szala Vben. Sz. P. Ba-
ranya Vben.
Bodor' falva. F. Thurócz Vben.
Bodor-vesz. E. Hegy Csik Székében.
Bodorka. Sz. P. Nyitra Vben.
Bodorit, bodoritja. Crispator. Sz. D.
Bodorító. Crispator. Sz. D.
Bodorlő. E. F. Kolos Vben.
Bodra. Ejus crispum.
Haj' bodra. Sz. D.
Bodrog. FF. Arád, Somogy, Tömös
Vben.
Bodrog, folyó víz Zemplin Vben.
Bodrog-köz. Insula formata per fluvium
Bodrog.
Bodros. Subcrispus, crispulus.
Bodroz, bodrozza. Crispator. Sz. D.
Bodrozat. Crispatura.
BODOS. E. F. Három-szék Székében.
BODÓ.
Bodó' falva. F. Thurócz Vben.
Bodó' háza. Sz. P. Bihar Vben.

BODZA.

BODZA. (Bozza.) Acte, sambucus, ebu-
lus. M. A. Borza. Csuzi p. 140.
Bodza-bél. Medulla sambuci. S. I.
Bodza-bogyó. Baccae sambuci. S. I.
Bodza-cső. Siphon e sambuco factus.
Bodza-fa. Sambucus. M. A. Még a' bod-
za-fának is jó napot mond. Dug. km.
2. R. p. 525.
Bodza-fa-puska. Az én puska sem bod-
za-fa. km.
Bodza' fordulása. E. Sz. P. Három szék
Székében.
Bodza-fű. Ebulus. Gyalog bodza.
Bodza-gomba. Tremella, auricula ju-
dae. S. I.
Bodza-íz. Succus sambucinarum acino-
rum densatus. S. I.
Bodza-kása. Sapa sambucca. S. I.
Bodza-virág. Flores Sambuci.
BODZÁS. Sambucus.
Bodzás. F. Zemplin Vben. Sz. P. Arad
Vben.
Bodzás lábú. Podagricus.
Bodzás újlak. F. Zemplin Vben.
Bodzásul. Fit podagricus.
Meg bodzásult a' lába. Habet podagram.
Mivel bodzával szokták burogatni.

BOÉR.

BOÉR, Bojér. Bojarus. Nobilis Valachus.
S. I.
Boér' falva. E. F. belső Szolnok Vben.
BOG.
BOG. Nodus, tuber. S. I. Csomó, csom-
bók. Sz. D.

Bog-szeg. F. Arad Vben.
 Ág-bog.
BOGA. Ejus nodus.
 Ága-boga a' fának. Frondes, frutices, arboris frondosi rami. M. A.
 Bogács. Prágai p. 221.
 Bogács-kóró. Carduus, cinara, attractilis M. A. Dipsacus, carduus fullo-num. PP.
 Bogács. E. FF. Doboka Vben és Medgyes Székében.
 Bogád. FF. Baranya Vben.
 Bogát. Sz. P. Vas Vben. E. FF. felső és alsó Fejér Vben, és Torda Vben.
 Bogáta. E. FF. belső Szolnok Vben.
BOGAS. Nodosus, tuberosus.
 Ágas bogas.
 Bogasodik. Csomósodik. S. I.
BOGOZ, bogot köt. Sz. D.
BOGÚ.
 Ág-bogú. Pázm. Kal. p. 627.

BOGÁR.

BOGÁR. Vermis, insectum. M. A. PP. Sok bogár gyűl ott össze, a' hol sok a' téj. km.
 Bogár-csipés.
 Bogár' falva. E. F. Udvarhely Székében.
 Bogár-fogó.
 Bogár-hátú, ház - hój. S. I.
 Bogár-méreg.
 Bogár-szín. Color ater, perniger.
 Bogár-színű. Perniger.
 Bogár' telke. E. F. Kőtos Vben.
 * Bor - bogár. Bibio. S; K.
 Csere - bogár (cserebék). Scarabaeus. S. K.
 Egy szarvu bogár. Scarabaeus hercules. S. K.
 Fa-rágó bogár. Trips NC. p. 149.
 Fénylő bogár. Fulgora lateraria. S. K.
 Kőrös-bogár. Cantharides. S. K.
 Őszi bogár. Gryllus pratensis. NC. p. 147.
 Selyem - bogár. Bombyx.
 Szar - túró bogár. Pillularis scarabaeus. S. K.
 Szarvas bogár. Scarabaeus. NC. p. 149.
 Száz lábú bogár. Centipeda. S. K.
 Tekerő bogár a' szőlő - levélben. Convolvulus. NC. p. 147.
 Vizi bogár. Dyxiscus. Lin. S. K.
 Zöld bogár. Scarabaeus viridis. NC. p. 149.
BOGÁRD. Sz. PP. Fejér, és Veszprém Vben.
BOGARA. Ejus insectum. Öreg embernek bor bogara, kása pecsenyéje. km.
 Boldog Aszszony' bogara, teknyős bogár. Coccinella. S. I.
 Sok bogarai vannak. km.
 Szent Iván' bogara. Nitidula, lampyris.
BOGARAS. Habens insecta.
BOGARÁSZ (név). Insectorum venator, captor, exstirpator. S. I.
BOGARÁSZ (ige). Insecta venatur, captit, exstirpat. S. I.
BOGÁROS. F. Torontál Vben.
BOGÁROZIK. A muscis infestatus fugit. Faludi E. M. p. 204.
 El bogározott a' marha.

BOGLÁR.

BOGLÁR. Funda, umbilicus, lunula. M. A. PP.
 Boglár. FF. Fejér, és Somogy Vben.
 Boglár - fa. Platanus. Kazinczi.
 Boglár - gyártó. Fibularius. Gürtler. S. I.
 Boglár - munka. Sz. D.
 Boglár - perém. Fimbria. M. A.
 Boglár - virág. Ranunculus hortensis, coronarius. PP.
 Boglár a' féken. Equini lupati umbo. PP.
BOGLÁRJA a' Könyvnek. Umbilicus libri. M. A.
BOGLÁRKA. F. Sáros Vben.
BOGLÁROS. Umbilicatus. M. A.
 Bogláros hám. Faludi N. U. p. 79.
 Bogláros óv. Balteus. M. A.
BOGLÁROZ, boglározza. A' szerszámokat boglárokkal ki rakja, ki czifrázza. Sz. D. S. I. Nagy István Már. Coron. p. 195.

BOGNÁR.

BOGNÁR. Carpentarius. Wagner. S. I.

BOGRÁCS.

BOGRÁCS. Cacabus ferreus, olla, urceus. S. I. Vas-fazék, vas-üst. Sz. D. Igaz barátságot bográcban nem főzik. km. Dug. 1. R. p. 269.
 Bogrács - hús. Gulyás - hús, hagymás tehén-hús. S. I.

BOGLYA.

BOGLYA. Acervus, v. Cumulus foenicum. M. A. Lásd BAGLYA.

BOGY.

BOGY. F. Bihar Vben.
BOGYA.
 Nemes Bogya. (FF. Komárom Vben.
 Vár - Bogya. (FF. Komárom Vben.
BOGYOL, bogyolja. Tegit, operit. Sz. D. S. I.
 Bé bogyolta a' fejét. Sz. D.
 Egybe bogyolja. Sz. D.
 Bogyolat. Velum, velamen, peplum y. calantica. S. I.
 Bogyolál, idem ac Bogyol. Sz. D.
BOGYÓ. Bacca.
 Bogyó - fürt. Corymbus. S. I.
 * Bodza - bogyó. Baccae sambuci.
 Kecske - bogyó. Capri excrementum.
 Bogyós. Baccifer v. Baccis refertus. S. I.
 Bogyós növény. Planta baccifera. S. I.

BOH.

BOH.
BOHA.
 Bohány. F. Arad Vben.
BOHOLD. E. F. Hunyad Vben.
BOHÓ. Fatuus, stolidus v. lepidus, factus, simplex, natus. S. I. Pázm. Pred. p. 200.
 Te Bohó. Tu stolidus.
 Bohóka. Stolidulus.
 Bohókás.
 Bohókodik. Stolidum agit.

Bohóság. Stoliditas.

BOGYISZLÓ.

BOGYISZLÓ. t. f. n. Begyslaus. L. Kationa Hist. Crit. p. 173. Tom. V.
 Bogyiszló. F. Pest Vben.

BOGYOSZLÓ.

BOGYOSZLÓ. t. f. n. Boleslaus. Kat. Hist. Crit. Tom. V. p. 194.
 Bogyoszló. FF. Bihar és Soprony Vben.
 Rába - Bogyoszló. F. Vas Vben.

BOJT.

BOJT (név). Surculus, coma. M. A. it. Villus, cirrus, germen. S. I.
 Bojt. F. Bihar Vben.
BOJT, Bojtja (ige). Per surculos propagat.
 Bojtás. Inoculatio palmatis. M. A. Propagatio per surculos.
 Föl bojtja. Instigat, concitat.
 Bojtó. Concitator, instigator.
 Bojtogat, bojtogatja. Identidem instigat.
BOJTOR.
 Bojtorkodik. Irruit. PP. Rixas quaerit. Belé bojtorkodott: veszett, kötelődött.
 Bojtorkodás. Instigatio.
 Bojtorkodó. Rixarum seminator, instigator.
 Bojtortján, Bojtortvány. Tribulus, acanthus, carduus PP. Tökre hány Bojtortját. km.
 Bojtortjános. Tribulis repletus. Néha a' ló is jános - mikor bojtortjános. Dug. közm. 1. R. p. 173.
 Bojtortjános csikóból válik a' jó paripa. km.
BOJTOS. Hirtus, hirsutus, hispidus, comosus, surculosus. M. A.
 Bojtos bársony. Sericum villosum. PP.
 Bojtos fa. Frutex. NC. p. 127.
 Bojtos gyökér. Bulbus. CM.
 Bojtos posztó. Pannus villosus. PP.
 Bojtos selyem. Sericum villosum. NC. p. 449.
BOJTOZIK. Villos acquirat. S. I.
BOJTOZZA. Surculum mittit. S. I.

BOK.

BOK.
BOKA. Talus. M. A.
 Boka - csont. idem. M. A. CM.
 Bokáig. Usque talos.
 Bokáig érő. Usque talos defluus. Talaris. M. A. L.
 Bokáig való. Talaris. M. A. CM.
BOKANCS. Sandalia. M. A. L. Bakanca.
BOKOD. F. Komárom Vben. Sz. P. Vas Vben.
BOKOLYÓ. Oppa. M. A.
BOKOR. Rubus, rubetum, saltus, dumus it. Fasciculus, manipulus, compar. M. A. Estve van a' faluban, farkas lakik a' bokorban. km.
 Bokor. F. Nógrád Vben.
 Bokor - fenyő. Juniperus. S. I. Gyalog-fenyő.
 Bokor - galamb. Par columbarum.

Bokor-külc, kötés-külc, egy csomó-külc. Sz. D. Fascis clavium. PP.
 Bokor-pár. Faludi N. A. p. 168.
 Bokor-szeder. Mora dumi. S. I.
 Bokor-vers. Dystichon. Rájnis.
 * Csipke-bokor. Rubus. S. K.
 Félre bokor. km.
 Nagy bokor. Jobb néked a' nagy bokor mellett. km.
 Ördög-bokor. F. Gömör Vben.
 Száz bokor (pár) Kegyesek. Sz. D.
 Szép egy bokor (pár) ember. Sz. D.
 Tövis-bokor. Vepres. S. K.
 Tüske-bokor. Dumus. S. K.
 Véletlen bokorban gyakorta nyúl fekszik. km.
 Bokorban lappang. In Vepreto latitat. M. A.
 Bokorból ugrott. Ex vepreto prosiliens, Homo novus. M. A.
 Bokra. Frutex ejus, dumus ejus. Ki tudja ugrasztani bokrából a' nyulat. km.
 Bokron.
 Tüskén bokron keresztül.
 Bokros. Villosus, ramosus. M. A. Minden nyaváljának bokros az örvénnye. km.
 Bokros. Major Soprony Vben.
 Bokros bánat.
 Bokros csillag. Sidus. M. A.
 Bokros foglalatosságok. Faludi. E. M. p. 237.
 Bokros gomba. Clavaria, coralloides. S. I.
 Bokros gondok. Faludi B. E. p. 12. Currae concumulatae.
 Bokros hely. Sz. D. Dumetum.
 Bokros ló. Equus suspiciosus, meticulosus. PP.
 Bokros pántlika. Faludi T. É. p. 167.
 Bokros, tövises. Dumosus. M. A.
 Bokros, tövises hely. Dumetum.
 Bokrosodik. Fruticescit, ramescit. Faludi E. M. p. 78.
 Be bokrosodik. Infruticescit.
 Meg bokrosodik. Confruticescit.
 Bokrosodás. Pázm. Pred. p. 295. Fruticescentia.
 Bokrosúl. idem ac: bokrosodik.
 Bokrostúl. Una cum fruticibus. A' nyulat bokrostúl szókták löni. km.
 Bokrozik. Fruticescit. Sz. D.
 BOKRÉTA. Servia, sertum, corolla. M. A.
 Bokrétás. Floribus ornatus. Faludi E. M. p. 74.
 Bokrétás kalap. Pileus floribus ornatus.
 Bokrétáz, bokrétázza. Floribus exornat.
 Fül bokrétázza. Adcumulat flores.
 Meg bokrétázza. Coronat floribus.
 Özve bokrétázza. Fasciculis florum undique exornat.

BOKÁL.

BOKÁL. Batiocus. CM. M. A. Baucalium. PP.

BOL.

BOL.
 BOLD.
 Bolda.
 Boldád (alsó, felső) FF. Szatmár Vben.
 Boldóc. E. F. Torda Vben.
 Boldur. F. Krassó Vben.
 Boldva. F. Borsod Vben.
 BOLMÁNY. F. Baranya Vben.
 BOLOG.

Bologd. F. Abauj Vben.
 BOLOND. Stultus, insipiens, demens, fatuus, stolidus, vesanus, vecors. M. A. Bolondnak bú járása. km.
 Bolond beszéd. Stultiloquentia, stultiloquium. M. A.
 Bolond búza. Frumentum fatuum. Biró Márton Micae in praef.
 Bolond dolog. A' Bolondok bolond dologban főzik fejeket. km.
 Bolond gombát evett. km.
 Bolond hagymáz. Phrenesis. PP.
 Bolond ház. Hospitium vesanorum. S. I.
 Bolond Istók Debreczenben. km.
 Bolond Lomba, ördög' lova. Paraszt gyermekek' játéka. Le ütnek egy czőveket a' földbe, keresztül egy durungot, mindenik végére egy gyermek csingaszkodik, és forgatják.
 * Fél bolond. Semistultus, stultizans. Gazdag bolond. A' gazdag, ha bolond is szerencsés. km.
 Játékos bolond. Pázm. Pred. p. 349.
 Kész bolond. Pázm. Pred. p. 1195.
 Okos bolond. Perargutus. S. K.
 Sültt bolond.
 Udvari bolond. Morio, sannio. S. K.
 Bolonddá teszi. Facit stultum. Ha eszes vagy, ne tedd magadat bolonddá. km.
 Bolondit, bolondítja. Infatuat.
 Bele bolondítja. idem.
 El bolondítja. Facit alterum delirare.
 Meg bolondítja. Dementat, infatuat. M. A.
 Bolondítás. Infatuatio.
 Bolondító fű. Hyosciamus. M. A. Pázm. Pred. p. 612.
 Bolondja. Ejus stultus. A' ki mindennek barátja, mindennek bolondja. km.
 Bolondja valaminek. Rei alicujus nimium amans, excessivus aestimator. S. I.
 Bolondjában. Per ludum, jocumque. S. I.
 Bolondjává teszi. Facit ludicum. PP.
 Bolondok' had-nagyja. Praestultus, summus stultorum. S. I.
 Bolondos. Substultus.
 Bolondoskodik. Delirat, insanit, fatuatur. M. A. CM.
 Bolondoskodás. Deliratio, deliramentum. M. A.
 Bolondoskodó. Delirus, insaniens. M. A.
 Bolondozik. Insanit, delirat, fatuatur. M. A.
 A' ki ebbel bolondozik, fa legyen a' kezében. km.
 Bolondozás. Deliratio, insania. M. A.
 Bolondoztat, bolondoztatja. Pázm. Pred. p. 345.
 Bolondság. Stultitia, insipientia, dementia, vecordia, vesania, deliramentum, stupiditas. M. A. Nem bolondság az Uraság. km.
 Sültt bolondság. Pázm. Kal. p. 50.
 Bolondságtul meg szűnik. Resipiscit. M. A.
 Bolondúl. Stulte, dementer, stolide. M. A.
 Bolondúl cselekedtél. Stulte fecisti.
 Bolondúl. (ige) Stultescit, delirat, insanus fit. M. A.
 Bele bolondúl. Ob amorem rei alicujus insanit, furit. S. I.

El bolondúl. Deviat, viam perdit.
 Meg bolondúl. Insania corripitur.

BOLDISÁR.

BOLDISÁR. (Boldizsár, Bódi) t. f. n. Balthasar.

BOLDOG.

BOLDOG. Beatus. Vide sub radice BÓD.

BOLGÁR.

BOLGÁR. Bulgarus. Faludi T. É. p. 104. NC. p. 463.
 Bolgár-hony. F. Nógrád Vben.
 Bolgár-ország. Bulgaria. Faludi T. É. p. 87. NC. p. 463.

BOLHA.

BOLHA. Pulex. M. A. Csoda féreg a' bolha, addig szokdésel, hogy vagy vízbe esik, vagy tűzbe. km. Pázm. Kal. p. 166.
 Bolha-csipés. Punctura pulicis. Pázm. Pred. p. 729. 690.
 Bolha-fű. Hydropiper. PP. M. A. Conyza. CM.
 Bolha-halál. Conyza. CS.
 Bolha-magu fű. Pulicaria. CS.
 Bolha-pohár. Esti utolsó pohár. S. I.
 Bolha-szín. Pucefarbe. S. I.
 Földi bolha. Chrysomela oleracea. S. K.
 Kovács-bolha. Strictureae. S. K.
 Czigány-bolha. idem. S. K.
 BOLHÁS. Pulicosus. M. A. CM.
 Bolhás. F. Somogy Vben.
 Bolhás (alsó, felső, közép) FF. Veszprém Vben.
 Bolhásodik: bolhákkal meg telik.
 Bolháson. A' ki ebbel fekszik, bolháson kél föl. km.
 BOLHÁSZ. Puliceps. S. I.
 BOLHÁZ, bolházza. Pulices venatur. Eb ebet bolház. Dug. Köz. 1. R. p. 55.
 Ki bolházta. Excussit a pulicibus.

BOLHÓ.

BOLHÓ. F. Somogy Vben.

BOLISZLÓ.

BOLISZLÓ t. f. n. Boleslaus. Vajda 2. K. p. 293.

BOLY.

BOLY. Cumulus, acervus. Sz. D. S. I. Pesthi Fábúláji. p. 43.
 Boly. F. Zemplin Vben.
 Hangya-boly, hangya-fészek. Sz. D. Formicetum. Faludi T. É. p. 316. Pesthi loco prius citato.
 Magyar-boly. F. Baranya Vben.
 Német-boly. M. V. Baranya Vben.
 BOLYA. Sz. P. Heves Vben. E. F. felső Fejér Vben.
 Bolyár. Patak Sáros Vben.
 BOLYG, bolyog. Oberrat, vagatur, peregrinatur. M. A.

Környül bolyg. Circum errat, circum vagatur. M. A.
 Bolygat, bolygatja. Vexat, turbat, impedit. PP. M. A.
 Meg bolygatja. Pázm. Pred. p. 1163.
 Meg bolgatja. Perturbat. M. A.
 Bolygatás. Pázm. Pred. p. 926.
 Bolygatag. Absurdus, erraticus, vide Balgatag. M. A.
 Bolygás. Erratio, oberratio. M. A.
 Bolygó. Erraticus, vagus. M. A.
 Bolygó világ. Incertus, fluctuans rerum status.
 Bolygó lelkek. Lemures, spectra. S. I.
 Bolygó csillag. Planeta, erro, sidus errans. S. I.
 BOLYK. F. Nógrád Vben.
 BOLYOK. (kis, nagy) FF. Borsód Vben.
 BOLYOM. E. F. Kraszna Vben.
 BOLYONG. Errat, vagatur. M. A.
 Bolyongás. Erratio. M. A.
 Bolyongó. Errans, errabundus, erro. M. A.
 BOLYOS. Acervatus, cumulatus.
 Bolyos farkú. S. I.
 BOLYÓ. Fatuus, vecors, delirus. S. I.
 Bolyóka.
 Bolyókás, bohókás, tréfás, nevetséges, v. eszelős. Sz. D. Fatuus, vecors, delirus, demens, stultus, Blax, gurdus. M. A. CM.
 Bolyókáság. Fatuitas. M. A. L.
 Bolyókázás. Delirium. CM.
 Bolyókáskodik. Delirat. CM.

BOM.

BOM.
 Bom-fordi. Ineptus, impolitus, incultus. S. I. Bomlott eszű. Vajda. ht, etiam „bonfordi“ K. É. 1. K. p. 161.
 Udvari bomfordi. Vajda p. 497.
 Bom-hécz. L. alább „BOMHÉCZ.“
 BOMLIK. Ruit, dilabatur, collabatur. M. A.
 El bomlik. Corruptitur, confringitur. M. A.
 Föl bomlik. Pázm. Pred. p. 257. Dissolvitur, dirumpitur. M. A.
 Ki bomlik. Geidler. Hadi oktat. p. 5.
 Meg bomlik. Corruptitur, disturbatur, labefactatur. M. A.
 Öszve bomlik. Collabatur, corrui.
 Széljel bomlik. Dilabatur.
 Bomladék. Ruina, rudus. S. I.
 Bomladozik. Labescit v. conturbatur, confunditur. Sz. D. S. I.
 Bomladozás.
 Bomladozott.
 Bomlaszt, bomlasztja. Facit labi, caussat ruinam. Sz. D.
 Bomlatlan. Illabefactus, M. A.
 Bomlás. Luxatio, dissolutio. M. A.
 El bomlás. Corruptio, disruptio. M. A.
 Föl bomlás. Dissolutio, corruptio, convulsio, deturbatio, ruina. M. A.
 Meg bomlás. Corruptio. M. A.
 Bomlott. Ruinosus, labefactatus v. conturbatus, confusus. S. I.
 Bomlott eszű. Delirus, mente captus. S. I.
 Bomlott forint: 35 polturás forint. Fata Tarcz. p. 131.
 Bomlott óra. Annyit hazud, mint a' bomlott óra. km.

El bomlott óra. Horologium turbatum. PP. Meg bomlott. Corruptus, labefactus. M. A.
 Öszve bomlott fonál. Sz. D.
 Öszve bomlott haj. Sz. D.
 Bomlottság. Ész - vesztés. Sz. D.
 Bomló. Ruinosus, fragilis. M. A.
 Bomló félben van. Ruinam minatur.
 Bomló épület. Sz. D.
 Bomolthatatlan.
 Föl bomolthatatlan. Insolubilis, indisolubilis. M. A.

BOMBA.

BOMBA. (Bombi) Sulphurata bolis. PP.
 Bomba - hányás.
 Bomba - hányó.

BOMHÉCZ.

BOMHÉCZ, csúf név. Vajda 2. K. p. 126.
 „Te Bomhécz, Te Sokecz, Vajkai Vaksi, Lampértos etc. E' féle csúfolódó szokat feleletre se tartsanak érdeme-seknek.“

BON.

BON.
 BONA. F. Vas Vben. Pilgersdorf.
 BONCZ. Monile. M. A. PP.
 Boncz' hida. E. F. Doboka Vben,
 Bontz - nyires. E. F. Doboka Vben.
 Napkeleti Bonczok. Faludi E. M. p. 244.
 Bonczod.
 Bonczod' földje. F. Szala Vben.
 Bonczol, bonczolja. Dissecat, dissolvit, diribit. S. I.
 Bonczolás. Anatomia.
 Test-bonczolás. Anatomia corporis.
 Bonczoló. Anatomus v. Anatomicus.
 Bonczoló mesterség. Anatomia.
 Bonczolódik. Diribitur.
 BONCS: Fürt, czafrang, rojt. Sz. D. Faludi T. É. p. 22.
 Boncs - virág. Téli zöld.
 Boncsok: Ló - fark, Török zászló. S. I.
 Mikes Török Országi Levelek. p. 378.
 Boncsokos: Ló - farkas. Mikes p. 439.
 Három Boncsokos Basaság. Mikes p. 264.
 Három Boncsokos Vezér. Mikes p. 398.
 BONG: Bombilat. M. A.
 Bong, dong.
 Bongás. Bombus. M. A. CM.
 BONKA,
 Csonka - bonka. Pázm. Kal. p. 559, 571.
 BONT, bontja (Bom-t). Turbat, corruptitur.
 Bont rout, Faludi B. E. p. 64.
 El bontja. Diffringit, diruit, denormat, M. A.
 Föl bontja. Convellit, abrogat, dissolvit. M. A.
 Ki bontja. Evolvit, enodat, extricat.
 Le bontja. Diruit.
 Meg bontja. Corruptit, collabefactat. M. A.
 Széljel bontja. Dissolvit.
 Bonta. Bicolor. M. A.
 Bontakozik. Corruptitur, conturbatur, effringitur. M. A. Faludi N. U. p. 159.

Ki bontakozik a' várból. Sz. D. Honnyából. Pázm. Pred. p. 133. 1158.
 Országából. Faludi T. E. p. 155.
 Meg bontakozik. Corruptitur, disturbatur. M. A.
 Bontakozás. Disturbatio, corruptio. M. A.
 Bontakozott. Corruptus, disturbatus. M. A.
 Meg bontakozott. idem. M. A.
 Bontás. Disturbatio, dirutio. M. A. it. Analysis.
 El bontás. Corruptio, disruptio. M. A.
 Föl bontás. Abrogatio, effractio, convulsio. M. A.
 Meg bontás. Corruptio. M. A.
 Bonthatatlan. Inviolabilis, illabefactus. M. A.
 Föl bonthatatlan. Pázm. Pred. p. 710.
 Bontogat, bontogatja. Labefactat. M. A.
 Bontogató.
 Bontott. Corruptus, dissolutus.
 Bontó. Labefactans, destruens.
 Bontó fésű. Sz. D.
 Eke-bontó Borbála. B.elius.
 Bontva,
 Meg bontva. Corrupte. M. A.

BONY.

BONY. E. Hegy Háromszék Székében.
 BONYA. F. Somogy Vben.
 BONYGYOR. Habens capillos crispus, cincinnatos. Hallottam Ságbon 1829. Ján. 26.
 BONYHA. E. F. Küküllő Vben.
 Bonyhád. MV. Tolna Vben.
 BONYOLÓDik. Tegit se v. involvitur, immiscetur. Sz. D. S. I.
 Bé bonyolódik, bé takarózik. Sz. D.

BOR.

BOR. Vinum, Temetum. M. A. Sokat tud a' bor. km.
 Bor' alja. Faeces vini, v. Vinum faeculentum.
 Bor - anya. Baranya.
 Bor' ára. Pretium vini. Mást beszél, mint a' kitől a' bor' árát kérik. km.
 Bor - áros. Vinarius, oenopola. M. A. CM.
 Bor - áruló. Oenopola. NC. p. 281.
 Bor - bajnok. Faludj N. A. p. 217. A' bor lator bajnok, legelőször is lábáról ejti le az embert. KV. p. 532.
 Bor - bánd. E. MV. alsó Fejér Vben. Weindorf.
 Bor - berek. E. MV. alsó Fejér Vben. Nic. Oláhi Hung. p. 64.
 Bor - betegség. Vinaria angina. M. A.
 Bor - bogár. Bibio. M. A.
 Bor, búza, békesség. km.
 Bor - czéger. Faludi N. A. p. 5.
 Bor - csap. Magnus vinipotor. Bibio. S. I.
 Bor - csaplár. Vinarius. M. A. L.
 Bor - csiszár. Philoenus, vinipotor. M. A.
 Bor - cső. Bor - szívó. Siphon vinarius. S. I.
 Bor - csuda. Faludi N. U. p. 111.
 Bor' doha. Ember' szájának a' sok borivástól való dohossága. S. I.
 Bor - edény. Oenophorum, vas vinarium. NC. p. 317.
 Bor - emelő. Siphon vinarius. S. I.

Bor-égető. Cremator vini, confector cremati. S. I.
 Bor-ének. Canticum potatorium. S. I.
 Bor-festő. Alkermes. Phitolacca. S. I.
 Bor-féreg. Culex vinarius. NC. p. 147.
 Bor-föld. Regio vitifera, viniferax. S. I.
 Bor-föld-mives. Viticola, vinicola. S. I.
 Bor-fő (Kálna - Tegzes -). FF. Hont. Vben.
 Bor-ház. Oenopolium, taberna vinaria. M. A.
 Bor-hely. Bor-áros hely. Oenopolium. S. I.
 Bor-hidegítő edény. Frigidarium. M. A.
 Bor-hid. F. Szatmár Vben.
 Bor'hida. F. Vas Vben.
 Bor-himlő. Gutta cuprosa. S. I. rectius Bor-szeplő.
 Bor-himlős. Cuprosus. S. I.
 Bor-hordó. Vas vinarium.
 Bor-hűtő. Vas pro refrigeratione vini.
 Bor'illatja. Aroma vini.
 Bor-Ilatu virág. Hyacinthus. S. I.
 Bor-Isten. Bacchus. Pázm. Pred. p. 230. CM.
 Bor-isza, Bor-meg-isza. Vinipotor. S. I.
 Bor-iszák. Vini potor, merobibus, calicum remiges. M. A. CM.
 Bor-ital. Vinipotus. M. A.
 Bor-ittan. Invinus.
 Bor-ittanság. Salljai István Orvoslás. p. 90. Abstinencia a vino.
 Bor-ivás. Vinipotatio. M. A.
 Bor-ivó. Vinipotor. M. A.
 Bor-iz. Vinositas. S. I.
 Bor-izú. Vinosus, vini saporem habens. dulcacidus. CM.
 Bor-izú alma.
 Bor-kereskedést üz. Mercimonium cum vino exerceat.
 Bor-kereskedő. Qui cum vino mercatur.
 Bor-korcsolya. Ferculum haustum procurans, Bolus guttur titillans. S. I.
 Bor-korcsoya. Oenopolium. M. A.
 Bor-korcsmáros. Vinarius, oenopola. M. A.
 Bor-köles. Panicum. M. A.
 Bor-kő. Tartarus. PP.
 Bor-kút. Fons aquae acidae, acidulae. S. I.
 Bor-kút. F. Marmaros Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
 Bor-leves. Oenogarum, Jus vinarium. S. I.
 Bor-légy. Vinula, culex vinarius, Bibio, muscio. S. I.
 Bor-mérő. Oenopola, campo vinarius. S. I. Hitetlen mint a' bor-mérő. km. Dug. 1. R. p. 220.
 Bor-nem-isza. Abstemius. M. A. Invinus. CM.
 Bor-nem-iszaság. Pázm. Kal. p. 581. Non bibitio vini.
 Bor-nélkül szegény a' vendégség. km.
 Bor-nyomó. Vini pressor, calcator vini. M. A.
 Bor-nyomó kád. Calcatorium. PP.
 Bor-nyomó zsák. Saccus calcatorius vinaceus, faecineus. M. A. PP.
 Bor-nyomtatás. Pressura, calcatio botrorum. S. I.
 Bor-nyúlás. Vini pendulitas. S. I.

Bor-özon. Csuzi p. 739. Tromb. 5. 205. 208.
 Bor-patak. E. Patak Csik Székében.
 Bor-rév. E. F. Torda Vben.
 Bor-ső. Bor-sóval tele a' torka. Dug. km. 2. R. p. 185.
 Bor-sóprú. Faex vini, Faeces. M. A.
 Bor-sóprúból lett kő. Lapis vinaceus, e faece vini concretus. M. A.
 Bor-sóprú-pálinka: égett bor.
 Bor-sóprús. Faeculentus.
 Bor-zsák. Potator. Bibio. S. I.
 Bor-zsufa. Jus vinaceum. S. I.
 Bor-zsag. Vini anhelitus. PP. Pázm. Kal. p. 898.
 Bor' szamatja. Odor vini.
 Bor-szeg. Acidulae Sedis Csikiensis.
 Bor-szeplő. Ki verte a' bor-szeplő. Hallottam 1792-ben.
 Bor-szeplős. Cuprosus.
 Bor-szeplős. Pázm. Pred. p. 955. Oenophilus.
 Bor-szesz. Vapor, et odor Vini. M. A. Spiritus vini. Pázm. Kal. p. 264. Pred. p. 227. 1112.
 Bor-szikra. Szemeiből bor-szikkákat hány. Dug. km. 2. R. p. 185.
 Bor-szín. Species vini. Pázm. Kal. p. 898.
 Bor-szó. E. F. belső Szolnok Vben.
 Bor-szőresők. F. Veszprém Vben.
 Bor-szűret. R. Vindemia. S. I.
 Bor-szűrő kosár. Colum, qualus. M. A. CM.
 Bor-termés. Procreatio vini.
 Bor-termő. Vini ferax.
 Bor-termesztés. Cultura vini.
 Bor-töltő dása. Solium. M. A.
 Bor-töltő. Uter vinarius v. Potator. S. I.
 Bor-vevő edény a' csap alatt. Excipulus, Excipulum PP. Kármentő.
 Bor' vékonya. Spiritus vini. Molnár János.
 Bor-virág. Hyacinthus. S. I.
 Bor-víz. Aquae acidulae, acidulae.
 * Alá való bor. Villum. S. K.
 Aszszú-szőlő-bor. Ausbruch.
 Áldozó bor. Sacrificale vinum. S. K.
 Büdös bor. Mali odoris vinum. S. K.
 Csipős bor. Vinum acre. NR. p. 111.
 Dózma-bor. Decumanum vinum. S. K.
 Dohos bor. Vinum mucidum. M. A.
 Eczetes bor. Vinum acens. NR. p. 111.
 Erős bor. Vinum forte.
 Erőtlen bor. Vinum debile, villum. CM.
 Édes bor. Vinum dulce. (Konty alá való bor.) S. K.
 Égett bor. Crematum, crematura.
 Fejér bor. Vinum album. S. K.
 Fejtett bor. Vinum a faecibus detractum. S. K.
 Fogyatékbor „qui bibit ex fogyatékból, ex frissibus incipit ille.“ Csergics Simeon' tréfás verse.
 Fordúlt bor. Kardot köt a' bor. km. Az az: meg fordult.
 Forrott bor. Vinum tenerum defaecatum. NR. p. 105.
 Fő-bor. Vinum excellens, principale. Zvonárics Postilla. 1. R. p. 296.

Fő-bántó bor. Vinum vehemens. M. A.
 Fő-fájós bor. Idem.
 Főtt bor. Defrutum. Franciscs.
 Fújtott bor. Sapa. S. K.
 Fű-szerszamos bor. Aromatites. S. K.
 Gyöngé bor. Leve vinum. S. K.
 Harmad évi bor. Vinum trimum. M. A.
 Harmadlás. Tertiaria lora. NR. p. 109.
 Háltt bor. A' háltt bor izetlen. km.
 Hitván bor. Vile vinum. S. K.
 Hon töltött bor. Vinum vernaculum. M. A.
 Hordó-bor. Pázm. Kal. p. 662.
 Idegen országi bor. Vinum exoticum. M. A.
 Idei bor. Vinum hornum. NR. p. 107.
 Jó bor. Vinum excellens. Jó bort, és a' kincset meg hitt emberre kell bízni. km.
 Jó illatu bor. Vinum fragrans. M. A.
 Kástélyos bor. Vinum rubellum. M. A.
 Kemény bor. Forte, asperum vinum. S. K.
 Kerti bor. Vinum hortense.
 Konty alá való bor: édes bor.
 Korsó-bor. Igen jól illik a' szomju emberhez a' korsó-bor.
 Külföldi bor. Adventitium vinum. S. K.
 Lágy bor. Vinum molle, leve. NR. p. 107.
 Magyar-bor. Vinum Hungaricum.
 Máslás. Vinum secundarium. NR. p. 109.
 Meggyes bor. Vinum merasis conditum. S. K.
 Meszes bor. Vinum tophosum. S. K.
 Mező-földi bor. Vinum campestre.
 Mézes bor. Mulsum. NR. p. 109. CM.
 Misa-bor. Vinum Sacrificii. S. K.
 Mosadék-bor. Margit' Élete Prájnál p. 575.
 Nyárlott bor. Vappa. M. A. Prágai p. 829.
 Nyel-izű bor.
 Nyulós bor. Vinum pendulum. S. K.
 Ó bor. Vinum Inveteratum. M. A.
 Örvényes bor. Helenites. NR. p. 111.
 Palack-bor. Hirnea meri. S. K.
 Penészes bor. Vinum mucidum. S. K.
 Pint-bor. Két pénzér szatyornak egy pint-bor az ára. km.
 Pohár-bor. Poculum vini. Egy két pohár-borban sok jó barát lakik. km.
 Roszsz bor. Malum vinum. S. K.
 Savanyu bor. Vinum acidum. S. K.
 Sötét vörös bor. Vinum atrum. S. K.
 Spanyol-bor. Vinum Hispanicum.
 Sűrű bor. Vinum crassum. M. A.
 Szagos bor. Vinum odoratum. M. A.
 Szegény bor. Caricum vinum. M. A.
 Szeg-füves bor. Caryophyllites. NR. p. 111.
 Szeremi bor. Vinum Sirmiensis.
 Szesztelen bor. Vappa. S. K.
 Szín-bor. Pázm. Pred. p. 390. Merum. CM.
 Színtelen bor. Vinum excolor.
 Szősz-bor. Hallottam Ságbon 1822. Maj. 9. töltelék-bor.
 Szűzeket nemző bor. Vinum generans Virgines.
 Tavali (termés) bor. Vinum bimum.
 Tiszta bor. Vinum merum. NC. p. 403.

Tokai bor. Et sic a promontoriis: Badacsonyi, Ménesi, Neszmélyi, Somlyai 's a' t.

Töltelék-bor. Vinum infusorium.

Törköly-bor. Vinum fecatum. NR. p. 105.

Új bor. Vinum novellum. NR. p. 107.

Úrmös bor. Vinum Absynthiacum. NR. p. 111. Thymites CM.

Vad bor. Vinum asperum. NR. p. 107.

Valló bor. Szőlő be valláskor szokták hozatni, és meg inni.

Vékony bor. Vinum tenue. NR. p. 107.

Virágos bor. Vinum mucidum. NR. p. 109.

Vizes bor. Vinum dilutum. M. A.

Vörös bor. Vinum rubrum. S. K.

Zagyvalék-bor. Keverett bor.

Zavaros bor. Vinum turbidum. NR. p. 109.

Zeverliczás bor. Vappa. Él ezen szóval Csuzi Tromb. p. 75. 437. 482. Zeverlicza. Horvát szó, és Jámbrésics szerint, ki mentt szeszű bort jelent.

BORA. Ejus vinum. Minő a' tőkéje, olyan a' bora. km.

Úr' bora. Reám szokott, mint az Úr' borára. km.

BORBAN lakik az igazság. km.

Többen hálnak borbau, hogy sem a' tengerben. km.

BORBÚL ezetét csinálni könnyű. km.

BORI. Vinarius. M. A.

Bori. FF. Hont, és Nyitra Vben, és mocsáros hely Árva Vben.

Zsobrák - bori - fű. Coriandrum. Csapó p. 146.

'Sobra - bori - fű. idem. Csapó.

BORKA. Meg metszik a' torkát, ha el veszik a' borkát. Dug. km. 2. R. p. 183.

BORNAK nincsen rakonczája. km.

BOROS. Temulentus, vinolentus, vinosus, vinarius. M. A.

Boros Bocárd (Magyar, Oláh). E. FF. alsó Fejér Vben.

Boros búcsú. Faludi N. U. p. 114.

Boros edény. Vas vinarium. M. A.

Boros észszel. Csuzi p. 55.

Boros garázdaság. Pázm. Pred. p. 230.

Boros gazda.

Boros gödör. F. Vas Vben.

Boros gyán. Telek Békés Vben.

Boros hordó. Vas vinarium.

Boros Jenő. MV. Arad Vben. F. Pest Vben.

Boros korsó. Ha titkot akarsz ki tanulni, jártasd a' boros korsót. km.

Boros kulcsár. Roszsz boros kulcsár az, a' ki szomjan meg hal. km.

Boros mező. E. F. alsó Fejér Vben.

Boros pinze. Cella vinaria. Pázm. Pred. p. 389.

Boros rigó. Szőlős rigó. Turdus iliacus. Weindrossel. S. I.

Boros sebes. MV. Arad Vben.

Boros Telek. F. Bihar Vben.

Borosnyó (kis, nagy). E. FF. Háromszék Székében. Gross-Klein-Weindorf.

Borosodik. Inebriatur. M. A.

Le borosodik.

Meg borosodik. Káldi. Daniel 5. 2.

Borosság. Vinolentia, temulentia. M. A.

Borosúl. Inebriatur.

Meg borosúl.

BOROZ. Vinum bibit. S. I. Egygyütt boroznak. km. Dug. 1. R. p. 66.

El boroztak. Potando vino dederunt operam.

Fél borozta magát.

Borozás. Computatio. Vajda K. É. 1. K. p. 454.

BORRA való. Bibale, congiarium. Trinkgeld.

Borra valót kapott.

Borra valóra szolgált.

Borral mosdik, sülttel törlődzik. km.

Borral kínálta. Vinum ei propinavit.

BORT ide.

Bort sem ivott, 's már is részeg. km.

A' ki a' bort meg iszsa, Ura legyen. km.

BORTALAN. Vino carens, vinum non procreans.

Bortalan Ország. Hallottam Káldon 1825. Febr. 14.

BORBÁLA.

BORBÁLA. t. a. n. Barbara.

Borbála. Sz. P. Fejér Vben.

Eke-bontó Borbála. Belius Not. Hung. T. IV. p. 115.

BORBAT.

BORBAT. Solers. PP.

BORBÉLY.

BORBÉLY. Tonsor. vide **BARBÉLY.** M. A.

BORBOLA.

BORBOLA. F. Soprony Vben, Walpersdorf.

BORD.

BORD. E. F. Küküllő Vben.

BORDA. Pecten filiarium, tibicen licitatorum. M. A. CM.

Borda. Sz. P. Abauj Vben.

Borda - nád. Sz. D.

Egy bordában szőtt. Ejusdem farinae. Ab uno digrammate eodem in ludo docti. M. A.

Gonosz bordában szőtt ember. Sz. D.

Ördög-borda. Filix. PP.

Szövő borda. Sz. D.

Bordája. Vörös hagymának bordája: gömbölyű szára. Sz. D.

Hát' gerince' bordája. Spina dorsi. NC. p. 185.

BORDÉLY. Lustrum, lupanar. M. A. Prostibulum. CM.

Bordély - ház. Lupanar, lupanarium, ganea, ganeum. M. A.

Bordély - házi. Lupanaris. M. A.

Bordély - tartó. Leno. M. A.

Bordélyba járó. Ganeo. M. A.

Bordélyoz. Lupanaria frequentat.

Bordélyozás. Vajda K. É. 1. K. p. 390.

Bordélyozó. Vajda 2. K. p. 368.

Bordélyi. Lenonius. M. A.

Bordélyos. Leno, lenonius. M. A.

Bordélyoskodik. Prostat. CM.

Bordélyoskodás. Káldi. Ezech. 16. 25.

Bordélyosság. Lenocinium. M. A.

BORDICZA. A' Járom' közepének első részéből ki álló fa. Sz. D.

BORDOS. E. F. Udvarhely székében.

BORDÓ.

Bordó - síp. Fistula rauca, uter. M. A.

Monoszlai, Hit oltalm. p. 333.

Bordó - síp. Utricularius. M. A. CM.

BORGONYA.

BORGONYA.

BORGONYAI Herczeg Aszszony. Faludi N. A. p. 14.

BORJÚ.

BORJU (quibusdam **BORNYÚ**) Vitulus, vitula.

Borju - bőr. Pellis vitulina. Szinte anyai borjú - bőrt visznek a' vásárra, mint ökör - bőrt. km.

Borju - czimer. Lumbus vitulinus. PP.

Borjú-fog. Ajándék - marhának nem kell borju - fogát nézni. km.

Borju - hús. Caro vitulina.

Borjú - köttel.

Borjú - láb. Pes vitulinus.

Borjú - láb - fű. Aron, aros. M. A.

Borju - nyíró Péntekre. Ad calendas graecas. VM. Intő Levél. p. 22.

Borju - pásztor.

Borju - pászit. Antoxatum odoratum, Pankl Comp. Oecon.

* Árva-borju. Égett töke fekete, árva borjú, nincs anyja. km.

Bika - borju. Vitulus. S. K.

Bival - borju. Vitulus bubalinus.

Hizlaltt borju. Vitulus saginatus.

Nyöstény borju. Vitula. V r a n c s i c s.

Rugott borjú. Abramus vitulus. S. I.

Szalmán hizott borjú. Nem sokat finczál a' szalmán hizott borjú. km.

Tehén - borju. Vitula. S. K.

Tengeri borjú. Phoca. S. K.

Ünő-borju. Vitula. S. K.

Üszű-borju. idem.

Vízi borju. Ratus (vox nova) NC. p. 141.

BORJA. Vitulus ejus. Kinek nem borja, nem nyalja. km.

Máté' tehén - borja. Mosolyog, mint a' Máté' tehén - borja. km.

BORJÚS. Vitulinus, vitulum habens. M. A.

Borjús tehén. Horda, forda. M. A.

BORJUZIK. Vitulum parit.

Meg borjuzik.

BORNÓT.

BORNÓT' Pulvis Nicotianae. Faludi N. E. p. 38.

BORNÓTOL. Sumit pulverem herbae nicotianae.

Bornótolás. Vajda 3. K. p. 22.

BORONA.

BORONA. Occa, sarcolum. M. A. CM.

Borona - fal. Paries cratitius.

Borona' fogai. Sz. D. Occae dentes.

Borona - hajó. Talp - hajó. Ratis. S. I.

Eke - borona. Sz. D.

Fogas borona. Crates dentatae.

BORONÁL. Occat. Baronálja. Pázm. Pred. p. 688.

Be boronálja. Inoccat, deoccat. M. A. CM. Bé baronálja. Pázm. Kal. p. 428. 495. Pred. p. 1122.
Meg boronálja.
Boronálás. Occatio. CM.
Boronáló. Occator. CM.
Boronáltt. Occatus. Sok hazugságokkal bé boronáltt ember. Sz. D.
Boronálva.
Bé boronálva. Pázm. Kal. p. 27.

BOROSTA.

BOROSTA. Setaceum, pecten setaceus. M. A. PP.
Bor - borosta.
Gyalog - borosta: nyeletlen borosta.
Mészoló borosta. Setaceum pro inal-batione.
BOROSTÁL, borostálja. Setaceo purgat, pectit.
Meg borostálta fejt.

BOROSTYÁN.

BOROSTYÁN. Hedera, daphnis. M. A.
Borostyán - fa. Laurus. M. A.
Borostyán - koszorú. Laurea. M. A.
Borostyán - kö. MV. Vas Vben. Vár, és F. Posony Vben.
Borostyán' magva. Corymbi. M. A.
Borostyán - olaj. Laurinum. M. A.
Fái borostyán. Hedera. NC. p. 59.
Földi borostyán. Chamaedaphne. NC. p. 31.
BOROSTYÁNOS. Hederosus, laureus. M. A.
Borostyános hely. Lauretum. M. A.

BOROSZLÓ.

BOROSZLÓ. Vratislaus, v. Vratislavia.
Boroszló. F. Sáros Vben.
Boroszló' tornyos falai. Faludi E. M. p. 12.

BOROTVA.

BOROTVA (Beretva). Novacula. M. A.
Nem minden botból válik borotva.
Non e quovis trunco fit Mercurius. M. A. p. 25.
Borotva - fok. Éles mint a' beretva-fok. km. Dug. 1. R. p. 86.
Borotva - köszörűs. Novacularius. M. A.
Borotva - kö. Cós olearis.
Borotva - szij. Cós coriacea. Prágai p. 859.
Borotva - tartó.
Borotva - tok. Xyrotheca.
Éles beretva. Pázm. Pred. p. 815.
Két élű borotva. Faludi N. E. p. 174.
BOROTVÁL, borotválja. Detondet. Könnyű a' kopaszt borotválni. km.
El beretválja. Attondet, detondet. M. A.
Le beretválja. Detondet. M. A.
Le borotválja. idem. M. A.
Meg beretválja. idem. M. A.
Meg borotválja. idem. M. A.
Környül beretválja. Circumtondet. M. A.
Borotválás. Tonsura, rasura.
Borotválkozik. Seipsum tondet.
Meg borotválkozik.
BOROTVÁS. Tonsor. Vajda K. É. 1. K. p. 354.

BORS.

BORS. Piper. M. A. Kicsiny a' bors, de erős. km.
Bors. F. Bihar Vben.
Bors' fa. F. Szala Vben.
Bors-fenyő-fa. Juniperus communis. S. I.
Bors - fű. Saturea. PP. Coriander. S. I.
Bors' monostora. Monasterium Borsii, seu a Bors conditum. F. Soprony Vben.
Bors - por. Piper contusum, pulvis piperis. S. I.
Bors - por - lé. Maradék pecsenye Borspor - lében más étek. km.
Bors - poros étek. Piperatum. S. I.
Bors - szemnyi. Egy bors - szemet nyomó, v. egy bors - szem - nagyságú. S. I.
* Fejér bors. Piper album, leuco piper. S. K.
Fekete bors. Piper nigrum. S. K.
Szelid bors. idem. S. K.
Szerecsen - bors. Piper Aethiopicum. M. A. Sok szerecsen-borsot törtek az örrom alá. Ráj n i s.
Török-bors. Piper Indicum. M. A.
Vizi bors. Persicaria. M. A. L.
BORSA (Bors az, alsó, fölső). FF. Posony Vben.
BORSAD (alsó, fölső). Sz. PP. Veszprém Vben.
BORSI. F. Zemplin Vben.
BORSOD. R. Parvum piper. Anonym. Cap. XVIII.
Borsod. F. Borsod Vben. Sz. P. Bács Vben.
Borsod Vármegye. Comitatus Borsodiensis.
BORSOL, borsolja. Piperis inspergit, condit.
Meg borsolja.
BORSOS. Piperatus. M. A. it. Pretiosus, carus. S. I.
Borsos a' szolgálatja.
Borsos ára valaminek. Faludi N. U. p. 16.
Borsos Berénke. F. Nógrád Vben.
Borsos Győr. F. Veszprém Vben.
Borsos perecz.
Borsos rét. (Kis, nagy) Tavak Szabolcs Vben.
Borsoska. Fű' neme, v. borsos mézes pogácsa. Sz. D.
BORSOZ, borsozza. Piperis conspergit. Csoszsz elő szilva-lé, téged is meg borsoznak. km.
Meg borsozza.

BORSÉTA.

BORSÉTA. Subsericum. it. Verriculum. PP.

BORSÓ.

BORSÓ. Pisum. M. A. Akár mint hányd a' Borsót a' falva, de nem ragad rajta. Uter tingeris, sed mergere nemo valebit.
Borsó-eső.
Borsó-mézó. E. F. alsó Fejér Vben.
Borsó' tokja. Valvuli. PP.
* Ágozó borsó.
Bagoly-borsó. Cicer. PP. NC. p. 31.
Csicsér-borsó. Cicer. S. K.
Cukor - borsó. Pisum dulcius, saccharaceum. S. K.

Föl futó borsó. Pisum innitens perticae. S. K.
Gyalog borsó. Pisum nanum, pumilio. S. K.
Kakuk-borsó. Orobus vernus. S. K.
Ló-borsó. Vicia sativa. S. K.
Szeges borsó. v. Vad borsó. Orobus. PP. NC. p. 65.
Törött borsó. Étel' neme. Tritum pisum. S. K.
Vad borsó. Pisum sylvestre. S. K.
Varjú-borsó. Hedysarum onobrychia. Mitterpacher Rei R. P. 1. p. 349.
Zöld borsó. Pisum viride. S. K.
BORSÓS. Pisis abundans, pisis confectus, it. villosus, crispus. M. A.
Borsós hó.
Borsós husa a' Disznónak. Suillae glandulae, glandulosa caro porci. PP.
BORSÓZIK, Glandulescit.
Borsózik a' fa. Arbor gemmare incipit S. I.
Borsózik a' teste.

BORZ.

BORZ. Melis, taxus. M. A. Öszve akadt Hörcsök a' Borzzal. km. Dug. 1. R. p. 69.
Borz. F. Bihar Vben.
Borz-bőr. Pellis melina.
* Ebi borz. Taxus, melis. S. I.
Torzon borz. Pronunciatione vulgi Torzom-borz.
BORZAD. Pili eriguntur, horret. M. A.
Föl borzad. Faludi N. E. p. 35.
Meg borzad. Inhorrescit. PP.
Borzadoz. Idem. M. A.
Borzadtt. Horridus, hirsutus. M. A.
Borzadttás. Sz. D.
BORZAS. Hirsutus, hirtus, hispidus, sentus. M. A. Incomptus. CM.
Borzas. E. FF. Doboka, Kraszna, Küüllő Vben.
Borzas haj. Capilli turgentis, erecti, incomiti, incompositi. S. I.
Borzas haj. Impexus. S. I.
Borzas hideg. Kalend. 1716 p. 6.
Torzas Borzas. Sz. D.
Borzasan. Horride, hispid, hirsute. M. A.
Borzasodik. Terretur, terrefit, horripilatur. S. I. Sz. D.
BORZASZT, borzasztja. Terret, terrefacit, pilos erigit. Faludi N. A. p. 129.
Föl borzasztja. Arrigit, horrificat. M. A.
Borzasztás. Horripilatio.
Borzasztó. Horrifer, horrificus. M. A. CM.
Hajunk' szálát föl borzasztó káromkodások. Pázm. Kal. p. 520.
BORZOGAT, borzogatja. (Börzöget, börzögeti). Horrificat, horrefacit, horripilat. Vajda. 2. K. p. 295.
Föl borzogatja a' szénát.
BORZONGAT, borzongatja. idem, ac Borzogat. Sz. D.

BORZA.

BORZA, (Bozza, bodza) Sambucus. PP.
Borza-fa. Sambucus. PP.
Borza-fa-puska. Tubus jacularis puerorum. PP.
Borza-túró. Pázm. Kal. p. 836.
Borza-vár. F. Veszprém Vben.

BOSNYA.

- BOSNYA.** Bosnia.
 Bosnya-ország. Bosnia.
BOSNYÁK. Bosniacus, Bosnensis. Rá-rá kezd, mint Bosnyák a' tánczot. km. Dug. 1. R. p. 211.
BOSNYASÁG. Heltai M. Kron. 1. Dar. p. 314. Moesia. M. A. L.

BOZS.

- BOZS.** Confertae multitudinis strepitus sonus.
BOZSOD. Sz. P. Bihar Vben.
BOZSOG. Prae multitudine strepit. Bizseg - Bozsog.
BOZSOK. FF. Baranya, Szala, Vas, Veszprém Vkben.
BOZSONG. Zsibong. Sz. D.
 Bozsongás a' nagy sokadalomban. Sz. D.
BOZSVA. (Kis, nagy) FF. Abauj Vben.

BOSZ.

- BOSZ.**
BOSZON.
 Boszonkodik. Stomachatur, indignatur. M. A.
 El boszonkodik.
 Föl boszonkodik. Exacerbatur.
 Meg boszonkodik. Irritatur.
 Boszonkodás. Indignatio. M. A.
 Boszonkodó. Stomachans, stomachosus, indignans, indignabundus. M. A.
 Boszont, boszontja. Incessit, insultat, lacessat, exacerbatur, injuriat. M. A.
 Föl boszontja. Irritat, exacerbatur. M. A.
 Meg boszontja. Idem. M. A.
 Boszontás. Irritatio, insultatio, exacerbatio. M. A. A boszontás minden embertől ki telik. km.
 Boszontva mutogatása valaminek. Proxax ostentatio. PP.
 Boszontó. Irritator.
BOSZORKÁNY. Strix, incubus, lemur, lamia, venefica. M. A.
 Boszorkány-kása. Festuca fluitans, gramen mannae. S. I.
 Boszorkány-pille. Méz-evő nagy pille.
 * Böjti boszorkány. Úgy néz, mint a' böjti boszorkány. km.
 Vén boszorkány. Venefica vetula.
 Tüskére való Boszorkány.
 Boszorkányoz, boszorkányozza.
 Meg boszorkányozza. Infascinat, fascino obligat, veneficio obstringit. PP.
 Boszorkányság! Pázm. Pred. p. 911.
BOSZÚ (quibusdam Boszszú, quod tamen contra Etymologiam est) Contumelia, indignatio, ultio. M. A.
 Boszu-állatlan. Inultus. M. A. L.
 Boszu-állítás. Vindicatio, vindicta, ultio. M. A.
 Boszu-álló. Ultor, vindex. M. A.
 Boszu-beszéd. Pázm. Kal. p. 407. Margit' Él. p. 61.
 Boszu' el nyelése. Injuriae dissimulatio. S. I.
 Boszu-illető. Injuriusus. V r a n c s i c s.
 Boszu' ki töltése. Ultio, vindicatio. S. I.
 Boszu-kivánás. Pázm. Pred. p. 54.
 Boszu-tétel. Pázm. Pred. p. 897.
 Boszu-tévé. Injuriam faciens. M. A.

- Boszu-törődés. Pázm. Pred. p. 800.
 Boszu-üzés. Vindictae studium, aemulatio. M. A. Pázm. Kal. p. 70.
 Boszu-üző. Vindictae studiosus. Vajda 2. K. p. 111.
 Boszúl, boszúlja. Indignatur, aegre fert. M. A. Vindicat.
 Meg boszúlja. Vindicat, ulciscitur. S. I.
 Boszúlat. Vindicta.
 Boszúlatlan. Non vindicatus, inultus. Csuzi. Tromb. p. 684.
 Boszúlatlanúl. Inulte, impune. S. I.
 Boszúlás. Vindicatio.
 Boszús. Indignabundus, contumeliosus, injuriusus.
 Nagyon boszús. Est valde irritatus.
 Boszúsítja. Geidler H. okt. p. 83.
 Boszúsom. Faludi E. M. p. 249.
 Boszúság. Contumelia, injuria. A' boszúság nagyra viszi az embert. Injuria tollit amores. M. A.
 Boszúság-tétel. Beniczki. p. 209.
 Boszúság-tévé. Contumeliosus M. A. it. Injuriator.
 Boszúságos. Injuriusus, contumeliosus. M. A.
 Boszúságosan. Contumeliose, injuriose. M. A.

BOT.

- BOT.** Baculus, fustis. M. A. A' ki verekedni akar, könnyen botot talál. km.
 Bot. Sz. P. Fejér Vben.
 Bot alá fogták. Sub ferulam acceptus. M. A.
 Bot' fa. F. Szala Vben.
 Bot' falva. FF. Ungvár, és Nyitra Vkben. E. F. Brassó' vidékében.
 Bot-fej. F. Bihar Vben.
 Bot' háza. E. F. Kolos Vben.
 Bot-kalács. Kürtös kalács. Sz. D.
 Bot-kérő. E. Hegy Csik' Székében.
 Bot-palád. F. Szatmár Vben.
 Bot-szeg. Major Posony Vben.
 * Barkózás bot. Baculus striatus.
 Béke-bot. Caduceus.
 Czúzás bot. Scipio ferro acuminatus. S. K.
 Csomós bot. Faludi T. E. p. 149.
 Dákos bot. Sicam recondens baculus. S. K.
 Furkós bot. Fustis nodosus. S. K.
 Horgos bot. Pázm. Kal. p. 839.
 Kallangos bot. Faludi T. E. p. 157.
 Koldus-bot. Mendici baculus, incitae. S. K.
 Koldus-botra szorúltt. Ad mendicitem redactus.
 Kürtös bot. Sz. D.
 Lánczos bot. Caestus. NC. p. 323.
 Pásztori bot. Pedum pastorale.
 Ró-bot. (Contractum ex Rovó-bot) Bacillus, cui praestationes colonorum inciduntur. it. Ipsae praestationes colonorum.
 Somfa-bot.
 Tollas bot: tollas buzogány. Sz. D.
BOTA. F. Borsod Vben.
BOTJA. Baculus ejus. Minden koldus a' maga botját dicséri. km.
 Vas-bota. Zvonárics 1. R. p. 225.

BOTK.

- BOTKOS.** Nodosus, bullosus. M. A.
 Botkos lábú. Scaurus. M. A.
BOTLIK. Caespitatus, talipedatus, offensatus. M. A. A' ki hamarkodik, hamar botlik. km. Dug. 1. R. p. 177.
 Bele botlik. Impingit.
 El botlik.
 Meg botlik. M. A. A' ló is meg botlik, noha négy lába van.
 Csötlök botlik.
 Ötlök botlik.
 Ötlés botlás. Vajda K. É. 1. K. p. 565.
 Botladozik. Offensatus, caespitatus. Sz. D.
 Botlakozik. idem. Faludi N. U. p. 202.
 Botlasztja. Facit, ut impingat.
 Meg botlasztja. idem.
 Botlás. Offensio, caespitatio, offendiculum. M. A. A' botlásban leg jobb a' tanács-változtatás. km.
 Botlékony. Caespitator. Csötlő botló. Sz. D.
 Botlékony elme. Faludi E. M. p. 238.
 Botlékony láb. idem ibidem.
 Botlékony szájú. Dug. km. 1. R. p. 265.
 Botlott. A' meg botlott nyelv is néha igazat mond. km.
 Botlottság. Sz. D.
 Botló. Offensator, caespitator. M. A.
BOTOL. Botolja. Batuit, verberat, fustigat. M. A.
 Le botolja. I.e botolták a' fűz-fákat. Sz. D.
 Meg botolja.
 Botolás. Fustuarium, fustigatio. M. A.
BOTOR. Hebes, stolidus, stupidus, hardus. M. A.
 Botor kábaság. Faludi E. M. p. 238.
 Botorkál. Caespitando incedit. Biró Márt. Micae p. 176.
 El-föl-ki-le botorkál.
 Botorkáz. Pázm. Kal. p. 319. 515. 625.
 Bé botorkáz valahová. Sz. D.
 Meg botorkáz. Caespitatus, titubat, talipedatus. M. A.
 Botorkodik. Sz. D.
 Botorás. Sz. D.
 Botorúl. Stolidus, barbare. M. A.
 Botránkozik (botoránkozik). Offendit, offensatus. M. A. it. Scandalizatur.
 Meg botránkozik.
 Botránkoztatlan. Inoffensus. M. A.
 Botránkozás. Scandalum, offendiculum. M. A.
 Botránkozó. Offensator. M. A.
 Botránkoztat, botránkoztatja. Scandalizatur. M. A.
 Meg botránkoztatja. Scandalizatur. M. A.
 Botránkoztatás. Scandalizatio, scandalum, offensio. M. A.
 Botránkoztató. Scandalosus, scandalum praebens, offensus. M. A.
BOTOS. Capitulatus. M. A. it. Udo, genus calcementi. CM.
 Botos kapezű. Sculponea, udo. M. A.
 Calcei ex lana confecti. CM. Pedocucullus; laneus pero. PP.
 Botosban járó. Sculponeatus. M. A. CM.
BOTOZ. botozza. Verberat, fustigat. Vajda 2. K. p. 369.
 Meg botozza. Batuit, fustigat, baculo verberat. S. I.
 Botozás. Fustigatio.
BOTRA. Sz. P. Bács Vben.

Botra tekercs: kürtös kalács, bot-kalács. Sz. D.

BOZ.

- BOZ. F. Soprony Vben. g. Holling. E. F. Hunyad Vben.
 Boz, Boz-fa, Bozza. R. Sambucus. S. I.
 BOZA. E. F. Hunyad Vben. Patak, felső Fejér Vben. Folyó víz Három-szék Székében.
 BOZA. Parabia. PP. M. A. Kölesből készített Kún-ital. S. I. Erről Oláh Miklós így írt. „In campis Cumanicis praeter vina advectitia, usum habent Cumanij cujusdam liquoris, ex MILIO et AQUA, suo more expressi, quem BOZAm vocant.“ L. Ejus Hung. cap. XVIII. p. 81. edit. Vien. „Híszem, föl éledt, mint a' Boza-czibere.“ Kún köz-mondás. Mondatik a' jó kedvű, 's csintalankodó ember-ről. — Valamint a' szöke, fejrő hajú gyermekről ugyan ott mondják csúf-képpen „Szöke Boza.“ Parabiáról Calepinus ezt jegyzi „Parabia, Parabiae, παρὰβια. Genus potionis ex millio et conyza. Coel. Ant. Lect. L. 4. C. 26.
 Boza-sör. Alica. M. A. L.
 Bozai, Bozaj. F. Vas Vben.
 BOZOG.
 Bozog' háza. Sz. P. Gömör Vben.
 BOZOK. MV. Hont Vben.
 BOZOLNOK.
 Bozolnok' pataka. E. Sz. P. Kolos Vben.
 BOZONT. Villus.
 Bozonta (Kis, Oláh). E. FF. Kővár' Vidékében.
 Bozontos. Villosus, hirsutus, hispidus. Faludi E. M. p. 34.
 BOZOS. F. Ungvár Vben.
 BOZÓT. Carectum, juncetum. Sz. D. S. I. Bozótos.
 Bozótos hely.
 BOZUL. Telek Bihar Vben.

BÓ.

BÓB.

- BÓB. Crista v. vitta turrita. Bub. Sz. D.
 BÓBISKOL. Álom-szeszszel hajtogatja fejét, szundikál.
 BÓBITA. Avium crista, cirrus. item Vitta turrita. PP.
 Bóbitás. Cirratus. PP.
 BÓBOS. idem. Sz. D. Bubos.

BÓCZ.

- BÓCZ.
 Henger-bócz. Henger-bóczot vetett.
 BÓCZA. Patak Liptó Vben.
 Bócza-bánya. MV. Liptó Vben.
 Bócza-Szent Ivány. F. Liptó Vben.

BÓCS.

- BÓCS. Sz. P. Bihar Vben. E. F. Kolos Vben.

BÓCSA. Sz. P. Nagy Kunságban.
 Kis Bócsa. (Sz. PP. Pest Vben.
 Nagy Bócsa. (

BÓD.

- BÓD. R. Beatus, felix.
 BÓDA. Capulus, manubrium. M. A. CM.
 Evező bóda. Enchiridion. CM.
 Szablya-bóda. Capulus. CM.
 BÓDÉ. Deszkából épült ház, v. hajlék. Sz. D.
 Bódé. Sz. P. Veszprém Vben. (Praedium Beati.)
 BÓDÍT, bódítja. Sub specie felicitatis seducit, infatuat, confusum reddit. El bódítja.
 Meg bódítja. Dementat.
 Bódítás. Dementatio.
 Bódító. Dementans, it. temulentum reddens.
 Bódító ereje van.
 BÓDOG, BOLDOG. Beatus, felix, faustus, prosper, fortunatus. M. A. Halála előtt ne mondj senkit boldognak.
 Boldog. F. Pest Vben.
 Boldog Anya. Beata Mater.
 Boldog Aszszony. Beata Domina.
 Boldog Aszszony. t. h. n.
 Boldog Aszszony' bogara. Coccinella. S. I.
 Boldog Aszszony' csipkéje. Rubus Idaeus. M. A.
 Boldog Aszszony' fa. FF. Vas, Somogy és Szala Vben.
 Boldog Aszszony' falva. F. Posony Vben. E. FF. Udvarhely Székében.
 Boldog Aszszony' haja. Cassutha, cuscuta. M. A.
 Boldog Aszszony' hava. Januarius. M. A.
 Boldog Aszszony' háza. Sz. PP. Szala Vben.
 Boldog Aszszony' katonája. Prov. Ollaris Deus. M. A.
 Boldog Aszszony' mentája. Mentha Mariae, mentha graeca. M. A.
 Boldog Aszszony' napja. Assumptio Mariae.
 Boldog Aszszony' rózsája. S. I.
 Boldog Aszszony' teje. Carduus lactens. M. A.
 Boldog Aszszony' telke. Sz. P. Bihar Vben.
 Boldog Aszszony' tényere. Carduus Mariae. M. A.
 Boldog Aszszony' tövisse. idem. S. I.
 Boldog' fa. F. Szala Vben.
 Boldog' falva. F. Posony Vben. Sz. P. Bihar Vben. E. FF. Küküllő, és Hunyad Vben.
 Boldog halál. Minden bűnnek vége boldog halál' szekere. km.
 Boldog' háza. Sz. P. Jászságban.
 Boldog Isten, mire jutánk!
 Boldog kő-vár. Omlott vár Abaúj Vben.
 Boldog kő-vár' alja. MV. Abaúj Vben.
 Boldog Szűz. Beata Virgo.
 Boldog Szűz Anyánk. Beata Virgo, Mater nostra.
 Bódogit, bódogítja. Beat, felicitat. M. A.
 Bódogítás. Felicitatio.
 Bódogító. Felicitans.
 Boldogodik. Beniczki. p. 4.

Bódogság. Beatitudo, beatitas, felicitas, faustitas. M. A. A' bódogság csak akkor kezdődik, mikor a' többre vágyás meg szűnik. km.
 Bódogságos. Fortunatus, felix, faustus. M. A.
 Bódogságos Szűz Mária. Beatissima Virgo Maria.
 Bódogtalan. Infelix, infortunatus. M. A.
 Bódogtalan fa. Lignum infelix. Keresztfa. Pázm. Pred. p. 1211.
 Bódogtalan óra. Malheur.
 Bódogtalanít, bódogtalanítja. Infelicitat. M. A.
 Bódogtalanlás. Infelicitas. M. A.
 Bódogul (ige). Beatus fit, scopum assequitur.
 Bódogult. Beatus effectus v. defunctus. Istemben bódogult.
 Meg bódogult. Pázm. Kal. p. 528.
 Bódogul (mellyék-ige). Beate, feliciter, prospere. M. A.

BÓDOR

- Bódorog. Errat deceptus imagine boni.
 Bódorgó. Vagus. PP.
 BÓDÚL. Errat, insanit. Bódlul. Beniczki p. 35. Bódlul idem. p. 42.
 El bódlul. Aberrat. Biró M. Micae p. 153.
 Meg bódlul. Káldi 4. Reg. 7. 15.
 Bódlulás. Aberratio, insaniam. M. A. Pázm. Kal. p. 646.
 Bódlult. Stupidus, insanus. M. A.
 Bódlultság. Insania. Sz. D.

BÓDIZSÁR.

BÓDIZSÁR, BOLDIZSÁR, BÓDI. t. f. n. Balthasar.

BÓK.

- BÓK. F. Zágráb Vben. Sz. P. Kunságban.
 BÓKA. Astragalus. M. A. PP.
 Bóka. F. Torontál Vben.
 Bóka' háza. F. Szala Vben.
 BÓKLÁL: feljebb alább járkál.
 BÓKOL: bologat, szundikálva le-le üti fejét. Sz. D.
 BÓKONY. A' hajó' oldalait belől tartó löcs-forma fa. Sz. D.

BÓL.

- BÓL (név.)
 BÓLINT. Sopore victus caput semel flectit.
 El bólintott.
 BÓLOG. Sedens, sopore obrepente, capite adnutat.
 Bólogat: szundikál. Sz. D. Incipit sopore vinci, et caput saepius inclinat.
 Bólogatás. Nictitatio soporans, somnollescentia.
 Bólogató. Prae sopore caput agitans.

BÓL.

BÓL, BÓL. De, Ex. Sunt affixa. M. A. aliis BÚL, BUL.

BÓNÉ.

BÓNÉ. Póné, bizonyos halász háló. Sz. D. S. I.

BÓR.

BÓR. Török-bór. Sz. P. Nagy Kunságban.

BÓT.

BÓT, BOLT. Fornix, testudo, camera. M. A.

Bót. Sz. P. Szabolcs Vben.

Bót-hajtás. Laquearium, concameratum, fornix. M. A. Bolt-hajtás. CM.

Bót-hajtásos. Arcuatus. M. A.

Kalmár-bót. Taberna. M. A.

BÓTI. Camerarius. M. A.

BÓTOS. Habens fornicem. Nevét, mint a' Bótos' kutyája. km.

Bótos inas. Tyro mercatoris.

Bótos kalmár. Fornicarius. M. A. Tabernarius mercator. PP.

Bótos legény.

Bótos népek: Kalmárok, kereskedők. Gyöngyösi' Munk. 1. Darab. p. 220.

Bótos zsidó. Judaeus fornicem habens.

BÓTOZ, bótozza. Fornicat, camerat, concamerat. M. A.

Bé bótozza. Bé bóltozza. Arcuat. PP.

Meg bótozza. Meg bóltozza. Confornicat, concamerat. M. A.

Bótozás. Arcuatio.

Bótozás' közepe, köldöke. Tholus, concamerationis umbilicus. PP.

Bótozat. Fornix, concameratio. M. A. Boltozat. CM.

Áros bóltozat. Faludi T. É. p. 305.

Bótozva. Arcuatim. PP.

BŐ.

BŐCS.

BŐCS. Pretium, existimatio, honor, aestimatio, dignitas, valor. M. A.

Bécsi bőcs. Wiener Währung.

BŐCSE. Ejus valor, pretium. A' pénznek leg kevesebb bőcse van ott, a' hol verik. km. K. V. p. 400.

BŐCSEDELM. Bőcsedelem.

Bőcsedelmes. Bőcsülni méltó. Sz. D.

BŐCSMÉR.

Bőcsmérél, bőcsméréli, bőcsmérli. Vituperat, vilipendit. Sz. D.

Bőcsmérlés. Vituperatio, vilipensio.

Bőcsmérlo. Vituperator.

Bőcsméréz, bőcsmérézi. Idem. Faludi U. E. 2. R. p. 89.

BŐCSŐS. Praestans, dignus, pretiosus. M. A.

Bőcsősít, bőcsősíti. Bőcsre emeli. Sz. D.

BŐCSTELEN. Vilis, nullius pretii, proletarius v. inhonorus, inhonestus. Pázm. Pred. p. 599.

Bőcstelenedik. Vilescit. Faludi N. A. p. 130.

Bőcstelent, bőcstelenti. Inhonorat. Faludi N. E. p. 169.

Bőcstelenedik. Agit indigne, inhonore. Csuzi Tromb. p. 175.

Bőcstelenség. Infamia.

Bőcstelentül. Infamiter, inhonore.

BŐCSÜ. Aestimatio.

Bőcsü-áron. Pretio aestimationali.

Bőcsü-eledel. Legumen. M. A.

Bőcsü-kár. Nem tettem bőcsü-kárt.

Bőcsü-pézn. Quod titulo aestimationis solvitur.

Bőcsü szerint. Juxta aestimationem.

Bőcsül, bőcsüli. Aestimat, honestat, honorat, cohonestat, reveretur, veneratur. M. A. A' ki mást bőcsül, magát bőcsüli. km.

El bőcsüli. Abaestimat.

Meg bőcsüli. Aestimat, taxat. M. A.

Az ebet uráért meg kell bőcsülni. km.

Meg bőcsüli magát. Szépen viseli magát. S. I.

Bőcsület. Honor, honos, veneratio, reverentia, aestimatio, existimatio. M. A. A' bőcsületet minden ember szereti. km.

Bőcsület' illatja. Csuzi p. 247.

Bőcsület-keverés. Calumnia, detractio famae. Faludi U. E. 2. R. p. 44.

Bőcsület-tétel. Zvonárics 1. R. p. 240.

Bőcsülete. Honor ejus. Mind jó ott lakni, hol bőcsülete vagyon az embernek. km.

Bőcsülete-vesztett. Infamis. Tiszti Szótár p. 50.

Bőcsületében jár. Agitur de nomine ipsius. S. I.

Bőcsületes. Honorabilis, honorandus. M. A.

Bőcsületesen. Honorate, honorifice, reverenter. M. A.

Bőcsületesség. Honorificentia. M. A.

Bőcsületlen. Inhonorus. Pázm. Kal. p. 187. 221. Pred. p. 1215.

Bőcsületlenség. Pázm. Kal. p. 297. Monozslai Hit olt. p. 116.

Bőcsületlenül. Pázm. Kal. p. 300.

Bőcsületre való. Aestimatorius.

Bőcsülés. Aestimatio, honoratio. M. A.

Meg bőcsülés. Taxatio, aestimatio. M. A.

Bőcsülhet. Aestimatorius. M. A.

Bőcsülhetetlen méltóságú. Pázm. Pred. p. 863.

Meg bőcsülhetetlen. Inaestimabilis. Pázm. Pred. p. 41. M. A.

Bőcsülő. Venerator, aestimator. M. A. it. Taxator.

Ember-bőcsülő.

Bőcsültet, bőcsülteti. Curat aestimari. El bőcsülteti. Curat abaeestimari.

Bőcsültt. Aestimatus. M. A.

BŐD.

BŐD.

Bőd be, bőd. Ludakat be hajtó szó.

BŐDE. F. Szala Vben.

Bőde' háza. F. Szala Vben.

BŐDES. E. F. Csik Székében.

BŐDÖGE. F. Győr Vben.

Egyházas Bődöge. Sz. P. Veszprém Vben.

Homok - Bődöge. F. Veszprém Vben.

BŐDÖNY. Kut - káva, kut - kőpü. Sz. D.

Bődöny. E. F. Doboka Vben.

Bődön - turó (Bödöny - turó). Zólyomi Dávid' Levelében 1630. L. Tót Ferencz Protest. Hist. p. 106.

BÖF.

BÖF. Ructus. S. I.

BÖFFEN. Eructatur.

Föl böffen. Cum ructu erumpit.

Böffent, böffenti. Ructat.

Ki böffenti. Eructat.

Böffentés. Ructus, eructatio. M. A.

Böffentő. Ructans. M. A.

BÖFÖG, böfögi. Ructat. Pázm. Kal. p. 1088.

Belé böfög. Irructat. M. A.

Ki böfögi. Eructat.

Reá böfög. Irructat. M. A.

Böfögés. Ructus, ructatus, eructatio. M. A.

Böfögő. Ructator, ructuosus. M. A.

Böfögögél. Ructitat. M. A.

BÖG.

BÖG. Nodus, tuber, geniculum. Sz. D. S. I.

Bög. Sz. P. Pest Vben.

BÖGELLO aliis Bögöl. F. Posony Vben.

BÖGÖD. Sz. P. Fejér Vben.

BÖGÖLY. Tabanus, asilus. M. A.

Bögöly - Patony. F. Posony Vben.

BÖGÖT. F. Vas Vben.

Bögöte. F. Vas Vben.

BÖGÖZ, bögözi. Nodat, geniculat. Sz. D.

Bögöz. E. F. Udvarhely Székében.

BÖGRE. Urceus. M. A.

BÖGY.

BÖGY. Ingluvies, rumen volatiliium. S. I. Ventriculus volatiliium. M. A.

BÖGYE. Ejus rumen. Meg tellett már a' bögye. km.

BÖGYKE.

Hegyke bögyke. Csuzi Tromb. p. 280.

BÖGYÖK.

Bögyökös. Protuberans, turgidus.

Bögyökös korsó. Amphora in medio protuberans.

BÖGYÖS. Pectorosus, v. elatus. S. I.

Bögyös - asszony. Sz. D. Pectorosa mulier.

Bögyös galamb. Columba gutturosa.

Bögyös kontyos madár. Faludi N. E. p. 196.

Bögyös korsó. Gutturium.

Tele bögyös. Csuzi p. 632. Plenum habens ventriculium.

Bögyösül. Pectorosus fit.

BÖGYÖSZKEDIK. Reá tartja magát. Sz. D.

BÖGYÜ.

Nagy bögyü.

Szép bögyü.

BÖH.

BÖH.

BÖHÖNY.

Böhönye. MV. Somogy Vben.

BÖJT.

BÖJT. Jejunium, quadragesima, carnis privium. M. A. Teli hassal könnyü a' a' böjtöt dicsérni. km.

Böjt' dereka. Faludi E. M. p. 249.

Böjt' eleje. Initium quadragesimae.
 Böjt-elő-hó. Februarius. M. A.
 Böjt' elő-hava. Idem.
 Böjt-fő-szerda. Primus quadragesimae dies Mercurii, s. dies cinerum. Eszterházi Tamás Hunn. ford. p. 478.
 Böjt-köz.
 Böjt-közben. Intra jejunium.
 Böjt-középig. Pázm. Pred. p. 407.
 Böjt-más-hó. Martius. M. A.
 Böjt' más hava. Idem.
 Böjt-szegés. Pázm. Pred. p. 558.
 Böjt' utólja.
 Hosszú böjt. Tasi Gáspár. p. 65. A' ki sok zabálló csőtörtököt tart, hosszú böjtre szorúl. km.
 Köteles böjt. Jejunium de praecepto. Negyvennap böjt. Quadragesima. Szabott böjt. Pázm. Kal. p. 297.
 Száraz böjt. Csuzi Tromb. p. 49.
BÖJTI. Quadragesimalis. M. A.
 Böjti hoszorkány. Úgy néz, mint a' böjti hoszorkány. km.
 Böjti eledel. Cibus esurialis.
 Böjti eleség. Victus sine carne.
 Böjti étel. Idem.
 Böjti nap. Dies esurialis.
BÖJTJE. Ejus jejunium. Beteg ember' böjtje, részeg ember' imádsága. km.
BÖJTÖL, böjtöli. Jejunat, jejunando sacrat. Ki böjtöli. Ki böjtölte a' nagy böjtöt. Integram quadragesimam jejunando extrahit.
 Meg böjtöli. Jejunando sacrat.
 Böjtölés. Jejunatio, jejunitas. M. A.
 Böjtölo. Jejunator.
BÖJTÖS. Böjtöt tartó.
 Böjtös Szent János. Joannes jejunator.

BÖK.

BÖK. Pungit, figit.
 Által böki. Transfigit.
 Belé böki. Infigit.
 Föl böki. Suffigit.
 Ki böki. Expungit.
 Le böki. Defigit.
 Meg böki. Pungit, figit. S. I. Meg bökte a' Sz. Tamást.
BÖKCSE. Stomoxis. S. I.
BÖKDÖS, bökdösi. Punctitat. Sz. D. Szúrkál.
BÖKDÖZ, bökdözi. Idem.
BÖKE. Curvus, torjus, reflexus, nodosus. M. A.
 Bökény. Sz. P. Csongrád Vben. F. Ugoesa Vben.
 Bökény. E. F. Kolos Vben. g. Krumendorf.
BÖKET. Punctura, punctum, fixura.
BÖKÉS. Punctio, fixa.
BÖKKEN. Titubatio, vacillatio. M. A.
 Bé bökken valakihez. Sz. D.
 Belé bökken, belé botlik. Sz. D.
 Reá bökken (Reá ütözik.) Incaute supervenit. PP.
 Bökkenés. Titubatio, vacillatio, haesitatio, talipedatio, offensio. M. A.
 Bökkenő. Offensator, it. locus salebrosus, salebra. M. A. Ez ám a' bökkenője. Hinc illae lacrimae. M. A. Ne kerengsd annyit, mondd ki a' bökkenőjét. km.
 Bökkenős. Faludi N. A. p. 240.
 Bökkent, bökkenti. Botlatja. Facit vacillare.

BÖKÖD, böködi. Punctitat. Sz. D.
 Böködés. Iterata punctio. Sz. D.
BÖKÖNY F. Szabolcs Vben. E. Sz. P. Kolos Vben.
BÖKÖ. Pungens.
 Bökö légy. Stomoxis. Stechfliege. S. I.
 Bökö sző. Dipterium aculeatum, asperae facetae. S. I.
 Bököcze: bökö veszszöcske Sz. D.
 Tüske - bököcze. Sz. D.
 Bököcs. Puncturosus. A' rózsza szép, és jó illatu, de bököcs a' tükéje. km.
 Bököcs ökor. Bos cornupeta.

BÖL.

BÖL.
BÖLGYÉN. (alsó, felső.) FF. Nyitra Vben.
BÖLKÉNY. (Magyar, oláh.) E. FF. Toroda Vben.
BÖLINY. Bison, vison. M. A. PP.
BÖLÖMBÖL. Clamat more Ardeae stellaris.
 Bölömböl Bölömb-bika. Zrinyi 2. Ének Stroph. 4.
BÖLÖN. (Kis, közép és nagy.) E. FF. Három szék Székében.
BÖLÖNY. Erdei bika, jáhor, jávor. Urus. Auerchs. S. I.
 Bölöny-bika, bölöny-bika, bölömb-bika: nádi v. vízi bika. Ardea stellaris. Rohrdommel. S. I. Sz. D.
BÖLSE. (Kánya — Kápolna — Sándor — Sziget-) FF. Abauj Vben.

BÖLCS.

BÖLCS. Sapiens, doctus, eruditus, philosophus. M. A.
 Bölcember. Nincs olly bölcember, kit a' bor meg nem bolondít. km.
 Bölc's háza. Major Liptó Vben.
 Bölc's-név. A' tudatlanok között könnyű bölc's-nevet szerezni. km.
 Világi bölc's. Philosophus. S. I.
BÖLCELKEDIK. Philosophatur, sapit. M. A. CM.
 El bölcselekedik.
 Bölcselekedés. Philosophatio, philosophia.
 Bölcselekedő. Philosophator, philosophus.
BÖLCSEN. Sapienter, erudite. M. A.
BÖLCSÉS. Sapientulus, eruditulus.
 Bölcseleskedik. Faludi N. A. p. 150.
BÖLCSESÉG. Sapientia, doctrina. M. A.
 A' bölcseleg leg jobb úti költség. km.
 Bölcseleg-szerető. Philosophus. CM.
 Bölcseleg' titka. Faludi E. M. p. 249.
BÖLCSI. Sz. P. Bihar Vben.
BÖLCSKE. F. Tolna Vben.

BÖMB.

BÖMB. Sonus boum.
BÖMBÖL, bömböli. Boat, mugit. M. A.
 Mód nélkül bömböl. Snilla harmonia.
 Meg bömböli. Demugit.
 Bömbölés. Boat. M. A. Pázm. Kal. p. 74. Pred. p. 7.
 Bömbölő. Boans.
 Bömbölve. Boando. Faludi N. A. p. 165.

BÖMM.

BÖMM. Vox ursi.

BÖMMÖG. Ursinum sonum edit. Bömmög mint a' medve. Dug. km. 1. R. p. 198.
 Bömmögő. Idem in nota.

BÖND.

BÖND.
BÖNDÖ. Epigastrion. M. A. CM.
 Nagy böndő. Tanagraeus cetus. M. A.

BÖNG.

BÖNG. Böngeni a' méhek szoktak. Sz. D.
 Böngés: dongás. Sz. D.
BÖNGESZ, böngészi. Sonitum edendo circumit, quaerit instar Apis.
 Ki böngészttem Homert. Molnár János.
BÖNGET. Mugit. M. A.
 Böngetés. Mugitus. M. A.

BÖR.

BÖR.
 Bör-hegy, nevezetes hegy, Veszprém Vben.
BÖRCS. F. Győr Vben.
 Börcs' háza. Sz. P. Veszprém Vben.
BÖRDÖCZE. F. Szala Vben.
BÖRDÖN. Torok nem bördön. km. Dug. 1. R. p. 79.
BÖRGÖLIN. F. Vas Vben.
BÖRGÖND. Sz. P. Fejér Vben.
BÖRKÖS. Sz. P. Borsod Vben.
BÖRMÉNY. (Nagy, kis.) E. Sz. P. Kolos Vben.
BÖRÖLLÖ. Sz. P. Veszprém Vben.
BÖRÖNY.
 Böröny-szilva. Lippai Gy. K. p. 175.
 Börönyd, börönd. F. Szala Vben.
BÖRZSA. Sz. P. Veszprém Vben.
BÖRZSÖNY. Brcillum. M. A.
 Börzsönybe teszi a' tojást.
 Börzsöny. MV. Hont Vben. Sz. P. Tolna Vben.
BÖRVÉLY. F. Szatmár Vben.
BÖRZÖNCZE. MV. Somogy Vben. F. Szala Vben.

BÖRBITÉL.

BÖRBITÉL. Demurmuratio, blateratio. M. A. L. Berbitél.
 El börbitéli. Zvonárics. Post. 1. R. p. 81.

BÖRBÖNCZE.

BÖRBÖNCZE. Pixis. M. A.
 Dohányos börböncze. Pixis tabaccaria. Faludi E. M. p. 67.

BÖRHE.

BÖRHE. Subligaculum, subligar, perizoma. M. A. L. BERHE.

BÖRTÖN.

BÖRTÖN. Praeco, carnifex, stentor. M. A. Fog-ház, tömlőcz. Sz. D.
BÖRTÖNÖS: tömlőcz-tartó, rabokra vigyázó. Sz. D. Custos carcerum. Szirmai Parab. p. 92.

BÖS.

BÖS. MV. Posony Vben.
 Bös' háza. E. F. közép Szolnok Vben.
 Bös - törő. Pistillum. S. I.
 BÖSÖVÉNY. Cicutaria. PP. Baraboly.
 Sz. D.
 BÖSTÖRKÖDİK. Jurgia serit, rixas exci-
 tat. Vajda 3. K. p. 398.

BÖZSE.

BÖZSE. Elisabetha juvenula.

BÖSZ.

BÖSZ.
 Bös - ér. Sz. P. Pest Vben.
 BÖSZÉNY.
 Böszeny' fa, Böszen' fa. F. Somogy Vben.
 BÖSZME. Együgyü-ostoba, és mindennek
 vakmerőn neki menő. Illy értelemben
 hallottam 1826. Ján. 8.
 BÖSZÖRMÉNY. MV. Bihar Vben.
 Hajdu-böszörmény. Hajdu - város.
 BÖSZTÖR. Sz. P. Kis Kunságban.

BÖT.

BÖT.
 BÖTE.
 Böte' fa. F. Szala Vben.
 BÖTKE. Bruscum, bulbus. M. A. Tölgyfa'
 csomója, taplója, v. csomós fejes fű,
 mint a' hagyma. Sz. D. A' tölgyfá-
 nak fodros csomója, bötké. CM.
 Bötks. Bulbosus. M. A.
 BÖTKÖDİK: tüvel mivel által lyuggatja.
 Sz. D.
 Bötkgés a' vásznon, papiroson. Sz. D.
 BÖTKŐ. Nodus, geniculum, tuber. M. A.
 Bötökjít el írta. Enodat. M. A.
 Bötökönkint. Geniculatim. M. A.
 Bötöks. Geniculatus, nodosus. M. A. CM.
 Bötöksödik. Tuberat. M. A.
 BÖTÖK. Nodus. Csomó. CM.
 Bötökös. Nodosus. Csomós. CM.
 Bötököt köt. Nodat. CM.
 BÖTYÖK, bötyök. Nodus, tuber, protu-
 berantia. S. I.
 BÖTKÜ.
 Három bötkü. Trinodis. CM.

BÖTÜ.

BÖTÜ, BETÜ. Litera, gramma. M. A.
 Bötü' értelme. Sensus literae.
 Bötü - rend. Alphabetum. S. I.
 Bötü - szedés. Collectio literarum.
 Bötü - szedő. Collector literarum, ty-
 potheta.
 Bötü szerint. Ad literam.
 Bötü - vetés. Algebra. Dugonics.
 Bötü - vető. Algebraista.
 Bötü - öntő. Fusor typorum. S. I.
 * Arany-bötük. Faludi T. É. p. 79.
 Arasznyi bötük. Literae trabales. Vajda
 3. K. p. 520.
 Barát-bötük. Literae Monasticae.
 Gottus - bötük. Literae Gothicae. Falu-
 di N. U. p. 178.
 Jóta - bötü. Faludi U. E. 3. R. p. 101.
 Kóta - bötük. Faludi N. E. p. 62.
 Nóta - bötük. Idem, ibidem.
 Nulla - bötük. Faludi N. E. p. 159.

Szegletes bötük. Faludi T. É. p. 9.
 BÖTÜI. Literalis.
 Bötüi értelem. Sensus literalis.
 BÖTÜNKÉNT. Per literas, de litera ad
 literam.
 BÖTÜZ, bötüzi. Syllabisat.
 Ki bötüzi. Exsyllabisat.
 Bötüzés. Syllabisatio.
 Bötüző. Syllabisans, syllabisator.

BÖZ.

BÖZ.
 BÖZÖD. E. F. Udvarhely Székében.
 BÖZNYE. F. Bihar Vben.

BŐ.

BŐ.

BŐ, BŐV. Copiosus, amplus, prolixus.
 M. A.
 Bő. MV. Soprony Vben. Sz. P. Somogy
 Vben. E. F. Maros Székében.
 Bő beszédű. Multiloquus. M. A.
 Bő bugyogó.
 Bő kezű. Munificus, liberalis, dapsi-
 lis. M. A.
 Bő kezűen. Liberaliter. M. A.
 Bő kezűség. Liberalitas, munificentia.
 M. A.
 Bő nadrág.
 Bő népü. Frequens, copiosus, populo-
 sus. S. I.
 Bő Sárkány. F. Soprony Vben.
 Bő szavú. Disertus, eloquens.
 Bő tollú. Stylum amplum habens.
 Bő vérü. Sangvinosus, sanguine abun-
 dans. S. I.
 Bő vérűség. Plethoria, abundantia san-
 gvinis. S. I.
 * Olly bő. Hodierna pronunciatione:
 Ől bő (sicut dölög tévő nap, loco: do-
 log tévő.) F. Vas Vben.
 Száraz Bő. Sz. P. Heves Vben.
 Tisza Bő. F. Heves Vben.
 BŐBEN bűdös, szűkben édes.
 BÖD. R. Subfertilis.
 Bőd. FF. Abauj és Vas Vben. Sz. PP.
 Caongrád és Pest Vben. E. F. belső
 Szolnok Vben.

BÖNY. (Bő hony?) F. Győr Vben.
 BÖS. Abundans, copiosus, amplus.
 BÖSÉG. Abundantia, copia.
 Böség' szarva. Cornucopiae.
 Böséges. Superfluous. CM.
 Böségesen. Abundantissime. CM.
 Böségesség. Superfluitas. CM.
 BÖVE valaminek. Copia, abundantia ali-
 cius rei.
 BÖVEBB. Amplior, copiosior.
 Bővebbed. R. Subcopiosus, plusculus.
 Bővebben. Plenius, largius, amplius, co-
 piosius, fusius.
 BÖVELKEDİK. Abundat, redundat, exu-
 berat. M. A.
 Bővelkedés. Affluentia, redundatio. M. A.
 Bővelkedő. Copiosus, redundans. M. A.
 BÖVEN. Abunde, affatim, affluenter, co-
 piose, cumulate, large, largiter,
 laxe, liberaliter, opime, opipare,
 profuse, prolixo, ubertim. M. A.

Böven adakozik. Largitor.
 Böven adakozás. Largitio. M. A.
 Böven adó. Largitor, munificus. M. A.
 Böven folyó. Largifluus. M. A.
 Böven költ. Prodigit sumtus, profundit,
 dilapidat. M. A.
 Böven költés. Profusio. M. A.
 Böven költő. Profusus. M. A.
 BÖVES. Faludi Sz. E. p. 96. N. E. p.
 189. Pázm. Pred. p. 192.
 Böves tárház. Faludi. E. M. p. 237.
 Böveskedik. Abundat.
 Böveskedő. Abundans. M. A.
 BÖVÍT, bőviti. Auget, ampliatur, ampli-
 cat. S. I.
 El bőviti. Abundare facit. M. A.
 Meg bőviti. Ampliat, locupletat, foetat,
 abundare facit. M. A.
 Bővítés. Ampliatio.
 Bővítő. Ampliator.
 BÖVSEÉG. Abundantia, copia, redundan-
 tia, ubertas. M. A.
 Bövéséges. Copiosus. M. A.
 Bövéségesen. Abundanter, copiose. M. A.
 BÖVÜL. Augetur, ampliatur. S. I.
 El bővül. Augescit, augetur, multipli-
 catur. S. I.
 Meg bővül. Augescit, multiplicatur,
 abundare incipit. M. A.

BŐCSŐ.

BŐCSŐ, BÖLCSŐ. Cunae, cunabula.
 M. A.
 Bőcső-rengetés. Cunarum agitatio, mo-
 titatio.
 Bőcső-rengető.
 Bőcső-rengető madzag. Vajda 2. K. p.
 374.
 Fa-bőcső. Ezt sem fa-bőcsőben ringat-
 ták. km.
 BŐCSŐBELI gyermek. Faludi E. M. p.
 238.
 BŐCSŐI. Ad cunas pertinens. M. A.
 BŐCSŐJE. Ejus cunae. A' melly bőcsőjé-
 hől nagy hamar sirba hág. km.
 BŐCSŐS. Habens cunas.
 Bőcsős gyermek. Infans cunis incubans.
 M. A.
 BŐCSŐZTETI, bőcsőzteti. Pázm. Pred.
 p. 1273. In cunis detinet.

BÖG.

BÖG. Mugit, boat. Idegen ökör haza felé
 hóg. km.
 Rele hóg. Immugit. M. A.
 Ki hógi. Emugit. M. A.
 Reá hóg. Admugit. M. A.
 Viszsa hóg. Remugit. M. A.
 BÖGET. Balat, boat, mugit. M. A.
 Meg bögeti. Demugit. M. A.
 Bögetés. Balatus, boatatus, mugitus. M. A.
 Bögető. Mugiens, boans, balans. M. A.
 Bögető madár. Ulula. M. A.
 BÖGÉS. Mugitus, boatatus. M. A.
 BÖGÖLY. Tabanus, asilus. M. A.
 BÖGŐ. Mugiens, boans.
 Bögő hegedü. Pandura, barbitos gravis.
 A' részeg ember még az eget is bö-
 gönek nézi. km.
 Bögő síp. Tibia utricularis. S. I.
 Bögős. A' bögő hegedüt vonó.

BŐR.

BŐR. Corium, pellis, cutis, tergus, byrsa. M. A.
 Bőr alatt való. Subcutaneus, subcutaneus, intercus, intercutaneus. M. A.
 Bőr alatt viszkettető serke. Acarus. M. A.
 Bőr' alja. Caro sub cutem. S. I.
 Bőr' aljai. Subcus, subcutaneus. S. I.
 Bőr' aljai víz. Aqua subcus, intercus. S. I.
 Bőr' aljai tetű. S. I.
 Bőr - csáváló, bőr - érlelő. Sz. D.
 Bőr - csont. Sceletum vivum. S. I.
 Bőr - egér, bőr - madár. Vespertilio. S. I.
 Bőr - érlelő. Sz. D.
 Bőr - foszlás a' köröm' tövé. Reduvia. S. I.
 Bőr' föl törése, járás miatt hévi időben, az al-felen. Intertrigo. M. A.
 Bőr - fü. Conferva. S. I.
 Bőr - gyártó. Alutarius. M. A.
 Bőr - harang. Valaki meg szakad az Uraság' dolgán, ollyat bőr - haranggal fizetnek ki Budán. Dug. km. 1. R. p. 279.
 Bőr - hámlás, korpázás. Porrigo. PP.
 Bőr - hártya. Epidermis v. charta pergamena. S. I.
 Bőr - hid. Midőn az ellenség a' folyó vízhez szorítottatik, hogy a' vízbe vész, és a' győzedelmese a' bele veszett ellenségnek testein gázolnak által, akkor mondatik „hogy bőr - hidon mentek által.” it. Traductio militum per utres. Kis Koss Mihály Halotti Beszéd 1757. Gróf Festetics József fölött. p. 10.
 Bőr - mives, bőrből mivelő, u. m. keztyűs, szij - gyártó 's a' t. S. I.
 Bőr - nadrág. Caligae pelliceae.
 Bőr - ostor. Terginus. CM.
 Bőr - pais. Caetra. M. A.
 Bőr - poklos. Elephantiacus. M. A.
 Bőr - poklosság. Elephantia, elephantiasis. M. A.
 Bőr - ruha: ködmen. Pellicium. S. I.
 Bőr - sisak. Cudo. M. A.
 Bőr - zsák. Culeus, culeum. M. A. Vr.
 Bőr - szék. Sella pellicea. Pázm. Pred. p. 696.
 Bőr' szine. Superficies cutis. S. I.
 Bőr - tarisznya.
 Bőr - tok. Scortum. M. A.
 Bőr - ülep. Salavári. S. I.
 Bőr - viszketeg. Formicatio. S. I.
 * Bagaria - bőr. Corium bovinum russicum. S. K.
 Bárány - bőr. Agnina pellis. S. K.
 Birka - bőr. VVL.
 Boeskor - bőr az orezája. km.
 Borjú - bőr. Szinte annyi borjú - bőrt visznek a' vásárra, mint ökör - bőrt.
 Csikó - bőr. Pellis pulli equini.
 Elő - bőr. Praeputium. S. I.
 Elő - bőr' gyulladása. Phymosis. S. I.
 Elő - bőr a' kocsiban.
 Elő - bőr (a' kovácsoknál). Ventrale. S. K.
 Far - bőr (a' bányászoknál). Subligaculum tegens nates. S. K.
 Hasi bőr. VVL.
 Juh - bőr. Pellis ovina.

Kigyó - bőr. Serpentes exuviae. S. K.
 Kos - bőr.
 Ló - bőr. Corium equinum.
 Medve - bőr. Ursina pellis. S. K.
 Ökör - bőr. Corium bovinum.
 Róka - bőr. Egy rókának nem lehet két bőrét húzni. km.
 Szattány - bőr. Corium ovillum. S. K.
 Tehén - bőr. Corium vaccinum. S. K.
 Tinó - bőr.
 Ürü - bőr.
 Vidra - bőr. VVL.
 BŐRBÜL való. Coriaceus, terginus. M. A.
 BORE. Ejus pellis. Ha nincs szőre, vagy gon bőre. Si non potest aere, luat pelle.
 Bőrében jár a' dolog. km.
 Bőrével fizeti meg. km.
 Erőtlen, mint a' bőrből ki vetkőző kigyó. km.
 Kiki a' maga bőrét viszi a' vásárra. km.
 Meg nem fér a' bőrében. km.
 Nem lennék a' bőrében. km.
 BŐRKE. Pellicula nunc detor e: Bürke; úgy terjed a' böcsülete, mint a' szalonna börke (bürke) a' tűzön. km.
 BŐRÖD. R. Pellicula.
 Bőrödik. Pellicula obducitur.
 Bé bőrödik. Pellicula inducitur.
 BŐRÖL, bőröli. Verberat.
 Meg bőröllek: korbácsollak. Sz. D.
 BŐRÖS. Pellitus, pelle obductus.
 Bőrös láda. Riscus. PP.
 Bőrös pecsenye. Costula porcina. PP.
 Bőrösödik. Pelliculatur.
 Bé bőrösödik. idem. S. I.
 Bőrösül. idem.
 BŐRT gyárt, bőrt készít. Fordítsd a' bőrt, csizma lessz belőle. km.
 BŐRTELEN. Excoriatus, cute privatus. S. I.
 BÖRZIK. Pelle obducitur.
 Bé börzik. Sz. D.
 BŐRÖZ, börözi. Pelle inducit.
 Börözés. VVL.
 Börözet. Superficies pelliculata rei alicujus. S. I.

BŐSZ.

BŐSZ.
 BŐSZÜL. Vadúl, bolondúl, a' marháról mondatik. Sz. D. S. I.
 Bele bősüzl: bele bolondúl, bele dühödik. S. I.
 Meg bősüzl.

BR.

BRASLÓ.
 BRASLÓ. Telek a' Hajdu - városokban.
 BRASSÓ.
 BRASSÓ. Corona, Urbs Transyl. M. A.
 Brassó' vidéke. Districtus Coronensis.
 BRASZLÓ.
 BRASZLÓ. Vratislaus. L. Boroszló.
 Brasszó' várasa. Vratislavia. PP.

BRÉKEKE.

BREKEKE. Béka - szó.
 BREKEKÉL. Béka - módon szóll. Anal. Phil. T. IX. p. 63.

BRENZA.

BRENZA, Bronza, Bronza. Caseus Brenensis, Burenda. Brinsenkäs. S. I. Lip-pai ht. Berenza. Cal. Oec. p. 46.

BREVIÁR.

BREVIÁR. Breviarium. Monoszlai Hit oltalm. p. 503.

BRIA.

BRIA.
 Gaz - bria.

BROSA.

BROSA.
 Brosál. Prosas decantat.
 Brosálás. Prosarum decantatio. M. A. PP.
 BROSMITÁL. Prosas decantat. L. Prosal. M. A.

BRÜG.

BRÜG.
 BRÜGATYÓ. Bizonyos játék - eszköz. S. I.
 Keresztül fúrta, és ki üresített dióból csinált játszó eszköz. Sz. D.
 BRÜGÓ. Barbitos gravis. Bassgeige. S. I.
 Bögő hegedü, bordó hegedü, morgó hegedü. S. I.

BU.

BUCZ.

BUCZ. R. Coxa. Czomb. PP.
 BUCZA. Ejus coxa. Fáj a' bucza. Sz. D.
 BUCZKÓ. Köpczós, czombos, zomok. Sz. D. it. Csomó.
 Buczkóztatik, bulczkóztatik. Margit' Élete Pránál. p. 296.
 Buczkós: csomós.
 BUCZLÓ. F. Sáros Vben.
 BUCZÓ. Asper. S. I.

BUCS.

BUCS. F. Esztergom Vben.
 BUCSA. t. h. n. Bihar, Békes, Szala és Zólyom Vben.
 BUCSKA. Cadus. M. A. ht. Bocska.
 BUCSONY. Sz. P. Nógrád Vben.
 BUCSOTA. F. Szala Vben.
 BUCSU, (bulcsu; bocsu, bolcsú.) Indulgentia. M. A. Bucsu pénzzel jár. kin.
 Bucsu. FF. Vas és Bereg Vben.
 Bucsu - adás. Largitio indulgentiae, dimissio. M. A.
 Bucsu - beszéd. Oratio valedictoria.
 Bucsu - dal. Carmen propenticum. S. I.
 Bucsu' fia, mint vásár' fia.
 Bucsu' háza. F. Pósony Vben.
 Bucsu - hely. Locus indulgentiarum, peregrinationis religiosae, clarus imagine Thaumaturgae. S. I.

Bucus-járás. Pia processio, religiosa peregrinatio. S. I. Pázm. Kal. p. 764. Könnyen veszik föl, mint a' bucsú-járásat km. Dug. 2. R. p. 98.

Bucus-járó. Peregrinator religiosus, peregrinus ex devotione. S. I.

Bucus-lakzi. Coena viatica, v. epulae encoeniorum. S. I.

Bucus-levél. Ablass-brief. Zvonárics Postilla 1. R. p. 85. Tasi Gáspár p. 175.

Bucus-nap. Dies encoeniorum; dedicationis templi. S. I.

Bucus-szó. Faludi E. M. p. 62.

Bucus-vétel. Valedictio. M. A.

Bucus-vétlen. Discedens sine scitu aliorum. Prágai p. 166. „Az élet gyakorta bucsú-vétlen el szakad tőlünk“ it. p. 266.

Bucus-vétlenül. Absque valedictione. S. I. Teljes Bucus. Indulgentia plenaria. Vég-bucus. Faludi E. M. p. 22.

Bucus. (Habens indulgentiam) Indulgentiarum. M. A.

Bucus levél. Zvonárics 1. R. p. 748. Tasi Gáspár p. 176.

Bucus nép. Peregrinatores ex devotione.

Bucus ad. Indulgentias largitur, dimittit. M. A.

Bucus jár. Loca sacra devotionis causa adit. Egygyütt járják a' bucsut. km. Dug. 1. R. p. 66.

Bucus vesz. Valedicit. M. A. Bucus vett esztől. Dug. km. 1. R. p. 107.

Bucuszik, bulcsuzik. Valedicit. Faludi U. E. 1. R. p. 142.

El bucsuzik. Pázm. Pred. p. 397. Valedicit. M. A.

Ki bucsuzik. Faludi N. E. p. 162. T. É. p. 27.

Bucsuzás. Valedictio.

Bucsuzó. Valedicens.

Bucsuzó ének. Faludi E. M. p. 61.

Bucsuzó félben van. Est in procinctu valedictionis, discessus. Faludi N. A. p. 57.

Bucsuzó szépségek. Faludi U. E. 2. R. p. 29.

Bucsuzatlan: bucsú-vétlen. Bucsuzatlan el mént. Abiit, quin valedixisset.

Bucsuztat, bucsuztatja. Facit loco atefius valedictionem.

El bucsuztatja.

Bucsuztatás. Facta in persona mortui valedictio.

Bucsuztató. Valedicens in persona mortui.

Bucsuztató ének. Cantilena valedictoria in persona mortui decantari solita.

Bucsuztató versek. Versus valedictorii.

BUDA.

BUDA. Buda, Metropolis Hungariae. M. A. Meszse Buda sánta ebnek. km. Buda alatt. Ad Budam. Több' veszett Buda alatt. km. Buda' fa. FF. Baranya és Szala Vbken. Buda' háza. F. Ung Vben. Buda-keszi. F. Pest Vben. Buda-Ors. F. Pest Vben. Buda' telke. E. F. Kolos Vben. Buda-vár. F. Szala Vben. Buda' vára. Arx Budensis.

* Kis Buda. F. Szala Vben. Sz. P. Heves Vben.

Mike-Buda. Sz. P. Pest Vben.

Oláh-Buda. E. F. Kolos Vben.

Ó Buda. Vetero Buda, Buda vetus.

* **Szász-Buda.** E. F. Segesvár Székében.

Új Buda. Sz. P. Kolos Vben.

BUDAI. Budensis, Budaeus. M. A.

Budai bor. A' Budai piros bor nyelvű. km.

Budai csonka torony. Pázm. Pred. p. 1076.

Budai fürdő. Balneum Budense.

Budai mérték. Budai mértékkel fizet. km.

Budai vékával fizet. Dug. km. 1. R. p. 262.

BUDÁBAN.
Mi hír Budában? —

BUDÁN. Csak egyszer volt Budán kutya vásár. km. Lásd Magyar Hirmondó 1792. 2-dik Szakasz. p. 162.

Kinek lova nincs, Budán is gyalog jár. km.

BUDÁRA.
Sokáig ér a' sánta kutya Budára. km.

BUDARÚL.
Ha Budarúl jött volna, sem hinném. km. Szirmai Parab. p. 7.

Meg jött Antal Budarúl, zöld ágot hozott orrában. Profectus ad Apaturia rediit Majo. K. V. p. 424.

BUDÁTÚL.
Oly meszse jár tőle, mint Bécs Budátúl. km.

BUF.

BUF.

BUFA. Buccosus. M. A. PP.

Bufál, bufálja. Buccas verberat. M. A. Meg bufálja.

BUFTI. Nagy pofájú, nagy fejű.

BUGY.

BUGY. Sonus aquae ferventis, bullientis, scaturientis, v. aëris ex aqua erumpentis.

Bugy, bugy.

Bugy-borék. Bulla. S. I.

Bugy-borékos. Bullosus. Biró Márton Micae. p. 346.

Bugy-borékol. Bullat, bullit. Sz. D. Parasz Kalandárium.

Bugy-fa, vizet ütő, és zavaró halászf. S. I.

BUGYA.
Egye-bugya.

BUGYGYAN. Bullat, ebullit. M. A. Föl bugygyan. Ebullit. Ki bugygyan. Ebullat. M. A. L. Bugygyanás. Bullatio.

Bugygyanó. Bullans.

Bugygyant, bugygyantja. Facit, ut erumpat, prosiliat. S. I.

BUGYI. F. Pest Vben.

BUGYKA: szűk száju bugyogós korsó. Sz. D.

Bugykáz: vizet veréssel zavarja 's a' part alját bolygatja a' halászatkor. S. I.

BUGYKOS. idem ac Bugyka. S. I.

BUGYOG. Scaturit, strepit. M. A. Bullat, bullit, fervet, tumet, turget, protuberat. S. I.

Föl bugyog. Protuberat, prosilit.

Ki bugyog. Extuberat, effervet.

Bugyoga: szűk száju korsó. VV. L.

Bugyogatlan hordó. Orca. CM.

Bugyogó. Braccæ turgidae, follicantes, prout Germani olim gestabant. S. I.

Bugyogós. Turbinatus, protuberatus, capifatus, bulbosus, bulbineus. M. A.

Bugyogós korsó. Brocchus. M. A.

Bugyogtat, bugyogtatja. Mergit, submergit. M. A.

BUGYOLA. Bulga, sarcina. S. I.

Bugyoláz, bugyolázza. Tegit, operit. S. I.

BUGYOROG. Bullat, bullit v. scaturit. Sz. D.

BUJIK.

BUJIK, buvik. Latitat, delitescit, se abscondit, recondit, occultat. A' ki ebért, gyermekért veszekedik, pad alá bujjék. km.

Által bujjik. Transreptit.

Bé bujjik. Ad aliquem locum angustam contracto corpore se infert. Pázm. Pred. p. 990.

Bele bujjik. Irreptit. M. A.

El bujjik. Takács Jösef Kötteményei. p. 54.

El buik, el buvik. Delitef, delitescit, abscondit se. M. A.

Ki bujjik. Nem bujjik ki, mint a' kigyó, a' bőrből. km.

BUJA. Lascivus, petulcus. M. A.

Buja dög. Lues Venerea. S. I.

Buja kívánatos. Procax. M. A.

Buja kórság. Lues Venerea. S. I.

Buja mirigy. Dubo venereus. S. I.

Buja szerelem. Venus vulgivaga. Sz. D.

Buja tűz. Urigo. S. I.

Bujaság. Luxus, lascivia, libido. M. A. Szorgos munka felejteti a' bujaságot. km.

Bujaságos. Csuzi, Tromb. p. 504.

Bujálkodik. Lascivit, luxuriatur, libidinatur. M. A.

Bujálkodás. Lascivia. Faludi N. U. p. 43.

Bujálkodó. Libidinosus, luxuriosus. M. A.

Bujálkodva. Libidinoso. M. A.

Buján. Lascive, petulanter, v. fertiliter. Pázm. Pred. p. 26.

Buján terem a' rossz fű. Sz. D.

BUJÁS, buvás. Absconsio, occultatio, latitatio, secreti captatio. S. I.

BUJDOG. Pázm. Pred. p. 206.

BUJDOKLIK. Errat, latitat, mergitur. M. A.

Bujdoklás. Pázm. Pred. p. 1192.

Bujdokló. Pázm. Pred. p. 874.

BUJDOSIK. Errat, vagatur. M. A. Heverő testben bujdosik az elme. km. it. Peregrinator.

Bujdosik. Bujdosik szegény árva Deák.

Bé bujdosik. Immigrat. Zvonárics. 1. R. p. 262.

El bujdosik. Pázm. Pred. p. 654.

El budosik. Pererrat, aberrat, abscondit. M. A. Demigrat.

Ki bujdosik. Emigrat.

Bujdosás. Erratio, vagatio. M. A. it. Peregrinatio. PP.
 Bujdosás ember' élete. Sz. D. Peregrinatio est vita hominis.
Bujdosó. Errabundus, vagabundus, migratorius.
 Bujdosó csallán. Marrubium nigrum. Cs.
 Bujdosó csillag. Planeta, stella erratica. Pázm. Kal. p. 700.
 Bujdosó gondolatok. Faludi E. M. p. 258.
 Bujdosó köszvény. Arthritis vaga, morbus articularis. PP.
 Bujdosó kurva. Circulatrix. S. I.
 Bujdosó levél. Sz. D. Literae commeatuus.
 Bujdosó madarak. Aves commeantes. S. I.
 Bujdosó pohár, kerengő duska. Ez a' pohár bujdosik, éljen a' barátság.
 Bujdosó társ. Faludi T. É. p. 90. Socius peregrinationis.
 Bujdosóba jut. Pázm. Pred. p. 775.
 Bujdosóba megy: el utaz. S. I.
 Bujdosva. Vage, erratice,
 Bujdostomkor. Sz. D. Quando ego peregrinabar.
BUJHATIK. Potest se abscondere, occultare. Erővel nem bujhatom a' földbe. km.
 El bujhatik előre. Non potest se cum eo conferre, aequiparare.
BUJKÁL. Se identidem abscondit, occultat. Pázm. Pred. p. 467.
 Bujkálás. Iterata occultatio.
 Bujkáló. Identidem se abdens.
 Bujkáló félelem. Sz. D.
 Bujkáló nap.
 Bujkáló nyáj. Pázm. Kal. p. 1081.
 Bujkálós.
 Bujkálóst játszik.
BUJNA.
 Bujnán szaporoszik. Lippai Virágos Kert. p. 53.
 Bujnaság. Lippai Virág. K. p. 48.
BUJÓ, buvó. Se abdens, occultans.
 Bujó hely. Latibulum.
 Bujós, bujósi, bujóska. Bizonyos játék. S. I.
 Bujóskáz. Bujóskát játszik. Sz. D.
BÚJT, bujtja. Facit ut abdat, occultat, submergit infra terram. it. Concitat. L. bővebben BOJT.
 Föl bujtja. Concitat. S. I.
 Bujtár. Subopilio.
 Bujtárkodik. Agit subopilionem. Bíró Márton. Micae. p. 276.
 Bujtás. Concitatio v. propagatio palmittis. S. I.
 Bujtogat, bujtogatja. Concitat, incitat. S. I.
 Bujtat, bujtatja. Facit ut alter se abscondat.
 Belé butatja. Ördögöt bujtatta belé.
 El bujtatja.
 Pad alá bujtatja. Sub scamnum cogit. M. A.
BUVÁK. Mindent föl buvó v. bujó. Sz. D.
BUVÁR. Mergus, homo marinus. PP.
 Buvár-kutya. Canis ponticus. PP.
 Buvár-lud. Merganser. Tauchergans, S. I.
 Buvárkodik. Agit urinatore. S. I.
BUVÓ. Se abdens.
 Buvó hely. Latebra. S. I.
 Által buvó fű. Perfoliata. PP.

BUK.

BUK. Casus, lapsus. S. I.
 Buk-fencz. Volutatio in gyrum. Buk-fenczet hányt. Czigány-kereket hányt. S. I.
 Buk-fity. Idem. S. I.
 Kecské-buk. Idem.
 Kecské-bukot hány. In caput prolabitur. PP.
BUKik. Cadit, prolabitur v. inclinatur v. caput submittit.
 Alá bukik. Caput submittit.
 Bele bukik. Immergitur.
 El bukik. Demergitur.
 Elő bukik. Prosilit.
 Föl bukik. Subsilit, caput ex aquis attollit.
 Ki bukik. Exsilit, emergit.
 Le bukik. Cernuit, incurvat se, inclinatur se. S. I.
 Meg bukik. Cadit v. mergitur v. lusum perdit, successu destituitur. S. I. Meg bukott a' nyúl. Sz. D.
 Meg bukott a' játékban.
BUKÁS. Lapsio, prolapsio. S. I.
BUKÁZ. Vízet zavar halászáskor.
 Bukázás. Turbatio aquae fine piscationis.
 Bukázó.
 Bukázó háló. Rete, quo pisces turbata studio aqua capiuntur.
BUKDOGÁL. Urinat v. caespitat. S. I.
BUKDOKLIK, (mint haldoklik) víz alá ereszkedik. Sz. D.
BUKDOL a' vízben. Urinat. PP.
BUKDOSIK a' vízben. Urinat. M. A.
BUKKAN. Caespitat.
 Be bukkan, bé bukkant a' házba: bé botlott. Sz. D.
 Elő bukkan. Se repente profert.
 Föl bukkan. Vajda S. K. p. 110.
 Ki bukkan, ki bukkant az ablakon. Sz. D.
 Le bukkan. Se demittendo occultat.
 Réa bukkan: hirtelen réa talál. Impingit, incidit, offendit. S. I.
 Bukkanás.
BUKLA. E. Hegy Szeben Székében.
BUKORVÁNY. F. Bihar Vben.
BUKÓ.
BUKRA. Ad lapsum, inclinate.
 Bukra van a' hordó' eleje. Hallottam Ságbon a' Bor-fejtőmtől 1825. Maj. 11. It. 1818 Jul. 6-án midőn a' Pajtám' födelét raknák, és a' homlokát némelyek igen alá eresztetni akarnák, egy ellenkező azt mondá „De így igen Bukra leszsz.“
BUKTAT, buktatja. Mergit, v. dejicit, sternit, detrudit, praecipitat. S. I.
 Belé buktatja. Immergit.
 Le buktatja. Demergit.
 Meg buktatja. Demergit v. facit, ut alter lusum perdat.

BULI.

BULI.
BULIKOL: galamb-módra nyög. Sz. D.
 Bulikló. Gyöngyösi Munk. 2. Darab p. 435.

BULY.

BULY. F. Szabolcs Vben.

BULYA. R. most Buja. Lascivus, salax, venereus. S. I. Török-aszszony. Sz. D. Mulier v. uxor turcica. PP.
 Bulya szövet. R. Byssus, tela luxuriae. S. I.
 Bulya-vászón. Tela coa, coa vestis, byssus. PP.
 Bulyább a' veréből. Hedera lascivior. S. I.

BUNDA.

BUNDA. Vestis hyemalis, pelle subducta. PP. Szür: hozz fát, Pallást: rakj tüzet, Bunda: nyugodjál. km.
 Farkas-bunda.
 Juhász-bunda. Dug. km. 1. R. p. 237.
BUNDÁS. Habens talem vestem hyemalem. Bundás Geczi.
BUNDÁZ, bundázza. Tali se veste hyemali instruit.
 Föl bundázta magát.

BUNKÓ.

BUNKÓ. Tuber, nodus. S. I.
BUNKÓCZ. F. Ung Vben.
BUNKÓS. Nodosus, tuberosus.
 Bunkós bot. Fustis nodosus. S. I. Sz. D.
 Bunkós buzogány. Clava capitata. S. I.

BUR.

BUR. Erdő Nyitra és Posony Vben.
BURA. F. Heves Vben.
BURDÓ. Gyalogok' háti turbája. Ascopera, saccus coriaceus, culeus sarcinarius. PP.
BURGONYA. Solanum tuberosum. S. I. Sz. D.
BURÍT, burítja. Borít, borítja. Contegit. M. A.
 Bé burítja. Obruit, adoperit, contegit, obtegit. M. A.
 El burítja. Submergit, demergit, obtegit, operit, obruit. M. A.
 Föl burítja. Retegit, invertit.
 Ki burítja. Retegit.
 Környül burítja. Circum obruit. M. A.
 Le burítja. Obtegit, obvolvit.
 Meg burítja. Obducit. M. A.
 Réa burítja. Adoperit, obvelat.
 Burítás.
 El burítás. Zvonárics M. Post. 1. R. p. 29.
 Buríték. Velamen, operimentum. M. A.
 Burító. Tegulum. M. A.
BURJÁN: giz gaz, haszontalan fű, gyom a' kertben. Sz. D. Nagy István Márt. Coron. p. 121. Csuzi p. 498.
 Burján' falva. E. F. Hunyad Vben.
 Burjános. E. F. Kolos Vben.
BUROGAT, burogatja.
 Be burogatja.
 Le burogatja.
BUROK. Frons, dis. PP. 2. Gyermeke-tartó lantorna. Secundae. M. A. Galea infantum. PP.
 Burokban született. Infans galeatus. PP.
 Burokja. Ejus secundae. Természet' burokja. Bíró M. Micae p. 153.
 Burkol, burkolja. Csomóba kötözi, bé takarja, sódözi. Sz. D.
 Burkolat: csomólék, kötőlék. Sz. D.
 Burkos. Frondosus, nemorosus. PP.

Burkosodik: gallyasodik, sűrű ágokat ver, hajt. Sz. D.
 Meg burkosodik. Vajda K. É. 1. K. p. 8.
 Burkozik. Se involvit. S. I.
 Be burkozik.
 Ki burkozik. Ki burkozott (fölhöbül, homályból ki jött) a' nap. Sz. D.
BURONG. Involutur, tegitur.
 Burongó.
 Burongó fű. *Caltha, calendula.* PP.
BURÚL. Procidit pronus, it. mergitur, tegitur. M. A. Borúl.
 Bé burúl. Contegitur, obtegitur, obvolvitur. S. I.
 El burul. Submergitur, obtegitur, obruitur. M. A.
 Elejbe burúl. Accedit, provolvitur. S. I.
 Ki burúl. Evolvitur.
 Le burúl. Procidit, procumbit. M. A.
 Reá burúl. Incumbit. S. I.
 Burulás. Prolapsus, procidentia, demersio, submersio. M. A.
 El burulás. Submersio, demersio. M. A.
 Le burulás. Procidentia. M. A.
 Burúltt.
 Burúltt idő. *Tempus nubilum, nebulosum, turbidum.* S. I. Faludi E. M. p. 237.
 Burúltt nap. *Dies nubilus, obscurus.* S. I.

BURI.

BURI. Ludakat hívó szó.
 Buri, buri.
BURIKOL, burukol, burukkol. Gemit instar columbarum. S. I.

BURKUS.

BURKUS. Burgus. Borussia.
 Burkus ország. Borussia.

BURNÓT.

BURNÓT. Pulvis nicotianae. L. Bornót.

BUSA.

BUSA.
 Busa. F. Nógrád Vben.
 Busa fejfű: nagy fejfű.
 Busa képfű. *Bucco, bucculentus.* S. I.

BUT.

BUT.
BUTA. Stupidus, hebes, obtusus. Sz. D. S. I.
 Buta elme. *Ingenium hebes.* Sz. D.
 Buta tör. *Verutum gladiatorium.* S. I.
 Butaság. Hebetudo.
BUTÍT, butítja. Facit hebetem, hebetat, v. stupefacit. S. I.
BUTÚL. Hebetatur v. stupet, stupescit. S. I.

BUZ.

BUZ.
BUZAD. F. Tömös Vben.
 Buzad' földje. Sz. P. Veszprém Vben.
BUZD. E. F. alsó Fejér Vben.
 Szász-Buzd. E. F. Medgyes Székében.
 Buzdit, buzditja. Concitat, stimulat v. facit, ut ferveat, bullet, bulliat. S. I. Sz. D.

Föl buzditja. *Inflammat, animum aliquid addit.* S. I.
 Meg buzditja. *Ebullare facit.* M. A.
 Buzditás. *Incitatio.*
 Buzditó. *Incitans, concitans.*
 Buzditó beszéd.
 Buzditó ének, buzditó versek. *Protrepticon.*
 Buzdúl. *Refervescit.* M. A.
 Föl buzdúl a' vére, kívánsága. Sz. D.
 Meg buzdúl. *Ebullat, infremit, inflammatur, incenditur.* M. A.
 Buzdulat. *Fervor, bullitus, effervescencia.* S. I.
BUZG. Buzog. Bullit, bullat, fervet. M. A.
 Ki buzog. *Effervescit, ebullit.* M. A.
 Buzgalm. Buzgalom.
 Vak buzgalmú. *Guzmics A' Vall.* Egy. ideája. p. 27.
 Buzgány. *Clava, vulgo cambuca.* M. A.
 Buzgányos. *Clavator, claviger.* M. A.
 Buzgás.
 Ki buzgás. *Ebullatio.* M. A.
 Buzgó. *Fervidus.* M. A. *Zelosus.*
 Buzgó heveskedések. Faludi E. M. p. 238.
 Vak buzgó. *Coece zelosus.*
 Buzgólkodik, Buzgódik, Buzgódozik. *Fervet, zelat.* S. I. Sz. D.
 Buzgón. *Fervide, zelose.*
 Buzgóság. *Fervor, ardor.* M. A.
 Buzgóságos. *Fervidus, ardentissimus, vehemens.* M. A.
 Buzgóságosan. *Ardenter, fervide.* M. A.
 Buzgótalan.
 Buzgótalanság. *Martonfalvi György Tantió Theol.* p. 590.
BUZMA. *Elatús, arrogans, insolens.* Sz. D. S. I.
BUZOGÁNY. *Clava, cambuca.* M. A.
 Buzogány-fű. *Typha latifolia.* S. I.
 Buzogányos. *Clavator.*
 Buzogányoz, buzogányozza.
 Meg buzogányozták. *Dug. km. 1. R. p. 26.*
BUZONG: buzog. Sz. D.

BÚ.**BÚ.**

BÚ. *Moeror, tristitia, dolor.* M. A. Az egygyes élet bú nélkül nem lehet. km.
 Bú-bánat. *Moeror dolori mixtus.*
 Bú-berek. F. Szala Vben.
 Bú-bér. *Himfi 2. R. p. 46. Poenitere tanti non emo.*
 Bú-felejtés. *Oblivio moeroris.*
 Bú-felejtés' fejében.
 Bú-felejtő. Bú-oszlato. S. I. Föl kötöték a' bú-felejtőre. *Dug. km. 1. R. p. 24.*
 Bú-felejtető vigadozás. Vajda 2. K. p. 129.
 Bú-járás. *Bolondnak bú járása.* km.
 Bú-látott. *Aerumnosus.* PP.
 Bú-látó. *Möestus, moerore correptus v. afflictus, miser, calamitosus.* S. I.
 Bú-telek. Sz. P. Heves Vben.
 Bú-vallás — Három rosasz vallás vagon a' világon: kár-vallás, szégyen-vallás, bú-vallás. km.
BÚBAN van. *Cum moerore conflictatur.*
BÚGDOGAL.

Búgdogáló. Egy tavaszi Gerliczének szerelmesen búgdogáló szavára el-meg szűnik. Csuzi p. 404.

BÚJA. *Ejus moeror.*

Nem tud hová lenni bujában. M. A. p. 234.

Öli magát bujában. km.

BÚS. *Tristis, moestus.* M. A.

Bús aggodalom. *Beniczki.* p. 138.

Bús Gerlicze.

Bús gond. *Beniczki.* p. 111.

Bús, mint a' kotló tyúk. km.

Bús telek. F. Posony Vben.

Bús tenger. *Mare fluctibus jactatum, commotum, agitatum.* Faludi. T. É. p. 110.

Búsit, búsítja. *Contristat, exacerbat.* M. A.

Meg búsítja. *Exasperat, irritat.* M. A.

Búskodik. *Tristatur, moeret, luget.* Faludi N. U. p. 19. U. E. 1. R. p. 176.

Búskodás. Sz. D.

Búslakodik. idem. *Búslakodik, mint a' kereke-törött paraszt.* km.

Búslakodás. *Pázm. Pred.* p. 626.

Búslakodó. *Faludi N. U. p. 63. Pázm.*

Pred. p. 11.

Busodalom. „Akarván az bánatot szivekből ki vetni, vagy ha az nem lehetne is, csak meg könnyebbíteni busodalombokat.“ *Zvonárics. 1. R. p. 674.*

Búsolog. *Gemit, moeret, tristatur.* M. A.

Pesthi' Meséji. p. 63.

Búsulgas. *Moeror, gemitus.* M. A.

Búsolgó. *Moerens, gemebundus.*

Búson. *Moeste.* S. I.

Búsong. *Gemit, moeret, tristatur.* M. A.

Búsongás. *Gemitus, moeror.* M. A.

Búsongó.

Búsul. *Exacerbat.* M. A. *Tristatur, moeret.* Búsúljon a' ló, elég nagy a' feje. km.

El búsul.

Meg búsul. *Commovetur, exacerbatur v. dolori cordis succumbit.* S. I.

Búsulás. *Furor, moeror.* M. A. Késő a' kár után a' búsulás. km. K. V. p. 477.

Búsúlkodik. *Moerori indulget.*

Búsúlkodó. *Faludi N. A. p. 163.*

Búsúlva. *Moeste.* S. I.

BÚTALAN. *Vacuus moerore, expers tristitia.* S. I.

Bútalanság. Sz. D.

BÚVA. *Ejus moeror.* *Pázm. Kal. p. 749.* „búvát látja hazútságának.“

BUVALL, buvallja. Bút szerez.

Buvallják az uraságot. *Hallottam Ság-hon 1820. Mart. 15.*

Buvallkodik. *Moerore se torquet.* *Hallottam 1825. Máj. 3. item egy alsó Lendvai Aszszonytól September 11-dikén 1825.*

BÚB.

BÚB. *Gibbus, tuber.* M. A. *it. Cirrus avium, crista v. vitta turrita mulierum.* S. I.

BÚBI. *Ad vittam vel cristam pertinens.* Búbi készültek. *Faludi N. A. p. 14.*

BUBJA. *Ejus crista v. vitta.*

BUBOR.

- Buborék. Bulla. M. A.
Szappan-buborék. Bulla saponacea.
Víz-buborék. Bulla aqua.
Buborékol. Bullas excitat, facit.
Buborékos. Bullatus, bullosus. M. A.
Buborka. Cucumis. Fül hágott a' Buborka-fára. km.
Buborkás.
Buborkás hordó. Vasculum pro cucumeribus condensis.
BUBOS. Turbineus, turbinatus. M. A. it.
Avis v. mulier cirrata, cristata, in altum vittata. S. I.
Bubos galamb. Columba cristata.
Bubos harkály. Picus pileatus. S. I.
Bubos pirók. Loxia cardinalis. S. I.
Bubos rend. Fatuidi N. E. p. 33.
Bubos rigó. Ampelis garrulus. S. I.
Bubos tyúk. Gallina cristata.
Bubosan. Cristate, vittate.
BUBOZ, bubozza. Facit alteri cristas. Meg bubozta.

BÜG.

- BÜG (név.) Loculamentum. M. A.
Galamb-büg. Columbarium. CM.
BUGA. Ejus loculamentum.
Fenyő' buga. Strobilus. S. K.
Len' buga: Len' tokja. Sz. D.
Mag' buga. Siliqua. S. I.
Bugáz, bugázza: tokjából ki veri. Sz. D.
BUGACZ. Sz. P. Pest Vben.
BUGLYA, baglya, boglya. Sz. D.
Buglya - széna. Sz. D.
Buglyál: baglyát rak. Sz. D.
BUGOLYA: búb, bóbíta, bób. Sz. D.
Bugolyás tyúk: bubos tyúk. Sz. D.
Bugolyáz, bugolyázza. Sz. D.

BÜG.

- BÜG, (ige) galamb módra nyög. it. Subat. Sz. D. A' galamb csak búg, és nyögődik. Vajda K. É. 1. k. p. 70.
Süg búg. Sz. D.
Búgnak a' disznók. Subant porci. Sz. D.
Búgnak a' galambok, gerlicék Sz. D.
A' galamb' búgása. Csuzi Tromb. p. 321.
BUGÁS.
Sugás bugás.

BÜTYOR.

- BÜTYOR. Bulga, sarcina. M. A. Butyor, buttyor, bugyor, butor Sz. D.
BÜTYORA, bugyora. Ejus sarcina.

BÚZA.

- BÚZA, Buza. Triticum, frumentum. M. A.
Sokszor ki vész a' buza, meg marad a' konkoly. km.
Búza. E. F. Doboka Vben.
Búza - alj, búza' alja. Excretum. PP.
Búza-asztag. Zvonárics 1. R. p. 778.
Búza-caéplés. Excussio granorum tritici e stramine, perticis facta.
Búza-dara. Polenta. M. A.
Búza-drágitók. Dardanarii. M. A.
Búza' falva. F. Abauj Vben.

- Búza-fő, buza-fej. Spica. M. A. Könyű a' kepe mellett búza-fejet szedni. km.
Búza-főbül való. Spiceus. M. A.
Búza-fejes. Spicatus. M. A.
Búza-féreg. Curculio. PP. Nagy búza-féreg a' henye ember. km.
Búza-föld. Ager frumentarius. S. I.
Búza-gaz. Palea, acus, gluma. S. I.
Búza-gyűjtés: búza-takarítás. Frumentatio. S. I.
Búza-haj. Furfur. S. I.
Búza-ház. Granarium. S. I.
Búza' háza. E. F. Maros székében.
Búza-kalász. Spica triticea. Pázm. Pred. p. 62.
Búza-kalász - koszorú. Corolla e Spicis tritici contexta.
Búza-kazal. Meta frumenti.
Búza-kása. Alica, pulticula triticea. PP.
Búza-kenyér. Panis triticeus.
Búza-kéve. Manipulus frugum, merges. M. A.
Búza-korpa. Furfur triticeus.
Búza-koszorú. Corona spicea. PP.
Búza-liszt. Far, aleuron. M. A. A' Disznó is néha búza-lisztet eszik. km.
Búza-mag. Semen tritici, granum tritici. Beniczki p. 89.
Búza-mag-tok. Gluma. M. A.
Búza-major. Sz. P. Vas Vben.
Búza-marok. Merges, manipulus. M. A.
Búza-mező. E. F. Belső Szolnok Vben.
Búza-mérő. Sitometra. PP.
Búza-nyomtatás. Tritura frumenti per equos. S. I.
Búza-nyomtató. Triturator. M. A.
Búza-örlés. Pistura, molitura. M. A.
Búza - piacz. Forum frumentarium. PP.
Búza - polyva. Palea triticea.
Búza' sükere. Mucilago tritici. S. I.
Búza - zsidó. Dardanarius. S. I.
Búza - szalma. Stramen tritici.
Búza - szár. Culmus, stipula. Káldi Oseae. 8. 7.
Búza - szem. Granum tritici.
Búza - szem - tok. Gluma. M. A.
Búza - szemelés: szedés, tisztítás, válogatás. S. I.
Búza - sziget. R. Nunc Szécsi sziget. Nic. Oláhi Hung. p. 34.
Búza' szüke. Penuria rei frumentariae, inopia annonae. S. I.
Búza - tartó. Cumeria. S. I.
Búza-tartó ház. Pázm. Pred. p. 871.
Búza - tok. Gluma. M. A.
Búza - varjú. Mag-varju. Cervus frugilegus. S. I.
Búza - verem. Sirius, siri, sirrus. M. A. CM.
Búza - vetés. Seminatio tritici. Nincs szerencséje hozzá, mint a' Czigány-nak a' búza - vetéshez. km.
Búza - viasz.
Búza - virág. Liszt - láng. Pollis, pollen. M. A.
Búza - virág. Kék virág. Cyanus. M. A.
Búza - virág - szín. VV. L.
* Jó búza. Fekete földben terem a' jó búza. km.
Kalászos búza. Triticum aristatum. S.K.

- Kétszeres búza. Frumentum mixtum. S.K.
Régi búza. Régi búzából is válik jó kenyér. km. Dug. 1. R. p. 95.
Szóratlan búza. Frumentum acerosum. NC. p. 411.
Tar búza. Triticum muticum. S. K.
Tiszta búza. Nem mind tiszta búza, a' mi az ő földén terem. km.
Török-búza. Fagopyrum, zea mays. S.K.
Üszögös búza. Kevés jó válik az üszögös búzából. km.
BÚZAI. Triticeus. M. A.
BÚZÁS. Habens triticum, abundans tritico.
Búzás Besenyő. E. F. Küküllő Vben.
Búzás ház. Granarium. NC. p. 411.
Búzás kas. Cumeria. M. A.
Búzás Bocárd. E. F. alsó Fejér Vben.
Búzásd. Sz. P. Bihar Vben.
BÚZÁTLAN. Sine tritico.
Búzátlanlás: szüke, fogyatkozása a' búzának. Sz. D.

BÜ.**BÜD.**

- BÜD. F. Abauj Vben.
Mező - büd. F. Szabolcs Vben.
BÜDÖS. Foetidus, putidus, olidus, olens. M. A. Ne bizgasd, nem leszsz büdös. km.
Büdös babuk. Upupa, Epops. M. A. CM.
Büdös bak. Hircus foetens. Büdös mint a' Bak. km.
Büdös bogár. Pimelia. Stinker. S. I.
Büdös bor. Hogy büdös bora czégér nélkül ne maradna.
Büdös daduk. Upupa, epops. M. A. PP.
Büdös fa. Rhamnus frangula, alnus nigra. S. I. it. Anagryis foetida. Stinkbaum. S. I.
Büdös' fa. F. Baranya Vben.
Büdös féreg. Cimex. PP.
Büdös fű. Iris foetidissima, spatula foetida. S. I.
Büdös gomba. Phallus impudicus. S. I.
Büdös hegy. E. Hegy.
Büdös kéne-ő. Sulphur.
Büdös kő. Lapis suillus. Stinkstein. S. I. Büdös követ tűzbe ne hints: meg fulladsz. Dug. km. 2. R. p. 162.
Büdös kút. F. Soprony Vben. Stinkenbrunn.
Büdös mesterség. Pázm. Pred. p. 1263.
Büdös paták. E. Patak Torda Vben.
Büdös' pataka. E. F. Kővár' Vidékében.
Büdös szeg-fű. Tagetes patula, flos tuncetanus. S. I.
Büdös szer. Laser, assa foetida. S. I.
Büdös tó. Csárdák Baranya és Gömör Vben.
Büdösen. Putide, foetide. M. A.
Büdösít, büdösíti. Oletat, foetidum facit. S. I.
Büdösítő. Pázm. Pred. p. 817,
Büdöske. Virág' neme, v. a' laptá ki verésben a' futóknak meg álló helyek. Sz. D.
Büdösödik. Incipit foetere. Faludi U. E. 2. R. p. 56.

Meg bűdösödik. Putrescit, corruptur. PP.
 Meg bűdösödött hús. Putrida caro. PP.
 Bűdösödni kezdett hús. Caro subrancida. PP.
 Bűdösség. Foetiditas, foetor. M. A.
 Bűdösül. Sordescit, putescit. M. A.
 El bűdösül.
 Meg bűdösül. Putescit, foetet. M. A.

BÜK.

BÜK (BÜKK). Fagina, v. fagea glans.
 Bük. F. Szala Vben.
 Bük. Hegy Szatmár Vben, és E. közép Szolnok Vben.
 Bük' alja. F. Vas Vben.
 Bük - fa. Fagus. M. A.
 Bük - fai. Fageus, faginus. M. A.
 Bük - fa-gomba. Fungus fageus.
 Bük - fa-láng. Csöndes, mint a' bük-faláng. km. Dug. 1. R. p. 215.
 Bük - havas. E. Polyó víz Csik Székében.
 Bük - havas patak. Idem.
 Bük - makk. Glans fagina. M. A.
 Bük - tapló. Fomes fagineus. S. I.
 * Alsó Bük. F. Soprony Vben.
 Bánya-Bük. E. F. Torda Vben.
 Csiki Bük. E. Hegy Csik Székében.
 Egyházas Bük. F. Szala Vben.
 Fejér Bük. E. Hegy Csik Székében.
 Felső Bük. F. Soprony Vben.
 Gyalú-Bük. E. Hegy Háromszék Székében.
 Hét Bük. E. F. Torda Vben.
 Kis falussa Bük. E. Hegy Csik Székében.
 Közép Bük. F. Soprony Vben.
 Márkus-Bük. Telek Szala Vben.
 Ozmán-Bük. F. Szala Vben.
 BÜKE. Bizonyos hal. S. I.
 BÜKI. F. Sáros Vben.
 BÜKK. Idem ac bük. Glans fagea, fagina.
 Büköl, büköli: bük - makkal tartja, hizlalja.
 Bükölés. Sagina fagea, pastus glandis fageae, Glandinatio fagea. S. I.
 Bükölteti. Curat glande faginea saginari.
 Büköny. Spelta. Tönköly. Sz. D.
 Bükös. Faginetum, sylva faginea. S. I.
 BÜKÖS.
 Magyar-bükös. F. alsó Fejér Vben.
 Oláh-bükös. F. Küküllő Vben.
 Bükösd. MV. Somogy Vben. F. Baranya Vben.
 BÜKS. F. Vas Vben.

BÜR.

BÜR. F. Szabolcs Vben.
 BÜRKE. L. bürke. Pellis suilla larde spoliata, panicula, nucamentum. M. A.
 Bürkés.
 Bürkés szalonna. Laridum cum pelle.
 BÜRÖK. Cicuta PP. A' bürök is nagyobbra nő, mint a' ló-her. km.
 Bürkös. Cicutis abundans.
 Bürkös. E. F. felső Fejér Vben.
 BÜRÜ. Ponticulus e trabe per rivulum transposita. Gyalog-híd, palló-híd. Sz. D. Trabs trajectualis.
 Tengeri Bűrű. Isthmus. Molnár János M. könyv-ház. 2-dik szakasz.

Bürüs. Habens trabem trajectualem.
 Bűrüs. F. Somogy Vben.

BÜS.

BÜS, BÜSS.
 Büssü v. Büssü. F. Somogy Vben.

BÜSZ.

BÜSZ.
 BÜSZHÖDik. Putescit. Pázm. Pred. p. 517.
 El büszhődik. Káldi Exod. 8. 14.
 Meg büszhődik. Idem.
 Büszhödés. Pázm. Pred. p. 186. 686.
 Büszhödtt. Putidus.
 Büszhödtt dög. Faludi U. E. 2. R. p. 57.
 Büszhödtt test. Pázm. Pred. p. 430.
 BÜSZÍT, büszit. Foetidum facit. Sz. D.
 BÜSZKE. Superbus PP. Quasi qui foeteat prae superbia. Büszke mint a' Kompódi meny-aszszony. km.
 Büszkeség. Superbia, fastus, arrogantia. Stolz. S. I.
 Büszkélkedik. Arroganter se gerit. Sz. D.
 Büszkéz, büszkézi. Facit arrogantem, elatum. Sz. D.
 Büszkül. Fit arrogans. Sz. D.
 BÜSZÖDik. Putescit. M. A. idem ac Büszhődik.
 Meg büszödik. Putescit. M. A.
 BÜSZÖS. Putidus, foetidus, olidus. Faludi N. E. p. 58. 198.
 Büszös majorság. Faludi N. A. p. 159.

BÜT.

BÜT, BÜTT.
 BÜTÖS, Büttös. F. Abaúj Vben.
 BÜTÜ. Finis. PP. Vége v. 'hegye valaminek. Sz. D.
 Bütüz, bütüzi: egyengeti, egyenessé teszi. Sz. D.

BÜ.

BÜ.

BÜ. Magia, incantamentum, veneficium.
 Se büt, se bät nem tudott moudani, úgy meg ijedett. km.
 Bű-báj. Cantamen, incantatio. M. A.
 Bű-bájós. Incantator, veneficus, magus. M. A.
 Bű-bájós ördögösség. Faludi N. E. p. 146.
 Hü, Bü, Bá. „Szajunk tátva ezt mondjuk, ha valakit alá valónak akarunk jelenteni“ Pázm. Pred. p. 815.
 BÜVÖL, büvöli. Incantat. Sz. D. M. A.
 Bű-bájolja. Idem Sz. D.
 Büvöli bájolja. Incantat. M. A.
 Meg büvöli, bájolja. Incantat. M. A.
 Büvölés. Incantatio, incantamentum. Sz. D.
 Büvölés bájolás. idem. M. A.
 Meg büvölés bájolás. idem. M. A.

Büvölő. Incantator.
 BÜVÖS. Veneficus.
 Büvös aszszony. Saga, venefica. M. A.
 Büvös bájolás. Cantatio, incantatio. M. A.
 Büvös bájós. Incantator, veneficus. M. A.
 Büvös ének. Cantus magicus. Rájnis.

BŰN.

BŰN. Peccatum, erratum, delictum.
 M. A. Ez még nagy Pénteken sem bűn. km.
 Bűn-alma. Beniczki p. 24.
 Bűn-bánat. Poenitudo.
 Bűn-bánás. Poenitentia M. A.
 Bűn-bocsánat. Venia peccati, indulgentia. Pázm. Kal. p. 906. Pred. p. 175.
 Bűn-bocsátás. Pázm. Pred. p. 429.
 Bűn-bocsátó hatalom. Potestas remittendi peccata.
 Bűn-ember. Homo peccati, Antichristus. S. I.
 Bűn-ölés. Zvonárics. 1. R. p. 476.
 Bűn-tevő. Káldi 4. Esd. 16. 5f.
 Bűn-tétel. Delictum, peccatum. M. A.
 Bűn-vallás. R. Peccati omissio, perpetratio. S. I.
 * Bocsánandó bűn. Peccatum veniale.
 Cselekedendő bűn. Tasi G. p. 78.
 Eredendő bűn. Peccatum originale. Tasi G. p. 78.
 Égbe kiáltó bűn. Peccatum in coelum clamans.
 Fő-bűn. Peccatum capitale.
 Halálos bűn. Peccatum mortale. Tasi G. p. 78.
 Idegen bűn. Peccatum alienum.
 Néma bűnök. Csuzi p. 596.
 Sz. Lélek ellen való bűn. Peccatum contra Spiritum Sanctum.
 BŰNBE keveri. Insimulat. M. A.
 Bűnbe keverődik. Peccato involvitur.
 BŰNE. Ejus delictum.
 Ki büne? Cur cessatum est. M. A. p. 160.
 BŰNHÖDik. Peccat, delinquit, it. poenam luit, peccati reus fit. M. A.
 Bűnhődik, a' ki ebül cselekedik. km.
 BŰNÖL, bűnöli. Faludi E. M. p. 250.
 BŰNÖS. Peccator, sons, sonticus. M. A.
 Bűnös ember.
 Bűnös lélek.
 Bűnösit, bűnösíti. Reum facit. Kapitár János Halotti beszéd 1775. Talián János fölött. p. 20.
 Bűnösnek vallja magát. Fatetur se reum.
 BŰNRE vivó. Pázm. Pred. p. 725.
 BŰNT tesz. Peccat. M. A.
 Bűnt vall. Peccat, delinquit, peccatum committit it. conficit. M. A.
 BŰNTELEN. Insons, inculpatus, innocens. M. A.
 Bűntelen szenved. Innocens luit.
 Bűntelenül. Innocenter.
 BŰNTET, bünteti. Punit, plectit. M. A.
 Meg bünteti. Idem. M. A.
 Büntetdegel, büntetdegeli. Culpitat. M. A.
 Büntetés. Punitio, poena. M. A. A' bünt nyomában éri a' büntetés. km.

Meg büntetés. Punitio, multa. M. A.
 Büntetlen. Káldi Prov. 17. 5.
 Büntetési. Poenalis. M. A.
 Büntetget, büntetgeti. Plectitat.
 Büntetlen. Inultus, impunitus. M. A.
 Büntetlenség. Impunitas. M. A.
 Büntetlenül. Impune. M. A.
 Büntethető. Culpabilis. M. A.
 Büntető. Punitor, puniens, castigans. M. A.
 Büntető hely. Locus supplicii. S. I.
 Büntetődik. Punitur, peccati poenam
 lyit. M. A.
 BÜNÜL tulajdonítja. Imputat alteri in
 peccatum. M. A.

BŰZ.

Búz. Foetor, putor. M. A. Olim odor tam
 gratus, quam ingratus. S. I.

Bak-búz. Foetor caprinus. Pázm. Kal.
 p. 509.
 Dög-búz. Foetor cadaverosus.
 Kapta-búz.
 Ló-búz. Foetor equinus.
 Rút búz. Rút búzzal vagon a' Jám-
 bor. Spondyla fugiens pessime pedit.
 M. A.
 BŰZBE keveri. Sordidat, defoedat, foe-
 tore, pedore afficit. M. A.
 BŰZE. Ejus foetor. Föl találod búzén a'
 ganéjt. km.
 Se íze, se búze. km.
 Régen érzik a' búze: régen foly híre
 gonoszságának.
 BŰZEL, búzeli: szagolja. Pesthi' Meséji.
 p. 47.
 BŰZHÍT, búzhíti. A' bűdös férgek akár-
 mely szép virágot is ha meg mász-

szak, meg búzhitik. Nagy István Már-
 Coron. in praef.
 BŰZLEL, búzleli: szagolja. A' marháról
 mondatik. Sz. D. Odorat, olfacit.
 S. I.
 BŰZÖL, búzöli. Foetorem excitat.
 Ne búzölj: ne csinálj bűzt.
 Búzólg, búzólg. Foetorem emittit. mint
 füstölög.
 Búzólgés.
 Búzólgó.
 BŰZÖS. Olidus, putidus, foetidus. S. I.
 BŰZÜ.
 Bak - búzú. Hircum olens, caprini foe-
 toris, hircosus. CM.
 Dög - búzú. Pázm. Pred. p. 353.
 Kapta - búzú.

M u t a t ó

(CZ-ből)

CZA.

CZA.

CZAF, czafat, czafog, czafra, czafrang, czafri.
 CZAK, czakó.
 CZAMM, czammag.
 CZANGA.
 CZANKÓ, czankózik.
 CZAP, czapa, czaprag.
 CZAVIRA.

CZÁ.

CZÁF, czáfol.
 CZÁK, czákó.
 CZÁP.
 CZÁR.

CZE.

CZEBE.
 CZEDELE.
 CZEDROS.
 CZEG, czege, czegó.
 CZEKLYE.
 CZEL, czeł, czelna.
 CZELE, czelekezik.
 CZEMETE.
 CZENK.
 CZEP, czepel.
 CZEREMONIA.
 CZET.
 CZEVERE.

CZÉ.

CZÉCZ, czécze; czéczke.
 CZÉDA, czédaság, czédálokodik, czédás.
 CZÉDULA.
 CZÉG, czégény, czégléd.
 CZÉGÉR, czégéres, czégréz.
 CZÉH, czéhel, czéhes.
 CZÉKLYA.

CZÉL, czélož.
 CZÉLLA.
 CZÉMP.
 CZÉRNA, czérnás.
 CZÉT, czétény.

CZI.

CZIB, cziba, czibak.
 CZIB, czibere, czibeka
 CZIBET, czibetes.
 CZICZ, czicza, cziczi, cziczog, cziczány.
 CZICZELLE.
 CZIFRA, czifraság, czifrálkodik, czifrás, czifráz.
 CZIGÁNY, czigányd, czigányi, czigánykodik, czigányos, czigányság.
 CZIGÁR.
 CZIGERE.
 CZIH, cziha, zihog, zihol.
 CZIK, czika, czikk, czikola, czikornya, czikó.
 CZIKORIA.
 CZIL, cziloz.
 CZILIFÁNT.
 CZIM, czima, czimel, czimer, czimes, czimez.
 CZIMBALOM, czimbalmás, czimbalmaz.
 CZIMBORA, czimborál, czimborás.
 CZIMPA.
 CZIN, czines, czinez, czingető, czinkota.
 CZINADOF.
 CZINAMOM.
 CZINCZ, czincza, czinczog, czinczorog.
 CZINEDONIA.
 CZINEGE, CZINKE.
 CZINK, czinkos.
 CZINOBER.
 CZINTEREM.
 CZIP, czipe, czipeg, czipell, czipő.
 CZIPÓ.
 CZIPROS.
 CZIR, czira, czirka, czirkalom, czirok, czirom, cziró.

CZITÁL, czitálás.
 CZITERA.
 CZITROM, czitromos, czitromoz.
 CZITVAR.
 CZIV, czivakodik, czivódik.
 CZIZI, czizicz, czizike.

CZO.

CZO.
 CZOBÓK, czobókos.
 CZOMB.
 CZOMPÓ.
 CZONCZÓ.
 CZONDOR, czondora, czondorlik.

CZÓ.

CZÓK, czókos, czóko.

CZÖ.

CZÖLÖNK, czölönköl, czölönkös.
 CZÖLÖP.
 CZÖVEK, czövekel.

CZŐ.

CZŐDÖR.
 CZŐK, czőkös.

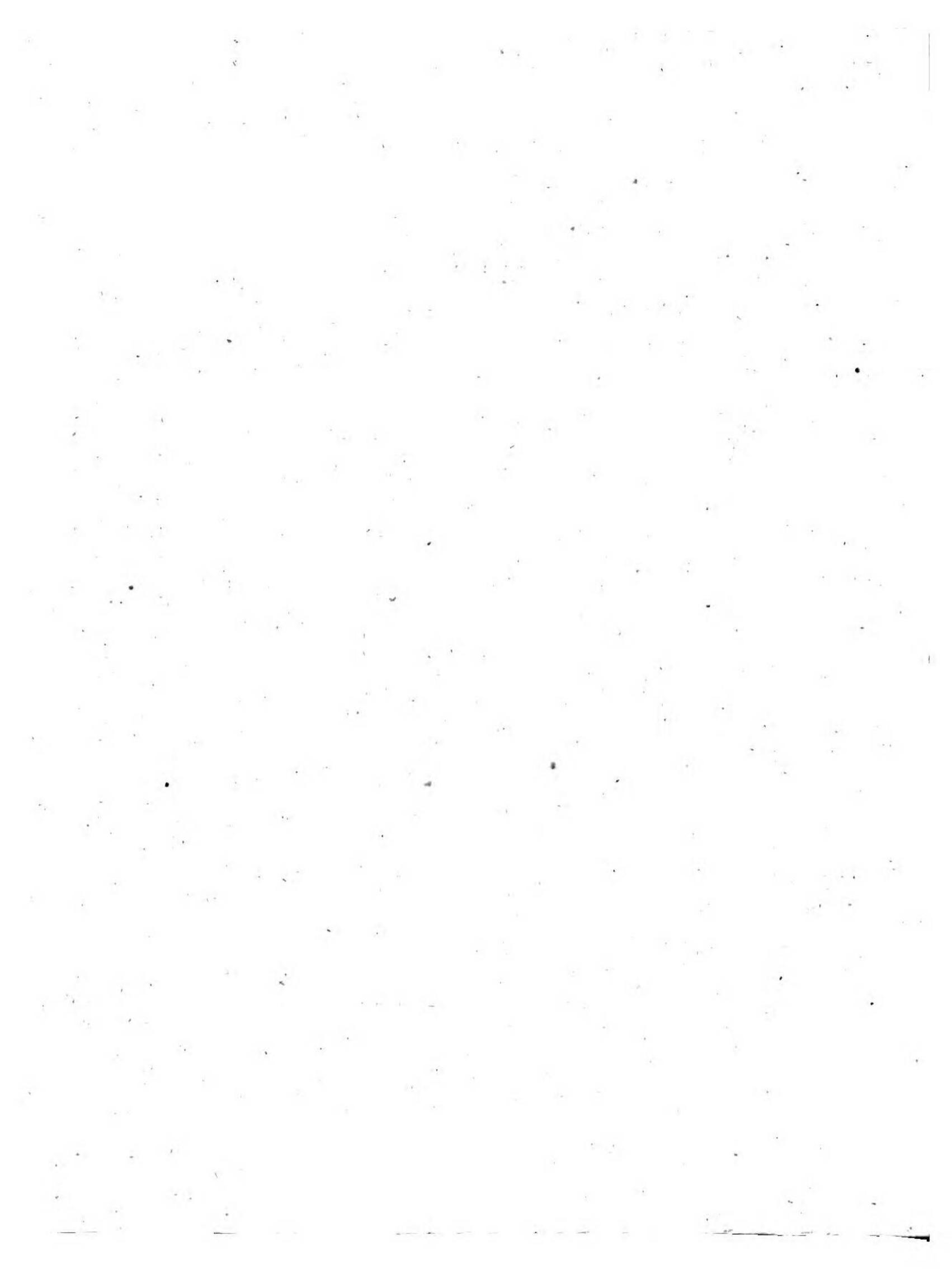
CZU.

CZUBOR.
 CZUCZ, czucza, czuczaly, czuczolék.
 CZUDAR.
 CZUHA.
 CZUKOR, czukros, czukroz.
 CZULA, czuladár, czulák.
 CZUN.
 CZUP, czupog, czuppan.

CZÜ.

CZÜ, czühej, czühölödik, czühödik.

Summa 95.

CZ.

CZA.

CZA.

CZA. CZE. Suffixum quorundam nominum ut: kapcza, kelepcze, Rábca, Répeze.

CZAF.

CZAF.

CZAFAT.

Czafatol. Locsban, sárban megy. Öszve czafatolta ruháját.

Czafatos: locsos, sáros.

CZAFOG. Locsban, sárban jön.

CZAFOS. Locsos, nedves, harmatos, sáros.

Czafoskodik. Locsban, sárban járkál.

CZAFRA. Lotyó, kikapó leány, szajha. Sz. D.

CZAFRANG. (aliis CZAFRAG. Pázmánno

CZAPRAG) Capitium, taenia, fibrae.

M. A. Lemniscus. PP. Cirrus, fimbria, ornatus pendulus. S. I.

Lóra való czafrang. Dorsuale, phalcrac,

ephippii stragulum. PP.

Czafrangos. Phaleratus. PP.

Czafrangos czipellős. Crepida. M. A.

Czafrangos czipellős-csináló. Crepidarius. M. A.

Czafrangos czipellősfű. Crepidatus. M. A.

Czafrangos czipellőske. Crepidula. M. A.

Czafrangos ló. Equus phaleratus. Sz. D.

Czafrangos, villangos. Faludi N. E. p. 204.

Czafrangoz, czafrangozza. Lemniscis ornat.

Föl czafrangozza.

Ki czafrangozza.

Meg czafrangozza.

CZAFRI. idem ac CZAFRA.

Czafrinka. idem.

CZAK.

CZAK.

CZAKÓ. Ciconia. Gólya. S. I.

Czakó' háza. F. Győr Vben.

CZAMM.

CZAMM.

CZAMMOG. Lassan megy, medve-módra

ballag. Sz. D. Otiose procedit. PP.

Czammag. Monozslai Cult. Imag. p. 314.

El czammag. Monozslai Hit' oltalm. p. 522.

Ki czammag. Vajda 2. K. p. 116.

Tehén-úton czammog. Sz. D.

CZANGA.

CZANGA. Olly jüh - nyáj, mellynek bárányi el vesztek. Sz. D.

CZANKÓ.

CZANKÓ. Utólja a' sörnek, pálinkának, égett bornak. Sz. D.

CZANKÓZIK: lassan lassan ólálkodva megy. Oda czankózott.

CZAP.

CZAP.

Czap-hal. Squallus, lamia. Seewolf.

S. I.

CZAPA. Corium punctis asperatum. PP.

Czapa-bőr. Sz. D.

Czapa-dinnye. Lippai Vet. p. 177.

Czapa' falva. E. F. Küküllő Vben.

Czapa-pohár. Poculum asperum, asperatum. PP. Faludi N. U. p. 108.

Csuzi p. 741. Szirmai Parab. p. 80.

CZAPRAG. Fimbria. Pázm. Pred. p. 413.

Phalera. M. A.

Czapragja. Ejus fimbria. Pázm. Pred. p. 475.

Czapragja. Pred. p. 413.

Czapragos. Phaleratus. M. A.

Czapragoz, czapragozza. Fimbriis, lemniscis ornat.

Föl czapragozták versekkel. Pázm. Kal.

p. 517.

CZAVIRA.

CZAVIRA. CZEVERE. Fialat vérű kancza, v. ki kapó eleven leányka. Sz.

D. S. I.

CZÁ.

CZÁF.

CZÁF.

CZÁFOL, czáfolja. Refutat, confutat. PP.

M. A.

Meg czáfolja. Refutat, confutat, refellit. M. A.

Vissza czáfolja. Refutat. Csuzi Tromb.

p. 47.

Czáfolás. Confutatio. PP. M. A.

Meg czáfolás. Refutatio, confutatio.

M. A.

Viszsa czáfolás. Refutatio. Faludi N. E.

p. 184.

Czáfoló. Refutator, oppressor, confutator. PP. M. A.

Czáfoló irás.

Czáfolhatatlan. Quod refutari non potest.

CZÁK.

CZÁK. F. Vas Vben.

CZÁKÓ. F. Gémör Vben.

CZÁP.

CZÁP. Hircus. PP. Kecské-bak. Csere

Encycl. p. 349.

Czap-bőr. Hircina pellis. PP.

CZÁPA. Squallus maximus. Kulcsár Haszn.

Mulat. 1828. 1. R. p. 125. Földi p.

275.

CZÁR.

CZÁR. Czarus Russorum.

Muszka-Czár. Imperator Russorum.

CZÁRNÉ. Czarissa.

Muszka-Czárné. Czarissa Russorum, Imperatrix Russorum.

CZE.

CZEBE.

CZEBE. Sz. P. Pest Vben.

CZEDELE.

CZEDELE. Gausape. Szűr. S. I.

CZEDRUS.

CZEDRUS. (Czedros, czedros.) Cedrus.

Czedrus-fa. Cedrus. M. A.

CZEG.

CZEG.

CZEGE. E. F. Doboka Vben.

Czegény E. F. Közép Szolnok Vben.

CZEGŐ. E. F. Doboka Vben.

CZEKLYE.

CZEKLYE. Tör, kelepcze. Sz. D. Pendicula. M. A.

CZEKLYÉBE keríti. Inducit in casses.

Sz. D.

CZEL.

CZEL. Cella.
Kis Czel. MV. Vas Vben.
Mária-Czel. Cellae Marianae in Styria.
CZELI. Cellensis.
Czeli vezér.
Czeli bucsusok. Qui devotionis caussa
Cellas Marianas petunt.
CZELLA. F. Krassó Vben.
CZELNA. Sz. P. Baranya Vben.

CZELE.

CZELE.
Czele-czula. Sarcina, bulga. S. I.
CZELLEKEZIK: czankózik. Heltai 1. D.
p. 265.

CZEMETE.

CZEMETE. Sz. P. Sáros Vben.

CZENK.

CZENK. Caniculus, catellus, catulus.
M. A.
Katona-czenk: katona-inas. Sz. D.
Kis czenk. F. Soprony Vben.
Nagy czenk. MV. Soprony Vben.
CZENKE. Ejus catellus.
Arrius' czenkei. Pázm. Kal. p. 153.

CZEP.

CZEP.
CZEPEL, czepeli. Portat, gestat, baju-
lat. S. I. Himfi. 1. R. p. 158.
Czapelődik.

CZEREMONIA.

CZEREMONIA. Ceremonia. M. A.
Czeremonia-Mester. Magister Ceremo-
niarum.
Nagy czeremoniával mentt végbe.
CZEREMONIÁS.
Czeremoniáskodik. Csuzi p. 576.

CZERKÓ.

CZERKÓ: így hívják Szeged körül a' ha-
lász-madarakat, azon CZER-szórúl,
mellyel élnek, midőn meg ijednek.
Czerkó-éneklés. km. Dug. 1. R. p. 259.

CZET.

CZET.
Czet-bogár. Wallfischhaas. S. I.
Czet-hal. Cetus, balaena, balena. M. A.
Czet-hal-áros. Cetarius. NC. p. 167.
Czet-halász. Cetarius, captor balaena-
rum. S. I.
Czet-halászat. Cetaria, captura balae-
narum. S. I.
Czet-hal' gyomra. Pázm. Pred. p. 553.
Czet-ló. Rosmarus. Wallross. S. I.

CZEVERE.

CZEVERE. Nyolcz, kiléncz esztendő
Leányka. Sz. D.
Már akkor jó czevere volt. Sz. D. Lásd
Czavira.

CZÉ.

CZÉCZ.

CZÉCZ.
CZÉCZE. F. Fejér Vben.
Alsó Czécze. (FF. Abauj Vben.
Felső Czécze.)
CZÉCZKE. F. Bihar Vben.

CZÉDA.

CZÉDA. Dévaj, csintalan, pa kos. Sz. D.
Nequam, petulans, dissolutus. S. I.
CZÉDASÁG. Petulantia.
CZÉDÁLKODIK. Petulantem se exhibet.
CZÉDÁS. Petulciens.
Czédáskodik. Dévajkodik. Sz. D.

CZÉDULA.

CZÉDULA. Scheda. M. A.
Czédula-mutató. Pázm. Pred. p. 926.
Bankó czédula. Scheda Bancalis.
Gyónó czédula. Testimonium peractae
confessionis.
Váltó czédula. Scheda Reluitionalis.
CZÉDULÁZ, czédulázza.
Meg czédulázza. Epigraphen rei alicui
indit. PP.

CZÉG.

CZÉG (kis, nagy) E. FF. Kolos Vben.
CZÉGENY. F. Sztarmár Vben.
CZÉGLÉD. MV. Pest Vben. F. Somogy Vben.

CZÉGÉR.

CZÉGÉR. Index, signum. M. A. Nem kell
czégér a' jó bornak. km.
CZÉGÉRES. Notorius, insignis, infamis,
manifestus. PP. M. A.
Czégéres bűnök. Pázm. Pred. p. 723
Czégéres hazugság. Pázm. Kal. p. 969.
Czégéres kurva. Csuzi. p. 107.
Czégéres lotyó; híres lotyó. Sz. D.
Czégéres vétek. Scelus, facinus, crimen
notorium. S. I.
Czégéresen. Notorie, insigniter. S. I.
CZÉGÉREZ, czégérez. Signis erectis no-
tat, designat. Csuzi p. 558.
Ki czégérez.
Meg czégérez. Insignit, manifestat,
publicat, propalat. M. A.
Czégérezhet, czégérezheti. Pázm. Pred.
p. 1156.
Czégéreztet, czégéreztet. Curat designari,
facit notorium. Sz. D. Pázm. Pred.
p. 144.
CZÉGÉRT köt ki. Virágos czégért köt ki,
mérget árul. km.

CZÉH.

CZÉH. Tribus opificum, it. symposium.
M. A.
Czéh-korsó. Amphora compotationis cze-
halistarum.
Czéh-láda.
Czéh-mester. Tribunus collegii. S. I. it.
aedituus.

Czéh-tartás. Biró Márton. Micae. p. 188.
CZÉHBÉLI társok. Contubernales. PP.
CZÉHHEZ való. Tribulis. PP.
CZÉHEL. Compotat. M. A.
Czéhelés. Compotatio. M. A.
CZÉHES társ. Compotor, compotator. M. A.
Czéhesen. Faludi T. É. p. 298.

CZÉKLA.

CZÉKLA. Beta. M. A. Az izetlen czékla-
hoz is hozzá szokhatni. km. Dug. 1. R.
p. 44.

CZÉL.

CZÉL. Meta, scopus. M. A. A' czél mel-
lett lött el. km.
CZÉLJA. Ejus meta, ejus scopus. Ez a'
czélja a' beszédemnek.
CZÉLNA. E. F. alsó Fejér Vben.
CZÉLOS. Metalis, scopum praefixum ha-
bens.
Czélós tárja. Csuzi Tromb. p. 134.
CZÉLOZ, czéložza. Collimat, collineat.
Alá czélož.
Félre czélož. Biró M. Micae. p. 168.
Föl czélož. Csuzi. Tromb. p. 150.
Meg czéložza.
Reá czélož.
Czéložás, czéložás. Collineatio.
Czélzó. Collimator.
Czélzott. Collimatus, pro scopo habitus.
El czélzott gonosz szándék Faludi N. E.
p. 104. Propositum deliberatae ma-
litiæ.
Czélözgat. Identidem collineat.
CZÉLRA lövöldöz. Ad metam expositam
jaculatur.
Czélra veszi. Ad metam applicat.

CZÉLLA.

CZÉLLA. Cella. M. A.
Barát-czél. Cella Monastica.

CZÉMP.

CZÉMP. Femur.
Lud-czemp. Femur anserinum.

CZÉRNA.

CZÉRNA. Filum. M. A. Nem gyózi czér-
nával. km.
Czérna - szál. Csak egy czérna - szálou
függ. De filo, atque pilo pendet. M.
A. p. 324.
Czérna-szálon sügg. Beniczki p. 28.
CZÉRNÁRA veszi. Amussim applicat, li-
gnum linea describit. PP.
CZÉRNÁS. Filosus.
Czérnás fű: hajás fű. Caulis fibrosus.
M. A.
Czérnás alma. Pomum striatum.
CZÉRNÁT viasszal meg vonja. Cera linit
filum. PP.
CZÉRNÁZ, czérnázza. Effilat. M. A. L.

CZÉT.

CZÉT.
CZÉTÉNY (Kis, nagy) FF. Nyitra Vben.

CZI.

CZIB.

CZIB.

CZIBA.

Czibál, czibálja. Crinibus trahit, capillos vellicat. M. A.

Meg czibálja. Meg czibálta a' haját. Sz. D.

Öszve czibálja. Vajda. 3. k. p. 440.

Czibálás. Pázm. Pred. p. 239.

CZIBABÓ. Sciurus. Evet, mokus. S. I.

CZIBAK. Claudus, claudicans, v. luxatus. S. I.

Czibak. Sz. P. Pest Vben.

Czibak' háza. F. Heves Vben.

Czibakol, czibakolja. Crinibus trahit.

Meg czibakolja.

Czibaklik: ficzomodik. Sz. D.

CZIB.

CZIB.

CZIBER.

Czibere. Jus acetosum. M. A.

Korpa-czibere: Keszöcze. Sámbar Máttyás. p. 13.

Czibert.

Czibertes. Claudicans. M. A.

CZIBEK.

Czibekel. Claudicat.

Czibekelő. Claudicans. Sz. D.

CZIBET.

CZIBET. Zibethum. S. I.

CZIBETES. Felis Zibethina. Zibet-Thier. S. I.

CZICZ.

CZICZ. Cattus, felis.

Czicz' farka. Cauda catti.

Czicz-farkú fű. Millefolium. Egér-farkú fű. Csapó.

Czicz-karton.

CZICZA. Macska' neve, it. Leányi játék' neme. Sz. D.

Czicza-macsa. Fructus rami palmarum.

Cziczáz: föl alá futkos, cziczát játszik.

Sz. D.

CZICZEG: czinczeg. S. I. rectius cziczog.

CZICZI, mellyel a' macskát hiják. Cziczike. Felis catulus. S. K.

CZICZKÁNY. Sorex. Spitzmaus. S. I.

CZICZOMA. Ornamentum.

Cziczomáz, cziczomázza. Exornat.

Föl cziczomázza.

Cziczomázott. Prágai p. 794.

CZICZELLE.

CZICZELLE. t. a. n. Caecilia.

CZIFRA.

CZIFRA. Numeri nota. PP. Pázm. Pred.

p. 210. it. ornatus, ornamentum v. comtus, elegans, exornatus. Nem

mind szép az, a' ki cifra. km. Czifrákkal ne ékesgesse magát. Pázm.

Pred. p. 1135.

Czifra hazugság. Pénzen vett dicséret, cifra hazugság. km.

Czifra lakodalom, ritka jutalom. km.

Czifra nyomorúság. Splendida miseria.

Czifra ruha. Meg eszi a' cifra ruhát, mint a' tehén a' poklát. km.

Módi cifra. Faludi T. É. p. 282.

CZIFRASÁG. Ornamentum. S. I.

CZIFRÁJA.

Szóllás' czifrája. Pázm. Pred. p. 1020.

CZIFRÁLKODIK. Se comit, exornat. Csuzi Tromb. p. 350.

CZIFRÁN. Ornate. Mintha Csicsóba készülne, czifrán öltözik. km.

CZIFRÁS. Vermiculatus, picturatus. M. A. CM.

CZIFRÁZ, czifrázza. Exornat. M. A.

Föl czifrázza.

Ki czifrázza.

Czifrázás. Exornatio. M. A.

Czifrázat. Ornatura.

Czifrázott. Exornatus. M. A.

CZIGÁNY.

CZIGÁNY, czigán. Ciganus, tiganus, fallax. M. A.

Czigány. Hegy Gömör Vben.

Czigány-abrak. Verbera. S. I.

Czigány-bolha. Strictura ferri candentis. PP.

Czigány' falva. F. Bihar Vben.

Czigán-garas. Vajda 3. K. p. 341.

Czigány-gyermek. Hozzá szoktak a' czigány-gyermek a' szikrához. km.

Czigány-hal. Tinca. Czompó, vargahal. S. I. Ócsó, mint a' Czigányhal. km. Dug. 1. R. p. 228.

Czigány-kereset. km. Dug. 2. R. p. 319.

Czigány-kerék. Circumactio sui circa longitudinem corporis. S. I. Hányja

a' czigány-kereket. In rotam se versat. PP.

Czigány-kéz. A' ki a' serény lovat sarkantyúzza, czigány-kézre szánta. km.

Czigány-ló. Kéntelen vagyok vele, mint a' czigány-ló az ügétessel.

Czigány-méz: vizes nád-méz. Fortunatus historiája. p. 24.

Czigány-petrezselem. Coriandrum. Csapó Fűv. p. 241.

Czigány-rajkó. A' czigány-rajkó is kedves az anyjának. km. Dug. 1. R. p. 45.

Czigány-Szent György. E. F. Maros Székében.

Czigány-utszára talált. km. Dug. 1. R. p. 264.

Czigány Vajda. Praepositus Zingarorum. S. I.

Czigány-zab. Bromus secalinus. Rockentresp. Pánkl. zab-fű. M. A.

* Bari Czigány. Tíz az esze, mint a' Bari czigány' lovának. km.

Kár-vallott Czigány. Fohászokodik, mint a' kár-vallott Czigány. km.

Nagy Idai Czigány. El fogyott a' puska-pora, mint a' Nagy Idai Czigányoknak. km.

Nyalkai Czigány. Meg kívánja a' verést, mint a' Nyalkai Czigány' teste a' csigázást. km.

Oláh-Czigány.

Sátorbeli Czigány. Hamis, mint a' sátorbeli Czigány. km.

CZIGÁNYD (Kis, Nagy). FF. Zemplin Vben.

CZIGÁNYI. E. F. közép Szolnok Vben.

CZIGÁNYKODIK. Manticulatur. M. A. CM.

Ki czigánykodik: ki csalja. Sz. D.

CZIGÁNYOK' Iova. Jól tud szántani a' czigányok' lován. km.

CZIGÁNYOS. Morem Zingaricum redolens.

Czigánykodás. Manticulatio. M. A. L.

CZIGÁNYÓCZ. F. Ung Vben.

CZIGÁNYSÁG. Fraus, fallacia. M. A.

Mestertelen czigányság. Pázm. Kal. p. 372.

CZIGÁNYÚL. Zingarice, it. fallaciter.

CZIGÁR.

CZIGÁR, czingár. Macer, macilentus. Szigár, szikár. S. I.

CZIGERE.

CZIGERE. Játék. Cindalimus. PP.

CZIH.

CZIH.

CZIHA.

Vánkos' cziha: vánkos' héjja.

CZIHÉR. Erdőske' vége, apró csere, csalit. Sz. D.

Czihérsz. Kialtozva játszik, czihog. Sz. D.

CZIHOG. Sz. D.

CZIHOL a' kopó, midőn a' nyulat üzi. Sz. D.

CZIK.

CZIK.

CZIKÁ. Csira, új növény, hajtás. Sz. D.

v. A' magnak azon helye, honnan a' csira támad. S. I. item lusus puellaris, qui fugitudo exercetur. S. K.

Czikába indul. Sz. D.

Czikája a' hagymának. Sz. D.

Czikákol: kinek a' torkán valami fönn akad, 's erőkődik.

Csak alig czikákol.

Czikázik: csirázik, ki hajt.

Ki czikázik: czikába indul. Sz. D.

Czikázó (el ágózó) villámok. Himfi 2. R. p. 199.

CZIKK.

Czikkely. Articulus, particula. M. A.

Czikkellyenként. Intercisó, articulatim, membratim, particulatim. M. A.

Czikeles. Csuzi p. 384. Articulus.

CZIKOLA. Sz. P. Fejér Vben.

CZIKORNYA. Elegantia, ornamentum. Sz. D.

Sárga virágú czikornya. Condryllon, s. condrylle v. condrylla, eichorea lutea. NC. p. 35.

Czikornyas. Elegantulus. PP

Czikornyas beszéd. Sz. D.

Czikornyáz, czikornyázza. Exornat.

Czikornyázza szavát az éneklésben. Vibrissat. M. A.

Czikornyázza a' beszédet. Sz. D.

CZIKÓ. F. Tolna Vben.

Czikó' háza. Sz. P. Gömör Vben.

CZIKORIA.

CZIKORIA. Intubus. M. A.
Czikoria - saláta.

CZIL.

CZIL. Sz. P. Tolna Vben. it. Scopus, meta. M. A. L. czél.

CZILIFÁNT.

CZILIFÁNT. Szőlő'neme, találtatik Somlyó' hegyén. L. Fábrián József' M. Chaptal-jában Gombás úr' jegyzéseit.

CZIM.

CZIM. Titulus, inscriptio, signum. Sz. D. S. I.
Könyv' czimje. Titulus libri. Sz. D.
Levél' czimje. Titulus literarum. Sz. D.
CZIMA. Cyma. M. A. PP.
CZIMEL, czimeli. Nominat, appellat, titulo, vocabulo, v. inscriptione donat. S. I.
CZIMER. Armus. it. insignia, stemma, crista. M. A. item ligatura. Kincstartó' számadása anni 1496. p. 84.
Bárány-czimer. Bárány'eleje. Armus agninus. Sz. D.
Czimer-levél. Pázmán Magyarai ellen. p. 151.
Gém-czimer. Cirrus ardearum NC. p. 155.
Czímere. Ejus insignia.
CZIMERES. Cristatus. M. A. Insignis v. signatus, insignitus. S. I.
Czimeres marha: szép, szálós, szűgyős, testes marha. Sz. D.
Czimeres madár. Avis cristata. M. A.
Czimeres hazugság. Insigne mendacium. PP.
Czímerez, czímerezi. Depingit, caracterizat. S. I.
CZIMES. Inscriptus, nominatus, appellatus. S. I.
CZIMEZ, czimezi. Titulat. Sz. D.
Czimezés. Sz. D.

CZIMBALOM.

CZIMBALOM. Cymbalum, tinnibulum, tympanum. M. A.
Czimbalom-verő. Cymbalista. M. A. CM.
CZIMBALMA. Ejus cymbalum.
CZIMBALMAS, czimbalmos. Cymbalistas. M. A. Néha a' czimbalmosnak is elszakad az öreg húrja. km. Dug. 1. R. p. 170.
CZIMBALMAT ver: Cymbalissat. M. A.
CZIMBALMAZ. Idem. CM.

CZIMBORA.

CZIMBORA. Consortium, pactio. M. A. L. ZIMBORA.
CZIMBORÁL. Paciscitur, contrahit, init consortium M. A. A' ki ellenségével czimborál, forrót öntenek alája, ha eszén nem jár. km.
Egybe czimborál. Pázm. Pred. p. 809.

CZIMBORÁS. Consors, socius, sodalis.
Czimboráskodik, czimborálkodik. S. I.
CZIMBORASÁG. Consortium. Biró Márton in praef. Micae.
CZIMBORÁT köt. Consortium init. Faludi B. E. p. 89.
CZIMBORÁZ. Idem ac czimborál. Faludi E. M. p. 161.
Czimborázás. Faludi T. É. p. 15.

CZIMPA.

CZIMPA. Cartilago nasi.
Orra' czimpája, porcogója. Meg ütötte az orra' czimpáját. Sz. D.

CZIN.

CZIN. Stannum. Fejér ón. S. I.
Czin-edény. Vas stanneum.
Czin' falva. F. Soprony Vben.
Czin Szent Kereszt. F. Liptó Vben.
CZINES. Stannarius v. stanno obductus.
CZINEZ, czinezi. Stanno obducit.
Czinezés.
Czinező.
CZINGETŐ. Sz. P. Somogy Vben.
CZINKOTA. F. Pest Vben.

CZINADOF.

CZINADOF. Syndon, tela pretiosa. M. A.

CZINAMOM.

CZINAMOM. Cinamomum. M. A.

CZINCZ.

CZINCZ.
CZINCZA.
Czinczál, czinczálja: czibálja, üstököli. Schopfbeitel. S. I.
CZINCZIN-bogár. Cerambyx. Holzbock. S. I.
CZINCZI finci. Naucci flocci. Szirmai Parab. p. 61.
CZINCZOG. Mintrat. M. A. Czinczognak az egerek, nem érzik a' macskát. km.
Czinczogó. Mintrans. S. K.
CZINCZOROG. idem. S. I.
CZINCZÜR. Bombylius. Schweber. S. I.
CZINGOLÓDik. Faludi E. M. p. 24.
CZINI fini, Péter bátya nekéd hegedülnek. Dug. km. 2. R. p. 79.

CZINEDONIA.

CZINEDONIA. Föcske - fű. Chelidonium majus. PP.

CZINEGE.

CZINEGE. Meancha, saix. M. A. A' czinege is örül a' tök - magnak. Dug. km. 2. R. p. 168.
Czinege czinege kis madár.
Czinege-dió. Apró könnyű töretű dió.
Czinege-fogó.
Barát-czinege.
CZINKE contractum ex Czinege, czinge, czinke (sicut ex föcsög, fit föcsöge hinc föcsge, ac tandem föcske), él ezen szóval Kelemen Borbála „csak a' kékes czinke szökdécseli magánosan

keresztül a' ligetet, egy szomorú előkövete a' télnek. Kelemen Borbála, Fichler Karolina, Haszonlatosságai p. 84.

CZINK.

CZINK. A' czink - játékban leg nagyobb mesterség a' vetés. Dug. km. 2. R. p. 120.
CZINKOS. Histrion, ludio, collusor, ganeo, consors in latrocinio. M. A.
Czinkos játzó. Faludi N. E. p. 191.
Czinkos társ. Ismértem czinkos társaidat. Sz. D.
Fő czinkos. Pázm. Kal. p. 203.
Illó fillő czinkos. km. Dug. 1. R. p. 243.
Czinkoskodik. Histrionem, ludionem agit. M. A.
Czinkoskodás. Faludi T. É. p. 197.
Czinkoskodó.
Czinkosság. Faludi N. E. p. 207. U. E. 2. R. p. 178. 3. R. p. 145.
Majmos czinkosság. Faludi U. E. 3. R. p. 20.

CZINOBER.

CZINOBER. Synopsis, minium. M. A.
CZINOBRION. idem. M. A.

CZINTEREM.

CZINTEREM. Coemeterium. M. A.
Czinterem - virág veri a' fejét: ősz, nem sokáig él.

CZIP.

CZIP.
CZIFE. Crepida, solea. Sz. D.
Czipe - csináló. Crepidarius. Sz. D.
CZIPEG.
Czipeg czopog: kipeg kopog.
CZIPÉLL. Nehezen, erőködve visz valamit. Sz. D.
El czipelli. Sz. D.
Czipellés. Crepida, solea. Pázm. Kal. p. 290. CM.
Czipellés-csináló varga. Solearius. CM.
Czipelléses. Soleatus. CM.
Czipellő. idem.
Czipellős. idem. M. A.
Czipellős-csináló. Crepidarius. M. A.
Czipellőske. Calceolus. M. A.
Czipellősös. Soleatus, calceatus. M. A.
CZIPÓ, idem ac czipellő.
Czipó - gyártó. Crepidarius. S. I.
Fa - czipó. Calapodium. Fa - talp. S. I.
Czipőke. Calceolus. Csuzi Tromb. p. 504.

CZIPÓ.

CZIPÓ. Libum, panis albus. M. A.
Mennél rozszabb a' süte, annál több czipót ígér. km.
Czipó - süte.
Árpa-czipó. Hetvenkedik, mint az árpa-czipó a' kemenczében. km.
Czökös czipó. Nastus. PP.
Darab - czipó. Pázm. Pred. p. 744.
Fejér czipó sós turóval használ éhes gyomornak. km.
Szép czipó. Csúnya a' ganéj, de szép czipó terem utána. km.

Vásári czipó. Libum forense. Vajda K. É. 1. K. p. 690.

CZIPROS.

CZIPROS. Cupressus. M. A.
Czipros-dió. Galbalus. M. A.
Czipros-fa. Cupressus. M. A.
Czipros-fás hely. Cupressetum. M. A.
Czipros-fenyő. Kerti czipros-fa. Juniperus sabina. S. I.
Czipros' szigete. Insula Cypri.

CZIR.

CZIR.
Czir-köles. Holcus sergum. Panicum italicum. Czírok, olasz köles. S. I.
CZIRA. Macska.
Czirák. F. Soprony Vben.
CZIRKA.
Czirkál, czirkálja. Inquirat, investigat, disquirat, lustrat, perlustrat. M. A. Prágai p. 625.
Meg czirkálja. Pázm. Pred. p. 213. Lustrat, visitat, perlustrat. M. A.
Czirkálás.
Czirkáló. Prágai p. 624.
CZIRKALOM. Circinus. M. A.
Meg czirkalmolja. Circino obducit, determinat. M. A.
Czirkalmas. Csuzi Tromb. p. 2.
Czirkalmosan. Circinate. M. A.
Czirkalmaz, czirkalmazza. Circinat. M. A.
Ki czirkalmazza. Decircinat.
Czirkalmazás.
Czirkalmazó. Pázm. Pred. p. 911.
CZIROK. Zea, spelta. M. A.
CZIROM. Mocsok, szeny. Sz. D.
Czirmol, czirmolja: rutítja, szennyesíti. Sz. D.
Bé czirmolja az arcját. Sz. D.
Czirmos. Szennyes, mocskos. Sz. D.
Czirmosít, czirmosítja: szennyesíti. Sz. D.
Czirmosság. Szennyeség.
CZIRÓ.
Czirógat, czirógatja: simogatja. Sz. D.
Cziróka.
Czirókál, czirókálja. Mulcet, delinit, cicurat. Sz. D. S. I.
Meg czirókálta.
Czirókálás. Czirókálással is lehet ártani. km. Dug. 2. R. p. 14.

CZITÁL.

CZITÁL, czitálja. In jus vocat. PP.
CZITÁLÁS. Denunciatae provocationis libellus. PP.

CZITERA.

CZITERA. Cithara. M. A. Czitara. Káldi.
CZITARÁS. Citharoedus. Káldi Apoc. 14. 2.
Czitaráz. Káldi Apoc. 14. 2.
Czitarázás. Káldi 1. Cor. 14. 7.

CZITROM.

CZITROM. Malum medicum, citrium. M. A.

Czitrom-fa. Malus medica, citrus. M. A. PP.

Czitrom-lé. Jus citreum v. succus citri. S. I.

Czitrom-körtvély.

Czitrom-olaj. Citrium. M. A.

Czitrom-szín. Color citreus, citrinus. S. I.

Czitrom-víz. Aqua citrea. Limonade. S. I.

Ló-czitrom. Rájnis.

CZITROMI. Citreus. M. A.

CZITROMA. Gyümölcsös melyjének két mozgó czitroma. Gyöngyösi 2. D. p. 364.

CZITROMOS. Succo citri conditus.

Czitromos leves.

CZITROMOZ, citromozza. Succo citri condit.

Meg czitromozza.

CZITVAR.

CZITVAR. Zedoaria. PP.

CZIV.

CZIV.

CZIVAKODIK. Rixatur, jurgatur. Sz. D.

CZIVÓDIK. idem. Sz. D. Vajda K. É. 1. K. p. 595. „A' Királyok czivódnak.“

CZIZI.

CZIZI.

CZIZICZ. F. Nyitra Vben.

CZIZIKE. Madár' neme.

CZO.

CZO.

CZO.

Czo Dora. Progredere Dorothea. S. K.

Czo-föl. Surge. Kelj föl. S. I.

Czo-ki. Kutyának szokás mondani, hogy ki mennyen.

Czoki félre. Apage hinc. Biró Márton. Micae in praef.

Czo-ki-név. Harmad napi vendégnek czoki a' neve. km.

Czoki-pohár. Poculum valedictorium. Igyuk meg a' czoki-poharat.

Czokigat, czokigatja.

El czokigatja. Instar canis repellit. Vajda 2. K. p. 353. 3. K. p. 464.

Czo tovább. Eredj beljebb. S. I.

CZOBÓK.

CZOBÓK. Czomb. Sz. D.

CZOBÓKJA. Czombja. A' tyuknak, ludnak czobókját szereti. Sz. D.

CZOBÓKOS. Czombos. Sz. D.

CZOCZ.

CZOCZ.

CZOCZA. Kis malacz.

CZOCZI.

Czoczi ne. Porcelli sic vocantur ad pastum.

CZOMB.

CZOMB. Antiqu. Bucz. Femur, inque femem. PP.

Lud - czomb. Anserium femur. S. K.

CZOMBJA. Ejus femur.

CZOMBOS. Femorosus.

CZOMPÓ.

CZOMPÓ. Tinca. CM.

Czompó-hal. Tinca, tencha. PP. M. A.

CZONCZÓ.

CZONCZÓ. Sz. P. és folyó víz Komárom Vben.

CZONDOR.

CZONDOR. Czudar. Sz. D. Lacer, pannosus. S. I.

CZONDORA. CZONDRA. Sacconia, paniculus. M. A.

Czondorás. Laciniosus.

Czondorás köntös. Thelegdi Homil p. 555.

CZONDORODIK: rongyollik. Sz. D.

El czondorlik: el rongyollik.

Meg czondorlik. Heltai M. Kron. 2. D. p. 334.

Czondorlott: rongyollott, szakadozott. p. o. ruha, háló, ország. Sz. D.

Czondorlott Herczegség. Heltai 2. D. p. 125.

CZÓ.

CZÓK.

CZÓK.

CZÓKOSTUL, mókostul. Cum omnibus apertinentiis.

CZÓKÓ. Calopodium. Fa-talp. fa-czipó. S. I.

CZŐ.

CZÖK.

CZÖK. Mulcta — Alsó Örs, és Lovas között való határ-levéli de Anno 1611. 2-da Mart. többi között így szól „Valamellyik fél pedig a' megkötött dolgot föl bontja, száz forént a' Cz ö k i, mellyel meg tartozzék.“

CZÖLÖNK.

CZÖLÖNK. Stipes, trunculus. M. A. Elég egy ebre egy czölönk. km.

Te czölönk. Sz. D.

CZÖLÖNKÖL. Trunculo ad collum ligato sonitum edit, excitat.

CZÖLÖNKÖS. Habens trunculum ad collum ligatum.

CZÖLÖP.

CZÖLÖP. Stipes, truncus. S. I.

CZÖVEK.

CZÖVEK. Bacillus, paxillus, clavus ligneus. M. A.
 Czövek-verés. Incussio paxilli.
 Czövek-verő kos. Fistuca PP.
 Czövek-rágó ló. Sz. D.
 CZÖVEKEL, czövekeli. Paxillis in teram adactis firmat.
 Le czövekeli.

CZŐ.

CZÖDÖR.

CZÖDÖR (csödör) Equus integer. Mén-ló.
 Tudja két kézre ugratni a' csödört. km.
 Czödör-indulat. Lascivus affectus. Vajda
 K. É. p. 598.

CZÖK.

CZÖK. Savanyító, oltó, kovász. Sz. D.
 Vajda 2. K. p. 359.
 CZÖKKEKEL sütő. Nastocopus. PP.
 CZÖKÖS.
 Czökös czipó. Nastus. PP.

CZU.

CZUBOR.

CZUBOR. Liciatorium, jugum textorium.
 M. A.
 Czubor - fa. idem. M. A.

CZUCZ.

CZUCZ.
 CZUCZA. Amasia. Sz. D.

Czuczaja: kedvese. Sz. D. Gyöngyösi 2.
 D. p. 275.

Czuczám: tubám, kedvesem. Sz. D.
 CZUCZALY: czula. Sz. D. Bulga, sarcina. S. I.
 CZUCZOLÉK. idem. Sz. D.

CZUDAR.

CZUDAR. Turpis, deformis, sordidus. S. I.

CZUHA.

CZUHA. Patak Veszprém Vben.

CZUKOR.

CZUKOR. Saccharum candidum, et pelucidum. PP. Süvegben is meg böcsülük a' czukrot. Dug. 1. R. p. 297.
 Czukor-falat. Faludi E. M. p. 24.
 Czukor-kánya. Pyxis saccharacea.
 Czukor-répa. Napus.
 Czukor-sütő. Vajda 2. K. p. 251. Pistor dulciarius.
 Égetett czukor. Saccharum ustum. S. K.
 Fejér czukor. Saccharum candidum. S. K.
 Kándiai czukor. Faludi N. A. p. 57.
 Konyha - czukor. Cibarium saccharum. S. K.
 Medve-czukor.
 Sárga czukor. Saccharum candum. S. K.
 Tüz - kö-czukor. Saccharum Candiae. Halottam 1826. Dec.
 CZUKROS. Saccharatus, saccharo conditus.
 Czukoros ht. Nagy István Már. Coron. p. 196.
 CZUKROZ, czukrozza. Saccharo condit, inspergit.
 Meg czukrozza.

CZULA.

CZULA. Sarcina. M. A. Pázm. Pred. p. 412.
 Czele - czula.
 Darab - czula. Pázm. Kal. p. 72.
 CZULADÁR. Sarcinatus. PP.
 CZULÁJA. Ejus sarcina.
 Világ' czulája. Pázm. Pred. p. 512.
 CZULÁK. Karó.

CZUN.

CZUN. F. Baranya Vben.

CZUP.

CZUP. F. Szala Vben. it. Sonus compressis labiis editus.
 CZUPOG. Sonum edit compressis labiis.
 Czupogat, czupogatja. Szája' gyürejét czupogatja.
 CZUPPAN.
 Meg czuppan. Szinte meg czuppan a' csók rajta.
 Czuppan.

CZÜ.

CZÜH.

CZÜH.
 CZÜHEJ.
 CZÜHÖLÖDik. In re perficienda superflue distinctetur. Tempus in exequendo perdit. S. I. Sz. D.
 Föl czühölödik. Az ágyból nagy nehezen ki vergődik, föl öltözik.
 CZÜHÖDik. idem Beniczki. p. 188.
 Ki czühödik. Faludi N. U. p. 14

M u t a t ó

(CS-ből)

CSA.

CSA.

CSAB, csaba, csabda, csabdi.
 CSACS, csacsi, csacska, csacsog.
 CSADAJ.
 CSAH, csahol, csaholy, csahos.
 CSAJ, csajag, csajka, csajkó, csajt, csajva, csajvalék.
 CSAK.
 CSAL (név) csala, csalár, csalfa.
 CSAL (ige) csalakozik, csalat, család, csalhat, csalogat, csalogány, csalomány, csalo.
 CSALÁN, csalánka, csalános.
 CSALIT, csalitos.
 CSALMA, csalmás.
 CSAMP, csampa.
 CSAN, csana, csanak, csanász, csang, csantavér.
 CSAP (név) csapa, csapi, csapja, csaplár, csapod, csapol, csapor, csapos.
 CSAP (ige) csapat, csapás, csapdoz, csapinos, csapint, csapkod, csapong, csapott, csapó, csappan, csaptat.
 CSAR, csarad, csari, csarit, csarna, csarnok, csarnota, csarnó.
 CSASZLÓ.
 CSAT, csatak, csatangol, csatka, csatol, csató, csatrang.
 CSATA, csatai, csatád, csatány, csatár, csatáz.
 CSATT, csattan, csattig, csattog.
 CSATORNA, csatornás.
 CSAVAR, csavarás, csavarék, csavarog, csavarít, csavarodik, csavarul.

CSÁ.

CSÁB, csába, csábit, csábor, csábúl.
 CSÁ CZ, csácza.
 CSÁCS, csácsog, csácsó.
 CSÁDÉ, csádés.
 CSÁF, csáford.
 CSÁGATYÓ.
 CSÁK, csákány, csáki, csáklya, csákó.
 CSÁLI.
 CSÁMM, csámmog.
 CSÁMP, csámpa, csámpor.
 CSÁN, csánig, csánk, csántér.
 CSÁNY.
 CSÁP, csápok, csáprág.
 CSÁR, csárda, csári, csárma.
 CSÁSZ, császló, császtá.
 CSÁSZÁR, császári, császárkodik, császárné, császárság.
 CSÁT, csátó.
 CSÁV, csáva, csávoly, csávós.

CSE.

CSEB, csebe, csebsa.
 CSECS, csecse, csecseget.
 CSEDREG.

CSEG, csege, csegely, csegez, csegöd, csegő.
 CSEH, csehel, csehérd, csehi.
 CSEJ, csejd, csejt.
 CSEK, cseke, csekenye, csekély, csekle.
 CSEL, csele, cselekedik, cselekszik, cseléd, cselleg, cselleng, cselő.
 CSEM, csemege, csemelet, csemete.
 CSEMCS, csemcseg.
 CSEMP, csempe, csempe, csempez.
 CSEN, csencs, csenevész, csenk, csent.
 CSEP, csepe, csepel, cseper, csepő, csepszik.
 CSER, cserel, cserény, cseres, cseri, cserőcze, cserz.
 CSER, cserke.
 CSERCS, csercse, csercselye.
 CSERE, cserebéli, cserél.
 CSEREKLYE.
 CSERESZNYE, cserezsnység.
 CSERESZNEG.
 CSERÉP, cserepellik, cserepes, cserepez.
 CSERGE.
 CSERJE.
 CSERKESZ.
 CSERM, csermely, csermő.
 CSERPA.
 CSERSZ.
 CSERT, csertel, csertész.
 CSESZ, cseszel, csesznek, cseszt.
 CSET, csete, csetellik, csetnek, csető.
 CSETT, csetteg, csetten.
 CSEV, cseveg, csevetől.
 CSEVICZE.

CSÉ.

CSÉ.
 CSÉB.
 CSÉCS, csécse, csécses, csécsszik.
 CSÉK, cséke, cséklye.
 CSÉL, cseles, cselleg.
 CSÉM.
 CSÉNY, csénye.
 CSÉP, csépel.
 CSÉR, cséri.
 CSÉSZE.
 CSÉSZTŐ.
 CSÉV, cséve, cséves.
 CSÉZA.

CSI.

CSI, csiatag, csiapol, csigat.
 CSIB, csibe, csibor.
 CSICS, csicsér, csicsó, csicsörke.
 CSIGA, csigás, csigász, csigáz.
 CSIGOLYA.
 CSIH, csihol.
 CSIK, csiklándik, csikló, csikoltu, csikor, csikó, csikvánd.
 CSILL, csilla, csillag, csillang, csillap, csillám, csillog.
 CSILL, csilleng, csillent, csillye.
 CSIM, csima, csimota.

CSIMAZ.

CSIMB, csimbe, csimbelkedik, csimbeszedik, csimbók.
 CSIN, csinatlan, csinál, csinar, csinkó, csinog, csinos, csinód, csintalan.
 CSINCSÉR.
 CSING, csinga, csingasz, csingolódik.
 CSINNY, csinnyan, csinnyos.
 CSIP, csipdel, csipdez, csipe, csipedelem, csipeget, csipellérez, csiperész, csipeszke, csipet, csipés, csipke, csipked, csipő, csiptet.
 CSIP, csipeg.
 CSIPA, csipás, csipalag.
 CSIR, csira, csires, csiri, csirib, csiriz, csirke.
 CSISZ, csiszamik, csiszamlik, csiszamodik, csiszár, csiszlik, csiszol.
 CSIT, csitár, csiti, csitit, csitke, csitkó, csitri, csitt, csitürke.
 CSIV, csives.
 CSIV, csivog.
 CSIZ, csizike.
 CSIZMA, csizmadia, csizmás.

CSÍ.

CSÍGER.

CSÍK, csikász, csikkan, csikos.

CSO.

CSOB, csoba, csobod, csoboka, csobolló.
 CSODA, L. csuda.
 CSOH, csoha, csoholy.
 CSOK, csokma, csokony, csokva.
 CSOL, csold, csolnak, csolnok, csollos, csolt.
 CSOM, csoma, csomb, csomony, csomor, csomosz, csomota, csomó.
 CSONG, csongva.
 CSONGRÁD.
 CSONK, csonka, csonkít, csonkúl.
 CSONT, csonta, csontalan, csontos.
 CSOP, csopa, csopor, csoport, csoppal.
 CSOR, csorda, csorgó, csormán, csormoly, csoron, csorva.
 CSORB, csorba, csorbaka, csorbit, csorbúl.
 CSOROSZLYA.
 CSOSZ, csoszog, csosztat.

CSÓ.

CSÓ, csór, csóva.
 CSÓCS, csócsa, csócai.
 CSÓF.
 CSÓK, csókol, csókos.
 CSÓKA, csókás.
 CSÓNAK, csónakos.
 CSÓR, csóri, csóré.
 CSÓT, csóta, csótolog.

CSÓ.

CSÖB, csöbör.
 CSÖCS, csöcsetlen, csöcske, csöcsörész, csöcsös, csöcsöz, csöcsü.
 CSÖD, esöde.
 CSÖG, csögle, csökmö, csögös.
 CSÖK, csökken, csököly, csököny, csökös.
 CSÖL, csölestö, csölle, csöfönk.
 CSÖM, csömbölyék, csömény, csömöd, csömög, csömör.
 CSÖMÖGE.
 CSÖMÖLET, csömlölyét.
 CSÖMÖTE.
 CSÖN, csönd, csöng, csönke.
 CSÖP, csöpincz, csöpög, csöpöny, csöpör, csöpped, csöppen.
 CSÖPÜ, csöpül, csöpüs.
 CSÖR, csörös, csörd, csörg, csörnöcz, csöröl, csörömpöl, csörötnek, csörtet, csörtöl, csörtöz.
 CSÖT, csötlik, csötöny, csötör.

CSŐ.

CSŐ, csöd, csös.

CSŐCSELEK.
 CSŐREGE.
 CSŐSZ, csősz.

CSU.

CSUB, csubokol, csubar.
 CSUDA, csudatekony, csudál, csudás.
 CSUHA, csuhadár, csuhás.
 CSUHÚ.
 CSUK, csukasz kodik, csukás, csuklik, csuklász, csukor, csukó, csukva.
 CSUKA, csukár, csukás.
 CSUKLYA, csuklyás.
 CSUKOLADÉ.
 CSULA.
 CSUNY, csunya.
 CSUP, csupa, csupasz, csupor, csuport.
 CSUR, esurás, csurd, csurg, csurka, csurog, csurran.
 CSUSZ, csuszam, csuszás, csuszdogal, csuszka, csuszkora, csuszkó, csuszó, csuszszan, csusztat, csusztog, csuszva.
 CSUT, csuta, csutak, csutka, csutor.

CSÚ.

CSÚCS, csucsor, csucsos.
 CSÚF, csúfit, csúfol, csúfondár, csúfos, csúfság.
 CSÚNY, csúnya, csúnyit, csúnyúl.
 CSÚSZ, csúszos.

CSÜ.

CSÜCS, csücske, csücsör, csücsül.
 CSÜGG, csügged, csüggelődik, csükken, csüggeszt, csüggés, csüggő, csügge.
 CSÜH, csühó.
 CSÜNIK, csüng.
 CSÜRKE, csürkész.

CSŰ.

CSŰD.
 CSŰR, csüre, csürke, csürök, csüröl, csürös, csürüllye, csürve.
 CSŰV.

CS.

CSA.

CSA.

CSA, Hajsz. Voces ad stimulandos boves.
Csa szöke, hajsz tarcsa. Beniczki p. 145.
CSA, cse. Suffixum diminutivum quorundam nominum, ut:
Darabcsa. Frustillum. Pázm. Pred. p. 712.
Szárca. Querquedula, fulica. M. A. Szerencse. Fortuna.
Tarcsa. Calvulus.
Tócsa. Lacuna.

CSAB.

CSAB. FF. Hont, és Nyitra Vkben.
CSABA. FF. Békes, Baranya és Pest Vkben. E. F. belső Szolnok Vben.
Csaba' ire. Pimpinella. M. A. PP.
Csabány. Sz. P. Pest Vben.
CSABDA. Sz. P. Fejér Vben.
CSABDI. Sz. P. Fejér Vben.

CSACS.

CSACS.
CSACSI. Asinus. A' ki itten tulok, talán Bécsben sem lesz csacsi. km. Ha nagy füle volna, éppen csacsi lenne. km. Dug. 1. R. p. 123.
CSACSKA. Garrulus, loquacitas. Vajda 2. K. p. 316.
Csacskálkodik. Garrulum agit, blaterat.
CSACSOG, csacsogja. Garrit, garriendo effutit.
El csacsog.
Ki csacsogja. Eblaterat, garriendo effutit.
Csacsogás. Garrulitas, loquacitas, dicacitas. M. A. Nem talál partot nyelve' csacsogása. km.
Csacsogó. Garrulus, loquax, dicax, blatero, verbosus. M. A. Csacsogó, mint a' szajkó. km.
Csacsogva. Loquaciter. M. A.

CSADAJ.

CSADAJ. Herbetum, dumus, dumetum, vepres. M. A. PP.

CSAH.

CSAH. Vox canis feram investigantis.
CSAHOG.
CSAHOL. Nictat. M. A.
CsaHolás. Latratus canis feram persequentis. Vajda K. E. 1. K. p. 651.

Csaholó.

CSAHOLY. Sz. P. Szathmár Vben. E. F. közép Szolnok Vben.
CSAHOS. Garrulus, dicaculus.
Elő - csahos. Os communitatis. Minden Faluban szokott lenni egy ilyen előcsahos.
CSAHÓCZ. F. Szathmár Vben.

CSAJ.

CSAJ. Sciurus. Evet, mókus, czibabó. S. I. Csaj (alsó, felső). F. Abaúj Vben.
Csaj' torja. Sz. P. Veszprém Vben.
CSAJÁG. F. Veszprém Vben.
CSAJKA.
CSAJKÓ. Ollós bogár. Scarabaeus frondator. S. I.
CSAJT.
Csajta. F. Vas Vben.
Csajtos. Sordidus, infectus. S. I.
Csajtos köpönyeg. Sárral föl vertt köpönyeg. Sz. D.
CSAJVA. Scarabaeus melolontha. S. I.
CSAJVALÉK. Zagyvalék, keverék.

CSAK.

CSAK. Tantum, duntaxat. M. A.
Csak addig. Tantisper. M. A. Csak addig nyújtózzál, míg a' lepedőd ér. km.
Csak az. Tantumdem, nihil restat aliud. M. A.
Csak azért. Tantum ideo.
Csak az hogy. Nisi quod.
Csak az előtt. Proxime, paullo ante. M. A.
Csak a' hija. Id unum deest. S. I.
Csak az kár. Hoc dolendum.
Csak ennyicskén. Tantulum. M. A. L.
Csak hogy. Dummodo. M. A.
Csak imént. Paulo ante, non ita pridem. S. I.
Csak imígy amúgy. Defunctorie, perfunctorie. M. A.
Csak egyszer volt Budán kutya - vásár. km.
Csak egy hajszálon lóggott. km.
Csak a' poczikban haver. Foco, et cineri incumbit. PP.
Csak köz - köpülködik. Arietem emittit. M. A.
Csak maga' hasznát keresi. Sibi prodest. PP.
Csak most. Recenter.
Csak most az egyszer. Hac duntaxat vice.
Csak nem. Pene, prope modum, fere, ferme. M. A.
Csak nem kiki. Plerique. S. I.

Csak nem mindenkor. Plerumque, S. I.
* De csak. Tantum, dummodo.
Ha csak. Nisi.
Még is csak. Tamen adhuc.

CSAL.

CSAL (név.) Deceptio, dolus.
Csal. F. Hont Vben.
Csal-ember. Impostor, deceptor. S. I.
Csal-étek. Illecebrae. S. I.
Csal-faj, csal-fajú. R. Impostor, deceptor. S. I. Csalfa.
Csal-fajúság. R. Impostura. S. I. Csalfaság.
Csal-fajuskodik. R. Imponit, fallit. Csalfáskodik. S. I.
Csal-kert. Labyrinthus. S. I.
Csal-síp. Fistula illex, aucupatoria. S. I.
Csal-szó. Vox alliciens. S. I.
Csal-vetés. Technae, insidiae.
Csal-vető. Deceptor.
Hadi csal. Stratagema. Hadi csallal vette meg a' várt. Sz. D.
CSALA. Telek Pest, és Tolna Vkben.
Csala-finta. Charlatan.
Pusztá Csala. Sz. P. Fejér Vben.
Család. Familia. M. A. PP. loco cseléd.
Család. F. Nyitra Vben.
Pusztá Család. F. Soprony Vben.
Vámos Család. F. Vas Vben.
Családká. F. Nyitra Vben.
CSALÁR. F. Nógrád Vben.
Csalárd. Falsus, dolosus, fraudator, fraudulentus, impostor, versipellis, subdolos. M. A.
Csalárd beszédű. Falsidicus, falsiloquus. M. A.
Csalárd mester. Impostor. PP.
Csalárdkodik. Praevaricator, fraudulenter agit. M. A. Sycophantatur. CM.
Csalárdos. Fraudulentus. M. A.
Csalárdság. Fallacia, fraudatio, fraus, dolus, impostura, techna. M. A.
Csalárdsággal rakva. Fallaciosus. M. A.
Csalárdul. Fraudulente, dolose, subdole, fallaciter, false, falso. M. A.
Csalárdkodik. Contehnatur. CM.
CSALFA. Halophanta. M. A. olim Csalfaj.
Csalfa bíró. Bomolochus. M. A.
Csalfaság. Dolositas, fraudulentia.
Csalfáskodik. Bíró Márton Angyali Társ. p. 755.
Csalfáskodik. Technas nectit.
CSALT vet. Insidias ponit, decipit.

CSAL.

CSAL (ige) csalja. Fraudat, fallit. M. A.
A' ki csal, csalatik.
Alá csalja.
Bele csalja. Allicit, inducit. S. I.
Be csalja. Illicit.
Elő csalja. Prolicit.
El csalja. Seducit, it. decipit, defraudat, intervertit. M. A.
Ki csalja. Elicit v. adulando adipiscitur, dolose assequitur. S. I.
Le csalja. Inducit, ut descendat.
Meg csalja. Decipit. A' ki senkit meg nem csal, könnyen másra bizza dolgát. km.
CSALAKOZIK. Decipitur, fallitur. Faludi U. E. 2. R. p. 24.
CSALAT, csalatja. Curat decipi.
Csalatás. Deceptio.
Meg csalatás. Frustratio, deceptio. M. A.
Meg csalatik. Frustratur, hallucinatur. M. A.
Csalatkozik. Decipitur, fraudatur, allucinatur. M. A.
Meg csalatkozik. idem. M. A.
Csalatkozás. Allucinatio. M. A.
Csalatkozhatatlan. Infallibilis. M. A.
Meg csalatkozhatatlanság. VM. p. 96.
Csalatkozó. Faludi B. E. p. 87.
Csalatság. Deceptio, dolus, fraus, impostura, casus, allucinatio. M. A.
Pesti' Fáb. p. 8. Káldi. Sap. 14. 21.
CSALÁS. Deceptio, captio, impostura, circumductio. S. I.
El csalás. Seductio, deceptio. M. A.
Meg csalás. Deceptio, defraudatio. M. A.
CSALHAT. Decipere, fallere potest.
Csalhatatlan. Infallibilis. PP.
Csalhatatlanság. Infallibilitas. S. I.
CSALOGAT, csalogatja. Pellicit. M. A.
Csalogatás. Illectatio, deceptio. M. A.
Csalogató. Alliciens, allector, leno. S. I.
Csalogató eledel. Cibus allectivus.
Csalogató sip. Fistula allectiva.
Csalogató szer. Illecebra. S. I.
CSALOGÁNY. Illex, allex, pellex v. motacilla modularis. Braunelle. S. I.
CSALOMÁNY. Fraus, dolus, impostura. S. I.
CSALÓ. Deceptor.
Csaló köz. Insula Cituorum.
Csaló tör. Decipula. CM.
Eb - csaló.
Ember - csaló. Seductor. Pázm. Pred. p. 531.
Lélek - csaló. Pázm. Kal. p. 387.
Meg csaló. Deceptor, defraudator. M. A.
Pérez - csaló.
Csalóka. Circulator, holophanta. M. A.
Csalóka beszéd. Faludi U. E. 3. R. p. 37.
Csalóka deszka. Lippai Veteményes Kert. p. 228.
CSALTTON csalja. Faludi N. E. p. 45.
U. E. 3. R. p. 150. T. É. p. 277.

CSALÁN.

CSALÁN (csalány, csalyán, csanál. M. A. csilyán, csolyán Sz. D.) Urtica. M. A. Nyilván csalánra vizellett, hogy olly komor. km.

Csalán - csipés. Uredo. S. I.
Csalán - himlő. Urticac. S. I.
Csalán' falva. F. Bereg Vben.
Arva csalán. Urtica minor.
CSALÁNKA. Urticaria. Nösselkönig: S. I.
CSALÁNOS. Urticetum, urticis abundans.
Csalános bokrok. Pázm. Pred. p. 352.

CSALIT.

CSALIT. Saltus, nemus v. dumetum, vepretum. Sz. D. S. I. Takács Jó'sef' Költeményei p. 81.
CSALITOS. Dumetosus.

CSALMA.

CSALMA. Cidaris turcica. S. I. Turbán.
Csalma. F. Szathmár Vben.
CSALMÁS. Cidarim turcicam habens.

CSAMP.

CSAMP.
CSAMPA. Sz. P. Tolna Vben.

CSAN.

CSAN.
CSANA.
Csanál. Urtica. M. A.
Csanálos. FF. Pest, Csanád, és Torontál Vben. E. F. Torda Vben.
Csanád Vármege. Comitatus Csana-diensis.
Csanál. FF. Bihar, Szathmár, és Zemplin Vben. E. F. közép Szolnok Vben.
CSANAK. L. Csónak, csónak. M. A.
Csanak. FF. Győr, Komárom, és Soprony Vben.
CSANÁSZ. Sz. P. Bars Vben.
CSANG.
Csangó. Nem szép hangú. S. I.
Csangó harang. Campana malum fundens sonum. S. K.
Csangó Magyarok Moldvában.
CSANTAVÉR. F. Bács Vben.

CSAP.

CSAP (név). Epistomium, obturamentum, spina. M. A. it. Medica balanus, suppositorium. PP.
Csap. F. Ung Vben.
Csap alá való kád. Excipulum. PP. Kármentő.
Csap' berke. Sz. P. Veszprém Vben.
Csap' dugaszsa. Epistomium. M. A.
Csap-furás. Fistula, foramen dolii. M. A.
Csap - fű. Hyppoglossum. S. I.
Csap - ház. Oenopolium. M. A.
Csap' szabadsága. Jus educilli. S. I.
Csap - szék. Taberna vinaria. Sz. D.
Csél-csap. Scurra, Fél bolond, nevetség-szerző. CM.
Jég - csap. Stiria. NC. p. 15.
Nyelv - csap. Tonsillae. CM.
Réz - csap. Aeneum epistomium, S. K.
Vak - csap. Fa - dugasz az igazi csap helyett.
CSAPA. Animalis euntis vestigium praesertim in nive relictum.
Farkas' csapa.
Nyúl' csapa.

Csapáz, csapázza. Vestigio reperto perquiri feram. Pázm. Kal. p. 847.

El csapázza.

CSAPI. F. Szala Vben.
CSAPIA. Ejus epistomium. A' nyelv a' szűnek csapja. Pázm. Pred. p. 808.
CSAPLÁR. Tabernarius, vinarius, oenopola. M. A.
Szó-csaplár. Hír-hordó, főcsögő. Sz. D.
Csaplárkodik. Oenopolam agit. Sz. D.
Csapláros. Oenopola, educillator. S. I.
Csaplárskodik. Oenopolam agit. Sz. D.
Csaplárosné. Educillatrix, cauponissa. Sz. D.
CSAPOD. R. Parvum epistomium.
Csapod. F. Soprony Vben.
Csapodár. Scurra v. parasitus, assecla mensarum. Sz. D. S. I. Sámbar scribe: csapondár. p. 487.
Csapodár-ember. Sz. D.
Csapodár-szív. Sz. D.
Csapodárkodik. Agit scurram. Sz. D.
Csapodárkodás. Scurrilitas.
Csapodárság. Scurrilis assentatio. Sz. D. S. I.

Csapodi, csapdi. Idem ac csapodár.
Csapdi ember. Magát mindenhez csapó, adó, kenő fenő, állhatatlan ember. Sz. D.

CSAPOL, csapolja. Epistomiat, terebrat, aperit dolium. S. I.

Meg csapolja a' víz-kórságost. Sz. D.

Le csapolja a' vizet, tavat Sz. D. Facto canali derivat aquam, lacum.

Csapolás. Epistomiatio, v. derivatio.

Csapoló. Epistomiatior, v. derivator, v. derivatorius.

CSAPON van a' hordó.

Csapon adta. Dedit vinum de epistomio.

Csapon veszi. Epistomio emittit. PP.

Csapon veszi a' lisztet. El adja borért a' lisztet. Csúzi. p. 16.

Csapon-vett bor. Vinum de epistomio sumtum.

Csapon-vétel. Sumtio vini de epistomio.

CSAPOR. F. Nyitra Vben.

CSAPOS. Habens epistomium.

Csapos fele a' hordónak. Ex qua parte epistomium habet.

CSAPOT fúr. Terebro foramen facit pro epistomio.

Csap-fúrás. Terebratio pro epistomio.

CSAPRA veri a' hordót. Epistomio instruit dolium.

Csapra - verés. Epistomiatio.

Csapra üti a' hordót.

CSAP.

CSAP (ige), csapja. Infigit, petit, icit, ferit, caedit. M. A. Ag csap, Uram, ág csap.

Alá csap a' prédára, mint az ölyv. Ex alto in praedam ruit. PP.

Által csap. Transcutit.

Bé csap, bé csapja. Invadit, claudit.

Bé csaptak a' marhák a' tilosba. Bé csapta az ajtót. Clausit cum impetu januam.

Belé csap. Incutit.

El csapja. Abigit, pellit v. abjicit. S. I.

El csap, el csapja. El csapott mellett. — El csapta kezemről. — A' zsiros borsó el csapta a' gátot. Föl csapja. Föl csapták az al-felét. Hozzá csap. Adjungit se ei. it. Ictu petit. Hozzá csapja. Allidit. M. A. Ki csapja. Ki csapták az oskolából. — Ki csap az útból. Faludi T. É. p. 191. Le csap. Le csapott a' menykő. Meg csapja. Caedit, ferit, verberat. M. A. Öszve csapta a' kezét. Complosit manus. Reá csap. Percutit. Vissza csapja. Repercutit. CSAPAT (név). Cohors, manipulus, agmen. S. I. Csapatouként. Catervatim. Csapatos. Catervatus. Csapatosan járnak. Manipulatim incedunt. CSAPAT, csapatja (ige). Curat feriri. Meg csapatta. Curavit caedi. CSAPÁS. Plaga, ictus, flictus. M. A. Arczul csapás. Alapa, colaphus. S. K. Be csapás. Invasio v. januae cum impetu clausio. S. K. Csél-csapás. Scurrilitas. CM. EL csapás. Abactus. S. K. Egy csapással kettőt üt. km. A' szerencse ritkán elégszik meg egy csapással. km. Has-csapás. Lienteria. S. K. Hozzá csapás. Allisio. S. K. Karika-csapás. Az előtte csak egy karika csapás. Ki csapás. Excessus. Faludi U. E. 2. R. p. 26. Nyakon csapás. Faludi N. A. p. 101. Pofon csapás. Ha a' pofon csapást el szenveded, máskor durungot hoz reád. km. Csapásos. Plagosus. M. A. CM. CSAPDOZ, csapdozza. Caedit, ferit. M. A. Szél az ajtót csapdozza. Meg csapdossa. Caedit, ferit, verberat. M. A. Csapdozás. Percussio, casus. M. A. Csapdosgatja. Pázm. Pred. p. 1113. CSAPINÓS. Obliquus. S. I. Csapinósan, csapinólag. Oblique. S. I. CSAPINT, csapintja. Gyöngédeden illeti, legyinti. Sz. D. CSAPKOD, csapkodja. Identidem ferit. Pázm. Pred. p. 13. 781. Csapkodd meg a' lovakat. Sz. D. CSAPONG. Vagatur, errat, discurrit, circulator. S. I. Sz. D. Fluctuat. PP. Csapongó: Inconstans. PP. CSAPOTT. Ad mensuram exactus, non superfluus, non superabundans. Csapott mente. Clamys curta. Csapott mérték. Mensura non redundans. Csapott paróka. Csapott ruha. Vestis brevis. Csapott öltözet. Faludi N. U. p. 163. Csapott szolgál: üzött szolgál. Ki csapott kurva. Meretrix prostituta. CSAPÓ. Nacca, lanarius. it. Fullo. M. A. Carminarius, carminator. PP. Sугár az ostonon. Sz. D. Csapó. F. Szala Vben. Csapó ajtó. Porta jacens. Fall thiere.

Csapó csiga. Turbo. S. I. Csapó czérna. Amussis. CM. Csapó fa. Hostorium. M. A. Csapó-ház. Lanaria. M. A. Csapó' háza, olim Csapó' föld. F. Zemplin Vben. Csapó-ideg. Fidelia. NC. p. 285. Csapó-köz. Sz. P. Heves Vben. Csapó-legény. Sodalis fullonis. Csapó-mester-ember. Fullo. Csapó-sár. Sz. D. Csapó sinor. Cynosura. PP. Eszterházi Tamás. M. Hunnius. p. 190. * Félre csapó. Exorbitator, scortator. S. K. Ki csapó. Evagator it. evirgator. S. K. Légy-csapó. Muscarium. S. K. Csapódik. Clauditor. Be csapódott az ajtó — a' lakat — Csapólag. Oldalaslág, görbén, kajszán. Sz. D. Geidler H. Okt. p. 93. CSAPPAN. Macescit, macrescit, deficit. Sz. D. Meg csappantt. Emacruit. CSAPTAT, csaptatja. Subdito adminiculo reponit ad locum. Föl csaptatja. Erigit subdito adminiculo, suffulcit, surrigit. Meg csaptatja. Munit adminiculo ad dito. Csapató. Adminiculum. Csapató fa. Lignum oneri ferendo superpositum. Csapató kalitka. Tendicula, decipula. Sz. D. CSAPVA. Ad mensuram erigendo. Nem föl eregetve.

CSAR.

CSAR. CSARAD. F. Bars Vben. Csarada, csaroda. F. és Patak Bereg Vben. CSARI. F. Nyitra Vben. CSARIT. Vepretum. I. Csalit. CSARNA. Csarna-tó. F. Ugocsa Vben. CSARNOK. Porticus, theatrum, atrium. M. A. CSARNOTA. F. Baranya Vben. CSARNÓ. F. Sáros Vben. Csarnó' háza. F. Bihar Vben.

CSASZLÓ.

CSASZLÓ. t. f. n. Cszázló. Cszaslavia. L. Geidler Hadi oktatások. p. 134. 45. Cszázló. F. Szathmár Vben.

CSAT.

CSAT. Hamus, fibula. M. A. Csat-gyártó. Fibularius. S. I. Csat-póczók. Ansula hami. PP. Clavicularis fibulae. S. I. Ezüst-csat. Fibula argentea. Réz-csat. Fibula aenea. CSATAK. Sordes. Csatakos. Sordidus, infectus. Sz. D. Csatakosság. Mocsokosság. Sz. D.

CSATANGOL. Vagatur, errat, circulator. Vajda 2. k. p. 206. Csatangoló. Vagabundus. CSATKA. F. Veszprém Vben. CSATOL, csatolja. Connectit, confibulat. M. A. Le csatolja. Csattal le köti. Meg csatolja. Confibulat. Öszve csatolja. Connectit, cónstringit, compaginat. M. A. Csatolat. Faludi N. U. p. 18. T. É. p. 23. Csatolás. csatlás. Suffrenatio. M. A. Csatoló, csatló. Subscus, lorum ligneum. M. A. Csatló fa. Sz. D. Csatló pálcza a' szekérben. VV. L. Csatló szíj. Sz. D. Lorum suffrenatorium. Csatlós inas. Ductor equitum. PP. Csatolódik, csatlódik. Nectitur. Öszve csatlódik. Connectitur. Csatlott. Junctus, nexus. Le csatlott. A' Lucifer' lánczáról le csatlott késértő ördögök. Faludi N. E. p. 105. CSATÓ. Csató' háza. Sz. P. Ugocsa Vben. Csató-szeg. E. F. Csik Székében. CSATRANG. Csúnya szavú kolomp. Sz. D. Csatrangol. Idem ac Csatangol. Sz. D.

CSATA.

CSATA. Classicum, praelium, pugna. M. A. Csata. F. Bars Vben. E. Hegy Hunyad Vben. Csata-bér. Merces pugnae, praemium conflictus. Csata-bér' falva. Hajdani helység Rába mellett. Ezt 1091-ben ajándékozták el CHÁKok (Móricz, és Chák Mester). — Bárdosi Körmendnek tartja, én inkább Csákánynak vélném, hogy így az ajándékozó CSÁK-nak neve örök hálálul főnn maradjon. Lásd Bárdosi Supplem. Analect. Scopus. Parte 1-a p. 1. Csata-dal. Kulcsár Hazai Tud. 1825. 2. R. p. 546. Csata-hely. Locus pugnae. Sz. D. Csata-játék. Ludus latrunculorum. Sák-játék. S. I. Csata p. ta, csaté paté. Tumultus, strepitus. M. A. CM. Csaté patés. Tumultuosus. M. A. CM. Csaté paté szer. Tumultuatur. M. A. Csaté paté-szerző. Tumultuosissimus. CM. Nagy csaté patéval. Pertumultuose. CM. Csata-piacz. Sz. D. Csata-rend. L' ordre de bataille. Csata-rendü ütközet. Csata után okos a' Magyar. km. Szó-csata. Logomachia. Tréfa-csata. Faludi U. E. 3. R. p. 84. CSATAI. Praeliaris. M. A. Csataj. F. Posony Vben. CSATALIA. F. Bács Vben. (mint Báltalia). CSATÁD. F. Torontál Vben. CSATÁJA. Ejus pugna. Pázm. Pred. p. 568. CSATAN (fors Csátány) E. F. belső Szolnok Vben. CSATÁR t. h. n. Békes, Bihar, Szala, Tolna, Veszprém és Vas Vben. Csátár' megye. Csárda Veszprém Vben.

Csatarász: hadarász. Sz. D.
CSATÁRA ki megy. Velitatur. M. A.
 Csátára való. Velitaris, praeliaris. M. A.
CSATÁZ. Praeliatur, pugnat, belligerat.
 M. A.
 Csátázás. Velitatio. CM.
 Csátázó. Praeliator, puginator. M. A.
 Csátázó levél. Pázm. Kal. p. 360. Epistola polemica.
 Csátázó martalékok. Pázm. Kal. p. 456.
 Csátázó piac, csata-piac. Sz. D.
CSATORA.
 Szörnyítő nagy csatorával. VM. p. 111.

CSATT.

CSATT. Sonus, quem res aliqua rupta, vel cadens, vel disloca edit.
CSATTAN. Disploditur, fragorem edit.
 Föl csattan. Cum fragore erumpit. Házi orvosságok. Vác 1821. p. 107.
 Meg csattan. Intonat, fragorem edit. M. A.
 Csattanás. Pjngor. M. A. fragor CM.
 Csattant. Plodit. M. A.
 Ki csattantja. Explodit. M. A.
 Öszve csattantja. Complodit. M. A.
 Csattantó, csattantó. Datura stramonium. S. I.
 Ki csattantás. Explosio. M. A.
CSATTIG. „Ej Bátya, csak a' csattig vonnyad, és eddig nyújtózzál, míg a' lepeled ér“ Pázm. Kal. p. 163.
CSATTOG. Percreptit. PP.
 Csattog pattog.
 Csittog csattog.
 Csattogás. Fragor, strepitus. M. A.
 Csattogó. Strepens, crepitans. Faludi T. E. p. 82.
 Csattogó eperj. Fraga alba. M. A.
 Csattogó tél. Rigida hyems. Csikorgó tél. S. I.
 Csattogó vissza vonás. Faludi N. E. p. 104.
 Csattogat, csattogatja. Crepitat, strepitat.
 Csattogatta az ajtót — az ostort.
 Csattogatás. Strepitus, fragor. M. A.

CSATORNA.

CSATORNA. Cisterna, canalis. M. A.
 Csatorna a' házon. Imbrex. PP.
 Csatorna, mellyben a' víz a' föld alatt foly. Tubulus, tubus.
 Csatorna - kút. Cisterna. Káldi Pred. 12. 6.
 Víz - vévő csatorna. Colliciae. PP.
 Víz - vezető csatorna. Tubus.
CSATORNÁJA. Ejus canalis.
 Ferencz' csatornája. Canalis Francisci in C. Bácsiensi.
CSATORNÁS. Canalitius. M. A.
 Csatornás cserép. Tegula imbricata. PP.
 Kupás cserép.
 Csatornás cseréppel héjaztatott. Imbricibus tectus. PP.
 Csatornás mester. Imbricarius.

CSAUZ.

CSAUZ.
 Csauz-mente. Faludi E. M. p. 238.
 Vén csauz. Dug. km. 2. R. p. 324.

CSAVAR.

CSAVAR (radix primaria est CSÓ, inde csóar, csóvar, csavar), csavarja. Vertit, versat. M. A.
 El csavarja. Detorquet.
 Ki csavarja. Extorquet.
CSAVARÁS. Torsio, flexio.
CSAVARÉK. Flexura. Sz. D.
CSAVARG. csavarog. Vagatur, divagatur. M. A.
 Csavargás. Vagatio, erratio. M. A.
 Elme-csavargás. Pázm. Pred. p. 458. 725.
 Csavargó. Vagus, vagabundus. M. A.
 Csavargó vad. Faludi T. E. p. 139.
 Csavargóra tér. Faludi U. E. 2. R. p. 95.
 Csavargat, csavargatja. Regyrat. M. A.
CSAVARINT, csavarintja. Unam flexuram facit. Egygyet csavarintott rajta.
CSAVARÍT, csavarítja. Contorquet, gyrat, rotat, versat. M. A.
 El csavarítja. Faludi U. E. 1. R. p. 169.
 Meg csavarítja. Contorquet. M. A.
 Csavarítás. Gyration, contorsio.
 Csavaritva. Contortio. M. A.
CSAVARODIK. Inclinat, reclinat, reflectitur. M. A.
 Félre csavarodik. Deflectit, declinat. Faludi N. E. p. 126.
 Viszsa csavarodik. Reflectitur.
CSAVARTT. Tortus, flexus.
 Csavartt értelem. Sensus detortus.
CSAVARÚL. Torquetur, flectitur.
 Csavarulat. Tortura.

CSÁ.**CSÁB.**

CSÁB. Elő-hegy Szala Vben.
CSÁBA. Stupidus, delirus. M. A.
CSÁBÍT, csábítja. Dementat, seducit, corrupit, percellit, stupefacit. M. A.
 El csábítja. Obstupefacit, percellit, attonitum reddit. M. A.
 El csábítja. Addig szopta, nyalta, míg el csábította. km.
 Csábító. Seducitor, dementator.
CSÁBOR. Sz. P. Pest Vben.
 Csábrág (csáborág). Dorsuale. Nyeregally. S. I.
CSÁBÚL. Dementatur, seducitur. Sz. D.

CSÁCZ.

CSÁCZ.
CSÁCZA. MV. Trencsén Vben.

CSÁCS:

CSÁCS. F. Szala Vben.
CSÁCSOG. Blaterat. L. Csacsog. Káldi 3. Joan. 1. 10.
 Csácsogás. Pázm. Pred. p. 499.
CSÁCSÓ. F. Nyitra Vben.

CSÁDÉ.

CSÁDÉ. Bozót.
 Csádé bádé.
 Csádé. Patak Posony Vben.
CSÁDÉS. Bozotos.

CSÁF.

CSÁF.
CSÁFORD. F. Soprony Vben.
 Alsó Csáford. (FF. Szala Vben.
 Felső Csáford. (FF. Szala Vben.
CSÁFORTA. Az a' fa, mellyel a' présben körül tekerik a' cylindert.

CSÁGATYÓ.

CSÁGATYÓ az ekében. Fél kerék szabású deszka. Sz. D.

CSÁK.

CSÁK. Clavus, cuneus v. cuspis alicujus rei. S. I.
 Csák-néma. Sz. P. Győr Vben.
 Csák' tornya. MV. Szala Vben.
 Csák-vár. MV. Fejér Vben.
CSÁKÁNY. Clava cruciata, runcina. PP.
 Ulászló' Kincstartója. p. 63. Bicellus. Szirmai Parab. p. 47. 51.
 Csákány. MV. Vas Vben. FF. Abauj, Posony, Somogy Vben. Sz. P. Gómör Vben.
 Csákány' háza. F. Nógrád Vben.
 Csákányos. Habens clavum. Csuzi p. 563.
 Csákányosan balúl függ a' kobzok. Csuzi p. 16.
CSÁKLI. Nemzetségi név.
 Csáki-sziget. Sz. P. Bihar Vben.
 Nem Csáki' szalmája. km. Belius Notitiae Hung. Tom. IV. p. 260.
CSÁKJA. Dependencia v. extremitas ejus.
 Dolmány', süveg', csótár', v. zászló' csákja. S. I.
CSÁKLYA. Harpago, hama, contus. M. A.
 Csáklya. E. F. Alsó Fejér Vben.
 Csáklyáz. In lubrico fertur, super glaciem discurrit. Sz. D. S. I.
CSÁKÓ. Prominentia, dependencia. Faludi E. M. p. 71.
 Csákó. E. F. Aranyos Székcében.
 Kis Csákó. (Sz. PP. Békes Vben.
 Nagy Csákó. (Sz. PP. Békes Vben.
 Csákója. Ejus prominentia, dependencia.
 Csákós. Habens dependentiam.
 Csákós süveg. Pileus Hungaricus, olim Cumanicus. S. I.

CSÁLI.

CSÁLI. Ökör-név.

CSÁMM.

CSÁMM.
CSÁMMOG. Dentibus strepitum edendo manducat.

CSÁMP.

CSÁMP.
CSÁMPA.
 Csámpás. Scambus, valgus, varus, curvipes. Sz. D. S. I.
 Csámpás lábú. Curvipes. Sz. D.
 Csámpásodik.
 El csámpásodik. Sz. D.
CSÁMPOR.
 Csámporodik. Acescit. PP.
 Meg csámporodott a' bor, sör. Sz. D.
 Csámporú. Acetosus, acidus. Sz. D.

CSÁN.

CSÁN. E. F. Közép Szolnok Vben.
Mező - Csán. { E. F. Torda Vben.
Pusztá - Csán. {
CSÁNIG. F. Vas Vben.
CSÁNK. F. Hont Vben.

CSÁNTÉR.

CSÁNTÉR. Cantherius. S. I. Gántár-fa.

CSÁNY.

CSÁNY. t. h. n. Abauj, Csongrád, Heves, Szala, és Baranya Vben.

CSÁP.

CSÁP.
CSÁPOK. Antennae. S. I.
CSÁPRÁG, Csábrág. Nyereg alá való szőnyeg. Sz. D. Faludi T. E. p. 22.

CSÁR.

CSÁR.
CSÁRDA. Oenopolium extra villam v. in loco deserto. Sz. D. S. I. Egy csárdában két dudás meg nem fér. km.
CSÁRI. F. Nyitra Vben.
CSÁRMA. Lärmás. Hallottam 1825. Szeptemb. 22.
Csármáz. Lärmáz.

CSÁSZ.

CSÁSZ. F. Heves Vben.
CSÁSZKÁL. Mászkal. Himfi. 2. R. p. 221.
CSÁSZKIRÁL. Hallottam Ságbon 1825. Máj. 9.
CSÁSZLÓ. F. Szathmár Vben.
CSÁSZTA. F. Baranya Vben. Sz. P. Borsod Vben. Mocsár, Komárom Vben.
Császa. Bozótos, sásas, nádas hely. Sz. D.

CSÁSZÁR.

CSÁSZÁR. Caesar. M. A.
Császár. F. Komárom Vben.
Császár-birtok. Imperium. S. I.
Császár-falu. F. Soprony Vben.
Császár-fi. Porphyrogenitus. S. I.
Császár' könyve. Pázm. Pred. p. 100.
Császár-körtvély.
Császár' kenyerere. Hijában eszi ez is a' Császár' kenyerét. Telluris inutilis pondus. K. V. p. 505.
Császár-madár. Attagen, attagena, bonosa. M. A.
Császár-metszés. Sectio caesarea apud medicos. S. I.
Császár' szakállja. Török szeg - fű.
Császár' szállása. Sz. P. Szabolcs Vben.
Császár' töltése. F. Pest Vben.
Császár-vár. Omlott vár, Varasd Vben.
Császár-virág. Viola tricolor. S. I.
Főlséges Császár! Augustissime Imperator.
Római Császár. Imperator Romanorum.
Török Császár. Imperator Turcarum.

CSÁSZÁRI. Caesareus. M. A.

Császári. F. Szathmár Vben. E. F. Doboka Vben.
Császári ág. Faludi E. M. p. 132.
Császári Herceg. Princeps Caesareus.
Császári szék. Faludi E. M. p. 195.
CSÁSZÁRKODIK. Imperatorem agit.
CSÁSZÁRNÉ. Imperatrix. PP.
CSÁSZÁRSÁG. Dignitas Caesarea, Imperatoria. S. I.
CSÁSZÁRÚL. Pro Caesare, loco Caesaris.
Faludi E. M. p. 128.

CSÁT.

CSÁT, Csáth. MV. Borsod Vben.
CSÁTÓ. Sz. P. Bihar Vben.

CSÁV.

CSÁV.
CSÁVA. Lixivium coriariorum, quo corium macerant, et elaborant. M. A.
Nékem is volt egy bölcs macskám, a' csávába holt. K. V. p. 453.
Csáva. F. és Patak Soprony Vben.
Csávál, csáválja. Lixivio calcato foedat. it. Corium elaborat. M. A.
Ki csáválja. Nehéz a' molyos bőrt ki csáválni. km.
Meg csáválja. Pázm. Kal. p. 741. Alutariorum lixivio corium elaborat. it. Conspurcat, foedat. M. A.
Csávátlan bőr. Corium non elaboratum. Nyers bőr. S. I.
Csávált. Operis alutario elaboratus. it. Depravatus, defoedatus. M. A.
Csáváltt moslék. Pázm. Pred. p. 255.
Csáváltt bőr.
Csávás.
Mező - Csávás. E. F. Maros Székében.
Szász - Csávás. E. F. Küküllő Vben.
CSÁVOLY. F. Bács Vben.
CSÁVOS. F. Torontál Vben.

CSE.

CSEB.

CSEB. Sz. PP. Abauj és Borsod Vben.
Cseb, aliis Csób. E. F. Udvarhely Székében.
Kis Cseb } FF. Zemplin Vben.
Nagy Cseb }
CSEBE. E. F. Zaránd Vben.
Csebény. F. Baranya Vben.
CSEBSA. F. Torontál Vben.

CSECS.

CSECS.
CSECSE. Crepundia. M. A. it. In ore infantum pulcher, venustus. S. I. Sz. D.
Csecse báb. Venusta pupa.
Csecse becse. Vajda K. É. 1. K. p. 152.
Csecsés. Elegantulus. S. I.
Csecségeti. Szépitgeti. Sz. D.
Csecséséget mutogatja, fitogatja. Sz. D.
Csecsézi. Csuzi Tromb. p. 591.
CSECSEGET, csecségeti. Kecsegteti, kényezteteti. Sz. D.
CSECSKE.
Csecséke (csöcséke). Prágai p. 47.

CSEDREG.

CSEDREG. F. Ugocsa Vben.

CSEG.

CSEG, aliis Csög. - E. F. közép Szolnok Vben.
CSEGE. F. Szabolcs Vben. Sz. P. Nógrád Vben. E. F. Doboka Vben.
CSEGE. R. Víz-rekesztés. IV. Béla' levele 1261. Apud Kat. H. Crit. T. VI. p. 338. Item villa Fürem per beatissimum Regem Stephanum donata in tributa ... et duabus clausuris Titiae „Csege“ vocatis — Tisza Püspöki cum Clausura Titiae „Csege“ vocata.
CSEGELY. Ék, v. ék-formára keskenyedés, vékonyodás. Sz. D.
Csegely van ezen a' földnek végén. Sz. D.
Csegelyes; cseglyes. Cuneatus, cunciformis. Sz. D.
Cseglyes szántó föld. Sz. D.
CSEGEZ. E. F. Aranyos Székében.
CSEGÖD. F. Szathmár Vben. Sz. P. Bihar Vben.
CSEGŐ. E. F. Doboka Vben.

CSEH.

CSEH. Bohemus. M. A.
Cseh-kő. Gemma spuria, adulterina. Faludi N. A. p. 99. 201. Ha a' cseh köre leg szebb pöcsétet metszenek is, még se válik gyémánt belőle. km. Dug. 1. R. p. 298.
Cseh-ország. Bohemia. M. A. CM.
Cseh-posztó. Pannus bohemicus. Ulászló' kincs-tartója. p. 178.
Cseh-tapló. Fungus ignarius. Fűzfatapló. S. I.
Cseh-telek. F. Bihar Vben.
Cseh' telke. E. F. Kolos Vben.
Cseh-tótok. Prágai. p. 7.
Cseh-üveg. Vitrum bohemicum.
CSEHEL. Gannit. M. A. Csehöl. Franciscs.
Csehelés. Gannitus. M. A.
CSEHÉRD' falva. E. F. Udvarhely Székében.
CSEHI. t. h. n. Baranya, Bihar, Borsod, Vas, Komárom, Heves, Nyitra, Szala, Honth, Somogy, és Veszprém Vben. it. E. F. Kraszna Vben.

CSEJ.

CSEJ.
Csej-kő. F. Bars Vben.
CSEJD. E. F. Maros Székében.
CSEJT. Sz. P. Békés Vben.
Csejte. MV. Nyitra Vben.

CSEK.

CSEK. R. Exiguus, exilis, minutus, parvus, v. paucus, modicus. S. I.
CSEKE. FF. Bars és Szathmár Vben. Sz. P. Szala Vben.
Cseke' fa. F. Vas Vben.
Cseke' falva. E. FF. Udvarhely és Csik Székében.
Cseke' laka. E. F. alsó Fejér Vben.
Cseke' hida. Sz. P. Bihar Vben.
CSEKENYE. E. F. közép Szolnok Vben.

CSEKÉLY. Exiguus, modicus. A' nagy kőszületnek gyakran csekély szokott lenni a' vége. km.
Csekély-víz. Vadosa aqua NC. p. 567.
Csekélyedik. Decrescit, deficit, diminuitur, minuitur. Sz. D.
Csekélyít, csekélyíti. Diminuit, minuit. Sz. D.
Csekélyli. Parvi facit. Csekélynek tartja, nézi. S. I.
Csekélység. Minutiae, parvitas, paucitas. Sz. D.
CSEKLE. R. Laqueus, tendicula, decipula. Tör, kelepce, hurok. S. I.
Cseklész. R. Captator, insidiator; venator cum plagio. Nachsteller. S. I.
Cseklész. MV. Posony Vben.

CSEL.

CSEL. Insidiae, dolus, astutia. Faludi N. U. p. 31. B. E. p. 33.
Csel' falva. F. Sáros Vben.
Csel-hányás. Pázm. Kal. p. 835.
Csel-vetés. Insidiae, insidiatio. S. I.
Palotás csel. Tudja a' palotás csel: udvari fortélyokat.
CSELE. Ejus astutiae. Csuzi Tromb. p. 212.
Csele fende ember. Ballio. M. A.
Cselej. F. Zemplin Vben.
Cselény. Erdő Gömör Vben.
CSELEKEDIK. Agit, operatur, facit. M. A. Bünhökik, a' ki ebül cselekedik. km.
Meg cselekedi. Peragit, efficit. M. A.
Cselekeddegel. Factitat. M. A.
Cselekeddegelés. Factitatio. M. A.
Cselekedet. Actus, actio, actum opus, operatio, facinus, factum. M. A.
Jóságos cselekedet. Bonum opus, actus virtuosus.
Cselekedés. Effectio, operatio. M. A.
Cselekedő. Factor, effector. M. A.
Meg cselekedő. Effector. M. A.
Cselekedéség. Martonfalvi Tanit. és Czafó Theol. p. 23.
CSELEKSZIK, cselekszi. Agit, facit, efficit. M. A. Mit mással cselekszel, azt várjad fejedre. km.
El cselekszi. Peragit, perpetrat. M. A.
Meg cselekszi. Expátrat, patrat, perpetrat, efficit. M. A. Meg cselekszi, ha szépen kérjük.
CSELÉD. Familia. M. A.
Cseléd' atya. Pater familias. Pázm. Pred. p. 269.
Cseléd-ház. Cella familiae. PP.
Cseléd-szerető. Pázm. Pred. p. 619.
Cseléd-szoba. Idem.
Cseléd-tartás. Intertentio famulitii.
Cseléd-tartó. VV. L. Qui famulitium servat, herus.
Cselédes. Habens familiam.
Cselédes ember. Pater familias. M. A. CM.
Cselédes gazd' aszszony. Mater familias. M. A.
Cselédes gazda. Pater familias. Faludi N. E. p. 218.
Cselédes Úr. idem. Faludi N. E. p. 135.
Cselédestől. Una cum familia tota. M. A.
Cselédenként Per familias. M. A.
Cselédi. Familiaris. M. A.
Cseléség. Famulitium. Tasi Gáspár. p. 46.

CSELLEG, lézzeg. Ott csellegnek a' tolvajok, bolyonganak, szédelegnek. Sz. D.
Csellegve. Noha csak csellegve, és halván menének. Gyöngyösi 1. D. p. 7.
Csellegő bellegő. Tekergő. Dug. km. 2. R. p. 173.
CSELLENG. idem. Sz. D.
CSELO.
Cselő' háza. Sz. P. Heves Vben.
Cselöte. Sz. PP. Nógrád és Pest Vkben.
CSELT vet. Insidiatur, struit insidias. Sz. D.

CSEM.

CSEM. Cyma, germen, surculus, ramus novellus. S. I.
Csem' fa. Sz. P. Szala Vben.
CSEMEGE. Cupediae, bellaria. M. A.
Csemege-áros. Cupediarius. M. A.
Csemege-étek. Lautitiae exquisitae.
Csemege-készítő. Sz. D.
Csemege-piacz. Cupediarium. M. A.
Csemegés. Cupes, cupediarius, cupediis addictus, deliciarium amans. PP.
Csemegéskedik. Cupediis fruitur, vescitur, oblectatur. Faludi T. É. p. 285.
Csemegéz. idem. Sz. D.
Csemegézés. Faludi N. A. p. 82.
CSEMELET. Cymatilis. M. A. Undulatus paunus. PP.
CSEMETE. Surculus, frutex. M. A. Pululus. CM. Cum accentu ht. M. A.
Cseméte, csemétés, csemétézik.
Csemetés. Surculosus, frutetosus, fruticosus. M. A.
Csemetés hely. Frutetum, fruticetum. M. A.
Csemétézik. Fruticescit, fruticatur, pullescit, pululascit, pululat, germinat. M. A. CM.
Csemétézett Je s s e' gyöke. L. B. Aszszony' szolosmaja. p. 180.
Csemétézés. Fruticatio, germinatio. M. A.
Ki csemétézik. Sz. D. Egerminat.

CSEMCS.

CSEMCS. Sonus mandendo editus.
CSEMCSÉG. Csámcsogva eszik. Sz. D.
Ne csemcséj. Sz. D.
Csemcségés. Porcorum mandentium sonus. S. K.
Csemcségheti.
Meg csemcségheti. Mikes Török O. L. p. 427.

CSEMP.

CSEMP. Fraus, dolus, astus. S. I.
CSEMPE. R. Kálha. Testa fornacea, fodelia fornacea. PP.
CSEMPELÖDIK.
Öszve csempeledik. Conglobatur, conjurat, conspirat. PP. Sed M. A. scribit öszve csempeledik.
CSEMPES. Fraudulentus, dolosus, astutus, fallax, versutus. Sz. D. S. I.
Csempekedik. Agit dolos, iudit dolis, imponit. Sz. D. S. I.
Csempeesség. Astutia, dolositas, fallacia, versutia, impostura. Sz. D. S. I.

CSEMPESZ. F. Vas Vben.
Csempez. Csuzi p. 402. 744.

CSEN.

CSEN, czeni. Suffuratur. Aprólek holmit lop. Sz. D.
El czeni. Prágai p. 974.
El csente a' pipáját. Sz. D.
CSENC.
Horvát - Csencs } FF. Vas Vben.
Német - Csencs }
Taród - Csencs }
CSENE. Sz. P. Bács Vben.
Csenej. F. Torontál Vben.
Csenéte. F. Abaúj Vben.
CSENEVÉSZ. Gyöngye, erőtlen, gyarló, hitván, nyomorútt, v. el fajútt.
CSENGER. MV. Szathmár Vben.
Csenger' háza. Sz. P. Nógrád Vben.
CSENK.
Csenke. F. Posony Vben. Sz. P. Esztergom Vben.
Csenke' fa. F. Posony Vben.
Csenkesz. Bromus secalinus arvensis. Rockentrespe. S. I.
CSENT.
Csente. F. Szala Vben. E. F. Doboka Vben.
Csentő. Sz. P. Posony Vben.
Csentő' fa. F. Posony Vben.

CSEP.

CSEP. Sz. P. Komárom Vben.
CSEPE. F. Ugocsa Vben.
CSEPEL. FF. Pest, Somogy, és Veszprém Vkben.
Csepel' szigete. Pest Vben. Anonym. C. XLIV.
CSEPELY. FF. Baranya, és Ung Vkben.
Cseplye. Gramen. Perje. M. A.
Cseplyes, cseplyes. Germinans, pululans, succrescens. S. I.
Cseplyes erdő. Quercetum, dumetum. S. I.
Cseplyes háj. Omentum. S. I. (cseplezháj. M. A. cseplezháj. Sz. D.)
Cseplyesedik. Germinat, pululat, succrescit. S. I.
El cseplyesedik. Sz. D.
Cseplyeteg. Sz. D.
Aszott cseplyeteg. Sz. D.
CSEPLÉSZ. Alá való, apró cseprő. Halottam Ságbon 1823.
CSEPER.
Cseperedik. Crescit, adolescit. Sz. D.
Cseperít, cseperíti.
Föl cseperíti: föl állítja. Sz. D.
Cseperke. Agaricus campestris. Champignon. S. I. Sz. D.
Csepredék. Apróság. S. I. Sz. D.
Csepreg. MV. Sopron Vben.
Cseprente. Frutex, dumus. S. I. Sz. D.
Cseprő. Apróság, aprólek.
Apró cseprő. Sz. D.
CSEPO.
Csepőcze, csepőcze. Frutex, dumus. S. I. Sz. D.
Csepőte. idem. S. I.
CSEPZIK. Bomlik, szövődik, fonódik. Sz. D.
Egybe csepzett a' haja. Sz. D.
Csepzés. Sz. D. Concretio.

Csepzett. Concretus, convolutus.
Csepzettség. Sz. D. Convolutio.

CSER.

CSER. Quercus M. A. it. Cerdonum nau-
tea. PP.
Cser a' vargáknál. Lixivium cerdonum,
coriarium. PP.
Cser - bel. E. F. Hunyad Vben.
Cser-bogyó. Galla. Guba, gubacs. S. I.
Cser-buga. idem. S. I.
Cser-fa. Quercus, robur. M. A. Pat'og,
mint a' cser-fa a' tűzön. km.
Cser - fa-gyöngy. Loranthus europaeus.
S. I.
Cser-fa-pipa. Faica quercina.
Cser-fa-tapló. Fomes quercinus. S. I.
Cser - fai. Robureus, roburnus, quer-
ceus. M. A.
Cser-fás hely. Quercetum. M. A.
Cser-haj. Cser-héj. Cortex quercinus.
Cser-hajú dinnye. Pepo rugosus. S. I.
Cser-hát. Sz. P. Somogy Vben.
Cser-hát. Hegy Nógrád Vben.
Cser-hátiak. Incolae hujus montis.
Cser-hegy. Elő-hegy, Vas Vben. Csár-
da Szala Vben.
Cser-kabala. Girgillum. PP. Szél-hintó.
Sz. D. Lásd ördög' lova. v. Bolond
lomba.
Cser-kigyó. Druinus, dryinus. S. I.
Cser-köz. Sz. P. Heves Vben.
Cser-kő. Basaltus, productum vulcani-
cum. Illyen kőből áll Ság' hegye.
Cser-kút. F. Baranya Vben.
Cser-level. Folium quercinum.
Cser-levelű fű. Chamaedrys, quercula.
PP.
Cser-makk. Glans quercina. M. A.
Cser-tölgy. Carpinus. M. A.
Cser-tölgyes. Carpinetum. M. A.
Cser - víz. Cser-hej-víz. Lixivium cerdo-
num. Cser, cáva. S. I.
Cser-szeg. Elő-hegy, Szala Vben.
Cser-tő. F. Somogy Vben. Telek Pest
Vben.
CSERBE hagyja. Spe frustratur aliquem,
in luto haerentem fraudulenter de-
serit. M. A.
CSERBEN marad. Haeret, frustratur. M. A.
CSERD. R. Parva quercus.
Cserdi. F. Baranya Vben.
CSEREN. In querceto.
Cseren öröz.
CSERÉNY. Scirpea. CM. M. A. Crates vi-
minea. PP.
Cserény. F. Zólyom Vben.
Cserény' fa. F. Somogy Vben.
Cserenyé, csernye. F. Bars Vben.
Cserenyő, csernyő. F. Zemplin Vben.
Csernye. F. Veszprém Vben.
Csernye' földje. F. Szala Vben.
CSERES. Quercubus abundans, querce-
tum, quernus, querceus. M. A.
Cseres erdő. Quercetum. NC. p. 73.
Cseres hely. Quercetum, virgultum.
M. A.
CSERI. Quercinus.
Cseri. Telek Bihar Vben. F. Hont
Vben. Sz. P. Somogy Vben.
CSEROCZE. Cseres hely. Sz. D.

CSERZ, cserez, cserezi, cserzi. Corium
praeparat, elaborat. Sz. D. S. I. Egy
talpat csereznek. km. Dug. 1. R. p. 65.
Ki cserzi a' bőrt, ki dolgozza. Sz. D.
Hogy a' Varga cserezze ki bőrét. Dug.
km. 2. R. p. 35.

Cserzés. Maceratio corii in lixivio.

Cserzett. Maceratus in lixivio.

Cserzett bőr. Pellis lixivio macerata. PP.

CSER.

CSER. Sonus, quem cucullus indicator
edit in perquirendo melle. Lásd
Unterhaltungen aus der Naturge-
schichte von Gottlieb Tobias Wil-
helm. Der Vogel. Zweiter Theil.
Wien 1810. p. 215.

CSERKE. Cucullus indicator. Ita videtur
olim ab Hungaris adhuc Asiaticis de-
signatus ob repetitum ejus sonum
CSER, CSER, sicut ex Föcs quem
sonum hirundo edit, provenit Föcs-
ke (föcsög, föcsöge, föcsge, Föcske).

Cserkél, cserkéli. Duce cucullo indicato-
re perquirat, pervestigat, indagat,
astute in notitiam rei penetrat.
Meg cserkéli.

Cserkész (ige). Quaerit, scrutatur, in-
vestigat. S. I.

Cserkész (név). Qui utitur ope cuculli
indicatoris ad investigandum. (Vala-
mint: halász, madarász, vadász).

CSERCS.

CSERCS.

CSEROCSE. Fül-függő, fülön-függő, füg-
gélék. Sz. D.

CSERCSELYE. Inauris. S. I.

CSERE.

CSERE. Permutatio, commutatio. M. A.
Csere csal. km.

Csere bere. Concambium. M. A.

Csere berél, csere beréli. Pázm. Kal.
p. 775.

Csere berélés. Concambatio.

Csere beréltt. Commutatitius. M. A.

Csere berét indit. Sz. D.

Csere - bogár. Bruchus. M. A. CM.

Csere bü. Idem. M. A.

Csere' falva. E. F. Maros Székében.

Csere - level. Literae cambiales, colly-
bisticae. Wechselbrief. S. I. Sz. D.

Csere - törvény. Jus cambiale. Wechsel-
recht. S. I.

CSEREBÉLLI. Cambialis, permutatorius.

Cserebéli dohány,

Cserebéli törvény. Lex cambialis.

CSERÉL, cseréli. Commutat, permutat.
M. A. Sapkát cserél süvegen. km.

Bé cseréli. Cambiat. Vajda 3. K. p. 144.

El cseréli. Commutat.

Föl cseréli. Permutat.

Ki cseréli. Cambio redimit.

Meg cseréli. Pázm. Pred. p. 847.

Cserelés. Permutatio, commutatio. M. A.
Cserélget, cserélgeti. Frequenter mutat,
commutat. S. I.

Cseréltt. Permutatus, commutatus.

Cseréltt fajzat. Proles supposita, infans
suppositivus. S. I. Váltott gyermek.
Cseréltt ló. Meg cseréltt ló könnyen
ismét cserbe megyen. km.

CSEREKLYE.

CSEREKLYE. Fenyő - fa - levél. Sz. D.

CSERESZNYE.

CSERESZNYE (cseresnye). Cerasum. M.
A. Nem jó a' nagy urakkal cseresnyét
enni. km.

Cseresznye - fa. Cerasus. M. A.

Cseresznye - mag. Nucleus cerasinus,
os cerasinum. S. I. Cseresnyét az Urá-
nak, magvát a' tányérnak. km.

Cseresnye - pálinka.

Cseresznye - szem. Pázm. Pred. p. 766.

* Bor - ízű cseresnye.

Fejér cseresnye.

Fekete cseresnye. Cerasum ascium. NC.
p. 83.

Havasi cseresnye. Myrtilus. S. K.

Hólyagos cseresznye. Cerasum Julia-
num. PP.

Oltott cseresnye. Cerasum insitivum.

Öreg szemű cseresznye. Cerasa dura-
tia. M. A.

Piros szemű cseresznye. Cerasum Cili-
cianum. M. A.

Zsidó-cseresnye. Alkekengi baccae. S. K.

Vad cseresnye. Cerasum cornetum. NC.
p. 85.

CSERESZNYÉS. Cerasis abundans.

Czeresznyés kert. Cerasetum. PP.

CSERESZNYEG.

CSERESZNYEG. Kemencze' szája fölött
való lyuk, kemencze-lyuk. Lásd Nagy-
váti M. házi gazd'aszszony. p. 74.

CSERÉP.

CSERÉP. Testa, ostrarium. M. A.

Cserép-csév. Imbricium. M. A.

Cserép-edény. Vas testaceum. Faludi
N. A. p. 139.

Cserép-falu. v. Cserép' falva. F. Borsod
Vben.

Cserép-fazék. Olla testacea.

Cserép-födél. Tectum imbricatum. Reá
illik, mint a' disznó-ölr a' cserép-
födél. km.

Cserép-gyártó. Confecto imbricum. S. I.

Cserép-kálha. Fornax testacea.

Cserép-kő. Lapis foliatus, fissilis, scis-
silis, schistus. Schiefer. S. I.

Cserép-palaczk. Pázm. Pred. p. 111.

Cserép-pohár. Culullus. M. A.

Cserép-tál. Patina fictilis. PP. Cserép-
tálhoz fa-kanál. km. Dug. 1. R. p. 292.

Cserép-sindöl. Imbrices.

Cserép-vár. Omlott vár Borsod Vben.

Cserép-vár' alja v. Cserép' alja F. Bor-
sod Vben.

Csatornás cserép. Sz. D. Imbrices im-
bricati.

Csiga-cserép. Sz. D.

Ház-födő cserép. Sz. D.

Mécses cserép. *Ellychnium testaceum*.
Reá tartja magát, mint a' mécses
cserép. km.

CSEREPE. *Ejus testa. Cserepén ismérem,*
minémű fazék volt. km.

CSEREPELLIK.
Cserepellés.
Cserepellése a' száznak, ajakaknak.
Aphthae. M. A.

CSEREPES. *Testaceus. M. A.*
Cserepes ajak. *Labium ab aura asperatum.* Sz. D. S. I.
Cserepes állat. *Animal testaceum,*
ostreum. S. I.
Cserepes csigák. Sz. D.
Cserepes ház. *Domus laterculis tecta,*
imbricata. PP.
Cserepes út. Sz. D. *Via aspera.*
Cserepesedik: darabosodik. Sz. D. S. I.
Föl cserepesedik: föl darabosodik.
Meg cserepesedik. *Asperatur.*

CSEREPEZ. cserepezi. Csereppel fődí.
Cserepező. *VV. L.*

CSEREPEZIK. Hasadoz, repedez.
Cserepezése a' száznak v. ajaknak. *Aphthae. PP.*

Cserepezdik. *In tenues scissuras abit,*
leniter asperatur.

CSERÉPI. *Testaceus. M. A.*

CSERGE.

CSERGE. *Gausape, gausapina, stragulum.*
M. A.

CSERJE.

CSERJE. *Frutex. Strauch. S. I.*

CSEKESZ.

CSEKESZ. *Circassius. M. A.*

CSERM.

CSERM.
CSERMELY. Patak Abauj Vben.
Csermelye. *Fluentum, fluviolus, rivulus.*
M. A.

CSERMÓ. F. Arad Vben.

CSERPA.

CSERPA. Ficsór v. forrásból merítő edény.
Sz. D.

CSERSZ.

CSERSZ.
CSERSZEG a' puska. S. I.

CSERT.

CSERT.
CSERTEL. Fegyvert fegyverrel, botot bot-
tal össze üt 's próbálja, mellyik erő-
sebb. Sz. D. L. Csörtőlöz.

CSERTÉSZ. FF. Bereg és Ung Vkben.

CSESZ.

CSESZ. cseszi. R. Ferit, fricat v. pectit,
strigillat. S. I.

CSESZEL. cseszeli. idem.
Cseszelődik. *Teritur, fricatur. Hallottam*
Sághon 1824. Novemb. 28.

CSESZNEK. F. Veszprém Vben.
CSESZT.
Cseszte. *MV. Posony Vben.*
Csesztreg. *MV. Szala Vben.*
Csesztve. F. Nógrád Vben. E. FF. alsó
Fejér Vben.

CSET.

CSET.
Cset' falva. F. Bereg Vben.

CSETE.
Csetény. F. Veszprém Vben. Sz. P. Tol-
na Vben.

Csetenye. Sz. P. Szepes Vben.
CSETELLIK, csetlik. Lapsat, offensat,
caespitat. Sz. D. S. I.
Hátra csetellik a' kocsii.
Csetlik, botlik a' roszsz lábú ló. Sz.
D. Lelki vakságban tapogatnak, cset-
lenek, hotlanak. Csuzi Tromb. p. 396.

CSETNEK. *MV. Gömör Vben. és Patak*
ugyan ott.

CSETŐ. Telek Szala Vben.

CSETT.

CSETT. Hang, mellyet puskán a' meg
eresztett sárkány ejt.

CSETTEG. *Saepe talem sonum edit.*

Csetteget, csettegeti. idem.

CSETTEN.
Csetten a' puska.
Csettent. *Causat talem sonum.*

CSEV.

CSEV.
CSEVEG. *Argutatur, obloquitur, garrit.*
M. A.
Csevegés. *Argutatio. M. A. Garritus.*
Csevegő. *Dicax, loquax, garrulus, locu-*
tulejus. Vajda K. É. 1. K. p. 444.

CSEVETŐL. Garritat.
Csevetőlés. *Garritatio.*

CSEVICZE.

CSEVICZE. Savanyú víz, bor-víz. Sz. D.

CSÉ.

CSÉ.

CSÉ.
Csé' fa. *MV. Bihar Vben.*
Csé' falva, Csé' fa. F. Posony Vben.
Csé-kút. F. Veszprém Vben.

CSÉB.

CSÉB. FF. Bács és Szala Vkben.
Cséb-lak. Sz. P. Szala Vben.

CSÉCS.

CSÉCS. Varioli. Himlő. Sz. D. S. I.
Csécs. FF. Abauj, Borsód, és Zemplin
Vkben.
Csécs-helyes. Himlő-helyes.

CSÉCSE. FF. Nógrád és Szatmár Vkben.
Csécsény. F. Győr Vben.

CSÉCSESES. *Variolis correptus v. notatus.*
Sz. D. S. I.

CSÉCSEZIK. *Variolis corripitur.*
Ki csécseszik.
Meg csécseszik.

CSÉK.

CSÉK. *Crepundia. M. A.*
Bika-csék. *Nervus bovinus, taurea. S.*
I. Dugonics scribit Bika-csik. km. 1.
R. p. 25.
Marha-csék. Vajda 3. K. p. 494.

CSÉKE. FF. Vas, Zemplin és Bihar
Vkben.

CSÉKLYE. F. Bihar Vben.

CSÉL.

CSÉL. *Nugae, gerrae, tricae, ineptiae,*
vanus sermo. S. I.
Csél-csap (név). *Nugator, scurra. M. A.*
Csél-csap beszéd. Beniczki p. 14. 22f.
Csél-csap (ige). *Scurratur. M. A.*
Csél-csapás. *Scurrilitas. M. A.*
Csél-csapó. *Ardelio, scurra, garru-*
lus. M. A. CM.
Csél-csapás. *Scurrilitas. S. I.*
Csél-csapkodik. *Nugatur.*

CSELES. *Vanus, ridiculus, ludicus. S. I.*

CSELET csap. *Nugas vendit. Sz. D.*

CSELLEG. *Scurratur, nugatur, ineptit,*
jocatur. S. I.

CSÉM.

CSÉM. F. Vas Vben. Sz. P. Komárom
Vben.

CSÉNY.

CSÉNY.
CSÉNYE. F. Vas Vben.

CSÉP.

CSÉP. *Tribula, tribulum, clava pendu-*
la, flagellum frugum. M. A. Csép,
kapa, nyavalya, ki nem hiszi, pró-
bálja. km.
Csép. F. Pest Vben. Sz. P. Veszprém
Vben.
Csép-hadaró. *Clava pendula flagelli*
frugum. S. I. Csép' ütője, ostora,
melly a' nyeléről függ. Sz. D. Csuzi
p. 627.

CSÉPEL, csépli, csépli. *Triturat, de-*
terit. M. A. Szalmát csépel. km.
El csépli. *Pertriturat,*
Föl csépli. *Triturando absolvit, con-*
summat.
Ki csépli, ki csépli. *Triturat, excu-*
tit. M. A.
Le csépli. *Detriturat, deverbatur.*
Meg csépli.
CSÉPLET. *Trituratura, tritura.*
CSÉPLÉS. *Trituratio. M. A.*
Ki cséplés. *Excussio, tritura. M. A.*
Próba-cséplés. *Trituratura probae cau-*
sa instituta.
CSÉPLETLEN. *Nondum trituras.*

Cséplett. Excussus, triturator. M. A.
Cséplő. Triturator. M. A.

Cséplő pajta. Area trituratoria v. Horreum area trituratoria instructum.
CSÉPPEL csapott. Pázm. Kal. p. 171.
CSÉPRE, kapára termett ember. Ad clientellas natus. M. A.

CSÉR.

CSÉR. F. és Sz. P. Soprony Vben.
CSÉRI.

Cséri barát. Franciscanus. Szürke barát. S. I. Heltai scribit sine accentu: „Cseri barát.“ M. Kron. 1. D. p. 249. 2. D. p. 300.

Cséri szerzet. Ordo S. Francisci. S. I.

CSÉSZE.

CSÉSZE. Scyphus, patera, poculum, calix, phiala, sympulum. M. A.
Egy csésze kávé.
Kávés csésze. Phiala cafeacea.

CSÉSZTŐ.

CSÉSZTŐ. Sz. P. Bács Vben.

CSÉV.

CSEV. Situla, tubus. M. A.
Csév. F. Esztergom Vben. Sz. P. Pest Vben.

CSÉVE. idem. M. A.
Cserép-cséve. Tubus testaceus.
Főskendő cséve. Faludi T. É. p. 95.
Vas-cséve. Tubus ferreus.

CSÉVES. Tubulatus. M. A.
Cséves kút. Fons fistularius. M. A.
CSÉVÉLŐ kosár. Csapóknál, a' kallóban, van kelete.

CSÉZA.

CSÉZA. Rheda, essedum. S. I. Hintó. Chaise.

CSI.

CSI.

CSI. Bat. M. A. item Sonus, quo porci ad pastum vocantur. „CSI ne.“
CSIATAG. Ramosus, dumosus, virgulis refertus. S. I.
Csiatag hely. Dumetum, vepretum, virgultum. S. I.
CSIÁPOL: cseveg. Ne csiápolja' fülembe. Sz. D.
CSIGET, csigeti. Exstimulat. Pázm. Pred. p. 459.
CSIGAT. idem. Pázm. Pred. p. 961. Vajda. 2. K. p. 51. 412.

CSIB.

CSIB.
CSIBE. Pullus gallinaceus, pipio. S. I.
Csibe - becsináltt.
Csibe-hús. Caro pulli gallinacei.
CSIBOR. Dytiscus. Wasserkäfer. S. I.

CSICS.

CSICS.

Csics-al. Sz. P. Somogy Vben.
Csics-ér. FF. Arad, és Ung Vkben.
CSICSE. Mamilla. Vrancsics.
CSICSER. Borsó' neme. Csicsér-borsó. Cicer. Bagoly - borsó.

Csicsereg. Sonus pullorum.

Csicsergés.

Csicsergő.

Csicserke.

Kóro - csicserke. Madár, olyan mint a' pityer, csak hogy nem búbos, a' kórokon csicsereg.

CSICSÓ. Ornamentum v. coma cirrata, cincinnata. S. I.

Csicsó. FF. Komárom, Somogy, és Szala Vkben. Sz. P. Tolna Vben.
E. F. Csik Székében.

Csicsóka. Pityóka, földi édes alma. Sz. D. Helianthus tuberosus. Mitterpacher. P. 1. p. 331.

Csicsóka F. és Patak Zemplin Vben.

Csicsós. Ornatus, exornatus. S. I.

Csicsóz, csicsózza. Ornat, exornat, cincinnat, cincinnat. S. I.

CSICSÖRKE, csitürke. Linaria, ligurius. S. I.

CSIGA.

CSIGA. Trochus, concha, turbo, cochlea, ostreum, domiporta, purpura. M. A.

Csiga. Sz. P. Csanád Vben.

Csiga biga. Cochlea. M. A. Csiga biga tőljd tőljd szarvadat, én is tólom talyicskádát. km.

Csiga biga az ő dolga. Polypi caput, labyrinthus. M. A.

Csiga biga: Haszontalan, hiába való. Pesti' Fáb. p. 6.

Csiga-csapás. Turbinis rotatio.

Csiga-csapó. Rotator turbinis.

Csiga-grádicus. Cochlidium.

Csiga-ház. Testa limacis. S. I.

Csiga-héj. Idem.

Csiga-háziak. Conchilia, testacea. Schalthiere. S. I.

Csiga-járás. Gradus testudineus. Igen lassu ballagás. S. I.

Csiga' karikája. Trochleae orbiculus.

Csiga-képu', csiga szabású. Cochleatus.

Csiga-kin-szer. Trochlea cruciaria, pensilis trochleae cruciatus. S. I.

Csiga' kötele. Funis ductarius.

Csiga-postán indul. km.

Csiga-riga. Vad fű, mezőkön terem, mély gyökeret ver, gyökere' vége olyan, mint a' vörös hagyma.

Csiga-termő. Ostrifer. CM.

Csiga-vér. Res nihili.

Álló csiga. Trochlea fixa.

Föld futó csiga. Trochlea mobilis.

Földi csiga. Limax. NC. p. 149.

Gyöngyös csiga. B. Apor Péter' kézirati. Dug. km. 2. R. p. 262.

Kerti csiga. Helix pomatia. Landschnecke. Mitterpacher. Hist. Nat.

Kút-csiga. Trochlea. M. A.

Téli csiga. Meg vonja magát, mint a' téli csiga. km.

CSIGÁN járó kötél. Funis ductorius. M. A.

Csigan sem mondhatnék egyebet. km.

CSIGÁRA vonja. Fidiculis destringit. PP.

Csigára fogják vonni. In nervum ibit. K. V. p. 239.

Csigára föl tekerő kinzás. Pensilis trochleae cruciatus. PP.

Csigára vonatott. In cruciariam trochleam sublatus. PP.

CSIGÁS. Ostreatus. M. A. it. Cochleatus, sinuosus, „tortuosus S. I.

Csigás kantár. B. Apor Péter' kézirati. L. Dug. km. 2. R. p. 262.

Csigás kő. Lapis e conchis concretus. S. I.

Csigás kut. VV. L.

Csigás márvány. Marmor conchylaceum. Muschelmarmor. S. I.

Csigás oszlop. Columna cochleata. S. I.

CSIGÁSZ (név.) Collector limacum. S. I.

CSIGÁSZ (ige.) Limaces colligit.

CSIGÁT csap. Turbinem versat, flagellat. PP.

CSIGÁZ, csigázza. Torquet, cochlea torquet. M. A.

Föl csigázza. Vi elevat, attollit.

Csigázás. Torsio, tortura, tormentum. M. A. it. Fidiculae. PP. Meg kívánja, mint a' Nyalkai Czigány' teste a' csigázást.

Csigázó. Tortor. M. A.

Csigázó eszköz. Equulcus. PP.

Csigázott. Tortus.

Föl csigázott értelem. Sensus nimium exaltatus, violentatus.

CSIGGENYE.

CSIGGENYE. Bacca cynosati. (Az Isten-átkozta tuskén termő bogyó.) Van szokásban Vas Vben, Perénye' táján.

CSIGOLYA.

CSIGOLYA. Disznónak bizonyos tagja.

Csigolya-fűz-fa. Salix purpurea. Apró fűz-fa, melly fűző veszszt ad. S. I.

CSIH.

CSIH.

CSIHOL aczéllal a' kován. S. I.

Csiholt a' puskám: az az el nem sültt. S. I.

CSIK.

CSIK.

Csik-bük. E. Hegy Csik Székében.

Csik' falva. E. F. Maros Székében.

Csik' széke. Sedes Csikiensis in Transsylvania.

Csik-völgy. Sz. P. Komárom Vben.

Csik-vér. Vár Fejér Vben.

Far-csik. Uropigium. CM.

CSIKA.

Far' csika. Coxa, coxendix.

CSIKLAND. Titillat „Ha csikland a' bujaság“ Vajda K. E. 1. K. p. 316.

CSIKLANDik. Titillatur. CM.

Csiklandás. Titillatio, titillatus. M. A. CM.

Csiklandékos. A' ki a' csiklandást nem igen tűrheti.

Csiklandó. Idem. Titillationis impatiens. PP.
 Csiklandós. Idem. Titillabundus.
 Csiklandoz, csiklandozza. Titillat. Sz. D.
 Meg csiklandozza.
 Öszve csiklandozza.
 Csiklandoztató. Csúzi.
 CSIKLÓ. Junctura, suffrago.
 Csiklója a' lónak. Suffrago. PP.
 Csiklós. Titillosus, titillicus, suffragineus.
 PP. it. In-pókos, ina-ütött. Sz. D.
 CSIKOLTU. Vinculum ligneum in conjunctione jugorum bovinorum. M. A.
 Csikoltó-szeg. Clavus ligneus vinculi jugalis. M. A.
 CSIKOR. Telek Nógrád Vben.
 Csikorg, csikorog. Stridet, stridit. M. A.
 Csikorog a' malom-kerék, essőt kiált. km.
 Alig csikorog. Aegre se sustentat.
 Csikorgás. Stridor, strepitus. M. A.
 Csikorgó. Stridulus, stridens. M. A.
 Csikorgó: szél' anyja a' ház' tetején. Velum. M. A.
 Csikorgó ajtó. Sz. D.
 Csikorgó fű. Gratiola. S. I.
 Csikorgó hideg. Saevum frigus. S. I.
 Csikorgó szekér. Stridulum plaustrum. PP.
 Csikorgó tél. Csuzi. Tromb. p. 322.
 Csikorgat, csikorgatja. Stridere facit. M. A.
 Csikorgatja fogait. Frendet. M. A.
 Csikorgatás. Stridor. M. A.
 Fog-csikorgatás. Stridor dentium.
 Csikorít, csikorítja. Facit stridere, torquet. Meg csikorítja.
 Csikorító. Torquens.
 Csikorja. Torquet, premit.
 Ki csikorja. Extorquet. Minden pénzt ki csikorta a' szegénységnek. Sz. D.
 Csikorodás. Stridor NC. p. 235.
 CSIKÓ. Equuleus, pullus equinus. M. A.
 Csikó-fogak. Dentes pullini.
 Csikó-herélés. Adjuk meg a' módját, mint a' Páliak a' csikó-herélésnek. km.
 Délcegg csikóból válik a' jó paripa. km.
 Kis csikó. Reszdek érte, mint a' farkas a' kis csikóért. km.
 Csikaja. Ejus pullus equinus. Élődik, mint a' Toldi Miklós' csikaja. km.
 Csikós. Pastor equitii. S. I.
 Csikós-tanya. Hospitium pastorum equitii. S. I.
 Csikózik. Parit hinnulum, equulum. S. I.
 Meg csikózik. A' heréltt ló is meg csikózik néha. km. mikor t. i. le veti a' Málé Petit.
 CSIKVÁND. F. Győr Vben.

CSILL.

CSILL.
 Csill (alsó, felső) FF. Arad Vben.
 CSILLA. Tészta éték' neme. Sz. D. Dugonics, Jólánka. 1. R. p. 318.
 CSILLAG. Stella, aster. M. A. Sok a' csillag, de föl nem éregy nappal. Dug. km. 2. R. p. 235.
 Csillag' föl tetszése. Stellae v. astri apparitio. S. I.
 Csillag-fű. Herba paris. M. A.
 Csillag' hozása. Influxus astrorum. S. I.
 Csillag-járás. Motus siderum, corporum coelestium cursus. S. I.

Csillag-levelű fű. Stellaria. M. A.
 Csillag-lövellés. Trajectio stellae. S. I.
 Csillag-ösze jövés. Constellatio. S. I.
 Csillag-röpülés. Trajectio stellae. S. I.
 Csillag-rúgás. Bizonyos pásztori tréfa. S. I.
 Csillag' taknya. Fungus stellaris. S. I.
 Csillag-vár, csillag-sáncz. Munimentum stellare. S. I.
 Csillag-vetés. Astrologia. S. I.
 Csillag-vető. Astrologus.
 Csillag-virág. Aster, lychnis coronaria. PP.
 Csillag-viselő. Stellifer, stelliger. M. A.
 Csillag-vizsgáló. Astronomus.
 Csillag-vizsgáló torony. Specula astronomica.
 * Arany csillag. Stella aurea, insigne Principis, vel tabernae. S. K.
 Álló csillag. Stella fixa. S. K.
 Bújdosó csillag. Planeta. CM.
 Éjszaki csillag. Pázm. Pred. p. 1045.
 Futó csillag. Stella volans. Vajda K. É. 1. K. p. 606.
 Hajnal-emelő csillag. Phosphorus. Csuzi p. 494.
 Hajnali csillag. Stella matutina, lucifer.
 Levegő csillag. Sidus volans. NC. p. 5.
 Roszsz csillag alatt lett. Quarta luna nati.
 Sarki csillag. Stella polaris. Molnár Fizika.
 Üstökös csillag. Cometa. S. K.
 Csillagatlan. Anaster.
 Csillagatlan ég. Coelum anastrum. M. A.
 Csillagi. Sidereus. M. A.
 Csillaglik: tündöklük, fénylik. Effulget. CM.
 Csillagos. Stellatus, stellis interstinctus. PP.
 Csillagos ég. Firmamentum. M. A.
 Csillagos gem. Ardea stellaris. S. I.
 Csillagos gyék. Stellio. S. I.
 Csillagos kereszt. Crux stellata.
 Csillagos kö. Astrites, Sternstein. S. I.
 Csillagos moh. Mnum. Sternmoos. S. I.
 Csillagzik. Stellat. Faludi T. É. p. 50. 186.
 Csillagzat. Csillagból álló jegy. Sidus, astrum. M. A.
 Csillagzás. Constellatio. M. A.
 Csillagozó. Astrifer, stellifer. M. A.
 Ki csillagzott ég. Sz. D.
 CSILLANG. Rutilat.
 Csillangó (mint pillangó). Rutilans. Csuzi p. 38.
 CSILLAP. „A' sötétes estvéknek idején, nagy csillapjában sátorunk körül tükös istrázsát is állitson, és tartson.“
 Rákóczi György' Rendelése, Rumi Károlynál. Monum. Hung. p. 186.
 Csillapít, csillapítja. Placat, sedat, mitigit. S. I.
 Le csillapítja. Demitigit.
 Csillapodik. Conquiescit, tranquillatur. Vajda K. É. 1. K. p. 670.
 Le csillapodik. Sedatur.
 Meg csillapodik.
 CSILLÁM. Splendor, fulgor, micamen, coruscamen. S. I. (mint villám).
 Csillámik. Micat.
 Csillámó. Coruscus, micans. M. A.
 Csillámít, csillámítja. Lippai, Virágos Kert p. 65-6. „Anemoné . . az ő világos vörös színével még az embernek szemévilágát is csillámítja.“

Csillámlik. Stellat, coruscat, micat. M. A. Pellucet. CM.
 Csillámlás. Emicatio. M. A.
 Csillámló. Stellans, coruscans. M. A.
 Csillámló kö. Mica. Glimmer. S. I.
 Csillámodik, csillámozik, csillámpozik, idem ac csillámlik. S. I.
 Csillámpozik. idem. Tordai MSS. „A' reá nézőknek szemek csillámpozik vala.“
 Csillámpozó kö. Mitterpacher Hist. Nat.
 CSILLOG. Stellat, micat, coruscat. Sz. D.
 Csillog, villog.
 Csillogvány. Corpus splendidum, fulgidum. S. I.

CSILL.

CSILL.
 Csill-ér. Sz. P. Fejér Vben.
 CSILLENG. Filleng, fürtöcske. Sz. D.
 Csilleng - szőlő. Sz. D.
 CSILLENT, csillenti. Suffuratur.
 El csillentette: 'el lopta.
 CSILLYE.
 Csillye-hajó. Ratis. Talphajó. CM.
 Csillye-hajós. Ratiarius. CM.
 Csillye-szekér. Csekély terhű szekér. S. I.

CSIM.

CSIM. Cyma, cymatis. S. I.
 CSIMA. idem. S. I. Káposzta-torzsa. Sz. D.
 Csima. Sz. P. Esztergom Vben.
 Diófa' csimája. Lippai, Gyümölcsös Kert. p. 210.
 CSIMOTA. Ramus tenellus. Novella. M. A. Csemete.

CSIMAZ.

CSIMAZ. Cymex, cimex. M. A.
 Gyökér - rágó csimaz. Sz. D. Ló - tetű.
 CSIMMAZ. idem. M. A.

CSIMB.

CSIMB.
 CSIMBE. Hippobosca. Ló - légy. S. I.
 CSIMBELKEDIK: függeszkedik p. o. a' szekér' farkára. Sz. D.
 CSIMBESZKEDIK. idem. Sz. D. S. I.
 CSIMBÓK. Nodus. Csomó, csombók. Sz. D.
 Csimbókot köt. Sz. D.

CSIN.

CSIN. Ordo, modus, v. cultus, decor, elegantia, concinnitas v. factum, facinus. S. I.
 CSINATLAN. Inordinatus, inconcinnus, incultus, impolitus. S. I.
 Csinatlanság. Disordo, inconcinnitas. S. I.
 Csinatlanul. Inconcinne, inconcinniter. S. I.
 CSINÁL, csinálja. Parat, facit, fabricatur, fabricat. M. A. Hosszú köntös port csinál. km.
 Által csinálja. Permunit.
 Be csinálja. Condit v. involvit. S. I.
 Bele csinálja. Instruit, illocat.
 El csinálja. Disponit, dislocat.
 Föl csinálja. Erigit, adificat. M. A.
 Föl csinálta a' sátorát.

Ki csinálja. Elaborat.
 Le csinálja. Construit.
 Meg csinálja. Reparatus. M. A.
 Őszve csinálja. Componit.
 Reá csinálja. Adstruit.
 Csinálatlan. Infectus. M. A.
 Csinálás. Fabricatio.
 Be csinálás. Conditura. S. I.
 Ház-csinálás. Más is téiben csinál házat. km.
 Meg csinálás. Reparatio. M. A.
 Csinálgat, csinálgatja. Fabricat, conficit, pedetentim.
 Csinálgatott. Confectus, confabricatus. M. A.
 Csinálható. Parabilis. M. A.
 Meg csinálható. Reparabilis. M. A.
 Csinálmány. Opificium CM. Opificium, fabrica, factum. M. A. Manufactura. Pázm. Pred. p. 1088.
 Csináló. Opifex, factor. M. A.
 Kard-csináló. Machaeropoëus. S. K.
 Kés-csináló. Cultrarius. S. K.
 Orgona-csináló. Organifex. S. K.
 Óra-csináló. Horopoëus. S. K.
 Papiros-csináló. Chartopoëus. S. K.
 Szőnyeg-csináló. Textor tapetorum.
 Tű-csináló. Acuarius. S. K.
 Csináltt. Factitius, factus. M. A.
 Be csináltt. Eingemacht.
 Be csináltt gyümölcs. Fructus conditi. S. I.
 Be csináltt szerek. Salagma, conditanea. S. I.
 Csinálmány. Opus, fabrica. M. A.
 CSINÁR.
 Csináros. Mocsáros hely Torontál Vben.
 CSINJA. Ejus modus, ejus qualitas.
 Helység' csinja. Faludi T. E. p. 141.
 Nyelv' csinja. Genus linguae.
 Csinján. Parce, modice, aliquantum. S. I. Sz. D. Csinján borotválj, mert meg akadsz. km.
 Csinnyán beretvély. Nequid nimis. CM.
 Csinját föl veszi. Föl vettem, ki tanultam a' dolognak, háznak, konyhának minden csinját. Sz. D.
 CSINKÓ. E. Sz. P. Kolos Vben.
 CSINOG.
 Csinogat, csinogtja. Polit, ornat. A' törzsök csak törzsök, akár mint csinogassák. km.
 CSINOS. Compositus, pacatus, tranquillus, ordinatus, concinnus. M. A. Cultus, elegans.
 Csinos áruk. Merces ad cultum elegantiore pertinetes. Galanterie-waaren. S. I.
 Csinos öltözet. Vestitus cultior.
 Csinos viselet. Cultus elegans. A' tisztaság és a' csinós viselet az emberben második egészség. km.
 Csinosan. Eleganter, exquisite, polite, apparatus. PP.
 Csinogat, csinogtja. Concinnat, decorat, complanat, pacat. M. A.
 Csinogatás. Pázm. Pred. p. 1124.
 Csinosít, csinositja. idem M. A.
 Föl csinositja. Instruit. PP.
 Föl csinositott ház. Cubiculum instructum. PP.
 Csinosodik. Politur, excolitur. S. I.

Csinosodás. Cultura, politura. S. I.
 Csinosság. Mundities, elegantia, concinnitas. Pázm. Pred. p. 739. 1165.
 Csinosúl. Mundatur, politur. Sz. D.
 Csinosulás. Sz. D.
 CSINÓD. E. kis falu, Három szék Székében.
 CSINT tesz. Facinus admittit. Sz. D.
 CSINTALAN. Tumultuosus, inquietus, turbulentus, intranquillus, inordinatus. M. A.
 Csintalankodik. Tumultuatur, euribatizat. M. A. Petulcit, curiose agit. Káldi 2. Thess. 3. 11.
 Csintalárság. Petulantia. M. A.
 Csintalanul. Petulanter, turbulente. M. A.

CSINCSÉR.

CSINCSÉR. Manica, bojae. M. A. Nyakaloda, nyak-vas. Sz. D. Bojae. CM.
 CSINCSERE. Ejus manica. Prágai p. 267. 1008.

CSING.

CSING.
 CSINGA.
 Csingál. Lapta - játékban mondatik: ne csingálj.
 CSINGASZ.
 Csingaszódik. Akaszódik.
 Belé csingaszódik. Inhaerescit.
 Reá csingaszódik. Adhaerescit.
 CSINGOLÓDik. idem. Zrinyi C. XI. Stróp. 51.

CSINNY.

CSINNY. Silentium, tranquillitas. M. A.
 Csinny-csere. Czinege' hangja.
 CSINNYAN. Tranquille, sedate. M. A.
 Csinnyan borotválj, mert meg akadsz. Sub omni lapide scorpius latet. M. A.
 CSINNYOS. Tranquillus, sedatus, pacatus. M. A.

CSIP.

CSIP, csipi. Pungit, vellicat, mordet, carpit. M. A. Az éh szunyog jobban csip. km.
 Csip - kerek. F. Vas Vben.
 Csip - szar. Res nihili.
 Be csipi. Immordet, morsu intercipit.
 El csipi. Decerpit, avellit, tollit. S. I.
 Föl csipi. Nem a' két nap csiped föl. km.
 Ki csipi. Excerptit. Ki csipte a' részét.
 Le csipi. Faludi N. A. p. 124. Demordet.
 Meg csip, meg csipi. Pungit. A' kit egyszer a' kigyó meg csip, a' gyiktul a' fél. km.
 Oda csipi. Admordet.
 CSIPDEL, csipdeli. Punctitat, vellicat.
 CSIPDEZ, csipdezi. Vellicat, vellit, pervellit. M. A. Csipdesi. CM.
 El csipdezi. Minutim avellit.
 Meg csipdezi. Compungit.
 Őszve csipdezi. Convellicat.
 Csipdezés. Vellicatio, punctitatio.
 Csipdező. Avellens, it. furunculus.
 CSIPE. Coxendix. M. A.
 Csipe - fájás. Ischias. M. A.

CSIPEDELEM. Fragmen.
 Csipedelem. Mácsik, csipdesett tézta.
 CSIPEGET, csipegeti. Morsicat, punctitat, minutim aufert.
 El csipegeti. Abmorsicat.
 CSIPELLERESZ. „A' marha itt el nem élhet, de a' birka el csipelleresz.“ (t. i. nagyon ki éggett, és kopár volt a' mező). Hallottam 1822. Aug. 27.
 CSIPERESZ. Morsicat. Hallottam 1828. Ján. 13. Izsákfán.
 CSIPESZKEDIK. Adhaeret. PP.
 Bele csipeszkezik. Hallottam 1825. Jun. 17.
 CSIPET. Fragmen. Annyi a' mennyit egyszerre csipetni. S. I.
 CSIPÉS. Vellicatus, vellicatio, punctio. M. A. CM.
 Bolha-csipés. Pulicis punctura.
 Méh-csipés. Apis punctura.
 CSIPKE. Rubus, fructus rubi. M. A. Bacca cynosbati. S. I. it. Fimbria claviculata, limbus denticulatus. PP.
 Csipke a' köntösön. Patagium. PP.
 Csipke - béka. Rubeta, buffo. Varas béka. S. I.
 Csipke - bokor. Rubus. M. A. Cynosbatus, cynorrhodon, rubus caninus. S. I.
 Csipke - bokros hely. Rubetum. M. A.
 Csipke - gomba. Spongia cynosbati. S. I.
 Csipke - gubó. idem. S. I.
 Csipke - madár. Rubetula, rutilicella. M. A.
 Csipke - mű. Faludi N. A. p. 45. Opus fimbriatum, denticulatum.
 Csipke - róza. Rosa sylvestris, cynorrhodon, coroneola. M. A.
 Csipkés. Fimbriatus, clavatus. M. A. CM.
 Csipkés. F. Sáros Vben.
 Csipkés káposzta. Brassica crispa. S. I.
 Csipkésen, lánczosan szitkozódnak. Csu-zi Tromb. p. 251.
 Csipkéz, csipkézi. Dentat.
 Meg csipkézi a' fát. Crenis incidit. PP.
 Meg csipkézi a' ruhát. Lembos adsuit. PP.
 Csipkézet. Crena. M. A. Fimbriatio.
 Faludi N. A. p. 43.
 Csipkézett. Pinnatus, dentatus, serratus. PP.
 Csipkézett köntös. Vestis patagiata. PP.
 CSIPKED, csipkedi. Carpit, vellicat. M. A.
 Csipkedés. Vellicatus, vellicatio, punctio. M. A.
 CSIPÓ. Femur. M. A. it. Pungens. CM.
 Csipő - esont. Coxa, coxendix. M. A.
 Csipő - fájás. Ischias. PP. at NC. p. 349. scribit „Csipke - fájás, csipke-fájó.“
 Csipeje. Ejus femur. Csipejére tette két kezét. Sz. D.
 Csipős. Mordax, acerbus. M. A.
 Csipős ízű. Acidulus. PP.
 Csipösít, csipösíti. Acrefacit, acidum facit, fermentat. S. I.
 Csipösödik. Acrescit, acescit. S. I.
 Csipösül. Idem. S. I.
 Csipösség. Acrimonia, acritas, acritudo mordacitas. M. A.
 CSIPPEL csoppal. Minutim, per exiguas quantitates.
 CSIPTET, csipteti. Facit adhaerere, adstringit. Két fa közé csiptették. Sz. D.
 Csiptető. Pertica aucuparia. S. I.
 Csiptető vas. Harpago. M. A.

Csüptetődik. Pázm. Kal. p. 664.
CSIPVE. Punctim. M. A. CM.

CSIP.

CSIP. Sonus avicularum.
CSIPEG. Pipit. M. A.

CSIPA.

CSIPA. Gramiae. M. A.
CSIPÁS. Lippus, lipposus, gramiosus. M. A.
Csipás és vakos ember. Tithymallus laconicus. M. A.
Csipás szemű. Pázm. Kal. p. 1087.
Csipásit, csipásítja. Lippum facit, lippitudinem caussat.
Csipásítás. Pázm. Pred. p. 1080.
Csipáskodik. Lippitur. M. A. L.
Csipáság. Lippitudo. M. A.
Csipázik. Lippit. S. I.
CSIPALAG. Csipa. Sz. D.
Csipalagos. Csipás.
Csipalagosság. Csipáság. Sz. D. Gyöngyösi 1. D. p. 140.

CSIR.

CSIR. R. Pullus animalium. S. I.
CSIRA. Germen. M. A. surculus, caulculus. PP.
Csira-bogár. Chrysomela oleracea. Erdőfőhe. S. I.
Csira-káposzta. Broccolo. S. I.
Répa-csira.
Csirág. Asparagus. S. I. Thalli, aspargi. M. A.
Csirája. Ejus germen. Csirájában el ölte a' dér. km.
Csirás. Germinosus. M. A.
Csirás vessző.
Csiráz, csirázza. Germen escindit. Csirát ki veti.
Csirázás. Répa-csirázás.
Csirázó. Répa-csirázó.
Csirázik. Germinat, germinascit, pullescit, pullulat. M. A.
Ki csirázik. Egerminat, expullulat, progemmat. M. A.
Ismét ki csirázik. Repullulat, repullescit. M. A.
Csirázás. Germinatio, germinatus. M. A.
Ki csirázás. Egerminatio. M. A.
Csiráztat, csiráztatja. Facit germinare.
Csiráztatás. Procuratio germinationis.
Csiráztató. Germinatorium.
CSIRCS. F. Sáros Vben.
CSIRI.
Csiri biri. Exilis, minutus, vilis, parvi pretii. S. I.
Csiri biri rossz emberek. Mátyás király' mondása a' Mádiakról. L. Belii Not. Hung. Tom. 2. p. 245.
CSIRIB, csirip, csiripp. Sonus passerum.
Csiribel. Fritinnit.
Ki csiribelték a' verebek.
Csirippel. Pipit, passeris instar strepit, fritinnit. M. A. Pázm. Kal. p. 1067.
CSIRIZ. Colla farinacea. PP.
Csirizel. Papat, colla farinacea glutinat. S. I. Sz. D.

CSIRKE. Pullaster, pullus gallinaceus. M. A. Régen mindéféle baromfit jelentett. Sz. D. Főtt tojásból nem sok csirke kél. km.
Csirke-béka: varas béka.

CSISZ.

CSISZ.
Csisz-ér. E. F. Kraszna Vben.
CSISZAMik. Prolabatur in lubrico loco. M. A.
Csiszamó. Pázm. Pred. p. 626.
Csiszamós. Lubricus. S. I.
Csiszamós az út. Sz. D. Via lubrica.
Csiszamóság. Lubricitas. Pázm. Pred. p. 88.
CSISZAMLIK. idem ac csiszamik. M. A. El csiszamlik. Prolabatur, lubricat.
Csiszamlás. Prolapsus in loco lubrico.
Csiszamló.
CSISZAMODik. idem ac csiszamlik. El csiszamodik. Vestigio fallitur. PP. Meg csiszamodik. Prolabatur in lubrico.
CSISZÁR. Machaeropoëus. M. A. Armorum faber, politor, samiator, samarius. PP.
Csiszár - ház. Machaeropolium. NC. p. 299.
Bor-csiszár. Gyöngyösi. 2, D. p. 649.
Ló-csiszár. Hippocomus. S. I. Sz. D.
Csiszárolja. Arma polit. „Éles pallosok nem csiszároltatnak.“ Vajda 2. K. p. 22.
CSISZLIK. Cszma - sark - bőr, mellyel a' kéreg bé borítottik belőlől. Sz. D.
CSISZOL, csiszolja. Tritat, atterit. M. A. it. Pollit, pumicat. Tisztítja. M. A. El csiszolja. Deterit, defricat.
Föl csiszolja. Atterit, perfricat.
Csiszolás. Attrimentum, attritio. M. A.
Csiszoló. Tritor. M. A.
Csiszolódik. Atteritur, deteritur, confricatur. M. A.
Hozzá csiszolódik. Affricat se alicui.

CSIT.

CSIT. Vox silentium indicentis.
CSITÁR. FF. Nógrád, és Nyitra Vben.
CSITI paté. Tumultuaria velitatio.
CSITIT, csitítja. Placat, ad silentium componit. Sz. D.
CSITKE. Sz. P. Borsod Vben.
CSITKÓ. Equuleus, equulus, mannulus, pullus equinus. M. A. L. Csikó.
CSITRI. Brevis, scissus, truncatus. S. I. Sz. D.
Csitri haj. Sz. D. Kurta haj.
CSITT patt. Tace, sile. Halgass. Sz. D.
CSITÜRKE. Linaria, ligurinus. S. I. Lásd Csicsérke, csicsörke.

CSIV.

CSIV. Siphon, tubus, calamus. M. A.
CSIVES. Tubulatus. M. A.

CSIV.

CSIV. Sonus avicularum.
CSIVOG. Pipit, pipilat. M. A. L. Csibeg.

CSIZ.

CSIZ. Fringilla spinus, acanthis. Zeisig. S. I.
Csiz. FF. Gömör, és Zemplin Vben.
Csiz-ér. Sz. P. Ung Vben.
Csiz-kút. Füz-kút. E. F. Kolos Vben.
Csiz-madár. Acredula. PP.
Csiz-víz. F. Nyitra Vben.
CSIZIK. Örül mint a' kalitkában a' csizik. km. Dug. 1. R. p. 86.
CSIZIKE. idem ac Csiz. Sz. D. S. I.

CSIZMA.

CSIZMA. Cothurnus. M. A. Calceus turcicus. PP. Ha csizmad nincs, bocskort köss. km.
Csizma-béllés. Fulmenta. PP.
Csizma - húzó. Detractor cothurnorum v. Machinula pro detrahendis cothurnis.
Csizma' sarka. Calcei talus.
Csizma' sarkát el nyomja. Calcei talum atterit. PP.
Csizma-szár. Caulis ocreae. PP. Csizma-szár a' torka. Dug. km. 2. R. p. 179. 508.
Csizma-talp. Solea. PP.
Fejellés-cszizma. Cothurni subducti.
Himes csizma: ki varrott csizma.
Kordován csizma. Cothurni e corio Cordubensi.
Piros csizma. Cothurni rubri.
Sarkantyus csizma. Cothurni calcaribus instructi.
Sárga csizma. Flavi cothurni.
Új csizma. Ifjú úr, új csizma, kedvesebb az ónál. km.
CSIZMADIA. Calcearius, cothurnarius. PP. Akkor örül a' Csizmadia, mikor fáradt Musikust lát. km.
CSIZMAZIA. idem. PP.
CSIZMÁBA esett kő. Scrupulus. PP.
CSIZMÁS. Cothurnatus. M. A.

CSÍ.

CSÍGÉR.

CSÍGÉR. Vinacium, lora, lorca, deuteria, secundarium vinum CM. M. A. Alább való csígért isznak barátságért. K. V. p. 530. Vilis amicorum annona est.

CSÍK.

CSÍK. Lampetra, poecilias, lacertus, lumbricus aquaticus. M. A. Csapja csikot a' lencsével. km.
Csík-bogár. (fölette nagy bogár, télen, mikor csikot fognak, közöttök elég találhatik) Hydrocantharus, dytiscus. S. I.
Csík-ér. Mocsár Bács Vben, Árok Bihar Vben.
Csík-mák. Cocetum. M. A.
Csík-sás. Sás' neme, mellytől az ökör, ha meg eszi, meg döglök.

Csik-szemű: apró szemű. Sz. D. Lucinus. M. A.
 Csik-tó. Sz. P. Abaúj Vben.
 CSÍKÁSZ (név). Captorflutarum. S. I.
 CSÍKÁSZ (ige). Flutas capit. S. I.
 CSIKKAN: Ficzamodik, ficzamlík. Sz. D.
 CSÍKOS. Flutas habens. it. striatus, virgatus, lineatus. Sz. D. S. I.
 Csíkos káposzta. Caules cum flutis.
 Csíkos körtvély. Sz. D. Pyrum striatum.
 Csíkos ruha. Vestis striata, Sz. D.

CSO.

CSOB.

CSOB.
 Nagy csobbal a' koporsóba hullanak. Prágai p. 796.
 CSOBA.
 Csobád (belső, külső) FF. Abaúj Vben.
 Csobád' falva. E. F. Csik Székében.
 Csobány. Culigna. M. A.
 Csobányka, csobánka. F. Pest Vben. Sz. PP. Gömör Vben. E. FF. belső Szolnok Vben.
 Csobáncz: Két fülű víz-merítő vödör.
 Csobáncz. F. Szala Vben.
 Csobai. Csobaj. F. Bihar Vben.
 CSOBOD.
 Csobod' háza. Sz. P. Veszprém Vben.
 CSOBOKA. Sz. P. Baranya Vben.
 CSOBOLYÓ. Obba. M. A. In vicinia Ságghensi dicitur. CSOBOLLÓ.

CSODA.

CSODA. Mirus, mirabilis it. miraculum.
 Lásd bővebben CSUDA.
 Ki-csoda. Quid.
 Mi-csoda. Quid.
 Mi-csodás. Qualis.

CSOH.

CSOH.
 CSOHA.
 Csohai. Csohaj. F. Bihar Vben.
 CSOHOLY. E. F. Közép Szolnok Vben. Lásd Csaholy.

CSOK.

CSOK.
 Csok-aly. F. Bihar Vben.
 CSOKMA. Sz. PP. Baranya, és Szala Vben.
 Csokmány. E. F. Kő vár Vidékében.
 CSOKONY.
 Csokonya. MV. Somogy Vben.
 Csoknya. F. Somogy Vben.
 CSOKVA. F. Borsod Vben.

CSOL.

CSOL.
 CSOLD. E. F. Kolos Vben.
 CSOLNAK. Cymba M. A. L. Csónak.
 CSOLNOK. F. Esztergom Vben.
 CSOLLYOS. Sz. P. Kis Kunságban.
 CSOLT. E. F. Kő-vár vidékében.

Csolta. Sz. P. Somogy Vben.
 Csoltó. F. Gömör Vben.

CSOM.

CSOM.
 CSOMA. Cyma, cymatis. Tavasszal a' torzsából ki növe csira. Sz. D. S. I.
 Csoma. FF. Gömör, Somogy, és Ugocsa Vben. E. Hegy felső Fejér Vben, és Csik Székében.
 Csoma' falva. E. F. Csik Székében.
 Csoma' fája. E. F. Doboka Vben.
 Csoma' háza (rectius Czoma' háza). F. Vas Vben.
 Csoma-köz. F. Szatmár Vben.
 Csomád. F. Pest Vben.
 Csomány.
 Csomány' falva, Csomán' falva. F. Maros Vben.
 CSOMB.
 Csombár.
 Csombárd. F. Somogy Vben.
 Csombol, csombolja (mint gombol, gombolja). Nodat.
 Csombólék. Sarcina, bulga, fascis, fasciculus. Sz. D. S. I.
 Csombolga: kötözget, takargat. Sz. D.
 Csombolit, csombolítja. idem.
 Csomboly.
 Csombolyodik (mint gombolodik). Nodatur, in nodos contrahitur.
 Őszve csombolyodnak a' hernyók a' hidegben. Sz. D.
 Csombor. Pulegium. M. A.
 Csombord. E. F. alsó Fejér Vben.
 Csombók. Nodus. Sz. D.
 Csombókot köt. Sz. D.
 Csombókol, csombókolja. Nodat. Sz. D.
 Csombóklík. Nodatur. Sz. D.
 Őszve csombóklík: őszve csombolyodik. Sz. D.
 CSOMONY.
 Csomonya. F. Bereg Vben.
 CSOMOR. Ranunculus scleratus. S. I.
 Csomorika. idem. Sz. D.
 Csomorka.
 Csomorkány. Sz. P. Csongrád Vben.
 Csomorta.
 Csomortány. E. FF. Csik és Háromszék Székében.
 CSOMOSZ.
 Csomoszol, csomoszolja. Frangit, quassat. Sz. D. Czomoszolja a' szőlőt a' kádban.
 Csomoszló fa. Törő fa, zúzó fa, mint a' szőlős kádban. Sz. D. S. I.
 CSOMOTA. Corymbus. M. A.
 CSOMÓ. Nodus, tuber, it. fasciculus. Káknán csomót keres. Nodum in scirpo quaerit. M. A. CM.
 Csomó-dobány. Fasciculus foliorum nicotianae herbae. Sz. D.
 Csomó-levél. Fasciculus literarum. PP.
 Csomó-veszsző. Fasciculus virgarum. PP.
 Csomó-virág. Fasciculus florum. S. I.
 * Egy csomó. Fasciculus. S. K.
 Fa-csomó. Tuber. S. K.
 Takács-csomó. Textorius nodus. S. K.
 Csomóban. In fasciculo.
 Egy csomóban. Junctim, in uno fasciculo.
 Csomója. Ejus nodus. Meg kötötte a' csomóját. km. Okosan, eszesen cselekedett.

Csomójit meg oldja. Enodat. M. A.
 Gordiusz' csomója. Nodus Gordius.
 Csomózik. In tuberculos abiit. Sz. D.
 Csomólék, csombólék. S. I.
 Csomós. Nodosus. M. A.
 Csomós bot. Faludi T. É. p. 149.
 Csomós gyökér. Radix bulbosa. M. A.
 Csomós hát. Gibbus, gibber. S. I.
 Csomos hátú. Gibbosus, gibberosus. S. I. Pupos hátú.
 Csomósít, csomósítja. Nodat. V r a n c s i c s.
 Csomósodik. Tuberat. Föl pöffed. M. A.
 Csomósság. Nodositas. M. A.
 Csomótalan. Enodis. M. A. L. Görcesten. S. I. Nem mind káka, a' mi csomótlan. km. Dug. 1. R. p. 84.
 Csomózik. Nodatur, tuberat.
 Meg csomózik. Extuberat, extumet. M. A.
 Csomózat. Tuberamentum.
 Csomóz, csomózza. Nodat, connodat. M. A.
 Csomózás. Nodatio, extuberatio. M. A.

CSONG.

CSONG.
 CSONGVA. E. F. alsó Fejér Vben.
 Csongova (kis, nagy). FF. Ugocsa Vben.

CSONGRÁD.

CSONGRÁD. M. V. Csongrád Vben.
 Csongrád Vármegye. Comitatus Csongrádiensis.

CSONK.

CSONK.
 CSONKA. Mancus, mutilus. M. A.
 Csonka bonka. Mutilatus. M. A.
 Csonka bonkán. Mutilate. Pázm. Kal. p. 791.
 Csonka csőtörtők. Prima dies Jovis in Quadragesima.
 Csonka fog, csontorka. Dens mutilatus. PP.
 Csonka hegy. Kis falu Szala Vben.
 Csonka hét. Septimana, cujus postremi dies in Quadragesimam incidunt.
 Csonka kéz. Manus truncata. Sz. D.
 Csonka makkra készült gomb-kötőmunka VVL.
 Csonka Mind-szent. F. Baranya Vben.
 Csonka nyomorék. Faludi N. A. p. 216.
 Csonka Papi. F. Bereg Vben.
 Csonka Tebe. Sz. P. Pest Vben.
 Csonka torony. Szirmai Parab. p. 79.
 Csonka vár. E. omlott vár Három szék székében.
 Csonkaság.
 Csonkán. Mance. S. I.
 Csonkás. Submancus, submutilus.
 Csonkás. Sz. P. Vas Vben.
 Csonkásít, csonkásítja. Mutilat. M. A.
 Csonkásítás. Mutilatio. M. A.
 Csonkásított. Mutilatus, truncatus. M. A.
 Csonkáz, csonkázza. Pampinat, truncat.
 Csonkázza a' szőlőt. Sz. D.
 Le csonkálták a' fát. Sz. D.
 CSONKÍT, csonkítja. Mutilat, truncat. M. A.
 El csonkítja.

Meg csonkítja. Demutilat, emaciat, di-struncat, decacuminat. M. A. Truncat. CM. Meg csonkították a' kereskedést. Sz. D.

Csonkítás. Mutilatio. M. A.
Meg csonkítás. Detruncatio, mutilatio. M. A.

Csonkított. Truncus, truncatus, mutilatus. M. A.

CSONKÚL. Mutilatur, truncatur. M. A.
Meg csonkúl. Faludi N. E. p. 82. U. E. 1. R. p. 41.

Csonkultt.
El csonkultt. El nyomorodott. Sz. D.

CSONT.

CSONT. Os, ossis. M. A. Csont van a' hasában. km.

Csont-állvány. Sceletum. Sz. D. S. I.

Csont-daganat. Tophus. S. I.

Csont-esztergáros. Csutorás. Cornuarius, cornarius. PP.

Csont-fa. Virga sanguinea. Hartriegel. S. I.

Csont' falva. Sz. P. Nógrád Vben.

Csont-fene. Caries ossis. Beinfrass. S. I.

Csont-forrasztó fű. Chamaecistus. S. I.

Csont-forrasztó kő. Osteocolla. Molnár János.

Csont-hártya. Periosteum. S. I.

Csont-ház. Ossuaria, ossuarium, ossarium. S. I.

Csont-kalamáris. Corneum atramentarium. PP.

Csont-műves. Tornator. S. I.

Csont-növés. Exostosis. S. I.

Csont-por. Os pulverizatum.

Csont-rágás. Fogas ebnek való a' csont-rágás. km.

Csont-rontó. Ossifragus. M. A. L.

Csont-szedés. Ossilegium. M. A. L.

Csont-szedő. Ossilegus. M. A.

Csont-szedő vas. Sz. D.

Csont-tetem. Sz. D.

Csont-törés. Catagma. Beinbruch. S. I.

Csont-törő. Ossifragus. S. I.

Csont-váz. Sceletum. Sz. D.

Csont-velő. Medulla ossis.

Csont-veszés. Caries ossis, spina ventosa. S. I.

* Boka-csont. Talus. S. K.

Csipő-csont. Coxa, coxendix. M. A.

Eb-csont bé heged. km.

Elefánt-csont. Ebur. S. K.

Forgó csont. Coxa, coxendix. NC. p. 189.

Hal-csont. Testus, os sepiac. S. K.

Kar-csont. Szeredai B. 1. R. p. 29.

Mezítelen csont. Meztelen csonton veszednek. km.

Oldal-csont. Costa. S. K. Oldal-borda.

Szár-csont. Fibula, fibia cruris. S. K.

Velős csont. Os habens medullam.

CSONTA.

Csonta' háza. F. Bihar Vben.

CSONTALAN. Exos. M. A.

CSONTI. Osseus. M. A.

CSONTJA. Ejus os. Csak a' csontja's bőre vagyon. Vix ossibus haeret. M. A.

CSONTON. Nehezen alkuszik meg két eb egy csonton. km.

Csontonként. Ossiculatim. M. A.

CSONTOS. Ossatus, ossosus, osseus. S. I.

Csontos' falva. F. Abauj, Sz. P. Zemplin Vben.

Csontos velős. Sz. D.

Csontosodik. Roboratur, fortescit. Sz. D. S. I.

Csontosúl. Idem.

CSOP.

CSOP.

Csop' telke. E. F. belső Szolnok Vben.

CSOPA. E. F. Küküllő Vben.

Csopa Szent György. E. F. Torda Vben.

Csopak. F. Szala Vben.

Csopákás kenyér. Sűrű bélű, tömött szalonnás kenyér. L. A' kenyérsütésről Tud. Gyűjt. VI. kötet 1817.

CSOPOR. Urceus. M. A. L. Csupor.

CSOPORT. Gleba. M. A.

Csoport-gyülekezet. Manipulus, congregatio. M. A.

Egy csoport katona. Sz. D. Turma militum.

Ércz-csoport. Stiffa. Sz. D.

Csoportonként. Catteratim, gregatim, turmatim. S. I.

Csoportos. Scaber, glebosus. M. A. it. cumulatius, copiosus. S. I.

Csoportos tagadás. Faludi T. É. p. 261. Repetita negatio.

Csoportos út. Via scabra, salebrosa. Ha útnak indultál, törd a' hol csoportos. km.

Csoportosan. Catteratim, turmatim. Sz. D. S. I.

Csoportositja. Geidler. H. Oktat. p. 29.

Csoportosodik. Congregatur, convenit, coit in manipulum, it. Cumulatur, coacervatur. S. I.

Csoportosság. Scabredo. M. A.

Csoportosúl. idem. S. I.

Csoportozik. idem. Pázm. Pred. p. 294. Föl csoportozik a' föld. Sz. D.

Őszve csoportoztak. Sz. D. Őszve csoportozott a' sok nép. Faludi T. É. p. 18.

Őszve csoportozott ítéletek. Faludi E. M. p. 244.

Csoportozás. Cumulatio, coacervatio.

Csoportozva járnak, jönnek. Sz. D. Turmatim incedunt.

CSOPPAL.

Csippel csoppal. Minutim.

CSOR.

CSOR.

CSORDA. Grex, armentum. M. A. Derék dolog: három tehén, egy csorda. km.

Csorda. F. Krassó Vben.

Csorda-pásztor. Armentarius. M. A.

Csordabeli. Congrex. M. A.

Csordai. Gregarius, gregalis, armentalis. M. A.

Csordánként. Gregatim. M. A.

Csordás. Armentarius, pastor gregis. Bellius Not. Hung. Tom. 3. p. 20.

Csordás - körtvély. Pignoli.

Ökör-csordás. Boarius.

Tehén-csordás. Pastor vaccarum.

CSORGÓ. Hegy Sáros Vben.

CSORMÁN.

Csormán-fa. S. I.

Csormán-fű. Tormentilla. S. I.

CSORMOLY, csormolya. Gaz-fű a' gabonában, mellynek a' magva a' kenyeret igen feketíti. Csörmölye Sz. D. S. I. Melandryum, melampyron, myagros. PP.

Csormolyás búza: üszögös búza.

Csormolyás kenyér. Sz. D.

CSORON.

Csoron' földje. F. Szala Vben.

Csorna (csorona?) MV. Soprony Vben. Telek Pest Vben.

Csornok. Porticus, theatrum. M. A. Scribit etiam „Csarnok, ex csarnak.“

Csornok. F. Nyitra Vben.

CSORVA. Homok. Sz. D. Saburra. S. I.

Csorvás. Sz. P. Békés Vben.

CSORB.

CSORB.

CSORBA. Edentulus it. Lacuna. M. A. it. Crena, hiatus. S. I.

Csorba. Turcice significat Jusculum garo, et visco simile. Vide Bocatii Epistol. de sua Legatione ad Steph. Bocskai anno 1605. suscepta apud Belium Appar. p. 326.

Csorba. F. Liptó Vben. Sz. PP. Nagy Kunságban, és Csongrád Vben.

Csorba fog. Dens mutilatus. PP.

Csorba fogu. Dentes mutilatos habens.

Csorbaság. Hiatus, defectuositas.

Csorbája. Faludi Sz. E. p. 113.

Csorbás. Mutilatus.

Csorbásítja. Sz. D. Mutilat.

Csorbát ejtett, hagyott rajta. Sz. D.

CSORBAKA. Lactuca leporina. M. A.

CSORBÍT, csorbítja. Hebetat, hiantem, defectuosum reddit. Sz. D.

Meg csorbítja. Sz. D.

CSORBÚL. Defectuosus fit, mutilatur, parte quapiam truncatur.

Ki csorbult az éle. Sz. D.

Meg csorbultt reménysege. Sz. D. Spfrustratus.

CSOROSZLYA.

CSOROSZLYA. Lemez-vas. Culter praecisorius in aratro. PP. Vargához viszi a' csoroszlyát élesíteni. km.

Vén csoroszlya. Vén szatyor, vén aszszony. Sz. D.

CSOSZ.

CSOSZ. (név) Sonus leni cum strepitu gradientis.

CSOSZ (ige) csoszja, csoszsa. Faludi N. A. p. 69. Csoszsz elé szilva-lé, téged is meg borsolnak. km.

CSOSZOG. Leniter strepando ambulat. Himfi 2. R. p. 91.

Csoszogás. Ambulatio cum leni strepitu.

Csoszogó.

Csoszogva.

CSOSZTAT. Facit, ut leniter strepat, lenem strepitum edit.

CSÓ.

CSÓ.

CSÓ.

Csó' falva. E. F. Háromszék Székében.
Nemes Csó (FF. Vas Vben.
Pusztá Csó (

CSÓDDIK.

Ki csóddik. Excidit, elabitur.

C ÓR, csórja. Torquet, agitat. Vess az
ebnek, csórja a' farkát. km. L. csavar.
Csórál, csórálja. idem. Ne csóráld mó-
ráld, mondd ki igazán. km.

Csórás, csavarás.

Csóri móri.

Csóró. Agitans, torquens. Csavaró.

CSÓSZT, csószlja. Sinit labi, cadere,
lubricare.

Ki csószlja. Sinit elabi, excidere.

CSÓVA. Signum. PP. Lengő, inogó pózna,
tilalom - jel p. o. a' réten, v. ijesztő
váz a' kertekben. Ki tenni, föl ütni
a' csóvát. Sz. D. A' hol a' csóva,
ott a' tilalmas. km. Dug. 1. R. p. 298.

Csóvál, csóválja. Agitat, movet, motat,
quatit, vibrat. M. A. A' ki csóválja
róka' farkát, nem kerüli el a' csá-
vát. km.

Csóválás. Agitatio, commotio. M. A.
Fej-csóválás. Agitatio capitis. Sz. D.
Csóváz, csóvázza. Designat. Sz. D.
Ki csóvázza. Ki csóvázta a' rétet. Sz. D.
Meg csóvázza. Sz. D.

CSÖCS.

CSÖCS. Dajka - szó.

CSÖCSA.

Csócsál. Pappat. Pépet eszik. S. I.

CSÖCSI fiam anyádat, apádat. Sz. D.

CSÓF.

CSÓF. Hegy Bihar Vben.

CSÓK.

CSÓK. Osculum, svavium, basium. M. A.
Karcu ruha a' csók. km.

Galamb - csók. Osculum columbinum.
Judás - csók. Lethale mulsum. K. V.
p. 271.

CSÓKJA. Ejus osculum. Jobb a' szerető-
nek sebe, mint gyűlölnék a' csókja.
km.

CSÓKOL, csókolja. Svaviatur, osculatur,
exosculatur, basiat. M. A.

Meg csókolja. Exosculatur, deoscula-
tur. M. A.

Öszve csókolja.

Viszsa csókolja. Reosculatur.
Csókolás. Osculatio, exosculatio, svavi-
atio. M. A.

Kéz - csókolás. Osculum manuum.

Láb - csókolás. Osculum pedum.

Meg csókolás. Exosculatio. M. A.

Csókolgat, csókolgatja. Dissvaviatur. M. A.
Meg csókolgatja. Desvaviat, basiat.
M. A. CM.

Csókolgatás. Pázm. Pred. p. 1126.

Csókolkodik. Dissvaviatur. S. I.

Csókolkozik. idem. S. I.

Csókoló. Osculans.

Csókolódik. Identidem osculatur.

CSÓKOS. Osculo junctus.

Csókos üdvözet. Salutatio osculo juncta.

CSÓKA.

CSÓKA. Monedula, gracus. M. A. Hiában
fürdik a' csóka, nem leszsz hattyu
belőle. km.

Csóka. MV. Torontál Vben. E. F. Ma-
ros Székében.

Csóka' falva, aliis: Csók' falva. E. F.
Maros Székében.

Csóka - fiak. Pulli monedularum

Csóka - fő. Sz. P. Tolna Vben.

Csóka-hegy. Hegy Fejér Vben.

Csóka - kö. F. Fejér Vben. Major Vas
Vben. Sz. P. Somogy Vben.

Csóka - szemű. Caesius. Kék szemű,
macska - szemű. S. I.

Csóka - toll. Pluma monedulae.

CSÓKÁS. Monedulis abundans.

Csókás. Sz. PP. Csanád Vben. és N.
Kunságban.

CSÓNAK.

CSÓNAK, csólnak, csólnak. Cymba. M.
A. Scapha. CM.

Csólnok. F. Esztergom Vben.

Csólnak' orra. Pázm. Pred. p. 989.

CSÓNAKOS, csólnakos. E. F. Hunyad Vben.

CSÓR.

CSÓR. FF. Fejér és Nógrád Vben.

CSÓRI. Csóriensis. „Csóri csuka, nincsen
májja“ azt mondá egykor Mátyás Ki-
rály' szakácsa, mikor a' csuka' májját
föl nem adta a' Palotai udvarban,
erre Mátyás meg boszonkóván azt
felelé viszza: „Palotai pálcza, nin-
csen' száma.“

CSÓRÉ. Nudus v. calvus, depilis v. cer-
tus cibus. Sz. D. S. I.

Csóréárpa. Hordeum glabrum. Meztelen
árpa. S. I.

Csóri. Savó - leves. Sz. D. Ordas leves.
Jusculum ex caseo cocto, sive secun-
dario; aliis Tyrosis dicitur. L. Benkö
Transylvania P. 1. p. 402.

CSÓT.

CSÓT. F. Veszprém Vben.

Csót' fa. Sz. P. Posony Vben.

CSÓTA.

Csótán. Blatta. Schabe. Tarokan. S. I.
Fekete bogár, olyan mint a' tücsök,
de laposabb és hosszabb farú. Sz.

D. Konyhán szokott tartózkodni.

Csótár. Dorsuale. S. I. Czafrang, gazdag,
ékes csótárt visel a' lova. Sz. D.

Csótár. idem. Pázm. Pred. p. 413.

Csótáros: czafrangos.

Csótáros ló. Sz. D.

CSÓTOLOG. Circumit. „Mind addig csó-
tologtam, még bé mentem.“ Hallot-
tam 1846. Aug. 16.

CSÖ.

CSÖB.

CSÖB.

CSÖBÖR. Medimnus, amphora, tina. M. A.
A' csöbörbül vödörbe szállott. km.

Csőbör - hordó. Amphorarius. M. A.

Csőbör - rúd. Phalanga, baculus gesta-
torius. M. A.

Csőbörrel szunyognak vérét nem ve-
hetni. km.

Csőbrös. Csöbör - hordó.

CSÖCS.

CSÖCS. Uber, mamma, ruma. M. A.

Csőcs - bimbó. Papilla. M. A.

Csőcs - bimbós. Papillatus. M. A.

Csőcs - emő gyermek. Infans, lactens.
M. A. CM.

Csőcs - emő gyermekség. Infantia. M. A.
Csőcs - emősség. idem. Biró Márton Mi-
cae p. 94.

Csőcs' fájdalma. Trichiasis. M. A.

Csőcs - fődél. Mammillare. M. A. CM.

Csőcs - has. Ruma, rumen, rumis, su-
men, sugimen. S. I.

Csőcs - képtű. Mammiformis. S. I.

Csőcs - körtvély. Hoszszú szárú körtvély.
Pyrum pomponianum, mammosum. S.

I. Szalában is bőven terem. Vettem
illyent 1825. Aug. 13.

Csőcs - szopó. Lactens. M. A. Subru-
mus. CM.

Csőcs - szoptató. Lactans. M. A.

Csőcs - takaró. Mammillare, pectorale. S. I.

Csőcs - tej. Lac muliebre. S. I.

CSÖCSE. Ejus mamma.

CSÖCSETLEN. Arumnus. S. I.

Csőcsetlen aszszonyok. Amazonas. M. A.

CSÖCSKE. Sz. P. Tolna Vben.

CSÖCSÖGET, csöcsögeti. Lactat. Káldi
Ecl. 30. 9.

CSÖCSÖRÉSZ.

CSÖCSÖS. Mammatus, mammosus. M. A.

Csőcsös hasa a' disznónak. Sumen. M. A.

CSÖCSÖT. Lactat, ubera praebet. PP.

CSÖCSÖZ, csöcsözi. Mammis contret-
ctat. S. I.

Csőcsözés. Mammarum contrectatio. M. A.

CSÖCSÖTÜL el választja. Ablactat. M. A.

Csőcsötül el választott. Ablactatus. PP.

Csőcsötül el válttt. Infans ablactatus. S. I.

CSÖCSÜ.

Kecske - csöcsü szőlő. Uva bumastos. M. A.

Leány - csöcsü alma. Malum orchomasti-
cum. M. A.

Sok csöcsü. Multimamma, polymastos.

CSÖD.

CSÖD. Astragalus. PP. M. A. Csüd: apró
gömbölyű csont kezekben, és láb-
bakban. Sz. D.

CSÖDE (Belső, külső). F. Szala Vben.

CSÖG.

CSÖG. Nodus. Sz. D. S. I.

Csőg. E. F. közép Szolnok Vben.

Csőg bög.

CSÖGLE, F. Veszprém Vben.
 CSÖGMO. F. Bihar Vben.
 CSÖGÖS. Nodosus. Bogos. Sz. D. S. I.
 Csögös bögös. Sz. D.

CSÖK.

CSÖK. Kovász, savanyító, élesztő. Sz. D.
 CSÖKKEN. Impingit, labescit, haesitat,
 titubat. M. A. L. CSÜKKEN.

Meg csökken. Labascit, corruit, im-
 pingit. M. A.

Csökkenés. Haesitantia, lapsio, tituba-
 tio. M. A.

CSÖKÖLY. F. Somogy Vben.
 CSÖKÖNY.

Csökönyös.

Csökönyös ló. Equus protervus, perti-
 nax, refractarius v. qui cito terre-
 fit. S. I.

CSÖKÖS. Habens fermentum, cum fer-
 mento factus.

Csökös czipó: czökös czipó. Sz. D.

CSÖL.

CSÖL.

CSÖLESZTŐ. F. Posony Vben. g. Kledern.
 CSÖLLE (alsó, felső). FF. Posony Vben.
 CSÖLÖNK. Crepitaculum. Vajda K. É. 1.
 K. p. 571.

Csölönköz. Crepitat, strepitat.
 Ne csölönközz.

Csölönközés. Crepitatio.

CSÖM.

CSÖM.

CSÖMBÖLYÉK: csombolyék. Sz. D.
 Csömbolyékésedik. L. Fejér a' fa - neve-
 lésről. p. 60.

CSÖMÉNY. E. F. belső Szolnok Vben.
 Csöményd, csöménd. F. Somogy Vben.

CSÖMÖD.

Csömöd-ér. Sz. P. Szala Vben.

CSÖMÖG. Sz. P. Bihar Vben.

CSÖMÖR. Nausea. M. A. Fastidium cibi.
 PP.

Csömör-hozó. Nauseosus. CM.

Csömör-üző fű. Helleborus. S. I.

Csömör. F. Pest Vben.

Csömörlik. Nauseat. M. A. CM.

Meg csömörlik. Pázm. Pred. p. 315. Nau-
 seat, nausea laborat. PP.

Csömörlés. Nauseatio, nauseatus. M. A.

Csömöröl. Nauseator. M. A.

Csömöröl. E. F. Doboka Vben.

Csömörlés. Nauseosus. M. A.

CSÖMPÖLY.

Csömpölyödik.

Öszve csömpölyödik. Conglobatur, con-
 jurat, colligitur, conspirat. M. A.

Öszve csömpölyödött. Catervarius. CM.

CSÖMÖGE.

CSÖMÖGE. Cupediae, bellaria. M. A. L.
 Csemege.

CSÖMÖLET.

CSÖMÖLET. Cymatilis. M. A. L. Cse-
 melet.

Habos csömölet. Undulata. M. A.

Csömöllyet ruha. Vestis cymatilis. NC.
 p. 445.

CSÖMÖLYÉT. Pannus camelinus, cili-
 cius. PP.

CSÖMÖTE.

CSÖMÖTE. Germen. M. A. L. Csemete.
 Csömöte. (Kis, nagy) FF. Vas Vben.

CSÖN.

CSÖN.

CSÖND. Tranquillitas, silentium. S. I.
 Csönd-szerető. Amans tranquillitatis.

Csönddel. Pacifice, tranquille. Faludi E.
 M. p. 133.

Csönderít: csapint, legyint. Sz. D. Leni-
 ter ferit, leviter percussit. S. I.

Csöndes, csöndesz. Tranquillus, pacatus,
 requietus, sedatus, placidus, secu-
 rus. M. A.

Csöndes elme. Sz. D. Mens placida,
 sedata.

Csöndes eső. Lenis pluvia.

Csöndes háború. Bellum amicum. Te se
 bánt, én se bántlak.

Csöndes idő. Tranquilla tempestas.
 Könnyű csöndes udön kormányt tar-
 tani. In tranquillo quilibet gubernator
 est. M. A.

Csöndes szelidség. Faludi E. M. p. 238.
 Csöndes szívű. Aequanimus, aequani-
 mis. M. A.

Csöndesedik. Tranquillatur, silescit, con-
 quiescit. M. A.

El csöndesedik, el csendesedik. Tran-
 quillatur, pacatur. M. A.

Le csöndesedik. Sedatur, considet, com-
 placatur. M. A.

Meg csöndesedik. Pázm. Pred. p. 989.
 Requiescit. M. A.

Csöndesedés. Tranquillitas, tranquillatio.
 M. A.

Csöndesedett. Placatus, sedatus.

Csöndesen. Tranquillate, placate, sedate,
 pacate. M. A.

Csöndesít, csöndesíti. Sedat, tranquillat,
 placat, commulcet, compescit. M. A.

El csöndesíti, el csendeszíti. Consopit,
 sedat, tranquillat. M. A.

Le csöndesíti, le csendeszíti. Sedat,
 complacat. M. A.

Meg csöndesíti, meg csendeszíti. Tran-
 quillat, pacat, sedat. M. A.

Csöndesítés. Sedatio, tranquillatio. M. A.

El csendeszítés. Idem. M. A.

Le csendeszítés. Sedatio, complacatio.
 M. A.

Csöndesítetlen. Insedatus. M. A.

Csöndesíthetetlen. Insedabilis. M. A.

Csöndesíthető. Placabilis, sedabilis. M. A.
 Le csöndesíthető. Placabilis. CM.

Csöndesítő. Pacator, tranquillans. M. A.
 Le csendeszítő. Complatanator, tranquil-
 lans, sedans, complacator. M. A.

Csöndesítő szerek. Paregorica.

Csöndesség. Tranquillitas, silentium, re-
 quies. M. A. Nagy a' csöndesség mint

Nagy pénteken a' mézszárszékben. km.

Csöndesül. Sedatur, placatur.

El csendeszül. Tranquillatur, paca-
 tur. M. A.

Csöndetlen. Inquietus. S. I.

Csöndetlen erkölcs. Faludi E. M. p. 238.

Csöndetlen idő. Kalend. 1742. p. 6.

Csöndít, csöndíti. Tinnire facit. M. A.

Ki csöndíti. Ki kell csöndíteni a' ha-
 lotlat.

Meg csöndíti. Intonat, pulsat. M. A.

Csöndítés. Tinnitus. M. A.

Csöndül. Tinnit. M. A.

Meg csöndül. Tinnit. M. A. Meg csön-
 dültt a' füle. Káldi 1. Reg. 3. 11.

Csöndülés. Tinnitus. M. A.

CSÖNG, csönög. Tinnit, tintinnit, reso-
 nat. M. A.

Csönög pönög.

Csönge. F. Vas Vben.

Csönget, csöngeti. Tintinnabulum pul-
 sat. M. A.

Bé csöngeti. Campanula dat signum ut
 intret.

Csöngetés. Pulsatio tintinnabuli.

Csöngető. Tintinnans. it. Tintinnabulum.

Csöngetyű. Tintinnabulum. CM. M. A.
 Pázm. Pred. p. 1238.

Csöngetyű a' malomban, mikor ki fogy
 a' garatból. Molarium crepitaculum
 lingula infundibuli, bractea mola-
 ris. PP.

Csöngecs. Tinnitus, tinnimentum. M. A.

Csöngecs böngés. Clangor, tinnitus. S. I.

Csönög. Resonabilis, resonus, tinniculus.
 M. A.

Csönög. Taréj a' sarkantyún, v. vas ka-
 rika a' tengelyen. Sz. D.

Csönögő fű. Hypericum, perforata. M. A.

Csönögő pöngő. Faludi T. É. p. 262.

Csönögő virág. Faludi E. M. p. 20.

Csönögöd. Sz. P. Pest Vben.

CSÖNK. F. Posony Vben.

CSÖP.

CSÖP. Stilla, gutta. M. A. Sok csöpből
 nagy eső válik. km.

Csöp-gyöngy. Stalagmium. Csöp - forma
 gyöngy. S. I.

Csöp-hely. Stillicidium. Csöpögés' helye.
 S. I.

Csöp-kő. Stalactites. Tropfstein. S. I.

Csöp-rend. Telek Somogy Vben.

Csöp' telke. E. F. belső Szolnok Vben.

Csöp-víz. Gutta aquae. Olyan hasonló
 hozzá, mint egy csöp-víz a' másik-
 hoz. km.

* Egy csöp. Una gutta. Egy csöpöt sem
 Ne guttam quidem. M. A.

Köny-csöp. Lacryma.

Vér-csöp. Gutta sangvinis.

CSÖPINCZ. F. Vas Vben.

CSÖPJE. Ejus gutta.

CSÖPNYI. In quantitate guttae.

Csöpnyi gyönyörűség. Faludi Sz. E. p. 42.

Csöpnyire.

Egy csöpnyire. Tasi Gáspár.

CSÖPÖG. Stillat. M. A. Ha nem csurog,
 csöpög. km.

Bé csöpög. Transtillat.

Ki csöpög. Extillat. M. A.

Le csöpög. Destillat, distillat. M. A.

Reá csöpög.

Csöpögögel. Paullatim stillat.

Csöpöget, csöpögeti. Stillat, destillat. M. A.
 Ki csöpögeti. Exstillare facit. M. A.
 Csöpögetett. Stillatus, destillatus. M. A.
 Csöpögetett színű. Guttatus, stillatus. M. A.
 Csöpögetés. Destillatio. M. A.
 Bele csöpögetés. Instillatio. M. A.
 Csöpögető. Stillans. M. A.
 Csöpögés. Stillatio, stillicidium, distillatio. M. A.
 Ki csöpögés. Exstillatio. M. A.
 Le csöpögés. Distillatio. M. A.
 Csöpögéses. Stillatitius. M. A.
 Csöpögő. Guttans, stillans. M. A.
 Csöpögő eszterha' allya. Stillicidium. M. A.
 Csöpögő szemű. Lippus, lippus. M. A.
 Csöpögött. Stillatus. M. A.
 Csöpögött, csöpögötti. Guttatim fundit.
 Által csöpögötti. Guttatim transfundit.
 Belé csöpögötti. Instillat. M. A.
 Csöpögöttés. Destillatio. Molnár Fizika.
 CSÖPÖNKENT. Guttatim. M. A.
 CSÖPÖNY (alsó, felső, közép). FF. Posony Vben.
 CSÖPÖR.
 Csöpörödik. Corrugatur, rugas contrahit. M. A.
 Öszve csöpörödik. Corrugatur.
 Csöpörödött. Corrugatus, decrepitus. M. A. Prágai p. 815.
 Csöpörödés.
 Ágyék-föl-csöpörödés. Intertrigo. CM.
 Csöpörög (mint szemereg). Guttatim cadit.
 Csöpörgés.
 Csöpörgő eső: szemergő eső.
 Csöpördék: apróság. Sz. D.
 Csöpörny. Sz. P. Somogy Vben.
 Csöpörő: apró, apróság. Sz. D. S. I.
 Apró csöpörű. Vajda 3. K. p. 511.
 CSÖPPED.
 Csöppedék. Guttula. M. A.
 Csöppedékes. Guttulosus, maculosus.
 CSÖPPEN. Stillat, cadit guttatim. Ha nem csurran, csöppen. km.
 El csöppen. Az aranyból is el csöppen. km.
 Ki csöppen. Olly irigy szemmel nézte, majd ki csöppent a' vér a' szeméből. km.
 Csöppenés. Casus guttae.
 Csöppenet. Stillicidium. S. I.
 Csöppent, csöppenti. Facit, ut gutta cadat.
 El csöppenti. Faludi N. E. p. 34.
 Ki csöppenti. Facit, ut gutta excidat, exstillet.
 Reá csöppenti. Reá csöppentette a' téntát.
 Csöppentés. Pázm. Pred. p. 730.
 Csöppentett vér. Ollyan piros, mint a' csöppentett vér. km.

CSÖPÜ.

CSÖPÜ, csöpü. Stupa, linum. M. A. A' lenne alá való része. C. M.
 Csöpü-tűz. Pázm. Pred. p. 1145.
 CSÖPÜBÜL való. Stupens.
 Csöpübül tekertt fonál. Tomex, tomix, tomice. M. A.
 CSÖPÜL, csöpüli. Deprimit, decutit, prosternit, conculcat. Pázm. Pred. p. 678.
 Le csöpüli. Pázm. Kal. p. 683. Pred. p. 222. Deprimit, deculcat, prosternit. M. A.
 CSÖPÜS. Stuparius. M. A.

CSÖR.

CSÖR. Sonus rei strepentis.
 CSÖRCS.
 Csörcae. R. Inauris. S. I.
 Csörcső. R. idem. S. I.
 CSÖRD.
 Csördít, csördíti. Facit strepere. Biró Márton Micae p. 188.
 Meg csördíti.
 Csördül. Constrepit. M. A.
 Meg csördül. Pázm. Pred. in praef. p. XX.
 Csördül a' koczka. Faludi N. E. p. 49.
 Csördülés. Strepitus. M. A.
 Fa - levél' csördülése. Pázm. Kal. p. 5. Pred. p. 590.
 CSÖRG. csörög. Strepit. Csörög a' szarka, vendég jön. km.
 Csörge. Cremium lardi. M. A.
 Csörgés. Cremium lardi habens.
 Csörgés gombóc.
 Csörgés szalonna. Faludi E. M. p. 72.
 Csörgedez. Faludi E. M. p. 77. Susurrat. CM.
 Csörgedezet. Murmur. CM.
 Csörget, csörgeti. Pázm. Kal. p. 433.
 Csörgeteg. Flumentum, rivulus streperus. M. A.
 Csörgetés. Strepitatio.
 Csörgető. Strepens, it. Crotalum, crepitaculum.
 Csörgettyű, csörgettyű. idem. S. I.
 Csörgés. Strepitus.
 Csörgés börgés. Gyöngyösi 2. D. p. 92.
 Fegyver - csörgés. Sz. D. Strepitus armorum.
 Csörgő. Streperus.
 Csörgő. R. Szarka. Pica.
 Csörgő. Sz. P. Zemplin Vben.
 Csörgő csattogó hintó. Faludi N. E. p. 160. T. E. p. 279.
 Csörgő kigyó. Crotalus. S. K.
 Csörgő korszó.
 Csörgő pálcza. Játék' neme.
 Csörgő pálczást játszik.
 Csörgő rézce. Anas strepera. Faludi E. M. p. 238.
 Csörgő réz. Rauschgold. S. I.
 Csörgő szerek. Crepundia.
 Csörgős. Crepitans.
 Csörgős korszó. Amphora crepitaculis provisiva.
 Csörgős szán. Traha crepitaculis provisiva.
 CSÖRNÖCZ. Árok Vas Vben.
 CSÖRÖL, csöröli, csörli: fonalat a' tekerőrül csökre veszi. Sz. D.
 Föl csörli a' fonalat. Sz. D.
 Csörlés.
 Csörló. Girgillus. PP.
 CSÖRÖMPÖL. Strepit, strepitum facit. S. I.
 CSÖRÖTNEK. F. Vas Vben.
 CSÖRREN. Repentinum strepitum facit. Meg csörrent.
 CSÖRTET, csörteti. Facit, ut strepat. Csörteteti.
 Kardját csörteti. Gladio strepitum excitat.
 CSÖRTÖL, csörtölöz: fegyvert egybe veri. Sz. D. Concutit arma.
 Csörtölözés. Sz. D. Armorum strepitosa concussio.
 CSÖRTÖZ: zörget.

CSÖT.

CSÖT.
 CSÖTLik. L. Csetlik,
 Csötlík botlik. Dug. km. 2. R. p. 327.
 Csötlő botló. Tordai MSS.
 CSÖTÖNY.
 Csötönyöz: csoszog. Sz. D.
 Csötönyözve jár. Sz. D.
 CSÖTÖR. Modius. M. A.
 Csötörtök. Dies Jovis. FERIA quinta. M. A.
 Csötörtököt vetett puszkája. km. Dug. 2. R. p. 279. Nem sültt el a' puszkája.
 Csötörtök. MY. Posony Vben. FF. Posony és Trencsin Vben.
 Csötörtök-hely. MV. Szepes Vben. Sz. P. Szala Vben.
 Áldozó csötörtök. FERIA quinta post. Dominicam 5-tam Paschatis.
 Csonka csötörtök. Prima dies Jovis in quadragesima.
 Nagy csötörtök. FERIA quinta hebdomadae Sanctae.
 Zabálló csötörtök. Ultima dies Jovis in quadragesima.

CSŐ.

CSŐ.

CSŐ (csév, cséve.) Csöv. Situla, tubulus. M. A. Syringa, syrix. PP. Canalis, tubus, fistula, siphon. S. I.
 Cső-fekély, cső-seb. Ulcus fistulosum. Rohrgeschwür. S. I.
 Cső-gyártó. Tubularius. Rohrmacher. S. I.
 Cső-sárhány. Draco ignivomus, pyrites sclopeti. S. I.
 Cső-vár. F. Pest Vben.
 Cső-víz. Aqua canalibus immissa. S. I.
 * Bor-cső. Szívárvány, mellybe bort vesznek. Doliaris fistula. PP.
 Puska-cső. Tubus catapultarius. PP.
 CSŐD. Astragalus. M. A. PP. it. Tubulus.
 Csödít, csödíti. Conglobat, concitat, commovet. S. I.
 Öszve-csödíti.
 Csödör. Equus integer. Mén-ló, monyas. S. I.
 Csödül. Confluit, concurrat. S. I.
 Öszve csödül. Concurrat.
 Öszve csödülés. Concursum multitudinis. S. I.
 Csője. Ejus tubulus. M. A. L. p. 618.
 CSŐS (csévés.) Habens tubum. Sz. D.

CSŐCSELEK.

CSŐCSELEK: zsecskevész, hiába való, giz-gaz. Pázm. Kal. p. 145. 454. Csu-zi p. 629.
 Csőcselek-ember. Sz. D. Homo nauci, flocci.
 Csőcselek-beszéd. Sz. D. Inanis sermo.
 CSŐLÉK. Analceta. Morzsálék, söprelék. CM.

CSŐREGE.

CSŐREGE. Pollenta, pastillus. M. A. Herócze, fársági sütemény, valamiint Pánkó: fánk. Sz. D.

CSŐSZ.

CSŐSZ. Custos campi, sylvae, vineae.
Csősz. F. Veszprém Vben. Sz. PP. Fejér, és Veszprém Vkben.
Csősz' árka, aliis Csőrsz' árka. Régi Árok Pest, Heves Vkben, és Lászságban.
Csősz-kéve. Unus e quavis cruce frugum manipulus custodi campi solet dari. Köszönje meg, ha csősz-kéve jut neki. km.
Csősz-ökör. Meg nyomta a' csősz-ökör a' lábát. km.
Csősz-telek, aliis Ceszterek. F. Torontál Vben.
CSŐSZI. Ad custodem campi pertinens. Csősi hegy. Sz. P. Szala Vben.

CSU.

CSUB.

CSUB.
CSUBOKOL. S. I.
CSUBOR. Liciatorium. M. A.

CSUDA.

CSUDA, CSODA. Mirus, mirabilis. M. A. (lit. Miraculum, prodigium, portentum, monstrum. M. A.
Csuda. Sz. P. Bars Vben.
Csuda-állat. Monstrum. S. I.
Csuda-dolog. Res mira.
Csuda-fa. Ricinus. Lippai, Veteményes kert. p. 223.
Csuda faj, csuda fajzat. Partus monstruosus, monstrum. Missgeburt. S. I.
Csuda-ff. Palma christi, ricinus. M. A.
Csuda-képpen. Mire, mirifice, admirabiliter. M. A.
Csuda-látás. Spectrum. M. A.
Csuda nagy. Nimirum magnus. S. I.
Csuda-neyű. Pázm. Kal. p. 1086. 1092.
Csuda-só. Sal Glauberi. S. I.
Csuda-szer. Sz. D.
Csuda-tétel. Miraculum, prodigium.
Csoda-tétel. Zvonárics 1. R. p. 296.
Margit' Élete Prájnál. p. 344.
Csuda-tévő. Miraculosus, thaumaturgus.
Csuda-tévő hatalom. Potestas miracula patrandi.
Csuda-történet. Casus mirificus. S. I.
* Kicsoda. Quis.
Micsoda. Quid.
Micsodás. Qualis.
CSUDATEKONY (mint kártékony). Mirificus, prodigiosus. S. I.
CSUDÁJA. Ejus miraculum.
Világ' csudája. Miraculum mundi v. portentum.
CSUDÁL, csudálja. Miratur, admiratur. M. A.
Csudálja erősen. Demiratur. M. A.

Meg csudálja. Demiratur. M. A.
Csudálat. Admiratio. M. A.
Csudálatos. Mirabilis, mirandus, mirificus, mirus, admirabilis. M. A.
Csudálatos. E. Hegy, Csik, és Udvarhely Székekben.
Csudálatosképpen. Mirifice, mirabiliter, mirum in modum. M. A.
Csudálatosan. Idem. M. A.
Csudálatosul. Idem. Pázm. Préd. p. 254.
Csudálatosság. Mirabilitas. M. A.
Csudálás. Miratio, admiratio. M. A.
Csudálás. Játék-nézés. Spectaculum, spectamen. M. A.
Csudálkodik. Admiratur. M. A.
Csudálkodik. Admiratio. M. A.
Csudálkozik. Miratur, admiratur. M. A.
Csudálkozás. Admiratio.
Csudálkozásra méltó. Res admiratione digna.
Csudálkozó. Admirator, mirabundus. M. A.
El csudálkozik.
Csudáló. Mirator, miratrix, admirator, spectator. M. A.
Csudáltat, csudáltatja. Rapit in admirationem, stupefacit. M. A.
CSUDÁS. Mirus, prodigiosus, monstrificus, monstrosus, portentosus. M. A. CM.
Csudás cselckedet. Pázm. Kal. p. 851.
Csudáson. Prodigiöse, monstrifice, monstrose. M. A.
Csudásít, csudásítja. Mirificat. M. A.
CSUDÁT tesz. Miraculum patrat.
Csudát mondok. Rem mirandam profero.

CSUHA.

CSUHA. Tunica, vestis. M. A. Közlebb az ing a' csuhánál. km. Ulászló' Kincstartója írja: „Eadem die (29. Septemb. 1495.) pro subduccione unius vestis Ch u h a de commissione Re Mtis sarcita de Tafatis emte sunt ulne 5 pro 2½ fl. Et pro sericis emendis pro praefata Ch u h a, caligis, Joppa, et Capucio Den. 25.
CSUHADÁR. Ruha-tartó. Vox a Turcis petita. C. Desöffi voluit usurpare pro Secretario. L. Tud. Gyűjt. 1818. 2. Köt. p. 73. Item Dugonics, Jólánka 2. R. p. 126.
CSUHÁS. Tunicatus. M. A.

CSUHÚ.

CSUHÚ. Juncus, scirpus. S. I.

CSUK.

CSUK, csukja. Claudit. Késő akkor csukni az istállót, mikor már a' tehenet el vitték. km.
- Bé csukja. Includit. Be csukta a' ládát, az ajtót. Sz. D.
El csukja. Occludit. El csukta előle. Ki csukja Excludit.
CSUKASZKODIK (mint ragaszkodik). Be csukaszkodik. Includitur v. includit se. „Be csukaszkodtak a' szobába.“ Hallottam 1820. Aug. 23.
CSUKÁS. Clausura.
CSUKLIK. Singulit. M. A.

Csukladozik. Faludi N. A. p. 90.
Csuklás. Singultus. M. A.
Csukló. Singultans. M. A. it. A' forgó csontnak helye. Ki mentt a' csuklójából. Sz. D.
Csukolva. Singultim. M. A.
CSUKLÁSZ. F. Trencsén Vben.
CSUKOR. Egy marok, fűrt v. fodor. Hozz egy csukor-virágot. Sz. D.
Csukros: fodros, bokros.
Csukros saláta: fodor saláta. Sz. D.
Csukrosan: fodrosan, bokrosan. Sz. D.
Csukroz, csukrozza: fodrozza, fűrtözi. Sz. D.
CSUKÓ. Claudens, occludens.
Csukódik. Clauditur ex se.
Be csukódik. Includitur, includit se.
CSUKVA. Clausus, reclusus. Pénzes ládát, pinczét jó csukva tartani. km.

CSUKA.

CSUKA. Lucius, lupus piscis. M. A.
Csuka-fog tanította fűrészelni az embert. Dug. km. 2. R. p. 217.
Csuka-hegedű. Species fidiun.
Csuka-színű. Lividus, ferrugineus. Hechtengrau. S. I.
CSUKÁJA. Ejus lucius. Háló előtt halász nem fogja csukáját. km.
CSUKÁR.
Csukár-Páka. F. Posony Vben.
Csukád. F. Posony Vben.
CSUKÁS. Lucios habens.
Csukás tő. Piscina, in qua lucii aluntur.

CSUKLYA.

CSUKLYA. Cucullus, capucium. it. Capsula chartacea, toga aromatum. M. A. S. I. Mész, bors, csuklya sok rozsztat el fődöz. km. Telegdi felelet p. 113. „Kuklya.“
CSUKLYÁS. Cucullatus. M. A.
Csuklyás barát. Capucinus. S. I.
Csuklyás galamb. Columba cucullata. Kontyos galamb. S. I.
Csuklyás ruha v. zeke. Sagum cucullatum, cucutum. S. I.
CSUKLYÁZ, csuklyázza. Cucullo investit. Ki csuklyázza. Excucullat. Csuzi Tromb. p. 71. 208.

CSUKOLÁDÉ.

CSUKOLÁDÉ. Chocolate.

CSULA.

CSULA:
Csula' falva, Csulya' falva. F. Bihar Vben.

CSUNY.

CSUNY. F. Mosony Vben. g. Sandorf.
CSUNYA. R. Balbocastanum, apios. Földi mogyoró. PP.
Csunya-virág. Földi mogyoró' virágja. Sz. D.

CSUP.

- CSUP. Apex, vertex, fastigium. Csúcs, tető. S. I.
 CSUPA. Merus. M. A. Nem sokat ér a csupa hallom, mondom. km.
 Csupa hazugság. Merum mendacium. Sz. D.
 Csupa Tót. Qui solam Slavicam callet.
 Csupa víz. Mera aqua. Sz. D.
 Csupád.
 Csupádon csupa. Purissimus. Sz. D. S. I.
 Csupán. Mere. M. A.
 Csupán csak: egyedül csak.
 CSUPASZ. Nudus, inectus v. calvus, depilis. Kopasz. Sz. D. S. I.
 Csupaszodik: kopaszodik.
 El csupaszodik. Sz. D.
 CSUPOR. Ollula, urceus. CM. M. A. Az első éteknek izét majd végig meg szokta tartani a' csupor. km.
 Föld-csupor. Ollula testacea. Föld-csuporhoz fa-kalán. Dignum patella opereulum.
 CSUPPORT. vide Csoport. M. A.

CSUR.

- CSUR (név.) Sonus prolabensis aquae.
 Csur. Sz. PP. Szabolcs, és Veszprém Vkben.
 Csur-víz. Csur-víz vagyok. Permadeo. M. A.
 CSUR, csurja, csavarja. Torquet.
 Csur csavar. Sz. D. Sokat csurtt csavartt. Sz. D.
 Csur-csvari ki fogás. Posaházi p. 164. Distorta exceptio.
 Csurja csavarja. Torquet, contorquet.
 CSURÁS.
 Csur-csavarás. Eszterházi Tamás. M. Hunnius. p. 367.
 Csurás-csavarás. Sz. D. Contorsio, distorsio.
 CSURD.
 Csurdogal. Fluitat. Vajda. 3. K. p. 11.
 Csurdogál. Vajda. 3. k. p. 498.
 Csurdul. Effluit. PP. M. A.
 Ki csurdul. Ki csurdultak a' könnyei.
 Le csurdul. Defluit. M. A.
 Csurdultig. Usque ad effluxum.
 Csurdultig tölti borral. Pázm. Pred. p. 255.
 CSURG, CSUROG. Perfluit. M. A.
 El csurog, el csorog. Diffluit, perfluit. M. A.
 Ki csurog. Effluit.
 Le csurog. Defluit.
 Csurgás. Decursus aquae strepentis.
 El csurgás. Effluxio, defluxus. M. A.
 Csurgó. Fluens, fluor, fluentum. M. A.
 Scribunt aliqui etiam Csurgó.
 Csurgó. Folyó víz Fejér Vben. MV. Somogy Vben. F. Fejér Vben. Sz. PP. Szala, és Tolna Vkben.
 Le csurgó. Pázm. Pred. p. 499.
 Csurgóra bocsátja szép vérét. Mátyr. Cor. p. 176.
 Csurogdogál. Leniter defluit.
 Csurogvány. Pluentum, rivulus. S. I.
 CSURKA. Hurka. S. I.
 CSUROG. F. Csajkások' vidékében.
 CSURRAN. Profluit. Ha nem csurran, csöppen. km.
 Csurran. Facit ut profuat, prorumpat.

CSUSZ.

- CSUSZ (név.) Török búza' torzsája. S. I.
 CSUSZ (ige.) Serpit, repit, labitur, elabatur, labat. M. A. Sikámlik a' titok, hol csusznak a' poharak. km.
 Bé csusz. Irrepit, illabatur. M. A.
 Ic csusz. Delabatur, derepit. M. A.
 Csusz mász. Pázm. Pred. p. 173.
 Bé csusz mász, mint a' tő után a' czérna. Pázm. Kal. p. 106.
 El csusz. Labitur, labat.
 Ki csusz. Faludi U. E. 1. R. p. 191. T. É. p. 68. Elabatur.
 Meg csusz. Prolabatur.
 CSUSZAM.
 Csuszamék. Lubricum. Sz. D. S. I.
 Csuszamékos. Lubricus. Sz. D. S. I.
 Csuszamékosság. Lubricitas. Sz. D. S. I.
 Csuszamik. Collabatur, prolabatur in lubrico. M. A.
 El csuszamik. Káldi. Dent. 32. 35.
 Meg csuszamik. Pázm. Pred. p. 1117.
 Csuszamás. Lapsio, lapsus. Pázm. Pred. p. 850. 900.
 Csuszamó. Pázm. Pred. p. 706.
 Csuszamós: sikos. Vajda K. É. 1. K. p. 222.
 Csuszamósság. Lubricitas. Sz. D.
 Csuszamít, csuszamítja. Facit, ut prolabatur in lubrico. Faludi N. A. p. 144.
 El csuszamítja. Faludi N. U. p. 24.
 Csuszamlik. Lapsat, collabatur, prolabatur in lubrico. M. A.
 El csuszamlik.
 Meg csuszamlik. Prolabatur.
 Csuszamodik. Idem. Pázm. Kal. p. 989.
 Alá csuszamodik. Delabatur. M. A.
 El csuszamodik.
 Félre csuszamodik.
 Le csuszamodik. Delabatur, derepit. M. A.
 Meg csuszamodik.
 CSUSZÁS. Lapsus, reptatio per lubrica. M. A.
 Csuszászás. Reptatus. M. A.
 CSUSZDOGAL. Reptat. M. A. CM.
 CSUSZKA.
 Csuszkál a' jégen. Decurrit in glacie.
 Csuszkálás. Cursus in glacie.
 Csuszkáló. Decurrens in glacie.
 Csuszkáló hely. Locus decursus.
 CSUSZKORA: csuszkáló hely. Sz. D.
 Csuszkorál. Saepé in glacie decurrit. Sz. D.
 CSUSZKÓ. Pastillus. Tészta étel' neme.
 CSUSZÓ. Repens, labens. M. A. it. Lubricus. M. A.
 Csuszó mászó. Serpens, repens. M. A.
 Csuszó mászó állatok. Reptilia.
 Csuszós. Lubricus. M. A.
 CSUSZSZAN. Meg csuszamodik. S. I.
 CSUSZTAT, csusztatja. Facit, ut lubricet, protrudit, promovet ope vectis Pázm. Pred. p. 729.
 Csusztató fa. Scala cellaria, promotoria. Koresolya. 6. I.
 CSUSZTOG. Streptum edit vestigiis pedum calcatorum. M. A.
 Csusztozás. Streptus. M. A.
 CSUSZVA. Rependo, serpendo.
 Csuszva mászva. Pázm. Pred. p. 823.
 CSUT.
 CSUT. Petiolus. S. I.
 Al-csut. F. Fejér Vben.

- Föl-csut. Sz. P. Fejér Vben.
 CSUTA. Tusa, csutka. Sz. D.
 Csutaj. Csere, bokros hely. Sz. D.
 Csutajos: bokros. Sz. D.
 Csutajosodik: bokrosodik. Sz. D.
 El csutajosodott a' heverő föld. Sz. D.
 CSUTAK. Caudex. M. A.
 Egy csutak virágot adott. Sz. D.
 Író tollam jó csutakkal vagyon. Sz. D.
 Csutakokra köti a' le vagdaltt ágokat. Sz. D.
 Csutakol, csutakolja. Obturat. Sz. D.
 Bé csutakolta a' hordó' száját. Sz. D.
 Csutakos.
 Szalma-csutakos ágy. Csuzi p. 661.
 Szalma-csutakos kaliba. Csuzi Tromb. p. 90.
 CSUTKA. Petiolus. M. A.
 Csutkája a' gyümölcsnek. Pediculus. M. A.
 Csutkás. Pediculatus. M. A.
 Csutkásan szedi a' cseresnyét, medgyet.
 Csutkástol. Una cum pediculis.
 Csutkó. Idem ac Csutka. Sz. D.
 CSUTOR.
 Csutora. Obba lignea, culigna; v. extremitas cornea sugibuli tabaccarii. S. I.
 Csutorás. Habens obbam ligneam v. Tornator.
 Csutorás Vármegye.
 Csutorodik. Dülled, ki áll. S. I.

CSÚ.

CSÚCS.

- CSÚCS. Tuber, acroterium, pinnaculum. M. A.
 Csúcs. E. FF. alsó Fejér, és Zaránd Vkben.
 CSUCSJA. Ejus apex. A' tyukmony is meg áll az asztalon, ha be töröd a' csucsját (csucsját) km. Mődjával sokat lehet végbe vinni.
 CSUCSOGAT.
 Csucsogás. Poppysmata. CM.
 CSUCSOR.
 Csucsorodik. Tuberat, protuberat.
 Ki csucsorodott (dőlde) a' szeme. Sz. D.
 CSUCSOS. Turbineus, turbinatus, pyramidatus. M. A. CM.
 Csucsos állvány. Pyramis. S. I.
 Csucsos kő. idem. S. I.
 Csucsosan csinálja. Turbinat. M. A.
 Csucsosít, csucsosítja. Acuminat, cuspidat. Sz. D. S. I.
 Csucsosodik. Cuspidatur. Sz. D. S. I.
 Ki csucsosodik. Extenuatur.
 Meg csucsosodik. Adtenuatur, abit in cuspidem.
 Csucsóz, csucsozza. Acuminat, cuspidat. Sz. D. S. I.
 CSÚF.
 CSÚF. R. Jocus v. jocator, nugator, sannio, scurra, mimus v. ludibrium, deridiculum, v. illusor, irrisor, cavillator, ludificator, it. turpis, deformis. M. A. S. I.
 Csúf-beszéd. Facetiae v. irrisio, illusio, cavillatio. Mérges csúf-beszéd. Sarcasmus. S. I.

Csúf-ember. Monstrum hominis.
 Csúf-írás. Satyra. S. I.
 Csúf-játék. Faludi E. M. p. 16.
 Csúf-képpen. Per jocum v. per ironiam,
 v. per contemtum, contemtim. S. I.
 Csúf-név. Nomen ridiculum. Spottua-
 me. S. I.
 Csúf-pénz. Spottgeld.
 Csúf-pompa. Faludi N. E. p. 56.
 Csúf-ruha. Pázm. Pred. p. 531.
 Csúf-szó. Scommma, convicium. S. I.
 Csúf-űzés. Jociatio, jociatio v. deri-
 sio. S. I.
 CSÚFÍT, csúfítja. Turpat, deturpat, de-
 format. S. I.
 El csúfítja. Sz. D.
 CSÚFJA. Ejus ludibrium Pázm. Pred. p. 505.
 Világ' csúfja. Ludibrium mundi.
 CSUFOL, csufolja. Subsannat, irridet.
 M. A.
 Ki csufolja. Risui exponit.
 Meg csufolja. Deludit, deludificatur,
 illudit. M. A. Könnyű a' szegényt
 meg csúfolni, de nehéz föl ruház-
 ni. km.
 Csufolás. Subsannatio, irrisio. M. A.
 Meg csufolás. Illusio, delusio. M. A.
 Csúfolkodik. Jociatur, jociatur. M. A. it.
 Deridet, irridet. S. I.
 Csúfolkodás. Jociatio, jociatio. M. A.
 Csúfolkodó. Jocians, jocabundus. M. A.
 Csúfoló. Irrisor. M. A.
 Csúfolódik. Jociatur, jociatur. M. A.
 Csúfolódás. Jociatio. M. A. A' csúfoló-
 dást hevenyében leg jobb félbe sza-
 kasztani. km.
 CSÚFONDÁR.
 Csúfondáros. Él ezen szóval Sámbar p. 453.
 és másutt is. Heltai M. Kron. 2. D.
 p. 270. írja. „Cauffondáros.“ S. I. Csú-
 fondáros pro csuf-monda-áros. Ter-
 minatio turcica prodit vocem esse se-
 mi barbaram.
 CSÚFOS. Jocosus, jocularis, facetosus,
 facetus. it. Scurra, histrio. M. A.
 CSÚFOT űz. Jociatur v. deridet, irridet,
 illudit, ludibrio habet. Sz. D. S. I.
 CSÚFRA űti, veszi. Sz. D. Ludibrio habet.
 CSÚFSÁG. Jocus, facetiae. M. A.
 Csúfságba. Joco, joculariter. M. A.
 Csúfságból. Ex contemtu, joculariter,
 scurriliter. PP.
 Csúfságos. Jocularioris, jocularis. M. A.
 Csúfságos tréfa. Pázm. Pred. p. 500.
 Csúfságosan. Jocese, joculariter. M. A.
 CSÚFÚL. Per ludibrium. Faludi. T. É. p. 56.

CSÚNY.

CSÚNY.
 CSÚNYA. Rudis, incompositus. M. A.
 Turpis, foedus, deformis, obscœ-
 nus, sordidus, immundus. S. I. Ne-
 ház a' csúnyát szépen ki mondani.
 km. A' majom, ha leg szebb is,
 még is csúnya. km.
 Csúnya leány. Puella deformis. Csúnya
 leánynak szép a' pénze. km.
 Csúnyaság. Turpitude, deformitas, sordi-
 ties. Sz. D. S. I.
 Csúnyául. Turpiter. S. I.
 Csúnyáz, csúnyázza. Deturpat, maculat.
 Bé csúnyázza. Sz. D. Inficit.

El csúnyázza. Commaculat.
 CSÚNYÍT, csúnyítja. Deturpat, foedat,
 deformat, polluit, maculat. S. I.
 El csúnyítja. Sz. D. Inficit, inquinat.
 CSÚNYÚL. Deturpatur, deformatur, pol-
 luitur, inquinatur. S. I.
 El csúnyúl. Idem.

CSÚSZ.

CSÚSZ. Erysipelas, ignis sacer. Orbáncz,
 Szent Antal' tüze. S. I.
 CSÚSZOS. Obnoxius erysipelati.

CSÜ.

CSÜCS.

CSÜCS. Valami dombnak, partnak vé-
 konyan ki nyúlt vége. Sz. D. Cus-
 pis protuberantiae, extremitas colli-
 culi. S. I.
 CSÜCSKE. Idem sed diminutivum. Sz. D.
 CSÜCSÖR.
 Csücsörke. Szántóka, pacsirta, pipis,
 pipiske. Sz. D.
 CSÜCSÜL. Sedet.
 Le csücsül, csücsülj le. Gyermekek
 szokták mondani. Sz. D. Domborod-
 jál le.

CSÜGG.

CSÜGG. Pendet. M. A.
 Csügg lógg. Propendet.
 Le csügg. Dependet.
 CSÜGGED. Pendet, propendet, dependet,
 proclinat. M. A.
 El csügged. Reflectitur, dependet, de-
 jicitur. M. A.
 Meg csügged. Sz. D. Elangvet.
 Csüggedelem. Clinamen v. langvor v.
 animi desponsio, abjectio. Sz. D.
 S. I.
 Csüggedező: kételkedik, akadoz, kétséges-
 kedik. Sz. D. Haeret, haesitat, pen-
 det animo. PP.
 Csüggedezés. Haesitatio.
 Csüggedés. Proclinatio.
 Csüggedten. Sz. D. Proclinanter.
 Csüggedve. Sz. D. Idem.
 CSÜGGELŐDik. Heltai M. Kron. 2. D.
 p. 122.
 CSÜGGEN, CSÜKKEN. Labascit, sup-
 primitur, delabatur, subruit, cor-
 ruit.
 Meg csükken. Meg csükken elméjében.
 Faludi T. É. p. 16.
 Meg csükkent a' kedve. Faludi U. E.
 2. R. p. 210.
 CSÜGGESZT, csüggeszti. Appendit, sus-
 pendit, facit, ut propendeat.
 Föl csüggeszti: föl függeszti. Sz. D.
 Ki csüggeszti: ki függeszti.
 CSÜGGÉS. Pendentia, dependentia. M. A.
 CSÜGGŐ. Pendens, pendulus, pensilis.
 M. A. CM.
 Csüggőben tartja. Tenet in suspensio. Pázm.
 Kal. p. 33.
 Csüggőleg. Perpendiculariter. Sz. D.
 CSÜGGYE: függve.

CSÜH.

CSÜH.
 CSÜHŐ.
 Csühödik. Extricat se. Faludi. N. A. p.
 177. Zrini. P. VII. St. 88. „Lám
 vártalak addig, míg csühödöl a'
 ló alól.“

CSÜNIK.

CSÜNIK. Languescit, tabescit, languet,
 aegrotat. M. A. Labescit, delabatur,
 ruit. S. I. Lankad Sz. D.
 El csünik. Oblanguescit, contabescit.
 M. A. El csünt erejében. Sz. D.
 Meg csünik. Meg csünt reménysége.
 CSÜNG: csügg, fityeg. Sz. D.

CSÜRHE.

CSÜRHE. Csiribiri, aprólék v. malacz.
 Sz. D.
 Sok csürhe gyermek. Sz. D.
 CSÜRHÉSZ. Malacz-kondás. S. I.

CSÜ.

CSÜD.

CSÜD. Sz. P. Békes Vben.

CSÜR.

CSÜR. Horreum. M. A. Jobb a' teli ól,
 mint az üres csür. km. Dug. 2. R. p. 23.
 Csür (Kis, nagy). E. FF. Szeben Széké-
 kében.
 Csür' adva. Capacitas horrei.
 Csür-biró. Horrearius. PP. M. A. L.
 Csürhöz látó. idem. M. A.
 Csür-nagy. idem S. I.
 Csür' falva. E. F. belső Szolnok Vben.
 Rozs-csür. E. F. Szeben Székében.
 Üveg-csür. E. apró FF. felső Fejér,
 és Kolos Vkben, és Három szék Széké-
 kében.
 Csüre. Ejus horreum. Az egerek nem sok
 fészket vernek az ő csürében. km.
 Szegény. Horrea formicae veniunt ad
 inania nunquam.
 CSÜRHE. Egy malacz nem csürhe. km.
 Dug. 1. R. p. 77.
 CSÜRKE. Horreolum. it. Pullus gallina-
 ceus. M. A. L. Csirke.
 CSÜRÖK. Conus. Kegel. S. I. Czigere,
 játék' neve. Pilinczk. Sz. D.
 Csürök-csapás. Csürökkel való játék. S. I.
 CSÜRÖL, csüröli, csürli. Congerat, con-
 gerit, conflat.
 Csürlés. Conflatio.
 Csürlő, csüllő. Stamimeus rhombus. PP.
 Csürlő aszszony. Rhombi versatrix. PP.
 Csüllő. Sz. P. Borsod Vben.
 CSÜRÖS. Horrearius. Sz. D.
 CSÜRÜLLYE. E. F. Torda Vben.
 CSÜRVE csavarva. S. I.

CSÜV.

CSÜV. Siphon, tubus. M. A. L. CSŐ.

M u t a t ó

(D-ből)

DA.

Dab, dabar, dabas, dablyon, dabócz.
DACZ, daczos.
DACS, dacsó.
DAD, dada, dadog.
DAG, dagad, daganag, daganat, dagaszt.
DAJ, daja, dajka, dajna.
DAL, dali, dalja, dall, dalol, dalom, dalos.
DAM, damak, damasz, damálos, damásd, damonya, damos.
DAN, dana, dancs, dandár, danol.
DANCZIA.
DARA, darál, darány, darás.
DARAB, darabcsa, darabja, darabka, darabol, daráhos.
DARABANT.
DARAGÁNT.
DARÁZS, darázsi.
DARMA.
DARNÓ.
DARNYA.
DARÓCZ.
DARU, darva, darvadoz, darvas, darvul.

DÁ.

DÁD, dáde.
DÁG, dágvány.
DÁK, dáka, dákos.
DÁL, dálya, dálnok, dályok.
DÁM, dáma, dámos, dáócz.
DÁN, dánom, dános.
DÁNIEL.
DÁNY, dánya.
DARDA, dárdás, dárdáz.
DÁT, dátos.
DÁV, dávarikol.
DÁVID.

DE.

DE, dea.
DEÁK, deáki, deákja, deákné, deákos, deákoz, deákság, deáktalan, deákúl.
DEB, debella, deberke, debreczen, debrek, debren, debréte, debró.
DED, dedereg, dedény, dedes.
DEGET, degenet.
DEJ, dejte.
DELÉTHE.
DELFIN.
DELI, delia, deliség.
DELNE.
DEMETER, demeteri.
DEMIÉN, deményd.
DEN, dencs, denevér, dengel, denk, denna, ennek, denta.
DER, dercsika, derecske, dereducsál, derregnyő, deres, derit, derna, dernó, dernye, derfél.
DERCZE, derczés.

DEREGLYE, dereglyéz.
DERELLYE.
DERESZLE.
DERÉB.
DERÉCZE.
DERÉK, dereka, derekas.
DERM, dermed.
DERŰ, dersenyé, dersi.
DESO.
DESPOT.
DESZKA, deszkáz.
DEV, devecs, devernál.
DEZM.

DÉ.

DÉCZ.
DÉCS, décse.
DÉD, déda, dédes.
DÉG.
DÉKÁN, dékánság.
DÉL, détel, déli, déll, dellest, dellez.
DÉLCZEG, délczegség.
DÉM.
DÉN, dénfereg.
DÉNES, dénesd.
DÉR, deres, dérlél.
DÉR - DUR, dérel - durral.
DÉS.
DÉZSA, dézsán.
DÉZSMA, dézsmál, dézsmás.
DÉVA, dévai, dévaj.
DÉVÉN, dévény.
DÉVÉR.

DI.

DIB.
DICZ.
DICS, dicsekedik, dicsekszik, dicsekedik, dicsér, dicske, dicső, dicstelen.
DIKIS.
DILK, dilkos.
DINOM.
DINNYE, dinnyés.
DIÓ, diód, diós.
DIPSE.
DIRIB, diribel.
DISPUTÁL.
DISZNÓ, disznód, disznókodik, disznós, disznóság, disznóul, disznóz.
DITAMOS.
DIVÁN.
DIVÉK.

DÍ.

DÍ, diadal, diadalm, dias, diat, dija, div, divat.
DÍSZ, diszes, diszke, diszlik, disztelen.

DO.

DOB (név) doba, dobancs, dobasz, doban, dobi, dobog, dobol, dobold, dobor, dobos, dobosz, dobozik.
DOB (ige), dobál, dobás, dobo.
DOH, doha, dohány, dohlik, dohollik, dohos, dohot.
DOKTOR, doktorság.
DOL, dolmány, dolog, dolos.
DOM, doma, domola, domony, domoszló, domó.
DOMB, dombéroz, dombi, dombor, dombos, dombó.
DOMIKA.
DOMOKOS.
DON, dong.
DONYHA.
DOR, dorbézol, dorgál, dormány, dorna, dorong, doromb, dorong, dorosma, dorosz.
DOROTTYA.
DOZMAT.

DÓ.

DÓCZ.
DÓNÁT.
DÓZSA.

DŐ.

DÖB, döbben, döbög, döböny, döböltö, döbör.
DÖCZ, döczzen, döczög.
DÖCS, döcse.
DÖD, dödölle, dödör.
DÖF, döfés, döföd, döfdöz, döfol, döfött, döfő.
DÖG, döge, döglük, dögöny, dögös.
DÖLF, dölfős.
DÖM, döme, dömöczk, dömöcsköl, dömmök, dömör, dömös.
DÖMM, dömmög.
DÖNG, dönget, döngés, döngöl, döngő.
DÖNT, döntés, döntöget, döntő.
DÖR, dördül, dörg, dörmög, dörcs, dörmöb, dörog, döros, dörrén, dörszöl.
DÖT, dötk.
DÖVÉNY.

DŐ.

DŐ, döit, döl.
DŐR, döre.
DŐZS, dözsöl.

DR.

DRABANT.
DRAGONYOS.

DRÁG, drága, drágalátos, drágít, drágodik, drágúl.	DUFLA.	DÚCZ, ducza, duczos, duczó.
DRASSÓ.	DUG, dugá, dugasz, dugan, dugás, dugdal, dugdos, duggat, dugogat, dugó, dugúl, dugva.	DÚS, dúsa, duska, dusna, dusnok, dúodik, dússág.
DRÁVA.	DUH, duhog.	DÚZ, duzm, duzzad, duzzan, duzzasz.
DRÉGELY.	DUK, duka, dukó.	
DRIDA, dridáz.	DUL.	DŰ.
DRINÁPOLY.	DUNA, dunai.	DŰH, dühe, düheszt, dühit, dühódik, dühös, dühül.
DRINCS.	DUNYHA, dunyhás.	DŰL, düled, düleszkedik, dülés, dülö, düllöz, dültt.
DRÓT, drótos, drótoz.	DUNN, dunnog.	
DRUSZA.	DUPLA, dupláz.	
	DUR, durál, duránczi, duránd, durboncza, durcza, durda, durung, durva, durz.	
DS.	DURR, durral, durran, durrog.	
DSIDA, dsidáz.		
DSINDSA.	DŰ.	
	DÚ, dúd, dúl, dús, duvad.	
DU.		
DUBA.		
DUD, duda, dudar, dudog, dudol, dudor, dudva.		

Summa 161.

D.

DA.

DAB.

DAB. F. Pest Vben.
DABAR. Határ-falu.
Dabrony. (Dabar-ony.) F. Veszprém Vben.
Dabronycz, Dabroncz. F. Szala Vben.
Dabróka. Sz. P. Veszprém Vben.
DABAS (alsó, felső.) FF. Pest Vben.
DABLYON. E. F. Közép Szolnok Vben.
DABÓCZ, Dabolcz. F. Ugocsa Vben.

DACZ.

DACZ.
DACZOS. Kényes, pajkos (a' lórúl mondatik.) Sz. D. Pervicax, protervus, obstinatus, v. facile irritabilis. S. I.
Daczos urak. Heltai M. Kron: 2. Dar. p. 46.
Daczosan felel: pajkosan felel. Heltai M. Kron. 2. Dar. p. 135.

DACS.

DACSÓ.
Dacsó-lam. (alsó, felső.) FF. Hont Vben.

DAD.

DAD. F. Komárom Vben. *jt.* Suffixum duplicatam diminutionem indicans, ut: kiseded, édesded, gyöngéded, távuldad.
DADA. Anus, vetula. M. A.
Agg dada. idem. M. A.
Kapos-dada. F. Somogy Vben.
Tisza-dada. F. Szabolcs Vben.
DADOG. Blaterat, obstreperit. M. A.
El dadog. Perstreperit.
Dadogás. Blateratio, obmurmuratio, strepitus. M. A.
Dadogó. Blatero. M. A.

DAG.

DAG.
DAGAD. Tumet, tumescit, tuberat, extuberat, extumet, extumescit. M. A.
Föl dagad. Tumet, tumescit, extumet, extuberat, intumet, intumescit. M. A.
Ki dagad. Extuberat, extumet, extumescit. M. A.
Meg dagad. idem. M. A.
Öszve dagad. Tumoribus repletur.
Dagadat. R. Tumor, ulcus, bubo, apostema, v. Gibbus, protuberantia. S. I.
Dagadás. Tumor, apostema. M. A. Inflatio, protuberatio. S. I.

Dagadástól meg szünik. Detumet. M. A.
Dagadás-lágyító. Emolliens. PP.
Dagadás-oszlató. Discutiens. PP.
Föl dagadás. Protuberatio, tumor. M. A.
Ki dagadás. Extuberatio. M. A.
Meg dagadás. idem. M. A.
Dagadtt. Tumidus. M. A.
Dagadott búsultt tenger. Faludi E. M. p. 238.
Föl dagadott. Extumidus. M. A.
Ki dagadott. Extumidus, extuberatus. M. A.
Meg dagadott. Extumidus. M. A.
Dagadék. R. idem ac: Dagadat. S. I.
Dagadékos. Ulcerosus, tumoribus obnoxius.
Dagadoz. Extuberat, intumet. M. A.
El - föl - ki - meg - öszve dagadoz.
Meg dagadozik. Extumat, protuberat. M. A.
Dagadozat. Tumor.
Dagadozás. Extuberatio, tumor. M. A.
Meg dagadozás. Extuberantia. M. A.
Dagadozott. Tumidus. M. A.
Dagadoztat, dagadoztatja. Facit protuberare, tumere.
Föl dagadoztatja. Pázm. Pred. p. 1004.
DAGANAG. Margit' Élete p. 126. Prájnál p. 331.
DAGANAT. Vomica, tumor, apostema. M. A. Minden kis daganatért nem kell el vágni a' kezét. km.
DAGASZT, dagasztja. Subigit, depsat, tumefacit. M. A.
Meg dagasztja. Condepsat. M. A.
Öszve dagasztja. Condepsat. M. A.
Dagasztás. Depsatio.
Dagasztott. Depsiticus. M. A.
Dagasztó. Depsans, subigens.
Dagasztó szék. Fulcrum maestrae.
Dagasztó tekenő. Mactra, magis. M. A. CM.
DAGÁLY. Ira, furor. M. A. Tumor, incrementum v. superbia, ambitio. S. I.
Far-dagály. Postilena, phalerae. M. A.
Dagályja. Ejus tumor.
Víz' dagályja. Intumescencia aquae. Sz. D.
Dagályos. Iracundus, stomachosus. M. A. inflatus, tumidus.
Dagályoskodik. Káldi Judic. 8. 3. Tumet.
Dagályosság. Pázm. Kal. p. 4. Tumiditas.

DAJ.

DAJ.
DAJA. Sz. P. Fejér Vben.

DAJKA. Nutrix. M. A. A' leg jobb falatot gyermeknek dajka nem adja. km.
Dajka-bér. Nutritia. M. A.
Dajka-regék. Dajka-regékhez való. Sz. D.
Dajka-szavak a' kisedhez:
E di (csócsi) sam anyádat.
Ne papa v. pepe: kenyér.
Ne ptrütü: víz v. ital.
Ne csucusu: hús.
Kacsi: ne nyúlj hozzá.
Zsizi: tűz, meg éget. Sz. D.
*** Gyermekek-dajka.** Nutrix infantis.
Száraz dajka. Educatrix.
Szoptató dajka. Nutrix. S. K.
Dajkál, dajkálja. Enutrit.
Dajkálás. Enutritio.
Dajkálkodik. Nutricatur. Pázm. Pred. p. 945. M. A.
Dajkálkodás. Nutricatio. Pázm. Kal. p. 605. M. A.
Dajkáló. Sz. D. Enutriens.
Dajkálódik. Sz. D. M. A. Nutricatur.
Dajkás.
Dajkászkodik. Faludi N. A. p. 115. Nutricem agit.
Dajkaság. Nutricatio, officium nutricis.
Biró Márton Micae p. 258. Dajkasággal keresi kenyerét. Nutricando, nutricem agendo se se sustentat.
DAJNA. Testes, tenyeres, talpas aszszony, v. menyecske. Sz. D.

DAL.

DAL. Cantus, modulamen. M. A. A' bor meg hajtja a' dallót. km.
Dal-evező. Tonsac. M. A.
Dal-ének. Faludi E. M. p. 238.
Dal-gúzs. Scalmus. M. A.
Dal-láb. Tactus. Muzsikai mérték. Sz. D.
Dal-madarak. Oscines, aves canorae. S. I.
*** Pásztori dal.** Carmen pastoritium, Ecloga.
DALI. Insignis, celebris. M. A.
Dalia, delia. R. Heros, miles decantatus. S. I.
Daliás. Sarissarius, miles hastatus. PP.
Daliáson öltözködik. Sz. D.
DALJA. Ejus cantus. Majd föl fújja az ebek' dalját. km.
DALL (contractum ex Dalol). Canit, modulatur. S. I. Egy regét dallanak. km. Dug. 1. R. p. 64.
Dallás. Cantio, modulatio.
Dalló. Cantor, modulatur. A' bor meg hajtja a' dallót. km.

Dalló (kis, nagy). Sz. PP. Nógrád Vben.
 DALOL (idem ac Dall). Modulatur, canit. M. A.
 El dalolja. Decantat. S. I.
 Dalolás. Hangosb dalolásra fakadjunk. Rájnis.
 DALOM (kis, nagy). Sz. P. Bihar Vben
 Dalma (daloma).
 Dalmád. F. Hont Vben.
 Dalmánd. Sz. P. Tolna Vben.
 Dalmár. E. F. belső Szolnok Vben.
 DALOS (Dallos). Cantor, versifex. Barde. S. I.

DAM.

DAM.
 DAMAK. F. Borsod Vben.
 DAMASEK. Pogány Magyarok' Istene, Hel-tai szerint. M. Kron. 1. Dar. p. 92.
 DAMASZ. Magnus porcus. Lippai Vete-mény. Kert. p. 137. Nagy kamasz disznó. Sz. D.
 Damasz-ér. F. Posony Vben.
 DAMÁLOS. Sz. P. Somogy Vben.
 DAMÁSD. FF. Bars és Hont Vben.
 DAMONYA. F. Soprony Vben.
 DAMOS. E. F. Kolos Vben.

DAN.

DAN.
 DANA. Malus genius. Dana verje meg. Szalában igen hallani. Dana, Havas-elvi nemzetség volt. L. Nic. Oláhi Hung. p. 55.
 Danál. Patak Tolna Vben.
 DANCS: csúnység. Sz. D.
 Dancsos: csúnység. Turpis, foedus, im-mundus. S. I.
 Dancsosság. Nem türheti a' galamb a' rút dancsosságot. Sz. D.
 DANDÁR. Phalanx, cohors, caterva, exercitus v. sacer manipulus. M. A. Pázm. Kal. p. 456. Faludi N. A. p. 175.
 DANOL. Canit. Faludi. N. A. p. 38.
 Danolás. Vajda. K. É. 1. K. p. 495.

DANCZIA.

DANCZIA gyökér. Gentiana. PP.

DARA.

DARA. Ptisana, polenta, athara, granulata, item pruina. M. A. Glarea, farina. M. A.
 Dara. F. Szathmár Vben.
 Dara-gombóc. Pastillus e farina granulata.
 Dara-kása. Ptisana. M. A.
 Dara-moslék. Vajda K. É. 1. K. p. 658, Siliqua.
 Apró dara. Crinum. Griessmehl. Pánkl. Hó-dara. Kalend. 1717. p. 9. Pruina.
 DARÁL, darálja. Pulvis facit v. blat-rat, garrit Sz. D. Szapora malom sokat darál. km.
 Daráló. Mola miliaria. M. A.
 Répa-daráló. Machinula pro conscin-denda rapa.
 Daráltt. Contusus, comminutus.

Daráltt árpa. Hordeum contusum, molitum. M. A.
 DARÁNY. F. Somogy Vben.
 DARÁS. Cum ptisana conditus. v. ptisana habens.
 Darás. F. Baranya Vben.
 Darás rétes.

DARAB.

DARAB. Frustum, portio, pars, fragmen, fragmentum. M. A.
 Darab-fa. Sok darab fa kívántatik egy szekér csináláshoz. km.
 Darab esőlék, metélék. Segmentum. PP.
 Darab-fonál. Convoluti fili spira. PP.
 Darab-hús, vagy hal. Carnis vel piscis segmentum. PP.
 Darab-kenyér. Panis segmentum. Buccella. NC. p. 401. Sok darab-kenyér-et kíván egy esztendő. km.
 * Dirib darab. Laciniae.
 DARABCSA. Frustillum. „Egy darabcsa tömjény ha tűzre tétetik, az egész házat bé tölti füstivel. „Pázm. Kal. p. 861. Pred. p. 712.
 DARABJA. Ejus Frustum.
 DARABKA. Frustulum, particula, portiuncula. S. I.
 DARABOCSKA. Idem. M. A.
 Darabocskánként. Frustillatim.
 DARABOKBAN veszi. Emit per singula. PP.
 DARABOL, darabolja. Partitur, in frusta dividit. M. A.
 El darabolja. Concidit, conscindit, dissecat, discerpit. PP.
 Föl darabolja. Dissecat. S. I.
 Meg darabolja. Concidit in frusta, comminuit. M. A.
 Öszve darabolja. Consecat.
 Darabolás. Pázm. Pred. p. 1089.
 Darabolhatatlan. Quod non potest in frusta dividi.
 Föl darabolhatatlan. Pázm. Kal. p. 860.
 Daraboló. In frusta secans.
 Daraboltt. In frusta consectus.
 Darabolva. Frustatim, in frusta secando. M. A.
 DARABONKÉNT. Frustatim, minutim, particulatim. M. A.
 DARABOS. Asper, scaber, squallidus, horridus, fragosus, confragosus. M. A.
 Darabos erkölcsű. Pázm. Pred. p. 144. Moribus asper.
 Darabos hegy. Elő-hegy Vas Vben.
 Darabos hely. Aspretum. M. A.
 Darabos zabola. Lupatum. PP.
 Darabosítja. Asperat.
 Meg darabosítja. Exasperat. M. A. L.
 Daraboskodik: makacsokodik. Sz. D.
 Darabosan. Squalide. M. A.
 Daraboson szóllott. Durius loquebatur. Pázm. Pred. p. 1276.
 Darabossá teszi. Asperat. M. A.
 Darabosság. Asperitas, aspredo. M. A.
 DARABRA. In frusta.
 Diribre darabra tördelte. Biró Márton. Micae p. 101.

DARÁBANT.

DARABANT. Satelles. M. A.
 Darabant-sereg. Satellitium. M. A.

DARAGÁNT.

DARAGÁNT. Tragacantha. S. I.

DARÁZS.

DARÁZS. Vespa. A' Darázst ne szürkáljd. Ignem gladio ne fodjto. km. M. A.
 Darázs-fészek. Nidus vesparum. Darázs-fészket piszkál. km.
 Darázs-kő. Tophus. Tufstein. S. I.
 * Gyilkos darázs. Ichneumon. Schlupf-wespe.
 Kecské-darás. Species minor vesparum. Házi orvos. Vác. 1821. Méh-tartás. p. 7.
 Ló-darázs. Asilus. NC. p. 145.
 DARÁZSI. FF. Hont, és Nyitra Vben.

DARMA.

DARMA. F. Ung Vben.

DARNÓ.

DARNÓ. FF. Posony, és Szathmár Vben.

DARNYA.

DARNYA. F. Gömör Vben.

DARÓCZ.

DARÓCZ. Stragulum. M. A. Tela cannabi-na rudissima.
 Darócz. t. h. n. Baranya, Bereg, Nógrád, Sáros, Ung, Szathmár, és Borsod Vben. E. Kolos, és közép Szolnok Vben.
 Darócz-fók. Árok, Baranya Vben.
 Darócz-szukmány. Symballota. M. A.

DARU.

DARU. Grus. Lásd Darvat. Psaphonis aves. M. A.
 Daru-facsák. Vipiones. M. A.
 Daru' hoszszában kapálják a' kukoriczát, midőn t. i. nem egymás mellett; hanem egymás után kapálnak, mint a' daruk szoktak röpülni.
 Daru-orrú fű. Geranium. M. A.
 Daru-vár. MV. Posega Vben. FF. Tomós és Posega Vben.
 DARVA. F. Marmaros Vben.
 DARVADOZ. Valaki előtt forog, jár, gomolyog, hentereg. Sz. D.
 DARVAS. Quod grues habet, aut iis ab-undat.
 Darvas. F. Bihar Vben.
 DARVUL kiált. Gruit. M. A.

DÁ.

DÁD.

DÁD. Sz. P. Fejér Vben.
 DÁD' fa. Sz. P. Somogy Vben.

DADÉ. Senex, vetulus, decrepitus. S. I.
Vén dadé. Idem.

DÁG.

DÁG. F. Esztergom Vben.
DÁGVÁNY. Sikeres, ragadós sár. Sz. D.

DÁK.

DÁK. E. F. felső Fejér Vben.
DÁKA. F. Veszprém Vben.
Alsó Dáka. { Csárdák Veszprém Vben.
Felső Dáka. {
DÁKOS. Sica, pugio. M. A. CM.
Két élű dákos. Lippai Virág. Kert. p.
52.
Dákoska. Sicula. M. A.

DÁL.

DÁL. Sz. P. Csanád Vben. E. F. Doboka
Vben. és Segesvár Székében.
DÁLLYA. MV. Verőcze Vben. E. FF. al-
só Fejér Vben és Udvarhely, meg
Segesvár Székében.
DÁLNOK. E. F. Három szék Székében.
DÁLYOK. F. Baranya Vben.

DÁM.

DÁM. Dama. Animal.
Dám-vad. Platyceros, sterpsiceros. PP.
DÁMA. Foemina prae nobilis. S. I.
Dáma-módon. Faludi T. É. p. 85. ut
prae nobilem decet foeminam.
DÁMOS. F. Bihar Vben.
DÁMÓCZ. F. Zemplin Vben.

DÁN.

DÁN.
Dán' falva. E. F. Csik Székében, és
Kő-vár' Vidékében.
Dán-fok. Sz. P. Békes Vben.
Dán' pataka. E. F. Belső Szolnok Vben.
Dán-Szent-Miklós. Sz. P. Pest Vben.
DÁNOM.
Hej dinom dánom.
DÁNOS. E. F. Segesvár Székében.

DÁNIEL.

DÁNIEL. (Dani) t. f. n. Daniel.
Dániel. F. Szala Vben.

DÁNY.

DÁNY. F. Pest Vben.
DÁNYA.
Dányád. F. Szathmár Vben.
Dányány. E. F. Küküllő Vben.

DÁRDA.

DÁRDA. Hasta, lancea, verutum, veru-
tum, bolis. M. A. Hotsza Aszszony
a' gyermeket, ne neked a' dárda km.
Kis Viczai. p. 485
Dárda (Nagy, kis.) MV. és F. Baranya
Vben.
Dárda-játék, dárda-törés. Hastilu-
dium. S. I.

Dárda-hegy. Acies hastae, cuspis lanceae.
Dárda-nyel. Manubrium hastae.
Két élű dárda. Bipennis. S. K.
Szegez dárda. Spiculum. S. K.
Vadász-dárda. Venabulum. M. A.
DÁRDÁN ugró hajdu. Petaurista. M. A.
DÁRDÁS. Hastatus. M. A.
Dárdás darabant. Lancearius, lancea-
tus. M. A.
Dárdás tizedes. Nagy István Mártírok'
Koronája. p. 321.
DÁRDÁZ. Hasta se exercet.

DÁT.

DÁT.
DÁTOS. E. F. Torda Vben.

DÁV.

DÁV.
DÁVARIKOL. Kurjogat, beszél, szót sza-
porít, lármáz.
DÁVOD. Sz. P. Somogy Vben.

DÁVID.

DÁVID. t. f. n. David. Hegedültt arról
szent Dávid, el is magyarázta. km.
Dug. 1. R. p. 87.
Dávid' háza. FF. Bereg, és Vas Vben.
Dávid-vágás. F. Zemplin Vben.

DE.

DE.

DE. Sed, verum, ast. M. A.
De az. Utique ille.
De azért. Verum tamen. M. A.
De azért sem. Eo ipso non.
De csak. Tantum, dummodo.
De ha. Sed si, sin, quodsi. S. I.
De ha nem. Sin minus. S. I.
De hiába. Sed inutiliter.
De hogy. Minime, nequaquam. S. I.
De igen. Utique, ita, sane. S. I.
De kicsoda. Equis. M. A.
De lám. Verum tamen, sed tamen. M. A.
De maga, de mindazáltal. Attamen, ve-
rum tamen, sed enim. M. A.
De még. Adhuc.
De még is. Attamen, nihilominus. S. I.
De nem. Utique non.
De úgy. Papae. M. A.
De úgy e. Obsecro, ita ne vero. M. A.
De úgy hogy. Eatenus. M. A.
DEA.
Dea' falva. E. F. Udvarhely Székében.

DEÁK.

DEÁK. Literatus, latinus, scholasticus.
M. A. A' Pap is csak egy deák volt. km.
Deák-falu. F. Turócz Vben.
Deák' falva. FF. Arad és Ugocsa Vben.
Deák-ír. Ungventum diachilon. S. I.
Deák-konyha: patika.
Deák-korában. Dum scholasticus fuis-
set. Faludi T. É. p. 204.
Deák-nyelv. Lingua latina.

Deák-iskola. Schola latina.
Deák-Óvár. MV. Verőcze Vben.
Deák-sőr. Hydrodes. S. I.
Deák-szertartású. Latini ritus.
Deák-szó. Latinitas. M. A.
Deák-társ. Condiscipulus, commilito.
M. A.

* Föl-deák. F. Csanád Vben.
Fül-deák. Telek kis Kunságban.
Fűz-fa-deák. km. Dug. 1. R. p. 245.
Garabonczás deák.
Író deák. Scriba.
Török-deák. Literatus turcicus.
DEÁKI. Literarius, latinus, latinus. M. A.
Deáki F. Posony Vben. Sz. P. Szala Vben.
Deáki nyelv. Margit' Élete p. 157. Prá-
gai in praef.
DEÁKJA. Ejus scriba v. ejus literatus.
DEÁKNÉ. Uxor literati viri. Nem jobb
az Deákné' vásznánál. km. Qualis ver-
vex, talis offa. M. A.
DEÁKOS. Literator. M. A.
Deákos ember. Vir literatus. Faludi
T. É. p. 202.
Deákosság. Literatura. VM. Intó levél.
p. 58.
DEÁKOZ, deákozza. In latinum traducit,
latine interpretatur.
DEÁKSÁG. Latinitas, CM. Latium, v.
scholastica juvenus. S. I. it. literatura.
Magyar deákság. Literatura hungarica.
Révai.
DEÁKTALAN. Illiteratus, amusus. M. A.
Nem deáktalannak való a' könyv. km.
Quid coeco cum speculo.
Deáktalan szó. Barbara lexis. M. A.
Deáktalanság. Pázm. Kal. p. 566. Káldi
Okt. Int. p. 21.
Deáktalanul. Barbare. M. A.
DEÁKUL. Latine. M. A. A' ki deákul tud,
a' Pappal is szólhat. km.

DEB.

DEB.
DEB. DEBELLA. Nagy magas leányról monda-
tik. Sz. D.
DEBERKE. Scaphium, orca. PP.
DEBRECZEN. Debrecinum. M. A. Sz. KV.
Bihar Vben. Debreczenbe pipáért,
Szegedre dohányért. km. Dug. 1. R. p.
294.
Kis Debreczen. E. FF. belső Szolnok
Vben.
Debreczeni szappan.
DEBREK (Kis, lapos, nagy). E. FF.
belső Szolnok Vben.
DEBREN. E. F. közép Szolnok Vben.
DEBRÉTE. F. Borsod Vben.
DEBRÓ (Al, föl). FF. Heves Vben.
Debród. F. Abauj Vben.

DED.

DED.
DEDEREG (didereg, dödörög). Prae fri-
gore tremit. „Ha hidegekben szüle-
tett, és dederetget, olvadjon a' mi
szívünk' jeges hidegsége az ő szerel-
ménék tűzével.“ Pázm. Pred. p. 107.
DEDÉNY.
Dedény-szeg. F. Torontál Vben.
DEDES. F. Szala Vben.

DEGET.

DEGET. Axungia, terra pinquis. PP.
DEGENET. idem. Sz. D.

DEJ.

DEJ.
Dej-tár. F. Nógrád Vben.
DEJTE. F. Nyitra és Posony Vkben.

DELÉTHE.

DELÉTHE. F. Sáros Vben.

DELFIN.

DELFIN. Delphinus.
Delfin-hal. idem. M. A.

DELI.

DELI. Celebris, insignis, strenuus. M. A.
Meddig hordod teli, addig lésszesz
Deli, de ha egyszer üres, meg vet
minden rühes. km.
Deli bába. Aër elasticus sole splenden-
te super sata. S. I.
Deli csizma. Bakancs, topánka. Sz. D.
Deli erkölcs. Faludi N. E. p. 60.
Deli legény. Strenuus et egregius ju-
venis, insignis, celebris. M. A.
Deli módra. Strenue, egregie. M. A.
Deli saru: bakancs. L. Vas Vármegyei
Limitáció.
Deli termet. Faludi E. M. p. 238.
Deli vitéz. Miles strenuus, insignis.
DELIA. Vir strenuus, conspicuus juvenis.
M. A.
DELISÉG. Pázm. Pred. p. 1176. Faludi
N. E. p. 62. T. É. p. 35.

DELNE.

DELNE. E. F. Csik Székében.

DEMETER.

DEMETER (Dömötör). t. f. n. Deme-
trius. M. A.
Demeter. Sz. P. Pest Vben. E. FF. Ud-
varhely Székében, és Beszterce Vi-
dékében.
Demeter' falva. E. F. Maros Székében.
Demeter' pataka. E. F. alsó Fejér Vben.
DEMETERI (Dömötöri). F. Vas Vben.

DEMIEN.

DEMIEN (Demjén, Dömjén, Demény).
t. f. n. Damianus. M. A.
Demény' falva. F. Liptó Vben.
Demény' háza. E. F. Maros Székében.
DEMÉNYD. F. Hont Vben.

DEN.

DEN.
DENCs. Sz. P. Vas Vben.
Dencs' háza. F. Baranya Vben.
Fazokas Dencs (FF. Somogy Vben.
Szőke Dencs (FF. Somogy Vben.
DENEVÉR. Vespertilio. M. A.

DENGEL.

Dengeleg. E. F. belső Szolnok Vben. FF.
Nógrád és Szatmár Vkben.
Dengláz (Dengeláz). F. Ung Vben.
DENK (Kis, nagy). E. FF. Hunyad Vben.
DENNA. Sz. P. Somogy Vben.
DENNEK. Sz. P. Nógrád Vben.
DENTA. MV. Tömös Vben.

DER.

DER.
DERCSIKA. F. Posony Vben.
DERECSKE. MVV. Bihar és Soprony
Vkben. F. Veszprém Vben.
DEREDUCSÁL. Futilliter argumentatur, vel
blaterat. Posaházi' védelme. p. 167.
DEREGNYÓ. F. Zemplin Vben.
DERES. Murinus. it. Lignum, super quod
verberandus decumbit. S. I. Huzd le
a' deresre.
Deres csere. Sz. D.
Deres ló. Margit aszszony, deres ló,
ritkán válik abból jó. km.
Deres szőrű. Murinus. PP.
Deresk. F. Gömör Vben.
DERÍT, deríti. Illuminat, illustrat, se-
renat, clarificat, v. exhilarat. Sz.
D. S. I.
Föl deríti. Kedvét föl deríti. Sz. D.
Ki deríti. Serenat.
Derítés. Illuminatio, illustratio, clarifi-
catio. S. I.
Derítte. E. F. Kolos Vben.
DERNA (Alsó, felső). FF. Bihar Vben.
DERNO. F. Torna Vben.
DERNYE. Határ-falu.
DERÜL. Illuminatur, illustratur, clare-
scit, serenatur, mundatur. S. I.
Föl derül. Tél után tavasz lesz, fölhős
után föl derül. km.
Ki derül. Serenatur. Ki derült nap.
Sz. D.
Derülés. Clarescentia, serenatio, v. ex-
hilaratio animi, v. cultura mentis,
intelligentiae perfectio. S. I.
Derültt. Serenatus, serenus.
Derültt kedv. Animus serenatus.
Derültt öröm.

DERCZE.

DERCZE. Tribusculum. M. A. Appluda.
PP. Korpa, darabos liszt. Sz. D.
Kukoricza-dercze.
DERCZÉS. Rigidus, morosus, stomacho-
sus. M. A.
Derczés aszszony. Pázm. Kal. p. 308.
Derczés feleség. Pázm. Kal. p. 1054.
Derczésekedik: durczáskodik, makacsodik,
daraboskodik. Sz. D.
Derczéség. Sz. D.

DEREGLYE.

DEREGLYE. Hajó' némc. Roszsz hajó az,
mellynek dereglyéje nincsen. km.
DEREGLYÉZ: hajókáz. Sz. D.

DERELLYE.

DERELLYE. Barát-fül. Étek' némc. Sz.
D. A' szalonnát ha egyre füstölik is,
nem válik belőle derellye. km.

DERESZLE.

DERESZLE. Selinum. S. I.

DERÉB.

DERÉB. Dorsum. M. A.
DERÉBBE üti. Sz. D.

DERÉCZE.

DERÉCZE. Beccabunga. Isten' korsókája
fü. Kutassi MSS. p. 100 in Flora
Francica. it. Csapó p. 71.

DERÉK.

DERÉK (olim DARÉK). Corpus, systé-
ma, summa, membrum. M. A. it.
Insignis, inclitus, praeclarus. S. I.
it. Truncus, quadrum.
Derék-aly. Culcitra. PP.
Derék állapot. Ugyan derék állapot,
be ittam a' kalapot. km.
Derék dolog, három tehén, egy csorda.
km.
Derék' egyháza. Sz. P. és Kastély Cson-
grád Vben.
Derék ember. Vir insignis.
Derék-fájás. Lumbago.
Derék fogás. Media convivii fercula. PP.
Derék had. Robur exercitus. Pázm.
Epist. T. 1. p. 248.
Derék képpen. In solidum, ad sum-
mam. M. A.
Derék-szeg. Clavus compactorius. Ki
esett a' derék-szeg. km. Dug. 2. R.
p. 286.
Derék szekér. Carrus, plaustrum. M. A.
Derék-vas. Thorax, lorica, cataphracta,
S. I. Mely-vas. Sz. D.
DEREKA. Ejus truncus. Dereka fáj.
Fa' dereka. Truncus arboris.
Ház' dereka.
Viz' dereka. Sz. D.
DEREKAS. Membrosus, corpulentus, so-
lidus. M. A.
Derekasint. Insigniter, probe, solide,
potenter. S. I.
Derekason. Solide, nervose. M. A.
DEREKON fogja. Sz. D.
DERÉKSÓ (mint középső.) Hallottam Ság-
hon. 1818. Jul. 10.

DERM.

DERM.
DERMED. Emoritur, obrigescit, exani-
matur. M. A.
Meg dermed. Pázm. Kal. p. 214.

DERS.

DERS. t. f. n. Desiderius.
Ders. FF. Hevés, és Szatmár Vkben,
Sz. PP. Borsod, és Heves Vkben.
Ders' hida. (Kis, nagy.) E. FF. közép
Szolnok Vben.
Ders' falva. E. F. Udvarhely Székében.
DERSENYE. F. Hont Vben.
DERSI.
Dersi gát. Sz. P. Heves Vben.

DERZA.

DERZA.
DERZÁL, derzálja. In partes minutiores conscindit.
Derzálás. Contusio in partes minutiores.
Derzáló.
Répa-derzáló: répa-daráló.

DESŐ.

DESŐ. t. f. n.
Deső' falva. E. Sz. P. Kolos Vben.

DESPOT.

DESPOT. Princeps Serviae, v. tyrannus. S. I.
Despot. Határ-őr Bánátban.
Despot-Szent Iván. F. Bács Vben.
Rác - Despot. Pázm. Kal. p. 1048.

DESZKA.

DESZKA. Asser. M. A. Földvár mentt deszkát árulni. km.
Deszka-nyv. Gluten asseritium.
Deszka-metsző. Mola asserum sectoria.
Deszka. F. Torontál Vben.
* Által-deszka a' hajóiban, kin a' révé-szek ülnek. Transtrum. CM.
Bél-deszka. Dentale. NC. p. 117.
Fenyő-deszka.
Talp-deszka. Asser crassior.
DESZKÁZ, deszkázza. Deszkával beburítja, padolja, bélli. Tabulat. M. A. Assat. CM.
Bé deszkázza. Contabulat.
Ki deszkázza. Asseribus exponit.
Meg deszkázza. Contabulat. M. A. Tabulat. CM.
Deszkázat. Tabulatum. Faludi T.É. p. 297. Káldi Exod. 35. 11.
Deszkázás. Tabulatio. M. A.
Meg deszkázás. Contabulatio. M. A.
Deszkázott. Tabulatus.
Deszkázott fal. Paries contabulatus. PP.
Meg deszkázott. Contabulatus. M. A.

DEV.

DEV.
DEVECS.
Devecs-ér. E. F. Doboka Vben.
Devecser. MV. Veszprém Vben. FF. Abaúj, Bács, és Baranya Vben.
DEVERNÁL. Mulateo. Éjtszakát tánczban, ivásban tölti. Nap-estig v. egész éjjel devernáltak. Sz. D.

DEZM.

DEZM.
Dezm-ér. E. F. és Sz. P. Kolos Vben.

DÉ.

DÉCZ.

DÉCZ. t. f. n. forte Decius.
Décz' háza. Sz. P. Abauj Vben.

DÉCS.

DÉCS, DECS. F. Tolna Vben. Sz. PP.
Nyitra és Békes Vben.
Décs-ér. Sz. P. Békes Vben.
Décs' falva. E. F. Udvarhely Székében.
DÉCSE. E. FF. Belső Szolnok, és Torda Vben.

DÉD.

DÉD. Avus. S. I.
Déd-ös. Atavus, tritavus. M. A.
Déd-ük. Atavia. M. A.
Nemes Déd. F. Somogy Vben.
DÉDA. FF. Bereg, és Bihar Vben. Telek Esztergom Vben. E. F. Torda Vben.
Dédács. E. F. Hunyad Vben.
DÉDES. F. Borsod Vben.

DÉG.

DÉG. F. Veszprém Vben. E. F. Küküllő Vben.

DÉKÁN.

DÉKÁN. Decanus. M. A.
DÉKÁNSÁG. Decanatus.

DÉL.

DÉL. Meridies. M. A.
Dél' egyháza. Sz. P. Pest Vben.
Dél előtt. Ante meridiem.
Dél előtti. Antemeridianus. S. I.
Dél előtt való. Idem. M. A.
Dél-est. L. Dellest.
Dél felé. In meridiem, ad meridiem, versus meridiem. S. I.
Dél-szak (mint éj-szak) R. Meridies, pars mundi meridionalis. Sz. D. S. I.
Dél-szaki. Meridionalis, australis, antarcticus. S. I.
Dél-szaki szél. Sz. D.
Dél-szeg. R. Locus meridianionis. S. I.
Dél-szín. Lux meridiana.
Dél-színig. Pázm. Pred. p. 321.
Dél-színre hozza. Profert in apricum Pázm. Kal. p. 90.
Dél-táj.
Dél-tájban. Circa meridiem.
Dél-tájra mutat az üdő. Faludi. N. E. p. 110.
Dél után. Post meridiem. Gyakorta dél után vagon. km. Homo pomeridianus.
Dél utáni. Pomeridianus. Szitán látott sok aranynak, dél utáni kéz-fogásnak rovás a' díjja. km.
* Disznó-dél. Telek Gömör Vben.
Dob-dél. E. Torna Vben.
Fél dél. Fél délig el végezik.
Fél dél-közben. Circa nonam matutinam.
Fényes dél, fényes délben.
Fényes dél-színben. Pázm. Kal. 619.
Közép-dél. Vajda. 3. K. p. 533.
DÉLBEN. Meridie. Délben gyújtasz gyertyát. Luce nam adhibes in meridie; lumen soli mutuas. M. A.
Délben vakoskodik. km.
DÉLEL. Meridiatur. PP. M. A.
Delelés. Meridiatio. CM.

DELETSZAKA. (mint nyaratszaka, teletszaka) Per meridiem, durante meridie.
DÉLI. Meridianus, australis, austrius. M. A.
Déli maradék. Cibi residui a prandio.
Déli nap. Sol adultus, meridianus. S. I.
Déli sark. Polus antarcticus, australis. S. I.
Déli szél. Auster, notus. M. A.
DÉLIG. Usque meridiem. Reggeli vendég, nem marad délig. km.
Közép-délig. Vajda K. É. 1. K. p. 464.
DÉLL. (contractum ex Délel). Meridiatur. M. A.
Déllő. Meridians.
Déllő. E. FF. Torda Vben.
Déllő hely. Locus meridianionis. M. A.
DELEST (dél-est). A meridie. M. A.
Dellesti. Pomeridianus, post meridianus. M. A.
Dellesti órák. Faludi. N. E. p. 151.
Horae pomeridianae.
Dellestkor. Pomeridianus tempore.
DELLEZ. Ebédet eszik. Sz. D.

DÉLCZEG.

DÉLCZEG. Armentum, it. refractarius. M. A.
Délczeg akarat. Rebellis voluntas. Pázm. Pred. p. 757.
Délczeg ifjú. Pázm. Pred. p. 120. Refractarius juvenis.
Délczeg keménység. Faludi E. M. p. 233.
Délczeg ló. Equus armentalis. M. A.
DÉLCZEGI. Armentalis. M. A.
DÉLCZEGSÉG. Pázm. Pred. p. 690.
DÉLCZESKEDIK. Csuzi. p. 114.

DÉM.

DÉM (Kis, nagy) Sz. P. és F. Veszprém Vben.

DÉN.

DÉN.
DÉNFEREG. Fentereg, dőlőncsel, dőlőngözik. Sz. D.

DÉNES.

DÉNES. t. f. n. Dionysius. Alii: Diénes.
Dénes' fa. FF. Vas és Soprony Vben.
Dénes' falva. Sz. P. Gömör Vben.
Szent Dénes. FF. Vas, Baranya és Bihar Vben.
DÉNESD, Diénesd. F. Vas Vben.

DÉR.

DÉR. Gelu, alger. M. A. Bánnya béka a' deret. km.
Dér (Kis). F. Baranya Vben.
Dér-vette. Pruina adustus.
DERES. Gelidus, congelatus (Déres PP.).
Deresedik. Sz. D. Alget, congelat, prunosus fit.
DÉRLEL: fagylyal, merevít. Sz. D.

DÉR-DUR.

DÉR-DUR. Tumultus, strepitus, v. ira, iracundia, impetus, violentia. S. I.
A' vén aszszony dér-dur.

DÉRREL - DURRAL. Fragose, rigide. M. A. Cum strepitu, ira v. impetu. S. I. Dérrrel - durral, kcménységgel felele. Durius loquebatur. Pázm. Pred. p. 656.

DÉS.

DÉS, DÉÉS. E. MV. belső Szolnok Vben. Comidava. PP.

Dés - akna. F. ugyan ott.

Dés - ér. F. Bihar Vben.

Dés' falva. E. F. Küküllő Vben.

Dés' háza. E. F. közép Szolnok Vben.

Sz. P. Veszprém Vben.

DÉSÖL. L. Dózsöl.

El désöl. Vajda 2. K. p. 236.

Désölés. Vajda K. É. 1. K. p. 368.

Désölő. Vajda 2. K. p. 65.

DÉZSA.

DÉZSA. Scaphium. M. A. Orca. PP.

DÉZSÁN' falva. F. Tömös Vben.

DÉZSMA.

DÉZSMA, désma, dézma. Decimae. M. A. Ki adta a' dézsmát. km.

Dézsmá-adó föld. Ager decumanus. PP.

Dézsmá - bor. Decimale vinum.

Dézsmá - kéve. Manipulus decimalis.

DÉZSMÁL, dézsmálja. Decimat. M. A.

Dézsmálni kell a' szavát. km. Caute ei fides adhibenda.

Meg dézsmálja. Decimat, addecimat. M. A.

Dézsmálás. Decimatio.

Dézsmáló. Decimator.

Meg dézsmálja. Desumit decimam.

DÉZSMÁN szedett gabona. Hányják vetik, mint a' dézsmán szedett gabonát. km.

DÉZSMÁS. Decimator. M. A.

DÉVA.

DÉVA. E. MV. Hunyad Vben. Dacidava PP.

Déva - ványa. MV. Heves Vben.

DÉVAL. A' ki Dévára való.

DÉVAJ. Petulans, nequam, dissolutus, devius. S. I.

Dévaj mesterség. Faludi E. M. p. 80.

Dévajkodik, esintalankodik. Sz. D. Petulcit.

Dévajság. Petulantia, nequitia. S. I.

Dévajságból tette.

DÉVÉN.

DÉVÉN. MV. Posony Vben.

Dévén - Ujfalú. F. Posony Vben.

DÉVÉNY. MV. Nógrád Vben.

DÉVÉR.

DÉVÉR: keszeg. Cyprinus. PP. Leuciscus.

S. I. Dévér nem ponty, hanem annál fejelebb, és nem olly hasas, jó izú és böcsős hal. Találják a' Marczalban is.

DI.

DIB.

DIB.

Dib - dáb. Buttubata. M. A. Vilis; nauci, flocci. S. I.

Dib - dáb agyaskodások. Pázm. Kal. p. 511.

Dib - dáb irásocskák. Pázm. Kal. p. 1068.

Holmi dib - dáb. Gyöngyösi 1. Dar. p. 274.

Dib - dabság. Quisquiliae.

DICZ.

DICZ.

Dicz' háza. Sz. P. Borsod Vben.

DICS.

DICS (DÜCS). R. Gloria, laus. S. I. item: laudat. Nam superest adhuc participium „DICSÓ“ ét MSS. anni 1592. habet „Kyrt DICHtessék az ű szent neve.“

Dics - kapu. Porta triumphalis, arcus gloriae. S. I.

Dics - vadász. R. Avidus gloriae, cupidus honoris. S. I.

Dics - vadászat. Honorum coeca libido, aviditas gloriae, ambitio. S. I.

DICSEKEDIK. Gloriatnr. M. A. Más tollalval dicsekedik. km.

Meg dicsekedik.

Dicsekedés. Gloriatio. M. A.

Dicsekedő. Gloriabundus.

DICSEKSZIK. Idem ac: dicsekedik. S. I.

DICSELKEDIK. R. Gloriatnr, se jactat. S. I.

DICSÉR, dicséri. Laudat. M. A. Ő maga dicséri magát. Ipse sibi tibicen est.

M. A.

El dicséri. Dilaudat.

Meg dicséri. Allaudat, collaudat, dilaudat. M. A.

Meg dicséri maga magát. A' jó portékáról mondatik, melly dicséret nélkül is ki mutatja jóságát.

Dicséret. Laus, collaudatio, hymnus. M. A.

Roszsz ember' dicsérete nem nagy böcsületedre válik. km.

Dicséretes. Laudabilis. M. A.

Dicséretesen. Laudabiliter. M. A.

Dicséretlen. Illaudatus v. illaudabilis. S. I.

Dicsérés. Laudatio. M. A.

Meg dicsérés. Collaudatio. M. A.

Dicsérő. Laudans, collaudans.

Dicsérő beszéd. Panegyris. Faludi E. M. p. 238.

Dicsért. Laudatus, famigeratus.

DICSÉRT. P. Nyitra Vben.

DICSÓ. Gloriosus, glorificatus. M. A.

Dicső fű, dics - fű. Verona. Ehrenpreiss. S. I.

Dicső kapu, dics - kapu. S. I.

Dicső képpen. Gloriose. S. I.

Dicső Szent Márton. E. F. Küküllő Vben.

Dicsőit, dicsőíti. Glorificat. M. A.

Meg dicsőíti. Glorificat. M. A.

Dicsőtés. Glorificatio. M. A.

Dicsős. Gloriosus. M. A.

Dücsöskodik. Pázm. Pred. p. 1067.

Dücsösködő. Pázm. Pred. p. 1240.

Dicsőség. Gloria, laus.

Dicsőség - kívánás. Gloriae cupido.

Dicsőséges. Gloriosus.

Dicsőséges emlékezet. Faludi E. M. p. 238.

Dicsőséges Szűz. Virgo gloriosa.

Dicsőségesen. Gloriose.

Dicsőségeskedik. Faludi N. A. p. 93.

Dicsőségtelen. Káldi Job. 12. 17.

Dicsőül. Glorificatur. M. A.

Dicsőülés. Zvonárics. Post. 1. R. p. 123.

Dicsőült. Glorificatus. M. A.

Meg dicsőült. Idem. M. A.

Dicsőültség. Glorificatio, status gloriae.

Meg dicsőültség. Zvonárics. Post. 1.

R. p. 99.

Dicsőül. (mellyék - ige) Gloriose.

DICSTELEN. R. Inglorius, S. I.

DIÉNES.

DIÉNES t. f. n. Dionysius. M. A. L. DÉNES.

DIKIS.

DIKIS. Linea sutoria. PP. A' csizma - diáknál - simító vas. Sz. D.

DILK.

DILK. Sica. Consonat ei germanicum, „Dolch.“

DILKOS. Sicarius L. Gyilkos.

Dilkosság. Homicidinum. Telegdi. Pred. 3. R. p. 67.

DINOM.

DINOM.

DINOM - dánom.

DINNYE.

DINNYE. Pepo. M. A.

Dinnye - fű. Teucrium camaeptytis. S. I.

Dinnye - berki. F. Baranya Vben.

Dinnye - mag. Semen peponum.

* Görög dinnye. Melo, melopepo. M. A. Őszi dinnye, a' melly Decemberben is eltart. Mikes Török országai Levelek.

p. 445.

Sárga dinnye. Pepo.

Téli dinnye. (tomleg)

Tök - dinnye: tök - nagyságú dinnye.

Vas - dinnye (Alsó, felső) Sz. PP. Komárom Vben.

DINNYÉS. Peponibus abundans.

Dinnyés kert. Cucumerarium. M. A.

DIÓ.

DIÓ. Nux. M. A.

Dió - bél. Nucleus M. A. CM.

Dió - bélnek hártájá. Naudi. M. A.

Dió - fa. Nux. M. A. Dió - fának, aszszonynak, számarának, verve veszik hasznát. km.

Dió - fás hely. Nucletum. M. A.

Dió - fa' virága. Nucamentum. PP.

Dió - fenyő - fa. *Pinus cembra* v. *pinus pinea*. S. I.
 Dió' héja. *Calix nucis*. M. A.
 Dió - hártya. *Nauci*. M. A.
 Dió - kopács. Dió' kopácsca. *Culeolum*.
 Dió kopácslékja. idem. M. A.
 Dió' kopácsolékja. idem. PP.
 Dió - mal. E. F. alsó Fejér Vben.
 Dió - olaj. *Carynion*. M. A.
 Dió - pohár. *Orosocyphium*. PP.
 Dió - szány. E. F. Hunyad Vben.
 Dió - szeg. MVV. Bihar és Posony Vkben.
 Sz. P. Torontál Vben.
 Diószegi vásár. Meg esett neki a' Diószegi vásár. km.
 Dió - törő. *Nucifrangibulum*. M. A. L.
 * Czinege-dió. Apró, és könnyű törethető dió.
 Egyiptomi dió. *Pistacium*. CM.
 Fás dió: nehéz törethető. *Duratea nux*.
 Fenyő-dió. *Pinca nux*. M. A. L.
 Férges dió. Egy férges diót sem adnék érte. *Cassa nucis non emerim*.
 Koválatlan dió. *Nux nondum a viridi putamine separata*.
 Kókosp-dió. *Cocus*, *nux indica*. S. K.
 Olasz-dió. *Juglans*. S. K.
 Szerecsen-dió. *Nux myrtistica*.
 Torok-dió. *Epiglossis*. S. K.
 DIÓD. R. *Parva nux*, *nucula*. Diócska.
 Diód. E. F. alsó Fejér Vben.
 Diód vár' alja. E. F. alsó Fejér Vben.
 DIÓL. *Nuceus*. M. A.
 DIÓS (quod nucis habet, v. iis abundat, aut nucibus conditum est, v.) *Nucetum*. M. A.
 Diós. Nussdorf. E. F. Kolos Vben. Előhegy Szala Vben. Sz. PP. Fejér és Somogy Vkben. FF. Posony és Nyitra Vkben.
 Diós Győr. MV. Borsod Vben.
 Diós Jenő. F. Nógrád Vben.
 Diós Kál. F. Szala Vben.
 Diós kert. *Hortus nucum*. Káldi Cant. 6. 10.
 Diós mácsik, metélt, rétes.
 Diós' pataka. E. F. Kővár Vidékében.
 Diós Patony. F. Posony Vben.
 Diósod. E. F. közép Szolnok Vben.
 Dióst játszik. Nem játszik már dióst. km.
 DIÓT kopácsol. *Nucis putamine, cortice nudat*. PP.

DIPSE.

DIPSE. E. F. Besztérczé Vidékében.

DIRIB.

DIRIB.
 Dirib - darab. *Fragmenta, frustula, segmina, minutiae*. M. A.
 Dirib - darab - fa. Csuzi Tromb. p. 667.
 Dirib - darab - kő. *Cementitius lapis*. PP.
 DIRIBEL: darabol.
 El diribeli: darabolja. *Consecat*.
 Diribelés. *Sectionio in frusta*.
 Diribelő. *Diribitor*.
 DIRIBRE darabra vagdalja. *In frusta secat*.

DISPUTÁL.

DISPUTÁL. *Disputat*. M. A.
 Ki disputálta. *Alterum disputando vicit*.
 DISPUTÁLÁS. *Disputatio*. M. A.
 DISPUTÁLÓ. *Disputator*. M. A.

DISZNÓ.

DISZNÓ. *Sus*, *porcus*. M. A. A' Disznó is néha búza - lisztet eszik. km.
 Disznó. A' játék-kártyában: Vörös, tök, zöld, makk - disznó.
 Disznó a' papiroson. *Gutta atramenti e calamo in chartam decidui*.
 Disznó - akol. Hara. Disznó - ól.
 Disznó - alom. *Substramentum porcorum*. M. A. Még a' disznó - almot is el akarja adni. km.
 Disznó - bab. *Altercum*. M. A. *Hyosiamus*, *faba suilla*. Csapó p. 35.
 Disznó - bél. *Margit' Élete*. p. 22. *Intestina porci*.
 Disznó - dély. *Telek Gömör Vben*.
 Disznó' farcsikája. *Perna*. M. A.
 Disznó - fark - peesenyé. Sültt disznó - fark. *Offa penita*. S. I.
 Disznó - féreg. *Porcellio*. S. I.
 Disznó - förtő. *Volutabrum*. S. I.
 Disznó - hal. *Delphinus*. *V r a n c s i c s*.
 Disznó - halál. Disznó - halállal agyon veretessék. Pázm. *Pred.* p. 214.
 Disznó - háj. *Arvina*. PP.
 Disznó - hús. *Caro suilla, porcina caro*. M. A.
 Disznó - hús - áros. *Porcinarius*. M. A. CM.
 Disznó - kenyér. *Cyclaminus*. M. A.
 Disznó - kék. *Endivia, dens leonis, sonchus*. M. A.
 Disznó - kömény. *Peucedauum, foeniculum porcinum, agriophylon*. M. A.
 Disznó - láb. *Perna*. S. I.
 Disznó - mogyoró. *Xanthium*. PP.
 Disznó' nyúlja. *Spina suilla*. S. I.
 Disznó - oldal. *Petaso*. M. A.
 Disznó - ól. Hara, suille. M. A. CM.
 Disznó' órja. *Unctum*. M. A. it. *Portulaca domestica*. Csapó. p. 225.
 Disznó - ölés. *Suicidium*.
 Disznó - ölé. *Suicida, mactator suis*.
 Disznó - ölé Tamás.
 Disznó - paréj. *Mercurialis*. Has - lágyító fű, szél - fű. Csapó p. 115.
 Disznó - patak. F. *Marmaros Vben*.
 Disznó' pataka. E. F. belső Szolnok Vben.
 Disznó - pázsit. *Centumnodia, sangvinaria*. Csapó p. 226.
 Disznó - pázstor. *Subulcus, porcarius*. M. A. CM.
 Disznó - pörkölés. *Adustio porci, combustio setarum*. S. I.
 Disznó - rivás. *Grunnitus*. S. I.
 Disznó - rofogás. idem. M. A.
 Disznó sajt. Csinálják meg főzött, és apróra vágott bürkéből, disznó - fülből, szalonnából, egy kalán disznó - vért hozzá töltvén, gömböcbe teszik, meg nyomtatják mint a' sajtot, olyan leszsz, mint az Olasz Szálami.
 Disznó - serte. *Seta*. M. A.
 Disznó - zsir. *Pinquedo suilla*.

Disznó - szaka. *Angina*. PP.
 Disznó - szar. *Succerda*. M. A.
 Disznó - szögy. *Erinaceus suillus*. S. I.
 Disznó - tartás. *Porculatio, res suaria*. S. I.
 Disznó - tartó. *Porculator*. CM.
 Disznó - léj. Pázm. *Pred.* p. 1126.
 Disznó - tor. Disznó - öléskori lakozás.
 Disznó - tök. *Cucurbita*. S. I.
 Disznó - tövis. *Carlina, chamaeleon alb.* Csapó p. 17.
 Disznó - válu. *Alveus porcorum*. S. I.
 * Kan - disznó. *Verres*. S. K.
 Eme - disznó. *Scrofa, porca*. NC. p. 129. CM.
 Mag - disznó. *Scrofa*. Eme - disznó. CM.
 Magló disznó. *Scrofa*.
 Makkos disznó makkal álmad. km.
 Malaczos disznó. *Scrofa lactans*.
 Rác - disznó. *Porcus rascianicus*.
 Sül - disznó. *Erinaceus*. *Margit' Élete* Prájnál. p. 369.
 Szarvas disznó. *Babyrussa*. *Hirscheber*. Mitt.
 Tengeri disznó. *Delphinus*. S. K.
 Vad disznó. *Aper*.
 DISZNAJA. *Ejus Porcus*. Föl tartja az orrát, mint az Érsék' disznaja. km.
 DISZNÓBUL való. *Suinus, suillus*. M. A.
 DISZNÓCSKA. *Porcus, porcellus*. M. A.
 DISZNÓD R. idem.
 Disznód. (Kis, nagy.) E. FF. Szeben Székében.
 DISZNÓL. *Porcinus, suarius*. M. A.
 DISZNÓKODIK. *Spurce agit, spurcitias exercet*.
 DISZNÓRA ne vesztegess gyömbért. *Cibum in matellam non immittas*. M. A.
 DISZNÓS. *Suarius, porcarius*. M. A.
 Disznós. F. Hont Vben. E. Patak Szeben Székében.
 Disznós Horvát. F. Borsod Vben.
 Disznósd. F. Borsod Vben.
 DISZNÓSÁG. *Porcismus, sordities, spurcitia, obscoenitas*. S. I.
 DISZNÓT mellest. *Glabrat suem aqua candente*. PP.
 Disznót pörzsöl. *Glabrat suem*. PP.
 DISZNÓUL. *Suatum*. M. A.
 DISZNÓZ, disznózza. *Maculis inficit chartam*.

DITAMOS.

DITAMOS. *Dictamnus, dictamus*. M. A.

DIVÁN.

DIVÁN (Déván, dévány.) Török nagy Tanács v. ágy - szék, párna - szék, könyöklő. *Beniczki* p. 183.
 Dévány - szönyeg. *Faludi E. M.* p. 258.
 Déván Török fő - tanács. *Faludi T. E.* p. 177.
 Dévány - vankos. *Faludi E. M.* p. 258.

DIVÉK.

DIVÉK. *Nemzetség - név*.
 Divék. F. Nyitra Vben.
 Divék - új falu. F. Ugyan ott.

DÍ.

DÍ.

DÍ. (Dij, diu, div.) Valor, pretium v. potentia, potestas v. homagium, sacramentum submissionis. S. I.

DIADAL: győzedelem. Sz. D.

Diadali: győzedelmi. Sz. D.

DIADALM, diadalom. Victoria, praevalentia. M. A.

Diadalma. Ejus victoria, ejus triumphus.

Diadalmas. Victoriosus, devictor. M. A.

Diadalmaskodik. Vincit, praevalet, triumphat. Csuzi p. 152.

Diadalmat vesz. Vincit, triumphat. M. A.

Diadalmasság. Biró Márton. Micae p. 143.

Diadalmi. Victoralis, triumphalis.

Diadalmi jelek. Trophaea.

Diadalmi kapu. Porta triumphalis.

Diadalmi koszorú. Laurea.

Diadalmi székér. Currus triumphalis. Sz. D.

Diadalmi vers. Epinicion. M. A.

DIAS, DIJAS. R. Validus, valens, polens, potens, firmus v. pretiosus. S. I.

DIAT.

Diat-tartás. Gyűlés, gyülekezet, *köztanácskozás. Sz. D.

Diatlan. R. Invalidus, inpotens, infirmus, v. vilis. S. I.

Diatlanság. Impotentia, invaliditas.

DÍJA. Ejus valor. v. homagium. Páz. Kal. p. 916.

Ember' dija. Homagium. Sz. D.

DIV. Aestimatio, lytrum, homagium. M. A.

DIVJA, dija. Ejus valor, ejus homagium.

DIVAT. Valor, pretium. M. A.

Divatja. Divatjában vagy a' munka. Fervet opus.

Divatlan. Vilis, impotens.

Divatlan ember: tehetetlen ember. Sz. D.

DÍSZ.

DÍSZ. Decus, decorum, ornamentum, elegantia. S. I.

Disz-hely. F. Szala Vben.

DÍSZE. Ejus decus.

Van disze: van kelete.

Nincs disze. Non aestimatur v. non provenit.

DISZES. Decorus. M. A. Venustus, elegans.

Diszes erkölcsök. Mores elegantes. S. I.

Diszes öltözet. Vestitus elegans, cultus.

Diszesedik. Decoratur, ornatur. S. I.

Diszesen. Decenter, decore, festivo, venuste. M. A.

Diszesít, diszesíti. Decorat, ornat. S. I.

Diszeskedik. Eminet, excellit, decoratur, ornatur. Páz. Pred. p. 1269.

Diszesség. Páz. Pred. p. 566.

DÍSZKE. Agnus annotinus. PP.

DÍSZLIK. Laete provenit, procrecit.

Nagyon diszlik. Luxurianter procrecit. Nem diszlik: soványon terem.

Diszlet. Prepon. M. A. L. Decorum.

DÍSZTELEN. Indecens, inconditus, insulsus, immodestus. M. A.

Disztelen erkölcs. Mores inculti. Faludi E. M. p. 238.

Disztelenít, diszteleníti. Turpat, maculat S. I.

Disztelenkedik. Indecore se gerit, Indecenter agit. S. I.

Disztelenség. Immodestia, insulsitas. M. A.

Dedecus, turpitude, probrium. S. I.

Disztelenül. Incondite, insulse, immodeste. M. A.

DO.

DOB.

DOB. (név) Tympanum. M. A. El laktam mint a' dob. km.

Dob. F. Szatmár Vben.

Dob-dél. F. Torna Vben.

Dob-fenek. F. Gömör Vben.

Dob-pálcza: dob-verő pálcza. Sz. D.

Dob' rostya. Sz. P. Gömör Vben.

Dob-szó. Sonitus tympani. M. A.

* Réz-dob. Tympanum aereum.

Tisza-dob. F. Szabolcs Vben.

DOBA. F. Veszprém Vben.

Doba-alszeg } E.FF.közép Szolnok Vben.

Doba-fölszeg }

Doba-Pinkócz. Telek Veszprém Vben.

DOBANCS. Dobula. Döbel. S. I.

DOBASZ. Plenus, v. satur v. turgidus, tumidus. S. I.

DOBBAN. Terretur, terrefit. S. I.

El dobban szívében. Faludi N. A. p. 205.

Dobbant, dobbantja. Terret, terrefacit it.

allidit. Káldi Ezech. 6. 11. it. supplodit.

Ha láboddal dobbantasz mellette, meg rezzen a' jó ló.

DOBI. Sz. P. Heves Vben.

DOBJA. Ejus tympanum.

Dobja fakadva. Re infecta. VM. p. 218.

DOBOG. Palpitat. M. A.

Dobogás. Plangor, sonitus, strepitus, palpitatio. M. A.

Szű-dobogás. Palpitatio cordis.

Dobogó. Palpitans, tremens.

Dobogtat, dobogtatja. Facit palpitare, tremere.

DOBOL. Pulsat, tundit, tympanizat. M. A.

Föl dobolja. Gravidat, impraegnat. S. I.

Ki dobolja. Evulgat.

Reá dobolja: reá veszi. Páz. Kal. p. 436.

Dobolás. Tympanisatio, pulsatio. M. A.

Doboló. Tympanista, tympanistria. M. A.

Doboltat, doboltatja. Curat tympanizari.

Ki doboltatja. Curat extympanizari, curat ad sonum tympani promulgari.

Reá doboltatja. Edito tympani sono in collum alterius rejicit.

Viszsa doboltatja. Revocat. Faludi N. E. p. 179.

DOBOLY. E. F. Csik Székében.

Doboly (Al, fel.) E. FF. Három szék Székében.

DOBOR.

Dobor-gaz. F. Posony Vben.

Doborka aliis Doborló. E. Major Három szék Székében.

Doborka. E. F. Szerdahely Székében.

Dobrony. (Doborony.) F. Veszprém Vben.

Dobrony. (Kis, nagy.) FF. Bereg Vben.

DOBOS. Tympanista, tympanistes. M. A.

Dobos. F. Bereg. Vben. Sz. P. Fejér Vben.

Dobos gem. Ardea stellaris. S. I.

Város-dobos. Sz. P. Szabolcs Vben.

DOBOSZ. Coriarius. S. I.

Dobosz. Sz. P. Fejér Vben.

Doboszka, döböske. Fa-iskátulya. Sz. D.

DOBOT ver. Tympanizat. M. A.

Dobot üttet. Páz. Pred. p. 482.

DOBRA üti. Evulgat, famigerat. S. I.

Dobra veri. Idem.

Dobra vonták a' bőrét. km.

DOBZIK. Tümet, tumescit, turget, protuberat. S. I.

Dobzás. Az alkő, és korong - vas között lévő fa, a' malomban.

Dobzó. Turgidus, tumidus it. Species pruni.

Nárai dobzó.

Dobzódik. Comessatur, epulatur, lurcatur, helluatur. Páz. Pred. p. 548.

DOB.

DOB. (ige) dobja. Jacit, projicit. Dobb le Barát a' vakarót. Fur ablatum restitue.

Alá dobja. Jacit deorsum.

Által dobja. Transcutit.

Be dobja. Injicit.

Bele dobja. Injicit.

El dobja. Abjicit.

Föl dobja. Projicit sursum.

Ki dobja. Ejicit.

Le dobja. Dejicit.

Meg dobja. Percutit.

Reá dobja. Projicit ad alterum.

Viszsa dobja. Reprojjicit.

DOBÁL, dobálja. Jactat, jactitat. S. I.

Dobálás. Projectio iterata.

Dobálgat, dobálgatja. Saepius jactitat.

Dobáló.

Dobálódik. Saepius projicit.

DOBÁS. Jactus, projectio.

DOBÓ. Jactor, projector.

Dobó. F. Sáros Vben.

Dobó' falva. E. F. Udvarhely Székében.

Dobócza. F. Gömör Vben.

Dobóka, doboka. F. Baranya Vben.

Doboka. E. FF. Doboka, és belső Szolnok Vben.

Doboka Vármegye. Comitatus Dobokensis.

DOH.

DOH. Putor. M. A.

Doh. E. F. Kraszna Vben.

DOHA. Ejus putor. Beniczki. p. 102. Káldi. Joél. 2. 20.

Régi búza' doha.

DOHÁNY. Tabacum, nicotiana. PP.

Dohány-ágy. Area, cui semina nicotianae inseminantur.

Dohány-czérna, melyre a' dohányt föl fűzik levelenként, midőn szárogatják.

Dohány-füst. Fumus tabacae. S. I.

Dohány-füst-szívó. Nicotianae fumator. S. I.

Dohány-fűzés. Confilatio h. nicotianae.

Dohány-gáicizálás. Dohány' fattyazása.
 Dohány-kapálás. *Pastinatio nicotianae*.
 Dohány-mag. *Semina nicotianae*.
 Dohány-palánta. *Planta nicotiana*.
 Dohány-por. *Pulvis nicotianae*. S. I.
 Dohány-termesztés. *Cultura nicotianae*.
 Dohány-termesztés' tilalma.
 Dohány-tű. Hosszú tű, mellyel a dohánnyt czéznára fűzik.
 Dohány-zacskó. *Sacculus ad nicotianam reponendam*. S. I.
 * Bassa - dohány, Török dohány. *Turcica tabaca*. S. K.
 Cserebéli dohány. VV. L.
 Csomó-dohány. *Fasciculus tabacae*. S. K.
 Döbrei dohány.
 Egy pipa dohány. *Nicotiana, quantum faica capere potest*. S. K.
 Fűzes Gyarmati dohány.
 Hosszú levelű dohány.
 Jánosházi dohány. VV. L.
 Kospalagi dohány.
 Leveles dohány. *Foliacea tabaca*. S. K.
 Metélt dohány (apritott). *Scissa tabaca*. S. K.
 Vitnyédi dohány. VV. L.
 Dohányos. *Nicotianam habens v. ejus fumo utens*.
 Dohányos. Soprony Vben. Fekszik Sebesnek szomszédságában. Vályi.
 Dohányos bőrböncze. Faludi E. M. p. 67, Faica.
 Dohányozik. *Tabaci fumum e fistula haurit*, PP.
 Dohányozás. *Fumatio nicotianae*.
 Dohányozgat. *Fumigat*.
 Dohányozó, dohányzó. *Fumator*.
 Dohányzó szoba. *Fumatorium*.
 DOHLIK. *Putescit, putidus fit*. Sz. D.
 Meg dohlik. Sz. D.
 DOHOLLIK. idem. Sz. D.
 DOHOS. *Putidus*. M. A.
 Dohos fa, dögös fa. *Anagyris foetida*. S. I.
 Dohos kérődés.
 Dohos liszt. Szeleld meg, ha dohos, mint a' Vajkai aszszony a' lisztet. km.
 Dohos pára. *Mephitis*. M. A. CM.
 Dohos szájú. *Oripudus*. Pázm. Pred. p. 1011.
 Dohosít, dohosítja. *Putidum facit*.
 Meg dohosítja. Pázm. Pred. p. 1134.
 Dohosodik. *Putet, putescit*. S. I. Sz. D.
 Meg dohosodik.
 Dohosság. Margit' Él. p. 26. *Putor*. M. A. L.
 Dohosúl. idem. Sz. D.
 Meg dohosúl.
 DOHOT. *Deget. Axungia ex oleo subter-raneo*. S. I.

DOKTOR.

DOKTOR. *Doctor*.
 Doktor-koszorú. *Laurea doctoralis*. Vajda 2. K. p. 157.
 Doktor-sapka. Négy szegű Doktor-sapka. Faludi T. É. p. 295.
 Orvos-Doktor. Faludi T. É. p. 297.
 DOKTORSÁG. *Doctoratus*.

DOL.

DOL. F. Zágráb Vben.
 Dol' honya, v. Dolg'honya. F. Sáros Vben.

DOLMÁNY. *Tunica, subcula, poderis*.
 M. A. CM. (talán Dalmatica). Sokszor a' rongyos dolmányban is van okos legény. km.
 Dolmán. E. F. Szeben Székében.
 Dolmány' galléra. *Tunicae collare*. PP.
 Dolmány - szűr. *Tunica gausapea*.
 Posztó dolmány. VV. L.
 Szakolczai dolmány.
 Szűr - dolmány. idem ac Dolmány-szűr. Fakó kocsí, kender - hám, hemes ember, szűr - dolmány. km.
 Dolmányka. Faludi N. E. p. 54.
 Dolmányos. *Subuculatus, tunicatus*. M. A. CM.
 DOLOG. *Res, opus, negotium, labor*. M. A.
 Dolog' ideje. Itt a' dolog' ideje.
 Dolog-kerülő. *Laborem devitans, amans otii, desidiae*. S. I.
 Dolog - nap. *Dies profestus*. S. I.
 Dolog' székében. *In merito rei*. Pázm. Kal. p. 960.
 Dolog' szünte. *Cessatio a labore*. S. I.
 Dolog - tétel. *Operatio, labor, laboratio*. M. A.
 Dolog - tévő nap (vulgo dölög - tévő nap). *Dies profestus, operosus*. M. A.
 Dolog után édes a' nyugalom. km.
 Dolog' veleje. *Rei summa, medulla*. S. I.
 Dolog-véghez - vitlen (re infecta) vizsgálja jött.
 Dolog - üzés. *Operatio, laboratio*. S. I.
 * Derék dolog. *Magna res scilicet*.
 Kutya-dolog. Elég kutya-dolog. km.
 Meg esett dolognak felejtés a' vége. km.
 Mi dolog? *Quid rei, quid novi?*
 Szorgos dolog. *Res urgens*.
 Dolga. *Ejus labor*. Mi közöm hozzá, ő dolga, maga lássa. km.
 Jól foly dolga. *Prosperatur*.
 Dolgatlan. *απορος*. M. A.
 Dolgatlanság. *απορια*. *Laboris carentia*. M. A.
 Dolgolódik. *Laborat, operatur, occupatur*. M. A. *scribit etiam sine accentu*.
 Dolgolodik.
 Dolgolódás. *Laboratio, operatio, occupatio*. M. A.
 Dolgolódó. *Laborator, operarius*. M. A.
 Dolg' onya. F. Sáros Vben.
 Dolgos. *Negotiosus, actor, it. provisor, administrator*. M. A.
 Mi dolgozik? mit csinálnak, miben foglalatalkodnak. *Vörösmarti*. p. 249.
 Dolgot ad. *Hoc opus, hic labor est*.
 Dolgot kerüli. *Vitat laborem*.
 Dolgot nem talál. *Rosasz gazd' aszszony az, ki a' ház körül dolgot nem talál*. km.
 Dolgozik. *Operatur, laborat*. M. A. *Ki nem dolgozik; ne egyék*. km.
 Be dolgozott neki: jól meg verte.
 Fél dolgozza. *Laborando absumit*.
 Ki dolgozza. *Elaborat, effingit, exasciat*. S. I.
 Le dolgozza. *Labore solvit*.
 Dolgozás. *Operatio, commercium*. M. A.
 Dolgozgat. *Sensim laborat*. Sz. D.
 Dolgozó. *Laborans, operarius*.
 Dolgozó szoba. *Laboratorium*.
 Dolgoztat, dolgoztatja. *Curat laborari, labore exercet*.

Dologtalan. *Deses, otiosus*. Sz. D.
 Dologtalankodik. *Otiatur*. Vajda. K. É. 1. K. p. 506.
 Dologtalanság. *Otium, desidia*. Sz. D.
 DOLOS.
 Dolosd. Sz. P. Veszprém Vben.

DOM.

DOM.
 DOMA. Telek Posony Vben.
 Doma' földje. F. Vas Vben.
 Doma' háza. F. Borsod Vben. Sz. P. Heves Vben.
 Doma' hida. F. Szatmár Vben.
 Domál.
 Domáld. E. F. Küküllő Vben. Maldorf.
 Domány. F. Krassó Vben.
 Domány' falva. F. Szepes Vben.
 DOMOLA.
 Domola' háza. Sz. P. Torna Vben.
 DOMONY. F. Pest Vben.
 Domonya. (Alsó, felső) FF. Ung Vben.
 DOMOSZLÓ. F. Heves Vben. E. F. közép Szolnok Vben. Pressdorf.
 DOMÓ. *Tuber, tumor, gibbus, tumentia, protuberantia*. S. I.
 Kenyér' domója: kenyér' pupja. Sz. D.

DOMB.

DOMB. *Tumulus, tuber terrae, tuber*. M. A.
 Domb. E. F. Kolos Vben.
 Domb-oldal. *Latus colliculi*.
 Domb' egyháza. F. Csanád Vben.
 Domb' teteje. *Summitas colliculi*.
 * Ganéj-domb. *Fimetum*. S. K.
 Határ-domb. *Terminus*. S. K.
 Nyír-domb. Sz. P. Vas Vben.
 Szemét-domb. *Sterquilinum*. S. K.
 Vár-domb. F. Tolna Vben.
 DOMBÉROZ. *Hellnatur, lurcatur, crapulatur, bacchatur*. S. I.
 DOMBI.
 Dombi föld. Sz. P. Győr Vben.
 DOMBJA. *Ejus collis*.
 Kozma' dombja. F. Szala Vben.
 DOMBOR.
 Domborít, domborítja. *Tumefacit, turgidum facit*. S. I.
 Domborodik. *Turget, turgescit*. M. A.
 Fél domborodik. *Adturget, adtumet, protuberat*.
 Domborodás. *Protuberantia*. *Domboru dombodnak dob - domborodása dombodnak*.
 Domboru. *Turgidus, tumidus, subvexus*. M. A.
 Domboruan. *Turgide, convexe*. Sz. D.
 Domborúl. *Tumescit, turgescit*.
 Domborúl a' kenyér. Sz. D.
 Domboruság. *Protuberantia, convexitas*. CM.
 Dombró. E. F. Aranyos Székében.
 DOMBOS. *Tumulosus, grumosus*. M. A.
 Dombos hát. *Gibbus*. S. I.
 Dombos hátú. *Gibbosus*. S. I.
 Dombosság. *Porculetum*. M. A. L.
 Dombosúl. *Fit tumulosus*.
 DOMBOVÁR. MV. Tolna Vben.
 DOMBÓ. FF. Marmaros, Posony, Somogy és Bihar Vben. E. F. Küküllő Vben.

DOMIKA.

DOMIKA. Pulmentum. Turós éték. M. A. CM. A' turóra vizet öntnek, domikának mondják: a' vén leányt is férjnek adják, 's menyecskének hijják. km.

DOMOKOS.

DOMOKOS, DOMONKOS. t. f. n. Dominicus. M. A.
Domokos. F. Heves Vben. E. F. belső Szolnok Vben.
Domokos' fa. F. Vas Vben.
Domonkos. Telek Esztergom Vben.
Domonkos' szerzete. Ordo S. Dominici.

DON.

DON.
DONG. Donog. Bombilat, resonat. M. A. Donog mint a' darázs a' ptrücsök között. km. Azt donogják szüntelen. Tasi p. 158.
Meg dongja. Jó meg érett gyümölcs, mellyet a' darázsok meg dongnak. km. Dug. 1. R. p. 299.
Dong-ér. Ér Csongrád Vben.
Donga. Asserculus, assiculus. M. A. Vékony dongájú ember: nem igen egészséges. Sz. D.
Dongat, dongatja. Az ő házat sűrűen dongatták a' látogatók, a' vendégek. Sz. D.
Dongás. Bombus. M. A.
Dongó. Bombilans, resonans. M. A.
Dongó. E. Sz. P. Kolos Vben.
Dongó bogár. Bombylius. M. A.
Dongó légy. Donogó légy. Tinulus, tinnunculus. PP. Musca carnaria. S. I. Crabro. NC. p. 147.

DONYHA.

DONYHA. Matta. M. A. Nagy párna. L. DUNYHA.

DOR.

DOR.
DORBÉZOL. Helluatur. PP.
Dorbézolás. Nagy István. Már. Koron. p. 55.
Dorbézlás. Prágai p. 764.
Dorbézló. Helluo. PP.
DORGÁL, dorgálja. Reprehendit, objurgat, corripit, castigat. M. A. A' ki mást dorgálni akar, maga feddhetetlen légyen. km. Quae culpae soles, ea tu ne feceris ipse.
Meg dorgálja. Coarguit. M. A.
Dorgálás. Objurgatio, correptio, castigatio, reprehensio. M. A.
Meg dorgálás. Reprehensio, correptio, redarguitio, increpatio. M. A.
Dorgáló. Reprehensor, objurgator, castigator. M. A.
Dorgálódik. Reprehensat, saepius redarguit.
DORMÁNY.
Dormányd, Dormánd. F. Heves Vben.
DORNA. E. Patak Csik Székében.

DOROG. Hajdú-város. FF. Tolna és Esztergom Vkben. Patak Esztergom Vben. Sz. P. Heves Vben.
Dorog' háza. F. Heves Vben.
Dorgos (Dorogos.) F. Tömös Vben.
Dorogma. F. Borsod Vben.
DOROMB. Crepitaculum, sistrum, crusta. M. A.
Doromb' nyele.
Dorombol. Dorombot pönget. S. I.
Dorombolás. Doromb-pöngetés.
Dorombos. Doromb-pöngető.
Doromboz. idem ac Dorombol.
DOROMLÁS. Telek Pest Vben.
DORONG Phalanga, palanga, fustis, pertica, palus. M. A. L. DURUNG.
Dorongos. Fustibus instructus. Vajda 3. K. p. 375.
DOROSMA. F. Kis Kunságban.
DOROSZ.
Doroszol, doroszolja. Leviter subigit, pastinó. PP. Gyomot a' föld' színéről éles kapával el irtja. Sz. D.
Doroszlás. Gyom-irtás, sarabolás.
Doroszló. Gyom-irtó, saraboló.
Doroszló. F. Vas Vben. Deissdorf.
Doroszló. F. Bács Vben.
Rába-doroszló. F. Vas Vben. Frauendorf.

DOROTTYA.

DOROTTYA. (DORA, DORKA, DORKÓ.)
Dorothea. M. A.
DORÁNY.
Dorányka, doránka. Kis Patak Nyitra Vben.

DOZMAT.

DOZMAT. F. Vas Vben.

DÓ.

DÓCZ.

DÓCZ. Sz. P. Csongrád Vben.

DÓNÁT.

DÓNÁT. t. f. n. Donatus.
Dónát. Sz. P. Csongrád Vben.

DÓZSA.

DÓZSA. F. Jászságban.

DÖ.

DÖB.

DÖB.
Döb' réte. F. Szala Vben.
DÖBBEN. Terretur, terrefit. Sz. D.
Meg döbben. Faludi T. É. p. 14.
Döbent, döbbenti. Terret, terrefacit. S. I.
Meg döbbenti. Perterret.
DÖBÖG. Tremet, palpitat, agitatur. Sz. D.
Döbögés. Palpitatio.

Döbögő. Palpitans, tremens.
DÖBÖNY. Vas ligneum pro caso. Sz. D. S. I.
DÖBÖLLŐ. E. Major Három szék Székében.
DÖBÖR. F. Vas Vben.
Döbör-hegy. F. Vas Vben.
Döbörke. Orca, labrum, vannus. S. K.
Döböny.
Döbörög. Tonat. Döbörög az ég. Sz. D.
Döbres. Sz. P. Veszprém Vben.
Döbrő. F. Heves Vben.
Döbrő-köz. MV. Tolna Vben.
Döbrőcze. F. Szala Vben.
Döbrög. Sz. P. Somogy Vben.
Döbrönte. Sz. PP. Tolna és Veszprém Vkben.

DÖCZ.

DÖCZ.
DÖCZCZEN. Impingit, offendit, succutitur. S. I.
Meg döczczen.
Döczczent, döczczeni. Succutit.
Meg döczczeni.
DÖCZÖG. Succutitur, concutitur, jactatur. Biró Márton Micae p. 352.
Döcözgés. Succussio.
Döcözgő. Succutiens.
Döcözgő ló v. koci. Sz. D. Succussor equus, currus. S. I.
Döcözgős út, szerencse. Sz. D.
Döcözgöttet, döcözgötteti. Succutit.
Döcözgöttető kövek. Pázm. Pred. p. 86.
Döcözgöttető, zökögő. Faludi E. M. p. 238.

DÖCS.

DÖCS. Határ-falu.
DÖCSE. F. Szala Vben. V á l y i.

DÖD.

DÖD.
DÖDÖG.
Viszsa dödögtem. Durczáson vissza feleltem. Hallottam 1828. Ján. 1.
DÖDÖR.
Dödörög (didereg, dedereg). Frigutit. M. A. CM.
Dödörgés. Faludi N. A. p. 71.
Dödörgő.
DÖDÖLLE. Liszttel föl eresztett kásagombóc. Sz. D.

DÖF.

DÖF, döfi. Arietat, quatit. M. A.
Által döfi. Transfigit.
Föl döfi. Configit.
Meg döfi. Pungit.
Viszsa döfi. Recutit.
DÖFÉS. Arietatitio, punctura.
DÖFÖD, döfödi. Saepius arietat, quatit, figit, pungit.
Meg döfödi.
Döfös. idem. S. I.
Döföz. idem.
Döföl, döfölj. Saepius pungit. Pázm. Pred. p. 510. Kal. 157.
Döfölcs. Pázm. Pred. p. 509. 1060.
DÖFÖTT. Punctus, ictus, ictu petitus.

Döföttyű. Tészta étel' neme. A' Székely aszazony meg nem sütte még a' mézes mákos döföttyűt.

DÖFO. Pungens, arietans, quatiens.

DÖG.

DÖG. Cadaver, lues, pestis. M. A.
Dög - halál. Pestis, pestilentia. M. A.
Dög - hely. Locus morticiniorum. S. I.
Dög - hús. Caro morticina, cadaver. S. I.
Dög - kórság. Lues, morbus contagiosus. S. I.
Dög - légy. Musca caesar. S. I.
Dög-ló. Equus macie corruptus. Schindmaehre. S. I.
Dög - mező. E. F. belső Szolnok Vben.
Dög - mirigy. Bubo pestilentus, carbunculus. S. I.
Dög-nyúzó. Excoriator morticiniorum. S. I.
Dög - rovás. Ha a' juh szomorúan legel, dög - rováson van. Dug. km. 2. R. p. 305.
Dög-szag. Putor, foetor cadaverosus. S. I.
Dög - test. Cadaver.
Dög-verem. Fossa morticiniorum. Schindgrube. S. I.
• Buja dög. Lues venerea. Rác Samuel.
Marha-dög. Lues pecorum.
DÖGE. Ejus lues.
Döge, Döghe. F. Szabolcs Vben.
Döge van: sok van.
DÖGGEL holt. Morticinus. M. A. CM.
DÖGLik. Putescit, putrescit. M. A. Perit, mortem luit, cadaver fit. S. I. Szépen döglük a' marha, olcsó lesz az a' bőr. km.
Bele döglük. Immoritur, interit.
El döglük. Interit, perit.
Meg döglük. Putescit, putrescit. M. A. A' kecske is akkor rúgdoz leg inkább, mikor meg akar döglenni. km.
Döglet, dögleli. Facit perire, lue inficit. Pázm. Pred. p. 1077.
Döglet. Pestilitas. M. A.
Dögletes. Pestiferus. M. A.
Dögleteség. Pestilitas. M. A.
Döglet. Pázm. Kal. p. 201.
Dögletet, döglelet. Facit, ut lue inficiatur, et contagione. Pázm. Pred. p. 1011.
Dögletető. Pestiferus. Pázm. Kal. p. 248.
Dögleszt, dögleszti. Facit perire, pessumire.
Ki dögleszti.
Meg dögleszti.
Döglet (név). Pestilitas. M. A.
Dögletes. Pestilens. M. A.
Döglet (ige), dögleti (idem ac Dögleszt) Faludi N. U. p. 90.
Meg dögleti. Corruptit, inficit, pestem inducit. M. A.
Döglött. Putidus, putridus, tabidus. M. A.
Meg döglött. Putrefactus, tabefactus. putidus. M. A.
DÖGÖN száll. Nem méh az, ki meg száll a' dögön. km.
DÖGÖNY.
Dögönyeg. Dolon. M. A. Ollyan pálcza, mellyben belől handzsár vagon el rejtve.
Dögönyöz, dögönyözi. Verberat, fustigat. Faludi N. E. p. 118. Prágai. p. 803.

Meg dögönyözi.
DÖGÖS. Pestilens, pestifer. M. A. CM.
Dögös. Sz. P. Nyitra Vben.
Dögös egű föld. Faludi E. M. p. 238.
Dögös kelevény. Carbunculus, bubo. S. I.
Dögösít, dögösíti. Lue inficit. S. I.
Dögösködik: betegeskedik. Vajda. 2. K. p. 436.
Dögösödik: mirigyessedik. Sz. D.
Meg dögösödik.
DÖGÖT ránczizál. Cadaver vellicat.

DÖLF.

DÖLF. Superbia, elatio, arrogantia. S. I. Kisfaludi' Regéji. p. 144.
DÖLFÖS. Sciolus, elatus. M. A. Vajda K. É. 1. K. p. 376. ht. „Dölfölös“ uti et p. 584.
Föl fuvalkodott dölfösök. Pázm. Kal. p. 25.
Dölfösködik. Superbit, arroganter se gerit. Csuzi p. 257. Tromb. p. 75.
Dölfösség. Superbia, elatio, arrogantia. M. A.

DÖM.

DÖM.
DÖME.
Döme' föld. F. Szala Vben.
DÖMÖCK. Damascus.
Dömöczki. Damascus. Csuzi p. 659.
Dömöczki acél. Faludi E. M. p. 185.
Dömöczki kard. Gladius Damascenus. S. I.
Dömöczki Szent János. S. Joannes Damascenus. Csuzi. p. 95.
Dömöczki szövet. Tela Damascena. S. I.
Dömöczki vörös tafota. Materia Damascena. Sz. D.
DÖMÖCSKÖL, dömöcsköli: csomoszolja a' szőlőt a' kádba. Sz. D. Conterit, contundit, confringit. S. I.
DÖMÖLK (Nemes, pór) FF. Vas Vben.
DÖMÖR.
Dömör-kapu. Sz. P. Tolna Vben.
DÖMÖS. F. Esztergom Vben.
Dömösöd, Dömösöd. F. Pest Vben.

DÖMJÉN.

DÖMJÉN. t. f. n. Damianus. Szent Dömjen Péter. S. Petrus Damianus. Csuzi. p. 110.

DÖMM.

DÖMM.
DÖMMÖG: dunnog, dörmög, morog. Sz. D. Dömmögő.

DÖNG.

DÖNG. Resonat, strepit. Dong. Sz. D.
DÖNGET, döngeti. Sonitum vel strepitum facit. Sz. D. S. I.
Meg döngeti: meg ütögeti, kongatja. Sz. D.
DÖNGÉS: dongás.
DÖNGÖL, döngöli. Sulykolja. Sz. D.
Döngölő.
Döngölő fa. Sulyok. Pavicula. Ein Schlaegel. PP.
DÖNGÖ: dongó.

DÖNT.

DÖNT, dönti. Diruit, deturbat, v. effundit. Sz. D. S. I.
Be dönti. Infringit.
El dönti. El döntötte a' levelet. km.
Föl dönti. Resupinat, evertit. S. I.
Ki dönti. Effundit.
Le dönti. Dejicit, prosternit.
Meg dönti. Ruinum alteri caussat.
Öszve dönti. Facit, ut corruat.
DÖNTÉS. Ruina v. effusio.
DÖNTÖGET, döntögeti. Identidem ruinat.
DÖNTÖ. Ruinans, deturbans.

DÖR.

DÖR.
DÖRDÍT, dördíti.
Széllyel dördíti. Kónyi, Ábel' halála. p. 24.
DÖRDÜL. Intonat. M. A.
Meg dördül. Intonat. M. A.
Meg dördül az ég. Sz. D. Intonuit coelum.
Dördület. Tonitru. Sz. D.
Dördülés. Meny-dördülés. Tonitru. M. A. L.
Meg dördülés. Intonatio. M. A.
DÖRG, dörog. Tonat, intonat, murmurat. M. A.
Hadd dörogjön, csak ne üssön. km.
Környül dörog. Circumtonat. M. A.
Meny-dörog. Coelum tonat.
Dörget, dörgeti. Facit tonare.
Dörgés. Tonitru, crepitus. M. A.
Ég-dörgés. Annyit tanultam a' beszédjéből, mint az ég-dörgésből. km.
Meny-dörgés.
Dörgicse (Alsó, felső, kis.) FF. Szala Vben.
Dörgöcse. Apró hal' neme, melly Fertő' tavában fogattatik. L. Rumi Emlékirás. I. Köt. p. 422.
Dörgöl, dörgöli. Conterit, deterit. M. A.
Hozzá dörgöli. Adfricat, adfriat. S. I.
Le dörgöli. Delet, detergit, defricat. S. I.
Meg dörgöli. Confricat.
Dörgölés. Attritus, contusio. M. A.
Föl dörgölés. Intertrigo. S. I.
Ruha - dörgölés. Laevigatio vestium.
Dörgölő. Conterens.
Dörgölődik. Inceperat, murmurat. M. A. it. Affricatur, atteritur. Pázm. Pred. p. 29.
Bele dörgölődik. Interitur.
Föl dörgölődik. Perfricatur.
Hozzá dörgölődik. Affricatur.
Meg dörgölődik.
Dörgölődés. Murmur, murmuratio. M. A. it. Affricatur, affricatio.
Dörgő. Tonans.
Meny-dörgő. Coelitonans.
Meny - dörgős adta.
DÖRMÖG. Murmurat. Sz. D.
Ki dörmögte magát.
Dörmögés. Vajda. 2. K. p. 357.
Meg dörmögtek várj.
DÖRÖCS.
Döröcske. F. Somogy Vben.
Döröcsköl, döröcsköli: öszve zuzza. zöcsköli v. tömi. Zsákba döröcsköli, gyúrja. Sz. D.

DÖRÖMB: doromb. Crepitaculum, sistrum. S. I.
Dörömböl: zörget. Sz. D.
Dörömböz. Strepit, pulsat, intonat. M. A.
DÖRÖG. Sz. P. Győr Vben.
Dörögd. F. és Sz. P. Szala Vben.
DÖRÖS.
Döröske. F. Vas Vben.
Dörösök, Dörösök. E. Sz. P. Kraszna Vben.
DÖRREN. Intonat.
 Meg dörrént az ég. Intonuit coelum.
DÖRZSÖL, dörzsöli: csiszolja, morzsolja. Sz. D. Terit, conterit, friat, fricat. S. I. Kukoriczát dörzsölnék.
 El dörzsöli. Deterit, defricat.
 Meg dörzsöli.
 Öszve dörzsöli. Conterit, confricat.
 Búzáat dörzsöl. Pázm. Kal. p. 650.

DÖT.

DÖT.
DÖTK. F. Szala Vben.

DÖVÉNY.

DÖVÉNY (mint sövény.) F. Borsod Vben.

DŐ.

DŐ.

DŐ.
DŐIT, döjt, döjti. Deturbat, defundit. M. A.
 El döjti. Profundit, deturbat. M. A.
 Föl döjti. Resupinat, evertit. M. A.
 Föl döjti a' kocsit. Sz. D. Invertit currum.
 Le döjti. Defundit, deturbat, demolitur. M. A.
 Öszve döjti. Diruit, demolitur, deturbat, destruit. S. I.
Döjtés. Deturbatio, defusio. M. A.
 El döjtés. Profusio, eversio, deturbatio. M. A.
 Föl döjtés. Deturbatio, eversio. M. A.
DÖL (Dö-ül, alterutra vocali elisa fit DÖL, v. DÜL, nam utroque modo dicitur.) Ruit, labitur. M. A.
 Bé döl. Bé döltt a' kut.
 Bele döl. Bele döltt az árokba.
 El döl. Delabitur, corrui. M. A. El döltt a' zsák.
 Föl döl. Föl döltt a' szekér.
 Ki döl. Excidit, elabitur. M. A.
 Le döl. Procidit, decidit, delabitur, corrui. M. A. Le döltt az ágyra.
 Meg döl. Meg döltt a' búza.
 Réa döl. Acclinat se.
 Öszve döl. Corruit.
 Széllyel döl. idem.
 Szét döl. idem.
DÖLED. Protuberat. M. A. Proruit, labascit.
 Ki döléd. Extumet, protuberat. M. A.
 Dölédék. Rudus, ruina.
 Dölédékeny. Prociduus, labascens, ruinae proximus. S. I.
 Dölédékes. Ruinosus, ruderatus.

Döledez. Sensim ruit, collabitur. Pázm. Pred. p. 1205.
 Ki dölédez.
 Le dölédez.
Döledezés. Collapsus.
Döledezett. Ruinosus.
Döledező. Ruinam minitans.
Döledés, dölledés, dülledés.
 Ki dülledés. Extuberatio. M. A.
Döledtt. Turgidus. M. A.
Döledtt pófájú. Buccosus, genas habens turgentes. S. I.
Döledtt szemek. Oculi eminuli. PP.
Döledtt szemű. Oculos habens protuberantes. S. I.
 Ki dülledtt. Extumidus. M. A.
DÖLENDŐ. Ruiturus. Pázm. Kal. p. 656.
DÖLESZ.
 Dölész - szék. R. Hodie zsölleszt - szék.
 Sella reclinatoria.
Dölészkedik. Acclinat se. Neki dölészkedik, mint az egész helyes paraszt. km.
 Ki dölészkedik az ablakra. Fenestras pectore tenus innititur.
 Meg dölészkedik. Acclinat se.
 Réa dölészkedik. idem.
Dölészt, dölészti. Acclinat se.
 Neki dölészti magát.
DÖLÉKENY. A' mi könnyen döl. Caducus.
 Dölékenység. Caducitas.
DÖLÉS. Prolapsio.
 El dölés. Eversio, delapsus. M. A.
 Föl dölés. Inversio.
 Ki dölés. Prolapsio, elapsio. M. A.
DÖLNI indúltt. Proclinatus, prociuius. M. A.
DÖLÖNCSEL: dölédez. Sz. D.
DÖLÖNG. Ruit, proruit. Káldi 1. Reg. 25. 13. Pred. 12. 13.
Dölöngö. Nutans, vacillans, titubans. S. I.
Dölöngöz. Nutat v. labascit. Dölöngöz.
DÖLÖ. Ruens.
 Dölö böttük. Literae cursivae. Sz. D.
 Dölö félbeli. Ruinam minans.
 Dölö félben van, Nutat. M. A.
 Dölö félben való. Prociuius. M. A.
 Dölö föld. Jugerum. M. A.
 Dölö földnyi. Spatium jugeri, stadium. M. A.
Dölöz, dölözi. L. DÜLLÖZI.
DÖLTT. Prolapsus, deciuus.
 Döltt fa. A' le döltt fának fejét a' gyermek is ránczigálja. km. Dug. 2. R. p. 7.
 Döltt gabona. Fruges ob fertilitatem prociuae.
 El döltt. Collapsus. M. A.
 Le döltt. idem. M. A.

DÖR.

DÖR. F. Soprony Vben.
DÖRE. Inspiciens, stultus. M. A.
 Döreség. Inspicientia, stultitia. Sz. D.
 Dörékedik. Inspit, stultum agit. Sz. D.

DÖZS.

DÖZS.
DÖZSÖL. Perpotat. M. A. Tempus potando, confabulando consumit.
 Föl dözsöli. Ligurit. M. A.
 Dözsölés. Pázm. Kal. p. 396.

Éjjeli dözsölés. Compotatio nocturna.
 Föl dözsölés. Faludi N. U. p. 44.
 Dözsölő. Pázm. Pred. p. 192.

DR.

DRABANT.

DRABANT. Stipator, satelles. M. A.

DRAGONYOS.

DRAGONYOS. Dimacha. PP.
 Dragonos. idem. Faludi T. É. p. 264.

DRÁG.

DRÁG. E. F. Doboka Vben.

Drág-fi.
DRÁGA. Pretiosus, carus. M. A.
 Drága dolog. Jó bor, szép feleség, csöndes lelki isméret, drága dolog a világon. km.
 Drága étel. Uraknak való a' drága étel. km.
 Drága gyöngy. Margarita. PP.
 Drága kincs a' jó hír, valaki avval bír. km.
 Drága kö. Gemma, unio. M. A.
 Drága kö-áros. Gemmarius. M. A.
 Drága kö-hozó. Gemmifer. M. A.
 Drága köves. Gemmatus, gemmosus. M. A.
 Drágaság. Caritas. M. A. it. Annonae penuria, caristia. A' sok pénz is tehet drágaságot. Dug. km. 2. R. p. 236.
 Drágaságot szerez. Caristiam causat.
 Drágaságok. Pretiosa.
 Drágább. Nincs drágább az üdönél. km.
 Leg drágább az, a' mit könyörgéssel kell meg nyerni. km.
 Drágábbodik. Carior fit, crescit in pretio. S. I.
 Drágáll, drágállja. Carum putat. M. A.
 Meg drágállotta. Quia caro pretio servatum est, noluit emere.
 Drágán. Pretiose, care. M. A.
 Drágán tartja. Justo carius vendit.
 Drágás. Care omnia vendens, care aestimans. M. A.
 Drágáskodik. Care omnia servat, vendit.
DRÁGALÁTOS. Pretiosus. M. A.
 Drágalátosan. Pretiose, sumtuose. M. A.
DRÁGÍT, drágítja. Árát föl veri, szöketti, ugratja. Sz. D.
 El drágítja. Pretium rei nimis auget.
 Meg drágítja. Procurat rei majus pretium.
DRÁGODIK. Pretium rei augetur.
 Meg drágodott búza. Auctum est frumenti pretium. Sz. D.
DRÁGUL. Idem.
 El drágul.
 Meg drágul.

DRASSÓ.

DRASSÓ. E. F. alsó Fejér Vben.

DRÁVA.

DRÁVA. Dravus.
 Dráva vize. idem. M. A.
 Dráva-fok. F. Somogy Vben.

DRÉGELY.

DRÉGELY. Vár-omladék Hont Vben.
Drégely-palánk. F. Hont Vben.

DRIDA.

DRIDA. Missile. PP.
DRIDÁZ. Missile torquet. PP.

DRINÁPOLY.

DRINÁPOLY. Hadrianopolis. M. A.

DRINCS.

DRINCS. Permutatio, commutatio. M. A.
DRINECS. Idem. M. A.

DRÓT.

DRÓT v. **DARÓT.** Filum ferreum v. aeneum. S. I.
DRÓTOS. Venditor fili ferrei v. aenei.
Drótos Tót.
DRÓTOZ, drótozza. Filis ferreis munit, v. obducit. v. instruit.

DRUSZA.

DRUSZA. Homonymus, similis nominis. S. I.

DS.**DSIDA.**

DSIDA. Missile v. hasta, sarissa, verutum. S. I.
DSIDÁZ. Missile torquet v. hasta petit, hastis concurrat. S. I.

DSINDSA.

DSINDSA. Sáros, iszapos, ingoványos hely.

DU.**DUBA.**

DUBA. Sz. P. Szala Vben.

DUD.

DUD.
Dud-vág. Folyó víz Nyitra és Posony Vben. Mocsár Komárom Vben.
Dud-vág' berke. Beniczki. p. 66.
DUDA. Fistula rauca, uter. PP. Lyrripium. Tele vagy szóval, mint a' dunda széllel. km.
Oláh-duda. Fél fújták, mint az oláhdudát. km.
Dudál. Fistula rauca ludit, Tibia utriculari canit. S. I.
Dudálás. A' dudálás szerint kell táncolni. Ut calami resonant, sic est ducenda chorea. K. V. p. 544.

Dudás. Tömlő-sipos. Utricularius, pythaulis, ascaules. S. I. Egy csárdában két Dudás meg nem fér. km.

DUDAR. F. Veszprém Vben.

DUDOG. Orrából beszéll, v. magában dörmög. Sz. D.

Dudognak a' vén aszszonyok. Sz. D.

DUDOL. Minurizatio, modulatur. M. A.
CM. Dudolja. Faludi N. E. p. 209.

Dudolás. Minurizatio. M. A.

Dudolgat. Biró Márton Micae p. 49.

Dudoló.

Jó dudoló: jó köppentő.

DUDOR.

Dudorodik. Turgescit, protuberat.

Ki dudorodik. Extuberat.

Ki dudorodott a' szeme. Sz. D.

Dudorog: reszketve, sziszegve fázik. Sz. D.

DUDVA. Vepres, vepretum, sentes, senticetum, carectum. M. A.

Dudvás.

Dudváskodik. Csuzi p. 245.

DUDI.

DUDI. Juditha junior.

DUFFAT.

DUFFAT. Rosz bor' neme, melly föl puffasztja az embert — Szala Vármegyei roszsz Duffat-bor. Hallottam. 1806.

DUFLA.

DUFLA. Dupla.

Dufla tafota. Tafetum duplicatum. PP.

Dufla viola.

DUG.

DUG, dugja. Stipat. M. A. Occultat, abscondit. PP.

Bele dugja. Ingerit. M. A.

Bé dugja. Obstruit, obturat. M. A. Nehéz minden szájt bé dugni. km.

El dugja. Occulit, celat, obstrudit. M. A.

Ki dugja. Protrudit. Ki dugta a' fejét.

DUGA, douga. Sz. D.

Dugába dőltt: öszve dültt, öszve omlott. Sz. D. S. I.

DUGACS. Obturaculum, obturamentum, embolus. Sz. D.

Dugacsol, dugacsolja. Obturat. Sz. D.

Bé dugacsolja. Sz. D.

DUGASZ. Obturamentum. M. A.

Segg-dugasz. km.

Dugaszol, dugaszolja. Obturat, obstruit. S. I.

Be dugaszolja.

El dugaszolja. Vajda. K. É. 1. K. p. 585.

DUGÁS. Occultatio, absconsio.

Bé dugás. Obstructio. M. A.

El dugás. Occultatio, absconsio. M. A.

DUGDAL, dugdalja. Identidem occultat. Sz. D.

DUGDOSA, dugdossa. idem, Sz. D.

Bé dugdossa. Obstipat. CM.

DUGGAT, duggatja. idem.

DUGOGAT, dugogatja. Occultat, abscondit frequenter. M. A. Pázm. Kal. p. 304, 1007.

DUGÓ: dugni való. Stiparius. M. A. Eczetes Korsó meg találta dugóját. km.

DUGTIG. Teliden teli, torkig. S. I.

DUGÚL. Obstruitur, obturatur. S. I.

Dugulás. Obstructio. S. I.

Bé dugulás. Obstructio. S. I.

Dugúlt. Obstructus.

Dugúlttság. Obstructio. S. I.

DUGVA. Confertim. M. A.

DUH.

DUH.

DUHOG. Magában morog, dömmög. Sz. D.

Mit duhogsz. Sz. D.

Viszsa duhog: viszsza felel. Sz. D.

DUK.

DUK.

DUKA. FF. Vas, és Pest Vben.

DUKÓ' falva. F. Sáros Vben.

DUI.

DUL.

Dul' falva. F. Marmaros Vben.

Dul' háza. F. Gömör Vben.

DUNA.

DUNA. Danubius. Sok víz el foly addig a' Dunán. km.

Duna elvi. Transdanubianus. Fábsics, Kengyel-futó. MSS.

Duna elvő felső Magyar ország. Heltai M. Kron. 1. Dar. 409.

Duna' pontya, Tisza' kecségeje, Ipoly' csukája leg jobb böjt, ha Szeremi borban főtt. Béll Mátyás Not. Hung. Tom. IV. p. 12.

Duna-szeg. F. Győr Vben.

Duna' vize. A' Duna' vize sem mossa le emberről a' gyalázatot. km.

Nagy Duna. Alveus Danubii principalis. Vág-Duna.

DUNAI. Danubianus.

Tul-dunai. Transdanubianus.

DUNÁBA. In Danubium. Kipez kapoz mint a' Dunába haló ember. km.

Dunába hal. Mind egygy, akár a' tengerbe haljon az ember, akár a' Dunába. km.

Dunába hordani vizet. Ligna in sylvam ferre.

DUNÁBAN. In Danubio. Nagy dolog volna, ha a' Dunában nem volna víz.

Fontes ipsi sitiunt (ironice).

Dunában keres vizet. In mari aquam quaerit. K. V. p. 238.

DUNÁN, In Danubio, per Danubium.

Dunán innen. Cis Danubium.

Dunán túl. Trans Danubium.

Dunán mentt le. Danubio vectus.

DUNÁT által uszsa. A' kutya csak kutya, ha tizszer által uszsa is a' Dunát. km.

DUNYHA.

DUNYHA. Matta, pulvinar. M. A.
Dunyha-lepedő.
Dunyha-töltés. Tomentum. M. A.
DUNYHÁS. Habens mattam.
Dunyhás ágy. Lectus matta instructus.

DUNN.

DUNN.
DUNNOG. Orrából szől. Sz. D. Mugina-
tur. PP.
Mit dunnogsz. Sz. D.
Dunnogó. Muginator. PP.
Dunnogó orrú: orrából szőlő. Sz. D.

DUPLA.

DUPLA. Duplex. Kettős, kétféle, kétsze-
res. S. I.
Dupla arany. Aureus duplus.
Dupla kereszt. Crux duplicata.
Dupla szeg - fű.
Dupla tafota. Tafetum duplicatum.
Dupla viola.
DUPLÁN. Duplicato, dupliciter. A' fős-
vény duplán költ, a' röst duplán
jár. km.
DUPLÁZ, duplázza. Duplicat. S. I.
Meg duplázza. Conduplicat.
Dupláztatja. Curat duplicari.

DUR.

DUR.
DURÁL, durálja. Firmat, obfirmat.
Meg durálta magát. Obfirmavit se.
DURÁNCZI.
Duránczi barack. Malum durantium,
persicum duracinum. PP. M. A.
Duránczi szilva. Prunum durantium,
duracinum. PP. M. A.
DURÁND. Durandi villa. MV. Szepes
Vben.
DURBONCZA.
Durbonczás.
Durbonczáskodik: makacsodik, makran-
czosodik. Sz. D.
DURCZA. Inobedientia. PP. Contumacia,
pervicacia, renisus. S. I.
Durczáskodik. Molnár Ferencz Lelki
Tárház. p. 10.
Durczás. Asper, inobediens. PP. Contu-
max, perversax. Trotzig. S. I.
Durczáskodik. Obsistit, renititur, non
obedit. Sz. D. S. I.
DURDA. Drama, abramis. Brachsen. S. I.
Durda: széles, vastag, tömött testű,
p. o. gyermek. Sz. D.
DURUNG. (Pázmány „Dorong“ Pred.
p. 496) Vectis, solidior fustis
Emelő durung. Vectis.
Durungol, durungolja.
Ki durungolta. Fuste expulit.
Durungot vetettek elejbe. km. Meg aka-
dályoztatták szándékát.
DURVA. Rudis, indigestus, impexus PP.
Crassus, impolitus, incultus, bar-
barus. S. I.
Durvad. Parasztosodik.
El durvad: el parasztosodik, el otrom-
básodik. Sz. D.
Durvaság. Asperitas, ruditas, mores in-
culti, morum inhumanitas. S. I.

Durválkodik. Aspere, impolite, inculte
loquitur v. agit S. I.

Durvás. Subrudis.
Durváskodik. Faludi N. A. p. 191.
Durvit, durvítja. Asperat. Sz. D. S. I.
Durvul. Horrescit: S. I.
El durvul. Fit horridus, crudus.
DURZ.
Durzad: borzad. Sz. D.
Durzadt. Hispidus, horridus. M. A.
Durzaszt, durzasztja.
Meg durzasztja az orrát. Tollit super-
cilium. K. V. p. 512. M. A.

DURR.

DURR. Sonus explosionis.
Dér-durr. A' vén aszszony dér-durr.
DURRAL.
Dérrel durral beszél. Pázm.
Dérrel durral adják ki a' választ. Mikes
Török Orsz. Levelek p. 424.
DURRAN. Tonat, crepat. S. I.
El durran. Detonat.
Durranas. Tonitru, bombus, sclopus, cre-
pitus. S. I.
Durrant, durrantja. Explodit.
El durrantja.
Ki durrantja. Explodit.
DURROG. Tonat, crepat. S. I.
Durrogat, durrogatja. Facit tonare,
crepare.
Durrogatás. Crepitatio.
Durrogató.

DUTKA.

DUTKA. Epops. Szar-babuk, bűdös babuk.
Szara-kakota. M. A. L.

DÚ.

DÚ.

DÚ. R. Rapina, praeda.
Dú-méh. Tolvaj méh. Hallottam 1822.
Febr. 5. Egy méh-kas-kötő Kocsi em-
bertől.
DÚD, Dúud. F. Arad Vben.
DÚL, dúlja. Depopulator, depraedatur.
M. A. it. Fremit, vincit, superat. S.
I. Veszett Ország az, kit számon
dúlnak. km.
Dúl-foszt. idem. M. A.
Dúlnak fosztnak. km. Agunt et ferunt.
M. A.
Dúl-fül. Fremit, infremit. M. A. Spi-
rat minas, frendet. Dúl-fül magában,
mint a' vad kan. km.
El dúlja. Depraedatur. M. A.
Föl dúlja. idem. M. A. Faludi N. A.
p. 39.
Meg dúlja. idem. M. A.
Dulakodik. Luctatur, concertat. S. I.
Dulás. Depopulatio, depraedatio. M. A.
Dulás fosztás. idem.
Dulás fulás. Fremitus. M. A.
El dúlás. Depraedatio, depopulatio.
M. A.
Meg dúlás. idem. M. A.

Dúló, dulló. Depopulator, vastator, prae-
dator. M. A. item Adó - bé hajtó.
Dúllót küldöttek a' nyakára. Dulló
van a' házánál. it. Mintegy Szolga-
bírósgot viselő Tiszt a' Székelyek-
nél. Sz. D.

Dulló. F. Trencsin Vben.
Dulló-új falu. F. Ugyan ott.
Dúlság: rablás. Heltai M. Kron. 1. Dar.
p. 314. 413.
Dulva fulva. Pázm. Pred. p. 1244.
DÚS (Dú-us.) Rapinam habens. L. alább.
Dús gazdag. Rapto partis ditatus.
DUVAD (Dú-ad.) Szoros ürege, v. héz-
agon ki nyomódik, ki tolyódik. Sz.
D. Protruditur.
Ki duvad a' füst a' kéményen. Sz. D.
Extruditur.
Ki duvad a' bodza-fának béle. Sz. D.
Duvaszt, duvasztja.
Ki duvasztja. Extrudit, extundit. Sz. D.
Duvadás. Sz. D.

DÚCZ.

DÚCZ. Tuber. PP. Kenyér' pupja. it. Ful-
crum, fulcimentum. Duczot vetett a'
gerenda alá. Somogyi mondás.
DÚCZA. Ejus tuber.
Kenyér' dúcza. Tuber panis. PP.
DUCZOS. Pupos.
Duczos kenyér. Sz. D.
DUCZÓ. F. Nyitra Vben.

DÚS.

DÚS. Opulentus, dives, locuples. M. A.
A' dusok nem soká uralkodnak. km.
Dús. F. Tolna Vben.
Dús aszszony. Faludi E. M. p. 238.
Dús gazdag. Epulo. Faludi N. A. p. 229.
Dús kincs. Thesaurus rapto partus.
Dús menyecske. Faludi N. A. p. 109.
DÚSA. F. Gémör Vben.
Dusány. F. Liptó Vben.
DUSKA. Poculum religiosum, haustus vo-
tibus, hospitii cyathus. M. A. Pocu-
lum charitatis.
Duska - ital. Magyar Orsz. Roml. p. 74.
Duskál: iddogál. Sz. D.
Duskálkodik: fennyen költ, veszteget,
részegekedik. Sz. D.
Duskálkodás. Vajda 2. K. p. 252.
Duskálkodó. Bíró Márton Micae p. 234.
Duskás. Dug. km. 2. R. p. 67. Csuzi p. 55.
Duskás élet. Vajda 2. K. p. 253.
Duskás társ. Faludi N. E. p. 9.
Duskáskodik. Compotat. Csuzi Tromb.
p. 110.
Duskásság. Csuzi p. 661.
Duskát iszik. Bibit poculum charitatis.
Prágai p. 793.
Duskáz: iddogál. „Vitézi, mint szokás,
duskáznak egymással.“ Gyöngyösi
Munk. 1. Dar. p. 285.
DUSNA. Folyóka Zemplin Vben.
DUSNOK. F. Pest Vben. Sz. P. Borsod
Vben. Víz - árok Szabolcs Vben.
DÚSODIK: gazdagodik. Sz. D.
DUSSÁG. Opulentia. M. A.

DÜZ.

- DÜZ. R. Tumor, tuber, protuberantia. S. I.
 DÜZ (ige), duzza.
 Föl düzta az orrát. Sz. D.
 DUZM.
 Duzma. Flatus, spuma. M. A.
 Duzmad. Turget.
 Föl duzmad. Extumescit. M. A.
 Duzmadtt. Inflatus, tumidus. M. A.
 Föl duzmadtt. Elatus, inflatus. M. A.
 Duzmadttság. Tumiditas.
 Duzmadoz. Sz. D.
 DUZZAD. Inflatur, intumescit, ira turget, stomachatur. M. A.
 Föl duzzad. Faludi E. M. p. 78. Contumescit, effervet, effertur, exandescit. M. A.
 DUZZAN: támad, emelkedik. Kedve duzzant.
 Föl duzzan, föl duzzant.
 Duzzant, duzzantja. Facit tumere, inflat, concitat M. A. S. I.
 DUZZASZ.
 Duzzaszködik. idem ac: duzzad. M. A.
 Föl duzzaszködik.
 Duzzaszt, duzzasztja. Tumefacit, inflat v. gravidat. S. I.
 Föl duzzasztja az orrát. Pázm. Kal. p. 523.

DŰ.

DŰH.

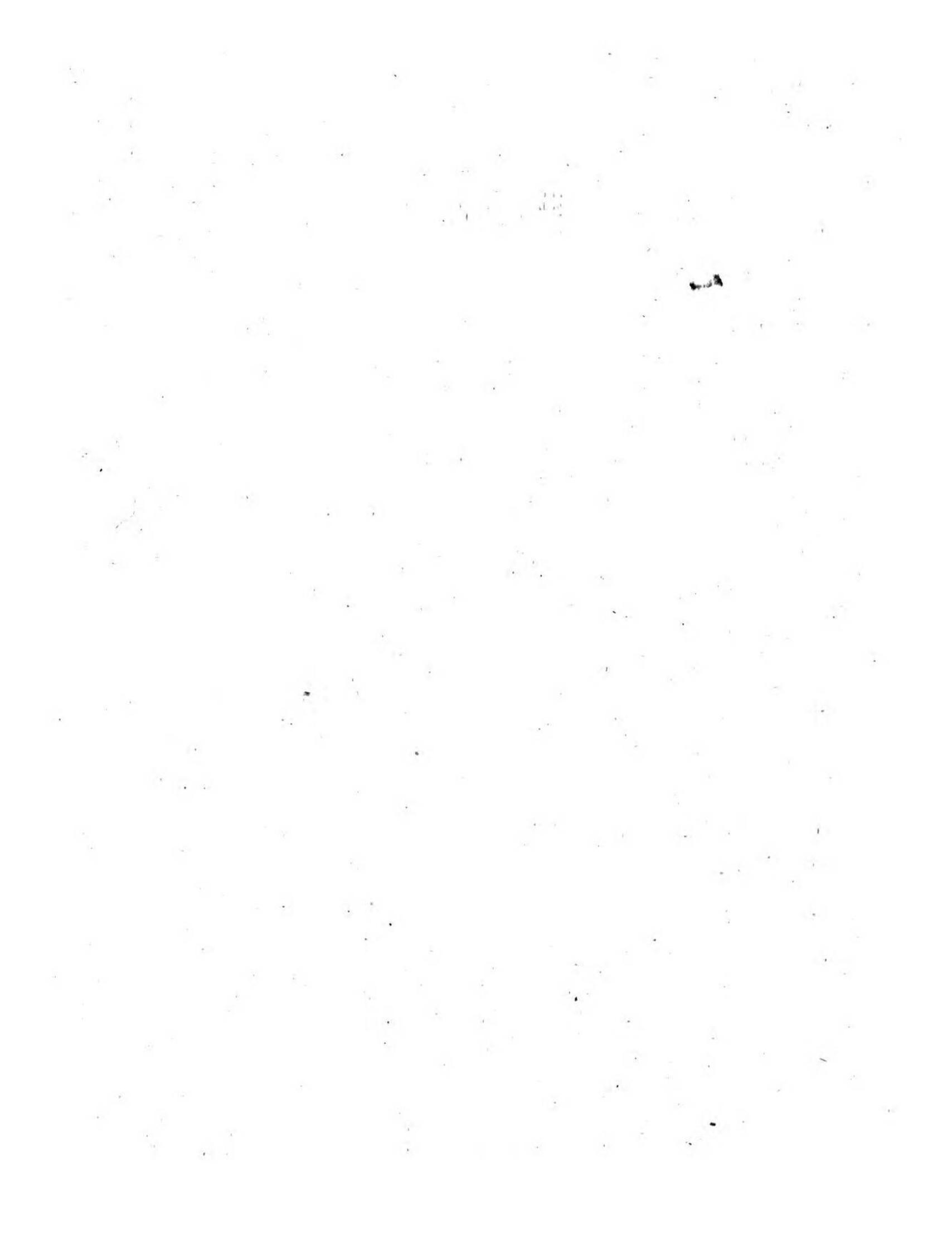
- DŰH. Rabies, furor, mania. S. I.
 DŰHE. Ejus furor.
 DŰHESZT, dűheszti. Furore, rabie incit, imbuit. S. I.
 DŰHÍT, dűhíti. idem. S. I.
 DŰHÖDİK. Insanit, furore corripitur. M. A.
 Ne dűhődjél.

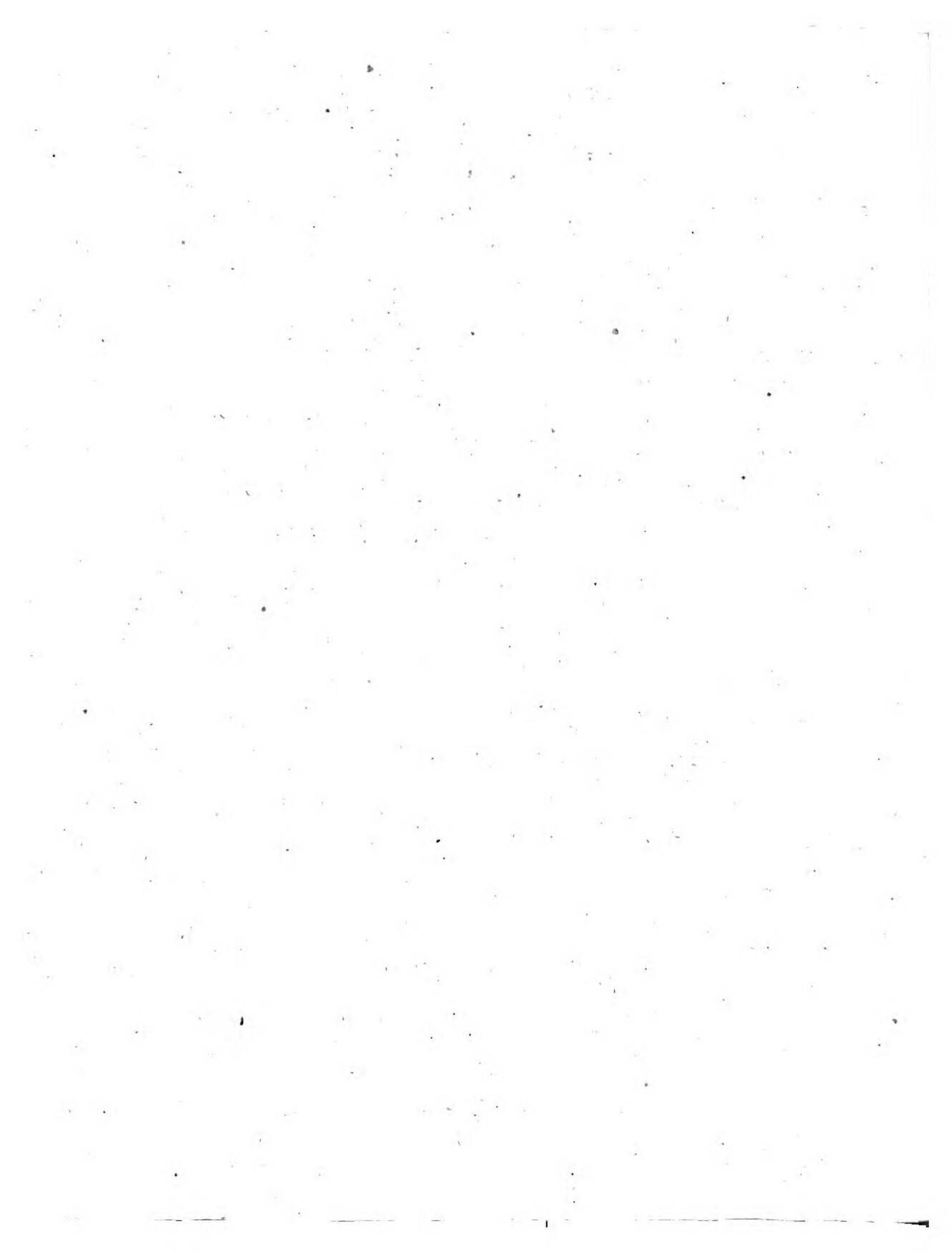
- Belé dűhődik, beje bösűl. S. I.
 Föl dűhődik.
 Meg dűhődik. Insanit, furit, insanus fit, furore corripitur. M. A.
 Reá dűhődik. Pázm. Pred. p. 46.
 Dűhődés. Cynanthropia, rabie correptio. S. I.
 Dűhődtt. Furiosus. M. A.
 Dűhődtt eb. Canis rabidus. Pázm. Kal. p. 23.
 DŰHÖS. Rabidus, rabiosus, furiosus, furibundus, vesanus. M. A.
 Dűhös forgó szél. Typhon. S. I.
 Dűhös kutya. Canis rabidus.
 Dűhös merő. Temerarius. S. I.
 Dűhös szél. Turbo. Orkan. S. I.
 Dűhösen. Rabide, furiose, furenter. M. A.
 Dűhösít, dűhösíti. Furiosum facit. S. I.
 In furiam agit.
 Meg dűhösíti. Furiat. M. A.
 Dűhösöködik. Vesanit, furit. M. A.
 Dűhösöködés. Káldi 2. Machab. 4. 4.
 Dűhösöködő.
 Dűhösödik.
 Meg dűhösödik: meg dűhődik. M. A.
 Dűhösség. Furor, rabies. M. A.
 Dűhösül. In furiam agit.
 Meg dűhösül. Pázm. Pred. p. 52. M. A.
 DŰHÖSZİK. Furit.
 Meg dűhöszik. Zvonárics 1. R. p. 579.
 In rabiem agit.
 DŰHŰL. Idem.
 Meg dűhül. Pázm. Kal. p. 500.
 Dűhültt. Furiosus. M. A.
 Meg dűhültt harag. Pázm. X. Bizonyos. p. 1.

DŰL.

- DŰL. Ruit, cadit, labitur. Hoszszú zsák könnyen dűl, kurta föl fordul. km.
 L. bővebben Döl.

- Alá dűl. Delabitur, decidit.
 Bé dűl. Csuzi. Tromb. p. 279.
 Dugába dűl. Dugába dűltt, mint az Iványi ember' kutyája. km.
 El dűl. A' nagy fák soká nyölnek, de hamar el dűlnek. km.
 Föl dűl. Invertitur.
 Ki dűl. Excidit.
 Le dűl. Decidit. A' le dűltt fát még a' gyermek is kopácsolja. km.
 Meg dűl. Procidit.
 Meg dűli. Incumbit. Meg dűlik a' tengert a' kemény szelek. Faludi. E. M. p. 202.
 Reá dűl. Adlabitur.
 Őszve dűl. Corruit, collabitur. S. I.
 Yiszsza dűl. Relabitur, residet. S. I.
 DŰLED, DŰLLED. Extumescit, protuberat. M. A. Ruit, collabitur. S. I.
 Dűledez. Incipit hinc et inde ruere. Pázm. Pred. p. 1205.
 Dűledék. Rudus, ruina.
 Dűledtt. Turgidus. M. A.
 Ki dűledtt homlokú. Cilo. S. I.
 DŰLESZKEDİK, DŰLLESZKEDİK. Se acclinat.
 Dűleszt, dűleszt. Facit acclinare.
 Meg dűleszt. Protendit, inflat, protuberare facit. M. A.
 DŰLÉS. Prolapsio.
 Föl dűlés. Inversio.
 DŰLŐ, DŰLLŐ. Ruens v. jugerum.
 Dűllő föld. Jugerum.
 Dűllöz, dűllözi. A' szántó föld' végeit föl szántja, hogy bizonyosabb határa legyen, és a' le tiprás akadályoztassék.
 Föl dűllözi a' földet.
 DŰLT. Deciduis, prociduis.
 Dűltt gabona. Segetes prociduae. Rohadt szőlő, dűltt gabona, tavali asztag, nem szerez szükségét. km.

E.

E.

E.

E. Kérdező szó. An, anne, nec ne, num, utrum. S. I.
Akarsz e? Visne.
Ki jut e? Obtingetne cuivis.
Tudsz e magyarul? Scisne Hungarice.
Van e? Habeturne.
Úgy e? Siccine.

E'.

E' loco: EZ. S. I.

EB.

EB. Canis. M. A. Eb, a' ki nem barát. km.
Eb adta, eb adtáz. Blasphemata, maledicit. S. I. Ószve eb adtázta.
Eb' agja. Kis gyermekek' nyavalyájok. Comedones. PP. Nagy ehetőség. Sz. D. Ezen nyavalyát okozza a' bőr alatt termő szőr - féreg. Lásd. Házi Orvosságok. Vácson 1821. p. 45.
Eb' anyja. Eb' anyja' terhe. km.
Eb-apa. Eb - apának kutya fia. km.
Eb' agyából csett. km.
Eb-bőrben öltözni. Leonis exuvium induere. K. V. p. 169.
Eb-csillag. Syrius, canicula, canis erigoncius. S. I. Sz. D.
Eb-csont bé heged. km.
Eb-dal. Majd föl fujja az ebek' dalját. km.
Eb-ebéd. Prandium caninum. A' hol bor nincs. Pázm. Pred. p. 389.
Eb-el-adóban hagyta. km.
Eb-ellette. Catulus. Vajda 2. K. p. 255.
Eb-erkölcsű. Cynicus, cynaedus. S. I.
Eb-élet. Katonának szép a' neve, eb az élete. km.
Eb-fa. Rhamnus frangula. S. I. aliis Eb - se - fa.
Eb-fajt. Genus caninum, ortus de scorto.
Eb-fejű. Cynocephalus v. simia inuus. S. I.
Eb-fogak. Dentes canini. S. I.
Eb-fű. Triticum repens. Hundsgras. Kutya-pörje. S. I.
Eb-gallér. Collare caninum. Örv. S. I.
Eb-gondolat. — Késő bánat, eb-gondolat. km.
Eb-hal. Piscis capitosus, mugil. M. A. PP. Squallus. Hayfisch. S. I.
Eb-halállal veszzen el. km.

Eb-harapás. Morsus canis.
Eb-harmicxad. Sors adversa. Az ebek' harmicxadjára huzzák. km.
Eb-hájjal kenték az al-felét: hamis, csintalan.
Eb'hátán meg fordultt. km.
Eb-helye, mi nem én dolgom. Multum valeat, non est meum negotium. M. A.
Eb hiszi, eb hidje. Credit judaeus apella. S. I.
Eb-ijesztő péntek. Feria sexta proxima post Dominicam Paschatis.
Eb-kapor. Parthenium, cauta, cotula foetida, accipitrina. M. A. CM. Szapora, mint az eb-kapor. km.
Eb-káposzta. Cynocrambe, mercurialis. S. I.
Eb-kenyér, korpa-kenyér. Canicae. S. I.
Eb-kérdi. Dug. km. 1. R. p. 62.
Eb-kigyó. Boa canina. Hundskopf. S. I.
Eb-konyhára szorultt. km.
Eb-kölyök. Canicula. M. A. Ez is a' mi ebünk' kölyke. km.
Eb-lábon jár. km.
Eb-lánczot kötöttek egymás között. Dug. km. 1. R. p. 70.
Eb-légy. Cynips, cyniphis, cynomya. M. A.
Eb-majom. Simia inuus. S. I.
Eb-marásra kutya-ször. km. Sz. D.
Eb-nyelv. Cynoglossa, cynoglossum. M. A.
Eb-nyelvű fű. Idem. PP.
Eb-orcza. Os impudens. Meg nem pirultt eb-orczája. Pázm. Kal. p. 397.
Eb-orczával. Impudenter. Pázm. Kal. p. 255.
Eb-peszér. Canarius famulus. Vajda 2. K. p. 248.
Eb-rózsa, vad rózsa. Cynosbaton, rosa canina sylvestris. Csipke-bokor. S. I.
Eb-rudon vetni ki. Expellere furcillis. M. A.
Eb' segge. Csavarog, mint a' savó az eb' seggében. km.
Eb-szar. Fogadatlan prókátornak eb-szar a' fizetése. km.
Eb-szokás. Mos caninus.
Eb-szívü. Nebulo, homo nequam. S. I.
Eb-szolga. — Kutya-gazda, eb-szolga. km.
Eb-szomorúság — Aszszony-sírásnak, eb-szomorúságnak ritkán lehet hinni. km.
Eb-szölő. Solanum, solatrum. M. A.
Eb-szőny. Sz. P. Esztergom Vben.
Eb-tartó pajta. Cynodochium. PP.

Eb-téj. Esula. M. A. Herba lactaria. PP. Tithymalus. CM.
Eb-tövis. Rhamnus, rhamnus solutivus. M. A.
Eb-tulok. Elő-hegy Vas Vben.
Eb-ugatás. Latratus. M. A. Eb ugatás nem hallik menybe. km. Bruta fulmina.
Eb' ura kurta. km. Dictatorem non agnosco.
Eb-vám. Sors adversa. S. I.
Eb-vár. Telek Fejér Vben.
Eb vigye. km. Nem bánom, nem gondolok véle, bizvást. S. I.
Eb-ütés. Vagyon módja benne, mint Antalnak az eb-ütésben. km.
* Agg eb. Canis vetulus. Agg ebnek, öreg szolgának egy a' fizetése. km.
Bagzó ebnek sok lyukja vagyon. km.
Beledi eb. Olyan nagy a' feje, mint a' Beledi ebnek. km.
Fanos ebnek gubás eb a' társa. km.
Félénk eb. Többet ugat a' félénk eb. km.
Fogas ebnek való a' csont-rágás. km.
Gyévér eb. Species canum venaticorum. S. I.
Idegen eb. A' ki idegen ebnek hány kenyeret, nem veszi jutalmát. km.
Jó eb. A' jó ebét nem ütik agyon egy turóért. km.
Juhász ebek' nevei:
Bodri.
Borzas.
Bundás.
Dervet.
Duna.
Fari.
Farkas.
Kormos.
Maros.
Medve.
Mocskos.
Ordas.
Piszkos.
Sajó.
Szamos.
Tisza.
Torzas.
Vidra.
Vigyáz.
L. Sándor, Sokféle 12 Darab. p. 250.
Maró eb. Alattomban maró eb. km.
Nyalakodó eb. km.
Sánta eb. Meszsze Buda sánta ebnek. km.
Vak eb, a' ki a' rostán által nem lát. km.

Vadász-ebek' nevei:

Betyár.
Csonka.
Dobos.
Dudás.
Gyöngyös.
Kurta.
Kürtös.
Lantos.
Sipos.
Szálkás.
Tisza.
Tüske.
Vitéz.

L. Sándor, Sokféle 12 Darab. p. 249.

Vén eb. A' vén eb-ugatásra méltó ki tekinteni. km.

EBBEL. Cum caue. Tégy jót ebbel, végtére rád mordul. km.

EBBÜL. Ex cane. Nem leszz az ebbül szalonna. km.

EBDE. Sz. P. Somogy Vben.

EBECZK. F. Nógrád Vben.

EBE. Ejus canis. Esopus' ebe, két ház' ebe, kalmár' ebe, kunok' ebe. kmm.

EBED. F. Esztergom Vben.

Ebedecz. F. Bars Vben.

EBELL. ebelli. Propudiose facit, se gerit. Meg ebellelte magát.

Ebelkedik: kutyálkodik. Sz. D.

EBEN heába. km.

Eben gubát cserélt. km.

EBER.

Ebergény. F. Szala Vben.

Ebergöcz. F. Soprony Vben.

EBES. Canifer, canibus abundans.

Ebes. Sz. P. Tolna Vben.

Ebes csárda. Telek Tolna Vben.

Ebes' falva. E. Sz. KV. Küküllő Vben.

Ebestől macskástól oda lett. Dug. km. 1. R. p. 57.

EBÉSZ. Peczer. Canarius famulus. PP.

Gyöngyösi 2. D. p. 369.

Ebészkedik. Curandis canibus occupatur. Sz. D.

EBHENDI: semmire való. Dug. km. 1. R. p. 49.

EBI. Caninus. M. A.

Ebi borz. Taxus, melis. S. I.

Ebi hal. Ranula larvata.

Ebi napok. Caniculares dies. Sz. D.

Ebi török. Exosa aliqua species turcarum.

EBNEK mondják, eb a' farkának, farka azt mondja, eb mennyen. Dug. km. 2. R. p. 222.

EBSÉG. Canem esse, mos caninus. M. A.

EBÜL. Canine, instar canis. M. A.

Ebül gyűltt, ebül költt. Male parta, male dilapsa. S. I.

Ebül gyűjtött marhának ebül kell elveszni. Idem. M. A.

EBÉD.

EBÉD. Prandium. M. A. Hol az ebéd, ott a' vacsora. km.

Ebéd alatt. Sub prandio.

Ebéd' ára. Pretium prandii, symbola. PP.

Ebéd előtt. Ante prandium.

Ebéd előtti. Quod ante prandium est.

Ebéd fölött. Tempore prandii.

Ebéd fölötti beszéd. Sermo tempore prandii.

Ebéd-hordó.

Ebéd-hordó kosár. S. I.

Ebéd-kor. Sub prandio, tempore prandii.

Ebéd-látó hegy. Hegy Fejér Vben, Czece mellett.

Ebéd-leső. Parasitus. S. I.

Ebéd-szoba. Triclinium, refectorium. S. I.

Ebéd-tájban. Circa prandium.

Ebéd után. A prandio, post prandium, pomeridie. M. A.

Ebéd utáni. Pomeridianus. M. A.

Ebéd-véka. Prandium missile, portatile. S. I.

Ebéd-vékát fején vivó. Canephorae. PP.

* Barátságos ebéd. Prandium familiare.

Eb-ebéd. Prandium sine vino.

Katonás ebéd. Prandium militare.

Kenyér-ebéd-tájban: kenyerezéskor. Méh tartás. Vác. 1821. p. 41.

Korán való ebéd. Maturius prandium.

Nagy ebédet adott.

Szántó-ebéd. Prandium circa 9-nam matutinam. Mert a' szántók kilencz óra tájban szoktak ki eresztetni, és etetni. Consonat huic. Ihász-dél. Quod vide.

Szántó-ebédkor. Margit' élete. p. 336.

EBÉDEN van. Prandet.

EBÉDET eszik. Prandet.

EBÉDEZik. idem.

EBÉDI. Pransorius. M. A.

Ebédi beszélgetések. Colloquia mensalia.

Ebédi jó lakás. Pázm. Pred. p. 457.

EBÉDJE. Ejus Prandium.

EBÉDLik. Prandet. M. A. VM. p. 175.

Ebédletlen. Impransus. M. A.

Ebédlő. Pransor. M. A.

Ebédlő ház. Pázm. Pred. p. 248.

Ebédlő hely. Triclinium. CM.

Ebédlő palota. Triclinium. M. A.

Ebédlő szoba. Idem.

Ebédlő társ. Compransor. M. A.

Ebédlett. Pransus. M. A.

EBÉDNÉL találta, Invenit eum prandentem.

EBÉDÖTT. Tempore prandii. Ebédkor. Marg. Élete. p. 60.

EBÉDRE hivatalos, Ad prandium invitatus.

Ebédre mentt. Pransum ivit.

Ebédre várta. Expectavit eum ad prandium.

EBÉDRÖL jött. Venit a prandio.

Ebédrol' hivatta ki. Prandentem eum curavit evocari.

ECZET.

ECZET. Acetum. M. A. Jó borból jó eczet léssen. km.

Eczet' ágya. Nidus aceti. S. I.

Eczet-áros. Acetarius. M. A.

Eczet-csmálás. A' borból eczetet csinálni könnyű. km.

Eczet-kóró. Baculus pastoris. M. A.

Eczet-örlés. Tokorcson eczetet örlenek. km.

Eczet-víz. Oxycratum. S. I.

* Bodza-virág-eczet. Sambuci acetum. S. K.

Bor-eczet. Acetum e vino. S. K.

Gyümölcs-eczet. Acetum e fructibus.

Levendula-eczet. Lavandulae acetum. S. K.

Málna-eczet. Rubi idaei acetum. S. K.

Oláh-eczet. Erős mint az oláh eczet. km.

Pipacs-eczet. Papaveris erratici acetum. S. K.

Rózsa-eczet. Acetum rosarum.

Sör-eczet. Acetum e cerevisia. S. K.

Tárkony-eczet. Pyrethri acetum. S. K.

ECZETES. Acetosus. M. A.

Eczetes általag. Buticula acetaria. PP.

Eczetes bor. Vinum acetosum.

Eczetes hordó. Vas aceti.

Eczetes korsó meg találta dugóját. km.

Eczetes lé. Acetarium, jus acetosum. PP.

Eczetes löre. Posca. M. A.

Eczetes üveg. Lagena vitrea acetaria.

Eczetesedik. Acescit. S. I.

El eczetesedik.

Meg eczetesedik. Acescit. PP. Meg eczetesedik a' bor. Vinum acescit. PP.

Eczetez, eczetezi. Aceto perfundit. S. I.

Meg eczetezi. idem.

Eczetesit, eczetesíti. Facit acetosum.

Meg eczetesíti. Pázm. Pred. p. 839.

Eczetesül. Vertitur in acetum.

Meg eczetesül. Acescit. M. A.

ECS.

ECS.

Ecs-ér. Major Borsod Vben. Elő-hegy Szala Vben.

ECSED. MV. Szatmár Vben. FF. Heves és Nógrád Vben.

ECSEG. F. Nógrád Vben. Sz. P. Heves Vben.

ECSELL, ecseili. Pectit. M. A.

Meg ecseili. Vajda K. É. 1. K. p. 567.

Ecselletlen. Impexus. M. A. CM.

Ecsellet. Pexus. M. A.

Ecsellet haj. Coma. CM.

Ecsellő. Pectens. Sz. D.

Ecsellő. E. F. alsó Fejér Vben.

Ecselteti.

Meg eczeltetét mind fejét, mind szakálát. Heltai Kron. 2. D. p. 248.

ECSER. F. Pest Vben. Sz. P. Csongrád Vben.

ECSET. Setaceum, pecten. M. A.

Füstő ecset. Penicillus. Pázm. Pred. p. 712.

Meszelő ecset. Sz. D. Setaceum in alabatorium.

Serte-ecset. Setaceum. M. A. p. 868. in Lat.

Ecsettel ecseili. Scopula pectit. PP.

ECSENY. F. Somogy Vben.

ECSK.

Ecska. F. Torontál Vben.

Ecskend. Sz. P. Pest Vben.

ED.

ED.

EDDE aliis Ebde. Sz. P. Somogy Vben.

EDELES. Sz. P. Békes Vben.

EDELENY. MV. Borsod Vben.

EDERICUS.

Balaton-Ederics. } FF. Szala Vben.
Pusztá-Ederics. }
EDÉNY. Vas. M. A.
Edény-csináló. Vascularius. M. A.
Edény-foltozó Tót.
Edény' füle. Ansa. S. I.
Edény' szája. Orificium. S. I.
Edény-vásár. Nundinae vasorum fictilium.
* Arany-edény. Vas aureum. Nem kell az arany-edényt a' pad alá vetni. km.
Czin-edény. Vas stanneum.
Cserép-edény. Vas fictile.
Ezüst-edény. Vas argenteum. S. K.
Éjjeli edény. Matula. S. K.
Fejő edény. Mulctra. NC. p. 315.
Húgyozó edény. Matula. NC. p. 315.
Kő-edény. Vas lapideum.
Mázos edény. Vas fictile lutatum.
Olajos edény. Olearia lagena. S. K.
Őn-edény. Vas plumbeum. S. K.
Porcellán-edény. Vas fictile sinicum. S. K.
Réz-edény. Vas cupreum.
Szűrő edény. Colum, colatorium. S. K.
Üveg-edény. Vas vitreum. S. K.
Vas-edény. Vas ferreum. S. K.
Vizellő edény. Matula. S. K.
Edényke. Vasculum.
EDVE. F. Soprony Vben.
EDZI. Ferrum indurat. PP. Aczélozza. Sz. D.
Meg edzi (meg aczélozza). Chalybem solidat, indurat. PP.
Edzett. Induratus.
Meg edzett lelki ismétel. Sz. D. Conscientiae induratae.
Edző. Indurans.
Edző víz. Aqua ferraria.
Edződik. Chalybescit, durescit, induratur. S. I. Himfi 1. R. p. 130.

EDDIG.

EDDIG. Hactenus, adhuc. M. A. L. EZ

EG.

EG.
Eg-bél. MV. Nyitra Vben.
EGE. Sz. P. Békés Vben.
EGECS.
Egecse. Sz. P. Pest Vben.
EGEG. F. Hont Vben.
EGEH. alius EGEK. E. F. Udvarhely Székében.
EGEN.
Egen' földje. F. Szala Vben.
EGER. Alnus.
Eger. Agria, urbs Hungariae. M. A.
Eger. FF. Nyitra és Szala Vkben.
Eger' alja. F. Veszprém Vben.
Eger-ág. F. Baranya Vben.
Eger-bögy. E. MV. Torda Vben. FF. Kolos Vben. és Medgyes Székében.
Eger-fa. Alnus. M. A.
Eger-ház. E. F. közép Szolnok Vben.
Eger-hegy. E. F. ugyan ott.
Eger-patak. E. FF. Háromszék Székében.
Eger-szeg. MV. Szala Vben. FF. Baranya, Nyitra, Torna és Vas Vkben. és E. F. Maros Székében.
Eger-vár. MV. Vas Vben.

Eger' víze. Patak Heves és Borsod Vkben.
Eger' völgye. F. Vas Vben.
Egregy. FF. Baranya és Szala Vkben. E. FF. Deboka Vben. E. folyó víz Hunyad Vben.
Egres. Alnetum. it. Baccae grossulariae. Stachelbeere. S. I. Szőlőt várt, egrest szedett. Isai. 5. v. 4. Pázm. Pred. p. 557.
Egres. t. h. n. Arad, Baranya, Borsod, Fejér, Torontál, Zemplin, Somogy és Tolna Vkben. E. FF. belső Szolnok és Torda Vkben.
Egres-lé. Omphacion. NC. p. 307. M. A. L.
Egres-lével való főzés. Omphacismos. NC. p. 307.
Egres-patak. E. F. közép Szolnok Vben.
Egres-tó. E. F. Küküllő Vben.
Egresd. F. Trencsin Vben.
Egreske. F. Bereg Vben.
Egri. Agriensis. it. F. Szathmár Vben.
Egri bor. Vinum Agriense.
Egri név. Nomen illustre, celebratum a fortitudine. Föl ütötte az Egri nevet. km. L. Szirmai Parab. p. 38.

EGÉR.

EGÉR. Mus. M. A. Item morbus certus equorum. S. I.
Egér-csöcs. Sedum minus. S. I.
Egér-fark. Cauda muris. M. A.
Egér-farkú fű. Milletfolium.
Egér-fogó. Muscipula, decipula. M. A. CM.
Egér-fogó kelepce. Pázm. Kal. p. 9.
Egér-fül. Auricula muris. M. A.
Egér-lyuk. Egér nem fér lyukjába, 's tőköt köt farkára. km.
Egér-kő, egér-ctető, egér-maszlag. Arsenicum. S. I.
Egér-méreg. Idem.
Egér-pinty. Fringilla spinus. Csizige. S. I.
Egér-rágta szuszék. Prágai p. 829.
Egér-szar. Muscerda. M. A.
Egér-szörű. Murinus. S. I.
Egér-tövis. Acaron. M. A.
* Erdei egér. Mus sylvestris. NC. p. 139.
Eger egér. Mus ponticus. NC. p. 139.
Házi egér. Mus domesticus. S. K.
Kis egér kis csapással is oda van. Dug. km. 2. R. p. 94.
Mezsi egér. Mus rusticus, agrestis. S. K.
Szárnyas egér. Vespertilio. S. K.
Városi egér. Mus urbanus.
EGÉRCSE. Musculus. S. I.
Egércsél. Egércsél a' marha, midőn ágak után jár, kapdos. Sz. D.
EGERE. Mus ejus. Meg mozdult az egere,
EGERES. Muribus abundans.
Egeresedik.
Meg egeresedett a' lovam. S. I. Meg in-pókosodott.
EGÉRÉSZ (név) Muriceps, mures captans. M. A. it. Falco buteo. Mausefalk. S. I.
EGÉRÉSZ (ige). Mures capit. v. alattomban keresgél. Sz. D. Más erszénnyel körül egerész. Faludi N. E. p. 45. T. É. p. 298.
El egerész. Mures capiendū tempus terit.
Egerészget. Capiendis muribus vacat.
Egerésző. Captor murium. Faludi N. E. p. 195.
Egerésző szemek. Sz. D.

EGÉRI. Murinus. M. A.
EGÉRKE. Musculus. S. I.
EGÉRLŐ.

Egérő szemek. Csuzi Zsigmond. p. 6. 64.

EGÉSZ.

EGÉSZ. Integer, totus. M. A. R. Sanus, valens, incolumis. S. I.
Egész áldozat. Holocaustum. M. A.
Egész éjjel. Tota nocte.
Egész fegyveres. Clibanarius, cataphractus. S. I.
Egész helyes. Integrae sessionis colonus.
Egész nap. Tota die.
Egész napi. Perdius. S. I.
Egész ördög. Alter Hercules.
Egész selyem. Holosericum. S. I.
Egész selymes. Holosericus. S. I.
EGÉSZEDIK. Integratur. Sz. D. Integrascit. M. A. L.
EGÉSZEN. Integre. M. A. Totaliter, plene, funditus. S. I.
Egészen oda van. Ex integro male valet.
Egészen semmire ment. Totaliter ad nihilum redactus est.
Egészen el égett. Funditus exarsit.
EGÉSZÍT, egészíti. Integrat. M. A.
EGÉSZLEN. Integre. M. A.
EGÉSZSÉG. Sanitas, incolumitas, salus, salubritas, integritas. M. A. Kelletlen ott a' kincs, a' hol egészség nincs. km.
Egészség' fenn-tartása. Conservatio sanitatis.
Egészsége. Ejus sanitas. Kinek elesége, szükön bora, 's söre, annak van egészsége. Mater sanitatis indigentia.
Egészséges. Sanus, salubris, salvus, salutaris, sospes, vegetus, incolumis, columis. M. A.
Egészséges, mint a' makk. km.
Három dolog egészséges: eleget nem enni, munkátul nem futni, és nem bujálkodni. Tria saluberrima: vesci citra saturitatem, non refugere laborem, naturae semen conservare. M. A.
Egészségesen. Salubriter. M. A.
Egészségesül. Convalescit.
Meg egészségesül. Redditur valetudini.
Egészséggel. Ave, salve. M. A.
Egészségre válják. Sit saluti.
Egészségtelen. Insalubris. M. A.
Egészségtelenkedik. Aegrotat, minus valet. S. I.
Egészségtelenség. Invaletudo, invalentia. M. A.
Egészségtelenül. Insalubris fit, redditur.

EGY.

EGY, EGYGY. Unus. M. A. Egygy, meg érett a' meggy. km.
Egygy akarat. Communis consensus, unanimitas. PP.
Egygy akaratul azt végezték. Communis consensu, unanimiter hoc decreverunt.
Egygy akaratú. Unanimis. M. A.
Egygy arány. Aequilibrium, scopus, meta. L. bővebben ARÁNY.
Egygy az. Hoc unum, idem. Akár eb, akár kutya, egygy az. km.
Egygy álló esztendeig. Uno integro anno.
Egygy álló helyben. Stans pede in uno. PP.

Egygy átaljában. Directe. PP.
 Egygy árkos papiros. Philyra, scapus. PP.
 Egygy bakot nyúz. km. Eandem crambem recoquit.
 Egy bokor. Par, compar, manipulus. M. A.
 Egy bordában szőtt. km.
 Egy csárdában két dudás meg nem fér. km.
 Egy edényből másba tölteni. Transvasare.
 Egy egy.
 Egy egy pénzt vet minden főre. Numum in capita indicit. PP.
 Egygy eleint, egygy eleinten. Statim initio. S. I.
 Egygy előbe. Prima vice, primario. M. A.
 Egygy előre, egygy először, egygy elsőben. Primum, primo, initio. S. I.
 Egygy először. Statim initio. Thelegdi Hom. 1. R. p. 418.
 Egygy elsőben. Tasi Gáspár. p. 75.
 Egygy esztendő. Anniculus. M. A.
 Egygy értelem. Unanimitas, consensus. PP.
 Egygy értelmű. Unanimis, consentiens. S. I.
 Egy fa nem erdő. km.
 Egy fára üttetett. km.
 Egy fajból való. Congener. M. A.
 Egy faj. idem. S. I.
 Egy falat. Buccella. PP.
 Egy felé. Ad unam partem. S. I.
 Egy felől. Ab una parte.
 Egy féle. Par, similis, consimilis, aequalis, v. simplex, v. unius generis, unius modi. S. I.
 Egy féle képpen, egy képpen. Similiter, aequaliter. S. I.
 Egy főske nem szerez nyárt. km.
 Egy forma. Uniformis. S. I.
 Egy formán. Uniformiter, similiter. S. I.
 Egy forradás. Una ebullitio. PP.
 Egy futamatnyi. S. I.
 Egy futással. Contento cursu. PP.
 Egy gyékényen árúlnak. km.
 Egy hajóban eveznek. km.
 Egy hajszál. Penitus, funditus, totaliter.
 Egy hajszálon lógg. km.
 Egy hamis pénz százat emézt. km.
 Egy hangú. Monotonus. S. I.
 Egy hangúság. Monotonia. S. I.
 Egy hasiak. Uterini. S. I.
 Egy ház. L. alább EGYHÁZ.
 Egy híján. Uno minus.
 Egy hitű. Eadem sacra sequens. S. I.
 Egy hőrpöt sem ittam. km.
 Egy húrón pendül. km.
 Egy húzomban. Uno tractu, non interrupte, sine cessatione. S. I. Sz. D.
 Egy ideig, egy ideiglen. Aliquamdiu, diutile. M. A.
 Egygy idejű, egygy idős. Coetaneus, coaevus, aquaevus. M. A.
 Egy Istenem, egy lelke. Formula graviter asseverandi.
 Egy izben. Semel, una vice. S. I.
 Egy kerekű talyiga. Unirotum. S. I.
 Egy kezű. Unimanus. S. I.
 Egy kevéssé. Aliquantisper. M. A.
 Egy kérget rág. km.
 Egy kézre dolgozik.
 Egy ki. Aliquis, quidam. S. I.
 Egykor. Quondam, quandoque, aliquando. M. A.
 Egykorba. idem. M. A.

Egykoron. idem. M. A.
 Egy korácsú. R. Coaevus, coetaneus. Komj.
 Egykori. Certus, quidam, aliquis. S. I.
 Egykor immár. Jam tandem, tandem aliquando. S. I.
 Egy korú. Coaevus, coetaneus. S. I.
 Egy könyv papiros. Chartae scapus minor. PP.
 Egy követ fujnak. km.
 Egy köz - arányú. Parallela. Molnár Fizika.
 Egy lantot penget. km.
 Egy láb. el veszték. km.
 Egy lábú. Unipedius. S. I.
 Egy levél papiros. Scheda, folium. PP.
 Egy lélekzés hevet, 's hideget nem vehet. km.
 Egy lépés. Passus, gradus, gressus. M. A.
 Egy lövésnyi. Jactum sclopeti non superans. S. I.
 Egy malomban őrlenek. km.
 Egy maroknyi. Manipularis. S. I.
 Egy más. Alter et alter. M. A. it. Suppellex, vasa, reclusae domesticae. S. I. Recula mixta, utensilium congeries. M. A.
 Egy másért kezesek. Consponsi, fide mutua obligati. PP.
 Egy másért szakadó szivek. Faludi E. M. p. 259.
 Egy más' gubáját vonják. km.
 Egy más-gyűlölés. Odium mutuum, reciprocum. S. I.
 Egy más' kezére adják. km.
 Egy más között. Inter se.
 Egy másra nézni. Inter se aspicere. PP.
 Egy másra törés. Mutua aemulatio, v. reciproca malitia. S. I.
 Egy mással. Mutuo, invicem, secum; inter se. S. I.
 Egy más-szeretet. Dilectio mutua. M. A.
 Egy más. Se invicem. M. A.
 Egy másért éri. Se mutuo contingunt. PP.
 Egy más éré. Contiguus. S. I.
 Egy más értés. Mutua cointelligentia, v. commercium v. collusio. S. I.
 Egy más köszöntés. Consalutatio. M. A.
 Egy más után. Alternate, alternatim. M. A. it. Continuatum, ordine v. incessanter, non interrupto ordine. S. I.
 Egy más után folyva. Cohaerenter, incessanter, sine intermissione. S. I.
 Egy más után való. Alternus. M. A.
 Egy más üldözés. Mutua persecutio. S. I.
 Egy más üző könyörgés. Faludi E. M. p. 259.
 Egy mázsányi. Centenarium ponderans. S. I.
 Egy monyú. Monocolos. S. I.
 Egy módú. Unius modi. M. A.
 Egy nap nem a' világ. km.
 Egy nap élő. Ephemera. Uferas. S. I.
 Egy napi. Ephemerus, unius dici. S. I.
 Egy napi hideg. Febres ephemerac. S. I.
 Egy napi járás. Iter diurnum, unius dici. PP.
 Egy napi járó föld. Distantia unius dici. S. I.
 Egy napi szántó föld. Jugerum.
 Egy nemű. Congener. M. A.
 Egy nevű. Homonymus, ejusdem nominis. S. I.

Egy néhány. Aliquot, aliquam multi. M. A.
 Egy néhányszor. Aliquot fariam, aliquoties. M. A.
 Egy néhányan. Aliquot, nonnulli. M. A.
 Egy némelly. Quidam, aliquis. S. I.
 Egy némű némű. Quidam. M. A.
 Egy nótát fúj. km.
 Egy nyájbeli. Congrex. S. I.
 Egy nyommá sem. Ne latum quidem pedem. M. A.
 Egy nyomon járnak. Sibi similes. S. I.
 Egy olykor. Aliquando, cum tempore. M. A.
 Egy órányi. Distans v. durans una hora. S. I.
 Egy ól. Ulna, orgyia. M. A.
 Egy ölnyi. Unius orgiae.
 Egy pár. Duo, unus et alter. S. I.
 Egy pillantás. Momentum. M. A.
 Egy porázon futnak. km.
 Egy regét dudol. km.
 Egy részént, egy részről. Partim, ex parte. S. I.
 Egy részű. Partialis, parti alterutri favens. S. I.
 Egy rét, egy rétüleg. Egyszeresen. S. I. Sz. D.
 Egy rétű. Unius plicaturae.
 Egy rófnyi. Cubitalis. S. I.
 Egy rókának nem lehet két bőrét házni. km.
 Egy sem. Nullus. M. A.
 Egy sön, egy kenyéren vahnak. km.
 Egy sütet kenyér. Una coctura fornicea. PP.
 Egy süveg alá nem fér két fő. km.
 Egy szarvú. Unicornis. M. A.
 Egy szál, egy csöppig. Usque unum, v. omnes. Totum v. prorsus, penitus, totaliter. S. I.
 Egy szálny. Unicus v. unius styli, fili. M. A.
 Egy szálnyira sem. Ne hilum quidem. M. A.
 Egy szempillantás. Temporis punctum, ictus oculi, momentum. M. A.
 Egy szempillantási. Momentaneus. M. A.
 Egy szemű. Unoculus, monoculus. S. I.
 Egy szerű. Simplex. Csuzi Tromb. p. 676.
 Egy színű. Concolor, unicolor. M. A.
 Egy szívű. Unanimis. S. I.
 Egy szívvel, lélekkel. Unanimiter, uno animo. S. I.
 Egy szó, mint száz. km.
 Egy szóval. Diserte, breviter. S. I.
 Egy szóval, így akarom. Diserte postulo, sic volo, sic jubeo. S. I.
 Egy szülőtt. Unigenitus. M. A.
 Egy tapodást sem. Ne gressum quidem.
 Egy táncz. Unus gyrus. PP.
 Egy távozású. Parallelus, aequidistans. S. I.
 Egy távozatú. idem.
 Egy terhű. Aequilibris. S. I.
 Egy terhűség. Aequilibrium. S. I.
 Egy természetűek. Természetben meg egygyezők. S. I.
 Egy testvér. Germanus, uterinus. S. I.
 Egy tű-hegyre szedi beszédjét. km.
 Egygy újnai. Digitalis. M. A.

Egygy úttal. Simul, una, una fidelia. S. I.
 Egygy ügyű. Simplex. M. A.
 Egygy ügyűen. Simpliciter. M. A.
 Egygy ügyűség. Simplicitas. M. A.
 Egy valaki. Ullus, nonnemo, nonnullus, quidam. S. I.
 Egy vallásbeliek, egy vallásuak, egy hitűek. S. I.
 Egy végben. In uno continuo.
 Egy vég posztó. Pecia panni.
 Egy vég vászon. Pecia telae.
 Egy virág nem hozza meg a' tavaszt. km.
 Azon egygy. Idem unum, id ipsum.
 Mind egygy. Idem.
 Mint egygy. Circiter.
EGYBE. 1-o pro egy végbe. Statim, illico, confestim. 2-o. Verbis praepositum, simul, una, junctim. Öszve. S. I.
 Egybe elegyítés. Commixtio, commixtura. M. A.
 Egybe foglalás. Conjugatio, conjunctio, connexio. M. A.
 Egybe fonás. Contextio, connexio. M. A.
 Egybe forradás. Coalitio. S. I.
 Egybe forradott. Coalitus. M. A.
 Egybe forrasztás. Ferruminatio. S. I.
 Egybe fűzi. Connectit, complicat. S. I.
 Egybe gyűjtés. Collectio, congregatio, concumulatio. M. A.
 Egybe gyűlés. Congregatio, conventus. M. A.
 Egybe gyűlték a' jó sülttek. km.
 Egybe hívás. Convocatio. M. A.
 Egybe hordás. Congestio, comportatus, congerics. M. A.
 Egybe kel. Conjungitur, copulatur, matrimonium init. S. I.
 Egybe kelő bokor-pár. Faludi E. M. p. 238.
 Egybe omlik. Corruit, collabitur. S. I.
 Egybe ott termett. Sz. D.
 Egybe rontja. Conminuit. M. A.
 Egybe zsákolja. Convasat. M. A.
 Egybe szerkeszteti. Componit, copulat. M. A.
 Egybe szűrte a' levet vele. km.
 Egybe tekeri. Convolvit. S. I.
 Egybe takarja. Convolvit, complicat, corradit, colligit. M. A.
 Egybe verődik. Concutitur, colliditur. M. A.
 Egybe veszés. Contentio, rixa.
 Egybe veti. Confert, comparat, congerit. M. A.
 Egybe vetés. Comparatio, collatio. M. A.
 Egybe vethető. Comparabilis. S. I.
 Egybe zöndül. Conplamat, concurrat, confluit ad tumultum. M. A.
 Egybe zúdul. Colliditur, concutitur. M. A.
EGYE-bugya: kicsiny, apró, hitván, nem szemre való.
EGYED. R. Unicus, solus, solitarius. S. I.
 Egyed. MV. Soprony Vben. Sz. P. Bihar Vben.
 Egyedül. R. Unice, solum. S. I. Solitarie.
 Egyedül-való. Solitarius. PP.
 Egyes egyedül van otthon. Unice solitarie.
 Egyedülség. Faludi T. É. p. 125. 143.
EGYEK. F. Szabolcs Vben.
EGYEL.

Egyeledik. Miscetur, commiscetur. M. A.
 Bele egyeledik. Immiscetur. S. I.
 Egybe egyeledik. Káldi 3. Esdrae. 9. 18.
 Öszve egyeledik. Commiscetur.
Egyeledés. Mixtio. M. A.
 Egyeleg: tévelyeg.
 Egyelgés: tévelygés. Zvonárics. 1. R. p. 572. 573.
Egyeles. Mixtus, promiscuus. Csuzi p. 163. 244.
 Egyeles nemzetség. Káldi 2. Mach. 8. 9.
 Egyeles sokaság. Káldi 2. Mach. 12. 13.
 Egyelesleg. Mixtim, promiscue. Káldi 2. Paral. 35. 8.
Egyeleszik: egyeledik. Zvonárics. M. Postilla p. 24. 761.
Egyeletlentül. Faludi B. E. p. 80.
Egyelit, egyelíti. Miscet, commiscet. M. A.
 Bele egyelíti. Immiscet. M. A.
 El egyelíti. Permiscet.
 Meg egyelíti. Zvonárics. 1. R. p. 360.
 Öszve-egyelíti. Commiscet.
 Egyelítés. Mixtio, mixtura. M. A.
 Egyelitett. Mixtus. M. A.
EGYEN.
 Egyenel, egyeneli, egyenli: hasonlítja. Aequat. Monozslai Cult. Imag. p. 131.
Egyenes. Aequus, rectus, planus, concurs L. IGYENES. M. A. A' szerencsétlennek az egyenesen is el török a' lába. km.
 Egyenes fal. Murus rectus.
 Egyenes ellenében. Directe e regione Faludi E. M. p. 121.
 Egyenes szív. Sz. D.
 Egyenes szívű. Sincerus, simplex, ingenuus, candidus. S. I.
 Egyenes út. Via recta. Az egyenes uton is lehet örvényes. km.
 Egyenesedik. Planatur, aequatur.
 Föl egyenesedik. Káldi Luc. 13. 13.
 Meg egyenesedik. Pázm. Kal. p. 825.
 Egyenesen. Directe. M. A.
 Egyenesít, egyenesíti. Complanat, aequat. M. A. Addig kell a' fát egyenesíteni, míg fiatal. km.
 Egyenesítés. Complanatio. M. A.
 El egyenesíti. Complanat.
 Föl egyenesíti. Erigit, surrigit. M. A.
 Ki egyenesíti. Exaequat.
 Meg egyenesíti. Complanat, exaequat. M. A.
 Egyenesség. Planities v. aequitas, rectitas, rectitudo. Pázm. Kal. p. 445.
 Egyenest. Recte. M. A. A' ki soha nem botlik, soha egyenest nem jár. km.
 Egyenetlen. Discors, inaequalis. M. A.
 Egyenetlenkedik. Discordias fovet. Biró Márton Micae. p. 297.
 Egyenetlenség. Discordia, inaequalitas. M. A.
 Egyenget, egyengeti. Complanat. M. A.
 El egyengeti. Paulatim complanat.
 Ki egyengeti. Paulatim exaequat.
 Meg egyengeti. Complanat, extendit, adaequat. M. A.
 Öszve egyengeti. Adjustat.
 Egyengetés. Complanatio, aequatio. M. A.
 Meg egyengetés. Complanatio. M. A.
 Egyenlik. Aequatur. (mint hasonlik).
 Egyenlés. Aequatio.
 Egyenlet. idem.
 Egyenlő. Aequalis. M. A.

Egyenlő eleget nem tehetünk. Pázm. Pred. p. 631.
 Egyenlő képpen. Aequaliter. M. A.
 Egyenlő osztál nem támaszt hadat. km.
 Aequa divisio non conturbat fratres.
 Egyenlőség. Aequalitas, aequabilitas. M. A.
 Egyenlöz, egyenlőzi. Aequat, aequalisat. Pázm. Kal. p. 707.
 Egyenlít, egyenlíti. Aequat.
 Egyenlítő. Aequator, linea aequinoctialis. S. I.
EGYETEM.
 Egyetemben. Simul, una. M. A.
EGYÉB. Alias, ceteri, cetera. M. A.
 Egyéb aránt. Alioquin secus. S. I. Sz. D.
 Egyéb ha. Alias, quandoque. M. A.
 Egyéb hogy. Praeterquam quod.
 Egyébképpen. Alias, secus, sequius. M. A.
 Egyebe. Ejus aliud. Nem maradt egyebe. Nihil supermansit ei aliud.
 Egyebek. Alii, ceteri.
 Egyébbhai. Pristinus, antiquus. M. Verböczi Prol. tit. 10.
 Egyébként. Alias, aliter. S. I. Sz. D.
 Egyébkor. Alias. M. A.
 Egyébkori, máskori. Non ejusdem temporis, S. I.
 Egyébünnen, másunnan. Aliunde. S. I.
 Egyébünnet. Alicunde, alijunde. M. A.
 Egyébütt. Alibi. M. A.
EGYGYE. Ejus unus, ejus unum.
 Egygye mássa. Variat ejus reculae.
 Egygyem. Mi unice.
EGYGYEK: egy testvérek. Sz. D.
EGYGYEN. Singulatim, singillatim. S. I.
 Egygyen kívül. Praeter unum, excepto uno.
 Egygyenként. idem. M. A.
EGYGYYES. Singularis, simplex, simpliciter. Unicus, et solitarius. M. A.
 Egygyes egyed. Unicus, solitarius. S. I.
 Egygyes egyedül. Unice, solitarie prorsus, solus omnino. M. A.
 Egygyes egygyig. Usque ad unum.
 Egygyes ember. Homo solitarius. Sz. D. Monachus. CM.
 Egygyes élet nem lehet bú nélkül. km.
 Egygyés gerlicze. Csuzi p. 91.
 Egygyés ital. Pázm. Pred. p. 348.
 Egygyes tanács. Faludi E. M. p. 238.
 Egygyes veréb. Passer solitarius. Csuzi p. 32.
Egygyesedik. Unitur, adunatur. Pázm. Kal. p. 834.
 Meg egygyesedik. Pázm. Pred. p. 264.
 Egygyesen. Unice, solitarie. M. A.
 Egygyesít, egygyesíti. Unit, conjungit, v. pacificat. S. I.
 Egygyesség. Unitas, unio, concordantia, concordia. M. A.
 Egygyest. Nem eszik egygyest a' hasával. km.
 Egygyesül. Unitur, convenit, coalescit. M. A.
 Meg egygyesül. Concordiam init.
 Öszve egygyesül. Coalescit.
 Egygyesülés. Unio, adunatio. M. A.
 Személyes egygyesülés. Hypostatica unio.
 Egygyesültt. Unitus, conjunctus. M. A.
EGYGYET. Unum, idem. Egygyet mondok, kettő lesz belőle. km.

Egygyet ér. Aequipollet, aequivalet. S. I.
 Egygyet érés. Aequipollentia, aequivalentia. S. I.
 Egygyet érő. Aequipollens, aequivalentens. S. I.
 Egygyet ért. Consentit, concordat. M. A.
 Egygyet értés. Collusio, v. consensus, consensio voluntatum, concordantia. S. I.
 Egygyet értő. Unanimis, consentiens. M. A.
 Egygyet értőleg. Unanimiter, uno animo. S. I.
 Egygyet kettőt. Unum et alterum. M. A.
 Egygyet kettőt ugrik. Proludit, prosilit. M. A.
 Egygyet mást. Varia, diversa.
 Egygyet nyomó. Aequipondium. M. A.
 Egygyetlen. Nec unus, nullus. S. I.
 Nekem egygyetlenem. Unicus mihi est. Káldi Luc. 9. 58.
 Egygyetlen egygy. Unicus. M. A. Unus sine socio. S. I.
 Egygyetlen egygyig. Usque ad unum.
 Egygyetlen egygyűl. Unice. M. A.
 EGYGYEZ. Convenit, concordat, consentit. M. A.
 Meg egygyez. Concordat, convenit, consentit, v. paciscitur, contrahit. Sz. D. S. I.
 Meg nem egygyez. Dissentit, discordat. S. I.
 Öszve egygyez. Concordat.
 Egygyezés. Conventio, consensio. M. A.
 Meg egygyezés. Conventio, concordatio, consensio v. harmonia. S. I.
 Egygyező. Concors, consentiens. M. A.
 Egygyező éneklés. Concentus. M. A.
 Egygyezőleg. Concorditer, unanimiter. S. I.
 Egygyezőlen. idem. VM. p. 155.
 Egygyezett, egygyezetteti. Unit, conciliat. Sz. D.
 Meg egygyezetteti. Sz. D. Conciliat, reconciliat, invicem componit. S. I.
 Öszve egygyezetteti. idem.
 EGYGYÉ. Unius v. in unum.
 Egygyé létel. Zvonárics Post. 1. R. p. 98.
 Egygyé teszi. Unit, adunat. M. A.
 EGYGYÉRT.
 Egygyért azért. Primum ideo.
 EGYGYIG. Ad unum.
 Egygyül egygyig. Usque ad unum omnes. M. A.
 EGYGYIK. Unus ex duobus aut pluribus. M. A.
 Egygyik kőkény, a' másik galagonya. km.
 Egygyik nap a' másiknak tanítványa. km.
 Egygyik sem. Neuter. M. A.
 Egygyik szavát a' másikkal öli. km.
 Egygyike. Alter uter.
 Egygyiktek. Unus vestrum. M. A.
 Egygyikünk. Unus nostrum. M. A.
 EGYNEK. Uni. Egynek el esése, másnak föl kelése. km.
 Egynek tartja. Pro eodem reputat.
 EGYRE. Ad unum. it. Identidem, continuo, incessanter. S. I.
 Egyre másra. Ad varia, ad diversa.
 Egyre megy. Redit ad idem.
 Egyre százat tesz föl.
 Egyre veri. Incessanter verberat.
 Egyről egyre. Semper, perpetuo, incessanter. S. I.

EGYRÖL.

Egyről egygyig. Omnes universim. S. I.
 Egyről másról értekeztek.
 EGYSEG. Unitas, unio. M. A.
 EGYSZER. Semel. M. A.
 Egyszer házasultt. Univira. CM.
 Egyszer is, másszor is. Semel atque iterum. M. A.
 Egyszer - kétszer. Subinde.
 Egyszer 's mind. Simul una. M. A.
 Egyszer sem. Nunquam, nullo tempore. S. I.
 Egyszer valahára. Tandem aliquando. S. I.
 Egyszer valamikor. idem.
 Egyszeres. Simplex, non compositus. S. I.
 Egyszeres adó. Simplum. S. I.
 Egyszeri, egykor éltt. Quidam, quispian, certus. S. I. Mint az egyszeri ember.
 Egyszeribe. Ad semel, repente, inopinante. S. I.
 Egyszerre. Ad semel.
 Egyszerre. Una vice.
 Egyszerű. Simplex. M. A.
 EGYGYÜ. Simul. Öszve
 Egygyü adja: öszve adja.
 Egygyü áll: öszve áll.
 Egygyü beszél: öszve beszél.
 Egygyü eszik: öszve eszik. Mindent egygyü eszik.
 Egygyü fut. Öszve fut. Confluit.
 Egygyü fér: öszve fér. Patiuntur se invicem.
 Egygyü jár: öszve-jár. Coeunt.
 Egygyü megy. Coit.
 Egygyü nyomja. Comprimit.
 Egygyü szokik: öszve szokik.
 Egygyü tart: öszve tart.
 Egygyü tesz. Componit.
 Egygyü ül. Considet. Egygyü ültek a' jó sülték. km.
 Egygyü vásárol. Commercat.
 Egygyü veri: öszve veri.
 Egygyü vesz: öszve vesz. Coemit.
 Egygyül egygyig. Usque ad unum omnes. M. A.
 Egygyüld. Ne forte, forsán. M. A. Passim Egyöld, aliis Igyöld, Együld. Thelegdi Hom. 3. R. p. 47. 731.
 Egygyünnen. Alicunde, ex uno loco. M. A. Egygyünnen is, más unnan is. Tordai' Kézirati.
 Egygyünett. idem. Sz. D.
 Egygyüs. Junctus, conjunctus.
 Egygyüs egygyig. Junctim omnes usque ad unum.
 Egygyütt. Una simul, conjunctim. M. A.
 Egygyütt aluszik. Condormit. M. A.
 Egygyütt adás. Contributio. M. A.
 Egygyütt beszélés. Collocutio, colloquium. M. A.
 Egygyütt dösöl. Congraecatur, compotat. M. A.
 Egygyütt ebédlő. Compransor. M. A.
 Egygyütt esküvők. Conjuratores. Pázm. Pred. p. 665.
 Egygyütt eszik. Comessatur, simul comedit. M. A.
 Egygyütt élnek, 's halnak ök. Nunc duo concordēs anima moriemur in una. M. A.

Egygyütt énekel. Concinat, admodulatur. M. A.
 Egygyütt fekszik. Concubat, concumbit. M. A.
 Egygyütt hál. idem. M. A.
 Egygyütt haló. Commoriens, commoriturus. M. A.
 Egygyütt is, másutt is. Passim, hic et illic. Zvonárics. Postilla 1. R. p. 881.
 Egygyütt iszik. Combibit, compotat. M. A.
 Egygyütt járó. Faludi. U. E. 3. R. p. 165.
 Egygyütt játszó. Collusor. S. I.
 Egygyütt kéri. Competit. M. A.
 Egygyütt lakás. Cohabitatio. M. A.
 Egygyütt legeltet. Compascit. M. A.
 Egygyütt lovagol. Coequitat. M. A.
 Egygyütt nyög. Congemit, congemiscit. M. A.
 Egygyütt örül. Congaudet. M. A.
 Egygyütt örvendez. Congratulatur. M. A.
 Egygyütt röpül. Convolat. M. A.
 Egygyütt sir. Adplorat, adplet, collacrymatur. S. I.
 Egygyütt szenved. In afflictionis societatem venit. S. I.
 Egygyütt szokik. Consilit, simul saltat. M. A.
 Egygyütt tart. Est conjunctus, consentiens, est socius. S. I.
 Egygyütt tették a' tűzhöz, egygyütt emészték. km.
 Egygyütt tobzódik. Congraecatur. M. A.
 Egygyütt uszik. Connat. M. A.
 Egygyütt ül. Considet. M. A.
 Egygyütt üvölt. Conclamat. M. A.
 Egygyütt vacsorál. Concoenat. M. A.
 Egygyütt vásárol. Commercat. M. A.
 Egygyütt vész. Comperit. M. A.
 Egygyütt ví. Compugnat. M. A.
 Egygyütt zöng. Consonat. M. A.
 Egygyütt zöngő. Consonans.
 Egygyüvé. Simul, una, in unum locum. M. A.
 Egygyüvé röhögnek mint a' disznók. km.
 EGYVEL. R. pro egygyel.
 Egyveledik. Miscetur, immiscetur, adunatur. Faludi T. É. p. 19.
 Egyveleg. Mixtim, una, promiscue. S. I.
 Egyveles. Mixtus, promiscuus, confusus. S. I.
 Egyvelesleg. Mixtim, promiscue. Faludi U. E. 2. R. p. 49. T. É. p. 69.
 Egyvelest. Promiscue, indiscriminatum. S. I.
 Egyvelez, egyvelezi. Miscet, permiscet, commiscet. S. I. Sz. D.
 Egyvelezés. Sz. D.
 Egyvelit, egyvelíti. idem. Faludi B. E. p. 97.

EGYED.

EGYED. t. f. n. Aegidius. M. A.
 Egyed' földje. Sz. P. Veszprém Vben.
 Egyed' úta. F. Szala Vben.
 Szent Egyed. E. F. Doboka Vben. Sz. P. Somogy Vben.

EGYEM.

EGYEM. Inquam, nempe, scilicet. M. A.
Sámbár Mátyás Posaházi ellen. p.
52. 69.

EGYHÁZ.

EGYHÁZ. Templum, aedes, fanum. M. A.
A. Ecclesia. S. I.
Egyház-áta. Curator templi. S. I.
Egyház' átka. Excommunicatio. S. I.
Egyház-bér. F. Baranya Vben.
Egyház'fa, Egyház' falva. F. Posony
Vben.
Egyház-fi. Aedituus, aeditimus. M. A.
Egyház' fia, egyház-örzö. Tutelarius.
CM.
Egyház-fosztás. Sacrilegium. S. I.
Egyház-fosztó. Sacrilegus, spoliator
templi. S. I.
Egyház-kelés. Introductio. Vajda K. É.
1. K. p. 67.
Egyház-kelő. Introductio. Avatás. S. I.
Egyház-kelőbe megy: be avattatja ma-
gát. Vajda K. É. 1. K. p. 32.
Egyház-megye. Parochia. S. I. Fára.
Egyház-nagy. Cardinalis. S. I.
Egyház' napja. Encoenia, dies dedica-
tionis, consecrationis templi. M. A.
Egyház-örzö. Aedituus. M. A.
Egyház-szeg. FF. Vas, Nyitra, és
Szala Vekben.
Egyház' szokása. Ritus Ecclesiae. S. I.
Egyház-tolvajlás. Sacrilegium. M. A.
Egyház-tolvajló. Sacrilegus. M. A.
* Anya-egyház. Ecclesia Mater.
Anyaszent-egyház. Sancta Mater Ec-
clesia.
Fiók-egyház. Ecclesia filialis.
Szent egyház. Sancta Ecclesia.
Új egyház. E. MV.
EGYHÁZA. Ejus Ecclesia. it. t. h. n.
Egyháza. F. Pest Vben.
* Ágas egyháza. Sz. PP. Pest Vben és
Kis Kunságban.
Bán' egyháza. F. Pest Vben.
Derek' egyháza. Sz. P. Csongrád Vben.
Dél' egyháza. Sz. P. Pest Vben.
Dum' egyháza. F. Csanád Vben.
Fejér' egyháza. MV. Soprony Vben. FF.
Mármaros, Posony, Somogy Vekben.
Sz. PP. Békes, Borsod és Pest Vekben.
E. FF. Alsó Fejér Vben. és Beszter-
cze' Vidékében.
Fél' egyháza. MV. Kis Kunságban. F.
Bihar Vben. Sz. P. Szabolcs Vben.
Telek Pest Vben.
Fülöp' egyháza. Sz. P. Bihar Vben.
Halom' egyháza. Sz. P. Pest Vben.
Kerek' egyháza. Sz. PP. Békes, Bihar
Vekben. és Kis Kunságban. Telek
Pest Vben.
Két' egyháza. F. Békes Vben.
Köves' egyháza. F. Bihar Vben.
Német' egyháza. Sz. P. Fejér Vben.
Nyár' egyháza. Sz. P. Pest Vben.
Nyír' egyháza. MV. Szabolcs Vben. Sz.
P. Pest Vben.
Sár' egyháza. Telek Csongrád Vben.
Szeg' egyháza. Sz. P. Borsod Vben.
Szék' egyháza. Sz. P. Csanád Vben.
Szent László' egyháza. F. Szala Vben.

Szer' egyháza. Telek Békes Vben.
Szolga' egyháza. Sz. P. Fejér Vben.
Tövös' egyháza. Sz. P. Arad Vben.
Vörös' egyháza. F. Pest Vben. Sz. PP.
Békes és Csongrád Vekben. E. FF.
alsó Fejér, és Doboka Vekben.

EGYHÁZAS. Habens ecclesiam.
Egyházas Bást. F. Gömör Vben.
Egyházas Bődöge. Sz. P. Veszprém Vben.
Egyházas Bük. F. Szala Vben.
Egyházas Falu. F. Soprony Vben.
Egyházas Füzés. F. Vas Vben.
Egyházas Gelle. F. Posony Vben.
Egyházas Hollós. F. Vas Vben.
Egyházas Karcsa. F. Posony Vben.
Egyházas Karmacs. Sz. P. Szala Vben.
Egyházas Kesző. F. Vas Vben.
Egyházas Marót. F. Hont Vben.
Egyházas Rádócz. F. Vas Vben.
Egyházas Szecsőd. F. Vas Vben.
EGYHÁZI. Ecclesiasticus, v. ecclesiastes.
S. I.
Egyházi állapot. Res ecclesiastica.
Egyházi beszéd. Oratio sacra, concio. S. I.
Egyházi beszéd. Orator sacer, concio-
nator. S. I.
Egyházi birtok. Patrimonium ecclesiae.
S. I.
Egyházi dolog. Res ecclesiastica.
Egyházi ember. Sacerdos, clericus, ec-
clesiasticus. M. A.
Egyházi fenyték. Disciplina ecclesiastica.
Egyházi gyűlés. Concilium, synodus. S. I.
Egyházi hatalom. Hierarchia. S. I.
Egyházi könyv. Ecclesiae matrica. v.
rituale, liber liturgicus. S. I.
Egyházi rend. Status ecclesiasticus, or-
do sacerdotialis. S. I.
Egyházi személy. Persona ecclesiastica.
Egyházi szertartások. Ritus ecclesiastici.
Egyházi szék. Consistorium, senatus
sacer. S. I. Szent Szék.
Egyházi szokás. Consuetudo ecclesiastica.
Egyházi szolga. Diaconus, minister. M. A.
Egyházi szolgálat. Diaconia, ministe-
rium. M. A.
Egyházi tanács. Senatus sacer.
Egyházi tanácsos. Membrum senatus
sacri. Szent Széki Tanácsos.
Egyházi tár. Supellex sacra, vasa ec-
clesiae. S. I.
Egyházi tolvaj. Sacrilegus. M. A.
Egyházi történetek. Historia ecclesiasti-
ca, annales ecclesiae. S. I.
Egyházi törvény. Jus canonicum. Faludi.
T. E. p. 51.
Egyházi törvény-hatóság. Potestas le-
gislativa ecclesiae. Virág.

EGYIPTOM.

EGYIPTOM. Aegyptus.
EGYIPTOMI. Aegyptiacus. Pázm. Pred.
p. 169, 762.
Egyiptomi dió. Pistacium. CM. Pimpernuss.

EH.

EH. Exclamatio disgustati. Faludi N. E.
p. 6.
EHE. Vah. M. A.
EHÉ. Káldi Psalm. 39. 16.
Ehéd. E. F. Maros Székében.

EH.

EH (név) Epar, hepar, jecur. S. I.
EHA embernek. Epar hominis. M. A.
Eha-fájós. Cui hepar dolet. Sz. D.

EJ.

EJ, ej. Exclamatio admirantis v. suspi-
rantis. Faludi E. M. p. 149.
Ejha.
EJNYE. Exclamatio admirantis.

EJT.

EJT, ejti. Facit cadere, sinit labi. M. A.
Bele ejti, bele ejtette kutba.
El ejti. Dejicit, sinit labi, facit ut ca-
dat, decidere sinit. M. A.
Kétségbe ejti. In desperationem inducit.
Ki ejti, ki ejtette a' kezéből. E mani-
bus dimisit. PP.
Le ejti. Sinit delabi, demittit. S. I.
Meg ejti. Inducit ad lapsum, cadere
facit. M. A.
Reá ejti. Super incidere facit. M. A.
Sebet ejt. Vulnus infligit. Könnyű se-
bet ejteni, de nehéz meg gyógyítani. km.
Szerét ejti. Procurat.
Törbe ejti. Inducit in casses. Nehéz az
agg rókát törbe ejteni. km.
EJTEGET, ejtegeti. Frequenter dejicit,
labi sinit v. declinat per casus. S. I.
Ejtegetés. Frequens dejectio v. declinatio
per casus. S. I.
EJTÉL. Justa, media, cotula. M. A.
Egygy ejtel bor, pálinka 's a' t. Sz. D.
EJTEMÉNY. Dejectum aliquid. Sz. D.
EJTÉS. Inductio in lapsum, delapsio. M. A.
Elejtés. Prolapsio, delapsus, dejectio.
M. A.
Kétségbe ejtés. Inductio in desperationem.
Meg ejtés. Inductio in lapsum, dejectio,
proturbatio. M. A.
Szó-ejtés. Vocum pronuntiatio, elocutio,
enunciatio. S. I. Sz. D.
Törbe ejtés. Inductio in casses. Illa-
queatio.
EJTETT. Dejectus.
Meg ejtett személy. Sz. D.
EJTHET, ejtheti. Potest in lapsum inducere.
Kit meg nem ejthetett a' csalárd világ.
Ejthetetlen. Qui dejici v. corrumpi non
potest. S. I.
Meg ejthetetlen. idem. S. I.
EJTŐ. Dejiens, v. inducens in lapsum.
Kétségbe ejtő. Inducens in despera-
tionem.
Ejtődik. Cadit, labitur v. projicitur, de-
jicitur. S. I.
Ejtődés. Sz. D.

EK.

EKE. Aratrum. M. A. Könnyű hat ökör
után tolni az ekét. km.
Eke' alja. Egy királyi eke' alja. Ara-
trum regalis mensurae. M. Verbőczy
p. 245. 246.
Eke-bontó Borbála. Belius Not. H.
Tom. IV. p. 115.
Eke-gát. Gramen ononis. Pörje. S. I.

Eke-gerendely. Buris, bura, clyma. M. A.
 Eke-kabala. Feretrum aratri. PP.
 Eke-ló, eke' lova. idem. Sz. D.
 Eke-mező (Kis, nagy). E. FF. Szeben Székében.
 Eke-nád. Vas, mely az eke' fejét az eke' szárával öszve foglalja, hogy erősen álljon.
 Eke' szarva. Stiva, buris. M. A. Sok érdemes legény, hogy értéke szegény, fogja az eke' szarvát. Beniczki.
 Eke-szarva' fogatója. Chirrolabes. NC. p. 117.
 Eke-talp. Dentale. M. A.
 Eke-vas. Vomer. M. A.
 Ekés. Aratrum habens, aratrum faciens. M. A.
 EKECS. F. Komárom Vben.
 EKEL. F. Komárom Vben.

EL.

EL. A, ab, praefixum verbale. M. A.
 El addig. Adusque. M. A.
 El annyira. Usque adeo. M. A.
 El későre. Zvonárics 1. R. p. 455.
 El lehet nélküle. Potest eo carere. M. A.
 El messze. Faludi U. E. 1. R. p. 78.
 El ottan. Faludi U. E. 1. R. p. 178.
 El tova. Procul, longe. Faludi B. E. p. 85. U. E. 1. R. p. 211.
 El végre. Pázm. Kal. p. 211. Tandem.
 El-vegy. Mixtus. M. A. L. alább ELVEGY.
 El-vegyesen. Mixtim. Zvonárics. 1. R. p. 500.
 El vélte. Raro. El vélte mond igazat. Sz. D.
 ELDÖDI: első időbeli, régi, hajdani. Sámbar Máttyás Posaházi ellen. p. 452.
 Eldödi Ekklesia. Primitiva Ecclesia. Sámbar.
 Az eldödi szent Atyák v. Keresztények. Sz. D.
 Eldödink: cleink. Sz. D.
 ELECSKE. F. Nyitra Vben.
 ELEGY. Promiscuus, mixtus, it. promiscue, mixtim. M. A.
 Elegy-belegy. Hitvány, hányatt vett holmi, dirib-darab, háj-báj, p. o. írás. Sz. D.
 Elegy-színű. Varius, discolor, versicolor. S. I.
 Elegyedik. Miscetur. S. I.
 Bele elegyedik. Immiscetur.
 Meg elegyedik. Permiscetur. M. A.
 Elegyedés. Commixtio, confusio. M. A.
 Meg elegyedés. Permixonio. M. A.
 Elegyedett. Permixonus. M. A.
 Meg elegyedett. idem. M. A.
 Elegyes. Mixtus, miscellaneus, promiscuus. M. A.
 Elegyes búza. Frumentum miscellum. PP.
 Elegyes kövér. Adipe interstinctus. PP.
 Elegyes vers.
 Elegyesleg. Promiscue, mixtim. M. A.
 Elegyest, elegyesen. idem. S. I.
 Elegyetlen. Purus, non mixtus, impermixtus, merus. S. I.
 Elegyít, elegyíti. Miscet, commiscet, permiscet. M. A.
 Bele elegyíti. Immiscet. M. A.
 Bé elegyíti. Immiscet, intermiscet, ingerit. M. A.
 Egybe elegyíti. Admiscet. M. A.
 Hozzá elegyíti. Admiscet. M. A.
 Meg elegyíti. Permiscet, diluit. M. A.
 Elegyítés. Mistio, mistura, permixonio. M. A.
 Egybe elegyítés. Commixtio, commixtura. M. A.
 Hozzá elegyítés. Admixtio, commixtura. M. A.
 Meg elegyítés. Permixonio. M. A.
 Elegyített. Miscellus, mistus, mixtus. M. A.
 Elegyithető. Miscibilis, miscendo aptus. S. I.
 Elegyítettén. Commixtim. M. A.
 Elegyítve. Mixtim, mixtim. M. A.
 Meg elegyítve. Permiste. M. A.
 Elegyül. Commiscetur, permiscetur. M. A.
 Elegyültt. Mixtus.
 ELENK.
 Elenkes pénz. Species monetae deterioris argenteae sub Ludovico II. Erről Sigler Mihály így ír: „Eodem anno (1523) nova in Hungaria moneta cuditur Elenkesch vocata.“ L. Belii Appar. p. 66.
 ELEP. Sz. P. Szabolcs Vben.
 ELES.
 Eles falu. F. Hont Vben.
 Elesd. MV. Bihar Vben.
 ELESZTEB. R. Pristinus. Margit Élete p. 143.
 Elesztebi egység. Margit' Élete. p. 410.
 ELEVE. Primitus, antiquitus, prius.
 Eleve el látja. Praevideat. S. I.
 Eleve ítélet. Praejudicium. Sz. D.
 Eleve meg érezi. Praesentit, praesagit. S. I.
 Eleve meg látja. Praevideat. M. A.
 Eleve meg tudja. Praescit. M. A.
 ELÉ. Pro, praec. Csoszsz elé szilva-lé, téged borsolának meg. km.
 Elé adja. Promit, profert. M. A.
 Elé állatás. Repraesentatio. M. A.
 Elé állatja. Repraesentat, producit. M. A.
 Elé csusz. Prorepat. M. A.
 Elé csúzás. Prolapsio, proreptio. M. A.
 Elé édesgeti. Prolectat, prolicit. M. A.
 Elé futamodik. Procurat. M. A.
 Elé fut. Procurrat, accurrat. M. A.
 Elé futás. Procurus. M. A.
 Elé hozás. Prolatio, productio, repetitio. M. A.
 Elé járul. Prodit, procedit. M. A.
 Elé jelentés. Repraesentatio, exhibitio. M. A.
 Elé látó. Providus. M. A.
 Elé mászdogál. Prorepat, proserpat. M. A.
 Elé megy. Progreditur. M. A.
 Elé mondás. Proloquium, relatio, enumeratio. M. A.
 Elé rohan. Proruit. M. A.
 Elé szökellik. Prosilit. M. A.
 Elé tölja. Protrudit. M. A.
 Elé toszsza. Obrudit, protrudit. M. A.
 Elé veddegeli. Promptat. M. A.
 Elébb. Antea, prius. M. A.
 Elébb áll. Abit, discedit, abscedit, profugit v. prodit. S. I.
 Elébb előbb mász csusz. Proserpat, prorepat. M. A.
 Elébb indítja. Promovet. M. A.
 Elébb megy. Progreditur. M. A.
 Elébb mendegél. Prolabitur. M. A.
 Elébb menetel. Progressus, progressio. M. A.
 Elébb való. Praestantior, praecellentior. S. I.
 Elébb vetekedik. Apellat ulterius. M. A.
 Elébb úzi. Propellit. M. A.
 Elébb viszi. Provehit. M. A.
 Elébbi. Pristinus, prior. M. A.
 Elébbeni. idem. S. I.
 ELÉG. Satis. M. A. Elég egy rés egy kerten. km.
 Elég az hozzá.
 Elég beteg, az is, a' ki beteget emel. km.
 Elég ebül vagyunk. km.
 Elég egy bőr egy rókáról. km.
 Elég egy ebre egy kölöncz. km.
 Elég egy huzomban. km.
 Elég egy lepény egy sütésre. km.
 Elég egy Pap a' templomban. km.
 Elég gazúl. Satis male. S. I.
 Elég ha. Sufficit quod, verum tamen. M. A.
 Elég hamar. Sat cito.
 Elég jó. Sat bonus, commodus, tolerabilis. S. I.
 Elég jól. Sic satis, commode utcumque. S. I.
 Elég képpen. Sufficenter. M. A.
 Elég kutya dolog. Satis male.
 Elég már. Jam satis est. S. I.
 Elég neven. — „Ha nem veszed elég neven én tülem“ Telegdi. Felelet. p. 128.
 Elég nyavalya a' vénség. km.
 Elég nyomású. Justi ponderis. Mart. Coron. p. 15.
 Elég szép. Forma tolerabilis. S. I.
 Elég szöszöt szerzettem neki, csak fonhassq. km.
 Elég-tétel. Satisfactio. M. A.
 Elég vagyok. Suppeto, sufficio. M. A.
 * Nem elég csak orrunkig nézni. km.
 Torkig elég. Satis abunde.
 Untig elég. Sz. D. Ad nauseam usque.
 Elege van. Habet ille suum satis. Zvonárics Postilla 1. R. p. 298.
 Elegedendő. Sufficiens. Eszterházi Tamás. p. 529.
 Elegen. Sufficenter, multi satis. M. A.
 Elegendő, pro elegedendő. Sufficiens, competens. M. A. PP.
 Elegendő képpen. Abunde, sufficienter. S. I.
 Elegendőség. Sufficentia. Zvonárics. M. Postilla 1. R. ajálló levél. p. 12. 549. 880.
 Elegendően. Sufficenter. Sz. D.
 Elegendőleg. idem. Sz. D.
 Eleget. Abunde, satis.
 Eleget emlegetik.
 Eleget élt a' szerencsétlen, de hamar meg is holt. km.
 Eleget tesz. Satisfacit. M. A. Az Isten sem tehet eleget mindennek. Ne Jupiter quidem omnibus placet.
 Elegedik. Satiatur, saturatur, contentatur. S. I. Sz. D.
 Meg elégedik. Satiatur, saturatur, contentus est. M. A.
 Elégedetlen. Incontentus.
 Meg elégedetlen. Idem. M. A.
 Elégedett. Contentus.
 Meg elégedett. Satur, contentus. M. A.

Elégedés. Satiestas. S. I.
Meg elégedés. Satiestas, saties, saturitas. M. A.
Elégedendő: elegendő.
Elégedhetetlen. Insatiabilis. Pázm. Pred. p. 976. 1159.
Meg elégedhetetlen. Idem. M. A.
Elégedő. Zvonárics. Postilla 1. R. p. 187.
Elégel, elégei, elégli. Satis existimat, contentus est. M. A.
Meg elégli. Faludi. T. É. p. 205.
Meg eléglette a' költést, olvasást szenvedést. Sz. D.
Eléggé. Sat, satis, sufficienter. M. A.
Elégít, elégíti. Satiat, saturat. M. A.
Ki elégíti. Excontentat, exsatiat, exsaturat. M. A.
Meg elégíti. Satiat, saturat, exsatiat, exsaturat, satis dat, satisfacit. M. A.
Elégítés. Satisfactio, saturatio. M. A.
Meg elégítés. Idem. M. A.
Elégíthetetlen. Insatiabilis, insaturabilis. S. I.
Meg elégíthetetlen. Idem. M. A.
Elégíthetlenség. Insatiestas, insatiabilitas. Sz. D.
Meg elégíthető. Satiabilis. M. A.
Elégnél több. Plus quam satis. Faludi B. E. p. 18.
Elégség. Satiestas, satias, saties, saturitas, sufficienter. M. A.
Elégséges. Sufficiens, idoneus, dignus. M. A.
Elégségesen. Sufficienter. Káldi 4. Esdrae. 1. 20.
Elégséget tesz. Excontentat.
Elégszer. Saepe, frequenter. S. I.
Elégszik. Contentatur.
Meg elégszik. A' természet kevéssel meg elégszik. — A' szerencse ritkán elégszik meg egy csapással. km.
Elégtelen. Insufficiens, non sufficiens, non satis. M. A.
Elégtelenkedik. Insufficientem se asserit.
Elégtelenség. Insufficiencia. Pázm. Kal. p. 631.
Elégtelenül. Non sufficienter. M. A.
ELIG. R. Ultra modum, supra modum, praeter modum. S. I.
ELLEN. Adversus, contra. M. A.
Ellen-állhatatlan. Irresistibilis, irrefragabilis. S. I.
Ellen-beszéd. Sz. D. Sermo contrarians.
Ellen-erő. Faludi. E. M. p. 203. Vis contraagens.
Ellen-fa. Obex, vectis remissarius. Schlagbaum, Sperbaum. S. I.
Ellen-fél. Pars adversa, contrapars. Faludi U. E. 1. R. p. 21.
Ellen-írás. Antigraphum, contrascriptum. S. I.
Ellen-lábiak. Antipodes.
Ellen-leczke. Faludi U. E. 2. R. p. 196.
Ellen-mondás. Contradictio. M. A.
Ellen-mondó. Contradictor. Faludi U. E. 3. R. p. 172.
Ellen-morgás. Obmurmuratio. M. A.
Ellen-rész. Pars adversa, contraria. S. I.
Ellen-sáncz. Contrescarpe.
Ellen-súly. Contre-poids.

Ellen-szél. Ventus adversus. S. I.
Ellen-szív. Cor aversum, aversatio.
Ellen-tartás. Refragatio. M. A.
Ellen-tartó. Refragator. M. A.
Ellen-társ. Aemulus, rivalis, competitor, concertator. S. I.
Ellen-tevés. Antithesis. M. A.
Ellen-vetés. Objectio. M. A.
Ellen-vető. Contradicens, opponens. M. A.
Ellenbe, (ellemben. M. A.) E regione, ex adverso, e contra. M. A.
Ellenbe által. p. o. lakik.
Ellend. F. Baranya Vben.
Ellene, ellened, ellenem. Contra se, contra te, contra me. M. A.
Ellene áll. Contra stat, resistit, obstitit, reluctatur, adversatur, repugnat. M. A.
Ellene mond. Contradicit. M. A.
Ellene mondasz e az ördögnek? Abrenunciastne Diabolo.
Ellene morog. Obmurmurat. M. A.
Ellene szegezi magát. Resistit, opponit se.
Ellene szöll. Obloquitur, reclamation. M. A.
Ellene támad. Rebellat. M. A.
Ellene tesz. Contraponit, opponit. M. A.
Ellene tétel. Oppositio. M. A.
Ellene törekedik. Obnititur. M. A.
Ellene tusakodik. Obluctatur. M. A.
Ellene ugat, Obgannit, oblatrat. M. A.
Ellene vet. Objicit. M. A.
Ellene zajog. Obstrepit. M. A.
Ellenébe. E regione ejus.
Ellenére. Contra illum. Viz' ellenére nehéz uszni. km.
Ellenes. Adversarius. Gagner. S. I. Sz. D.
Ellenesen esett: ellenkezőleg. Sz. D.
Ellenez, ellenezi, ellenzi. Abnuat, refragatur. M. A.
Ellenzék: ellenzet, soromp, gát. Sz. D.
Obex, impedimentum v. agger, moles, septum. S. I.
Ellenzés. Repulsio, refragatio, cohibitio. M. A.
Ellenző. Faludi. E. M. p. 89. Csuzi p. 42. Adversans, contrarians.
Ellenző a' nadrágban. Sz. D.
Ellenző bőr a' kocsiiban: elő-bőr. Sz. D.
Ellenző fél. Csuzi. Tromb. p. 25.
Ellenző valami. p. Eső — nap — por — szél — tűz — villám — ellenző. S. I.
Ellenkedik. Repugnat, adversatur. M. A.
Ellenkedés. Adversitas, repugnantia. M. A.
Ellenkedő. Adversus, repugnans. M. A.
Ellenkedve. Repugnanter. M. A.
El ellenkedett vele.
Ellenkezik. Rebellat, adversatur, inimicatur. M. A.
Ellenkezés. Inimicitia, repugnantia, contrarietas. M. A.
Ellenkező. Contrarius, repugnax, repugnans, adversarius, rebellator, rebellis. M. A.
Ellenkező beszéd. Antilogia. M. A.
Ellenkező dolog. — Az ellenkező dologban válik meg, ki miré való. km.
Ellenkező fél. Pars adversa. Zvonárics. 1. R. p. 486.

Ellenkező mondás. Contradictio. M. A.
Ellenkező képpen. Contrarie, repugnantiter, e diametro. S. I.
Ellenkezőleg. idem. S. I.
Ellenkezőség. Sz. D.
Ellenkezve. Contrarie. M. A.
Ellenség. Inimicus, hostis, adversarius. M. A.
Ellenség' földjén. In hostico.
Ellenség-gyűlölés. Pázm. Pred. p. 122.
Futó ellenségnek arany hidat állits. km.
Házi ellenség a' test, friss a' roszsza, jóra rest. km.
Kicsiny ellenséget sem jó meg vetni. km.
Ellensége. Ejus hostis. Halálos ellensége. Ellenséges. Hosticus, hostilis. M. A.
Ellenségesen. Inimice, hostiliter. M. A.
Ellenségeskedik. Hostilitates exercet.
Ellenségtől meg-töltt hadi sereg. Faludi E. M. p. 239.
Ellent.
Ellent áll. Contra stat, resistit. M. A.
Ellent állás. Resistencia.
Ellent álló. Resistens; repugnans.
Ellent tart. Refragatur, reluctatur. M. A.
Ellent tartó. Bíró Márton Micae p. 265.
ELŐ. Prae, ante. M. A.
Elő adás. Exhibitio. M. A.
Elő-arasz. Lichas. M. A.
Elő állás. Comparitio.
Elő állítás. Sz. D. Procuratio, praesentatio.
Elő-álmor. Primus somnus. M. A.
Elő-álmorok. Concubium, nox concubia. M. A.
Elő-beszéd. Praefatio, prologus. S. I.
Elő beszéllés. Enarratio.
Elő-bőr. Sz. D.
Elő bocsátás. Praemissio. M. A.
Elő-bor. Vinum primum. Szin-bor. S. I.
Elő-bőr. Praeputium. S. I.
Elő-bőr' gyulladása. Phymosis.
Elő-bőr a' kocsiiban: ellenző bőr. Sz. D.
Elő-bőr a' kovácsoknál, és egyéb meszter emberkeknél. Ventrale, opificis praecinctorium. PP.
Elő-csahos. Os communis.
Elő csés. Prolapsus. S. I.
Elő-ézés. Praesensio, praesagatio, divinatio animi praesagientis. S. I. Sz. D.
Elő érő. Praeox.
Elő érő szőlő. Praecoquae uvae. Káldi Num. 13. 21.
Elő fizetés. Praenummeratio. S. I.
Elő-fizetmény. Sz. D.
Elő-fogak. Dentes gelasini, incisores. S. I.
Elő fogás. Apprehensio, protractio.
Elő görbedtt nyaku. Obstipus. PP.
Elő-had. Acies prima, prima signa, frons. S. I.
Elő-hasi. Primipara.
Elő-hasú. idem. M. A. CM.
Elő-hám. Antilena, lorum equi pectorale. Szügy-elő. S. I.
Elő-hegy. Promontorium.
Elő hengerítés. Praevolutio. M. A.
Elő hívás. Accersio, adhibitio, advocatio. M. A.
Elő hozás. Citatio, depromtio, prolatus. M. A.
Elő hozakodás. Commemoratio.
Elő hozakodik. Sz. D. Profert intra discursum.
Elő-idő. Kisfaludi.

Elő - ítélet. Praejudicium.
 Elő - játék. Praeludium. S. I.
 Elő járó. Antecessor. M. A.
 Elő járóban. Praelimiriter. Faludi U. E. 2. R. p. 100.
 Elő jövés. Processio.
 Elő kelhető. Magnae spei, exspectationis. S. I.
 Elő kelő. Pázm. Pred. p. 60. 881. 1156.
 Elő - kép. Faludi T. É. p. 75.
 Elő - képpen. Praevie, praelimiriter.
 Elő - kötő. Cinctus. M. A.
 Elő - látás. Praevisio. S. I.
 Elő - levél. Pagina prima, folium primum. S. I.
 Elő - lé. Elő - leve a' szőlőnek.
 Elő - Monaj. Sz. P. Abaúj Vben.
 Elő mutatás. Praemonstratio.
 Elő menet. Processus, progressus, successus. M. A.
 Elő menetel. idem. M. A. CM.
 Elő meneteles. Faludi B. E. p. 59.
 Elő mondás. Recitatio.
 Elő mozdítás. Promotio.
 Elő nyomulás. Progressus, promotio.
 Elő - Patony. F. Posony Vben.
 Elő - pénz. Arrha, auctoramentum. Faludi E. M. p. 239. Csuzi Tromb. p. 187.
 Elő - rész. Pars adversa. Vorderseite. S. I.
 Elő - ruha. Linteum, cinctus. M. A.
 Elő rugaszkodás. Prurptio.
 Elő - sereg. Agmen praevium, Avantgarde. S. I.
 Elő - sör. Cerevisia primaria, PP.
 Elő - szállás. Sz. P. Fejér Vben.
 Elő számlálás. Recensio, recensio, enumeratio. M. A.
 Elő - szeri. Primigeni s.
 Elő - szín. Proscenium. Szín' eleje. S. I.
 Elő - szoba. Anticamera. Faludi N. U. p. 14.
 Elő - szó. Anteloquium, proloquium, M. A.
 Elő szőlítés. Provocatio.
 Elő szólló. Prolocutor. S. I.
 Elő szökés. Prosultus.
 Elő - tag. Armus, pectus animalium. Czimer, mar, szügy, szegy. S. I.
 Elő találás. Repertio, occurus.
 Elő tasztítás. Protrusio.
 Elő - Tejed. F. Posony Vben.
 Elő - tej. Colostrum. S. I.
 Elő - tej' rágása. Colostratio. S. I.
 Elő - tik - szóig. Margit' élete. p. 10.
 Elő - tik - szókoron. Margit' élete. p. 80.
 Elő toppanás.
 Elő toszás. Protrusio.
 Elő ugrás. Prosultus.
 Elő - vár. Antemurale. S. I.
 Elő vetés. Objectio. M. A.
 Elő - világ. Vorwelt. S. I.
 Elő vitel. Promotio, provectio. M. A.
 * Bójt' elő - háva. Mensis Februarius.
 Homlok - elő. Frontale. M. A.
 Szügy - elő. Antilena, pectorale. M. A.
 Elejbe. Obviam. M. A.
 Elejbe adja. Proponit.
 Elejbe akad. Obviam ei fit, obvius fit. M. A.
 Elejbe akadó. Obvius. M. A.
 Elejbe borúl. Accidit provolvitur. S. I.

Elejbe ereszti. Admittit in sui conspectum.
 Elejbe fut. Occurrit. M. A.
 Elejbe futás. Procurisio, procurus, occurus. M. A.
 Elejbe futamodik. Occursat. M. A.
 Elejbe ír. Praescribit.
 Elejbe megy. Obviat. M. A.
 Elejbe menés. Occursus. M. A.
 Elejbe olvassa. Praelegit.
 Elejbe siet. Properat ei obviare, occurrere.
 Elejbe szalad. Currit ei obviam.
 Elejbe számlálja. Adnumerat in conspectu ejus.
 Elejbe szövés. Praetextus. M. A.
 Elejbe teszi. Praeponit.
 Elejbém. In occursum meum.
 Elejbéd. In tui obviam.
 Eleje valaminek. Initium, principium v. pars antica, anterior. S. I. Jól meg kell elejé, végét, a' dolognak kötni.
 Elején. Antiquitus, quondam. M. A.
 Elejénten. Idem. M. A.
 Elején érő. Praeox, praecoquus. S. I.
 Elejét keli. Zvonárics 1. R. p. 664.
 Elejét veszi. Praevenit. S. I.
 Elejét, erejét veszi. Faludi U. E. 3. R. p. 25.
 Elejétől fogva. Ab initio, primitus.
 Eleji valamely tudományak. Rudimenta, elementa. S. I.
 Elei. Primordium, principium. M. A. it. Majores ejus. Mit használ a' valnak, hogy elei láttak, km.
 Eleink. Majores nostri. M. A.
 Elein érő. Praeox, praematurus. M. A.
 Elein érett, elein ért. Idem M. A.
 Eleitől fogva. Ab initio, primitus. M. A.
 Eleit veszi. Praevenit, praevertit, praecavet, antevenit, antevertit, praecoccupat. M. A.
 Előbb. Ante, prius. M. A. A' ki előbb mégyen a' malomba, előbb önt a' garatra. km.
 Előbb böcsüli. Praeestimat, praeceligit. S. I.
 Előbb el ragadja. Praeripit. M. A.
 Előbb járó. Praecellentior. Zvonárics 1. R. p. 270.
 Előbb jön. Citius venit.
 Előbb kelő. Faludi U. E. 3. R. p. 138.
 Előbb kívánja. Mayult, praecoptat.
 Előbb meg látja. Praevidet. M. A.
 Előbb meg próbálja. Praetentat. M. A.
 Előbb meg kötözi. Praevincit. M. A.
 Előbb meg tudja. Praescit. M. A.
 Előbb meg veszti. Praevitiat. M. A.
 Előbb mondja. Antedicit. M. A.
 Előbb utóbb. Serius ocus. Faludi E. M. p. 205.
 Előbb úzi. Praeteragit, propellit. M. A.
 Előbb való. Prior, praefertior.
 Előbb való a' böcsület a' szalonás káposztánál. km.
 Előbbeli. R. Pristinus, prior. M. A.
 Előbbeni. Idem. M. A.
 Előbbi. Idem. M. A. Margit' élete Práj - nál. p. 339.
 Előbbi nyom. Aetas superior, antiquitas. Vorwelt. S. I.
 Előbbiség. Prioritas Faludi. N. U. p. 28. B. E. p. 25. N. E. p. 201. N. A. p. 232. T. É. p. 75. Pázm. Kal. p. 785.

Előbe. In antecessum. Előre. S. I.
 Előd. R. Praecessor, antecessor. S. I.
 Elődbe. In tuum conspectum, in tuam praesentiam.
 Elődbe öledbe hozom gyermekedet. Faludi.
 Elődet veszi. Praeoccupabit te, praevertet te. Thelegdi Hom. 1. R. p. 290.
 Elődi. R. Antiquus, vetustus, priscus. S. I.
 Elődink. R. Majores, praecessores nostri. S. I.
 Elődedén. Primitus. Páristák' üldézése. p. 17.
 Elődedi. Priscus, vetustus. Már. Coron. p. 116.
 Elől. Prae, ante. M. A. Elől tűz, hátul viz. km. El teszük az ebek elől. km.
 Elől áll. Antestat. M. A.
 Elől bocsátja. Praemittit. M. A.
 Elől éró. Praematurus, praecoq. M. A.
 Elől éneklő. Praecentor. M. A.
 Elől futó. Antecursor, prodromus, praecursor. M. A.
 Elől függő. Antependulus v. antipendium v. siparium. S. I.
 Elől hátul. A fronte et a tergo. PF.
 Elől ízlés. Praelibatio, praegustatio. S. I.
 Elől járás. Praepositura, praecessio. M. A. Thelegdi Hom. 1. R. p. 71.
 Elől járó. Praepositus, praefectus, antecessor. M. A.
 Elől járó bak. Sectarius vervex. CM.
 Elől járóban. Praevie. Pázm. Kal. p. 935. Pred. p. 425.
 Elől járója a' bizonyoságnak. Praemissa. Pázm. Kal. p. 1057.
 Elől járó beszéd. Praefatio. M. A. CM.
 Elől járó követ. Praenunciatus, praecursor, prodromus. S. I.
 Elől járólág. In antecessum. S. I.
 Elől írás. Praescriptio, M. A.
 Elől kóstoló. Praegustator. M. A.
 Elől menő. Praeciens, praecedens, antecessor. M. A.
 Elől mutatja. Praemonstrat. M. A.
 Elől mutató. Praemonstrator. CM.
 Elől olvasó. Praelector. M. A.
 Elől sietés. Praeacceleratio, M. A.
 Elől szedett szől' bora. Praeliganum. M. A.
 Elől szökő. Praesultor, praesul. M. A.
 Elől szólló. Praefans, prologus. M. A.
 Elől szülés. Praegenitura. M. A.
 Elől tánczó. Praesul, praesultor. M. A.
 Elől tétel. Praepositio. M. A.
 Elől ül. Praesidet. S. I.
 Elől ülés. Praesidium.
 Elől ülő. Praeses, praesidens. S. I.
 Elől való. Primores. M. A.
 Elől világító. Praelucens. M. A.
 Előle, előled, előlem. Prae, vel ante se, te, me. M. A.
 Elől (ige) előli. R. Anteponit. S. I.
 Előmbe. In conspectum meum, obviam mihi, S. I.
 Előmbe ölembe.
 Előmbe ne jöjj.
 Előre. In antecessum. PP. Jobb előre félni, mint utóljára rettegni. km.
 Előre meg jövendőli. Praedicit.
 Előre meg mondom. Praevie dico.
 Előre néz. — A' forgott ember nem csak hátra, hanem előre is néz. km.

Előre nézés. Providentia. Pázm. Pred. p. 858.
 Előre pénzt ád. Arrham, arrhabonem dat. PP.
 Először. Primo, primum. M. A.
 Leg először. Omnium primo.
 Előte. Dug. Jólánka. 1. K. p. 518.
 Előtt. Ante, coram. M. A. Vetés előtt aratsz.
 Előtte, előtted, előttem. Coram se, te, me. M. A.
 Elöttem a' képe. Praefiguro mihi.
 Mindenek előtt. Ante omnia v. ante omnes.
 Előve. Prae.
 Előve érő. Praecox. M. A.
 Előve értt. Praematurus. M. A.
 Elővel érő. Pázm. Pred. p. 337.
 Előz, előzi. Praevenit, praecoccupat, praevertit. S. I. Praevindemiat. PP.
 Meg előzi. Praevenit, praevertit.
 Előzet. Praeventio, praecoccupatio. S. I.
 Előzés. Praeventio, praecoccupatio.
 Szüret-előzés. Praevindemia. PP.
 Előzködik. Sz. D.
 Előzmény.
 Előző. Praeveniens, praecoccupans.
 Előzőleg. Praecoccupanter.
 Előződik. Praevenitur. Sz. D.
 Előztet, előzteti. Facit praevenire.
 Előzve szürett bor. Vinum raeliganeum. PP.
 ELSŐ. Primus, principalis, primarius.
 Még az ebnek sem jó az első fia. Posteriores prioribus potiores. M. A.
 Első boldogság a' jó ész. km.
 Első belső tanács. Faludi N. A. p. 247.
 Első, és belső embere. Pázm. Pred. p. 1170.
 Első fogás. Primum ferculum, primus missus. PP.
 Első fölső. Faludi U. E. 3. R. p. 14.
 Első példa. Archetypus. M. A.
 Első szülött. Primogenitus, primigenitus. M. A.
 Első szülöttség. Primogenitura. M. A.
 Első templom. Curialis aedes, episcopalis cathedrae templum. PP.
 Első sereg. Prima acies, frons exercitus. PP.
 Első vétek bocsánatot érdemel. Prima parcata.
 Elsőbb. Prior, prius. M. A.
 Elsőbbi. Prior. Elsőbbi levelemre nem feleltt.
 Elsőbe. Initio, primo, primitus. M. A.
 Elsőben. Idem.
 Egy elsőben. Pázm. Kal. p. 412. 819.
 Elsődször. Primo.
 Elsője. Ejus primus. Pázm. Pred. p. 569.
 Elsőség. Primatus, prima. M. A. Öregség elsőség. km.
 ELVE (előe, elüe, elve). Trans. M. A. L. Hid' elve. Tête de pont.
 Tenger' elvén való. Transmarinus. M. A. L.
 ELVEGY. Mixtus, mistus, promiscuus. S. I. Promiscue M. A.
 Elvegyes. Idem. M. A.
 Elvegyesleg. Mixtum. M. A.
 Elvegyit, elvegyíti. Commiscet. M. A.
 Elvegyítés. Mixtio. M. A.

ELVŐ. R. Ulterior. Tulsó, tul eső, tul való. S. I.
 Havas elvő (al) földébe mentt. Sz. D.
 Duna elvő fölső Magyar Ország. Hel-tai Kron. 1. Darab p. 409.
 Duna elvi Magyar. Hungarus transdanubianus. Fásics. Kengyel-futó. MSS.

ELEDEL.

ELEDEL. Cibarium, alimentum, alimonia, edulium, epulae, victus, esca. M. A. Radix primaria. ÉL.
 Barom-eledel. Pabulum. S. K.
 Bé sózott eledel. Salsamentum. S. K.
 Tápláló eledel. Alimentum. S. K.
 Töltött eledel. Tucetum. S. K.
 ELEDELE. Ejus esca, cibus.
 ELEDELTE vesz. Obsonat. M. A.

ELEFÁNT.

ELEFÁNT. Elephantus, elephas, barbarus. M. A.
 Elefánt-csont. Ebur.
 Elefánt-csontból való. Eburneus.
 Elefánt-ordítás. Barritus. M. A.
 Elefánt-tetem. Ebur. M. A.
 Elefánt-tetemes. Eboneus. M. A.
 ELEFÁNTI. Elephantinus. M. A.

ELEK.

ELEK. t. f. n. Alexius. M. A.
 Elek. F. Arad Vben.
 Szent Elek. MV. Vas Vben. F. Bihar Vben.
 ELEKES. Idem ac Alexius. M. A.
 Elekés. E. F. alsó Fejér Vben.

ELEVEN.

ELEVEN Vividus, vivus, vitalis, vegetus. M. A. Radix primaria ÉL.
 Eleven föld. Terra viva, terra profundior, quae nondum lignonem est experta. Terra rastris intacta, nec ullis saucia vomeribus. O vid.
 Eleven gyökér. Zadura, zedoaria. S. I.
 Eleven káka. Hydra. Grüner Polyp. S. I.
 Eleven keneső. Hydrargyrus, argentum vivum. M. A.
 Eleven olaj. Naphta.
 Eleven szén. Pruna. M. A.
 ELEVEN. R. Viviscens, reviviscens.
 Elevenedül: elevenedésre indul. Mondatik kiváltképpen a' fiatal fákról. Hallottam Izsáknán 1823. September 7.
 ELEVENEDIK. Viviscit, reviviscit. M. A.
 Föl elevenedik. Reviviscit.
 Meg elevenedik. Pázm. Pred. p. 704.
 Reviviscit. M. A. CM.
 Elevenedés. Reviviscencia.
 Meg elevenedés. Vivificatio, reviviscencia. M. A.
 ELEVENEN. Vivide, vitaliter, in vita. S. I.
 ELEVENESZIK. Viviscit.
 Meg eleveneszik. Lippai Vetem. Kert. p. 235.
 ELEVENÍTI, eleveníti. Vivificat. M. A.
 Föl eleveníti. Revivificat.

Meg eleveníti. Vivificat. M. A.
 Elevenítés. Vivificatio. M. A.
 Meg elevenítés. idem. M. A.
 Elevenítő. Vivificator, vivificus, vivificans. M. A.
 Elevenítő lélek. Pázm. Pred. p. 704.
 ELEVENJE. Ejus vivum.
 Elevenjére. Ad vivum.
 ELEVENKEDIK. Conatur, adnititur, adlaborat. Sz. D.
 ELEVENSEG. Alacritas, vitalitas. M. A.
 ELEVENT szülő. Viviparus. S. I.
 ELEVENÜL (ige). Reviviscit, vivificatur. M. A.
 Föl elevenül. Reviviscit.
 Meg elevenül. Vivificatur.
 ELEVENÜL (mellyék ige). Vitaliter. M. A.

ELLIK.

ELLIK. Parit. M. A. proprie dicitur de ove.
 Meg ellik. idem. M. A.
 ELLET. Foetura. S. I.
 Egy elletből való. S. I.
 ELLETT. Effoetus. M. A.
 ELLÉS. Partus, foetura. M. A.
 ELLO. Pariens, parturiens. S. I.
 Ellős. Ad partum apta, foemella.

ELME.

ELME. Mens, memoria, ingenium. M. A.
 Elme-botlás. Faludi U. E. 1. R. p. 14.
 Lapsus mentis, memoriae.
 Elme-csavargás. Pázm. Pred. p. 458.
 Divagatio mentis.
 Elme-élesztés. Pázm. Kal. p. 403.
 Elme-élesztő. Pázm. Pred. in praef.
 Elme-faggatás. Csuzi Tromb. p. 116.
 Elme-fárasztás. Pázm. Pred. p. 692. Ad afflictio mentis.
 Elme-fogás. Faludi N. E. p. 198.
 Elme-futás. Hermán József. G. Festetics Kristóf fölött p. 34.
 Elme-futtatás. Faludi U. E. 3. R. p. 81.
 Elme-futtató. Speculativus.
 Elme-gyakorlás. Exercitium ingenii. Sz. D.
 Elme-háborodás. Pázm. Kal. p. 969.
 Elme-háború. Faludi E. M. p. 203. Csuzi p. 236.
 Elme-hiba. Lapsus memoriae. S. I.
 Elme'leleményi. Inventa, excogitata. Faludi N. E. p. 138.
 Elme-mutatás. Beniczki p. 158. Ostentatio ingenii.
 Elme-mutogató. Pázm. Kal. p. 502.
 Elme-tétovázás. Pázm. Pred. p. 1023.
 Elme-törés. Mentis contentio, ingenii fatigatio. Biró Márton. Micae p. 345.
 Elme-törő munka.
 * Élc elme. Ingenium perspicax, acutum.
 Vén elme, fiatal erő, veri meg a' hadakat. km.
 ELMEBÉLI. Memorialis, mentalis. S. I.
 Elmebéli háború. Faludi U. E. 1. R. p. 150.
 Elmebéli viadal. Faludi U. E. 1. R. p. 23.
 ELMEL. Memorialis. M. A.
 ELMÉBOL mondja. Könyv nélkül mondja. E memoria recitat. Sz. D.

ELMEJE. Ejus mens, memoria, ingenium. Alatt jár elméje. km.

ELMÉJÜ.

Késedelmes elméjü. Pázm. Pred. p. 783.

ELMÉL, elméli. Mente versat. Sz. D.

Elmélkedik (identidem mente versat.) Meditatur, considerat, ratiocinatur, imaginatur. M. A.

El elmélkedik. Meditationi vacat. Elmélkedés. Meditatio, consideratio. M. A.

Elmélkedő. Meditabundus, considerator. M. A.

Elmélkedve. Meditabunde. M. A.

ELMÉNEK rütete. R. Extasis. B á t.

ELMÉS. Ingeniosus, memoriosus, scitus, perspicax. M. A.

Elmésen. Ingeniose, memoriose, scite. M. A.

Elmésedik. Ingenio ludit, argutatur. Sz. D.

Elmésség. Ingenium, affluentia ingenii. S. I. Sz. D.

ELMÉTLEN. Demens, hebes, insipiens. M. A.

Elmétlenség. Stupor v. dementia, amentia. S. I.

EM.

EMik, emi. R. lactat. Mint szopik, szopja.

EME. R. Femina, femella, animal femineum v. mater v. nutrix. S. I.

Eme-állat. Femella, animal femineum. Pázm. Kal. p. 416.

Eme-disznó. Serofa, porca. M. A. CM.

Eme-tyúk. R. Gallina. Sylvester.

Eméhez való. Porcarius. M. A.

EMEL, emeli. Levat. M. A. Az egygyeség a' kicsinyt is nagyra emeli. km.

El emeli. Amovet, dimovet, tollit. M. A.

Föl emeli. Tollit, attollit, extollit, levat, elevat, sublevat. M. A. Nem tudom az ég emelte föl, vagy a' föld nyelte el. km.

Ki emeli. Elevat, extrahit. M. A.

Le emeli. Deorsum levat.

Meg emeli. Levat.

Emelcsős hid. Pons arretractarius, ductitius. PP.

Emelcsős kapu. Catarrhaeta, porta pendula. M. A.

Emelet. Contignatio. Szegés, ház' szegése. S. I.

Emelés. Levamen, sublatio, elevatio. M. A.

Föl emelés. Sublatio, elevatio. M. A. Emelésre szorúlt.

Emelget, emelgeti. Levat, elevat, attollit, erigit. S. I.

Emelit, emelíti. Káldi. Eszther. 15. 8.

Emelkedik. Levatur, elevatur, attollitur, erigitur. Mint a' szárnya-szegett lúd, nem emelkedik. km.

Föl emelkedik. Erigit se. PP.

Föl emelkedés. Erectio, elevatio. PP. Ki emelkedik. Emergit, elevat se.

Emelő. Levans.

Emelő rud. Trudes, ergata, vectis, hypomochlion. PP.

Emelő szerszám. Ergata. Hebzeug. S. I.

Emelődik. Levatur, attollitur. S. I. Föl emeltt. Sublatus, elevatus, elatus. M. A.

Emeltyű. R. Hypomochlion. S. I.

EMES. Mammata. 2. tulajdon neve ÁLMOS anyának L. Anonymi Cap. 3. mert az ott irtt EMESU olvastatik EMES-nek.

Emesez, emese, emse. Sus, scrofa. S. I. EMÉSZT, emészti. Consumit, concoquit. M. A. Egy hamis pénz százat emészti. km.

El emészti. Disperdit.

Ki emészti. Facit ut dispereat.

Meg emészti. Consumat, consumit, concoquit. M. A. Az üdő mindent meg emészti. km.

Magát emészti. Moerore se conficit.

Emésztet. Consumtum, concoctum, concoctio, digestio.

Ember' emésztete. Merda, sterces humanum.

Nehéz emésztetű eledel. Cibus durae concoctionis.

Emésztetlen. Inconsumtus, indigestus, crudus. Pázm. Pred. p. 837.

Emésztetlenség. Indigestio, cruditas. S. I.

Emésztetlenül. Inconsumpte. S. I.

Emésztés. Consumtio, digestio.

Meg emésztés. Consumtio, concoctio. M. A.

Nehéz emésztés. Dyspepsia. NC. p. 345.

Emésztethetetlen. Difficilis concoctio. Pázm. Pred. p. 405.

Emésztmény. A' mi el kél, el fogy, el emésztődik. S. I.

Emésztő. Consumens.

Emésztődik. Consumitur.

EMING. Sós nedvesség. Sz. D. Dictator. CM.

Eméngi. Dictatorius. CM.

Eméngség. Dictatura. CM.

EMLE. Ubera. Pázm. Pred. p. 739. Thelegdi Hom. 1. R. p. 858. „Boldogok a' magtalanok, és a' méhek, mellyek nem szültek, és az EMLEK, mellyek nem EMLETTEK.“

EMLEGET, emlegeti. Commiscitur. M. A. Farkast emlegetnek, 's kert alatt kullog. km.

Emlegetnek valahol. Sternutaverunt amores. M. A.

Meg emlegeti. Meg emlegeted a' Magyarok' Istenét. km.

Emlegetés. Memoratio, commemoratio, recordatio. M. A.

EMLEKEZIK. Meminit, memorat. M. A. Meg emlékezik. Recordatur. M. A. Reá emlékezik. M. A. Recordatur, reminiscitur, meminit. Jut eszébe. CM.

Emlékezet. Mentio, memoria. M. A. Emlékezet-kő. Monumentum. PP.

Emlékezet' segítségével. Adjumenta memoriae.

Emlékezetes. Memorabilis. M. A.

Emlékezeteti. Memorialis. M. A.

Emlékezetre föl írja. In commentarios, in tabulas refert. PP.

Emlékezetre méltó. Commemorabilis. M. A.

Emlékezetre nem méltó. Inmemorabilis. M. A.

Emlékezetre vertt pénz. Symbolicum numisma. PP.

Emlékezetlen. Immemor. M. A.

Emlékezés. Commemoratio. Faludi U. E. 1. R. p. 17.

Meg emlékezés. Recordatio. M. A.

Reá emlékezés. Reminiscencia, recordatio. M. A.

Emlékező. Memor. M. A.

Emlékező elme. Memoria. M. A.

Emlékező tehetség. Facultas reminiscendi.

Emlékeztet, emlékezteti. In memoriam reducit.

Emlékeztetés. Pázm. Kal. p. 1024. Pred. p. 1058.

Emlékeztető. Monitorius, mnemonicus, it. Monumentum. M. A. Pázm. Pred. p. 1002.

Emlékeztető épület. Monumentum. CM.

Emlékeztető pénzek. Numi memoriales. Meg emlékezteti.

Reá emlékezteti. Reducit ei in memoriam.

EMLÉL, emléli. Ubere lactat. Monozslai Apol. p. 56.

Emlélés. Lactatio. Monozslai Apol. p. 129.

EMLÉT, emléli, említ, említi. Meminit, memorat, recordatur. M. A.

Meg emléli. Commemorat, mentionem injicit. M. A.

Emlélés. Mentio. M. A.

Emlélő. Memorator. M. A.

EMLI. R. Lactat. Pesthi.

Emlés. R. Lactatio.

Emlő. R. Lactans, lactator.

Emlő bér. Nutricium. S. I.

Emlő mely. R. Ubera, mammae, ruma.

Emlő tag. R. idem.

Emlő. Mammae, it. lorum, habena. M. A.

Emlős. Mammata, habens mammas.

Emlős állatok. Mammalia. S. I. Szoptató állatok.

EMÓ. R. Lactans, sugens. Szopó.

Csöcs-emő. Infans lactans. Csöcs-szopó.

Emőd. F. Borsod Vben. Anonym. C. XXXI.

Emök. Sós lé, a' melly p. o. a' sajtból ki nyomattatik (eming). Sz. D.

Emöke (Kis, nagy). F. és Sz. P. Nyitra Vben.

Emős. Lactens.

Csöcs-emős gyermek. Parvulus lactens.

Emőség.

Csöcs-emőség. S. I. Status lactentis infantis.

EMSE. Sus, scrofa. S. I.

EMTET, emteti: mint szoptat, szoptatja. Lactat. L. Boldog Aszszony' szolomája. p. 41.

EM.

EM (mellyék ige) loco IM.

EMERRE. Hac, isthac. S. I.

EMEZ, eme. Hic, iste. S. I.

Emez amaz.

EMÉNT. Paullo ante. S. I.

EMIDE. L. imide.

EMIGY. L. imigy.

Emigyen. Faludi N. A. p. 187.

EMILLYEN. L. imillyen.

EMINNEN. L. iminnen.

EMITT, emitten. I. imitt, imitten.
EMÜTT. Faludi N. E. p. 113.

EMBER.

EMBER (em-bér?). Homo M. A. Ember emberrel jó. Homo homini Deus. M. A.
Ember-áros. Venditor hominum, mango, plagiarus. CM.
Ember-áruló. Mango. CM.
Ember-csaló. Pázm. Pred. p. 531.
Ember-csufolás. Pázm. Pred. p. 815.
Ember-csufoló. Pázm. Pred. p. 815.
Ember-derek. Truncus corporis humani. S. I.
Ember' dija. Homagium. M. A.
Ember-dög. Pestis, Iues hominum v. cadaver humanum. S. I.
Ember-evő. Anthropophagus. S. I.
Ember-evő hal. Nagy eb-hal. Squalus carcharius. S. I.
Ember fogad fogadást, agg eb, a' ki meg állja. km.
Ember-fő. Hegy. Szepes és Gömör Vkben. E. F. belső Szolnok Vben.
Ember-ganój. Oletum. M. A.
Ember-gyűlölés. Misanthropia. S. I.
Ember-gyűlölő. Misanthropus CM.
Ember-hús. Pázm. Pred. p. 374.
Ember-isméret. Physiognomia.
Ember-isméző. Physiognomus.
Ember kell a' gátra. km.
Ember-kerülő, ember-futó. Umbraticus, abstractus. S. I.
Ember-kor. Aetas virilis. M. A.
Ember-korú. Aetatis virilis, majorenis. Tiszti Szótár. p. 53.
Ember-lopó. Plagiarus. M. A. Káldi 1. Tim. 1. 10.
Ember-módon. Humaniter, viriliter. M. A.
Ember-módra. idem. M. A.
Ember-nyúzás. Hominis exoratio v. expressio pecuniae, vexatio. S. I.
Ember-nyúzó.
Ember-öldöklés. Homicidium M. A. Laniena.
Ember-öldöklő. Homicida, sicarius. M. A.
Ember-ölés. Homicidium. M. A.
Ember-ölő. Homicida. M. A.
Ember ő a' gáton. km.
Ember' szava, nem Isten' szava. km.
Ember-szeretés. Philanthropia. S. I.
Ember-szerető. Philanthropus. M. A.
Ember-szóllás. Traductio, infamatio. S. I.
Ember-szólló. Infamator, calumniator. S. I.
Ember-társ. Alter, quivis alius, socius humanae naturae. Mitmensch. S. I.
Ember volt, 's meg holt. km.
* Cselefcende ember. km.
Derek ember. Praestans.
Első ember. Protoplastus. S. K.
Fő ember. Optimas. S. K.
Gaz ember. — Meg gaz embezerte.
Gazda-ember. Herus, hospes, oeconomus. S. K.
Henyé ember. Piger. Nagy búza-féreg a' henye ember. km.
Isten-ember. Theanthropos.
Kicsiny ember sem szalma-szál. km.

Koros ember. Grandaeus homo. S. K.
Minden ember ember, de nem minden ember emberséges ember. km.
Műves ember. Operarius, mechanicus. S. K.
Nagy ember. Vir animo v. corpore magnus. S. K.
Nemes ember. Nobilis.
Olyan ember, mint a' falat kenyér. km.
Özvegy ember. Viduus. S. K.
Paraszt ember. Rusticus.
Részeg ember előtt az Isten is ki tér. km.
Semmire kellő bitang ember. Vilissimus homo. S. K.
Terem az ember. km.
Vad ember. Satyrus, homo ferus. S. K.
Vén ember. Depontanus, senex homo. S. K.
Világi ember. Profanus. S. K.
EMBERE. Ejus homo.
Nem embere. Non est ei addictus.
EMBERETLEN. Carens homine, ubi nullus mortalium commoratur. Káldi Job. 38. 26.
EMBERI. Humanus. S. I.
Emberi képpen. Humanitas, humaniter. S. I.
Emberi mód szerint. Humanitas. M. A.
Emberi tekintet. Respectus humanus.
Emberiség. Humanitas.
EMBERKE. Homulus.
Kis emberke. Homunculus, homuncio NC. p. 173.
EMBERKEDIK. Viriliter agit, virum se praestat. M. A.
Fő emberkedik. Virilem aetatem attingit. Prágai p. 232.
Emberkedés. Pázm. Kal. p. 39. Pred. p. 82.
EMBERLI. Humaniter suscipit, honorifice habet. S. I.
Meg emberli.
Meg emberlette magát. Virum se praestitit. De nem emberlette magát meg.
EMBERNYI ember. Justam hominis mensuram habens. Pázm. Pred. p. 149.
EMBERSÉG. Humanitas, modestia, civilitas, urbanitas, decorum. M. A.
Emberség által senki sem sértődik meg. km.
Emberség-tudó. Scite urbanus.
Ruha tisztesség, pénz emberség. km.
Emberséges. Humanus, honestus, modestus, civilis. M. A.
Emberséges beszédű. Urbanus. M. A.
Emberséges ember. Sűrűen vetik magvát az emberséges embernek, de vékonyan kél. km.
Emberségesen. Humane, humaniter, civiliter. M. A.
EMBERTELEN. Inhumanus, incivilis, inurbanus. M. A.
Embertelen lator. Faludi E. M. p. 239.
Embertelenkedik. Inhumaniter agit v. loquitur. Cauzi p. 553.
Embertelenkedés. VM. p. 242. 244.
Embertelenség. Inhumanitas, inurbanitas. M. A.
Embertelenül. Inhumane, inhumaniter, inciviliter, inurbane. M. A.
EMBERTŰL embernek mindég kell tartani. km.
EMBERŰL. Viriliter. M. A.

EN.

EN.
En' laka. (nisi malis Eny' laka) E. F. Udvarhely Székében.
ENCZ.
Encze-bencze.
Enczen-bencz. Nugae, buttubata. M. A. Prágai p. 350.
Enczen-bencz-áros. Nugivendus. M. A.
Enczen-bencz dolog. Tordai Sámuel' kézirati.
Enczen-benczek. Heltai M. Kron. 2. D. p. 221.
ENCSE. F. Abauj Vben. Sz. P. Heves Vben. E. F. Doboka Vben.
Encsencs. F. Szabolcs, és Szatmár Vben.
END.
Endes. Sz. PP. Somogy, és Szabolcs Vben.
ENE. Olyan borjas tehén, melyet ki nem ha tanak a' csordára, hanem otthon tartanak az istállóban. A' mint tartod enédet, úgy ihatod tejedet. km. Dug. 1. R. p. 72.
ENES.
Encse. F. Győr Vben.
ENG.
Enged, engedi. Obedit, obsecundatur, obsequitur, mörigeratur, indulget, parat, cedit. M. A. Ő sem engedi a' magáét. km.
El engedi. Condonat. M. A.
Föl enged. Regelat. S. I.
Ki engedi. Remittit e pretio.
Meg engedi. Sinit, concedit, permittit, condonat, indulget. M. A. Azon gonoszság mindent mindenkinek meg engedni, mint senkinek semmit. km.
Engedelem. Concessus, indulgentia. M. A.
Engedelem-level. Literae consensuales, Steph. Verböci. M. A.
Engedelmes. Obediens, placidus, propitius, indulgens, exorabilis, lenis, mitis. M. A.
Engedelmesen. Placide, indulgenter, leniter. M. A.
Engedelmeskedik. Obedit, parat. S. I.
Engedelmesség. Obedientia, obsequentia, obsequium, obtemperatio, indulgentia, placiditas, lenitas, lenitudo. M. A.
Engedelmetlenkedik. Faludi N. A. p. 192.
Engedet. Indultum.
Isteni engedet. Margit' Élete. p. 96. 98.
Engedetlen. Inobsequens, inobediens. M. A.
Engedetlenkedik. Inobedientem se exhibet. Faludi N. E. p. 82.
Engedtelenség. Inobedientia. Pázm. Kal. p. 700. Pred. p. 631.
Engedetlenkedhetik. Thordai Sámuel' kézirati.
Engedékeny. Qui facile parat.
Engedékenység. Guzmics. A' Vall. egyesül. Ideája. p. 16, 54, 111.
Engedés. Concessio, concessus. M. A.
El engedés. Condonatio. M. A.
Meg engedés. Permissio, indulgentia. M. A.
Engesztel, engeszteli. Placat, conciliat, propitiat, mitigat. M. A.
Meg engeszteli. Conciliat, complacat, reconciliat, propitiat. M. A.
Engeszteletlen. Implacatus. M. A.

Engesztelés. Placatio, mitigatio, propitiatio. M. A.
 Meg engesztelés. Reconciliatio, complacatio. M. A. Mitigatio. CM.
 Engesztelhetetlen. Implacabilis, inexorabilis. M. A.
 Meg engesztelhetetlen. Idem. M. A.
 Engesztelhetetlenség. Implacabilitas. M. A.
 Engesztelhetetlenül. Implacabiliter. M. A.
 Meg engesztelhetetlenül. Idem. M. A.
 Engesztelhető. Placabilis, exorabilis. M. A.
 Engesztelő. Placamen, placamentum, propitiatorium, propitiabilis, propitiatorius, mitigatorius. M. A.
 Meg engesztelő. Reconciliator. M. A.
 Engesztelő áldozat. Propitiatorium.
 Engesztelődik. Placatur, mitigatur.
 Meg engesztelődik. Pázm. Pred. p. 453.
 Engeszteltetett. Placatus, reconciliatus. M. A.

ENDRE.

ENDRE. t. f. n. Andreas. „Per carissimum patrem nostrum ENDRE Regem felicis memor. IV Bela' levele. L. Kat. Hist. Crit. Tom. V. p. 335 — 344.
 Endre' falva. F. Nógrád Vben.
 Endre' földje. Sz. P. Gömör Vben.
 Szent Endre. MV. és Sziget, Pest Vben.
 ENDRÉD. FF. Somogy, Soprony, Szatmár és Bars Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
 ENDRŐCZ. Sz. P. Somogy Vben.
 ENDRÓD. FF. Békes, és Somogy Vben.

ENY.

ENY. Palatum, vide INY. M. A.
 Eny. F. Bars Vben, alius INY.
 Eny-hely. Locus pacis, quietis, respicii. S. I.
 ENYE. Au, cheu. M. A.
 Enyng. F. Veszprém Vben.
 ENYED. Sz. P. Posony Vben. E. MV. és FF. alsó Fejér Vben.
 ENYEGET, enyegeti. Palliat, celat, occultat, fovet, protegit. M. A. Az ő fenéjét enyegeti Isten' szavával. Pázm. Kal. p. 555.
 El enyegeti. Tolerat, suffert, perpetitur. S. I.
 Enyegetés. VM. Hit tartás p. 98.
 ENYEKES: nyálas, sikos, csuszamós. S. I.
 Meg enyekesedik: meg nyálasodik.
 Meg enyekesül.
 Enyekés. idem ac enyekes. Sz. D.
 ENYEL. Jocus, et facetiae. Sz. D.
 Enyeleg. Balbutit, gannit. M. A. Pázm. Kal. p. 729.
 Enyelgés. Facetiae.
 Enyelgő. Jocasta.
 Enyelgős. Jocosus, facetosus.
 Enyelgős beszéd. Sz. D. Sermo facetosus.
 Enyeles. Jocosus, facetus. S. I.
 ENYETT. R. Loco, pro, vice. M. A.
 Enyette, enyettet, enyettem. Loco illius, tui, mei. M. A.
 ENYEZ, enyezi. Cefat, occultat.
 El enyezi: el röjti. „Egy csoport lisztbe enyezte el magát (a' macska)... oda

futának az egereA' 's a' t. Pesthi Mecsji p. 37.
 ENYEZD. Sz. P. Somogy Vben.
 ENYÉSZIK. Occidit, evanescit. M. A.
 Bé enyészik. Insinuat, illabatur, immittitur, imbibitur. M. A.
 El enyészik. Disparet, evanet, evanescit. M. A. A' melly szélvész hirtelen támad, hirtelen el is szokott enyészni. km.
 Enyészet. Occasus. M. A.
 Nap-enyészet. Occasus solis. Vranescis.
 Nap-enyészeti szellő. Zephyrus.
 El enyészés. Evanescencia, disparitio. M. A.
 El enyésző. Evandus, disprens. M. A.
 Enyész, enyészti. Consumit, absumit.
 ENYHÉD. Mitigatur, lenitur, respirat. M. A.
 ENYHES. Lenis, mitis, temperatus, moderatus, mitigatus. S. I.
 Enyhés öv. Zona temperata. S. I.
 ENYHÍT, enyhíti. Mitigat, lenit, pacat. M. A. R. Fraenat, refranet.
 Meg enyhíti. idem. R. Castigat. Meg enyhítem az én testemet. Castigo corpus meum. Thelegdi Hom. 3. R. p. 709.
 Enyhítés. Mitigatio, mulcedo, lenimen. M. A.
 Meg enyhítés. Lenimentum. M. A.
 Enyhítő. Mitigatorius. M. A.
 Enyhítő szer. Lenimentum, lenitivum. S. I.
 Meg enyhítő. Delinitor. M. A.
 Enyhíthetetlen. Implacabilis, non mitigabilis. S. I.
 ENYHŐ.
 Enyhőbb. Mitior. VM. Intó levél p. 150.
 ENYHŐDİK. Mitigatur, lenitur. Pázm. Kal. p. 186. Pred. p. 302.
 Meg enyhődik. Pázm. Pred. p. 157. 542.
 ENYHÜL. idem ac enyhődik.
 Meg enyhül.
 ENYI.
 Enyi erdő az Izsákfai határban.
 Enyi malom ugyan ott.
 ENYICZKE. MV. Abauj Vben. F. Sáros Vben.

ENYV.

ENYV (enyű). Bitumen, gluten, glutinum. M. A. Úgy ragad a' vétek, mint az enyv. km.
 Asztalos-enyv. Fabrile gluten. S. I.
 Deszka-enyv. Gluten asseritium.
 Fekete enyv. Maltha. Mitterpacher.
 Madár-enyv. Viscus.
 Növevény-enyv. Gluten vegetabile.
 ENYVED. Glutinator.
 Hozzá enyved. Adglutinator. Vajda 3. K. p. 518.
 ENYVES. Glutinosus, bituminatus, bituminosus. M. A.
 Enyves árok. Békes Vben.
 Enyves kezű. Viscatis manibus est. K. V. p. 537.
 Enyves vészsző. Virga visco illita.
 Enyves víz. Aqua glutinata.
 ENYVEZ, enyezi. Bituminat, glutinat. M. A.
 Hozzá enyezi. Adglutinat. M. A.

Meg enyezi.
 Öszve enyezi. Conglutinat. M. A.
 Reá enyezi. idem. M. A.
 Enyvezés. Glutinamentum, glutinatio. M. A. Pázm. Pred. p. 1274.
 Hozzá enyvezés. Agglutinatio. M. A.
 Öszve enyvezés. Conglutinatio. M. A.
 Reá enyvezés. idem. M. A.
 Enyvező. Glutinator. M. A.
 Öszve enyvezetett. Conglutinatus. M. A.
 ENYVI. Bituminosus. M. A.

EP.

EP.
 EPE. Fel. M. A.
 Epe-hólyag. Folliculus fellis. M. A.
 Epe-öntés. Sz. D. Ki öntött rajta az epe.
 Epe-sár. Atra bilis. R á c z.
 Epe-sáros. Atrobilosus. idem.
 Epe-víz. Aqua fellis. Káldi Jerem. 8. 14.
 Epéje. Ejus fel. Több epéje, mint vére. km.
 Epeség. Anxietatula, naeniae, negotia, sollicitudo, acerbitas, amarulentia. M. A. Pázm. Kal. p. 183. 734.
 Epés. Felleus, amarulentus, acerbus. M. A.
 Epesség.
 EPECSEL. Gesticulatur. M. A.
 Epecselés. Gesticulatio. M. A.
 Epecseldegel. Gesticulatur.
 Epecseldegelő. Gestuosus. M. A.
 EPED. Marcet, marcescit, exarescit, contabescit. M. A. Amaritudine conficitur, frangitur, v. viribus deficit. S. I.
 Eped valamiért, v. valami után. Aliquid sitit, desiderat.
 El eped. Pázm. Pred. p. 826. Adaret, exarescit, contabescit. M. A.
 Meg eped. Marcescit, arescit, deficit, contabescit. M. A.
 Epedés. Angor, moeret, dolor animi. S. I.
 Epedett, epedt. Contabidus. M. A.
 Epedt szív. Mihez fogjak epedt szív. Kártigám.
 Meg epedt. Tabidus, tabefactus. M. A.
 Epedttség. Contabescencia. Csuzi p. 359.
 EPEKEDIK. Angitur, maccatur, moeret. Faludi E. M. p. 250.
 EPESKEDIK. Heába epeskedik. Káldi Okt. Int. p. 13.
 EPESZT, epeszti. Angit, affligit, amaritudine afficit. Pázm. Pred. p. 283.
 El epeszti.
 Meg epeszti. Tabefacit. M. A.
 EPÉTLÉN. Sine felle.
 Epétlen galamb. Csuzi p. 304.
 EPLÉNY. Szánynak két keresztfája, mellyre a' teher tetetik. Sz. D. S. I. A' szánynak vagon három eplényje. Első Eplény, melly a' szárny' orránál vagon, és a' rudat tartja, 2-dik, és 3-dik eplény, mellyeken a' szárny' terhe fekszik.
 Eplény. Sz. P. Veszprém Vben.
 EPÖLY. F. Esztergom Vben.

EPER.

EPER, EPERJ. Fragum, fraga. M. A.
 Hires eperre nem kell kosárral menni. Non respondet opinioni calculus. M. A.

Eper-fa. Sycaminum. M. A.
 * Csattogó eper. Fraga alba. M. A.
 Fa-eper. Morum. S. K.
 Kerti eper. Szamócza. S. K.
 Mezei eper. Fraga. S. K.
 EPERJES. Fraxis abundans.
 Eperjes. Sz. KV. Sáros Vben. FF. Arad
 és Posony Vbken. Sz. P. Békes Vben.
 Csárda Szabolcs Vben.
 EPRES. idem.
 Szálas epres erdő. Faludi E. M. p. 239.
 EPRET szed. Fraga colligit. Lassan kul-
 log mintha epret szedne. km.
 EPREZ: epret szed. S. I.

ERADONY.

ERADONY. Eridanus. M. A. Po' vize Olasz
 Országban.

ERCSÉNY.

ERCSÉNY. F. Fejér Vben.

ERDŐ.

ERDŐ (eredő, erdő.) Sylva. M. A. Radix
 primaria ER.
 Erdő' alja. E. F. Küküllő Vben.
 Erdő' falva. E. FF. Hunyad, és Kolos
 Vbken.
 Erdő-hát. Sz. P. Szala Vben. E. F.
 Hunyad Vben.
 Erdő' háta. Tergum sylvae, sylvae vi-
 cinia. S. I.
 Erdő-háti paraszt. Rusticus sylvam ac-
 colens. S. I.
 Erdő-hegy. F. Arad Vben.
 Erdő-ispán. Spanus sylvanalis.
 Erdő-isten. Sylvanus. M. A. L.
 Erdő-kerülő. Custos sylvae, saltuarius.
 NC. p. 125. M. A. L.
 Erdő-őrző. idem.
 Erdő-pásztor. Saltuarius, nemoris cus-
 tos. Faludi N. U. p. 46. PP.
 Erdő-ritkítás. Interlucatio. S. I.
 Erdő-rontó. Sylvifragus. CM.
 Erdő-szél. Ora sylvae. PP.
 Erdő-széli. Quod est ad oram sylvae.
 Erdő-telek. F. Heves Vben.
 Erdő-vég. F. Szecrem Vben.
 Erdő-zúgás. Nemorum mugitus. PP.
 * Bárdos erdő. Sylva dolabrosa. M. Ver-
 bőczy p. 246.
 Bé vágott erdő. Concaedes. S. K.
 Erdő' erdő: tüzre vagy örökségre a'
 kit hordanak. M. Verbőczy. in In-
 dice.
 Gyakor erdő. Lucus. NC. p. 125.
 Ligetes erdő. Lucus. Vajda. 2. K. p.
 392.
 Makkos erdő. Sylva glandifera. M. Ver-
 bőczy p. 246. VM. Intő levél p. 104.
 Somos erdő. Cornetum. S. K.
 Sűrű erdő. Densa sylvia. S. K.
 Szabad erdő. Sylva caedua. NC. p. 125.
 Szálas erdő. Sylva proceras habens ar-
 bores.
 Tilos erdő. Sylva sub interdicto.
 Vadon-erdő. Ferarum sylvia. S. K.
 ERDEI. Sylvester, sylvestris, sylvaticus.
 M. A.
 Erdei bika. Urus. M. A. CM.

Erdei csuda. Monstrum sylvestre. Fa-
 ludi N. E. p. 32.
 Erdei édes gyökér. Filicula. PP.
 Erdei isten-aszszonyok. Dryades, ha-
 madryades. PP.
 Erdei kakas. Gallus sylvester, auritus.
 M. A.
 Erdei kan. Aper.
 Erdei lilium. Martagon. Török csalma.
 S. I.
 Erdei macska. Felis sylvestris. M. A.
 Erdei menyét. Ichtis. CM.
 Erdei mustár. Brassica eruca. Kis fe-
 jér mustár. S. I.
 Erdei paprúd. Filix vulgaris, sylves-
 tris. M. A.
 Erdei szárcsa-gyökér. Hedera humi re-
 pens. S. I.
 Erdei szeder. Bacca Idaea. Hegyi v.
 gyalog szeder, málna, boldog Asz-
 szony' csipkéje. S. I.
 Erdei vad. Fera sylvestris.
 Erdei zanót. Certamus. Tót-sáfrán.
 M. A.
 ERDEJE. Ejus sylvia.
 Farkas' erdeje. Vas Vben.
 ERDÉLY. Transylvania, Dacia. M. A.
 Erdély Ország. idem.
 Erdélyi. Transylvanus, Dacicus. M. A.
 Erdélyni. Tordai Sámuel' Kézirati.
 ERDŐBEN lakó. Sylvicola. CM.
 ERDŐCSKE. Sylvula. M. A.
 Erdőcske. F. Sáros Vben.
 ERDŐD. R. Sylvula.
 Erdőd. MV. Szatmár Vben. F. Verőcze
 Vben.
 ERDŐKE. Alauda arborea. Waldlerche. S. I.
 ERDŐL. Sylvam caedit. PP.
 Erdőlő. Froudator, arborator. M. A. CM.
 Erdőlő erdő. Sylva caedua.
 ERDŐN lakó. Sylvicola. M. A.
 Erdőn mezőn.
 ERDŐRE víz fát. In sylvam ligna fert.
 M. A.
 ERDŐS. Sylvosus, sylviger. M. A. CM.
 Erdős ember. Pázm. Kal. p. 556.
 Erdős' fa. F. Szala Vben.
 Erdős' háza. Sz. P. Somogy Vben.
 Erdős hely. Arboretum, arbustum. M. A.
 Erdősödik. Sylvescit. S. I.
 Erdősül. Idem. M. A.
 Meg erdősül. Sylvescit. CM.
 ERDŐSÉG. Locus sylvosus. Faludi E. M.
 p. 73.

ERE.

ERE. Camus, frenum. M. A.

EREK.

EREK. Praestega. M. A. Erkély, eresz,
 tornác, folyosó, csarnok, szín, sé-
 táló v. néző hely. Sz. D.
 ERKÉLY. (erek-ély) Podium, exedra,
 pergula. M. A.
 Erkélyke. Podiolum. NC. p. 371.

EREKLYE.

EREKLYE. Reliquiae sanctorum. M. A.
 Pázm. Pred. p. 213.
 Ereklye-tartó. Theca reliquiarum. S. I.
 Ereklye-tok. Idem. S. I.

ERETNEK.

ERETNEK. Haereticus. M. A.
 Eretnek-tanítás. Doctrina haeretica.
 Fő eretnek. Haeresiarcha.
 ERETNEKEZ, eretnekezi. Haereticum
 cum vocat, pro haeretico habet. VM.
 Intő levél. p. 150.
 ERETNEKSÉG. Haeresis. M. A.
 Fél-eretnekség. Csuzi. Tromb. p. 327.
 Semihaeresis.

ERKÖLCS.

ERKÖLCS. Mos. M. A. Mores, modus, ri-
 tus, consuetudo. S. I. Az erkölcs ha-
 may barátságot szerez. km.
 Erkölcs-bíró. Censor apud Romanos.
 Molnár. Könyvház 2-dik szakasz.
 Erkölcs-tanítás. Morum doctrina. S. I.
 Erkölcs-tanító. Moralista.
 Erkölcs-vesztegetés. Corruptio morum.
 Mocskos beszélgetés, erkölcs-veszte-
 getés. km. Faludi T. É. p. 9.
 * Jó erkölcs. A' meg pirulás főstéke a'
 jó erkölcsnek. km.
 Roszsz erkölcs. A' szép köntöst inkább
 mocskolja a' roszsz erkölcs, mint a'
 sár. km.
 ERKÖLCSÉ. Ejus mores.
 ERKÖLCSI. Moralis, ethicus. S. I.
 Erkölcsi oktatások. Paraeneses ethicae.
 Erkölcsi tudomány. Ethica, ethice, phi-
 losophia moralis, doctrina morum. S. I.
 Erkölcsiség. Moralitas. S. I.
 ERKÖLCSŐS. Morosus. M. A. Bene mora-
 tus, modestus, moderatus. S. I.
 Erkölcsős ló. Equus retractans, refra-
 ctarius. PP.
 Erkölcsösen. Morose. M. A.
 Erkölcsösködik.
 Erkölcsösködés. Deső. Pred. p. 19.
 Erkölcsőség. Morositas. M. A. modestia,
 comitas, verecundia oris. S. I.
 ERKÖLCSRE vigyázó. Censor morum.
 Pázm. Pred. p. 199.
 ERKÖLCSTELEN. Male moratus. M. A.
 Erkölctelen mocsokosság. Faludi E. M.
 p. 239.
 Erkölctelenség. Immoralitas. Pázm. Pred.
 p. 1200.
 ERKÖLCSŰ.
 Egyenes erkölcsű. Thelegdi. Hom. 1. R.
 p. 802.
 Értt erkölcsű ember. Rhamnusius. M. A.
 Jó erkölcsű. Bonorum morum.
 Nehéz erkölcsű. Thelegdi Hom. 1. R.
 p. 785.
 Roszsz erkölcsű. Male moratus.

ERNY.

ERNY.
 ERNYE. t. f. n. Irenaeus. Sz. D. Szent
 Ernye.
 Nagy ernye. E. F. Küküllő Vben.
 Szász ernye. E. F. Maros Székében.
 ERNYED. Rarescit, rarefit. S. I.
 Ernyed a' ruhám: az az kopik. S. I.
 El ernyed: el kopik.
 ERNYŐ. Tegulum, tegumen. M. A.
 Nap-ernyő. Parasol. Sz. D.

Ernyős. Habens tegumen.
Ernyős herkek. Faludi E. M. p. 239.
Ernyős koci. Carpentum. M. A.
Ernyős lakás. Faludi T. É. p. 156.
Ernyős sátor. Faludi E. M. p. 10.
Ernyős szekér. Arcera M. A. vehiculum cameratum. PP.
Ernyóz, ernyőzi. Tegit, velat, operit. S. I. Sz. D.

ERŐ.

ERŐ. Vis, vires, robor. M. A. Erő munka sokat győz. Dug. km. 2. R. p. 237.
Erő-hatalom. Violentia, vis. M. A.
Erő-hatalommal. Tyrannice. Pázm. Kal. p. 801.
Erő-szak. Violentia, impetus. M. A.
Erő-szak az igazság'nyakán. km.
Erő-szakkal. Violenter.
Erő-szak-képpen. idem. M. A. CM.
Erő-szakos. Impetuosus. M. A. Violentus.
Erő-szakos halál. Mors violenta. S. I.
Erő-szakos uraság. Nem állandó az erő-szakos uraság. km.
Erő-szakosan. Per vim, violenter. S. I.
Erő-szakosítja. Violentat. Biró Márton Micae p. 292.
Erő-szakoskodik. Vim infert, violenter agit. S. I.
Erő-szakot tesz rajta. Violat. M. A.
Erő-szakoztatja. Violentat. Csuzi Tromb. p. 144.
Erő-szak-tétel. Violatio. M. A.
Erő-szak-tevő. Violans, violentus. M. A. CM.
Erő-tétel. Vis, injuria. M. A.
Erő-vétel. Praevalentia. M. A. CM.
* Itélő erő. Faludi U. E. 1. R. p. 20. Vis judicandi.
Választó erő. ibidem. Vis discernendi.
EREJE. Ejus vires.
Erőnek erejével. Per fortia.
ERÖBEN van. Viget, vigescit, M. A.
Jó erőben van.
ERÖLKÖDİK. Nütitur, enititur, conñititur, conatur, molitur. M. A. Még a' maga kenyereére sem erőlködik. km.
Erőlködik. Margit' Élete Prájnaál. p. 258.
Erőlködés. Enisus. M. A.
Erőlködő. Enitens, violentus. M. A.
ERÖLTET, erőlteti. Urget, cogit. M. A. Violentat.
Meg erőltette magát.
Erőltetés. Coactio, impulsio. M. A. Violentatio.
Erőltetett. Violentus, coactus. S. I.
Erőltetett beszéd. Oratio affectata, sermo plus aequo affectatus. S. I.
Erőltetett fordítás. Versio violenta. S. I.
Erőltetett maga viselés. Affectatio. S. I.
ERÖN erővel. Faludi B. E. p. 73.
Erőn esett. Violentus, importune urgens.
ERÖS. Fortis, firmus, strenuus, validus, robustus, stabilis. Nincs olly erős, kinek társa nem válnék. Fortis in alium fortiozem incidit. M. A.
Erős bor. Vinum forte.
Erős fogak. Solidi dentes. PP.
Erős mint az oláh-eczet. km.
Erős mint a' vas. km.
Erős szájú ló. Equus durior loris. PP.
Erős szag. Odor acutus. S. I.

Erősd. E. F. felső Fejér Vben.
Erősebb. Fortior, validior. Mindennél erősebb a' magát meg győző. km.
Erősebség. Geidler Hadi Oktat. p. 99.
Erősen. Fortiter, valide, firme, firmiter, solide, magnopere. M. A.
Erősen rajta van. Fortiter rem urget.
Erősen tartsd magadat. Macte animo.
Erősen viseli magát. Fortiter se gerit.
Erősít, erősíti. Fortificat, firmat, roborat, stabilit. M. A.
Elöl meg erősíti. Praemunit. M. A.
Környül erősíti. Circumunit. M. A.
Meg erősíti. Confortat, corroborat, confirmat, permunit. M. A.
Erősítés. Pázm. Pred. p. 179.
Elöl meg erősítés. Praemunitio. M. A.
Meg erősítés. Confirmatio, corroboratio. M. A.
Erősítettett. Affirmatus, corroboratus. M. A.
Erősítő. Firmator. M. A.
Erősítő beszéd. Argumentum. M. A.
Erősítő okoskodás. Pázm. Kal. p. 653.
Erősítő szentség. Sacramentum confirmationis. Thelegdi Agend.
Erősítő szerek. Analeptica, roborantia.
Meg erősítő. Confirmator. M. A.
Erősöködik: hatalmaskodik. Sz. D.
Erősöködés: hatalmaskodás. Sz. D.
Erősödik. Fortescit, vigescit, valescit, corroboratur. M. A.
Meg erősödik. Fortescit. M. A. A' veszett addig kell hajtani, míg meg nem erősödik. km.
Neki erősödik. Invalescit.
Reá erősödik. Invalescit. Káldi Luc. 23. 5.
Erősség. Fortitudo, firmamentum, firmitas, firmitudo, vis, robor. M. A. it. Munimentum, fortalitium.
Erősséges. Káldi Gen. 46. 3.
Erősül. Roboratur, firmatur.
Meg erősül. Corroboratur.
ERÖT ad. Roborat, firmat.
Erőt adó eledel. Pázm. Pred. p. 34.
Erőt vesz. Invalescit, praevalet. M. A.
Erőt tesz rajta. Vim ei infert.
ERÖTLEN, ERÖTELEN. Infirmus, invalidus, inefficax, enervus, impotens, imbecillis, imbellis, debilis. M. A. Erőtlen, mint a' bőréből ki vetkőző kígyó. km.
Erőtlen az, ki a' maga erejében bízik. km.
Erőtlenedik. Debilitatur. Pázm. Pred. p. 929.
El erőtlenedik. Pázm. Pred. p. 179. Elangvet.
Erőtlenít, erőtlentíti. Enervat, infirmat, debilitat.
El erőtlentíti.
Meg erőtlentíti. Infirmitat, debilitat. M. A.
Erőtlenítés. Infirmitatio, debilitatio, enervatio. M. A. Pázm. Kal. p. 463.
Erőtlenítő. Debilitans, enervans.
Erőtlenység. Infirmitas, impotentia, debilitas. M. A.
Erőtlenül. (ige) Debilitatur, enervatur.
Meg erőtlentül. Pázm. Pred. p. 1018. Infirmitatur, enervatur. M. A.
Erőtlenül. (mellyék-ige) Impotenter, imbecilliter, infirme. M. A.

ERÖVEL. Vi, per vim. Többet észazel, mint erővel. km.
Erőn erővel. Violenter, per vim. Faludi B. E. p. 73. N. U. p. 151. N. E. p. 97.

ERR.

ERR. Sonus canis concitati.
ERREG. Morog a' kutya.
Erreget. idem. S. I.
ERRGEL. — Errgellő, errgellős. Contentiosus, rixosus, iracundus.

ERSÉBÉT.

ERSÉBÉT. L. ÖRSÉBÉT.

ERSZÉNY.

ERSZÉNY. Crumena, marsupium, locus. M. A. Kocza, bor, és szerelem könnyen meg őríti az erszényt. km.
Alea, vina, venus, tribus his sum factus egenus.
Erszény-fejő alakos. Dug. km. 2. R. p. 207.
Erszény-gyártó. Marsupiarium, crumenarium, locularium. M. A. MSS. Ecclesiae Sággh anni 1650.
Erszény-metelő. Manticularium, crumeniseca. M. A. CM.
Erszény-metsző. Faludi N. U. p. 71.
Erszény-péncz. Könnyebb tanácsot adni, mint erszény-pénzt. km.
Kötött erszény. marsupium reticulatum. S. K.
ERSZÉNYJE. Ejus marsupium. Kinek üres az erszényje, üres a' szökrényje. km.
ERSZÉNYESTÖL egygyütt. Una cum marsupio.

ERTÉNY.

ERTÉNY. F. Tolna Vben.

ESIK.

ESIK. Cadit, labitur, labat. M. A. it. pluit. Ki sok felé kap, két szék között a' pad alá esik. km.
Alá esik. Delabitur, decidit. M. A.
Által esik: tul esik valamin. Finit, perfcit, absolvit, consummat. S. I.
Által esett rajta.
Bé esik. Incidit, concidit. Be esett, mint a' kis kesztyű. km.
Bele esik. Illabitur. M. A. Incidit. A' ki másnak vermet ás, maga esik bele, nem más. km.
Egybe esik. Concidit.
Egyre esik. Continenter pluit, cadit.
Egygyú esik. Coincidit.
Egygyütt esik. Idem.
El esik. Labitur, ruit. Elesik egyszer a' lud a' jégén. km.
Félre esik.
Hátra esik. Recidit, resupinatur.
Hozzá esik. Ha hozzád esnek a' szegények, adj. Sz. D.
Jól esik. Jól esett neki. Bene ei accidit.

Ki esik. Excidit. M. A. Ha rosszszul esik ki a' dolog, kiki azt mondja: nem úgy kellett volna. km.
 Le esik. Decidit. M. A. Föl ne menj a' fára, 's nem esel le. km.
 Meg esik. Contingit v. labitur. Meg esett rajta a' szive. Misertus est ejus. Meg esnék neki. Male ei verteret.
 Neki estek a' dolognak. Sz. D. Incumbunt operi.
 Rajta esik. Rajta esett.
 Reá esik. Reám estek a' tolvajok. Sz. D. Roszszul esik. Male cedit, male vertit. Öszve esik. Concidit.
 Vissza esik. Recidit, relabatur. M. A. ESDik. Parumper cadit, ruit, casat. Faludi. B. E. p. 61.
 Esdegel. Casat, occasat, labat. M. A. El esdegel az eső.
 Esdeklík. Rogat, supplicat.
 Esdő. Labans v. supplicans. Beniczki. p. 103.
 ESEDEZIK. Obtestatur, rogat obnixé, supplicat, intercedit. M. A.
 Ki esedezte magának. Tandem impe-travit sibi supplicando.
 Esedezés. Obsecratio, obtestatio, intercessio. M. A.
 Esedező. Supplex, supplicans. M. A. Esedező levél. Libellus supplex.
 ESEDEK. Ramentum, fragmentum, putamen. S. I. Hulladék, esőlék. Sz. D. Kö-esedék.
 Esedékeny. Labilis, lapsabundus. S. I. Sz. D.
 ESEMÉNY. Gyöngyösi 1. D. p. 380.
 ESENDŐ. Caducus, decidivus. M. A. Esendő alkalmatossággal. Data occasione.
 Esendőben. In proximo lapsu.
 Esendőben vagyon szerencséje. Faludi U. E. 2. R. p. 53.
 ESENKEDik. Supplicat, obtestatur, rogat obnixé. S. I. Rimánkodik, könyörög. Sz. D.
 ESEKEDik. idem. Sz. D.
 ESENNYEN néz. Anhelus aspicit.
 ESET. Lapsus, casus. M. A. Esete. Ejus Casus.
 Esetlen. Improporcionatus. Vajda. 2. K. p. 23.
 Esetlen épület.
 Esetlen munka.
 ESETT. Quod cecidit.
 Be esett orca. Pázm. Pred. p. 446.
 Erővel esett. Importunus.
 Felében esett a' tréfa.
 Le esett. Cadivus, delapsus. M. A.
 Meg esett személy.
 Meg esett dolognak felejtés a' vége. km.
 Talpra esett ember.
 Terhbe esett. Gravida, praegnans. S. K.
 ESÉS. Lapsus, casus. M. A. Gyakor eséssel a' kicsiny esőpp is lyukat ver. km.
 Elő esés. Prolapsus. S. I.
 El esés. Casus, delapsio. M. A.
 Ki esés. Elapsio, elapsus. M. A.
 Meg esés. Lapsus, casus. M. A.
 ESHETIK. Potest accidere, cadere. A' mi egygyen meg történik, máson is meg eshetik. km.

ESKÉL. Casat, lapsat. A' hol meg egy-gyezés nincs, eskél ott a' barátság. Sz. D.
 ESLÉTES, Óvit, kopott p. o. a' ruha. Sz. D.
 ESŐ. Cadens, ruens, it. pluvia. M. A. Eső-béka. Dryophytes, rana temporaria. S. I.
 Eső-csöp. Gutta pluvialis. Pázm. Pred. p. 729.
 Eső fa. Assula, secamentum, ramentum, putamen. S. I.
 Eső félben. In lapsu, in casu.
 Eső félben való. Succidivus, succidivus. M. A. Ruinosus, ruinam minans. S. I.
 Eső félben van. Nutat, ruinam minatur. S. I.
 Eső-fogó. Cisterna, lacus compluvius. S. I.
 Eső-fogó csatorna. Prágai p. 1037.
 Eső-folyam. Torrens. S. I.
 Eső-hozó szél. Ventus pluvius, imbrifer. S. I.
 Eső-kergető szél. Ventus pluviam fugans. S. I.
 Eső-kút. Cisterna. V r a n c s i c s.
 Eső-patak. Torrens. M. A.
 Eső-vertte. Madidus, humidus. S. I.
 Eső-víz. Aqua pluvialis. M. A.
 Eső-víz-folyó barázda. Colliquiae, colliciae. M. A.
 Eső-víz-mosás. Pluviae colluvies. PP.
 Eső-víz-vévo kút. Cisterna, excipula, lacus compluvius. PP.
 * Borsó-eső. Hallottam Ságbon 1826. Márt. 31.
 Csöndes eső. Pluvia salutaris.
 Dara-eső. Psecas. PP.
 Egyenes eső.
 Futó eső. Raptim incidens pluvia. S. K.
 Görbe eső. Pluvia vento impulsa.
 Határ-eső. Pluvia localis. S. K.
 Havas eső. Pluvia mixta nivibus.
 Hetes eső. Pluvia per septimanam durans.
 Jég-eső. Grando.
 Ki eső. Excidens. M. A.
 Kö-eső. Grando. NC. p. 7.
 Lassu eső. Lenta pluvia. S. K.
 Lengedező eső. Harmatozó eső. Psecas. NC. p. 7.
 Múltt esőnek nem kell köpönyeg. km.
 Országos eső. Universam regionem irrigans pluvia. S. K.
 Pázmás eső. Psecas. PP.
 Por-verő eső. Pluvia tenuis. S. K.
 Sebes eső. Nimbus. NC. p. 7. Reám jött, mint a' sebes eső. km.
 Szakadó eső. Incursus pluviarum. S. K.
 Szemergő eső. Pluvia stillans.
 Szemző eső. Pluvia stillans. S. K.
 Tartós eső. Durabilis pluvia. S. K.
 Vér-eső. Biró Márton. Micae p. 216.
 Vissza eső. Recidivus. S. I.
 Zápor-eső. Imber. NC. p. 7. Hirtelen mint a' zápor-eső. km.
 Esőleg. Labendo, cadendo. S. I.
 Le esőlen. Prágai p. 1003.
 Esőlék: hulladék. Ramentum, fragmen, fragmentum, putamen, minutiae, recisamentum. M. A. CM.
 Esős. Pluviosus, pluvialis. M. A.

Esős idő. Tempus pluvium. Álom 's esős idő. km.
 Esőtelen. Carens pluvia. Kulcsár H. T. 1825. 2. R. p. 354.
 Esőzik. Pluit.
 Esőzés. Pluvia, imber. S. I.
 EST. Vesper. M. A.
 Est-hajnal. Crepusculum vespertinum. M. A.
 Est-hajnal-csillag. Vesper, vesperugo. M. A. Est-hajnali csillag. Sz. D.
 Est-homály. Crepusculum. S. I.
 Dél-est, dellest: dellestkor, dellest tájban.
 Nap-est. Occasus solis. Nap-estkor.
 Este. Vesper. Sz. D.
 Esteledik. Vesperascit. Sz. D.
 Esteli. Vespertinus. S. I.
 Estellik. Advesperascit. S. I. Estelik. Sz. D.
 Esten estig. Telegdi. Felelet. p. 161.
 Estennen. Circa vesperam, crepusculo.
 Esti. Vespertinus. Faludi N. A. p. 217.
 Esti csillag. Hesperus, vesperugo, stella Veneris. S. I.
 Esti denevér. Faludi N. E. p. 3.
 Esti pille. Sphinx.
 Esti pirulat. Coelum vespere rubens, coeli rubor vespertinus. S. I.
 Esti vörösség. Aurora borealis. S. I.
 Estig.
 Nap-estig. Usque solis occasum. Faludi T. É. p. 275.
 Estve. Vesper, vespera, serum, it. vespere, vesperi. M. A. Tök is estve virázzik. km.
 Estve leszsz. Advesperascit. M. A.
 Estvél. Idem.
 Estvéledik. Vesperascit. M. A.
 Bé estvéledik. Invesperascit. M. A. vespereascit. CM.
 El estvéledik. Pázm. Pred. p. 887. Advesperascit. M. A.
 Meg estvéledik. Advesperascit. Mivel már meg estvéledett, kérünk Isten tégdet.
 Estvélenként. Per singulas vespere.
 Estvélere közelit az idő. Zvon. 1. R. p. 680.
 Estvéli. Vespertinus, serotinus. M. A.
 Estvéli idő. Tempus vespertinum.
 Estvéli imádság. Oratio vespertina.
 Estvéli mulatság. Vespertina distractio.
 Estvélig. Usque vesperam. Te sem tudod, estvélig mi talál. km.
 Estvényén. Crepusculo. M. A. Estvényén. Sz. D.
 ESTEN esik. Incessanter cadit. Faludi N. U. p. 33. Sz. E. p. 116.
 ESTÖDÖN. Vespere, vesperi. S. I.
 ESVE. Labendo, cadendo. S. I.

ESK.

ESK. R. Juramentum, jusjurandum. B. Át.
 ESKES. R. Juramento adstricti.
 Eskes társok. Socii conjurati, foederati, confederati, conjuratores.
 ESKÉS. R. Juramentum. Komjáthi.
 ESKÜDik. Jurat.
 Esküds. Juramentum, juratio, jusjurandum. M. A.

Esküdt. Juratus. M. A. it. Juratus assessor, Jurassor. S. I.
 Esküdt ellenség. Inimicus capitalis. S. I.
 Esküdt hívség. Faludi E. M. p. 239.
 Esküdt szerelem. Idem ibidem.
 Esküdttség. Jurassores v. dignitas jurassorum.
 Ki esküdt. Ejuratus. M. A.
 Esküdtet, esküdteti. Adjurat.
 Meg esküdteti, meg esküti, meg esketi.
 Jurare facit, juramentum exigit, juramento constringit. M. A.
 Reá esküdteti. Adjurat.
 Esküdtetés. Adjuratio.
 Esküdtető. Adjurator.
 ESKÜETLEN. Injuratus. M. A.
 ESKÜLSZIK R. pro esküszik, hinc ESKÜLŐ.
 Jurans. L. Anonym. c. 27. Cfer Vindicias Anonymi. p. 196.
 ESKÜSZIK, eskeszik. Jurat. M. A. A' ki mesterségesen esküszik, mesterségesen hazud. km.
 Esküszik szabadik Pázm. Kal. p. 1077.
 Bé esküszik. Professionem emittit. Faludi. T. É. p. 217.
 Bé esküszik valami társaságba. Juramento se adstringit alicui societati. M. A.
 Egyre esküszik. Continenter jurat.
 El esküzi. Abjurat. M. A. El esküdte testét lelkét.
 Elöl esküszik. Praejurat. M. A.
 Ki esküzi. Ejurat. M. A.
 Le esküzi. Jurando abnegat.
 Meg esküszik, meg eskeszik. Jurat. M. A.
 Öszve esküszik. Conjurat, conspirat. M. A.
 Reá esküszik. Jurando confirmat.
 ESKÜVÉS. Juramentum, juratio, jusjurandum. M. A. Thelegdi ht. Esküés. Agendarius. p. 218.
 Esküvés-szegés. Pázm. Kal. p. 1053.
 El esküvés. Abjuratio. M. A.
 Hamis esküvés. Perjurium.
 Öszve esküvés. Conjuratio, conspiratio. M. A.
 Esküvése. Ejus juramentum. Szegten szegte esküvését.
 Esküvését el tagadja. Abjurat. M. A.
 Esküvéssel meg veti. Ejurat. M. A.
 ESKÜVŐ. Jurator; jurans. M. A.

ESKÜLLŐ.

ESKÜLLŐ, Esküllő. F. Bihar Vben.
 Kis Esküllő. Klein Schwalbendorff. E.F. Doboka Vben.
 Nagy Esküllő. Gros Schwalbendorf. E. F. ugyan ott. ESKÜLŐ. Anonymi cap. XXVII.

ESME.

ESME. Szokatlan. L. ISME.
 ESMÉG. Iterum, vicissim. L. ISMÉG. M. A.
 Esméglén. idem. M. A.
 ESMÉR, esméri. Noscit, novit. M. A. L. ISMÉR.
 Ki esméri. Inter complures dignoscit. S. I.
 Meg esméri. Agnoscit, cognoscit, dignoscit. M. A.
 Reá esmér. Recognoscit, agnoscit. S. I.
 Esméret. Notitia, notio, agnitio. M. A.

Esméretes. Notus. M. A.
 Esméretesség. Celebritas.
 Esméretes leszsz. Notescit. M. A.
 Esméretlen. Ignotus, incognitus, ignobilis. M. A.
 Esméretlenség. Incognitio. M. A.
 Esmérettség. Notitia. M. A.
 Esmérés. Cognitionis. M. A.
 Meg esmérés. Agnitio, cognitio. M. A.
 Esmérhetetlen. Incognoscibilis. M. A.
 Esmérhető. Facilis ad cognoscendum. S. I.
 Esmérget, esmérgeti. Noscit. M. A.
 Esmérgető. Noscitabundus. M. A.
 Esmérkedik. Innotescit, v. notos sibi facit. S. I.
 Meg esmérkedik. Innotescit. M. A.
 Esmérszik. Noscitur, notescit, innotescit.
 Ki esmérszik.
 Meg esmérszik. Apparet, advertitur.
 Nem esmérszik meg rajta.
 Esmérő. Notus, noscens. M. A.
 Esmérős. Notus. S. I.
 Meg esmérte. Cognitionis. M. A.
 Esmértet, esmérteti. Notificat. M. A. Notum facit, reddit. S. I.
 Meg esmérteti. Notificat. M. A.
 Meg esmérteti magát. Se manifestat.
 ESMÉT. Iterum. L. ISMÉT. M. A.
 Esmétlen. idem. L. Ismétlen. M. A.
 ESSEG: esmeg.
 Esseg-vár. Omlott vár Veszprém Vben.

ESPERES.

ESPERES. L. ÖSPÖRÖS. S. I.
 Esperesség. L. Öspörösség. S. I.
 ESPEREST. Antistes Dioecesis. PP. L. Öspöröst.
 Fő Esperest. Archidiaconus. NC. p. 253.
 Esperestség. Archidiaconatus. L. Öspöröstség.

ESPÉLY.

ESPÉLY. Clavus ligneus, ligellum cuspidatum, quo panni tentoriorum connectuntur. M. A.

ESTRÁNG.

ESTRÁNG. Funis. L. ISTRÁNG. M. A.

ESZIK.

ESZIK, eszi, Edit, mandat, manducatur, vescitur, vorat. M. A. Ha sokat akarsz enni, keveset egyél. km.
 Által eszi. Transedit, peredit.
 Bé eszi. Bé ette magát.
 El eszi. Abedit. M. A.
 Föl eszi. Absumit, devorat. S. I. Föl ette mindenét.
 Föl eszi, föl iszsa. Abligurit. S. I.
 Ki eszi. Exedit. M. A.
 Le eszi. Derodit, abrodit, exedit, devorat, ambedit. M. A. Másutt is lé szokták enni a' hust a' csontról. km.
 Meg eszi. Comedit, devorat. M. A. Ökör szánt a' zab alá, de ló eszi meg. km.
 Öszve eszik mindent. Omnia devorat, edit promiscue. S. I.
 EDDEGEL, eddegeli. Esitat. M. A. CM.
 Föl eddegeli. Absumit saepius edendo.

Meg eddegeli. Consumit.
 Eddegelés. Esitatio, esus. M. A.
 EHETIK. Potest edere.
 Ehetném. Esurio. M. A.
 Ehetném mint a' farkas. Autumnalis appetentia, bulimia. M. A.
 Ehető. Qui comedere v. comedi potest. S. I.
 Jó ehető. Vorax.
 Jó ehetőség. Voracitas, bonus appetitus.
 Jó ehetőséget. Bonum appetitum.
 Nagy ehető. Polyphagus. CM.
 Ehetés. Esuriens, potestas edendi, appetitus ciborum. S. I.
 ENNI. Leg jobb akkor enni, mikor éhez az ember. km. El tart a' föld, csak legyen, mit ennünk. km.
 Enni való. Comestibilis.
 ESZEM izom. Comessor, helluor. S. I.
 Eszem-izom bajnok. Faludi. N. U. p. 107.
 Eszem-izom ember. Lurco, helluo, comessor, nepos. S. I.
 ETET, eteti. Cibatur. M. A.
 El eteti. Curat absumi.
 Föl eteti. Curat consumi.
 Le eteti. Depascit.
 Meg eteti. (cibatur v. veneno interimit) Obescat. M. A.
 Etetés. Cibatio v. veneficium, intoxicatio. M. A.
 Etetés ellen való orvosság. Amuletum. M. A.
 Etető. Cibans. it. Venenum, esca. it. veneficus, venefica. M. A.
 Etető mérég. Toxicum, venenum, pharmacum. M. A. Faludi N. E. p. 223.
 ÉT. R. Escus, cibus. L. a' következő bötűben ÉT.
 ETT, evett. Comestus v. comedit. Thelegdi Hom. 3. R. p. 335.
 Ki ett. Exesus, erosus. S. I.
 Meg ett. Comestus, exesus, devoratus. M. A.
 Mérég-ette ember. Bilosus, bile plenus.
 Mocsok-ette. Sordidus, sordibus plenus.
 Szú-ette. Carie exesus.
 EVÉS. Esus, esio. M. A.
 Evés ivás. Comestatio. M. A.
 Meg evés. Esus, esio, comestio, devoratio. M. A.
 Evése. Ejus esus. Olly szelőd, hogy még az evése sem keserű. km.
 EVŐ. Comedens. it. Esculentus. M. A.
 Evő hely. Coenaculum, triclinium. S. I.
 Evő kalán. Cochlear, mensale.
 Evő társ. Convictor, conviva. S. I.
 Evő társaság. Convivium, epulum. S. I.
 Kenyér-evő. Paniperda. Kész kenyér-evő. km.
 Ki evő. Exesor. M. A.
 Evődik. Consumitur, absumitur v. juratur, rixatur. S. I.
 Bé evődik.

ESZÉK.

ESZÉK. Vár, és Város Verőcze Vben.

ESZKÁBA.

ESZKÁBA. Fibula. PP.
 ESZKÁBÁZ, eszkábázza. Fibulis adstringit. PP.

ESZKÖZ.

ESZKÖZ. Instrumentum, res, medium.
M. A. Nincs olly hitván eszköz, hogy annak hasznát nem lehetne venni. Tam male nil cusum, quod nullum prosit in usum. K. V. p. 502.
Házi eszköz. Supellex domestica.
Eszköz nélkül. Immediate. M. A.
ESZKÖZE. Ejus instrumentum.
ESZKÖZLI. Instrumentalis.
ESZKÖZÖL, eszközlőli, eszközlőli. Facit, efficit v. mediationem agit. se medium interponit; componit. S. I. Sz. D. Ő eszközlötte a' békességet. Ezt nem eszközlhetem: nem használhatom, hasznát nem vehetem, vele nem élhetek. Sz. D.
Eszközlés. Exoperatio.
Eszközlő. Ő volt eszközlője: végre hajtója. Sz. D.
Eszközlő ok. Causa instrumentalis.
Ki eszközlő. Exoperatur.

ESZTENA.

ESZTENA. Septum ovile. S. I. Sz. D. Cserre János Encyclop. p. 343.

ESZT.

ESZT. Szokatlan.
ESZTELNEK. E. F. Háromszék Székében.
ESZTENDŐ. Annus. M. A. A' meleg esztendő, jó kedvvel telendő, hogy ha nagyon sáros, minden létszen áros.
Esztendő ez nap. Hoc ipso anni die. M. A.
Esztendő ilyenkor. Ad annum tali tempore. Pázm. Pred. p. 1210.
Esztendő múlva. Post annum.
Esztendő-szám. Aera. S. I.
Esztendő-száz. Saeculum. S. I.
Hetes esztendő. Annus climactericus. Illyenek 7. 14. 21. 28. 35. 's a' t.
Kilenczes esztendő. Annus enneaticus. Illyenek 9. 18. 27. 36. 's a' t.
Közönséges esztendő. Annus vulgaris.
Szökő esztendő. Annus bissextilis.
Esztendei. Annalis, annuarius. M. A. Annus, annotinus S. I.
Esztendei jegyzetek. Annales. S. I.
Esztendei fizetés. Annua pensio.
Esztendeje. Ejus annus. Roszsz szolgának minden órán telik esztendeje. km.
Most esztendeje. Modo vertitur annus.
Esztendőbéli. Annus. M. A.
Esztendőnként. Annatim, annuatim, quot annis. M. A.
Esztendőnként elő forgó. Anniversarius. M. A.
Esztendőnként való. Annus. M. A.
Esztendőre. Ad annum.
Esztendőre, vagy kettőre.
Esztendőről esztendőre. De anno in annum.
Esztendős. Anniculus. M. A.
Esztendős bárány. Agnus anniculus.
Esztendőség.
Apród-esztendőség. Rudimentum. C. M.
Esztendőt által. Per annum.
Esztendőt-szaka. idem.

Esztendőz, esztendőzi. Esztendőről esztendőre várja, halasztja. Sz. D.
ESZTEN ez nap. Octavo ab hinc die. M. A. Hodie ad octo.
Eszten ez napon. Thelegdi Hom. 1. R. p. 493. it. Biró Márton. Micae. p. 223.
ESZTÉNY. E. F. Doboka Vben.

ESZTER.

ESZTER. t. aszszonyi név. Ester.
Eszter. Sz. P. Baranya Vben.
Eszter-ház. F. Soprony Vben.

ESZTERAG.

ESZTERAG. Ciconia, pelargus. CM. M. A. Gólya, koszta, czakó, gagó. Sz. D.

ESZTERGÁR.

ESZTERGÁR. Tornus, tornum. M. A. dicitur etiam Esztergál.
Esztergár. Telek Veszprém Vben.
Esztergály. FF. Szala, és Nógrád Vben.
Esztergály-patak. Patak Nógrád Vben.
ESZTERGÁRBAN csináltt munka. Toreuma. M. A.
ESZTERGÁROL, esztergárolja. Tornat. M. A.
Esztergároltt. Tornalis. M. A.
ESZTERGÁROS. Tornatus, tornator. M. A.
Esztergáros-munka. Toreuma.
Esztergáros-mű. Toreuma. NC. p. 295.
Esztergáros-tudomány. Toreutice. M. A.
Esztergároosság. idem.
ESZTERGÁROZ, esztergározza. Detornat. M. A.
Meg esztergározza. Detornat. M. A.
Meg esztergázza. idem. M. A.

ESZTERGOM.

ESZTERGOM. Strigonium. M. A.
Esztergom-vár.
Esztergom Vármegye. Comitatus Strigoniensis.
ESZTERGOMI. Strigoniensis.
Esztergomi Érsek. Archiepiscopus Strigoniensis.
Esztergomi Érsekség. Archiepiscopatus Strigoniensis.

ESZTERHA.

ESZTERHA. (Eszterja, esztergya.) Interpensiva, suggrunda, suggrundia. M. A. Födél-párkány, mely a' vizet a' faltól el veti. Meg indúltt, csöpög az eszterha, olvad a' jég. Sz. D.
ESZTERHÁZ, eszterházza. Subgrundat. Párkánt csinál. M. A. Esztergyáz, esztergyázza.
Meg esztergyázza.
Eszterházás (Esztergyázás.) Suggrundatio. M. A.

ESZTREGNYE.

ESZTREGNYE. F. Szala Vben.

ESZTRENÝ.

ESZTRENÝ. F. Gömör Vben.

ESZTRENGA.

ESZTRENGA. Clastrum ovilis, locus mulctus. M. A. Tólongnak mint az esztrengára hajtott juhok. km.

ET.

ET.
Et' falva, aliis Hét' falva. E. F. Háromszék Székében.
ETED. E. F. Udvarhely Székében.
ETEL. E. Patak.
ETES. F. Nógrád Vben.
ETHE. FF. Komárom, Posony és Abaúj Vben.
ETRE. F. Posony Vben.

ETY.

ETY.
ETYE petye. Appetitus ciborum. Csuzi. Tromb. p. 247.
Jó etye petyét. Bonum appetitum.
ETYEK. F. Fejér Vben.

EV.

EV. Pus, sanies. M. A.
EVED. Purulescit, suppuratur, in sanie ab. S. I.
Meg eved.
Evedés. Suppuratio.
Evedtt. Suppuratus.
Evedttség. Pus, sanies. PP.
EVES. Purulentus, saniosus, M. A.
Eves fekély. Vomica, tumor purulentus. S. I.
Eves kelevény. idem. S. I.
Eves kosz. Achor. S. I.
Eves var. Vomica. M. A.
Evesedik. Suppuratur. S. I.
Meg evesedik. Sz. D.
Evesedés. Suppuratio. M. A.
Evesen. Furulente. M. A.
Evesít, evesíti. Suppurat. M. A.
Meg evesíti.
Evesítés. Suppuratio.
Evesítő. Kelés - lágyító. Suppuratorius. M. A.
Eveség. Purulentia. M. A.
Eveségét ki nyomja. Exsanit. M. A.
Evesül. Suppuratur.
Meg evesül. Impuratur, pure et sanie inficitur. M. A.
Evesültt. Suppuratus. M. A.
EVEZIK. Suppuratur.
Meg evezik.
Meg evezés. Suppuratio. M. A.
Meg evezett. Suppuratus. M. A.

EVET.

EVET. Sciurus. M. A. Nehéz az evetet háznál meg tartani. Dug. km. 1. R. p. 109.
Fris, mint az evet. Sz. D.
Evet könnyűséggel. Faludi N. A. p. 3.
EVETKE. Sz. D.

EVEZ.

EVEZ. Remigat, navigat. M. A.
 Által evez. Transnavigat.
 Bé evez. Adpellit.
 El evez. Praenavigat, abnavigat, enavigat. M. A.
 Ki evez. Eremigat, enavigat. M. A. Ki evezett a' partra. Sz. D.
 Reá evez. Adnavigat. M. A.
 Vissza evez. Renavigat. M. A.
 Viz ellen evez. Contra cursum aquae remigat.
 EVEDZik. Remigat. Sz. D.
 Evedző. Remex v. remus.
 Evedző lapát. Tonsa.
 EVEZET. Remigatio.
 Hat evezetnyire. M. A. L. p. 603.
 EVEZÉS. Remigatio, remigium. M. A.
 El evezés. Praenavigatio, abnavigatio. M. A.
 Reá evezés. Adnavigatio. M. A.
 EVEZGET. Paulisper remigat.
 EVEZHETETLEN. Innabilis. CM.
 EVEZHETO. Navigabilis. M. A.
 EVEZKÉL. Remigat. Babocsai. Fata Tarczai. p. 75.
 EVEZŐ. Remus. M. A.
 Evező gúzs' ragasztója. Scalmus. M. A.
 Evező lapát. Tonsa. Faludi E. M. p. 86.
 Evező lapátos hajó. Navis actuaria.
 Evező legény. Remex. M. A.
 Evező' szárnya. Palmula. M. A.
 Evezős. Remex. S. I.

EZ.

EZ. Hic, iste. M. A.
 Ez a', ez az. Hicce. S. I.
 Ez alatt. Interea.
 Ez alá. Sub hoc. Ez alá kerültt.
 Ez által. Per hoc. Ez által azt nyerte.
 Ez e az? Hiccene est.
 Ez ellen. Contra hoc.
 Ez elől. Ab hujus facie.
 Ez előtt. Ante hac. M. A.
 Ez előtt nem régen. Pridem. M. A.
 Ez eránt. Ratione hujus, respectu hujus.
 Ez esztendei. Hornus, hornotinus. M. A.
 Ez éven. Hoc anno, anno praesenti. M. A.
 Ez évi. Hornotinus, hornus. M. A.
 Ez féle, efféle. M. A.
 Ez fölött. Praeterea, insuper. M. A.
 Ez idei. Hornus, hornotinus. M. A.
 Ez ideig. Hactenus, hucusque, adhuc. S. I.
 Ez idén. Hoc anno, praesenti anno. M. A.
 Ez ilyen. Hujuscemodi, hujusmodi. M. A.
 Ez képpen, ekképpen. M. A.
 Ez kor. Hoc tempore. M. A.
 Ez nap. Hic dies v. hoc die, hodie. S. I.
 Ez okáért. Hac de causa, ideo. M. A.
 Ez okért. idem. M. A.
 Ez okból, ez okon. Eapropter, idcirco. S. I.
 Ez ólta. Ab hoc tempore. S. I.
 Ez óltátul fogva. idem.
 Ez 's ez. Hic et hic, ille et ille. M. A.
 Ezután. Porro, deinceps, amplius, imposterum, dehinc, posthac. M. A.
 Ez után is. Porro quoque, ultro quoque. S. I.

Ez után való. Futurum, sequens. M. A.
 Ez uttal. Hac vice.
 Ez világ. Mundus, orbis terrarum. M. A.
 * Emez (ime ez). Hic iste.
 Emez amaz. Talis qualis.
 Emekkor. Isto tempore.
 Emerre. Hac.
 Más ez. Alius.
 Nem ez. Alius, non iste.
 EBBE.
 Ebbe való. Huc pertinens, huc quadrans.
 EBBEN (ezben). In hoc.
 Ebben maradjunk. Huic sententiae inhaereamus.
 EBBÉLI. Faludi N. U. p. 47. T. É. p. 197. Zvonárics 1. R. p. 861. Hujusmodi, hujus speciei.
 Ezbéli. Epistolae. Pázm. Tom. I. p. 122.
 EBBÜL.
 Ebbül való. Ex hac specie est.
 EDDIG. Hactenus, adhuc. M. A.
 Eddig is. Hucusque etiam.
 Eddig elé. Hactenus, hucusque. S. I.
 Eddig való. Hucusque pertingens.
 Eddiglen. idem. M. A.
 EFFÉLE. Hujusmodi. M. A.
 Effelé. Istorsum, isthac. M. A.
 Effelől. De hac re, ex hac parte.
 EHEN van. Ecce hic est.
 EHOL. idem.
 EHUN. idem.
 EKKÉDIG. Hactenus, adhuc, huc usque. M. A. Prágai p. 119. Ekédig. Tasi Gáspár. p. 144.
 Ekkétig. idem. M. A.
 EKKÉPPEN. Sic. M. A.
 EKKOR. Hoc tempus, tempore isto. M. A. ekkor-tájban. Tali tempore.
 Ekkora. Tantus. S. I.
 Ekkoráig. In tantum, usque huc.
 Ekkorára föl nyöltt. In tantum excrevit.
 Ekkorbeli. Hujus temporis, hujus aevi. S. I.
 Ekkori. idem. S. I.
 Ekkorig. Hactenus. M. A.
 Ekkoriban. Tali tempore.
 Ekkoron. Isto tempore.
 EMMELLYETT. Zvonárics 1. R. p. 663. Penes hoc.
 ENNEK.
 Ennek előtte. Antehac. M. A.
 Ennek okáért. Ideo, propterea, hac de causa. M. A.
 Ennek utánna. Deinceps. M. A.
 ENNÉL fogva. Deinceps, exposit v. hoc posito, hoc prae habito. S. I.
 ENNYI. Tantus. M. A.
 Ennyi ideig. Tandiu. M. A.
 Ennyibe. Tanto. S. I.
 Ennyibe kerültt. Tanto sumtu procurata res est.
 Ennyiben. In tantum.
 Ennyiben csaltt meg. In tantum deceptit.
 Ennyedik. Hujus ordinis, numeri. Hallottam Szombathelyen 1828. Aug. 1.
 Ennyicskén. Tantillum. M. A. L.
 Ennyin. Tot, tanti. S. I.
 Ennyire. In tantum, tam, adeo. S. I.
 Ennyire mentt.
 Ennyiszor. Toties. S. I.
 Ennyivel. Tanto. S. I.
 ERRE. Horsum.
 Erre hajts. Horsum impellas.
 Erre jutott. Huc redactus est.

Erre megy. Hac pergit.
 Erre néző. Huc spectans. Pázm. Kal. p. 627.
 Erre tart. Hac tendit.
 Erre is. Etiam hac.
 ERRÖL, errül. De isto.
 ETTÖL, pro eztől. Ab hoc. M. A.
 Ettől fogva. Abhinc. M. A.
 Ettől meg válvá. Hoc excepto.
 EVVEL. Cum isto.
 Evvel tart. Cum isto servat.
 Evvel egygyütt. Simul cum isto.
 EZEN. Hac, isthac. M. A. it. hic, iste. S. I.
 Ezen-képpen. Sic, ita, taliter. S. I.
 Ezen-közben. Interea.
 Ezen mentt. Hac ibat.
 Ezenként. Ita, taliter. S. I.
 Ezennel. Jam jam, mox, statim, confestim. M. A.
 Ezenteg. Illico. Hallottam Ságbon. 1827. Febr. 25.
 Ezen túl. Dehinc, imposterum. Sz. D.
 Ezentül. Statim, illico, acutum. M. A.
 Ezentüst. Idem.
 Ezenes' pataka. E. Patak Csik Székében.
 EZÉ. Istius.
 EZERT. Eapropter.
 EZT kereste, ezt akarta. Hoc petiit, hoc voluit.
 Ezt ennyiben hagyván. Zvonárics 1. R. p. 785.
 EZZEL. Cum isto.

EZER.

EZER. Mille. M. A.
 Ezer annyi. Adjon Isten ezer annyit érte. Koldus-köszönet.
 Ezer évi. Mille annorum, millenarius. S. I.
 Ezer-féle. Mille generum v. mille formis. S. I.
 Ezer-féle-képpen. Mille modis. S. I.
 Ezer inségben van. Lupum auribus tenet. K. V. p. 281.
 Ezer-jó-fű. Scordium, asplenium, dictamus, calceus Mariae, dictamnium. M. A.
 Ezer-képpen. mille modis. S. I.
 Ezer képű. Mille formis. S. I.
 Ezer lábú. Oniscus, millepeda. Pappacska. S. I.
 Ezer levelű fű. Mille folium, achillea. PP.
 Ezer mester. Faludi N. A. p. 73.
 Ezer-szép. Amaranthus. S. I.
 Ezer tanú a' jó lelki isméret. km.
 Tíz ezer. Myrias.
 Száz ezer. Centum millia.
 Tízszáz ezer. Millio.
 EZERE. Mille ex illis. Ezere (a' seregnek) óda veszett. Ex illis mille periere.
 EZERED. Chilia. it. legio, regimen. S. I.
 Ezered magával. Cum 999 sociis.
 Ezeredes. Chiliarcha, chiliarchus. M. A.
 Al-ezeredes. V. Colonellus.
 Ezeredik. Millesimus. M. A.
 EZEREN. Milleni. M. A.
 Ezerenként. Per millia, et millia.
 EZERÉNYI. Sz. P. Gómör Vben.
 EZERES. Milliaris, millenarius. M. A.
 Ezeres. F. Krassó Vben.
 EZERNYI. Millenarius, millenus. S. I.

Ezernyi ezer. Millio, decies centena millia. Pázm. Pred. p. 340.
Ezernyi ezerszer. Millionesiés.
EZERSZER. Millies. M. A.
Ezerszer, 's meg ezerszer. Faludi N. E. p. 77. Millies et millies.
Ezerszeres. Millies repetitus. S. I.
Ezerszerte. Millies. S. I.
EZERTE ezerszer: számtalanszor. S. I.

EZÜST.

EZÜST. Argentum. M. A. A' ki azt igéri hogy aranyat csinál, ezüstöt akar csinálni. km.
Ezüst-bánya. Argentifodina. M. A.
Ezüst-czifrázó. Argyrocopus. M. A.
Ezüst-edények. Vasa argentea.
Ezüst-fonál. Argentum in fila tenuatum, argenti filum. PP.
Ezüst-füz. Elaeagnus angustifolia. Wilder Öhlbaum. S. I.
Ezüst-gyék. Argentangina. Pázm. Pred. p. 639.
Ezüst-islog. Argentea bracteola. PP.
Ezüst-kő. Matrix argenti v. lythargyrum, sterelitis. S. I.
Ezüst-kredencia. Vasarium argenteum. PP.
Ezüst-marha. R. Argentum caelatum, factum. S. I.
Ezüst-marhabéli ajándékok. Rákóczi György Levele 1644. Apr. 4. Tordai' Kéz-iratiban.
Ezüst-mivek. Vasa argentea. S. I.
Ezüst-mives. Faber argentarius M. A.
Ezüst-paszománt. Fimbria argentea.
Ezüst-sarkantyú. Calcar argenteum.
Ezüst-sinor. Zona argentea.
Ezüst-szövet. Pannus intertextus argento. Silberstoff. S. I.
Ezüst-tajték. Argyritis. M. A.
Ezüst-tartó szék. Argyrotheca. S. I.
EZÜSTHÖZ való. Argentarius. M. A.
EZÜSTI. Argenteus. M. A.
EZÜSTJE. Ejus argentum.
EZÜSTÖS. Argentatus, argentosus. M. A.
Ezüstös czafrang. Fimbria inargentata.
EZÜSTÖZ, ezüstözi. Inargentat, fuco argenti obducit. S. I.
Meg ezüstözi. Inargentat. M. A.
Ezüstözött. Argento illinitus.
Meg ezüstötzetett. Inargentatus. M. A.
EZÜSTTEL futtatott. idem.
Ezüsttel lövött vad. Ferina emta. S. I.

É.

É. Suffixum genitivi.
Magamé.
Aszszonyé.
Emberé.
Úrc. 's a' t.

ÉBÁN.

ÉBÁN. Ebenus. Kő-fa, korom-fa. S. I.

ÉBER.

ÉBER. R. Vigilans. „Legyetek ébrek az halgatásban, és tanulásban.“ Pázm. Pred. p. 295. 869.
ÉBRED. Expergefit. M. A.
Föl ébred. idem. M. A.
Meg ébred. idem. M. A.
Ébredés. Evigilatio.
Föl ébredés. Expergefatio.
Ébredtt. Vigilans, evigilans.
Ébredtten aluszik. Sz. D. Vigilanter dormit.
Ébredttség. Evigilantia. Biró Márton Micæ p. 113.
Ébredesz. Identidem expergefit. Sz. D.
Föl ébredesz. Saepe e somno excitatur.
Ébredezés. Iterata evigilatio.
ÉBREGET, ébregeti. Excitat.
Ébregetés. Excitatio. Ébresztgetés. Sz. D.
ÉBREN. Vigilanter. M. A.
Ébren alugyal. km.
Ébren van. Evigilavit.
Ébren lével. Vigilia.
Ébren lévő. — Mi a' remény? — Ébren lévőnek az álma.
Ébren lévő elmével. Pázm. Kal. p. 514.
Ébrenség. Vigilantia. Biró Márton Micæ p. 15.
Ébrenten. Vigilanter. S. I.
Ébrent. idem. S. I.
ÉBRES. Pervigil.
Ébres kutya. Canis pervigil. „Nagyon ébres kutya.“ Hallottam Ságbon. 1850. Ján. 25.
ÉBRESZT, ébreszti. Exsuscitat, expergefacit, excitat. M. A.
Föl ébreszti. idem. M. A.
Meg ébreszti. Expergefacit. M. A.
Ébresztés. Exsuscitatio. Tudós' böcsülete, ifjak' ébresztése. Honor alit artes. km.
Föl ébresztés. Exsuscitatio. M. A.
Ébresztő. Excitans.
Ébresztő malaszt. Pázm. Kal. 906.
Ébresztő szavak. Sz. D.
Ébresztget, ébresztgeti. Identidem suscit. Sz. D.
ÉBRÉKENY. Qui facile e somno excitatur.
Ébrékeny várakozás. Biró Márton Micæ p. 50.
Ébrékeny vigyázás. Biró Márton Micæ p. 2.
Ébrékenység. Biró Márton Micæ p. 4. 62. 114.
ÉBRÜL (ébről M. A.) Expergiscitur.
Föl ébrül. Sz. D.
Meg ébrül Expergefit. M. A.
Ébrülés. Gyöngyösi' Munkáji 1. Dar. p. 213.

ÉCS.

ÉCS (Kis, nagy). FF. Győr Vben.
ÉCSI. Sz. P. Veszprém Vben.

ÉD.

ÉD. R. Dulcor. S. I.
ÉDELEG (mint szédeleg). S. I.

ÉDELKEDIK.

Alattomban édelkedik: olálkodik, áskálódik. Sz. D.
ÉDEN (rectius **ÉDENY**). Paradisus, hortus deliciarum, dulcedinis.
Éden-kert. Faludi T. É. p. 73.
ÉDES (ἠδύς). Dulcis, svavis, it. genuinus, guisius, germanus, naturalis. M. A.
Édes alma. Pomum mite, dulce.
Édes anya. Mater germana. M. A.
Édes atya. Pater genuinus. M. A.
Édes álom. Fáradt embernek édes méz az álma. km.
Édes barátom. Amice svavissime.
Édes bátya. Frater germanus. M. A.
Édes be csináltt.
Édes beszéd. Svaviloquentia. M. A. CM.
Édes beszédü. Dulciloquus, svavidicus, svaviloquus, svaviloquens. M. A. CM.
Édes bor. Passum. CM.
Édes-csipős. Acidulus, dulcacidus. PP. Dolce piccante.
Édes csók. Svavium. S. I.
Édes enyelgés. Svaves fæctiae.
Édes enyém. Sz. D. Dulces mei.
Édes fa. Glycyrrhiza, liquiritia. S. I.
Édes falat. Pulpa. M. A.
Édes fiam — leányom — magzatom — gyermekem — babám.
Édes gyökér. Glycyrrhiza. M. A. Nem mindenkor édes gyökér a' szerelem. km.
Édes gyümölcs. Dulcis fructus. Keserű a' túrés, de édes a' gyümölcse. km.
Édes hang. Svavis sonus.
Édes haza. Dulcis patria. Szirmai Parab. p. 3.
Édes hazáunknak szerelme. Dulcis amor patriæ. M. A.
Édes ital. Dulcis potus. Az édes italnak keserű az ára. km.
Édes íz. Édes ízzel tartották. Faludi E. M. p. 135.
Édes ízű. Dulcis saporis.
Édes káposzta. Caulis dulces.
Édes Kedves. Himfi.
Édes kenyér. Minden kenyér édes a' parázna embernek. km.
Édes kevés mindenünk.
Édes képzelődés. — Édesek néha a' képzelődések is. km.
Édes kincsem — lelken — szívem.
Édes kömény. Foeniculum. Kerti kömény. S. I. Olasz kapor. Anisum.
Édes lapu. Tussilago. M. A.
Édes lép. Úgy nem lép a' szádba az édes lép. km.
Édes méz. Édes mint a' lépes méz — Nem mind méz, a' mi édes. kmm.
Édes miénk. Jobb a' kicsiny édes miénk, mint a' sok másé. km. Az édes miénk kevés. Faludi T. É. p. 184.
Édes mosolygás. Dulcis arrisio.
Édes murek. Sium sisarum. Zuckerwurz. S. I.
Édes név. Dulce nomen.
Édes nyugalom. Dolog után édes a' nyugalom. Dulcis a labore quies. km.
Édes orda. Mollis caseus, caseus recens. PP.

Édes ostya. Crustulum. PP.
 Édes ostya-sütő. Crustularius. PP.
 Édes öcse. — Édes öcsém. Frater meus germanus natu junior.
 Édes örömet. Cordicitus, lubentissime. S. I.
 Édes répa. Brassica rapa.
 Édes szabásu. Subdulcis. M. A. CM.
 Édes szavu. Dulcisonus. M. A.
 Édes szóval. Faludi T. É. p. 215.
 Édes téj. Lac dulce. Az anyai téj leg édesebb. km.
 Édes' tornya. Sz. P. Szepes Vben.
 * Tiszta édes. A' tiszta édes csak gyermeknek való. km.
 Édesd. Dulciculus. Pázm. Pred. p. 1269.
 Édesden. Dulciter, svaviter. M. A.
 Édesded. Diminutivum duplicatum ex édes.
 Édesdeden. Dulciter, svaviter. M. A.
 Édesdedben. Dulcius, svavius. Pázm. Pred. p. 281.
 Édesebb. Dulcius. Az eleje mindennek édesebb, mint az utója. km.
 Leg édesebb. Dulcissimus, svavissimus. Az a' gyümölcs leg édesebb, mellyet a' féreg meg rág. km.
 Édesedik. Dulcescit it. Allicitur, pellicitur, pertrahitur. S. I.
 Belé édesedik. Inescatur, inamoratur. El édesedik. Dulcedine nimia quasi corrupitur, evilescit.
 Hozzá édesedik. Faludi T. É. p. 131.
 Meg édesedik. Obdulcescit. M. A.
 Reá édesedik. Illectatur.
 Öszve édesedik. Vele öszve édesedett barátja. Faludi N. A. p. 259.
 Édesedhetik. Zvonárics. 1. R. p. 435.
 Édesem. Mihi dilecte v. dilecta, meum mel, dulcedo mea. S. I.
 Édesen. Dulce, dulciter, svaviter. M. A.
 Édeses. Subdulcis.
 Édesget, édesgeti. Illectat, pellicit, pellectat. M. A.
 Belé édesgeti. Illectat.
 Hozzá édesgeti. Allectat. M. A.
 Édesgetés. Illecebrae. Illectamentum. M. A.
 Hozzá édesgetés. Allectatio, allectus. M. A.
 Édesgető. Illecebrosus. M. A.
 Hozzá édesgető. Allector. M. A.
 Édesgetve. Illecebrose. M. A.
 Édesgetdegeli. Perlectat. CM.
 Édesíti, édesíti. Dulcat. M. A.
 Belé édesíti. Illectat.
 El édesíti (mint el sózza). Nimis dulce reddit.
 Magához édesíti. Allicit, pellicit. S. I.
 Meg édesíti. Edulcorat, condulcat, indulcat. M. A.
 Reá édesíti. Adlectat.
 Öszve édesíti. Condulcat.
 Édeske. Dulciculus. it. polenta, panis dulciarius. M. A.
 Édeskés. Subdulcis.
 Édeskedik. Faludi Sz. E. p. 3. T. É. p. 98.
 Édeskedő. Faludi T. É. p. 214.
 Édeskedő beszéd. Faludi Sz. E. p. 60.
 Édesség. Dulcedo, dulcor, svavitas, svavitudo. M. A.
 Élet, édesség, reménység. Vita, dulcedo et spes.

Édességes. Dulcissimus. Faludi N. E. p. 71.
 Édességesen. Valde svaviter.
 Édest keserűvel elegyíti a' világ. km.
 Édesül. Dulcet, dulcescit. M. A.
 Belé édesül. Indulcatur.
 Hozzá édesül. Illectatur.
 Meg édesül. Dulce fit, dulce redditur, indulcatur. Káldi Eccl. 49. 2.
 Reá édesül. Dulcore capitur, pellicitur.
 Öszve édesül. Condulcatur.
 ÉG.
 ÉG (fő-név) Coelum. M. A. Sokat rendelnek Bécsben, de nem úgy rendelik az égben. km.
 Ég alatt háltt. Sub dio noctavit.
 Ég' alja. Locus intectus, sub dio, subdiale it. Clima, zona. S. I.
 Ég' aljai. fődetlen helyi. Subdialis. M. A.
 Ég' boltja. Sz. D.
 Ég' dőge: levegő' romlása.
 Ég-dörgés. Tonitru. M. A. Annyit tanultam a' beszédjéből, mint az ég-dörgésből. km.
 Ég dörög. Coelum tonat. M. A.
 Ég' fekvése. Clima. Sz. D. Ég' hajlása.
 Ég-forgás. Coelimosus, cursus coelestis. M. A.
 Ég-forgási tudomány. Astrologia. Astronomia. M. A.
 Ég-forgás-tudó. Astronomus. M. A.
 Ég' föle, ég' boltozatja, ég' menyezete. Firmamentum. S. I.
 Ég' hasaddéja. Chasma. M. A.
 Ég-hajlat. Clima.
 Ég' öve. Zona. S. I.
 Ég' rendlése, kinek meddig menése. km.
 Ég' sarka. Polus. S. I.
 Ég-szak. Clima, plaga coeli. S. I.
 Ég-színű. Caeruleus. M. A.
 Ég-táj, ég' tája. idem. S. I.
 Ég' útja. Via lactea. S. I.
 Ég-változtatás. Pázm. Pred. p. 1056.
 Mutatio coeli, aëris.
 * Csillagos ég. Firmamentum.
 Éltető ég. Atmosphaera.
 Levegő' ég. Aër.
 Menny-ég. Sedes beatorum, regnum coelorum.
 Meny-ég. Tasi Gáspár. p. 150.
 ÉGBE kiáltó. In coelum clamans, horrendus, vindictam Dei provocans. Faludi N. A. p. 175.
 Égbe-lakó. Coelicola. CM.
 Égbe néző. Astronomus. NC. p. 213.
 Égbe néző bölcsek. Pázm. Pred. p. 91.
 ÉGBÉLI.
 Égbéli változás. Pázm. Pred. p. 185.
 Égbéliek. Coelites, coelicolae. Tasi Gáspár. p. 162.
 EGE. Ejus coelum. v. ejus aër.
 EGEK. Coeli. Harmatozzatok cgek! Rotate coeli desuper!
 Egekkel bíró. Coeli potens. Pázm. Pred. p. 91.
 ÉGET, és poklot öszve kevernek. km.
 ÉGI. Coelestis, coelicus. M. A.
 Égi csuda. Phaenomenon coeleste. S. I.
 Égi gömb. Globus coelestis. S. I.
 Égi hajó. Navis aëria. S. I.

Égi háboru. Tempestas fulminea Pázm. Kal. p. 794.
 Égi iv. Arcus coelestis, iris. S. I.
 Égi járás. Cursus orbium coelestium. M. A.
 Égi járásból jövendölő. Astrologus. M. A.
 Égi járási tudomány. Astrologia. Astronomia. M. A.
 Égi járás-tanító. Astronomus. M. A.
 Égi jegy. Signum coeleste, astrum. M. A.
 Égi jel, égi jelenés. Phaenomenon, meteorum. S. I.
 Égi látat, égi tünet, égi tünemény. idem.
 Égi lakos. Coelicola.
 Égi szekér. Arctus, ursa major. S. I.
 Égi tűz. R. Fulmen. S. I.
 Égi tűz-ívő. Fulminis derivator, de-ductor. S. I.
 Égi viz. R. Aqua coelestis, pluvialis, pluvia. S. I.

EGÜ.

Dögös egü föld. Terra insalubris ob aërem corruptum.
 Jó egü föld. Pázm. Pred. p. 954. Boni aëris terra, terra salubritatem aëris habens.

ÉG.

ÉG (ige). Ardet, uritur, flagrat. M. A.
 Nem kell azon örvendeni, a' mikor a' szomszéd' háza ég. km.
 Bé ég. Flamma penetrat in domum.
 Benn ég. Comburitur intus.
 El ég. Conflagrat. M. A.
 Föl ég. Exardet.
 Hozzá ég. Aduritur.
 Ki ég. Exuritur, comburitur. M. A.
 Le ég. Deardet, deflagrat.
 Meg ég. Comburitur, aduritur. M. A.
 A' száraz fa mellett a' nyers is meg ég. km.
 Oda ég. Aduritur.
 Reá ég. — Körmére égett a' gyertya. km.
 ÉGDEGEL. Lente continuo ardet.
 ÉGENDŐ.
 El égendő. Comburendus. M. A.
 ÉGET, égeti. Cremat, urit, ustulat. M. A.
 A' mi nem éget, ne fujd. km.
 Által égeti. Által égette ruháját.
 Bé égeti. Inurit. M. A.
 Bele égeti. Inurit. S. I.
 El égeti. Concremat, comburit. M. A.
 Föl égeti. Exurit. PP.
 Ki égeti. Exurit. M. A.
 Környül égeti. Amburit. M. A.
 Le égeti. Funditus exurit.
 Meg égeti. Adurit, perurit, exurit, concremat, comburit. M. A. A' kinek a' kása meg égeti száját, más- kor nem felejtí fujni tarhóját. Beniczki. p. 134.
 Öszve égeti. Comburit, concremat.
 ÉGETÉS. Crematio, exustio. M. A.
 El égetés.
 Föl égetés.
 Ki égetés. Exustio. M. A.
 Kő-égetés. Coctura lapidum pro calce paranda.
 Meg égetés. Concrematio, combustio. M. A.
 Mész-égetés. Coctura calcis.
 Pálinka-égetés. Coctura cremati.
 Szén-égetés. Coctura carbonum.

Tégla-égetés. Coctura laterum.
Égetetlen. Non coctus, crudus.
Égetetlen fazék. Olla cruda. PP.
Égetetlen tégl. Later crudus. PP.
Égetett. Ustus, crematus.
Égetett tégl. Later coctus, PP.
Ki égetett. Exustus. M. A.
Égetdegeli. Uritat. CM.
Égetget, égetgeti. Sensim, lente urit.
Égető. Flammifer, urens, ustor. M. A.
Égető koszorúk: szurkos koszorúk. Mal-
leoli, picei malleoli. PP.
• Kö-égető. Ustor lapidum, calcarius.
Mész-égető. Kalchbrenner.
Szén-égető. Carbonarius. Vajda. 2. K.
p. 248.
Szén-égető. F. Vas Vben.
Tégla-égető. Laterarius.
Tégla-égető kemencze. Fornax late-
raria.
Égettet, égettet. Curat exuri, comburi.
Ki égettet. Curat exuri.
Meg égettet. Curat comburi.
ÉGETT. Crematus, ustus, ustulatus. M. A.
Égett bor. Vinum adustum. M. A.
Égett bor-ház. Thermopolium. M. A.
Égett bor-főző réz-fazék. Ahenum de-
stillatorium. PP.
Égett ember. Incendio damnificatus.
Égett ezüst. Argentum purum. S. I.
Égett hely. Bustum, locus aedificii
flammis absumpti. Brandstätté. S. I.
Égett lábu eb. Bujdosik ide 's, tova,
mint az égett lábu eb. km.
Elöl meg égett. Praeustus. M. A.
ÉGEMÉNY. S. I. Vajda K. É. 1. K. p.
517.
ÉGEVÉNY. Sz. D.
Égevényes.
Égevényes föld, mellyben az apró kö-
vecsek szárazság' idején mindent ki
sütnek, ki égetnek. Sz. D.
ÉGÉS. Ustio, incendium, ardor, flagran-
tia. M. A.
El égés. Ambustio. M. A.
Ki égés. Exustio, combustio. M. A.
Meg égés. Adustio, exustio, deflagra-
tio. M. A.
ÉGNI kezd. Ardescit. M. A.
ÉGO. Ardens, flagrans. M. A.
Égő áldozat. Holocaustum. M. A.
Égő fű, égető fű. Flammula Jovis.
S. I.
Égő gyertya. Candela ardens.
Égő gyöp. Terra fossilis, bituminosa.
S. I.
Égő gyöpi moh. Sphognum. Torfmoos.
S. I.
Égő kanócz. Funiculus ignarius ar-
dens.
Égő szer. Ardens materia. Sz. D.
Égő szeretet. Charitas viva.
Égő üszök. Torris. M. A.
ÉGTEN ég. Continenter ardet. Faludi
E. M. p. 190.

ÉH.

ÉH. Famelicus, jejunos. M. A.
Éh borjú. Nem sokat ugrádozik az éh
borjú. km. Lascivit raro non bene
pasta caro. K. V. p. 265.
Éh gyomor. Sz. D. Jejunos venter.

Éh farkas. Mint az éh farkas, úgy
várja. km.
Éh legyek. Pázm. Pred. p. 1101. Muscae
famelicac.
Éh szunyog. Az éh szunyog jobban
csip. km.
ÉHEN. Jejune. M. A.
Éhen szomjan. Sobrie, jejune. M. A.
EHES. Famelicus, jejunos. Ehes mint
a' farkas. km. Dicitur etiam ÉHES.
Ehes Czigán. Rá tartós, mint az ehes
Czigán. km.
Ehes ember. Kenyér héj is mézes fa-
lat helyett esik az ehes embernek.
km.
Ehes farkas. Az ehes farkasnak élesebb
a' körme. km.
Ehes has. Nem kérdi az ehes has há-
nyat ütött az óra. km.
ÉHEZIK. Famet, famescit. M. A.
Meg éhezik. Esurit, esurire incipit.
M. A.
Éhezés. Esuritio. M. A.
Meg éhezés. idem. M. A.
Éhezésre való. Esurialis. M. A.
Éhező. Fameliens, esuritor, esurio. M.
A. Nehéz éhező embernek a' várako-
zás. km.
Éhező napok. Esuriales feriae. PP.
Éheztet, éheztet. Fame torquet, ad-
fligit.
El éhezeti. Fame pertorquet.
Ki éhezeti. Fame adigit. S. I.
Meg éhezeti. Cogit famere, esurire.
Éheztetés. Coactiva esuries.
Éhezető. Pázm. Pred. p. 33.
ÉHHEL. Fame, inedia. A' jó szakács
ritkán hal meg éhkel. km.
Éhkel holt. Famelicus, famelicus.
M. A.
Éhkel halás. Fames mortifera. M. A.
Nagy nyavalya az éhkel halás. km.
ÉHOM. Jejunos it. Jejunitas, inedia. M. A.
Éhomra iszik. Jejuno stomacho bibit.
Sz. D.
Éhomra való. Jejunos. M. A.
Éhomra veszi. „Az Úr vacsoráját éhom-
ra kell venni.“ Pázm. Kal. p. 578.
ÉHSEG. Fames, esuries, inedia. M. A.
Jó fű-szerszám az éhség. km.
Éhség-enyhítő. Pázm. Pred. p. 605.
EHÜL (éhül. Beniczki p. 195.) Famet.
El éhül. Vajda K. É. 1. K. p. 651.
Ki éhül. Fame exauritur.
Meg éhül. Famescit, esurit. S. I.
Éhültet, éhülteti. Facit, ut famelicus
reddatur.
El éhülteti. idem.
Meg éhülteti. idem.
ÉHVEL-halás. Fames mortifera. M. A.
PP.

ÉJ.

ÉJ. Nox. M. A.
Éj-bogár. Nitedula, lampyrus. S. I.
Éj' bolondja. Hold' bolondja. Lunati-
cus. S. I.
Éj felé. Ad noctem, versus noctem.
S. I.
Éj-fél. Media nox. PP.
Éj-félben. Media nocte.
Éj-félkor. Media nox. M. A.

Éj-fél korban, éj-fél korrt, éj-fél ko-
ron. Media nocte. S. I.
Éj-fél tájban. Circa mediam noctem.
Éj-fél előtt. Ante mediam noctem.
Éj-fél után. Post mediam noctem.
Éj-féli. Quod de media nocte fit, v.
est.
Éj-féli Misc.
Éj-futó. Noctifuga. M. A. L.
Éj-hozó. Noctifer. M. A. L.
Éj-holló, éj-varju. Nycticorax. S. I.
Éj-kor, éj-korban. Noctu, de nocte. S. I.
Éj-madár. Strix. S. I.
Éj-nap-egygyezés. Aequinoctium. S. I.
Éj-nap' egygyenlősége. idem. Sz. D.
Éj-pille, éj-lepke. Phalaena. S. I.
Éj-ruhá. Vestis nocturna, cubicularia.
S. I.
Éj-süveg. Vitta nocturna, cubicularia.
S. I.
Éj-szak. Septemtrio, pars mundi se-
ptemtrionalis. Nord. S. I.
Éj-szak-csillag. Stella polaris. Pázm.
Kal. p. 703.
Éj-szaki. Septemtrionalis, arcticus. S. I.
Éj-szaki hajnal. Aurora borealis. Sz. D.
Éj-szaki szél. Aquilo, boreas. S. I.
Éj-szaki táj. Plaga septemtrionalis, re-
gio borealis. S. I.
Éj-szaki tenger. Oceanus septemtriona-
lis. S. I.
Éj-szaki világosság. Sz. D.
Éj-telő éjtszaka. Tota nocte.
Éj-vászok. Lemures, spectra, larvae. S. I.
Éj-virág. Nyctanthes. Nachtblume. S. I.
ÉJELEDIK. Noctescit (bé szürkül, jó az
éjtszaka. Sz. D.) M. A.
El éjeledik. El éjeledünk: reánk üt,
omol, szakad az éj. Sz. D.
Éjeledés. Sz. D. Noctis appropinquo.
ÉJELL. Noctem agit, noctat.
Kinn éjellettünk: kinn éjtszakáztunk.
Sz. D.
ÉJELLIK. Noctescit.
ÉJENKÉNT. Per noctes. Káldi Cant. 3. t.
ÉJL. Nocturnus. S. I.
ÉJIG. Ad noctem, usque ad noctem. Zvo-
nárics. M. Postilla 1. R. p. 624.
ÉJJEL. Nocte, it. nox. M. A.
Éjjel bolondoskodó. Lunaticus. M. A.
Éjjel föl kelő. idem. M. A.
Éjjel jár mint a' bagoly. Vespertilio.
M. A.
Éjjel járó. Noctivagus. Kurvának, bábá-
nak szabad éjjel járnai. km.
Éjjel korlyoló. Noctivagus. M. A.
Éjjel nappal. Diu, noctuque.
Éjjel nyomó. Incubus, ephialtes. S. I.
Éjjelenként. Per noctes. S. I.
Éjjelez. Lucubrat v. noctem potando, aut
vagando transigit. S. I.
Éjjelezés. Lucubratio, v. nocturna va-
gatio, compotatio. S. I.
Éjjelező. Vagator nocturnus, helluo
nocturnus.
Éjjeli. Nocturnus. M. A.
Éjjeli ágy. Faludi N. U. p. 60.
Éjjeli álom. Pázm. Pred. p. 443.
Éjjeli bagoly. Bubo nocturnus.
Éjjeli bolondoskodó. Lunaticus. NC.
p. 351.
Éjjeli dözsölés. Compotatio nocturna. S. I.
Éjjeli edény. Pot de chambre.

Éjjeli fényes bogár. Nitedula, pyramis, lampyrus, cincidela. M. A.
 Éjjeli fűcske. Caprimulgus. Lappantyu. S. I.
 Éjjeli késértet. Tentatio nocturna.
 Éjjeli látás. Visio nocturna. S. I.
 Éjjeli meg nyomás. Ephialtes, incubus. M. A.
 Éjjeli munka. Lucubramen, lucubratio. S. I. Vigiliae. M. A.
 Éjjeli munkás. Lucubratio, v. purgator cloacarum. S. I.
 Éjjeli tünet. Spectrum, larva, species nocturna, visum nocturnum. S. I.
 Éjjeli varju. Csuzi p. 166.
 Éjjeli vörösség. Aurora borealis. S. I.
 ÉJNEK napnak igénylő volta. Aequinoctium. M. A.
 ÉJT. Noctem.
 Éjt-nap. Diu, noctuque. Himfi 2. R. p. 151.
 Éjt-szaka. Nox, v. per noctem.
 Éjt-szakai. Nocturnus.
 Éjt-szakai nyugodalom. Quies nocturna.
 Éjt-szakáll. Pernoctat.
 Éjt-szakállott az imádkozásban. Erat pernoctans in oratione Dei. Pázm. Pred. p. 647.
 Éjt-szakán. Noctu. Nem jó madár, melly éjt-szakán jár. km.
 Éjt-szakának idején. Tempore nocturno.
 Éjt-szakáz. Noctem insomnem transigit. Virraszt. Sz. D.
 El éjt-szakáz: el virraszt.
 ÉJTEN éjjel. Sera nocte, media nocte, v. ad multam noctem. S. I.
 Éjten éjtszaka: egész éjtszaka. Heltai M. Kron. 1. Dar. p. 78.

ÉK.

ÉK. Cuneus. M. A. it. R. Decor, venustus, elegantia, ornamentum. S. I.
 ÉK-szabású. Cuneatus, cunei formis. CM.
 ÉK-szeg. Hasító ék. Epischidion. S. I.
 Kemény ék. Kemény fát kemény ékkel hasítják. km.
 Vas-ék. Cuneus ferreus.
 ÉKE. Ejus cuneus, ejus decor.
 EKES. Elegans, formosus, decorus, venustus. M. A.
 Ékes beszédű. Faludi T. É. p. 79. Eleganter loquitur.
 Ékes mondás. Sententia, dictum, apophthegma. M. A.
 Ékes mondással telyes. Sententiosus. M. A.
 Ékes szóllás. Sz. D. Elegans locutio.
 Ékes termet. Forma, pulchritudo. M. A.
 Ékes termetű. Formosus, speciosus. M. A.
 Ékes tollú. Scriptor elegans.
 Ékesedik. Pulchrior fit, decoratur. S. I.
 Ékesen. Eleganter, venuste, ornate, decorose, speciose, festive, polite, concinne. M. A.
 Ékesen szóllás. Eloquentia. M. A.
 Ékesen szólás-tanító. Rhetor. M. A.
 Ékesen szólásról való tudomány. Rhetorica, oratoria. M. A.
 Ékesen szóló. Eloquent, disertus. M. A.
 Ékesget, ékesgeti. Ornat, polit. Pázm. Pred. p. 1059.
 Föl ékesgeti. Adornat.

Ki ékesgeti. Exornat.
 Ékesgetés. Faludi U. E. 1. R. p. 22.
 Ékesít, ékesíti. Ornat, venustat, polit. M. A.
 Föl ékesíti. Adornat, exornat. M. A.
 Ki ékesíti. Exornat.
 Meg ékesíti. Exornat, perpolit, decorat. M. A.
 Ékesítés. Politio, exornatio. M. A.
 Föl ékesítés. Adornatio, exornatio. M. A.
 Meg ékesítés. Exornatio. M. A.
 Ékesítellen. Inornatus, inelegans, incultus, impolitus. M. A.
 Ékesítellenül. Inornate, ineleganter. M. A.
 Ékesített. Politus, ornatus. M. A.
 Ékeskedik. Nitet. S. I.
 Ékeskedés. Nitor.
 Ékeskedő. Nitens, insignis.
 Ékesség. Elegantia, ornamentum, ornatus, venustus, decor, festivitas. M. A.
 Ékességes. Perpulcher, perbellus, perelegans. S. I.
 Ékességtelen. Inelegans, invenustus. M. A.
 Ékességtelenül. Invenuste, ineleganter. M. A.
 Ékesül. Decoratur, pulchrior redditur. Sz. D.
 Föl ékesül. Totus venustus redditur.
 Neki ékesül. Advenustatur.
 ÉKET ver bé. Cuneum incutit. A' kemény fába úgy verd az éket, hogy szemébe ne pattanjon. km.
 ÉKEZ, ékezi. Cuneo incusso firmat. Sz. D.
 Meg ékezi. idem.
 Ékezés. VVL.
 ÉKÍT, ékíti. Ornat, decorat. Sz. D.
 ÉKKEK hasítja. Discuneat. S. I.
 ÉKSÉG: ékesség. Sz. D.
 ÉKTELEN. Inconcinus, inconditus, indecor, indecoris. M. A.
 Éktelen harag. Immanis ira.
 Éktelen kis. Nanus, pumilio, pygmaeus. S. I.
 Éktelen lármá. Clamor inconditus.
 Éktelen nagy. Gigas. S. I.
 Éktelenít, ékteleníti. Deturpat, deformat. S. I.
 Éktelenség. Indecorum, inconcinntas. M. A.
 Éktelenül. Incomposita, inconcinnter, incondite. M. A. Margit' Élete Práj. nál p. 352.

ÉL.

ÉL (fő-név). Acies. M. A.
 ÉLE, éli. Ejus acies.
 Ész' éle. Acumen ingenii.
 Fegyver' éle. Acies armorum.
 Kés' éle. Acies cultri.
 Élre esett. Ad aciem cecidit.
 Élre veri az aranyakat. Studet numis congregandis.
 ÉLES. Acutus. M. A. Éles, mert Bécsben beretva a' báttya. km.
 Éles elme. Calliditas, sagacitas, ingenium. S. I.
 Éles elméjű. Callidus, sagax, acutus, ingeniosus. S. I.
 Éles eszű. Idem. S. I.
 Éles fegyver. Ferrum acutum.
 Éles kés. Culter acutus.

Éles kő. Scharfenstein. Vár Posony Vben.
 Éles mondás. Dictum acutum, argutum.
 Éles nyelv. Lingua acuta.
 Éles nyelvű.
 Éles toll. Stylus vehemens.
 Éles a' tolla. Acris, vehemens in scribendo.
 Éles tör. Két éles tör nem fér egy hüvelybe. km.
 Élesebb, Acrior, acutior. Öreg katonának élésebb a' kardja. km.
 Élesedik. Acuitur.
 Élesen. Acute. M. A.
 Élesít, élesíti. Acuit. M. A.
 Ki élesíti. Exacuit.
 Meg élesíti. Acuit.
 Élesítés. Acuitio.
 Élesítő. Acuens.
 Élesség. Acumen. M. A.
 Élesül. Acuitur.
 ÉLETLEN. Hebes. M. A.
 Életlen kés. Culter obtusae aciei.
 Életlenedik. Hebet, hebescit, hebetescit. M. A.
 El életlenedik. idem.
 Meg életlenedik. idem.
 Életlenedés. Hebetudo.
 Életlenít, életleníti. Hebetat. M. A.
 Életlenítés. Hebetatio. M. A.
 Életlenség. Hebetudo. S. I.
 Életlenül. Hebetatur.
 El életlenül. idem.
 Meg életlenül. Káldi. Pred. 10. 10.
 ÉLLEL áll egybe magával. E diametro sibi opponitur. Pázm. Kál. p. 699.
 Éllet féllé. S. I.
 Éllet veszályyel. Magno cum discrimine.
 ÉLŰ.
 Két élű. Bipennis. CM.
 Két élű fegyver. Faludi. U. E. 2. R. p. 169.
 Két élű pallas. Pázm. Pred. p. 13.

ÉL.

ÉL (ige) Vivit. A' ki fél, az él. km.
 Él hal érette. Deperit.
 Él még a' magyarok' Istene. km.
 Él még a' régi Isten. km.
 Éli világát. Genio indulget. Könnyen éli világát, kinek sok a' pénze. Dug. km. 2. R. p. 91.
 Alig él. Aegre vitam sustinet.
 Által éli. Vivendo superat. Egy századot által éltt.
 El él. Az életre való ember még a' közöklá' tetején is el él. km.
 El éli. Depascitur, supervivit. M. A.
 El élték a' barmok a' mezőt: meg ették. Sz. D.
 Ki éli. Supervivit.
 Le éli. Depascitur. M. A.
 Meg él. Pervivit.
 Meg éli. Supervivit, consumit. M. A.
 Vele él. Convivit, utitur, convivitur, fruitur, usurpat. M. A.
 Vissza él. Abutitur, deuitur. S. I.
 ÉLDEGEL. Victitat. M. A. CM.
 El éldegel. Super victitat.
 Vele éldegel. Usitatur. M. A.
 ÉLED. Reviviscit. M. A.
 Föl éled. Reviviscit. S. I.

Meg éled. Pázm. Pred. p. 584. Reviviscit. M. A.
 Meg élledett. Redivivus. M. A.
 Eledel. Cibarium, alimentum, alimonia, edulium, epulae, victus, esca. M. A.
 Éledés. Reviviscentia, respiratio. M. A.
 Éledez. Faludi T. É. p. 138. Reviviscit.
 ÉLEK halok fő. Thlaspi, bursa pastoris. S. I. Élek halok érte.
 ÉLELEM. Victus, alimentum, alimonia. S. I. Sz. D.
 Élelme. Ejus alimentum. Nem vala élelme.
 Élelmes. Habens alimentum.
 ÉLEM. R. Vita v. aetas, tempus vitae. S. I.
 Élemedik. Grandescit, aetate provehitur, senescit. M. A.
 El élemedik. Aetate provehitur.
 Föl élemedik. Reviviscit. S. I.
 Meg élemedik. Consenescit, aetate ingravescit. M. A.
 Élemedés. Senescencia.
 Élemedett. Grandaevus.
 Meg élemedett: meg vénhedett. Sz. D.
 Élelmes. Grandaevus, annosus, aetate protractus. S. I.
 Élelmes ember. Sz. D.
 Élelet. R. idem ac Élem.
 Éleletes. Grandaevus protractae aetatis. M. A.
 Élelés. Victus. Vajda. K. É. 1. K. p. 585. it. 3. K. p. 207.
 ÉLEMÉNY. Alimentum, alimonia. Sz. D.
 Éleménye. Ejus alimentum. Élelme.
 Éleményes. Provisus alimonia.
 ELESÉG. (élség, mint félség, feleség) Alimentum, alimonia, victus, cibus. M. A.
 ÉLESZT, éleszt. Vivificat. M. A. alias ÉLLESZT.
 Föl éleszt. Föl élesztette a' halottat. Sz. D. Vivificat, in vitam reducit. S. I.
 Meg éleszt. Refocillat, revivificat, it. fermentat. M. A.
 Élesztés. Vivificatio, animatio, refocillatio. M. A.
 Élesztgeti. p. o. a' tüzet. Sz. D.
 Élesztő. Fermentum M. A. it. animans, reficiens, refovens, focillans.
 Élesztő víz. Aqua refectionis Pázm. Pred. p. 391.
 Sör-élesztő. Fermentum cerevisiae.
 Tűz-élesztő. Suscitabulum ignis.
 Élesztős. Fermentatus. M. A.
 ÉLET. Vita, victus. M. A. A' halál halálnak barátja, az élet életnek. km.
 Élet-drágítók. Dardanarii, annonae flagellatores.
 Élet-ér. Arteria.
 Élet halál között. Inter sacrum et saxum.
 Élet-ház. Granarium, domus annonaria. S. I.
 Élet-idő. Aetas. M. A.
 Élet-mentés. Kénytelen baj R. Defensio necessaria. Nothwehre. S. I.
 Élet'módja, -rendje, -szertartása. Modus vivendi, diaeta. S. I.
 Élet'módjának tanítása. Diatetica. S. I.
 Élet-rázó. A' malom-kő hátán rengő fa, melly a' garatból le rázza az életet (gabonát) a' kő alá. S. I.
 Élet-társ. Coniux. S. I.
 Élet' vége. Mors, exitus vitae. S. I.

Élet' virágja. Flos aetatis, juvena. S. I.
 Élet-vesztés alatt. Sub poena capitali Pázm. Pred. p. 854.
 * Elmélkedő élet. Vita contemplativa, Vajda K. É. 1. K. p. 438.
 Emberi élet. Humana vita. S. K.
 Falusi élet. Ruralis vita. S. K.
 Foglalatokodó élet. Vita activa. Vajda K. É. 1. K. p. 438.
 Gyöngy-élet. Ez az élet, a' gyöngy-élet, senkitül sem félni.
 Házasság élet. Coniugalis vita. S. K.
 Katona-élet. Status militaris.
 Örök élet. Vita aeterna. S. K.
 Remete-élet. Nagy udvarokban nehéz remete-életet élni. km.
 Szerzetes-élet. Vita monastica.
 Úri élet. Dominialis vita. S. K.
 Vagy élet, vagy halál. Aut cucurbitae florem, aut cucurbitam.
 Városi élet. Civilis vita. S. K.
 Élete. Ejus vita, ejus victus. Bizonytalan koczká az ember' élete. km.
 Élete' párja. Vitaesocia.
 Életes.
 Életes kamara. Promptuarium ad culinam pertinens.
 Életre való. Vividus, vegetus.
 ÉLÉNK (mint félnék) Vivax.
 ÉLÉS. Annona, penus, victualia. M. A.
 Élés-bolt. Cella promptuaria. S. I.
 Élés-ház. Penarium, penus, penus. M. A.
 Élés-mester. Praefectus annonae. S. I.
 Élés-tartó ház. Penarium, penarium. M. A.
 Vele élés. Usio, usus. M. A.
 Viszsa élés. Abusus. S. I.
 Élése. Ejus victus, ejus nutrimentum. Marha' élése. Nutrimentum pecorum.
 ELEVEN. Vivus. L. bővebben E-bőtűben.
 ÉLHET. Potest vivere. A' király királylyal, a' kapás kapással élhet barátságban. km.
 Élhetetlen (passim: éhetetlen) qui ne vivere quidem potest. Beniczki p. 148.
 Élhetetlenség. Summa inopia.
 ÉLJ. Vive. Akáki mit szóljon, csak te jámborúl élj. km.
 Éljen. Vivat. Éljen a' barátság.
 Éljetek boldogul. Vivite felices.
 ÉLŐ. Vivens, vivus, vitalis. M. A. Holtt hagyja, élő osztja. km.
 Élő állat. Animal, animans. M. A.
 Élő állati. Animalis. M. A.
 Élő állatság. Animalitas. M. A.
 Élő bőr. Cutis. Eleven embernek a' bőre. S. I.
 Élő ér. Arteria, pulsus. M. A.
 Élő fa. Arbor, arbor vitae, arbor viva. M. A.
 Élő fene. Gangraena. S. I.
 Élő föld. Fundus, ager. M. A. Jó élő föld — Jó marha-élő föld.
 Élő fő. Herba virens, gramen. S. I.
 Élő haj. Capilli intonsi. S. I.
 Élő hit. Fides viva.
 Élő Isten. Deus vivus.
 Élő kut. Fons vivus. S. I.
 Élő nyelv. Lingua viva. S. I.
 Élő nyelvvel hirdette. Ipsemet peroravit.
 Élő sajt. Caseus verminosus. S. I.
 Élő sövény. Sepes vivae. S. I.
 Élő szén. L. eleven szén. S. I.

Élő szén-kő. Pyropus, carbunculus. S. I.
 Élő víz. Aqua viva, scaturigo. S. I.
 Élődik. Victitat, focillatur. Élődik, mint a' Tholdi Miklós' csikaja. km.
 El élődik. Vitam sustentat.
 Élősködik. S. I. Quaesito hic et ibi victu perdurat.
 ÉLTEN él.
 Élten eleven. Faludi Sz. E. p. 68.
 Élten élnek vele. Faludi U. E. 3. R. p. 129.
 Élten estig. Faludi N. U. p. 40.
 ÉLTES. Grandaevus. M. A.
 Éltetedik. Aetate provehitur. Sz. D.
 ÉLTET, élteti. Alit, vivere facit. M. A. Isten éltesse.
 El élteti. Facit pervivere.
 Éltetés. Alitura. M. A.
 Éltető. Nutritio, nutritius, almus. M. A.
 Éltető állat. Elementum. M. A.
 Éltető ég. Aér (quem nempe inspiramus). M. A.
 Éltető égi. Aërius. M. A.
 Éltető szer. Nutrimentum v. elementum. S. I.
 ÉLTIG.
 Éltig tart. Pázm. Pred. p. 239.
 Mind éltig. Perpetuo, perenne. M. A.
 ÉLVE.
 Viszsa élve. Praepostere, abusive, per abusum. S. I.

ÉM.

ÉMik. R. Vigilat. S. I.
 ÉMELY, ÉMÖLY. Apró kelevény, leg inkább a' borjuk' hátán, nyáran a' melegben ki fakad, és a' kukaczi ki bujik belőle. Hallottam Ságbon 1826. Máj. 1.
 Émelyedik.
 Föl émelyedik. Nauseat. CM.
 Émelyedés.
 Gyomorbéli émelyedés. Anorexia. NC. p. 341.
 Émelyödik.
 Föl émelyödik. Prágai p. 681.
 Émelyít, émelyíti: keveri p. o. a' gyomrot. Sz. D.
 Émelyeg, émelyög. Nauseat. M. A.
 Émelygés, émelygés. Nausea, anorexia. M. A.
 Émelygéske. Nauseola. M. A.
 Émelygő. Nauseator. M. A.
 Émelygős. Nauseosus. M. A.
 Émelyget, émelygeti. Nauseam causat. Sz. D.
 Émelygető Nauseosus. CM.
 ÉMETT. Vigilans, non dormiens. Sz. D.
 Émetten. Vigyázván. Vigilanter, vigilando. M. A.
 Émetten láttam: nem álamban, ébren lévőben láttam. Sz. D.
 Émetten is: álamban is. Faludi T. É. p. 267.

ÉN.

ÉN. Ego. M. A.
 Én-e? Egone. M. A.
 Én érettem. Propter me.
 Én hiszem. Scilicet, credo equidem. M. A.

Én is. Ego quoque.
 Én miattam. Propter me.
 Én velem. Mecum.
 ÉNES. Egoista. (Vörösmartit követvén, ki a' Royálistát Királyistának mondja, talán jobb volna ÉNISTA, si volet usus, és innen ÉNISTASÁG. Ego-ismus).
 Énes ember. Dug. km. 2. R. p. 69.
 ENGEM. Me. M. A.
 Engemet. idem. S. I.
 ÉNKÉNT, énképpen. Mea sponte. S. I.
 ENNEN magam. Egomet, ipse ego, solus ego. M. A.
 Énnen magam. Pázm. Pred. p. 167.
 ENYIM. Meus. M. A.
 Jobb az enyím egy, mint a' másé kettő.
 Dug. km. 2. R. p. 27.
 Enyém. Mei.

ÉNEK.

ÉNEK. Canticum, cantus, hymnus, cantio. M. A.
 Ének-mondás. Pázm. Pred. p. 489.
 Ének' nótája. Melodia. M. A. Minden éneknek van nótája. km.
 Ének-szerző. Poëta odarius, auctor hymnorum. S. I.
 Ének-szó. Canor, cantus, musica. M. A.
 Ének-szóval. Pázm. Pred. p. 497.
 * Altató ének. Cantilena nutricum ad somnum infantibus conciliandum.
 Ájtatos ének. Sacer hymnus.
 Bójtó ének. Hymni quadragesimales.
 Bucszúttató ének. Cantilena valedictoriae.
 Halottas ének. Funebres cantilena.
 Hármás ének. Cantus ternarius. S. K.
 Menyegző ének. Hymen. S. K.
 Szerelmes ének.
 Tör-ének. Halott ének. Naeniae, epicedion. M. A.
 Új ének. Az új éneket örömet éneklék. km.
 Világi ének. Cantus profani.
 Virág-énekek. Cantilena obscenae, lascivae. Pázm. Pred. p. 204.
 Vörös énekek. idem. Csuzi p. 6. 332. 596. 685. Tromb. p. 610.
 Virrasztó ének. Cantilena pervigilii.
 ÉNEKE. Ejus cantus. Vége leszsz valamikor, mint Szent Iván' énekének. km.
 Énekek' éneke. Canticum canticorum.
 Hattyu' éneke, halál' elől járója. Pázm. Pred. p. 489.
 Szent Iván' éneke. Hosszú mint a' Szent Iván' éneke. km.
 ÉNEKEL, énekeli, éneklé. Canit, psallit, modulatur. M. A. „Nem egyaránt énekel az éhező a' jól lakottal. km.
 El énekeli. Decantat. S. I.
 Elöl énekel. Praecinit. M. A.
 Énekeldegel. Cantillat, cantitat. M. A.
 Énekelget. idem. S. I.
 Éneklés. Cantio, modulatio. M. A.
 Éneklésben szavát cifrázza, reszketteti. Vibrissat. M. A.
 Éneklési mesterség. Musica. M. A.
 Éneklő. Cantator, cantor. M. A.
 Éneklő hely. Odeum. CM.

Éneklő kar. Odeum. PP. Káldi Psalm. 149. 3.
 Éneklő pulpitus. Cantorum abacus. Pulpitum. PP.
 Elöl éneklő. Praecentor. M. A.
 ÉNEKES. Musicus, cantor, cantans. M. A.
 Énekes játék. Drama musicum. S. I.
 Énekes költő. Auctor odarum. S. I.
 Énekes könyv. Cationale, codex hymnorum. S. I.
 Énekes madarak. Aves oscines. S. I.
 Énekes mese. Fabula, quae musicis modis decantatur. S. I.
 Énekes Mester. Magister cantare solium, non item organum pulsare doctus.
 Énekes mise. Sacrum cantatum.
 Énekes vers. Rithmus. S. I.
 ÉNEKI. Cationalis.
 Éneki tudomány. Musica, musicæ. M. A.
 ÉNEKZET. Sz. D.

ÉP.

ÉP. Columis, incolumis, integer. M. A.
 Elég szép, a' ki ép, 's jó. km.
 Ép alma. Pomum non vitiosum.
 Ép erő. Vires integræ.
 Ép egészség. Incolumitas.
 Ép fa. Arbor sana.
 Ép szűz. Virgo intacta, immaculata. S. I.
 Ép test. Corpus valens, vegetum.
 ÉPEN. In integro.
 Épen van. Recte valet.
 ÉPÍT, építi. Aedificat. M. A. A' ki útfélen épít, sok mestere van annak.
 Chi fa la casa in piazza, o la fa alta, o la fa bassa.
 Be építi. Spatium structuris explet.
 Bele épít, bele építi. Inaedificat.
 El építi.
 Föl építi. Instaurat. M. A.
 Hozzá építi. Adstruit. M. A.
 Ki építi. Exaedificat.
 Környül építi. Circumstruit. M. A.
 Meg építi. Aedificat, reaedificat, instaurat. M. A.
 Reá épít. Superaedificat, adstruit. M. A.
 Építés. Aedificatio, exstructio, structura. M. A.
 Föl építés. Instauratio. M. A.
 Meg építés. Refectio. M. A.
 Építget, építgeti. Emelgeti, rakosgatja. S. I.
 Építhető. Structilis: Rakható. M. A.
 Építmény. Structura. Faludi N. A. p. 145. T. É. p. 73.
 Csont-építmény. Faludi N. A. p. 155.
 Építő. Aedificator, structor. M. A.
 Építő mester. Aedilis, architector. M. A.
 Építő mesteri tiszt. Aedilitas. M. A.
 Építő mesterség. Architectura.
 Építő szerek. Materiae aedificii.
 Építő szék. Sedes restauratoria.
 Föl építő. Instaurator. M. A.
 Meg építő. Restaurator, reaedificator. M. A.
 ÉPPEN. Integre, sincere. M. A.
 Éppen bizony, igen bizony, majd bizony. S. I.

Éppen égetés. Holocaustum. Pázm. Kal. p. 917.
 Éppen jól. Opportune, commodum, in tempore. S. I.
 Éppen jól esik neked. Dignum fers praemium. S. I.
 Éppen nem. Absolute non.
 Éppenségesen. Faludi N. E. p. 46. U. E. 1. R. p. 56. Tasi Gáspár p. 52.
 Éppenséggel. Absolute Monoszlai Hit' oltalm. p. 208. idem de Cultu Imag. p. 111.
 ÉPPÉ lesz. Integrascit. M. A.
 ÉPTELEN. Non integer, non habens integritatem.
 Éptelenség. Kiskoss, Hallotti beszéd Gróf Festetics József fölött p. 15. „Kézicnek Lábainak éptelenségét.“
 ÉPSÉG. Incolumitas, integritas, sanitas. M. A.
 Épséges. Sanus, incolumis. M. A.
 ÉPÜL. Aedificatur v. redditur valetudini, restituitur in integrum, integrascit, v. bono exemplo movetur. S. I.
 Be épül. Structuris expletur.
 Föl épül. Nem egy nap épült föl Róma' városa. km.
 Ki épül. Exstruitur. Faludi T. É. p. 73.
 Meg épül. Aedificatur.
 Épület. Aedificatio, structura, aedificium. M. A.
 Épületre való fa. Ligna aedilia.
 Épületes. Exemplaris. S. I.

ÉR.

ÉR (fő - név.) Vena, it. fluentum. M. A.
 Ér-szókés. Pulsus venae. Faludi U. E. 3. R. p. 50. M. A.
 Ér-vágás. Sectio venae. Pázm. Pred. p. 458. M. A. Phlebotomia. CM.
 Ér-vágó. Qui venam secat. Faludi N. A. p. 217.
 Ér-vágó vas. Scalpellum, phlebotomum. Pázm. Pred. p. 458. M. A. CM.
 Ér-verés. Pulsus venae.
 * Domború öreg ér. Varix. M. A.
 Élet-ér. Arteria.
 Élő ér. Arteria, pulsus. M. A.
 Tíz ér. (hodie Teszér.) F. Veszprém Vben.
 Vér-ér: Vena.
 ÉRD. R. Parva vena v. parvum fluentum.
 Érd. MV. Fejér Vben.
 ERE. Ejus vena. v. ejus fluentum. Meg vágják az erét. km.
 Erei. Ejus venae. Nem aludt téj, hanem meleg vér foly ereiben. km.
 ERED. Oritur, progreditur, praecedit. M. A.
 El ered. Proccedit, progreditur. M. A.
 Meg ered. Profuit, prorumpit.
 Utánna ered. E vestigio sequitur.
 Utnak ered. Viae se committit, iter adgreditur. Sz. D.
 Éredendő. Originarius, oriundus. M. A.
 Éredendő bűn. Peccatum originale.
 Éredendőség. Sz. D.
 Éredet. Origo, ortus. M. A. Gonosz eredetnek gonosz a' vége. km.
 Éredete. Ejus origo. Sok vizet meg kell utálnod, ha eredetét nézed. km.

Eredetes. Habens originem, originarius.
 Eredetes nyelv. Lingua originalis. Szere-
 dai B. 1. R. p. 45.
 Eredeti. Originalis. M. A.
 Eredeti bűn. Peccatum originale. S. I.
 Eredeti gondolatok. Conceptus origi-
 nales.
 Eredeti főtés. Exemplar, unde imago
 ducta est. S. I.
 Eredeti hiba. Labes insita, vitium in-
 natum. S. I.
 Eredeti írás. Autographum, archety-
 pum, originale. S. I.
 Eredeti levél. idem. S. I.
 Eredeti munka. Opus originale. Sz. D.
 Eredetiség. Originalitas. S. I.
 Eredetű. — Nagyságos eredetű. Sz. D.
 Eredés. Ortus, origo v. progressio, pro-
 cessio. S. I.
 El eredés. Progressio. M. A.
 Eredj. I, ito. M. A.
 Eredj dolgotra. Apage, apagesis. M. A.
 Eredj el. Abi, abito. M. A.
 Eredj, találj füge-levellet, ha nem
 akarsz pirúlni. km.
 Eredő. Proveniens, prorumpens, scatu-
 riens.
 Eredőleg. Originaliter, originarie. Sz. D.
 Eredtt.
 Eredtt okosság. Faludi E. M. p. 239.
 EREGEL: mendegél csoportosan. Mezőre
 eregelnek a' juhok. Sz. D.
 EREGET, eregeti. Dimittit v. missitat,
 v. expandit, v. erigit, elevat. Sz.
 D. S. I.
 Belé eregeti. Successive immittit.
 El eregeti. Dimittit.
 Föl eregeti. Superfluentur mensurat,
 supercumulat.
 Ki eregeti. Exmittit.
 Le eregeti. Demittit.
 Eregetés. Dimissio, missitatio.
 Eregetve. Cumulative.
 Föl eregetve. Accumulate.
 ERÉNY. Virtus. Sz. D.
 Erenye. Sz. P. Szala Vben.
 ERES. Venosus. M. A.
 ERESZ. Podium, pergula. S. I. Projectu-
 ra. v. porticus rustica. PP.
 Ereszkedik. Demittitur, promovet se, de-
 volvitur. M. A.
 Be ereszkedik. Illabitur.
 Le ereszkedik. Residet, se demittit,
 subsidet. M. A.
 Ereszkedő. Descensus ex monte. S. I.
 Ereszt, ereszti. Mittit, sinit, emittit. M. A.
 Ereszt a' méh: rajzik a' méh. Sz. D.
 Alá ereszti. Demittit.
 Által ereszti. Transmittit.
 Bé ereszti. Immittit, intromittit. M. A.
 Bele ereszti. Immittit, immiscet.
 Egybe ereszti. Pázm. Pred. p. 706. Com-
 mittit.
 Egygyű ereszti. Committit, jugat, jungit.
 El ereszti. Emittit, dimittit. M. A.
 Elő ereszti. Pázm. Pred. p. 685.
 Föl ereszti. Permittit ascendere v. li-
 quore diluit.
 Ki ereszti. Emittit. M. A.
 Le ereszti. Demittit. M. A.
 Meg ereszti. Retendit, remittit, relaxat.
 M. A.
 Reá ereszti. Admittit.

Öszve ereszti. Committit, conjungit.
 Szélllyel ereszti. Dimittit.
 Viszsa ereszti. Remittit.
 Eresztett. Missus, dimissus.
 Eresztett méz. Mel transcolatum. Fa-
 ludi E. M.
 Eresztett bajak. Anteventuli, antiae
 pendentes, propendentes cirri. PP.
 Le eresztett zászlókkal. Passis signis. PP.
 Meg eresztett zászlókkal. Vexillis ex-
 pansis.
 Ereszték. Portula v. porticus rustica. S. I.
 Eresztés. Missus, dimissio. M. A.
 Bé eresztés. Immissio. M. A.
 Egybe eresztés. Conjunctio. Káldi Col.
 2. 19.
 El eresztés. Dimissio, amissio. M. A.
 Ki eresztés. Emissio. M. A.
 Le eresztés. Demissio. M. A.
 Meg eresztés. Relaxatio. M. A.
 Reá eresztés. Admissio.
 Viszsa eresztés. Remissio.
 Eresztget, eresztgeti. Missitat. S. I.
 Eresztő. Mittens, dimittens.
 Eresztő. Sz. P. Kis Kunságban.
 Eresztő kánna, kancsó. Excipulum.
 Eresztő szj. Lorum vertagorum. PP.
 Eresztvény. Sylvula succrescens. M. A. Ver-
 böczinek ezen sorait (P. 1. t. 133.)
 „Item sylva magna, quae alias per-
 missio r i a dicitur, pro communi opere
 et labore apta“ így magyarázza a' M.
 fordító p. 245. „Továbbá az nagy er-
 dő, melyet ERESZTVÉNYnek hi-
 nak, köz faragásra, és épülésre al-
 kalmas.
 Eresztvény. Csárda Abaúj Vben.
 ERK. F. Heves Vben.
 ERO. Vis, vires. Lásd bővebben az E
 bötűben.

ÉR.

ÉR (ige): éri. Tangit, contingit. M. A.
 it. Meretur, valet, dignus est, v.
 pertingit. Lassan menjünk, tovább
 érünk. km.
 Alá ér. Dependet, pertingit deorsum.
 Által éri. Circumcingit.
 Be ér. Pertingit eo.
 Be éri vele. Sufficit hoc ei, contentus
 est. M. A.
 Bele ér. Attingit.
 Egybe ér. Contingit.
 Egygyű ér. idem.
 El ér. Pertingit.
 El éri. Assequitur. M. A. Jó futót is el
 éri a' halál. km.
 Föl ér. Pertingit.
 Föl éri. Assequitur, attingit. M. A.
 Föl éri észével. Mente assequitur.
 Haza ér. Pertingit domum.
 Hozzá ér. Attingit.
 Ki ér. Eminent, prominere. M. A. Ki értt
 az erdőből.
 Meg ér. Valet, meretur.
 Meg éri. Contingit. M. A.
 Meg éri vele. Contentus est, sufficit
 ei. M. A.
 Mit ér? mennyit ér? Quid valet, quid
 meretur. Egy hajtó fát sem ér.
 Öszve ér. Contingit.

Rajta éri. Deprehendit eum in flagran-
 ti. A' kit egyben rajta érnek, töb-
 bet is reá gyanítanak. km.
 Reá ér. Vacat. Nem érek reá. Non mi-
 hi vacat. S. I.
 Talpig ér. Pertingit ad talos. Ad talos
 usque defluit.
 Utón éri. Deprehendit eum in via.
 ÉRD.
 Érdegel, érdegesi. Contrectat, saepius
 et leniter tangit. Sz. D.
 Érdekel, érdekei. Contingit, pertingit,
 percutit. M. A.
 Érdekeldegel, érdekeldegesi. Frequen-
 ter tangit, contingit. S. I.
 Érdeklés. Contactus. S. I.
 Érdeklet. idem. Sz. D.
 Érdel, érdelei. Attractat, contrectat.
 Érdem. Meritum. M. A.
 Érdem-csillag. Stella praemialis.
 Érdem-jel. Signum praemiale.
 Érdem-kereszt. Crux praemialis.
 Érdem-rend. Insignis ordo.
 Érdem szerint. Juxta meritum.
 Érdem-szerzés. Positio meriti.
 Érdem-tétel. idem.
 Érdeme. Ejus meritum.
 Érdemel, érdemeli, érdemli. Meretur,
 demeretur. M. A. A' ki keveset el
 nem vesz, sokat sem érdemel. km.
 Meg érdemli. Commeretur. M. A. Meg
 érdemli, mint szűz leány a' koszo-
 rút. km.
 Érdemes. Meritorius. M. A.
 Érdemeskedik. Faludi N. A. p. 118. U.
 E. 2. R. p. 15. Meritis excellit.
 Érdemeskedő cselekedetek. Faludi N. E.
 p. 154. Meritoria opera.
 Érdemetlen. Immeritus. M. A.
 Érdemetlenség. Csuzi Tromb. p. 651.
 Érdemetlenül. Immerite, immerenter.
 M. A.
 Érdemez, érdemezi. Telegdi, Fefelet. p.
 49. 82.
 Érdemlés után fizet az isten. km.
 Érdemlő. Promerens, meritorius. M. A.
 Érdemű. — Nagy érdemű.
 Érdes, érdesi. Pertingit, palpat, tangit
 frequenter. M. A.
 ÉREZ, érezi, érzi. Sentit, sentiscit. M.
 A. Kiki a' maga terhét érzi km.
 Elöl meg érzi. Praesagit. M. A.
 Meg érzi. Praesentit, persentiscit, prae-
 sagit. M. A.
 Érezdegel. Sensim sentit. S. I.
 Érezhet, érezheti. Potest sentire.
 Érezhetetlen. Insensibilis, insensilis.
 M. A.
 Érezhetetlenség. Insensibilitas.
 Érezhetetlenül. Insensibiliter.
 Érezhető. Sensibilis, sensilis. M. A.
 Érezhetőképpen. Sensibiliter. Sz. D.
 Érezhetőleg. Idem. Sz. D.
 Érezhetőség. Sensibilitas. S. I.
 Érzelem. Sensus, affectio, passio. S. I.
 Érzemény. idem. Sz. D.
 Érzem-szabású. Subsentio. M. A.
 Érzet. Sensus. Himfi. 2. R. p. 106.
 Érzék. Sensus, affectio, passio. S. I.
 Érzékeny. Vim sentiendi habens, sensu
 praeditus, facile movendus. S. I.
 Sz. D.

Érzékenyedik. Tangitur, movetur, com-
movetur. S. I.
Érzékenyen. Vehementer, graviter,
cum magno dolore. S. I.
Érzékenyes: érzem-szabásu. Sz. D. S. I.
Érzékenykedik. Affectui sentiendi in-
dulget.
Érzékenykedő. Sentimentalis.
Érzékenyül: érzékenyen. S. I.
Érzékenyíti. Sensificat, movet sensum
alicujus. S. I. Sz. D.
Érzékenyítő. Sensificus, sensifer. S. I.
Sz. D.
Érzékenység. Sensilitas, sensualitas,
vis sentiendi, facultas percipiendi,
motus animi, sentiendi facilitas, pos-
testas. S. I.
Érzékenységes. Pázm. Pred. p. 443. Csuzi
Tromb. p. 456.
Érzékenységtelen. Pázm. Pred. p. 66.
487. 517.
Érzékentelen. Sz. D.
Érzékentelenség. Pázm. Pred. p. 7. 8.
Érzék-eszköz, érzék-köz. Organum,
instrumentum sentiendi. S. I.
Érzéketlen. Insensilis, occallatus, ex-
pers sensus. S. I.
Érzékletlenség. Stupor, torpor, atonia,
defectus sensuum. S. I.
Érzékletlenítő szerek. Narconia, narco-
tica. S. I.
Érzéketlen szívű. Cujus pectus callo
est obductum. S. I.
Érzéketlenül. Insensibiliter, leviter, si-
ne sensu. S. I.
Érzék-fölötti. Metaphysicus. S. I.
Érzék-fölöttiség. Metaphysica. S. I.
Érzéki. Sensualis, sensibus subjectus.
S. I.
Érzékiség. Sensualitas, studium rerum
sensibilium. S. I.
Érzékfelen: érzéketlen. S. I.
Érzékletlenség: érzékletlenség. S. I.
Érzés. Sensus, M. A. motus animi, af-
fectio.
Egygyütt érzés. Sympathia. S. I.
Elő-ézés. Praesensio, praesagittio, di-
vinatio animi praesagittis. S. I.
Elöl meg érzés. Praesagium, praesen-
sio. M. A.
Érző. Sentiens.
Érző fű. Mimosa sensitiva. S. I.
Elöl meg érző. Praesagus. M. A.
Érzőség. Sensualitas. S. I.
ÉRÉNT, érénti. Attingit, pertingit. M. A.
Meg érénti. Leniter attingit.
Éréntés. Lenis attactus.
Éréntget, éréntgeti, éringeti. Sz. D.
ÉRÉS. Attactio, contactus.
El érés. Adeptio v. assecutio. S. I.
ÉRKEZIK. Evenit, pervenit, it. vacat ei.
M. A.
Alá érkezik. Descendit, venit deorsum.
El érkezik. Appellit, pervenit. M. A.
Föl érkezik. Ascendit, venit sursum.
Haza érkezik. Sz. D. Venit domum.
Meg érkezik. Advenit.
Nem érkezik reá. Non ei vacat.
Reá érkezik. Vacat ei.
Vizsza érkezik. Redit, revertitur.
Érkező. Adventus.
Érkező. Adveniens.
Érkezten érkezik. Zvonárics 1. R. p. 314.

ÉRLEL, érleli. Pertingit, attingit, con-
tractat. M. A.
Meg érleli. Contingit. M. A.
Érlélés. Contractatio, tactio. M. A.
ÉRO. Pertingens, valens.
Talpig érő. Talaris.
Érólen. Pázm. Kal. p. 189. 1145.
ÉRT, érti. Intelligit. M. A. Szóból ért
az ember. km.
Értik egymást. Colludunt.
Ért hozzá. Scit, callit, intelligit. S. I.
Érti valamennyire. Subintelligit. M. A.
Által érti. Pázm. Kal. p. 619. 1131.
Egygyét ért. Idem sentit, concordat.
Szép dolog, mikor a' száj, és szív
egygyét értenek. km.
El érti. Mente assequitur. S. I.
Meg érti. Rescit, resciscit, intelligit.
M. A. Egygyik tudatlan hamarább
meg érti a' másikat. km.
Reá érti. Conjicit inde.
Érteget, értegeti. Gyakorta értésére adja,
tudósítja. Ex Epla Principis Bethlen
ad Joan. Bornemisza 1620. 20. Aug.
Értekezik. Serutatur. M. A.
Fölöle értekezik. Disquirat de eo. Sz. D.
Meg értekezik. Perscrutatur. M. A.
Értekezetlen ne hagyja.
Értekezés. Serutatio, scrutinium, per-
contatio, percunctatio, perscrutatio.
M. A.
Értekezet. Scrutinium. S. I.
Értekező. Scrutator, percontator. M. A.
Értekeződik. Sciscitatur, perquirat, per-
contatur. Sz. D.
Értekezősködik. idem. Sz. D.
Értelem. Intelligentia, intellectus, sen-
tentia, mens. M. A. Sok fő, sok ér-
telem. Quot capita, tot sensus. K. V.
p. 515.
Józan értelem: A' meg rögzött szokás
meg köti a' józan értelmet. km.
Értelme. Ejus sensus.
Értelmét ki mondja. Suffragatur. M. A.
Értelmes. Intelligens, sapiens, corda-
tus. M. A.
Értelmesen. Intelligenter, sapienter.
M. A.
Értelenség. Sapientia, intelligentia.
M. A.
Értelmentlen. Sensu carens. Faludi U. E.
1. R. p. 15.
Értelmű.
Nehéz értelmű. Pázm. Kal. p. 833. Diffi-
lis intellectu.
Titkos értelmű. Mysticus.
Értemény. Intelligentia v. ars, artificium.
S. I.
Értetik. Intelligitur.
Értetlen. Inconsideratus, stolidus, im-
prudens. M. A.
Értetlen beszéd. Sz. D. Imperitus sermo.
Értetlenkedik. Telegdi, Felelet p. 68. Im-
perite v. inintelligibiliter loquitur.
Értetlenfél. Stolidus. M. A.
Értetlenség. Inscitia, imperitia, rudi-
tas. Biró Márton. Micae p. 190.
Értetődik. Intelligitur.
Alattonban értetődik. Subintelligitur.
Érték. Vires, facultates. Vagyon.
Értéke. Ejus vires, ejus facultates. M. A.
Sok érdemes legény, hogy értéke szeg-
ény, fogja az eke' szarvát. km.

Értékes. Momentosus, habens facultates,
pollens. M. A.
Értéktelen. Inops, destitutus omni fa-
cultate. PP.
Értéktelen. idem Pázm. Pred. p. 979.
Értéktelenség. Inopia, carentia opum,
facultatum.
Értés. Intellectio, notitia.
Értésére adta. Notitiae dedit.
Ésett értésemre. Innotuit mihi, audivi.
Érthet, értheti. Potest intelligere. A'
leányának szóllott, de a' menyé is
érthet belőle. km.
El értheti. Potest conjicere.
Meg értheti. Potest intelligere.
Reá értheti, ha esze van.
Érthetetlen. Non intelligibilis. S. I.
Érthetés.
El érthetés gyanánt szolgált neki.
Érthető. Intelligibilis. M. A.
Érthetőképben. Intelligibiliter. Sz. D.
Érthetőleg. idem. S. I.
Érthetőség: Intelligibilitas.
Értő. Intelligens, doctus, peritus. Ken-
ner. S. I.
Hozzá értő. Peritus rei.
Értődik. Intelligitur. S. I.
Értőleg. Intelligenter. Sz. D.
Értőség. Intelligentia. Kentniss. S. I.
Értve. Intelligendo.
Hozzá értve. Simul intelligendo.
Oda értve. idem.
ÉRTET, érteti. Facit ut contingat.
Hozzá értette. Admovit ad contactum.

ÉRIK.

ÉRIK. Maturescit. M. A.
El érik. Ematurescit.
Meg érik. Maturescit, ematurescit. M. A.
Idővel, szalmával a' naspolya is meg
érik. km.
ÉREL, éreli. Maturat. S. I.
ÉRETLEN. Immaturus. M. A.
Éretlen elme. Ingenium immaturum.
Éretlen ész. Sz. D. Mens immatura.
Éretlen gyümölcs. Fructus immaturus.
Éretlen korában. Faludi U. E. 3. R.
p. 67. In actate immatura.
Éretlen okosság gyermek. Pázm. Kal.
p. 420.
Éretlen szőlő. Omphax. S. I.
Éretlen tanács. Sz. D. Consilium imma-
turum.
Éretlenség. Immaturitas. M. A.
Éretlenül. Immature.
Éretlenül le szaggatja a' gyümölcsöt.
Immaturus carpit fructus.
ÉRETT. Maturus. M. A.
Érett ember. Homo maturus, plenus
aetatis. S. I.
Érett elme. Ingenium maturum.
Érett erkölcs. Gravitatis, mores matu-
ri. S. I.
Érett ész. Mens consummata. S. I.
Érett eszű. Faludi N. A. p. 228.
Érett gyümölcs. Fructus maturus.
Érett kor. Faludi U. E. 3. R. p. 170.
Actas matura.
Érett sajt. Cascus vetulus, burenda. S. I.
Érett szűz. Virgo matura viro. S. I.
Meg érett. Maturus, maturatus. M. A.
Meg érett eszesség. Faludi E. M. p. 243.

Érettebb. Maturior. Az érettebb elmeké-
sőbbben hisz. km.

Éretten. Mature. S. I. Sz. D.

Érettség. Maturitas. Faludi U. E. 3. R.
p. 169.

ÉRÉS. Maturitas, maturatio. M. A.

Meg érés. Sz. D.

ÉRLEL, érleli. Maturat. M. A.

Érleli a' kelevényt. Suppurat. PP.

Meg érleli. Maturat, maturescere fa-
cit. M. A. CM.

Érlelés. Maturatio. M. A.

Érlelő. Maturans, ad maturitatem per-
ducens.

Érlelő flastrom. Emplastrum suppara-
torium. S. I.

ÉRŐ. Maturescens.

Búza-érő körtvély. Pirum tritico com-
maturescens.

Elöl érő. Praematurus, praecox. M. A.

Későn érő. Tarde maturescens. Későn
érő alma szokott soká tartani. km.

Rozs-érő körtvély. Pirum eo tempore,
quo siligo, maturescens.

Zab-érő körtvély. Pyrum avenae com-
maturescens.

ÉRTT. Maturus. Érett. M. A.

Értt erkölcsű ember. Rhamnusius. M. A.

Meg értt, meg érett. Maturus. M. A.

Meg értt elme v. gyümölcs. Sz. D.

Meg értt elméjű. Maturó ingenio. PP.

Értten. Mature. M. A.

Érttség. Maturitas. M. A.

Meg érttség. Zvonárics 1. R. p. 69.

ÉRCZ.

ÉRCZ. Metallum, aes. M. A.

Ércz-anya. Matrix metalli. Quartz. S. I.

Ércz-ásat. Fodina metallica. S. I.

Ércz-ásó. Fossor metallicus. S. I.

Ércz-bánya. Metallum fodina.

Ércz-bánya-ásók. Metallarii. M. A.

Ércz-edény. Vas aereum.

Ércz-fonál: ércz-drót. Filum metalli-
cum. Sz. D.

Ércz-gaz. Scoria aeris, metalli. S. I.

Ércz-göröngy: ércz-csoport. Grumus me-
talicus, rudus. S. I.

Ércz-hegyek. Montes metalliferi.

Ércz-kigyó. Pázm. Kal. p. 1022.

Ércz-kő. Lapis metallicus, aerarius,
aes rude. S. I.

Ércz-máz. Encaustum, albellum, ni-
gellum. Zománcz. S. I.

Ércz-műves. Faber aerarius. M. A.

Ércz-olvasztás. Liguatio metalli.

Ércz-olvasztó. Fusor, liquator metal-
li. S. I.

Ércz-salak. Retrimentum metalli. Sz. D.

Ércz-sonkoly. Scoria. M. A.

Ércz-szar. idem. S. I.

Ércz-tajték. Palea aeris. S. I.

Ércz-vágó. Pázm. Pred. p. 683.

Ércz-választás. Chimia. S. I.

Ércz-választó. Chemicus. S. I.

Ércz-választó hely. Aeralavina, offic-
ná separandis metallis. Seigerhütte. S. I.

Ércz-választó mesterség. Chimia. S. I.

Főstő ércz. Magnesia. Braunstein.

Lágy ércz. Molybdaena. Wasserbley.

Puska-ércz. Pyrites, marchasita. PP.

ÉRCZES. Metallicus, mineralis. S. I.

Érczes víz. Aqua mineralis. L'eau mi-
nerale.

ÉRCZI. Metallicus. M. A.

ÉRCZE.

ÉRCZE. L. JÉRCZE. Nem kaparhat annyit
a' kakas, hogy az ércze ki ne va-
karja. km.

ÉRSEK.

ÉRSEK. Archiepiscopus, Metropolitanus.
M. A.

Érsök. idem. M. A.

Érsök' disznaja. Föl tartja az orrát,
mint az Érsök' disznaja. km.

Érsök-lél. Sz. P. Komárom Vben.

ÉRSEK-ujvár. MV. Nyitra Vben.

* Pál Érsök' udvara. Aula Archiepisco-
pi Pauli Széchenyi. Ez sem volt a'
Pál Érsök' udvarában. km.

ÉRSEKI. Archiepiscopalis.

Érséki megye. Archidioecesis. Faludi T.
É. p. 220.

Érséki palást. Pallium archiepiscopale.

Érséki város. Civitas archiepiscopalis.

ÉRSEKSÉG. Archiepiscopatus. Pázm. Pred.
p. 898.

Érsökség. idem. M. A.

ÉRT.

ÉRT. Suffixum. Pro, ob, propter. M. A.

Azért. Ideo.

Kiért.

Miért, mért. Cur, quamobrem.

ÉRTE, érted, értem. Propter se, te, me.
's a' t.

Értünk, értetek, értek. Propter nos,
vos, se.

Érte felelő. Sponsor, fidejussor, vas.
S. I.

Érte leszek. Adnitor, annitor. M. A.

Érte leszek, ha lehet. Si praestare
queam, et fieri res ipsa potessit.
M. A.

Érte megy. Pro eo pergat.

Érte szenved. Ejus caussa patitur.

Érte vagyok. Vigilo, conor, studeo,
satago. M. A.

ÉRTE, érted, értem. idem ac ér-
te, érted, értem. M. A.

ÉS.

ÉS. Particula copulativa. Et, etiam, quo-
que, tum. M. A.

ÉS még. Et adhuc. És még mersz ha-
zudni? Et adhuc mentiri audes?

ÉS így, 's így. Igitur, ergo, itaque,
hinc. S. I.

ÉSZ.

ÉSZ. Animus, mens, prudentia, sapien-
tia. M. A. Első boldogság a' jó ész.
km.

Ész' ága. Eszem' ágában sem volt.
Nec in prima mentis operatione ha-
bui.

Ész' éle. Acumen, sagacitas, ingenium.
S. I.

Ész-homályosító. Mentis obscurator. S. I.
Ész-köz. L. bővebben E-bötüben ESZ-
KÖZ.

Esz-tár. F. Bihar Vben.

Esz-tárka. Sz. P. Szabolcs Vben.

Ész-veszés. Perturbatio, confusio, de-
mentatio. M. A. Heltai M. Kron. 1.
Darab p. 186.

Ész-vesztés. idem. Pázm. Epist. T. 1.
p. 88.

Ész-vesztő, esz-vesztő. Dementator.
Pázm. Pred. p. 502.

Ész-világosító. Mentem illustrans, illu-
minans. S. I.

* Derültt ész. Aperta mens. S. K.

Éretlen ész. Immaturum ingenium.
S. K.

Tűz-ész. Genie. Tűz az esze, mint a'
Bari Czigán' lovának. km.

Vesztett ész. Mania. S. K.

ÉSZBÉLI. Mentalis.

Észbéli fönn tartás. Restrictio menta-
lis.

Észbéli kincs Faludi U. E. 1. R. p. 47.

ÉSZBÜL pénzbul áll a' kereskedés. km.
Dug. 1. R. p. 160.

Keveset adnak az észbul egy pénzen.
km.

ESZE. Ejus mens, ejus ratio.

Esze' ágába sem ötlöhetett.

Esze-ficzamodott. Faludi N. E. p. 63.

Esze-fogyott, esze-mentt. Demens,
amens, perturbatus, mente captus.
S. I.

Esze-fordultt. Mente captus, vesanus.
M. A.

Esze-fürtt. Astutus, versipellis. Faludi
N. A. p. 240.

Esze-veszett. Perturbatus, perplexus.
M. A.

* Alá nőtt az esze, mint az ökör' far-
ka. km.

Bujdosik az esze. Mens peregrina.

Kotlik az esze. Insanescit.

Lába' szárába szállott az esze. km.

Más esze jött. Mutavit propositum, ani-
mum.

Meg bomlott esze' kereke. Dug. km. 1.
R. p. 108.

Meg kócsagosodott az esze.

Nincs esze. Mente captus. A' kinek
esze nincs, nagy marhája nincs. km.

Nincs helyén az esze. Communi sensu
plane caret.

Szárába szállott az esze.

Eszébe jut. Meminit, memorat, recorda-
tur. M. A.

Eszébe juttatja. Revocat ei in memo-
riam.

Eszébe veszi. Animadvertit, percipit,
observat. M. A.

Eszébe vétel. Observatio. M. A. L.

Eszében' sincs. Ne cogitat quidem de
hac re.

Eszén van. Sapit. M. A. Mentis compos
est, sui praesens.

Eszén járó. Consideratus, circumspe-
ctus. S. I.

Eszén kívül van. Delirat. S. I.

Eszére tér. Resipit, resipiscit. M. A.

Eszére jön. Redit ad se.

Nem szorultunk az eszére. Non indigemus ejus consilio.
 Eszét veszti. Perturbatur, confunditur, v. alium in confusionem inducit. M. A.
 Mikor szükség, elő tudja venni eszét. km.
 Föl tekerje az eszét, ki a' ravaszszal föl akar tenni. km.
ESZEL. Nincs szokásban.
 Eszelény. Curculio bacchus. S. I.
 Eszelkedik: eszesedik. Sz. D.
 Eszelőkös: eszelős. Sz. D.
 Eszelős. Vesanus, stolidus, delirus, insanicens, insanus, fanaticus. M. A.
 Eszelőködik. Insanit, deliriat. M. A.
 Eszelősen. Stulte. M. A.
 Eszelősség. Deliramentum, delirium. M. A.
ESZES. Prudens, perspicax, sapiens. M. A.
 Eszes gyermek. Puer perspicax.
 Eszesnek való a' játék. Jaculare meum, qui novit artem. M. A.
 Eszes disznó mely gyökeret ránta! Ne quis unquam sapientior sit Megaresibus. M. A.
 Eszesedik. Incipit sapere, fit prudentior. Meg eszesedik. Pázm. Kal. p. 629.
 Eszesen. Prudenter, prospicienter. M. A.
 Eszesít, eszesíti. Facit ut sapiat. Sz. D.
 Meg eszesíti. Resipere facit, prudentem efficit. M. A.
 Eszesített. Csuzi Tromb. p. 606.
 Eszeskedik. Sapit, argutatur. M. A.
 Eszeskedés. Pázm. Pred. p. 720. 1049. Kal. p. 125. 653.
 Eszeség. Prudentia, sapientia. M. A.
 Eszesül: eszesedik.
 Meg eszesül. Resipiscit. M. A.
ESZENY. F. Szabolcs Vben.
 Pusztá Eszény. Sz. P. Fejér Vben.
ÉSZI. Mentalis.
 Ész. Sz. P. Bihar Vben.
ESZMÉLL. eszmélli. Reputat, considerat. M. A.
 Föl eszméllik. Evigilat. Csuzi Tromb. p. 123.
 Meg eszmélli. Reputat, considerat. M. A.
 Meg eszmélli magát: meg gondolja magát. Pázm. Pred. p. 254.
 Úgy eszméllem: úgy gondolom. Sz. D.
 Eszméllés. Reputatio, consideratio. M. A.
 Meg eszméllés. Consideratio, reputatio. M. A.
 Eszméllodik: mély gondolkodásnak esik. Sz. D.
 Föl eszméllodik. Se recolligit v. ex deliquio redit, compos fit mentis. S. I.
 Eszméllkedik: gondolkodik. Faludi N. A. p. 180. N. A. p. 169. T. É. p. 69.
 Föl eszméllkedik. Idem ac föl eszméllkedik. S. I.
 Meg eszméllkedik: magát észre veszi. S. I.
 Észre hozó orvosság. Vajda 2. K. p. 10.
ÉSZRE veszi. Observat, notat, animadvertit.
 Észre vehetetlen. Inobservabilis.
 Észre vétel. Observatio, animadversio.
 Észre vétlen, észre nem vett. Non animadversus, non observatus. S. I.
 Észre vétlenül. Clam, clanculum, furtim.
ÉSZSZEL indulj, okkal járj. km.
 Többet észszel, mint erővel. km.

ESZTELEN. Demens, amens, excors, vecors, insipiens, imprudens, vesanus. M. A.
 Esztelen cselekedet. Imprudens factum.
 Esztelenedik. Desipit, mentem perdit.
 Esztelenít, eszteleníti. Dementat. Zrini. Arianna' Sirása. Stroph. 14.
 El eszteleníti.
 Meg eszteleníti. Dementat. M. A.
 Meg esztelenítés. Dementatio. M. A.
 Esztelenkedik. Desipit, insanit, vesanit. M. A. CM.
 Esztelenység. Amentia, dementia, insipientia, imprudentia, vecordia, vesania. M. A.
 Esztelenül. Dementer, imprudenter, incaute. M. A.
 Esztelenül (ige). Demens fit.
 Meg esztelenül. Dementit. M. A. A' ki bolonddal kezdi dolgait, végre maga is meg esztelenül. km.
ESZÜ.
 Egész eszű. Pázm. Kal. p. 758. Plenae mentis.
 Érett eszű. Maturi ingenii.
 Föl eszű. Pázm. Pred. p. 655. Semistultus.
 Viz-eszű. Animi mutabilis.

ÉT.

ÉT. R. Esus, cibus. Bátor, Tinódi. S. I.
 Ét-áros. Traiteur. S. I.
 Ét-áros hely. Caupona. S. I.
 Ét-hely. Idem. S. I.
ÉTET, éteti. Cibet. M. A. L. bővebben ETET.
ÉTEK. Cibus, cibarium, epulae, esca, ferculum. M. A.
 Étek-áru. Obsonator. PP.
 Étek-el osztó. Cibicida. M. A.
 Étek-fogó. Dapifer. M. A.
 Étek-főző. Carnicoctor. NC. p. 277.
 Étek-hordó tál. Catinum NC. p. 403.
 Étek-hozó. Sz. D. Dapifer.
 Étek-kóstoló. Praegustator NC. p. 265.
 Étek-melegítő. Mensarius foculus, battillus mensarius. PP.
 Étek-metélő. Dissector carni. Pázm. Pred. p. 459.
 Étek-piacz. Macellum. M. A.
 Étek' szaga. Nidor ciborum. Az étek' szagúért hanggal fizetnek. km.
 Borsos étek. Piperatum. NC. 407.
 Foghagymás étek. Alliacum NC. p. 407.
 Tál-étek. Ferculum NC. p. 401.
 Turós étek. Tyrotaricum. M. A.
 Utól-étek. Bellaria. M. A.
 Étekhez való. Escarius, cibarius. M. A.
 Éteki. Cibalis, epularis. M. A.
 Étkes. Vorax, multum et sapide comedens.
 Étkes gyermek. Vorax puer.
ÉTEL. Cibatus, cibus, epulae, obsonium, it. comestio, esio. M. A.
 Étél-áros. Caupo, pandocheus, hospes publicus, coquus tabernarius. Traiteur. S. I.
 Étél-áros hely. Caupona, popina, taberna cauponis. S. I.

Étel-bitang. Dug. km. 2. R. p. 309.
 Étel-emésztés. Concoctio, digestio. S. I.
 Étel-hordó. Portitor ferculorum.
 Étel-hordó kosár. Corbis cibaria.
 Étel-hordó véka. Cartallus cibarius.
 Étel ital. Victus M. A.
 Étel, ital, álom, szükséges ez a' három. km.
 Étel-kivánás. Appetentia, appetitus. M. A.
 Étel-köböl. VV. L.
 Étel-köbölbe fogadta cséplőjét.
 Étel-közben. Intra fercula, intra comedendum. Pázm. Pred. p. 620.
 Étel nem kivánás. Fastidium, anorexia. PP.
 Étel-osztó. Escarius carpus, diribitor. S. I.
 Étel-szakasztás. R. Jejunium, abstinentia a cibis. S. I.
 Étel-szoba. Triclinium. S. I.
 Étel-unás. Anorexia. M. A.
 Étel-utálás. Nausea. Csömör. PP.
 Étel-válogatás. Pázm. Kal. p. 374.
 Étel' végén. In fine ferculorum. Pázm. Pred. p. 620.
 * Főtt étel. Coctus cibus. S. K.
 Fojtott étel. Vapore emollitus cibus. S. K.
 Vastag étel. Legumen. S. K.
ÉTELE. Ejus cibus.
ÉTELI. Ételi dobzódás. Pázm. Pred. p. 435. Excessus in victu.
 Ételi rend-tartás. Diaeta. M. A.
ÉTIT. R. Victus v. epulum, convivium. S. I.
ÉTLEN. Jejunus. M. A.
 Étlen-ítlan. Jejunus, et sitiens. Faludi N. U. p. 108.
 Étlen-szomjan. idem.
 Étlenség. Inedia. M. A.
 Étlenség miatt el vajudt. Vesculus. PP.
ÉTŐ: étető. Sz. D.

ÉV.

ÉV. Pus, sanies. CM. L. EV származataival együtt E bötüben.

ÉV.

ÉV. Annus. Sz. D. (nem a' deák AEVUMBól származott e?).
 Év-könyv. Annales.
ÉVEN. Aevo, tempore.
 Ez éven. Hoc anno, hoc tempore. Ez idén. Sz. D.
ÉVI. Annus.
 Évi történetek. Annales. S. I.
 * Ez évi: ez idej. Sz. D.
 Harmad évi. Triennis, trimus. Sz. D.
 Negyed évi. Quartanus. Sz. D.
 Ötöd évi. Quinquennis, quintanus. Sz. D.
 Évik: igen meg érik, kásásodik, p. o. a' körtvély.
 Évedik. idem.
 Évett körtvély: igen elérett körtvély. Sz. D.

ÉVA.

ÉVA, (Évi, Évicza) t. a. n. Eva.
 Éva' sárja. Csárda Bihar Vben Kis Mária, és Bihar között.

M u t a t ó

(F-ből)

FA.

FA, fá-ész, fái, fátalan.
FACS, facsar.
FADD.
FAGY (név), fagya, fagyal, fagyaszt, fagylal, fagyos, fagyitalan.
FAGY (ige), fagyás, fagyat, fagyott, fagyó.
FAGYGYU, fagygyas, fagygyaz.
FAJ, faja, fajd, fajlik, fajos, fajt, fajtalan, fajul, fajzik.
FAK, fakad, fakaszt, faggat, fakó, fakul.
FAL (név), fala, falaz.
FAL (ige), falás, falat, faldokol, faldos, faló.
FALÁM, falángat.
FALKA, falkás.
FALU, falud, falus, faluz, falva.
FAN, fanatlan, fanciesal, fanos.
FANY, fanyalog, fanyar.
FAR, fara, faracs, faradék, farag, faraz, faré, fari, fark, faros, farol, faros, fartat, fartol, faru.
FATTY, fattya, fattyas, fattyu.
FAZÉK, fazéka, fazékas.

FÁ.

FÁBIÁN, fábiánka.
FÁCZÁN, fáczános.
FÁJ (név).
FÁJ (ige), fájás, fájdalja, fájdalom, fájlat, fájó.
FÁKLYA.
FÁN, fánca, fánk, fánt.
FÁR, fárad, fáraszt.
FÁRA, fárás.
FÁRSÁNG, fársángol, fársángos.
FÁTRA.
FÁTYOL.
FÁVORITA, fávóritaság.
FÁZIK, fázás, fázékony, fázlal, fázó, fáztat.

FE.

FEDD, feddés, feddő.
FEGY, fegyd, fegyelem, fegyhetetlen.
FEGYVER, fegyvere, fegyveres, fegyverez, fegyveredik, fegyverezik, fegyvernek, fegyvertelen.
FEJ (név), feje, fejedelem, fejedzik, fejes, fejetlen, fejez, fejú.

FEJ (ige), fejdegel, fejés, fejetlen, fejlik, feje, fejt.
FEJÉR, fejércse, fejérd, fejéredik, fejéredzik, fejéres, fejéreszik, fejérit, fejérlük, fejérség, fejéruél.
FEJSZE.
FEK, fekdegel, feked, fekély, fekszik, fektet.
FEKETE, feketedik, feketellik, feketeség, feketeszik, feketés, feketéz, feketít.
FEN, fene, fenegyet, fenék, fenes, fenés, fenít, fenő, fennt, fenül.
FENY, fenyeget, fenyekezik, fenyer, fenyt, fenyo.
FERENCZ, ferenczi.
FERM, fermed.
FERTÁLY, fertályos.
FES, feslik, fesül.
FESZ, feszeget, feszereg, feszes, feszit, feszüel.

FÉ.

FÉK, fékembő, fékes, féketlen, fékez.
FÉL (társ-név), fele, feled, felejt, felekezik, felel, feles, feleség, feletlen, felé, féle, félen, féli, félig, félre.
FÉL (ige), félelem, félem, félékeny, félénk, félés, félő, félti.
FÉNY, fénye, fényes, fénylik.
FÉR, féreg, férkezik, fértet.
FÉRCZ, férczel.
FÉRJ, férjü.
FÉRIT.
FÉSZEK, fészkel, fészkes.

FI.

FI, fia, fiacska, fiadzik, fias, fiatal, fiatlan, fiazik, fiók, fiság, fiu.
FICZ, ficzamik, ficzánkol, ficzándozik, ficzko.
FICS, ficsere, ficsór.
FIGY, figyel, figyelem.
FIK, fika, fikarcz, fikarty.
FILEGORIA.
FILIGRÁM.
FILKÓ.
FILLÉR, fillérez, fillérke.
FINAK.
FINCZ, fincza, finczi, finczol, finczos.
FINDZSA.

FING, fingik.
FINNY, finnya.
FINOM, finomit, finomság.
FINT, finta.
FIR, firicskél, firál.
FIT, fitakos, fitat, fitél, fitit, fitod, fitogat, fitos, fitul.
FITY, fitye, fityeg, fityész, fitykes, fityma.

FL.

FLASKÓ.
FLASTROM, flastromoz.
FLINTA.

FO.

FOD, fodor.
FOG (név), foga, fogacs, fogar, fogas, fogatlan, fogu, fogzik.
FOG (társ-név), fogoly, fogság.
FOG (ige), fogad, foganik, fogás, fogat, fogdos, foglal, fogó, fogott, fogtat, fogva.
FOGY, fogyad, fogyas, fogyaszt, fogyat, fogyott.
FOH, foháskodik.
FOK, foka, fokos, foksány.
FOLY, folyadék, folyam, folyamik, folyat, folyány, folyár, folyás, folydogál, folyos, folyó, folytat, folyvást.
FON, fonadék, fonat, fonák, fonál, fonás, foncsika, fondor, fonó, fontt.
FONNY, fonnyad, fonnyaszt, fonytorodik.
FONT, fontol, fontos.
FOR, forbat, fordít, fordúl, forog, forna, fornos.
FORINT, forintos.
FORMA, formál, formás, formátlan.
FORR, forrad, forral, forraszt, forratlan, forrás, forráz, fordogal, forró, fortyanik.
FORTÉLY, fortélykodik, fortélyos, fortélyoz.
FOS, fosos.
FOSIK, fosás, fosó, fostat, fostos.
FOSZ, foszlik, foszt.

FÓ.

FÓ, fóka, fódja, fót.
FÓL.
FÓR, fóros, fóroz.

FŐ.

FÖCS, föcsesen, föcsél, föcske, föcsög.
 FÖD, födemény, födetlen, födél, födém,
 födés, födött, födöz, födö, födve.
 FÖL, föle, fölhő, föli, fölleg, fölleng,
 fölös, fölött, fölöz, fölség, fölső,
 fölünnen.
 FÖLD, földes, földi.
 FÖLÖSTÖKÖM.
 FÖR, fördik, förget, förgölög, förösz,
 fört.
 FÖS, föst, fösvény.
 FÖVÉNY, fövényes, fövényez.

FŐ.

FŐ, főbb, főként, főnn, főség.
 FŐ, föl, fötelen, fött, főve, főz.

FR.

FRANCZ, francia, franczu.
 FRIGY, frigyés
 FRINGYIA.
 FRIS, frissel, frissen, frisit, frisül.

FU.

FUCS.
 FUKAR.
 FUND, fundál, fundér.
 FUR, fura, furcsa, furuglya.
 FURMÁNY, furmányos.
 FUSTÉLY, fustélyoz.
 FUSZULY.
 FUT, futa, futak, futalék, futam, futam-
 tamik, futár, futás, futdogál, futé-
 kony, futkár, futkos, futos, futott,
 futó, futtat, futva.

FŰ.

FŰ, fuvacs.
 FŰ (ige) fúall, fúás, fúatag, fúj, fúl,
 fuvall, fuvalom, fuvatlan, fuvás,
 fuvó.
 FŰR, furadék, furakodik, furat, fur-
 dancs, furdogál, furkál, furkó, furó,
 furtt.

FŰ.

FŰG, *füge, füged.

FÜGG, függedelem, független, függesz-
 kedik, függeszt, független, függettyü,
 függés, függő, függve.

FŰL, fűld, fűle, fűlek, fűtel, fű-
 les, fűletlen, fűlez, fűlleng, fűllent,
 fűli.

FŰLEMŰLE.

FŰLŐP, fűlpös.

FŰLLÉR.

FŰR, fűred, fűremedik, fűrés, fűrg,
 fűrkész, fűrmény.

FŰRT, fűrtös, fűrtöz.

FŰS.

FŰST, fűstöl, fűstös.

FŰTY, fűtyész, fűtykörös, fűtyöl,
 fűtyent.

FŰZ (név) fűzed, fűzegy, fűzes, fűzi.

FŰZ (ige) fűzdögel, fűzelék, fűzellér,
 fűzet, fűzetlen, fűzér, fűzés, fűzött,
 fűző.

FŰ.

FŰ, fűenten, fűve, fűvel, fűves, fűvez,
 fűvész, fűvi.

FŰ, fűl, fűt.

FŰRÉSZ, fűrészel, fűrészes.

FŰSŰ, fűsül, fűsüs.

Summa 142.

F.

FA.

FA.

Fa. Lignum arbor. Egy fa nem erdő. Unus homo, nullus homo. Una hirundo non facit ver. M. A.
 Fa-abroncs. Circulus ligneus.
 Fa-ágy. Lectus ligneus. Mivel van vas-ágy is.
 Fa-ágyú. Petarda, exostra, impetarda. PP.
 Fa-baba. Pictus masculus.
 Fa-bél. Medulla arboris. NC. p. 75.
 Fa-bicsak. Culter cum ligneo manubrio. S. I.
 Fa-czipó. Baranya Vármegyében a' sváboknál láttam; hárs-fából csinálják.
 Fa-czövek. Paxillus ligneus.
 Fa-csomó. Bruscum, tuber. S. I.
 Fa' dereka. Caudex.
 Fa-evángyelistá. Csuzi p. 750. Tromb. p. 75.
 Fa' fejrje. Alburnum. S. I.
 Fa-féreg. Cossus. PP.
 Fa' fiatalí. Traduces, virgae. S. I.
 Fa-furó. Terebo. Holzbohrer. S. I.
 Fa-gomba. Panus, agaricum, fungus arborum. S. I.
 Fa-görce. Tuber arborum, vel cortex hauriendae aquae deserviens. S. I.
 Fa-gyapju. Xilinum. M. A.
 Fa-gyapott. Bombacium. M. A.
 Fa-gyöngy. Viscus quercinus. M. A.
 Fa-gyöngy-evő rigó. Turdus viscivorus. VM. Toldalék' végén.
 Fa-gyújtás. Lignatio. S. I.
 Fa-haj. Cortex, it. cinamomum. M. A.
 Fa-hajtás. Arborum foliatura, v. sureulus, germen. S. I.
 Fa-hágó. Certhia. Baumlauffer. S. I.
 Fa-hámtó. Decorticator arboris.
 Fa-hártya. Liber. S. I. Sz. D.
 Fa-ház. Domus lignea.
 Fa-heveder ajtóban, asztalban. Securicula, subscus. PP.
 Fa-héj. idem ac: fa-haj M. A. Pázm. Pred. p. 1102. Induvium. CM.
 Fa-hordó. Calo, lignifer, xilophorus. NC. p. 405.
 Fa-hulladék. Secamentum ligni. S. I.
 Fa-jankó. Stolidus, ineptus.
 Fa-kalapács. Marculus. PP.
 Fa-kalán. Cochlear ligneum. Föld-csuporhoz fa-kalán. km.
 Fa-kamara. Receptaculum lignorum.
 Fa-kapocs. Marculus. PP.
 Fa-kecske. Cantherius fabrorum. S. I.
 Fa-kép. Idolum, statua lignea. Fa-kép-nél hagyta. km.

Fa-kéreg. Cortex arboris. Annyit használ mint ebnek a' fa-kéreg. km.
 Fa-kilincs. Pessulus ligneus.
 Fa-kúlcs. Pázm. Pred. p. 510. Clavis lignea.
 Fa-kósz. Certhia. Baumlauffer. S. I.
 Fa-kutya. Mindég nevet, mint a' fakutya az oltáron. Dug. km. 1. R. p. 207.
 Fa-lakat. Patibulum. CM.
 Fa-lapat. Pala lignea. M. A.
 Fa-láb. Calo, calopodium. M. A.
 Fa-lábon járó. Grallator. M. A.
 Fa-lábbeli: fa-czipó. Calceus ligneus.
 Fa-legények. VM. p. 244.
 Fa-lé. Succus arboris. Sz. D.
 Fa-leve. Hydrodes. M. A.
 Fa-level. Folium arboris.
 Fa-ló. Equus trojanus. Pázm. Pred. p. 397.
 Fa-lovas. Eques baculi. Steckenreiter. S. I.
 Fa-lovon nyargal. Equitat in arundine longa. S. I.
 Fa-mászó. Sitta, Blauspecht. S. I.
 Fa-méz. Succus arborum. S. I.
 Fa-mives. Káldi 1. Paral. 22. 15.
 Fa-moh. Muscus arboreus. Bryon. M. A. CM. NC. p. 127.
 Fa-moly. Terebo. M. A.
 Fa-nyeső. Putator. S. I.
 Fa-olaj. Oleum olivae. M. A.
 Fa-oskola. Propaganda arborum. S. I.
 Fa-palaczk. Obba, culigna. Pázm. Pred. p. 1158 — Katona Hist. Crit. Tom. 7. p. 602.
 Fa-pallat. Pavimentum ligneum.
 Fa-pálcza. Bocskorhoz fa-pálcza. Dug. km. 1. R. p. 292.
 Fa' pelyhe. Pappus, lanugo. S. I.
 Fa-péNZ. Fa-péNZ is jó a' bolondnak. — Fa-péNZt ad kezébe. kmm.
 Fa-poltura. Bolondnak a' fa-poltura is jó, ha elveszti, az sem kár. km.
 Fa-rakás. Strues lignorum. M. A.
 Fa-rágó. Ligniperda. Holzwurm. S. I.
 Fa-szedés. Lignatio. M. A.
 Fa-szedő. Lignator. M. A.
 Fa-szeg. Clavus ligneus, impages. PP.
 Fa-szekér. — Eb a' fa-szekere, ugyan helyén az esze.
 Fa-szem. Gemma arboris. S. I.
 Fa-szem-oltás. Inoculatio. S. I.
 Fa-sindel. Scandula lignea.
 Fa-szopó. Tillandsia, liana. S. I.
 Fa-talp. Calo, calopodium. PP.
 Fa-talpi barát. Pázm. Kal. p. 457.
 Fa-talpi saru. Colopodium. M. A.

Fa-tarisznya. Zörög, mint a' fa-tarisznya. Dug. km. 1. R. p. 195.
 Fa-tartó hely. Lignile. PP.
 Fa-támasz. Fulcrum ligneum. S. I.
 Fa-tetü. S. I.
 Fa-tok. Capsula, cistella lignea. Iskátula. S. I.
 Fa' töve. Truncus. M. A.
 Fa-vágás. Lignicidium.
 Fa-vágó. Lignator, ligniseca. M. A.
 Fa-vágító. Locus in aula, ubi ligna secantur.
 Fa-váll: fa-derék. Sz. D.
 Fa-veszszó. Surculus, germen. S. I.
 Fa-villa. Furca lignea. M. A.
 Fa-víz, fa-viries. Succus arboris. S. I.
 Fa-völgy. Pori arboris. Sz. D.
 * Alma-fa. Malus, pomus. Ita hoc ad fructus additamento ipsa notatur arbor, ut: Baraczk-fa, diófa, gesztenye-fa. etc.
 Által-fa. Transtrum.
 Árbocz-fa. Malus navis.
 Ászok-fa. Cantherius cellarius. S. K.
 Baj-fa. Laurus nobilis. S. K.
 Banya-fa. Arbor vetula.
 Bitó-fa. Lignum, cui pecus occidendum alligatur. S. K.
 Cser-fa. Quercus, robur. Pattog, mint a' cser-fa a' tűzön. km.
 Darab-fa. Frustum ligni.
 Föld-fa. Compages lignea tecti.
 Gántár-fa. Cantherius cellarii.
 Gyümölcs-fa. Arbor fructifera. S. K.
 Gyűrű-fa. Ligustrum vulgare. S. K.
 Hanga-fa. Myrica, erica. S. K.
 Hasáb-fa. Assula, segmen ligneum, prisma. S. K.
 Határ-fa. Cumulus lignorum, it. lignum, quod ad distinguendos limites ponitur.
 Háló-fa. Evonymus. Physic. Cassovjensis.
 Hám-fa. Helciaria, machinula. S. K.
 Heveder-fa. Subscus. S. K.
 Kapta-fa. Mustricola, modulus calcearis. S. K.
 Kapu-fa. Postis. Kapu-fától vett búcsut. km.
 Kar-fa. Lorica chori, graduum. S. K.
 Kereszt-fa. Crux lignea. S. K.
 Kerék-talp-fa. Absis rotae. S. K.
 Kígyó-fa. Colubrinum.
 Kisa-fa. Jugum curcus. Förhéncz. S. K.
 Korona-fa. Acacia.
 Koszoru-fa. Mutuli. S. K.
 Kovász-fa.

Láb-fa. *Cantherius cellarius*. S. K.
 Lárma-fa. *Pertica tumultuaria*. S. K.
 Mag-fa. *Arbor proletaria*. S. K.
 Málna-fa. *Rubus idaeus*.
 Nás-fa. Fa-kilincs. *Pessulus ligneus*,
vectis, it. inauris. S. K.
 Nyaláb-fa. *Fascis lignorum*. Vajda. 5.
 K. p. 555.
 Olló-fa. *Cantherius*.
 Orgona-fa. *Syringa vulgaris*.
 Orsó-fa. *Cochlea mas*. S. K.
 Ostormén-fa. *Lantana Linn. viburnum*.
 Öl-fa. *Orgia ligni*. S. K.
 Or-fa. *Malus navis*. Kiváltt a' röpülő
 hidon.
 Rakás-fa. *Cumulus lignorum*, rogus.
 S. K.
 Sám-fa. *Regula*. S. K. PP.
 Sátor-fa. *Pertica tentorii*. Hordd el a'
 sátor-fát. km.
 Som-fa. *Cornus*. Som-fánál főz. km.
 Söveg-fa a' kapukban. *Trabs superior*
 horizontalis *perpendiculari* immissa ad
 hanc firmandam.
 Szágy-fa. *Radius textorius*. S. K.
 Szál-fa. *Tignum*, *trabs*. Szál-fa nem
 erdő. km.
 Szalu-fa. *Cantherius*.
 Szár-fa. Kapu' szár-fáji.
 Szolga-fa. *Machinula pro cothurnis de-*
trahendis, it. *fulcrum*, ex quo ahe-
 num inter coquendum dependet. S. K.
 Szűz-fa. *Agnus castus*. S. K.
 Talp-fa. *Cantherius cellarius*. S. K.
 Törvény-fa. *Modestius dictum loco*:
 akasztó fa.
 Tövis-fa. *Vepres*. S. K.
 Ugorka-fa. Föl hágott az ugorka-fá-
 ra. km.
 Villa-fa. Háló terjesztő pózna. *Varus*,
furcilla. S. K.
 Zugoly-fa. *Liciatorium*, *jugum textori-*
um. S. K.
 ** Agg fa. *Annosa*, *vetula arbor*. Ne-
 ház agg fából gúzt tekerni. km.
 Alacsony fa. *Humilis arbor*. S. K.
 Akasztó fa. *Patibulum*. — Musztafa,
 Caraffa, akasztó fa, három gonosz
 fa — Voltt idő, midőn a' magyar
 anyák ezt keservesen mondták.
 Akasztó fára való. *Patibulandus*, *tri-*
furcifer.
 Akoló fa. *Virga pithometrica*. S. K.
 Bojtos fa. *Frutex*. NC. p. 127.
 Boldogtalan fa. *Arbor infelix*. Pázm.
 Pred. p. 550.
 Csapó fa. *Hostorium*, *rutulus*. S. K.
 Csapató fa. *Adminiculum*, *lignum fe-*
rendo oneri suppositum.
 Csatló fa. *Subscus*. S. K.
 Csomoszló fa. *Pilum ligneum*. S. K.
 Csomós fa. *Clavosum lignum*. S. K.
 Dob-verő fa. *Bacillus tympani*. S. K.
 Döngölő fa. *Pavicula*. S. K.
 Dörgölő fa. *Lignum laevigatorium co-*
thurnariorum. S. K.
 Egres-fa. *Grossularia*. Linn. S. K.
 Égő fa. *Torris*, *lignum ardens*.
 Élő fa. *Arbor viva*. S. K.
 Fazék-szedő fa. *Baculus pro apponen-*
dis v. deponendis ollis.
 Fiatal fa. *Juvenis arbor*. Addig hajtsd
 a' fát, még fiatal. km.

Fodor fa. *Lignum crispantibus venis un-*
dulatum. PP.
 Fonál-vető fa. *Harpedone*. S. K.
 Fordító fa. A' csizmaziáknál.
 Görbe fa. — A' görbe fához a' héjja
 leg egyenesebben hozzá áll. — A'
 melly fából horog akar lenni, idején
 meg görbül. kmm.
 Görcsös fa. *Lignum nodosum*.
 Görgő fa. *Cylinder*, *tigillum volubile*.
 S. K. PP.
 Gyümölcs-szedő fa. *Pertica tollendis*
fructibus deserviens. S. K.
 Gyümölcstelen fa. *Arbor sterilis*. S. K.
 Habarló fa. *Pilum ligneum*. S. K.
 Habos fa. *Lignum undulatum*.
 Habuczoló fa: zurboló fa.
 Hajtó fa. Egy hajtó fát nem ér. km.
 Hangó fa. *Instrumentum musicum*. S. K.
 Hernyó-szedő fa. *Forfex tollendis eru-*
cis. S. K.
 Kecse-rágó fa. *Evonymus europaeus*. S. I.
 Kemény fa. *Lignum durum*.
 Kerengő fa. *Ergata*. S. K.
 Keresetlen fa. *Fustis non quacsitus*. S. K.
 Kérges fa. *Caudex*. S. K.
 Kötő fa. *Subscus*. S. K.
 Lány fa. *Lignum molle*. S. K.
 Lépező fa. *Ames*. S. K.
 Magtalan fa. *Sterilis arbor*. S. K.
 Mosó fa. *Lixiviae tudicula*. S. K.
 Nagy fa. *Grandis arbor*. Nagy fát moz-
 gatsz. — Körmetlen lévő nagy fára
 ne hájg. — A' nagy fák soká nyöl-
 nek, de hamar el dölnék. kmm.
 Nyers fa. *Lignum vegetum*, recens. A'
 száraz fa mellett a' nyers is meg
 ég. km.
 Nyújtó fa. *Spatha*, *cylinder pro massa*
extendenda. S. K.
 Piszka-fa. Somorjai János, Szó-játék.
 Piszkáló fa. *Batillum*. S. K.
 Puha fa. *Lignum molle ut pinus etc.*
 Redves fa. *Lignum cariosum*, patre.
 S. K.
 Roszsz fa. — Roszsz fát tett a' tűzre. km.
 Simitó fa. *Laevigatorium*. S. K.
 Sodró fa: nyújtó fa.
 Szádló fa. *Doliarium operculum*. S. K.
 Szelid fa. *Arbor mitis*.
 Szilánkos fa. *Nervosum*, *torosum lignum*.
 S. I.
 Szitó fa. *Batillum*. S. K.
 Szurok-termő fa. *Picea*. S. K.
 Tartó fa. *Retinaculum*. S. K.
 Terjesztő fa. idem. S. K.
 Terméketlen fára senki követ nem ha-
 gyít. km.
 Termő fa. *Arbor fructifera*. S. K.
 Tömő fa. *Pilum ligneum*. S. K.
 Törpe fa. *Arbor nana*, *pumila*. S. K.
 Ültető fa. *Lignellum satorium*. S. K.
 Űző fa a' kádároknál. *Tudicula*. S. K.
 Vad fa. *Arbor sylvestris*. Vad fátul nem
 lehet jó gyümölcsöt vágni. km.
 Vágott fa. *Lignum sectum*.
 Vén fa. *Vetula*, *annosa arbor*. A'
 vén fának árnyékában jól lehet nyu-
 godni. km.
 Zurboló fa. *Pertica impellendis ad rete*
piscibus deserviens. S. K.
 FÁCSKA. *Ligellum*, *arbuscula*. M. A.
 FÁESZ. *Lignatur*, *lignationem exercet*.

Fácszás. *Lignatio*.
 Szabad fácszása van. *Habet liberam li-*
gnationem.
 Fácszat. *Lignatura*.
 Fácszat' szabadsága. *Jus liberae ligna-*
tionis.
 Fácszó. *Lignator*.
 FÁI. *Ligneus*, *arbores*. M. A.
 Fái béka. *Rana arborea*. S. I.
 Fái borostyán. *Hedera helix*. S. I.
 Fái eper. *Morum*. *Maulbeere*. S. I.
 Fái egres. *Uva crispa*. M. A. *Grossu-*
laria. PP.
 Fái gomba. *Fungus fagineus*. S. I.
 Fái gyöngy. *Loranthus europaeus*. Baum-
 mistel. S. I.
 Fái moh. *Muscus arboreus*, *lichen fila-*
mentosus, *pendulus*. S. I.
 Fái szakál. *Lichen plicatus*. *Lungen-*
moos. S. I.
 Fái szeder. *Morum*. S. I.
 Fái szín-bogár. *Coccus ilicis*. *Kermes*. S. I.
 Fái tyuk.
 FÁJA. *Ejus arbor*. A' ki ebbel játszik, fája
 legyen. km.
 Élet' fája. *Arbor vitae*. Pázm. Pred.
 p. 1187.
 Isten' fája. *Abrotanum*. M. A.
 FÁJI. *Arbores*, *arborarius*. M. A. PP.
 Lásd Fái.
 FÁKAT ültet. *Arbustat*. M. A.
 FÁNÁL fább. *Faludi E. M.* p. 249.
 FÁRA folyó. *Arbustivus*. M. A.
 Fára folyó borsó. *Cicer anatinum*, *pha-*
seolus, *tragum*. M. A.
 Fára folyó fű. *Herba arbustiva*. S. I.
 Fára folyó szőlő-veszsző. *Vitis arbu-*
stiva. S. I.
 Fára futó. *Arbustivus*. S. I.
 Fára nőtt. idem. M. A.
 Fára üti a' csizrát.
 * Akasztó fára való. *Patibulandus*, *homo*
trium literarum.
 FÁS. *Lignosus*, *duratus*, *durus*. M. A.
 Fás. Sz. P. Békes Yben.
 Fás dió. *Duratea nux*. M. A. *Steinnusz*.
 Fás répa. Sz. D.
 Fásodik. *Liguescit*, *indurescit*, *torpescit*,
 obriget. Sz. D. S. I.
 Meg fásodik. *Lippai*. *Vet. Kert.* p. 114.
 Fásúl. idem.
 El fásúl. *Obrigescit*. *El fásúl a' teste*.
 Sz. D.
 Meg fásúl. idem.
 Őszve fásúl. *Conrigescit*.
 FÁT egyenesít. *Addig kell a' fát egye-*
nesíteni, *mig fiatal*. km.
 Fát hord. *Ligna comportat*.
 Fát rak a' tűzre. *Ligna adponit ad ignem*.
 Fát ráz. *Ne rázd azt a' fát*, ki magától
 hullatja gyümölcsét. km.
 Fát olt. *Inserit*, *emplastrat*. PP.
 Fát szed. *Lignatur*. M. A.
 Fát vág. A' fát sem vágják le egy vá-
 gással. — Mások alatt a' fát vágni. —
 Nagy fába vágta a' fejszét. kmm.
 Fát visz.
 FÁTALAN. *Ligno destitutus*. S. I.
 Fátalan hegyek. *Montes calvi*. S. I.
 FÁTUL szakadt ember. *Ex quercubus*,
 et *saxis prognatus*. M. A.
 FÁVÁ lesz. *Arborescit*. M. A.

Fává válik. In lignum convertitur.
M. A.

FACS.

FACS.

FACRSAR, facsarja. Obtortquet, premit.
M. A. A' narancsot ha erősen facsarod, végre keserűt bocsát. km.
Belé facsarja. Intortquet, instillat succum expressum.
Egybe facsarja.
Ki facsarja. Exprimit, extortquet. M. A.
Meg facsarja. Comprimit, contortquet, exprimit. M. A.
Facsarás. Contorsio, compressio. M. A.
Ki facsarás. Expressio, extorsio. M. A.
Facsarék. Liqueur expressus. S. I.
Facsarékos: tekerékes, tekerces, tekerős. Sz. D.
Facsargat, facsargatja. Repetita, at leni expressione liquorem exprimit.
Facsarit, facsaritja. Contortquet, comprimit, exprimit. Sz. D. S. I.
Facsarint, mint csavarint.
Facsarodik. Contortquetur, comprimitur, exprimitur. M. A.
Ki facsarodik. Exprimitur.
Facsarog. Oberrat. Tekereg.
Facsargás. Oberratio. Csavargás. Sz. D.
Facsargó. Oberrans. Csavargó.
Facsaros. Tortus, contortus, intortus. S. I.
Facsaró. Comprimens, contortuens.
Facsartt. Tortivus, tortus. M. A.
Ki facsartt. Expressus, extortus. M. A.

FADD.

FADD. F. Tolna Vben.

FAGY (név.)

FAGY. Gelu, algor, algus. M. A. Úgy aluszik, mintha ökörbőrt vonnának a' fagyon: igen hortyog.
Fagy-engedés. Regelatio. S. I.
Fagy-harmat (dér). Pruina. S. I.
Fagy-vétel. Pernio. S. I.
FAGYA. Ejus gelu.
Föld' fagya. Ha a' föld' fagya föl enged.
FAGYAL-fa. Ligustrum. M. A. Cyprus. CM.
FAGYALÉK. Gelatina, decoctum gelatum, v. caro cum jure gelato. Sz. D. S. I.
FAGYASZT, fagyasztja. Gelat, glaciatur. S. I.
Fagyasztal. idem. S. I. Sz. D.
FAGYLAL, fagylalja. Gelat, glaciatur, conglaciatur. M. A.
Meg fagylalja. Gelat. M. A.
Fagylalás. Glaciatio.
Fagylaló. Faludi T. É. p. 216.
Fagylaltt. Liquidum gelatum. Gefromnes. S. I.
FAGYOS. Glacialis, glaciatus. M. A.
Fagyos mentség. Frigida excusatio.
Fagyos öv. Zona frigida. S. I.
Fagyosan. Gelide. M. A.
Fagyosít, fagyosítja. Glaciatur. S. I.

Fagyoskodik. Identidem prae gelu frigit. Sz. D.

Fagyosodik. Gelatur, glaciatur. S. I. Sz. D.

Fagyosság. Pázm. Pred. p. 499.

FAGYTALAN. Ingelatus, non gelatus. S. I.

FAGY (ige.)

FAGY. Gelascit, glaciatur. M. A. Úgy fagy, ugyan csikorog.
Által fagy. Transgelat.
Bé fagy. Congelat. M. A.
Bele fagy.
El fagy. Congelat. M. A.
Föl fagy. Regelat. M. A.
Hozzá fagy. Adgelat.
Környül fagy. Circumgelat. M. A.
Le fagy. Adgelat.
Meg fagy. Congelat, congelascit, obriget. M. A.
Öszve fagy. Congelat, concrecit. M. A.
Reá fagy. Adgelat.
FAGYÁS. Gelatio. S. I. Sz. D.
Meg fagyás. Congelatio. M. A.
Öszve fagyás. Concretio, congelatio. M. A.
FAGYHAT. Potest gelare.
Fagyhatatlan. Ingelabilis, incongelabilis. M. A.
Meg fagyhatatlan. Incongelabilis. M. A.
Fagyható. Gelabilis. M. A.
Meg fagyható. Gelabilis. M. A.
FAGYOTT. Congelatus, concretus. M. A.
Meg fagyott. Congelatus. M. A.
Fagyottan. Gelate.
Fél-fagyottan. Semigelate. S. I.
FAGYÓ. Gelabilis. NC. p. 11.

FAGYGYÜ.

FAGYGYÜ. Sebum, sebum. M. A. (Videntur derivari ex fagy: gelu, et gyú: accensivus, quasi gelidum accensibile, sicut ál-gyú, subdolum accensibile).

Fagygyü-gyertya. Candela sebacea.
Fagygyü-kő. Talcum. S. I.
FAGYGYAS. Sevossus. M. A.
Fagygyas kő. Talcum. S. I.
FAGYGYAZ: fagygyü-gyertyát csinál. Sevat, sebat. M. A.
Meg fagygyazza. Sebat. M. A.
FAGYGYUBÓL való. Sebaceus, sevacius. M. A.

FAJ.

FAJ. Genimen, stirps. M. A. A' jó faj idején ki mutatja magát. km.
Faj-halak. Pisces ad foeturam in piscinam missi. S. I.
Faj-tó. Piscina foeturae, lacus foeturae.
Faj-tó. F. Zólyom Vben.
Faj-veszsző. Surculus, germen arboris. S. I.
* **Kutya-faj**. Canina progenies. Sz. D.
FAJA. Ejus stirps, prosapia. A' jó faj nem hagyja el a' faját. Fortes creantur fortibus, et bonis.
Eb' faja. Sz. D.

FAJD. Urogallus. M. A. Urogallus minor. NC. p. 163.

Fajd-tyuk. Idem. Auerhahn. S. I.

Gatyás fajd. Grygallus. S. K.

Nyir-fajd. Tatrix. S. K.

Süket fajd. Urogallus. S. K.

Fajdok. idem. S. I.

FAJLIK. Generat.

El fajlik. Degenerat. Sz. D.

FAJOS.

Fajos szőlő.

FAJT. Generatura, prosapia, foetus.

Jó fajt. Bona progenies.

Roszz fajt.

Fajta. idem. Sz. D.

Fajtú.

Jó fajtú tehén.

FAJTALAN. Lascivus, petulcus, petulans,

protervus, procax. M. A. it. Sterilis,

infocundus. S. I. Sine foetu.

Fajtalanít, fajtalanítja. Sterilem reddit.

S. I.

Fajtalankodik. Lascivit, protervit. M. A.

Fajtalankodás.

Fajtalankodó. Lascivibundus. M. A.

Fajtalanodik. Sterilescit. Thelegdi, Homiliák p. 380.

Fajtalanság. Lascivia, petulantia, protervia, procacitas. M. A.

Fajtalanúl. Petulanter, proterve, procaciter. M. A.

FAJÚL.

El fajúl. Degenerat. M. A.

El fajulás. Degeneratio. M. A.

El fajultt. Degener. M. A.

FAJZ. E. F. Küküllő Vben.

Fajz. FF. Somogy, és Pest Vben.

Nemes Fajz. F. Veszprém Vben.

Pór Fajz. Sz. P. Veszprém Vben.

FAJZIK. Parturit. M. A. Foetificat.

El fajzik. Degenerat. M. A.

Fajzás. Foetus, genitura. M. A.

Fajzat. Genimen. M. A.

Fajzat. Sz. P. Heves Vben.

Fajzat-el üzés. Abactio foetus. S. I.

Fajzott.

El fajzott. Degener. M. A.

FAK.

FAK.
FAKAD. Erumpit, patet, manat. M. A.
Búra, vigságra, haragra fakad. Sz. D.
Fakadnak a' fák. Sz. D.
Föl fakad. Disrumpitur. S. I.
Föl fakad a' viz v. fagy. Sz. D.
Ki fakad. Erumpit, ebullit. M. A.
Meg fakad. — Csak nem meg fakad mérgében. — Ha mindjárt meg fakadsz is bele.
Sírásra fakad. Solvitur in fletum.
Fakadás. Ebullitio, eruptio, irruptio, proruptio. M. A.
Föl fakadás. Proruptio.
Ki fakadás. Ebullitio, eruptio. M. A.
Meg fakadás. Disruptio.
Víz-fakadás. Scaturigo. Sz. D.
Fakadék. Papula, vomica. M. A. it. Scaturigo. Faludi. T. É. p. 155.
Fakadékos. Pustulosus. M. A.
Fakadékoság. Sz. D.
Fakadoz. Hinc et inde prorumpit

FAKASZT, fakasztja. Rumpit, aperit, exulcerat, facit ut fluat, manet. S. I. Átokra, sirásra fakasztja. Bé fakasztja. Vajda. 3. K. p. 549. Föl fakasztja. Aperit, manifestat. M. A. Ki fakasztja. Erumpere facit, exulcerat. M. A. Meg fakasztja. idem. M. A.

FAKGAT, FAGGAT, faggatja. Vexat, macerat, divexat, conterit, corrumpit. M. A. Nem jó kölykes medvének fiát faggatni. km.

El faggatja. Conterit, corrumpit. M. A. Őszve faggatja. Divexat.

Faggatás. Maceratio, vexatio. M. A.

Faggaszt, faggasztja. Faludi. T. É. p. 97.

FAKÓ. Helvus, gilvus, murinus, cerinus. S. I. Többet költ fakóra, mint érdemli fara. K. V. p. 454. Eb' ura fakó.

Fakó. Sz. P. Posony Vben.

Fakó kerék: vasatlan kerék. — Nemes ember, szür-dolmán, fakó kerék, kender-hám. km.

Fakó ló. Equus coloris murini. S. I.

Fakó szekér. Curvus ligneus sine feramento. M. A.

Fakó Vezekény. F. Bars Vben.

Fakós. Subfuscus, submurinus.

Fakós. Sz. PP. Somogy és Szala Vben.

FAKUL.

Meg fakul. Fuscus redditur.

FAL (név).

FAL. Paries M. A. Négy fal, négy szem között sok történi. km.

Fal-csapó, sikárló. Trulla. M. A.

Fal-fű. Parietaria. Glaskraut. S. I.

Fal-mászó. Picus murarius, certhia muraria. Mauerspecht. S. I.

Fal-máz. Tectorium, crusta parietis. S. I.

Fal-mázló. Tector. M. A.

Fal-mázló mész. Tectorium. M. A.

Fal-párkány. Projectura, tabulamentum. M. A.

Fal-rakás. Exstructio muri.

Fal-rakó. Structor muri.

Fal-só. Nitrum calcareum. S. I.

Fal-színő. Tector. M. A.

Fal-tapasz. Tectorium parietis. S. I.

Fal-tetű. Cimex. S. I.

Fal-törő kos. Aries, machina arietaria.

Fal-törő álgyn. Bombarda muris rumpendis. S. I.

Fal-vakolás. Inductio tectorii muro.

Fal-vakoló. Inductor tectorii. Sz. D.

* Dülő fal. Murus ad ruinam pronus.

Dülő falhoz támaszkodik. km.

Fenek-fal. Substructio.

Könyöklő fal. Lorica. Murus tenuior cui pectore tenus innititur, dum ex alto despiciuntur.

Köz-fal. Murus intergerinus. CM. et NC. p. 369.

Kő-fal. Murus lapideus NC. p. 369.

Mázlott fal. Paries crustatus NC. p. 15. 369.

Öntött fal. Murus fusilis.

Támasz-fal. Murus intermissus.

Tűz-fal. Murus ad arcendum incendium. S. K.

Vászon-fal. Sz. D. Kárpit-fal.

Vendég-fal. Sz. D. Aulacum.

FALA. Ejus murus.

FALAZ, falazza. Murat, muro cingit. Bé falazza. Immurat.

Keréket falaz: új kerék - talpat tesz. Sz. D.

Falazás. Muratio.

Bé falazás. Immuratio.

FALBA csinált láda. Riscus. M. A. Nem verem falba fejemet érte. km.

FALRA mit hányasz borsót. Gallos exsecas. M. A.

Falra futó fű. Parietaria.

Falra hűgygyózó. Mingens ad parietem, expressione hebraica significat marem.

FAL (ige).

FAL, falja. Sublabrat, glutit. M. A. A' ki sok mézet nyál, keserűt is fal. km.

Fald bellyebb a' sipot. km.

Bé falja. Devorat, deglutit. M. A.

Bé falatták véle a' szót. km.

El falja. Abglutit.

Föl falja. Deglutit. M. A. Nem jó társ az, a' ki mindent föl-fal. km.

Nyalja falja. Addig nyalta falta, még el csábitotta.

FALÁS.

Nyelés falás: nagy evés. Sz. D.

FALAT. Buccella, crustum, offa, bolus. M. A. Nagy száj nagy falatokkal telik. km.

Falat-kenyér. Buccella panis. Egy falatkenyérre nem virrad — Olyan ember, mint a' falat-kenyér. km.

Reggeli falat. Frühstück. Sz. D.

Veszedelemes falat a' nyelv. km.

Falatdogal. Sz. D. Esitat.

Falatka. Offella, offula. M. A.

Falatonként. Sz. D. Crustatim.

Falatoz. Mandit, esitat. M. A.

Falatozás. Esitatio. Faludi N. U. p. 107.

Gyöngyösi 1. R. p. 316.

Falatozás vacsora előtt. Antecoenium. M. A.

Falatozgat. Identidem esitat.

FALDOKOL, faldokolja. Ingurgitat, deglutit. M. A.

Faldoklás. Ingurgitatio, voratio. M. A.

FALDOS, faldossa: faldokolja. Sz. D.

FALHAT, falhatja.

Föl falhatod. Poteris devorare.

FALÓ. Sublabrans, glutiens.

FALÁM.

FALÁM. Palpus. Fress-spitze. S. I.

FALÁNGAT, falángatja. Objurgat. PP.

FALKA.

FALKA. Pars boum v. ovium. S. I. Darab, csoport, p. o. föld, marha, nyáj. Sz. D.

Frustum. M. A. L. Lásd FÓKA.

Falka-barom. Armentum. V r a n c s i c s.

Falka-föld. Tractus. V r a n c s i c s.

FALKÁNKÉNT: darabonként. Sz. D.

FALKÁS.

Falkáson járnak. Sz. D.

FALU.

FALU. Pagus, vicus. M. A. Több a' falu, mint a' város. km.

Falu' bikája. Taurus communitatis.

Falu' birája. Judex pagi.

Falu-birák. Judices pagenses.

Falu' eleji. Primores pagi.

Falu' fejében kardot fogni nem mindenkor tanácsos. km.

Falu' gyümölcse: vad körtvély.

Falu' határja, földje, birtoka, megyéje. Territorium pagi. S. I.

Falu' háza.

Falu-helyeken. In pagis.

Falu-helyekre ütnek. Faludi N. A. p. 182.

Falu-Hidvég. F. Somogy Vben.

Falu' kalodája. A' falu' kalodáját sem mérik egy ember' lábához. km.

Falu' kanja. A' falu' kanját is olykor meg ölik, de csak váltik más helyébe. km.

Falu' kovácsa.

Falu-nagy. Villicus. S. I.

Falu' rétje. Pratum communitatis.

Falu' szája. Orator pagi.

Falu' vége. Meg huzza magát, mint guta a' falu' végén. km.

* Apáca-falu. F. Szatmár Vben.

Éles falu. F. Hont Vben.

Fekete falu. F. Szatmár Vben.

Férit-falu. F. Szala Vben.

Föl-falu. t. h. n.

Háraszti falu. F. Vas Vben.

Horváth falu. F. Vas Vben.

Hoszsú falu. t. h. n.

Jász falu. F. Komárom Vben.

Kács-falu. F. Baranya Vben.

Kis falu. t. h. n.

Kulcsár-falu. F. Vas Vben.

Magyar falu. F. Somogy Vben.

Nagy falu. t. h. n.

Német falu. t. h. n.

Oláh falu. t. h. n.

Olasz falu. t. h. n.

Orosz falu. t. h. n.

Or-falu. F. Vas Vben.

Sürgye-falu. F. Szatmár Vben.

Szeg falu. F. Szala Vben.

Torma-falu. F. Soprony Vben.

Tóth falu. t. h. n.

Új falu. t. h. n. Vagon ilyen nevű helység Magyarországban 80. Erdélyben 29.

Vám-falu. F. Szatmár Vben.

Vámos falu. t. h. n.

Zseb-falu. F. Sáros Vben.

FALUBAN. In pago. Estve van a' faluban, farkas lakik a' bokorban. km.

Minden háznál más szokás, minden faluban más törvény.

FALUBÉLI. Paganus. M. A.

FALUCSKA. Viculus. M. A.

Falucska. F. Bereg Vben. Sz. P. Zemplin Vben.

FALUD. R. Pagellus, viculus.

Aró falud. Sz. P. Szala Vben.

Kis falud. t. h. n.

Faludi.

FALUNKINT. Pagatim, vicatim. M. A.

FALUN lakó. Vicanus, paganus. M. A.

FALURA. Ad pagum.

Falura mentt. Secessit ad rus.

Falura viszi.
FALURUL falura. De pago in pagum.
FALUS. Pagum habens, possidens.
 Falusi. Pagensis.
 Falusi bíró. Judex pedaneus.
 Falusi Mester. Magister pagi.
Falustúl. Una cum pago.
 Oda vagyunk falustúl.
FALUZ. Per pagos oberrat, vagatur.
 Faluzás.
 Faluzó.
FALVA (falua, falva). Ejus pagus, ejus vicus, villa. Sok ilyen ki menettelű helység van Magyar és Erdély Országban. u. m.
 Ábrahám' falva. t. h. n.
 Abrud' falva. E. F. Hunyad Vben.
 Ágoston' falva. E. F. Udvarhely Székében.
 Agyag' falva. Ugyan ott.
 Akos' falva. E. F. alsó Fejér Vben.
 András' falva. E. F. Thuróczi Vben.
 Apáth' falva. t. h. n.
 Arnóth' falva. F. Szepes Vben.
 Aszszony' falva. t. h. n.
 Bába' falva. F. Bereg Vben.
 Bács' falva. t. h. n.
 Bada' falva. F. Vas Vben.
 Balás' falva. t. h. n.
 Bálint' falva. t. h. n.
 Balog' falva. F. Gömör Vben.
 Bán' falva. t. h. n.
 Barát' falva. F. Moson Vben.
 Benedek' falva. t. h. n.
 Bethlen' falva. t. h. n.
 Bibarcz' falva. E. F. Udvarhely Sz. ben.
 Boksán' falva. E. F. Csik Székében.
 Buza' falva. F. Abaúj Vben.
 Cseke' falva. t. h. n.
 Csere' falva. E. F. Maros Székében.
 Csik' falva. ugyan ott.
 Dés' falva. E. F. Küküllő Vben.
 Deső' falva. E. F. Kolos Vben.
 Farkas' falva. t. h. n.
 Fejér' falva. F. Marmaros Vben.
 Ferencz' falva. F. Szepes Vben.
 Fenyő' falva. E. F. Szében Székében.
 Poly' falva. E. F. Maros Sz. ben.
 Gál' falva. t. h. n.
 Gárdán' falva. E. F. külső Szolnok Vben.
 Gergely' falva. t. h. n.
 Gevén' falva. F. Bereg Vben.
 Gyana' falva. F. Vas Vben.
 Ika' falva. E. F. Három Szék Sz. ben.
 Illye' falva. t. h. n.
 Illyés' falva. t. h. n.
 Intre' falva. F. Szepes Vben.
 István' falva. t. h. n.
 Izsák' falva. F. Vas Vben.
 Jakab' falva. t. h. n.
 Jenő' falva. E. F. Csik Sz. ben.
 Jobbágy' falva. E. F. Maros Sz. ben.
 József' falva. F. Szepes Vben.
 Kakas' falva. F. Sáros Vben.
 Kápolnás' falva. F. Vas Vben.
 Karácson' falva. t. h. n.
 Károl' falva. t. h. n.
 Katalin' falva. F. Torontál Vben.
 Kemény' falva. E. F. Udvarhely Sz. ben.
 Keresztúr' falva. Ugyan ott.
 Keszeg' falva. F. Komárom Vben.
 Király' falva. t. h. n.
 Kozma' falva. t. h. n.

Közép' falva. E. F. belső Szolnok Vben.
 Kustán' falva. F. Bereg Vben.
 László' falva. t. h. n.
 Latrán' falva. Sz. P. Gömör Vben.
 Lénárt' falva. F. Gömör Vben.
 Lengyel' falva. E. F. Udvarhely Sz. ben.
 Magyar' falva. F. Liptó Vben.
 Marczin' falva. F. Abaúj Vben.
 Markus' falva. F. Szepes Vben.
 Maróth' falva. F. Baranya Vben.
 Marton' falva. t. h. n.
 Máty' falva. F. Ugocsa Vben.
 Mátyás' falva. F. Szepes Vben.
 Mező' falva. F. Bihar Vben.
 Mihály' falva. t. h. n.
 Miklós' falva. t. h. n.
 Mindszent' falva. F. Baranya Vben.
 Német' falva. t. h. n.
 Nyíres' falva. F. Bereg Vben.
 Ötvös' falva. F. Marmaros Vben.
 Pál' falva. t. h. n.
 Pap' falva. t. h. n.
 Péntek' falva. F. Nyitra Vben.
 Péter' falva. t. h. n.
 Pös' falva. F. Sáros Vben.
 Román' falva. F. Nyitra Vben.
 Rózsa' falva. F. Bihar Vben.
 Runo' falva. F. Bereg Vben.
 Sám' falva. F. Vas Vben.
 Sár' falva. t. h. n.
 Sáros' falva. F. Posony Vben.
 Sövény' falva. E. F. Küküllő Vben.
 Süket' falva. E. F. Maros Sz. ben.
 Szajkó' falva. F. Bereg Vben.
 Szakállos' falva. E. F. Kővár Vidékében.
 Szent' falva. F. Nógrád Vben.
 Szomor' falva. F. Nyitra Vben.
 Szöke' falva. E. F. Küküllő Vben.
 Talabör' falva. F. Marmaros Vben.
 Tatár' falva. F. Szathmár Vben.
 Telek' falva. E. F. Udvarhely Sz. ben.
 Török' falva. E. F. Kővár Vidékében.
 Thurzó' falva. F. Trencsén Vben.
 Vámos' falva. F. Nógrád Vben.
 Város' falva. E. F. Udvarhely Sz. ben.
 Zaránd' falva. F. Mosony Vben.
 Zsák' falva. E. F. Közép Szolnok Vben.
 Zseb' falva. F. Sáros Vben.
PA. Contractum ex **FALVA**, hoc certe sensu sumitur in subjunctis vocibus, nisi malis denotare **FANUM**.
 Alibán' fa. F. Szala Vben.
 András' fa. F. Vas Vben.
 Aszszony' fa. t. h. n.
 Bakó' fa. F. Vas Vben.
 Balás' fa. F. Posony Vben.
 Balog' fa. F. Vas Vben.
 Bán' fa. t. h. n.
 Barcz' fa. F. Szala Vben.
 Bes' fa. F. Vas Vben.
 Dénes' fa. t. h. n.
 Farkas' fa. F. Vas Vben.
 Három' fa. F. Somogy Vben.
 Heles' fa. F. Baranya Vben.
 Hernád' fa. Ugyan ott.
 Him' fa. F. Vas Vben.
 Iba' fa. F. Baranya Vben.
 Ibacs' fa. Ugyan ott.
 Kálocz' fa. F. Szala Vben.
 Káptalan' fa. Ugyan ott.
 Karács' fa. F. Vas Vben.
 Karácson' fa. F. Szala Vben.
 Kozma' fa. F. Vas Vben.

Luka' fa. t. h. n.
 Már' fa. F. Baranya Vben.
 Marton' fa. t. h. n.
 Máté' fa. F. Vas Vben.
 Megye' fa. F. Baranya Vben.
 Mihály' fa. t. h. n.
 Mike' fa. F. Szala Vben.
 Mindszent' fa. F. Tolna Vben.
 Mise' fa. F. Szala Vben.
 Móricz' fa. F. Somogy Vben.
 Naprád' fa. F. Szala Vben.
 Pál' fa. t. h. n.
 Péter' fa. t. h. n.
 Pös' fa. t. h. n.
 Sal' fa. F. Vas Vben.
 Sáros' fa. F. Posony Vben.
 Szász' fa. F. Abaúj Vben.
 Szent Antal' fa. F. Szala Vben.
 Szent Mihály' fa. t. h. n.
 Szombat' fa. F. Vas Vben.
 Táplán' fa. F. Vas Vben.
 Timá' fa. Ugyan ott.
 Zsennye' fa. Ugyan ott.

FAN.

FAN. Pubes. M. A. Lanugo prima adolescentis. NC. p. 189.
 Fan' csika. FF. Bihar, és Ugocsa Vben.
 Fan-csont. Os pubis. S. I.
 Fan-tetű: lapos tetű. Pediculus feratis, ingvinalis. S. I.
FANATLAN. Pube destitutus. S. I.
FANCSAL. FF. Abauj, Heves és Posony Vben.
 Fancsal firkálás. Sámbar ellen p. 113.
 Fancsali feszület. — Olyan mint a' fancsali feszület: vékony, száraz. Emaciatius. Szirmai Parab. p. 105.
FANOS. Puber, pube praeditus. Fanos ebnek gubás eb a' társa. km.
 Fanosodik. Gallulat, gallulascit. M. A.

FANY.

FANY.
FANYALOG. Stringitur, gemit, ingemiscit. M. A. Errat, vagatur, grassatur. S. I.
 Fanyalgás.
 Fanyalgó.
 Fanyalodik. Csak immel ámmal fanyalodik reá. Sz. D.
FANYAR. Austerus.
 Fanyar élet. Vita austera.
 Fanyarodik. Marcescit. S. I. Sz. D.
 Fanyarog: idem ac fanyalog. M. A.
 Fanyarú. Austerus, acerbus. S. I. Sz. D.
 Fanyarúság. Austeritas.
 Fanyarúl. Marcescit. S. I. Sz. D.

FAR.

FAR. Nates, clunis. M. A.
 Far-csiga. Os sessibili. S. I.
 Far-csik. Uropygium. CM. M. A.
 Far' csika. Coxa, coxendix. M. A.
 Far-csikló. Suffrago. Hinterbug. S. I.
 Far-csok, far-csomó. Uropygium. S. I. Sz. D.
 Far-csont: far-csik. Os coccygis, os sacrum.

- Far-dagály. Postilena, phalera. M. A.
 Far-dagályos. Phaleratus. M. A.
 Far-hám. Postilena. CM. M. A.
 Far-hányás, far-mozgatás. Crissatio. S. I.
 Far-kút. Hegy Marmaros Vben.
 Far-matring. Postilena. CM. M. A. it.
 A' lovas katonák' büntetése — Szenved, mint a' far-matring. km.
 Meg far-matringozták.
 Far-pofa. — Meszsze országot jártt bé, mint a' tehén-fark, egygyik far-pofától a' másikhoz. km. Dug. 1. R. p. 80.
 Far-rizálás. Gressus formicinus. S. I.
 Far-sutu a' puskában. Cauda exemptibilis fistulae catapultariae. PP.
 Far' zsába. A' csipő csontnak fájdalma. Sz. D.
 Far' zsálás ember. Sz. D.
 Far-szij. Postilena.
 Far-tő. Uropygium, v. absegmen carnis cum cauda. S. I.
 Far-tő peccnye: sültt far-tő. Assa caro postici, offa penita, caudata. S. I. Sz. D.
 FARA. Ejus nates. Többet költt fakóra, mint érdemli fara. km.
 Apácza' fara. Hegy Vörös Berény mellett a' Veszprémi útbán. (Vörös Berényt valaha Apácza' birták).
 Szajha' fara. — Tarka barka ruha illik szajha' farára.
 Farád. F. Soprony Vben.
 FARACS.
 Faracska. Sculptitat.
 FARADÉK. Putamen, segmen. M. A.
 FARAG, faragja. Fabricat, fabricatur. M. A.
 A. Könnyű a' lágy követ faragni. km.
 El faragja. Absculpit.
 Félre farag. Csuzi p. 625. Deducit.
 Ki faragja. Exsculpit. M. A.
 Le faragja. Dedolat.
 Meg faragja. Exsculpit, effabricat.
 Faragás. Fabricatio, asciatio. M. A.
 Félre faragás. Csuzi p. 627.
 Kép-faragás. Sculptura.
 Kő-faragás. Latomia.
 Faragatlan. Infabricatus. M. A. Impolitus, incultus, indolatus. S. I.
 Faragatlanság. Impolitura, cruditas morum.
 Faragesál. Sculpsit, scalpsit. Sámbar ellen p. 163.
 Faragdogál. Idem. S. I.
 Faraghatatlan. Indolabilis.
 Faragicsál. Leniter scalpsit. Faludi N. E. p. 190.
 Faragmány: alkotmány, csinálmány. Káldi Sap. 14. 16.
 Faragott. Sculpsit.
 Faragott kép. Sculpsit, statua, idolum. M. A.
 Faragott kő. Lapis caelatus.
 Ki faragott. Exsculpsit.
 Faragó. Sculptor v. tornator. S. I.
 Faragó. Ligniperda. Holzworm. S. I.
 Faragó. E. F. Kolos Vben.
 Kép-faragó. Sculptor.
 Kő-faragó. Latomus.
 Faragtat, faragtatja. Curat sculpsit.
 Faragtatott. Fabricatus. M. A.
 FARAZ. Posticum vertit.
 Farazó: kormány-évedző. Sz. D.
- FARBA rugta. Longum valere jussit, renuciavit ei. M. A.
 Farba rugás.
 FARÉ.
 Faréra fogja. In quaestionem vocat, cogit ad respondendum. Sz. D.
 FARGÁCS (faragács, fargács, forgács). Assula. M. A.
 Fargács-hulladék. Schidia.
 FARI. Több ebnek neve fari. km.
 FARK. Cauda. L. alább.
 FARMOS. FF. Pest és Heves Vben.
 FAROL. Posticum vertit, recedit, retrocedit. Nem farol, mint a' száq. km. Dug. 1. R. p. 98.
 El farol a' száq, hajó. Sz. D.
 FAROS. Kinek nagy fara van. Clunus. S. I.
 FAROZ, farozza. Declive facit v. c. tectum. Ferozat. Declivitas tecti.
 FARTAT, fartatja. Interrogando extorquet. Eleget fartattam, de hijába. Sz. D. Thelegdi Agend. p. 42. habet „Fertat“ et in Homiliis: firtat. p. 412. 512. uti et in Felelet p. 28. firtat.
 Ki fartatja. Urgendo per quaestiones exquiri.
 Fartatás.
 FARTOL. Cessim it, ad latus declinat. PP.
 Fartol a' marha. Sz. D.
 El fartolt a' száq. Sz. D.
 Fartoló oldal. Locus declinis. PP.
 FARU.
 Nagy faru.
- FARK.
- FARK. Cauda. M. A. Ebet szőréről, rókat farkáról meg ismérhető. km.
 Fark. Sz. P. Csongrád Vben.
 Fark-csomó, kin a' tiknak, ludnak az farka nő. Uropygium. M. A.
 Fark-csoválás. Agitatio caudae, it. adulationio.
 Farkát csóválja. Cauda adulat. Vess az ebnek, csóvja a' farkát. km.
 Fark-ingató. Motacilla. S. I. Barázda-billegető.
 Fark-remek. R. Offa penita, frustum caudatum. S. I.
 FARKA. Ejus cauda. Se füle, se farka. km.
 Farka' alja.
 Farka' töve.
 Farka' vágása. Nehezen felejtí kígyó a' farka' vágását. km.
 * Fársáng' farka. Fársáng' farkán csuszik a' fa-szán. km.
 Nyúl' farka. Rövid mint a' nyúl' farka. — Nyúl' farkán gombot köt. km.
 Szekér' farka. A' kinek szekere' farkán ülsz, annak nótáját halgasd. km.
 Szoknya' farka. Sýrma. M. A.
 FARKALL, farkallja.
 Bé farkallja. Prágai p. 925.
 El farkall. Abit, discedit. S. I. Kisfaludi Regéji p. 250.
 Farkallás. Caudae rotatio. Vajda 2. K. p. 402.
 Farkalló.
 Kin farkalló. Prágai p. 910. Koslató.
 FARKAS (társ-név.) Caudatus. M. A.
 Farkas csillag. Cometa. S. I.
 Farkas majom. Cercopithecus. M. A.
- FARKAS (mint fő név.) Lupus. M. A.
 Farkasnak mondják: Pater noster, azt feleli: bárány-láb. km. Cancrum ingrediti doces. M. A.
 Farkas-alma. Aristolochia. M. A.
 Farkas-almás. Sz. P. Nógrád Vben.
 Farkas-Aszó. F. Szathmár Vben.
 Farkas-álgyú. Nagy István Márt. Coron. p. 231. it. Zrínyi P. VII. stropho 21.
 Farkas-barátság. Leonina societas.
 Farkas-békesség. Faludi E. M. p. 259.
 Farkas-bogyó. Baccia Belladonnae. S. I.
 Farkas-bors. Cubeba. S. I.
 Farkas-bör. Csuzi p. 575.
 Farkas-bunda. Pelliceum lupinum. S. I.
 Farkas' erdeje. Vas Vben.
 Farkas-éh. Bulimia. S. I. Ehetném, mint a' farkas. km.
 Farkas' fa. F. Vas Vben. Sz. P. Somogy Vben.
 Farkas' falva. t. h. n.
 Farkas-fene: terjedő fene. Herpes. PP.
 Farkas-fi. — Farkasnak farkas a' fia. km.
 Farkas-fog. Farkas fogra kéltt. km.
 Farkas-fog a' malaczkónál: ki álló fog, melly miatt a' malaczkok nem chetnek, ezt harapó fogóval szokták elcsipni.
 Farkas-fül. Monoszlai András Hit'oltalma. p. 308.
 Farkas-gégre mentt.
 Farkas-gyepű. Sz. P. Veszprém Vben.
 Farkas-gyomrú. Insatiabilis, inexplibile dolium. S. I.
 Farkas-gyökér. Aconitum, lycocotnum. PP.
 Farkas-gúzs. Farkas-gúzsba vetni.
 Farkas-hal. Astarichus lupus. Klippüsch, Secwolf. S. I.
 Farkas-háló. Kemény Spárgából fontt halász-háló. S. I.
 Farkas-hályog. Catarracta, suffusio oculi. PP.
 Farkas-hárs. Daphne mezereum. S. I.
 Farkas' hida. F. Posony Vben.
 Farkas-igetés. Pázm. Pred. p. 825.
 Farkas-kaszára vetni. Pázm. Kal. p. 1048.
 Farkas-kölyök. Meg jobbitja magát, mint a' farkas-kölyök. km.
 Farkas' laka. E. F. Udvarhely Szben.
 Farkas-lakás. Sz. P. Somogy Vben.
 Farkas' magva. Nehéz a' farkasnak magvát szakasztani. km.
 Farkas-marta. Quod a lupo morsum est. Ennek csak farkas-marta kell. km.
 Farkas-maszlag. Nux vomica. PP.
 Farkas-mező. E. F. Doboka Vben.
 Farkas-nevetés: kelleetlen, erőltetett nevetés.
 Farkas-nyak. Tetanus. Meg merevültt nyak. S. I.
 Farkas-nyál. Wolframum. Mitterpacher. Farkas-ordítás. Pázm. Pred. p. 853.
 Farkas ordító tél. Faludi E. M. p. 2 9
 Farkas' pataka. t. h. n.
 Farkas-répa: karika-répa, farkas-fü, méreg-fü. Aconitum, lycocotnum. Wolfgift. S. I.
 Farkas-rév. F. Marmaros Vben.

Farkas-seb, vagy fene. Carcinoma, cancer. M. A.
 Farkas-szölő, farkas-bab. Actaea spicata. Christophs-kraut. S. I.
 Farkas-szörű: ordas, feketével tarkás, szeg-sárga. S. I.
 Farkas-szörű bor: barnás sárga bor. Törött színű bor. S. I.
 Farkas-ször. Szem-szörök között kiálló ször, a fájdalmat okoz, ki szokták tépni.
 Farkas-talp. Fű' neme, terem a' Ságbi kertemben is.
 Farkas' telke. E. F. alsó Fejér Vben.
 Farkas-téj. Tithymalus, esula. PP.
 Farkas-torok. Vgdász-ház Posony Vben.
 Farkas-vágó. E. mező Három szék Sben.
 Farkas-verem. Alázatos, mint a' verembe esett farkas. km.
 Farkas' völgye. Erdőség Sáros és Szepes Vkben.
 * Ehes farkas. Az ehes farkasnak élesebb a' körme. — Mint az éh farkas úgy várja. kmm.
 Nagy farkas.
 Vén farkas. Nem könnyen ejted meg a' vén farkast. km.
 Farkasd. R. Lupulus.
 Farkasd. MV. Nyitra Vben. Sz. PP. Komárom, és Pest Vkben.
 Farkasi. Lupinus. M. A.
 Farkasi (Alsó, felső) Sz. PP. Szala Vben.
 Farkaska. Lupulus. NC. p. 159.
 Farkaska F. Trencsin Vben.
 Farkaskodik. Nagy István Márt. Coron. p. 72.
 Farkasul ordit. Ululat, exululat. M. A. L.
 FARKATLAN. Miurus, cauda destitutus. S. I.
 FARKU.
 Czicz-farku v. Eger-farku fű. Millefolium.
 Sima farku a' szerenese, hol futja hol kergeti az embert. km.
 Vágott farku.

FATTY.

FATTY.
 FATTYA. Ejus spurius.
 FATTYAS.
 Fattyas játék. Sauniglis játék. Hány fattyad maradt.
 Fattyast játszik.
 Fattyazik. Spurius ramos mittit, vel spurium foctum edit. Himfi. 2. R. p. 225.
 Fattyazó veszző. Vajda 2. k. p. 228.
 FATTYAT vetett. Spuriam prolem enixa est.
 FATTYU. Spurius, nothus, adulterinus. M. A.
 Fattyu fi. idem. M. A.
 Fattyu fülemüle. Phoenicurus. Nothwüstling. S. I.
 Fattyu gránát. Scorillus. Schäerl. S. I.
 Fattyu gyémánt. Pseudoadamas. S. I.
 Fattyu gyermek. Spurius. M. A.
 Fattyu gyermeki ispota. Brephotrophium. M. A.

Fattyu kakas. Gallus impotens. S. I.
 Fattyu kő. Pázm. Pred. p. 826.
 Fattyu veszző. Suffrago, stolo. Pázm. Kal. p. 294.
 Fattyuság. VM. Intő levél. p. 130. Faludi N. E. p. 29.

FAZÉK.

FAZÉK (Fazok). Olla. M. A. Az igaz barátságot nem fazékban főzik. km.
 Fazék' cserepe. Testa, testaceum fragmentum. PP.
 Fazék - fogó. Panniculus, linteolum focarium, sacconia. M. A. Pázm. Kal. p. 1065.
 Fazék-födő. Testum, patella, operculum. M. A.
 Fazék-gyártó. Figulus, ollarius. M. A.
 Fazék-máz. Encaustum figulinum. S. I.
 Fazék-zománcz. idem. S. I.
 * Cserép - fazék. Fictilis olla. Meg ismerhéd cserépén, minémű fazék volt. km.
 Föld-fazékhoz, fa-kalán. km.
 Hasadt fazék. km. Rimarum plenus.
 Két fülű fazék. Olla ansata. S. K.
 Kis fazék. Ollula. Noszsa rajta kis fazék, ugyan föl rotytantál. km.
 Mázos fazék. Olla crustata. S. K.
 Réz-fazék. Ahenum, lebes. S. K.
 Sár-fazékra sár-födő. km. Dignum patella operculum.
 Szenes fazék. Foculus ad pedes calefaciendos. S. K.
 Tejes fazék. Olla lactaria. S. K.
 Törött fazékkal óvá bánunk. km.
 Törött fazék tovább tart. km.
 Vas fazék. Cacabus.
 FAZÉKA (Fazoka) Ejus olla. Minden ő maga fazéka mellé szít. Omnes sibi melius esse malunt, quam alteri. M. A.
 FAZÉKAS (Fazokas). Figulus, ollarius. M. A.
 Fazékas-mű. Figlina, figlinum. M. A.
 Fazékas-műhely. Officina figlina. PP.
 Fazékasi. Figlinus, figularis. M. A.
 Fazékastól. Una cum ollis. Itt van mind fazékastól. km.
 FAZÉKI. Ollaris. M. A.

FÁ.

FÁBIÁN.

FÁBIÁN. t. f. n. Fabianus. M. A.
 Fábían. Malom Posony Vben.
 Fábían' falva. Sz. P. Nógrád Vben.
 Fábían' háza. F. Szathmár Vben.
 * Ördög-ütő Fábían. km.
 FÁBIÁNKA. Sz. P. Nagy Kunságban.

FÁCZÁN.

FÁCZÁN. Attagen, phasianus. Pázm. Pred. p. 434.
 FácZán-kert.
 FácZán-tojás.
 FÁCZÁNOS. Phasianarius. PP.

FÁJ (név).

FÁJ. F. Abauj Vben.
 Fáj-kürt. F. Bars Vben.

FÁJ (ige).

FÁJ. Dolet. M. A. A' kinek hol fáj, ott tapogatja. km.
 Hijában fáj-arra a' fogad. Non assequeris.
 FÁJÁS. Dolor, dolentia. S. K.
 Ágyék-fájás. Lumbago. S. K.
 Fej-fájás. Dolor capitis. S. K.
 Fog-fájás. Odontalgia, dentium dolor. S. K.
 Fül-fájás. Otaglia.
 Gyomor-fájás. Stomachi dolor. S. K.
 Has-fájás. idem. S. K.
 Oldal-fájás. Pleuritis. S. K.
 Szem-fájás. Ophthalmia. S. K.
 Szűf-fájás. Cordialgia, cordolium. S. K.
 Térd-fájás. Gonagra. S. K.
 Yese-fájás. Nephritis. S. K.
 FÁJDAL, fájdalja. Dolet, indolet.
 Ezt fájdalja. Faludi N. U. p. 125.
 FÁJDALM, fájdalom. Dolentia, dolor. M. A.
 Száraz fájdalom járja.
 Fájdalma. Ejus dolor.
 Fájdalmas. Dolor affectus, dolens, acrimosus, saucius. M. A.
 Fájdalmas péntek. Festum 7 dorum B. V. quod feria 6-ta celebratur.
 Fájdalmas szűz. Dolorosa virgo.
 Fájdalmasan. Dolenter. M. A.
 Fájdalmasítja. Dolore afficit. Sz. D.
 Fájdalmatlan. Dolore carens, quod est absque dolore.
 Fájdalmatlanság. Indolentia. M. A.
 Fájdalmu.
 Hét fájdalmú szűz.
 FÁJÍT, fájítja: fájlalja. Sz. D.
 FÁJLAL, fájlalja. Dolet, indolet. M. A.
 Fájlalat. Sz. D.
 Fájlalatos. Dolorosus. Sz. D.
 FÁJÓ. Dolens, cui aliquid dolet.
 Bél-fájó. Ilosus NC. p. 349.
 Csipke-fájó. Ischiadicus. NC. p. 349.
 Gyomor-fájó. Stomachicus. NC. p. 355.
 Has-fájó. Alvinus, lientericus, coeliacus. M. A.
 Joha-fájó. Hepatarius. NC. p. 349.
 Lépc-fájó. Lienicus. NC. p. 351.
 Máj-fájó. Hepaticus, jecorosus. NC. p. 349.
 Szem-fájó. Cui oculus dolet.
 Fájós. Obnoxius dolori, cui aliquid solet dolere. Kancza-rúgás nem olly fájós. km.
 Reá akadtak a' fájóssára. km.

FÁKLYA.
 FÁKLYA. Fax, funalia, taeda. M. A.
 Fáklya-hordozó. Taedifer. M. A.
 Fáklya-szövetnek. Gestatorius lychnus. PP.

FÁN.
 FÁN.
 FÁNCS. Sz. P. Fejér Vben.
 FÁNK. Frixum. PP. Pastillus, scriblita, buccus bolus. S. K.

Alma-fánk. Frixum formae rotundae.
Bodza-fánk. S. I.
Dorongos fánk. Obelias. S. K.
Forgács-fánk. S. I. Segmentata scribilita. S. K.
Fej-kötős fánk. S. I.
Körtvély-fánk. S. I.
Lelkes fánk. S. I.
Marcza-fánk. S. I.
Siska fánk. Scriblita, tractum, tracta. S. K.
Tolyó fánk. Placenta tortilis. S. K.
Tölcséres fánk. S. I.
Velős fánk. S. I.
FÁNT. El avúltt régi szó.
Fánton-fánt. Eandem reciprocatur. PP.
Fánton fántal fizetnek. Malo nodo malus quaerendus cuneus. — Non ut prior laedam, sed ut injuriam retaliem. M. A.
Fántom fántal fizetnek. Pázm. Kal. p. 288.

FÁR.

FÁR.
FÁRAD. Lassescit, fatigatur, defetiscitur. M. A. Röst többet farad. km.
Bele fáradt a' munkában.
El fáradtam, még ma a' hamut is mamnak mondom.
Ki fárad. Ellassescit. M. A.
Meg fárad. Lassescit, defatigatur, defetiscitur. M. A.
Fáradás. Fatigatio, lassitudo. M. A.
Fáradatlan. Pázm. Pred. p. 823.
Fáradatlanul. Pázm. Pred. p. 1192. 1232.
Fáradékony. Qui cito, vel facile fatigatur. Pázm. Pred. p. 383.
Fáradhatatlan. Indefessus. M. A. Indefatigabilis. S. I.
Fáradhatatlanul. Indefesse. S. I.
Fáradhatatlanság. Sz. D. Conatus indefatigabilis. S. I.
Fáradozik. Desudat, lassescit, fatigatur. M. A. Epist. Széch. T. 2. p. 271.
Fáradozás. Fatigatio. M. A.
Fáradoztatja. Lassat, fatigium alteri caussat. Zvonárics 1. R. p. 271.
Fáradott. Lassus, fessus. M. A.
Fáradtság. Lassitudo. M. A. Egy jó álom minden fáradtságot helyre hoz. km.
Fáradtságos. Lassus, defessus. M. A. Nimum onerosus. S. I.
Fáradtságos munka. Opus magno constans labore.
Fáradtt. Lassus, defessus, fessus. Fáradtt lónak farka is nehéz. Longo ex itinere etiam palea oneri est. M. A.
Fáradttan. Lassus, fesse. S. I.
Fáradttság. Lassitudo. M. A.
Fáradttságos. Lassitudinum plenus. M. A.
FÁRASZT, fárasztja. Lassat, fatigat. M. A. Ne fárasztjuk, el mehét — ha mer-ném fárasztani — sok beszéddel, ké-réssel fárasztani (terhelni) valakit — nem fárasztalak (terhellek) tovább. Sz. D.
El fárasztja. Delassat, defatigat. M. A.
Ki fárasztja. Ellassat.
Meg fárasztja. Defatigat, delassat. M. A.
Fárasztás. Delassatio.
Meg fárasztás. Defatigatio. M. A.
Fárasztatlan. Indefatigabilis, infatigabilis. M. A.

FÁRA.

FÁRA. Parochia. Addig papé a' fára, míg benne a' pára. km.
Fára-ház. Domus parochialis.
Fára' miscje. Sacrum parochiale.
Fára' temploma. Ecclesia parochialis.
FÁRAS. Parochiam habens.
Fárás pap. Parochus.

FÁRSÁNG.

FÁRSÁNG, FARSANG. Dionysia, dies bacchanalici, bacchanalia. M. A. PP. Tegledi felelet p. 25. Fassang. p. 26.
Fassangol, fassangos.
Fárságon kívül is esik leány-vásár. km.
Fársáng' eleje.
Fársáng' farkán. Faludi N. U. p. 154.
Hosszu fársáng.
Rövid fársáng — Koros szegény leánynak mindég rövid a' fársáng. km.
FÁRSÁNGI. Bacchiferialis. S. I.
Fársángi jó lakások. Pázm. Pred. p. 987.
Fársángi napok. Dies bacchanalium.
FÁRSÁNGOL. Dies Iupercales colit, bacchanalia vivit. M. A.
Ki fársángolta magát.
Viszsa fársángol. Vajda 3. K. p. 434.
Fársángoló. Bacchanalia, bacchatio. M. A.
Fársángoló.
Fársángoló nép.
FÁRSÁNGOS. Zvonárics 1. R. p. 445.
Fársángos király' fia. Pázm. Pred. p. 502.
Fársángoskodik. Faludi N. U. p. 24.
Fársángoskodás. Faludi N. U. p. 140.

FÁTRA.

FÁTRA. Hegy Thuróc és Liptó Vkbén. Kis Fáttra. Hegy Árva Vben.

FÁTYOL.

FÁTYOL. Fascia, calyptra, rica. M. A.

FÁVORITA.

FÁVORITA.
Fávorita név. Faludi N. A. p. 237.
FÁVORITASÁG. Faludi N. A. p. 237.

FÁZIK.

FÁZIK. Friget, frigescit, alget. M. A.
Nem fázik, noha reszket. Arcam habet.
Által fázik. Perfriget.
El fázik. Frigescit.
Meg fázik. Defrigescit. M. A.
Őszve fázik. Totus alget.
FÁZÁS.
FÁZÉKONY. Algiosus. M. A. Algidus. NC. p. 343.
Fázékony. Pázm. Pred. p. 1175.
FÁZÍT, fázítja. Algidum reddit. Sz. D.
Fázító. Algificus. M. A.
FÁZLAL, fázlalja. Pázm. Pred. p. 1275.
FÁZÓ. Algens.
Fázódik. Pázm. Pred. p. 272. Algidus fit.
Fázódás. Pázm. Pred. p. 882.
Fázódva. Pázm. Pred. 1248.
FÁZTAT, fázattja. Permittit, ut frigeat. Sz. D. Meg fázattta a' gyermeket.

FE.**FEDD.**

FEDD, feddi. Increpat, jurgatur. M. A.
Ha barátodat titkon fedded is, de mások előtt dicséred. km.
Meg feddi. Arguit, redarguit, objurgat, adjurgat, reprehendit, increpat, castigat. M. A.
FEDDEGET, feddegeti. Corripit, carpit, culpat. Faludi T. É. p. 25.
FEDDEGEL, feddegeli. Culpat. M. A.
Meg feddegeli. Reprehensat. M. A.
FEDDÉS. Jurgatio, inepatio. M. A.
Meg feddés. Reprehensio, objurgatio. M. A.
FEDDHET, feddheti.
Feddhetetlen. Irreprehensibilis, incul-pabilis, probus, innocens. S. I.
Feddhetetlen életű. Vitae inculpatae.
Feddhetetlenség. Irreprehensibilis, integritas, probitas. Pázm. Pred. p. 548.
Feddhető. Cul. abilis. Pázm. Pred. p. 880.
FEDDŐ. Arguens, increpans.
Meg feddő. Reprehensor, objurgator. M. A.
Feddődik. Jurgatur, increpat. M. A.
Feddődés. Jurgium, contentio, rixatio. M. A.
Feddődő. Jurgiosus, rixosus. M. A.
Feddözik. Idem ac feddődik. M. A.
Feddöző. Zvonárics. 1. R. p. 907.

FEGY.

FEGY, fegy. R. Reprehendit, corripit, animadvertit, castigat. S. I.
Fegy-ház. R. Domus correctoria. Zucht-haus. S. I.
FEGYD, fegydi. L. fölyebb FEDD, feddi.
FEGYELEM. Redargutio, disciplina, correctio. M. A.
Fegyelmetlen. Káldi Eccl. 20. 9.
FEGYHETETLEN. Irreprehensibilis. M. A.
Irreprehensibilis. CM. Zvonárics 1. R. p. 603.
Meg fegyhetetlen. idem. CM.
Fegyhetetlenség. Incurruptio. Káldi Sap. 6. 19.

FEGYVER.

FEGYVER. Arma. M. A. Egygyik fegyver tartóztatja a' másikat hüvelyében. km.
Tutissimas reddit civitates mutuus metus. Kis Viczai p. 518.
Fegyver-állás, nyugvás, szűnés. Induciae, armistitium. S. I.
Fegyver-derék. Thorax. M. A.
Fegyver-derékba öltözött. Thoracatus. M. A.
Fegyver-derékas. Cataphractus, lorica-tus. S. I.
Fegyver-fogás. Zvonárics 1. R. p. 490. 493.
Fegyver-fogható. Bellator, aptus ad militiam, idoneus ad capiendum arma. M. A.
Fegyver-forgatás. Faludi T. É. p. 40. Zvonárics 1. R. p. 491.

Fegyver-gyártó. Machaeropoëus. S. I.
 Fegyver-ház. Armamentarium. M. A.
 Fegyver-hordozó. Ensifer, armiger. M. A.
 Fegyver' lapja. Ensis lamina. PP.
 Fegyver-műhely. Fabrica armorum, S. I.
 Fegyver-tartó hely. Armamentarium. M. A.
 Fegyver-tisztító. Polio. M. A.
 Fegyver-viselés. Pázm. Kal. p. 377.
 Fegyver-vonó. Militaris, armatus, bellator. M. A.
 Fegyver-zörgés. Strepitus armorum.
FEJVERE. Arma ejus. A' gyermeknek fegyvere a' sírás. — Roszsz katona az, a' kinek fegyvere is nehéz. kmm.
 Fegyverét el veszi. Exarmat. M. A.
 Fegyverétől meg fosztja. Dearmat. M. A.
FEJVERES. Armatus, cataphractus. M. A.
 Fegyveres ház. Armamentarium. M. A.
 Fegyveres kézzel. Armata manu. M. A.
 Fegyveres ló. Equus armiger, cataphractarius. PP.
 Fegyveres nép. Faludi T. É. p. 176.
 Fegyveres táncz. Bellicrepa. PP.
 Fegyveresen. Manu armata. S. I.
FEJVEREZ, fegyverez. Armat. Faludi T. É. p. 244.
 Föl fegyverez. Armat, armis vestit. S. I.
 Fegyverezés.
 Tábori fegyverezés. Pázm. Pred. p. 314.
FEJVERI.
 Fegyverű öltözet. Armatura. M. A.
FEJVERKEDIK.
 Föl fejverkedik. Armaturam induit, armat se. M. A.
 Fejverkedés. Pázm. Pred. p. 941.
 Föl fejverkedés. Armatura. M. A.
FEJVERKEZIK. Armatur, arma capit, sumit, induit, Faludi T. É. p. 17.
 Föl fejverkezik. Armaturam induit, armat se. M. A.
 Fejverkezetteti.
 Föl fejverkezetteti. Armat. M. A.
FEJVERNEK. Machaeropolis. M. A.
 Fegyvernek. FF. Bihar és Hont V. kben. Sz. P. Heves Vben.
FEJVERRE. Ad arma.
 Fegyverre kél. Ad saga it. M. A.
FEJVERREL hatalmas. Armipotens. M. A.
FEJVERT fog. Arma capit.
 Fegyvert ránt. Arripit arma.
 Fegyvert tisztít. Polit. M. A.
FEJVERTELEN. Inermis. M. A.
 Fegyvertelenül. Sine armis A' ki a' farkasok között fegyvertelenül jár, elvész. km.

FEJ (név).
FEJ. Caput. PP. Két fejre egy kalap. km.
 Fej-ally. Cervical. M. A.
 Fej-fájás. Capitis dolor.
 Fej-hajtás. Capitis inclinatio, complementum. S. I.
 Fej-hajtó. Obediens, obsequens.
 Fej-kötő. Vitta, redimiculum.
 Fej-lóggatva. Faludi U. E. 3. R. p. 147.
 Fej-porzás. Faludi N. A. p. 42.
 Fej-tető. Apex capitis. Fej-tetőre állott.
 Fej-törés. Mentis contentio, labor ingenii. S. I.
 Fej-törő munka. Opus magnam ingenii contentionem requirens.

Fej-vesztés. Amissio capitis.
 Fej-vesztesség. idem.
 Fej-vétel. Decapitatio, decollatio.
 * Ágy-fej. Caput lecti, superior pars lecti.
 Buza-fej. Spica, arista tritici. S. K.
 Disznó-fej. Caput suis. S. K.
 Hagyma-fej. Allii capitellum. S. K.
 Káposzta-fej. Caput caulium. S. K.
 Kéz-fej. Carpus. S. K.
 Láb-fej. Tarsus, suffrago. S. K.
 Mák-fej. Papaveris caput. S. K.
 Nyereg-fej. Ephippii apex. S. K.
 Oszlop-fej. Capitulum columnae. S. K.
 Pinka-fej. Fons fluvii Pinka.
 Retesz-fej. Caput pessuli.
 Szála-fej. Fons fluvii Szála.
 Szeg-fej. Clavi nodus. S. K.
 Szőlő-fej. Botrus. S. K.
 Tök-fej. Extritum ingenium. S. K.
 Veréb-fej. Caput passeris.
FEJE. Ejus caput. Széllal béltett a' fejé. km.
 Feje-fájó. Gravedinosus. M. A.
 Feje-furtt. Vesanus. M. A.
 Feje-héjultt. Phanaticus. CM.
 Feje' lágyja a' gyermeknek. Fons pulsatilis, fontanella, bregma. PP.
 Már be nyúlt a' feje' lágyja. km.
 Feje' vesztése alatt parancsolom. Capite sancio. PP.
 Kéz' feje. Carpus. S. K.
 Fejében. Ad rationem, respectu illius.
 Ajándék' fejében. Titulo doni. Sz. D.
 Barátság' fejében. Titulo amicitiae.
 Falu' fejében kardot rántani nem mindenkor tanácsos. km.
 Ingyen' fejében. Gratis.
 Kölcsön' fejében. Mutuo.
 Szégyen' fejében. Faludi U. E. 3. R. p. 34.
 Ad evitandum pudorem.
 Új' fejében. Titulo novi.
 Új adósság' fejében. Sz. D.
 Viszsa nem hozom' fejében vitte el.
 Fején keresi. Accersit capitis, capitis sententiam intentat. PP.
 Fején keresés. Accersio capitis. PP.
 Fején marasztották. Capitis damnatus.
 Ha fején jár is, szabad vele.
 Fejére teltt. Expertus est.
 Fejét csóválja. Caput agitat. S. I.
 Fejét le hajtja. Conquiniscit. M. A.
 Fejét veszik. Capite plectitur.
 Fejét veszi. Caput perdit.
 Fejével — Inkább beszéllek a' fejével, mint sem a' lábával. km.
FEJEDELM, **FEJEDELEM.** Imperator, princeps. M. A. (intelligitur semper princeps regnans.)
 Fejedelem-aszszony. Regnans principissa, princeps foemina v. Abbatissa monialium. S. I.
 Fejedelem' bé járój. Nobiles cubicularii. PP.
 Fejedelem-fi. Juvenis princeps. S. I.
 Fejedelem-lak. Sedes principis, residentia. S. I.
 Fejedelem-leány. Filia principis. S. I.
 Egyházi fejedelem. Regnans princeps ecclesiasticus.
 Erdélyi fejedelem. Princeps Transylvaniae.

Fényesség fejedelem. Titulus hic datur principi regnanti, sed qui una nec rex sit, nec e regio stemmate ortus.
 Fölséges fejedelem. Titulus hic datur principi regnanti, et una vel regi, vel saltem orto e regio stemmate.
 Fejedelmi. Imperatorius. M. A. Principialis v. principe dignus, principi conveniens. S. I.
 Fejedelmi épület.
 Fejedelmi fark. Cohors principis. S. I.
 Fejedelmi-képpen. Regaliter, more principum. S. I.
 Fejedelmi tár. Fiscus, aerarium. S. I.
 Fejedelemkedik. Regnat, dominatur. S. I.
 Fejedelemné. Conjux principis, principissa. S. I.
 Fejedelemség. Principatus. M. A.
 Egyházi fejedelemség. Principatus sacer.
 Negyedes fejedelemség. Tetrarchia. Pázm. Pred. p. 78.
 Fejedelmeskedik. Tordai' kézirati ad annum 1612.
 Fejedelmeskedő emberek. Vajda. K. É. 1. K. p. 185.
FEJEDZIK. Prorumpit in spicas, incipit caput protrudere.
 Fejedzik a' búza. Triticum protrudit spicas.
 Ki fejedzik. Evolvit spicas.
FEJELL, fejelli. Caput cothurni renovat.
 Meg fejelli. idem.
 Fejellés. Capitis cothurni renovatio. S. I.
 Fejellés-csizma. Cothurnus subductus.
FEJEN. A' szeg sem menne fejen, ha csizmába nem vernék. km.
FEJENKÉNT. Capitulum, viritim, singuli, cuncti. M. A.
FEJES. Capitatus, capitulatus, it. capito, capitosus. M. A.
 Fejes bot. Clava. M. A.
 Fejes hal. Capito. S. I.
 Fejes káposzta. Brassica capitata, imperialis, marina. S. I.
 Fejes saláta. Lactuca capitata.
 Fejes szeg. Clavus capitatus, umbellatus. PP.
 Fejes vetemény. Fruges. M. A. Bulbosa olera. PP.
 Fejeses. Bulbosus.
 Fejeskedik. Est pertinax, obstinatus. Epist. Széch. T. 1. p. 198.
 Fejeskedés. Faludi U. E. 2. R. p. 175. 3. R. p. 43.
 Fejesség. Pertinacia, pervicacia. Faludi U. E. 2. R. p. 145.
 Fejesül. Caput protrudit. Fejesül a' búza, a' káposzta.
 Meg fejesül.
FEJETLEN. Acephalus, anarchus.
 Fejetlen láb. Acephalus. M. A.
 Fejetlen lábság. Monoszlai Hit' oltal. p. 534.
 Fejetlenség. Anarchia. S. I.
FEJEZ, fejezi. Recapitulat, capitulum facit. M. A.
 Bé fejezi. Recapitulat. M. A.
 Bé fejezi a' beszédet. Finem facit orationi. S. I.

Ki fejezi. Exprimat, enodat, explanat. M. A.
 Le fejezi. Decapitat.
 Fejezés. Finitio, consummatio. S. I.
 Be fejezés. Conclusio, epilógus. S. I.
 Ki fejezés. Expressio, interpretatio. S. I.
 Le fejezés, Decapitatio, decollatio.
 Fejezet. Capitulum v. epilógus. S. I. Sz. D.
 Fejezetül még azt kell hozzá adni. Sz. D.
 FEJRE való. Capitis tegumentum, operimentum.
 Fejről fejre. Capitatum. Faludi T. É. p. 79.
 Szemre fejre tekintettek.
 FEJÜ.
 Gyöngye fejü. Pázm. Pred. p. 694.
 Három fejü. Tricephalus. S. K.
 Hegyes fejü. Cilo. S. K.
 Kö-fejü. Hebes, duri capitis.
 Nagy fejü. Capito, capitosus. M. A.
 Péter-fejü. Pervicax, sui capitis. Thelegdi Hom. 1. R. p. 776.
 Szamárfejü. Stupidus.
 Tök-fejü. Coecus auribus, et mente. S. K.
 Vastag fejü. Pázm. Pred. p. 694.

FEJ (ige.)

FEJ, feji. Mulget. M. A. A' ki keményen fejt, vért ereszt. km.
 Bele feji. Immulget. M. A.
 El feji. Abmulget.
 Ki feji. Emulget. M. A.
 Le feji. Demulget.
 Meg feji. Mulget, emulget. M. A. Meg fejt egy tál-körpán. km.
 FEJDEGEL, fejdeget. Saepa mulget. Faludi U. E. 1. R. p. 185.
 FEJETLEN, a' ki nincs meg-fejve, és ezen értelemmel láthat valaki fejtelten Barátot.
 FEJÉS. Mulctus. M. A.
 Fejés' ideje. Tempus mulgendi.
 FEJLIK. Solvitur. Fejlik a' hárs.
 Ki fejlik. Evolvitur.
 Meg fejlik. Solvitur.
 Fejlés. Evolutio.
 Ki fejlődése a' seregnek. Evolutio exercitus.
 FEJŐ. Mulgens. M. A.
 Fejő edény. Mulctra, mulctrum. M. A.
 Fejő sajtár. idem. M. A.
 Fejőke: fejtő dézsa, fejtő sajtár.
 Fejős. Mulgibilis.
 Fejős tehén. Vacca lactifera. M. A.
 FEJT, fejti. Explicat, enodat, resolvit. M. A. A' roszsz varrást fejti. km.
 Bort fejt. Vinum detrahit a faecibus.
 Föl fejti. Dissuit, retexit, resolvit. M. A.
 Ki fejti. Extexit, extricat, dissuit, evolvit, effilat. M. A.
 Követ fejt a' hegyből. Sz. D. Lapidés lapacidina eruit, caedit.
 Kukoriczát fejt. Fagopyrum decorticat.
 Le fejti. Devolvit, replicat, resolvit. M. A.
 Le fejti a' bort. Detrahit vinum de faecibus.
 Le fejti a' prémet. Dissuit fimbriam. PP.
 Meg fejti. Explicat. M. A.

Viszsa fejti. Retexit. A' mit ma varr, holnap vissza fejti.
 Fejteget, fejtegeti. Solvit, explicat, enodat, v. eruit, extrahit, retexit, v. interpretatur. S. I.
 Ki fejtegeti. Per vices evolvit, enodat. Meg fejtegeti. Sensim solvit, explicat. Fejtegetés.
 Ki fejtegetés. Evolutio. M. A.
 Meg fejtegetés. Replicatio, explicatio. M. A.
 Fejtegető.
 Álom-fejtegető. Interpres somniorum.
 Szent írás-fejtegető. S. scripturae interpres.
 Fejtés. Explicatio, resolutio. M. A.
 Álom-fejtés. Interpretatio somniorum.
 Bor-fejtés. Detractio vini a faecibus.
 Föl fejtés. Enodatio, explicatio.
 Ki fejtés. Explicatio. M. A.
 Kö-fejtés. Caesio lapidum.
 Kukoricza-fejtés. Decorticator fagopyri.
 Le fejtés. Decorticator, detractio.
 Meg fejtés. Solutio, resolutio.
 Szó-fejtés. Etymologia.
 Fejtet, fejteti. Curat erui, demi, detrahi. Bort fejtet. Curat vinum defaecari. Követ fejtet. Curat lapides caedi.
 Fejtetlen. Inexplicitus. M. A.
 Fejtetlen maradt a' kérdés. Sz. D.
 A' fejtetlen mese leg több böcsületet vall. km.
 Fejtett. Solutus, demtus, detractus.
 Fejtett bor. Vinum defaecatum.
 Fejtett kő. Lapis caesus.
 Fejtett kukoricza. Fagopyrum decorticator.
 Ki fejtett. Explicatus. M. A.
 Fejthetetlen. Inexplicabilis. M. A.
 Meg fejthetetlen. Inenodabilis, inexplicabilis. M. A.
 Fejthető.
 Ki fejthető. Explicabilis. M. A.
 Fejtő. Solutor, v. interpres v. filum coloratum. S. I. PP.
 Álom-fejtő. Somnii interpres. S. K.
 Bor-fejtő. DetraCTOR vini a faecibus.
 Ki fejtő. Explicator. M. A.
 Kö-fejtő. Lapidarius. S. K.
 Kukoricza-fejtő. Decorticator fagopyri.
 Szó-fejtő. Etymologus.
 Fejtődik. Evolvitur ex se.
 Ki fejtődik. Extricator, eliberatur, evadit. S. I.
 Fejtődzik. Sensim extricator.
 Ki fejtődzik az adósságból.
 Fejtős ing: fejtővel, azaz főtött gyapottal, vagy fonállal varrott ing. Sz. D.
 Fejtőzik. Faludi T. É. p. 129.
 Ki fejtőzik. Extricator. S. I.

FEJÉR.

FEJÉR. Albus, candidus. M. A. Fejér a' ház, fekete a' kenyér. km.
 Fejér agyag. Leucargillium. M. A.
 Fejér arany. Platina. S. I.
 Fejér barát. Dominicanus.
 Fejér bőr. Aluta, pellis aluminata. S. I.
 Fejér bőr-gyártó. Alutarius. S. I.
 Fejér czebla. Beta alba. M. A.
 Fejér cseléd. Tordai' kézirat ad annum 1612.
 Fejér cseresnye. Cerasa juliana. S. I.

Fejér' egyháza. t. h. n.
 Fejér fajd. Havasi tyúk. Tetrao lagopus. Schneehuhn. S. I.
 Fejér' falva. F. Marmaros Vben.
 Fejér fenyő. Abies. S. I.
 Fejér folyás. Fluor albus mulierum. S. I.
 Fejér föld. Creta. NC. p. 15.
 Fejér gém. Ardea. M. A.
 Fejér Gyarmat. MV. Szatmár Vben.
 Fejér hal. Leuciscus. PP.
 Fejér hártja (folt a' szemén). Glaucoma. PP.
 Fejér hátú fű. Anserina. PP.
 Fejér hátú tövis. Carduus Mariae. PP.
 Fejér husvét. Pascha nivibus donatum. Fekete karácson, fejtő husvét. km.
 Fejér ír. Ungventum de cerussa. Bley-salbe. S. I.
 Fejér kenyér. Panis albus. Czipó.
 Fejér kendőző. Cerussa, fucus albus. S. I.
 Fejér keszeg. Alburnus. S. I.
 Fejér-kék a' lova. Gyöngyösi Költ. 2. R. p. 502.
 Fejér kőkény. Spinus albus. Galagonya. S. I.
 Fejér Körös. Folyó víz. Crisius albus.
 Fejér köz. Via lactea. S. I.
 Fejér lilium. Liliium candidum. M. A.
 Fejér ló. A' fejtő lőtől nem vesznek vámot. km.
 Fejér malom. Malom Veszprém Vben.
 Fejér mák. Papaver album. PP.
 Fejér málna. Hibiscus. M. A.
 Fejér máz. Encaustum album, albellum v. gypsum. S. I.
 Fejér mustár. Eruca. Hernyó-fű. S. I.
 Fejér nép. Sexus sequior. Faludi. N. E. p. 33.
 Fejér nyárfa. Populus alba.
 Fejér ón. Stannum, cassiterum. M. A.
 Fejér óni. Stanneus. M. A.
 Fejér patak. t. h. n.
 Fejér pecsenye.
 Fejér pénz. Moneta argentea. Epist. Széch. T. 2. p. 299. A' főtő fekete kézzel fejtő pénzt keres. km.
 Fejér pinta: házi pinta. Canaria, passer canarius. S. I.
 Fejér rend. Faludi N. A. p. 66. Sexus foemineus.
 Fejér ruha. Vestis alba.
 Fejér szabásu. Albidus, subalbidus. CM. M. A.
 Fejér személy. Foemina, virgo, puella, mulier. S. I.
 Fejér szín. Color albus.
 Fejér szék. E. F. Kóvár Vidékében.
 Fejér szilva. Pruna cerea. S. I.
 Fejér Tisza. Tibiscus albus. Marmaros Vben.
 Fejér tó. t. h. n.
 Fejér tövis. Rhamnus. CM.
 Fejér üröm. Absinthium canum. PP.
 Fejér vár. t. h. n.
 Fejér Vármegye. Comitatus Albensis.
 Fejér vasárnap. Dominica in albis.
 Fejér Vág. Vagus albus. Folyó víz Liptó Vben.
 Fejér viasz. Cera punica, candida.
 Fejér víz. E. F. Hunyad Vben.
 * Nandor-fejér vár. Taurunum, Alba graeca. PP.

Neszter-Fejérvár. Neszter alba. PP.
 Székes Fejérvár. Alba Regalis. PP.
 FEJÉRBE öltözött. Candidatus. M. A.
 FEJÉRBELI. Albatús. M. A. PP.
 FEJÉRCSE. F. Bereg Vben.
 FEJÉRD. E. F. Kolos Vben.
 FEJÉRE. Ejus album.
 Foga' fejére — ki mutatta a' foga' fejé-
 jérét. km.
 Tojás' fejére. Albumen ovi.
 FEJÉREDik. Albescit, candet, candescit.
 M. A.
 El fejedik. Exalbescit. M. A.
 Meg fejedik. idem. M. A.
 Fejedés. Albescencia, candidatio.
 Fejedett. Albidus.
 El fejedett. Albidus. M. A.
 FEJÉREDZik. Albescit.
 FEJÉRES. Subcandidus, albidus. CM.
 M. A.
 Fejeres varrás. Ki metélt fejeres var-
 rás. Acufurculatum opus linteum. PP.
 Fejeresedik. Albicat.
 Közöleg fejeresedik. Interlaticat. M. A.
 Fejeresen. Subalbide. M. A.
 FEJÉRESZik. Albicat. M. A. Pázm. Pred.
 p. 1157.
 FEJÉRIT, fejeríti. Albat, candefacit,
 candificat. M. A.
 Bé fejeríti. Inalbat. Vajda 2. K. p. 86.
 Ki fejeríti. Exalbat.
 Meg fejeríti. Dealbat. M. A.
 Fejerítés. Dealbatio. M. A.
 Váson-fejerítés. Candidatio telae.
 Viasz-fejerítés. Candidatio cerae.
 Fejerített. Candidatus, albatús. M. A.
 Fejerített váson. Tela irrigacione et
 aplicatione candefacta. S. I.
 Meg fejerített. Dealbatus. M. A.
 Fejerítő. Dealbator.
 Fejerítő hely. Locus, ubi lintea ad so-
 lem candefiunt. S. I.
 Fejerítő mész. Albarium. M. A.
 FEJÉRLik, FEJÉRELLik. Subalbicat, al-
 bet, albescit. M. A.
 FEJÉRSÉG. Albedo, albor, candor. M. A.
 Fejérséges. Valde albus, valde candi-
 dus. Vajda 3. K. p. 548. 665.
 Hó-fejérségű. Nivei candoris.
 FEJÉRÜL. Albatur. Viasz, váson, a' na-
 pon fejerül.
 El fejerül. Exalbescit. M. A.
 Meg fejerül. Dealbatur.
 FEJÉRZik. Albescit. Vajda 3. K. p. 646.

FEJSZE.

FEJSZE. Securis. Nagy fába vágta a' fej-
 szét. Atlas coelum. M. A. p. 230.
 Fejsze-fok. Fejsze' foka. Dorsum, mar-
 go, extremitas securis. S. I.
 Fejsze-lap. Planum securis. Meg fejsze-
 lapolták. Plano securis verberatus
 est. Hallottam 1828. Sept. 30.
 Fejsze-nyel. Manubrium securis.
 Kis fejsze. Securicula. Tudja az Isten,
 ki lopta el a' kis fejszét. km.
 Minden fejszének akad nyele. km.
 Nagy fejsze. Securis major.
 Veszett fejszének nyele fordultt: a'
 nagy kárbul valami kevés fordultt
 vissza.

FEK.

FEK.
 Fek-ette. L. FEKETE.
 FEKDEGEL. Cubitat. M. A.
 FEKED. F. Baranya, Telck Pest Vben.
 FEKÉLY. Ulcus. M. A.
 Fekély-fű: kosz-fű. Scabiosa succisa.
 Fekélyes. Ulcerosus, apostematicus. M. A.
 Fekélyesedik.
 Meg fekelyesedik. Csuzi Tromb. p. 538.
 Fekélyesen. Ulcerose. M. A.
 FEKÉS' háza. F. Ung Vben.
 FEKESZik. Cubat, jacet. M. A.
 FEKSZik, FEKÜSZik. idem. M. A. Vé-
 letlen erdőben gyakorta nyul fek-
 szik. km.
 Bele fekszik. Incubat.
 El fekszik. Jacet, cubat.
 Elöl fekszik. Praejacet. M. A.
 Hozzá fekszik. Adcubat.
 Ki fekszik. Faludí E. M. p. 85.
 Környül fekszik. Circumjacet. M. A.
 Le fekszik. Cubat, decubat, decumbit.
 M. A. A' tyukokkal fekszik le. km.
 Meg fekszik a' kocsiba, mint a' Paksi
 bíró. km.
 Reá fekszik, reá fekszik. Incubat. M. A.
 Fekvés, fekiés, fekiés. Cubitus, cuba-
 tio. M. A. Nincs a' tudományak röst
 ágyban fekvése. km. Non jacet in
 molli veneranda scientia lecto.
 Le fekvés. Recubitus. M. A.
 Fekvő. Jacens, cubans.
 Fekvő beteg. Aeger lecto adfixus.
 Fekvő jószág. Fundus, praedium. S. I.
 Fekvő nap-óra. Solarium horizontale.
 S. I.
 FEKTET, fekteti. Facit ut cubet, jacet.
 Bele fekteti. Facit, ut incubet.
 Le fekteti. Facit, ut decumbat. M. A.
 Reá fekteti. Facit ad cubare.

FEKETE.

FEKETE (Fek-ette) Niger, ater. M. A. A'
 fekete képek fekete a' füstéke. km.
 Fekete. Sz. P. Veszprém Vben.
 Fekete Ardó. F. Ung Vben.
 Fekete Árva. folyó víz, Árva Vben.
 Fekete Bátor. F. Bihar Vben.
 Fekete bársony.
 Fekete barát. Benedictinus.
 Fekete búza. Melampyrus. M. A.
 Fekete czukor: kecske czukor.
 Fekete cseresnye. Cerasa aetiana. PP.
 Fekete erdő. t. h. n.
 Fekete fenyő. Terebinthus. S. I.
 Fekete falu. F. Szatmár Vben.
 Fekete földben terem a' jó búza. km.
 Fekete Füz. Sz. P. Torna Vben.
 Fekete Gyarmat. F. Arad Vben.
 Fekete gyopár. Origanum. M. A.
 Fekete Györös. F. Bihar Vben.
 Fekete gyűrű. Ki dohányozott sürgye-
 fa-pipaszár, mellyet gyűrűként öszve
 hajthatni. S. I.
 Fekete halom. E. MV. Brassó Vidéké-
 ben.
 Fekete ház. Malom Fejér Vben.
 Fekete hegy. Hegy Szepes Vben és t. h. n.
 Fekete hegy-patak. E. folyó víz Udvar-
 hely Székében.

Fekete hét. Hebdomada passionis.
 Fekete holló. Corvus corax. S. I.
 Fekete ír. Ungventum fuscum Wurtii.
 S. I.
 Fekete karácson fejer husvét. km.
 Fekete Kelecsény. F. Bars Vben.
 Fekete kömény. Melanthium, nigella.
 PP.
 Fekete kökény. Spinus.
 Fekete Körös. Crisius niger.
 Fekete kut. F. Sáros Vben.
 Fekete kükircs. Pulsatilla. M. A.
 Fekete lak. E. F. Doboka Vben.
 Fekete leves. Hátra vagyom még a' fe-
 kete leves. km.
 Fekete mező. Sz. P. Ung Vben.
 Fekete mocsár. Tó Bács Vben.
 Fekete nádaly-fű. Solidago, consolida
 major, symphytum majus. M. A.
 Fekete ón. Plumbum. NC. p. 19.
 Fekete oskola. Jártt ez is fekete osko-
 lában. km.
 Fekete patak. Folyó víz Nógrád Vben.
 és t. h. n.
 Fekete pesztercze. Baccharis, marru-
 bium nigrum. M. A.
 Fekete réz. Sz. P. Gömör Vben.
 Fekete rigó. Turdus merula. S. I.
 Fekete sereg. Mátyás királynak fekete
 serege. it. Stájer Országi bucsusok,
 kik Majus' első napjára Kis Czelbe
 szoknak jönni.
 Fekete süveg. Jól föl töltött a' fekete
 süveg alá. km.
 Fekete színű. Atricolor. M. A.
 Fekete-szeg. Subniger. M. A.
 Fekete varju. Cornix nigricans. M. A.
 Corvus corone. S. I.
 Fekete vasárnapot üll Husvét' napján
 is. km.
 Fekete Vág. Vagus niger. Folyó víz.
 Fekete város. M. V. Soprony Vben.
 Fekete vérű. Hypochondriacus. S. I.
 Fekete víz. Folyó víz és t. h. n.
 Fekete Tisza. Tibiscus niger. Marmaros
 Vben.
 Fekete tó. FF. Bihar, és Torontál
 Vben.
 Fekete ügy. E. Folyó Brassó Vidéké-
 ben.
 Fekete üröm. Artemisia. M. A.
 Fekete zománc. Encaustum nigrum,
 nigellum. PP.
 FEKETEDik. Nigrescit, nigrefit. S. I.
 Meg feketedik. Pázm. Pred. p. 1157.
 FEKETELik. Nigrat. M. A.
 Feketellő. Nigricans.
 FEKETESÉG. Nigredo, nigritia, nigror,
 atritas. M. A. Kazán a' fazoknak nem
 hányhatja szemére a' feketeséget. km.
 Dug. 1. R. p. 69.
 FEKETESZik. Pázm. Pred. p. 1157.
 FEKETÉS. Subniger. M. A.
 Feketesség. Subnigredo. Bíró Márton Mi-
 cae p. 395.
 FEKETÉVÉ teszi. Fuscit. M. A.
 FEKETÉZ, feketézi. Nigrat.
 Bé feketézi (bé velumozza.) Margit'
 Élete p. 47.
 FEKETIT, feketíti. Nigrefacit, nigrat.
 M. A.
 El feketíti.
 Meg feketíti. Nigrefacit, denigrat. M. A.

Feketités. Nigratio, denigratio. M. A.
Feketitett.
Meg feketített. Denigratus. M. A.
Feketitő. Atramentum. S. I.
FEKETÜL. Nigrefit. M. A.
Meg feketül. Nigrescit, nigrescit. M. A.

FEL.

FEL. Supra, sursum. Vide FÖL. M. A.

FEN.

FEN. Superne, supra. Vide FÖN. M. A.
Fen való. Supernus. M. A.

FEN.

FEN, feni. Acuit, allidit. M. A. Igen feni a' bicsakját. km.
Keni, feni. Ungit, perungit.
Ki feni. Exacuit.
Meg feni. Exacuit. M. A.
FENE. Ferus, feralis, teter, trux, truculentus it. Gangraena, carcinoma. M. A.
Fene bogár. Tabanus. V r a n c s i c s. M. A.
Fene ember. Homo crudelis, ferus. S. I.
Fene-képpen. Horrende, crudeliter. S. I.
Fene rák. Pázm. Pred. p. 294.
Fene ruh. Elephantiasis. S. I.
Fene természetű. Pázm. Pred. p. 245.
Fene vad. Bestia, bellua. M. A.
* Farkas-fene. Herpes. S. K.
Holt fene. Gangraena, cancer. S. K.
Tót-fene. Ragadós, mint a' Tót-fene. km. Dug. 1. R. p. 228.
Feneség. Feritas. Pázm. Kal. p. 1072. Pázm. Pred. p. 574. 575.
Fenén fentt Boszniai kasza. Csuzi p. 45.
Fenés. Gangraenosus. S. I.
FENEGET, fenegeti. Comminatur. M. A. scribit etiam Fenyegeti.
Meg fenegeti, meg fenyegeti. Interminatur. M. A.
Fenegetés, fenyegetés. Comminatio, minae. M. A.
Fenegetődik, fenyegetődik. Pázm. Pred. p. 633.
Fenegetődzik. Faludi N. E. p. 69.
FENÉK. Fundum. M. A.
Fenek. Sz. PP. Somogy és Szala Vekben.
Fenek-erősség. Geidler Hadi Okt. p. 8.
Fenek-fal. Substructio.
Fenek-gaz. Sedimentum, v. caput mortuum. S. I.
Fenek-kő. Lapis fundi, fundamentum. S. I.
Fenek-kő-szál. Lapis fundamentalis.
Fenek-mérő. Káldi Act. 27. 28. Bolis.
Fenek-ok. Causa primaria. S. I.
Fenek-rajzolat. Ichnographia.
Fenek-szappan. Smigma excellens Debreceinense. S. I.
Fenek-szer. Principium, initium, elementum. Grundstoff. S. I.
Fenek-szin. Color primarius. S. I.
Fenek-támasz. Fundamentum, basis. S. I.
Fenek-vetés. Ichnographia. Molnár János.
Fenek-vonó. Kádár-ésköz. Pythmenulcum. PP.
* Dob-fenek. F. Gómör Vben.

Hajó-fenek. Carina. S. K.
Sár-fenek. Coenum. S. K.
Vár-fenek. Sz. P. Heves Vben.
Víz-fenek. Vadum. S. K.
Feneke. Ejus fundum.
Hordó' feneke. Fundum dolii.
Pokol' feneke. Imum tartari.
Tenger' feneke. Profundum maris.
Fenekére vertek.
Fenekét ki üti. Fundum executit, eximit. PP.
Fenekedik. Infensat, comminatur, fremit. Pázm. Pred. p. 123.
Reá fenekedik. Infensat. M. A.
Fenekedés. Fremitus, infestatio, comminatio, insectatio. M. A.
Fenekedő. Infensus, infestus. M. A.
Fenekel, fenekeli. Claudit, operit, v. verberat. S. I.
Bé fenekeli.
Meg fenekeli.
Fenekes. Fundum habens. M. A.
Fenekestől. Funditus. M. A.
Feneket ér. Attingit fundum. Ott vesd a' vas-macskát, a' hol feneket érhetsz. km.
Nagy feneket kerit beszédjének. km.
Feneketlen. Fundo carens. M. A. Fúják száját, oldalát, még is feneketlen hagyják. km.
Feneketlen hordó. Faludi T. É. p. 83.
Feneketlen kád. Inexplebile dolium. M. A.
Feneketlen tenger. Pázm. Pred. p. 644.
Feneketlenség. Abyssus, barathrum, vorago. S. I.
Fenekéz, fenekézi.
Bé fenekézi a' hordót. Dolium fundo communit. PP.
Fenekig. Funditus. M. A.
Fenekig föl hajtotta: ki itta.
Fenekig ki száradt a' patak.
Feneklik. Fundum petit, fundo adhaeret. Meg feneklik. Fundo adhaeret. Pázm. Pred. p. 1189.
Meg feneklett hajó. Immersum, implicatum arenis navigium.
Fenekmény. Fundamentum. Sz. D.
FENES. E. F. alsó Fejér Vben.
Fenes (Kis, oláh, szász) E. FF. Kolos Vben.
FENÉS. Attritus, acutio.
Kenés fenés. Unctio saepius repetita.
FENÍT, feníti, fenyít, fenyíti. Minatur comminatur v. corripit, castigat.
Meg feníti. Comminatur, increpat. M. A.
Feníték, fenyíték. Disciplina, correptio, comminatio. M. A.
Fenyíték-ház. Domus correctoria. S. I. Sz. D.
Katonai v. hadi fenyíték. Disciplina militaris.
Oskolai fenyíték. Disciplina scholaris.
Fenítés, fenyítés. idem ac Feníték. M. A.
Fenyítetlen. Incorriginibilis. S. I.
Fenyítetlen gyermek. Sz. D.
Fenítő, fenyítő.
Fenyítő ház. Domus correctoria.
Fenyítő vesző. Faludi N. A. p. 8. Virga correctiois.
FENŐ. Acuens, acutiator, cotiarius, politor. S. I.
FENT, fenti.

Fentő. Sparus. M. A. Radius rotac.
Fentő-fű. Mosó fű, lófarkú fű. Equisetum arvense. S. I.
Kerék-fentő. Radius rotac. Sz. D.
Fészek-fentő. Ultima pullatio. S. K.
Egy fentő vörös hagyma: egy fonaték, egy füzelék vörös hagyma. Sz. D.
Fentős (Alsó, felső, pusztá) E. FF. Kövár Vidékében.
FENTT. Acutus. M. A.
Fenén fentt Boszniai kasza. Csuzi p. 45.
FENÜL. In gangraenam abit.
El fenül. Faludi N. E. p. 6.

FENY.

FENY.
FENYEGET, fenyegeti. L. Feneget.
Fenyegedegeli. Miniat. M. A. L.
FENYEKEZIK. Minatur.
Fenyekező. Minax. CM.
FENYÉR (feny-ér?) Hinár. Sz. D.
Fenyér, Fonyér. Telek a' Dukai határban, Vas Vben.
Bél-fenyér. F. Bihar Vben.
Tágos fenyér, vagy pázsit. Babolcsai, Fata Tarczal. p. 114.
Fenyeres. Hináros. Sz. D.
Fenyeres. F. Bihar Vben.
Fenyeres hely: hináros hely. Sz. D.
FENYÍT, fenyíti. L. Fenít, feníti.
FENYŐ olim FENYÜ. Axungia, oleum pissinum. S. I.
Fenyő' alja. Gomba' neme, melly a' fenyő-fák alatt terem.
Fenyő-bokor. Juniperus. Gyalog fenyő.
Fenyő-buga. Strobilus. S. K.
Fenyő-dió. Nux pini cembrae. Pignoli. S. I. M. A. L.
Fenyő-erdő. Pinetum. M. A. CM.
Fenyő-fa. Pinus. M. A.
Fenyő-fa-dió. Conus. M. A.
Fenyő' falva. E. F. Szeben Székében.
Fenyő-fa-olaj. Oleum pissinum v. oleum terebinthi. S. I.
Fenyő-fity — gubó — toboz. Conus abiegnus, strobilus. S. I. Csordás-körtvély.
Fenyő-fő. F. Veszprém Vben.
Fenyő-gyánta. Resina. S. I.
Fenyő-gyantár. Zopissa, resina pinea. M. A.
Fenyő-gomba.
Fenyő-korom. Atramentum e fuligine tedac. Kienruss. S. I.
Fenyő-Kosztolán. F. Bars Vben.
Fenyő-lép. Pix. S. I. Szurok.
Fenyő madár. Rusticula. Snef.
Fenyő-mag. Bacca juniperi.
Fenyő-mag-pálinka. Crematum juniperium.
Fenyő-mag-víz. idem. S. I.
Fenyő-patak. E. Patak Udvarhely Székében.
Fenyő-szurok. Pázm. Pred. p. 285.
Fenyő-termő. Pinifer. CM. M. A.
Fenyő-tövis. Juniperus. PP.
Fenyő-viasz. Pix. M. A.
* Fejér fenyő.
Foklya (fáklya) fenyő. Pinus picea.
Fürtös fenyő. Pinus abies.
Gyalog fenyő. Juniperus. Másoknál ez Gúzs-fenyő, nem azért mintha belőle gúzszt csinálnának, hanem, mivel ha hasítják is, tekerékesen esik. Így halottam Ságbon 1823. Mart. 15.

Keresztes fenyő.
Szurkos fenyő. *Pinus picea*.
Vad fenyő. *Pinaster*. CM.
Vörös fenyő. *Pinus larix*.
Fenyős. *Pinetum*. Faludi E. M. p. 14.
Fenyős, füzes, gyűrűs erdő. Faludi. E. M. p. 239.
Fenyves, (fenyőes, fenyűes, fenyves.)
Pinetum, *sylva abietina* v. *pineus*,
abietinus. S. I.
Fenyves madár. *Turdus pilaris*. Kram-
metsvogel. S. I.

FERENCZ.

FERENCZ. (Perus, fercai, -ferkó.) t. f. n.
Franciscus. M. A.
Ferencz' csatornája. *Canalis Francisci*
in C. Bacsiansi.
Ferencz' falva. *Francisci villa*. Sz. P.
Szepes Vben.
Ferencz' szállása. Sz. P. Kis Kunság-
ban.
Ferencz-vágás. Sz. P. Sáros Vben.
FERENCZI.
Ferenczi. F. Zágráb Vben.

FERM.

FERM.
FERMED. Mérgesedik. *Fermed a'* meg
ütött újj. Sz. D.

FERTÁLY.

FERTÁLY. *Quadrans*. M. A.
Fertály. *Civitatis regiuncula*. PP.
FERTÁLYOS. *Quod quadrantem capit*.
Fertályos üveg.

FES.

FES.
FESLIK. *Solvitur, rumpitur, dissolvitur,*
corrumpitur. S. I.
Feslik neki a' hárs. *Bene ei succedunt*
omnia.
El feslik. *Dissolvitur*. S. I.
Föl feslik. *Dissolvitur, dissuitur, re-*
solvitur. S. I.
Ki feslik. *Pázm. Pred. p. 764. 1221*.
Feslés. *Fissura, ruptura*. M. A. Könyvi
a' vargának a' feslés. km.
Ki feslés. *Extrictio*. M. A.
Feselhetik.
Ki feselhetik. *Pázm. Kal. p. 90. 526*.
Feselhetetlen. *Pázm. Kal. p. 104*.
Feslett. *Dissolutus*. M. A.
Feslett erkölcü. *Male moratus, disso-*
lutis moribus.
Föl feslett. *Dissutus, dissolutus*. M. A.
Ki feslett. *Extrictus, explicitus*. M. A.
Feslettség. *Dissolutio, improbitas, cor-*
ruptela, perversitas. M. A.
Feslettül. *Luxuriose*. *Pázm. Pred. p. 653*.
FESÜL.
Ki fesül. *Extrictatur, expedit se*. M. A.
Bimbójából ki fesült róza.

FESZ.

FESZ.
FESZEGET, *seszegeti, Dissindit, extra-*
hit. M. A. it. *Perquirir, disquirir*.
S. I.

Föl *seszegeti*. *Ope ferramenti eximit,*
extrahit.
Ki *seszegeti*. *Distentat*. M. A.
Feszegetés.
Feszegető. Faludi U. E. 1. R. p. 20.
FESZELEG. Meg szorúlva ide oda hajtja
magát.
Feszlgő. Hallottam 1828. Máj. 31.
FESZEREG. *Angustiat, angitur*.
FESZES. *Angustus, constrictus v. tensus,*
extensus, expansus. S. I.
Feszés legény.
Feszés nadrág. *Caligae strictae, corpori*
valde adhaerentes.
Feszecen áll rajta a' ruha.
Feszesség. *Angustiatio, constrictio*.
FESZÍT, *sesziti*. *Tendit, expandit, con-*
figit. M. A.
Feszítsd ki a' melyedet, mint a' kert-
ajtó. km.
El *sesziti*. *Distendit*. M. A.
Föl *sesziti*. *Adfigit v. crucifigit*.
Ki *sesziti*. *Distendit*. M. A.
Le *sesziti*. *Vi adhibita solvit, quod ad-*
fixum fuit.
Meg *sesziti*. *Crucifigit, extendit*, M. A.
Reá *sesziti*. *Adfigit*.
Feszítés. *Tensio*.
Föl *seszítés*. *Adfixio, crucifixio*.
Ki *seszítés*. *Distensio, distentus*. M. A.
Feszítő.
Feszítő rúd. *Conamentum*. PP.
FESZÜL. *Tenditur, distenditur, expan-*
ditur v. constringitur v. configitur.
S. I.
Meg *seszül*. — Ha meg *seszülz* előt-
tem, sem adok. km.
Feszület. *Crucifixum*. M. A.
Feszültt. *Extensus*. it. *Crucifixus*. M. A.

FÉ.

FÉK.

FÉK. *Frenum, camus*. M. A. A' hol a'
feket meg kapják, a' lovat is ott
szokták keresni. km.
Fék-ágy. *Aureae*. M. A.
Fék-szár.
Fék-zabola. *Orae*. PP.
* Kantár-fék. Csuzi. p. 259.
Kötő fék. *Capistrum*. NC. p. 421. A' lö
kötő fékkel jár. km.
Láncoz fék. *Chamus*. NC. p. 421.
Vendég-fék-szár.
Zabolás fék. *Lupatum*. S. K.
FÉKE. *Ejus frenum*.
FÉKEMLO. *Habena, frenum*. Tordai Sá-
muel' kézirati 1559 Hüt-levélben.
item. 1607-diki Átnaméban.
FÉKES. *Frenatus*. M. A.
FÉKETLEN. *Infrenatus, infrenis*. M. A.
FÉKEZ, *fékezi*. *Infrenat, capistrat*. M. A.
Föl *fékezi*.
Meg *fékezi*. *Capistrat*. *Kantározza*. PP.
Fékezetlen. *Infrenatus*. M. A.

FÉL. (társ-név.)

FÉL. *Dimidium, dimidius*. M. A.
Fél ablak. *Mezzaninna*.

Fél akó. *Media urna*.
Fél-annyi. *Pázm. Pred. p. 28*.
Fél atya. *Sempater*. M. A.
Fél-bolond. *Semistultus*.
Fél csizma. *Toppány, toppantó, top-*
pantú. S. I.
Fél dob: réz-dob. *Ahenotypanum*. S. I.
Fél egyháza. t. h. n.
Fél-cleven. *Semivivus*. *Pázm. Pred. p.*
916.
Fél ember. *Semihomo*.
Fél esztendő. *Medius annus, semestre*
tempus. CM. M. A.
Fél esztendő. *Semestris*. M. A.
Fél esztendei. *Semestralis*.
Fél eszű. *Lunaticus, rasmus*. S. I.
Fél fagyottan. *Semigelate*. S. I.
Fél fillér. *Semiobolus*. CM. M. A.
Fél fogra nevet. *Mikes Török Országi*
Levelek. p. 173.
Fél font. *Semissis, semilibra*. M. A.
Fél földel. *Tectum delictatum, plu-*
teus.
Fél fő-fájás. *Hemicrania*. PP.
Fél gömb. *Hemisphaerium*. S. I.
Fél guta-ütés: kéznek lábna el esése.
Paralysis. PP.
Fél halom. Sz. P. Békes Vben.
Fél-hidegek. *Semifrigidi*. *Pázm. Pred.*
p. 486.
Fél hitű. *R. in sensu de rebus divinis*
nimum indulgens. *Freygeist*. S. I.
Fél hold-föld. *Semijugerum*. CM. M. A.
Fél-holt. *Semimortuus, seminecis*. M. A.
Fél Isten. *Semideus*. CM. M. A. L.
Fél ing. *Indusium breve rusticorum*. S. I.
Fél-ittas. *Qui plusculum bibit, sed*
tamen adhuc mentis compos est. S. I.
Fél kedv. *Morositas, fastidium, de-*
fectus promptitudinis. S. I.
Fél kedvvel. *Obiter, perfunctorie vel*
non libenter, non promte. *Pázm. Kal.*
in praef. Pred. p. 527.
Fél kedvű. *Morosus, Non promptus*. S. I.
Fél kerék. *Semicirculus*. M. A. v. *semi-*
circularis. CM.
Fél kezű. *Unimanus*. M. A.
Fél-kéz-pais. *Pelta*. M. A.
Fél kör. *Hemicyclus, semicirculus*. S. I.
Fél láb. *Sempipes*. M. A.
Fél lába a' koporsóban vagyon. *Alterum*
pedem in cymba Charontis habet. M. A.
Silicernium. PP.
Fél lábnyi. *Sempipedalis*. M. A.
Fél lábú.
Fél marok. *Dimidius manipulus*.
Fél maroknyi.
Fél mázsa. *Medius, centenarius*.
Fél-meleg. *Pázm. Pred. p. 889*.
Fél nap. *Media dies*.
Fél napig. *Media die*.
Fél nehezék. *Semiuncia*. CM.
Fél nehezékes. *Semiuncialis*. CM.
Fél nemes. *Agilis*.
Fél nyom. *Semivestigium*. M. A.
Fél nyommá sem menni. *Ne alterum*
quidem pedem discedere. M. A.
Fél óra. *Semihora*. CM. M. A.
Fél órányira. *Ad distantiam dimidiae*
horae.
Fél öl. *Dimidia orgia*.
Fél pap. *Levita*. Pesthi.
Fél pénz. *Semissis*. CM. M. A.

Fél-részeg. Semiebrus.
 Fél selyem. Semisericum, pannus semisericus. S. I.
 Fél-selymes. Semisericus, subsericus. S. I.
 Fél-sültten.
 Fél szak. Obliquangulus.
 Fél szakra van csinálva. Obliquangule.
 Fél szeg. Defectus, defectivus, mancus, mutilus, debilis. M. A.
 Fél szegíti: fél szeggé teszi, csonkítja. Sz. D.
 Fél szegség. Debilitas, defectus. S. I.
 Fél szegőség. Guzmics, A' Vall. Egyes. p. 50.
 Fél szekér. Birotum, currus truncatus. S. I.
 Fél szemü. Luscus, unioculus, unoculus, coclites, defoculus. M. A.
 Fél szemüvé teszi. Eluscat. M. A.
 Fél szer. Medius ordo v. platea dimidia.
 Fél szerü ember. Imbecillitas. S. I.
 Fél szerőség. Imbecillitas. S. I.
 Fél szerint. Pázm. Pred. p. 487.
 Fél-szer-lak. Sz. P. Somogy Vben.
 Fél-szer-ujfal. F. Posony Vben.
 Fél torony. F. Mosony Vben.
 Fél-tudós. Semidoctus.
 Fél-tengeri. Semimarinus. CM.
 Fél váll. Fél vállal vette. Fél vállra öltötte mentéjét. Fél vállról beszéll.
 Fél vers. Hemistychium.
 Fél véka. Semimodius. CM. PP.
 Fél világ. Hemisphaerium, dimidius mundus.
 Fél világ' ura.
 * Ajtó - fél. Antae. S. K.
 Egy fél. Dimidius. S. K.
 Ellen-fél. Contra pars. S. K.
 Éj-fél. Mesonyction.
 Más-fél. Sesqui. S. K.
 Másik fél. Alia pars. S. K.
 Út-fél. Út-féle esett. Cecidit secus viam. Utón út-félen. Passim.
 Veszto fél. Faludi N. E. p. 177.
 Vető fél. Idem ibidem.
FÉLBE szakad. Abrumpitur.
 Félbe szakasztja. Abrumpit, interrumpit. A' csufolódást leg jobb hevenyében félbe szakasztani. km.
FÉLBEN hagyja. Relinquit, intermittit, deserit. S. I.
 Félben hagyó hideg. Febris intermitens. S. I.
 Félben marad. Emanet, non perficitur v. cessat, desinit. S. I.
 Félben marasztja. Imperfectum relinquit. S. I.
 Félben van.
 Félben való. Dimidiatus. PP.
 Félben való bor. Dolium partim exhaustum. PP.
 * Búcsuzó félben.
 Dülő félben van. Ruinam minatur.
 Fele félben. Faludi U. E. 3. R. p. 34.
 Induló félben van. Est in procinctu abundi.
FELE. Dimidium. M. A. A' tréfanak fele valóság szokott lenni. km.
 Fele' ára.
 Fele' árán adta - kérte - vette.
 Fele-barát. Proximus, amicus. M. A.
 Fele-baráti szeretet. Amor proximi.
 Fele-barátság. idem. Pázm. Pred. p. 918.

Fele bor, fele víz.
 Fele félben. Faludi. U. E. 2. R. p. 101.
 Fele készültében. Faludi U. E. 1. R. p. 35.
 Fele-más. Impar, dispar. M. A.
 Fele-más állat. Animal hybridum. S. I.
 Fele nyereségre kereskedik. S. I.
 Fele sem barátság.
 Fele sem bolondság.
 Fele sem tréfa. Asperiores facetiae v. res intolerabilis. S. I.
 Fele társom. Socius. M. A.
 Fele terh-viselő társ. Suffraganeus. Erdélyi Zichi fölött. p. 13.
 * Al-fele.
 Bal fele. Bal felén feküdt.
 Jobb fele.
 Felébe harmadába.
 Felében adta ki a' jószágát.
 Felében esett a' tréfa. Voluptas magno satis emta dolore.
 Feléből. Ex dimidia parte.
 Feléből osztoznák.
 Feléből örökös. Haeres ex dimidio.
 Felénel több. Plus medietate.
 Felényi. In quantitate partis mediae.
 Felényig. S. I.
 Felényire. Ad quantitatem partis mediae.
 Felényire le főzte.
 Feléről. Ab ejus dimidio. Jobb az utnak feléről vissza térni, mint sem rossz helyre menni. km.
 Feleid. Proximi tui. M. A.
 Feleim. Proximi mei. M. A.
 Feleink. Proximi nostri. M. A.
FELED, feledi. Tardat, somnolenter agit. PP. Obliviscitur. Nehezen feledi farka' vágását a' kigyó. km.
 El feledi. Obliviscitur. M. A. El feledtem mint a' holt. Illud devoravi imprudens. M. A.
 Feledékeny. Obliviosus. M. A.
 Feledékenység. Oblivio. M. A.
 Feledés. Oblivio. Az elfeledésnek, és a' nem tudásnak egy a' füzetése. km.
 Feledheti. El nem feledheti.
 El feledhetetlen. Inobliviscibilis, perpetuae memoriae. S. I.
 Feledkezik. Obliviscitur. M. A.
 El feledkezik. A' ki másra bámúl, magáról el feledkezik. km.
 Meg feledkezik. Obliviscitur. S. I.
 Reá feledkezik. Adstupet. M. A.
 Feledő. Otiosus, tardans. PP.
 Feledség. Oblivio. M. A.
 Feledségből esett.
 Feledtében (feledetében). In oblivione sua. Faludi. T. E. p. 157.
FELEJT, felejt. idem ac: feled, feledi.
 El felejt. Obliviscitur. M. A.
 Felejtés. Oblivio. M. A. Meg esett dolognak felejtés a' vége. km.
 El felejtés. Oblivio. M. A.
 Felejtetlen.
 El felejtetlen. Inoblitus. M. A.
FELEK. Partes.
 Alkudozó felek. Partes paciscentes.
 Pörlekedő felek. — Azt mondja az egyik fél.
FELEKEZIK. Amicatur, sociatur, conversatur, amicitiam init, contrahit v. colit. S. I.

Felekezet. Consortium, sodalium, societas, coetus v. secta, factio, pars populi.
 Felekezetünk, felekezetünkbeli. Nostras, unus de nobis. S. I.
FELEL, feleli. Respondet. M. A.
 Felelek felőle. Spondeo, fide jubeo. M. A.
 Bé felel. Jól bé feleltt neki. Helyesen bé felel a' törvény-napon. Csuzi. Tromb. p. 499.
 El felel.
 Meg felel. Respondet. M. A.
 Reá felel. Confirmat, approbat, spondet. Káldi Luc. 22. 6.
 Vissza felel.
 Feleldegel. Responsat. M. A.
 Feleldegelő. Responsator. M. A.
 Felelés. Responsio. M. A.
 Meg felelés. idem. M. A.
 Felelet. Responsum. M. A.
 Felelet-tétel. Zvonarics. Postil. 1. R. p. 75.
 Felelete. Ejus responsum.
 Felelget, felelgeti. Responsitat. M. A.
 Vissza felelget.
 Felelgető. Responsator. M. A.
 Felelő. Responsor, evictor. S. I.
 Felelő bálvány. Oraculum. S. I.
 Meg felelő. Respondens. M. A.
 Vissza felelő szózat. Echo. Káldi Sap. 17. 18.
 Feleltet, felelteti. Facit ut respondeat.
 Reá felelteti. Pázm. Epist. T. 1. p. 95.
FELES. Par, it, numerosus. M. A.
 Feles feletlent játszani. Ludere par impar. Sz. D.
 Felesedik. Pariatur, augetur, multiplicatur. Pázm. Pred. p. 957.
 Felesel: vissza száll. Sz. D.
 Felesen. Numerose. S. I.
 Felesít, felesíti. Pariat. M. A.
 Feleség. Paritas, parilitas; numerositas. M. A.
FELESÉG. Uxor, marita. M. A. Feleség fele segítség. km.
 Feleség-el hagyás. Repudiatio. M. A.
 Feleség-el jegyzés. Desponsatio.
 Feleség-féltés. Zelotypia.
 Feleség-féltő. Zelotypus.
 Feleség-hagyó.
 Feleség-vétel. Contractio matrimonii.
 * Ifju feleség. — Malmon, ifju feleségen untalan kell építeni. km.
 Leg jobb feleség. — Gyermekek leg jobb feleség a' nyírfa-kisaszszony.
 Okos feleség nagy Isten' ajándéka. km.
 Felesége. Ejus uxor.
 Felesége-hagyott férjfi. Vir quem uxor ejus deseruit.
 Feleségét el hagyja. Repudiat. M. A.
 Feleségétől féltő férjfi. Uxorius. PP.
 Feleséges. Uxoratus, maritus. S. I.
 Feleségeskedik.
 Feleségeskedő. — A' gonosz végre feleségeskedik. Csuzi Tromb. p. 415.
 Feleséget ad. Dat uxorem.
 Feleséget vesz. Accipit uxorem. A' ki fegyvert viselhet, feleséget is vehet. km.
 Feleséget el jegyez. Desponsat. M. A.
 Feleségi. Uxorius. M. A.
 Feleségtelen. Coelibis, agamos. S. I.

Feleségtől el válás. Repudium. M. A.
 Feleségű.
 Több feleségű. Polygamus.
 Több feleségűség. Polygynaecia.
 FELETLEN. Impar. M. A.
 Feletlenség. Imparitas. M. A.
 Feletlenül. Impariter. M. A.
 FELEZ. Dimidium accipit.
 Felezzünk. Quivis nostrum accipiat dimidium.
 Meg felezi. Desunit dimidium.
 Felezés. Dimidiatio.
 Felezet. Dimidiatum.
 FÉLÉ. Versus, circiter. M. A. Ad partem.
 Annyi felé. In tot partes.
 Hány felé. In quot partes.
 Ki felé. Foras, extra, extrorsum. S. I.
 Felém, feléd, feléje. Versus me, te, illum.
 Felénk, felétek, feléjük. Versus nos, vos, illos.
 FÉLE. Ex tali, ejusmodi. M. A.
 Annyi féle. Tot speciei. S. I.
 E' féle. Hujusmodi.
 Ezer féle-képpen. Mille modis.
 Jó féle. Bonae speciei.
 Külömb féle. Diversi generis.
 Mi féle. Cujusmodi.
 Mi emberünk féle.
 Mi félénk. Nostras.
 Sok féle. Multiplex, multifarius. M. A.
 Több féle. Varius, plurifarius. S. I.
 FÉLEN. Oblique, seorsim. M. A.
 Félen állás. Zvonarics 1. R. p. 547.
 Félen énekel. Modulationem detorquet. PP.
 Félen hajlott. Transversus. S. I.
 Félen jár. Exorbitat, oblique ambulat. M. A.
 Félen járó. Exorbitans. M. A.
 Félen lakó. Devius. S. I.
 Félen megy. Zvonarics. 1. R. p. 548.
 Félen néz. Obliquum intuetur. M. A.
 Félen teszi. Removet, seponit. M. A.
 Félen tétel. Remotio, sepositio. M. A.
 Félen tétetett. Amotus, remotus, sepositus. M. A.
 Félen való. Separatus, extra viam positus. S. I.
 Félen való hely. Secessus. S. I.
 Utan út-félen. Passim, ubique.
 FÉLI. Dimidialis.
 Éj-féli. Quod de media nocte fit.
 Éj-féli mise.
 FÉLIG. Ad medium, dimidiatim. M. A.
 Félig aluvó. Semisomnus. M. A.
 Félig el költt. Dimidia parte consumtus. PP.
 Félig égett, pörsöltt. Semiustus, semiustulatus. M. A.
 Félig eleven. Semivivus. M. A.
 Félig el szunnyadt. Semisopitus. M. A.
 Félig ember. Semihomo. M. A.
 Félig meg ett. Semesus. S. I.
 Félig meg égett. Semicrematus, semiustus. M. A.
 Félig meg főtt. Semicoctus. M. A.
 Félig meg holtt. Semimortuus. M. A.
 Félig meg nyesett. Semiputatus. M. A.
 Félig meg nyírtt. Semirarus. M. A.
 Félig meg nyitva. Semiapertus. M. A.
 Félig meg sültt. Semiassus. M. A.
 Félig meztelen. Seminudus. M. A. CM.

Félig nyers. Semicrudus. S. I.
 Félig pogány. Semipaganus. M. A.
 Félig romlott, rontatott. Semirutus. M. A.
 Félig töltt. Semiplenus. M. A.
 Félig van a' hordó.
 Félig vén. Semisenex. M. A.
 Félig üres. Semiinanis. M. A.
 Éj-félig. Usque ad mediam noctem.
 FÉLRE. Oblique, in obliquum, recon-dite. PP.
 Féltre az utbúl. Decede de via.
 Féltre beszél: eszén kívül beszél. Faludi T. É. p. 71.
 Féltre csap. Digreditur, divertit, deflectit. S. I.
 Féltre csapás. Digressio, deviatio. S. I.
 Féltre esik.
 Féltre érti. Perperam intelligit. S. I.
 Féltre értés. Interpretatio prava. S. I.
 Féltre farag. Csuzi Tromb. p. 62. Deviat.
 Féltre faragás. Csuzi p. 51.
 Féltre félre avatlanok. Procul hinc, procul este profani.
 Féltre fordul. Se avertit.
 Féltre húzta a' száját.
 Féltre lépik. Digreditur ad latus.
 Féltre magyarázza. Detorquet in sensum alienum.
 Féltre megy. Secedit. S. I.
 Féltre néző. Strabo, limus, limulus, limis oculis intuens. S. I.
 Féltre nyomja a' csizmáját.
 Féltre rugó. Excessivus.
 Féltre szállítja. Vocat ad partem.
 Féltre szokik. Absilit. S. I.
 Féltre taszítja. Detrudit ad latus.
 Féltre tekeri. Detorquet, obtorquet. S. I.
 Féltre tekeríti. Obliquat. PP.
 Féltre tekerve. Oblique, in obliquum, in transversum. PP.
 Féltre tekint.
 Féltre tér. Divertit.
 Féltre teszi. Seponit, removet. S. I.
 Féltre tétetett. Remotus, sepositus. M. A.
 Féltre való. Devius, remotus, abditus. S. I.
 Féltre való hely. Angulus, locus devius. S. I.
 Féltre van: félre lakik.
 Féltre vele. Aufer istud hinc.
 Féltre veri a' haragot. Campana significat incendium. S. I. Campana signum dat. PP.
 Féltre viszi. Abducit in partem, in locum devium, secretum. S. I.
 Féltre vonja. Flectit, obliquat, contorquet. S. I.

FÉL (ige).

FÉL, féli. Timet, metuit, formidat, trepidat, pavet, pavescit. M. A. Soktúl fél, a' kitül sokan félnek. km.
 FÉLEK-szabásu. Subtimeo, subvercor. M. A.
 FÉLELEM, FÉLELEM. Timor, formidatio, metus, formido, pavor. M. A. Hol a' félelem, ott a' szemérem. km. Dug. 1. R. p. 272.
 Félelme. Ejus metus.
 Félelmes. Meticulosus; formidolosus, trepidus. M. A.
 Félelmesen. Timide, pavide. M. A.

Félelmeskedik. Timet, trepidat. Biró Márton Micae p. 352.
 Félelmesség. Timiditas. M. A.
 FÉLEM.
 Félemedik. Pertimescit, timore corripitur. S. I.
 Meg félemedik.
 Félemlik. Pertimescit, pavescit. M. A.
 Meg félemlik. Extimescit, expavet. M. A.
 Meg félemlés: meg ijedés. S. I.
 Meg félemlött szív. Faludi E. M. p. 243.
 FÉLEKENY. Pavidus, timidus. M. A. Félekeny katonának nem sir az anyja. km.
 Félekenyen. Timide. S. I.
 Félekenység. Timiditas. S. I.
 FÉLENK. Timidus, meticulosus, pavidus, trepidulus, trepidus. M. A. Félenk, mint az eb. km.
 Félénken. Timide. M. A.
 Félénkes. Subtimidus. S. I.
 Félénkség. Timiditas. M. A.
 FÉLÉS. Metus, timor, formidatio. M. A.
 FÉLŐ. Metuens, timens, it. metuendus, timendus. M. A.
 Isten-féő. Deum timens, reverens.
 FÉLSZ.
 A' félsz kergette. Faludi E. M. p. 197.
 A' félsz tonyát el rémiti. Beniczki p. 217.
 FÉLT, félti. Metuit sibi de re quapiam. M. A. A' ki mit szeret, azt félti. km.
 Feleségét félti. A' ki feleségét nem félti, nem igen szereti. km.
 Féltékeny: könnyen féltő. Zelotypus. Kazinczi.
 Féltékenység. Zelotypia. Kazinczi.
 Féltés.
 Feleség-féltés. Zelotypia.
 Féltő. Pretiosus, charus. it. Zelotypus. S. I.
 Féltő portéka.
 Feleség-féltő. Zelotypus.
 FÉLTEN fél. Continuo angitur, timet. Faludi E. M. p. 250.
 FÉLTÉBEN. In timore, prae timore. A' ki féltében meg hal, annak tudod, mivel harangoznak. Incus maxima non metuit strepitus. M. A.
 FÉLVE. Timide, pavide. M. A.

FÉNY.

FÉNY. Splendor, fulgor, nitor, jubar. M. A. A' bagoly is fényre néz. km.
 Fény. FF. Szatmár és Torontál V. km. Sz. P. Bács Vben.
 Fény-bánya. Cotavia. M. A.
 Fény-bogár. Lampyris, nitedula, noctiluca. S. I.
 Fény-élet. Luxus, vita splendida. S. I.
 Fény-kő. Cos, aucone. Vrancsics. M. A. Halkkal jár, mint a' fény-kő a' kaszán. km.
 Fény-mutatás. Pompa. S. I.
 Fény-üzés. Luxus.
 * Szem-fény. Pupilla oculi.
 Szem-fény-vesztés.
 Szem-fény-vesztő.
 Verő fény. Radius lucis. Fogas verő fény. Vo-fény.
 FÉNYE. Ejus splendor.
 Szeme' fénye, úgy szeretem, mint a' szemem' fényét. km.
 FÉNYELLik. Splendescit.
 Fényellő. Sz. D. Splendescens.

FÉNYES. Splendidus, fulgidus, radiosus. M. A. Fényes, mint a' gyémánt. km.
 Fényes. F. Arad Vben.
 Fényes bogár. Cicindela. Francsics. M. A.
 Fényes élet. Vita splendida. S. I.
 Fényes' háza. Sz. P. Szala Vben.
 Fényes kárpit. Faludi E. M. p. 239.
 Fényes nappal. De media luce.
 Fényes porta v. kapu. Illustris porta Ottomanica. S. I.
 Fényes udvart tart.
Fényesedik. Splendescit, fulgescit. S. I. Meg fényesedik.
Fényesen. Splendide. M. A. Fényesen ruházkodik. Splendide vestitur.
Fényesít, fényesíti. Nitidat, polit. M. A. Ki fényesíti. Meg fényesíti.
Fényeskedik. Splendet, splendide incedit. M. A.
Fényeskedés. Pázm. Pred. p. 1098.
Fényeskedő. Resplendens, splendescens, rutilans. M. A.
Fényesség. Splendor, fulgor. M. A.
Fényességes. Splendidus, radiosus. M. A. Fényességes fejedelem. Serenissimus princeps. Prágai in praef.
Fényességes nap. Serenissima dies. Vajda. S. K. p. 589.
Fényességű.
 Nagy fényességű.
Fényesül. Splendidus fit. Meg fényesül.
FÉNYLIK. Splendet, splendescit, fulget, nitet, nitescit, radiat. M. A. Nem mind arany, a' mi fénylik. km.
 Elöl fénylik. Praeradit. M. A. Praefulget.
 Ki fénylik. Effulget, enitet, exsplendescit. M. A.
 Környül fénylik. Circumfulget. M. A.
Fénylés. Radiatio, nitor, coruscatio. M. A.
Fénylő. Rutilans, nitens, fulgens.
Fénylő bogár. Lampyris. M. A.
FÉNYNYEL ki tündöklő. Radiatus. M. A.

FÉR.

FÉR. Habet locum, accessum, capitur a capacitate. Egér nem fér lyukjába, s' tőköt köt a' farkára. km.
 Bé fér. In capacitatem se recipit, capitur a capacitate. M. A.
 Bele fér. Recipitur a loco, instrumento, vasculo, capacitate. S. I.
 El fér. In capacitatem recipitur, v. capitur a cavitare, v. cum aliis convenit, consentit. S. I.
 Föl fér a' szekérre.
 Hozzá fér. Convenit. M. A. Assequitur, adipiscitur, consequitur, v. pervenit, devenit. S. I.
 Ki fér. Habet locum exeundi. Hogy fért ki a' szádon ez a' kezés lábas szó. km.
 Le fér. Le fér erre a' papirosra.
 Meg fér. Habet locum. Nehezen fér meg egy szemeten két kakas. km.
 Még a' jóhoz is szó fér. km.
 Nem fér meg bőrében. km.

Nem fér fogára. km.

Reá fér.

Őszve fér. Consentit, convenit, concordat. Faludi N. U. p. 7. Két féle szeretet nehezen fér őszve. — Nincs tñ közöttünk, hogy őszve ne férjünk. kmm.

FÉREG (quasi qui locum suum explet.) Vermis. M. A. Ritka alma, kibén féreg nincsen. km.

* Bab-féreg. Mida. NC. p. 149.

Búza-féreg. Curculio. PP.

Büdös féreg. Cimex. PP. p. 93.

Disznó-féreg. Verticia. NC. p. 151.

Eb' nyelvében való féreg. Lytta. PP.

Fa-féreg. Termes. NC. p. 149.

Fa'levelt egybe tekerő féreg. Volvox, volvulus. PP.

Fülbe mászó féreg. Vermis auricularius.

Gyümölcsben való féreg. Campe. PP.

Sajt-féreg. Tarmus. PP.

Szalonna-féreg. Tarmus. NC. p. 149.

Szóló' jövését rágó zöld féreg. Ips. PP.

Ször-féreg. Coeca colubra.

Torma-féreg. Fészkelődik, mint a' torma esett féreg. km.

Viasz-féreg. Acarus. PP.

Férge. Vermis ejus. Vagyon férge az ő szerencsésének is. km.

Férges. Verminosus. M. A. A' piros alma is gyakorta férges. km.

Férges dió. Nux vitiosa, cassa. Nem ér egy férges diót. km.

Férges gyümölcs. A' jó fának is van férges gyümölcse. km.

Férges mogyoró. A' ki sokat válogat a' mogyoróban, utóljára férgesre talál. km.

Férgesedik. Vermiculatur. M. A.

Meg férgesedik. idem. CM.

Férgesedés. Vermiculatio. M. A.

Férgesül. Verminatur.

Meg férgesül. Az almanak is a' szépe férgesül meg. km.

Férgezi. Vermiculat.

Férgezés. Vermiculatio. NC. p. 81.

FÉRHET. Potest habere locum, receptionem ad capacitatem.

Nem férhet hozzá. Non habet accessum.

Férhető. Capax. M. A.

Férhetőség. Capacitas.

FÉRKEZIK. Insinuat se, accedit, ingeritur. M. A.

Bé férkezik. Insinuat, ingeritur, includitur. M. A. Pázm. Pred. p. 407.

Bele férkezik.

Hozzá férkezik. Faludi T. É. p. 271.

Férkeztet, férkezteti. Insinuat. CM.

FÉRTET, ferteti. Facit, ut recipiatur a loco. Tasi Gáspár p. 76.

Egybe ferteti. Conciliat. Pázm. Várád' orvoslása p. 58.

Fértethető hely. Capacitas. M. A.

FÉRCZ.

FÉRCZ. Fibula filacea. S. I.

FÉRCZEL, férczeli. Filis in plicis stringit. PP.

Őszve férczeli. Csuzi p. 541. Ezen dolgot rösszül férczeltet őszve. — Renddel őszve férczelte a' szókat. Sz. D.

FÉRJ.

FÉRJ. Maritus. M. A.

Férj-féltő. Zelotyta.

FÉRJE. Ejus maritus.

Férjem' huga. Glos. PP.

FÉRJES. Nupta, marita, juncta viro. S. I.

Férjesedik. Nubit, maritatur. S. I. Sz. D.

FÉRJEZ, férjezi. Maritat.

El férjezi. Filiam elocat, nuptui dat, maritat. S. I.

FÉRJHEZ igéri leányát. Despondet, destinat puellam. PP.

Férjhez illő. Nubilis, matura viro. S. I.

Férjhez kívánkozik. Nupturit. M. A.

Férjhez megy. Nubit, enubit, denubit, connubit. M. A.

Férjhez menés. El ugrotta, mint a' Péri leány a' férjhez menést. km.

Férjhez menő. Nubilis.

Férjhez nem mehető. Illocabilis virgo. PP.

FÉRJFI. Mas, vir, masculus. M. A.

Férjfi-aszszony. Androgynus, hermaphroditus. M. A.

Férjfi-szellet. Ki tör rajta a' férjfi-szellet. km.

Férjfi-szívű. Animosus, virilis animi. S. I.

Férjfi-szívű aszszony. Andrago. S. I.

Férjfi-természet. Virilis natura.

Férjfi-veszszó. Virga virilis, priapus. S. I.

Férjfiaként. Viritim.

Férjfiás. Virilis.

Férjfiás aszszony: férjfi-kivánó. Virosa mulier. M. A.

Férjfiágtalan. Eunuchus. VM. Hit-ta p. 63. Káldi. Mach. 49. 12.

Férjfiátalan. Spado. Káldi. Eccl. 50. 21.

Férjfiu. Vir, masculus. M. A.

Férjfiu-erő. Mascula virtus. Faludi N. E. p. 182.

Férjfiu-nép. Faludi N. A. p. 155.

Férjfiu-nem. Genus masculinum. Faludi U. E. S. R. p. 11.

Férjfiui. Virilis. M. A.

Férjfiu-módra: erősen. Viriliter. M. A.

Férjfiúság. Virilitas, virilia. M. A. Priapus. NC. p. 189.

FÉRJI. Maritalis. M. A.

FÉRJNEK adja. Elocat, nuptum dat. M. A.

Férjnek adható. Nubilis. M. A.

Férjnek való. Matura viro.

FÉRJNÉL van. Elocata est.

FÉRÍT.

FÉRIT.

Férít-falu. F. Szala Vben.

FÉSÜ.

FÉSÜ. Pecten. L. alább FÜSÜ. M. A.

FÉSZEK.

FÉSZEK. Nidus. M. A. Sok sasnak egy fészken nehez meg alkudni. km.

Fészek-fentő: a' fészekből utolsó költés. Sz. D.

Fészek-pipó.

Fészek-rakás.

* Darázs-fészket piszkál. km.
 Egér-fészkek. Az egerek nem sok fészket vernek a' csürebén.
 Fenék-fészkek. Fundamen. S. K.
 Föcske-fészkek. Hirundinum nidus. S. K.
 Füge-fészkek. Sycalis nidus. S. K.
 Gyűrű-fészkek, (mellyben a' kö áll). Pala annuli, gemmarius umbilicus. S. K.
 Kő-fészkek. Theca lapidis molaris. S. K.
 Madár-fészkek, kicsiny madárnak fészke is kicsiny. km.
 Sár-fészkek. Coenum. S. K.
 Tetű-fészkek. Pediculorum nidus. S. K.
 Tűz-fészkek.
FÉSZKE. Ejus nidus. Hitván madár ki maga fészket rutítja. km.
 Víz' fészke. Alveus aquae. Pázm. Pred. p. 615.
FÉSZKEL, fészke. Nidulatur.
 Bé fészkelte magát. Illocavit sc. Sz. D.
 Meg fészkelik a' tisztátalan kívánságnak tüze. Csuzi Tromb. p. 199.
 Meg fészkelte magát. Sz. D.
 Fészkelődik. In nido se rotat, inquietus est.
 Fészkelődik, mint a' tormába esett féreg. km.
 Bé fészkelődik valahová. Sz. D.
 Fészkelődés. Faludi N. E. p. 207. N. A. p. 196.
 Fészkelteni. Csuzi. Tromb. p. 176.
FÉSZKEN kívül tollázkodik. km.
FÉSZKES. Nidosus.
 Fészkes fene.
 Fészkes hely. Nidamentum. M. A.
 Fészkestől. Una cum nido.
FÉSZKET rak. Nidificat, nidulatur. M. A.

FI.

FI.

FI. Filius, mas, masculus, pullus. M. A.
 Fi-ág. Linea masculina.
 Fi e, vagy leány? széna e, vagy szalma? km.
 * Atya-fi. Consanguineus.
 Ábrahám-fi. Filius Abrahæ, és így a' többi.
 Györfi, Pál-fi, Péter-fi, 's a' t.
 Barom-fi. Altilia, volatilia. S. K.
 Egyház-fi. Aedituus. S. K.
 Fattyu-fi. Adulterinus, spurius. Férj-fi. Vir. S. K.
 Galamb-fi. Pipio. M. A.
 Gaz-fi. Sordidus puer, nebulo.
 Haza-fi. Patriæ filius, patriota.
 Kecse-fi. Haedulus. S. K.
 Kura-fi. Scortator, meretricator, puellator.
 Lud-fi, (liba). Anserculus. S. K.
 Madár-fi. Pullus. S. K.
 Mostoha fi. Privignus. S. K.
 Tyuk-fi. Pullus gallinaceus. S. K.
 Úr-fi. Herulus.
 Veréb-fi. Pullus passeris.
FIA. Ejus filius. Farkasnak farkas a' fia. km.
 Ablak' fia. Fenestra parva in majore fenestra.
 Asztal' fia. Recluserium sub mensa.
 Búscú' fia. Donellum indulgentiale.

Egyház' fia. Aedituus.
 Fiam' fia. Nepos.
 Kereszt' fia. Filius ejus lustricus.
 Kutya fia. Eb-apának kutya-fia. Mali corvi malum ovum.
 Láda' fia. Arcula cistae.
 Pajta' fia. Horreum parvum majori ad-aedificatum.
 Torony' fia. Turricula in v. super turri.
 Tükör' fia. Arcula speculi.
 Uram' fia. Filius mei domini.
 Vásár' fia. Nundinale donellum.
 Világ' fia. Homo mundanus, mundo deditus.
 Fiát ki tagadja. Exhaeredat.
 Fiává fogadja. Adoptat.
 Fiává fogadás. Adoptio, adoptatio. M. A.
FIACSKA. Filiolus, pullus, pullulus. M. A.
 Fiacska' háza. F. Liptó Vben.
FIADZIK. Parit, gignit, catulos edit.
 Nem sokat fiadzik a' hamis kereset. km.
 Meg fiadzik. Ne egyél benne, meg fiad-zól tőle. km.
FIÁK' szere. Telek Szala Vben, Milei határban.
FIAM' fia. Nepos. S. I.
 Fiam' fiának fia. Pronepos. S. I.
 Fiam' leánya. Neptis. S. I.
 Fiam-uram. Domine fili.
FIAS. Habens sobolem. S. I.
 Fias farkas. Ki nem vehetni, mint fias farkast a' cseréből. km. Dug. 1. R. p. 203.
 Fias fű. Ajuga reptans. S. I.
 Fias láda. Arca loculata. S. I.
 Fias tik. Gallina pullos habens. M. A.
 Fias tik az égen. Plejades, vergiliae, atlantides. M. A.
 Ijas fias: jeles gyermekű. Sz. D.
 Fiasítja a' méheket, v. török buzát. S. I.
 Fiasítás. Pullificatio.
 Méh-fiasítás L. Méh tartás. Vác. 1821. p. 27. 37.
 Fiasodik. Sz. D. Pullificatur.
 Meg fiasodik.
FIATAL. Novellus, germen, stirps. M. A.
 Fiatal ág. Surculus. M. A.
 Fiatal elme. Faludi N. U. p. 203.
 Fiatal erő. Vén' elme, fiatal erő veri meg a' hadakat. km.
 Fiatal fa. Addig kell a' fát egyenesíteni, még fiatal. km.
 Fiatal katoná. A' fiatal katonából válik a' vén koldus. km.
 Fiatal kor. Juventa, juvenus. S. I.
 Fiatal kori. Juvenilis. S. I.
 Fiatal rend. Juniores. Faludi N. U. p. 54. 142.
 Fiatal szép. Faludi E. M. p. 259.
 Fiatal vészsző. Novellus. M. A.
 Fiatal világ. Juventus, recentior aetas. Faludi B. E. p. 15.
 Fiatal, fiatallja. Servat pro juvene.
 Ki fiatallik. Egerminat. M. A.
 Fiatalodik. Rejuvenascit.
 Meg fiatalodik.
 Fiatalság. Juventa, juvenus. Biró Márton. Micae p. 190.
FIATLAN. Sine filio. Orbus sexu virili, v. destitutus pullis. S. I.
 Fiatlanúl halt meg.

FIÁZIK. Parit, gignit. M. A.
 Meg fiázik.
FIÓK. Mensae v. cistae loculus, arcula, forulus, loculamentum, v. juvenis, v. avis plumescens v. subalternus. S. I.
 Fiók-csont. Os clavicularae. PP.
 Fiók-egyház. Ecclesia filialis.
 Fiók-ölyv. Neopterus accipiter. PP.
 Fiók-stársa. Procutator. PP.
 * Kálha-fiók. L. Vas Vármegyei Limitatio. Fidelia. S. K.
 Kemence-fiók. Testa fornacea. S. K.
 Fiókos. Loculatus, forulatus.
 Fiókos láda. Arcula locularis, arca loculata. PP.
FIRUL fira marad.
FISÁG. E. Folyó víz Csik Székében.
FIU. Filius, natus, gnatus. M. A.
 Fiu-magzat. Soboles mascula. A' hadi szerencsét, fiu-magzatot, jó házasságot Isten választja. km.
 Fiu-szék Erdélyben. Sedes filialis. S. I.
 Fiu-város. Suburbium. S. I. Külső város.
 * Férj-fiu. Vir, masculus. M. A.
 Iv-fiu. Filius arcus, arcum tractare discens, juvenis. Lásd Ifju.
Fiui. Filialis. M. A.
 Fiui szeretet. Amor filialis.
 Fiui örökség. Pázm. Kal. p. 965.
 Fiuság. Filiatio, filii dignitas. M. A.
 Fogadott fiaság. Zvonárics 1. R. p. 196.
 Örök fiaság. Zvon. 1. R. p. 388.
 Fiutalan. Destitutus filius.
 Fiutalanság. Csuzi p. 545. Tromb. p. 138.
 Haza-fiutalanság. Csuzi p. 471.

FICZ.

FICZ.
FICZAMIK. Luxatur.
 Ficzamit, ficzamtija. Luxat.
 Ki ficzamtija. Faludi B. E. p. 86.
 Meg ficzamtija. Faludi N. E. p. 151. 188.
 Ficzamtítás. Faludi N. U. p. 137. Luxatio.
 Ficzamlík. Luxatur.
 Ki ficzamlík. Eluxatur. M. A.
 Ki ficzamlás. Eluxatio. M. A.
 Ficzamodik. Luxatur.
 Ki ficzamodik. Eluxatur.
 Meg ficzamodik. Luxatur. PP.
 Meg ficzamodik bokában. Talus luxatur. PP.
 Ficzamodott. Luxatus.
 Ficzamodott tag. Membrum luxatum. PP.
 Ki ficzamodott. Eluxatus. M. A.
 Ficzamodás: ki megnyülés. Luxatio. PP.
FICZÁNKOL. Ugrándoz.
FICZKÁNDOZIK. Exsilit, saltitat, petulcit, lascivit. Ne ficzkándozzál, mint a' poltúrás malacz a' garasos tányéron. km.
FICZKÓ. Cotula, caliculus ligneus. M. A.
 Juvenis, juvenculus v. petulcus, petulans, lascivius. S. I.

FICS.

FICS.
FICSERE. Ornatus, ornamentum. S. I.
 Ficserez, ficserezi. Ornat, polit, comit. M. A.

Föl ficsérézte a' fejét. Sz. D.
FICSÓR. Edény, mellyel vámat vesznek
 a' malomban. Sz. D. it. nyalka.

FIGY.

FIGY.
FIGYEL (mint ügyel). R. Attendit, ob-
 servat. S. I.
FIGYELM, FIGYELEM. Attentio, vigi-
 lantia. Faludi E. M. p. 50.
 Figyelemre méltó. Attentio dignus.
 Figyelme. Ejus attentio.
 Figyelmes. Propensus, attentus. M. A.
 Figyelmesség. Attentio, vigilantia. S. I.
 Figyelmetes. Intentus. M. A.
 Figyelmetesen. Intente, attente. M. A.
 Figyelmetesség. Attentio. Vajda K. E.
 1. K. p. 291.
Figyelmez. Attendit, auscultat. M. A.
 Figyelmezzetek! Favete!
 Reá figyelmez. Intendit. M. A.
 Figyelmezés. Attentio, auscultatio. M. A.
 Figyelmeztet, figyelmezteti. Facit at-
 tendere. M. A. Attentum reddit.
Figyelmetlen. Inattentus, non attentus.
 Csuzi Tromb. p. 68.
 Figyelmetlenség. Inattentio. Csuzi
 Tromb. p. 516.
 Figyelmetlenül. Inattente. S. I.

FIK.

FIK.
FIKA. Mucus narium. Takony. Sz. D. it.
 Gregarius pedestris miles. S. I.
 Fikás: taknyos. Sz. D.
FIKARCZ, Fikarty: rojt, rost, szál. Sz.
 D. Csere János Encycl. p. 254. 283.
 284. 515. ubique „fikarty“ scribit.
 A' béka' szemén fikarcz van. Sz. D.
 Egy fikarczot sem adok. Sz. D.
 Egy fikarcza sem maradt. Sz. D.
FIKÁTOR. Ezt gyalogoknak a' dobosok
 dobolják, 's a' siposok sipolják. S. I.

FILEGORIA.

FILEGORIA (Filágoria.) Nubiliarium. PP.

FILIGRÁM.

FILIGRÁM.
 Filigrám-munka. Opus phrygium auri-
 fabricorum. S. I.

FILKÓ.

FILKÓ. Magyar kártya-játékban a' felső.
 Makk-filkó: makk felső 's a' t.
 Tök-filkó.
 Vörös filkó.
 Zöld filkó.

FILLÉR.

FILLÉR. (FILLYÉR, FÜLLÉR.) Obolus,
 teruncius. M. A.
 Filler is pénz. km. E granis fit acer-
 vus.
 Fillerrel kémélik az aranyat. km.
FILLÉREZ. Pázm. Pred. p. 250. „Nem
 uja között fillérez, hanem ki ter-

jesztett marokkal adakozik a' sze-
 gényeknek.“

Füllérezés. Collecta, symbolum. PP.
FILLYÉRKE. Pázm. Pred. p. 784.

FILOGONT.

FILOGONT. Ki rendelt munka. Kézdi
 szó. Sz. D.

FINAK.

FINAK. Edény, mellyel a' molnárok a'
 malom-vámat ki veszik magoknak a'
 gabonából; némelly vizeken a' Po-
 zsonyi mérőnek 10-dik része, má-
 sutt 12-dik, néhol 16-dik része.
 VV. L.

FINCZ.

FINCZ.
 Bak-finczot vetett. Saltum hircinum
 fecit.
FINCZA. Ha tudná a' gyermek, mire ne-
 velkedik, a' fincza helyett inkább
 strna. km.
Finczál: ugrálgat. Nem sokat finczál a'
 szalmán hizott borju. km.
Finczároz. Petulcit, lascivit. S. I.
Finczározás. Vajda K. E. 1. K. p. 658.
 Testnek finczározása. Pázm. Pred. p.
 395.
FINCZI,
 Inezi finczy. Szirmai in Parabolis.
FINCZOL. Ugrál.
FINCZOS: ugrándozó it. Vő-fény.
 Finczos leány. Puella saltui dedita.

FINDZSA.

FINDZSA, (Findzsia, finzsa, finzsia).
 Scyphus indicus. PP. Phiala, pate-
 ra. S. I.
 Kávés findzsa. Phiala cafeeacea.

FING.

FING. Crepitus ventris. M. A.
FINGIK. Pedit. M. A.

FINNY.

FINNY. Faludi N. A. p. 224. Fasti-
 dium,
FINNYA. Fastidiosus, nasutus.
 Finnyaság. Morositas, fastidium. Pázm.
 Pred. in praef.
 Aszszonyi finnyaság. Faludi U. E. 1. R.
 p. 154.
 Finnyálgodik. Sz. D. Kényeskedve vá-
 logat.
 Finnyás. Fastidiosus, nasutus. Pázm. Kal.
 p. 1020.
 Finnyás izellet. Faludi E. M. p. 239.
 Gustus delicatulus.
 Finnyáskodik: ételben, italban válogat,
 kényeskedik. VM. p. XVIII.
 Finnyáskodás: kényeskedés. Faludi U. E.
 1. R. p. 153.
FINNYAL. Cum fastidio. Faludi N. A.
 p. 224.

FINOM.

FINOM. Purus, electus, v. callidus.
 Fein. S. I.
 Finom arany. Aurum obryzum, puris-
 simum, ad obrussam expurgatum.
 PP. M. A.
 Finom bor. Vinum excellens.
 Finom ezüst. Argentum pustulatum,
 argentum excoctum. PP.
 Finom íz. Faludi U. E. 1. R. p. 152,
 155. Gustus exquisitus.
FINOMÍT, finomitja: javítja, ujjítja. Sz. D.
 Meg finomitja.
FINOMSÁG. Excellentia v. calliditas. Fa-
 ludi U. E. 2. R. p. 25.

FINT.

FINT.
FINTA. Curvus, inflexus, obliquus, ad-
 uncus. S. I.
 Finta. Sz. P. Nyitra Vben. F. Sáros Vben.
 Finta' háza. E. F. Maros Sz-ben.
 Finta szarvu ökör: kajla szarvú.
 * Csala-finta. Charlatan.
FINTOR. Idem ac Finta. S. I.
 Fintorgat, fintorgatja: tekergeti. Tarát,
 farát, orrát fintorgatja. Sz. D.
 Fintorit, fintoritja. Curvat, flectit, in-
 flectit. S. I.
 Fintorog. Fentereg, alkalmatlankodik va-
 lakinek a' keze alatt. Eredj, ne fin-
 torogj mindég a' kezem alatt. Sz. D.
 Fintorodik. Curvatur, flectitur, inflecti-
 tur. S. I.

FIR.

FIR.
FIRICKÉL. Gyöngyösi 1. R. p. 295.
FIRKÁL. Fricat, radit. M. A. it. scribillat.
 Irkál firkál. Scribillat, scriptitat.
 Be firkálta. Conscriptitavit.
 Le firkálta. Scribillando descripsit.
 Firkáltt. Rasmus, frictus. M. A.

FIT.

FIT.
FITAKOS. Loco: Fitos. Sz. D.
FITAT. Cogit, adigit, torquet. M. A.
FÍTÉL, fitéli,
 Föl fitéli. Perlustrat. CM.
FITÍT, fitítja. Aperit, manifestat, mon-
 strat. S. I.
 Ki fitítja. Nem jó ki fitított kártyával
 játszani. Faludi U. E. 1. R. p. 12.
FITOD. E. Sz. P. Csik Sz-ben.
FITOGAT, fitogatja. Ostentat. M. A.
 Ki fitogatja.
 Fitogató. Ostentatio.
 Fitogató. Ostentator. M. A.
 Fitogtat fitogtatja. Ostentat.
FITORIT, fitorítja.
 Reá fitorítja az orrát. Vajda 2. K. p. 259.
FITOS. Apertus, patens, patulus. S. I.
 Fitos orr. Nasus resimus. S. I.
 Fitos orru. Simus, simulus, resimus. S. I.
 Fitos orru eb. Canis fricator. S. I.
FITUL. Patulus fit.
 Ki fitültt orru. Silus. M. A.

FITY.

- FITY.** Medius sextarius. Pffv. Talitrum. S. I. Előtte a' biró is csak fity. km. Dug. 2. R. p. 65.
Fity-firity. Pupá, pupillus, pupilla. S. I. Szirmai. Parab. p. 84.
FITYE.
 Fitye' fa. Sz. P. Szala Vben.
 Fitye' háza. F. Szala Vben.
FITYEG. Pendet, haeret, laxatur, mo-
 vetur. M. A.
 Le fityeg. Dependet. Faludi N. U. p. 115.
 Fityegő. Pendulus. PP.
FITYESZ. Sagit. CM. Ruspatur, scruta-
 tur, quaeritat. M. A. Prágai. p. 659.
 ht. Fütysz.
 Fityész. Sagacitas. M. A. CM.
 Fityész: éles szagló. Sagax. M. A. CM.
 Fityész mesterségek. Magyar. p. 31.
 Fityész tacska. Faludi N. A. p. 4.
FITYKES. Clava, fustis nodosus. S. I.
FITYMA. R. Praepitium. B.át. v. Vilis.
 Hitvány. Sz. D.
 Fitymál, fitymálja. Vilipendit, vituperat,
 contemnit. S. I. Sz. D.
 Fitymálgatja. Vilipensitat.
FITYOLEK. Appendicula. M. A. L. fü-
 työlk.
FITYYET hány az orra alá. Contemnit.
 PP. Pázm. Kal. p. 361. Valakit ki
 nevet, ki csufol.

FIZET.

FIZET. L. Füzet.

FL.

FLASKÓ.

FLASKÓ. Lagena, ex italico: Fiasco.
 Flasche.
 Flaskó-bor. Lagena vino plena.

FLASTROM.

FLASTROM. (ires ruha.) Emplastrum.
 M. A.
FLASTROMA. Ejus emplastrum.
FLASTROMOZ, flastromozza.
 Bé flastromozza. Emplastro obducit,
 malagmate obligat. M. A. Pázm. Kal.
 p. 86.
 Ki flastromozza. Vajda K. É. 1. K.
 p. 57.

FLINTA.

FLINTA. Catapulta longior, manuaris,
 venatoria. PP.

FO.

FOD.

FOD.
FODOR. Crispus. M. A.

Fodor gallér. Collarium. M. A. NC. p.
 451.

Fodor gyökérkek. Cirri. M. A.
Fodor habos fa. Crispantibus venis
 undulatum lignum. PP.

Fodor haj. Cinnus. Francisc. Cir-
 rus. M. A.

Fodor haju. Crispus. M. A.
Fodor haju szabásu. Subcrispus. M. A.
Fodor háj. Mesenterium. M. A.
Fodor' háza. E. FF. Doboka és belső
 Szolnok Vben.

Fodor káposzta. Brassica sabelica, apia-
 na, crispa. S. I.

Fodor kötés. Masche. S. I.
Fodor ménta. Mentha crispa, sysim-
 brium. M. A.

Fodorgat, fodorgatja. Intorquet, crispat.
 M. A.

Fodorgatás. Intorsio, cinnus. M. A.
Fodorgatott. Tortus, crispus, crispatus.
 M. A.

Fodorit, fodoritja. Crispat, calamistrat.
 M. A.

Meg fodoritja. Crispat. M. A.
Fodoritott. Crispatus, calamistratus, tor-
 tilis. M. A.

Fodoritott haj. Cirrus. M. A.
Fodoritott haju. Cinnatus. M. A.

Fodra. Crispum ejus.
Ing' fodra. Sz. D.

Fodros. Crispus. Fodros, mint a' Flán-
 driai kárpit. km.

Fodros bél. Sz. D. Omentum.
Fodros gallér. Collarium. M. A.

Fodrosit, fodrositja: Reczézi, bodrozza.
 Sz. D.

Fodoroszik.
 Meg fodoroszik a' levele. Lippai. Vete-
 mény. Kert. p. 68.

Fodroz, fodrozza. Crispat. S. I.
Föl fodrozza. Sz. D.

Fodrozás. Crispatio.
Fodrozat. Crispatura. Sz. D.

FOG (fő-név.)

FOG. Dens. M. A. Fogat fogért. Dentem
 pro dente.

Fog-csikorgatás. Stridor dentium.
Fog-fájás. Odontalgia. S. I.

Fog-hagyma. Allium. M. A.
Fog-hagymás. Alliatum, alliatum. M. A.

Fog-hagymás leves. Alliatum, moretum.
 PP.

Fog-hasadás. Dentitio. PP.

Fog-hegyre mozdítani, vagy fog-tőre
 mozdítani a' malomban.

Fog-hullás. Lapsus dentium. S. I.
Fog-hús. Gingiva. S. I.

Fog-huzó. Dentiducus. S. I.
Fog-huzó vas. Forceps dentalis. S. I.

Fog' ingása. Vacillatio dentium. S. I.
Fog-keles. Dentitio. M. A.

Fog-kocogás. Crepor dentium. S. I.
Fog-kő. Crusta dentibus adhaerens,
 tartarus dentium. S. I.

Fog-növé. Dentitio. M. A.
Fog' meg vásása. Stupor dentium. PP.

Fog-orvos. Medicus dentiducus, den-
 tista. S. I.

Fog-piszkáló. Dentiscalpium.

Fog-por. Pulvis pro mundandis dentibus.
Fog-tisztító. Dentifricium. M. A. NC.
 p. 379.

Fog-törő szerszám. Dentifrangibulum.
 M. A.

Fog-vas. Forceps dentalis. S. I.

Fog-vájó. Dentiscalpium. M. A.

Fog-váju. idem. M. A.

Fog-vásás. Stupor dentium. S. I.

Fog-vásaló. Causans stuporem dentium.
 Pesti' Meséji. p. 84.

Fog-vonó. Dentifrangibulum, forceps
 dentalis. PP.

* **Advas fog:** Dens cavus. S. K.

Borona-fog. Ocaea dens. S. K.

Borju-fog. Ajándék-marhának nem kell
 borju-fogát nézni. km.

Csikó-fog. Dens pullinus.

Elő-fog, elő-fogak: metsző fogak, ne-
 vető fogak. Dentes incisores, tomici,
 gelasini. S. I.

Farkas-fog. Dens lupinus.

Farkas-fogra kélt: örökre el veszett.

Fűrész-fog. Serrae dentes. S. K.

Füsz-fog. Pectinis radius. S. K.

Gereblye-fog. Rastri, sarculi dens. S. K.

Gyér fog. Ritka fog. Rari dentes. S. K.

Harapó fog. El hullottak már a' me-
 nyecske' harapó fogai. km.

Ingó fog. Labans dens. S. K.

Kan-fog. Dens apri. S. K.

Lajtorja-fog. Scalae gradus. S. K.

Lyukas fog. Dens cavus.

Szem-fog. Dens caninus. S. K.

Vásott fog. Attritus dens. S. K.

Záp-fog. Dens molaris. S. K.

FOGA. Dens ejus.

Foga' fejére. Ki mutatta foga' fejejét. km.

Foga hull. Dentes ejus excidunt.

Foga két: fogzik. Dentit. M. A.

Foga között mondja. Pázm. Pred. p. 383.

Nem vásik benne a' foga.

Fogára — Nem fér fogára. Stomachus ei
 non fert. M. A.

Fogát csikorgatja. Frenet. M. A.

Fogát feni. (Acuit dentes) Fremet, fren-
 det. M. A.

Fogát huzatja. Curat sibi dentem extrahi.

Fogát fájlatja. Causatur dentium dolores.

Fogát ki tör. Edentat. M. A.

Nem vonta ki fogát ennek a' bizonyágnak.

**Polczot ígér másnak, holott a' kenyér-
 ben ahig vágja fogát.** km.

FOGACS: Sz. P. Heves, és Nógrád Vben.

Fogacska. Denticulus. M. A.

Fogacsos vas. Iripices. M. A. L.

FOGAR (mint agyar) a' mi a' fogbol ered.

Fogaras. E. MV. F. Bereg Vben.

Fogaras Vidéke. Districtus Fogarasiensis.

FOGAS. Dentatus. it. Assula dentata, as-
 ser clavatus, parieti affixus, quo ap-
 penduntur utensilia. M. A.

Fogas ebnek való a' csont-rágás. km. M. A.

Fogas hal. Dentex. Zahnfisch. S. I.

Fogas fű: fűrész fű. Serratula tinctoria.
 S. I.

Fogas gyík. Crocodilus. S. I.

Fogas nap. Sol hibernalis, sol minus
 calidus. S. I.

Fogas rostély. Dentata crates, torus
 denticulatus. M. A.

Fogas szellő. Aura subfrigida. S. I.

Fogas szélű fű. Serratula. M. A. PP.

Fogas verő fény. Subfrigidus solis splendor.
 Fogasos. Denticulatus. M. A.
 FOGATLAN. Edentulus. Franciscs. M. A.
 Fogatlan rágás. Masticatio gingiva inermi. S. I.
 FOGAZ, fogazza. Dentibus instruit.
 Fogazza a' kereket: fogakat csinál a' kerekbe.
 Fogazás. Illy értelemben hallottam 1826. Apr. 26.
 FOGU.
 Kinn ülő fogu. Bronci. CM.
 Ritka fogu. Qui raros habet dentes.
 Sűrű fogu fésű. Pecten radiis-densioribus.
 Csorba fogu. Edentulus.
 Három fogu vas vella. Tridens.
 Kapa-fogu. Dento. S. K.
 FOGZIK. Foga kél. Dentit. M. A.
 Fogzás. Fog-kelés. Dentitio. M. A.

FOG (társ-név).

FOG. Captivus.
 Fog-ház. Custodia, phylaca. M. A. Gyilkos vezető a' tolvajt a' fog-házba. km.
 Fog-ház őrző. Phylacista, custos carcerarius. M. A.
 Fog-hely. Carcer, arestum. S. I.
 FOGOLY. Captivus. M. A.
 Fogoly ház. Ergastulum. M. A.
 Fogoly-szolga. Pázm. Pred. p. 567.
 Fogoly-tartó. Pázm. Pred. p. 566.
 Fogoly-társ. Concaptivus. Káldi Rom. 16. 7.
 Fogoly-vadák. Faludi E. M. p. 259.
 Foglyok' háza. Ergastulum. M. A.
 Foglyos.
 Foglyosit, foglyosítja. Csuzi Tromb. p. 193.
 Meg foglyosítja. Pe sequendis, et captandis praedis initiat. PP.
 Foglyosítás. Nagy István Már. Cron. p. 315.
 Foglyosodik.
 Meg foglyosodik. Csuzi p. 47.
 Foglyosság: rabság. Sz. D.
 FOGOLY. Perdix. M. A.
 Fogoly-madár. idem. M. A.
 Fogoly-ffü. Helxine. M. A.
 Foglár. R. Anceps. Madaráz. S. I.
 Foglár. Csárda. Bihar Vben.
 Foglyász. Captor perdicum. S. I.
 Foglyász (ige). Capit perdicem. S. I.
 Foglyászás. Captio perdicum.
 Foglyászat. Captura perdicum.
 FOGSÁG. Vincula, captivitas, custodia. M. A.
 Fogságba ejti. Incaptivat, incarceration.
 Fogságba veti. Captivat. M. A.
 Fogságba vetés. Captivitas, incarceration. M. A.

FOG (ige).

FOG, fogja. Capit, prehendit, apprehendit, accipit, sumit. M. A.
 Fogta magát 's el mentt. Abiit, abscessit, erupit, evasit. S. I.
 Fog mellette. Partes ejus tuetur.
 Által fogja: által éri, v. által öleli.

Bé fogja. Jugat, comprimit, connectit, claudit, comprehendit. M. A. Bé fogta mind a' hatot. km.
 Bele fog. Opus adgreditur, inchoat, incipit. S. I.
 El fogja. Percipit, accipit, comprehendit, sumit. M. A.
 El fogja a' levelet. Literas intercipit. PP.
 El fogja tőle. Subtrahit.
 Elő fogja. Apprehendit, protrahit. M. A.
 Elő fogta, jól meg verte.
 Föl fogja. Suscipit, contollit, elevat, allevat, comprehendit. M. A.
 Főnu fogja. Subsumit.
 Hozzá fog. Incipit, adgreditur, apprehendit. M. A.
 Kezet fog. Jungit manum. Fogjunk kezét. Jungamus manus.
 Kérdésre fogja. Sz. D. Ad quaestionem adtrahit.
 Ki fog rajta. Vincit, superat eum. S. I. Sz. D.
 Ki fogja. Ejungit. Egygyik bé, másik ki fogta a' lovat. km. K. V. p. 504.
 Körbe fogja. Circumdat.
 Környül fogja. Amplectitur. M. A.
 Körül fogja. Circumcingit.
 Le fogja. Detrahit.
 Meg fogja. Capit, comprehendit, deprehendit. M. A. Meg fogta már az Isten' köntössét. km.
 Meg sem fogta, 's már is mellyeszi. km.
 Nem fog a' kés, a' fejsze. Aciem perdidit culter, securis.
 Nem fog rajta a' szép szó. km.
 Nem fogja rosda az aranyat. km.
 Nem jó helyen fogott. km.
 Nem tudja, mihez fogjon. km.
 Ördögöt fogsz.
 Pártját fogja. Patrocinator.
 Réa fogja. Insimulat, affingit. M. A.
 Őszve fogja. Comprehendit. M. A.
 FOGAD, fogadja. Stipulator, paciscitur, recipit, suscipit, spondet, devovet, promittit. A' mit lovon fogad, gyalog meg nem állja. Claudicat incessu, pedibusque vacillat utrisque. M. A.
 Bé fogadja. Recipit, suscipit. M. A.
 El fogadja. Recipit, suscipit, percipit. S. I.
 Föl fogad. Stipulator, paciscitur. Fogadjunk föl. Paciscamur.
 Föl fogadja. Suscipit, conducit.
 Hozzá fogadja. Ad se recipit.
 Katonákat fogad. Conducit milites. S. I.
 Meg fogadja. Conducit, M. A. it. promittit.
 Meg fogadja ismét. Reconducit. M. A.
 Méhben fogad. Concipit.
 Szót fogad. Obsequitur, obedit.
 Vissza fogadja. Recipit.
 Fogadás. Stipulatio, votum, sponsio, pactum, promissio, promissum. M. A.
 Pázm. Kal. p. 1058. Ember fogad fogadást, agg eb, a' ki meg állja. km.
 Fogadása tartja. Voto stringitur.
 Fogadásból való. Votivus. M. A.
 Fogadást fogad. Vovet. M. A.
 Fogadás-szegő. Pázm. Kal. p. 1058.
 Fogadás-szerző. Pactor. M. A.
 Fogadás-tétel. Votum. M. A.

Bé fogadás. Receptio, susceptio. M. A.
 El fogadás. Minémű a' köszöntés, olyan az el fogadás. km.
 Föl fogadás. Susceptio, receptio, pactio, pactum, stipulatio, votum. M. A.
 Katona-fogadás. Conductio militum.
 Meg fogadás. Conductio. M. A.
 Fogadatlan. Non receptus, non susceptus.
 Fogadatlan Prókátor.
 Bé fogadatlan. Insusceptus. M. A.
 Szó-fogadatlan. Inobediens.
 Szó-fogadatlanság. Inobedientia.
 Fogadj' Isten. Millyen a' jó nap, olyan a' fogadj' Isten. km.
 Fogadó. Sponsor, promissor. M. A. it. Caupona.
 Fogadó-pénz. Arrha, auctoramentum. S. I.
 Bé fogadó: tartó hely. Receptaculum. M. A.
 Szó-fogadó. Dicto obaudiens.
 Vendég-fogadó. Diversorium, pandochium.
 Vendég-fogadás. Diversitor, caupo, pandochus. S. I.
 Fogadott. Conductus, assumptus.
 Fogadott bíró. Arbitr. S. I.
 Fogadott fiú. Filius adoptivus, adoptivus. M. A.
 Fogadott katona. Miles conductus.
 Fogadott munka. Opus stipulatum.
 Fogadottság. Adoptio. Zvonárics Postilla. 1. R. p. 110.
 Meg fogadott. Conductitius, conductus. M. A.
 Fogadtat, fogadtatja.
 Föl fogadtató. Stipulator. M. A.
 FOGANIK. Concipitur.
 Meg foganik a' fa. Arbor capit, sive concipit radicem. S. I. „Jó mag meg foganik.“ Biró Márton, Micae p. 374.
 Foganat. Conceptio, conceptus, efficacia. M. A.
 Foganatlan. Inefficax. M. A.
 Foganatos. Efficax. M. A.
 Foganatos akarat. Pázm. Pred. p. 443.
 Foganatos áldomás. Pázm. Pred. p. 448.
 Foganit, foganítja.
 Meg foganítja az oltoványt. Plantam facit coalescere. NC. p. 79.
 Foganodik. Coalescit. M. A.
 Meg foganodik. Pázm. Pred. p. 544.
 Foganoszik. Pázm. Kal. p. 42.
 Foganó. Coalescens.
 Foganóság. Sz. D.
 Foganós. Monozslai Cult. Imag. in praef.
 Foganósság. Idem ibidem.
 Foganoszik. Concipitur. Faludi Sz. E. p. 46.
 Bé foganoszik. Faludi U. E. 1. R. p. 97.
 Meg foganoszik. Faludi N. E. p. 188. N. A. p. 193.
 Meg foganoszott vétke. Faludi Sz. E. p. 46.
 Fogant, fogantja. Concipit. S. I.
 Fogantó. Ansa, manubrium. CM. M. A.
 Capulus. Franciscs. Káldi Exod. 26. 5.
 Fogantós. Ansatus. M. A. CM.
 Fogantyu: foganték. Capulus, manubrium. S. I.
 Fogantyu. Ansatus. S. I.

Fogantatik. Concipitur.
 Fogantatás. Conceptio.
 Boldog Aszszony' fogantatása. Conceptio Beatae Dominae.
 FOGÁS. Captio, captura, exceptio, praetextus. M. A.
 Bé fogás. Equorum junctio ad currum. S. K.
 Derék-fogás. Medius missus, media apposito ferculorum. S. K.
 Egy fogás éték: egy rendbéli éték. Sz. D.
 El fogás. Acceptio, comprehensio, interceptio. M. A.
 Elme-fogás. Argutiae, ratiocinatio. S. K.
 Elöl fogás. Praeoccupatio, anticipatio. M. A.
 Hal-fogás. Captura piscium.
 Hamis fogás. Technae. S. K.
 Hazug fogás. Tasi Gáspár. p. 63.
 Hegedű-fogás. Capulum fidium v. jugum. S. K.
 Hozzá fogás. Aggressio. M. A.
 Ki fogás. Exceptio, devictio. S. K.
 Ki fogás a' törvénykezésben. Decipulae strophae, antistrophae forenses, exceptiones. PP.
 Kéz-fogás. Sponsalia. M. A.
 Meg fogás. Comprehensio. M. A.
 Párt-fogás. Patrocinium.
 Puska-fogás. Sclopeti scapus ligneus. S. K.
 Reá fogás. Calumnia, calumniatio. Tasi Gáspár. p. 175.
 Szű-fogás. Oppressio cordis. S. K.
 Szű-fogás járja.
 Vitéz-fogás. Periclitatio. S. K.
 Fogása a' hegedűnek, vagy koboznak. Jugamenta. PP.
 Minden rossz puskának van fogása. km.
 FOGAT, fogatja. Curat capi, comprehendit. Madarat lehetne vele fogatni. km.
 Be fogatja. Curat intercipi v. injungi.
 El fogatja. Curat intercipi.
 Meg fogatja. Curat comprehendit.
 Fogaték. Ansa, capulus, manubrium.
 Fogatékja. Ejus manubrium.
 Fogatély. idem. Hallottam 1828. Jan. 26.
 Fogató. Ansa, capulus, manubrium. M. A.
 Fogatós. Ansatus. M. A.
 Fogatós v. fogantós tál, v. medencze. Scutella v. lanx ansata, auriculata. PP.
 Fogattyó. idem ac Fogató. M. A.
 FOGDOS, fogdossa. Prehensat, contrectat. M. A.
 Fogdosás. Prensatio. M. A.
 Fogdosó. Captator, prensator. M. A.
 Fogdosgatja. Saepius prensat. Sz. D.
 FOGDOZ, fogdozza. idem ac fogdos.
 Katoná-fogdozás. Captura tyronum militarium.
 Fogdoztat, fogdoztatja. Curat intercipi successive plures.
 FOGHAT, foghatja. Potest capere, prehendere.
 Foghatatlan. Incomprehensibilis. M. A.
 Hozzá foghatatlan, Unicus, incomparabilis. S. I.
 Megi foghatatlan. Incomprehensibilis. M. A.
 Fogható.
 Hozzá fogható. Compar, aequipollens, aequabilis. M. A.
 Kézzelel fogható. Palpabilis.
 Meg fogható. Comprehensibilis. M. A.

Öszve fogható, hajtható szék. Sedes plitacilis. PP.
 FOGHAL, foglalja. Occupat, necit, jungit. M. A.
 Bé foglalja. Complectitur. M. A.
 Bele foglalja. Innectit, includit.
 Egybe foglalja. Conjungit, connectit. M. A. Unit. CM.
 El foglalja. Occupat, arestat, confiscat. M. A.
 Hozzá foglalja. Annectit. M. A.
 Elöl el foglalja. Ante occupat, praecoccupat. M. A.
 Öszve foglalja. Conjungit, connectit, copulat, compaginat, cogmentat. M. A.
 Vissza foglalja. Recuperat. M. A.
 Foglálás. Junctio, junctura. it. occupatio. M. A.
 Bé foglalás. Complexio. M. A.
 Egybe foglalás. Conjugatio, connexio, conjunctio. M. A.
 El foglalás. Occupatio. M. A.
 Elöl el foglalás. Praeoccupatio. M. A.
 Hozzá foglalás. Adjunctio. M. A.
 Öszve foglalás. Compages, compago, commensura. M. A.
 Vissza foglalás. Recuperatio, reoccupatio.
 Foglalat. Negotium, occupatio v. summa, summarium. Innhalt. S. I.
 Foglalat. Occupatus. M. A. Distentus, negotiis obrutus. S. I.
 Foglalatokodik. Occupatur, distinctur. S. I. Sz. D.
 Foglalatosság. Occupatio. M. A.
 Foglalat. Occupativus. M. A.
 El foglalható. idem. M. A.
 Foglaltat, foglalgatja. Sensim occupat.
 Foglalkozik. Adhaeret, adhaerescit. S. I. Sz. D.
 Foglaltó. Arrha, arrhabo.
 Foglaltót adott reá. Sz. D.
 Foglaltó fa. Fa-heveder az ajtóban, v. asztalban. S. I.
 Foglaltó kapocs. Fibula ferrea. S. I.
 Foglaltó pénz. Sz. D.
 Foglaltó szeg. Impages. S. I.
 Foglaltó zálog. Arrha. M. A.
 Bé foglaló. Inklusor. Káldi Jerem. 24. 1.
 Öszve foglaló. Copula. M. A.
 Vissza foglaló levél. Literae reoccupatoriae, recaptivatoriae. M. A.
 Foglaltódik. Occupatur v. comprehenditur. S. I.
 Foglaltt, foglaltatott. Occupatus, complexus. M. A.
 Foglaltvány. Sz. D.
 FOGÓ. Forceps. M. A. it. capiens.
 Czinege-fogó. Decipula. S. K.
 Egér-fogó. Muscipula. Ez volna szalonna az egér-fogóra. km.
 Fazék-fogó. Inkább meg tetszik a' mocsok a' tiszta ruhán, mint a' fazék-fogón. km.
 Föl fogó. Excipula adipis assarii, cucuma, scutra. Pecsénye alá való. PP.
 Füst-fogó. Quod fumum intercipit.
 Gerény-fogó. Viverrarium. S. K.
 Harapó fogó. Forceps, vulsella. S. K.
 Kéz-fogó. Sponsalia. S. K.
 Lepke-fogó. Tendicula. S. K.
 Patkány-fogó. Muscellarium. S. K.
 Párt-fogó. Defensor, patronus. S. K.

Rá fogó (ruha' neme). Muliebre velamen capitis. S. K.
 Szén-fogó. Pruniceps. M. A.
 Tűz-fogó. idem. M. A.
 Vas fogó. Forceps. S. K.
 Víz-fogó. Cisterna. S. K.
 Fogódik. Capitur, intercipitur. S. I.
 El fogódik. idem. S. I.
 Fogózik. Adhaeret, adhaerescit. S. I. A' templom' falához kapaszkodik, de nem fogódzhatik. km.
 Fogózatok, hogy le ne essetek. Sz. D.
 Öszve fogóznak. Invicem jungunt manus.
 Fogózkodik. Se se manibus sustentat.
 Belé fogózkodik. Manibus alteri adhaerescit.
 Hozzá fogózkodik. idem.
 Meg fogózkodik. Manibus se sustentat.
 Öszve fogózkodik. Sz. D.
 FOGOTT. Prehensus, comprehensus, captus. M. A.
 Fogott bíró. Arbitrator. M. A.
 Föl fogott. Cliens. S. I.
 Meg fogott. Captus, apprehensus. M. A.
 Fogta (Fogott-a). Ejus captum.
 Füst-fogta levél. Fumosae literae.
 FOGTAT, fogtatja. Captivat.
 Fogtatás. Captivatio. M. Verböczi, in Indice.
 Fogtató. Captivator. Idem ibidem.
 FOGVA. Apprehensio. M. A.
 Fogva van. Captivus detinetur.
 Ki fogva. Excepto, praeter. S. I.
 Fogvást (mint folyvást). S. I.
 FOGVA. A, ab, abusque. M. A.
 Az üdötül fogva. Ab eo tempore.
 Egy hónaptól fogva. Ab uno mense.
 Mátul fogva. Ab hodierna die.

FOGY.

FOGY. Decrescit, consumitur. M. A.
 El fogy. idem. M. A. El fogy a' vagonon, ha reá nem keresnek. km.
 Ki fogy már mindenből, mint koldus az énekből. km.
 Meg fogy. Deficit. S. I.
 FOGYAD. R. Consumitur, decrescit, diminuitur v. deficit, tabescit, marcescit. S. I.
 Fogyadék. R. Residuum, reliquiae. S. I.
 Fogyadékos. R. Residuus, reliquus v. defectuosus. S. I.
 FOGYÁS.
 El fogyás. Defectus, decrementum, consumtio. M. A.
 FOGYASZT, fogyasztja. Consumit, absumit, minuit. S. I.
 El fogyasztja. Consumit, absumit, minuit. S. I.
 El fogyasztja. Facit ut deficiat.
 Ki fogyasztja. Exstirpat.
 Meg fogyasztja. Minuit, diminuit.
 Fogyasztal, fogyasztalja. idem. Sz. D.
 FOGYAT, fogatja. Consumit, absumit. M. A.
 Fogyatás. Pázm. Pred. p. 300.
 Fogyaték. Residuum, reliquiae, faeces. M. A.
 Fogyaték-bor. Vinum deficiens, vergens ad finem.
 Fogyaték-élet. Faludi N. A. p. 246.
 Fogyaték-nyáj. Faludi E. M. p. 86.

Fogyatékpénz. Residua pecunia.
 Fogyatéka. Van még a' fogyatékjából.
 Fogyatékos. Defectuosus.
 Fogyatkozik. Deficit, consumitur. M. A.
 El fogyatkozik. Deficit. M. A.
 Meg fogyatkozik. S. I.
 Fogyatkozás. Defectus, deliquium, penuria. M. A.
 Hold' fogyatkozása. Defectus Lunae.
 El fogyatkozás. Defectio, defectus. M. A.
 Fogyatkozásos. Defectivus. M. A.
 Fogyatkozott. Defectuosus.
 Fogyató. Absumens, consumens.
 Élet-fogyató. Pázm. Pred. p. 857.
 FOGYDOGAL. Sensim deficit. Vajda. 3. K. p. 255.
 FOGYHAT.
 Fogyhatatlan. Pázm. Pred. p. 382.
 El fogyhatatlan. Inexhaustus, indeficiens. M. A.
 Ki fogyhatatlan. idem.
 Fogyhatatlanság. Pázm. Kal. p. 666.
 FOGYOTT. Quod deficit.
 Fogyott erő. Defectus virium.
 Fogyott ügy. Inopia, miseria, egestas. S. I.
 Fogyta (fogyott-a.) Ejus defectus.
 Bor' fogyta. Vinum deficiens.
 Esztendő' fogyta. Annus interire prope-rans.
 Élet' fogyta. Vita ad finem vergens.
 Hold' fogyta. Luna decrescens.
 Hold' fogytája. Luna decrescente.
 Fogytaig. Usque dum deficiat.
 Fogytán van. Est in defectu.
 Fogytig. Finaliter, perpetuo. Fottig. M. A.
 Fogytiglan. idem. Fottiglan. M. A.
 FOGYTON. fogy. In dies deficit. Pázm. Pred. p. 987.

FOH.

FOH.
 FOHÁSZKODIK. Suspirat, gemit, gemiscit, congemiscit. M. A. Fohászko-dik mint a' kár-vallott Czigány. km.
 Föl fohászkozik. Ingemiscit, suspirat. M. A.
 Fohászkodás. Suspiratio, suspiratus, suspirium, gemitus. M. A.
 Föl fohászkodás. Suspirium, gemitus. M. A.
 Fohászkodó. Gemebundus, suspirosus. M. A.

FOJT.

FOJT. L. FUJT.

FOK.

FOK. Propugnaculum, munimentum, specula, it. hiatus, caverna, claustrum, sinus, it. Foramen, acus, securis, it. Dorsum cultri, malleus securis. M. A. Extremitas rei alicujus, margo, ora v. confinium, limes. S. I.
 Fok-hagyma. Allium. M. A. Fög-hagyma.

Fok-hely. Emporium. CM. M. A. Locus v. civitas confinii. S. I.
 Fok-hegy. Promontorium. S. I.
 Fok-kő. R. Lapis terminalis, terminus, meta. S. I.
 Fok-oru. Sz. P. Heves Vben.
 Fok-szabadi. F. Veszprém Vben.
 Fok-tő. F. Pest Vben.
 Fok-vár. R. Propugnaculum confinii, arx hosti opposita, munitio limita-ne. S. I.
 * Bebrin-fok. Árok Baranya Vben.
 Dán-fok. Sz. P. Békés Vben.
 Daróc-fok. Árok Baranya Vben.
 Dráva-fok. F. Somogy Vben.
 Fejsze-fok. Dorsum securis.
 Kemény-fok. Árok Bihar Vben.
 Konicza-fok. Árok Baranya Vben.
 Lassu fok. Árok Baranya Vben.
 Sió-fok. F. Veszprém Vben.
 Tú-fok. Foramen acus. S. K.
 Vár-fok. Ora propugnaculi. Sz. D.
 Vindornya-fok. F. Szala Vben.
 FOKA. Ejus ora, ejus margo.
 Fejsze' foka. Dorsum securis. S. K.
 Jó reménység' foka. Promontorium Bo-nae Spei. Molnár János.
 Kalapács' foka. Pars mallei anterior, latior. S. K.
 Kard' foka. Dorsum ensis. S. K.
 Kés' foka. Dorsum cultri. Ollyan éles mint a' kés' foka. km.
 Tő foka. Foramen acus. S. K.
 FOKOS. Clava, cambuca. Csákány. Sz. D.
 Fokos hagyma. Squilla. CM.
 FOKSÁNY. Város Moldvában.

FOLY.

FOLY. Fluit, decurrit. M. A. Te rólad foly a' beszéd. Narratur fabula de te.
 Foly a' nyála reá, de nem kopik szá-ja benne. km.
 Alatta foly. Subter fluit. M. A.
 Alá foly. Decurrit.
 Által foly. Transfluit. M. A.
 Be foly. Influit. M. A.
 Bele foly. idem.
 Egybe foly. Confluit.
 El foly. Defluit. M. A.
 El folyja. Faludi T. É. p. 89. VM. Hit-tartás. p. 31.
 Elöl foly. Praefluit. M. A.
 Ki foly. Effluit, dimanat. M. A.
 Környül foly. Circumfluit. M. A.
 Le foly. Decurrit, defluit. M. A.
 Reá foly. Alluit. M. A.
 Öszve foly. Confluit. M. A.
 Széllyel el foly. Dimanat. PP.
 Viszsa foly. Refluit. M. A.
 FOLYADÉK. Effluvium v. fluor, liquor. S. I.
 FOLYAM (név). Fluentum. CM.
 Folyama. Ejus fluentum. Csuzi. p. 418.
 Folyamja. idem. VM. p. 270.
 Folyamlik (mint fénylik, villámlik) Fluit, manat. Faludi U. E. 1. R. p. 138.
 Folyamlás. Faludi N. A. p. 76.
 Folyamló. Faludi N. A. p. 40.
 Folyamló beszéd. Faludi U. E. 1. R. p. 42.
 Folyamú.
 Hét folyamú. Septemflus. CM.
 FOLYAMIK. Confugit, confluit. M. A.
 Hozzá folyamik. Confugit. M. A.

Folyamás. Perflugium. M. A. Vranciscs.
 Viz' folyamása. Aquaeductus. Káldi Eccl. 24. 41.
 Folyamat. Amnis, fluentum, rivulus. M. A.
 Folyamatja a' dolognak. Cursus, progressus rei. S. I.
 Folyamhatik. Pázm. Kal. p. 671.
 Folyamodik. Confugit ad aliquem, v. asy-lum, juvamen quaerit. S. I.
 Föl folyamodik. Recurrit.
 Hozzá folyamodik. Confugit. S. I.
 Folyamodás. Confugium, refugium.
 Föl folyamodás. Recursus.
 Folyamó. Confugiens, recurrens. Pázm. Pred. p. 118.
 Folyamú.
 Hét folyamú. Septemflus. M. A. L.
 FOLYAT. R. Fluor, fluxus, fluentum, profluvium. S. I.
 FOLYAT (ige). Equit, subat, catulit, circumcurrendo coitum quaerit. S. I.
 Folyatás. Tempus veneris, catulitio. S. I.
 Folyatás' ideje. Sz. D.
 Folyató. Catuliens. S. I.
 FOLYATJA. Sinit fluere.
 El folytatja más felé. Derivat. M. A.
 Ki folytatja. Erivat. M. A.
 FOLYÁNY. Fluentum, rivulus. Sok kö-vecsek terem a' viz-folyányban. Sz. D.
 FOLYÁR. R. Lascivus, salax, venerus. S. I.
 Viget adhuc in usu plebis, hoc sen-su usurpatam audivi 20. May 1816. in Ság.
 FOLYÁS. Fluor, fluxio, fluxus, proflu-vium, fluentum, amnis, torrens, ri-vus. M. A.
 Bé folyás. Influxus. S. I.
 El folyás. Defluxus, defluxio. M. A.
 Elöl folyás. Praefluvium, praefluxus. M. A.
 Has-folyás. Lienteria. S. K.
 Ki folyás. Effluentia, effluvium. M. A.
 Le folyás. Defluxus. M. A.
 Mag-folyás. Gonorrhoea. S. K.
 Öszve folyás. Confluxus, confluvium. S. I.
 Pör-folyás. Processus judicii. S. K.
 Vér-folyás. Fluxus sanguinis. S. K.
 Viszsa folyás. Refluxus. M. A.
 Viz-folyás. Cursus fluvii.
 Folyáska. Rivulus, amniculus. M. A.
 FOLYDOGAL. Fluitat. M. A. CM.
 FOLYOS. R. Currit, discurrit. B. á t.
 Folyosó. Xystus, ambulacrum, pergula. M. A. Porticus. Gallerie. S. I.
 Folyosó fene. Cancer. CM.
 Folyosók. R. Veredarii, cursores. B. á t.
 Folyosós: galériás. Faludi T. É. p. 520.
 FOLYÓ. Fluidus, fluens. M. A.
 Folyó ára mindennek. Pretium currens rerum.
 Folyó beszéd. Oratio soluta, prosa. S. I.
 Folyó borostyán. Chamaedaphne. M. A.
 Folyó fű. Smilax levis, convolvulus. M. A.
 Folyó gerenda. Trabs lacunaria. PP.
 Folyó hajó. Celox, liburna, liburnica. S. I.
 Folyó has. Fluor ventris, profluvium alvi. S. I.
 Folyó hónap. Mensis labens, decur-rens. S. I.
 Folyó keh: ló-nyavalya. S. I.
 Folyó koci. Rhoda. M. Verbóczi in Indice.

Folyó kórság. Rheumatismus, destillatio, pituitae acuta fluxio. S. I.
 Folyó követ. R. Cursor. Courier. Faludi E. M. p. 240.
 Folyó nátha. Catharrus. PP.
 Folyó pénz. Pecunia usitata, currens. PP.
 Folyó papiros. Charta diluta. PP.
 Folyó patak. Profluens, amnis, rivus. M. A.
 Folyó óra. Clepsydra, arenarium. M. A.
 Folyó seb. Foniculus, ductus humoris corrupti. S. I.
 Folyó sebet üt. Rivulum inurit. S. I.
 Folyó súly. Haemorrhoides apertae, fluidae. S. I.
 Folyó szálfá. Trabs lacunaria. S. I.
 Folyó szeder. Morum idaeum. S. I.
 Folyó víz. Flumen, fluvius, amnis, rivus. M. A.
 Folyó víz' ágya. Alveus, canalis. S. I.
 Folyó vizes. Fluminosus. M. A.
 Folyó vízi. Flumineus, fluvialis, amnicus. M. A.
 Folyó volta a' vizeknek. Fluiditas aquarum. Vajda K. É. 1. K. p. 672.
 * Föl folyó. Arbustivus, v. smilax aspera, v. hederá, v. convolvulus. S. I.
 Föl folyó, sárga föl folyó. Nasturcium indicum. PP.
 Föl folyó tök. Cucurbita cameraria. PP.
 Ki folyó kút. Scaturigo, fons vivus. M. A.
 Ki folyó mértékkel. Mensura effluente. Pázm. Pred. p. 1258.
 Kis folyó fű. Giffanthemos. NC. p. 51.
 Le folyó. Defluus. Vajda 5. K. p. 18.
 Viszsa folyó. Refluus. M. A.
 Folyóka. Bizonyos virág. S. I. Sz. D. it. Rivulus.
 FOLYTAT, folytatja. Continuat. Kiki a' maga mesterségét folytassa. km.
 Folytatja a' dolgot. Continuat negotium. PP.
 Folytatás. Continuatio. PP.
 El folytatás. Derivatio. M. A.
 Folytató. Continuator.
 FOLYTON foly. Fluit incessanter. Pázm. Pred. p. 986.
 Folyton folyó. Profluus. M. A.
 FOLYVÁST. Continuo, incessanter, non interrupte, sine intermissione. S. I.
 Folyvást beszél. Sine haesitatione loquitur, quin adhaereat.

FON.

FON, fonja. Net, filat, nectit, textit. M. A. Nehéz a' kőzbul szép fonalat fonni. km.
 Bé fonja. Complicat, contextit. M. A.
 Bé fonja a' haját.
 Belé fonja. Interfilat, intertextit.
 Egybe fonja. Contextit. M. A.
 Föl fonja. Penum nendo absolvit. S. I.
 Kertet fon. Cincturam horti e yirgultis praeparat.
 Meg fonja. Pernet. M. A.
 Ostort fon. Flagrum confilat.
 Öszve fonja. Connectit, complicat, M. A.
 FONADÉK. Filamentum, filatura, netum. Faludi E. M. p. 245.
 FONAT (név). idem.
 Fonatos. Tortus, connexus, textus. M. A.

Fonatos kalács. Torta panis. M. A.
 FONATIK. Filatur, nectitur.
 Fonaték. Cincinnus, contortum. M. A.
 FONÁK. Viszszája valaminek.
 Fouák-szokás. Abusus, mos perversus. S. I.
 Fonákja. Viszszája.
 A' posztó' fonákja. Viszszás lapja. Sz. D.
 Fonákul: visszajára. Inverse: PP.
 Fonákul fordultt. Pázm. Pred. p. 24.
 FONÁL. Filum. M. A.
 Fonál-áros. Negotiator filarius. S. I.
 Fonál-cső. Fistula arundinea textorum.
 Fonál-féreg. Filaria. S. I.
 Fonál-tekerő. Rota spiralis. PP.
 Fonál-vetés. Staminis dispositio. PP.
 Fonál-vető. Staminis disponendi instructus. PP.
 * Arany-fonál. Aureum filum. S. K.
 Bél-fonál. Prágai p. 190. Trama, subtegmen. S. K.
 Egy orsó-fonál. Panacellium. S. K.
 Egy vég-fonál. Fasciculum filorum. S. K.
 Kétköves fonál. Sulphureum filum. S. K.
 Mellek-fonál. Prágai p. 190. Stamen. S. K.
 Nyüst-fonál. Litiolum. M. A.
 Szőni való fonál.
 Szurkos fonál. Filum picatum sutorium. S. K.
 Vékony fonál. Filum gracile. S. K.
 Fonala. Filum ejus.
 Ariadne' fonala.
 Fonalat a' tekerőrül tekerni. Ex spira glomerare fila. PP.
 FONÁS. Filatura. M. A.
 Egybe fonás. Contextio, connexio. M. A.
 Kert-fonás. Incinctura horti.
 Ostor-fonás. Flagri confilatio.
 FONCSIKA. Vestis lacera. PP.
 FONDOR. Calumniator, susurro, iniquus delator. S. I.
 Fondor-beszéd. Sz. D. Sermo calumniatorius.
 Fondorja. Gesztenyét a' fondorjában lehet leg jobban el tartani.
 Fondorkodik. Filum contentionis ducit, spirat caccias. M. A.
 Fondorkodó. Csuzi p. 476.
 Fondorlás. Susurratio, delatio. M. A.
 Fondorló. Susurro, delator. M. A. Minden szó' szelének, és fondorló hírnek nem jó végére menni. Tua, quod nihil refert, percontari desine. KV. p. 515.-
 Fondorság. Sz. D.
 Fondorül. Nagy István Már. Coron. p. 169.
 FONHAT, fonhatja. Szüleidnek átka ostort fonhat nyakadra. km.
 FONNI való. Materia ad nendum. Talál ó mindég fonni való szőst, és szőni való fonalat. km.
 FONÓ. Fila ducens. Netrix. M. A.
 Fonó. F. Somogy Vben.
 Fonó ház. Conclave netorium. S. I.
 Fonó házba jár.
 Fonó kerék. Verticulum, versatilis rhombus. PP. M. A.
 Fonó leányok. Faludi N. E. p. 163.
 Puellae netrices.
 Fonód, Fonyód. Sz. P. Somogy Vben.
 Fonódik. Nectitur.

Öszve fonódik. Connectitur, contextitur, complicatur. M. A.
 FONOTT. Textus.
 Fonott kalács. Torta plicatilis.
 Fonott perecz. Spira plicatilis.
 FONTT. idem ac fonott. Vasárnap fontt fonál sokáig el nem áll. km.
 Bé fontt haj. Cincinni. M. A.
 Bé fontt haj. Cincinnatus. M. A.

FONNY.

FONNY.
 FONNYAD. Flaccet, flaccescit, marcescit. M. A.
 El fonnyad. Distabescit. M. A.
 Meg fonnyad. Marcescit, arescit. M. A.
 Fonnyadás. Marcor, flacciditas. M. A.
 El fonnyadás. Distabescencia. M. A.
 Fonnyadhatatlan. Invietus, immarcescibilis. M. A.
 Fonnyadó. Tabescens. it. az a' lé, mellyben a' nyers kolbászokat ki főzik. Ez a' lé zsíros, és a' ki pattogzott kolbászok miatt töltelkes, a' cselédeknek bé rántva adják. Sörtvélyeseknek nem jó adni, mert azt tartják felőle, hogy a' hasok el szárad, és talán innen nevezik Fonnyadónak; így hallottam Ságbon. 1818. Jan. 13.
 Fonnyadt. Vietus, flaccidus, marcidus, strigosus, tabidus. M. A.
 Meg fonnyadt, meg fonnyadott. Marcidus, vietus, arefactus. M. A.
 Fonnyadtság. Marcor. M. A.
 Fonnyadozik. Flaccescit, marcescit, tabescit. S. I.
 FONNYASZT, fonnyasztja. Macerat. M. A. Marcidat, tabefacit. S. I.
 Bé fonnyasztja. Prágai p. 639.
 El fonnyasztja. Tabefacit. M. A.
 Meg fonnyasztja. idem.
 Fonnyasztás. Marcescentia. M. A.
 FONNYTORODIK. Prae macore contrahitur, corrugatur.
 Öszve fonnytorodik. Hallottam Ságbon. 1825. Máj. 10.

FONT.

FONT (FUNT.) Libra. M. A.
 Funt-nyil. Phalanx, libramentum. M. A.
 Font-serpenyök. Bilanx. M. A.
 Fél funt. Semi libra.
 FONTJA, funtja. Ejus libra.
 Hogy a' funtja. Quanti ejus libra venditur.
 Hogy adják funtját.
 FONTNYL Libralis. M. A.
 FONTOL, fontolja. Librat, ponderat, expendit. M. A.
 Meg fontolja. idem. S. I.
 Fontolás. Ponderatio, expensio, examinatio. M. A.
 Fontoló. Bilanx. it. Ponderator.
 Fontolóra vette. Expendit, ponderat.
 FONTONKÉNT. Libratim.
 Fontonként fogy az erő, de lotonként jó vissza. km.
 FONTOS. Libralis. M. A. it. gravis, ponderosus, momentosus. S. I.

Fontos körtvély. Volema. Kisdéd bim-bóbúl ered a' fontos körtvély. km.
Fontos mondás. Sententia gravis.
Fontosan. Ponderose. Keveset szöll, de fontosan.
Fontosság. Ponderositas.
Fontossága a' dolognak. Momentum rei.
FONTTAL mérő. Libripens. M. A.

FOR.

FOR.
FORBÁT.
Forbátol, forbátolja. Pensat, compensat, retaliat, retribuit. M. A.
Meg forbátolja. Retribuit, rependit, retaliat. M. A.
Forbatlat. R. Compensatio, retributio. B. á. t.
Forbátlan. R. Mutuus, reciprocus. B. á. t.
FORDÍT, fordítja. Vertit. M. A.
Fordítja a' ló' száját. Caput v. frenum equi vertit. PP.
Fordítja a' köpönyegét. Vertit pallium.
Alá fordítja. Deorsum vertit.
El fordítja. Avertit, evertit, devolvit, pervertit. M. A.
Föl fordítja. Evertit, pervertit. M. A.
Hozzá fordítja. Advertit. M. A.
Keveset lehet ott fordítani: kevésre lehet ott menni. Kevés hasznat lehet ott hajtani.
Ki fordítja. Evertit, invertit. M. A.
Le fordítja. Deolvit. M. A.
Meg fordítja. Convertit, invertit. M. A.
Nem széna-szekér a' szó, könnyű meg fordítani. km.
Meg fordítja a' köntöst. Interpolat. PP.
Reá fordítja. Advolvit.
Viszsa fordítja. Provertit. M. A.
Fordítás. Versio, inversio. M. A.
El fordítás. Aversio, eversio. M. A.
Ki fordítás. Eversio, inversio. M. A.
Meg fordítás. Inversio. M. A.
Fordítógat, fordítógalja.
Föl fordítógalja. Subversat. CM.
Fordítgat, fordítgatja. Interpolatim vertit.
Fordíthat, fordíthatja. A' mit az ember kicsiny helyen meg fordíthat, annak széles feneket ne kerítsen. km.
Fordítható. Versilis, versatilis, versabundus. S. I.
Fordíthatatlan. Non versibilis, non compensabilis. S. I.
Fordító. Verticillum. PP. it. Versor.
Fordító fa. Dug. km. 1. R. p. 28.
Fordított. Versus. M. A.
Fordított kása: étel' neme.
Fordított köntös. Vestis interpolata. PP.
Ki fordított. Eversus, inversus. M. A.
Fordítva. Verse.
El fordítva. Averse. M. A.
FORDUL. Vertitur, vertit se. Előbb fordul roszszra, mint jóra a' dolog. km.
Gyakorta fordul, mint a' péntek, szombat. km.
Alá fordul. A' kerék annyit fordul alá, a' mennyit föl. km.
Bé fordul. Divertit, intrat, ingreditur. S. I.
Bele fordul. Invertitur, incidit.

El fordul. Avertit se, avertitur. M. A.
Elő fordul. Prodit, provenit, evenit, devenit. S. I.
Föl fordul. Evertitur, sursum vertitur. M. A.
Föllyül fordul. Super vertit se, fit superior altero.
Hozzá fordul. Vertit se ad alterum.
Ki fordul. Egreditur, foras se recipit. M. A.
Le fordul. Devolvitur, desilit, deorsum se vertit. M. A.
Meg fordul. Convertitur, convertit se. M. A. Sok kocskán fordult meg a' dolga. km.
Neki fordul. Contra vertit se, obvertit se.
Reá fordul. Super vertitur.
Viszsa fordul. Revertitur, evertitur, pervertitur. M. A.
Úgy fordul. Poterit evenire. Ugy fordul, magam is föl rándulok.
Fordulás. Conversio, versura. M. A. Sz. Pál' fordulása. Conversio. S. Pauli.
El fordulás. Aversio. M. A.
Föl fordulás. Inversio. M. A.
Hozzá fordulás. Conversio ad aliquem facta. S. K.
Jóra fordulás. In bonum conversio. S. K.
Ki fordulás. Inversio, eversio. M. A.
Le fordulás. Devolutio. M. A.
Meg fordulás. Inversio, conversio. M. A.
Nap-fordulás. Solstitium. S. K.
Viszsa fordulás. Reversio, reditus. S. I.
Fordulat. Versura. Egy fordulattal.
Üdö' fordulatja. L. Kereszturi. Descrip. Epp. M. Varad. T. 2. p. 243.
Forduló. Vertens, volubilis, versatilis. M. A.
Nupra forduló virág. Heliotropium.
Ezen fordulóval. Hoc cursu, hac occasione.
Fordúlt. Versus. M. A.
El fordúlt. Aversus. M. A.
Le fordúlt. Devolutus, deturbatus. M. A.
Meg fordúlt bor. Vinum a calore confusum. S. I.
Viszsa fordúlt. Transversus, praeposterus, perversus. M. A.
Viszsa fordúlttság. Perversitas. M. A.
Viszsa fordúlttúl. Praepostere, perverse, perperam. M. A.
Fordulttában. Dum ille se verteret. Faludi T. É. p. 166.
FORG, FOROG. Versatur. M. A. Forog mint a' roszsz pénz az országban. km.
Forog a' malom. Mola volvitur. PP.
Fönn forog. Superest, existit. S. I.
Ireg forog. Vertit, rotat se in omnem partem.
Forgandó. Volubilis. M. A.
Forgandó szerenese. Fortuna volubilis.
Forgandóság. Pázm. Pred. p. 812. Volubilitas.
Forgat, forgatja. Tractat, versat, rotat, volvit, obversat, convolvit, volutat. M. A. it. Agrum iterat. M. A.
Által forgatja. Pervolvit.
El forgatja. Evertit, invertit, rotat. M. A.
Föl forgatja. Pervertit, evertit. M. A.
Ki forgatja. Evolvit. M. A.
Környül forgatja. Circumvolvitur, circumvertit, circumversat. M. A.

Meg forgatja. Versat.
Forgatás. Volutatio, volutatus it. iteratio agri. M. A.
Forgatógalja. Versat. CM.
Forgatható. Versabilis, versatilis, versorius. M. A.
Forgatva. Volutatim. M. A.
Forgattyú. Verticillum, verticulum v. quidquid verti solet. S. I.
Forgács. Assula. M. A. A' ki mennyit vág, annyi forgácsa lézsen. km.
Forgács-fa. Schidia. CM.
Forgács-hulladék. Segmentum, fragmentum. M. A.
Forgács-kút. E. F. Kolos Vben.
Forgács. R. Tornator. Drechsler. S. I.
Forgács' falva. F. Gömör Vben.
Forgács-szék. R. Jugum tornatorium. S. I.
Forgács-vas. R. Tornus. S. I.
Forgácsol, forgácsolja. R. Tornat. S. I.
Forgás. Versatio, conversatio. M. A.
Forgolány. F. Ugoeca Vben.
Forgolódik. Agit, illaborat, occupatur, operatur, versatur in opere. M. A.
Forgolódik körülötte, mint a' macska a' forró kása körül. km.
Forgolódás. Industria, occupatio, actio, versatio in opere. M. A.
Forgolódik. Faludi N. A. p. 48.
Forgott. Versatus.
Forgott ember. Homo versatus, expertus, exercitatus. S. I.
Forgó. Volubilis, versatilis. M. A.
Forgó a' süvegen. Pilei crista versatilis. S. I.
Forgó ajtó. Valva rotunda foris versatilis. M. A.
Forgó csont. Coxa, coxendix. M. A.
Forgó csont' gombja, lábja. Vertebra, vertibulum. M. A.
Forgó csont a' hát-gerincben. Vertebra, spina dorsi, spondylus. M. A.
Forgó csont' fájása. Ischias. PP.
Forgó német táncz. Wallzerisch. S. I.
Forgó szék. Sella versatilis.
Forgó szél. Turbo, vertex, vortex. M. A.
Forgó szél vagon a' fejében. km.
Forgó a' szerencse. Fortuna aestuaria.
Forgó vitorla a' ház' tetején. Vertumnus, pinnula versatilis. PP.
Forgódik. Versatur in opere. M. A.
Forgódás. Versatio, occupatio, actio. M. A.
FORNA. Sz. P. Fejér Vben.
Forna-szeg. F. Nyitra Vben.
FORNOS. F. Bereg Vben.

FORINT.

FORINT. Florenus. Jó forint, mely százat kémél. km.
Arany-forint. Florenus auri, aureus.
Bomlott forint: 55 polturát ért. Ez a' számlálás' neme kezdődött 1694-ben, de 1695 oászáltatott. L. Rumi Emlékirás 1. Kötet p. 125. 131.
Fél forint. Semiflorenus. S. K.
Kurta v. Magyar forint. 50 kr. ért.
Lengyel forint. Florenus polonicus, 15 xr. valens. S. K.
Német v. Rénes forint. 60 xr.
Vonás-forint: 51 xr.
FORINTOS. Florenarius. Még a' száz forintos ló is meg szokott botlani. km.

Forintos' háza. F. Szala. Vben.
Fél forintos : 50 xr.
Két forintos. Billorenarius.

FORMA.

FORMA. Figura, forma, typus. M. A.
Forma - öntő, példa - metsző. Proplastes. M. A.
Forma- (példa-) csináló mesterség. Proplasticæ. M. A.
Forma-metsző. Caclator. PP.
Forma-metsző-vas. Caclum. PP.
Egy forma.
Egy formán van.
FORMÁL, formálja. Figurát, format, fingit, configurat, informat. M. A.
El formálja. Efformat, conformat. M. A.
Hozzá formálja. Conformat. M. A.
Ki formálja. Efformat, effigiat, effingit. M. A.
Meg formálja. Performat. M. A.
Formálás. Formatio, formatura, figuratio. M. A.
Ki formálás. Effictio, efformatio. M. A.
Formáló. Formator. M. A.
FORMÁS. Formosus.
Formás ember. Formosus. it. Versipellis.
FORMÁTLAN, inelligiatus, informis. M. A.

FORR:

FORR. Fervet, bullit, bullat. M. A. it. Scaturit. S. I.
Forr a' sok ember. Copia hominum adest.
Forr a' viz. Fervet aqua.
Forr benne a' méreg. Aestuat bile.
Föl forr. Effervet, effervet, ebullat. M. A. A' picziny csupor hamar föl forr. km.
Ki forr. Ebullit, effervet. M. A.
Ki forrja magát. Protuberat, tuberculum adquiret, decoquitur, coctione minuitur.
Le forr. Le forrott a' viz.
Meg forr. Confervet. M. A.
Őzve forr. Conferruminatur. Faludi. N. E. p. 92.
FORRAD. Coalescit, concrecit v. fervet, bullit. S. I.
Bé forrad. Coalescit, concrecit, cicatricem ducit. Bé heged. S. I.
Egybe forrad. Coalet. M. A.
Föl forrad. Pázm. Pred. p. 800.
Ki forrad. Effervescit. M. A.
Őzve forrad. Coalet, coalescit. M. A.
FORRADÁS. — Könnyű-fölő, csak egy forradás kell neki.
Egybe forradás. Coalitio. S. I.
Forradék. Scaturigo, fonticulus. M. A.
Forradott.
Egybe forradott. Coalitus. M. A.
FORRAL, forralja. Fervefacit. M. A.
Föl forralja. Infervefacit. M. A.
Meg forralja. Fervefacit.
FORRASZT, forrasztja. Ferruminat.
Egybe forrasztja. Conferruminat.
Őzve forrasztja. Conflat, conferruminat. M. A.
Vasat forraszt. Ferruminat. M. A.

FORRASZTÁS. Ferruminatio. M. A.
Egybe forrasztás. idem. S. I.
FORRASZTÓ. Ferruminans, ferruminator. S. I.
Forrasztó só. Sal ammoniacum. Salamia. S. I.
Csont-forrasztó kő. Tophus.
FORRATLAN. Non fermentatus.
Forratlan must. Lippai Vet. Kert. p. 117.
FORRÁS. Fervor, it. scaturigo. M. A.
Ki a' forrásból eleget ivott, háttal fordul hozzá. km. Dug. 2. R. p. 5.
Forrás-ész. Salientes. M. A.
Forrás-fű. Nasturcium aquaticum. S. I.
Forrás-kút-fő. Scatebra, scaturigo, fons. M. A.
Forrás-víz. Aqua viva, scaturiens, scaturigo. Sehol nem jobb a' viz, mint tulajdon forrásában. km.
Forrása. Ejus scaturigo.
Forrási. Fontalis, fontanus. M. A.
Forrásos. Scaturiginosus. M. A.
FORRÁZ, forrizza. Aqua ferventi perfundit. S. I.
Ki forrizza a' hordót. Vas aqua fervente eluit. A' keserű füvet luggal szokták ki forrízni. km.
Le forrizza. A' hol az ebet le forrízák, nehezen megy többet oda. km.
Meg forrizza. Aqua fervida perfundit.
FORRDOGAL. Leni bullitione bullit.
FORRÓ. Fervidus, aestuosus, aqua fervida. M. A. Kerüli a' forrót. km.
Forró. t. h. n.
Forró betegség. Febres calidae. S. I.
Forró csókok. Faludi B. E. p. 86.
Forró foháskodások. Faludi. T. É. p. 42.
Forró hagymáz. Febres calidae. S. I.
Forró hideglelés. Febris continua. PP.
Forró köszvény. Arthrytis acuta. S. I.
Forró meleg. Nimum fervidus, aestuosus. S. I.
Forró nyavalya.
Forró útközben. Fervente pugna. Faludi N. A. p. 190.
Forró szeg. F. Bihar Vben.
Forró viz. Aqua calida.
FORRÓN. Ferventer, fervide. M. A.
FORRÓSÁG. Fervor, ardor, aestus. S. I.
Forróságos. Valde fervidus, nimis aestuosus. Faludi U. E. 1. R. p. 86.
FORRÓZIK. Aestuat. S. I.
FORRTON forr: szüntelen forr. Faludi E. M. p. 46.
FORRTYAN. Crepat, crepitat, singultit, rumpitur. M. A.
Föl forrtyan. Faludi N. E. p. 33.

FÖRTÉLY.

FÖRTÉLY. Machinatus, technae. M. A.
Ha karddal nem lehet, förtélylyal neki. km.
FÖRTÉLYKODIK. Mesterkedik. Aliquem dolo circumvenit, machinatur.
FÖRTÉLYOS. Machinosus. M. A. Astutus, dolosus, callidus. S. I.
Förtélyosan. Astute, dolose. S. I.
Förtélyoskodik. Machinatur, aliquem dolo circumvenit. M. A.
Förtélyosság. Machinositas. M. A.

Förtélyossággal. Arte pelasga. M. A.
FÖRTÉLYOZ. idem ac förtélyoskodik. M. A.
Förtélyozás. Cavillatio, sycophantia. M. A.
Pázm. Kal. p. 103. 550.

FOS.

FOS, Forium. M. A.
FOSOS, Foriolus. M. A.

FOSIK.

FOSIK. Forit, foria ejicit. M. A.
FOSÁS. Cita alvus, diarrhoea, fluxus ventris. S. I.
FOSÓ. Foriens.
Fosó gém. Ardea cinerea. S. I.
FOSTAT, fostatja. Facit ut foriat, movet alvum, laxat alvum.
Fostató orvosság. Laxativa.
POSTOS. Foriolus.

FOSZ.

FOSZ.
FOSZLIK. Atteritur, deteritur, dissolvitur, laceratur. Faludi N. U. p. 66.
Föl foszlik. Filatim solvitur. S. I.
Föl foszlott a' bőre — a' ruhája. Sz. D.
Foszlaný. Epomis. PP. Ujjatlan köntös, gyapottal bélelt zubbony. Sz. D.
Foszlaný-ing. Faludi. N. U. p. 154.
Selyem-foszlaný. Gyöngyösi Költ. 2. R. p. 515.
Foszlanýos.
Foszlek. Lacinia. A' mi le hámlott, v. le szakadt valamiről. S. I.
Foszladék. Lacinia.
Foszlott. Dissolutus.
Foszlotság. Dissolutio. Erdélyi József Zichi fölött p. 29.
FOSZT, fosztja. Nudat, orbat, spoliat. M. A.
Föl fosztja. Discooperit, denudat, reteggit. M. A.
Ki fosztja. Mindenből ki fosztották, mint a' tótót az emberségből. km.
Kukoriczát foszt. Fagopyrum despoliat, denudat.
Le fosztja. Despoliat, detrahit. M. A.
Meg fosztja. Despoliat, exuit, expilat, privat. M. A. Meztelent nem lehet meg fosztani. km.
Tollat foszt. Plumas a caule revellit, defloccat.
Fosztás. Spoliatio. M. A.
Kukoricza - fosztás.
Meg fosztás. Privatio, expilatio. M. A.
Toll - fosztás. Defloccatio plumarum.
Meg nem szakad ember a' toll-fosztásban. km.
Fosztatlan. Inspoliatus. M. A.
Fosztatlan kukoricza.
Fosztatlan toll. Plumas nondum defloccatae.
Fosztogat, fosztogatja. Spoliat, exuit. S. I.
Föl fosztogatja. Denudat.
Fosztor. Nudatus, undique patulus. Hoc sensu audivi in Sághe 20. May. 1816.
Te kis fosztor. Ita audivi loquentem puellam 9-a Octobris 1819 aliam parvam prolem sic compellantem.
Fosztott. Spoliatus. M. A.

Fosztott marha. Spolium, praeda. M. A.
 Fosztott toll. Plumae defloccatae.
 Fosztozik (mint osztozik). Nudatur.
 Föl fosztozik. Discooperitur, denudatur parte inferiore. M. A.
 Fosztózódik.
 Föl fosztózódik. Csuzi. Tromb. p. 504.
 Káldi 2. Reg. 6. 20.
 Fosztó. Spoliator; spoliatrix. M. A.
 Egyház-fosztó. Spoliator ecclesiae. Pázm. Kal. p. 76.
 Kukoricza-fosztó.
 Toll-fosztó. Defloccator plumarum v. flocci laborator.
 Fosztódik. Nudatur.
 Föl fosztódik. Denudatur. M. A.

FÓ.

FÓ.

FÓ.
 FÓKA (fólka, folka, falka) Frustum, frustulum, portio, ossa, crustum. M. A.
 Fókaja. Ejus frustum, particula.
 Egy fókája.
 Fókánként járnak: osztályonként járnak.
 Fókáson járnak. idem.
 FOLDJA (fódja, földja, foldja). Sarcit, suit. M. A. (mint toldja).
 Meg földja. Resarcit. M. A.
 Foldalék. (mint toldalék.) Sz. D.
 Foldás. Sutura, consarcinatio, assummentum. M. A.
 Foldogat, foldogatja. Consuit, sarcinat. M. A.
 Foldogató. Sarcinatio, sutura. M. A.
 Foldott, (foldtt, földtt, fót).
 Toldott foldott. Consarcinatus.
 Foldoz, foldozza. Sarcit. M. A.
 Meg foldozza. Resarcit. M. A.
 Foldozás. Sartura. M. A.
 Foldozott. Sartus, consutus. M. A.
 Foldozó. Sarcinator. M. A.
 Foldozó varga. Veteramentarius cerdo. M. A.
 Foldozó szabó. Vestium interpolator. PP.
 FÓT, (fólt, folt). Supplementum, appendix, portio. M. A. Assumentum. Illy zsákra illy fót illik. — A' ruha fótalt tart. kmm.
 Fót' hátán fót. km. Dug. 1. R. p. 259.
 Ruha-fót. Assumentum vestis.
 Fótja. Ejus plicia. Reá talált a' zsák a' fótjára. km.
 Fótonként szálanokoznak, mint a' vertt hadak. km.
 Fótos. Consutus, pannosus, lacerus, consarcinatus. M. A.
 Fótos berhe. Caligae consutae. Femoralia pannosa, centó. Nem volt még nekem illyen foltos berhém. Fuit et Mandroni ficulnea navis. M. A.
 Fótos nadrág. Jó a' bor, meleg a' fótos nadrág. km.
 Fótos ruha. Jobb a' fótos, mint a' semmi ruha. km. Dug. 2. R. p. 24.
 Fótosabb. Magis plicatus. A' lyukas kálhát mennél tovább sározzák annál fótosabb leszsz. km.
 Fótot vet a' ruhára.
 Fótoz, fótozza. Sarcit, consuit. M. A.
 Föl fótozza. Consumit pro plicis.

Ki fótozza. Exsarcit.
 Meg fótozza. Consarcinat, consuit. M. A.
 Fótozás. Sartura.
 Fótoztatja. Identidem sarcit.

FÓKODIK.

FÓKODIK. (Contractum ex Fúalkodik.)
 Föl fókodik: meg szárad.
 Meg fókodik az út. Vento perflante sicatur via. Sz. D.

FÓL.

FÓL.
 Fól-nagy. Villicus. PP.

FÓR.

FÓR (FUAR, FUVAR.) Vectura. S. I. Sz. D.
 Fór-bér. Merces vecturae, portitorium. S. I. Sz. D.
 Fór-pénz. idem. Sz. D.
 FÓRBA megy. Vecturam suscipit.
 FÓRJA. Ejus vectura.
 FÓROS, fuvaros. Vector.
 Fórost fogad. Conducit vectorem.
 FÓROZ. Vehit, aurigatur.
 Fórozás, fuvarozás. Vectio, vectura, curricularisatio. S. I. Vehiculatio.

FŐ.

FŐCS.

FŐCS.
 Főcs-téj, mindjárt a' szülés, vagy-ellés után. Colostrum, lac a partu primum. PP.
 FŐCSCSEN. Erumpit. PP.
 Ki főcsesen. idem.
 Reá főcsesen. Adspargitur guttatum.
 Főcsesenés. Eruptio. PP.
 Főcsesent, főcsesenti. Facit erumpere.
 Ki főcsesenti. Effutit. Mindent ki főcsesent: dobra út, ki talál. Sz. D.
 Reá főcsesenti. Perspergit.
 FŐCSÉLL, főcsélli. Prodigit, dilapidat, profundit, consumit. S. I. Sz. D.
 El főcsélli, el főcsélli. idem. S. I.
 Főcsérlés. Sz. D. Profusio, dilapidatio.
 Főcsérlő. Sz. D.
 FŐCSKE (főcsöge, főcsge, főcske.) Hirundo. M. A. Csak csacsog, mint a' főcske. Threicia hirundo labiis instrepit. M. A. it. Blatero, loquax, garrulus v. rorum sparsor. S. I. Csacska, locska.
 Főcske-farkú. Egy felől széles, és tág, más felől keskeny, és szűk. Illyen a' csákos v. is magyar csótár, zászló's a' t. S. I.
 Főcske-fészék. Nidus hirundinis. Ha mézet akarsz gyűjteni, a' főcske-fészkeket meg ne szenvedd házad körül. km.
 Főcske-fi. Pullus hirundinis. Pázm. Pred. p. 206.
 Főcske-fű. Chelidonium. M. A. Chelidonia major. PP.

Főcske-fonál. Cuscuta. Haj-nevelő fű. S. I.
 Főcske-gyökér. Vinetoficum. S. I.
 Főcske-hal. Trigla hirundo. S. I.
 Főcske-kő. Chelidonium. M. A.
 Egy főcske tavaszt nem szerez. km. M. A.
 Éjjeli főcske. Caprimulgus europaeus. Nachtschwalbe. Mitterpacher.
 Havasi főcske. Cypselus, apus. NC. p. 155.
 Házi főcske. Hirundo domestica. NC. p. 157.
 Locska főcske. Garrulus, loquax. S. K.
 Mezei főcske. Hirundo agrestis. NC. p. 157.
 Parti főcske. Merops. CM.
 Tengeri főcske. Sterna hirundo. S. K.
 Főcskei. Hirundineus, hirundinus. M. A.
 Főcskés. Quod hirundinibus abundat.
 Főcskeül főcsög. Fritinnit. M. A.
 FŐCSKENDIK. Prorumpit, prosilit. M. A.
 Ki főcskendik. Erumpit, ejaculatur, exsilit. M. A.
 Főcskendő. Siphon. M. A.
 Főcskendet' tésztá. Placenta tortilis. S. I.
 Főcskendez, főcskendezi. Siphone aquam ejaculatur. S. I.
 Bé főcskendezi. Sz. D.
 Főcskendező. Siphon. Sz. D.
 Főcskendezik. Aspergitur. Vér a' kö-falra főcskendezék. Aspersus est sanguine papies. Káldi 4. Reg. 9. 33.
 FŐCSKENT, főcskenti. Aspergit. M. A.
 FŐCSÖG. Fritinnit, blatero. M. A.
 Ki főcsögi. Eblaterat, effutit. M. A. Nem jó mindent ki főcsögni. km.
 Főcsögő. Futilis, blatero. M. A.
 Főcsögtet, főcsögteti (mint csöpögtet.)
 Facit manare, fluere.
 Ki főcsögtetett. Effutitus. M. A.

FÖD.

FÖD, földi. Velat, tegit. M. A.
 Bé földi. Velat, advelat. M. A.
 El földi. Contegit. M. A.
 Föl földi. Retegit, detegit, develat. M. A.
 Ki földi. Retegit.
 Környül földi. Circumtegit. M. A.
 Le földi. Develat.
 Meg földi. Tegit.
 Reá földi. Advelat.
 FÖDEMÉNY. Tectum. Sz. D.
 FÖDETLEN. Inopertus. M. A.
 Bé födetlen. idem. M. A.
 Föl födetlen. Non revelatus. Káldi 2. Corint. 5. 14.
 FÖDÉL. Operculum, opertorium, velamen, velamentum, tegmen, tegmentum, tegumen, tegimen, instragulum. M. A.
 Födél-fa. Lignum tecti.
 * Ágy-födél. Cadurum. S. K.
 Babos födél. Callendrum. S. K.
 Cserép-födél. Imbricatum tectum. S. K.
 Csöcs-födél. Mammillare. M. A. L.
 Ház-födél. Tectum domus. S. K.
 Hegedű-födél. Magadium. S. K.
 Koporsó-födél. Tumbae operculum. S. K.
 Nád-födél. Tectum arundineum.
 Szalma-födél. Tectum stramineum. S. K.

Szem-födél. Velamentum oculorum, v. linteum ferale. S. K.
 Födele. Ejus tectum.
 Ház' födele. Tectum domus.
 Koporsó' födele. Tumbae operculum.
 Födeles. Tectum habens.
 Födeles kocsi. Rheda tecta.
 Födeles pipa. Faica operculo munita.
 Födelez, födelezi. Tecto tegit. Vajda K. É. 1. K. p. 31.
 Bé födelezi. Integit. Vajda K. É. 1. K. p. 76.
 El födelezi. Obtegit. Zvonárics 1. R. p. 912.
 FÖDÉM. Sz. D. Födemény.
 Födemes. FF. Heves, Hont, Nyitra és Posony Vkben.
 FÖDÉS. Obtectio, operimentum. M. A.
 El fődés. Tectio, velatio, opertio. M. A.
 Föl fődés. Detectio, relectio. M. A.
 FÖDÖTT. Opertus, tectus. M. A.
 Bé fődött. Opertus. M. A.
 El fődött. Tectus, velatus, absconditus, coopertus. M. A.
 FÖDÖZ, fődözi. Operculat, operit, tegit. M. A.
 Bé fődözi. Cooperit, pertegit. M. A.
 El fődözi. Convelat. M. A.
 Föl fődözi. Detegit, revelat, aperit.
 Födözget, födözgeti. Opertat. M. A.
 Bé födözgeti. Velat, operit, obtegit frequenter. M. A.
 Födözö. Tegens v. tegumen.
 Födözött. Tectus, opertus. M. A.
 El födözött: el fődött. M. A.
 Föl födözött. Detectus. M. A.
 FÖDÖ. Operculum, opertorium, operimentum, cooperulum. M. A.
 Fazék-födö. Testum, testus. M. A.
 Sár-fazékhoz sár-födö. Dignum patella, operculum.
 Vas-födö. Operculum ferreum. S. K.
 FÖDVE. Tecte. M. A.

FÖL.

FÖL. Sursum, supra, it. superficies, stymma. M. A.
 Föl, alá. Sursum, deorsum.
 Föl-deák. F. Csanád Vben.
 Föl felé. Sursum versus.
 Föl-föld. Pars regni superior. S. I.
 Föl-földi. Incola partium regni superiorum. Pázm. Epist. T. 1. p. 76.
 Föl-hadnagy. Subcenturio prior. S. I.
 Föl-hang. Sonus acutus, tenuis. Discant. S. I.
 Föl-ház. (Domus in contignationes asurgens) Procestrium, palatium supernum, coenaculum superius. M. A.
 Föl-ház' rende. Contignatio, tabulatium. M. A.
 Föl-házokat épít.
 Föl-nagy.
 Föl-orazág. Pars regni superior. T. n. ó. d. i.
 Föl-pénz. Arrha. Foglalo pénz. Sz. D. Pecunia superaddita. M. Verböczi p. 149.
 Föl-pörös. Actor. M. A.
 Föl-pörös aszazony. Actrix. PP.
 Föl-pöröség. Actoratus.
 Föl-szemöldök. Faludi T. É. p. 239.

Föl-szél. Aquilo, boreas. M. A.
 Föl-szó. Clamor, vox alta, sonora, clara. M. A.
 Föl-vár. Arx urbi imminens. Citadelle. Sz. D.
 *Téj-föl. Summum lactis, flos lactis.
 FÖLD. Terra, humus, tellus. M. A. (quasi eminens ex aquis). L. alább külön.
 FÖLE. Quod alicujus summum est.
 Téjnek föle. Summum lactis, flos lactis. A' téjnek nincs fenéckig föle. km. Dug. 1. R. p. 295.
 Fölebe, fölibe. In summum ejus.
 Fölibe írja. Inscrit. M. A.
 Fölibe írás. Inscriptio. M. A.
 Fölibe teriti. Supersternit. M. A.
 Fölibe teszi. Superponit. M. A.
 FÖLHÖ. Nubes. M. A. (Föl-hó, sic certe sensibus adparet, tamquam nix supra nos, et praestat hanc dare vocis originem, quam juxta Joannem Molnár a graeco νεφελη derivare.)
 Fölhö-hező. Nubifer. M. A.
 Fölhö-szakadás. Nubifragium.
 Fölhö-üzö. Nubifugus. M. A.
 Nem minden fölhöbül leszen eső. km.
 Fölhökkel játszadózó magas hegyek. Faludi E. M. p. 239.
 Fölhös. Nubilus, nubilosus. M. A. Tél után tavasz leszsz, fölhös után föl derül. km.
 Fölhötelen. Innubilus. M. A.
 Fölhözik. Nubilatur.
 Bé fölhözik. Obnubilatur.
 Fölhözet. Nubilum. M. A.
 FÖLI. Supernus.
 Följebb. (Föliebb, följobb, fölyjebb.) Superius, altius. M. A.
 Följebb alább sérikál. Sursum, deorsum obambulat.
 Följebb böcsüli. Antefert, pluris aestimat. M. A.
 Följebb említett. Superius memoratus.
 Följebb való. Superior, sublimior, altior, eminentior. S. I.
 Följebben. Altius, eminentius, excellentius, sublimius. M. A.
 Följebbez. Ambit dignitates, ad altiora aspirat, altius promoveri optat. S. I.
 Följebbezés. Ambitio. Följebb kívánczóság. S. I.
 Följebbezö. Superbus, qui supra vult videri, quam est. Pázm. Pred. p. 57.
 Följebbezö kevélység. Faludi E. M. p. 239.
 Följebbezö kívánczóság. Faludi B. E. p. 170.
 Följebbezö maga viselet. Faludi N. A. p. 113.
 Följebbik. Altior, superior.
 Följebbség. Pázm. Pred. p. 87.
 Följül (Föliül, fölül, fölyül.) Superné, desuper. M. A.
 Föllyül halladó. Praecellens, eminens. M. A.
 Föllyül hajtó. Vomitorium. S. I.
 Föllyül írás. Epigraphé, inscriptio. S. I.
 Föllyül muló. Exsuperans, antecellens. M. A.

Föllyül reá. Super, insuper. Vrancsics. Vajda 2. K. p. 450. 451. 3. K. p. 56. 210. 255. 417. 446. 458.
 Föllyül reá adja. Superaddit. M. A.
 Föllyül reá hozza. Superinducit. CM.
 Föllyül reá hajtja. Superinjicit. PP.
 Föllyül reá köti. Superalligat. M. A.
 Föllyül reá rakja. Superingerit. CM.
 Föllyül reá ugrik. Superinsilit. CM.
 Föllyül való. Supernus. M. A.
 Onnan föllyül. Superne. CM.
 Föllyül vigyázó. Episcopus. Pázm. Pred. p. 1187.
 FÖLLEG. Nubes. M. A.
 Fölleg-vár. Acropolis. Ki szöktek a' fölleg-várból. km: nincs eszek.
 Fölleges. Nubilosus. M. A.
 Föllegescdik. Nubilat. CM.
 Föllegzik. Nubilatur.
 Föllegzet. Nubilum. NC. p. 11. M. A. L.
 FÖLLENG. Fönn jár, fönn röpül. S. I. Sz. D.
 Fölleng-ész. Genie. Sz. D.
 Föllengö. Altus, sublimis, celsus, excelsus. S. I.
 Föllengö gondolatok. Sz. D.
 Föllengös.
 Föllengös beszéd. Sz. D.
 Föllengösen. Sz. D.
 Fölengéz. Altum spirat.
 Föllengözö. Sz. D.
 FÖLÖNKENT. Acervatim. Rakásonként. CM.
 FÖLÖS. Superfluous, numerosus, multus.
 Téj-fölös. Quod est cum flore lactis.
 Fölösen. Numerose.
 Fölösleg. Superflue, nimium, supra modum. S. I.
 Fölösleges. Redundans. S. I.
 Fölöslegség. Redundantia. S. I.
 Fölösleg való. Non necessarius, superabundans, supervacaneus. S. I.
 Fölösödik. Augetur, multiplicatur.
 Meg fölösödik a' téj. Lac contrahit florem.
 FÖLÖTT. Super, supra. M. A.
 Mindenek fölött. Ante omnia.
 Fölötte, fölötted, fölöttem, fölötünk, fölötetek, fölötök. Super se, te, me, nos, vos, illos. M. A.
 Fölötte igen. Summe, summopere, plurimum, admodum, maximopere, impense, vehementer. M. A.
 Fölötte sajnálja. Summopere dolet.
 Fölötte sok. Nimis multum.
 Fölöttébb. Nimie, nimium, nimis, impensius, immodice. M. A.
 Fölöttébb való. Nimius. M. A.
 Fölöttébb valóság. Nimictas, excessus. M. A.
 FÖLÖZ, fölözi. Summa carpit.
 Meg fölözi a' tejet. Florem lacti decerpit, demit.
 Le fölözi a' tejet: fölét le veszi.
 Fölözés. Decerptio summitatis.
 Fölözet. Stymma. Hártyázat. M. A.
 Fölözö.
 Fölözö lapát a' cséplőknél. v. fölöző sópru.
 Fölözö kalán. Sz. D. Cochlear despuatorium.
 FÖLSÉG. Celsitas, celsitudo, excelsitas, majestas, primatus. M. A.
 Császári fölség.

Fejedelmi fölség.
 Királyi fölség.
 Fölséges. Celsus, excelsus, magnificus, illustris. M. A. Majestaticus, augustissimus.
 Fölséges beszéd. Faludi E. M. p. 259.
 Fölséges fejedelem. Princeps regnans qui una vel rex est, vel saltem regio ortus sanguine.
 Fölséges herczeg. Princeps non quidem regnans, regii tamen sanguinis.
 Fölséges Isten.
 Fölséges urunk. Augustissimus noster dominus.
 Fölségesen. Excelse, magnifice. M. A.
 FÖLSŐ. Superior, supernus. M. A.
 Fölső ég. Aether. S. I.
 Fölső írás. Inscriptio, superscriptio. M. A.
 Fölső küszöb. Superliminare. M. A.
 Fölső malom-kő. Catillus. PP.
 Fölső renden valók. Primates. M. A.
 Fölső ruha. Toga. M. A.
 Fölső ruhás. Togatus. M. A.
 Fölső, a' helységeknek, meg különböztető név az alsóktól, mint fölső Apáti, fölső Bánya. 's a' t. Van ilyen különböztető helység M. Országban 336. Erdélyben 71. L. Lipszki' Repertoriumát.
 Fölsőbb. Superior. M. A.
 Fölsőbbég. Superioritas. M. A. Pázm. Kal. p. 461. 816. 974.
 Fölsőség. Primatus. M. A.
 FÖLÜNNEN. De sursum.
 Fölünnen való. Supernas. CM.

FÖLD.

FÖLD. Terra, humus, tellus. M. A. El tart a' föld, csak legyen mit enünk. km.
 Föld-adó. Solarium, census fundi, tributum a fundo. S. I.
 Föld alatt való. Subterraneus. M. A.
 Föld-bánya. Cespititius agger. PP.
 Föld-bér. Solarium. M. A. L. Terragium. Tiszti Szótár p. 61.
 Föld-csupor. Olla fictilis. Föld-csuporhoz fa-kalán. km.
 Föld-edény. Vas fictile. M. A.
 Föld' epéje. Fumus terrae. M. A. Centauria, centaurium minus. PP.
 Föld-esméret. Orbis notitia. S. I.
 Föld-esmértetés. Geographia. S. I.
 Föld-féreg. Lumbricus terrestris. S. I.
 Föld' gyomra. Viscera terrae, it. mundus subterraneus. Faludi B. E. p. 2. U. E. 1. R. p. 26. T. É. p. 109.
 Föld' háta. Superficies terrae.
 Föld' hátán nincs mássa. Faludi N. U. p. 194.
 Föld-indulás. Terrae motus. M. A. CM.
 Föld-írás. Geographia. S. I.
 Föld-író. Geographus. S. I.
 Föld' kerekége. Pázm. Pred. p. 748.
 Föld' képe. Tabula geographica, mappa. S. I.
 Föld-közi. Mediterraneus. S. I.
 Föld-közi tenger. Mare mediterraneum.
 Föld-mérés. Geometria. M. A.
 Föld-mérési. Geometricus. M. A.
 Föld-mérő. Geometer, geometra. M. A.
 Föld-mérő szék. Mensula praetoriana. S. I.

Föld-mérő rud. Gnoma, decempeda. PP.
 Föld-mívelés. Agricultura, georgia. S. I.
 Föld-mívelő. Agricola, ruricola, rusticus, colonus. S. I.
 Föld' népe. Indigenae, plebs domestica, populus terrae. Káldi Exod. 5. 5.
 Föld-osztó. Agrimensor. PP.
 Föld-pohár. Poculum fictile. M. A.
 Föld-szín. Pulligo. M. A. it. facies terrae.
 Föld-színű fekete. Pullus. M. A.
 Föld' színén. Faludi N. A. p. 197.
 Föld-szintt lakik. Habitat in contignatione infima.
 Föld-tál. Patina fictilis. PP.
 Föld' terhe. Dug. km. 1. R. p. 259.
 Föld' területe. Stratum telluris. S. I.
 Föld' ura. Princeps terrae. S. I.
 Föld-vár. Munitione terrae, it. t. h. n. M. és E. országban.
 Föld-vetés. Seminatio. S. I.
 Föld' zsirja. Marga. S. I. Pinguedo terrae.
 * Al-föld. Pars regni inferior.
 Csapó-föld. Argilla. S. K.
 Dűfő föld. Jugerum. S. K.
 Eleven föld. Terra nondum liganem experta.
 Föl-föld. Pars regni superior.
 Fö-föld. E. F. Új egyház Sz. ben.
 Hantos földben jó búza terem. km.
 Hold-föld. Jugerum. S. K.
 Homokos föld. Sabulosa terra.
 Idegen föld. Peregrina regio. S. K.
 Kerek föld. Orbis terrarum. S. I.
 Kopár föld. Solum sterile. S. K.
 Kövecses föld. Glarea. S. K.
 Kül-föld. Regio extera.
 Mért föld. Milliare. Akár hány mért föld, csak közel legyen km.
 Nyugott földnek jobb a' termése. km.
 Szántó föld. Terra arabilis, ager.
 Szent föld. Palaestina, terra sancta.
 FÖLDBE ássa. Defodit, infodit. PP.
 Földbe ázott ház. Catogium. PP.
 FÖLDE (földje). Ejus terra. A' holtt embernek elegendő földje vagyon, de az élőknek nincs. km.
 Földében lakó. Indigena. M. A.
 Földéből ki bujdosott. Extorris. M. A.
 FÖLDEMI. Conterraneus, sympatriota. M. A.
 FÖLDES. Terreus. M. A.
 Földes. F. Szabolcs Vben. Sz. P. Tolna Vben.
 Földes úr. Dynastes. M. A.
 Földes uraság. idem.
 Földestől. Una cum terra.
 FÖLDET vet. Seminat. S. I.
 Maga fejére hányja a' földet. km.
 FÖLDHÖZ veri. Sternit, prosternit. M. A.
 Földhöz ragaszkodik. Adhaeret terrae, v. terrenis inhiat.
 FÖLDI. Terrenus, terrestris, conterraneus. M. A.
 Földi alma. Apios, cyclaminum, solanum tuberosum. S. I.
 Földi bodza. Ebulus, ebulum, camaeacte, sambucus. M. A.
 Földi bolha. Aphis, thryps. S. I. Chrysomela oleracea. Mitterpacher. Rei R. P. 1. p. 485.
 Földi borostyán. Hermodactylus, chamaecissus, chamaedaphne. M. A.
 Földi csiga. Limax. M. A.

Földi erő. Copiae terrestres. Landmacht. S. I.
 Földi fenyő. Chamaepitys. PP.
 Földi folyó fő: gyalog folyó fő. Hederaterra terrestris humi repens. S. I.
 Földi füst. Fumaria. M. A.
 Földi geleszta. Lumbricus terrestris. M. A.
 Földi gesztenye. Bunium, bulbocastanum. S. I.
 Földi gém. Vultur percnopterus. S. I.
 Földi gomba. Tuber terrae. Trüffel. Föld alatt termő gomba. S. I.
 Földi gömb. Globus terrestris. S. I.
 Földi ház. Catogium. Földbe ázott ház. S. I.
 Földi kenyér. Cyclaminus. M. A.
 Földi keresztség: bába-keresztség. Csak földi keresztséget ért.
 Földi mogoró. Apios; pseudoapios. M. A. Bulbocastanum. PP.
 Földi moh. Muscus terrestris. M. A.
 Földi sulyom. Tribulus terrestris. Koldus-tetű. S. I.
 Földi szelek. Apogaei. M. A.
 Földi szurok: hegyi szurok. Bitumen. S. I.
 Földi tők. Bryonia, vitis alba, ampelolence, archezostis. M. A.
 Földi tőzék. Terra fossilis, bituminosa. Torf. S. I.
 Földi uram! Domine conterranee!
 Al-földi. Incola partium regni inferiorum.
 Föl-földi — Superiorum.
 Kül-földi. Exterus.
 Földim. Meus conterraneus.
 Földiség. Biró Márton. Micae p. 75.
 FÖLDÖN. In terra, humi. A' ki a' földön ül, nem nagyot esik. km.
 Földön futó. Proscriptus, extorris, profugus, vagus.
 Földön futóvá tesznek.
 Földön folyó. Humi fluens v. humi currens, v. humi repens. Káldi. Esther 15. 8.
 Földön folyó moh. Lycopodium clavatum S. I.
 Földön hál. Humi cubat.
 Földön jártában. Dum in terra ambulasset. Pázm. Pred. p. 735.
 Földön lakó. Terricola. M. A.
 FÖLDRE. Két szék között hamar földre ül az ember. km.
 Kül-földre mentt. Ad exteras oras profectus est.
 FÖLDÜNK' gyümölcse. Thordai' kézirati ad annum 1635.

FÖLÖSTÖKÖM.

FÖLÖSTÖKÖM. Jentaculum. M. A. Pázm. Pred. p. 435. NC. p. 597.
 FÖLÖSTÖKÖMÖL. Jentat. S. I.
 FÖLÖSTÖKÖMÖT eszik. Jentat. M. A.

FÖNN.

FÖNN. Alte, superne, sublimer, sublime. M. A. L. alább FÖ alatt.

FÖR.

FÖR.

- För-hécz. Jugum perticae. Stangenwage. S. I.
 För-hécz. idem. VV. L.
 FÖRDİK, FÖRÖDİK. Lavat. M. A. Eleget fordik a' malom-kerék, még is fekete. km.
 Meg fordik, meg förödik.
 Fördés; förödés. Lavatio. M. A.
 Meg fördés.
 Fördő, förödő. Balneum, lavacrum. M. A. Nem kell a' gyermekket a' fördővel ki önteni. km.
 Fördő-bér. Balneaticum. S. I.
 Fördő-ház: förödő ház. Balnearium. M. A.
 Fördő-kád. Labrum, solium. M. A.
 Fördő-kő. Pumex. Tajték-kő. S. I.
 Fördő-ruha. Castula, subligar. S. I.
 Fördő-víz. Aqua balnei.
 * Gőz-fördő. Balneum sudatorium NCA. p. 423.
 Gőz-fördő-ház. Laconicum, hypocaustum vaporarium NC. p. 423.
 Hideg víz fördő. Psycholutron. NC. p. 423.
 Láb-fördő. Pediluvium, aqua ad lavandos pedes. S. K.
 Fördős. Balneator. M. A.
 FÖRGET.
 Förgeteg. Tempestas, intemperies, procella. M. A.
 Förgeteges. Nimbusus, tempestuosus. M. A.
 Förgettyű.
 Förgettyű-orsó. A' malom-kő a' förgettyű-orsón forog. Prágai p. 98.
 FÖRGÖLÖG. Monozslai Cult. Imag. p. 92.
 FÖRÖSZT, főrösztli. Lavat, abluit in balneo. M. A.
 Meg főrösztli.
 Főrösztés. Ablutio, lavatio. M. A.
 Főrösztő. Ablueus, lavans, it. lavatorius.
 Főrösztő tekényő. Labrum, in quo infans lavantur.
 Főrösztő víz. Aqua balnearis.
 FÖRT.
 Förtellem. Inquinamentum, spurcicies. M. A.
 Förtellem nélkül való. Incontaminatus, immaculatus. M. A.
 Förtelmes. Inquinatus, contaminatus, conspurcatus, pollutus. M. A.
 Förtelmeskedik. Polluitur, inquinatur. M. A.
 Förtelmesség. Inquinamentum, foeditas, spurcicies. M. A.
 Förtelmetlen. Intaminatus, impollutus. M. A.
 Förtelmeztet, förtelmezteti. Inquinat, polluit. M. A.
 Förtelmeztetés. Pollutio, contaminatio. M. A.
 Förtő. Coenum, lutum. it. lacus, palus.
 Förtő. Lacus Neosidleriensis in C. Mosoniensi. M. A.
 Förtős. Paludosus, coenosus. M. A.
 Förtőzik. Polluitur, foedatur, in coeno volutatur. Faludi U. E. 3. R. p. 157.
 Förtőzet. Inquinamentum, scelus. Csuzi p. 731.
 Förtőzetes. R. Scelestus, sceleratus. S. I.
 Förtőzködik. In coeno volutatur.

Meg förtőzködik. Csuzi p. 361.

Förtőzetet, förtőzeteti. Temerat, inquinat, contaminat, polluit, foedat, fuhestat, conspurcat, violat, vitiat. M. A.

Meg förtőzeteti. Polluit, inquinat, contaminat, contemerat, coinquinat, conspurcat. M. A.

Förtőztetés. Pollutio, conspurcatio, violatio, contaminatio. M. A.

Meg förtőztetés. Contaminatio, pollutio. M. A.

Förtőztethető. Violabilis. M. A.

Förtőztetlen. Intaminatus, intemeratus. M. A.

Förtőztető. Temerator, violator, contaminator. M. A.

Förtőng. Volutat se coeno. M. A.

Förtőngés. Volutatio, volutatus. M. A.

Förtőngő sáros hely. Volutabrum. M. A.

Förtőngeti. Volutat, volvit. M. A.

Förtőngetve. Volutatim. M. A.

FÖS.

FÖS.

FÖST, fösti. Tingit, colorat. M. A.

Bé fösti. Inficit, intingit, colorem inducit. M. A.

Ki fösti. Expingit.

Le fösti. Depingit. Rutul le fösti. Deformat. S. I.

Meg fösti. Colorat.

Reá fösti. Adpingit.

Fösték. Tinctura, color. M. A. A' fekete képek fekete a' föstéke. km.

Fösték-áros. Pigmentarius. M. A.

Fösték-csináló. Praeparator colorum.

Fösték-tartó. Theca colorum.

Fösték-lörő. Tritor colorum. S. I.

Fösték-törő kő. Abacus pictorum. Reibstein. S. I.

* Arany-fösték. Aureus color. S. K.

Arany-színű fösték. Aurantius color. S. K.

Bársony-fösték. Purpureus color. S. K.

Fejér fösték. Color albus. S. K.

Fekete fösték. Ater, niger color. S. K.

Hamu-színű fösték. Cinereus color. S. K.

Kék fösték. Caeruleus color. S. K.

Láng-színű fösték. Rutilus color. S. K.

Tenger-színű fösték. Thalassicus color. S. K.

Test-színű fösték. Helvus color. S. K.

Skarlát-fösték. Lacca florentina. S. K.

Szürke fösték. Fuscus color. S. K.

Viola-színű fösték. Violaceus color. S. K.

Vörös fösték. Ruber color. S. K.

Zöld fösték. Viridis color. S. K.

Föstékes íráások. Faludi. T. É. p. 153.

Föstékes üst. Cortina. PP.

Föstés. Tinctura, pictura. M. A.

Bé föstés. Incoloratio.

Le föstés.

Föstetlen. Intinctus, abaphus, non coloratus. M. A.

Föstött. Tinctus, fucatus. M. A.

Föstött arca. Facies fucata.

Föstött beszéd. Allegoria. M. A.

Föstött ló: himes ló. S. I.

Föstő. Tinctor, infector, fullo. M. A. A' föstő fekete kézzel fejér pénzt keres. km.

Föstő arany: fösték arany. Aurum foliatum. S. I.

Föstő boggyó: bor föstő. Alkermes. S. I.

Föstő ércz. Magnesium, spumalia. S. I.

Föstő fa. Rhus cotinus. S. I.

Föstő fü. Rubia. CM.

Föstő ház. Baphia. M. A.

Föstő korom. Atramentum e fuligine

taedae. Kienruss. S. I.

Föstő kökény. Rhamnus catharticus.

Weggedoru. S. I.

Föstő légy: bibor-légy, bibor-bogár.

Coccus. S. I.

Föstő mesterség. Baphia. M. A.

Föstő penna. Penniculus. Képiró penna.

Pegyvet. CM.

Föstő sörte. Peniculus, penicillus. M. A.

Föstő só. Magnesia. S. I.

Föstő szőlő. Alkermes. Phytolacca de-

candra. S. I.

Föstő szőr. Peniculus, penicillus. S. I.

FÖSVÉNY. Avarus, parcus, tenax. M.

A. Fösvény többet költ. km.

Fösvényen. Avare, avariter, parce. M. A.

Fösvényes. Subavarus. Pázm. Pred. p. 825.

Fösvénykedik. Avarizat. Faludi Sz. E.

p. 53.

Fösvényli. Ex avaritia non facit. Prágai

p. 847.

Fösvénység. Avaritia, parcitas. M. A.

Fösvényül. Avare, avariter, parce. M. A.

FÖVÉNY.

FÖVÉNY. Arena. M. A. Úgy áll egybe, mint a' fövény. km.

Fövény. Sz. P. Fcjér. Vben.

Fövény-arany. Amnochrysus. S. I.

Fövény-ásó. Arenarius. NC. p. 15.

Fövény-ásó verem. Arenariae. PP.

Fövény-bánya. Arenaria. M. A.

Fövény-halom. Vajda K. É. 1. K. p.

256. Cumulus arenae.

Fövény-kórság. Calculus. S. I.

Fövény-kő. Lapis arenarius.

Fövény-mész. Arenatum, calx arena-

ta. S. I.

Fövény-óra. Clepsamidium. S. I.

Fövény-rosta. Cribrum ruderarium. S. I.

Fövény-só. Sal ammoniacum. Hasznos

Mulat. 1823. 1. R. p. 123.

Fövény-színű. Hammonius. Barna, bar-

na színű. M. A. L.

FÖVENYES. Arenosus. M. A.

Fövényes. Sz. P. Békes. Vben.

Fövényes föld. Terra arena.

Fövényes földje. Sz. P. Szala. Vben.

FÖVENYEZ; fövényezi. Arenat, arena

sternit.

Ki fövényezi. Arena persternit.

Meg fövényezi. Arenat.

Fövényezés. Arenatio.

Fövényezet. Arenatum.

Fövényezett. Arenatus. M. A.

FÖVÉNYI. Arenaceus. M. A.

FÖVÉNYTOL tisztítja. Exarenat. M. A.

FŐ

FŐ.

FŐ. Principalis, primarius, praecellens, eximius, praestabilis, praestans, it.

coryphaeus. M. A. it. summus, supremus, it. fons.
 Fő-angyal. Archangelus. S. I.
 Fő-apácza. Antistita, abbatissa. M. A.
 Fő-apátúr. Archiabbas.
 Fő-aszszony, fő-aszszonyság. Foemina illustris, matrona praenobilis. S. I.
 Fő-ács. Architectus. M. A.
 Fő-bé járó. Archicamerarius. S. I.
 Főben járó. Capitalis, criminalis. S. I.
 Főben járó doloz. Capitalis. M. A.
 Főben járó vétek. Capital. M. A.
 Fő-bérlő. Decumanus redemptor, confductor. S. I.
 Fő-bíró. Consul, iudex summus. M. A.
 Fő-bor. Vinum principale. Babolcsai. Fata Tarczal. p. 102.
 Fő-bőtű. Litera capitalis, initialis. S. I.
 Fő-dolog. Summa rei, id, in quo cardo rei vertitur. S. I.
 Fő-emberek. Heroes, magnates. M. A.
 Fő-fő-ágai a' hitnek. Pázm. Kal. p. 620.
 Fő-fő-ágazatai a' hitnek. VM. p. 271.
 Fő-fő-emberek. Faludi Sz. E. p. 72.
 Fő-fő-eretnekek. VM. p. 210.
 Fő-fő-érdem. Faludi N. U. p. 194.
 Fő-fő-familiák. Faludi N. U. p. 149.
 Fő-fő-népek. Primates, proceres. CM. M. A.
 Fő-fő-tudósok. VM. p. 200.
 Fő-gazda a' lakodalomban. Architriclinus. PP.
 Fő-gerenda. Trabs decumana. Mestergerenda. S. I.
 Fő-hadi vezér. Bellidux, imperator. General en chef. S. I.
 Fő-had-nagy. Protribunus legionis, chiliarchae legatus. S. I.
 Fő-harcz, fő-csata. Proelium decretorium. S. I.
 Fő-harminczados. Praefectus tricesimae. PP.
 Fő-hásártos. Archimimus. M. A.
 Fő-hely. Locus capitalis. Pázm. Kal. p. 710. Pred. p. 1005.
 Fő-herczeg. Archidux. S. I.
 Fő-ispán. Comes supremus, parochialis, megalis. S. I.
 Fő-ispán' képe. Administrator officii supremi comitis. S. I.
 Fő-játékos. Lusor insignis. M. A. CM.
 Fő-játszó. Principalis lusor.
 Fő-jó. Summum bonum.
 Fő-juhász. Archimandrita. S. I.
 Fő-kamarás. Praefectus aerarii, camerarius. M. A.
 Fő-kapitány. Praefectus militum, tribunus militaris. Oberster. S. I.
 Fő-kapus. Archijantor, magister janitorum. S. I.
 Fő-kezes. Vadum vas, praedum praes. PP.
 Fő-képpen. Praesertim, principaliter, maxime, praecipue, imprimis. M. A.
 Fő-képpen való. Principalis. M. A.
 Fő-képpen valóság. Principalitas. M. A.
 Fő-komornyik. Archicamerarius, camerae praefectus. PP.
 Fő-kulcs. Clavis universalis. S. I.
 Fő-lovász. Supremus magister rei equariae. S. I.

Fő-meredek. Praecepta capite deorsum. Faludi T. É. p. 20.
 Fő-nem. Genus summum, generositas, alta prosapia, sanguis clarus. S. I.
 Fő-nemes. Praenobilis. S. I.
 Fő-népek. Summates, primates. M. A.
 Fő-notárius. Archigrammateus. M. A.
 Fő-ok. Causa primaria, principalis. S. I.
 Fő-orvos. Archiater. CM. M. A.
 Fő-oskola. Gymnasium, academia. M. A.
 Fő-pap. Praesul, summus sacerdos, pontifex. M. A.
 Fő-papi. Pontificalis. M. A.
 Fő-papság. Praesulatus, pontificatus. M. A.
 Fő-pénz. Sors. PP.
 Fő-pohárnok. Archipincerna, magister pincernarum. S. I.
 Fő-rend. Ordo magnatum, status optimatum. S. I.
 Fő-rendbéliek. Primates, proceres, optimates. S. I.
 Fő-szajha. Impudicissima. Erzhure. S. I.
 Fő-szakács. Archimagirus. CM. M. A.
 Fő-szék. Supremum forum v. dicasterium. S. I.
 Fő-tábornok. Archistrategus. S. I.
 Fő-tálnok. Archidapifer. S. I.
 Fő-tiszt, fő-tisztség. Praefectura suprema. S. I.
 Fő-tolvaj. Archipirata. CM.
 Fő-törvény-szék. Curia regia. S. I.
 Fő-úr. Magnas, praenobilis. S. I.
 Fő-vadász-mester. Protocynegus, magister venatorum. PP.
 Fő-vám. Telonium supremum. Hauptmauth. S. I.
 Fő-város. Metropolis. S. I.
 Fő-vezér. Supremus dux.
 * Kut-fő. Fons, scaturigo. M. A.
 Tapolcza-fő. F. Veszprém Vben.
 FŐBBSÉG. Suprematia, primatus. Pázm. Kal. p. 322. Pred. p. 214.
 A' Romai Pápa' fobbsége. Pázm. Kal. p. 771.
 Szent Péter' fobbsége. Pázm. Kal. p. 795.
 FŐKÉNT. Praecipue. Főképpen. S. I.
 FÖN (fő-ön), FÖNN. Alte, superne, sublime, sublimiter. M. A.
 Fönn akad. Adhaeret. S. I.
 Fönn énekel. Tono acuto canit.
 Fönn forog. Superest, existit. S. I.
 Fönn forgó. Ez a' fönn forgó kérdés.
 Fönn függő. Suspensus, pendulus. M. A.
 Fönn héjaz. Superbit, tumet, effertur. S. I.
 Fönn hordozza a' víz. Non mergitur undis.
 Fönn hordozza a' fejét. Caput erectum servat, it. superbe incedit.
 Fönn-írás. Epigraphé. S. I.
 Fönn költt méltóság. Faludi E. M. p. 239.
 Fönn-lak. F. Tömös Vben.
 Fönn lábog: víz' színén jár, lebeg. Sz. D.
 Fönn létel. Existencia, v. vigilantia. S. I.
 Fönn lévő. Exstans, existens. S. I.
 Fönn marad. Superest, restat, remanet. S. I.
 Fönn pökő. Arrogans, altum spirans. Csuzi. Sip-szó. p. 649.
 Fönn-szóval. Voce clara, sonora, audibili. S. I.

Fönn tartja. Servat, conservat; reservat, tuetur, fovet. S. I.
 Fönn tartó. Servator, conservator. S. I.
 Fönn-töröltött homlok. Faludi N. U. p. 210.
 Fönn való. Supernus, excelsus, altus, arduus. M. A.
 Fönn van. Superest, existit.
 Fönnyen (fönni-en, fönnjen, fönnyen). Sublate, alte. M. A.
 Fönnyen beszél. Faludi N. U. p. 204.
 Fönnyen dörgő. Altitonans. M. A.
 Fönnyen parancsol. Sz. D. Arroganter imperat.
 Fönnyen pökő. Jactator, magniloquus, thraso. S. I.
 Fönnyen szállás. Superbiloquentia, magniloquentia, grandiloquentia. M. A.
 Fönnyen szóló. Superbiloquus, magniloquus, grandiloquus. M. A.
 Fönnyen védelmezi. Faludi N. A. p. 226.
 Fönnyenkedik. Superbit. Sz. D.
 Fönnyez. idem. Sz. D.
 Fönnzt, fönt. Superne, superius. S. I.
 Fönt akad. Adhaeret.
 Föntörög: hentereg. Sz. D.
 FÖSÉG. Primae, excellentia, principalitas, praestantia, primatus. M. A.
 FÖTÜL árad a' víz. Ubi Papa, ibi Roma. M. A.

FŐ.

FŐ. Sonus, quem res in coquendo edit.
 FÖL (fő-öl). Coquitur.
 El föl. Nimis percoquitur.
 Ki föl. Effervet. M. A. Excoquitur. Az ő fejből föltt az ki. km.
 Le föl. Decoquitur.
 Meg föl. Percoquitur. Akkor jó a' berke nye, 's a' naspolya, mikor meg föl a' fája alatt. km.
 Fölés, Coctio, coctura.
 Nagy fölés kell neki. Indiget longiore tempore, ut percoquatur.
 Fölő. Coquibilis.
 Jó fölő lencse. Facilis cocturae lentes.
 FÖTELEN. Incoctus, crudus.
 FÖTT (föltt). Coctilis, coctus, elixus. M. A.
 Fött bor, fött must. Sapa, defrutum. S. I.
 Fött étek. Cibus coctus.
 Fött ital. Decoctum. S. I.
 Fött rák. Ugrik mint a' fött rák. km.
 Fött víz. Apozema, aqua cocta, decoctum. Pázm. Pred. p. 835.
 El fött. Decoctus. M. A.
 Meg fött. Concoctus. M. A.
 Téjben fött. In lacte coctus.
 Fötten. Cocte.
 Fötten nem eszik: száraz böjtöt tart.
 FÖVE (fölve). Cocte, elixe. M. A.
 Süve főve: süve fölve.
 FÖZ (fő-öz) főzi. Coquit, lixat, elixat. M. A. Itt mézet, ott mérget főz. km.
 Be főzi. Jure condit.
 Bele főzi. Incoquit. M. A.
 El főzi. Decoquit. M. A.
 Föl főzi. Coquendo consumit. S. I.
 Ki főzi. Excoquit. M. A.
 Le főzi. Decoquit.
 Meg főzi. Percoquit. M. A.
 Mindent egy lébe főz. km.
 Nálunk is vízben főznek. km.

Őszve főzi. Concoquit.
Szájnak, nem szemnek szoktak főzni. km.
Főzdőgel. Coquitat. M. A.
Fől főzdőgeli. Coquitando consumit.
Főzelék. Pulmentum, edulium coctum, cibis elixus. M. A. Obsonium. V r a n c s i c s i t. quidquid pro cibo coqui solet, prascertim legumina. Nincs semmi főzeléke. Sz. D.
Főzelékes: a' ki főzelékeket árul.
Főzemény: valami főtt eledel. Faludi E. M. p. 38.
Főzés. Coctio, coctura. M. A.
El főzés. Decoctio. M. A.
Kávé-főzés — tud hozzá, mint a' Bajcsi aszszony a' kávé-főzéshez. km.
Meg főzés. Concoctio. M. A.
Főzet. Coctura.
Egy főzetre való. Quod pro una coctura sufficit. Sz. D.
Főzni való. Habile ad coquendum.
Főzöget, főzögeti. Coctitat, coquitat. M. A.
Főzött. Coctus.
Bé főzött. Conditaneum.
Ki főzött vaj. Butyrum excoctum.
Meg főzött. Concoctus, decoctus. M. A.
Főző. Coctor. M. A.
Főző aszszony. Coctrix, coca.
Főző edények. Vasa ad coquendum necessaria.
Főző fazék. Olla.
Főző kalán. Tudicula. M. A.
* Pálinka-főző. Cremati ustor. S. K.
Sőr-főző. Braxator, coctor cerevisiae. S. K.
Szappan-főző. Smigmator. S. K.
Főzte (főzötte). Ejus coctura. Be meg enném a' szép aszszony' főztét. km.
Főzve. Cocte.

FR.

FRANCZ.

FRANCZ. Morbus gallicus, lues venerea. S. I.
Francz-fa. Lignum sanctum, guajacum. S. I.
FRANCZIA. Gallus. Parasztosan: farancia. Francia-ország. Gallia.
Francia-posztó — sötét, mint a' francia posztó. km. Dug. 1. R. p. 231.
Francia-udvariság. Faludi N. U. p. 145.
Francia-vér-szem. Faludi T. É. p. 309.
FRANCZOS. Morbo gallico infectus. S. I.
Franczos köszvény. Arthrytis venerea. S. I.
Franczoság.
FRANCZÚ. Morbus gallicus, elephantiasis, lues venerea. M. A. NC. p. 343. 347. PP.
Franczús. Gallico morbo infectus. M. A.
FRANCZÚZ. R. Gallus. Pázm. Kal. p. 537. 770. Zrinyi P. VI. Stropha 19.

FRASKA.

FRASKA. Telegdi. Felelet p. 116. Jentatio, jentaculum.

FRECSKA.

FRECSKA. Percussio nasi. Vajda. 3. K. p. 412. Frecskát adott neki.
Fricska. idem. Szirmai Parab. p. 117.

FRIGY.

FRIGY. Foedus, pactum. M. A.
Frigy-bontó. Foedifragus. M. A.
Frigy-kötés. Foederatio, confoederatio, foederis sanctio. Zvonárics. 1. R. p. 198.
Frigy-level. Pázm. Kal. p. 840.
Frigy' ládája. Zvonárics. 1. R. p. 157.
Frigy - rontás. Foedifragium. VM. p. 122.
Frigy' szökrényje. Arca foederis. Pázm. Pred. p. 141.
Frigy-vetés. Zvonárics. 1. R. p. 852.
FRIGYES. Confoederatus. M. A.
Frigyes népek. Foederati, socij populi. PP.
Frigyes társ. Foederatus, confoederatus. S. I.
FRIGYET vet, tesz. Foederat, foedus init, pangit. M. A.

FRINGYIA.

FRINGYIA. Csuzj p. 659. „Mi jövadra vagyon, ha hüvelyében hever, 's rosdásodik dömöczki, 's fringyia fordorított vasad.“
Fringyia-kard. Zrinyi P. V. Stropha 62.

FRIS.

FRIS. Lautus, eximius, egregius, politus. it. Pectorale foemineum, thorax, linteus muliebris. M. A. Alacer, agilis, v. promptus, vegetus, v. recens, novus, v. subfrigidus. S. I.
Fris emlékezetben vagyon. Est in recenti memoria.
Fris étek. Cupediae, dapes. M. A.
Fris étek-áros. Cupediarius. M. A.
Fris fület orráta. km.
Fris hazugság. Bullatae nugae. M. A.
Fris lakás. Epulae. Káldi. Prov. 21. 17.
Fris lakodalom. Lautitiae, lautum convivium. M. A.
Fris levegő. Aura recens.
Fris mint a' fű. km.
Fris mint az ólom-galamb. km.
Fris nádér. Sector escarius, mensarius, escarius carpus. PP.
Fris öltözet. Pázm. Pred. p. 1057.
Fris palota. Palatium olim Budae, ante cujus atrium Ladislaus Hunyadi decollatus fuit. L. Thuróc. Chron. Hung. Parte IV. cap. LX. Emlékezik ezen palotáról Ulászló' Kincstartója is. „Eodem die (11-ma Jul. 1494.) VII tractoribus, qui extraxerunt sal nitrium, et sulfur ad aliquot centenarios de navi, et imposuerunt ad fris palotha, soluti sunt eisdem.“
Fris tojás. Ovum recens. Faludi N. E. p. 112.
Fris üdö. Recens tempus, subfrigidum.
Fris viz. Aqua recens. Fris vizre viszi, szomján hagyja. km.
FRISSEB. Promtior, recentior. A' ki kisebb frissebb, a' ki hosszabb rosszabb. km.
FRISSEL, frisselli. Renovat, polit, repurgat. M. A.

Meg frisselli. Repurgat, renovat. M. A.
FRISSEN. Laute, polite, eximie, splendide, strenue. M. A.
Frissen jár, mint egy ur. Euparyphus ex comoedia. M. A.
FRISSESEG. Alacritas, agilitas. S. I.
FRISSEBEN. Szaporán, melegében. S. I.
FRISIT, frisiti. Renovat, reficit, v. refrigerat, refrigerat. S. I.
Föl frisiti. Recentem reddit, reficit. Meg frisiti. Refrigerat.
Frisítő ital. Potus refrigeratorius.
FRISÜL. Reficitur, v. refrigeratur.
Meg frisül az idő.

FU.

FUCS.

FUCS. Mikor valaki a' kártya-játékban egy ütést sem tesz.
FUCSRA mentt, mint az Ondódi vakarcs. km.

FUKAR.

FUKAR. Publicanus, dardanarius. M. A. it. Usurarius iniquus. S. I. Frumentarius mercator. CM.

FUND.

FUND.
FUNDÁL, fundálja. Fundat, aedificat.
Fundáló mester. Architectus. PP.
FUNDAMENTOM. Basis, fundamentum. M. A.
FUNDÉR. Susurro, delator. M. A. Fondor, fondorló. Sz. D.

FUNT.

FUNT. Pondo. M. A. L. FONT.

FUR.

FUR.
FURA. Alacer, agilis, recens, vividus. S. I.
Fura dolog v. történet. Sz. D.
Fura gondolat. Sz. D.
Fura hír. Gyöngyösi 2. R. p. 367.
Fura ravaszság.
FURCSA. Versutus. M. A.
Furcsa ravaszság. Stropha. M. A.
Furcsáldokik: hamiskodik, csalárdkodik. Sz. D.
Furcsaság. Versutia. M. A.
FURUGLYA (mint kuruglya). Tibia, fistula. Sz. D.
Furuglyás. Tibicen. Faludi E. M. p. 72.
Furuglyáz. Tibia canit. Faludi E. M. p. 85.

FURMÁNY.

FURMÁNY. Carruca. PP.
FURMÁNYOS. Carrucarius vector. PP.
FURMÁNYOZÁS. Vehiculatio. Epist. Széch. Tom. 2. p. 305.

FUSTÉLY.

FUSTÉLY. Fustis. M. A.
FUSTÉLYOZ, fustélyozza. Fustigat. M. A.
Fustélyozás. Fustuarium, fustigatio. M. A.

FUSZULY.

FUSZULY. Horgas bab. Phaseolus, phaselus. PP.

FUT.

FUT. Fugit, currit. M. A. A' hol enned adnak, egyél, a' hol ütnek, fuss. km. Ut fut, minden hízhoz bé fut. km. Alá fut. Decurrit. M. A. Által fut. Transcurrit, transfugit. M. A. Által futott rajta, mint a' tyuk a' szénen. km.

Bé fut, bé futja. Pázm. Kal. p. 601. Incurrat, circumcurrat.

El fut. Aufugit, profugit, defugit. M. A.

Elő fut. Káldi Luc. 19. 4. Praecurrit.

Elöl fut. Procurrit. M. A.

Föl fut. Ascendit. PP.

Föl fut a' fára. Adplectitur arbori.

Haza fut. Domum currit.

Hozzá fut. Confugit. M. A.

Ki fut. Effugit, excurrit. M. A.

Ki fut az étek. Olla effervescit, effervit. PP.

Környül fut. Circumcurrit. M. A.

Körül fut. idem. M. A.

Le fut. Decurrit. M. A.

Lót fut. Cursitat.

Meg fut. Megfutott a' tehén: meg üzekedett.

Oda fut. Accurrit.

Ösze fut. Concurrit. M. A.

Reá fut. Accurrit, incurrit. M. A.

Széllyel fut. Diffugit. M. A.

Utánna fut. Post illum fugit.

Viszsa fut. Refugit, recurrit. M. A.

FUTA.

Futa-öv. R. Leány-öv. E. MSS. Szegedi.

FUTAK. MV. Bács Vben. Nem Bátorban, hanem Futakon lakik. km. Dug. 1. R. p. 148.

FUTALÉK.

Futalékos. Mondhatni, nyul volt futalékos apja. km. Dug. 1. R. p. 141. 2. R. p. 240.

FUTAM. R. Cursus, fuga. S. I.

FUTAMIK. Fugit, procurrit. M. A.

El futamik. Margit' Élet. p. 107. Telegdi. Felelet. p. 6.

Hozzá futamik. Accursat, accurrit. M. A.

Ki futamik. Excurrit. M. A.

Meg futamik. Káldi Mach. 10. 49.

Futamás. Cursus. M. A.

El futamás. Procurrit. CM.

Ki futamás. Excursio, excursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Hozzá futamat. Accursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Futam. Cursus. M. A.

Ország-világ-futó. Vagabundus. S. K.

Pályá-futó. Stadiodromus. S. K.

Futólag. Cursim, raptim, obiter. S. I.

Sz. D.

FUTTÁBAN (futottá-ban). In fuga ejus v. obiter, perfunctorie. S. I.

FUTTAT, futtatja, fugat. M. A. item jubet, ut aliquis post alterum fugiat.

Meg futtatja — kicsiny a' nyúl, de még is meg futtatja az agarat. km.

Meg futtatja arannyal v. ezüsttel. Auro v. argento inducit, obducit. S. I.

Utánna futtatja az inassát.

Futtatás.

Karika-futtatás: karikázás. Lusus orbicularis.

Ló-futtatás. Decursio.

Futtató.

Ló-futtató hely. Hippodromus. M. A.

Futton fut. Incessanter currit. Pázm. Pred. p. 813. 1155.

FUTVA. Curriculo, cursim. M. A.

Futvást. Cursim. S. I.

FU.

FÚ (név).

FÚ. Fulica; anas sylvestris, lacustris anaticula. Vad réce. M. A.

Fú-tojás: vad réce-tojomány. Sz. D.

FUVACS. Anaticula fera. S. I.

FÚ (ige).

FÚ, fuj, fuv, fúja, fujja, fuvja. Flat, spirat. M. A.

Bé fú. Inflat, inspirat. CM.

Bé fúja, bé fujja. Flatu replat.

B-le fú. Inspirat. M. A.

El fúja. Deflat. M. A. A' szót el fúja a' szél. km.

El fúja a' gyertyát. Lumen exstingvit. PP.

Föl fúja. Inflat, sufflat. M. A.

Ki fúja. Efflat. M. A.

Ki fúja az orrát. Emungit nares. M. A.

Ki fujja magát. Efflatu se refocillat.

Környül fúja. Circumflat. M. A.

Le fúja. Deflat. M. A.

Meg fúja. Perflat. Meg fujja az ebek' dalját. km.

Neki fujja magát, mint a' poczokos béka. km.

Ösze fúja. Conflat. M. A.

Reá fú. Adspirat, adflat. M. A.

Viszsa fú. Reflat. M. A.

FÚALL, fúallja. (Fuvall, fuvallja.) Inflat. M. A.

Fúallás. Inflatio. Zvonarics. 1. R. p. 340.

Fúalkodik (fuvalkodik.) Inflat, turget, turgescit. M. A.

Föl fúalkodik. Ampullatur, effertur. M. A.

Fúalkodás. Inflatio. M. A.

Föl fúalkodás. Inflatio, tumor, arrogantia, elatio. M. A.

Fúalkodott. Turgidus, turgidulus. M. A.

Föl fúalkodott. Inflatu, tumidus, superbus, arrogans, elatus. M. A.

Föl fúalkodottság. Arrogantia. Tasi Gáspár p. 53.
 Fúalkodó. Tumidus, inflatus. M. A.
 Föl fúalkodottúl. Arroganter, superbe. M. A.
 FÚÁS (Fujás, fuvás.) Flamen, flatus. M. A.
 Bé fuás. Inspiratio. CM.
 Föl fuás. Inflatio, sufflatio, sufflatus. M. A.
 Öszve fuás. Conflatio, conflatura. M. A.
 Vissza fuás. Reflatus. M. A.
 FÚATAG. Flabra. M. A.
 Fúatagos. Procellusos.
 FÚHATÓ. Flabilis. M. A.
 El fúható. Perflabilis. CM.
 FUJ, fú. Spirat, flat. Arra fordítja a' köpönyeget, merre fuj a' szél. km.
 Fújás. Flatus. Fuás.
 Fújátek. Nisi malis interpungere: Fújátek.
 Hó-fújátek. Nives vento concumulatae.
 Fújdogál. Flat saepius, sed leniter.
 Ha már fújdogál a' szellő, nem sokára be áll a' tellő. km.
 Fújható. Flabilis.
 El fújható. Perflabilis. M. A.
 Fújlik. Suffocatur, effocatur, intercluso spiritu extingvitur. S. I. dicitur etiam Fojlik.
 El fújlik. Praefocatur.
 Meg fújlik. Suffocatur.
 Fújó. Flans. it. Borsos perecz' neme.
 Fújt. (Fú-it.) Fújtja. Strangulat. M. A. aliis fojt, fojtja. Maga nyakára fújtotta a' köteleket. km.
 El fújtja. Praefocat.
 Ki fojtja. Effocat. M. A.
 Meg fojtja. Suffocat. M. A.
 Fújtás. Suffocatio.
 Fújtás a' puskában. S. I.
 Ki fojtás. Effocatio. M. A.
 Meg fojtás. Suffocatio, strangulatio. M. A.
 Fújtó mély álom. Faludi E. M. p. 259.
 Fújtó vér. Faludi E. M. p. 240.
 Fújtogat, fújtogatja. Conatur suffocare.
 Fújtat, fújtatja. Facit flare.
 Fújtatás.
 Fújtató. Follis. A' kovács nem sokat ér fújtató nélkül. km.
 Fújton fújja. Pázm. Pred. p. 1222.
 Fújton fújja kigyó-mérgét. Faludi T. É. p. 328.
 FÚL (Fú-úl). Suffocatur, praefocatur.
 Dúl fül magában, mint a' vad kan. km.
 Meg fül. Suffocatur. M. A.
 Vizbe fül. Aquis praefocatur.
 Fúlad, (fullad.) Suffocatur, effocatur. M. A.
 Bele fúlad. Suffocatur aquis.
 El fúlad. Praefocatur.
 Meg fúlad. Suffocatur. M. A.
 Fúladás. Suffocatio, effocatio. M. A.
 Meg fúladás. Suffocatio. M. A.
 Fúladoz. Difficultur respirat.
 Fúladozás. Dyspnoea. M. A.
 Fúladozó. Dyspnoicus. M. A.
 Fullaskodik. Vajda. K. É. 1. K. p. 359. 416.
 Fúlaszt, fúlasztja. (Fullasztja.) Effocat, suffocat. M. A.

Meg fullasztja. Effocat. M. A.
 Fullasztás. Suffocatio. M. A.
 Fullasztó. Pázm. Pred. p. 312.
 Fúlák. Aculeus, spiculum. M. A.
 Fúlákos. Aculeatus. M. A. Pázm. Pred. p. 52.
 Fúlánk. Spiculum, aculeus. M. A. Vagyon fúlánkja szavának. km.
 Fúlánkos. Aculeatus. M. A.
 Fúlás. Strangulatio, strangulatus. M. A.
 Fúldaklik az étel közben. Praefocatur. PP.
 FÚTT. Flatus, inflatus. Ollyan kővér, mint a' föl-fútt lapoczká. km.
 FUVALL, fuvallja. Inflat. M. A.
 Ki fuvallja. Efflat. M. A.
 Meg fuvallja. Káldi Isaiac 27. 15.
 Reá fuvall. Pázm. Pred. p. 698.
 Fuvallás. Flatus, afflatus. M. A.
 Fuvalló. Inflans, inspirans, sufflans. M. A.
 FUVALKODIK. L. Fúalkodik.
 FUVALOM. Spiraculum, flamen.
 FUVAT: fuvás. S. I.
 Fuvattyú: fuvó szerszám. Follis. S. I.
 FUVATAG. Flabra, procella. M. A.
 Szél' fuvatagja. Káldi Eccl. 43. 18.
 Fuvatagos. Procellusos. M. A.
 FUVATLAN. A' szél fuvatlan nem indúl. km.
 FUVÁS. Flamen, flatus, afflatus. M. A.
 El fuvás. Proflatus. M. A.
 Föl fuvás. Inflatio. M. A.
 Ki fuvás. Efflatus, exhalatio, emunctio. M. A.
 FUVÓ. Follis. M. A. it. Flator, flans. S. I.
 Fuvó cső. Blasrohr. S. I.
 Fuvó eszközök. Instrumenta flabilia.
 FÚR.
 FÚR, fúrja. Forat, terebrat. M. A. Fúrják száját, oldalát, még is feneketlen hagyják. km.
 Által fúrja. Perforat, transforat, perterebrat. M. A.
 Bé fúrja magát. Insinuat se. Faludi T. É. p. 220.
 Bé fúrja. Inforat, perforat. M. A.
 Belé fúr. Faludi U. E. 2. R. p. 94.
 Ki fúrja. Efforat. M. A.
 Meg fúrja. Efforat, perforat, perterebrat. M. A.
 Meg furom a' füledet: meg tanítlak vigyázni a' szóra. km.
 FURADÉK. Foramen. M. A.
 FURAKODIK: magát bé fúrja, bé tolyakodik. S. I.
 FURAT. Terebratum.
 Furatos. Plaga, spatha. PP.
 Jó sort vertek reá a' furatossal. Sz. D.
 FURÁS. Terebratio. M. A.
 FURDAL, furdalja. Fodicat, exstimulat. M. A. Furdalja a' kis biró. km. Furdalja a' lelki ismétet.
 Környül furdalja. Circumforat. M. A.
 Furdalás. Exstimulatio, fodicatio. M. A.
 Furdaló. Exstimulator, stimulans. M. A.
 Furdalódik.
 Furdalozzik. Vajda 3. K. p. 456.
 FURDANCs. Ptinus v. terebrum bombardarii. S. I. Puska-gyújtó lyuk, és furo eszköz a' puska-csinálónknál. Sz. D.
 FURDOGÁL. Forat, terebrat. S. I.

FURFÁNG. Astutus, dolosus. S. I.
 FURHATÓ. Forabilis. M. A.
 FURKÁL. Scalpit, sculpsit, fodicat. S. I. Által fúrkálja. Perfodicat, perterebrat. Házi Orvos, Vác. 1821. Méh-tartás p. 8.
 FURKÓ. Sparium, viriculum. M. A. Nodus, tuber v. pastillus. S. I. Minden botnak végén a' fúrkója. km.
 Fúrkós. Nodosus.
 Fúrkós bot. Fustis nodosus. S. I.
 FUROTT. Foratus, perforatus. M. A.
 FURÓ. Terebra, terebrum. M. A.
 Furó, jegy az égen. Lyra, vultur volans. M. A.
 Furó bogár. Ptinus. S. I.
 Jó furó, faragó. Excellit in arte fabrili.
 FURTT. Foratus, perforatus. M. A.
 Furtt agyas. Vesanus. M. A.
 Furtt agyasság. Vesania. M. A.
 Furtt agyu. Versutus, versipellis, astutus, dolosus. S. I.
 Furtt fejjű. Versutus. M. A.
 Agya-furtt. Versipellis, pervicax.
 Esze-furtt. Faludi N. A. p. 240.
 Meg furtt. Perforatus. M. A.
 FURU. Terebrum. M. A.

FÜ.

FÜG.

FÜG.
 Füg-mérték. Perpendicularum, quo murarii, molitores etc. ad situm horizontalem determinandum utuntur.
 FÜGE. Sycalis. Avicula in artificioso vicitanis nido, pendente de arbore celsa. M. A.
 Füge-fészek. Nidus mira arte constructus aviculae sycalis. M. A.
 FÜGE. Ficus. M. A. A' füge nem terem tövisen. km.
 Füge. F. Gömör Vben. it. E. Hegy Csik Sz. ben.
 Füge' apró magva. Cenchraxis. M. A.
 Füge-bab. Lupinus. PP.
 Füge-érlelés. Caprificatio. S. I.
 Füge-fa. Ficus. M. A.
 Füge-fás hely. Ficetum, ficaria. M. A.
 Füge-fű. Ficus indica. S. I.
 Füge-level. Pázm. Pred. p. 15. Eredj, találj füge levelet, ha nem akarsz pirulni. km.
 Füge-levelű fű. Chelidonium minus. PP.
 Füge-súly. Therioma, condyloma, syccosis. S. I.
 Füge-szedő. Ficitor. M. A.
 Aszú füge. Caryca. S. K.
 Éretlen füge. Grossus. S. K.
 Nyers füge. idem. S. K.
 Vad füge. Caprificus, sycorum. S. K.
 Fügés. Ficosus, ficaria. M. A.
 Fügés kert. Ficetum, ficaria. M. A.
 Fügét mutat. Pollicem ostendere digitis interjectum, ludibrii causa. S. I. Köpönyeg alatt mutat fügét. Postica sanna.
 FÜGED. (Alsó, felső) FF. Abauj Vben. it. E. FF. Thorda Vben.

Füged (Kis, nagy) FF. Heves Vben.
FÜGG. Pendet. L. itt külön.

FÜGG.

FÜGG. Pendet. M. A. Új szita szegen függ. km.
Függ lögg.
Alá függ. Dependet. M. A.
Elöl függ. Propendet. M. A.
Le függ. Dependet. M. A.
FÜGGEDELEM. Dependencia, subordinatio. S. I. Sz. D.
FÜGGELÉK. Appendix. Sz. D.
FÜGGESZKEDIK. Adhaeret, se applicat, appendit. S. I.
FÜGGESZT, függeszti. Pendit, figit, affigit, appendit. M. A.
Bé függeszti. Infigit. M. A.
Föl függeszti. Suspendit. M. A.
Hozzá függeszti. Appendit, affigit. M. A.
Ki függeszti. Exponit.
Le függeszti. Facit dependere.
Reá függeszti. Appendit, adfigit.
Függeszték. Appendix. Sz. D.
Függesztés. Adfixio, suspensio.
Föl függesztés. Suspendium, suspensio. M. A.
Függesztett.
Föl függesztett. Suspensio. M. A.
Hozzá függesztett. Appendix, affixus. M. A.
FÜGGETLEN. Independens, liber, sui juris, a nemine pendens. S. I.
Függetlenség. Independentia. Sz. D.
FÜGGETTYÜ, függettyő. Az órának lebegő tolla. Sz. D. Perpendicularum. S. I.
FÜGGÉS. Dependencia.
FÜGGŐ. Inauris. it. Pendulus, pendens, pensilis. it. Innula, monile. M. A.
Függő félben. In pendenti, in suspensio.
Függő gyertya-tartó. Lychnuchus pensilis. PP. Faludi T. E. p. 95.
Függő jég. Stria S. I. Jég-csap.
Függő lakat. Sera pensilis. PP.
Függő lábak az épületben. Projecturae. PP.
Függő óra. Faludi N. E. p. 5.
Függő öv. Cingulus pendens. M. A.
Függő pöcsét. Bulla, sigillum appensum. M. A.
Függő pöcsétes levél. Diploma. M. A.
* Arany-függő. Monile aureum.
Falon függő. Pendens in pariete.
Falon függő óra. Horologium pendulum.
Fülben függő. Inauris. M. A.
Fülön függő. Inauris.
Függőben. In pendente, in suspensio.
Függőben hagyja. Relinquit in dubio. S. I.
Függőben marad. Manet in dubio. S. I.
Függőben tartja. Tenet dubium, suspensum. S. I.
Függőben van. Dubitat, ambigit. S. I.
Függőleg: magát el nem határozva, el nem tőköelve.
Függős czinke. Parus pendulus. Beutelmeise. S. I.
Függős tanácsok. Faludi E. M. p. 240.
FÜGGVE. Pendenter.

FÜL.

FÜL. Auris, it. ansa. M. A. Sok fül, hosszu kéz. km.
Fül-bé-dugva. Clausis auribus. Pázm. Pred. p. 749.
Fül-bogár. Forficula, fullo. Fülbe mászó bogár. S. I.
Fül-fájás. Otagia. S. I.
Fül-függő. Inauris. Káldi Exod. 32. 2.
Fül-fű. Amerimnon, sedum, semper vivum, aizoon, barba Jovis. M. A.
Fül-gombája. Auriculae particula pendula. M. A.
Fül-gyöngy. körtvély-gyöngy. Elenchus. S. I.
Fül-gyönyörködtetés. Pázm. Pred. in praef.
Fül-gyönyörködtető. Pázm. Pred. in praef. p. XVII.
Fül-gyulladás. Inflammatio aurium. S. I.
Fül-gyűrű. Inauris. S. I.
Fül-hégy. Pinnula. S. I.
Fül-hegygyel halgat. Subauscultat. M. A.
Fül-hegygyel hallja. Snbaudit. M. A.
Fül-hegygyel vigyáz. Faludi N. U. p. 166.
Fül-mocsok. Sordes aurium. S. I. Sz. D.
Fül-mulatás. Faludi N. A. p. 84.
Fül-tő. Lobus auris, auricula infima, radix auriculae. S. I.
Fül-töbe ütötte. Sz. D.
Fül-tő-mirigy. Parolis. M. A.
Fül-vakaró. Pázm. Pred. p. 1110.
Fül-vájó. Auriscalpium. M. A.
Fül' vására. Purgamenta aurium. PP.
Fül-zuggás. Sonitus aurium. S. I.
* Bal fül, jobb fül. Auris sinistra, dextra. S. K.
Barát-fül (derelnye). Massa farinacea farta. S. K.
Czipellő-fül. Crepidarum ansae. S. K.
Egér-fül. Auricula muris, pilosella. S. K.
Hegyes fül. Acuta auris. S. K.
FÜLBE facsaró fű. Aizoon, semper vivum. M. A.
Fülbe függő. Káldi Job 42. 11.
Fülbe gyónás. Confessio auricularis.
Fülbe mászó. Auricula, forficula, fullo. NC. p. 147.
Fülbe mászó féreg. Emigraneus. M. A.
Fülbe súgja. In aures insusurrat. PP.
Fülbe való. Inauris. PP.
FÜLBEN függő. Inauris. M. A.
FÜLD (Alsó, felső, közép). E. FF. Kolos Vben.
FÜLE. Auris ejus. A' pap is csak azt dorgálja, a' mit szeme lát, füle hall. km.
Füle. t. h. n. M. és E. Országban.
Füle' hallottára. Audiente illo. S. I.
Füle' háza, aliis Füled' háza. E. F. Tor-da Vben.
Füle' telke. E. F. Küküllő Vben.
Az erdőnek is vagon füle, és a' mezőnek szeme. km.
Két egyarányos füle van: igazságos. km.
Rézen a' füle. km.
Sok szeme, sok füle van a' királynak. km.
Se füle, se farka. Scopae dissolutae.
Fülnél fogva. Arreptis auribus.
Fület vájja. Aures levat. PP.

Még a' fület sem mozdítja. km. Igen lusta.

Még a' fület sem vakarja. km. Igen szorgalmatos.

FÜLEK. t. h. n.

FÜLEL. Tacet, silet, auscultat. M. A.

El füleli. Obticet, negligit, surdis auribus praeterit. M. A.

Le füleli a' lovat: fülénél fogva le vonja. Sz. D.

Reá fülel. Fülelj szavamra.

FÜLES. Auritus. it. Ansatzus. M. A.

Füles. F. Soprony Vben.

Füles bagoly. Asio, noctua. M. A. it.

Josepho 2-do regnante sic vocabantur ita dicti Auscultantes.

Füles edény. Asellus, vas ansatum. S. I.

Füles kaponya. Urceus. CM.

Füles korsó. Amphora ansata.

Füles tallér. Tallerus cum additamento. Lázis tallér. S. I.

Füles tanu. Testis auritus. S. I.

Szem-füles. Curiosus.

Fülesd. F. Szatmár Vben.

Füleskedik: halgatódik. Sz. D.

Szem-füleskedik. Csuzi p. 631.

FÜLETLEN. Inauritus. M. A.

Fületleníti. Auribus truncat. S. I.

Fületlenség. Csuzi Tromb. p. 185. 441.

FÜLEZ, fülezi. Aures facit, aptat.

Le fülezi. Truncat auribus.

FÜLHÖZ való. Auricularis. PP.

FÜL. Auricularis, auricularius. M. A.

FÜLIG van az adósságban. Ohrutus debitis.

FÜLLEL hallott tanu. Testis auritus.

FÜLLENGŐ: fül-függő. Sz. D.

FÜLLENT, füllenti. Mentitnr. Sokat füllent.

Füllent' regementjében tisztet viselhet:

hazug. Csuzi Tromb. p. 28.

Nem mind igaz, a' mit a' nagy urak

füllentenek. km.

FÜLÖN függő. Inauris. M. A.

FÜLRE való. idem.

FÜLÜ.

Kanyúlt fülű. Propendentes aures habens. S. K.

Két fülű korsó. Amphora. NC. p. 511.

Nagy fülű. Flaccus. S. K.

Szamár-fülű. Habens aures asininas.

FÜLEMÜLE.

FÜLEMÜLE (fülemile, filemüle). Luscinia, philomela. M. A.

Fülemile-virá. Calendula.

Erdei fülemüle.

Ligeti fülemüle.

Pap-fülemüle. Atricapilla. Schwarzblättchen. Mitterpacher. Hist. Nat.

FÜLEMILEÜL szöl. Mitilat. M. A. L.

FÜLÖP.

FÜLÖP t. f. n. Philippus. (Ló-szerető.)

Fülöp. Sz. P. Szala Vben.

Fülöp' egyháza. Sz. P. Bihar Vben.

Fülöp-szállás. F. Kis Kunságban.

FÜLÖS (fülöpös.) Philippicus.

Fülöpös. F. Szatmár Vben.

Fülpös Daróc. F. Szatmár Vben.
Magyar Fülpös. E. F. Torda Vben.
Szász Fülpös. E. F. Kolos Vben.

FÜLLÉR.

FÜLLÉR. Obolus, terencius. PP. L.
Fillér.
FÜLLÉREZÉS. Collecta, symbolum. PP.

FÜR.

FÜR. (FÜRJ.) Coturnix, ortyx. M. A.
Fris mint a' für. km.
Für. F. Komárom Vben.
Für-mony. Ovum coturnicis. Vörhenyegés, mint a' für-mony. km.
FÜRED. F. Somogy Vben.
Balaton-Füred. F. Szala Vben.
Tisza-Füred. MV. Heves Vben.
FÜREMEDIK. Elevenedik, javulni kezd egészségekben. A' betegség után füremedni kezd. Sz. D. Pázm. Pred. p. 837.
Füremedés: épülés, javulás. Sz. D.
FÜRESZ. Coturnices capit v. Captor. Fürjész.
Fürész. FF. Gömör, és Nógrád Vben.
Fürész-háló, fürjész-háló. Tenticulae, cassis ductarius. Tirasse. S. I.
Fürésző eb. Canis melitaicus. NC. p. 151.
Fürjésző vizsla. Canis odorarius. PP.
FÜRGE (fürög): forog. Sz. D.
Fürge. Alacer, agilis, vividus, recens. S. I. Sz. D.
Fürge ész: fris, eleven ész. Sz. D.
Fürge leány, mint a' pereszlen. km. Sz. D.
Fürged. Sz. P. Tolna Vben.
Fürgenz: virgoncz. Sz. D.
Fürgeség. Alacritas, agilitas. S. I. Virgonczság. Sz. D.
Fürgén jár: frissen jár. Sz. D.
Fürgelődik: forgolódik.
Fürget, fürgeti: sürgeti, nógatja, kéngeti. Eleget fürgetett. Sz. D.
Fürgettyű. Ajtó- v. ablak-zár. Göröb. Sz. D.
FÜRKÉSZ, fürkészi. Perquirat, inquirat, investigat. Sz. D. S. I.
Föl fürkészi. Vajda. 2. K. p. 179.
Ki fürkészi. Exquirat.
FÜRMEŒNY.
Fürményes. E. F. Közép Szolnok Vben.

FÜRT.

FÜRT. Fasciculus, manipulus, lacinia. M. A.
Arany-fürt. Villus aureus, dependentiae aureae.
Gyapju-fürt. Villus. M. A.
Haj-fürt. Villus. M. A.
Szalma-fürt. Molnár János' Leveli p. 171.
Szőlő-fürt. Botrus. M. A.
Tűz-fürt. Révai. Flamma.
FÜRTÖNKÉNT. Laciniatim. M. A.
FÜRTÖS. Villosus M. A. Hirtus, hirsutus v. numerosus, copiosus. S. I.

Fürtös bunda. Pellicum villosum. S. I.
Fürtös fenyő-fa. Pinus abies.
Fürtös juh. Ovis hungarica. S. I.
Fürtös lepel. Amphitapa, lodix hirsutus, villosus. Pakrócz. S. I.
Fürtös viola. Lupinus. PP. Fürtös ibolya. Csapó p. 119.
Fürtös Várallya. E. F. Udvarhely Sz. ben.
Fürtösség. Villositas. Sz. D.
FÜRTOZ, fürtözi. In villos cogit, villis exornat.
Föl fürtözi. Sz. D.
Meg fürtözi. — Kár a' kutya' szörét meg arany-fürtözni. km.
Fürtözet. Sz. D.

FÜS.

FÜS. FF. Bars és Komárom Vben.
Füs-kút. F. Tömös Vben.

FÜST.

FÜST. Fumus, capnus. M. A. Nem mesze jár a' láng a' füstül. km.
Füst-arany. Aurum adulterinum. S. I.
Füst' árán nem ad el szelet. km. Iga-zán szól.
Füst-edény. Acerra, thuribulum. S. I.
Füst-faragó. Dug. km. 1. R. p. 241.
Füst-farku. Carruca v. phoenicurus. S. I.
Füst-fogó gerenda. Trabs loricam fumarum sustentans.
Füst-fogta nemes levél. Faludi E. M. p. 240.
Füst-fű. Chamaedris. M. A. Fumaria. PP.
Füst-ház. Atrium, vestibulum. S. I.
Füst-hozó. Fumifer. M. A.
Füst-lyuk. Infumibulum. M. A.
Füst-nyom. Azon füst-nyomon uton érték. Deprehensus in flagranti.
Füst-pénz. Tributum a foco. Szirmai Par. p. 81.
* Azon füst alatt. p. o. két lakodalmat tartani.
Földi füst. Marmaritis. NC. p. 41.
FÜSTBE megy ennek a' szele: el enyészik ezen hír.
Füstbe ment minden dolgunk.
FÜSTJE. Ejus fumus. Nagyobb a' füstje, mint sem a' pecsenyéje. km.
FÜSTÖL, füstöli. Fumificat, fumigat, suffit, suffumigat. M. A.
Föl füstöli. Suspendit ad fumum.
Ki füstöli. Suffit.
Meg füstöli. Perfumat.
Füstölés. Fumigatio, it. suffitus, suffimentum, suffitio. M. A.
Füstölg, füstölg. Fumat, fumigat. M. A.
Ugyan füstölg a' feje bele. km.
Füstölgés. Fumigatio. M. A.
Füstölgeti. Identidem fumificat, suffit.
Füstölgő. Fumans, fumificus, fumidus. M. A.
Füstölgő hegy. Mons nebulosus. PP.
Füstölgő üszög. Titio. M. A.
Füstölő. Suffitor. CM.
Füstölő gyertya. Pastilli fumales. PP.
Jó szag-füstölő. Suffitus. PP.

Füstölődik. Fumo inficitur.
Bé füstölődik. Infumatur.
El füstölődik. Perfumatur.
Meg füstölődik. Idem.
Füstölt. Fumatus.
Füstölt hús. Caro fumo durata. PP.
Füstölt kolbász. Hilla infumata. S. I.
FÜSTÖN aszalja. Infumat. M. A.
FÜSTÖS. Fumosus, fumus, fumidus. M. A.
Füstös-fekete. Subniger. S. I.
FÜSTRE rakja. Exponit ad fumum.
Füstre teszi. idem.

FÜTY.

FÜTY.
FÜTYÉSZ. Venatur, sagit, indagat, vestigat. M. A.
FÜTYÖL. Minurrit. PP.
Ki füttyöli. Exsibilat, sibilo explodit. S. I.
Füttyölés. Sibilum, sibilus.
Füttyölget. Ore fistulat. S. I.
Füttyölő. Sibilans, sibilator.
Ki füttyölő. Faludi N. A. p. 224. Exsibilator.
FÜTYKÖRÉSZ.
Füttykörésznek a' madarak. Sz. D.
FÜTYKÖS: siláp, jó vastag bot. Sz. D.
FÜTYÖRÉSZ. S. I. Sibilando tempus terit.
FÜTYÖLÉK. Sarcina, sarcinula, appendicula. M. A.
FÜTTY. Kinek gézen guz az ura, kótyom fütty a' szolgája. km.
Tégedet is üttyöm fütty.
Reá akadott a' füttyére. KV. p. 223.
FÜTTYEL jelt ad. Sz. D. Sibilo signum dat.
Füttyel szállás. Magniloquentia, magnifica verba. S. I.
FÜTTYENT, füttyenti. Faludi T. É. p. 61.
Ki füttyenti. Faludi N. E. p. 47.
Oda füttyenti. Sibilo advocat.
Viszsa füttyenti. Faludi N. A. p. 150. E. M. p. 106.
Füttyentés. Faludi E. M. p. 208.
FÜTTYÖS: a' ki sokat füttyöl.
FÜTTYÖT hány. Exsibilat.

FÜZ (név.)

FÜZ. Salix. M. A.
Füz-bárka. Pázm. Pred. p. 471.
Füz-fa. Salix. M. A. Az én kardom sem füz-fa. km.
Füz-fa-hegedühöz nád-vonó illendő. km. Similis simili gaudet. Szirmai Par. p. 125.
Füz-fa-katona. Csuzi p. 142.
Füz-fa-katonaság. Csuzi Tromb. p. 310.
Füz-fa-versék. Pázm. Kal. p. 248.
Füz-fából való. Salignus, saligneus. M. A.
Füz-fő. Csárda Veszprém Vben.
Füz-kút. E. F. Kolos Vben.
Füz-tő. F. Vas Vben.
Füz-veszsző. Mellyből kosarakat, mék-kasokat kötnek. Vitla. Vajda. K. É. 1. K. p. 654.

Füz-völgy. F. Szala Vben.
Homok-füz. Salix arenaria. Sandweide.
FÜZED. E. F. Hunyad Vben.
FÜZEGY. F. Bihar Vben.
FÜZES. Salicetum, salictum. M. A.
Füzes t. h. n.
Füzes Gyarmat. F. Békes Vben.
Egyházas füzes. F. Vas Vben.
Gyepü-füzes. MV. Vas Vben.
Ördögös füzes. E. F. b. Szolnok Vben.
Rába-füzes. F. Vas Vben.
FÜZI. Quod ex salice est.
Füzi. Sz. P. Abaúj Vben.
Füzike. Salicaria. S. I.

FÜZ (ige.)

FÜZ, füzi. Plectit, scirpat, viet, textit. M. A.
Bé füzi. Vincit, vinculo adstringit. S. I.
Bele füzi. Intexit, implicat, infilat.
Egybe füzi. Connectit, complicat. S. I.
Föl füzi. Res filo insertas appendit. S. I.
Föl füzi a' gyöngyöt. Margaritas filo conserit. PP.
Meg füzi. Confilat.
Öszve füzi. Conserit, connectit, contextit, complicat. M. A.
Reá füzi. Adfilat.
Tű-hegyre füzte beszédjét.
Üzi füzi. Addig üzte füzte a' dolgot.
FÜZDÖGEL, füzdögeli. Plectit. Sz. D.
Föl füzdögeli.
FÜZELEK. A' mit föl szoktak füzni v. a' mi föl van füzve. S. I.
FÜZELLÉR. Miles gregarius pedestris. S. I.
FÜZET, füzeti. (Fizet, fizeti.) Solvit, expendit. M. A. Istenek is munkára füzetnek. km.
Bé füzeti. Innumerat.
Bé füzet neki. Ugyan bé füzettek neki. S. I.
Bele füzeti. Adnumerat.
El füzeti. Expendit, consumit. M. A.
Elő füzet. Praenumerat.
Föl füzet. Supra solvit.
Ki füzeti. Exsolvit.
Le füzeti. Persolvit.
Meg füzeti. Rependit, repensat, retribuit, persolvit. M. A.
Reá füzet. Super solvit.
Viszsa füzeti. Retribuit, rependit. M. A.
Füzess. Solvas. Kezes füzess. km.
Csak „Isten füzessé“ vel füzetett. km.
Füzetetlen. Non solutus, insolutus, cui pretium non est solum. M. A.
Füzetés. Solutio, pensio. M. A.
Elő füzetés. Praenumeratio. S. I.
Meg füzetés. Solutio, retributio. M. A.
Viszsa füzetés. Compensatio, S. I.
Viszsa füzetés-képpen. Jure talionis. S. I.
Füzetget, füzetgeti. Sensim solvit, dependit.
Füzethetetlen. Insolubilis.
Meg füzethetetlen. Irremunerabilis. M. A.
Füzetmény: füzetésbe vett v. adott valami dolog, pénz 's a' t. Sz. D.
Füzető. Solvens. A' könnyen ígérő, nehezen füzető. K. V. p. 440.
Füzető. Sz. P. Komárom Vben.

Füzető szer. Nincs füzető szere.
Jól füzető. Uber. S. K.
FÜZETLEN. Non intextus, non infilatus.
FÜZÉR. A' mi föl van füzve v. füzni való.
Füzér. Vár-és F. Abaúj Vben.
Füzér' fa. Sz. P. Posony Vben.
Füzér-gyöngy: füzött rend-gyöngy. Sz. D.
Füzér-huta. Öveg-bánya Abaúj Vben.
Föl aggatja a' füzéretet (a' föl füzött gyümölcsöket, szőlő-fürtöket) a' házbán. Sz. D.
FÜZÉS. Confilatio.
Gyöngy-füzés. Margaritarum confilatio.
Kosár-füzés. Sz. D. Contextura corbis.
FÜZÖGET, füzögeti. Identidem confilat.
Föl füzögeti.
FÜZÖTT. Textus, constrictus. M. A.
FÜZÖ. Infilans, it. ligula.
Füző veszszó. Sz. D. Vitla, vimen.
Mély-füző. Fascia pectoralis. PP.
FÜZTÖN füzi. Faludi N. A. p. 89.

FU.

FÜ.

FÜ. Herba, gramen, olus. M. A. Harmattal nem kell nézni a' füvet. km.
Fü-áros. Olitor. M. A.
Fü-áros hely. Forum olitorium. S. I.
Fü-bér. Censu pascui.
Fü-gaz. Quisquilliae herbarum.
Fü-irtó kapa. Marra. M. A.
Fü' leve. Succus herbae. S. I.
Fü-level. Folium herbae. M. A. L.
Fü-mag. Semen, granum herbae. M. A.
Fü-szál. Culmus herbae.
Fü' szára. Caulis, culmus. M. A.
Fü-szer. Aroma, condimentum. Sz. D.
Fü-szer-áros. Aromatarius. S. I.
Fü-szeres bor. Vinum hippocraticum, aromatites. S. I.
Fü-szerszám. Aroma. M. A.
Fü-szerszámos. Aromatarius. M. A.
Fü-szerszámossa. Aromate condit.
Fü-szerzet. Aroma. M. A.
Fü-szerzet-ároló. Aromatopola. M. A.
Fü-szerszámos. Vinum aromatites. PP.
Fü-szerszámos pogácsa. Placenta mellita aromatites. PP.
Fü-szerszámossa. Aromate condit. Faludi N. A. p. 9.
Föl fü-szerszámossa. Faludi B. E. p. 57.
Meg fü-szerszámossa. Káldi Gen. 50. 25.
Fü-szedő. Botanicus. Sz. D.
Fü-tekeres. Spissamentum. M. A.
Fü-termő. Herbifer. M. A.
Fü-tudomány. Botanicus. Sz. D.
Fü-vetés. Botanomantia. Fűvekből jövendölés. S. I.
Fü-víz. Aqua destillata herbarum. PP.
Agg fü: széna.
Nem ismérem-fü. Opuntia. M. A. L.
Roszsz füre hágtál. km.
Üti füvet tette a' talpa alá: el szökött.
Vitemény-fü. Myagros. M. A. L.
* Fűvek - neveit lásd Csapónál, és kik a' fűvekről irtak. Csapó meg neve-

zett 417 fűvet, és ezeknek 646 kü-lömböző neveit, mindössze 1063 magyar fű-neveket hordott elő. Bár valaki tudományos rendbe szedné mind ezeket, és mellyek még számtalanok találtaknak a' nép között! —
FÜENTEN, (mint régenten, iffiantan) füventen. In herba. Vajda K. É. 1. K. p. 531. „Még füventen ki akarták tépni, a' cselédes gazdának szolgáji.“
FÜHÖZ fához kapkod. Ubique quaerit auxilium, juvamen. S. I.
FÜNEK fának panaszolódik. km.
FÜSEG. Status herbae. Bíró Márton Micacae p. 382.
FÜVE. Ejus herba.
Szent Benedek' füve Caryophyllum. Csapó, Füves kert. p. 257.
Szent Borbála' füve. Barbarea. Cs. p. 258.
Szent György' füve. Ophioglossum. Cs. p. 139.
Szent Ilona' füve. Adiantum. Cs. p. 12.
Szent Jakab' füve. Jacobaea. Cs. p. 258.
Szent János' füve. Hypericum majus. Cs. p. 59.
Szent László király' füve. Gentiana. Cs. p. 260.
Szent Lőrincz' füve. Vincetoxicum. Cs. p. 261.
Szent Magdolna' füve. Valeriana. Cs. p. 166.
Szent Mária Magdolna' füve. Nardus celtica. Cs. p. 199. 262.
Szent Robert' füve. Geranium columbinum. Cs. p. 107. 263.
Szent Simeon' füve. Alcea. Cs. p. 178.
Vargák' füve: Origanum, cunila. Cs. p. 105.
FÜVEL, füveli. Pascit, PP. herbis alit. it. incantat.
Meg füveli. A' cseléd úgy meg szokott nála maradni, mintha meg füveltek volna. Sz. D.
Füvelő hely. Pascuum. PP.
Füvelteti. Pascit, herbis alit.
Füveltetés. Pascuatio. Geidler, Hadi oktatások. p. 34.
FÜVES. Herbosus, herbidas, graminosus. M. A.
Füves bor. Vinum medicatum. S. I.
Füves hely. Pascuum v. pratium, herbetum. S. I.
Füves kert. Hortus botanicus.
Belénd-füves. Delirus, lymphaticus. S. I.
Füvesedik. Herbescit. Sz. D.
Meg füvesedik. Obherbescit. M. A.
Füvesül. Herbescit. M. A.
FÜVEZ, füvezi. Herbis aspergit. it. incantat. M. A.
FÜVÉSZ. Botanicus. S. I.
Füvésztudomány. Botanica.
Füvészség. Botanice, ars herbaria. S. I.
FÜVÉSZ (ige). Botanizat. S. I.
Füvészség. Botanizatio.
FÜVI. Herbaceus, herbeus, herbarius, gramineus. M. A.
Füvi só: fű-só, lág-só. Sal alcalinus. S. I.
Füvi szeder. Morum idaeum. Málna. S. I.
Füvi szűn-bogár. Coccus cacti. Cochenille. S. I.
Füvi tapló. Fomes ex artemisia paratus. S. I.

FÜ.

FÜ. Sonus concalescentis corporis.

FÜL (fü-ül). Calefit, torrescit. M. A.

Meg fül.

Fülés. Concalescentia.

Fülő. Incalescens.

Jó fülő kálha. Fornax, quae facile incalescit.

FÜT, (fü-üt) fűti. Calefacit. M. A. A' ki nyárban nem gyűjt, télben keveset fűt. km.

Bé fűt neki. Nocet, ulciscitur, vindicatur. S. I.

Bé fűti. Calefacit, fornacem succendit. M. A.

El fűti a' kálhát.

Fütdögél, fütdögeli. Faludi N. E. p. 28.

Fütelék: mindenféle, a' mivel fűteni szoktak. Hallottam 1828. Jan. 26. Ságón.

Fűtés. Calefactio. M. A.

Kálha-fűtés. Calefactio fornacis.

Kemence-fűtés. Calefactio furni.

Fűtő. Calefactor. M. A.

Kálha-fűtő. Calefactor fornacis.

Fűtőzik. Calefit. M. A. Se calefacit ad ignem.

FÜJT (Fü-it) fűjti. M. A. L. Füt.

FÜRÉSZ.

FÜRÉSZ. Serra. M. A.

Fürész' alja. Scobs, serrago. S. I.

Fürész-fa. Asser, tabula. S. I.

Fürész' fogai. Serrae dentes. PP.

Fürész-hal. Squallus pristis. S. I.

Fürész-hely. Serratrina. S. I.

Fürész-hulladék. Serrago.

Fürész-levelű fű. Serratula. PP.

Fürész-malom. Mola serraria. PP.

Fürész-por. Serrago.

FÜRÉSZEL, fürészeli. Serrat, vulgo serra secat. M. A.

El fürészeli. Serra secat, praecidit. S. I.

Le fürészeli. Abserrat.

FÜRÉSZES fogas. Serratus. M. A.

Fürészes fű-level. Folium serratum. M. A.

FÜSÜ.

FÜSÜ (FÉSÜ, FÍSÜ.) Pecten. M. A. (gall. fchu : fissus, hasított.) CM.

Füsü-fog. Radius pectinis.

Bajusz-símitó füsü. VV. L.

Bontó füsü. VV. L. Pecten radiis longioribus et rarioribus. S. K.

Görbe füsü. Pecten curvus. S. K.

Haj-fodorító füsü. VV. L.

Két élű füsü. VV. L.

Ló-füsü. VV. L.

Ritka fogu füsü. Pecten radiis rarioribus. S. K.

Sűrű fogu füsü. Pecten radiis densioribus. S. K.

FÜSÜL, füsüli. Pectit. M. A.

Alá füsüli. Depectit.

Föl füsüli. Sursum pectit.

Ki füsüli. Expectit.

Le füsüli. Depectit.

Meg füsüli. Depectit. M. A.

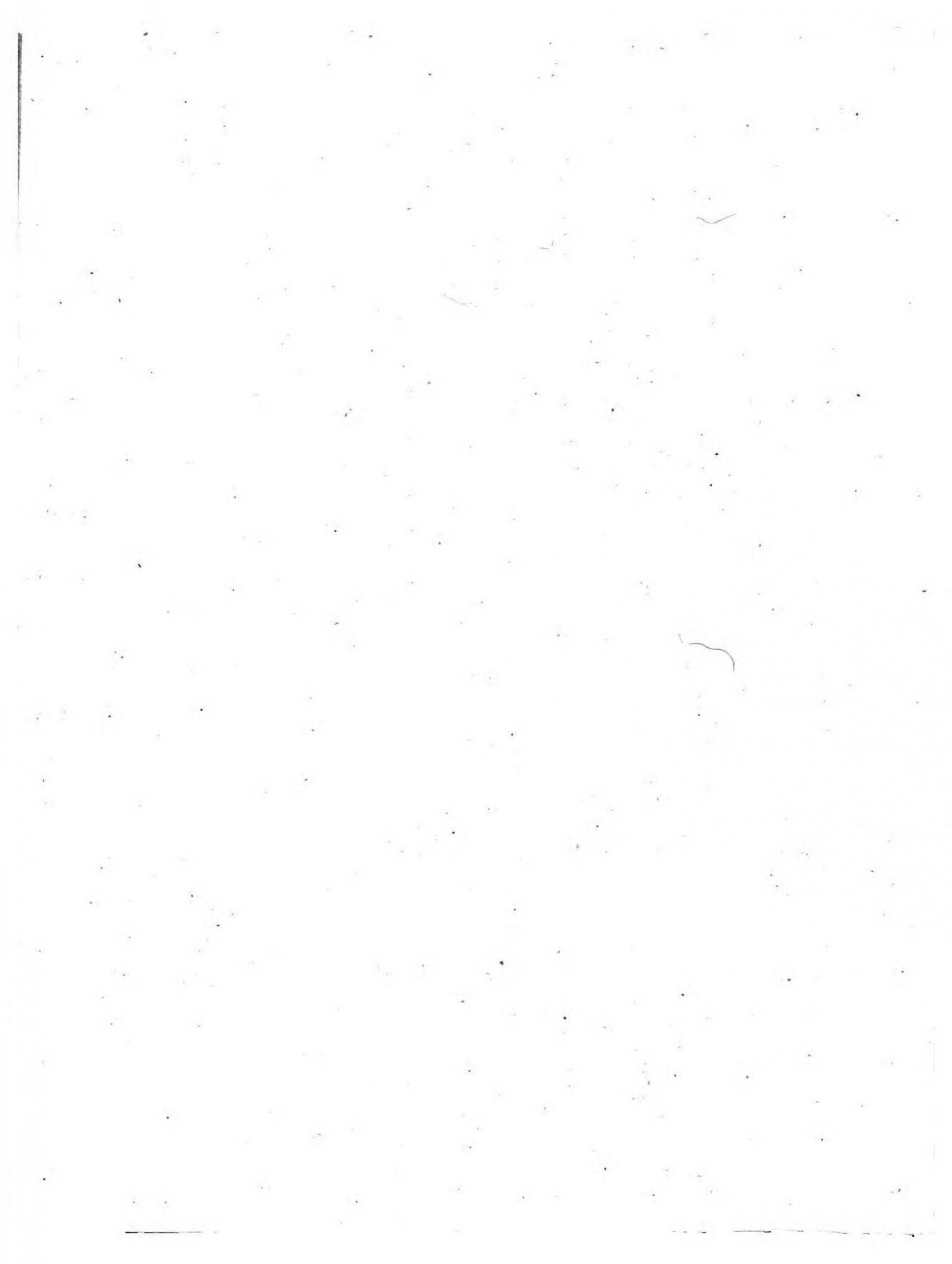
Viszsa füsüli a' haját. Adverso capillo pectit. PP.

Füsületlen. Impexus. CM. M. A.

Füsülget, füsülgeti. Pectitat.

Füsültt. Pexus. M. A.

FÜSÜS. Pectinifex.

M u t a t ó

(G-ből)

GA.

GAB, gabona, gabos.
GACS, gacsa, gacsaly, gacsos.
GAD, gada, gadóc, gadna.
GAG, gagó.
GAGY, gagyog, gagyos, gagyúl.
GAJ, gaja, gajd, gajna, gajmó, gajos.
GAL, galabocs, galacz, galacsin, galga, galos.
GALAGONYA.
GALAGY, galagyl.
GALAMB, galambász, galambicza, galamboc, galambod, galambos.
GALAN, galand, galanta.
GALÁD, galádul.
GALIBA, galibálkodik, galibás, galibátlan.
GALLÉR, gallératlan, galléros.
GALLÓKA, gallókáz.
GALÓCZA.
GALUSKA.
GALYAB, galyabit.
GALLY, gallyas, gallyazik.
GAM, gamaró, gamásza, gamat, gamás, gamó.
GANAJ, ganajlik, ganajos, ganajoz.
GANG, gangos.
GANNA.
GARAB, garaboly, garabó.
GARABONCZ, garaboncza.
GARÁD, garádol.
GARÁDICS, garádicsos.
GARAS, garasos.
GARAT, garatos.
GARÁZDA, garázdaság, garázdálkodik, garázdas.
GARD, garda, gardos.
GARMADA, garmadál.
GATYA, gatyás.
GAVALLÉR, gavallérkodik, gavallérság.
GAZ, gazol, gazos, gázság, gazúl.
GAZDA, gazdaság, gazdálkodik, gazdás.
GAZDAG, gazdagít, gazdagodik, gazdagság, gazdagul.

GÁ.

GÁBOR, gáborján, gábris.
GÁCS, gácsér.
GÁD.
GÁG, gágog.
GÁGY.
GÁL, gáld, gálóc, gálos.
GÁLA.
GÁLICZ.
GÁLLYA, gállyas.
GÁLNA.
GÁNCZA.
GÁNCS.
GÁNTÁR.

GÁNY, gánya, gányol.
GÁRGYA, gárgyáz.
GÁSPÁR.
GÁT, gáta, gátol, gátor, gátos.
GÁZ, gázol.

GE.

GEB, gebe, gebed, geber.
GECZ, geczel, geczi.
GECZ, gecse.
GED, gede, gedél, gedelye, gedó.
GEGY, gegyel, gegyerész.
GELEGENYE.
GELENCZE.
GELESZTA, gelesztás.
GELENY, gelényes.
GELET.
GELIM.
GELL, gelle.
GELLÉRT.
GELSE.
GELYVA, gelyvás.
GENCS, gencsi.
GENY, genyett, genyéte, genyöte.
GERÉB, gerebel, gereben, gereblye.
GERELLY.
GERENCZE.
GERENCSE.
GEREND, gerenda, gerendely.
GERÉNY.
GEREZD, gerezdel, gerezdes.
GEREZNA.
GERGELY.
GERINCZ, gerinczes.
GERJ, gerjed, gerjeszt.
GERLICZE.
GERNY, gernye, gernyő.
GERSE.
GERZS, gerzsaly, gerzsenyő.
GESZT, geszte, gesztencze, gesztenye, gesztered, gesztes, geszti, gesztőcz.
GETE.
GEVÉNY.
GEZEMICZE.

GÉ.

GÉBÁRT.
GÉCZ.
GÉD, géder.
GÉGE, gégeség, gégeny.
GÉM.
GÉMB, gémbelődik, gémbér, gémbes.
GÉNYE.
GÉPELY, gépelyes.
GÉR, gércze, gércs, gérnye.
GÉS, gése.
GÉTYE.
GÉZ, gézen.

GI.

GIB, giber.
GIBBESZ, gibbeszkedik.
GICZ, gicze.
GID, gide, gidó, gidra.
GIG, gige.
GIL, gila, gilvác, gilván.
GINEA.
GIPSZ.
GIRA, girás.
GIZ.

GÍ.

GÍM, gimes.

GL.

GLÉT.
GLIT.

GO.

GOB.
GOHÉR.
GOKLESZ.
GOLYHÓ.
GOLYÓ, golyóbis.
GOLYVA, golyvás.
GOMB, gomba, gombacs, gombol, gomboly, gombóc, gombóda, gombos.
GOMOLY, gomolya, gomolyag, gomolyog.
GOMONY.
GOND, gondatlan, gondol, gondos.
GONOSZ, gonoszd, gonoszit, gonoszkodik, gonoszodik, gonoszság, gonoszul.
GORÁNY.
GORBÓ.
GORDON, gordonos.
GORNY, gornyadoz.
GOROMBA, gorombaság, gorombás, gorombául.
GOSZTÁNY.
GOTHÁRD.

GÓ.

GÓCZ, gócza.
GÓCS.
GÓG, gógány.
GÓLYA.
GÓR, góré.

GÖ.

GÖB, göböz, göbör, göbös, göbre.
GÓCZ, góczke, góczög.
GÓCS, góczej, góczsür, góczsüs.
GÓD, gödöllő, gödölye, gödöny, gödör.

GÖGY, gögyög, gögyöget.

GÖLÖDÖR.

GÖLYE.

GÖMB, gömböly, gömbör, gömbös, gömböcz.

GÖM, gömör, gömő.

GÖNCZ, gönczi, gönczöl.

GÖNCZÖL.

GÖND, göndör.

GÖNGY, göngyöl.

GÖNTÉR.

GÖNY, gönyő, gönyü.

GÖR, göres, görd, görg, göröb, görömböly, göröncz, görönd, göröngy, görös, görvény.

GÖRB, görbe, görbed, görbeszt, görbit, görbö, görbül.

GÖRENY.

GÖRH, görhe, görhes, görhöny, görhös.

GÖRNY, görnyed.

GÖRÖG, görögség, görögül.

GÖTH, göthös.

GÖZÜ.

GÖ.

GÖ, gos.

GÖB, göböly.

GÖD, gödény.

GÖG, göge, gögécse, gögös.

GÖLYE.

GÖTE.

GÖZ, gözöl, gözös, gözű.

GR.

GRÁBLYA, gráblyál.

GRÁDICS, grádicsoz.

GRÁNÁT, gránátéros.

GRÁNICZ.

GRÁZDA.

GRÉB.

GRÉCZ, gréczi.

GRICS.

GRIF.

GRISPÁN.

GRITI.

GROM, gromos.

GRÓF, grófság.

GRÓTH.

GU.

GUB, guba, gubacs, gubancz, gubona.

GUBA, gubbad, gubbaszkodik.

GUCSMA.

GUG, guga, gugg, gugorodik.

GUL, gula, gulacs.

GUR, gurd, gurg, gurgyal, gurigál, gurít, gurul.

GUZS, guzza, guzsaly.

GUTA.

GUVAT.

GŰ.

GŰLYA.

GŰNÁR.

GŰNY, gúnya, gúnyol, gúnyor.

GŰZS, gúzslik, gúzsol.

GŰT, gútor.

GŰ.

GŰB, gübü.

GŰGY, gügyöl, gügyü.

GŰZÜ.

Summa 200.

G.

GA.

GAB.

GAB.

- GABONA.** Frumentum, fruges, seges. M. A.
Hányják vetik, mint a' dézmán szedett gabonát. km.
Gabona-asztag. Meta frugum.
Gabona-áros. Frumentarius. M. A.
Gabona-féreg. Curculio. M. A.
Gabona-garmada. Cumulus frugum extrituratarum, sed nondum a paleis separatarum.
Gabona-gyűjtés. Frumentatio. M. A.
Gabona-gyűjtő. Frumentator. M. A.
Gabona-ház. Frumentarium, granarium. Vrancsics. M. A.
Gabona-kévc. Merces frugum, pugillus frumenti. M. A.
Gabona-szalma. Stipula, culmus. PP.
Gabona-szár. Culmus. M. A.
Gabona-szedő. Frugilegus. M. A.
Gabona-vesztő. Frugiperdus. M. A.
Gabonai. Frumentaceus. M. A.
Gabnája. Thelegdi Hom. 3. R. p. 640.
Gabonás. Frumentarius. M. A.
Gabonás föld. Terra frumenti, terra frugifera, ager frumentarius. M. A.
Gabonás ház. Granarium, frumentarium. M. A.
Gabonát gyűjt. Frumentatur. M. A.
GABOS. Galbula, galgulus. M. A. Lanius. Gébics. S. I.
Gabos. F. Szerem Vben.

GACS.

- GACSA.** F. Gömör Vben.
GACSALY. Vitis brachium. NC. p. 95.
Gacsaly. F. Szatmár Vben.
Gacsalyk. F. Gömör Vben.
GACSOS.
Gacsos lábu. Curvipes, pro: kajcsos lábu. S. I.

GAD.

- GAD.**
GADA.
Gadács (Kis, nagy) Sz. PP. Somogy Vben.
Gadány FF. Baranya, és Somogy Vben.
GADÓCZ. Gadus. Weichfisch. S. I.
GADNA. F. Abaúj Vben.

GAG.

- GAG.**
GAGÓ. Ciconia. Gólya. S. I.

GAGY.

- GAGY.**
GAGYOG. Lallat. A' gyermek-szóllás' kezdeté. Sz. D.
GAGYOS. Ebrius. S. I.
Gagyosodik. Inebriatur. S. I.
GAGYUL. Inebriatur. S. I.

GAJ.

- GAJ.** Gleba, grumus. S. I.
Gaj. t. h. n.
GAJA. Folyó víz Fejér Vben.
Gajár. MV. Posony Vben.
GAJD.
Gajdol: tombol, örömben kiált, énekel. Sz. D. Jubilat, canit. M. A.
Gajdolás. Jubilatus. M. A.
Gajdos. Ittas. Sz. D.
Gajdos. FF. Bereg és Ung Vben, Telek Csanád Vben, és Sz. P. Ung Vben.
Gajdosodik: ittasodik. Sz. D.
Gajdul. Inebriatur. PP.
Gajdulált fő. Subebrius, mens vacillans. PP.
GAJNA. E. Hegy Zaránd, és alsó Fejér Vben.
GAJMÓ, gamó, kamó. Scipio, fustus, baculus. S. I.
GAJOS. Glebosus, grumosus. S. I.

GAL.

- GAL.**
GALABOCS. F. Nógrád Vben.
GALACZ. E. FF. alsó és felső Fejér, Doboka, és Hunyad Vben.
GALACSIN. Agyag-golyóbis, melyet a' szőlő-pásztorok parittyából hajálnak. L. Vörösmarti. Intő levél. p. 286.
GALGA. Folyó víz Pest Vben.
GALOS.
Galos vesző: jég-vette, száraz szőlő-vesző. Hallottam Ságbon 1816. Mart. 20.
Galsa (galos az, galos a, galsa) FF. Nógrád, és Szala Vben.

GALAGONYA.

- GALAGONYA,** (gelegenye). Rubus caninus, spineolus, spinulus, rhamnus. M. A. CM. Pázm. Kal. p. 11.
Galagonya-fa. Spinus, cynosbatos. M. A.

GALAGY.

- GALAGY.**
Galagy-bötük. Literae illyricae, antiquae, glagoliticae. S. I.
GALAGYOL. Lallat, balbutit. S. I.

GALAMB.

- GALAMB.** Columba, columbus. M. A.
Szelid mint a' galamb. km.
Galamb-áros. Káldi Math. 21. 12. Columbas vendens.
Galamb-büg. Columbarium, peristerion. CM. M. A.
Galamb-buliklás. Gemitus columbarum. S. I.
Galamb-csók. Osculum columbinum.
Galamb' falva. (Kis, nagy.) E. FF. Udvarhely Székében.
Galamb-fészek. Nidus columbarum.
Galamb-fi. Pipio. M. A.
Galamb-fű. Verbena. Eisenkraut. S. I.
Galamb-ház. Columbarium. M. A. Szegény urnak galamb-ház a' mézár-széke.
Galamb-kosár. Columbarium. NC. p. 419. M. A. Nem galamb-kosár a' világ; másutt is élhetek, nem csak itt. km.
Galamb-módra. Columbatim. M. A.
Galamb-módra csokolgatja. Columbat. M. A.
Galamb-szín. Zöld és vörös fényes szín, mint a' galamb' nyaka. Opál-szín. S. I.
Galamb-szó. Gemitus columbarum. S. I.
* **Borzas galamb.** Columba hispida.
Bögyös galamb. C. gutturosa. S. K.
Csuklyás galamb. C. cucullata.
Fodros bögyü galamb. C. turbita.
Gatyás galamb. C. anglica. PP. Plumipes. S. K.
Házi galamb. C. domestica. S. K.
Kaczagó galamb. C. risoria.
Kerengő galamb. C. gyratice.
Kék galamb. Livia. NC. p. 157.
Koronás galamb. C. coronata.
Ólom-galamb. Friss mint az ólomgalamb. km.
Örvös galamb. C. palumbes. CM.
Őszi galamb. Vivago. NC. p. 165.
Posta-galamb. C. tabellaria.
Spanyol galamb. C. hispanica.

Sültt galamb. *Assa columba*. Senkinek nem röpi szájába a sültt galamb. km.
 Szeles farku galamb. *C. laticauda*.
 Tojó galamb. Típed tapod, mint a' tojó galamb. km.
 Török galamb. *C. turcica*.
 Vad galamb. *C. oenas*. CM.
 Vándor-galamb. *C. migratoria*.
 GALAMBA. Sz. P. Nógrád Vben.
 GALAMBÁSZ. *Columbarius v. Falco palumbarius*. S. I. Csere János Encycl. p. 555.
 GALAMBI. *Columbaris, columbinus*. M. A.
 GALAMBICZA. Gomba' neme. *Agaricus fungus*. S. K.
 Kék galambicza. *Agaricus violaceus*. S. K.
 GALAMBJA. *Ejus columba*.
 GALAMBOCZ - ff. *Peristerium*. M. A.
 GALAMBOD. E. F. Maros Székében.
 GALAMBOK. F. Szala Vben.
 GALAMBOM. *Columba mea*. Formula tenioris allocutionis.
 GALAMBOS. *Columbarium*. M. A. *Columbinus*. Csuzi. Tromb. p. 27.
 Galambos. Sz. PP. Kis Kunságban és Somogy Vben. Major Posony Vben.

GALAN.

GALAN. *Taenia*. Faludi ht. „GALLAN.” N. A. p. 14.
 GALAND. *Taeniola*. PP.
 Galandos. *Taeniolis ornatus*.
 GALANTA. MV. Posony Vben.
 Galantai czigányok, híres musikusok.

GALÁD.

GALÁD. *Nequam, sordidus*. M. A. Prágai p. 974.
 Galád. Sz. P. Torontál Vben.
 Galád nyereség. Sz. D. *Lucrum sordidum*.
 GALÁDDÁ leszsz. *Sordescit*. CM.
 GALÁDUL. *Sordide*. M. A.

GALIBA.

GALIBA. *Mapalia*. CM. it. *Perversus, ganeo*. M. A. it. *Molestia, afflictio, taedium, importunitas*. Elég galibám, (vitám, vesződségem) volt vele. Sz. D.
 Házi galiba. *Afflictio domestica*. Pázm. Pred. p. 456.
 GALIBÁJA. *Ejus molestia*. Galibája érkezett.
 GALIBÁLKODIK. *Ineptit, tergiversatur*. M. A.
 GALIBÁS. *Molestus, importunus*. S. I. Galibás dolgok. Faludi B. E. p. 20.
 Galibáskodik. *Molestat, affligit, lacessit*. Faludi U. E. 2. R. p. 203.
 GALIBÁTLAN. Faludi U. E. 1. R. p. 120. 3. R. p. 32.

GALLÉR.

GALLÉR. *Galerus, collarium*. M. A. Se üngöm, se gallérom. km.
 Fodor gallér. *Collarium*. M. A.
 Ing-gallér. Sz. D. *Galerus indusii*.

Ormán-gallér. *Focale*. CM.
 Szabó-gallér: téstából hosszú szeletek. Sz. D.
 Vas-gallér. *Torquis ferreus*. S. K.
 GALLÉRA. *Ejus galerus*. Csak galléra is alig maradt. *Vix laciniam obtinet*. M. A.
 Nem varta gallérjához szerencsését. km.
 GALLÉRATLAN. *Carens galero*.
 Gallératlan ing. *Indusium nongaleritum*.
 GALLÉROS. *Instructus galero, habens collare, galeritus*.

GALLÓKA.

GALLÓKA. Híntőka, hinta. Sz. D.
 GALLÓKÁZ. Híntáz, híntőkáz. Sz. D.

GALÓCZA.

GALÓCZA. *Trutta piscinaria*. M. A. NC. p. 171.

GALUSKA.

GALUSKA. Étel' neme. *Dug*. km. 1. R. p. 12.

GALYAB.

GALYAB.
 GALYABÍT, galyabítja: szegényen, vékonyan épít. Házikót, viskót galyabít. Sz. D.

GALLY.

GALLY. *Ramus, frondes*. M. A.
 Száraz gallyat szed. Sz. D. *Sarmenta colligit*.
 Zöld gally. Sz. D. *Viridis ramus*.
 GALLYAIT le vágja. *Defrondat*. M. A.
 GALLYAS. *Ramosus, frondosus*. Sz. D.
 Gallyasodik. *Frondescit*. Sz. D.
 GALLYAZIK. *Frondeat, frondescit*. S. I.

GAM.

GAM.
 GAMARÓ-kő. *Chalasia*. PP.
 GAMANDOR-ff. *Trissago*. M. A. L.
 GAMÁZSA. Csárda Veszprém Vben.
 GAMAT. *Incultus, rusticus*. PP.
 Gamat dolog. Sz. D.
 Gamat ember. Sz. D. *Homo spurcus, sordidus*.
 Gamatol, gamatolja. *Sordidat*.
 Egybe gamatolja. Sz. D. *Consordidat, conspurcat*.
 El gamatolja. Sz. D.
 Gamatság: mocskosság, disztelenség. Sz. D.
 Gamatúl bánik a' dologgal. Sz. D.
 GAMÁS. F. Somogy Vben.
 GAMÓ. *Baculus, scipio*. M. A. *Subalare fulcimentum, baculus subalaris, scipio, furculae alares*. PP. Gajmó, kamó, mankó. Sz. D.
 Gamón jár: mankón jár. Sz. D.

GANAJ.

GANAJ (GANÉJ, gané). *Stercus, fimus, lutamen, excrementum, retrimen-*

tum. M. A. Föl találd bűzén a' ganéjt. km.
 Ganéj-domb. *Acervus stercoris, sterquilinum, aggestitia purgamenta*. PP.
 Ganéj-hányó lapát. *Pala stercoraria*. NC. p. 117.
 Ganéj-hányó villa. *Bidens, tridens stercorarius*. NC. p. 117. PP.
 Ganéj-hintő villa. *Furca stercoraria*. M. A.
 Ganéj-hordó kosár. *Feretrum stercorarium*. PP.
 Ganéj-hordó szekér. *Plaustrum stercorarium*. M. A.
 Ganéj-lé. *Liquor stercoreus*.
 Ganéj-rakás. *Sterquilinum*. M. A.
 Ganéj-verem. *Fimetum*. NC. p. 117.
 Ganéj-vonó gereblye. *Furcillus*. M. A.
 * Egér-ganéj. *Muscerda*. NC. p. 361.
 Ember-ganéj. *Stercus humanum*.
 Érett ganéj. *Fimus maturus*. Érett ganéj, öreg leány, hamar hasznót bajt. km.
 Forgács-ganéj. A' mit a' fa-vágítón szednek.
 Juh-ganéj. *Oiptocoon*. NC. p. 361.
 Koh-ganéj. *Vas-ganéj*. Sz. D.
 Leg jobb ganéj az, mellyet a' gazda, saruján, viz a' földre. km.
 Ló-ganéj. *Fimus equinus*. NC. p. 117.
 Madár-ganéj. *Fimus avium*.
 Szamar-ganéj. *Stercus asinum*. NC. p. 361.
 Tik-ganéj. *Fimus gallinarum*.
 Vas-ganéj. *Vas-szar*. *Scoria ferri*.
 GANAJLIK. *Cacat, oletum excernit, alvum vacuat*. M. A.
 Ganajlat. *Excrementum*. Sz. D. *Hig ganélat*. Foria. M. A. L.
 Ganajlat-tisztító. *Copreus*. M. A. L.
 GANAJOL, ganajolja. *Stercorat*. Pázm. Pred. p. 441.
 GANAJOS, ganés. *Stercorosus*. M. A.
 Ganajos föld. *Terra fimata*.
 Ganés hely. *Fimetum*. M. A.
 GANAJOZ, ganajozza. *Stercorat*. M. A.
 Meg ganajozza. *idem*. M. A. Meg ganéjjozza. Káldi. Luc. 13. 8.
 Ganajozás, ganéjjozás. *Stercoratio, lutamen*. M. A.
 Ganajozott, ganéjjozott. *Stercoratus*. M. A.
 Ganajzat. Sz. D.
 GANÉJT el hinti. *Fimum disjicit in agro*. M. A.

GANG.

GANG.
 GANGOS. *Gradualis*.
 Gangosan lépés. Pázm. Pred. p. 1124. *Pasus graduatim factus*.
 Gangosan pödörgeti kajla bajuszszát. *Dug*. km. 2. R. p. 55.

GANNA.

GANNA. (Kis, nagy) FF. Veszprém Vben.

GARÁB.

GARÁB t. h. n. Nógrád Vben.
 GARABOLY. *Corbis, calathus, quasillus*. S. I.

Garabolyka. Corbiculus. Garabolykába takarni a' gyermeket. Sz. D.
GARABÓ, idem ac garaboly: kosár. Sz. D.

GARABONCZ.

GARABONCZ. F. Szala Vben.
GARABONCZA. Magia, necromantia. M. A.
Garabonczás. Magus, necromanticus, praestigiator. M. A.
Garabonczás deák. Faludi. T. É. p. 172.
Garabonczás mesterség. Ars magica. Vajda. 2. K. p. 63. 242.
Garabonczás személy. Faludi T. É. p. 149.
Garabonczáskodik. Praestigiatorum agit.
Garabonczáskodás. Csuzi p. 257. Tromb. p. 25.
Garabonczáskodó.

GARÁD.

GARÁD. Agger, septum, septura, cinctura. A' víz majd a' kertek' garádjait éri. Sz. D.
GARÁDOL, garádolja. Sepit, cingit, circumdat. Sz. D.
Meg garádolja: bé gyepüli. Sz. D.

GARÁDICS.

GARÁDICS. Gradus, scala. M. A.
Garádics-köz. Areola. PP.
GARÁDICSONKÉNT. Gradatim. M. A.
GARÁDICSOS. Gradatus. M. A.

GARAS.

GARAS. Solidus, as, drachma. M. A. Az jó garas lehet, ki aranyat nyerhet. km.
Bagarus-garas. Grossus málus bavariacus. Egy Bagarus-garas sem ér. km.
Barát-garas. Deo gratias.
Botos garas. Grossus grallis signatus. S. K.
Ezüst-garas. Argenteus grossus. S. K.
Fa-garas. Kap rajta, mint koldus a' fa-garason. km. Dug. 1. R. p. 166.
Jó garas. Segits rajta jó garas, ne légy görbe, sem varas. km.
Koldus-garas. Grossus grallis signatus. S. K.
Kopasz garas. Sok kézen fordult meg, mint a' kopasz garas. km.
Kopott garas. Grossus detritus.
Márjás garas. Marianus. Cf. Art. 48. anni 1550.
Réz-garas. Grossus cupreus. S. K.
GARASONKÉNT. Grossatim, per grossos.
GARASOS. Quod grossum constat, grosso emitur.
Garasos czipó. Libum unius grossi.
Garasos kenyér. Panis grossarius.
Garasos tányér — feszéti a' melyét, mint a' polturás malacz a' garasos tányéron. km.

GARAT.

GARAT. Catillus M. A. Infundibulum. PP. Örülő láda. Sz. D. A' ki előbb mé-

gyen a' malomba, előbb önt a' garatra. km. Prior tempore potior iure.
Garat-fiók, mely a' szemet hullatja.
GARATOS.

Igaz garatos. Pázm. Pred. p. 49.
Nem igaz garatos. Pázm. Pred. p. 642.
GARATRA.
Igen tölt a' garatra: nagyon iszik.
Föl öntött a' garatra: meg' ittasodott. Sz. D.

GARÁZDA.

GARÁZDA, (grázda). Lis, jurgium. it. jurgator, jurgiosus. M. A.
Garázda. Sz. P. Nyitra Vben.
GARÁZDASÁG. Contentio, brutalitas. S. I. Sz. D.
Boros garázdaság. Pázm. Pred. p. 250.
GARÁZDALKODIK. Rixatur, tricatur, jurgatur. M. A.
Garázdálkodás. Jurgium, litigium, contentio. M. A.
Garázdálkodó. Pázm. Pred. p. 256.
GARÁZDÁN viseli magát. Sz. D.
GARÁZDÁS. Contentiosus, jurgiosus, rixosus, trico. CM. M. A.

GARD.

GARD. Sz. P. Abauj Vben.
GARDA. Sarachius. Sichling. v. Clupea alosa. Alse, Mayfish. S. I. Cyprinus cultratus. Ziege. Miftepacher. Hist. Nat.
GARDOS. Sz. P. Somogy Vben.

GARMADA.

GARMADA. Acervus, congeries frugum. M. A.
Búza-garmada. Sz. D.
GARMADÁL. Congerit, coacervat. S. I. Sz. D.

GATYA.

GATYA. Perizoma, subligaculum, femorale, feminine, caliga. M. A. Nem jól foly a' dolog, hol az aszszony viseli a' gatyát. km.
Gatya-madzag — a' gatya-madzagját, német nem félti latortúl. km.
Gatya-pártázat. Limbus femoralium. S. K.
Gatya' ülepe. Pars postica femoralium.
GATYÁS. Caligatus. M. A.
Gatyás ér. Soprony Vben.
Gatyás fajd. Lagopus. Havi v. havasi tyúk. S. I.
Gatyás galamb. Columba plumipes. PP.
Gatyás ölyv. Buteo. S. I.
Gatyás tyúk. Gallina plumipes. PP.

GAVALLÉR.

GAVALLÉR. Praenobilis, magnas. S. I.
GAVALLÉRKODIK.
GAVALLÉRSÁG. Vajda 2. K. p. 112.

GAZ.

GAZ. Sordes, quisquiliae, putamen, faex. M. A. it. pravus, improbus, vitiosus.

Gaz-bria. Sordidus puer.
Gaz-büz-munka. Faludi N. U. p. 199.
Opus sordidum, foetidum.
Gaz-domb. Cumulus faecum. S. I.
Gaz-ember. Prov. vulgus est. M. A. Ott is terem a' gaz-ember, a' hol nem vetik. km.
Gaz-gyermek. Sordide puer. Sz. D.
Gaz-lú. Herba inutilis, noxia. S. I.
Gaz-nép. Colluvies perditorum, genus impium. S. I.
Gaz-szokás. Prava consuetudo. Sz. D.
Gaz-verem. Fossa purgamentorum. S. I.
* Giz-gaz. Sordidus. PP. quisquiliae.
GAZOL, gazolja: szidja, gaz-emberezi, gaznak mondja.
Bé gazolja. Sordidat. M. A.
Meg gazolja. Fimeto inducit, contumeliosis verbis afficit. PP.
GAZOS. Sordidus, immundus, faeculentus. Mást rostál abból, mivel maga gazos. km.
Gazos gabona. Impurum frumentum.
Gazos hely. Locus spinis v. herbis inutilibus obsitus. S. I.
Gazosít, gazosítja. Sordibus implet. Sz. D.
Gazosodik. Sordidatur, inficitur. S. I.
El gazosodik. Sz. D.
GAZOZ, gazozza. Sordidat, inficit.
Bé gazozza. Csuzi. Tromb. p. 160. Sordibus replet.
GAZSÁG. Sordes, quisquiliae, sordities. M. A.
Gazsága. Ejus sordities.
Kutya' gazsága.
GAZT aratnak azon a' földön, melyet nem szántanak. km.
Ne tettet volna láb alá, már most gatz vetett valaki reá: el lopta.
GAZTALAN. Illimis. M. A. L.
GAZÚL. Sordide, male, perverse.
Gazul bának véle. Sz. D.
Elég gazul. Satis male. S. I.
GAZZA valaminek. Retrimentum, scoria. Csuzi p. 616.

GAZDA.

GAZDA. Hospes, herus. M. A. Üres a' fölső vár, nincs otthon a' gazda. km.
Gazda-aszszony. Hera, hospita. M. A. Hotsza gazda-aszszony a' gyermeket, ne neked a' dárda. Si tu in legione bellator, ego in culina Ares. M. A.
Gazda-könyv. Codex accepti, et expensis. S. I.
Gazda-leány. Filia familias, v. rei domesticae administra. S. I.
Gazda nélkül vet számat. Absque oleo pingere.
Gazda' szeme hizlalja a' lovat. km.
Gazda uram. Ita suos heros magistros alloquuntur tyrones.
Cselédes gazda. Herus, pater familias.
Házi gazda. Pater familias, dominus domus. Ha a' házi gazdának kedve nincs, az egész ház szomorú. km.
Jó gazda. A' jó gazda korán kél, későn fekszik. km.
Major-gazda. Oeconomiae administrator.

Nyomorúlt gazda az, kit a' szolga tanit. km.

Or-gazda. Receptor furum. Az or-gazdát egy szeggel följebb akasztják. km.

Sűrű gazda, ritka köntös. km.

Vendég-gazda. Designator.

Vigyzó gazdának kegyetlen híre támad. km.

GAZDASÁG. Oeconomia, oeconomiae administratio. PP. Szükön költve, mindennap szerezve, nevelkedik a' gazdaság. km.

Gazdasági. Ad oeconomiam pertinens.

Gazdasághoz való. Oeconomicus. PP.

Gazdaságos. Utilis, inferens ad culinam.

Nem gazdaságos. Non est oeconomicum.

GAZDÁJA. Ejus herus, dominus. Minden portékának vagy gazdája. km.

GAZDÁLKODIK. Hospitatur, hospites excipit. M. A.

Meg gazdálkodik. Oeconomisat.

Gazdálkodatlanság. Inhospitalitas. Káldi.

Sap. 19. 13.

Gazdálkodás. Hospitalitas. M. A.

Gazdálkodó. Hospitalis. M. A.

Gazdálkodva. Hospitaliter. M. A.

GAZDÁS.

Gazdásodik. Rem domesticam ducit, oeconomisat. S. I.

GAZDAG.

GAZDAG. Dives, opulentus, locuples, opimus, opiparus. M. A. Elég gazdag, a' ki senkinek sem adós. km. Dug. 1. R. p. 165.

GAZDAGABB. Ditiior. Mindenkor gazdagabb a' szomszéd' vetése. Vicinumque pecus grandius uber habet.

Leg gazdagabb, a' ki semmit sem kíván. km.

GAZDAGGÁ hirtelen semmi jámbor nem lett. km.

GAZDAGÍT, gazdagítja. Ditat, locupletat, opulentat. M. A.

Meg gazdagítja. idem. M. A.

Gazdagítás. Ditatio, locupletatio. M. A.

Gazdagított. Ditatus, locupletatus, opulentatus. M. A.

GAZDAGODIK. Ditatur. Nem szokott a' kalmár otthon gazdagodni. km.

El gazdagodik. Ditescit, opulescit. M. A.

Meg gazdagodik. idem. CM. M. A. Ha kezdet mindég kebeledben tartod, meg nem gazdagodol. km.

GAZDAGON. Opime, opipare, opulenter, munifice. M. A.

Gazdagon arannyal ki varva.

GAZDAGSÁG. Divitiae, opulentia, opes. M. A. Semmi gazdagság nem ér a' jámbor aszszonnyal. km.

Gazdagságos. Nimis opulentus.

Gazdagságosan. Ditissime. CM.

GAZDAGÚL. Ditescit, opulescit. M. A.

El gazdagúl. idem. M. A.

Meg gazdagúl. idem. M. A. Kinek két pénz a' jövedelme, 's hármát költt, nehezen gazdagúl meg. km.

GÁ

GÁBOR.

GÁBOR. t. f. n. Gabriel. M. A.

Gábor. Hegy Nyitra Vben.

GÁBORJÁN. F. Bihar Vben.

Gáborján' háza. F. Szala Vben.

Szarka-gáborján. Madár' neme.

GÁBORKA. Galbula. M. A. L.

GÁBRIS. Juvenis Gabriel.

GÁCS.

GÁCS. MV. Nógrád Vben.

Gács' falva. F. Nógrád Vben.

Gács-Lehota. F. Nógrád Vben.

Gács-vár' allya. MV. Nógrád Vben.

GÁCSÉR. Kondor, mint a' gácsér-fark.

Dug. km. 1. R. p. 224.

GÁD.

GÁD. F. Torontál Vben.

GÁG.

GÁG. Lud-szó. Gág, gág.

GÁGOG. Strepit anserum more. Hijában gágogsz, mint a' lud. Obturbas frustra velut unda. M. A.

GÁGY.

GÁGY. E. F. Udvarhely Székében.

Gágy (Alsó, felső). FF. Abaúj Vben.

Gágy. E. Patak Udvarhely Sz. ben.

Gágy-Bátor. F. Abaúj Vben.

GÁL.

GÁL. Gallus. nom. propr.

Gál' falva. E. FF. Küküllő Vben. és Maros Sz. ben.

Gál' falva. FF. Bereg és Liptó Vben.

Gál' ponyva. E. F. Doboka Vben.

Gál-szécs. MV. Zemplin Vben.

Gál-tó. E. F. alsó Fejér Vben.

Ali-gál. Sz. P. Bihar Vben.

Görös-gál. F. Somogy Vben.

Szent Gál. t. h. n.

GÁLD (Alsó, felső). E. FF. alsó Fejér Vben.

GÁLOCS. F. Ung Vben.

GÁLOS.

Gálos' fa. F. Somogy Vben.

Gálos' háza. FF. Bihar, és Soprony Vben.

Gálos-Petri. F. Bihar Vben.

Szent Gálos-kér. F. Somogy Vben.

GÁLA.

GÁLA.

Gála-hintó: pompás hintó.

Gála-öltözet. Faludi N. A. p. 225. Vestitus ad cultum elegantiore per-

tinens.

Himes, köves, gyöngyös gála. Faludi

E. M. p. 50.

GÁLICZ.

GÁLICZ.

Gálicz-kő. Vitriolum, atramentum sutorium. M. A.

GÁLLYA.

GÁLLYA. Triremis, quadriremis. M. A.

Gállya-rab. Damnatus ad remos. S. I.

GÁLLYAI had-nagy. Trierarchus. M. A.

GÁLLYÁS.

Gállyas rab. Faludi N. A. p. 178. Gál-

lya-rab.

Gállyas ur. Faludi N. A. p. 5.

GÁLNA.

GÁLNA.

Gálna-fa. Sorbus aucuparia, fraxinea.

S. I.

Gálna-ff. Pulmonaria. M. A. Consoligo,

helleborus foetidus. Csapó.

GÁNCZA.

GÁNCZA, gánicza. Tészta dtel' neme. Leg inkább árpa- v. hajdina-lisztből szokták a' paraszt-aszszonyok főzni. Sz. D.

GÁNCS.

GÁNCS. Mendum, defectus. M. A. it. trica, scrupulus. PP. Nincs olly szép személy, kiből valami gánics ne volna. km.

GÁNCSOL, gáncsolja. Vitium sedulo quaerit, defectum notat. Sz. D.

Gáncsolódik. idem. Sz. D.

GÁNCSOS. Vitiosus, mendosus, pravus.

M. A.

Gánocsodik. In omni re argutias invenit. PP.

GÁNCSOT vetett a' lábának. Sz. D. Pedibus ejus impedimentum obiectit.

GÁNTÁR.

GÁNTÁR. Cantherius.

Gántár-fa. Tignum, cui in cellario dolia incumbunt.

GÁNTÁRON fekszik. Aegre valet, ad extrema deductus est.

GÁNY.

GÁNY. F. Posony Vben.

GÁNYA. F. Marmaros Vben.

Gánya-fa. Genistra. Franciscs. M. A.

GÁNYOL, gányolja. Sepibus cingit. Sz. D.

Kertet gányol: sövényt fony. Sz. D.

GÁRGYA.

GÁRGYA. Margo, septura, cinctura.

Kút-gárgya. Sz. D.

GÁRGYÁN (Gvárdián, Qvárdján). Coenobi-

archa, Prior Franciscanorum. Pázm.

Kal. p. 265. M. A.

Gárdiánság. Coenobiarchatus. M. A.

GÁRGYÁZ, gárgyázza. Sepit, cingit. Sz. D.

Meg gárgyázza a' kutat. Puteum marginat. PP.
Éé gárgyázza a' kútat. idem. PP. p. 192.

GÁSPÁR.

GÁSPÁR. t. f. n. Casparus.
Gáspár vagyon a' sajtban. Xenocratis caseolus.

GÁT.

GÁT. Septum, agger per fluvium. M. A. it. impedimentum, obstaculum, mora. S. I. Meg szorultt, mint az eb a' gát között. km.

Gát. FF. Bereg, és Verőcze Vkben.

Gát-fa. Vectis remissarius. Schlagbaum. S. I.

Gát-szeg. Csárda Bihar Vben.

M lom-gát. Clastrum. M. A.

GÁTA. F. Mosony Vben.

GÁTJA. Ejus septum, ejus agger.

Malom' gátja. Clastrum molaie.

Ördög' gátja. Egy szoros mély út a' Szombathelyi szőlő-hegyben, hol hajdan a' Németeket meg szoritották a' Magyarok, és meg verték.

GÁTOL, gátolja. Consepit, claustrum inducit, aggerem obducit. M. A. it. Impedit, praepedit, remoratur, obstat. S. I.

Által gátolja. Transsepit, clastro secludit. M. A.

Bé gátolja. Circumsepit, aggere claudit. M. A.

El gátolja. Pázm. Pred. p. 117.

Meg gátolja. Impedit.

Gátlás. Agger. PP.

GÁTOR. Clathrum, peribolus. M. A.

Pincze-gátor: pincze torok. Sz. D.

Gátoros. Clathratus. M. A.

Gátoroz, gátorozza. Clathrat. M. A.

Gátorozás. Clathratio. M. A.

GÁTOS. Aggere provisus.

Gátos malom. Mola claustralis, mola aggere provisa. S. I.

GÁTOT vet. Obicem ponit. A' zsiros borsó el csapta a' gátot. km.

GÁZ.

GÁZ.

GAZOL, gázolja. Vadat. M. A. it. calcit, conculcat. S. I.

Által gázolja. Transvadat, vadat. M. A.

Bé gázol. Ingreditur in aquam, vadat. M. A.

El gázolja. Conculcat, proculcat, obterit. S. I.

El gázolja a' vetést, fűvet, gyermeket. Sz. D.

Keresztül gázol. Faludi U. E. 2. R. p. 27.

Ki gázol belőle. Evadit. Faludi U. E. 2. R. p. 81.

Le gázolja. Proculcat.

Meg gázolja. Vadat. PP.

Öszve meg öszve gázolták a' veteményt. Sz. D.

Gázló. Vadum. M. A.

Gázló hely. Locus vadosus. M. A.

Gázlóba megy. Vadat. PP.

Gázolható. Vadosus. PP.

Gázoló. Prágai p. 955.

Gázolódik. Vadando v. proculcando occupatur.

GE.

GEB.

GEB.

GEBE. F. Szatmár. Vben.

GEBED. Dirigit, obrigit v. moritur, exspirat. Sz. D. Moritur. M. A. L.

Meg gebed. idem.

Meg gebedtt haragjában. Sz. D.

Ha meg gebedsz előttem, sem adok.

GEBER.

Geberjén. F. Szatmár Vben.

GECZ.

GECZ.

GECZEL. F. Gömör Vben.

Geczél' falva. F. Árva Vben.

GECZI. t. f. név. Gregorius. S. K.

GECSE.

GECSE.

GECSE. t. h. n. Abaúj, Bereg és Veszprém Vkben.

GED.

GED.

Ged-falu. Sz. P. Nógrád Vben.

GEDE. t. h. n. úgymint:

Kerek-gede. F. Gömör Vben.

Szarvas-gede. F. Nógrád Vben.

Vár-gede. F. Gömör Vben.

GEDÉL, gedéli: csalogatja. Sz. D.

Gedélés. Allectio, delectatio. M. A.

Gedélet. Illecebra, illectamentum, invitantum. S. I.

Gedéltet, gedélteti: kecsgetteti. Sz. D.

Gedéltetés: kecsgettés. Sz. D.

GEDELYE. Hoedus. L. Gődölye. M. A.

GEDÓ. (Gidó, Gida) Hoedus, hoedulus.

S. I. Gedelye, gödölye, kecske-ólló, kecske-fi. Sz. D. Thelegdi Hom. 1.

R. p. 37. scribit: GEDELLY. — Kutyának kutyó a' fia, kecskének gedó.

Dug. km. 1. R. p. 54.

GEGY.

GEGY.

GEGYEL, gegyeli. Demulcet.

GEGYERÉSZ. Demulcendo occupat se.

Körülötte gegyerész. Hallottam 1824. Febr. 9.

GELEGENYE.

GELEGENYE. L. galagonya.

GELENCZE.

GELENCZE. E. F. Három szék Sz. ben.

Illyen végezetű nevek: Encze, Ben-cze, Gerencze, Gesztencze,

Kelencze, Kemencze, Melencze, Petrencze, Szelencze, Velencze, Vetrencze.

GELESZTA.

GELESZTA. Lumbricus. M. A. Kis gelesztával nagy halat fog ember. km.

Geleszta-fű. Aquilegia, aquilina. M. A.

Fejér geleszta. Ascarides. NC. p. 145.

Földi geleszta. Lumbricus. Regenwurm.

Lapos geleszta. Taenia. S. K.

Máji geleszta. Fasciola hepatica. Szörféreg.

GELESZTÁS. Verminosus. M. A.

GELÉNY.

GELÉNY.

GELÉNYES. F. Bereg Vben.

GELÉT.

GELÉT (glét) Lithargyrum. PP.

GELIM.

GELIM. Cumulus tritici per 5. v. 25. manipulos congesti. Kereszt. L. Script. Rerum Hung. min. T. 2. p. 294.

GELL.

GELL.

GELLA. Ujjas hosszu paraszt-ködmén. Másutt lábbal öszve kötött magyar birka-bőr. Sz. D.

GELLE. F. és Sz. P. Somogy Vben.

Egyházas Gelle F. Posony Vben.

Ó Gelle. F. Posony Vben.

Gellény.

Gellény' falva. F. Nyitra Vben.

Gellény' háza. F. Szala Vben.

Gellér (Alsó, felső) FF. Komárom Vben.

GELLYE. Malom Veszprém Vben.

GELLÉRT.

GELLÉRT. t. f. n. Gerardus.

Szent Gellért' hegye. Mons S. Gerardi.

GELSE.

GELSE. FF. Szabolcs, és Szala Vkben.

GELYVA.

GELYVA. Struma. Vide Golyva. M. A.

Gelyva. Gomba' neme.

Gelyva-fű. Strumea. M. A.

GELYVÁS. Strumosus, strumaticus, gutturosus. M. A.

GENCS.

GENCS. FF. Gömör, és Szatmár Vkben.

Gencs (Magyar, német) FF. Vas Vben.

Gencs-hát. Telek Csanád Vben.

GENCSI perez. Perez' neme, mellyet különösen Magyar Gencsen tudnak

készíteni a' paraszt-aszszonyok, és a' Szombathelyi piacon árulják el.

GENY.

GENY.

GENYE.

Genye gunyája. Omnis generis reculae. GENYETT (talán geny-ett.) Abesum a sanie.

Genyettség. Sanies, pus. M. A.

Genyettséges. Purulentus. Faludi N. A. p. 120.

GENYÉTE. F. Bihar Vben.

GENYÖTE. Fű, nagy szára van, sok mag-tartó bogyója. A' Nyárádi erdőben elég terem. Nevét hallottam 1817. Jul. 7.

GERÉB.

GERÉB. Littus, agger littoralis. it. Villicus. M. A. it. Impedimentum v. pessulus, vectis. S. I.

El mosta a' gerebet a' víz: partot el mosta. Sz. D.

Ebben nagy gerebet vetett nekem. Sz. D.

GEREBEL, gerebeli. Carminat. M. A. Pectinat. PP.

Ki gerebeli. Excarminat.

Meg gerebeli. Perpectinat.

Gerebelés. Carminatio. M. A.

Gerebelő. Carminator, carminatrix. M. A.

Gerebeletlen. Non carminatus. Sz. D.

GEREBEN. Pecten carminatorius. M. A.

Mintha gerebenen ülnék. km.

Gereben-csináló. Vigyorog, mint a' gereben-csináló. km.

Gereben-nyalás. Szereti, mint kutya a' gereben-nyalást. km. Dug. 1. R. p. 210.

Gerebenes. E. F. Torda Vben.

Gerebenez, gerebenezi. Carminat, pectis. S. I.

GEREBLYE. Rastrum, sarculum. M. A.

Gereblyél. Sarrit. M. A.

Le gereblyéli. Sarculat, sarrit. M. A. p. 243.

Gereblyélés: gyomlálás. Sarritio, sarritura. M. A.

Gereblyélő: gyomláló. Sarritor. M. A.

GERELLY.

GERELLY. Lancea, verutum, sparus. M. A. Thelegdi Hom. 3. R. p. 88. Pesthi' Mes. p. 49.

Apró gerelly. Verutum. NC. p. 325.

Nyárs-gerelly. Vervina. NC. p. 325.

GERELLYÉS körtvély. Lippai Gyüm. Kert. p. 151.

GERENCZE.

GERENCZE. Folyó víz Veszprém Vben.

GERENCSÉR.

GERENCSÉR. Figulus. M. A.

Gerencsér. t. h. n. Nyitra, Posega, és Veszprém Vkben.

GEREND.

GEREND. Basis, tignum, fundamentum contignationis. M. A.

Gerend. E. F. Torda Vben.

Gerend (Kis, nagy.) Sz. PP. Somogy Vben.

Gerend-Kereszt-úr. E. F. Torda Vben.

GERENDA. Trabs, trabes, tignum. M. A. Nem kell minden szálkából gerendát csinálni. km.

Gerenda. F. Zemplin Vben.

Gerenda-fészek. Foramen parietis trabem recipiens. S. I.

Gerenda' foglalása. Subscus. M. A.

Gerenda-hajó. (Talp-hajó.) Navis trabica. M. A.

Gerenda-köz. Intertignum.

* Által-gerenda. Transtrum. M. A.

Fészek-gerenda. Tigillum murale. S. K.

Folyó gerenda. Transtilla. S. K.

Füst-fogó gerenda. Trabs, cui lorica fumarum in culina insistit.

Huzó gerenda. Cantherius. S. K.

Mester-gerenda. Docus. CM. Tignum perpetuum.

Gerendai. Trabalis. M. A.

Gerendáson hamis. Sámbar, Matkó ellen. p. 495.

Gerendája. Tignum ejus. Nincs a' jégnek gerendája. km.

Gerendás. Sz. P. Békes Vben.

Gerendáz, gerendázza. Contignat. M. A.

Gerendázás. Contignatio. M. A.

Gerendázat. Trabcatio. M. A. L.

GERENDELY az ekén. Bura, buris. M. A.

Gerendely-rúd. NC. p. 117.

GERÉCZ.

GERÉCZ. Graecium. M. A. L. GRÉCZ.

GERÉNY.

GERÉNY. Martes domestica. M. A.

Gerény-bőr. Pellis martis domesticae.

Gerény-fogó. Decipula pro marte capiendi.

GERÉNYES. F. Baranya Vben.

GEREZD.

GEREZD. Segmentum, stria. M. A. Cre-

na, virga, linea v. racemus. S. I.

Gerezd. Sz. P. Somogy Vben.

Fog-hagyma-gerezd. Grumus, nucleus allii. S. K.

Szőlő-gerezd. Racemus.

GEREZDEL, gerezdeli. Striat. M. A. Incidit, excavat. S. I.

Gerezdelés. Striatura, incisura, excavatio. S. I.

Gerezdelet. Striatura.

GEREZDENKÉNT. Striatim, racematim. S. I.

GEREZDES. Striatus, segmentatus. M. A.

Gerezdes fog-hagyma. Allium segmentatum, grumosum.

Gerezdes virág. Lupinus. S. I.

GEREZNA.

GEREZNA. Amphimallum. M. A. Lombos, fürtös, gubás ruha. Sz. D. Pellis grisea sciuri cinerei. Grauerk. S. I. Pegymet-gerezna. Pegymet-börrel béltett aszszonyi ruha. Sz. D.

GERGELY.

GERGELY. t. f. n. Gregorius. M. A.

Gergely. Hegy Abaúj Vben.

Gergely' falva. FF. Gömör, Nógrád és Nyitra Vkben.

Gergely' laka. F. Sáros Vben.

GERGELYI. F. Veszprém Vben.

GERGELICZE. Curculio. Búza-féreg, zsi- zsik. S. I.

GERINCZ.

GERINCZ. Spina dorsis. M. A.

GERINCZE. Ejus spina. El törték a' háta' gerinczét. Sz. D.

GERINCZES. Vertebratus. CM.

GERJ.

GERJ.

GERJED. Succenditur, flammescit. M. A. Ardet desiderio.

Föl gerjed. Inardescit. M. A.

Meg gerjed. Incenditur, inardescit. M. A. Gerjedelem. Ardor, inflammatio v. passio, affectio. Faludi E. M. p. 58.

Barom gerjedelem. Ardor brutalis. Sz. D. Gerjedelmes. Ardorosus.

Gerjedez. Ardescit desiderio, incenditur. Sz. D.

Gerjedezés. Ardor, inflammatio. M. A. Gerjedés.

Föl gerjedés. Incandescencia, inflammatio. M. A.

Gerjedet. R. Gerjedés.

Gerjedetes. Margit' Élete p. 18. Ardens desiderio.

Gerjedő. Inardescens,

GERJESZT, gerjeszti. Inflammat, excitat, incendit. M. A.

Gerjeszti a' tüzet: éleszti a' tüzet. Sz. D. Föl gerjeszti. Inflammat. M. A.

Meg gerjeszti. Incendit. M. A.

Gerjesztés. Inflammatio. M. A.

GERLICZE.

GERLICZE. Turtur. M. A. Görlicze. CM. Thelegdi Hom. 3. R. p. 105. Giclice. Zvonárics 1. R. p. 4.

Gerlicze. F. Gömör Vben.

GERNY.

GERNY.

GERNYE.

Gernye-szeg. E. F. Torda Vben.

Gernyész. F. Marmaros Vben.

GERNYO. Sz. P. Gömör Vben.

GERSE.

GERSE. F. Vas Vben.

GERSEI. Heten vannak, mint a' Gersei ördögök. km.

GERZSELY.

GERZSELY. Bizonyos szőlő-faj. S. I.
GERZSENYŐ. Sz. P. Bereg Vben.

GESZT.

GESZT. FF. Bihar, Borsod és Posony Vben.
Geszt-hely. F. Zemplin Vben.
GESZTE. F. Nyitra Vben.
GESZTENCZE. Kötés, rakás. Sz. D.
GESZTENYE. Castanea. M. A.
Gesztenye-fa. Castanea arbor. M. A.
Gesztenye-fás hely. Castanctum. M. A.
Gesztenye-héj. Echinus nucis castaneae. S. I.
Gesztenye-szín. Spadiceus color. M. A.
Gesztenye-színű. Castaneus. M. A. Nékem is volt gesztenye-színű hajam. km. Dug. 1. R. p. 92.
Gesztenye-sütő.
Vad gesztenye. Hippocastanum.
Gesztenyeci. Castaninus. M. A.
Gesztenyész. Castaneus, castaninus v. castanctum. S. I.
GESZTERED. F. Szabolcs Vben.
GESZTES. FF. Gömör és Komárom Vben.
GESZTEFE. F. Gömör Vben.
GESZTI. F. Somogy Vben.
GESZTOCZ. F. Bars Vben.

GETE.

GETE. Hegy Esztergom Vben.

GEVÉNY.

GEVÉNY.
Gevény' falva. F. Bereg Vben.

GEZEMICZE.

GEZEMICZE. Annak dolga gezemicze, és pöködék. Sámbar ellen. p. 64. Gusz-tini scribit „gezemicze“ igaznak fog-nak ítélni azt a' gezemize okocskát. L. Az Oltári Szentségről. p. 770.

GÉ.

GÉBÁRT.

GÉBÁRT. t. f. n. Gebhardus.
Gébárt. F. Szala Vben.

GÉCZ.

GÉCZ. t. h. n. Nógrád és Szatmár Vben.

GÉD.

GÉD.
GÉDER.
Géder-lak. Géder-újlak. F. Pest Vben.

GÉGE.

GÉGE. Aspera arteria, bronchus, jugu-lus. M. A.
Farkas-gége mentt. km.
Lélekvő gége. Trachea. M. A.

Lud-gége. Tésztás étel' neme.
GÉGESEG. Torkosság. Faludi Sz. E. p. 76.
GÉGÉNY. FF. Bihar és Szabolcs Vben.

GÉM.

GÉM. Ardea. M. A. it. Repagulum. Sa-rampó. Sz. D.
Gém-czímer. Cyrrus ardearum. M. A.
Gém-fa. Repagulum, obex, vectis re-missarius. Schlagbaum. S. I.
Gém-fa az aknál. Spreitzbaum. S. I.
Gém-nyakú. Hallottam 1826. Mart. 5.
* Fejér gém. Ardea alba. NC. p. 153.
Ardea garzetta. S. K.
Kalános gém. Leucorodia. S. K.
Kapu-gém. Repagulum arrectarium. Sz. D.
Kút-gém. Sz. D. Tolleno, haustum. S. K.
Sárapó-gém. Repagulum arrectarium. S. K.
Szürke gém. Ardea pulla seu cinerea. NC. p. 153.
GÉMES. Quod ardeis abundat.

GÉMB.

GÉMB.
GÉMBELŐDİK: gémeket forral. Irasci-tur, stomachatur. S. I.
Gémbelődés. Gyöngyösi 2. R. p. 77.
GÉMBER (gömbör). Rigidus, rigens. S. I.
Gémberedik. Dirigit, obrigescit. M. A.
Gémberedés az hideg miatt. Narcosis. M. A.
GÉMBES. Iracundus. S. I.

GÉMIA.

GÉMIA. Navis oneraria. M. A.

GÉNYE.

GÉNYE. Apró tüske, szántó földeken te-rem, gilicze - tüskéhez hasonló. Hal-lottam 1817. Aug. 17. Egy Jáki ne-mes aszszonytul.

GÉPELY.

GÉPELY. Machina tractoria. PP.
GÉPELYES ló. Equus machinarius. PP.

GÉR.

GÉR.
GÉRCZE. F. Vas Vben, híres cseresnye-termő hely.
Gércze (Kis, nagy). FF. Ugocsa Vben.
GÉRES. F. Szatmár Vben.
Kis Géres. F. Zemplin Vben.
GÉRNYE: görhes. Hallottam Ságbon. 1823. Octob. 1.

GÉS.

GÉS.
GÉSE. E. F. alsó Fejér Vben.

GÉTYE.

GÉTYE. F. Szala Vben.

GÉZ.

GÉZ.
GÉZEN.

Gézen-gúz. Calophanta, circumforaneus.
A' kinek gézen-gúz az ura, kótyoni fitty a' szolgája. Mulier imperator, et mulier miles. M. A.
Gézen-gúz Magyar írásocská. Pázm. Kal. p. 363.

GI.

GIB.

GIB.
GIBER. Rigidus, rigens. S. I.
Giberedik. Dirigit. M. A.
Giberedés. Narcosis. M. A.
Giberes. Rigidus, rigens. S. I.

GIBBESZ.

GIBBESZ.
GIBBESZKEDIK. Adhaeret. Csipeszkedik. S. I.

GICZ.

GICZ. Sz. P. Veszprém Vben.
GICZE. Öszve sodrott darót, mellyel to-jást himeznek. Sz. D.
Gicze. F. Gömör Vben.

GID.

GID.
GIDE. Sz. P. Szatmár Vben.
GIDÓ, gida. Gődölye, kecske-olló. Sz. D.
Gidó' falva. E. F. Három szék Sz. ben.
GIDRA. Patak Posony Vben.

GIG.

GIG.
GIGE. F. Somogy Vben.
Gigér. Sz. P. Heves Vben.

GIL.

GIL.
GILA.
Gilád. F. Tömös Vben.
Gilány.
Gilányi. Csárda Bihar Vben.
GILISZTA. Ascarides, lumbricus. M. A.
L. Geleszta.
GILVÁCS, F. Szatmár Vben.
GILVÁN'fa. F. Baranya Vben.

GINEA.

GINEA. PP. GIMEA. M. A. Navis one-raria, navigium.

GIPSZ.

GIPSZ. Gypsum. Pázm. Pred. p. 712.
GIPSZEL munkálkodó. Idem ibidem.

GIRA.

GIRA. Marca, talentum. M. A.
GIRÁS. Habens talentum.
Öt girás, tíz girás. Csuzi. Tromb.

GIZ.

GIZ.
Giz-gaz. Sordidus. PP. Gyom, szemét, mindenféle ki hányadék. Sz. D.

GÍ.

GÍM.

GÍM. R. Vörös vad állat: úgymint őz, szarvas, dóm-vad, belénd 's a' t. S. I. Nyósteny őz, szarvas. Sz. D. Gím-szarvas. Cervae. Pázm. Pred. p. 248.

GÍMES.

Gimes. MV. Nyitra Vben.
Gimes. E. Hegy, és által járás Csik Sz. ben.
Gimes vár. Vár Nyitra Vben.

GL.

GLÉT.

GLÉT. Chrysocolla. M. A. Argyritis, chrysitis, lithargyrum. PP.

GLIT.

GLIT. R. Salvus conductus. Hit, és glit alatt hivta ötet — és ezek hittel glitet adának egymásnak — Glitet vetni valakivel. Sz. D. Heltai. M. Kron. 1. R. p. 529. 2. R. p. 52. Pázm. Kal. p. 535.
Glit - levél. Literae salvi conductus. Heltai. I. c. p. 427.

GO.

GOB.

GOB.
Gob-hal. Gobius, gobio. PP.

GOHÉR.

GOHÉR. Uva praecoqua, praecociana. NC. p. 95.

GOKLESZ.

GOKLESZ. Longurio.
Nagy goklesz: oktondi. K. V. p. 514.

GOLYHÓ.

GOLYHÓ. Stolidus, stupidus. Be nagy golyhó ember vagy. Sz. D.

GOLYÓ.

GOLYÓ. Globus. S. I.
Férj-golyók. Testes, testiculi. S. I.
Kecske-golyó. Sz. D. Baccae caprinae. S. K.
Szem-golyó. Sz. D. Pupilla, pupula. S. K.
GOLYÓBIS. Globus, sphaera. M. A.
Arany-golyóbis. Pázm. Pred. p. 404.
Ágyú-golyóbis. Tormentarius globus. S. K.
Puska-golyóbis. Glans plumbea. S. K.

GOLYVA.

GOLYVA. Struma. M. A. Pázm. Pred. p. 639.
GOLYVÁS. Strumaticus; strumosus, gutturosus. M. A.
Golyvás egér. Cricetus. Hörcsök. S. I.
Golyvás gyék. Iguana. S. I.

GOMB.

GOMB. Malum, globulus, bulla, sphaera, nodus, pinnaculum. M. A.
Gomb-ház. Oscillum nodorum, foramen nodorum. PP.
Gomb-kötő. Nodularius, connodator. PP.
GOMBA. Fungus. M. A. A' gomba mag nélkül is terem. km.
Gomba FF. Pest, és Zágráb Vben.
Gomba (Kis, nagy) FF. Somogy Vben.
Gomba-fű. Androsaces. M. A.
Gomba-szeg F. Szala Vben. Sz. P. Gömör Vben.
* Bodza-fa-gomba. Fungus sambuci. S. K.
Bokros gomba. Clavaria coralloides.
Bolond gomba. Nem ettem bolond gombát. km.
Büdös gomba. Phalus impudicus. S. K.
Csipke-gomba. Spongiolae cynosbati. S. K.
Fül-gomba. Pars inferior pendulae auricularae. S. K.
Füz-fa-gomba. Boletus svaveolens. S. K.
Ganój-gomba. Agaricus fimetarius. S. K.
Gelyva-gomba. Fageus fungus. S. K.
Fekete por-gomba. Lycoperdon bovista. S. K.
Kenyér-gomba. Agaricus lactifluus. S. K.
Keszű-gomba. Agaricus piperatus. S. K.
Kucsma-gomba. Phalus esculentus. S. K.
Légy-ölő gomba. Agaricus muscarius. S. K.
Medve-gomba. Boletus bovinus. S. K.
Nyúl-gomba. Species fungi esculenti.
Szarvas-gomba. Fungus cervinus. S. K.
Sárga gomba. Agaricus cantharellus. S. K.
Szeg-fű-gomba. Agaricus cinnamomeus. S. K.
Tapló-gomba. Boletus ignarius. S. K.
Tik-gomba. idem ac Szegfű-gomba.
Töke-főző gomba. Boletus subsquamosus. S. K.
Törzsök-gomba.
Úr-gomba. Boletus. S. K.
Gombája a' fulnek. Auricularae infimae pars. M. A.
Gombás. Fungosus. M. A.
Gombás. F. Liptó Vben. E. P. alsó Fegyér Vben. Erdő Szatmár Vben. Csárda Veszprém Vben.
Gombás béles. Boletia. M. A. NC. p. 507.

Gombásodik, gombásul. Flaccescit, fungescit. S. I.

GOMBACS. Patak Pest Vben. Telek Gömör Vben.

GOMBOL, gombolja. Nodis adstringit. S. I.
Bé gombolja a' köntöst. Vestem globulis constringit, colligat. PP.

Föl gombolja.

Föl gombolá ajakát. Faludi N. E. p. 49.
Föl gombolt ajakkal. Monozslai Hát' oltalma. p. 500.

Ki gombolja. Enodat, vestem laxat, fibulam solvit. PP.

Őszve gombolja. Connodat. S. I.

GOMBOLY.

Gombolyag. Glomus, glomeramen. M. A.
Gombolyagonként. Conglobatim. M. A.
Gombolyagos. Glomeratus. M. A.

Gombolyék. Glomus. S. I.

Gombolyít, gombolyítja. Glomerat. M. A.
Föl gombolyítja.

Ki gombolyítja. Faludi N. E. p. 42.

Őszve gombolyítja. Conglomerat. M. A.

Gombolyítás. Glomeratio. M. A.

Gombolyító. Gyrgillum, glomerarius. M. A. it. Filatorium. S. I.

Gombolyító kecske: Három lábú fa eszköz, mellyen gombolyitanak. Halottam Ságbon 1826. Jul. 27.

Gombolyodik. Glomeratur v. rotundatur. S. I.

Föl gombolyodik.

Őszve gombolyodik.

Gombolyú. Rotundus, sphaeralis, globosus, orbiculatus. S. I.

GOMBÓCZ, (Gombócza.) Pastillus. S. I.
Ott lenne jó katona, a' hol gombócczal lövöldöznek. km.

Dara-gombóc. Pastillus cum farina tritici granulata.

Májos gombóc. Pastillus ex jecore.

Zsömlyés gombóc. Pastillus intermixtis similiae frustulis.

Szalonnás gombóc. Pastillus intermixtis lardi frustulis.

Gombócza. Bullula. M. A.

GOMBÓDA. Pastillus. M. A.

GOMBOLDA. idem. M. A.

GOMBÓTA. Pastilli. NC. p. 507.

GOMBOS. Bullatus. M. A.

Gombos. Sz. P. Heves Vben. Telek Abaúj Vben.

Gombos' falva. F. Sáros Vben.

Gombos moh. Bryum. Knoten - moos. S. I.

Gombos tő. Acicula. M. A.

GOMOLY.

GOMOLY. (GOMÓ.) Rotunditas, globositas, nodus, tuber, protuberantia. S. I.

GOMOLYA. Gleba casei, meta lactis. S. I.
Péczeli' Meséji. p. 124. Apró gombolyegbe gyúrt édes sajt. Sz. D.

GOMOLYAG. Glomus, glomeramen. Sz. D.

GOMOLYOG. Volvitur, volutatur, v. oberrat. S. I. Láb alatt gomolyog. Sz. D.

GOMONY.

GOMONY. Patak Szabolcs és Zemplin Vben.

GOND.

GOND. Cura. M. A. Gond ez, nem játékm. km.
GOND-futtatás. Faludi E. M. p. 240.
GOND-tartó. Gond-viselő. S. I.
GOND-viselés. Curatio, curantia, curatura, procuratio, providentia, prospicientia. M. A.
GOND-viseletlen. Incuriosus. M. A.
GOND-viseletlenség. Incuria. M. A.
GOND-viseletlenül. Incuriose. M. A.
GOND-viselő. Curator, procurator, provisor, administrator, tutor, patronus, gubernator. M. A.
 * **Elő-gond.** Geidler H. Okt. p. 103.
Páris-gondba esett: nem tud választani a szépek közül.
GONDATLAN. Incuriosus, incuriosus, inconsideratus. Sz. D. S. I.
Gondatlanság. Incuria, inconsiderantia. S. I.
Gondatlanul. Inconsiderate. S. I.
GONDBA kerülő munka. Sz. D.
Gondba merült. Immersus cogitationibus.
GONDJA. Ejus cura. Arra másnak semmi gondja ne legyen.
Gondját viseli. Curat, procurat, administrat. M. A.
GONDOL, gondolja. Fingit, curat, cogitat, arbitratur, putat, retur. M. A.
El gondolja. Cogitat, expendit, decernit, constituit. M. A.
Elöl meg gondolja. Praecogitat, praemeditatur. M. A.
Föl gondolja. Excogitat.
Ki gondolja. Excogitat, fingit, reperit, invenit, comminiscitur. S. I.
Meg gondolja. Reputat, cogitat, considerat. M. A.
Meg gondolja magát. Reputat secum, rem penitus considerat. M. A.
Gondolás.
Meg gondolás. Reputatio, consideratio. M. A.
Gondolat. Cogitatio, cogitatus, commentum, meditamentum. M. A. Késő bánat, eb-gondolat. km.
Gondolatlan. Immeditatus, inconsideratus. M. A.
Gondolatlanul. Inconsiderate. M. A.
Gondolatos. Meditativus, meditatorius, cogitabundus. M. A.
Gondold-el. Perpende, recogita, judica. S. I.
Gondolhatatlan. Incogitabilis. M. A.
Meg gondolhatatlan. idem. M. A.
Gondolható. Cogitabilis. M. A.
Meg gondolható. idem. M. A.
Gondolkodik. Cogitat, meditat, commentatur. M. A. A' ki miről gondolkodik, arról gyakor álmodik. km.
El gondolkodik. Cogitationibus immergitur. Ex Epist. Emerici Czobor ad Pázmánus data 1622. 14-a Febr.
Előre gondolkodik. Providet, praemeditatur.
Gondolkodás. Cogitatio, meditatio. M. A.
Gondolkodó. Meditabundus. M. A.
Gondolkodólan. Meditabunde. VM. p. 249.
Gondolkodva. idem. M. A.
Gondolkozik.

Gondolmány. Sz. D.

Gondolom szerént. In theoria. S. I.
Gondolóra veszi. Reputat, considerat, perpendit, expendit. S. I.
Gondoltt dolog. Cogitatum, figmentum, commentum. M. A.
Ki gondolt gonoszság. Scelus praeditatum.
GONDOS. Curax, curiosus, providus, v. curarum plenus, v. curator, administrator. S. I. it. Scrupulosus, operosus, arduus. M. A.
Gondosan. Operose, sollicita cura.
Gondoskodik. Curam gerit, habet. S. I.
Gondoskodás. Sollicitudo.
Gondoskodó. Sollicitus.
Gondosság. Takács József Költ. p. 95.
Elő-gondosság. Geidler H. Okt. p. 39.
GONDOT ád. Nagy gondot ád ez a' dolog.
Gondot tart reá. Curat, observat. M. A.
Gondot visel reá. Providet, procurat. M. A.

GONOSZ.

GONOSZ. Malus, malignus, vitiosus, pravus. M. A.
Gonosz akarat. Malevolentia. M. A.
Gonosz-akaró. Malevolus. M. A.
Gonosz állat. km. Mala bestia. M. A.
Gonosz cselekedet. Malefactum, maleficium. M. A.
Gonosz eredetnek gonosz a' vége. km.
Gonosz hír. Infamia, fama mala. M. A.
V r a n c s i c s.
Gonosz hír szárnyon jár, lőt fut, senkit nem vár, el úzi a' mentéget. km.
Gonosz indulatú. Malignus. S. I.
Gonosz király' nyomát sok jámbor követi. km.
Gonosz lator. Flagitiosus, sceleratus, latro insignis. M. A.
Gonosz lélek. Cacodaemon, diabolus. S. I.
Gonosz-mondó. Maledicus. M. A.
Gonosz szer. Malitiosus.
Gonosz tétel. Maleficientia. M. A.
Gonosz-tévő. Maleficus, facinorosus. M. A.
GONOSZD. Sz. P. Tólna Vben.
GONOSZÍT, gonoszítja. Pázm. Pred. p. 91.
GONOSZKODIK. Scelerate vivit. Faludi B. E. p. 26. Káldi 1. Paral. 16. 22.
Gonoszkodó. Faludi U. E. 2. R. p. 106.
GONOSZODIK. Sceleratus fit.
El gonoszodik. Consceleratur, depravatur, pejor fit. M. A.
GONOSZSÁG. Malitia, malignitas, vitiositas, nequitia, vitium, flagitium. M. A. Azon gonoszság mindent mindenkinék meg engedni, mint senki-nek semmit. km.
Gonoszság' árja. Faludi E. M. p. 249.
Gonoszságos. Nequissimus. Káldi Eccl. 22. 12.
GONOSZÚL. Male, maleficiose, maligne, malitiose, flagitiose, vitiose. M. A.
Gonoszúl él vele. Abutitur. M. A.
Gonoszúl élés valamivel. Abusus, abusio. M. A.

Gonoszúl jár. Male habetur, malam rem incurrit. M. A.
GONOSZÚL (ige.)
El gonoszúl. Depravatur. M. A.
Meg gonoszúl. Heltai M. Kron. 2. R. p. 82.

GORÁNY.

GORÁNY. Sz. P. Baranya Vben.

GORBÓ.

GORBÓ. E. FF. Doboka, és Kolos Vben.
Gorbó-fő. E. Sz. P. Kolos Vben.

GORDON.

GORDON. Atractilis, gartamus. M. A.
Bögő hegedű v. bogács-kóró, v. vad sáfrány. Sz. D.
Gordon-aszás. Sanchus. M. A.
GORDONOS. Bögős. Sz. D.

GORNÝ.

GORNÝ.
GORNÝADOZ. Langvet prae debilitate.
Gornýadozó beteges marha. Bíró Márton Angy. Társaság. p. 780.

GOROMBA.

GOROMBA. Rudis, stolidus, incautus. M. A. Inurbanus, illiberalis, rusticus, agrestis, crassus, asper. S. I.
Grobianus. Elég szép, csak az ábrázolja goromba. km.
Goromba ember. Minden gomba jó gomba, csak az ember goromba. km.
Goromba erkölcsü. Moribus rusticis praeditus. S. I.
Goromba vászon. Tela crassior. S. I.
GOROMBÁJA a' Lutheránusoknak. Crudiores Lutherani. Tasi Gáspár. p. 14.
GOROMBASÁG. Inscitia, ruditas, stoliditas, stupiditas. M. A. Inurbanitas, mores inhumani, inculti, barbari.
Gorombaság' czimere. Merum rus, inficetior rure. S. I.
GOROMBÁS. Subrusticus, suburbanus.
Gorombáskodik. Illiberaliter agit v. loquitur. S. I.
GOROMBÁUL. Stolide, inepte, incaute. M. A.

GOSZTÁNY.

GOSZTÁNY. R. Olly szép aranyakat, olly szép szemeket, és gosztányokat találta a' fővényben. Sz. D. Heltai M. Kron. 1. R. p. 31.

GOTHÁRD.

GOTHÁRD. t. f. n. Gothardus.
Gothárd. E. F. Doboka Vben.
Szent Gothárd MV. Vas Vben.

GÓ.

GÓCZ.

GÓCZ. Kemencze, goczik, kuczik, góg.
Sz. D.

GÓCZA. Récze, rucza, kácsa. Sz. D.

GÓCS.

GÓCS. Erdélyi szó. Focus. L. Hasznos
Mulatság 1818 Nro 41. 2-dik fél eszt.
Gócs. F. Gömör Vben.

GÓG.

GÓG. Gócz, mely alatt tüzelnek. Sz. D.
GÓGÁNY. Sz. P. Pest Vben. E. F. Küküllő
Vben.

Gógány' fa FF. Soprony és Szala Vben.
Gógány-vár' alja. E. F. Küküllő Vben.

GÓLYA.

GÓLYA. Ciconia, pelargus. M. A. El
vitte, mint a' gólya a' fiait. km.
Gólya. Csárda Veszprém Vben.

GÓR.

GÓR. F. Vas Vben.
Gór-tyúk. Gallina medica, gallus me-
dicus. PP.

GÓRÉ. Diaeta, pergula v. vepretum, ca-
rectum, dumetum S. I. Vigyáz, mint
górén a' pásztor. km. Dug. 1. R. p. 193.

GÖ.

GÖB.

GÖB. Gibbus. S. I.
Göb-hal. Gobius, gobio. M. A. PP.
GÖBÖCZ. Göböczebe szorultt a' hal. S. I.
GÖBÖR.
Göbörödik. Contrahitur prae gelu.
Meg göbörödött a' föld: meg fagyott.
GÖBÖS. Sz. P. Soprony Vben.
GÖBRE. Urceus, ollula. M. A.

GÖCZ.

GÖCZ.
GÖCZKE. Lik, egyenetlenség az útban.
Sz. D.

Göczkés.
Göczkés út. Sz. D.
GÖCZÖG. Strepit, cum strepitu movetur.
Giczeg, göczög. Cum strepitu, et diffi-
cultate incedit.
El göczög.

Göczögés. Strepitosus incessus.
Göczögő. Strepens, strepitosus.
Göczögős út. Via strepera, succutiens.

GÖCS.

GÖCS. Nodus. PP.
GÖCSEJ. Tractus unus in C. Szaladiensis.
Göcsejség.

GÖCSÖR, Göcsöre. Strigosus, macie cor-
ruptus v. rugosus, corrugatus. S. I.
Göcsörödik. Macie conficitur, v. corruga-
tur, marcescit, tabescit. S. I.

Göcsört.

Göcsörtös út. Via salebrosa.

GÖCSÖS. Nodosus.

Göcsös bot. Baculus nodosus. Sz. D.

GÖD.

GÖD. Sz. P. Pest Vben.

GÖDÖLLŐ. MV. Pest Vben.

GÖDÖLYE. Haedus. M. A.

Gödölye-akol. Haedile. M. A.

Gödölye-bőr. Pázm. Pred. p. 553. Pel-
lia haedina.

Gödölyei. Haedinus. M. A.

GÖDÖNY. Sz. P. Zemplin Vben.

GÖDÖR. Caverna. M. A.

Gödör. F. Bars Vben.

Gödör' háza. F. Vas Vben.

Szem-gödör. Orbita oculi.

Gödre. Ejus caverna.

Gödre. F. Baranya Vben.

Gödros. Cavernosus. M. A.

Gödörös, gödrözi. Cavat. Gyöngyösi. Öveg-
ség' ránczai gödröztek arczóját, héjába
csipkéli sugodorott száját, héjába pol-
czolja két melje' czápáját, öszve főz-
te vénség' dere már pofáját.

GÖGY.

GÖGY.

Nagy gögygyel házak' elejbe ki ülnek.
Caui p. 268.

GÖGYE.

Máj' gögye. Hepatica fontana, marchan-
tia stellata. Act. Paris 1713. p. 507.
Lippai Gyüm. Kert. p. 131.

GÖGYÖG.

Alig gögyög. Vix balbutit.

GÖGYÖGET, gögyögeti. Pellicit. CM. Al-
licit, blanditiis allectat. M. A.

Gögyögetés. Allectus. M. A.

Gögyögető. Pellicitor. CM.

GÖLÖDÖR.

GÖLÖDÖR, Kөлödör, mellyel a' hizó
szárnyas állatokat tömik. Sz. D.

GÖLYE.

GÖLYE. Porca, scropha. Csere Encycl.
p. 350. Szabó Dávid meg nyújtja:
Gölye, göje, gönye.

GÖMB.

GÖMB. Globus, sphaera. S. I.

Gömb-kötő. Nodularius.

Fél-gömb. Hemisphaerium. S. I.

GÖMBÖLY.

Gömbely-ganój. Pesthi' Meséji. p. 70.

Gömbölyeg. Rotundus, globosus. M. A.

Fél gömbölyegség. Hemisphaerium. M.
A. L.

Gömbölyget, gömbölygeti. Glomerat. M. A.
Környül gömbölygeti. Circumglobat.
M. A.

Gömbölyít, gömbölyíti. Glomat, rotun-
dat. M. A.

Meg gömbölyíti. Rotundat. CM.

Öszve gömbölyíti. Conglobat. M. A.

Gömbölyítés. Rotundatio. M. A.

Gömbölyödik. Rotundatur, globatur. S. I.

Le gömbölyödik. Deorsum vertitur, vol-
vitur.

Öszve gömbölyödik. Conglobatur.

Gömbölyü. Teres, rotundus, sphaerosus.
M. A.

Gömbölyü felelet. Responsum catego-
ricum.

Gömbölyü világ. Faludi U. E. 3. R. p.
57. T. É. p. 76.

Gömbölyüen. Rotunde. Sz. D.

Gömbölyőség. Rotunditas. M. A.

GÖMBÖR.

Gömbörödik. Dirigit. M. A. Öszve huzza
magát.

El gömbörödik. Dirigit. CM.

Öszve gömbörödik. Contrahitur.

Gömbörödés. Narcosis. M. A.

Gömbörödött. Az erős déren meg fagyott,
és meg gömbörödött ember. Pázm.
Pred. p. 233.

GÖMBÖS. Rotundus, globosus. S. I.

Gömbös bél. R. Scrutillus. Saumagen.
S. I.

Gömbös héjazat. Tholus. Kuppeldach.

GÖMBÖCZ. Lucanica, faliscus venter.
M. A.

GÖM.

GÖM.

GÖMÖR. MV. Gömör Vben.

Gömör Vármegye. Comitatus Gömöriensis.
Gömöri (Kis). F. Gömör Vben.

GÖMÖ. Nodus, tuber, gibbus, protube-
rantia. S. I.

Gömő-hal Kö-maró hal. Cottus cata-
plicatus. S. I.

GÖNCZ.

GÖNCZ. Goncia, civitas Hungariae. M. A.
MV. Abaúj Vben.

Göncz háza. F. Posony Vben.

GÖNCZI hordó. Hoszasu hordó, mint a'
mellyben halak hordatnak. S. I.

GÖNCZÖL, gönczöli. Gyömözi.

Öszve gönczölte: öszve gyömözte. Hal-
lottam Ságbon 1815. Aug. 18.

GÖNCZÖL.

GÖNCZÖL. t. f. n. Conradus.

Gönczöl' hida. Pons Guncil. Anonymus
Cap. LVII.

Gönczöl-Karcsa. F. Posony Vben.

Gönczöl' szekere. Ursa major, helices,
arctos, plastrum. M. A. CM. Ökrök
nélkül csak a' Gönczöl' szekere for-
dúl. km. Dug. 1. R. p. 291.

Kis Gönczöl' szekere. Ursa minor, cy-
nosura. M. A.

GÖND.

GÖND.

GÖNDÖR. Crispus. Kondor, fodor, bodor.
S. I.

GÖNGY.

GÖNGY.

GÖNGYÖL.

Göngyölget, göngyölgeti. Obvolvit, involvit v. convolvit, complicat. S. I.
Göngyölít, göngyölíti. idem. S. I.
Göngyölődik. Obvolvitur, involvitur v. convolvitur, complicatur. S. I.

GÖNTÉR.

GÖNTÉR. t. f. n. Guntherus.

Göntér' háza. F. Posony Vben.

GÖNY.

GÖNY. Lacrimae. Vide Köny. M. A.

Göny-ett. A lacrimis abesus.

Göny-ettség. Pus, sanies. M. A.

Göny-ettséges. Saniosus, purulentus. M. A.

GÖNYÖ. F. Győr Vben.

GÖNYÜ. F. és Sz. P. Abaúj Vben.

GÖR.

GÖR.

Gör-fa. Cylindrus, phalanga. Görgő fa. S. I.

GÖRCS. Nodus, tuber it. spasmus, spasma. M. A.

Görcs-ellenzők. Antispasmodica. S. I.

Görcs-hal. Torpedo. S. I.

Görcs-ló. Equus macie confectus. S. I.
Gyomor-görcs. Colica.

Görcsetlen. Enodis. Csomótalan. S. I.

Görcesény. t. h. n. Szala és Baranya Vkben.

Görcsön. F. és Sz. P. Baranya Vben.

Görcsös. Nodosus, tuberosus. M. A.

Görcsös bot. Fustis nodosus. PP.

Görcsös erkölcsü. Pázm. Pred. p. 358.

Görcsös téj: sós téj. Sz. D.

Görcsösödik. Nodis asperatur.

Görcsösül. idem.

Görcsösség. Pázm. Pred. p. 455.

GÖRD.

Gördít, gördíti. Volvit, volutat, devolvit. Sz. D. S. I. Nagy követ gördített előmbé. K. V. p. 472.

El gördíti. Devolvit.

Gördítés. Volutio, volutatio.

Koczká-gördítés. Faludi N. U. p. 82.
Jactus aleae.

Gördül. Volvitur, volutatur, devolvitur.

Faludi N. A. p. 197. Gördülnek könyvei. Káldi Gen. 45. 50.

Alá gördül. Devolvitur.

Le gördül. idem.

Gördülés. Volutatio.

Koczká-gördülés. Faludi N. E. p. 48.

GÖRG, görög. Vertitur, versatur, volvitur. Vér-csőppök görgöttek Pázm. Pred. p. 492.

Görög a' disznó. Catulit sus. Valamint a' kutyáról mondatik hogy forog.

Meg görgött a' disznó.

Görget, görgeti. Volvit, volutat. VM. p. 8.

Faludi U. E. 1. R. p. 178.

Görgeteg. F. Somogy Vben.

Görgény t. h. n. Erdélyben.

Görgés. Volutatio v. catulitio.

Görgő. Rotatilis, versatilis. it. A' mit a' kocznál ki vágnak, midőn ki herélik. S. I.

Görgő. FF. Szepes és Tolna Vkben.

Görgő fa. Cylinder, tigillum volubile. PP.

Görgőcse: gömbölyű dorong, mellyen a' terhet hengergetik. Sz. D.

GÖRJED. vide Gerjed. M. A.

GÖRÖB. Obex, pessulus, repagulum. S. I.

Ajtó-rekesz, nás-fa. Sz. D.

GÖRÖMBÖLY F. Borsod Vben.

GÖRÖNCZ.

Görönczöl, görönczöli. Fricat cum laesione. Öszve görönczöli. Confricat, affricatu laedit.

GÖRÖND.

Göröndü. Cylinder in rota molari.

GÖRÖNGY. Gleba, grumus. M. A.

Göröngy-rontás, keverés. Pulveratio. M. A.

Göröngye. Ejus gleba. Káldi Job. 28. 6.

Göröngyeg. Gleba. CM.

Göröngyeges. Glebosus. CM.

Göröngyer (Göröncsér, Gerencsér). Figulus.

Göröngyös. Glebosus, grumosus. M. A.

Göröngyöt ront, kever. Pulverat. M. A.

GÖRÖS. Sz. P. Baranya Vben.

Görös-gál F. Somogy Vben.

Görösny (Görösny. Alsó, felső) FF. Veszprém Vben.

GÖRVÉNY. Öszve gyúrtt keménység a' bőr alatt, többnyire a' nyak körül. Sz. D.
Görvényes nyakú. Sz. D.

GÖRB.

GÖRB (görb?)

GÖRBE. Gibbus, gibber, gibbosus, curvus. M. A. A' görbe fához a' héjja leg egyenesebben hozzá áll.

Görbe fényő-fa. Horgas fa. Pinaster frutex, lignum falcatum. Krummholz. S. I.

Görbe fésű.

Görbe hátú. Gibber, gibberosus, gibbosus. S. I.

Görbe kard: magyar kard.

Görbe kezű. A' görbe kezűt szeretik az udvariak. km.

Görbe kés. Culter curvus.

Görbe lábú. Curvipes, scambus, valgus, varus. S. I.

Görbe száju.

Görbe szemet vetett reá.

Görbe görbe. Biró Márton Micae. p. 156.

Görbeczés: görbés. Heltai Kron. 1. R. p. 50.

Görbéd FF. Bihar, és Szatmár Vkben.

Görbéd-szög. Sz. P. Szatmár Vben.

Görbéli: görbének tartja, s azért meg veti.

Görbén. Curve. S. I.

Görbén néz. Torve aspicit.

Görbeség. Curvitas, gibbus. M. A.

GÖRBED. Curvatur, curvescit.

Alá görbed. Deorsum curvatur.

Be görbed. Incurvatur.

El görbed. Curvescit.

Meg görbed. Incurvescit. M. A.

Görbedez. Identidem curvescit.

Görbedtt. Curvatus.

Elő görbedtt nyakú. Obstipus. PP.

Meg görbedtt. Incurvatus. M. A.

GÖRBESZT, görbeszti. Curvat. S. I.

Le görbeszti. Deorsum curvat.

Meg görbeszti. Incurvat. M. A.

Görbesztés. Curvatio.

Meg görbesztés. Incurvatio. M. A.

GÖRBÍT, görbíti. Curvat. M. A.

Le görbít. Faludi B. E. p. 102.

Meg görbíti. Incurvat, inflectit. M. A.

GÖRBO. Sz. P. Tolna Vben.

Görbő (Kis, nagy). FF. Szala Vben.

GÖRBÜL. Curvescit. M. A.

Meg görbül. A' melly fából horog akar lenni, idején meg görbül. km.

Görbültt. Curvatus.

Meg görbültt. Incurvatus. M. A.

GÖRÉNY.

GÖRÉNY. Martes domestica. M. A. L. Gerény.

GÖRH.

GÖRH.

GÖRHE. Török-búza-lepény, zsirral sültt kukoricza-málé. Sz. D.

GÖRHES. Macer, macilentus.

Görhes disznó.

Görhesedik. Macer fit.

Görhesül. idem.

GÖRHÖNY. Idem ac Görhe. Sz. D.

GÖRHÖS. S. I.

GÖRNY.

GÖRNY.

GÖRNYED: hajol.

Le görnyed a' terh alatt. Sz. D.

Görnyedez: hajladox.

GÖRÖG.

GÖRÖG. Graecus, grajus. M. A. Jár két följebb alább, mint a' görög az üres boltban. km.

Görög arany. Byzantius. S. I.

Görög birodalom. Imperium Graecorum.

Görög császárok. Imperatores Byzantini.

Görög dinnyc. Melos, melopepon, auguria. M. A. Cucurbita citrullus.

Görög fejr. Cerussa, fucus. M. A.

Görög fejrrel kentt. Cerussatus. M. A.

Görög nemzet. Grajugena. M. A.

Görög nyelv. Lingua graeca.

Görög ország. Graecia. M. A.

Görög országi. Graecanicus. M. A.

Görög ó hitü. Graeci ritus non unitus. S. I.

Görög új hitü. Graeci ritus unitus. S. I.

Görög szakadás. Schisma graecorum.

GÖRÖGCSE. Graeculus. M. A. L.

GÖRÖGI. Graecanicus, grajus. M. A.

GÖRÖGÖS. Graecanicus, morem graecanicum redolens.

Görögöködik. Graecissat. M. A. L.

GÖRÖGSÉG. Natio v. regio graecorum.

GÖRÖGÜL. Graece, graecanice. M. A.

GÖTH.

GÖTH.
GÖTHÖS. Miser, aerumnosus v. morbidus, valetudinarius. Sz. D. S. I.
Göthösködik: nyavalyáskodik.
Göthösül: nyavalyásul.
El göthösül: el nyavalyásul.

GÖZÜ.

GÖZÜ. Gurgulio. CM. M. A. NC. p. 137.
Sorex campestris, v. glis sylvestris.
S. I. L. GÜZÜ.

GŐ.

GÖ.

GÖ.
GÖS.
Gös' fa. F. Vas Vben.

GÖB.

GÖB.
GÖBÖLY. Ceva. M. A. Grex boum, armentum pecoris cornuti, ad saginam destinati. Belius Not. Hung. Tom. 3. p. 20.
Göböl-járás. Telek Fejér és Pest Vben.
Göbolyós. Custos armenti. Pázm. Pred. p. 320.

GÖD.

GÖD.
GÖDÉNY. Gavia. PP. Vízet ki merítő halász-madár. Iszik mint a' gödény. km. Sz. D.

GÖG.

GÖG. Superbia, elatio. M. A. it. Gula, guttur, jugulus v. ingluvies, rumen v. struma, v. fastidium, durities, contentus. S. I.
GÖGE. Ejus fastus. Le bocsátá gögét. Faludi N. E. p. 49.
GÖGÉCSEL. Lallat, balbutit. S. I. Gügög, gagyog. Sz. D.
GÖGÖS. Superbus, arrogans. M. A.
Gögös gem. Pelecanus onocrotalus. Kropfgans. Gödény. S. I.
Gögösködik. Superbit, fastidit. Sz. D. S. I.
Gögösödik. Sz. D.
Gögösség. Arrogantia. Sz. D.

GÖLYE.

GÖLYE, Gönye. Eme, emse, kocza-disznó. Sz. D. Sus, porca, scrofa. S. I. Csere in sua Encycl. scribit brevider: Gölye.

GÖTE.

GÖTE. Lacerta palustris. Sz. D. S. I.

GŐZ.

GŐZ. Vapor. M. A.
Göz-fördő. Balneum sudatorium. M. A.
Göz-fördő-csináló. Thermularius. M. A.
Göz-fördő-ház. Laconicum, hypocaustum, vaporarium. M. A.
Göz-hajó.
GÖZE. Ejus vapor.
Szoba' göze. Vapor conclavis.
GÖZÖL, gözöli. Vaporat. Füstöli. M. A.
Ki gözöli. Evaporat.
Gözölés. Vaporatio.
Gözölo. Vaporans.
Gözölő lyuk. Spiraculum. Sz. D.
Gözölög. Vaporat, exhalat. M. A.
Gözölög feje a' tanulástól. Sz. D.
Ki közölög. Exhalat, evaporat. M. A.
Gözölgés. Vaporatio, evaporatio. M. A.
Ki gözölgés. Exhalatio, evaporatio. M. A.
Gözölgő. Vaporans, fumans, exhalans. M. A.
Gözölgő hely. Vaporarium. CM.
Gözöltet, gözölteti. Pázm. Pred. p. 707.
GÖZÖS. Vapidus. M. A.
GÖZÜ. Gurgulio. M. A. Spiraculum, spiramentum. Lélek-lyuk. S. I.

GR.

GRÁBLYA.

GRÁBLYA. Sarculum. Gereblye.
Gráblya-fog. Dens Sarculi.
Gráblya-nyel. Manubrium sarculi.
Fa-gráblya. Rastrum ligneum.
Vas-gráblya a' kertészeknél. Rastrum ferreum.
GRÁBLYAL, gráblyálja. Sarrit.
Őszve gráblyálja.

GRÁDICS.

GRÁDICS. Gradus, scala. L. Garádics.
Csiga-grádics. Cochlidium.
Fa-grádics. Scala lignea.
Kő-grádics. Scala lapidea.
GRÁDICSOZ, grádicsozza. Anal. Phil. T. IX. p. 66.

GRÁNÁT.

GRÁNÁT.
Gránát-alma. Pomum granatum, malum punicum. S. I.
Gránát-kő. Lapis granatus. PP.
Gránát, mellyet hánynak. Ignis missilis. PP.
Gránát-posztó. Pannus coloris granati. PP.
Gránát, 's skárlát köntös. Faludi N. A. p. 226.
Gránát-szín. Color lapidis granati. Medgy-szín. S. I.
GRÁNÁTÉROS. Pyrobolarium. Faludi T. É. p. 206.
Gránátérosság. Agmen pyrobolariorum.

GRÁZDA.

GRÁZDA. L. Garázda. M. A.

GRÁNICZ.

GRÁNICZ. Confinium.
Török gránicz. Confinium turcicum.

GRÉB.

GRÉB. Malmok Posony Vben.

GRÉCZ.

GRÉCZ. Grecium, urbs principalis Styriae. NC. p. 469.
GRÉCZI. Grecensis.
Gréczi köböl. Metreta Grecensis.

GRICS.

GRICS. F. Vas Vben.

GRIF.

GRIF.
Grif-madár. Gryphus. M. A.

GRISPÁN.

GRISPÁN. Vitriolum. M. A.

GRITI.

GRITI.
GRITI Lajos' halála. Admeti naenia, Harmodii cantilena. M. A.

GROM.

GROM.
GROMOS. F. Sáros Vben.

GRÓF.

GRÓF. Comes.
Gróf-úrfi. Comitellus. Vajda 2. K. p. 312.
Határ-Gróf. Marchio.
GRÓFL. Ad comitem pertinens.
GRÓFNÉ. Comitissa.
GRÓFSÁG. Titulus comitis. S. I.
Határ-grófság. Marchionatus.

GRÓTH.

GRÓTH.
Német Gróth. F. Vas Vben.
Szent Gróth. MV. Szala Vben.
Szűz Szent Gróth. Vajda 3. K. p. 652.

GU.

GUB.

GUB.

- GUBA.** Gausape, amphitapa, cilicium. M. A. Vestis villosa, hirsuta. S. I. Amphimalla. CM. Bolondnak guba, nem szép suba. km.
Czondra-guba. Beniczki p. 213.
Szobránczi guba. Illik, mint az aranyrojt a' Szobránczi gubához. km.
Gubája. Ejus gausape. Egymás' gubáját vonják. km.
Gubás. Villosus, hirsutus, hirtus, hispidus, pilosus. S. I. Fanos ebnek gubás eb a' társa. km.
Gubás czondrás. Csuzi Tromb. p. 13.
Gubás juh. Ovis hungarica. S. I.
Gubás kecske. Capra hirsuta. Faludi E. M. p. 46.
Gubás lotyó. Csuzi Tromb.
GUBACS (Gubó). Galla. S. I.
Gubacs. Sz. P. Pest Vben.
Gubacs-légy. Buga-légy. Cynips. Gallwespe. S. I.
Gubacs-szedés. Collectura gallarum.
Gubacs-szedő. Collector gallarum.
GUBANCZ. Lomp. Sz. D.
Gubanczos. Lompos, fürtös, gubás, kőczos p. o. kutya. Sz. D.
GUBONA. Sz. P. Borsod Vben.

GUBB.

GUBB.

- GUBBAD:** görbed.
Gubbadoz: görbedez.
GUBBASZKODIK. Öszve vonja magát, tolaiban, szőriben föl duzzad. Sz. D.

GUCSMA.

- GUCSMA:** kucsma. Species pilei hyemalis. S. I.

GUG.

- GUG.** Sz. P. Komárom, Győr és Nyitra Vben.
GUGA. Dög-halál' idején támadó kelevény. Vajda 3. K. p. 160. „Meg szőki a' guga.“ Struma v. bubo pestilentus, carbunculus. S. I.
Guga-halál: dög-halál.
Dögletes guga. Biró Márton Micac. p. 226.
Gugás: kelevényes.
GUGG (fő név).
Guggon ülő borsó, bab: törpe, és karóra nem futó borsó, bab.
Guggol, guggolja. Subsannatur, cavillatur. M. A.
Meg guggolja. Pázm. Kal. p. 299.
Guggolás. Cavillus, cavillum, subsannatio. M. A.
Guggoló. Cavillator, sannio, subsannator. M. A.
Guggolva. Pázm. Kal. p. 720.

Guggos.

- Guggos bab: guggon ülő bab.
GUGG (ige). Conquiniscit, cernuat, se inclinat, incurvat. S. I.
Le gugg. Dorso incurvato subsidet, desidet. PP.

Guggás.

- Guggaszt, guggasztja. A' templom mellé kápolnát guggaszt az ördög.

Guggod.

- Le guggod: le gugg. PP.

Guggó.

- Guggó táncz. A' Kállai kettőt, és a' guggó tót lejtőt el járhatja. Sz. D.

GUGORODIK: kukorodik.

- Le gugorodik: le kukorodik.

GUL.

GUL.

- GULA.** Grex vaccarum, armentum campestre. Belius Not. Hung. Tom. 3. p. 20.

- Gulája. Nagy gulája van a' ránczában. km.

- Gulás. Vaccarius, pastor armenti. Belius. l.c. Gulás-hús. Caro bubula cumino, cepis, et pipere condita.

- Gulás-sip. Buccinum. S. I.

- Gulás-tanya. Mapalia, attegiae. S. I.

- GULACS.** Depilis. M. A. CM.

- Gulacos. Subdepilis.

- Kis gulacos, tót tehén.

- GULASZTÁS** téj. Colostrum. S. I.

GUR.

GUR.

GURD.

- Gurdély. Latebra. M. A.

- Gurdit, gurditja. Volvit, volutat. S. I.

- Le gurditja. Devolvit.

- Gurdó. Hegy' oldala, lapja. Sz. D.

- Gurdúl. Volvitur, volutat. S. I.

- El gurdul. Kerekes a' pénz, hamar el gurdul. km.

- Le gurdul. Devolvitur.

- GURG** (gurog). Volvitur.

- Le gurog. Devolvitur.

- Gurgat, gurgatja. Volvit, volutat.

- Gurgula. Az a' gömbölyű fa, mellyen a' parasztek a' nehezebb törzsököt csusztatják tovább tovább. Cylinder. Így hallottam Ságbon 1817. Aug. 4.

- Gurguláz, gurgulázza. Derotundat, ope cylindri protrudit,

- Gurgulázza a' torkát. Gargarizat. S. I.

- GURGYAL.** Tugurium, gurgustium. S. I.

- Gurgyalag. idem. S. I.

- GURIGÁL.** Identidem volvit, volutat.

- Sz. D.

- Gurigáz. idem. Sz. D.

- GURÍT,** gurítja. Volvit, devolvit v. rotat, versat. S. I.

- El gurítja a' karikát, koczkát. Sz. D.

- GURUL.** — Hintók gurulnak a' város' utzáin keresztül. Kelemen Borbála. p. 89.

GUZS.

GUZS.

- GUZSA.** Struma. S. I.

- Nagy guzsája, (golvája) van. Sz. D.

- Guzsás. Strumosus. Sz. D.

- GUZSALY.** Colus. M. A.

- Gusaly-szösz vagy len. Pensum, stamen. NC. p. 385.

GUTA.

- GUTA,** Gutta. Apoplexia, paralysis. M. A.

- Guta MV. Komárom Vben. F. Nógrád Vben.

- Guta' háza. Csárda Vas Vben.

- Guta-ütés. Apoplexia, paralysis. M. A.

- Cf. Szirmai. Parab. p. 109.

- Guta-ütött. Apoplecticus, paralyticus.

- M. A.

- * Fél guta. Hemiplexia. NC. p. 341.

- Lapos guta ütötte meg az erszényjét. km.

- Ó Guta. Sz. P. Komárom Vben.

GUVAT.

- GUVAT.** Rallus. S. I. Agrestis, impolitus, rudis. Otromba. S. K.

GÚ.

GÚLYA.

- GÚLYA.** Obeliscus.

- Egyiptomi gúlyák. Pyramides aegyptiacae. Molnár János Régi jeles épül.

GÚNÁR.

- GÚNÁR.** Anser mas. S. I. Azt gondolja, ő ölte meg a' gúnárt. Simia in pelle leonis. K. V. p. 480.

GÚNY.

- GÚNY.** Ludibrium, deridiculum, irrisio. S. I.

- GÚNYA.** Sarcina. M. A. Öltözet, ruha. Sz. D.

- Teve-szörbül öszve kallott gúnya. Csuzi p. 217.

- Gúnyája. Pénze is penészes, hogy ne gúnyája. Dug. km. 1. R. p. 149.

- Nyakába rakta holmi gúnyáját. Sz. D.

- Genye-gúnyája: Egygye mássa.

- Gúnyás. Csuzi Tromb. p. 13.

- GÚNYHÓ,** Kúnyhó. Tugurium. S. I.

- GÚNYOL,** gúnyolja. Subsannat, deridet.

- M. A.

- Ki gúnyolja. Deridet. S. I.

- Meg gúnyolja. Labia projicit, labiorum projectu despicit. PP. Faludi U. E. 3. R. p. 92.

- Gúnyolás. Ironia. CM. Sanna, subsannatio, ludificatio, ostentus. M. A.

- Gúnyoló. Sannio, subsannator. M. A.

- Gúnyoló beszéd. Diacterium. M. A.

- Gúnyoló irás. Sz. D.

- Gúnyoló vers. Satyra. Sz. D.

- Gúnyolva. Irrisive, cum derisu. S. I.

- GÚNYOR.** Satyra. Sz. D.

GÚZS.

GÚZS. Ligamen, vimen, vinculum virgis textum. M. A. Gúzs az, nem kolbász. km.
 Gúzs-fenyő. Larix. Így hallottam ezt a' Hegyfalvi asztalostul 1811.
 A' kétszeres gúzs nehezebben szakad. km. Dug. 2. R. p. 210.
 Farkas-gúzs.
 Tekertt gúzszaal nehéz tormát ázni. km.
 GÚZSLik. Flectitur instar viminis.
 Őszve gúzslík, őszve gúzslott. Hallottam Ságbon 1821. Febr. 23.
 GÚZSOL, gúzsolja. Colligat. S. I.
 Gúzsolás. Jugamentum. PP.
 Gúzsolódik. Colligatur. Sz. D. Gúzslík.

GÚT.

GÚT. F. Fejér Vben.
 Gút. (Kis, nagy.) FF. Bereg Vben.
 GÚTOR.
 Gútor' földc. F. Szala Vben.

GÜ.

GÜB.

GÜB.
 GÜBÜ. Fluvii vortex. PP. Turbokoló, zurboló a' halászatkor. Sz. D.
 Gübül, gübüli. Turbat aquam. PP. Turbokolja a' padmalyt halászatkor. Sz. D.

GÜGY.

GÜGY.
 GÜGYÓG: gagyog, cseveg. Sz. D.
 Gügyögtet, gügyögteti: kecsgetti. Sz. D.
 GÜGYÜ. Egy gügyü nem kéve. km. Dug. 1. R. p. 78.
 Egy gügyüt törnek. km. Dug. 1. R. p. 65.

GÜZÜ.

GÜZÜ. Sorex. Úgy aluszik, mint a' güzü.
 Vén güzü. Dug. km. 2. R. p. 321.

M u t a t ó

(GY-ből)

GYA.

GYAGY, gyagya.
GYAK, gyaka, gyakás, gyakdos, gyakor, gyakott, gyakó, gyaksa, gyakva.
GYAL, gyalá, gyalog, gyalok, gyalom, gyalóka, gyalu.
GYAN, gyana, gyanakodik, gyanakszik, gyanít, gyanó, gyanót, gyanu.
GYAP, gyapa, gyapja, gyapoly, gyapor, gyapott.
GYAR, gyara, gyarak, gyarap, gyarat, gyarlík, gyarmat.

GYÁ.

GYÁLL, gyállá.
GYÁM, gyámol.
GYÁN, gyánd, gyánt.
GYÁR, gyárt.
GYÁRFAS.
GYÁSZ, gyászol, gyászos.
GYÁVA, gyávaság.

GYE.

GYEL.
GYEN, gyenes.
GYEP, gyepes, gyepő.
GYER, gyerek, gyermek, gyermely, gyérő.
GYERTYA, gyertyán, gyertyáz.
GYESZ, gyészöl, gyészül.
GYEVEDER.

GYÉ.

GYÉK, gyékény.

GYÉMÁNT, gyémántos, gyémántoz.
GYÉR, gyéres, gyérit, gyérség.
GYÉVER.

GYI.

GYILK, gyilkol, gyilkos.
GYIM, gyimét.
GYIR, gyira, gyirmót, gyirót.

GYÍ.

GYÍK.

GYO.

GYOLCS.
GYOM, gyoma, gyomlál, gyomor, gyomos.
GYOP, gyopár.
GYOR, gyorok, gyors.

GYÓ.

GYÓ, gyód, gyóta.
GYÓCS.
GYÓGY, gyógyít, gyógyúl.
GYÓN.
GYÓNÍK, gyónás, gyónat, gyónatlan, gyónkodik, gyónó, gyóntat.
GYÓR, gyóró.

GYŐ.

GYÖK, gyökér, gyökkent.
GYÖM, gyömör, gyömészöl, gyömöz, gyömötöl.
GYÖMBÉR, gyömbéres, gyömbérez.
GYÖN, gyöngé, gyöng.
GYÖNGY, gyöngyöl, gyöngyör, gyöngyös, gyöngyöz.

GYÖNY, Gyönyör.
GYÖP, gyöpi, gyöpös.
GYÖR, györe, györed, györk, györök, györös.
GYÖRGY, györgyi, györgyös.
GYÖT, gyötör.
GYÖSZTE.

GYŐ.

GYŐ.
GYŐR, győri.
GYŐTÉNY.
GYŐZ, győzelem, győzetlen, győzködik, győző, győztes.

GYU.

GYUHA.
GYUL, gyula, gyulas.

GYÚ.

GYÚ, gyűjt, gyűl.
GYÚGY.
GYÚR, gyúrás, gyurott, gyurovány, gyúró.

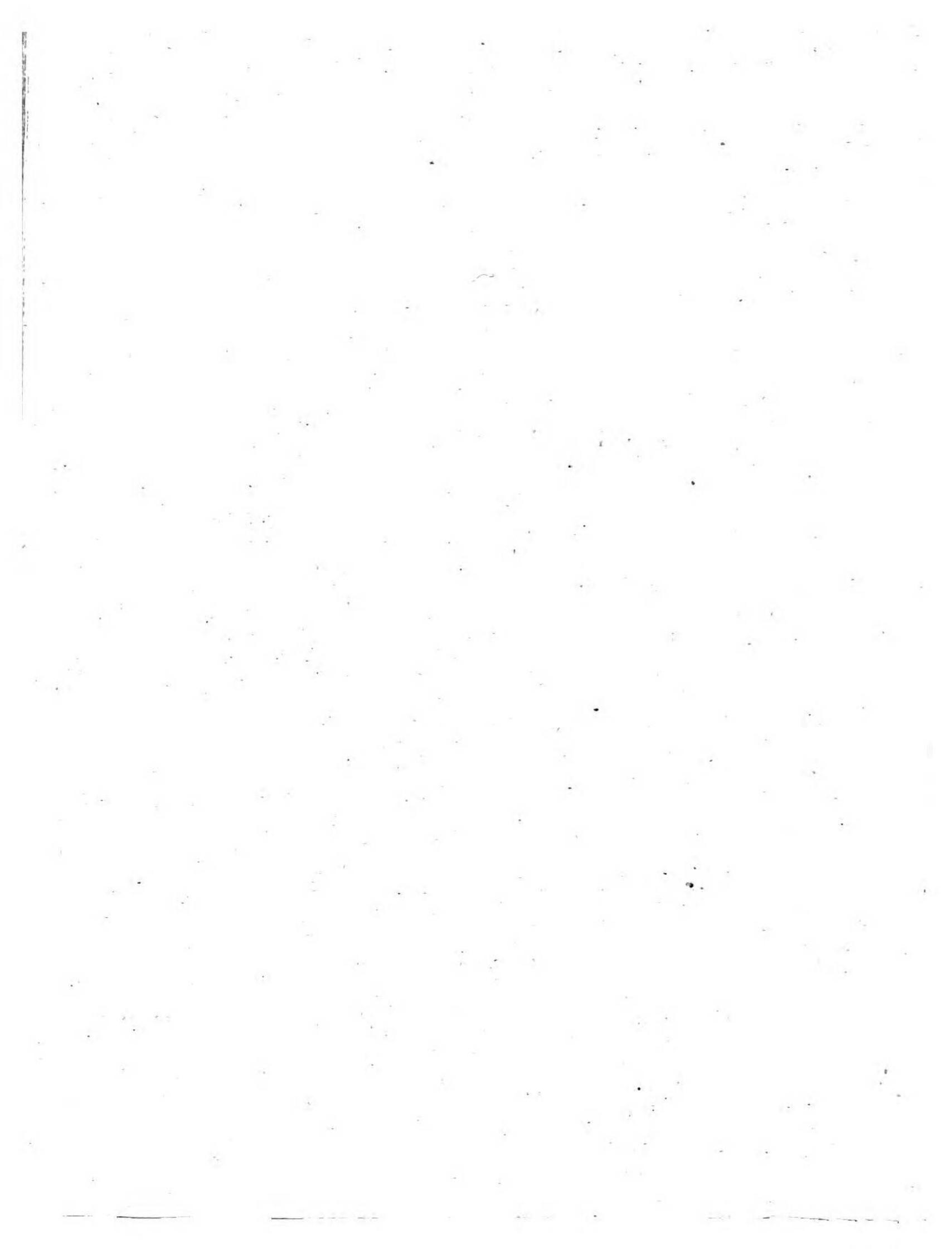
GYÜ.

GYÜL, gyüöl, gyüöl.
GYÜMÖLCS, gyümölcsös, gyümölcsözik, gyümölcsstelen.
GYÜSZÜ.

GYŰ.

GYŰ, gyűd, gyűjt, gyűl.
GYŰR (név.) gyűre, gyűrű, gyűrűkőzik.
GYŰR, (ige.) gyűret, gyűrü.
GYŰSZÜ.

Summa 64.

GY.

GYA.

GYAGY.

GYAGY.

GYAGYA. Madár' neme; a' szaváról így neveztetik. Sz. D.

GYAK.

GYAK. (fő-név.) Pugio, sica. S. I.
 Gyak-fák. Spanische Reiter. S. I.
 GYAK, gyakja. Pungit.
 Által gyakja. Configit, confodit, transfigit. M. A.
 Bé gyakja. Infigit. M. A.
 Föl gyakja. Suffigit. CM.
 Le gyakja. Defigit, depangit. M. A.
 Meg gyakja. Compungit. M. A.
 Reá gyakja. Affigit. M. A.
 GYAKA. Merga. CM. Hegyes fa, székérből ki álló fogak, hegyes bél-fák. Sz. D.
 GYAKÁS. Punctio, compunctio. M. A.
 Meg gyakás. Compunctio. M. A.
 GYAKDOS, gyakdossa. Fodicat, pungit, figit. M. A.
 Környül gyakdossa. Circumpungit. M. A.
 GYAKOR. Creber, densus, frequens. M. A.
 A. A' ki mirül gondolkodik, arrol gyakor álmodozik. km.
 Gyakor szaita. Cribrum pollinarium. M. A.
 Gyakor vendég. Frequens conviva.
 Gyakorol, gyakorolja. Exercet, exercitator, frequentat. M. A.
 Gyakorlás. Exercitatio, exercitium, frequentatio, usus. M. A. A' gyakorlás mesterre tézzen. K. V. p. 544.
 Gyakorlásra való. Exercitatorius. M. A.
 Gyakorlat. Exercitium, usus. S. I.
 Gyakorlatlan. Inexercitatus. M. A.
 Gyakorlatlanság. Faludi N. E. p. 79. Inexercitatio.
 Gyakorlatos. Exercitatus it. frequens, frequentatus. M. A.
 Gyakorlatoskodik. Sedulo se exercet.
 Gyakorlatosság. Frequentia, frequentatio. M. A.
 Gyakorlatossággal. Frequenter, frequentissime. M. A.
 Gyakorlott ember. Homo practicus. Faludi U. E. 3. R. p. 432.
 Gyakorló. Exercitator. M. A.
 Gyakorló hely. Gymnasium. M. A.
 Gyakorlólag. Frequentative.
 Gyakoroltat, gyakoroltatja. Curat exerceri.
 Gyakorság. Crebritas, frequentia, M. A.

Gyakorta. Saepe, frequenter, crebro, crebriter, plerumque. M. A. Gyakorta fordúl, mint a' Péntek, Szombat. km.
 Gyakorta való. Creber, frequens. M. A. Nagy gyakorta. Margit' Él. p. 39.
 Gyakortasággal. Tasi Gáspár p. 148. Zvonarics. 1. R. p. 751.
 Gyakran. Frequenter, crebro, saepe. M. A.
 GYAKOTT. Punctus, fixus.
 Által gyakott. Confixus, transfixus, transfossus. M. A.
 GYAKÓ. Pungens, figens.
 Gyakós. Centrosus, spinosus, aculeatus. M. A.
 GYAKSA. Palus acuta, verutum. PP.
 GYAKVA. Punctim. M. A.

GYAL.

GYAL. Sz. P. Pest Vben.
 GYALA. Sz. P. Pest Vben.
 Gyalá' kuta. E. F. Hunyad Vben.
 Gyalány. FF. Bihar, és Somogy Vben.
 Gyalánt. Instar, loco, pro eo. L. Gyalánt. M. A.
 Gyalár. E. F. Hunyad Vben.
 Gyaláz, gyalazza. Ignominat, calumniantur, obtrectat, dedecorat, defamat. M. A.
 Le gyalazza. Denigrat, diffamat.
 Meg gyalazza. Ignominat, infamat, ignominia afficit, vituperat. M. A.
 Gyalázás. Opprobratio, vituperatio. M. A.
 Gyalázat. Ignominia, infamia, opprobrium, calumnia, dedecus. M. A. Nagy gyalázat embernek a' tudatlanság. km.
 Gyalázatos. Ignominiosus, infamis, calumniosus. M. A.
 Gyalázatos kissebbség. Faludi E. M. p. 240.
 Gyalázatosan. Ignominiose, calumniose. M. A.
 Gyalázatoság. Infamia, dedecus. S. I.
 Gyalázkodik. Diffamat, calumniatur. Faludi N. A. p. 132. U. E. 2. R. p. 26.
 Oda gyalázkodott. Eo impudenter accessit.
 Gyalázkodás. Faludi N. E. p. 175. U. E. 2. R. p. 27.
 Gyalázkodó. Faludi U. E. 2. R. p. 42. 3. R. p. 163.
 Gyalázkodó ember. Faludi E. M. p. 240.

Gyalázó. Obtrectator, calumniator, vituperator. M. A.
 Gyalázódik. Calumniatur. M. A.
 Gyalázólan. VM. p. 226.
 GYALLA. (Ó, új) FF. Komárom Vben.
 GYALOG. Pedes, pedester, pedestris. M. A. A' mit lovon fogad, gyalog meg nem állja. km.
 Gyalog beszéll. — Nem lehet vele gyalog beszélleni, úgy el bizta magát. km.
 Gyalog bodza. Ebulus. S. I.
 Gyalog borsó. Zwergerbsen. S. I. Guggon ülő borsó.
 Gyalog fenyő. Juniperus. M. A.
 Gyalog hid. Trabs trajectualis. Büri. S. I. Sz. D.
 Gyalog hintó. Sedes portatilis. Tragsessel. S. I.
 Gyalog inas. Accensus, pedarius. PP.
 Gyalog jár. Lovon jött, gyalog jár. km.
 Gyalog katona. Miles pedestris.
 Gyalog levél. Faludi T. É. p. 121. Epistola per expressum missa.
 Gyalog megy. Pedibus iter facit. PP.
 Gyalog moh. Muscus terrestris. S. I.
 Gyalog olajfa. Daphne mezereum. S. I.
 Gyalog orsó, a' melyen minden rokka nélkül fonnak; kezekben pörgetvén.
 Gyalog posta. Tabellarius pedes. PP.
 Gyalog sereg. Peditatus. M. A.
 Gyalog sövény. Sepes pedibus permeabilis. Által léphető sövény. S. I. Sz. D.
 Gyalog szeder. Morum rubi. S. I.
 Gyalog szerel van. Faludi T. É. p. 195.
 Gyalog út. Semita. M. A.
 Gyalogol. Pedibus it, pedibus iter facit. Faludi T. É. p. 189.
 Ki gyalogolta magát. Sufficientem pedibus commotionem fecit.
 Gyalogolás. Meg untam a' sok gyalogolást. Sz. D.
 Gyaloglás. Pázm. Pred. p. 105.
 Gyalogoló. Peditator.
 Jó gyalogoló.
 Gyalogság. Peditatus, militia pedestris. S. I.
 GYALOK, GYALK. R. Pugio, sica. S. I.
 Gyalkos. R. Sicarius, homicida. S. I.
 GYALOM. Verriculum, sagena. M. A.
 Gyalmot vet a' halaknak. Pázm. Kal. p. 144.
 Gyalmos. Verriculatus. M. A.
 Gyalmos tó. Piscina. M. A.
 Gyalmar. E. F. Hunyad Vben.
 GYALÓKA. F. Soprony Vben.
 GYALU. Dolabra, planula. M. A.

Gyalu. E. MV. Kolos Vben. Sz. P. Heves Vben.
 Gyalu-bük. E. Hegy Három szék Sz. ben.
 Gyalu-forgács. Raptus runcinac. PP.
 Gyalud. Sz. P. Somogy Vben. Dolabella.
 Gyalul, gyalulja. Dolat. M. A. A' deszkát mennél többet gyalulják, annál simább leszsz. km.
 Egybe gyalulja. Pázm. Pred. p. 281.
 Ki gyalulja. Edolat. M. A.
 Le gyalulja. Dedolat.
 Meg gyalulja. Dedolat. M. A.
 Gyalulás. Dolatio. S. I.
 Ki gyalulás. Edolatio. M. A.
 Gyalulatlan. Indolatus, impolitus. Vajda K. É. 1. K. p. 145.
 Gyaluló. Dolator,
 Gyaluló szék. Tabula arcularia, scri-niaria. S. I.

GYAN.

GYAN.

GYANA.

Gyana' falva. F. Vas Vben.
 Gyanánt. Instar, pro eo, loco ejus, ac-qualiter, aequae. M. A.
 GYANAKODIK. Suspiciatur. M. A. PP.
 Reá gyanakodik.
 Gyanakodás. Suspicio. M. A.
 Gyanakodó. Suspiciax. M. A.
 GYANAKSZIK. Suspiciatur, conjicit, opi-natur. Faludi. E. M. p. 165.
 GYANÍT, gyanítja. Opinatur, suspiciatur.
 Reá gyanítja. A' kit egyszer rajta ér-nek, többet is reá gyanítanak. km.
 GYANÓ. F. Vas Vben.
 GYANÓT. Genetta, Genetkatze. S. I.
 GYANÓ, GYANÓ. Suspicio, M. A. Újjad-ból szopott gyanu. km.
 Gyanu-kérdés. Faludi U. E. 3. R. p. 10.
 Gyanu-pör. Élt a' gyanu-pörrel. km.
 Gyanuba veszi. Subsumit. S. I.
 Gyanul, gyanulja. In suspicionem sumit.
 Meg gyanulja. Faludi T. É. p. 159.
 Gyanus. Suspiciosus. M. A. A' ki minden-ben tudós, mindenben gyanus. km.
 Gyanusan. Suspiciose.
 Gyanuság. Suspicio. M. A. A' kire gya-nuság vagyon. Suspectus. M. A. L.
 Gyanuságos. Faludi Sz. E. p. 70. Valde suspectus.

GYAP.

GYAP.

GYAPA. Sz. P. Tolna Vben.
 GYAPJÚ. Lana, vellus. M. A. A' kinek gyapju kell, utánna jár. km.
 Gyapju. F. Bihar Vben.
 Gyapju-mű. Lanificium v. pannus la-neus. S. I.
 Gyapju-művelés. Lanificium. M. A.
 Gyapju-műves. Lanificus. M. A.
 Gyapju-zsák. Saccus lanarius.
 Gyapju-szövet. Pannus laneus. S. I.
 Gyapja. Ejus lana. Roszsz juh, a' ki maga gyapját nem bírja. km.
 Gyapjad. Lanam acquirat v. in lanam abit. S. I.
 Gyapjas. Lanosus, lanaris. M. A.
 Gyapjas barom. Ovis. S. I.

Gyapjas fű. Gnaphalium. PP.
 Gyapjas madár. Lanarius. M. A.
 Gyapjas vitézek. Argonautae. Dugonic.
 Gyapjasodik. Lanam acquirat. S. I.
 Meg gyapjasodik.
 Gyapjatlan. Beniczki. p. 267.
 GYAPOLY. Sz. PP. Bihar, és Zemplén Vkben.
 GYAPOR. Foecundus, solidus. M. A.
 Gyapora. idem. M. A. mint Szapora.
 Gyaporaság. Foecunditas, incrementum. S. I. Sz. D.
 Gyaporit, gyaporítja. Foecat, fructificat. M. A.
 Gyaporodik. Crescit, augetur. M. A.
 Gyaporú. R. Foecundus. S. I.
 GYAPOTT. Gossipium, xylum. M. A.
 Pázm. Kal. p. 762. Ulászló' Kincstar-tójánál iratik: Gyopoth.
 Gyapott-fű. Gossipium. S. I.
 Gyapott-gyolcs. Xylina tela. PP.
 Gyapott-köntös, -ruha. Xylina vestis. PP.
 Gyapott-lágy. Faludi N. U. p. 92.
 Gyapott-lágy szók. Faludi E. M. p. 240.
 Gyapott-madzag. Pázm. Pred. p. 695.
 Gyapott-szövet. Tela gossipina, linteum xylum. S. I.
 Gyapott-termő fa. Gossipium. M. A.
 Gyapott-vászón. Pannus xylinus. PP.
 Gyapottal töltött. Gossipio pulvinatus, fartus. PP.
 Gyapottal meg tölti. Tomento instruit, infarcit. PP.
 Gyapottas. Gossipinus. S. I. Sz. D.
 Gyapottol, gyapottolja. Gossipio complet. Sz. D.
 Ki gyapottolja: gyapottal ki tömi. Sz. D.

GYAR.

GYAR.

GYARA.
 Gyaránt. Instar. Vide Gyanánt. M. A.
 GYARAK. F. Nyitra Vben. Sz. P. Bihar Vben.
 GYARAP. Foecundus, fertilis. S. I.
 Gyarapít, gyarapítja. Foecundat. M. A.
 Gyarapítás. Foecundatio, augmentatio. M. A.
 Gyarapító. Foecundans, augmentator, solidans. M. A.
 Gyarapodik. Augetur, crescit. M. A. Idő-vel gyarapodik az okosság. km.
 Meg gyarapodik. Augmentatur, it. opu-lescit.
 Gyarapodás. Incrementum, augmentum. M. A.
 GYARAT, gyaratja. Herbam secula rese-cat, it. carminat.
 Le gyaratja.
 Gyaratás. Carminatio.
 GYARLIK. R. Labitur, cadit, debilitatur.
 Gyarlit, gyarlitja. Debilitat, infirmat, enervat, labefactat. S. I.
 Meg gyarlitja. Faludi B. E. p. 20. 81.
 Gyarló. Debilis, infirmus, invalidus, im-becillus, fragilis. S. I. Sz. D.
 Gyarlódik. Debilitatur, infirmatur, la-befactatur. Faludi N. U. p. 32. U. E. 3. R. p. 149. T. É. p. 75.
 Meg gyarlódik. Faludi N. U. p. 55. Sz. E. p. 84.
 Gyarlódás. Faludi Sz. E. p. 37.

Gyarlóság. Fragilitas.

Emberi gyarlóság. Fragilitas humana.
 Gyarlós. Fragilitati subjectus, obnoxius.
 Gyarlosít, gyarlosítja. Faludi Sz. E. p. 59.
 GYARMAT. t. h. n. Colonia. Szirmai Pa-rab, p. 110.
 Balassa-Gyarmat. MV. Nógrád Vben.
 Fejér Gyarmat. MV. Szatmár Vben.
 Fekete Gyarmat. F. Arad Vben.
 Fűzes Gyarmat. FF. Békés és Hont Vkben.
 Kis Gyarmat. F. Hont Vben.
 Kő-hid-Gyarmat. F. Esztergom Vben.
 Lapas Gyarmat. F. Nyitra Vben.
 Lehota-Gyarmat. F. Bars Vben.
 Rába Gyarmat. F. Vas Vben.
 Sziget-Gyarmat. F. Bars Vben.
 Zsitva-Gyarmat. F. Bars Vben.
 Gyarmata. FF. Arad és Tömös Vkben.

GYÁ.

GYÁLL.

GYÁLL.

GYÁLLA. F. Torontál Vben.

GYÁM.

GYÁM. Auxilium, subsidium v. fulcrum. S. I.
 Gyám-ata. Tutor. Tiszti Szótár p. 62.
 Gyám-ataság. Tutela. L. c.
 Gyám-fa. Fulcrum ligneum, columna lignea. S. I.
 GYÁMOL. Statumen, stabilimentum, su-stentaculum, fulcimentum, fulcimen, sublica, pertica, fulcrum, it. sub-sidium, auxilium. M. A. it. Scabel-lum: NC. p. 399.
 Gyámol-talp. Anconiscus. M. A.
 Gyámolatlan. Careus fulcro, it. miser, inops. S. I.
 Gyámolatlanság. Inopia, aerumna. S. I.
 Gyámolít, gyámolítja. Fulcit, stabilit, statuminat, suffulcit. M. A.
 Elő gyámolítja. Faludi N. E. v. 167. 219.
 Bizzál Istenben, elő gyámolít. km.
 Föl gyámolítja. Bíró Márton Micae p. 192.
 Gyámolított. Suffultus. M. A.
 GYÁMOL (ige), gyámolja. Fulcit.
 Föl gyámolja. Suffulcit. Hallottam Ság-hon 1821. Jan. 11.
 Gyámoló. Fulciens. Sz. D.
 Gyámoló kéz. Sz. D.
 Gyámoltalan. Miser, calamitosus. Pázm. Pred. p. 552.
 Gyámoltalanság. Aerumna, miseria, inopia. Pázm. Pred. p. 145. 524.
 Gyámoltalanul. Misere, calamitose. S. I.
 GYÁMTALAN árva. Tutela destitutus.
 Tiszti Szótár p. 62.

GYÁN.

GYÁN.

Boros gyán. Telek Békés Vben.

Köte-gyán. }
 Mező-gyán. } FF. Bihar Vben.
 Vizes gyán. }

GYÁND.
 Gyánda. Sz. PP. Abauj és Heves Vben.
GYÁNT. Sz. P. Tolna Vben.
 Gyánta. Electrum, succinum, resina. M. A.
 Gyánta-kő. Electrum, succinum. Bernstein, Agtstein. S. I.
 Gyánta-tűz. Ignis innocuus colophoniac. S. I.
 * Fejér gyánta. Succinum album. PP.
 Fekete gyánta. Lapis thracicus. PP.
 Kis gyánta. Sz. P. Bihar Vben.
 Magyar gyánta. F. Bihar Vben.
 Nagy gyánta. Sz. P. Bihar Vben.
 Sárga gyánta. Succinum flavum, citrinum. PP.
 Gyántár. idem ac gyánta. M. A. Vernix, sandaracha. PP.
 Gyántáros. Electrinus, gypsatus. M. A.
 Gyántáros. Sz. P. Bács Vben.
 Gyántáros tábla. Tabula gypsata. M. A.
 Gyántároz, gyántározza. Vernice illinit. PP.
 Gyántározás. Sandarachina gummitio. PP.
 Gyántás. Gypsatus, electrinus, succineus, resinosus. M. A.
 Gyántás szurók. Pissaspaltus. M. A.
 Gyántáz, gyántázza. Gypsat. M. A.
 Gyántázat. Electricitas. Molnár János.
 Gyántázott. Resinatus, gypsatus. M. A.

GYÁR.
GYÁRT. gyártja. Facit, operatur, conficit, elaborat. M. A.
 Gyártatlan. Infectus, imparatus. S. I.
 Gyártó. Elaborator, confector, conficiens. M. A.
 Gyártó társaság. Collegium, corpus officum. S. I.
 * Asztal-gyártó. Scrinarius. M. A.
 Erszény-gyártó. Crumenarius. NC. p. 281.
 Fazék-gyártó. Figulus.
 Ij-gyártó. Faber arcuarius. NC. p. 283.
 Irha-gyártó. Alutarius. S. K.
 Kanna-gyártó. Fusor pocularius. NC. p. 285.
 Kerék-gyártó. Carpentarius. M. A.
 Kötél-gyártó. Restio. NC. p. 293.
 Lakat-gyártó. Faber serrarius. NC. p. 283.
 Nemez-gyártó. Stratarius. NC. p. 293.
 Nyereg-gyártó. Ehippiarius. NC. p. 281.
 Pléh-gyártó. Laminarius. S. K.
 Süveg-gyártó. Pileator, pileopoegus. S. K.
 Szekér-gyártó. Plaustrarius. M. A.
 Szij-gyártó. Coriarius. M. A.
 Tarsoly-gyártó. Marsuparius. NC. p. 287.
 Űst-gyártó. Ahenarius. PP.
 Üveg-gyártó. Faber vitriarius. NC. p. 283.
 Gyártat, gyártatja. Curat fieri. S. I.
 Gyártató. M. A.

GYÁRFÁS.
GYÁRFÁS. t. f. n. Gervasius. PP.
GYÁSZ.
GYÁSZ. Lugubris it. pulla vestis. M. A.
 Luctus, tristitia funebris. S. I.
 Gyász-alkotmány.

Gyász-aszszony. R. Praefica. S. I.
 Gyász-beszéd: sir-beszéd. Oratio funebris. S. I.
 Gyász-emelet. Castrum doloris. S. I.
 Gyász-ének, gyász-dal. Naenia, cantilena funebris. S. I.
 Gyász-föl vétel. Assumptio vestium lugubrium.
 Gyász-fűz: bús fűz. Salix babylonica. S. I.
 Gyász-játék. Tragoedia. S. I.
 Gyász-koporsó. Cenotaphium. Beniczki. p. 250.
 Gyász-lakodalom. R. Epulum funebre, parentalia. S. I.
 Gyász-le vétel. Depositio vestitus lugubris.
 Gyász-level. Literae lugubres.
 Gyász-nap. Dies sepulchralis, funebris. S. I.
 Gyász-nép. Comites funeris. S. I.
 Gyász-pad. Gyász-padra ki tették a' halottat. Sz. D.
 Gyász-ruha. Vestis lugubris. M. A.
 Gyász-ruhás. Atratus, pullatus. S. I.
 Gyász-tör. R. Conventus lugentium. S. I.
 * Egész gyász. Integer luctus.
 Fél gyász. Dimidius luctus.
 Földig való gyász. Faludi. T. É. p. 38.
 Vestis lugubris ad terram deflua.
 Udvari gyász. Luctus aulicus.
GYÁSZBA borúlt.
GYÁSZBAN öltözött. Pullatus. Feketében öltözött. M. A.
GYÁSZOL. gyászolja. Luget, deplangit. M. A.
 Gyászolás. Luctus. M. A.
 Gyászolástul meg szünik. Eluget. M. A.
GYÁSZOS. Lugubris, luctuosus. S. I.
 Gyászos nép. Faludi. N. U. p. 126.
GYÁSZT le teszi. Eluget. PP.

GYÁVA.

GYÁVA. Hebes, debilis v. timidus sine causa. S. I. Szükség' idején a' gyáva is meg bátorodik. km.
 Gyáva ember. Sz. D.
GYÁVASÁG. Hebetudo, debilitas. Sz. D.
GYÁVÚL. Hebescit, stolidescit. Sz. D.

GYE.**GYEL.**

GYEL. R. Signum, insigne, character; nota, hodie tono mitiore: JEL.

GYEN.

GYEN.
GYENES. Elő-hegy, Szala Vben, Kisfaludnál.

GYEP.

GYEP. Ager incultus. Vide GYÖP. M. A.
GYEPES. t. h. n. Veszprém, és Bihar Vben.
 Gyepes. Folyó víz, Bihar Vben.
GYEPLŐ. Habena. Vide GYÖPLŐ. M. A.
 Gyeplő-kötél, mellyel marhát kötnek össze. Tomex. PP.

Gyeplő-szij. Faludi. E. M. p. 23.
 Lóggós gyeplő. Vas Várm. Limit.
 Gyeplőre tanítja. Loro condocfacit. PP.
 Gyeplős. Funalis.
 Gyeplős lovak. Finales equi. PP.
GYEPÜ. Maceria, maceries. Vide GYÖPÜ. M. A.
 Gyepü. F. és Sz. PP. Szala Vben.
 Farkas-gyepü. Sz. P. Veszprém Vben.
 Fűzes gyepü. MV. Vas Vben.
 Gyepül, gyepüli. Sepibus vivis incingit.
 Bé gyepüli. Maceriam obducit, obsepit. M. A. Pázm. Kal. p. 12.
 Meg gyepüli. Sepit, cosepit.

GYER.

GYER, gyere. Most: jer, jere. Veni, ades. Gyere pajtás katonának, ha jól leszz dolgod, meg sem bánod.
 Gyerünk, gyertek. Veniamus, veniat.
GYERÉK. Pusio. Vajda S. K. p. 284. „Ha Isten' gyereke vagy.“
 Gyerek-ember.
 Gyerekes. Puerilis.
 Gyerekeskedik. Pueriliter agit.
 Gyerköcze. Juvenis, adolescens, ephebus. S. I. Sz. D.
GYERMEK. Puer. M. A. Melly gyermek meg ijed, annya' ölébe siet. km.
 Gyermek-altató ének. Soporifera cantilena.
 Gyermek-ágy. Puerperium. M. A.
 Gyermek-ágyas. Puerpera. M. A.
 Gyermek-ágyas aszszony. Infantaria.
 Gyermek-cserélés. Suppositio pueri.
 Gyermek-cserélő. Suppositor, suppositrix. S. I.
 Gyermek-ész. Mens immatura.
 Gyermek-észű. Immaturi iudicii.
 Gyermek-el úzés. Abortus voluntarius.
 Gyermek-faló. Manducans. S. I.
 Gyermek-játék. Crepundia. M. A.
 Gyermek-kor. Pueritia, aetas puerilis. S. I.
 Gyermek-kori. Puerilis, ex aetate puerili. S. I.
 Gyermek-ló. Equulus, hinnulus. Pázm. Pred. p. 206. Egy botlásért inát el nem vágják a' jó gyermek-lónak. Pázm. Pred. p. 498.
 Gyermek-nevelés. Pázm. Pred. p. 1125.
 Gyermek-nevelő. Educator.
 Gyermek-oktató. Doctör parvulorum. Pázm. Pred. p. 195.
 Gyermek-ölés. Infanticidium. S. I.
 Gyermek-ölő. Infanticida. S. I.
 Gyermek-ruha. Panniculi infantum. PP.
 Gyermek-süveg. Puerilis calyptra. PP.
 Gyermek-szám. Ki keljünk a' gyermek-számból. Pázm. Pred. p. 765.
 Gyermek-szeretet. A' gyermek-szereteten is lehet gyarlóság. km. Dug. 1. R. p. 166.
 Gyermek-szerető. Philotecnos.
 Gyermek-szoba. Faludi. N. U. p. 149. N. A. p. 152.
 Gyermek-szurok. Stercus nigricans infantum. S. I.
 Gyermek-szülés. Puerperium. NC. p. 387.
 Gyermek-szülő. Puerpera. NC. p. 387.
 Gyermek-tanítás. Paedagogium.
 Gyermek-tanító. Paedagogus. M. A.

Gyermek-tanúság. Catechesis. S. I.
 Gyermek-tartás. Pázm. Pred. p. 1135.
 Gyermek-vesztés. Abortus. S. I. Gyermeket vesztett. Abortum passa est.
 * Anyás gyermek. Junonis puer. S. K.
 Árva gyermek. Orphanus, pupillus. S. K.
 Czigány gyermek. Hozzá szoktak a' czigány gyermekek a' szikrához. km.
 Csöcs-emő gyermek. Infans. S. K.
 Fattyu gyermek. Spurius.
 Fiu-gyermek. Mas. S. K.
 Fogadott gyermek. Adoptivus. S. K.
 Kedves gyermeknek sok a' neve. km.
 Kettős gyermek. Gemelli. Iker. S. K.
 Későn való gyermek, korán való árva. km.
 Korán okoskodó gyermek ritkán szokott meg élni. km.
 Leány-gyermek. Puella. S. K.
 Mostoha gyermek. Privignus, privigna.
 Néma gyermeknek anyja sem érti szavát. km.
 Onoka-gyermek. Nepos, neptis. S. K.
 Paraszt gyermek. Rusticus, agrestis puer. S. K.
 Roszsz gyermek. Nefarius puer. Gonosz fában rengetett gyermek.
 Somogyi gyermek. Csak nyugszik, mint a' Somogyi gyermek. km.
 Szóló gyermek. Puer. S. K.
 Szólatlan gyermek. Infans. S. K.
 Szopó gyermek. Lactens puer. S. K.
 Találtt gyermek. Expositivus puer. S. K.
 Tar gyermeknek meg nyól még a' hája. km.
 Őri gyermek. Herilis filius, filia. S. K.
 Űzőg-gyermek. Mola. S. K.
 Váltott gyermek. Suppositus infans. Olyan mint a' váltott gyermek. km.
 Zab-gyermek. Spurius. S. K.
 Gyermecske. Puellus, filiolus, puerulus, pusio. M. A. Pázm. Pred. p. 7. Káldi Isai. 11. 6.
 Gyermekese. idem. M. A.
 Gyermekded. Novellus. M. A. Pázm. Kal. p. 161.
 Gyermeké. Ejus puer. Az anyának szép a' gyermeke, ha taknyos is. km.
 Szerelem' gyermeke.
 Gyermekes. Puerilis, moribus puer. S. I. it. prolibus oneratus.
 Gyermekes ember. Homo puerilis, pueriliter agens.
 Gyermekeskedik. Ineptit. M. A.
 Gyermekesül.
 El gyermekesül. Prolibus oneratur.
 Gyermekszik. Parit, generat, enitur. S. I.
 Meg gyermekszik. Prolem parit. S. I.
 Gyermeki. Puerilis. M. A.
 Gyermeki bolondság. Ludicrum puerile.
 Gyermeki szerben, tizenkét esztendőskorban volt. Zvonárics 1. R. p. 259.
 Gyermekké leszsz. Repuerascit. M. A.
 Gyermektség. Pueritia. M. A.
 Gyermekségétől fogva. Inde a sua pueritia.
 Gyermektelen. Liberis carens. *Ατενοος*. M. A.
 Gyermektelenség.
 Gyermektelenül halt meg. Improlis decessit.
 Gyermekül. Pueriliter. M. A.
 GYERMELY. F. Komárom Vben.

GYERŐ.

Gyerő-Monostor. E. F. Kolos Vben.
 Gyerő-Vásárhely. E. F. Kolos Vben.

GYERTYA.

GYERTYA. Candela. M. A. Olim Gyertya, et hinc Gyortány-fa. Gyertya is embernek szolgál, de magát meg emésztli. km.
 Gyertya-áruló. Candelarius, candelaria. PP.
 Gyertya-bél. Ellychnium. M. A.
 Gyertya-gyújtás. Pázm. Pred. p. 1217.
 Gyertya-gyújtáskor. Prima fax. NC. p. 441.
 Gyertya-gyújtáskori idő. idem. M. A.
 Gyertya' hamva. Favilla. M. A.
 Gyertya' hamvát veszi. Emungit candelam. M. A.
 Gyertya' hamva - vevő. Emunctorium. M. A.
 Gyertya-hordozó. Ceroferarius. NC. p. 257.
 Gyertya-mártó. Lychnarium. PP.
 Gyertya-mártó asszony. Mulier lychnaria. PP.
 Gyertya-pille. Epiolus. S. I.
 Gyertya-szentelő boldog asszony' napja. Festum purificationis B. V. M. PP.
 Gyertya-tartó. Candelabrum. M. A.
 Gyertya-világ. Lumen candelae. Pázm. Pred. p. 719. Asszonyt, vászont nem jó gyertya-világnál venni. km.
 * Cseléd-gyertya. Candela sebacea tenuior pro famulatio.
 Fagygyu-gyertya. Gandela sebacea.
 Kén-gyertya. Sulphuratum, fomentum. NC. p. 405.
 Öntött gyertya. Candela fusa.
 Viasz-gyertya. Candela cerea.
 GYERTYÁJA. Ejus candela. El oltották a' gyertyáját. km.
 GYERTYÁN.
 Gyertyán-fa. Ornus. M. A.
 Gyertyán-madár. S. I.
 Gyertyános. FF. Vas, Szala, és Torontál Vben. E. FF. Hunyad, Torda Vben, és Kővár Vidékében.
 GYERTYÁZ. Lucubrat. Nem sokat gyertyázott a' könyvek mellett. km. Dug. 1. R. p. 124.

GYESZ.

GYESZ.
 GYESZÖL, gyeszöli Atterit, deterit. Gyeszölódik.
 Hozzá gyeszölódik. Adteritur, adfricatur.
 GYESZÜL. Atteritur, deteritur. S. I.

GYEVEDER.

GYEVEDER, heveder. Széles kenderkötél. Egy nagy gyevedert kössenek nyakára. Sz. D.

GYÉ.

GYÉK.

GYÉK. Lacerta. M. A.
 Gyék-fő. Prunella. M. A. PP. Braunheil. S. I.
 GYÉKÉNY. Matta, teges, hibiscus, storea. CM. M. A. Egy gyékényen árulnak. km.
 Gyékény-fő. Mariscus, mariscum. M. A.
 Gyékény-kas. Scirpiculum. M. A. L.
 Gyékény-káka. Mariscum, mariscus, butomum. M. A.
 Gyékény-kötél. Tomex. PP.
 Gyékény-szövő. Storearum textor, storearius. PP.
 Gyékény-tő. Nádas hely Bács Vben.
 Gyékényes. FF. Bars, Somogy, és Szala Vben.
 Gyékényes (Alsó, felső.) E. FF. Külső Szolnok Vben. Rohrbach.
 Gyékényes Remete-Szent Pál. Csuzi. Tromb. p. 278.

GYÉMÁNT.

GYÉMÁNT. Adamas. M. A. Fényes, mint a' gyémánt. km.
 Gyémánt-állandóság. Faludi E. M. p. 50.
 Gyémánt-gyűrű. Faludi E. M. p. 256.
 Gyémánt' hegye. Adamantius-mucro. PP.
 GYÉMÁNTOS. Adamantinus, adamantus. S. I.
 Gyémántos függök. Pázm. Pred. p. 450.
 Gyémántos percz. Faludi T. É. p. 22.
 Gyémántos rubintos poharak. Faludi T. É. p. 153.
 GYÉMÁNTOZ, gyémántozza. Nagy István Már. Coron. p. 302.

GYÉR.

GYÉR. Rarus, foraminosus, lacunas habens. Gyéren terem a' búza. Sz. D.
 Gyér. F. Torontál Vben.
 Gyér erdő. Sz. D. Rara sylva.
 Gyér fog. Sz. D. Rari dentes.
 Gyér háló. Rete piscatorum. S. I.
 GYÉRES. Ritkás.
 Gyéres. FF. Bihar, közép Szolnok, Torda, és Kolos Vben.
 Gyéresíti: ritkásítja. Sz. D.
 GYÉRÍT, gyériti: ritkítja. Sz. D.
 GYÉRSÉG. Raritas. Sz. D.

GYÉVÉR.

GYÉVÉR.
 Gyévér-eb. Species canum venaticorum. S. I.

GYI.

GYILK.

GYILK (gyilok).
 Gyilok. F. Bereg Vben.

Medve-gyilok. Sz. D.
GYILKOL, gyilkolja. Trucidat, occidit, jugulat. S. I.
 Meg gyilkolja. Sz. D.
 Öszve gyilkolja. Contrucidat.
 Gyilkolás. Jugulatio, trucidatio.
 Gyilkoló. Sz. D.
GYILKOS. Homicida, sicarius. M. A. Gyilkos vezeti a' tolvajt a' fog-házba. km.
 Gyilkos kézzel. Sicaria manu.
 Gyilkoskodik. Homicidam agit, latrocinatur. Faludi N. U. p. 59. Sz. E. p. 34. T. É. p. 40. Csuzi Tromb. p. 66.
 Gyilkosság. Homicidium. M. A.
 Gyilkosul meg öleté. Pázm. Pred. p. 348.

GYIM.

GYIM.
 Gyim-gyom: haszontalan giz-gaz.
 Gyim-gyom ember. Homo flocci, nauci, nibili.
GYIMÓT. F. Veszprém Vben.
 Kis Gyimót. Sz. P. ugyan ott.

GYIR.

GYIR.
GYIRA. Talentum. L. GIRA. Sz. D.
GYIRMÓT. F. Győr Vben.
GYIRÓT (Horvát, német). FF. Soprony Vben.

GYÍ.**GYÍK.**

GYÍK. Lacerta. vide GYÉK. PP. A' kit egyszer a' kigyó meg csipett, a' gyíktől is fél. km.
 Gyík-fű. Prunella. Braunheil.
 Gyík-leső. Vékony német kard, kocyperd. Dug. km. 1. R. p. 242.
 * Arany-gyík. Lacerta aurata. S. K.
 Buborékos gyík. Lacerta bullaris. S. K.
 Nyíl-gyík. Lacerta velox. S. K.
 Röpülő gyík. Lacerta volans. S. K.
 Sárga gyík. Lacerta flavens. NC. p. 143.
 Taréjos gyík. Lacerta basiliscus. S. K.
 Tarka gyík. Stellio. Káldi Prov. 30. 28.
 Torok-gyík. Angina. S. K.
 Török gyík. Lacerta turcica. S. K.
 Tővis-gyík. Lacerta stellio. S. K.
 Tűzes szemű gyík. Lacerta chamaeleon. S. K.
 Vízi gyík. Lacerta aquatica. N. C. p. 143.

GYO.**GYOLCS.**

GYOLCS. Sindon, tela linea mundissima. M. A.
 Gyolcs-lepedő. Sindon lecticaria. M. A.
GYOLCSOS. Sindonarius. S. I.
 Gyolcsos Tót.

GYOM.

GYOM. Gramen, congeries vilium, et noxiarum herbarum. M. A. Hallgat, mint a' tyúk a' gyomban. km.
 Gyim-gyom.
GYOMA. F. Békés Vben.
GYOMLÁL, gyomlálja. Runcat, exherbat, sarrit.
 Ki gyomlálja. Eruncat, evellit, exherbat, eradicat, exstirpat, explantat. M. A. Nehéz a' konkolyt tövöstül ki gyomlálni. km.
 Meg gyomlálja. Runcat, exherbat.
 Gyomlálás. Runcatio, eradicatio, exherbatio. M. A.
 Ki gyomlálás. Eruncatio, exherbatio, exstirpatio, M. A.
 Gyomláló. Runcator, exherbator, sarritor. M. A.
 Gyomláló-vas. Runca segetális, runcina. PP.
GYOMOR. Stomachus, ventriculus. M. A.
 Gyomor-émelygés. Anorexia, nausea. Pázm. Pred. p. 823.
 Gyomor-émelgető. Faludi N. E. p. 21. Nauseam causans.
 Gyomor-erősítő. Stomachale. S. I.
 Gyomor' erőtlenége. Solutio stomachi. S. I.
 Gyomor-fájás. Cardiognus. M. A.
 Gyomor-fájó. Stomachicus. M. A.
 Gyomor-görcs. Cardialgia. S. I. Morbus spasmodicus.
 Gyomor-kivánás. Appetitus. Pázm. Pred. p. 839.
 Gyomor-meg-hülés. Stomachi refrigeratio. S. I.
 Gyomor-nem-émésztés. Dyspepsia. S. I.
 Gyomor-oltó. Coagulum animale. S. I.
 Gyomor' sonkollya. Pázm. Pred. p. 901.
 Gyomor-tisztítás. Pázm. Pred. p. 1159. Evacuatio ventriculi.
 Gyomor-töltés. Pázm. Pred. p. 439. Repletio ventriculi.
 Gyomor-vesztő. Stomachum vitians. S. I.
 Gyomorbéli émelyedés. Anorexia. M. A.
 Gyomra. Ejus stomachus. Gyomra fáj a' betegnek, 's fogát huzza. km.
 Föld' gyomra. Viscera terrae. Nem használ az arany, míg a' föld' gyomrában hever. km.
 Gyomrából gyülei: tellyességgel nem szenvedheti.
 Gyomros. Ventricosus, stomachosus. M. A.
 Jó gyomros aszszony: nagy ebető aszszony.
 Gyomroskodik. Stomachatur. M. A.
 Gyomroskodás. Stomachatio. M. A.
 Gyomroskodva irkál. Pázm. Kal. p. 171.
 Gyomru.
 Jó gyomru. Faludi E. M. p. 253.
 Gyomroz, gyomrozza. Verberat, caedit. S. I.
 Meg gyomrozza. Sz. D.
GYOMOS. Herbis inutilibus consitus. Faludi N. A. p. 126.
 Gyomosodik. Obherbescit. S. I.

GYOP.

GYOP.
GYOPÁR. Stoechas citrina. M. A.
 Gyopár-tapló. Fűnek neme, mellyet ha meg szárítanak, könnyen belé akad

a' tűz. Sz. D. A' mint üszögöldő gyopárod', úgy ütsz belé. Dug. km. 1. R. p. 71.
 Fekete gyopár. Origanum NC. p. 45.
 Sárga gyopár. Stoechas citrina. Csapó. p. 106.
 Vízi gyopár. Eupatorium. S. K.
 Gyopáros. Tó Békés Vben.

GYOR.

GYOR.
GYOROK. MV. Arad Vben.
GYORS (gyoros?). Agilis, alacer, celer, citus, impiger, praepes, properus, strenuus, vegetus, velox. M. A.
 Gyors, mint a' szél. Velocior Euro. M. A.
 Gyors ágyú. Colubrina, tormentum velox. S. I.
 Gyors büntetés. Pázm. Pred. p. 25.
 Gyors erő. Elasticitas. S. I.
 Gyors indulat. Pázm. Pred. p. 25.
 Gyors lábú. Celeripes, acupediis. M. A.
 Gyors tevé: poroszka tevé. Dromas, dromedarius. S. I.
 Gyorsabbít, gyorsabbítja. Celeriores reddit.
 Gyorsabbítás. Pázm. Pred. p. 858.
 Gyorsalkodik. Celerat, properat, festinat. M. A. Pázm. Pred. p. 865. 1270. Telegdi, Felelet. p. 197.
 Gyorsalkodás. Festinatio, properatio. M. A.
 Gyorsan. Celeriter, celeratim, celeranter, velociter, properanter, propere, perniciter. M. A.
 Gyorsaság. Celeritas, celeritudo, velocitas. M. A.
 Gyorsasággal. Celeriter, velociter. M. A.
 Gyorsaságos. Velox, celerrimus. M. A. Pázm. Kal. p. 703.
 Gyorsít, gyorsítja. Urget ad celeritatem. Pázm. Pred. p. 1111.
 Gyorsogat, gyorsogatja. idem. Sz. D.
 Gyorsogatás. Frequentamentum. M. A.
GYORTYA. R. L. Gyertya.
 Gyortán-fa. R. L. Gyertyánfa. In metalibus anni 1379. scribitur: Gyartyánfa. L. Schwartner Dipl. Tab. 3. n. 1.

GYÓ.**GYÓ.**

GYÓ.
GYÓD. F. Baranya Vben.
GYÓTA. Sz. PP. Somogy Vben.

GYÓCS.

GYÓCS. L. **GYOLCS**.
 Gyócs. Sz. P. Somogy Vben.

GYÓGY.

GYÓGY. E. FF. Hunyad, és alsó Fejérvben.
 Gyógy-fördő. E. F. Hunyad Vben.
GYÓGYÍT, gyógyítja. Medicatur, medetur, sanat, curat. M. A. Könnyű sebet ejteni, de nehéz gyógyítani. km.
 Bé gyógyítja. Consanat.

Föl gyógyítja. Persanat.
 Ki gyógyítja. Excurat, plene curat.
 Meg gyógyítja. Sanat, consanat, persanat. M. A.

Gyógyítás. Sanatio. M. A.
 Meg gyógyítás. idem. M. A.

Gyógyíthatatlan. Insanabilis, immedicabilis, irremedicabilis. M. A.

Gyógyítható. Sanabilis, medicabilis. M. A.
 Meg gyógyítható. Sanabilis. M. A.

Gyógyító. Sanans, medicus. M. A.
 Gyógyító ír. Emplastrum sanans. Nem lehet minden sebet egy írral gyógyítani. km.

Gyógyító szer. Materia medica.
 Gyomor-gyógyító. Stomachicum. S. K.
 Seb-gyógyító. Chirurgus. S. K.

GYÓGYUL. Sanescit, convescit. M. A.
 Bé gyógyul. In cicatricem coit, cicatricem ducit. Ha bé gyógyul is a' seb, de meg marad a' helye. km.
 Föl gyógyul. Convescit. S. I.
 Ki gyógyul. Excuratur.
 Meg gyógyul. Consanescit, convescit. M. A. Magától is meg gyógyul.
 Gyógyulás. Sanatio, convalescentia. M. A.
 Gyógyulatlan. Pázm. Pred. p. 450. Non sanatus.

Gyógyulhatatlan. Insanabilis. M. A.
 Gyógyulhatatlan seb. Ulcus cacothesis. S. I.

Gyógyulgat.
 Meg gyógyulgat. Sanescit. CM.

GYÓN.

GYÓN. F. Pest Vben.
 Gyón (Kis, nagy). Sz. PP. Fejér Vben.

GYÓNÍK.

GYÓNÍK. Confitetur. M. A.
 Meg gyónik. Pázm. Pred. p. 1183.

GYÓNÁS. Confessio apud Poenitentiarium. M. A.
 Fülbe gyónás. Confessio auricularis.
 Köz-gyónás. Confessio publica. it. formula confessionis publicae. Mondni el a' köz-gyónást.
 Sugva való gyónás. Pázm. Kal. p. 316.

GYÓNAT. idem ac gyónás. M. A.

GYÓNATLAN. Inconfessus. Faludi N. E. p. 68.
 Gyónatlan halt meg.

Gyónatlanul. Inconfesse. S. I.

GYÓNKODIK. Confessionem peragit.
 Meg gyónkodik.

GYÓNÓ. Confitens.
 Gyónó czédula. Scheda confessionis peractae.
 Gyónó pénz a' Protestánsoknál.

GYÓNTAT, gyóntatja. Confitentem exaudit. M. A.
 Meg gyóntatja. idem.

Gyóntatás. Exauditio confitentium.

Gyóntató. Confessarius. Orvos, és gyóntató előtt káros a' titok. km.

Gyóntató Atya. Pater poenitentiaris, confessarius. M. A.

Gyóntató szék. Confessionale.

GYÓR.

GYÓR.
GYÓRÓ. F. Soprony Vben.

GYÖ.**GYÖK.****GYÖK.**

GYÖKÉR. Radix. M. A. Nagy fa, nagy gyökér. km.

Gyökér-ásó kapa. Marra, sarculum. PP.

Gyökér-féreg, gyökér-rágó. Rauca. S. I.

Gyökér-rojtjai. Fibrae, fibrillae. PP.

Gyökér-terhelő sűrű ágok. Faludi E. M. p. 240.

Gyökér-verés. Radicatio, consolidatio. S. I.

* Édes gyökér. Glycyrrhiza. Nem mindenkor édes gyökér a' szerelem. km.

Fa-gyökér. Radix arboris. S. K.

Félsz-gyökér. Néha a' félsz-gyökér hasat is csap. km. Dug. 1. R. p. 143.

Káka-gyökér. Cyperi radix. S. K.

Keserű gyökér. Gentiana. Csapó. p. 260.

Örvény-gyökér. Enula. S. K.

Ptúriszszentő gyökér. Helleborum. S. K.

Szív-gyökér. Radix principalis. Nagy szív-gyökeret ver a' diófa.

Vér-gyökér. „Valamely ember vér-gyökér valamely örökségben, abban üdö-mulás nincsen.“ Rumi, Székelyek' Törvénye p. 328.

Gyökere. Ejus radix.
 Szive' gyökerére bocsátja. Faludi T. É. p. 93.

Gyökerezdik. Radiculas agit, protrudit. Meg gyökerezdik.

Gyökeres. Radicosus. M. A.
 Gyökeres gyűlölség. Pázm. Pred. p. 114.
 Odium radicale.
 Gyökeres király. Pázm. Pred. p. 188.
 Tös-gyökeres ház. Sz. D.

Gyökeresedik. Radicator. S. I. Sz. D.

Gyökereztől. Radicitus.
 Gyökereztől ki szaggatja. Eradicat. M. A.

Gyökeresül. Radicator.
 Meg gyökeresül.
 Gyökereztet. Radices agit. Sz. D.

Gyökerez, gyökerezi.
 Ki gyökerezi. Exstirpat. Pázm. Pred. p. 13. 345.

Gyökerezik. Radicator. M. A.
 Meg gyökerezik. Radices agit. PP.

Gyökerezés. Radicatio, consolidatio, accrementum. M. A.

Gyökerezett. Radicatus. M. A. Ajakon termett, és nem szívből gyökerezett szó. km.

Gyökereztet, gyökerezteteti. Facit, ut radices agat. Pázm. Pred. p. 1084.
 Gyökereztetés. Pázm. Pred. p. 442.

GYÖKKENT. Fővel hajlong szunnyadtakor, bókol. Sz. D.

GYÖM.

GYÖM.

GYÖMÖR, gyömöri. Terit, tundit, tan- git, torquet. Sz. D. S. I.

Gyömörö. FF. Györ, és Szala Vben.

Gyömör. F. Pest Vben.

GYÖMÖSZÖL, gyömöszöli. Terit.
 Belé gyömöszöli. Incudit. CM. Inculcat. M. A. L.

GYÖMÖZ, gyömözi. Sz. D. Terit, con- terit.

Öszve gyömözi az ágyat, lepedőt, ru- hát. 's a' t.

GYÖMÖTÖL, gyömötöli. idem. S. I.

GYÖMBÉR.

GYÖMBÉR. Zingiber, gingiber. M. A.
 Gyömbért viszek, nem neked való. km.
 Fejér gyömbér. Zinziber album. S. K.
 Fekete gyömbér. Zinziber nigrum. S. K.
 Vad gyömbér. Ornithogalum. S. K.

GYÖMBÉRES. Gingibere conditus.
GYÖMBÉREZ, gyömbérez. Gingibere condit, conspergit.
 Meg gyömbérez.

GYÖN.**GYÖN.**

GYÖNGE. (Gyenge) Tener, imbecillus, mollis. M. A. Addig hajlik a' vesz- szó, még gyöngé. km.

Gyöngé ededel. Cibus levis.

Gyöngé gyomor. Stomachus dissolutus.

Gyöngé gyomrá. Cacostomachus. S. I.

Gyöngé szívü. Debilis animo. S. I.

Gyöngé szívűség. Debilitas animi. S. I.

Gyöngé ütés. Ictus langvens, levis. S. I.

Gyöngébb az irós vajnál. km.

Gyöngéd. Tenellus.
 Gyöngéden. Tenercule, nimis molliter Zvonarics 1: R. p. 55. 724. 757. 816.

Gyöngéded. Tenellus. Sz. D.
 Gyöngédeden. Teneriter, molliter. M. A. Zvon. p. 758.

Gyöngédedség. Teneritas, teneritudo, mollities. S. I.

Gyöngéll, gyöngélli: gyöngének tartja, véli, látja. — Ne lép addig vízbe, még nem látod követ, se a' fára ne mászsz, ha gyöngélléd tövét. Takács József Költ. p. 245.

Gyöngéllkedik. Molliter se gerit, est deli- catus, voluptuosus.
 Gyöngéllkedő egészséggel van.

Gyöngéltet, gyöngélteti. Mollificat, mol- liter habet. M. A. A' ki szolgáját gyön- gélteti, fejére neveli. km.

El gyöngélteti. Effoeminat.

Gyöngéltetés. Mollities. M. A.

Gyöngéltető. Mollis, effoeminatus. M. A.
 Gyöngéltető élet. Faludi B. E. p. 41.
 Gyöngéltető kényesség. Faludi N. E. p. 85.
 Gyöngéltető puhaság. Pázm. Pred. p. 94.
 Test-gyöngéltető. Faludi N. A. p. 148.

Gyöngén. Teneriter, molliter, leniter. M. A.
 Gyöngén tartott. Delicatus. M. A.

Gyöngeség. Teneritas, mollities. M. A.
 Gyöngeséges. Tenerrimus. Margit' Élete Prájnál. p. 285.

Gyöngét, gyöngéti. Emollit. M. A.
 El gyöngéti. Mollit, imbecillum reddit.
 Meg gyöngéti. Emollit debilitat.

Gyöngül. Tenerascit. M. A.
 El gyöngül. Debilitatur, mollescit.
 Meg gyöngül. Remittit.

GYÖNK. F. Tolna Vben.

Gyönköd. Sz. PP. Somogy, és Szala Vben.

GYÖNGY.

GYÖNGY. Gemma, margarita, unio. M. A.
 Gyöngy F. Szatmár Vben, és E. F. közép Szolnok Vben.
 Gyöngy-alak. Speciosus formá.
 Gyöngy a' fákon. Bacca, viscus. M. A.
 Gyöngy-anya. Matrix margaritae, concha margaritifera. Gyöngy-ház. S. I.
 Gyöngy-áros. Gemmarius, margaritarius. M. A.
 Gyöngy-bogár. Curculio imperialis. S. I.
 Gyöngy-csiga-héj. Mya margaritifera. S. I.
 Gyöngy-füző. Bractearius. M. A. Pázm. Kal. p. 83. 328.
 Gyöngy-hagyma. Porrum margaritifera. Perlauch. Mitterpacher Rei R. P. I. p. 510.
 Gyöngy-hal. Albula nobilis. S. I.
 Gyöngy-halászat. Concharum margaritifera collectio. S. I.
 Gyöngy-ház. Mater perlarum. PP.
 Gyöngy-házás. Opus margaritaria testa vermiculatum. PP. Conchyliis expositus. Szirmai. Parab. p. 47.
 Gyöngy-házás csigák. Faludi. T. É. p. 97.
 Gyöngy-kása. Alica, hordeum mundatum. Árpá-dara. S. I.
 Gyöngy-kő. Gemma. Edelstein. Drága kő. S. I.
 Gyöngy-madár. Trochilus mosquitos. S. I.
 Gyöngy-műves. Margaritarius. CM.
 Gyöngy-szinű. Colore gemmeus. Perlfarb. S. I.
 Gyöngy-szemek. Baccae. NC. p. 583.
 Gyöngy-teknyő. Mya margaritifera. S. I.
 Gyöngy-termő. Gemmifer. M. A.
 Gyöngy-tyúk. Numida meleagris. S. I.
 Gyöngy-vér. Anser sylvaticus. PP. it. Vas-gém. Sz. D.
 Gyöngy-virág. Lilium convallium. M. A.
 Gyöngy-víz. Beniczki p. 259.
 * Árpá-gyöngy. Ptisana margaritarum speciem referens. S. I.
 Fa-gyöngy. Viscus.
 Igaz gyöngy. Gemma genuina.
 Nap-keleti gyöngyök. Faludi N. E. p. 52. T. É. p. 22.
GYÖNGYE. Ejus gemma.
GYÖNGYI. Gemmeus. M. A.
GYÖNGYÖDZIK. Parvas bullas emittit. Hallottam Ságbon 1821. Mart. 15.
GYÖNGYÖL, gyöngyöli. Gemmis expositus, v. ad formam gemmarum exsistit.
 Gyöngyölés: gyöngy-formára való ki varrás. Illy értelemben hallottam Ságbon 1824. Aug. 12.
GYÖNGYÖR.
 Gyöngyörget, gyöngyörgeti. Complicat, convolvit.
 Öszve gyöngyörgeti.
 Gyöngyörű. R. L. Gyönyörű. S. I.
GYÖNGYÖS. Gemmatus, gemmosus, bac-catus. M. A.
 Gyöngyös. MV. Heves Vben. Sz. P. Somogy Vben.
 Gyöngyös harmat. Beniczki. p. 135.
 Gyöngyös köves kontós. Faludi U. E. 2. R. p. 43.
 Gyöngyös-meltyék. F. Somogy Vben.
 Gyöngyös' pataka. Patak Heves Vben.

Gyöngyös pártá. Corolla linea margaritis ornata.
 Gyöngyös' tája. Regio adjacens fluvio Gyöngyös.
 Gyöngyös-utza. Szombathelynek egy utszája.
 Gyöngyös' vize. Gemmatus fluvius in Hungaria. M. A. NC. p. 445. Kisded folyó víz, melly a' Kőszögi hegyekből eredvén, Szombathely mellett el folyván, Sárvárnál a' Rábába szakad, 's több malmokat hajt.
 Pusztá Gyöngyös. Sz. P. Somogy Vben.
GYÖNGYÖZ, gyöngyözi. Gemmis exornat. Faludi N. U. p. 35. it. Nagy István. Már. Coron. p. 302.
GYÖNGYÖZIK. Gemmat, bullat.
 Gyöngyözik a' bor. Gyöngyöket vet, bu-boréket hány. S. I.
 Gyöngyözik a' fa. Fakad, rügyzik, bim-bózik. S. I.

GYÖNY.

GYÖNY.
GYÖNYÖR.
 Gyönyörködik. Jucundatur. M. A.
 Gyönyörködés. Delectatio, oblectatio, voluptuatio. M. A.
 Gyönyörködtet, gyönyörködteti. Oblectat, delectat, reficit. M. A.
 Gyönyörködtetés. Oblectamentum, oblectatio. M. A.
 Gyönyörködtető. Voluptuarius, oblectans, delectans. M. A.
 Gyönyörű. Jucundus, amoenus. M. A.
 Gyönyörűen. Jucunde, amoenc.
 Gyönyörűség. Voluptas, delectamentum, delectatio, delectamen, jucunditas, festivitas, amoenitas, deliciae, delicium. M. A.
 Parányi gyönyörűség sereges jaj. km.
 Gyönyörűségben el merültt. Voluptuosus. M. A.
 Gyönyörűség - halászó. Voluptuarius. M. A.
 Gyönyörűséges. Delectabilis, amoenus, festivus. M. A.
 Gyönyörűséges gyönyörűség. Faludi N. A. p. 242.
 Gyönyörűségtelen. Injucundus, insvavis, inamoenus. M. A.
 Gyönyörűségtelenül. Injucunde. M. A.

GYÖP.

GYÖP. Ager incultus, herbetum. M. A.
 Erdőt szánt, 's gyöpöt sem szánthat. km.
 Gyöp-ágy. Kerti ülő hely gyöpből készítve. Sz. D.
GYÖPI.
 Gyöpi béka. Rana temporaria. Land-frosch. S. I.
 Gyöpi mester. Carnifex, excoriator. Minthogy közönségesen helységen kívül a' gyöpön lakik.
GYÖPLŐ. L. GYEPLŐ. M. A. Ulásló' Kincstartója. p. 101.
GYÖPÖS. Herbidus. M. A. Caespititius. S. I.
 Gyöpösödik. Herbescit.

Bé gyöpösödik. Gramine tegitur, vestitur. S. I.
 Meg gyöpösödik. idem. Meg gyöpösödhetik miattam küszöbe. km.
GYÖPÖZ, gyöpözi.
 Föl gyöpözteti. Csuzi Tromb. p. 33.
GYÖPÜ. L. GYEPÜ. M. A.

GYÖR.

GYÖR.
 Györ-telek. FF. Szatmár, Kraszna és közép Szolnok Vben.
GYÖRE. F. Tolna Vben.
GYÖRED v. Györöd (Kis, nagy). FF. Bars Vben.
GYÖRK. FF. Pest és Heves Vben.
 Györke. F. Abaúj Vben.
 Györke' fa. Sz. P. Szala Vben.
 Györke-falu. F. Szatmár Vben.
 Györke-hely. Telek Békés Vben.
 Györköny. F. Tolna Vben.
GYÖRLINCZ. F. Vas Vben.
GYÖRÖCSKE. F. Ung Vben.
GYÖRÖK.
 Györök' háza. Sz. P. Szala Vben.
 Szőlős Györök. MV. Somogy Vben.
GYÖRÖS.
 Fekete Györös. F. Bihar Vben.

GYÖRGY.

GYÖRGY. Georgius. n. p. M. A.
 György' falva. E. FF. Kolos Vben.
 Nagy György-szer. Sz. P. Szala Vben.
 Pap György' falva. F. Pest Vben.
 Szent György. t. h. n. M. és E. Országban.
 Sz. György' lova' farka. Corrua. CM.
 Sz. György' mezeje. MV. Esztergom Vben.
 Sz. György' vályya. E. F. Hunyad Vben.
 Sz. György-vár. t. h. n.
 Sz. György' völgye. F. Szala Vben.
 Sz. György-ur. Sz. P. Posony Vben.
GYÖRGYE.
 Tápó' Györgye. F. Pest Vben.
GYÖRGYI. F. Abaúj Vben.
GYÖRGYÖS. F. Zemplin Vben.

GYÖT.

GYÖT.
GYÖTÖR, gyötri. Torquet, cruciat; vexat, divexat, exagitat, macerat. M. A.
 Gyötrelm. Tormina, cruciatus. M. A.
 Gyötrelme. Ejus cruciatus.
 Gyötres. Vexatio, torsio, tortura. M. A.
 Gyötrodik. Concruciat, torquetur, affligitur. M. A.
 Gyötrodés. Afflictio, tribulatio, cruciatus, tortura. M. A.

GYÖSZTE.

GYÖSZTE. L. Jöszte.

GYÓ.

GYÓ.

GYÓ.
 Al-gyó. F. Csongrád Vben.
 Föl-gyó. Sz. P. Csongrád Vben.

GYŐR.

GYŐR. Jaurinum, civitas Ungariae ad Rabam et Danubium. M. A.
Győr Vármegye. Comitatus Jaurinensis. Győr-város-domb. Sz. P. Bihar Vben.
* Borsos Győr. F. Veszprém Vben.
Diós Győr. MV. Borsod Vben.
Felső Győr. F. Borsod Vben.
Kis Borsos Győr. Sz. P. Veszprém Vben.
Kis Győr. Sz. P. Bihar Vben.
Nagy Győr. Sz. KV. Győr Vben.
Nagy Győr. Sz. P. Bihar Vben.
Szolga-Győr. F. Veszprém Vben.
GYŐRI. Jaurinensis. M. A.

GYÓTÉNY.

GYÓTÉNY. Gabonára magát tekerő gaz v. fű: folyóka. Sz. D. L. Gyótvény, Jótvény.

GYŐZ.

GYŐZ, győzi. Vincit, superat. M. A. A' félénk nem győz ellenséget. km.
El győzi. Devincit, superat, perfert. M. A.
Le győzi. Devincit, debellat.
Meg győzi. Convincit, exsuperat, devincit. M. A.
GYŐZEDELMEZ. győzelem, győzedelem. Victoria, triumphus. M. A.
GYŐZELMES. Victor, victoriosus. M. A. Az út közönséges, de csak a' győzdelmes járhat bátrabban rajta. km.
GYŐZELMES FŰ. Victorialis. Cs a p. 109.
GYŐZELMESEN. Victoriöse. M. A.
GYŐZELMESKEDIK. Vincit, praevalet, triumphat. Faludi U. E. 3. R. p. 35.
GYŐZELMESSÉG. Pázm. Pred. p. 461.
GYŐZELMET VESZ. Triumphat, vincit. M. A.
GYŐZELMI. Victorialis. M. A.
GYŐZELMI DAL. Epinicum, paeon. S. I.
GYŐZELMI BÉ MENETEL. Triumphus.
GYŐZELMI JELEK. Trophaea.
GYŐZELMI KAPU. Arcus triumphalis. PP. Porta triumphalis. S. I.
GYŐZELMI ÖRÖM. Ovatío. S. I.
GYŐZETETT. Victus.
Meg győzetett. Devictus. M. A.
GYŐZETLEN. Invictus. M. A.
GYŐZHET. győzheti. Par sufferendo, vincendo, perferendo. Még költség-gel győzheti.
GYŐZHETLEN. Invincibilis, insuperabilis, invictus. M. A.
GYŐZHETLENSÉG. Invincibilitas. Pázm. Kal. p. 769.
GYŐZHETLENNÜL. Invincibiliter. M. A.
GYŐZHETŐ. Vincibilis, superabilis. M. A. Meg győzhető. Vincibilis. CM. Exsuperabilis. M. A.
GYŐZKÖDIK. Zvonarics. 1. R. p. 468. Concertat.
GYŐZKÖDÉS. Zvonarics 1. R. p. 511. Telegdi. Felelet. p. 130.
GYŐZKÖDŐ. Concertator. CM.
GYŐZKÖDŐ HELY. Telegdi. Felelet p. 129.
GYŐZÖTT. Victus. S. I.
GYŐZŐ. Victor v. par sufferendo, sufficiens, suppar. S. I.

Had-győző. Victor. Pázm. Pred. p. 1181. Munka-győző.

Világ-győző. Victor orbis. Pázm. Pred. p. 1156.

Győződik. Vincitur v. convincitur, capitatur. S. I.

Meg győződik. idem. S. I.

GYOZTES. Victor, victrix. S. I.

GYU.

GYUHA.

GYUHA. Juha. Az a' kereszt-fa a' szekérben, mely a' szekér-rudat fönn tartja hogy le ne billenjen. Item figurate: bögy, gyomor. Meg teltt már a' gyuhája. — Tele már a' gyuhám, gyomrom.

GYUL.

GYUL.

GYULA. t. f. n. Julius. it. t. h. n.

Gyula. (Magyar, német.) MVV. Békes Vben.

Gyula' falva. FF. Thuróc, és Marmaros Vben.

Gyula-fejér vár. Alba Carolina in Transsylvania. M. A.

Gyula-fejérvári. Albensis, albanus. M. A.

Gyula' háza. F. Szabolcs Vben.

Gyula-Keszi. F. Szala Vben.

Gyula' telke. E. F. Doboka Vben.

Gyula-Varsánd. F. Arad Vben.

Gyulai. Julianus. M. A. it. F. Szabolcs Vben.

Gyuláncz. Sz. P. Baranya Vben.

GYULÁS. E. F. Küküllő Vben.

GYÚ.

GYÚ.

GYÚ.

Ál-gyú. Tormentum. (Quasi dicas subdolum accensibile.)

Fagy-gyú. Sebum. (Gelu v. gelatum accensibile.)

GYUJT (gyú-ít), gyújtja. Incendit, inflamat. M. A. Csak pipát jött gyujtani. km.

Bé gyújtja. Incendit, succendit. M. A.

Bé gyújtja a' kemenczét. Clibanum succendit. PP.

Föl gyújtja. Accendit, incendit, succendit. M. A.

Ki gyujt: tüzet csinál.

Meg gyújtja. Incendit, accendit. S. I.

Reá gyujt. — Gyujts reá.

Gyujtás. Incensio, inflammatio. M. A.

Gyujtogat, gyujtogatja. Iterato accendit. Gyujtogató. Incendiarius. M. A.

Gyujtott, gyujtatott. Incensus. M. A.

Bé gyujtott kemencze. Clibanus succensus. NC. p. 409.

Föl gyujtatott. Inflammat, incensus. M. A.

Gyujtovány hideglelés. Febris ardens, morbus acutus. Lippai, Virágos Kert. p. 114.

Gyujtó. Inflammans, accensorius.

Gyujtó lyuka a' puszkának, vagy álgyúnak. Tormenti spiraculum, catapulta ignitabulum. PP. Pázm. Pred. p. 705.

Gyujtó por. Ignarius pulvis. PP.

Gyujtó szer. Materia inflammans. S. I.

Gyujtón: melegen, forrón. Sz. D.

GYŰL (gyú-úl), gyull. Accenditur, flammescit. Faludi T. É. p. 92.

Föl gyúl. Incenditur, accenditur. S. I.

Ki gyúl. Flammescit.

Meg gyúl. Incenditur, inflammatur. M. A.

Gyúlad, gyullad. Flammescit, inardescit. M. A.

El gyullad. Exardescit. M. A.

Föl gyullad. Incenditur. M. A.

Ki gyullad. Erumpit flamma.

Meg gyullad. Inardescit. M. A.

Gyulladalom. Incendium. S. I.

Gyulladás. Incendium. M. A. Inflammatio.

Bél-gyulladás. Sz. D. Inflammatio viscerum.

Tüdő-gyulladás. Inflammatio pulmonum.

Gyulladék. Phlogiston, res quae accendi potest. S. I. Sz. D.

Gyúladékony. Facile ignem concipiens. S. I. Sz. D.

Gyulladoz. Ignem concipit. S. I. Inardescit.

Gyúlás. Inflammatio, incensio. S. I.

Gyullaszt, gyullasztja. Incendit, inflamat. M. A.

Föl gyullasztja.

Meg gyullasztja. Inflamat. M. A.

Gyullasztás. Inflammatio. M. A.

Gyullasztó. Inflammas.

Gyullasztó szer. Sz. D. Materia inflammatoria.

Gyullasztgat, gyullasztgatja. Accendit, incendit, v. instigat. S. I.

Gyúlható. Inflammabilis, incensibilis. S. I.

Gyúló. Inflammabilis. S. I.

Gyúló szerek. Phlogista. S. I.

GYÚGY.

GYÚGY (Pusztá, tóth). F. és Sz. P. Somogy Vben.

GYÚR.

GYÚR, gyúrja. Depsit, commiscet, massat, subigit. M. A.

Öszve gyúrja. Condepsit. M. A.

GYÚRÁS.

GYÚROTT. Depsiticus, subactus. M. A.

Gyúrott tészta. Massa subacta.

GYUROVÁNY. Quidquid subigitur. Sz. D.

GYÚRÓ.

Gyúró. F. Fejér Vben.

Gyúró tábla. Tabula depsatoria.

Gyúró teknő. Dagasztó teknő. S. I.

GYÜ.

GYÜL.

GYÜL.

GYÜLÖL, gyüli. Odit. M. A. A' ki mit gyüli, annak vesztét kívánja. km.

El gyüli. Pázm. Kal. p. 1061.
Meg gyüli. Odisse incipit. M. A.
Gyüliés.
Gyüliet. Odium. S. I. Sz. D.
Gyülietes. Odiosus. S. I. Sz. D.
Gyülietesség. Odiositas.
Gyüliökodik. Irascitur, invidet. M. A.
Gyüliöködés. Pázm. Pred. p. 625.
Gyüliöködő. Exosor, invidiosus. M. A.
Gyüliő. Osor. M. A.
Ember-gyüliő. Misanthropus.
Szakál-gyüliő. Misopogon.
Gyüliőség. Odium. M. A. Halál után szü-
nik a' gyüliőség. km.
Gyüliőség-tartó. Pázm. Pred. p. 724.
Gyüliőséges. Odiosus. M. A.
Gyüliőséges harag. Pázm. Pred. p. 553.
Gyüliőségesen. Odiose, invidiose. M. A.
Gyüliöltet, gyüliölteti. Facit odiosum.
El gyüliölteti. Reddit odiosum.
Meg gyüliölteti magát, ki magát min-
de' dicséri. km.
GYÜLŐ.
Gyüliős. Odiosus, exosus. M. A.
Gyüliőség. Odium. M. A.
Gyüliőséges. Odiosus, invisus, exosus.
M. A.
Gyüliőséges szabású. Subodiosus. M. A.
Gyüliőségesen. Odiose. M. A.

GYÜMÖLCS.

GYÜMÖLCS (Gyümölcs). Fructus. M. A.
Idővel érik a' gyümölcs. km.
Gyümölcs-ág. Faludi E. M. p. 18.
Gyümölcs-áros. Fructuarius propola. S. I.
Pomarius. M. A. L.
Gyümölcs-bor. Pomaceum, piraceum. S. I.
Gyümölcs-étek. Bellaria, tragemata. M. A.
Gyümölcs-féreg. Campe, eruca. S. I.
Gyümölcs-fogás. L. Gyümölcs-étek. S. I.
Gyümölcs-hozó. Fructifer, frugifer, fru-
gigerus, carpophorus. M. A.
Gyümölcs-iz. Electuarium, ecligma. Lik-
tárium. S. I.
Gyümölcs-kamara. Pomarium. M. A.
Gyümölcs-kert. Pomarium. M. A.
Gyümölcs' magva. Acinus, acinum. S. I.
Gyümölcs-oltó. Olitor. PP.
Gyümölcs-oltó boldog aszszony' napja.
Festum annunciationis B. V. M. PP.
Gyümölcs' szára. Pediculus, petiolus. S. I.
Gyümölcs-szedés. Collectio fructuum ex
arboribus. S. I.
Gyümölcs-tál. Bellaria. CM. M. A.
Gyümölcs-tartó hely. Oporotheca. M. A.
Gyümölcs-tartó kamara. Cella fructua-
ria. PP.
* Édes gyümölcs. Fructus dulcis. Az a'
gyümölcs leg edesebb, melyet a' fé-
reg meg rág. km.
Érett gyümölcs. Fructus maturus.
Éretlen gyümölcs. Fructus immaturus.
Jó gyümölcs. Vad fátul nem lehet jó
gyümölcsöt várni. km.
Lágy gyümölcs. Fructus mollis. Sok ke-
mény fának lágy a' gyümölcse. km.
Most szakasztott gyümölcs. Fructus re-
cens carptus.
Száras gyümölcs. Fructus siccati.
GYÜMÖLCSÉ. Fructus ejus. Keserű a' tőr-
rés, de édes a' gyümölcse. km.
Falu' gyümölcse: vad körtvély.

GYÜMÖLCSÉN F. Baranya Vben és Sz. P.
Somogy Vben.
GYÜMÖLCSL. Fructuarius. M. A.
GYÜMÖLCSÖNÖS. E. F. Kraszna Vben.
GYÜMÖLCSÖS. Fructuosus, fertilis, foe-
cundus, ferax, pomosus. M. A. Nincs
gyümölcsösebb föld a' szegények' te-
nyerénél. km.
Gyümölcsös kert. Pomarium.
Gyümölcsösiti. Sz. D.
Gyümölcsössé teszi. Foecundat. M. A.
Gyümölcsösség. Fructuositas, foecunditas.
M. A.
GYÜMÖLCSÖZIK. Fructificat. M. A.
Gyümölcsözés. Zvonarics. 1. R. p. 428.
Gyümölcsöző levél. Folium fructificans.
Káldi Eccl. 14. 18.
Gyümölcsöztet, gyümölcsözteti. Fructife-
rum facit. Pázm. Pred. p. 53. 222.
686.
GYÜMÖLCSSTELEN. Infructuosus, steri-
lis. M. A.
Gyümölcstelenedik. Sterilescit. M. A.
Gyümölcsteleníti. Sz. D. Infructuosum
reddit.
Gyümölcstelenség. Sterilitas. M. A.
Gyümölcstelenül. Sine fructu, lucro,
emolumento, v. inyanum, frustra.
S. I.

GYÜSZÜ.

GYÜSZÜ. Ascopera. Vide Tüszü. M. A.
Öv-erszény. Sz. D.

GYŰ.**GYŰ.**

GYŰ.
Gyű. Sz. P. Pest Vben.
GYŰD. F. Baranya Vben.
GYŰJT (gyű-it.), gyűjti. Colligit, congregat, acervat, cumulat. M. A. A' ki nyáron nem gyűjt, téiben agg ebül bänkodik. km.
Be gyűjti. Congregat, colligit. M. A.
Egybe gyűjti. Adunat, congregat, concumulat, colligit. M. A.
Föl gyűjti. Congregat, colligit, convocat, concumulat. M. A.
Meg gyűjti magát. Ditatur, opulescit.
Őszve gyűjti. Congregat. M. A.
Gyűjtemény. Parta, collecta, quaesita bona. M. A. it. Collectio. Sammlung. S. I.
Mindenes gyűjtemény.
Tudományos gyűjtemény.
Attya' gyűjteményét el főcsérlette. Sz. D.
Gyűjtés. Cumulatio, acervus. M. A.
Egybe gyűjtés. Collectio, congregatio, concumulatio. M. A.
Föl gyűjtés. Congregatio. M. A.
Had-gyűjtés. Prágai p. 781.
Őszve gyűjtés. Congregatio. M. A.
Pénc-gyűjtés. Coacervatio pecuniae.
Széna-gyűjtés. Foenificium.
Gyűjtetlen. Non collectus. S. I.
Gyűjtőget, gyűjtőgeti. Colligit frequenter. M. A.
Őszve gyűjtőgeti.

Gyűjtött. Collectus, cumulus, coacervatus. M. A.
Őszve gyűjtött. Congregatus. M. A.
Gyűjtő. Collector.
Gyűjtő grábla. Rastrum collectivum.
Gyűjtő vella.
Egybe gyűjtő. Congregans. Káldi Prov. 30. 1.
Széna-gyűjtő. Collector foeni.
GYUL (gyű-ül.) Convenit, congregatur. M. A.
Egybe gyűl. Congregatur. M. A.
Föl gyűl. Congregatur, consurgit. M. A.
Hozzá gyűl. Zvonarics. 1. R. p. 739.
Meg gyűl. Suppuratur. Meg gyűltt a' seb: meg evesedett. Sz. D.
Őszve gyűlttek a' jól sülttek. Amphictyonum consessus. M. A. p. 140.
Gyüledék. Quidquid congregatur.
Gyüledék-nép. Sz. D. Plebs miscellanea.
Gyülekezik. Congregatur, convenit. M. A.
Bé gyülekezik. Zvonarics. 1. R. p. 326.
Egybe gyülekezik. Zvonarics. 1. R. p. 691.
Őszve gyülekezik. Congregatur.
Gyülekezet. Conventus, congregatio, concio, coetus. M. A.
Gyülekező hely. Pázm. Kal. p. 1081. Conventiculum, locus congregationis.
Gyülekeztet, gyülekezteti. Facit congregari.
Gyülemény. Conventus, congregatio. Sz. D.
Gyülevész. Convena, gregarius. M. A.
Gyülevész. t. h. n. Szala, Soprony, Szatmár, és Torontál Vben.
Gyülevész kösség. Káldi Num. 11. 4.
Gyülevész nép. Convenae. M. A.
Gyülevész sokaság. Faludi T. É. p. 97.
Gyülés. Conventus, concilium, comitia. M. A.
Gyülés a' beszédre. Circulus. PP.
Gyülés a' látásra. Corona. PP.
Gyülés-hely. Conciliabulum. M. A.
Egybe gyülés. Congregatio, conventus. M. A.
Ország' gyülese. Conventus regni.
Vármegye' gyülese. Congregatio comitatus.
Gyülesez: gyülekeket tart.
Gyülesezés. Guzmics, A' Vall. Egyesület' Ideája. p. 73.
Gyülőget (mint jövőget). Congregatur. Szeredai B. 1. p. 12.
Gyülő.
Gyülő hely. Locus conventionis. S. I.
Gyültt. Cumulatus. Ebül gyültt szérdéknek ebül kell el veszni. km.
Meg gyültt kelevény. Suppuratum. S. I.
Gyülvész. Gyülevész. Pázm. ht. etiam Gyülvész. Kal. p. 450. et Gyülevész. Kal. p. 719.
Gyülvész nép. Convenae. CM.
Gyülvész vitézek. Prágai p. 781.

GYŰR (név).

GYŰR. Rotundum, rotunditas.
Gyűr-kenyér. Segmentum rotundum panis.
GYŰRE. F. Szabolcs és Szatmár Vben.
GYŰRK (gyűrök).
Gyürke. Panis protuberantia. S. I. Flexura panis in rotundum.

Gyürkés kenyér. Panis segmenta rotunda habens.

Gyűrök. F. Tömös Vben.

GYÜRKÖZIK. Vestem complicat, convolvit, reflectit. S. I. Türodzik. Sz. D. Föl gyürkőzik, gyürecezik: föl gyüri karját, neki készül. Sz. D.

GYÜR (ige).

GYÜR, gyüri. Plectit, plicat. M. A. Torquet, volvit, convolvit, v. curvat, flectit. S. I.

Föl gyüri. Convolvit, convolutat. S. I. Föl gyüri az inget. Manicas convolvit, complicat. S. I.

Föl gyüri a' karját: neki készül. Sz. D. Meg gyüri. — A' féreg is meg gyüri magát, ha tapodják. km.

Öszve gyüri. Convolvit, complicat. M. A.

GYÜRET. Spira, volumen. Túret. Rolle. S. I.

GYÜRÖ. Annulus. M. A.

GYÜRÜ. Annulus, condalium. ungulum. M. A. Az aranyból nem lesz gyüri, ha csak öszve nem verik. km.

Gyűrű-fa. Hallottam 1825. Apr. 24.

Gyűrű' fészke. Pala annuli, umbo. PP.

Gyűrű-fő. F. Baranya Vben.

Gyűrű-mives. Annularius. M. A.

Gyűrű-öklelés. Prágai p. 697.

Gyűrű-pöcsét. Sigillum v. signaculum annulare. S. I.

Gyűrű-tartó ládácška. Dactylitheca. PP.

Gyűrű-tok. idem. M. A.

Gyűrű-váltás. Desponsatio. Biró Márton Micae p. 282.

Gyűrű-veszazó. Virga sanguinea. M. A.

Gyűrű-virág. Calendula. Csapó.

Gyűrű-viselő. Annulatus. M. A.

* Ajándék-gyűrű. Pázm. Pred. p. 1027.

Arany-gyűrű. Annulus aureus. Koldustáska vállán, arany-gyűrű újján, nem illenek öszve. km.

Halász-gyűrű. Annulus piscatoris, pontificius. S. K.

Jegy-gyűrű. Pázm. Pred. p. 1054. Annulus sponsalis, annulus pronubus.

Karika-gyűrű. Circularis annulus. S. K.

Köves gyűrű. Gemmatus annulus. S. K.

Pöcsétlő gyűrű. Signatorius annulus. S. K.

Réz-gyűrű. Annulus aereus.

Vas-gyűrű. Annulus ferreus.

Gyűrűs. Annularis, annulatus. M. A.

Gyűrűs. F. Szatmár Vben.

Gyűrűs zsidó. Judaeus polonicus cum annulis quaestum faciens.

Kis Gyűrűs. Sz. P. Szala Vben.

Gyűrűz, gyűrűzi. Obsignat, annulo sibi designat, desponsat. M. A.

El gyűrűzi. Annulo desponsat. Biró Márton Micae p. 265.

Föl gyűrűzi. Annulo desponsat. S. I.

Gyűrűzködik.

Meg gyűrűzködték: midőn a' házasulandók gyűrű-váltással egymást el jegyzték. Hallottam 1816. Dec. 22.

GYŰSZŰ.

GYŰSZŰ. Digitale. M. A. Sutorium digitale. PP. Mellyet ujjokra öltenek a' varrók. Sz. D.

Gyűszű-gomba. Pezizza coccinea. S. I.

Gyűszű-virág. Digitalis. PP.

M u t a t ó

(H-ból.)

HA.

H_a, hai, hanem, há-ja, há-val.
HAB, haba, habakol, habda, habi, habja, habog, habos, haboz, habsol, habuczkol, habzik.
HACZUKA.
HAD, hada, hadad, hadakozik, hadar, hadász, hadi.
HAGY, hagyat, hagyás, hagyigál, hagyít, hagyma, hagyogat, hagyomány, hagyomás, hagyott, hagyó.
HAH, haha, hahota.
HAJ, haja, hajadon, hajdan, hajlad, hajlag, hajnal, hajog, hajol, hajó, hajt.
HAJ (mellyék-név), hajdi, hajgat, hajhász, hajszol.
HAJDINA.
HAKK, hakkal.
HAL (név), hala, halas, halász.
HAL (ige), halandó, halavány, halál, halás, haldoklik, halhatatlan, halott, haló, holt.
HALL, hallad, hallaszt, hallat, hallatlan, hallás, hallgat, hallogat, hallomány, hallomás, hallott, halló.
HALOM, halma, halmi, halmos, halmoz
HAM, hamar, hamis, hamos, hamu.
HANDSÁR, handsáros.
HANDÓKA.
HANG, hanga, bangicsál, hangol, hangos, hangzik.
HANGYA, hangyás, hangyász.
HANT, hantol, hantos.
HANY, hanyatt, hanyás.
HAPS, hapsi, hapsol.
HAR, hara, harag, harap, haraszt, harcz, harcsa, haris, harka, harság.
HARANG, harangos, harangoz.
HARMAT, harmatos.
HARS, harsag, harsan, harsány, harsog, harsokodik, harsol.
HAS, hasa, hasad, hasal, hasas, hasaszt, hasáb, hasi, hasít, hasogat, hason.
HASZON, haszna, hasznos, haszontalan.
HAT (szám-név), hata, hatan, hatod, hatos, hatszor, hatvan.
HAT (ige), hatalom, hatás, hathat, hatol, ható.
HATÁR, határa, határtalan, határos, határoz.
HATLA.
HATYU.
HAZA, hazai.
HAZUD, hazug.

HÁ.

HÁB, hábor.
HÁG, hágat, hágás, hágcsó, hágdicsál, hágdos, hágott, hágó.
HÁJ, hája, hájas, hájaz.
HÁK, hákog.
HÁL, hálás, háló, háltt.
HÁLA, hálakodik, hálál.
HÁLÓ, hálól, hálós, hálóz.
HÁLYOG, hályogos.
HÁM, hámatlan, hámlik, hámos, hámoz, hámt.
HÁMOR.
HÁNY, hányad, hányan, hányos, hányszor.
HÁNY (ige), hányadék, hányakodik, hányat, hányás, hánydogal, hánykodik, hánykolódik, hányogat, hányott, hányó, hánytat, hántorgat, hánytt.
HÁP, hápog.
HÁR, háradék, háramlik, háranték, hárint, hárit, hárogat, háru.
HÁRFA, hárfás, hárfáz.
HÁROM, háрма, hármad, háрман, hármás, hármincz, hármaz, hármúl, háromság, háromszor.
HÁRS, hársol.
HÁRTYA, hártvás, hártýatlan, hártýázik.
HÁS, hásos.
HÁZSÁRT, házsártos.
HÁT, háta, hátal, hátas, hátatlan, hátí, hátra, hátság, hátú, hátúl.
HÁT (mellyék-név).
HÁZ, háza, házall, házas, házatlan, házi, házikó.

HE.

HEBE.
HECZ, heczike, heczöl.
HECS, hecese.
HED, hedereg.
HEDVIG.
HEG, heged, hegedü, hegény.
HEGY, hegye, hegyes, hegyetlen, hegyett, hegyi, hegyke, hegység.
HEJ, hejje.
HELY, helye, helyes, helyett, helyi helyre, helység, helytelen.
HELP, helpa.
HEMP, hempely, hempereg.
HEMZS, hemzseg.
HEN, hencse, henger, hentereg, hentes.
HENYE, henyel, benyén, henyész.

HER, herde, here, herend, hergel, herőcze, hervad.
HERCZEG, herczegi, herczegség.
HERJÓ, herjóka.
HERMÁN.
HERNÁD.
HERNYÓ.
HEROLD.
HERR, herreg.
HESS.
HETYE.

HÉ.

HÉ, hécég, heve, heveder, heveny, hever, heves, heveteg, hevez, hevit, hevül.
HÉBÉR, hébérez.
HÉHEL, héhelés, héhelő.
HÉJ, héjal, héjas, héjatlán, héjaz, héjja.
HÉJA.
HÉLA.
HÉR, hérész, hérics.
HÉRA.
HÉRING, héringes.
HÉT, hete, heted, hetel, heten, hetes, héti, hétszer, hetven.
HÉVÉR, hévérség.
HÉZAG, hézaga, hézagos, hézagság.

HI.

HI, hia, hijjt, hiu.
HIB, biba, hibban, hibít, hibók, hibúl.
HIÁCZINT.
HIDEG, hidege, hidegedik, hidegit, hidegség, hidegszik, hidegül.
HIENCZ.
HIM, himes, himez, himlik.
HIMBA, himbál.
HIMPELLÉR.
HINÁR, hináros.
HINT, hinteget, hintező, hintés.
HINTA, hintál, hintáz.
HINTÓ, hintóka, hintós.
HINNY, hinnyog.
HIP.
HIRIP.
HISZ hiedelem, hihet, hiszeltet, hit, hiv, hívó.
HIT, hite, hiteget, hitel, hites, hitet, hitetlen, hitez, hitlen, hitt, hitű.
HITVÁNY, hitványít, hitványkodik, hitványkozik, hitványság, hitványúl.
HIÚZ, hiúzi.
HIZELKEDIK, hízkelkedés, hízkelkedő.

H.

HA.

HA. Si, quando. M. A. Ha a' „ha“ nem volna, koldus is úr volna. km. Si nisi non esset, perfectus quilibet esset.

Ha bár. Etiamsi, quamvis. S. I.

Ha bátor. Tametsi, quantumvis. S. I.

Ha csak. Nisi.

Ha hogy. Si forte. Csuzi Tromb. p. 19.

Ha hol. Sicubi. M. A.

Ha képes. Si fieri poterit. PP.

Ha nem is. Etiamsi non.

Ha pedig. Sin. M. A.

Ha szinte. Etsi, etiamsi. S. I.

Ha valaha. Si quando. M. A.

Ha valahol. Sicubi. M. A.

Ha valaki. Siquis. M. A.

* Alig ha. Vix si.

Egyéb ha. Praeterquam si, alias quandoque. M. A.

Elég ha. Sufficit, quod, verum tamen. M. A.

Hát ha. Quid si.

Hát ha még. Quid si adhuc.

Hogy ha. Quodsi.

Minden-ha. Semper, jugiter. M. A.

Minden-ha, és ok-vetés nélkül. Absolute, sine omni conditione. Zvonarics, M. Postilla 1. R. p. 513.

Mint-ha. Ac si, quasi, tamquam. M. A.

Mint-ha bizony. Ac si vero.

Né-ha. Subinde, interdum, nonnunquam. M. A.

Né-ha' napján. Aliquando.

No-ha. Tametsi, quamquam, etsi, licet. M. A.

Olly-ha. Subinde. Margit' Életében.

So-ha. Nunquam. M. A.

So-ha' napján. Ad calendās graecas.

Vaj-ha. Utinam. O vajha. O utinam.

Vala ha. Aliquando, olim, nonnunquam. M. A.

Vala-hára. Tandem aliquando.

HAI. Magán véve szokatlan.

Egyéb-hai. Pristinus. M. Verböczy Prol. tit. 10.

Minden-hai. Sempiternus. Martonfalvi Tanít. Theol. p. 582.

Né-hai. Qui quondam fuit.

Né-hai jövővény. Advena quondam. Káldi Isaias. 54. 15.

HANEM. Sed, nisi. M. A. Sed, verum. S. I.

Hanem csak. Praeterquam, tantummodo. M. A.

Hanem ha. Ni, nisi. M. A.

HÁ-ja. Ejus conditio.

Há-ja vagyon. Conditionatus. Martonfalvi Tanít. Theol. p. 392.

HÁ-val. Cum conditione. Salliai p. 298.

Há-val járó. Conditionatus.

Há-val kell szóllanunk. Sub conditione debemus loqui. Pázm. Pred. p. 991.

Há-val oldozza föl. Sub conditione absolvit. Pázm. Kal. p. 147.

HAB.

HAB. Fluctus, unda. M. A. it. Spuma.

Hab-agyag. Leucaphrum. S. I.

Hab-kő. Pumex. Fördő-tajték, vagy darázs-kő. S. I.

Hab-pipa. Faica e spuma marina. Faludi. N. E. p. 38.

Hab-rontó. Fluctifragus. M. A.

Hab-só. Vízi só. Sal excoctus, fusilis. S. I.

Hab-szedő. Tajték-szedő vas-kalán. S. I. Sz. D.

* Vér-hab. Spuma sanguinea. Szája vérhabbal tajtékozik.

HABA.

Haba-hurgya. Praecept. M. A. Hebe-hurgya.

Haba-hurgyaság. Praecipitantia. Faludi U. E. 1. R. p. 151.

Haba-hurgyálkodás. Praecipitanter agit.

Haba-hurgyálkodás. Praecipitantia, praecipitatio. M. A.

Haba-hurgyán. Praecipitanter, temere. M. A.

Haba-hurján. Idem. CM.

HABAKOL. Exagitat aquam, conturbat, cogit in fluctus.

Habakolja' vízben. Sámbar ellen. p. 78.

HABAR, habarja. Miscet, agit, praecipitat, conturbat, turbat. M. A.

El habarta a' beszédet. Sz. D.

Föl habarja. Agitat, cogit in spumam. Faludi. N. E. p. 40.

Meg habarja. Exagitat tudicula.

Öszve habar mindent. Omnia permiscet. Sz. D.

Habarás. Mixtio, agitatio, turbatio. M. A.

Habarcz.

Habarczos csavargó. Faludi E. M. p. 240.

Habarcs. Mixtura. Keverék, mocsár, pocsalék, posvány, locs-pocs. Sz. D.

Habarcsos út. Pázm. Pred. p. 87.

Habargat, habargatja. Saepe, at leniter permiscet, peragitat.

Habarék. Mixtum quid.

Habarit, habaritja. Turbulentat, agit. M. A.

Habarnicza. Polypus v. sepia octopus. CM. M. A. Vrancsics. Telegdi, Felelet p. 26. Salpa. NC. p. 171.

Habaró. Agitator.

Habaró fa. Rudicula. S. I.

Habaró veszső. idem. M. A.

Habartt. Mixtus. Kevertt.

HABDA. Caulis peronis. S. K. Csizmaszár, vagy láb-bőr a' bocskor fölött, mellyet a' parasztok a' lábak' szárára huznak. Sz. D.

HABI. Sz. P. Baranya Vben.

HABJA, Ejus spuma.

Tenger' habja. Spuma maris, fluctus maris.

HABOG: hebeg, akadoz. Sz. D.

Habogva beszélés. Tolutiloquentia. PP.

HABONKJNT. Hab-módon. Undatim. M. A.

HABON lábbó. Fluctivagus. M. A.

HABONYA. Sz. P. Baranya Vben.

HABOS. Fluctuosus, undans, undosus. M. A. it. undulatus. Hab-módra czifrás.

Habos csemelet. Undulata tela. M. A.

Habos csemelet-színű. Cymatilis, undulatus. M. A.

Habos itélet. Judicium fluctuans, dubium. Faludi E. M. p. 240.

Habos öv. Cingulum undulatum.

Habos ruha. Undulata vestis. M. A.

Habos szövet. Tela undulata.

Habos tafota. Multitia segmentata, virguta. PP.

HABOZ. Undat, confluctuatur, fluctuat, fluctuatur. M. A. Haboz, mint esztelen. km.

Habozó. Undabundus, fluctuans. M. A.

Habozó elméjű. Fluctuantis animi, opiniosus, opiniosissimus, inconstans, dubius, incertus, fluctuans. PP.

Habozó gondok. Curae fluctuantes. Faludi E. M. p. 240.

Habozva. Fluctuatim. M. A.

Haboztat, haboztatja. Facit undulare. Az éneklők gyönyörű hangokkal haboztatják a' levegőt. Sz. D.

Haboztatja elméjét. Scinditur in studia contraria, indulget fluctuanti animo. Faludi T. É. p. 126.

HABOZZA. Spumam decerpit.

Le habozza. Despumat.

Meg habozza. A spuma purgat.

HABÓKA. F. Árva Vben. Sz. P. Veszprém Vben.

HABSOL (habos-ol). Mohón eszik. Sz. D. Péczeli Meseji p. 195.

HABUCZKOL. Inter nandum aut piscandum, commovet, conturbat aquam. Sz. D.

Habuczkoló fa a' halászatkor: zurboló rúd. Sz. D.

HABZIK Spumat. Tajtékozik. Himű 1. R. p. 251. 260.

Habzik a' szája. Spumat ore.
Föl habzik. Cogitur in spumas, spumescit.

Habzás. Fluctuatio. M. A. Spumatio.

Habzó. Fluctuans. M. A.

Habzó tenger az Udvar. km.

HACZÉR.

HACZÉR, HADSÉR, HATSÉR. Satelles.
M. A. PP.

HACZOKA.

HACZOKA, Hatzoka. Stola. M. A.

Haczuka. idem. Ulászló' Kincstartója így ír ezen ruha' neméről. „Primo die Aprilis (1496.) ad rel. dni Agriensis Quinque Ecclesiis Oratori Wajode Transalpinarum, qui cum Oratore Turcarum ad R. Mtem venerat, unam HACZEKAM de veluto deaurato eidem emi, et dedi 46 fl. Cum vox haec notet vestem clamyde ordinaria longiorem, videtur esse de-torta e voce „HOSZSZUKA.“

HAD.

HAD. Bellum, duellum, Mars, pugna, proelium. it. Exercitus. M. A. Nincs a' hadban semmi Péter-bátya. Certamen non accipit exosculationes. M. A.
Had-állás. Stativa militum. NC. p. 335.
Had-gyűjtés. Exercitus collectio. Prágai p. 781.

Had-ház. Hajdu-város.

Had-hirdetés. Clarigatio. S. I.

Had-indítás. Expeditio. Pázm. Pred. p. 1179.

Had-izenet. Belli indictio, significatio. S. I.

Had-kivánó. Philopolemus. NC. p. 333.

Had-láb. Colonne.

Had' menyköve. Fulmen belli. Faludi E. M. p. 249.

Had-nagy. Tribunus militaris, strategus, bellidux. M. A.

Had-nagyság. Strategia, praefectura. M. A.

Had-tudó. Bellandi peritus. Zriniász. P. I. st. 65.

Had-verés. Debellatio. Király-választás, had-verés, feleség-vevés egyedül az Istentől függ. km.

Had-verő. Debellator, inimici exercitus victor. Zriniász. P. I. st. 89. et P. XV. st. 42.

Had-verő vezér. Faludi T. É. p. 43.

Had-vezér. Bellidux. Vajda 2. K. p. 66.

Had-viselés. Belligeratio. M. A.

Had-viselő. Belliger, bellifer. M. A.

* Atyafi-had. — Az atyafi-hadnak sebes tűzében öszve foly az ön, vas.

Elő-had. Prima acies, prima signa. S. I.

Marok-had. Manipulus.

Országos had. Országos-haddal jött ellene.

Szent had. — Irgalmas borbélyt, szent hadat soha sem hallhatni. km.

Tartalék-had. Reserve.

Vertt had. Reliquiae exercitus devicti. Foltoként szálanokznak, mint a' vertt hadak. km.

HADA. Ejus bellum. Egész hadával ellene jött. Cum gentibus.

Hada. Sz. P. Tolna Vben.

Ördög' hada. Acies mali genii v. sceleratus.

HADAD. E. F. közép Szolnok Vben.

HADAKOZIK. Belligerat, belligeratur, bellat, militat. M. A.

Hadakozás. Belligeratio. M. A. A' hadakozás, és gonoszság egygyütt járó szomszédok.

Hadakozó. Bellator. M. A.

HADAR. Ferit, petit v. verberat, percussit, flagellat. S. I.

Hadarász. Ide oda csapkod. A' róka hadarász a' farkával. Sz. D.

Hadarét. Csuzi Tromb. p. 72.

Hadarú. R. most Hadaró. Flagellum tribuli. Flegel. S. I.

HADAT támaszt. Bellumexcitat. Egyenlő osztály nem támaszt hadat. km.

Hadat visel. Bellum gerit. M. A.

HADÁSZ (ige): hadarász. Hadász a' kardjával, bottal. Sz. D.

Hadász. F. Vas Vben.

HADBA szolgál. Militat. PP.

HADI. Bellicus, praeliarius. M. A.

Hadi adó. Vectigal bellicum. S. I.

Hadi áros. Mercator castrensis. S. I.

Hadi bárd. Bipennis. Hellepart. S. I.

Hadi bírő. Praetor castrensis, militaris. Auditeur. S. I.

Hadi bot. Clava, cambuca. S. I.

Hadi csal. Stratagema. Kriegslit. S. I.

Hadi családság. idem. Geidler. H. Okt. p. 55.

Hadi dobos. Tympanotriba castrensis. S. I.

Hadi ember. Miles, marticola. S. I.

Hadi erő. Vis bellica. S. I.

Hadi fenyíték. Disciplina militaris. PP.

Hadi fogás, hadi fortély. Stratagema. Geidler. H. Okt. p. 50.

Hadi fogoly. Captivus belli. S. I.

Hadi fogság. Captivitas bellica.

Hadi fő-bírő. Supremus iudex castrensis. S. I.

Hadi fő-vezér. Summus imperator. S. I.

Hadi gyakorlás. Exercitatio militum. S. I.

Hadi gyakorlat. Exercitium militare.

Hadi hajó. Navis bellica. S. I.

Hadi hajós. Miles nauticus. S. I.

Hadi hajós sereg. Classis bellica, castra navalia. S. I.

Hadi jel. Tessera. S. I.

Hadi káplán. Capellanus castrensis. Faludi N. A. p. 196.

Hadi készüllet. Expeditio. M. A. Apparatus belli.

Hadi készüllet. Classicum. S. I.

Hadi kincs-tartó. Quaestor militaris. S. I.

Hadi kürt. Buccina militaris. S. I.

Hadi lövő mesterség. Ars machinaria bellica. PP.

Hadi mérészség. Audacia bellica. Faludi N. A. p. 200.

Hadi menykö. Faludi N. E. p. 24.

Hadi munkák. Acta bellica, labores bellici. S. I.

Hadi nép. Milites. Faludi N. E. p. 24.

Hadi okos fortély. Stratagema. M. A.

Hadi oktatások. Instructiones militares.

Hadi orvos. Medicus castrensis. S. I.

Hadi pénz-tár. Aerarium bellicum.

Hadi pör. Faludi N. A. p. 185.

Hadi rend. Acies v. status militaris v. ordo castrensis. S. I.

Hadi rend-tartás. Regulamentum militare. S. I.

Hadi ruha. Sagum. S. I.

Hadi sereg. Agmen, legio. S. I.

Hadi szipos. Tibicen castrensis. S. I.

Hadi szállás. Stativa militum, hospitium militare.

Hadi szekér. Plaustrum militare. S. I.

Hadi szekeres. Auriga castrensis.

Hadi szekerezés. Res vehicularia castrensis. S. I. Vehiculatio.

Hadi szerek. Res bellicae, instrumenta belli. S. I. Materialia belli.

Hadi szerencse. Fortuna bellica. Hadi szerencsét, fiú-magzatot, jó házasságot az Isten választja. km.

Hadi szolgálat. Servitium militare. S. I.

Hadi tanács. Consilium bellicum. S. I.

Hadi tanácsos. Consiliarius bellicus. S. I.

Hadi tár. Supellex castrensis. S. I.

Hadi tár-ház. Armamentarium. S. I.

Hadi tárnok. Praefectus rei tormentariae. S. I.

Hadi társ. Commiles, commilito. S. I.

Hadi társaság. Commilitum. M. A.

Hadi tiszt. Officialis militaris. S. I.

Hadi történetek. Eventus bellici.

Hadi törvény. Jus militare. S. I.

Hadi törvény-szék. Tribunal militare. S. I.

Hadi tudósítások. Notificationes bellicae.

Hadi tűz. Aestus belli. Hadi tűzre gerjedt.

Hadi vezér. Dux exercitus.

HADRA termett. km. Ad arma natus.

HÁGY.

HÁGY. (HÁGY), hagyja. Sinit, omittit, imperat, mandat, jubet, relinquit, destinat. M. A.

Abba hagyja. Interrumpit, intermittit.

Alább hágy. Remittit.

Belé hágy. Deserit, destituit. M. A.

Belé hagyja pörét. Deserit vadimonium. M. A.

El hagyja. Relinquit, linquit, derelinquit, deserit, negligit, destituit, supersedet. M. A.

El hagyja magát. Se negligit, v. spem deponit, animum despondet, desperat. S. I.

Föl hágy. Intermittit, derelinquit. M. A.

Föl hagyott szándékával. Destitit a proposito.

Helybe hagyja. Ratihabet.

Jóvá hagyja. Approbat.

Ki hagyja. Praeterit, omittit. M. A.

Meg hagyja. Imponit, committit, demandat. it. relinquit, reservat. M. A.

Meg hagyta neki erősen. Severe ei praecepit.

Meg hagyta magnak. Reliquit pro fortificatione.

Oda hagyja. Legat v. relinquit.

Ott hagyja. Deserit. Inkább ott hagyná orrát, mint sem ki vallaná. km.

Rajta hagyja. Permittit eidem, non acceptat.

Reá hagyja. *Approbat, consentit. M. A. it. Ejus arbitrio permittit.*
HAGYAT. *Praeceptum, mandatum. S. I.*
HAGYAT, hagyatja. *Facit, ut relinquat, omittat, intermittat. S. I.*
 El hagyatja. *Curat intermitti.*
 Helybe hagyatja. *Curat rati haberi. 's a' t.*
 Hagyaték. *Reliquiae, residuum. S. I.*
 Hagyatlan.
 El hagyatlan. *Indesertus. M. A.*
 El hagyathatatlan. *Irrelinquibilis. S. I.*
 Hagyatott.
 El hagyatott. *Derelictus, desertus. M. A.*
 Ki hagyatott. *Omissus, praetermissus. M. A.*
HAGYÁROS. *F. Szala Vben.*
HAGYÁS. *Concessio, permissio v. commissio, omissio, intermissio. S. I.*
Parancsolat. Sz. D.
 Bele hagyás. *Desertio, derelictio. M. A.*
 El hagyás. *Derelictio, desertio, destitutio, relictio. M. A.*
 Helybe hagyás. *Ratihabitio.*
 Jóvá hagyás. *Approbatio, assensus. S. K.*
 Ki hagyás. *Praeteritio, omissio. M. A.*
 Meg hagyás. *Jussio. it. derelictio. M. A.*
 Reá hagyás. *Approbatio, assensus. M. A.*
HAGYHATATLAN.
 El hagyhatatlan. *Irrelinquibilis. S. I.*
HAGYIGÁL. *Jactat. M. A. Pázm. Pred. p. 780.*
 El hagyigálja. *Projectat. M. A. Pázm. Pred. p. 600.*
 Ki hagyigálja. *Ejectat. M. A.*
 Meg hagyigálja. *Projicit, jaculatur, petit. M. A.*
 Hagyigálás. *Jactatus, projectio. Pázm. Pred. p. 502.*
HAGYÍT, hagyítja. *Jacit, jaculatur, projicit, petit. M. A.*
 Bé hagyítja. *Injicit, immittit. S. I.*
 Elöl hagyítja. *Praejacit. M. A.*
 Föl hagyítja. *Projicit in altum. M. A.*
 Meg hagyítja. *Projicit, jaculatur, petit. M. A.*
 Hagyítás. *Jactus, jaculatio, projectus, projectio, conjectio. M. A.*
 El hagyítás. *Projectus, projectio. M. A.*
 Hagyitható. *Jaculabilis. M. A.*
 Hagyító. *Jaculans, jaculator, missilis. M. A.*
 Hagyító dárda. *Jaculum. M. A.*
 Hagyító fa. — Nem ér egy hagyító fát. *km. Dug. 1. R. p. 41.*
HAGYJ békét. *Sine. PP.*
 Hagyj ma, mindennap jó. *km.*
 Hagy'd el. **HADD** el. Még most lesz a' hadd el hadd. *km. Hoc opus, hic labor est.*
 El ne hadd magadat. *Macte animo. S. I.*
 Hagyán, hagygyán. *Sine fieri. Beniczki p. 59.*
 Hagygyán, majd meg fordul a' koczka. *Sz. D.*
 Ez mind hagygyán. (tűrhető) volna. *Sz. D.*
 Haggyáron. *Monozslai Hit' oltalma p. 47.*
 Hagy'd lám. **HADD** lám. *Hagyd lássam. Sine me videre, ut videam. S. I.*
HAGYMA. *Caepa, cepe, allium. M. A.*
 Hagyma-fej. *Caput allii, bulbos carpaee.*

Hagyma-fok. *Pars bulbi. S. I.*
 Hagyma-gerezd. *Segmentum allii.*
 Hagyma-hártya. — Vékony, mint a' hagyma-hártya. *km. Dug. 1. R. p. 255.*
 Hagyma-kapa. Két ágú kis kapa, melyel a' hagymákat szokták kapálni.
 Hagyma-koszorú. *Allium in fascem collectum, fasciatura allii.*
 Hagyma-mag. *Semen allii.*
 Hagyma-szár. *Scapus allii.*
 * Fog-hagyma. *Allium sativum.* Ha pecsenyét lehet, ne egyél fog-hagymát. *km.*
 Gyöngy-hagyma. *Porrum margaritifera.*
 Perillauch. *Mitterpacher P. 1. p. 510.*
 Hegyi sárga hagyma. *Allium pallens. S. K.*
 Keserű hagyma. *Allium schoenoprasum. Mitterpacher P. 1. p. 510.*
 Kigyó-hagyma. *Hyacinthus, squilla, scilla. M. A. Alium angvinum, vel sylvestre. Οροσκόροδο. CM. Allium scorodoprasum. Mitterpacher P. 1. p. 508.*
 Kútya-hagyma. *Allium vineale. S. K.*
 Metelő hagyma. *Caepa sectilis, porrum sectile. M. A. Schnittlauch. Lippai Veteményes kert p. 146.*
 Mogyoró-hagyma. *Cepa ascalonia. NC. p. 31.*
 Pár-hagyma. *Allium porrum. M. A. Pázm. Pred. p. 1150.*
 Tengeri hagyma. *Scilla maritima. S. K.*
 Téli hagyma. *Allium fistulosum. Mitterpacher Rei R. P. 1. p. 508.*
 Vad fog-hagyma. *Asphodelus. NC. p. 27.*
 Vizi fog-hagyma. *Scordium. S. K.*
 Vörös hagyma. *Allium cepa. M. A. Esküzik, szabodik, mint a' vörös hagyma. km.*
 Hagymád' falva. *F. Bihar Vben.*
 Hagymás. *Bulbosus.*
 Hagymás. *FP. Bihar, Baranya és Somogy Vben.*
 Hagymás fű. *Herba bulbosa. S. I.*
 Hagymás Kér. *F. Veszprém Vben.*
 Hagymás leves. *Jus alliatum.*
 Hagymász. *Phrenesis, phrenitis. M. A.*
 Hagymász-beteg. *Phreneticus. M. A.*
 Hagymász-szeplők. *Febriles vari, purpurei vari. PP.*
 Szerellem' hagymásza el fogta. *Sz. D.*
 Hagymászos szitkozódás. *Pázm. Pred. p. 1104.*
HAGYOGAT, hagyogatja. *Hic et ibi relinquit. Takács József' Költ. p. 88.*
 El hagyogatja. *Sparsim relinquit.*
HAGYOMÁNY. *Traditio, mandatum. M. A. it. Legatum. S. I.*
 Toldalék-hagyományok. *Legata supplementaria. Epist. Széch. T. 1. p. 30.*
 Török-hagyomány - alma. *Species pomi inde a dominatu Turcarum in Hungaria.*
 Hagyományos. *Legatarius. S. I.*
HAGYOMÁS. *Commissio, jussum. M. A.*
HAGYOTT. *Jussus, decretus, it. relictus, omissus. M. A.*
 Hagyott böjt. *Jejunium injunctum.*
 Hagyott nap. *Dies praefixus. PP.*
 Hagyott penitencia. *Poenitentia injuncta.*

Hagyott szín. *Color obsoletus, detritus, perditus. S. I.*
 Hagyott ünnep. *Festum de praeepto.*
HAGYÓ.
 El hagyó hideglelés. *Febris periodica intermittens. PP.*
 Hit-hagyó. *Desertor fidei.*
 Hús-hagyó. *Carnisprivium.*
HAGYVA hagyta. *Csuzi, Sip-szó p. 561.*

HAH.

HAH.
HAHA. *Ridentis, it. approbantis, imo, quidni. M. A.*
HAHOTA. *Cachinnus. M. A. A' madarat nem bahotával szokták meg fogni. km.*
 Hahota-nevetés: hangos nevetés. *Faludi N. A. p. 219.*
 Nagy bahotát ütöttek. *Magnum cachinnum excitarunt. Sz. D.*
 Bahotál. *Cachinnatur. M. A.*
 Ki bahotálja: ki kaczagja. *Sz. D.*
 Meg bahotálja. *Decachinnatur. M. A.*
 Bahotálás. *Cachinnatio. M. A.*
 Bahotáló. *Cachinnans, cachinno. M. A.*
 Bahotás. *Achriogelos, cachinno. M. A.*
 Bahotáz. *Cachinnatur. Addig bahotáznak, és trágárkodnak. Faludi U. E. 1. R. p. 53.*
HAHÓT. (Fölső, alsó.) *PF. Szala Vben.*

HAJ.

HAJ. *Crinis, pilus, capillus, capillamentum. M. A.*
 Haj' bodra. *Villus crispatus. Sz. D.*
 Haj-bodorító. *Crispator. Sz. D.*
 Haj-bontó fésű. *Discerniculum. NC. p. 581.*
 Haj-borzasztó.
 Haj-borzadás. *Horripilatio. S. I.*
 Haj-csomó. *Crines in nodum collecti. S. I.*
 Haj-fodorító. *Crispator. Friseur. Faludi N. E. p. 63.*
 Haj-fodorító vas. *Calamistrum. PP.*
 Haj-fodorító szerszám. *idem. NC. p. 381.*
 Haj' fodra. *Cinnus. S. I.*
 Haj-fonál. *idem. NC. p. 383.*
 Haj-fonás. *idem. PP.*
 Haj-fonyadék. *idem. Faludi E. M. p. 243.*
 Haj-fonó. *Ligula cinninatoria, crinale, redimicula. PP.*
 Haj-fürt. *Villus, cirrus, cinnus. S. I. Sz. D.*
 Haj-hulladék. *Pázm. Kal. p. 1088.*
 Haj-hullás. *Alopecia, capillorum defluvium. PP.*
 Haj-ír. *Unguentum capillare. S. I.*
 Haj-keményítő ír. *Faludi N. A. p. 14.*
 Haj-kenet, haj-kenőcs. *Sz. D.*
 Haj-kötő. *Crinale, taenia. PP.*
 Haj-koszorú. *Leugyelek, 's némelly barátok' viselete. S. I.*
 Haj-nevelő. *Capillos crescere faciens. S. I.*
 Haj-nevelő fű: arany-fonál-fű. *Cassutha, cuscuta. M. A. PP. Epithimum cuscuta. Cs a p ó.*

- Haj-por. Pulveres cyprii. Faludi N. A. p. 41.
 Haj-porozó. Pulvis crinalis. PP.
 Haj-szál. Pilus. M. A. PP. Vékony a' haj-szál de még is van árnyéka — csak egy haj-szálon függött. — Egy haj-szál sincs jó benne. kmm.
 Haj-szál-hasogató. Hypercriticus.
 Haj-szín. Subfuscus, badius. PP.
 Haj-színű. Spadix, spadiceus, badius. S. I.
 Haj-választó fűsű. Discerniculum, discerninale. Faludi N. A. p. 41.
 Haj-választó szerszám. idem. PP.
 Haj-tépés. Evulsio capillorum. Faludi N. A. p. 196.
 Haj-tű. Acus crinalis, comatoria. S. I.
 Haj-viselő. Criniger. PP.
 * Bozontos haj. Capilli implexi, impediti. Eresztett haj. Promissi crines.
 Fodor haj. Capilli crispi. NC. p. 177.
 Fodor a' haja, sik a' szája. Mendax.
 Gesztenye-színű haj. Capilli coloris castanci.
 Homlok-haj: üstök.
 Kondor haj. Capilli crispi. S. K.
 Nyirett haj. Capilli scissi.
 Ősz haj. Capilli cani. Az ősz haját a' régi bölcsék, halál' virágjának 's zászlójának nevezték. Sz. D.
 Vendég-haj. Coma subditia, adventitia, ementitia, capillamentum. PP.
 Nagy vendég-haját hordoz. Multam sylvam gerit.
 Vörhenyes haj. Rufi capilli. NC. p. 177.
 HAJA. Ejus capilli. Tar gyermeknek még meg nyól a' haja.
 Haja' szála emelkedik. Capilli ei asurgunt.
 HAJADON. Innuptus, non velatus. M. A.
 Hajadon fő. Caput intectum, crinitum. M. A.
 Hajadon leány. Innuba, puella, virgo. M. A.
 Hajadon pór. Faludi E. M. p. 240.
 Hajadon rend. Inuupti. Faludi N. A. p. 46.
 Hajadonon maradott. Remansit in capillis, non nupsit.
 Hajadonság. Leányoknak hajadon életék. Virginitas. S. I.
 Hajadonságbeli tiszta szemérem. Gyöngyösi f. D. Chariclia' Ajánló levelében.
 HAJÁS. Capillatus, comosus, comatus. M. A.
 Hajas kereszt-fű. Senecio. Kreutzkraut. S. I.
 Hajasít, hajasítja. Capillat, crinit. M. A.
 Hajasodik. Crinitur, capillatur. M. A.
 Hajasúl. idem. M. A.
 HAJATLAN. Calvus, depilis. S. I.
 Hajatlanodik. Calvescit, calvefit, capillos amittit. S. I.
 Hajatlanúl. idem. S. I.
 Hajatlanúság. Calvities. Faludi U. E. 1. R. p. 63.
 HAJBA kap. In capillos involat v. rixatur, jurgatur. S. I.
 HAJDAN. Quondam, olim. PP.
 Hajdanában. idem. PP.
 Hajdani. Priscus, antiquus, vetustus. S. I.
 Hajdani szokás. Mos vetustus.
 Hajdanúság. Antiquitas. Sz. D.
 Hajdanoz. Antiquum morem sequitur.
 Hajdanoznak mindég az öreg emberek, és újdoznak az ifiak. Sz. D.
 Hajdant: hajdan. S. I.
 Hajdantan. Olim. Biró Márton. Micae. p. 197.
 HAJGÁL, hajgálja. Jactat. M. A. jactit, jaculatur, projicit, petit. PP. jactitat. S. I. A' mit kézzel el érsz, nem kell azt fával hajgálni. km.
 Bé hajgálja. Injectat.
 Diót hajgál. Decutit nucis.
 El hajgálja. Abjctat.
 Föl hajgálja. Projectat.
 Ki hajgálja. Ejaculatur, ejectat. M. A.
 Le hajgálja. Dejectat.
 Meg hajgálja. Impetit v. c. lapidibus.
 Reá hajgálja. Adjectat.
 Viszsa hajgálja. Rejctat.
 Hajgálás. Projectio, jactatio.
 HAJHOZ való. Crinalis. PP. M. A.
 HAJLAD. Inclinatur, proclinat, incurvatur. S. I. Le hajlik, el lankad, fonnyad. Sz. D.
 Hajladék. Clinamen, inclinamentum. Sz. D. S. I.
 Hajladékony. Facile incurvabilis, flexibilis.
 Hajladosz. Identidem se proclinat. Himfi. 2. R. p. 164.
 Hajladoszás. Repetita proclinatio.
 Hajladtt. Flexus, proclivis. Sz. D. exsiccatus. PP.
 Hajladtság. Proclivitas. Sz. D.
 HAJLAG, hajlog. Inclinat, proclinat, propendet. S. I. Vacillat. Sz. D.
 Hajlagó: ingó. Faludi N. U. p. 137. N. E. p. 55.
 Hajlagó test. Faludi E. M. p. 240.
 Hajlong: idem ac hajlog. Sz. D. S. I.
 HAJNAL. Aurora, matuta. M. A. Szép, mint a' hajnal a' kéményén. km.
 Hajnal-csillag. Lucifer. M. A.
 Hajnal-emelő csillag. Phosphorus. Csuzi. p. 494.
 Hajnal-hasadás. Exortus aurorae. M. A.
 Hajnal-szín. Couleur de chamois. S. I.
 Hajnal-tájban. Circa auroram.
 Hajnali. Matutinus. M. A.
 Hajnali csillag. Lucifer.
 Hajnali harangzás. Pulsus campanae sub auroram.
 Hajnali mise. Missa sub aurora celebrari solita.
 Hajnallik. Aurora surgit. M. A.
 Hajnalodik. Incipit aurora surgere.
 Hajnolodás. Propinquo aurorae. Sz. D.
 Hajnolodó reménység. Faludi E. M. p. 240.
 HAJÓG. R. Instar capilli flectitur.
 Hajogós. R. flexuosus.
 Hajogós. Patak Veszprém Vben.
 HAJOL (Hajlok, hajlok). Proclinat, inclinat, vergit. M. A. Minden embernek maga felé hajol a' keze. km.
 Alá hajol. Devergit, inclinat. M. A.
 El hajol. Declinat, proclinat, deficit. M. A.
 Hozzá hajol. Assentitur. it. acclinat, inclinat. M. A.
 Ki hajol. Proclinat, declinat, deflectit. M. A.
 Le hajol. Dequiniscit, cernuat. M. A.
 Meg hajol. Acclinat, incurvatur. M. A.
 Reá hajol. Assentitur, annuit, inclinat. M. A.
 Hajlad. Lásd előbb.
 Hajlag. L. hasonlóképpen előbb.
 Hajlandó. Propensus, pronus, proclivis. M. A.
 Hajlandóság. Propensio, pronitas, proclivitas. M. A.
 Hajlat. Flexura, clinamen v. fornix. Sz. D. S. I.
 Hajlatos. Flexilis. Sz. D.
 Hajlatlan. Inflexus. M. A.
 Hajlatlanság. Rigor, inflexibilitas. Sz. D. S. I.
 Hajlatja. Flectit. Sz. D.
 Hajlatás. Flexio. Sz. D.
 Hajlás. Inclinatio, inclinamentum, flexura, clinamen. M. A.
 Alá hajlás, alá hajolás. Devergentia. M. A.
 El hajlás. Declinatio, reflexio, defectio. M. A.
 Le hajlás. Declivitas. M. A.
 Meg hajlás. Defflexus, inclinatio. M. A.
 Hajlék. Gurgustium, turgurium, tabernaculum, casa, attegia. M. A. Meg húzza magát, mint a' téli csiga hajlékában. km.
 Hajlékony. Proclivis, pronus. M. A. Flexibilis.
 Hajlékonyság. Proclivitas, propensio. M. A. Flexibilitas.
 Hajlít, hajlítja. Flectit, curvat. Sz. D.
 Hajlott. Defflexus, proclinator, inflexus, cernuus. M. A.
 Alá hajlott. Deverxus, defflexus. M. A.
 El hajlott. Proclinator. M. A.
 Le hajlott. Devergens, defflexus, cernuus. M. A.
 Meg hajlott. Defflexus, reflexus, incurvus, inclinator. M. A.
 Meg hajlott fal. Paries inclinator. PP.
 Viszsa hajlott. Retortus, repandus. M. A.
 Hajló. Proclivis, flexibilis, flexilis. M. A.
 Le hajló. Declivis. M. A.
 Hajlóka. Vitilis. S. I.
 Hajlós. Flexilis. S. I.
 Hajlós vesző. Virga flexilis.
 Hajlós út. Via flexuosa.
 Hajlóság. Proclivitas. M. A.
 Hajoldogal. Nutat. M. A. L.
 Hajolhatatlan. Inflexibilis. M. A.
 HAJÓ. Navis. M. A. Hajó leszz, ha jó leszz. km.
 Hajó' adva, béle, belseje. Fundus navis, caverna navis. Schiffsraum. S. I.
 Hajó-ács. Faber navalis, naupepus. S. I.
 Hajó-állítás. Navale. NC. p. 565.
 Hajó-bér. Naulum, portorium. M. A.
 Hajó' bordáji. Costae. S. I.
 Hajó' csatja. Fori. M. A.
 Hajó-csiga. Grus, geranium. Krahn. S. I.
 Hajó-csináló. Naupepus. M. A.
 Hajó' dereglyéje. Roszz hajó az, mellynek dereglyéje nincsen. km.
 Hajó-éptés. Architectura navalis. S. I.
 Hajó-éptő. Faber navalis. S. I.
 Hajó-éptő hely. Navale.
 Hajó' fara. Puppis. M. A.
 Hajó-fenek. Carina. M. A.
 Hajó' födele, héjja, padlása. Stega, constratum navis. S. I.
 Hajó-gyártás. Structura navium. S. I.
 Hajó-gyártó. Faber navalis. S. I.

Hajó-gyártó hely. Navale. S. I.
 Hajó-hágó lajtörja. Epibathra. PP.
 Hajó' háta. Stega. S. I.
 Hajó-hid. Pons nauticus, navalis.
 Hajó-ki-kötés. Faludi T. É. p. 166.
 Hajó-kormány. Clavus. S. I.
 Hajó-kötél. Rudens. M. A. Czérna-szál
 nem hajó-kötél. km. Dug. 1. R. p. 39.
 Hajó-kötél-vonó. Helciaricus. M. A.
 Hajó' lapátja. Remus. PP.
 Hajó-lapát-vonó. Remex. PP.
 Hajó' orra. Prora, cheniscus. M. A.
 Hajó' orra-igazgató. Proreta. M. A.
 Hajó-rév, hajó álló part. Status. CM.
 Hajó-sereg. Classis, navalis. PP.
 Hajó-szelence, hajó-tű. Pyxis nautica.
 Compass. S. I.
 Hajó' széle, pártázatja. Acrostolia. PP.
 Hajó-tartóztató. Anchora. M. A.
 Hajó' tatja. Puppis. M. A. CM.
 Hajó' tatján való vitorla. Epidromus.
 CM.
 Hajó-törés. Naufragium. M. A. A' hajó-
 törés után okosabb a' révész. km.
 Hajó-törő. Naufragus. M. A. Könnyű a'
 szárazról nézni a' hajó-törőket. km.
 Hajó' ura, gazdája. Navarchus. PP.
 Hajó-vászon. Carbasus, linteam navale.
 S. I.
 Hajó-viselhető. Navigabilis, naviger.
 M. A.
 Hajó' vitorlája. Antenna, carbasus. PP.
 Hajó' vize. Nautea, sentina. S. I.
 Hajó' zászlója. Aplustra. PP.
 * Barona-hajó. Ratis. Szál-hajó. M. A. L.
 Búzás hajó. Frumentaria navis. S. K.
 Csillye-hajó. Ratis. Szál-hajó. M. A. L.
 Derék hajó. Navigium. S. K.
 Evezős hajó. Actuaria navis, actua-
 rium. M. A.
 Fődeles hajó. Camerata navis. S. K.
 Emphracta. M. A. L.
 Födetlen hajó. Aperta navis. S. K.
 Gályás hajó. Faludi T. É. p. 350.
 Gőz-hajó.
 Gyalog hajó. Faludi T. É. p. 50.
 Hadakozó hajó. Belligera navis. S. K.
 Hadi hajó. Navis bellica. S. K.
 Had-verbő erős hajó. idem. Faludi T.
 É. p. 330.
 Halász-hajó. Piscatoria navis. S. K.
 Hamarságos hajó. Kálend. 1701.
 Hetes hajó. Annotina, com meatum sup-
 portans navis. S. K.
 Kémlelő hajó. Navis speculatoria.
 Kerep-hajó: hidas komp. Sz. D.
 Kereskedő hajó. Mercatoria navis. S. K.
 Könnyű hajó. Actuaria navis. NC. p.
 363.
 Közép-hajó. Phaselius. CM.
 Kutak hajó. Sz. D.
 Lapátos hajó. Navis actuaria. PP.
 Lapos hajó. Pressa navis. S. K.
 Posta-hajó. Faludi T. É. p. 51.
 Rabló hajó. Piratica navis. S. K.
 Rév-hajó. Pontones. CM.
 Sebes hajó. Faludi T. É. p. 165.
 Szál-hajó. Ratis. M. A. L.
 Talp-hajó. idem.
 Tengeri hajó. Marina navis. S. K.
 Terhes hajó. Navis oneraria. Faludi T.
 É. p. 114.

Tolvajló hajó. Piratica. NC. p. 363.
 Törött hajó. Fracta navis. A' törött
 hajót el hagyják az egerek. km.
 Vásáros hajó. Nundinatoria navis. S. K.
 Vezeték-hajó. Faludi T. É. p. 55.
 Vitorlás hajó. Velifera navis. S. K.
 Hajóba hágó lajtörja. Epibathra. M. A.
 Hajóba való székek. Transtra. PP.
 Hajóbeli. Navalis, nauticus. S. I.
 Hajói. Navalis, navicularis. M. A.
 Hajói had. Naumachia. M. A.
 Hajóka. Navicula.
 Hajókáz. Naviculatur. M. A.
 Hajókozás. Naviculatio. M. A.
 Hajókázható. Navigabilis.
 Bé hajókázza. Pernavigat. CM.
 Hajón jár. Navigat, navi circumvehitur.
 S. I.
 Hajón járás. Navigatio. CM.
 Hajónak által-deszkáji, kiken az evező-
 sők ülnek. Transtra. M. A.
 Hajónak fődött helye. Stega. M. A.
 Hajóra száll, ül. Conscendit navim.
 Hajóra hágó grádics. Epibathra. M. A.
 Hajós. Nauta, navita, nauticus. M. A.
 Hajós. MV. Pest. Vben.
 Hajós ember. Nauta, navita. NC. p.
 365.
 Hajós erő. Copiae navales, potentia
 maritima. S. I.
 Hajós kapitán. Navarchus. M. A.
 Hajós kenyér. Panis biscocetus, nava-
 lis. S. I.
 Hajós készülék. Apparatus navalis. S. I.
 Hajós legény. Nauta, remex. Faludi.
 T. É. p. 200.
 Hajós malom. Mola nautica. S. I.
 Hajós mester. Nauclerus, navicator.
 CM. M. A.
 Hajós mesterség. Faludi T. É. p. 186.
 Hajós nép. Nautici, socii navales. S. I.
 Hajós pallér. Portisculus. CM. M. A.
 Hajós tábor. Castra navalia. Faludi. T.
 É. p. 186.
 Hajós társ. Convectio. M. A.
 Hajós tolvaj. Pirata. S. I.
 Hajós ütközet. Naumachia. S. I.
 Hajós víz. Aqua navigabilis. S. I.
 Hajós vezér. Admiralis. S. I.
 Hajósi. Nauticus. M. A.
 Hajóz. Navigat. CM. M. A.
 Bé hajóz. Hajóval bé megy, ki köt. S. I.
 El hajóz. Navim solvit, portu exit.
 S. I.
 Hozzá hajóz. Adnavigat. M. A.
 Viszsa hajóz. Renavigat. S. I.
 Hajózás. Navigatio. M. A.
 Hajózható. Navigabilis.
 Hajózhatatlan. Innavigabilis.
 Hajózkál. Navigationes parvas facit. Vaj-
 da Krist. Él. 1. K. p. 667. 2. K.
 p. 25.
 HAJT, hajtja. Clinat, flectit, inclinat,
 jacit. M. A. Pellit, impellit, cur-
 vat, cogit, agit. S. I. it. Protrudit,
 v. curat. Ez a' víz más malmot hajt. —
 Nem hajt a' paripa az eb' ugatás-
 ra. — Addig hajtad a' fát, még fia-
 tal. kmm.
 Alá hajtja. Dejjcit. M. A.
 Által hajtja. Transpellit.
 Bé hajtja. Infectit. M. A. it. Invagiat,
 impellit.

Bele hajtja. Impellit, it. imputat.
 Egybe hajtja. Compellit, complicat,
 convolvit. M. A.
 El hajtja. Abigit, depellit, propulsat.
 S. I.
 Fél hajtja. Superinjcit, injicit. M. A.
 it. Exhaurit.
 Haza hajt. Reducit pecora domum.
 Ki hajt. Egerminat. Ki hajt a' fa.
 Ki hajtja. Expellit. S. I.
 Le hajtja. Declinat, reclinat, dejjcit,
 deflectit. M. A.
 Meg hajtja. Repellit, rejicit, it. flectit,
 reflectit, arcuat, confflectit. M. A.
 A' bor meg hajtja a' dallót. km.
 Meg hajtja az erdőt. Latebris, cubili-
 bus exigit feras. PP.
 Őszve hajtja. Cogit. M. A. it. Complicat.
 Rajta hajt. Adurget.
 Reá hajtja. Impellit. M. A.
 Viszsa hajtja. Repellit, retorquet, re-
 curvat, reflectit. S. I.
 Hajta. Folyó víz Pest Vben.
 Hajtás. Flexio, flexus, projectus, jactus.
 M. A. it. Germinatio. Idei hajtás.
 Hujus anni germinatio, surculus.
 Alá hajtás. Dejectio, dejectus, reflexio.
 M. A.
 Bé hajtás. Declinatio, involutio, im-
 pulsio. M. A.
 Bolt-hajtás. Arcus, arcuatio, fornix.
 El hajtás. Abactio. S. K.
 Fej-hajtás. Capitis inclinatio, compli-
 mentum.
 Ki hajtás. Ejectio. S. K.
 Meg hajtás. Rejection, repulsio, infle-
 xio. M. A.
 Nagy hajtás. Ingens impulsio, magna
 statio. S. K.
 Reá hajtás. Impulsio. M. A.
 Szőlő-tő-hajtás. Malleolus vitium. S. K.
 Térd-hajtás. Genuflexio.
 Hajték. Flexura, volumen. Sz. D.
 Egy hajték papiros. Sz. D.
 Hajthatatlan. Inflexibilis. CM.
 Meg hajthatatlan. idem. M. A.
 Hajtható. Flexibilis, curvabilis. S. I.
 Hajtogat, hajtogatja. Circumfflectit, agi-
 tat, commovet. M. A. Gyöngye a'
 nád, de még is a' szél hajtogatja.
 km.
 Hajtogatás. Convolutio, declinatio. M. A.
 Hajtott. Flexus, pulsus.
 Hajtott marha. Pecus promiscuum ve-
 nale.
 Hajtó. Actor, coactor, impulsor, conci-
 tator, agitator, stimulator. S. I.
 Hajtó, tótosan: Hajtsár. Actor pecoris.
 S. I.
 Hajtó fa. Tudicula. S. I. Egy hajtó fát
 sem ér. km.
 Hajtó fegyver. Telum. M. A.
 Hajtó ital. Potio purgans, laxans. S. I.
 Hajtó szer. Medicamentum purgativum.
 S. I.
 * Föllül hajtó. Vomitorium. S. I.
 Nyúl-hajtó. Ki kerülne belőled egy
 vadász, és egy nyúl-hajtó. km.
 Reá hajtó. Impulsor. M. A.
 Hajtóka. Pars vestis replicata. S. I.
 Egy hajtókára való pohár - ital. Potio
 pro uno haustu. Vajda K. É. 2. K.
 p. 403.

Hajtós marha: iusta marha. Sz. D.
 Hajdu. (Detortum ex hajtó). Veles, miles expeditus. M. A. Igen tud a' hajdu haragot önteni. Asinus ad lyram.
 Hajdu-káposzta. Caulis frixi. Szirmai Parab. p. 53.
 Hajdu-kása. Pulvis ex milio cum lardo tosti. Szirmai l. c. p. 54.
 Hajdu-szitkok. Blasphemiae horrendae. Pázm. Pred. p. 199.
 Hajdu-városok. Oppida hajdonicalia.
 Hajdui. Velitarius. M. A.
 Hajduság. Militia pedestris, pedites milites. Epist. Pázm. T. I. p. 54.

HAI (mellyék-név).

HAI. R. Hei, heu, eheu. S. I.
 Haj be boldog voltam! Quam felix fueram.
 Hajhaj. Eheu. M. A. L.
 Haj, Marczin, haj! Vajda K. É. 1. K. p. 631.
 Haj, régi jó. CM. Sub voce „Buda.“
 HAJA. Jó! M. A.
 Haja-huja. Jubilum, evax. M. A. Heje-huja.
 Haja-hujálgat. Jubilatio. M. A.
 Haja-hujálgatás. Jubilatio, ovatio. M. A.
 HAJDI. Exultantia. Hajdi, el mentt jó korán, éj-fél után szaporán. Faludi E. M. p. 22.
 HAJGAT. R. Lamentatur, plangit. S. I. Jajgat.
 Hajgatás. R. Lamentatio, planctus, plangor. S. I. Jajgatás.
 HAJHÁSZ, hajhászsza. Quaerit, investigat, vel pellit feras. S. I.
 Föl hajhászsza. Invenit, reperit vel excutit feras cubilibus. S. I.
 Ki hajhászsza. Exquirat, perquirat. Faludi N. E. p. 51.
 Hajhászat. Investigatio, inquisitio, vel pulsio ferarum. S. I.
 HAJSZOL, hajszolja. Persequitur. Kergeti. Hajszolódik. Importune exigit.
 Nem hajszolódik. Non inquietat, non est importunus in exigendo.

HAJDINA.

HAJDINA (Hajdina. M. A. PP.) Ocy-mum, ozymum, ocimum cereale, spelta, panicum. M. A.
 Hajdina-kása. Puls e panico.
 Hajdina-liszt. Farina e panico.

HAKK.

HAKK. Silens, tacens. M. A. L. Hallk.
 HAKKAL. Lente, tacite. M. A. Hakkal jobb cselekedni, hogy nem mint hirtelenséggel. km. Tacito pede, pedetentim. M. A. p. 112.

HAL (név).

HAL. Piscis. M. A. Úgy él, mint hal a' vízben. km.
 Hal-áros. Ichthyopola. M. A.
 Hal-csont. Testus. Fischbein. S. I.

Hal-enyv: viza-hólyag. Ichthyocolla. S. I.
 Hal-etető, hal-bódító, hal-maszlag. Bacca piscatoria. S. I.
 Hal-evés. Ichthyophagia.
 Hal-evő. Ichthyophagus, piscivorus. M. A.
 Hal-evő nap. Dies pisculentus. PP.
 Hal-fogás. Captura piscium. Pázm. Pred. p. 780.
 Hal-fogó. Rete, verriculum. M. A.
 Hal-hej. Káldi Job. 41. 6.
 Hal'heja. Squama. NC. p. 169.
 Hal'heja' rendi szerint. Squamatim. M. A.
 Hal-hejas. Squamosus.
 Hal-hólyag. Vesica piscaria. S. I.
 Hal-ikra. Ova piscis. M. A.
 Hal-ikrás leves. Jus cum ovulis piscium.
 Hal-iv. Piscium ovula, examen, soboles. S. I.
 Hal-ivás. Piscium congressus ad sobolem, ovorum emissio. PP.
 Hal'kopotója. Brancha piscis, branchia. CM. M. A.
 Hal-kopolttyú, hal'kopoltynja. idem.
 Hal-kufár. Ichthyopola. Vajda K. É. 3. K. p. 709.
 Hal'pénze. Squama.
 Hal-piacz. Ichthyopolium, forum piscarium. M. A.
 Hal-serte, hal'hátán való serte. Pinna. M. A.
 Hal-zsir. Adeps piscarius, v. oleum ex adipe balaenarum. Fischthran. S. I.
 Hal-zsírval készültt bőr.
 Hal-zsíros. Thranicht. S. I.
 Hal-szálka. Spina piscium. Halat szálka nélkül, embert hiba nélkül nem lehet találni. km.
 Hal-szárny. Pinna. M. A.
 Hal'szűke. Pungitius, flesus. Flunder. S. I.
 Hal-tapogató. Verriculum. M. A.
 Hal-tartó bárka. Ichthyotrophium. M. A.
 Hal-tető. Lernaea. Dochwurm. S. I.
 Hal-téj. Piscium semen, genitura. S. I.
 Hal'teje. Lactem intestinum. NC. p. 171.
 Hal-vásár. Ichthyopolium.
 * Czápa-hal. Squalus. S. K.
 Czet-hal. Cete. NC. p. 167.
 Czigány-hal. Varga-hal, czompó. Tinca, cyprinus. S. I.
 Disznó-hal. Delphin. S. K.
 Eb-hal. Piscis capitosus, mugil. NC. p. 169.
 Fejér hal. Alburnus. S. K.
 Fekete farku hal. Melanurus, sepia. NC. p. 169.
 Gób-hal. Gobius. S. K.
 Kilencz szemű hal. Lamperta. NC. p. 167.
 Kö-vágó hal. Lampreda. NC. p. 167.
 Kővi hal. Fundulus. NC. p. 167.
 Lepény-hal. Solea. NC. p. 171.
 Ló-fejű hal. Hippopotamus. S. K.
 Meny-hal. Muraena. M. A. Piscis, quem Hungari coelestem vocant. Martius Galeotus de dictis Mathiae Regis. C. VI.
 Orsó-hal. Petromyzon. S. K.

Röpülő hal. Exocetus. S. K.
 Sütő hal. Laccia alosa. NC. p. 167.
 Zsibbasztó hal. Raja torpedo. S. K.
 Tengeri hal. Piscis marinus. NC. p. 169.
 Tok-hal. Antaceus. M. A.
 Tőke-hal. Salpa. S. K.
 Varga-hal: czompó.
 Vágó-hal. Cobitis taenia. S. K.
 * * A' halaknak esméretesebb nemei: Ángolna, czompó, csuka, dévér, fogas, galócza, harsca, héring, kárász, keszeg, lazac, márna, pisztráng, ponty, sigér v. stúgér, süllő, tergélye, sörög, tok, viza. Lásd mindeniket a' maga neve alatt.
 HALA. Ejus piscis. Szala' hala, Szala' rákja, Szala' szép aszszonya. km.
 HALAS. Piscosus, pisculentus. M. A.
 Halas. MV. Kis Kunságban. Sz. P. Békes Vben.
 Halas hajó. Navis vivaria. S. I.
 Halas mező. Major Liptó Vben.
 Halas tó. Piscina. M. A.
 Halas tó. F. Vas Vben.
 Halas tavi. Piscinalis. M. A.
 HALAT vakar. Desquamata. M. A.
 HALÁD. Árok Bihar Vben.
 HALÁP t. h. n. Bihar, Nógrád, és Szala Vben.
 HALÁSZ (név.) Piscator. M. A.
 Halász. FF. Heves és Szabolcs Vben.
 Halász-csónok. Horia. M. A. L.
 Halász-hajó. Piscatoria navis. S. K.
 Halász-horog. Hamus piscatorius. Pázm. Pred. p. 234.
 Halász-lé.
 Halász-madár. Sterna. S. I.
 Halász-sólyom. Falco haliaetetus, cyanopus. S. I.
 Halász-telek. Sz. PP. Békes, és Pest Vben.
 Halászi. Piscatorius. M. A.
 Halászi. MV. Moson Vben. F. Nógrád Vben. és Telek Pest Vben.
 HALÁSZ, halászsza. Piscatur. M. A.
 Ki halászsza. Expiscatur. M. A.
 Meg halászsza. idem. M. A.
 Halászat. Piscatio. Jobb halászat esik a' zavaros vízben. km. Dug. 2. R. p. 26.
 Halászás. Piscatio, piscatus. M. A.
 Ki halászás. Expiscatio. M. A.
 Meg halászás. Expiscatio, investigatio. M. A.
 Halászat. Saepius piscatur. Vajda 3. K. p. 710.
 Halászó. Piscans, piscator.
 Halászó madarak. Faludi T. É. p. 53.
 HALOGY. F. Vas Vben.

HAL. (ige.)

HAL. Moritur. M. A.
 Hal, vesz utána. Deperit. Pázm. Pred. p. 1161.
 Bele hal. Immoritur. M. A.
 El hal. Emoritur, exanimatur. M. A.
 Ki hal. Emoritur. M. A.
 Meg hal. Moritur, demoritur, emoritur, occumbit. M. A.
 Meg haltt a' gyermek, oda a' komaság. km.
 HALANDÓ. Mortalis. M. A.
 Halandóság. Mortalitas. M. A.

HALAT, halatja. Curam habet ut moriatur, adsistit tanquam agonizanti. Eleget halatták, pedig most is él. Satis sparserunt eum moriturum pro certo, et tamen adhucdum vivit.

HALAVÁNY, halovány. Tabidus, morbidus, pallidus, luridus. M. A. Igen tanul, azért illy halovány. Hoc est, quod pallet. M. A. p. 307.

Halavány színű. Larvalis, subluridus, pallidus. M. A.

Halaványít, halaványítja. Pallidum facit. Faludi B. E. p. 8.

Meg halaványítja. Pázm. Pred. p. 808.

Halaványodik. Pallescit.

El halaványodik. Expallescit.

Meg halaványodik. Pallescit. Pázm. Pred. p. 1162.

Halaványos. Subpallidus, subluridus.

Halaványság. Pallor, palliditas.

Halaványúl. Pallescit.

HALÁL. Mors, lethum, nex. M. A. Nem akkor jó a' halál, mikor mi akar-nánk. km.

Halál' álma. Somnus mortis. Csuzi Tromb. p. 65.

Halál-fej. Caput mortuum.

Halál' fia. Praeda mortis. S. I.

Halál' háza. Signa mortis, petigo. Még a' halál' háza is ki ütött rajta. km.

Symbolum Charontis habet. M. A.

Halál' horga. Uncus mortis. Csuzi p. 403.

Halál-hozó. Mortiferus, lethifer. CM. M. A.

Halál' kapuja. Porta mortis. Pázm. Kal. p. 998.

Halál' kutyáji ugatnak ki belőle. km.

Halál-kép. Imago mortis. Egy szomorú, két bús, három halál-kép. km. Dug. 2. R. p. 305.

Halál-madár. Bubo. S. I.

Halál-szag. Odor cadaverosus.

Halál-szenvedés. Passio mortis. Pázm. Kal. p. 1031.

Halál' szekere. Feretrum. Minden bú-nak vége boldog halál' szekere. km.

Halál-szerző. Lethificus. M. A.

Halál-szín. Pallor, luror. S. I.

Halál-verőtek. Sudor moribundorum. S. I.

* Disznó-halál. Occisio. Disznó-halál-lal haljon meg.

Dög-halál. Lues pestifera. S. K.

Eroszakos halál. Violenta mors. S. K.

Guga-halál. Dög-halál.

Hirtelen halál. Itrepentina mors. S. K.

Mirigy-halál. Mors ex morbo pestilenti orta. S. K.

Örök-halál. Mors aeterna. S. K.

Rút halál. Lethum. S. K.

Halála. Ejus mors. Ugyan érzette halálát. Istum mortis in exitium mala Parca trahebat. M. A.

Halála' napja. Emortualis dies. M. A.

Halálán van. Agonizat.

Halál' halálával halsz meg. Morte morieris.

Halálba szereti. Deperit. S. I.

Halálos. Lethalis, mortalis, exitialis, exitibilis, exitiosus, fatalis, funestus. M. A.

Halálos ügy. Lectus emortualis.

Halálos baj. Luctamen moribundi. S. I.

Halálos ellenség. Hostis irreconciliabilis.

Halálos az idő. Lucta instat ultima.

Halálos kórság. Morbus lethalis, mortiferus. S. I.

Halálos pallos. Gladius lethalis. Faludi T. É. p. 41.

Halálos seb. Vulnus lethale.

Halálos vétek. Peccatum mortale.

Halálosan. Lethaliter. M. A.

Halálozik. Moritur, obit. S. I.

El halálozik. idem. Faludi N. E. p. 62. E. M. p. 207.

Meg halálozik. idem.

Halálra. Ad mortem.

Halálra ítéltetett. Ad mortem condemnatus.

Halálra keresi. Quaerit eum occidere.

Halálra veri. Verberat ad internecionem. S. I.

Halálra veti fejét. In discrimen vitae se conjicit.

HALÁS. Obitus.

El halás. Exanimatio. M. A.

Éhhel halás. Obitus ex inedia, fame.

Meg halás. Obitus, exspiratio. M. A.

HALDOKLIK. Moritur, agonizat, animam agit. S. I.

Haldokló. Agonizans.

HALHATATLAN. Immortalis. M. A.

Halhatatlanság. Immortalitas. M. A.

Halhatatlanul. Immortaliter. M. A.

HALOGATNÁK. Copiosi moriuntur.

HALOTT. Funus. M. A. Corpus exanime, cadaver humanum. S. I.

Halottak' napja. Commemoratio defunctorum.

Halott-bontás. Dissectio cadaveris humani. S. I.

Halott-bontó. Anatomicus. S. I.

Halott-ének. Monodia. M. A.

Halott-támasztás. Resuscitatio mortui. S. I.

Halott-temetés. Funus, sepultura. M. A.

Halott-temető. Vespillo. M. A.

Halott-vívó. Necrophorus. M. A.

Halottas. Funerarius. M. A.

Halottas ének. Monodia, funebres naeniae.

Halottas ház. Domus, in qua funus apparatus. Ugy illik, mint hallottas házhoz a' hegedű. km. Pázm. Pred. p. 414.

Halotthoz való. Funereus. M. A.

Halotti. Funeraria, funeralis. M. A.

Halotti áldozat. Inferiae. S. I.

Halotti czimerek. Arma feralia. PP.

Halotti bolt. Crypta. S. I.

Halotti bűz. Foetor cadaverosus. S. I.

Halotti beszéd. Sermo funebris. S. I.

Halotti dal. Epicedium, carmen exequiale. S. I.

Halotti mise. Sacrum piaculare. S. I.

Halotti pompa. Exequialis pompa. PP.

Halotti tisztesség. Exequiae. S. I.

Halotti tisztességre való. Exequialis. M. A.

Halotti versek. Epicedium. S. I.

HALÓ. Moriens. M. A. Két felé kap, mint a' vízben haló. km.

Haló félben van.

HALVA fekszik. Jacet mortuus. Fél-halva. Semimortuus. Faludi T. É. p. 158.

HOLT. Mortuus. M. A.

Holtakkal hadakozik. Mortuos jugulat. M. A.

Holt csalán. Lamium. M. A.

Holt-eleven. Semimortuus, semianimis, exanimus, intermortuus, enectus, redivivus. M. A.

Holt fene. Gangraena, pustula. PP.

Sphacelus. Kalter Brand. S. I.

Holt görcs: merevedés. Tetanus. PP.

Holt Lehota. F. Gömör Vben.

Holt Maros. Ramus Marusii in Com. Aradiensis.

Holt Rába. Ramus Arabonis in C. Castriferrei.

Holt-részeg. Ebrius in superlativo gradu.

Holt számban van. Inter mortuos computatur. Faludi Sz. E. p. 68. N. E. p. 157.

Holt szén. Carbo. M. A.

Holt szén-égető. Carbonarius. M. A.

Holt Tarna. Effluvia Tarnae in Jazygia.

Holt tenger. Mare mortuum. Pázm. Pred. p. 376.

Holt tetem. Panus, atheroma, steatoma. PP.

Holt test. Cadaver. M. A.

Holt tó, Hóttó. F. Szala Vben.

Holt viz. Palus, stagnum. S. I.

El holt. Emortuus, exanimus, exanimis. M. A.

El holtá teszi. Exanimat. M. A.

Fél-holt. Semimortuus.

Meg holt. Emortuus, mortuus. M. A.

Holtai. Mortualis. M. A.

Holtan. Mortue.

Fél-holtan. Semimortue.

Holtig, holtiglan. Usque mortem, usque obitum. S. I.

Holtig való. Perpetuus, vita durante. S. I.

Holtom, holtod. Mors mea, tua. S. I.

Holtomig. Donec vixero, vita mea durante. S. I.

HALL.

HALL, hallja. Audit. M. A. Sokat láss, hallj, keveset szólj. km.

Be hallja. Audit vocem intro penetrantem.

Meg hallja. Inaudit, exaudit. M. A.

Nagyott hall. Surdaster est.

HALLAD, halladja. Praeterit, differtur.

Egyebeket fölylül mul. Supereminet, eminent, superat, excellit. M. A.

El hallad. Praeterit, praeterlabitur. M. A.

El halladja. Praecellit, antevertit, praecurrit. M. A.

Fölylül halladja. Eminent, excellit. M. A.

Meg halladja. Praevertit, excellit, antecellit, exsuperat. M. A.

Halladás.

Meg halladás. Exsuperantia, exsuperatio. M. A.

Halladék. Dilatio, cunctatio, mora. M. A.

Halladható. Superabilis.

Meg halladható. Exsuperabilis. M. A.

Halladó-képpen. Per praecminentiam. Pázm. Kal. p. 461.

HALLASZT, hallasztja. Differt, prorogat. M. A.

El hallasztja. Differt, rejicit prolatat. M. A.

Hallasztás. Dilatio, prorogatio. M. A.

El hallasztás. Dilatio. M. A.
Hallasztó.
El hallasztó. Dilator. M. A.
HALLAT. Auditus. S. I.
Hallatos. Sonorus, clarus. M. A.
HALLAT (ige), hallatja. Audire facit.
HALLATLAN. Inauditus. M. A.
Hallatlan dolog. Res inaudita.
Hallatlanná teszi. Fingit, ac si non audivisset.
Hallatlanság. Inobedientia. M. A.
HALLATTÁRA. Audiente illo. M. A.
HALLÁS. Auditus. M. A.
Meg hallás. Auditio. M. A.
HALLGAT, hallgatja. Tacet, silet, auscultat. M. A. Hallgat, mint a' tyúk a' gyomban. km.
El hallgat. Conticescit.
El hallgatja. Dissimulat, obticet, reticet. M. A.
Föl hallgatja. Exaudit recitantiem.
Fül-hegygyel hallgat. Subauscultat. M. A.
Ki hallgatja. Exaudit. M. A.
Meg hallgatja. idem. S. I.
Reá hallgat. Auscultat, attendit. M. A.
Hallgatás. Taciturnitas, silentium, auditio. M. A.
El hallgatás. Reticentia, obticentia. M. A.
Meg hallgatás. Audientia, exauditio. M. A.
Hallgató, Auditor, tacens, tacitus, taciturnus, silens. M. A. Veszteg álló víznek, hallgató embernek nem kell hinni. km.
Hallgató hely. Auditorium. M. A.
Hallgatózik. Auscultat ad fores.
Hallgatva. Tacite. M. A. it. Audiendo.
Hallgatva meg nem botlasz. km.
HALLIK pro Hallatik. Auditor. M. A.
Eb-ugatás nem hallik mennybe. km.
Be hallik. Intro auditor.
El hallik. Longe auditor.
Ki hallik. Auditor foras.
Meg hallik. Bene auditor.
Meszszé hallik. Procul auditor. Faludi. U. E. 2. R. p. 41.
HALLJ, és lüss, de hallgass. Audi, vide, tace. S. I.
HALLK. Tardus, tacitus, lentus. M. A.
Hallkkal. Tacite, submisso. M. A. Hallkkal jár, mint a' fény-kő a' kaszán. km.
Hallkan. idem. Pázm Pred. p. 641.
HALLOD-e? Heus, audin'. M. A.
HALLOGAT, hallogatja. Procrastinat, prorogat. M. A.
El hallogatja. Procrastinat. M. A.
Hallogatás. Procrastinatio, prorogatio. M. A.
Hallogató. Dilator. M. A.
HALLOMÁNY. Auditus, auditio. S. I.
HALLOMÁS. Auditio, auditus. Franciscus. M. A. Faludi N. A. p. 85.
Hallomásból tudja. Scit ex auditu.
Hallomás' tanuja. Testis auritus. S. I.
HALLOTT. Auditus.
Meg hallott. Auditus, inauditus. M. A.
Hallottam dolog. Res, quam ex auditu scio. Faludi E. M. p. 240.
HALLÓ. Audiens.

Halló cső. Tuba acustica.
Halló hely. Auditorium. S. I.

HALOM.

HALM. R. HALOM. Collis, montieulus.
M. A. Sok kicsinyből halom nyól. km.
Halom. Telek Pest Vben.
Halom' allya. Telek Győr Vben.
Halom' egyháza. Sz. P. Pest Vben.
* Ásott halom. Telek Csongrád Vben.
Fél halom. Sz. P. Békes Vben.
Határ-halom. Collis terminalis.
Hat halom. Sz. P. Veszprém Vben.
Hegyes halom. F. Mosony Vben.
Kő-halom. MV. Soprony Vben.
Külső halom. Csárda Szabolcs Vben.
Lyukas halom. Csárda Bihar Vben.
Ór-halom. Collis excubialis.
Po-halom. Sz. P. Békes Vben.
Ság-halom. Telek Győr Vben.
Sátor-halm. R. (Sátor-halom). Collis tentorium. Anonymus cap. XV.
Sír-halom. Tumulus.
Száz halom. F. Fejér Vben. Centumcolles. CM.
Szép halom. Sz. P. Abauj Vben.
HALMA. Ejus collis.
HALMI. Collinus.
Halmi. MV. Ugocsa Vben.
HALMON való. Collinus. M. A.
HALMOS. Tumulosus, colliculis obsitus. M. A.
HALMOZ, halmozza. Congerit, acervat, cumulat. S. I.
Föl halmozza. Concumulat.
Reá halmozza. Adcumulat, aggerit.
Halmozás. Coacervatio, cumulatio. S. I.
Halmozott. Cumulatus.
Halmozott székér. Faludi E. M. p. 240.
HALOMRA gyűjti. Concumulat, coacervat.

HAM.

HAM.

HAMAR. Cito, subito, festinato. M. A.
Hamar kezd, hamar unja. — A' ki keveset főz, hamar el költi. km.
Hamar-ész, hamar-elme, mely magát leg ottan föl találja. Ingenium. S. I.
Hamar-eszű. Ingeniosus, cogitatione celer. S. I.
Hamar-halál. Cita mors. A' király' haragját, hamar-halál követi.
Hamar hisz. Credulus est. Két hamar senkinek nem jó: hamar hinni, hamar ítélni. km.
Hamar-ídon. Brevi, prope diem. Epist. Pázm. T. 1. p. 249. Faludi N. U. p. 141.
Hamar-munka. Opus deproperatum. Ritkán szokott a' hamar-munka jó lenni. km.
Hamar-mű hammas szokott lenni. km. Pázm. Pred. in praef.
Hamar' napján (mint soha' napján). Prope diem. Faludi N. U. p. 64.
Hamar-porú (hamar-tűzű). Celer, praecipus. PP. Fervidus.
Hamar-tanácsnak hamar-bánás a' vége. km.
Hamar való. Subitus, subitaneus. M. A.
Hamar való nap. Prope diem. M. A.

Hamar, még lelket érsz benne. Vivit, incende ignem. km.

* Elég hamar, ha elég jó. Sat cito, si sat bene.

Nagy hamar. Valde cito.

HAMARA. Ejus citum. Sz. D.

Po' hamara. Sz. P. Nagy Kunságban.
Hamarább. Ocyus, citius. Hamarább meg halunk, mint mindent meg tudunk. Discentis vita deficit. Pázmán ht. etiam „Hamarább.“ Pred. p. 1142. 1143.

Hová hamarább. Quo citius. Csuzi p. 635.

Mennél hamarább. idem.

Hamarán. Cito, festinanter.

Hamarba: hirtelenbe. Epist. Pázm. T. 1. p. 58. A' hamarban egy bötüje sincs a' JÓnak. km. Dug. 2. R. p. 54.

Hamargat, hamargatja. Sollicitat, urget, accelerat. Biró Márton, Micae. p. 256. 261.

Hamari. Csárda Szabolcs Vben.

Hamarit, hamarítja. Accelerat. Hermán József, Hallottas beszéd, G. Festetics Kristóf fölött. p. 17.

Hamarított tanács. Consilium praecipitanter inquit. Faludi E. M. p. 240.

Hamarja. Citus, citatus, festinus, properus. CM. M. A.

Hamarja-futás. Decertatio in cursu. Faludi N. A. p. 154. 154.

Hamarja-lépés. Gressus acceleratus. Faludi N. U. p. 8.

Hamarja-vetés. (Jövendő tudás' kereseténék egy bizonyos módja.) Gyöngyösi 1. Darab. p. 389.

Hamarja-ugrás. Decertatio in saltu.

* Nyúl' hamarja: nyúl' lábának csuklójában egy kis csont, vagy inas hús, némellyik meg szokta enni, hogy jó futó lehessen. E MSS. Vályianis.

Hamarjában. Strictim, breviter. PP.

Hamarját fut. Cursu decertat. Faludi N. A. p. 98.

Hamarját ugrik. Decertat saltu. M. A.

Hamarkodik. Festinat, properat. Tordai' MSS.

Hamarkodás. Festinantia. Faludi U. E. 1. R. p. 177.

Hamarkodó. Festinans, deproperans. A' hamarkodó ebnek vakok a' kölykei. km. Dug. 1. R. p. 59.

Hamarnak híjják. — Nem hínak engem hamarnak. km.

Hamarolja. Putat esse nimis citum, properum.

Hamarlotta.

Hamarság. Properantia. CM. Velocitas, celeritas, festinantia, festinatio. M. A.

Hamarsággal. Festinanter, perniciter, citatim, velociter. M. A.

Hamarságos. Velox. Pesthi' Meséji. p. 77. M. A.

Hamarságos hajó. Velocissima navis. Kalend. 1701.

Hamarú. R. Tempestivus v. citus, celer, festinus, properus, velox v. fervidus, praecipus v. subitus, subitaneus. S. I.

Hamarú hammas, késő kedves. km.

HAMIS. Fallax, falsus, iniquus, adulterinus. M. A. Csak hamis az ember, míg eleven. km.
 Hamis áru. Improbata merx. PP.
 Hamis ember. Homo dolosus. A' hamis embert előbb meg fogják a' hamiságban, mint a' sánta ebet a' loásban. km.
 Hamis esküvés. Perjuratio, perjurium. M. A.
 Hamis esküvő. Falsijurus. M. A.
 Hamis hír. Falsus rumor.
 Hamis hitezés. Falsa adjuratio. Pázm. Pred. p. 810.
 Hamis Istenek. Falsi Dei, idola.
 Hamis Isteni tisztelet. Superstitio, falsa religio. M. A.
 Hamis keresmény. Iniqua adquisitio.
 Hamis keresménynek kincse nem száll harmad örökösre. De male quaesitis non gaudet tertius haeres.
 Hamis kereset. idem. Nem sokat fiadzik a' hamis kereset. km.
 Hamis levél. Falsae literae.
 Hamis levéllel, v. pöcséttel élő. Falsarius. PP.
 Hamis pénz. Numus spurius, moneta adulterina. PP. Egy hamis pénz szát emészt. km.
 Hamis pénz-yerő. Monetae adulterator. PP.
 Hamis pöcsét. Sigillum adulterinum.
 Hamis szín. Color mentitus. S. I.
 Hamis tanu. Testis falsus. PP.
 Hamis víz. Aqua deceptrix. Leg hamisabb víz az aszszonyok' köny-hullatása. km.
 Hamisan. Falsus, falso, inique. M. A.
 Hamisan eszközök. Pejerat. M. A.
 Hamisít, hamisítja. Falsificat v. confutat, refutat. S. I.
 Meg hamisítja. Confutat, refutat. it. depravat, corrumpit, falsat, falsificat. M. A.
 Meg hamisítás. Refutatio, confutatio. M. A. it. falsificatio.
 Meg hamisíthatatlan. Irrefutabilis. Eszterházi Tamás. p. 49.
 Hamisító. Falsarius. M. A.
 Hamisított. Falsus. M. A.
 Hamiskodik. Vulpinatur. Pázm. Kal. p. 452. Falsitatem exercet. M. A.
 Hamiskodás. Vulpinatio. Faludi U. E. 2. R. p. 40. 95. T. É. p. 254.
 Hamisodik. Falsus fit. S. I.
 Hamisol, hamisolja. Refutat, confutat, pro falso habet. V. M. p. 18.
 Meg hamisolja: meg hamisítja. M. A. Eszterházi Tamás. M. Hunnius. p. 3.
 Hamisság. Falsitas, iniquitas. M. A.
 Hamisságban érték — kapták — tapasztalták. Deprehensus in falsitate.
HAMOS. R. Iniquus, falsus. L. Hamis. M. A.
HAMU. Cinis, lix. M. A. El fíradtam, még ma a' hamut is mamunak mondom. Hallottam Szombathelyen egy rabtól.
 Hamu alatt sültt. Subcinericius. M. A.
 Hamu alatt sültt pogácsa. Focarius panis. PP.
 Hamu-katlan. Reconditorium cinerum.
 Hamu-kenyér. Panis focarius, azymus. Faludi N. A. p. 97.

Hamu-pipók. Kemence-őrzo, sutban ülő, hamu-hugyka.
 Hamu-pipóke. idem. Dug. km. 1. R. p. 240.
 Hamu-rakás. Agger cinerum. Káldi 4. Esdr. 2. 9.
 Hamu-szín. Cinerens color. M. A.
 Hamu-színű. Cineraceus, cineritius. M. A.
 Hamu-só. Sal alcalinus. Laugensalz. S. I.
 Hamu-zsír. Cineres clavellati. Pottasche. S. I.
 Hamu-vevő, Hamm-vevő. Emunctorium. Pázm. Pred. p. 686.
 Hamuban sültt. Subcineritius.
 Hamui. Cinerens. M. A.
 Hamva. Cinis ejus. Vedd hamvát a' gyertyának.
 Hamva. F. Gömör Vben.
 Hamva-vevő. Emunctorium. M. A.
 Hamvad. Vertitur in cineres. S. I.
 El hamvad a' tűz. Ignis in cineres abit.
 Meg hamvad. Vajda. K. É. 1. K. p. 626.
 Hamvas, (hamuas, hamvas, hammas). Cinerens, cinere conspersus. M. A.
 Hamvas szereda. Cineralia. PP.
 Hamvas nap. idem. S. I.
 Hamvasít, hamvasítja.
 Meg hamvasítja. Cinere inficit. M. A.
 Hamváz, hamvazza. Cinere inficit, aspergit cinerem. M. A.
 Bé hamvazza. Cinere inspergit.
 Meg hamvazza. Cinere inficit. M. A.
 Hamvazó szerda. Dies cinerum.
 Hamvazott. Cineratus, incineratus. Nem piszkálja a' hamvazott tüzet. km. Dug. 1. R. p. 7.

HANDSÁR.

HANDSÁR. Pugio, machaera, mucro. M. A.
 Enchiridion. CM.
 Hancsár. idem. M. A.
 Hancsár. idem. Vrancics.
 Hangyár. idem. Pázm. Kal. p. 264.
 Handsár-forgató. Faludi N. A. p. 217.
HANDSÁRJA. Ejus mucro.
 Szent László' Handsárja. Bipennis S. Ladislai. Sz. D.
HANDSÁROS. Habens mucronem.
 Handsáros pálca. Dolon. M. A.

HANDÓKA.

HANDÓKA. Bizonyos turós éték. S. I.

HANG. (név.)

HANG. Tonus, sonitus, sonus, tinnitus. M. A.
 Hang-egygyezés. Harmonia, euphonia. S. I.
 Hang-értés. Hang-mesterség. Ars musica. Tonkunst. S. I.
 Hang-jel. Accentus. S. I.
 Hang-láb. Pes in carmine. Mértékes hang-láb. Pes metricus.
 Hang-mester, Musicus. Tonkünstler.
 Hang-mérés. Hang-mérséklés. Prosodia.
 Hang-mérő, Metronomus.
 Hang-óra. Verő óra. Horologium sonorum, S. I.
 Hang-ütés. Tactus in musica.
 * Ösz-hang. Harmonia. Sz. D.

Péncz-hang. Sonitus, tinnitus pecuniae. Az éték' zagaért péncz-hanggal fizetnek. km.
HANGA-fa. Myrica. M. A.
 Hanga-fű. Brya. M. A.
HANGÁCS. F. Borsod Vben.
HANGICSÁL. Incinit, resonat. M. A.
 Hangicsálás. Admodulatio.
 Hangicsáló. Resonans. M. A.
HANGOL. Sonat, tonat. M. A.
 Hangolás. Tonatio. M. A.
HANGONY (Alsó, felső) FF. Gömör Vben.
HANGOS. Soporos, sonans, sonabilis, canorosus, tinnulus, personus. km.
 Hangos dobra veri. Faludi B. E. p. 23.
 Hangos szavú. Altisonus, canorus. M. A.
 Gyöngye ptrücsöknek is a' szava hangos. km.
 Hangos torkú. idem.
 Hangosan. Sonore. Faludi. N. U. p. 53.
 Hangoskodik. Sonat, sonorus est. M. A.
 Hangoskodás. Resonantia. Pázm. Kal. p. 115. Pred. p. 746.
 Hangoskodó. Resonans. Pázm. Kal. p. 1027.
 Hangoskodó szöveg. Vox resonans. Pázm. Pred. p. 207.
 Hangosság. Sonor, sonoritas. M. A. Margit' Élete p. 67. Pázm. Pred. p. 461. 540.
HANGZIK. Sonat, resonat, tinnit. S. I.
 Öszve hangzik. Consonat.
 Viszsa hangzik. Resonat. S. I.
 Hangzat. Sonitus. S. I.
 Hangzatos. Sonorus. S. I.
 Hangzó, hangozó. Personus. M. A.
 Magán hangzó. Vocalis.
 Másfél hangzó. Consonans.

HANG. (ige)

HANG. R. Sonat, tinnit, S. I.
HANGÓ. R. Musica. S. I.
Hangós. R. Musicus. S. I.

HANGYA.

HANGYA. Formica. M. A. Annyi mint a' hangya. km.
 Hangya-boly. Formicetum. Faludi T. É. p. 316. Formicarum cubile. PP.
 Hangya-fészék. Nidus formicarum. Pázm. Pred. p. 95.
 Hangya-tojás. Ova formicarum. Örül a' fülemüle, ha hangya tojást lát. Dug. km. 2. R. p. 167.
 Hangya-vesztő. Formicaleo, myrmicoleon. Ameisenfresser. S. I.
HANGYÁL. idem ac Hangya. Sz. D. S. I.
 Hangyálkodó. Hangya-módrá mozgatózó. M. A. L.
HANGYAI. Formicinus. M. A.
HANGYÁS. Formicosus. M. A.
HANGYÁSZ (név.) Captor formicarum.
 Hangyász. Myrmecophaga. Ameisenbär. S. I.
HANGYÁSZ (ige.) Formicas capit.
 Hangyászó. Ördög' lova. Hemerobius. Augenschiesser. S. I.

HANT.

HANT. Cespes. Gleba. CM. M. A.
 Hant-rontó sulyok. Sphira. M. A.
 Hant-szin. Color herbidas.
 HANTBÓL való. Caespitosus. M. A.
 HANTOL, hantolja: gyepüli, árkolja.
 Sz. D.
 Föl hantolja a' rétet. Sz. D.
 HANTOS. Glebosus, cespitosus. CM. M.
 A. Hantos földben jó-búza terem.
 km.
 Hantos mező. Faludi E. M. p. 240.
 HANTSIK: Nagy darabokra szelt hant.
 Sz. D.
 Hantsikol: hantol, árkol. Sz. D.
 Föl hantsikolja a' rétet. Föl hantolja,
 föl árkolja a' rétet. Sz. D.

HANY.

HANY.
 HANYAG víz. Aqua tepida. S. I.
 HANYATT. Supinus.
 Hanyatt esett. Cecidit supinus.
 Hanyatt fekszik. Supinus jacet.
 Hanyatt fekvés. Resupinatio, cubitus
 supinus. S. I.
 Hanyatt-homlok. Pronus it. praecipitanter.
 M. A.
 Hanyattan. Supine.
 Hanyattan találtam. Supinum eum inveni.
 Sz. D.
 Hanyattá. Supine. M. A.
 Hanyattá dőlt. Resupinus. M. A.
 Hanyattá dőjt. Resupinat. M. A.
 Hanyattá fekvő. Supinus. M. A.
 Hanyattá fordítja. Supinat. M. A.
 Hanyattá fordított. Supinatus. M. A.
 Hanyatlik. Inclinat, reclinat, deflectitur.
 it. Supinatur. Arczczal föl fordúl.
 M. A.
 El hanyatlik. Inclinat. M. A.
 Meg hanyatlik. Reclinat, reflectitur.
 M. A.
 Le hanyatlik. Procumbit, recumbit pronus.
 M. A.
 Viszsa hanyatlik. Reclinat, recidit.
 Faludi Sz. E. p. 74.
 Hanyatlás. Inclinatio, reclinatio. M. A.
 El hanyatlás. Aversio, inclinatio, defectio.
 M. A.
 Hanyatlott árnyék. Umbra procidua.
 Faludi E. M. p. 240.
 El hanyatlott. Inclinatus, reclinatus.
 M. A.
 Le hanyatlott a' nap. Inclinata est dies.
 Meg hanyatlott. Inclinatus. M. A.
 Hanyattol, hanyattolja. Supinat. Hanyattá
 fordítja. Sz. D.
 HANYSÁG. Campus palustris, uliginosus.
 S. I.

HAPS.

HAPS. Sonus vorantis cum festinatione.
 HAPSI. Avide et festinanter vorans. Egygyik
 kapsi, a' másik hapsi. km. Dug. 1. R. p. 66.
 HAPSOL, hapsolja. Devorat cum festinatione,
 et cum quodam sonitu.
 Föl hapsolja. idem. Faludi N. E. p. 141.

HAR.

HAR.
 Har-aly. E. Három szék Székében.
 HARA. Szőr-szövet, v. szőr-fonál, vagy
 szőr-zsák, mellyben gyapottat visznek.
 Sz. D. S. I.
 HARACS.
 Haracsina. Sz. P. Bereg Vben.
 Haracson. F. Soprony Vben.
 HARAG. Ira. M. A. Nagyra viszi embert
 a' harag. km.
 Harag' átkozatja. Maledictum irae. Faludi.
 E. M. p. 249.
 Harag' fia. Faludi ibidem.
 Harag-szemmel. Irato oculo. Vajda K.
 É. 1. K. p. 419.
 Harag-szemet vetett reá. Irato oculo
 eum asperit.
 Harag-tartás. Ira, irae detentio. M. A.
 Harag-tartó. Qui iram fovet.
 Harag-üzés. Stomachatio. Haragoskodás.
 * Dühödő harag. Furor. A' dühödő harag
 ad fegyvert. Furor arma ministrat.
 Égi haragnak villámló tüze.
 Hasztalan harag az, kinek nincs ereje.
 Vanac sine viribus irae.
 Lobogó harag. Ira ardens.
 Haraggal. Irate. M. A.
 Haraghatik. Potest irasci. Pázm. Pred.
 p. 802.
 Reá nem haraghatik. Pázm. Kal. p. 495.
 Haragít, haragitja. Ad iram concitat.
 Pázm. Kal. p. 33.
 Föl haragitja. idem.
 Meg haragitja. Irritat, exacerbat. M. A.
 Haragitó. Irritator, irritans.
 Isten-haragitó rátság. Pázm. Kal. p. 24.
 Haragja. Ira ejus. A' hangjának is nagyon
 haragja. km.
 Király haragját hamar halál követi. km.
 Haragjában beteg. Prae ira infirmus.
 Két beteget nem szeret az ágy: részeg-
 beteg, és haragjában beteget. km.
 Haragodik. Irascitur. M. A.
 Meg haragodik. Irascitur, stomachatur.
 M. A.
 Haragos. Iracundus, severus. M. A. Mér-
 ges aszszonynak haragos a' leánya. km.
 Haragos csallán: égető csallyán. Faludi
 E. M. p. 240.
 Haragos ég. Iracundum (fulminans) coelum.
 Haragos levél. Aculeatae, ardentis litterae.
 PP.
 Haragos menykö. Fulmen noxium.
 Haragos szemet mutat. Faludi N. A. p. 40.
 Haragos tenger. Mare tumultuosum. Faludi
 T. É. p. 158.
 Haragos tüske: igen bökő, szúrós tüske.
 Haragos-zöld: sötét-zöld. Perviridis, prae-
 viridans. S. I.
 Haragosan. Iracunde. M. A.
 Haragoskodik. Stomachatur.
 Haragoskodás. Stomachatio. Vajda K.
 É. 1. K. p. 175.
 Haragoskodó. Stomachosus. M. A.
 Haragosnak kettő a' része: meg is verik,
 enni sem adnak. Porriga si possis, panem
 hinc obsonia, pugnos. M. A.
 Haragosom. Qui mihi irascitur. Faludi
 E. M. p. 249.

Haragosság. Iracundia. M. A.
 Haragszik (haraguzsik). Irascitur: stomachatur.
 M. A. A' kutya is haragszik, ha orrát ütik. km.
 Haragszik reá. Succenset. M. A.
 Haragszik valamennyire. Subirascitur. M. A.
 Meg haragszik. Irascitur, succenset. M. A.
 A' ki nehezebben haragszik meg, tovább tart
 haragja. km.
 Haraguvás. Ira, stomachatio. M. A.
 Haragú.
 Hamar-haragú. Facile irascens. Káldi Prov.
 18. 14.
 Haragudik: haragodik.
 Meg haragudtt. Iratus. M. A.
 HARAKÓCZ. F. Szepes Vben.
 HARÁM.
 Haram-basa. Dux praedonum.
 Haramia, Haramja. Praedo, latro.
 Haramiásabb erkölcsű. Vajda K. É. 3. K. p. 479.
 Haramiásodik. Praedonem agit, latrocinatur.
 HARAP (név). Avarban, tarlóban, vagy más
 gazos helyen terjedő tűz. Sz. D.
 Harapos. Mordax. M. A.
 Haraposság. Mordacitas. M. A.
 Harapot gyűjt. Sz. D.
 HARAP (ige), harapja. Mordet. M. A.
 Ha ő mar, én is harapom. km.
 Bele harap. Immordet. Pázm. Pred. p. 309.
 El harapja. Abrodit, demordet. M. A.
 Félben harapta a' szót. Vox faucibus
 haesit.
 Föl harapja. Mordicus aufert, depascit.
 PP.
 Ki harapja. Morsu excipit.
 Le harapja. Demordet. M. A.
 Meg harapja. Mordet. M. A. Vess kenyeret
 az ebnek, meg harap érte. km.
 Harapás. Morsio, morsus. M. A.
 Le harapás. Demorsio. M. A.
 Harapdál, harapdálja. Demordet, corrodit.
 M. A. Morsicat. Eb is a' követ harapdálja,
 mikor az embert meg nem ma'hatja. km.
 Le harapdálja. idem.
 Harapdálás. Morsicatio. Pázm. Pred. p. 728.
 Harapdálva. Mordicus, morsicatum. M. A.
 Haraphat, haraphatja. Potest mordere. Az
 eb a' láncon ugathat, de nem haraphat. km.
 Haraposz. Mordet, morsicat. Faludi Sz. E. p. 17.
 Harapozik. Propagatur, diffunditur, serpit.
 S. I.
 Harapozik a' tűz. Serpit ignis.
 El harapozik. Diffunditur, quaquaversus
 serpit. El harapozott a' gonoszság. km.
 Harapodzik. Paulatim diffunditur.
 Bé harapodzik. Irrepat. Geidler Hadi Oktat.
 p. 5.
 El harapodzik. Proserpit.
 Harapott. Morsus.
 Le harapott. Demorsus. M. A.
 Harapó. Mordens.
 Harapó fogó. Volsella, forceps clavaria.
 PP.
 Harapólag. Mordicus. S. I.

Harapós. Mordax. M. A.
HARASZT. Sylva, quercetum, dumus, dumetum. M. A. Nem zörög a' haraszt szél nélkül. km.
 Haraszt. F. Szepes Vben. Sz. PP. Szabolcs, és Hont Vkben.
 Haraszt-fa. Alnus. CM.
 Haraszt-kerék. E. F. Maros Székében.
 Haraszi. Dumetalis.
 Haraszi. t. h. n. Abaúj, Baranya, Nógrád és Pest Vkben.
 Haraszi falu. F. Vas Vben.
 Harasztja. Ejus dumus. Antal' harasztjára bocsátott. km. Eszterházi Tamás, M. Hunnius p. 249.
 Harasztos. Dumetosus. Heltai, Kron. 1. Dar. p. 371.
 Harasztos. E. PF. Kolos Vben, és Aranyos Székében.
 Harasztos káposzta. Olus crispum, bota crispa. M. A.
HARÁCS. Praeda, tributum, prodigalitas, auctio, subhastatio. Zriniász. P. 1. Stroph. 54 et P. XV. Str. 28.
 Harácsol. Harácsolja. Prodigit.
 El harácsolja. idem. Csuzi p. 281. Nem kopott érte körme, könnyen el harácsolja. km.
 Harácsolás. Prodigalitas, dilapidatio. Sz. D.
HARCZ. Pugna, certamen, praelium, agon. M. A. Egy harc nem győzelem. Praelio victus non bello. K. V. p. 418.
 Harcz. F. Tolna Vben.
 Harcz-hely. Locus pugnae. Schlachtfeld. S. I.
 Harczol. Certat, pugnat, dimicat, praeliatur. M. A.
 Meg harczol. Decertat.
 Harczolás. Dimicatio, decertatio, praelium. M. A.
 Meg harczolás. Decertatio, depugnatio. M. A.
 Harczoló. Dimicans.
 Harczoló írás. Scriptum polemicum. Faludi T. É. p. 72.
 Harczoló könyv. Liber polemicus. Pázm. Pred. in praef.
 Harczolódik. Dimicatione occupatur, contendit.
 Harczolódás. Contentio polemica. Zvonarica. 1. R. p. 465.
 Harczon el hullás. Strages. PP.
 Harczos. Pugnax, bellicosus, bellosus. M. A.
 Harczosság. Pugnacitas. M. A.
 Harczra való ló. Bellator equus. PP.
HARCSA. Barbofa, silurus, mullus, barbo, barbellus, perottis. M. A. Nic. Oláh Hung. p. 85.
 Harcsa' bajuszza. Barbi cirrus. PP.
HARD. Sz. P. Fejér Vben.
HARIS. Garrula avis, ortyometra. A' harist az ő maga szaván fogják meg. Suo ipsius indicio perit sorex. M. A.
 Harisnya. Tibiale, tibialia, caliga. M. A.
 Harisnyás. Caligatus. M. A.
HARKA. MV. Soprony Vben. Sz. PP. Pest, és Komárom Vkben.
 Harka-busz. F. Árva Vben.
 Harkács. F. Gömör Vben.
 Harkály. Picus, picus martius. M. A. CM.

Harkály. F. Zemplin Vben.
 Hammas harkály. Picus cinereus. NC. p. 161.
 Zöld tollú harkály. Picus viridis. NC. p. 161.
 Harkány. F. Baranya Vben.
 Fa-koptó harkány — Népi énekből.
HARSÁG. F. Sáros Vben.

HARANG.

HARANG. Campana, nola. M. A. A' harang is hí másokat a' templomba, de maga nem megy. km.
 Harang. Sz. P. Békés, és Szabolcs Vkben.
 Harang-fü. Volubilis, convolvulus. M. A.
 Harang-kötél. Funis campanae.
 Harang-láb. Campanile, turris contabulata. PP.
 Harang-láb. F. Bereg Vben, és E. F. Küküllő Vben.
 Harang-mező. F. Bihar Vben.
 Harang' monya. Pistillum, rhopalum. M. A.
 Harang' nyelve, harang' szüve. idem.
 Harang-öntés. Fusio campanae. Igen ért a' hajdu a' harang-öntéshez. km.
 Harang-öntő. Fusor campanarum. M. A.
 Harang-szó. Sonus campanae. Pázm. Pred. p. 456.
 Harang' tengelye. Vectarium, campanae trastrum. PP.
 Harang' ütője. Campanae malleus. PP.
 Harang-virág. Aquilegia. PP.
 * Föl ébresztő harang. Excitatorium. Biró Márton, Micae. p. 20.
 Hir-harang. Divulgator. Prágai. p. 791.
 Kakas-harang. Parva campanula, qualis hinnulis appendi solet.
 Lélek-harang. Campana agonizantium.
 Tűz-harang. Campana, qua signum datur tempore incendii.
 Váradi harang — konog az órra mint a' Váradi harang. km.
HARANGOD. F. Zemplin Vben.
HARANGOS. Campanas habens.
 Harangos torony. Campanile. PP.
HARANGOZ. Campanam pulsat. M. A.
 Hallott harangozni, de nem tudja, hol. km.
 Bé harangoz. Compulsat.
 Ki harangozza. Ad funus indicandum pulsat campanas.
 Harangozás. Campanae pulsus. M. A.
 Be harangozás. Compulsatio.
 Ki harangozás. Pulsus ratione funeris.
 Harangozó. Campanator, campanae ventilator. PP. Pázm. Kal. p. 450.
 Harangozó-pérez. Már a' harangozó-pérez néz ki az orrából: rövid idő alatt meg hal.
HARMAT.

HARMAT.

HARMAT. Ros. M. A. Harmattal nem kell nézni a' füvet. km.
 Harmat-fü. Rorella. Sonnentheu. Csapó. p. 111.
 Harmat-gyöngy. Gemma roris. Szép mint fűvön a' harmat-gyöngy. km. Dug. 2. R. p. 261.

Harmat-hozó. Rorifer. M. A.
 Harmat-kása. Gramen mannae. Manna-kása. Csapó p. 112.
HARMATOS. Rorulentus, roscidus. M. A.
 Harmatosúl. Rorescit. M. A.
HARMATOZIK. Rorat. M. A.
 Harmatozza. Irrorat. M. A.
 Meg harmatozza. idem. M. A.
 Harmatozás. Roratio. M. A.
 Meg harmatozás. Irroratio. M. A.
 Harmatoztatott. Roratus. M. A.

HARMINCZ.

HARMINCZ. Triginta. M. A. Lásd a' HÁROM-ban.

HARS.

HARS. Sonus resonans. v. stridens, fragosus.
HARSAG (HARSOG) Stridet, stridit. M. A.
 Harsagás. Stridor, fragor. M. A.
 Harsagva. Fragose. M. A.
HARSAN. Fragorem edit, stridet. M. A.
 Harsanás. Fragar, strepitus. M. A.
HARSÁG. F. Sáros Vben.
HARSÁGY. Harshágy. F. Somogy Vben.
HARSÁNY. Sonorus, fragosus, strepitosus. S. I.
 Harsány. FF. Bihar, Borsod, és Baranya Vkben.
 Harsány szavú. Sonorae vocis.
 Harsányon. Sonore. Csuzi. p. 32.
HARSOG. Lásd harsag.
 Trombiták' harsogása. Sonitus tubarum. Pázm. Pred. p. 734.
 Harsogtat, harsogtatja. Facit, ut fragorem edat.
HARSOKODIK. Rixatur, disceptat.
 Harsokodás. Disceptatio. Thelegdi, Felelet. p. 206.
HARSOL. Rixatur, jurgatur. Thelegdi, Felelet. p. 157.
 Harsolás. Rixatio, jurgatio. Idem ibidem.
 Harsolódik. Disceptat, jurgatur, rixatur. M. A. CM. Monoszlai de cultu p. 52.
 Harsolódás. Disceptatio. M. A.

HARZSIR.

HARZSIR. Heltai' szava. M. Kron. 1. Dar. p. 141.
 Német harzsírok.

HAS.

HAS. Venter, alvus, uterus. M. A. Leg több gondot ad embernek a' has. km.
 Has' alja. Abdomen, ventriculus. S. I.
 Has-csap. Suppositorium. S. I.
 Has-csapolás. Paracanthesis abdominis. S. I.
 Has-eröltetés. Tenesmus. S. I.
 Has-fájás. Tormina ventris. M. A. Colica. S. I.
 Has-fájó. Alvinus, lintericus, coeliacus, torminosus. M. A.
 Has-féreg. Lumbricus abdominalis. S. I.
 Has-folyás. Lienteria. M. A.
 Has-födő. Ventrale. M. A. L.
 Has-hajtó. Alvum laxans, purgans. S. I.
 Has-hajtó szerek. Purgantia. S. I.
 Has-hártya. Peritoneum. S. I.

Has-hizlalás. Cura abdominis. Pázm. Pred. p. 441. Kal. p. 1016.
 Has-hizlaló. Abdomini natus. Pázm. Kal. p. 145. 819.
 Has-kéreg. Peritoneum. PP. Ezen szót hallottam Babán is 1827. Sept. 30. midőn egy öreg betegem, a' kit provideáltam, így panaszkodott: „a' has-kérgemet a' nagy fájás szorongatja.“
 Has-kötél. Funis iliaceus. M. A.
 Has-korogás. Borborigmus. S. I.
 Has-könnyebbités. Alvi evacuatio. M. A.
 Has-lágyító fű, has-indító fű. Mercurialis. Csapó. p. 113.
 Has-lágyító orvosság. Lenitivum emolliens. PP.
 Has-menés. Diarrhoea. M. A.
 Has-nevelés. Cura abdominis. Pázm. Pred. p. 295.
 Has-potroh. Abdomen. M. A. Vajda K. E. 1. K. p. 315.
 Has-pók-ember: nagy hasu, potrohos ember. Faludi E. M. p. 240.
 Has-rágás. Tormina intestinorum. M. A. Vrancsics.
 Has' síksága. Lienteria, levitas intestinorum. S. I.
 Has-sikulás. Lienteria. PP.
 Has-szorító. Alvim adstringens, stipticus, obstructivus. S. I.
 Has-szorulás. Obstructio alvi. S. I.
 Has-tekerés. Tormina alvi. PP.
 Has-töltés. Ingluvies. Pázm. Pred. p. 405.
 Has-verés. Ventris castigatio. Pázm. Pred. p. 457.
 * Éh has. Fames venter. Keveset hall az éh has. km.
 Teli hasnak nem sok kedve vagy on a' tanulásra. Plenus venter, non studet libenter.
 Üres hasnak nem elég a' szép szó. km.
 Vér-has. Dysenteria. M. A.
 HASA. Ejus venter.
 Hasa' alja. Ejus abdomen.
 HASAD. Fatiscit, diffinditur, hiascit, hiat. M. A.
 El hasad. Finditur.
 Meg hasad. idem.
 Hasadatlan. Non fissus.
 Hasadatlan körmü. Solidipes. CM.
 Hasadás. Fissio, fissura, scissio, scissura, scissus. M. A.
 Hasadék. Rima, fissura, hiatus, pator, chasma. M. A. Thelegdi, Felelet. p. 71.
 Hasadékja. Ejus fissura.
 Hasadékony. Fissilis, findibilis. S. I.
 Hasadékos, Rimosus, laciniatus, lacinosus, multifidus. M. A.
 Hasadoz. Hiatat. M. A.
 Hasadozott. Hiulcus, scabrosus. M. A.
 Hasadó. Fissilis. M. A.
 Hasadó-kő. Schistus, lapis fissilis. S. I.
 Hasadó szilva. Magva-váló magyar szilva. S. I.
 Hasadtt. Diffissus, divulsus, hiulcus. M. A.
 Hasadtt fazék. Olla rupta.
 Hasadtt körmü. Bisulcus. M. A.
 Meg hasadtt. Diffissus. M. A.
 HASAL, hasalja. Ventrem circumplectit.
 Hasaló szij. Lorum ventrale. S. I.
 Hasló szij. idem.

HASAS. Gravidus, praegnans, it. ventricosus, ventrosus, ventriosus. Nagy hasú, potrohos. M. A.
 Hasasédény. Sinus, sinum. Tég-tartó. S. I.
 Hasas tehén. Forda, horda. M. A.
 Hasas üő. idem. M. A.
 Hasas üveg. Ampulla. S. I.
 Hasasít, hasasítja. Gravidat. M. A.
 Meg hasasítja. Ventrem facit, fornicatur. PP.
 Hasasodik. In ventrem latecit. S. I.
 Hasaság. Graviditas. M. A.
 Hasasú. Gravidatur, dilatatur ventre.
 HASASZT, hasaszta. R. Findit, diffindit. Komjáthi. it. Zvonarics. M. Postilla. 1. R. p. 5.
 HASAT ereszt. Ventricosum se facit.
 Hasat sártól tisztító. Purgans. PP.
 HASÁB. Fissum, fissile, frustum. M. A. Prisma.
 Hasáb-fa. Assula. PP.
 Hasáb-káposzta, hasogatott káposzta fejek.
 Hasáb-lábú. Crassipes. S. I.
 Hasáb-karó: szőlő-karó. Ridica. M. A.
 Hasából, hasábólja. Scindit, secat in frusta. Sz. D.
 Hasábonként. Assulatim, assulose. PP.
 Hasábos. Scissilis. M. A. L.
 HASI. Ventralis.
 Hasi bőr. Pellis ventralis. Az az most ellett, és azonnal el döglött báránynak le nyúzott bőre.
 Elő-hasi. Primipara.
 HASÍT, hasítja. Findit, scindit. M. A.
 Kemény fát kemény ékkel hasítják. km.
 Be hasítja. Infinit.
 El hasítja. Diffindit.
 Föl hasítja. Discindit.
 Ki hasítja. Excindit.
 Le hasítja. Descindit.
 Meg hasítja. Diffindit, infindit. M. A.
 Hasítás. Fissio, scissura. M. A.
 Hasíték a' csuhán. Lacinia. M. A.
 Hasítékos. Laciniosus, laciniatus. M. A.
 Hasítható. Scissilis, fissilis. M. A.
 Hasított. Scissus, fissus.
 Hasított köröm. Bisulca ungula.
 Hasított rovás. Tessera praecidanea.
 HASKÓ. Ventrosus. Zvonarics. 1. R. p. 721.
 HASLAG. Deses, otiosus. S. I.
 HASMÁNYTT. In ventre. Sz. D.
 Hasmánytt megy, hever. Sz. D.
 Hasmánytt fekvés. Cubitus pronus. Sz. D.
 HASOGAT, hasogatja. Proscindit, conscindit, diffindit, discindit, resecat, disecat. M. A.
 El hasogatja. Disecat.
 Föl hasogatja. Consecat.
 Hasogató. Proscissio. M. A.
 Hasogatott. Fissus, scissus, dissectus it. segmentatus. M. A.
 Hasogatott töke. Caudex fissilis. PP.
 Hasogató. Scissor, proscissor.
 Szőr-szál-hasogató. Hypercriticus.
 Hasogatóvány. Segmentum, prisma.
 HASON. In ventre. it. dimidius, aequalis, similis, par.
 Hason-fele. Medium, media pars, dimidium. M. A. Pázm. Pred. p. 85.
 Hason mász. In ventre proscript.
 Ha-on-rész. Pars dimidia.
 Hason-szó. Vox synonyma. S. I.

Hasonol, hasonolja (mint nagyolja, kicsinli). Aequalem, similem, parem putat, servat.
 Hasonlat. Similitudo.
 Hasonlatlan. Dissimilis, diversus.
 Hasonlatos. Similis, consimilis. M. A.
 Hasonlatosan. Similiter. M. A.
 Hasonlatos-képpen. Similiter, assimiliter. M. A.
 Hasonlatoskodik. Similis esse affectat. Faludi. E. M. p. 160.
 Hasonlatosság. Similitudo, imago, simulacrum. M. A.
 Hasonlatosság-képpen. Comparativé. M. A.
 Hasonlít, hasonlítja. Assimilat, comparat, confert. M. A.
 Hozzá hasonlítja. Adsimilat. M. A.
 Öszve hasonlítja. Comparat, confert. M. A.
 Hasonlítás. Comparatio, assimilatio, aequiparatio, proportio. M. A.
 Öszve hasonlítás. Comparatio, collatio. M. A.
 Hasonlítás-képpen. Comparative, assimilative. M. A.
 Hasonlíthatatlan. Incomparabilis. M. A.
 Öszve hasonlíthatatlan. idem. M. A.
 Hasonlíthatatlanul. Incomparabiliter. M. A.
 Hasonlítható. Aequiparabilis. M. A.
 Öszve hasonlítható. Comparabilis. M. A.
 Hasonló. Similis. M. A. Korom a' koromhoz nem hasonlób. km.
 Hasonló büntetés. Poena talionis. M. A.
 Hasonló-képpen. Similiter, pariter. M. A.
 Hasonló szabású. Subsimilis. M. A.
 Hasonlóság. Similiter. S. I.
 Hasonlóság. Similitas, aequalitas, paritas. M. A.
 HASONLIK. Finditur in duas partes, it. disconvenit, secedit.
 El hasonlik. Deficit, desciscit. M. A.
 Meg hasonlik. Deficit, seditionem movet, insurgit. M. A.
 Hasonlás. Seditio, defectio. M. A.
 El hasonlás. Defectio, apostasia. M. A.
 Meg hasonlás. Defectio, seditio. M. A.
 Hasonlott. Divisus, deficiens. Minden magában meg hasonlott ország. Omne regnum in se ipsum divisum.
 Meg hasonlottság. Discordia, dissensio. S. I.
 El hasonló. Defector. M. A.
 HASÓK. Ventrosus, ventriosus. S. I.
 HASRA gondos. Ventricola, Zvonarics. M. Postilla. 1. R. p. 81.
 HASU.
 Elő-hasú. Primipara. M. A.
 Nagy hasú. Ventrosus. Potrohos.
 HASZON.
 HASZON. Utilitas, commoditas, commodum, emolumentum. Szeretné a' haszont, de fut a' munkától. Fici gratiae avibus sunt, quae plantare recusant. M. A.
 Haszon-hajtó. Utilis, lucrosus, quaestuosus. Pázm. Pred. p. 588.
 Haszon-kereset. Studium lucri. Sz. D.
 Haszon-nézés. Interesse. S. I.
 Haszon-pénz. Foenus, usura.

Haszon-szerző. *Lucrum procurans*. Pázm. Pred. p. 588.
 Haszon-vehető. *Usuabilis, utilis*. S. I.
 Haszon-vétel. *Usura, usus fructus*. M. A.
HASZNA. *Utilitas ejus*. Ki mint keresi, úgy veszi hasznát. km.
 Haszna' vétele. *Fruitio, usus*. M. A.
 * Mi haszna. *Quid prodest*.
 Nagy mi haszna: semmire kellő.
 Nincs haszna. *Non est usui*.
 Használ. *Prodest*. Kicsiny nem árt, sok nem használ. km.
 Meg használtt neki bor. Szala Vármegeyi mondás a' helyett, hogy meg ártott neki a' bor: meg részegültt.
 Használja. (*Usuat, usum accipit*. Hasznát veszi.) *Commodat*. M. A.
 Használat. *Commodatio*. M. A.
 Használatlan. *Sine usu, quin usum ceperit*. Pesthi' Meséji.
 Használatos. *Utilis, commodus, fructuosus*. M. A.
 Használatosan. *Fructuose*. Sz. D.
 Használatosság. *Fructuositas*. Zvonarics, M. Post. 1. R. p. 908. Margit' Élete Praynál. p. 278.
 Hasznára van. *Ei prodest*.
 Maga hasznára kaszál. *Sibi studet*.
 Hasznát veddelgi. *Usitatur*. M. A.
 Hasznát veszi. *Fruitur, utitur*. M. A.
HASZNOS. *Utilis, Commodus*. M. A. Szégyen futni, de hasznos. km.
 Hasznos. F. Heves Vben. Sz. P. Zemplin Vben.
 Hasznos foganat. Faludi E. M. p. 240.
 Hasznosan. *Utiliter*. M. A.
 Hasznosít, hasznosítja. *Utilem reddit, facit*.
 Hasznosító. *Utilem reddens*. Pázm. Pred. p. 1031.
HASZONTALAN (hasztalan). *Inutilis*. M. A.
 Hasztalan dolog. *Inutilis res*.
 Hasztalanokodik. *Nugatur, ineptit, rebus ludicris distinctur*. Faludi. B. E. p. 11. U. E. 3. R. p. 96.
 Hasztalanokodás. Faludi N. U. p. 197. N. A. p. 114. U. E. 1. R. p. 87.
 Hasztalanság. *Inutilitas*. M. A.
 Hasztalanul. *Inutiliter*. M. A.
HASZONOLJA. Hasznosnak véli, gondolja, mondja. Sz. D.
HASZTALAN (hasztalan, hasztalan, hasz'talan). *Inutilis*.
 Hasztalanság. *Labor perditus, cassus, v. nugae, gerrae*. S. I.
 Hasztalanul. *Frustra, invanum, incassum*. S. I.

HAT (társ-név).

HAT. *Sex v. seni*. M. A. Kevés hat körtvély kilencz medvének. km.
 Hat esztendő. *Sexennium*. M. A.
 Hat esztendő. *Sexennis*. M. A.
 Hat ezereként. *Legionatim*. Pázm. Pred. p. 420.
 Hat-féle. *Sextuplex*. S. I.
 Hat halom. Sz. P. Veszprém Vben.
 Hat' háza. Sz. P. Borsod Vben.
 Hat hetes. *Sex septimanarum*.
 Hat lapú csont. *Alea*. Koczka, 'vörfölye. S. I.

Hat lábú vers. *Hexametrum*. S. I.
 Hat lovú hintó. *Pilentum sejuge*. S. I.
 Hat rendbéli. *Sextuplex*.
 Hat rendű árpa. *Hexastichon*. S. I.
 Hat rongyos. *Telek Heves Vben*.
 Hat szeg. *Hexagonum*. S. I.
 Hat szegű. *Sexangulus, hexagonus*. M. A.
 Hat száz. *Sexcenti*. M. A.
 Hat századik. *Sexcentesimus*. M. A.
 Hat százszor. *Sexcenties*. M. A.
 Hat szem a' kockán. *Senio*. S. I.
 HATA. *Seni ex aliqua congerie*.
 HATAN. *Seni*. M. A.
 HATOD. *R. Sextus*. S. I.
 Hatod-fél. *Quinque et semis*. S. I.
 Hatod-fél-kor. *Hora media sexta*. S. I.
 Hatod rész. *Sextans*. S. I.
 Hatodik. *Sextus*. M. A.
 Hatodszor. *Sexto, sextum*. M. A.
 HATOS. *Senus, sextuplex*. M. A.
 Hatosban járják ezt a' lovat. *Equus sejugis*.
 HATOT vetet a' kocka. — Egynek hatot, másnak vakot vet a' világ' kockája. km.
 Bé fogta mind a' hatot. *Omnes sex equos injunxit*.
 HATRA, vagy vakra. *Aut — aut*.
 HATSZOR. *Sexies*. M. A.
 Hatszori. *Sexies repetitus*. S. I.
 HATVAN. *Sexaginta*. M. A.
 Hatvan. *MV. Heves Vben*. Sz. P. Fekyer Vben.
 Hatvanad. *Sexagesima*. S. I.
 Hatvanodik. *Sexagesimus*. M. A.
 Hatvanon. *Sexageni*. M. A.
 Hatvanszor. *Sexagies*. M. A.

HAT (ige).

HAT, hatja. *Penetrat*. M. A. A' füst nem hat a' kutya' szemébe. km.
 Által hat. *Penetrat*. M. A. CM. it. *Transmeat, transit*. S. I. *Transcendit*.
 Által hat a' ténta a' papiroson. *Charta perfluit, atramentum trajicit*. M. A.
 Bé hat. *idem*. M. A.
 Bé hat a' szíve. *Penetrat in cor*. Zvonarics. 1. R. p. 683.
 El hat. *Pertingit, penetrat*. M. A.
 El bé hat. *Penetrat*. CM.
 Föl hat. *Sursum pertingit, pervenit, penetrat*. S. I.
 Ki hat. *Erumpit, prosilit*. S. I.
 Meg hatja. *Penetrat*. M. A. *Pervadit*.
 Viszsa hat. *Reagit*.
HATALM, HATALOM. *Potentia, dominium*. M. A.
 Hatalom-vétel. *Praevalidentia*. CM.
 Hatalma. *Ejus potentia*.
 Hatalmas. *Potens, efficax*. M. A. Minden kakas a' maga szemetjén hatalmas. km.
 Hatalmas hat farkas. km.
 Tudatlan hatalmas mindennek ártalmas. *Indocto nihil iniquius*.
 Hatalmasan. *Potenter*. M. A.
 Hatalmaskodik. *Dominatur, vim facit, v. tyrannidem exercet*. M. A.
 Hatalmaskodás. *Dominatus, vis, tyrannus*. M. A.
 Hatalmaskodó. *Potentiam exercens*. Pázm. Pred. p. 941.
 Hatalmasodik. *Potens fit*. S. I.
 El hatalmasodik. *idem*.

Hatalmasság. *Potestas, potentia*. M. A.
 Hatalmasságos. *Potentissimus*. Vajda. 2. K. p. 266.
 Hatalmasul. *Violenter*. M. A.
 Hatalmasul el foglalja. *Potentia mediante occupat*. PP.
 Hatalmasul (ige.) *Potens fit*. S. I.
 Hatalmaz, hatalmazza. *Potentiam dat, plenam confert facultatem*.
 Föl hatalmazza. *idem*.
 Meg hatalmazza.
 Meg hatalmazó levél. *Litterae plenipotentiales*.
 Hatalmazik. *Invalescit potentia*.
 El hatalmazik. *Invalescit, viribus augetur, praevalet*. M. A.
 Hatalmú.
 Nagy hatalmú. *Magnae potentiae*.
 Hatalmatlan. *Impotens*. M. A.
 HATATLAN.
 Által hatatlan. *Impenetrabilis*. M. A.
 HATÁS. *Ingressio, penetratio*. Sz. D. S. I.
 Meg hatás. *Penetratio*. M. A.
 Viszsa hatás. *Reactio*.
 HATHAT. *Potest penetrare*.
 Hathatatlan. *Impenetrabilis, inefficax*. M. A.
 Hatható. *Efficax, penetrans, potens, validus*. M. A.
 Bé hatható. *Penetrabilis*. M. A.
 Hatható-képpen. *Efficaciter, efficienter*. M. A.
 Hatható. *Efficax*. M. A.
 Hathatósan. *Potenter, efficaciter*.
 Hathatóság. *Efficacia, efficacitas*. M. A.
 HATOL. *Evadit, eluctatur*.
 Ki hatol. *Erumpit, eminet, emanat*. M. A.
 Ki hatolt a' veszélyből. Sz. D.
 Ki hatolhat. *Potest se extricare*. Pázm. Kal. p. 90. 831.
 HATÓ. *Potis, potens*. M. A.
 Által ható. *Penetrabilis*. M. A.
 Ki ható. *Activus*. Faludi U. E. 1. R.
 Minden-ható. *Omnipotens*. Πατοκρατωρ.
 Önnön-ható. *Αυτοκρατωρ*.
 Szivre ható. *Patheticus*.
 Viszsa ható. *Reagens*.
 Hatóság. *Potentia, efficacia*. S. I.
 Törvény-hatóság. *Jurisdiction*.

HAT. (ige-nemző)

HAT, HET. *Suffixum verbale, generans verba potentialia ut*:
 Irhat. *Potest scribere*.
 Járhat. *Potest ambulare*.
 Láthat. *Potest videre*.
 Mehet. *Potest progredi*.
 Nézhet. *Potest cernere*.
 Szerezhet. *Potest procurare*. 's a' t.

HATÁR.

HATÁR *Terminus, limes*. M. A.
 Határ. F. Bihar Vben.
 Határ-fa. *Arbor limitanea, it. strues lignorum*.
 Határ - Gróf. *Marchio*. Mark - Graf L. Hadári Antal „Bécs' emlékeztetre méltó dolgait.“

Határ-halom. Collis terminalis.
 Határ-hányás. Limitum erectio.
 Határ-járás. Limitum revisio, reambulationis metarum. M. A.
 Határ-járó. Mensor. CM.
 Határ-jel. Meta, signum limitis. S. I.
 Határ-katona. Miles confinialis. Sz. D.
 Határ-kő. Lapis terminalis, terminus. PP.
 Határ-mérő. Metator. CM.
 Határ-őr. Miles limitaneus.
 Határ-szél. Confinium. CM. M. A.
 Határ-vetés. Limitatio.
 Határ-vizsgálás. Revisio metarum.
 * Pusztá határ. F. Nyitra Vben.
 HATÁRA. Ejus limes.
 HATÁRATLAN. Interminus. M. A.
 HATÁRI. Limitaneus. M. A.
 HATÁRNOK: határ-őrző katona. Sz. D.
 HATÁROS. Finitimus, confinis, conterminus, definitus. M. A.
 Határos vele. Confinis, consociatus. M. A.
 * Ördögöl határos. km. Diabolo conterminus.
 HATÁROZ. Metatur. M. A.
 Határozza. Terminat, limitat. M. A.
 El határozza. Limitat, limitem ponit. S. I.
 Meg határozza. Determinat, definit, limitat. M. A.
 Határozat. Limitatio, terminatio.
 Határozatlan. Indefinitus, interminatus. M. A.
 Határozatlanul. Indefinite. M. A.
 Határozás. Metatio, finitio, limitatio, terminatio. M. A.
 Meg határozás. Determinatio. M. A.
 Határozhatatlan. Interminabilis, quod definiti nequit. M. A.
 Határozott. Terminatus. M. A.
 Határozott idő. Tempus determinatum. Faludi. E. M. p. 240.
 Meg határozott. Determinatus, definitus. M. A.
 Határozottság. Praecisio.
 Határozó. Finitor, metator. M. A. Hori-zon. Molnár János.
 Határozva. Limitate.
 Meg határozva. Determinate.
 HATÁRT csinál. Terminum definit. PP.
 Határt mutat. Ostendit limitem. Adj szál-lást a' tótnak, majd határt mutat. km.
 Határt vet. Limitat, determinat. M. A.
 HATÁRTALAN. Limite destitutus, v. inde-terminatus. Zríniász. P. XI. stropha. 1.
 Határtalan uralkodó. Absolutus, irre-strictus dominator.

HATLA.

HATLA. R.
 Hatla-kötő. Species funis. L. Ulásló' Kincstartója. p. 101.

HATTYÚ.

HATTYÚ. Cygnus, olor, holor. M. A.
 Hiában fordik a' csóka, nem leszz hattýú belőle. km.
 Szelid hattýú. Der zahme Schwan.
 Vad hattýú. Der wilde Schwan. Mitterp.
 HATTYUI. Cygneus, olorinus, holorinus. M. A.

HAVAS.

HAVAS, lásd HÓ alatt.

HAZA.

HAZA. Domum v. patria. M. A.
 Haza-árulás. Perduellio. S. I.
 Haza-áruló. Perduellis, proditor patriae. S. I.
 Haza-ő. Indigena, patriota, patriae filius, civis. S. I. PP.
 Haza-fi-társ. Concivis. S. I.
 Haza-fiuság. Indigenatus. S. I.
 Haza-fiuságtalanság. Incivilitas. Csuzi. p. 471.
 Haza hajtja. Domum pellit.
 Haza hozza. Reducit domum. M. A.
 Haza hozatal. Domiculatio. M. A.
 Haza jár. Domum ventitat.
 Haza járás. Domicitio. S. I.
 Haza járó lélek. Lemures. PP.
 Haza jövetel. Domicitio, reditio domum. M. A.
 Haza jövetelnek igazsága. Jus postliminii. M. A.
 Haza menés. Domicitio. M. A.
 Haza menet. In reditu.
 Haza-ronó. Perditor patriae, pernicius reipublicae. S. I.
 Haza siet. Properat redire domum.
 Haza' szokása. Mores municipales.
 Haza-szerető. Verus patriota. Epist. Pázm. T. 1. p. 89.
 Haza-szeretőség. Amor patriae, patriotismus. S. I.
 Haza tér. Revertitur domum.
 Haza téré. Revertens domum.
 Haza' törvényje. Jus patrium; jus civile. S. I.
 Haza vágyás. Desiderium patriae. Heimweh. S. I.
 Haza viszi. Domum deducit sponsam v. aliud quidpiam. M. A.
 HAZABELI. Domesticus (házából való.) S. I.
 HAZAI. Patrius, domesticus. S. I.
 Hazai szokás. Mos patrius.
 Hazai szeretet. Amor patriae.
 Hazai törvényje. Jus patrium.
 HAZÁJA. Ejus patria. Azonegy országgal egynek számkivetés, másnak édes hazája. km.
 Hazájában lakó. Indigena. M. A.
 Hazájába meg jött. Redux. M. A.
 Hazátokból való. Vestras. M. A.
 HAZÁNK. Patria nostra. M. A.
 Hazánk' fia. Patriae nostrae filius.
 Hazánk' leánya. Patriae nostrae filia.
 Édes hazánk. Chara nostra patria.
 Hazánkbeli. Patrius. M. A.
 HAZÚL. Domo.
 Hazúl indúl. Domo movet.
 Hazúl jön. Domo venit.
 Onnétt hazúl. Inde domo. Hazunnan.

HAZUD.

HAZUD. Mentitur. M. A. Szóllj igazat, ne hazudj rovásra. km.
 El hazudja. Ementitur.
 Viszsa hazudja. Rementitur. Pázm. Pred. p. 1011.

Hazudás. Mendacium. Pázm. Pred. p. 1111.
 Hazudoz. Nugatur, mentitur. M. A.
 El hazudozza. Vulpinatur. CM.
 Hazudozás. Nugatio. M. A.
 Hazudozó. Nugax, nugator, gerro. CM. M. A.
 Hazudó. Mentiens.
 Rovásra hazudó. Mendax pretio conductus.
 Hazudtát mondja valakinek. Aliquem mendacii arguit. M. A.
 Hazudtol, hazudtolja. idem. M. A.
 Meg hazudtolja. idem.
 Hazudtolás. Refutatio, coargutio mendacii. Pázm. Pred. p. 619.
 HAZUG. Mendax, fallax; falsidicus. M. A.
 Jó' fejűnek kell a' hazugnak lenni, hogy mindenütt egyaránt hazudhas-son. km.
 Hazug ember. Homo mendax. A' hazug embernek az a' nyeresége, hogy mi-kor igazat mond, sem hisznek neki. km.
 Hazug mondás. Mendax dictum. Vajda 3. K. p. 56.
 Hazug napok. Nyári meleg napok, mel-lyekben a' munkás hamar meg ha-zudtolja magát; igéri, hogy más nap el megy dolgozra, és le szolgálja adó-ságát, azonban másnap még is oda megy a' hol fizetnek, és innen mon-datik: „El jöttek a' hazug napok, v. el jöttek a' hazug hetek.“
 Hazug név. Fictum nomen. Pázm. Kal. p. 1088.
 Hazug nyelv. Lingua mendax. Pázm. Pred. p. 1118.
 Hazug orvos. Pseudomedicus, medica-ster. S. I.
 Hazug piac. Forum mendacii. Pázm. Pred. p. 456.
 Hazuga, hazugja. Mendax ejus.
 Piac' hazugja. Nugivendus.
 Ország' hazuga. Faludi E. M. p. 240.
 Udvar' hazugja. Scurra. NC. p. 223.
 Hazugon. Fabulose, mendaciter. M. A.
 Hazugság. Mendacium, falsitas, nugae, nugamenta. M. A. Nem megszű meg ember a' hazugsággal. km.
 Hazugság' alkotója. Officina mendaciorum. Faludi E. M. p. 249.
 Fél hazugság. Hyperbole. M. A. L.
 Hitegető hazugság. Mendax persuasio.
 Merő hazugság. Purum, putumque men-dacium.
 Pardi hazugság: cigány hazugság.
 Zsiros hazugság. Lucrosus mendacium. Faludi E. M. p. 249.
 Hazugúl. Fallaciter, mendaciter. M. A.

HÁ.

HÁB.

HÁB.
 HÁBOR.
 Hábog, Hábog. Litigat, discordat, tu-multuatur. M. A.
 Háborgás. Adjurgium, jurgium, discor-dia, litigium. M. A.
 Háborgó. Discors, discordiosus. M. A.
 Háborgólan. Disconvenienter. VM. p. 175.
 Háborgat, háborgatja. Turbat. M. A.

Háborgatás. Turbatio, infestatio.
 Háborogató. Turbator, infestator.
 Háborít, háborítja. Turbat, turbulentat.
 M. A.
 Föl háborítja. Perturbat, concitat, conturbat, commovet. M. A.
 Meg háborítja. Interturbat, disturbat.
 M. A.
 Háborítás. Turbatio, concitatio.
 Föl háborítás. Perturbatio, concitatio, commotio. M. A.
 Meg háborítás. Interturbatio. M. A.
 Háboríthatatlan. Imperturbatus. M. A.
 Föl háboríthatatlan. idem. M. A.
 Háborító. Turbator. M. A.
 Föl háborító. idem. CM. Perturbator, concitator. M. A.
 Háborodik. Tumultuatur.
 Háborodik. Conturbatur, perturbatur. M. A.
 Föl háborodik. Commovetur, concitatur. S. I.
 Meg háborodik. Perturbatur. M. A.
 Háborodás. Tumultus, lis, commotio, contentio, disturbium.
 Föl háborodás. Conturbatio. M. A. Pathos. CM.
 Meg háborodás. Perturbatio. M. A.
 Háborodott. Turbidus, turbulentus, commotus, conturbatus. M. A.
 Föl háborodott. Commotus. M. A.
 Meg háborodott. Perturbatus. M. A.
 Elméjében meg háborodott. Mente turbatus.
 Háborozik: háborodik. Prágai p. 429.
 Meg háborozik. Perturbatur. Zvonarics, M. Post. 1. R. p. 39. 366.
 Öszve háborozik. Conturbatur. Eszterházi Tamás, M. Hunnius p. 367.
 Háború. Turba, turbamentum, motus, tumultus. M. A.
 Háború-idő. Tempestat. M. A. Intempestat. CM.
 * Csöndes háború. Bellum tempestivum, bellum sine strepitu.
 Elme-háború. Perturbatio mentis. Faludi E. M. p. 203.
 Elmebéli háború. idem. Faludi. U. E. 1. R. p. 150.
 Égi háború. Tempestat coeli. Pázm. Pred. p. 311.
 Kurucz-háború. Bellum intestinum, civile. S. I.
 Szél-háború. Tempestat ventorum. Faludi. B. E. p. 22.
 Tengeri háború. Tempestat maris. Pázm. Pred. p. 311.
 Török háború. Bellum turcicum.
 Háborús. Turbulentus, turbidus. M. A.
 Háborúskodik. Bellum gerit, bellat. S. I.
 Háborúság. Factio, seditio, contentio. M. A. it. Tribulatio. Jobba' tisztességes háborúság, mint a' szines barátság. km.
 Háborúság-índító. Seditiosus, tumultuosus, factiosus. M. A.
 Háborúság-szerző. Prov. Eurymnus. M. A.
 Háborúll: háborodik. S. I.
 Háborúllt kedv. Animus perturbatus. Gyöngyösi.
 Háborúllt test. — Változott minden ér háborúllt testemben. Gyöngyösi 1. Darab. p. 26.

HÁCS.

HÁCS. Sz. P. Somogy Vben.
 HÁCSÍ. Sz. P. Gómör Vben.

HÁG.

HÁG. Scandit, ascendit. M. A. A' ki nagyot hág, nagyot esik. km. Dionysius Corinthi.
 Alá hág. Descendit. M. A.
 Által hágja. Transcendit, transgreditur. M. A.
 Bé hág. Inscendit. M. A.
 El hágja. Praeteregitur. Pázm. Pred. p. 272. „úgy Isten ötöt meg sanyargatja, ha el hágja hivatalja' határát.“
 Föl hág. Ascendit, conscendit, inscendit. M. A.
 Föl hágott az uborka-fára: csekélységében el bizta magát.
 Ki hág. Exscendit.
 Le hág. Descendit. M. A.
 Meg hágja. Inscendit. M. A.
 Nyomába hág. Vestigia ejus premit. — Nyomába sem hághat. Nihil ad Parmenionis suem.
 Reá hág. Pedem superponit.
 Roszsz fűre hágott. km.
 HÁGAT. Hágatja. Equam admissario subjicit.
 HÁGÁS. Scansio, ascensio. M. A.
 Által hágás. Transgressio. Káldi Hebr. 2. 2.
 Föl hágás. Ascensio, conscensus. M. A.
 Le hágás. Descensio, descensus. M. A.
 HÁGCSÓ. Gradus, scala v. climacter. Stufe. S. I. Vulgo corrupte „HÁSKÓ.“
 HÁGDICSÁL: lépdegel. Sensim progreditur, gressus facit lente. S. I.
 HÁGDISKÁL. idem.
 HÁGDOS, hágdossa. idem. Dug. km. 1. R. p. 25.
 HÁGHATÓ. Scansilis. M. A.
 HÁGOTT. Scansus.
 Meg hágott kancza. Equa admissarium experta. S. I.
 HÁGÓ. Scandens, ascendens. item. Ascensus, trames ascendens. it. Scalae gradus. M. A. Minden hágónak vagyón lejtője. km.
 Által hágó. Transgressor, transcendens. M. A.
 Föl hágó. Ascensor. M. A.

HÁGY.

HÁGY, hagyja. Sinit, omittit, jubet.
 Lásd följebb „HÁGY.“

HÁJ.

HÁJ. Arvina, axungia. M. A. Adeps. Nem ebre bízták a' hájat. km.
 Háj. Sz. P. Nógrád Vben.
 Háj' ára. Pretium adipis. Csikorog a' szekér, meg itta kocsis a' háj' árát. km.
 Háj-áros. Adiparius. S. I.
 Háj-áru. Pingvinarius. PP.
 * Cseplesz-háj. Omentum. S. K.
 Disznó-háj. Arvina. S. K.

Eb-háj. — Eb-hájjal kenték az al-felét. km: csintalan, hamis.
 Farkas-háj. Axungia lupi. S. K.
 Fodor-háj. Mesenterium. S. K.
 Kígyó-háj. Axungia serpentis. S. K.
 Medve-háj. Axungia ursi. S. K.
 Nyúl-háj. Axungia leporis. S. K.
 Ó háj. Axungia vetus. S. K.
 Reczés háj. Omentum. S. K.
 HÁJA. Ejus arvina, ejus adeps.
 HÁJAS, hájos. Arvina unctus. M. A.
 Hájás szekér hosszu út. km.
 Hájás szij. Lorum arvina unctum. Nehéz az ebet a' hájas szijrál le szoktatni. km.
 HÁJAZ, hájazza. Adipe inungit. S. I.
 Megy a' szekér, ha hájazod. km.
 Meg hájozza.
 Hájazatlan. Non unctus adipe.
 HÁJI háji. Vilis, parvi pretii. S. I.

HÁK.

HÁK.
 HÁKOG, hákogja. Sreat. CM. M. A. Ne hákogj. Sz. D.
 Ki hákogja. Exsreat. M. A.
 Ki hákogja magát. Sz. D.
 Hákogás. Sreatio, exsreatio. M. A.
 Ki hákogás. Sreatio, exsreatus. M. A.
 Hákkogható: ki pökhető. Sreabilis. CM.
 Hákogó. Sreator. M. A.
 Hákogva pöki. Exsreat. M. A.
 HÁKOM bákom. Nugae. Hocus pocus. S. I.

HÁL.

HÁL. Pernoctat. M. A. Csak hálai jár a' lélek bele. km.
 Benn hál. Intus cubat, pernoctat intus. M. A.
 El hál. Pernoctat, concumbit. M. A.
 Kinn hál. Abnoctat. M. A.
 Magán hál. Secubat.
 Meg hál. Pernoctat. M. A.
 Vele hál. Concumbit.
 HÁLÁS. Pernoctatio, cubitus. M. A.
 El hálás. Concubitus, pernoctatio. M. A.
 Meg hálás. Pernoctatio. M. A.
 HÁLÓ. Pernoctans. M. A.
 Háló ágy. Stratum. Pázm. Pred. p. 610.
 Háló fő-kötő. Vitta nocturna. Sz. D.
 Háló ház. Cubile. M. A.
 Háló házi. Cubicularis. M. A.
 Háló köntös. Schlafrock. Faludi T. E. p. 235.
 Háló ruha. Vestis nocturna. Sz. D.
 Háló süveg. Vitta nocturna. Faludi E. M. p. 37. PP.
 Háló szoba. Dormitorium, cubiculum. S. I. Sz. D.
 Háló társ. Concubina, pellex. M. A.
 Háló ümög. Indusium nocturnum.
 Magán háló. Secubitor. S. K.
 HÁLT. Quod noctem egit.
 A' háltt bor ízetlen. km. Insuper est vinum, quod jam per noctem in vase stetit.

HÁLA.

HÁLA, HÁLÁ. Gratia, grates. M. A.
 Hálá Istennek. Laus Deo. S. I.

Hál' adat. (Hála-adat). Gratiudo. S. I.
 Hál' adatos. Gratus. S. I. Ritka, mint a' hál' adatos tanítvány. Dug. km. 2. R. p. 197.
 Hál' adatosan. Grate. S. I.
 Hál' adatoskodik. Gratiat agit v. regratiatur. Sz. D. S. I.
 Hál' adatosság. Gratiudo. M. A.
 Hál' adás. Gratiarum actio.
 Hál' adó. Gratus. M. A.
 Hál' adó áldozat. Sacrificium eucharisticum. M. A.
 Hál' adóság. Gratiudo. M. A.
 Hál' adatlan. Ingratus. M. A. A' jó tétémény semmit sem vesz, ha hál' adatlanra esik is. km.
 Hál' adatlanság. Ingratiudo. M. A.
 Hál' adatlanul. Ingrate. M. A.
 HÁLÁJA: köszönete. Pázm. Pred. p. 850. „Semmi kedve, hálája, bére, jutalma nem leszen munkáknak.“
 HÁLÁKODIK. Grates agit, gratias dicit. S. I. Sz. D.
 HÁLÁL, hálálja. Gratiat refert. M. A. Meg hálálja. Reddit gratias, grates refert, regratiatur. M. A.
 Hálálat. R. Gratia, gratiae, grates. S. I. Hálálatlan. Ingratus. Pesthi' Meséji p. 48.
 Hálálatos. R. Gratus, memor beneficii, servitii, meritorum. S. I.
 Hálálatosság. R. Gratus animus, beneficiorum grata recordatio, S. I.
 Hálálatot tesz. 1. Szóval. Gratiat agit. 2. Szívvel. *Gratiat habet. 3. Tettel. Gratiat refert. S. I.
 Hálálás. Gratiarum actio. Káldi Luc. 6. 32.
 Hálálkodik, idem ac hálálkodik. Faludi E. M. p. 250.
 HÁLÁT ad. Gratiat agit. M. A.
 Hálát adó. Gratiat agens. Sz. D.

HÁLÓ.

HÁLÓ. Rete. M. A. Jó helyen vetette meg a' hálót. km.
 Háló-csináló. Reticularius. M. A.
 Háló-kötő. idem.
 Háló-kötés. Praeparatio retis. Csuzi p. 157.
 Háló-rés. Hiatus retium, cassium. S. I.
 Háló-vetés. Jactus retis. S. I.
 * Halász-háló. Rete piscatorium. S. K.
 Kerítő háló. Dug. km. 1. R. p. 126.
 Les-háló. Excipula. M. A.
 Merítő háló. Sagena, funda piscatoria. S. K.
 Pendel-háló. A' mint veted a' pendel-hálót, úgy fogod a' keszeget. km. Dug. 1. R. p. 72.
 Pók-háló. Tela araneae. A' hol Isten őriz, pók-háló is oltalom. km.
 Riba-háló. Igen apró szemű háló, mellyel az igen apró RIBA-nevű halacskákat fogják.
 Ritka háló. Rete grandioribus maculis. S. K.
 Sűrű háló. Rete minutis maculis. S. K.
 Szunog-háló. Conopeum. NC. p. 379.
 Vad-háló. Cassis. NC. p. 123.
 Vadász-háló. Plaga. CM.
 Vonó háló. Rete tractorium.
 HÁLÓBA keríti. Inducit in casses, irretit.
 HÁLÓDZIK. Reticulatur.

Bé hálódzott a' szeme. Sz. D.
 HÁLÓL. Hálólja. Obretit. Irretit. M. A.
 Bé hálólja. Obretit. CM.
 El hálólja. Irretit, obretit. it. occultat. M. A.
 El hálólja tanítását. Pázm. Kal. p. 305.
 El hálólja gonosz tetteit. Sz. D.
 Környül hálólja. Circum retit. M. A.
 Meg hálólja. Obretit, irretit. M. A.
 Hálólás. Obvelatio, involutio.
 Hálólás nélkül. Nyilván, fődözgetés nélkül. Pázm. Kal. p. 597.
 HÁLÓS. Reticulatus. M. A.
 Hálós fej-kötő. Plagula, reticulum. M. A.
 HÁLÓT köt. Retia parat. S. I.
 Hálót vet. Rete jacit.
 HÁLÓZ, hálózza. Reticulat.
 Meg hálózza. Obretit, irretit. M. A.
 Hálózat. Opus reticulatum. Káldi 3. Reg. 7. 17.

HÁLYOG.

HÁLYOG, Hályog. Albugo, glaucoma, lema. M. A. Pterygium. PP.
 Hályog-fa. Nux vesicaria, staphys. M. A.
 Hályog-fű. Benalium. M. A. Ocystrum. NC. p. 43.
 Hályog-mogyoró-fa. — Terem rajta vörös bogyó, és bokrosan.
 Hályog-szemű cseresnye. Cerasum julianum. M. A. Vulgo et rectius: Hólyagos cseresnye.
 * Farkas-hályog. Suffusio oculi. S. K.
 Fejér hályog. Glaucoma. NC. p. 347.
 HÁLYOGOS szemű. Glaucomaticus. M. A.
 HÁLYOGOT huzok a' szemére. km.

HÁM:

HÁM. Helcium, epihedium, averta. M. A. Kicsiny csikó nagy derestől hámat vonni tanul röstül. km.
 Hám-csináló. Helciarius. PP. Sutor helciarius. PP.
 Hám-fa. Helciaria machinula. M. A. Trittel, Zugscheid. S. I.
 Hám-fa-lábú. Loripes. M. A.
 Hám-gyártó. Helciarius. S. I.
 Hám-istráng. Cingulae laterales. M. A. Funis ductarius. PP.
 Hám-kötél. idem. S. I.
 Hám-szárító. Telek Csongrád Vben.
 Hám-táska. Helcii maucica. PP.
 Hám-tő-karika.
 * Elő-hám. Antilena, lorum equi pectorale. Szűgy-elő. S. I.
 Far-hám. Postilena. CM.
 Kancza-hám. VVL.
 Kender-hám. — Fakó kerék, kender-hám, nemes ember, szür-dolmány. km.
 Szél-hám. Pázm. Kal. p. 831. Helcium laterale. „Az Ecclesia itt is a' két szél-hámos eretnekséget meg vetvén, azt tanítja.“
 Szűgy-hám. Helcium. M. A.
 Vonyó hám. idem. M. A.
 HÁMATLAN. Effraenis. Faludi T. É. p. 33.
 HÁMBA való. Equus jugalis. PP.
 Hám-ba való istráng. Funis aurigarius. PP.
 HÁMBUL ki rüg.

HÁMLIK. Corticem, cutem exuit. PP.
 Addig hámtad a' hárs-fát, még hámlik. km. Dum pluit, molendum est.
 HÁMOS. Subjugalis, subjugis. M. A.
 Hámos ló. Helciarius equus, jugalis equus. M. A.
 HÁMOZ, hámozza. Decorticat. M. A.
 Föl hámozza a' lovakat. Equos injungit. Le hámozza. Decorticat. S. I.
 Meg hámozza. idem. Ugyan meg hámozták a' szegényt, el vették a' pénzét. km.
 Hámzás (Hámozás). Decorticiatio. M. A.
 Hámozatlan. Non decorticiatus, cortice non privatus.
 Hámzott (hámozott). Decorticiatus. M. A.
 Le hámozott. idem. Faludi N. A. p. 234.
 Meg hámozott sűgár-fa. Faludi T. É. p. 157.
 HÁMT, hámtja. Excorticat. M. A.
 Le hámtja. Decorticat. Káldi Sap. 13. 11.
 Hámtalék. Cortex, cutis, crusta, putamen. Sz. D. S. I.

HÁMOR.

HÁMOR. Malleus, confatorium, fornax metallorum. PP.
 Hámor. FF. Abaúj, Vas, Szepes, és Sáros Vbken.
 Vas-hámor. Fornax conflatoria ferri.

HÁNY (szám-név).

HÁNY (kérdő szám-szó). Quot. M. A.
 Hány. F. Szala Vben.
 Hány esztendő. Quotannis. M. A.
 Hány-féle. Quotuplex. M. A.
 Hány ízben. Quot vicibus. S. I.
 Hány-képpen. Quot modis. S. I.
 Hány versben. Quoties. S. I.
 HÁNYA. Ejus quot?
 Hányával adják a' tojást. Quot cum suis venditur ovum, id est, quot ova venduntur determinato aliquo v. c. grosso.
 HÁNYAD. Quotus.
 Hányad magával jött. Quot cum sociis una secum venit.
 Hányada. Ejus quotus.
 Hányadán vagyunk. Quanti, quo numero restamus.
 Hányadán adják az aratást. Quotam crucem dant messoribus.
 Hányadik. Quotus. M. A.
 Hányadikán irták ezt a' levelet. Quota (mensis) die exaratae sunt hae literae.
 HÁNYAN. Quoteni. M. A.
 HÁNYI. Sz. P. Heves Vben.
 HÁNYOS. Quot jugus.
 Hányosba fogták az ökröket? Négyesbe, hatosba.
 Hányosan járják a' lovakat.
 HÁNYSZOR. Quoties. M. A.

HÁNY (ige).

HÁNY, hányja. Jactat, succutit. M. A.
 Heves kutya vak kölykeit hányja. km.
 Há yja veti. Disjicit. Hányják vetik, mint a' dézsmán szedett gabonát. km.
 Hányja veti. Commentatur, meditatur, perpendit. M. A.
 Hányja veti magát. Jactat se.
 Alá hányja. Dejicit.

Által hányja. Trajicit.
 Bé hányja. Injectat. M. A.
 Bele hányja. Injicit.
 Czigán-kereket hány. In rotam se versat. PP.
 El hányja. Abjicit, dejicit v. dissipat. S. I.
 Elő hányja. Objectat. M. A.
 Epét hány. Bilem vomit.
 Föl hányja. Oggerit, injectat. M. A.
 Föl hányja az írkat. Scriptores inspicit, consulit, perquirat, excutit. S. I.
 Füttyöt hány. Exsibilat.
 Kecske bukot hány. In caput prolabitur. PP.
 Ki hányja. Ejicit. M. A.
 Le hányja. Dejicit. S. I.
 Lest hány. Insidias struit.
 Meg hányja. Disjicit. M. A.
 Meg hányja veti. Expendit, perpendit, considerat. M. A.
 Ószve hányja. Conjicit.
 Reá hányja. Adjicit.
 Szélllyel hányja. Disjicit, dispergit. S. I.
 Szemre hányja. Objicit, oggerit.
 Szikrát hány. Scintillat.
 Viszsa hányja. Rejicit.
 Vért hány. Sangvinem vomit.
HÁNYADÉK. Rejctaneum quid.
 Ki hányadék. Ejectaneum. M. A.
HÁNYAKODIK. Jactatur, fluctuat. M. A.
 Zvonárics M. Post. 1. R. p. 318. 583.
 Hányakodás. Jactatio, jactantia. M. A.
HÁNYAT, hányatja. Curat jaci.
 Ki hányatja. Curat ejici.
 Hányatás. Jactatus. M. A.
 Hányattatás. Jactatio, agitatio, succussio.
HÁNYÁS. Succussio, jactatus, jactatio. M. A. it. Vomitus.
 Hányás erőlteti. Urgitur ad vomitum.
 El hányás. Dissipatio, projectio, profusio. M. A.
 Ki hányás. Ejectio. M. A.
 Meg hányás. Jactatio, concussio, turbatio. M. A.
 Meg hányás-vetés. Reputatio, consideratio, perpensio. M. A.
 Vér-hányás. Ejectio sanguinis.
HÁNYDOGAL, hánydogalja. Jactitat. PP.
 El hánydogalja. Disjicit. M. A.
 Ki hánydogalja. Ejectat. M. A.
HÁNYKODIK. Jactat se, tripudiat.
 Hánykodás. Inquies, inquietudo. PP.
 Hánykodó. Saltator, subsiliens.
HÁNYKOLÓDIK. Huc illuc se jacit, fluctuatur, inquietus est. Hánykolódik, mint a' polturás malacz a' garasos tányéron. km.
 Hánykolódás. Agitatio, jactatio.
HÁNYOGAT, hányogatja. Jactat, disjicit. M. A.
 El hányogatja. Disjicit, abjectat, dissipat. M. A.
HÁNYOTT. Projectus, jactatus.
 Hányott vetett nemesség. Jactata nobilitas. Faludi E. M. p. 240.
 Hányott vetett vitézség. Idem ibidem.
HÁNYÓ. Jactans, projectans. M. A.
 Hányó ló: rázó ló. Succussor, succussator. M. A.
 El hányó. Rejctaneus. M. A.
 Vér-hányó. Sanguisputa.

Hányódik. Jactatur, fluctuatur. M. A.
 Hányódik vetődik. Huc illuc jactatur.
 Vajki nehéz más' háta mögött hányódni, vetődni.
 El hányódik. Dispergitur.
HÁNYTAT, hánytatja. Cogit ad vomitum. S. I. it. facit jactari.
 Hánytatja magát a' lovon. Sz. D.
 Meg hánytatja. idem.
 Hánytatás. Coactio ad vomitum. S. I.
 Hánytató. Vomitivum, vomitorium. S. I.
 Hánytató bor-kő. Tartarus emeticus. S. I.
 Hánytató gyökér. Radix ipecacuanhae. S. I.
 Hánytató orvosság. Sz. D.
 Hánytató szerek. Vomitoria, emetica. S. I.
HÁNYTORGAT, hántorgatja. Jactat, jactitat, ostentat. S. I. Sz. D. Mindenkor azt hántorgatja. Sz. D.
HÁNYTT. Projectus.
 Ki hánytt juhok. Oves rejctulae. A' mézárósnak szántt juhok. S. I.
 Ki hánytt nadrág. Caligae virgatae. S. I.
 Ki hánytt orca. Facies pustulosa. S. I.

HÁP.

HÁP. Sonus anatis.
HÁPOG. Tetrinnit. Sápog, reczeg, kácsog, mint a' récze. Sz. D.

HÁR.

HÁR.
 Hár-fa. Cithara. L. alább HÁRFA.
HÁRADÉK. Cumulus, acervus, congeries. S. I.
 Háradék-szalma. Acervus straminis. Sz. D.
 Háradék-széna. Acervus foeni. Sz. D.
HÁRAMLIK. Devolvitur. M. A. Zvonárics habet „Háránlik.“ 1. R. p. 271.
 Fejedre hárámlik. In caput tuum devolvitur. Csuzi Tromb. p. 93.
 Nyakába hárámlik, mint az ebnek a' pázsit. km.
 Reá hárámlik. Advolvitur.
 Hárámlék. Devolutio. M. A.
HÁRÁNTÉK. Tempora. Vak-szem. S. I. it. obliquitudo.
 Hárántékos. Obliquus. Oldalas, csapós. S. I. Sz. D.
 Hárántékos ablak. Fenestra obliqua. Fenêtre braise. Káldi 3. Reg. 6. 4. it. Ezech. 40. 16.
 Hárántékosan. Oblique. S. I. Sz. D.
HÁRINT, hárintja. Avertit. Zvonárics. 1. R. p. 908.
HÁRÍT, hárítja. Convolvit, convertit. M. A. Vertit, convertit, volvit, devolvit. S. I. Pázm. Pred. p. 548. Kal. 689.
 El hárítja. Avertit, averruncat, devolvit, removet. M. A.
 Másra hárítja. Ad alterum devolvit. Sz. D.
 Hárítás. Volutatio, volutio, convolutio. M. A.
 El hárítás. Averruncatio, devolutio. M. A.
 Hárítgatja: vonogatja, takargatja, gyűjtögeti p. o. a' szénát. Sz. D.
 Háríthatatlan.

El háríthatatlan. Quod averti non potest. S. I.
HÁROGAT, hárogatja. Convertit, corradit, congerit. M. A.
 Hárogatás. Corrasio, congestio, coacervatio. M. A.
HÁRUL. Convertitur, devolvitur. Faludi U. E. 2. R. p. 95.
 Nagy rozszz hárultt reá. Sz. D.

HÁRFA.

HÁRFA (Hár-fa?) Cithara, nabla, nablium. M. A.
 Hárfa-pöngetés. Pulsus citharae. Faludi N. A. p. 192.
 Hárfa-verés. idem.
 Hárfa-verő. Citharocodus. S. I.
HÁRFÁS. Citharocodus. S. I.
HÁRFÁZ. Citharam pulsat.

HÁROM.

HÁROM. Tres, tria. M. A. Három aszszony egy vásár. km.
 Három - anyyi. Triplus. S. I.
 Három ágú. Trifurcus. M. A.
 Három ágú villa. Fuscina, fuscina. PP.
 Három bötkös. Trinodis. M. A.
 Három bötkű. idem. CM.
 Három esztendő. Triennium. M. A.
 Három esztendő. Triennis, trimus. M. A.
 Három éjtszaka. Trinocetium. M. A.
 Három éjtszakai. Trinocetialis. M. A.
 Három fa. Patibulum. Gyöngyösi 1. Dar. p. 279.
 Három fa' virágja, gyümölcse, czimere. Patihulatus, trifurcifer. S. I.
 Három fa. F. Somogy Vben.
 Három fejű. Triceps, tricephalus. M. A.
 Három felé. Versus tres partes. S. I.
 Három-féle. Trigenensis, trium generum, triplex. S. I.
 Három-féle-képpen. Tripliciter. S. I.
 Három fogú. Tridens. S. I.
 Három görög, három török, három zsidó: kilencz pogány. km. Dug. 1. R. p. 69.
 Három ház. F. Vas Vben.
 Három hegyű. Tricuspis, tridens, trisulcus. M. A.
 Három hónapi. Trimestris. M. A.
 Három kereszt. Telek Pest Vben.
 Három-képpen. Trifariam. M. A.
 Három kövű malom. Mola trina. PP.
 Három lábnyi. Tripedalis, tripedaneus. M. A.
 Három lábra szorultt. Faludi N. E. p. 139. Senex baculo semet fulciens.
 Három lábú. Tripes. M. A.
 Három lábú vas-fazék. Tripus. M. A.
 Három levelű fű. Trifolium. M. A.
 Három levelű sóska. Trifolium acetosum. M. A.
 Három mellyű. Tripectoreus. M. A.
 Három-negyed. Dodrans. S. I.
 Három nyelven való. Trilinguis. M. A.
 Három nyelvű. idem. S. I.
 Három nyüstös vászon. Trilix linea. S. I.
 Három részre osztott. Tripartitus, tripartitus. M. A.
 Három részű. idem. S. I.

Három rétű. Triplex, triplus. M. A.
 Három szarvú. Tricornis. M. A.
 Három száz. Triceni. M. A.
 Három százan. Tricenteni. M. A.
 Három százszor. Trecenties, tricenties. M. A.
 Három szeg. Triangulum, triquetra. S. I.
 Három szegű. Trigonus, triangularis, triangulus. M. A.
 Három szerű. Ternus. Vrancies.
 Három tál éték. Tripatinum. PP.
 Három torkú. Trifaux. M. A.
 Három udvar. F. Trencsin Vben.
HARMA. Ejus tria.
 Hármával adják. Ex illo tria dant certo aliquo, et noto pretio.
HARMAD. Tertius. M. A.
 Harmad évi. Tertii anni ab hinc. S. I.
 Harmad fű. (harmad fűre menendő) Triennis. M. A.
 Harmad izre. Ad tertiam generationem. Ritkán jut harmad izre a' hamis keresmény. Pázm. Pred. p. 636.
 Harmad magával. Una secum tres.
 Harmad nap. Tridium. M.²A.
 Harmad napi. Triduanus. Τριήμερος. M. A.
 Harmad napi hideglelés. Tertiana febris. M. A.
 Harmad napi vendég. Triduanus hospes. Kedves, mint a' harmadnapi vendég. km.
 Harmad örökös. Tertius haeres. Hamis keresménynek kincse nem száll harmad örökösre. De male quaesitis non gaudet tertius haeres. km.
 Harmad rendű. Tertianus. M. A.
 Harmad rész. Pars tertia.
 Harmad rész' el apadtáig főzi. De coquit ad tertiae partis consumptionem. PP.
 Harmad unoka. Trinepos. CM.
 Harmada. Pars alicujus rei tertia. Felében harmadában. Obiter. perfunctorie.
 Harmadik. Tertius. M. A. Átkozott a' hal a' harmadik vízben. km.
 Harmadik virrasztás. Tertia vigilia. Heltai Kron. 1. D. p. 391.
 Harmadikszor szánt. Tertiat agrum.
 Harmadol, harmadolja. Tertiat. Prágai. p. 291. PP.
 Meg harmadolja. Desumit tertiam partem.
 Harmadlás. Tertiatio. PP.
 Harmados. Tertianus. CM. M. A.
 Harmadszor. Tertio. M. A.
HÁRMALL, ,hármallja. Tertiat. M. A.
 Meg hármallja. Tertiat. CM.
 Hármallás. Tertiatio. CM. M. A.
HÁRMAN. Terni. M. A. Kettesen hárman egy kalászt. A' ludak' meséjéből.
 Hárman hárman. Terni. M. A.
HÁRMAS. Triplex, triplus, tergeminus. M. A.
 Hármás iker. Tergemini. S. I.
 Hármás malom. F. Szala Vben.
 Hármás szövetség. Foedus ternarium. S. I.
 Hármás út. Trivium.
 Hármásával veszi az aszszony embereket. Pro una tres ducit. Pázm. Kal. p. 318.
 Hármásít, hármásítja. Triplicat. M. A.
 Meg hármásítja. idem. CM.
 Hármásítás. Triplicatio. M. A.
 Hármásodik. Triplicatur. Desó Pred. p. 6.

HARMINCZ, HARMICZ. Triginta. M. A.
 Harminczad. Tricesima, census, vectigal. M. A.
 Harminczadik. Trigesimus, tricesimus. M. A.
 Harminczadol, harminczadolja. Tricesimat. Thordai MSS.
 Harminczadoló hely. Domus tricesimatoria. Thordai MSS.
 Harminczados. Tricesimator. M. A.
 Harminczau. Triceni. M. A.
 Harminczszor. Tricies. M. A.
HÁRMAZ, hármazza. Triplicat, tertiat. M. A.
 Hármazás. Triplicatio, tertiatio. M. A.
 Hármazat. Trió. Sz. D.
 Hármazott erősség. Pázm. Pred. p. 594.
 Hármaztatás. Triplicatio. Gyöngyösi 1. Dar. p. 64.
HÁRMÜL (mellyék-név). R. Ter. Lát.
HÁRMÜL (ige). In partes ternas abit. El hármül. idem.
HÁROMSÁG. Trinitas.
 Háromság-fű. Viola tricolor. S. I.
 Szent háromság. F. Vas Vben.
HÁROMSZOR. Ter. PP.
 Háromszorta. Tripló. S. I.

HÁRS.

HÁRS, HÁS. Tilia. M. A. Feslik a' hárs. km : jól megy a' dolog.
 Hárs-fa. idem. M. A.
 Hárs-kötél. Funis tiliaceus. M. A.
 Hárs-kút. F. Torna Vben.
 Hárs-kürt. Tuba tiliacea. Sz. D.
 Hárs-levelű szőlő. Species uvae, formam folii tiliae referens.
 * Hét hárs. Septem tiliae. MV. Sáros Vben.
HÁRSOL, hársolja. Decorticat, excorticat, corticem tibiae revellit. S. I.
 Le hársolja. idem. Sz. D.

HÁRTYA.

HÁRTYA. Membrana. M. A. Pázm. Pred. p. 1250.
 Hártya-bőr. Pergamena. S. I.
 Has-hártya. Peritoneum. S. I.
HÁRTYÁN. t. h. neve Nógrád és Pest Vben.
HÁRTYÁS. Membrana instructus.
HÁRTYÁTLAN. Membrana carens.
HÁRTYÁZIK. Membrana obducitur.
 Bé hártýázott seb. Sz. D.
 Hártyázat : bőrözet. Sz. D. Stymma. M. A. L.

HÁS.

HÁS. Tilia, cortex tiliac. M. A. Biblis, tomex, torti cortices tiliarum, salicium. PP.
 Hás-fa. Hárs-fa. Tilia. M. A.
 Hás-hágy. F. Szala Vben.
HÁSOS. Tiliis abundans.
 Horvát hásos { FF. Vas Vben.
 Német hásos }

HÁ'SÁRT.

HÁ'SÁRT. Lusus, palaestra. M. A. Forte ex gallico : Hasard.

Há'sárt-játszás. Thelegdi, Hom. 3. R. p. 741.
HÁ'SÁRTOS. Lusor, gladiator, aleator. M. A.
 Há'sártos mester. Lanista. M. A.
 Há'sártoskodik. Digladiator, aleatore agit. M. A. CM.

HÁT.

HÁT. Dorsum, tergum. M. A.
 Hát' bordája, gerence. Spina dors. M. A.
 Hát-erdő. Hegy Bereg Vben.
 Hát-gerencz. Vertebra, spina dors. M. A.
 Hát-gerencz' forgó csontja. Spondylus, vertebra in spina dors. M. A.
 Hát' gerezdí. Spina dors. M. A.
 Hát' lapiczkája Faludi U. E. 3. R. p. 178. rectius : váll' lapiczkája.
 Hát-meg. F. Bereg Vben.
 Hát megé. Retrorsus, post tergum. M. A.
 Hát megett. A tergo. Faludi U. E. 2. R. p. 37.
 Hát megül. Pone, a tergo. M. A.
 Hát-szij. Averta. Szügy-hám. CM.
 * Erdő-hát. Sz. P. Szala Vben.
 Hegy-hát. Plaga montosa.
HÁTA. Ejus dorsum. Közös lónak turós a' háta. km.
 Hátá' haporjás. Salebrosus, fragosus. M. A. Confragosus. CM.
 Hátá' haporjás hely. Salebrae. M. A.
 Hátá' vége. Postica. Sok küszöböt nyalt az ő háta' vége is. km.
 Hátán háza, kebelében kenyer. km.
 Eb' hátán meg fordult. km.
 Hó' hátán is kincset ás, és talál. km. Dug 2. R. p. 275.
 Jég' hátán építette a' házat. km.
 Tenger' hátán. In summo mari. Pázm. Pred. p. 1234.
 Világ' hátán nincs mássa. km.
 Víz' hátán száraz lábbal járó. Pázm. Kal. p. 32.
 Hátát meg veti. Reclinat, fulcit dorsum. PP.
 Hátával. Cum suo dorso, v. parte sui aversa. Lapát' hátával méri a' borsót. km.
HÁTAL. Tergum vertit. Hátalt volna, ha hasát verték volna. Dug. km. 1. R. p. 14.
HÁTAS. Dorsuosus, dorsuarius. M. A.
 Hátas boltos. Mercator circumforaneus. A' ki minden árújit a' hátán hordozza.
 Hátas ló. Equus celes, sellarius. M. A.
 Hátas szék. Sella dorsuaria. PP.
 Hátas tarisznya. Canistrum dorsuale, quale mendici solent portare.
 Hátas tót, hátas zsidó.
HÁTAT mutat. Dorsum obvertit. Faludi T. E. p. 129.
HÁTATLAN ló. Sternax equus. CM. M. A.
HÁTBA ütő bot. Compulsorium.
HÁTI. Dorsualis.
 Hátí bőr. Pellis dorsualis. S. I.
 Hátí kosár. Corbis dorsualis. PP.
 Hegy-hátí. Monticola.
HÁTRA. Retro, post. M. A.
 Hátra áll. Retrocedit. M. A.
 Hátra esik. Relabitur.
 Hátra löti. Revincit.

Hátra marad. Remanet. M. A.
 Hátra mász. In pedem retrocedit. M. A.
 Hátra néz. Respicit.
 Hátra rüg. Recalcitrat. M. A.
 Hátra tér. Regreditur. M. A.
 Hátra vagyon. Restat, superest, reliquum est. M. A.
 Hátra van még a' fekete leves. km.
 Hátrább. Magis retrorsum.
 Hátrább az agarakkal. km.
 Hátrál. Recedit, retrocedit. S. I.
 Hátrálja. Impedit, praepedit, tardat. Fauldi T. É. p. 225.
 Hátráltat, hátráltatja. Impedit, retardat. Ne hátráltasd a' munkámat. Sz. D.
 Hátráltatás. Retardatio. Késleltetés. Sz. D.
 HÁTSÁG. Monticolae. Fata Tarzial. p. 157. „Az Egri, és Szolnoki haramiak igen meg dőlják a' Csere HÁTSÁG-ot, a' honnan, a' szántó vasakat, serpenyöket . . . a' magok burnyasz mazur házok' népe közebe vitték.“
 HÁTTAL fordult. Dorso obversus.
 HÁTÚ.
 Görbe hátú. Gibbosus.
 Pupos hátú: idem.
 HÁTÚL. Pone, retrorsum, retrorsus, a tergo. M. A.
 Hátúl kerül. A tergo circumit.
 Hátúl üto pálcza. Pázm. Pred. p. 725. Kal. p. 75.
 * Elöl hátúl. A fronte, et a tergo. PP.
 Hátúlja. Pars postica alicujus rei. Van módja benne, mint a' koldusnak a' kordé' hátuljában. km.
 Hátúlsó. Posticus, posterus, posterior. M. A.
 Hátúlsó ajtó, kapu. Posticum. PP.
 Hátúlsót harapják az ebek. km.

HÁT (mellyék-név.)

HÁT, tehát. Igitur, tum. M. A.
 Hát ha. Quid si.
 Hát ha még. Quidsi adhuc.
 Hát hogy. Quidum, quare igitur. M. A.
 Hát hogyan vagy. Ut valet.
 Hát hová. Quonam igitur. M. A.
 Hát még. Quid adhuc.
 Hát mi. Quid igitur. M. A.
 Hát miért. Cur igitur. M. A.

HÁZ.

HÁZ. Domus, aedes. M. A. A' mit a' ház el lop, elő is adja. km.
 Ház' aszszonya. Hera, mater familias.
 Ház-bér. Locarium. M. A. Locationis pretium. PP. Censu domus.
 Ház' eleje. Atrium, ostium, vestibulum v. frons domus, frontispicium. S. I.
 Ház előtt való tornác. Vestibulum. M. A.
 Ház-égető. Incendiarus. M. A.
 Ház-épitő. Aedificator. M. A.
 Ház-épités. Aedificatio domus.
 Ház' főle. Tectum domus. M. A.
 Ház-födél. Imbrex, tectum. M. A.
 Ház-fölverő lator. Vecticularius. PP.
 Ház-gondviselő. Oeconomus. CM.
 Ház-gondviselés. Oeconomia. CM.
 Ház-gyújtó. Incendiarus. S. I.

Ház-hely. Sessio colonialis v. fundus. S. I. Ki mérték neki a' ház-helyet. km.
 Ház' hca. Ház' héja. Tectum domus. M. A.
 Ház-héazat. Tectum. M. A.
 Ház' héjazatja. Tectum. NC. p. 415.
 Ház-meg-ásó. Vecticularius. CM.
 Ház' népe. Domestici, familia. M. A.
 Ház' oromja. Pinna, pinnaculum. M. A.
 Ház-örző. Custos domus. Pázm. Pred. p. 198.
 Ház-örző eb. Canis domesticus. NC. p. 151.
 Ház-örző inas. Cubicularius, famulus apparitor. PP.
 Ház-rend. Contignatio. NC. p. 415.
 Ház-söprő. Scoparius, a scopis. NC. p. 273.
 Ház' talpa. Fundamentum domus, basis aedificii. S. I.
 Ház-táj. Fundus circa domum.
 Ház-tető. Culmen aedis. S. I.
 Ház-tető' forgója. Vertumnus, ventilogium, bractea versatilis aedium. S. I.
 Ház' tetején való vitorla. Acroteria, pinnula versatilis. PP.
 Ház-tűz-látó. Explorator sponsalitiis. PP.
 Ház' ura. Paterfamilias, herus. S. I.
 * Al-ház. Domus ima, domus in contignatione non assurgens, cui contraponitur: Föl-ház.
 Ágyas ház. Cubile. S. K.
 Bolond-ház. Domus stultorum.
 Bordély-ház. Lupanar. S. K.
 Csap-ház. Caupona, taberna vinaria. S. K.
 Csapó-ház. Lanaria. NC. p. 299.
 Cseléd-ház. Cubiculum familiae. S. K.
 Csiga-ház. Concha.
 Csizsár-ház. Machaeropolium. NC. p. 299.
 Ebédő ház. Coenaculum. S. K.
 Elő-ház. Atrium, propylaeum. S. I.
 Eszter-ház. MV. Soprony Vben.
 Élés-ház. Penarium, promptuarium. S. K.
 Fa-ház. Domus lignea.
 Fára-ház. Domus parochialis.
 Fekete ház, feje kenyér. km.
 Fenyítő ház. Correctoria domus. S. K.
 Fög-ház. Carceres. Pázm. Kal. p. 54.
 Fonyó ház. Conclave netorium. S. I.
 Föl-ház. Proestrinum, palatium superius. M. A.
 Föl-ház' rendi. Contignatio, tabulatum. M. A.
 Födetlen ház. Tectum domatum, planum. NC. p. 415.
 Föld-ház. Catogium, cella subterranea. S. K.
 Fördő-ház. Balneatoria. NC. p. 297.
 Gabonás ház. Granarium. S. K.
 Galamb-ház. Columbarium. S. K.
 Gomb-ház. Oscillum nodorum. PP.
 Gyöngy-ház. Concha, testa margaritifera. S. K.
 Halál-ház. Charontis symbolum, signum mortis. S. K.
 Halottas ház, a' hol t. i. a' halott fekszik.
 Három ház. F. Vas Vben.
 Kávé-ház. Domus caffeeacea.
 Két ház' ebe. km.
 Könyv-ház. Bibliotheca.
 Köz-ház. Domus profana. Pázm. Pred. p. 1172. cui opponitur: Szent egyház.
 Komplár-ház. Cauponaria. NC. p. 297.
 Korcsma-ház. idem.
 Kő-ház. Domus lapidea.
 Malom-ház. Molendinum. NC. p. 299.

Makk-ház. Capsula glandium. S. K.
 Méhe-ház. Apiarium.
 Mulató ház. Xystus. NC. p. 373.
 Művelő ház. Laboratorium. Margit' Élete p. 33.
 Olvasztó ház. Ustrina. NC. p. 301.
 Oskola-ház. Domus scholaris.
 Öröm-ház. Domus gaudii.
 Or-álló ház. Aedificium excubitorium. S. K.
 Pénz-verő ház. Monetaria. NC. p. 297.
 Posta-ház. Postalium domus. S. K.
 Prés-ház. Torcularia cella. S. K.
 Siralom-ház. Domus luctus. Mellyben a' ki vesztendő rabokat harmad napig szokták ki tenni.
 Sör-főző ház. Beaxatoria. S. K.
 Strázsa-ház. Excubitoria aedicula. S. K.
 Szegény háztól ösztövért szalonna. km.
 Szeglet-ház. Angularis domus. S. K.
 Szent-egyház. Ecclesia.
 Tanács-ház. Curia, praetorium. S. K.
 Tanuló ház. Museum. M. A. L.
 Tár-ház. Thesauraria. NC. p. 297.
 Tiszt-ház. Domus officialium.
 Törvény-ház. Praetorium. S. K.
 Vám-ház. Domus teloniarum.
 Várta-ház. Vigiliae. S. K.
 Vendég-ház. Hospitium cubile. S. K.
 Vetkőző ház. Apodyterium. NC. p. 297.
 Vég-ház. Limitancum munimentum. S. K.
 Zálog-ház. Pignoratitia domus. S. K.
 HÁZA. Domus ejus. Sem háza sem tüze. km.
 Falu' háza. Domus communitatis.
 Vármegye' háza. Domus comitatensis.
 Város' háza. Domus civica.
 HÁZALL. Ostiatim ambulat, domatim circumit. Vajda 1. K. p. 29. 267.
 Házallás. Circuitio per domos. Vajda. 1. K. p. 515.
 Házálló. Vagabundus, domos circumiens. A' jó kutyát is könnyű házallóvá tenni. km. Hallottam 1826. 9ber. 6.
 HÁZANKINT. Domesticatim, ostiatim. M. A.
 HÁZAS. Conjugatus, uxoratus, maritata. M. A.
 Házás aszszony. Matrona. M. A. CM.
 Házás aszszonyi. Matronalis. M. A.
 Házás ember. Coniunx. M. A.
 Házás élet. Vita conjugalis, conjugium. S. I.
 Házás Nénye. F. Hont Vben.
 Házás személy. Persona maritata.
 Házás társ. Coniunx, uxor. M. A.
 Házás Terény. F. Hont Vben.
 * Új házás. Neogamus. CM.
 Házásit, házásitja. Nuptui dat, elocat. M. A.
 Be házásitja.
 Ki házásitja. Elocat, emaritat. M. A.
 Meg házásitja.
 Házásítás. Elocatio in matrimonium. M. A.
 Ki házásítás. Emaritatio. M. A.
 Házásodik. Matrimonium contrahit. M. A.
 Bé házásodik. Innubit. M. A. I.
 Meg házásodik. Connubit, contrahit matrimonium, uxorem ducit. M. A.
 Házásodás. Contractus matrimonialis. M. A.
 Meg házásodás. Contractus matrimonii, connubium. M. A.
 Házások' el válása. Divortium. M. A.

Házasság. Matrimonium, conjugium, connubium. M. A. Hoszsu alku a' házasság. km.
 Házasság - levél. Bíró Márton. Micae p. 336.
 Házasság - rontás. Violatio matrimonii. Pázm. Pred. p. 1058.
 Házasság - rontó. Adulter. Káldi Prov. 18. 23.
 Házasság' törvénye. Leges connubiales. Pázm. Pred. p. 241.
 Házasság-törés. Adulterium. M. A.
 Házasság-törő. Adulter. M. A.
 Házassági. Matrimonialis, conjugalis. M. A.
 Házassági pör. Processus matrimonialis.
 Házasságtalan. Coelebs. M. A.
 Házasságtalan élet. Coelibatus. Pázm. Kal. p. 420.
 Házasságtalanság. idem. Pázm. Kal. p. 985. 1056. Pred. p. 1135.
 Házasul. Matrimonium contrahit. M. A.
 Meg házasul. idem. Pázm. Kal. p. 1064.
 Házasulatlan. Innuba. CM.
 Házasulás. Nuptus. M. A.
 Házasulandó. Nupturiens.
 HÁZAT hejz. Tegularius. PP.
 HÁZATLAN. Carens domo, inquilinus. S. I.
 HÁZATOKBÓL való. Vestras. M. A.
 HÁZBELI. Domesticus.
 Házbeli tolvaj. Fur domesticus.
 HÁZI. Domesticus. M. A. Úti cifra, házi ronda. km.
 Házi baj. Afflictio domestica. S. I.
 Házi barát. Domus familiaris. S. I.
 Házi cipő. Crepida domestica. Pantofel. S. I.
 Házi egymas. Supellex domestica. S. I.
 Házi ellenség. Inimicus domesticus. Házi ellenség a' test, fris a' roszzra, jóra rest. km.
 Házi eszköz. Utensilia. Pázm. Pred. p. 245. M. A.
 Házi fészek. Nidus proprius. Faludi N. U. p. 133.
 Házi galamb. Columba cellaris. Faludi N. E. p. 151.
 Házi galiba. Afflictio domestica. Pázm. Pred. p. 456.
 Házi gond. Cura rei familiaris. Faludi N. E. p. 42.
 Házi gondviselés. Oeconomia. M. A.
 Házi gondviselő. Oeconomus. M. A.
 Házi hóhér. Mala conscientia. Pázm. Pred. p. 1129.
 Házi inas. Atriarius, atriensis, Hausknecht. S. I.
 Házi istenek. Lares, penates. S. I. M. A. L.
 Házi kápolna. Lararium. M. A. L. Capella privata.
 Házi kenyér. Panis domesticus, cibaricus. Pázm. Pred. p. 980.
 Házi kereszt. Malum domesticum. S. I.
 Házi készület. Supellex, mobilia, vasa. S. I.
 Házi kormány. Imperium domesticum. S. I.
 Házi leány. Filia familiaris. S. I.
 Házi nép. Familia. S. I.
 Házi nyúl. Cuniculus. S. I.
 Házi orvos. Medicus domesticus.
 Házi orvosság. Medicina domestica. Faludi N. A. p. 124.

Házi ruha. Vestis domestica. S. I.
 Házi szegény. Cui curta est supellex. S. I.
 Házi szerek. Remedia domestica. S. I.
 Házi számszámok. Vasa, mobilia, utensilia. S. I.
 Házi szertartás. Disciplina domestica. S. I.
 Házi szükség. Res angusta domi. S. I.
 Házi tiszt. Officialis domesticus. Pázm. Pred. p. 270.
 Házi úr. Herus, pater familias. S. I.
 Házi ünnep. Festum domesticum, festum familiae.
 Házi vászon. Tela domestica, domi praeparata.
 Házi zöld. Sempervivum tectorum. Csapó p. 98. Barba Jovis. NC. p. 27.
 * Egy házi. Ecclesiasticus.
 Semmi házi. Nihil habens.
 Házik. Domestici, familia.
 HÁZIKÓ. Casa, casula, aedacula. Vranicsics. Pázm. Pred. p. 74. 882.
 HÁZNÁL. Domi.
 HÁZRÓL házra. De domo in domum.

HE.

HEBE.

HEBE.

Hebe-hurgya. Praeceptus. L. Haba-hurgya.
 Hebe-hurgyáskodik. Praecipitanter agit. S. I.
 Hebe-hurgyas. Praeproperus. S. I.
 Hebe-hurgyáskodik. Praecipitat consilia. Faludi U. E. 1. R. p. 177.

HECZ.

HECZ: állatok' viaskodása.
 HECZIKE. Parvus, vilis. S. I.
 HECZÖL, heczöli. Concitat.
 Föl heczöli. idem.

HECS.

HECS.

HECSE. F. Bars Vben. Sz. P. Győr Vben.
 Hecse-pecs. Be főzött' neme, mellyet a' csipke-bokor' boggyójából készítenek.

HED.

HED.

HEDER-vár. MV. Győr Vben.
 Hedereg: forog, hajlog, hajladoz az újdonszólásban a' fűrés. Sz. D.
 HEDRA-hely. F. Somogy Vben.

HEDVIG.

HEDVIG. t. a. n. Hedvigis.
 Hedvig. F. Thuróc Vben.

HEG.

HEG.

HEGED. Coalescit. M. A.
 Bé heged. idem. Eb-csont, bé heged. km.
 Hegedés. Concretio. M. A.
 HEGEDÜ, HEGEDŐ. Pandura, cithara, fides, lyra. M. A. Szépen szóll a' hegedü, de belöl üres. km.

Hegedü' fogása, v. nyaka. Jugum. S. I.
 Hegedü-húr. Fides, chorda. M. A.
 Hegedü' pallója. Fidium cantheriolus. PP.
 Hegedü' szege. Verticulum, verticulum, epitomium. PP.
 Hegedü-szó. Sonus fidium. Nincs drágább szó a' hegedü-szónál — mert meg is fizet az ember miatta, el is fárad utána. km.
 Hegedü-vonó. Plectrum. PP.
 Hegedü-zongás. Pázm. Pred. p. 1202.
 Hegedül, hegedöl. Citharizat, panduracant, cithara ludit, fidibus modulatur. M. A. Hegedültt arról. Sz. Dávid, el is énekelte. km.
 Ki hegedüli. — Már én ki hegedültem magamat, tessék hegedülni. Rájnis.
 Hegedülés, Hegedölés. Lusus pandurae. M. A.
 Hegedüs, hegedös. Fidicen, choraules, citharoedus, lycien. M. A. Ritka van a' hegedüsben bor-nem-isa. km.
 Hegedüs' falva. F. Zemplin Vben.
 A' vén hegedüs mindennap egy nótát felejt. km.
 HEGEGYÜ. idem ac Hegedü. M. A.
 Hegegyül. (Hegedül) Monozslai, de cultu p. 139.
 HEGÉNY. Két csárda Szepes Vben.

HEGY.

HEGY. Mons. M. A. Minden hegynek lejtője is szokott lenni. km.
 Hegy. F. Posony Vben. Sz. P. Veszprém Vben.
 Hegy' alja. Plaga ad pedem montis.
 Hegy' aljai. Submontanus.
 Hegy-bíró. Judex montanus. MSS. Szegedi.
 Hegy-ekütkök. MSS. Szegedi.
 Hegy-falu. F. Vas Vben.
 Hegy-fark. Telek Abauj Vben.
 Hegy-fok. Promontorium. S. I.
 Hegy-fő. Sz. P. Gömör Vben.
 Hegy-hát. Jugum montis.
 Hegy-háti. Qui jugum montis incolit.
 Hegy-háti Hadász. F. Vas Vben.
 Hegy-köz. Regio intramontana.
 Hegy-köz. FF. Bihar Vben.
 Hegy-közi. Intramontanus.
 Hegy-kő. MV. Soprony Vben.
 Hegy-magas. F. Szala Vben.
 Hegy-meg. FF. Borsod, és Gömör Vben.
 Hegy-mester. Magister vineae. Árkon kívül hegy-mester. km.
 Hegy-mívelés. Cultura montium. S. I.
 Hegy-oldal. Latus montis.
 Hegy-omlás. Hegy-szakadás. Ruina montium. Labes. S. I.
 Hegy-súr. F. Posony Vben.
 Hegy Szent Márton. F. Baranya Vben.
 Hegy-tető. Jugum. CM.
 Hegy' teteje. Vertex, cacumen montis. A' törpe csak törpe, ha a' hegy' tetején áll is. km.
 Hegy' termése. Procreatio vineae.
 Hegy' torkolatja. Fauces montis.
 Hegy-tő. Hegy' töve. Radix montis. S. I.
 Hegy-vám. Jus montanum. Bergrecht. Tributum montium. Decr. Sigism. anni 1405. art. 1.

* **Elő-hegy.** Promontorium.
Fül-hegy. Acumen aurium. S. K.
Fül-hegygyel hallom. km. Fert rumór.
Gond-hegy. Szala Vben, Börönd mellett, egy nagy meredek hegy' neve, melly onnan vette nevét, mivel GONDot ád, hogy rajta keresztül menjenek.
Kard-hegy. Gladii cuspis. S. K.
Kés-hegy. Cuspis cultri.
Kés-hegygyel vett. Quantum cuspis cultri capit, accepit.
Láb-hegy. Extremitas pedis.
Láb-hegyen jár. Summis pedibus incedit.
Szülő-hegy. Vinea, vinetum, mons vitifer.
Tű-hegy. Acus cuspis. S. K.
Tű-hegyre szedte beszédjét. Sermonem suum in summum contraxit.
HEGYE. Ejus mons v. cuspis. A' túske hegyével jö ki. km.
Ságh' hegye, Somlyó' hegye, 's a' t.
HEGYELI. R. (Hegy-eli.) Transmontanus. S. I. Hegyen túl való.
HEGYEMBE. Super me. És így: hegyedbe, hegyébe. Super te, super illum.
Hegyembe hozták: nyakamra hozták.
Hegyembe jött: nyakamra jött.
Hegyébe ül. Superinsidet.
HEGYEN túl lakó. Transmontanus, transalpinus. PP.
HEGYES. Montosus it. cuspidatus, aculeatus. M. A.
Hegyes a' vége. In acumen desinit.
Hegyes bor. Sz. P. Heves Vben.
Hegyes elmájú. Subtilis. Pázm. Kal. p. 920.
Hegyes fogak. Cynodontes. M. A. Dentis columellares. S. I.
Hegyes halom. F. Mosony Vben.
Hegyes kérdések. Quaestiones subtiles. Pázm. Pred. in praef. p. XVII.
Hegyes mondás. Dictum acutum.
Hegyes oszlop. Obeliscus, pyramis.
Hegyes szarvú ökörnek le török a' szarvát. km.
Hegyes, tornyos, csúcsos épület. Pyramidatus, pyramidalis, turbinatus. M. A.
Hegyes tör. Dolon, sica. M. A. Pugio. S. I.
Hegyes vasu. Praepilatus, cuspidatus. M. A.
Hegyes völgyes tartomány. Regio montibus vallibus horrida.
Hegyesd. F. Szala Vben. Sz. P. Somogy Vben.
Hegyesely. FF. Bihar Vben.
Hegyesedik. Cuspidatur, acuminatur. S. I.
Hegyesen. Cuspidatum. M. A.
Hegyesit, hegyesíti. Cuspidat, acuminat, fastigiat.
Ki hegyesíti. Exacuit.
Meg hegyesíti. Cuspidat, acuminat. M. A.
Hegyesítés. Fastigiatio, acuminatio. M. A.
Meg hegyesítés. Cuspidatio. M. A.
Hegyesítő. Cuspidans, acuminans. M. A.
Hegyeség. Acumen, cuspis. M. A. Pázm. Pred. p. 531. 847.
Hegyesül. Acuminatur, cuspidatur. S. I.
HEGYETLEN. Hebes, obtusus. S. I.
HEGYETT. Super, supra. S. I.

Hegyettem, hegyetted, hegyette. Supra me, te, illum.
HEGYEZ, hegyezi. Spiculat, acuminat, fastigit, fastigiat, cacuminat, cuspidat. M. A.
Bé hegyezi. (p. o. a' kazalt.) Cacuminat.
Ki hegyezi. Exacuit.
Meg hegyezi. Exacuit. M. A.
HEGYI. Montanus. M. A.
Hegyi árpa. Amplicautis. M. A.
Hegyi bor. Vinum collinum, montanum. S. I.
Hegyi fajd, hegyi tyúk. Tetrao bonasia. Hasélhuhn. S. I.
Hegyi gyánta, hegyi szurok. Asphaltum, naphta. Bergharz. S. I.
Hegyi isten - aszszonyok. Oreades, nappaeae. PP.
Hegyi kék. Melochites, lapis armenius. Bergblau. S. I.
Hegyi lakos. Monticola, montanus. S. I.
Hegyi pinyt: fenyő-pinyt. Montifringilla. S. I.
Hegyi szeder. Rubus idaeus, bacca idaea. S. I.
Hegyi tanya. Hegyekben épült szállás, 'a barom-rekesz.
Hegyi tolvaj. Hegyekben tartózkodó zsvány, haramia.
HEGYKE. Monticellus v. elatus, superbus, arrogans. S. I.
Högyke bögyke. Csuzi. Tromb. p. 280.
Hegyeség. Arrogantia, ambitio. Vajda. K. É. 1. K. p. 29.
Hegykékedik. Tumet, superbit, effert se se, tollit supercilium. S. I.
HEGYSEG. Loca montana. Káldi, Josue 9. 1.
Hegységés. Terra montana. Káldi, Josue 10. 40.

HEJ.

HEJ. Jubilantis, ovariantis, exultantis.
Hej ha.
HEJJE.
Hejje-hujja. Jubilum. Csuzi p. 586. it. Tromb. p. 761.
Hejje-hujjáz. Jubilat. Bíró Márton Angyali Társaság. p. 655.

HELY.

HELY. Locus, spatium. M. A. Jó hely Buda. km.
Hely-írás. Topographia. S. I.
Hely-osztó a' vendégségben. Designator. S. I.
Hely-péNZ. Tributum fori.
Hely-tartó. Vicarius, locumtenens. M. A.
Hely-tartó tanács. Consilium locumtenentiale.
Hely-tartóság. Vicariatus.
Hely-változtatás. Permutatio loci. Zvonarics 1. R. p. 806.
*** Álló hely.** Statio. S. K.
Bátorságos hely. Portus, securus locus. S. K.
Bokros hely. Dumetum. S. K.
Egész hely. Integra sessio. S. K.
Erdős hely. Arbustum. S. K.
Fok-hely. Emporium, metropolis. S. K.

Fő-hely-tartó. Summus locumtenens. Faludi. U. E. 1. R. p. 119.
Himlő-hely. Varioli, variolae scrobiculus. S. K.
Jobbágy-hely. Sessio colonialis.
Keszt-hely. MV. Szala Vben.
Ket-hely, Ked-hely. F. Komárom Vben.
Ki kötő hely. Portus. S. K.
Ki szálló hely. Portus. Káldi. Act. 27. 12.
Küszködő hely. Palaestra. S. K.
Lak-hely, lakó hely. Habitatio, habitaculum. S. K.
Laptázó hely. Sphaeristerium. S. K.
Meg halgató hely. Auditorium. Káldi Act. 25. 23.
Menedék-hely. Arx, praesidium, asylum. S. K.
Mulató hely. Pergula, deambulatorium. S. K.
Mű-hely. Officina. S. K.
Néző hely. Theatrum. S. K.
Ór-álló hely. Specula, excubiae. S. K.
Partos hely. Littorosus locus. S. K.
Pineze-hely. MV. Tolna Vben.
Rév-hely. Portus. Káldi Jerem. 51. 52.
Röjtők-hely. Latebra. S. K.
Seb-hely. Cicatrix. S. K.
Sétáló hely. Ambulacrum. S. K.
Száritó hely. Siccatorium. S. K.
Szerda-hely. t. h. neve.
Szombat-hely. Sabaria.
Tanuló hely. Auditorium, schola. S. K.
Tekéző hely. Pyramidarium. S. K.
Tér-hely. Planities, spatiosus locus. S. K.
Tűz-hely. Focus.
Udvar-hely. F. Somogy Vben.
Új hely. Neapolis.
Ülő hely. Sessibulum. S. K.
Vár-hely. E. FF. Hunyad, és Doboka Vben.
Várta-hely. Specula, statio, excubiae. S. K.
Vásár-hely. t. h. n.
Zártt hely. Claustrum. S. K.
HELYBE. Ad locum.
Helybe hagyja. Approbat.
Helybe hagyás. Approbatio, confirmatio. S. I.
Helybe hagyható. Approbabilis.
HELYBEN. In loco.
Egy álló helyben. Stante pede.
HELYBÉLI. Localis. S. I.
Helybéli előjárók. Superioritas loci.
Helybéli fűrés pap. Parochus loci.
Helybéli igazgató. Localis director.
HELYBÉNY (Felső, alsó) FF. Nyitra Vben.
HELYE. Locus ejus. Minden szentnek vagyón meny-országban helye. km.
Eb helye. km.
Pokol a' helye — A' kegyes orvosnak pokol a' helye. km.
Helyébe. In locum ejus. A' falu kanját is olykor meg ölik, de csak válik más helyébe. km.
Helyébe állatja. Substituit, restituit. M. A.
Helyébe állatás. Substitutio. M. A.
Helyébe helyhezetti. Subrogat, substituit. M. A.
Helyébe hozták. Ad ejus locum tulerunt.
Helyébe következője: successora. Pázm. Kal. p. 916.

Helyébel: hivalkodik, száj-tátva ácsorog. Sz. D. t. i. a' ki mindent helyébe hoztattani kíván.

Helyén. In loco ejus. Tréfa a' maga helyén jó. km.

Helyén hagyja. Supponit. Pázm. Kal. p. 795.

Helyén hagyták. Bene verberatus est. Helyén van. Bene se habet, it. potus est. Helyén való öcsém. Faludi E. M. p. 241. Nincs helyén az esze. Stultescit.

Helyényebben. — Senki helyényebben nem él, mint ő (Nemo delicatius, nemo magis ad genium suum vivit, ac ille). Hallottam Ságbon 1818. Jul. 13.

Helyére. In locum suum.

Helyére állott. Rediit ad locum suum. Helyére teszi az előbbinek. Sufficit. M. A. Kiki a' helyére. Redeat quivis ad suum locum.

Helyét sem találja. Adeo acceptus est, ut nec locum inveniat pro illo.

Csak helyét találtam. km. Jam inde discussit, v. furto res est ablata.

HELYENKÉNT. Pro locis singulis. M. A.

HELYES. Localis, accomodus. M. A. Egregius, praeclarus, praestans, aptus, idoneus. S. I.

Helyes fő. F. Baranya Vben.

Helyes írás. Orthographia. S. I.

Helyes kenyér. Panis bene expistus.

* Egész helyes. Integrae sessionis. Neki dűleszkedik, mint az egész helyes paraszt. km.

Fél helyes. Mediae sessionis.

Himlő-helyes. Variolatus.

Helyesen. Apposite, apte. M. A.

Helyesleg. Per loca. Káldi Math. 24. 7.

Helyesleg helyesleg. Hic et ibi. Monozslai, Hit' oltalma p. 428.

HELYETT. Vice, loco, instar. M. A.

Helyettem, helyetted, helyette. Loco mei, tui, illius.

HELYHET, helyheti. Collocat. M. A.

Helyhetés. Positura, collocatio. M. A.

HELYHEZ, helyhezi. Collocat.

Helyhezés. Locatio, collocatio. Pázmán Kal. p. 867.

Helyhezet. Positura. Sz. D.

Helyhezkedik. Locum capit, sedem figit. S. I. Sz. D.

Helyezett, helyezetteti. Locat, collocat, ponit, statuit. M. A.

Bé helyezetteti. Illocat.

El helyezetteti. Dislocat.

Helyezettetés. Locatio, collocatio, dispositio. M. A.

Helyezettetőtt. Situs, collocatus. M. A.

HELYI. Localis. Magán véve nincs szokásban, hanem a' vég ősz-neveiben igen is, mint Szombathelyi, Vásárhelyi, Újhelyi, Szerdahelyi 's a' t.

HELYLYEL. Cum loco.

Helylyel helylyel. Passim, suis in locis. M. A.

Helylyel közzel. Sparsim, hinc inde.

HELYRE. Ad locum.

Helyre állítja. Locat, statuit, v. valedudini restituit. S. I.

Helyre hozza. Reparatur, reficit, reduct, restauratur, restituit. S. I. A' melly tyúkmony egyszer el török, nincs az a' kovács, a' ki helyre hozza. km.

Helyre hozhatatlan. Irreparabilis. S. I.

Helyre hozható. Reparabilis, v. quod compensari potest. S. I.

Helyre veri magát. Reponit se in integrum.

HELYSÉG. Pagus, villa, vicus, mansio, communitas. S. I.

Helység' bírāja. Judex pagensis.

Nemes helység. Possessio nobilitaris.

Helységbéliek. Pagenses. Epist. Széch. T. 1. p. 197.

HELYT ád. Cedit. M. A.

HELYTELEN. Vitiosus, erroneus, mendosus, ineptus, nbn appositus. S. I.

Sz. D. Száz gyanu között kilenczven kilencz helytelen. km.

Helytelenít, helyteleníti. Vitiat v. improbat. Sz. D. S. I.

Helytelenkedik. Agit inepte, erronee, non apposite. S. I. Sz. D.

Helytelenség. Vitium, error, mendum. S. I. Sz. D.

Helytelenül. Inepte, non apposite. S. I.

HELP.

HELP.

HELPA. F. Gömör Vben.

HEMP.

HEMP. Lásd HÖMP.

HEMPELY. Cylinder.

Hempelyget, hempelygeti. Volvit, devolvit, convolvit, volutat. M. A.

Hempelygetés. Volutatio. M. A.

HEMPEREG. Volvitur. Nehéz a' dombra vissza hemperegni. Dug. km. 2. R. p. 102.

Hempergeti. Volvit. Sz. D.

HEMZS.

HEMZS.

HEMZSEG. Nyüzög, bozsog. Hemzsegnek a' nyüvek a' sebben, a' sajtban. Sz. D.

HEN.

HEN.

HENCSE. F. Somogy Vben. Sz. PP. Szala, és Tolna Vben.

HENGER. Carnifex. M. A. Cylindrus, phalanga. S. I.

Henger-bócz. Volutatio in gyrum.

Henger-bóczot hány. Provolvit se instar rotae.

Henger-csiga. Voluta. Walzenschnecke. S. I.

Hengeredik. Volvitur, volutatur. S. I.

Alá hengeredik. Devolvitur. Pázm. Pred. p. 1079.

El hengeredik. Abvolvitur.

Elő hengeredik. Provolvitur. M. A.

Le hengeredik. Devolvitur. Faludi N. U. p. 184. N. E. p. 69. T. É. p. 91.

Ki a' lapon fekszik, le nem hengeredik. km. Dug. 1. R. p. 72.

Viszsa hengeredik. Revolvitur.

Viszsa hengeredő. Revolubilis. M. A.

Hengereg. Volutatur. M. A. Káldi. Jud. 5. 27.

Hengergés. Volutatio. M. A.

Hátra hengergő. Revolubilis. M. A. L.

Hengerget, hengergeti. Volutat, convolutat, convolvit. M. A.

Hengergetés. Volutatio, volutatus. M. A.

Hengergetve. Volutatum. M. A.

Hengerit, hengeríti. Volvit, volutat. M. A.

Alá hengeríti. Devolvit. M. A.

El hengeríti. Pervolvit, provolvit. M. A.

Elő hengeríti. Provolvit. M. A.

Elő hengerítés. Provolutio. M. A.

Környül hengeríti. Circumvertit. M. A.

Le hengeríti. Devolvit. M. A.

Reá hengeríti. Advolvit, involvit. M. A.

Viszsa hengeríti. Revolvit. M. A.

Hengeríthetetlen. Irrevolubilis. Csödi Pál, Halott. Beszéd, Gróf Széchényi Sigmond fölött p. 35.

HENTEREG. (Hemptereg, hemtereg, hentereg.) Volutatur. S. I.

Henterget, hentergeti. Volutat.

HENTES. Artifex inductus, imperitus v. lanio, carnifex. S. I.

HENYE.

HENYE. Torpidus, deses. M. A.

Henyé. FF. Szala Vben.

HENYÉL. Otiatur, desidet, torpet, torpescit. M. A.

El henyéli. Negligit. M. A.

Henyélés. Negligentia, socordia, desidia, otium. M. A. Henyéls gyökere a' gonoszásznak. km.

Henyélkedik. Torpet, otiatur. S. I.

Henyélkedés. Socordia, desidia. S. I.

Henyélő. Deses, reses, negligens, otiosus, cessator. M. A.

Henyélve. Otiando.

HENYÉN. Otiose, negligenter. M. A. Faludi B. E. p. 36.

HENYÉS. Torpidus. M. A.

Henyésség. Torpor. M. A.

HENYÉSZ. F. Somogy Vben.

HER.

HER.

Ló-her. Trifolium pratense.

Ló-her-mag. Semina trifolii pratensis.

Réti ló-her. Wiesenklee.

Spanyol ló-her. Hedysarum onobrychis. Esparcette. alias: Varju-borsó.

HERDE.

Herde hurdi. Praeceptus, ventosus, praeproperus. S. I.

Herde hurdi módon. Praecipitanter. S. I.

HERE. R. Vir v. mas, masculus v. virilia. S. I. item Fucus. M. A.

Haszontalan here-ember. Fungus, ignavum pecus. M. A.

Herécsel: horzsolódik. A' fa-levelek egymáshoz herécselnek: zúgva verődnek. Sz. D.

Heréd. F. Nógrád Vben.

Herél, heréli. Castrat, evirat, emasculat. M. A.

Ki heréli. Evirat.

Meg heréli. Emasculat, castrat, evirat, eunuchizat. M. A.

Herélés. Castratio, castratura. M. A.

Meg herélés. Eviratio, castratio. M. A.

Herélő. Castrator. Minden kézre bízni az életet félt, más a' tanultt orvos, más a' kan-herélő.

Heréltt. Spado, castratus. M. A. Heréltt ló. Cantherius, equus castratus. M. A. Heréltt lónak csak egygy a' lába. km.

Herélttség. Castratura. Lelki herélttség. Spiritualis castratura. Pázm. Kal. p. 1059.

Herény. F. Vas Vben. Sz. P. Gőmör Vben. Herész. Herészek, a' kik a' lakodalom után a' volt vendégeket meg jávják hegedű-szóval; imnen mondják, herész-be jární. "Sz. D. Ezt a' szót Sz. D. a' toldalékban vonással ejti az első tagjában is „Herészek."

Herésznye, Herésznye. F. Somogy Vben. HEREND. FF. Baranya, és Veszprém Vkben. Sz. P. Szala, és Baranya Vkben.

HERGEL, hergeli. Forgatja, hányja, görgeti, gördíti. Sz. D.

Le hergeli tojást a' fészkeből a' meg ijedett p. o. a' galamb. Sz. D.

HERKÉL, herkéli. Summitatem decerpit. Herkéltt tojás. Étel' neme. Hallottam 1809. Maj. 28.

HERMECZ-szíz a' nyergen. Sz. D. Csapó szíz, a' mellyre holmit kötnek. S. I.

HERNYE. F. Zágráb Vben.

Hernyék. F. Szala Vben.

HERŐCZE: Fársági sütemény, bizonyos rántott tészta. S. I.

HERPÁLY. Sz. P. Bihar Vben.

HERPE. E. FF. Hunyad és Fejér Vkben.

Herpenyő. Folyó víz, Vas Vben.

HERVAD. Marcet, marcescit, flaccet, flaccescit, langvet. M. A.

El hervad. Elangvescit. M. A.

Ki hervad. idem. M. A.

Meg hervad. Marcescit, contabescit. M. A. A' kerteletlen virág hamar meg hervad. km.

Hervadag. R. Marcor, marcedo, marcescentia. S. I.

Hervadatlan. Immarcessibilis. M. A.

Hervadás. Flacciditas, langvor, marcor. M. A.

Hervadhatlan. Immarcescibilis. Pázm. Pred. p. 83. 1149.

Hervadtt. Flaccidus, langvidus. M. A.

Hervaszt, hervasztja. Macerat, flaccidum facit.

El hervasztja. Emaciat.

HERCZEG.

HERCZEG. Dux. M. A.

Herczeg-aszszony. Dux foemina, ducissa regnans. Faludi N. A. p. 51.

Herczeg' falva. F. Fejér Vben.

Herczeg-fi. Filius ducis. S. I.

Herczeg-leány. Filia ducis. S. I.

Herczeg-szölős. F. Baranya Vben.

Herczeg úr. Dominus dux. Faludi N. A. p. 51.

* Főlséges herczeg. Princeps regii sanguinis. Prince du sang.

Fő-herczeg. Archidux.

Királyi herczeg. Princeps regius.

Magasságos herczeg. Princeps omnis qui non est e regio sanguine, celsissimus princeps.

HERCZEGI. Ducalis.

Herczegi. F. Zágráb Vben.

Herczegi kis-aszszony. Filia innupta ducis. Faludi. T. É. p. 127.

Herczegi piczin. Parvula proles ducis.

Faludi. E. M. p. 144.

Herczegi süveg. Pileus ducalis.

Herczegi személy. Persona ducalis. Faludi. N. A. p. 51. T. É. p. 158.

HERCZEGNÉ (olimHerczeg-nő). Ducis conjux, ducissa. S. I.

Herczegné aszszony. Domina ducissa.

Margit' Élete Prájúnál. p. 352.

HERCZEGSÉG. Ducatus. M. A.

HERJÓ.

HERJÓ. Perdix. M. A.

HERJÓKA. Parva perdix. Pázm. Kal. p. 509.

HERMÁN.

HERMÁN. t. f. n. Hermannus.

Hermány. FF. Szatmár, Vas, Sáros és Zemplin Vkben.

Hermán-szeg. F. Szatmár Vben.

HERNÁD.

HERNÁD. Folyó víz Szepes, és Abauj Vkben.

Hernád' fa. F. Baranya Vben.

HERNYÓ.

HERNYÓ. Eruca, volvox, volvola, auriscarapeda, campe. M. A. Káldi habet: Hernyú. Joel. 1. 4. Amos. 4. 9.

HERNYÓKA. Gyöngyösi 2. Darab. p. 604.

HERNYÁSZ. Sphex. Raupentödter. S. I.

HERNYÁSZ (ige). Arborea ab erucis purgat. S. I.

HEROLD.

HEROLD. Viadal-mester, bajnok-mester. v. Leventa. S. I.

HERR.

HERR. Sonus canum concitatorum.

HERREG. Hirrit. S. I. Herregnek a' kutyák. Sz. D.

Reá herreg. Adhirrit. Sz. D.

Viszsa herreg. Rehirrit. Sz. D.

HESS.

HESS. Interjectio gallinam abigentis. M. A.

Hess el másé. km.

Hess másé az udvarról. Dug. km. 1. R. p. 150.

HETYE.

HETYE. FF. Vas, és Soprony Vkben.

Hetye-fej. F. Szala Vben.

HETVEN.

HETVEN. Septuaginta. Lásd HÉT-ben.

HEVER.

HEVER. Desidet, otiose quiescit. Lásd bővebben HÉ-ben.

HEZ.

HEZ, HOZ, HÖZ. Suffixa nominum: AD. Mint: kihez, mihez, falhoz, köhöz.

HÉ.

HÉ.

HÉ. Aestus, calor, tepor.

Hé-fogó. Sámbar Posaházi ellen p. 424.

Hé-halom. F. Nógrád Vben.

Hé-hozó. Aestifer. M. A.

Hé-kéd. Sz. P. Csongrád Vben.

Hé-kút. Sz. P. Tolna Vben.

Hé-kő. Felső malom-kő, mellybe a' mag

húll egyenesen a' garatról. Ez a' kö

forog leg hevebben.

Hé-köre föl önti. Ingurgitat se. Ked-

veltt mondása Csuzinak, Sip-szó p. 16.

105. Tromb. p. 500.

Hé-természetű. Fervidae naturae. Csuzi

p. 738.

Hé-víz. Aqua calida, thermae. Pázm.

Kal. p. 1034.

Hé-víz. F. Pest Vben.

Hé-víz-fő. Scaturigo, fons aquarum ca-

lidarum, memoratur in Diplomate

Caroli I. de anno 1339. Lásd Cat.

MSS. Biblioth. Nat. T. 1. p. 473.

Hé-víz-patak. Folyó víz Szala Vben.

* Föl-hé-víz. Superiores aquae calidae,

superiores thermae. Uláslzó' Kincs-

tartója.

HÉBE hóba. In aestu, et nive, quando-

cunque. Pázm. Pred. p. 196. 610. 829.

Hébe korba. Subinde.

HÉBEN hidegben. In aestu et frigore.

Pázm. Pred. p. 757.

Hében hóban. Pázm. Kal. p. 730.

HÉSÉG. Aestus, fervor, ardor. Faludi

N. A. p. 90.

HÉV. Fervidus, calidus. M. A.

Hév fürdő. Balneum calidum, thermae.

M. A.

Hév holnap. Canicula. Heltai Kron. 1.

D. p. 9.

Héven. Fervide. M. A.

HEVE. Ejus calor, ardor, fervor.

Heve vagyon. Fervet, fervescit. M. A.

Harc' hevében. In aestu pugnae, fer-

vente pugna.

HEVEBB. Fervidior.

Leg hevebb. Zvonárics 1. R. p. 397.

HEVEDER. Cingula, laterales. M. A. Sub-

stramen. Káldi 4. Esdr. 15. 36.

Heveder-fa a' gerendákon. Subscudes. M. A.

Bársony-heveder. Faludi T. É. p. 22.

Ló-heveder. Ventrale, lorum subalare.

PP.

Nyereg - heveder. Cingulum ephippia-

rium. PP.

Hevederlő. Strator. M. A. Nyergelő. CM. Hevederrel meg szorítja a' lovat. Equum cingulo constringit. PP.

HÉVEL. Cum aestu, ardore. Hével a' hideget, jóval kell a' gonoszt meg győzni. Faludi N. E. p. 132.

HEVEN. In fervore. Serényen heven hozzá fog. Faludi U. E. 3. R. p. 15.

HEVENY. Aestus, ardor. S. I. Hevennye. Aestus ejus. Hevennyében. In flagranti, illico, instantaneae. A' csufolódást hevennyében leg jobb félbe szakasztani. km. Hevenykedik. Praecipitanter agit. Sz. D. S. I.

HEVER. Cubitat, desidēt. M. A. Nem minden pöcsét alatt hever az igazság. km. Ki heverte magát. Exquievit se. Le heveri az ágyat. Cubitando lectum deformat. Meg hevered a' tömlőcz' fenekét. Maceraberis carcere. Heveredik. Procumbit, decumbit. Pázm. Pred. p. 882. Bele heveredik az ágyba. Accubat lecto. Le heveredik. Procumbit. M. A. CM. Le heveredik a' győpre. Procumbit ad gramen. Le heveredés. Procubitus, decubatio. M. A.

Heverés. Cubitatio. item Desidia. M. A. Heverész. Cubitat, stertit, otatur. S. I. Heverészdegel. idem. Sz. D. Hevereszik: heveredik. Le hevereszik. Faludi N. E. p. 125. Heverő. Cubitor, deses, desidiosus, otiosus. M. A. Heverő ágy. Grabatus, lectus acclinatorius. PP. Heverő hitű. Quietista. Pázm. X Bizony. p. 55. Heverő ökor után nem vetnek holdot. km. Heverő pénz. Numi vacui. Nincs heverő pénzem. S. I.

Hevertemben. In cubatione v. vacatione mea. S. I. Otiando. PP. Hevertet, heverteti. Facit quiescere, permittit labore vacare, otuari.

HEVES. Aestuosus. M. A. it. vehemens, concitatus, praeceps. S. I. Heves. MV. Heves Vben. Heves idő. Calida tempestas. PP. Heves kutya, vak kölykeit hányja. km. Heves öv. Zona torrida. S. I. Heves természetű. Ferventioris naturae. Heves-tüzes. Sangvinolentus, spirituosus. PP. Heves Vármegye. Comitatus Hevesiensis. Heves Vármegyéből való. km. Irae vehementis, impetuus, fervidus. Hevesen. Fervide. Heveskedik. Praecipitanter agit. Faludi N. A. p. 106. Heveskedés. Actio cum impetu. Faludi N. E. p. 55. Heveskedő. Praecipitanter agens. Faludi N. E. p. 72. N. A. p. 199. Heveskedő áhétatosság. Faludi E. M. p. 241. Heveskedő szerelem. Faludi. E. M. p. 241.

HEVET hovat öszve hord. km. Omnia commiscet. Hevet hideget fúj azon szájjal. Pázm. Kal. p. 514. Hevet, és hideget fújnak azon egy nyelvekkel. Pázm. Kal. p. 181. HEVETEG. Aestus, ardor. Sz. D. Heveteges. Ardens, aestuosus. Sz. D. HEVEZ. Aestum sibi temperat spirando. Hevez a' birka: az az a' nagy hőség miatt fujtat. Juhászok' tapasztalása tartja, hogy ha a' birka hevez, esőt jelent. HEVÍT, heviti. Fervefacit. M. A. Bort hevit: bort forral. Margit' Élete. p. 11. Föl hevíti. Concitat, facit aestuare. Meg heviti. Fervefacit. M. A. Margit' Élet. p. 21. Hevítés. Fervefactio. Hevétezik. Aestuat, fervet. Zvonarics. 1. R. p. 560. Hevítő. Fervefaciens, aestifer. Hevítő ital. Potus spirituosus, accensivus. HÉVIZÁL. Dologetalanul tölti a' napot. Csak hévizálnak. Vajda. K. É. 3. K. p. 397. HEVÜL. Aestuat, adcaestuat. M. A. El hevül. Exaestuat. Káldi Marc. 4. 6. Föl hevül. Incalescit, effervescit, exandescit, exardescit. S. I. Meg hevül. Exaestuat, concalescit. M. A. Neki hevül. Inardescit. Hevülés. Aestuatio, exaestuat. M. A. Meg hevülés. Aestuatio, incalescentia. S. I.

HÉBÉR.

HÉBÉR (Höbér). Siphon, tubulus doliaris. Beniczki. p. 260. HÉBÉREZ, hébérezi. Per siphonem accipit vinum, siphonizat. Meg hébérezi. idem.

HÉHEL.

HÉHEL. Carminat. M. A. CM. HÉHELEÉS. Carminatio. M. A. HÉHELO. Carminator, carminatrix. M. A. CM.

HÉJ.

HÉJ. Cortex, crusta. M. A. Czitrom-héj. Cortex pomi citrini. Fa-héj. Cortex arboris. it. Cinnamomum. Vánkos-héj. Involucrum pulvinarium, mutatorium pulvinarium. HÉJAL, héjalja. Tegit, crustat, incrustat v. excorticat. Sz. D. S. I. HÉJAS. Corticosus, corticatus. M. A. Héjas fa. Lignum corticatum, lignum sectum, sed nondum fissum. Prügelholz. S. I. Héjas gomba. Boletus subsquamosus. S. I. Héjas kenyér. Panis crustulatus. PP. Héjas mag v. vetemény. Legumen. S. I. HÉJATLAN. Carens cortice.

Héjatlan borsó. Pisa leptoloba. PP. HÉJAZ, héjazza. Crustat, tectum inducit. M. A. Bé héjazza. Tegit, tectum domui imponit. M. A. incrustat. CM. Fönn héjaz. Superbit, caput altius tollit. Fönn héjaz, mint a' kergetéges bak Csuzi, Sipszó. p. 59. Le héjazza a' halat. Desquamatus. S. I. Héjazat. Tectum, culmen domus. M. A. Pázm. Pred. p. 688. Kal. p. 266. Thelegdi, Felelet. p. 195. Héjazatlan. Intectus. Héjazatlan helyen való. Apricus. M. A. Héjazás. Incrustatio. Fönn héjazás. Arrogantia. Csuzi p. 612. Fönn héjazó. Arrogans, alta petens. HÉJBÓL való. Corticeus. PP. HÉJJA. Ejus cortex. Kenyér' héjja. Crusta panis. HÉJÚ. Lágy héjú gyümölcs. Pomum. CM.

HÉJA.

HÉJA. Milvus, milvius. M. A. CM. Héja-kút. Bogács-kóró. Dipsacus, carduus fullonum. M. A. PP. Quasi fons milvi. Tudnivaló, hogy a' bogács-kóró igen meg kívánja a' nedvességet (innen szomjúhozó lapu is a' neve), e' végre szolgálnak az ő víz-tartóji; t. i. a' két egymás' ellenébe álló levelei a' szárához körös körül olly szorosán öszve nyólnak, hogy azokban a' harmat, és eső-víz meg áll, és ezen levelek között találtató vízárt nevezik Venus-aszszony' fordójának is. Meg lehet, hogy valaki meg látta, hogy a' héja is ezen víz-tartóból ivott, és innen credhetett a' héja-kút neve. Né-hültt nevezik Pap-hajgálónak is, mivel falu-helyeken temetés' vagy vízkereszt-járás' alkalmatosságával hintező (aspergillum) gyanánt is élnek véle. Gyakran a' paraszt kölykek bottal keresztül döfözik ezen víz-tartókat, hogy vad örömmel nézhesék a' jobb haszonra tartatott víznek le csurgását.

HÉLA.

HÉLA. Spica inanis, granorum experta v. avena fatua. S. I.

HÉLY.

HÉLY. Spatium infra tectum. Hély' ajtaja. Porta hujus spatii.

HÉR.

HÉR. HÉREG. F. Komárom Vben. HÉRÉSZ. Lásd Herész. HÉRICS. Sárga küköres, kükörcsin virág. Adonis vernalis. Sz. D.

HÉRA.

HÉRA' háza. F. Vas Vben.

HÉRING.

HÉRING. Halec, alece. M. A.
Héring-áru. Trissopola, thetopola. PP.
HÉRINGES tonna. Cadus halecum. PP.

HÉT.

HÉT. Septem, it. Septimana, hebdomada. M. A.
Hét. F. Gömör Vben.
Hét esztendő. Septennium. M. A.
Hét esztendő. Septennis. M. A.
Hét-féle. Septiplex. S. I.
Hét folyamú. Septemfluus. M. A. L.
Hét-fő. Dies lunae, feria prima. M. A.
Hét-fő-hely. F. Baranya Vben.
Hét hárs. Septem tiliae. MV. Sáros Vben.
Hét-képpen. Septuplo, septifariam. M. A.
Hét-közbe. In media septimana. M. A.
Hét-köz-nap. Dies profestus. M. A. CM.
Hét-köz-napi. Profestus. M. A.
Hét lábnyi. Septempedalis. M. A.
Hét lábú. Septipes. S. I.
Hét rétű. Septemplex. M. A.
Hét-számra. Hebdomadatum. Faludi. N. A. p. 13.
Hét száz. Septingenti. M. A.
Hét századik. Septingentesimus. M. A.
Hét százas. Septingenarius. M. A.
Hét szeg. Heptagonum. S. I.
Hét szegű. Heptagonus. S. I.
Hét személyes törvényesék. Tabula septemviralis. S. I.
Hét tél, hét nyár meg próbálja őket (a' házásokat). km.
* Böjti hetek: Csonka hét — Guzs-hét — Világos hét — Süket hét — Fekete hét — Virág-hét — Nagy hét.
Fejér hét: Pünkösöd után való hét.
Próba-hét. Septimana probationis. VV.L.
Vörös hét: Pünkösöd előtt való hét.
HETE. Ejus septem. v. ejus septimana. Sem hete, sem hova, 's már parancsolsz. De Aesopi puteo modo venis, et jam exclamas. M. A.
Husvét' hete. Septimana paschatis.
Pünkösöd' hete. Septimana pentecostes.
HETED. Septimus. M. A.
Heted füvi, heted fűre menendő. Pecus septenne. S. I.
Heted magával. Ille cum sex sociis.
Heted nap. Septima die.
Hetedik. Septimus. M. A.
Hetedszer. Septimo, septimum. M. A.
HETEL. Septimam exigit (mint telet, napot).
Hetelő. Hebdomadarius, fungens vice septimanae suae.
Hetelő rend. Illyen hetelő rendben szolgál vala Zákáriás. Vajda K. É. 1. K. p. 15.
HETEN. Septeni. M. A.
Heten vannak, mint a' Gersei ördögök. km.
HÉTEN. Hac septimana.
Ezen a' héten. Hac ipsa septimana.
Jövő héten. Futura septimana.
HETENKÉNT. Hebdomadatum.
HÉTÉNY. FF. Baranya, Komárom és Ugocsa Vben. Sz. PP. Somogy és Torontál Vben.
Heténye. Folyó víz Nyitra Vben.

HETES. Septemgeminus. M. A. it. Septenarius, v. hebdomadarius.
Hetes beteg. Durante septimana aegrotans. Faludi N. A. p. 70.
Hetes esső. Pluvia per septimanam cadens. Kettős ünnep, hetes esső, szolga-nyugodalom. km.
Hetes vászon. Faludi N. A. p. 17. T. É. p. 76. Beniczki p. 261.
HETET tart. Hebdomadarius est. Margit' Élete Prájnál p. 274.
Hetetszaka. Per hebdomadum, durante hebdomada. Pázm. scribit „Hetedszaka“ Pred. p. 461. rectius tamen Hetetszaka, sicut: teletszaka, éjtszaka, nyaratszaka.
HÉTÉVÉNY. Plejades. PP. Fias tyúk az égen. Már föl jött a' hetevény. Sz. D.
HÉTI. Hebdomadalis.
Héti pénz. Pecunia pro tota septimana competens. VV. L.
Héti vásár. Nundinae profestae, mercatus hebdomadarius. PP.
HETMÉNY (a' fors rectius Hét meny). Sz. P. Nyitra Vben.
HÉTSZER. Septies. M. A.
Hétszeres. Septuplus. Pázm. Pred. p. 69.
Hétszeresen. Septuplo. Csuzi Tromb. p. 92.
Hétszerte. Septuplo. M. A.
HÉTVEN. Septuaginta. M. A.
Hetvenedik. Septuagesimus. M. A.
Hetvenedik, mint az árpa-czipó a' kemenczében. km.
Hetven. Septuages. M. A.
Hetven hétszer. Septuages septies. M. A.

HÉVÉR.

HÉVÉR. Metallicus fossor. Sz. D. S. I. Pázmánál „emelő“ Pred. p. 320. it. ércvágó. Pred. p. 683. it. Siphon. Pred. p. 695. aliis Hevér.
HEVÉRSÉG.

HÉZAG.

HÉZAG. Cavus, concavus, inanis. M. A.
Hanc vocem Mart. Biro Micae p. 541. sic scribit „hizak, hizakos.“ Steph. Sándor autem „hiuzag.“
Hézag gyökér. Aristolochia longa. Farakas-alma. Csapó p. 86.
Hézag hely. Caverna. M. A.
HÉZAGA. Cavus ejus. Hézaga van ennek a' fának. Sz. D.
HÉZAGON csinál. Cavum facies. Káldi Exod. 27. 8.
HÉZAGOS. Cavernosus, subinanis. M. A.
Multicavus. CM.
HÉZAGSÁG. Concavitas. M. A.
HÉZAGÚ.
Sok hézagú. Multicavus. M. A. L.

HI.

HI.

HI. Vanus, cassus, inanis. M. A.
HIA valaminek. Defectus. M. A.

Hiába. Inaniter. M. A. Hiába fürdik a' csóka, nem leszsz hatyu belőle. km.
Eben hiába. Incassum.
Nem hiába. Non gratis. Nem hiába csörgött a' haraszt.
Hiában való. Supervacaneus, supervacuus, vanus, inanis, irritus, cassus. M. A.
Hiában való beszéd. Scurrilis dicacitas. PP.
Hiában valóság. Vanitas, inanitas. M. A.
Hiában valóságon búsulsz. De minimo laboras. PP.
Hián. Hoc defectu.
Ez' hián vagyunk. Hoc nobis deest.
Egy' hián husz. Unum deest ad viginti.
Hiános (scribitur etiam heános). Defectuosus, incompletus, defectivus, mancus, imperfectus. S. I.
Hiános arany. Levior justo aureus.
Hiányosan. Mance, cum defectu. S. I.
Hiányosítja. Facit mancum, defectivum. S. I.
Hiánosodik. Fit mancus, defectivus. S. I.
Hiánosság. Defectus, lacuna. S. I.
HIJÍT, hijítja. Minuit, diminuit v. evacuat, inanit, consumit. S. I.
HIJÚL (hiúl.). Evacuatur. M. A.
Hijúlt. Evacuatus. M. A.
HISÁG. Vanitas, inanitas, vacuitas. M. A.
HIÚ. Inanis, cassus, cassus, vacuus. M. A.
Hiú beszéd. Nugae, gerrae, scurrilitas, vanus sermo. S. I.
Hiú beszédű. Vaniloquus, garrulus, scurra. S. I.
Hiú ember. Homo vanus, levis, futillis. S. I.
Hiú hely. Cavum, caverna. S. I.
Hiúl. Deficit, diminuitur, vacuatur. Ürül. Sz. D.
Ki hiúl. Exinanitur.
Hiúság. Nugae, nugamenta, vanitas, otium, desidia. M. A. Dicitur et Hivság.
Hiúsági. Nugalis. M. A.
Hiúságos. Nugatorius. M. A. Vanus, vacuus, inanis. S. I.
Hiúságos reménységek. Spes inanes. Epist. Pázm. T. 1. p. 157.
Hiúságot száll. Nugatur. M. A.
Hiúság-szálló. Nugator, nugax, vaniloquus. M. A.
Hivadar (hiuadar.). Procella, tempestas, tempus turbidum. S. I.
Hivalkodik (hiúalkodik). Otiatur, vacat, cessat, negligit. M. A.
Hivalkodás. Ocium, desidia. M. A.
Hivalkodó. Ociosus, desidiosus, vacans, cessator, negligens. M. A.
Hivalkodva. Ociose, negligenter, vacanter. M. A.
Hivaldogál. Ociando tempus terit. Faludi E. M. p. 113.
Hivság, Hiúság. Komjáthio etiam Hivság.
Hivságoskodik. Faludi N. E. p. 21.
Hivságoskodás. Faludi N. A. p. 65. 197.
Hivságoskodó. Faludi N. A. p. 117.
Hivét, hivétja (hiuét, hiuétja.). Inanem reddit, facit.
Meg hivétja. Exinanit. Thelegdi Hom. 1. R. p. 333.
Hivon (hiúon.). Vacue, inaniter. M. A.

HIÁ CZINT.

HIÁ CZINT (jácint). *Hyacinthus*. M. A.
Hiá czint-színű. *Hyacinthinus*. M. A.

HIB.

HIB.

HIBA. Defectus, naevus, mendum, aberratio. M. A. Embert hiba nélkül nem lehet találni. km.

Hibás. Defectu laborat. PP.

Hibáson. Erronee, defectuose. S. I. Sz. D.
Hibát ejt. Errorem committit.

Hibát talál. Naevum reperit. Szemes legény, ki hibát talál benne. Momo satisfacere.

Hibátlan. Correctus, defectu carens. S. I. Sz. D.

Hibául ne tulajdonítsd. Ne pro errore imputes. Sz. D.

Hibáz. Errat, errorem committit. Vigyázz torkom, ne hibázz. E cantilena potatorum. Jobb kétszer kérdezni, mint egyszer hibázni. km.

El hibázza. Aberrat, deerrat. S. I.

Hibázatlan. Inerrans. Sz. D.

Hibázatlanság. Inerrantia.

Hibázatlanúl. Inerranter.

Hibázik. Deficit, deest.

Ez hibázik. Hoc deest.

HIBARCZ. Uligo. Süppedék.

Hibarczos. Uliginosus. Süppedékes.

HIBBAN. Collabatur, defertur cum impetu. M. A. A' lába el hibbant a' jégen. Sz. D.

Hibbanás. Delapsio, collapsus subitaneus cum impetu. M. A.

Hibbant, hibbantja. Facit cadere cum impetu.

Le hibbantja: le billenti. Sz. D.

HIBÍT. Errorem facit, errat.

El hibítja. Aberrat.

Hibítás. Aberratio. Biró Márton, Micae. p. 168.

Hibíthatatlan. Inaberrabilis. Kiskos, Hal. Beszéd, Nádasdi Klára fölött. p. 9.

HIBÓK: hig sár, pocsalék. Sz. D.

Hibókos: pocsalékos.

Hibókos út. Sz. D.

HIBŰL. Defectum contrahit.

Meg hibúl. Defectuosus fit. Hallottam Sáhon 1825. Máj. 5.

HIDEG.

HIDEG. Frigus, algor, algus. it. frigidus, algidus. it. Febris. M. A.

Hideg atyafiak. Factionis oppositae.

Hideg borzogatja. Horrore febrili corripitur.

Hideg csárda. Telek Tolna Vben.

Hideg étel, étek. Gelatina, cibus gelatus, coagulum. M. A.

Hideg hid. F. Posony Vben.

Hideg kovács. Qui raro exercet artem fabrilem. Ollykor-kovács.

Hideg kút. t. h. n. Vas, Nógrád, Pest, Poson, Sáros, Szala, Szatmár, Tömös, Tolna, és Veszprém Vben.

Hideg leli. Febres habet, febricitat.

Hideg-lelés. Febris. M. A.

Harmadnapi H. Tertiana. NC. p. 347.
Lassu hideg-lelés. Febris lenta. PP.

Mindennapi hideg-lelés. Febris quotidiana. PP. Amphimerion. NC. p. 359.

Mindennap kétszer lelő hideg. Tertiana duplex. PP.

Negyednapi H. Quartana. NC. p. 347.

Száraz hideg-lelés. Febris hectica. PP.
Hideg-lelő nap. Dies recurrentis febris.

Margit' Élete. p. 113.

Hideg-lelős. Febriculosus. M. A.

Hideg-leléses. idem. M. A.

Hideg mint a' jég. Frigidior salamandra. M. A.

Hideg patak. F. Marmaros Vben.

Hideg' rázása. Horrores febrium. S. I.

Hideg-vette atyafiak. Faludi N. E. p. 106.

Hideg-vette légy. Faludi E. M. p. 241.

Hideg-vette legycske. Beniczki. p. 6.

Hideg-vette tagok. Membra gelida.

Hideg vér. Sang froid.

Hideg vérrel veszi. Audito vel factonon commovetur. S. I.

Hideg vérű. Frigidi sanguinis.

* Erős hideg. Frigus acutum. NC. p. 13.

Rekedő hideg. Frigus vehemens. NC. p. 13.

Se hideg, se meleg. Tepidus.

HIDEGE. Ejus frigus.

Isten' hidege. Frigus vehemens. Majd meg vett az Isten' hidege. Vix non congelavi.

HIDEGEDIK. Frigidus fieri incipit.

Meg hidegedik. Refrigeratur. Pázm. Pred. p. 416.

HIDEGEN. Frigide, gelide. M. A.

Hidegen veri a' vasat. km: haszontalan dolgozik.

Hidegen fogadta — látta. Frigide eum excepit.

HIDEGGÉ tött halak. Pisces conglaciati coagulati. M. A.

HIDEGÍT, hidegíti. Frigefacit, refrigerat. M. A.

Meg hidegíti. Refrigerat.

Hidegítés. Frigeratio, frigefactio. M. A.

Meg hidegítés: hűltés. Refrigeratio. M. A.

Hidegítő. Frigorificus, algificus. M. A.

Hidegítő edény. Frigidarium. M. A.

Hidegítő: hűtő. Refrigerator. M. A.

HIDEGSÉG. Rigor, algor, frigiditas. M. A.

Hidegség. F. Soprony Vben.

HIDEGSZÍK. Frigescit, riget. M. A.

El hidegszik. Refrigeratur.

Meg hidegszik. idem. Pázm. Pred. p. 542.

HIDEGÜL. Refrigeratur, defrigescit.

El hidegül. idem.

Meg hidegül. Defrigescit. M. A.

HIENCZ.

HIENCZ, HÉNCZ. Hienco.

Hiencz ország. Hienconia.

Bom-héncz, Bom-hécz. Fors Hienco Bohemus.

HIM.

HIM. Acupictum. M. A.

Him-munka. Opus acu pictum. Faludi N. U. p. 26.

Him-tű. Acus phrygia, babylonia, assyria. S. I.

Him-varrás. Phrygionica. PP. Tud hozzá, mint a' vak a' him-varráshoz. km.

Him-varró. Acupictor, netrix. M. A.

HIMES. Vermiculatus, variegatus, pictus, acupictus. M. A. it. Coloratus, fucatus. S. I.

Himes asztal. Mensa vermiculata. NC. p. 575.

Himes beszéd. Allegoria v. metaphora. S. I.

Himes hazugság. Mendacium coloratum. Pázm. Kal. p. 255.

Himes' háza. F. Baranya Vben.

Himes ló. Equus discolor, versicolor. S. I.

Himes márvány. Marmor varii coloris, variegatum. S. I.

Himes mű. Opera vermiculata. NC. p. 573.

Himes palota. Pázm. Pred. p. 1271.

Himes ruhák. Káldi Exod. 27. 16.

Himes szék. Sella vermiculata. Faludi E. M. p. 55.

Himes szín. Color fucatus. Faludi N. E. p. 29.

Himes színes dicséret. Faludi T. É. p. 277.

Himes színes ígéretek. Faludi N. E. p. 193.

Himes szó. Vox allegorica. Faludi N. U. p. 207.

Himes tojás. Ovum expictum. Tizenkét himes tojást küldött néki mátkatáiban.

Himes udvar. Aula opere phrygio exornata. Anonym. cap. XVII.

Himes varrás. Faludi N. A. p. 115.

Himesget, himesgeti. Colorat, acupingit. M. A.

Himesit, himesíti. idem. Pázm. Kal. p. 225. Faludi B. E. p. 57. N. E. p. 205.

Meg himesített. Depictus, acupictus. M. A.

HIMET varr. Acupingit. A' rossz példa után nem kell himet varrni. km.

HIMEZ, himezi. Pingit, colorat. Faludi N. A. p. 118. Pázm. Kal. p. 215.

Himezi hámozza. Excusat, palliat. S. I. Mentegeti, szépíti, szépítgeti, takargatja. Sz. D.

Bé himezi. Colorem indit, picturat, oblitit colorem. M. A.

Meg himezi. Depingit, acupingit. M. A.

Himezés. Coloratio.

Minden himezés hámozás nélkül. Simpliciter, sine ullo quaesito colore. Pázm. Kal. p. 186.

Himezett szó. Vox metaphorica. Molnár János.

Himezve hámozva. Faludi N. U. p. 207.

Himezheti. Potest fucare, palliare. Pázm. Pred. p. 1245.

Himező ráma. Faludi N. A. p. 144.

Himzett. Fucatus, coloratus, acupictus.

Himzett beszéd. Allegoria.

Himzett értelemben. In sensu metaphorico.

Himzett színlés. Biró Márton, Micae p. 32.

HIMLIK. Dividitur, dispergitur. Oszlik.

El himlik. R. Spargitur, dispergitur, dissipatur. B á t. S. I.

Addig kell a' lisztet száragatni, még el nem himlik. Hallottam Halastón (Vas Vben.) 1818. 7ber. 11.
 Himlő. Varioli, vari. M. A.
 Himlő-hely. Nota variolorum. S. I.
 Himlő-helyes. Variolatus.
 Himlő-oltás. Inoculatio variolorum.
 * Bor-himlő. Vinaría angina. Ki verte már a' bor-himlő km.
 Tehén-himlő. Vaccina.
 Himlős. Varis infectus. M. A.
 Himlőzik. Variolis corripitur. S. I.
 HIMMEL színnel. Quaesito fuco et colore. Faludi E. M. p. 102.
 Himmel varrott ruha. Vestis phrygia. PP.
 Olly himmel hozza elő. Eo quaesito colore. Faludi U. E. 3. R. p. 90.
 Tarka himmel. Opere polymito. Káldi Exod. 28. 6.
 HINT (hint). Lásd alább HINT.

HIMBA.

HIMBA. Oscillum. Sz. D. S. I.
 HIMBÁL. Oscillo ludit, oscillat, fune jactat. Sz. D. S. I.
 Himbálódzik. Faludi N. A. p. 48. 117.
 Himbáltatja. Tractu funis agitat, facit oscillare. Faludi E. M. p. 34.

HIMPELLÉR.

HIMPELLÉR. Opifex ineptus, imperitus. A' ki mindenbe kap, mindenben himpellér. km. Dug. 1. R. p. 71.

HINÁR.

HINÁR. Alga. M. A. Ki szedték a' hinárból. km. Utól érték. Sz. D.
 HINÁROS. Algosus. M. A.
 Hináros vizek. Faludi N. A. p. 143.

HINT.

HINT (HIMT), hinti. Spargit. M. A.
 Nem hintik disznó elejbe a' gyömbért. km.
 Hinti veti. Projectat. A' ki vakjában hinti veti a' kincsét, bút arat. km.
 Bé hinti. Conspertit.
 Bele hinti. Inspertit. M. A.
 El hinti. Dispergit, perserit. M. A.
 Elöl meg hinti. Praespertit. M. A.
 Ki hinti. Dispergit. M. A.
 Környül hinti. Circumspertit. M. A.
 Magot hint. Seminat. Marokkal hintik a' magot, nem vékával. km.
 Meg hinti. Aspergit, conspergit, respertit. M. A.
 Oda hinti. Adspertit. Szép valamit szoktak oda hinteni, hová a' tört rakják.
 Reá hinti. Inspertit. M. A.
 HINTEGET, hintegeti. Identidem spargit.
 HINTEGETT, hintett. Sparsus. M. A.
 El hintetett. Dispersus, dissipatus. M. A.
 HINTEZŐ. Aspergillum. M. A.
 HINTÉS.
 Ki hintés. Dispersio. M. A.
 Meg hintés. Conspersio, respersio. M. A.

HINTVE. Sparsim. M. A.
 El hintve. Disperse, dispersim. M. A.

HINTA.

HINTA. Oscillum. S. I.
 HINTÁL, hintálja. Oscillat, v. oscillo agitat.
 HINTÁZ. idem. Nem mind hintó, a' mi hintáz. km. Dug. 1. R. p. 83.

HINTÓ.

HINTÓ. Carpentum, pilentum. M. A.
 Hintó' bakja. Epirhedium, capsus rhedae. PP.
 Hintó-játék. Lusus oscilli. S. I.
 Hintó-párna, -vankos. Sedularium. PP.
 Hintó-szekér. Carpentum, pilentum. M. A. Vrancics. Thelegdi Hom. 3. R. p. 148. it. NC. p. 283.
 * Gyalog hintó. Acera. S. K.
 Fődeles hintó. Rheda tecta.
 Hat lovas hintó. Carpentum sejuge. Faludi N. E. p. 153.
 Üveges hintó. Carpentum. S. K.
 HINTÓKA. Sella oscillatoria. Schaukel.
 Hintókáz. In sella oscillatoria agitur.
 HINTÓS. Oscillans. Hintós kocsi kenderhám, nemes ember szür-dolmán. km. Dug. 1. R. p. 80.
 Hintósi. Lusus oscilli, oscillatio. S. I.

HINNY.

HINNY.
 HINNYOG. Cachinnatur. Vinnyog, nevetdegel, nevetkezik. Sz. D.
 HINNYÖL.
 Hinnyölő csirkék. Pipientes pulli. Prágai p. 938.

HIP.

HIP HOP. Jubilum, evax, evoc. S. I.
 Hippet hoptot emleget. Faludi E. M. p. 21.

HIRIP.

HIRIP.
 Hirip-gomba. Boletus ferruginosus. Steinbilz. S. I.

HISZ.

HISZ, hiszi. Fidit, credit. M. A. A' ki nem szokott hazudni, hamar hisz. km.
 Eb hiszi. Credit Judaeus apella.
 El hiszi. Credit, sibi persuadet. M. A.
 El hiszi magát. Effertur, confidit, superbit. M. A.
 Meg hisz neki. Fidem ei adhibet.
 Meg hiszi. Credit.
 HIDD-el. Credas velim, ita tibi persuadeas.
 Hidd-el magad' ha szégyent akarsz vallani. km. Protervia ignominiam praecedat. M. A.
 HIEDELEM. Fiducia. M. A.
 Vak hiedelem. Coeca fiducia. VM. p. 130.

Hiedelmes. Confidens. M. A.
 Hiedelmez, hiedelmezi. R. Reficit, refocillat. S. I.
 HIENDŐ. Credibilis, credendus. M. A.
 HIEDELEM (idem ac hiedelem.) Margit Élete p. 53.
 HIHET, hiheti. Potest fidere, credere.
 Hihetetlen. Incredibilis, incredulus. M. A.
 Hihetetlenség. Incredibilitas.
 Hihetetlenül. Incredibiliter. M. A.
 Hihető. Verisimilis, credibilis, probabilis. M. A.
 El hihető. Persuasibilis. CM.
 Hihető-képpen. Credibiliter, verisimiliter, probabiliter. M. A.
 Hihetőleg. idem.
 Hihetőség. Verisimilitudo.
 Szó-hihetőség. VM. p. 58.
 Hihetséges. Credibilis, verisimilis. M. A. Pázm. Kal. 43. 77. 700. Pred. p. 252.
 HISZEK egygy Isten. Symbolum Apostolorum. Mondd el a' hiszek egygy Istent.
 HISZELKEDIK. Adulatur, assentatur. Lásd alább HIZELKEDIK.
 HISZELTET, hiszelteti. Persvadet. Faludi U. E. 3. R. p. 10.
 Meg hiszelteti. Convincit. Faludi U. E. 3. R. p. 37.
 HISZEM. Credo it. nimirum.
 Hiszem már meg mondtam. Nimirum dixi. PP.
 Hiszem tatt. Ajunt. M. A.
 HIT. Fides. M. A. lásd alább külön.
 HIV. Fidelis, fidus. M. A. Lásd HÜ.
 Hiven. Fide, fidenter. M. A.
 Hivség. Fidelitas. M. A.
 Hivséges. Perfidelis, fidus. M. A.
 HIVÉS. Fiducia, creditus. M. A. Kémélve adj helyet a' hívésnek. km.
 Könnyen hívés. Credulitas. Könnyen meg csal a' könnyen hívés. km.
 HIVO. Credens it. creditor. M. A.
 El hívő. Credens, persuadens. M. A.
 Könnyen hívő. Credulus.

HIT.

HIT. Fides. M. A.
 Hit-adás. Juratio, juramentum, jusjurandum. S. I.
 Hit' ágazatja. Articulus fidei, dogma.
 Hit-áruló. Sacrilegus. Pázm. Kal. p. 297.
 Hit-bizonyító. Confessor fidei. Pázm. Kal. p. 53.
 Hit-csáváló. Reformatio fidei. Pázm. Kal. p. 586.
 Hit' dolga. Materia fidei. Pázm. Kal. p. 86.
 Hit' engedelmeisége. Obedientia fidei.
 Hit-faragás. Reformatio. Faludi N. E. p. 139.
 Hit-faragó. Reformatio. Pázm. Kal. p. 581.
 Hit-hagyás. Apostasia.
 Hit-hagyó. Apostata. VM. p. 75.
 Hit-le-tétel. Depositió fidei.
 Hit-le-tételre fogja. Adstringit ad juramentum.
 Hit-level. Commeatus. Vrancics. Professio fidei scripto exhibita. Pázm. Kal. p. 404. Credencialés. S. I.
 Hit' oltalma. Defensio fidei. Pázm. Pred. p. 472.

Hit-reszelő. Reformatio. Pázm. Kal. p. 86.
 Hit-ronto. VM. p. 17. 235.
 Hit-szegés. Perfidia. Pázm. Kal. p. 1059.
 Hit-szegő. Perfidus. Faludi T. É. p. 77.
 Hit-tagadás. Abnegatio fidei.
 Hit-tagadó. Desertor fidei. S. I.
 Hit-tanítás. Doctrina sacra. S. I.
 Hit' tudománya. Dogmatica. Pázm. Kal. p. 753.
 Hit-vallás. Professio fidei.
 Hit-valló. Confessor.
 Hit-védő. Polemicus.
 Hit-vesztés. Perditio fidei. Pázm. Kal. p. 955.
 HITBÉLI. Fidem concernens.
 Hitbéli tévelygés. Aberratio a fide, haeresis. Pázm. Pred. p. 881.
 HITE. Ejus fides.
 Hite-hagyott. Desertor fidei.
 Hite-szegett. Perfidus, perfidiusus, perjurus, perjurius. M. A.
 Hitét el hagyja. Apostata. M. A.
 HITEGET, hitegeti. Pellicit, plectat, allicit, M. A.
 Elő hitegeti. Prolectat, prolicit. M. A.
 Hozzá hitegeti. Allectat. M. A.
 Ki hitegeti. Electat. M. A.
 Hitegetés. Invitamentum. M. A. Seductio.
 Ki hitegetés. Elecebra.
 Hitegető. Seductor, alliciens, seductitans. M. A.
 HITEL. Fides, ipse actus credendi. M. A.
 Hitel fölött való. Incredibilis. S. I.
 Hitel-szerzés. Procuratio auctoritatis. Pázm. Kal. p. 328.
 Hitel-szerző. Faludi. E. M. p. 105.
 Hitel-vesztés. Amissio creditu. S. I.
 El hitel. Persvasio, creditus. M. A.
 Hamar el hitel. Credulitas. M. A.
 Hitelbe ad. Credit, commodat. M. A.
 Hitelbe adó. Creditor. M. A.
 Hitelbe veszi. Credito accipit. Sz. D.
 Hitele. Fides ejus, creditum. Nincs hitele. Non habet creditum. El vesz-tette hitelét. Amisit creditum. Kinek menyit a' pénze, annyi a' hitele. km.
 Hiteles. Fide dignus, juratus. M. A.
 Hiteles kiadás. Expeditio authentica.
 Hitelesen. Authentice PP. Fide digne.
 Hitelesség. Fide dignitas, authenticitas.
 Hitelez. Commodato accipit, vel dat.
 Hitelezés. Commodatio.
 Hitelező. Creditor. Sz. D.
 Hitelező levél. Credentiales.
 Hitelre hordja. Credito accipit.
 El hitelre való. Persvasorius. M. A.
 Hitelteti. Jurare facit, juramentum exigit. M. A.
 Meg hitelteti. Fide jubet, confirmat, ratificat. M. A.
 Hiteltetés. Adjuratio.
 Hitelű. Creditu.
 Bizonyos hitelű. Certae fidei. Pázm. Kal. p. 332.
 Méltóbb hitelű. Fide dignior. Pázm. Kal. p. 585.
 Nehéz hitelű. Durum creditu.
 HITEMRE. Medius fidius. M. A. Ma foi.
 HITES. Fidus, juratus. M. A. Jure adstrictus.
 Hites atya. Pater adoptivus. M. A.
 Hites atyafiak. Fratres adoptivi. M. A.
 Hites fiú. Adoptivus filius. M. A.

Hites kötelezés. Jurata obligatio. Pázm. Kal. p. 1052.
 Hites társ. Conjux, uxor. S. I.
 HITET, hiteti. Pellicit, seducit. M. A.
 El hiteti. Persvadet. it. seducit. M. A.
 Hitetés. Pellacia, seductio. M. A.
 El hitetés. Persvasio. it. seductio. M. A.
 Hitető. Pellax, seductor, impostor. M. A.
 El hitető. Persvasor, seductor. M. A.
 HITETLEN. Perfidus, perfidiosus, perjurus, perjurius, incredulus, impius. M. A.
 Hitetlenézi: hite-hagyozza. VM. p. 75. 76.
 Hitetlenség. Incredulitas, perfidia. M. A.
 Hitetlenül. Perfidiose, impie. M. A.
 HITEZ, hitezi. Adjurat. Sz. D.
 Meg hitezi. Facit jurare.
 Hitezés. Adjuratio. Pázm. Pred. p. 659.
 Hitezteti. Facit adjurare.
 Hiteztetés. Házas személyek' hiteztetése.
 HITLEN. Infidelis, perfidus. M. A. Káldi Deu. 1. 26.
 Hitlenség. Infidelitas, perfidia. M. A. Tasi Gáspár. p. 42.
 HITRE. Ad fidem.
 Hitre jön. Fide publica venit. PP.
 Hitre tér. Ad fidem convertitur.
 HITT.
 Meg hitt. Intimus, secretorum conscius. S. I.
 Meg hitt barát. Amicus probatus, intimus. S. I.
 Meg hitt ember. Homo intimae admissionis.
 Meg hitt vitéz. Miles multum sibi tribuens. Faludi. E. M. p. 245.
 Hittség. Credulitas. Biró Márton Micae. p. 101.
 Maga-el-hittség. Temeritas. Beniczki. p. 221.
 Meg hittség. Faludi. U. E. 4. R. p. 55.
 HITTEN hiszi. Credendo credit, firmiter ergdit. Faludi U. E. 3. R. p. 58.
 HITTOL el pártolt. Apostata.
 Hittől szakadás. Apostasia.
 Hittől szakadtt. Apostata, haereticus. M. A.
 HITÜ. Fidei.
 Fél hitű. R. In sensu de rebus divinis nimium sibi indulgens. S. I.
 Fél-szeg hitű.
 Igaz hitű. Orthodoxus.
 Idegen hitű. Alienae religionis. Pázm. Kal. p. 457.
 Kicsiny hitű. Modicae fidei.
 Ó hitű. Graeci ritus.
 Semmi hitű. Nullius religionis, naturalistá.
 Új hitű. Neotericus. Pázm. Kal. p. 89.
 Hitűség.
 Igaz hitűség. Orthodoxia.
 Semmi hitűség. Naturalismus.
 HITVEN (hitűen). Jurejurando, fide, vere, sincere. M. A.
 HITVES (hitűes). Fidelis, juratus. M. A.
 Hitves társ. Uxor, conjux.
 Hitvös, hitvös, hitvös. idem.
 HITVÁNY.
 HITVÁNY, hitván. Vilis, sublestus, macilentus. M. A. Nem hitvány renden kasszál. km.

Hitvány ember. Homo nullius momenti, nebulo, nequam. M. A.
 Hitvány eszköz. Vile instrumentum.
 Nincs olly hitvány eszköz, mellynek hasznát ne lehetne venni. km.
 Hitvány kereset az árúlkodás. km.
 Hitvány kép-író. Rhyparographus. S. I.
 Hitvány ló. Strigoaus equus. PP.
 Hitvány madár, melly maga fészket rúttja. km.
 Hitvány malacz. Macilentus porcellus.
 A' hitvány malacz makk alá jár. km.
 Hitvány papiros. Charta rejectanea, maculosa. PP.
 Hitvány tanács. Consilium vile. A' hitvány tanácsnak néha kövér a' vége. km.
 Hitvány vas-szerszámok. Ferrea scruta. PP.
 HITVÁNYÍT, hitványítja. Vilitat. M. A.
 HITVÁNKODIK. Macescit, vilescit.
 El hitvánkodik. Emaciatur.
 Meg hitvánkodik. Káldi, Jerem.
 HITVÁNKOZIK. Emaciatur, debilitatur.
 El hitvánkozik. Emaciatur, macescit. S. I.
 El hitvánkozott. Emaciatus, debilitatus, strigosus. CM.
 HITVÁNNYÁ lesz: kellettenné lesz. Vilet, vilescit. M. A.
 Hitvännnyá válik. Evilescit.
 HITVÁNYODIK. Vilescit, macescit. S. I.
 HITVÁNYOL, hitványolja. Pro vili re habet, reputat.
 Nagyon hitványolja. Pro re valde vili habet, reputat.
 HITVÁNSÁG. Vilitas. M. A. Alá valóság.
 HITVÁNYUL. Perperam, vilitate, negligenter, inepte. M. A.
 HITVÁNUL. Vilescit, macescit.
 Meg hitványul. Revilescit. M. A. L.

HIÚZ.

HIÚZ. Lynx. M. A.
 Hiúz-körmök. Falculae lycnis. PP.
 HIÚZI. Lynceus. M. A.

HIZELKEDIK.

HIZELKEDIK (HISZELKEDIK). Adulatur, assentatur. M. A.
 Bé hizelkedik. Parasitando irrept. M. A.
 Hizelkedés. Adulatio, assentatio, blandimentum. M. A.
 Hizelkedő. Adulator, assentator, parasitus. M. A.
 Hizelkedő szavú. Blandidicus, blandiloquus. M. A.
 Hizelkedve. Assentatoric. M. A.

HÍ.

HÍ.

HÍ, híja, híjja. Vocat. M. A. Ne bántsnak híják a' másét. km.
 Alá híjja. Devocat. M. A.
 Bé híjja. Introvocat, intervocat. M. A.
 Egybe híjja. Convocat. M. A.
 El híjja. Invitat, accersit, avocat, advocat. M. A.

Elo' hija. Advocat, accersit. M. A.
 Félre hija. Vocat ad partem.
 Haza hija. Revocat.
 Hátra hija. Retro vocat.
 Hozzá hija. Accersit, advocat. M. A.
 Ki hija. Evocat, provocat. M. A.
 Le hija. Devocat. M. A.
 Meg hija. Revocat. M. A.
 Meg hija beszédjét: vallását meg tagadja. Recantat. M. A.
 Oda hija. Advocat, accersit.
 Őszve hija. Convocat. M. A.
 Őszve hija az ebeket. Canes venatorio cornu vocat. PP.
 Reá hija. Accersit, advocat. M. A.
 Viszsa hija. Revocat. M. A.
HIDDOGAL, hiddogalja. Vocitat. M. A. CM.
 Hídogal. idem.
HIVAT, hivatja. Accersit, jubet vocari. M. A.
 Hivatal. Vocatio it. Officium.
 El hivatal. Accersitus. M. A.
 Hivatalból. Ex officio.
 Hivatali kötelesség. Obligatio ex officio incumbens.
 Hivatalos. Vocatus, invitatus. M. A. it. Officiosus.
 Hivatalosan. Officioso.
 Hivatatlan. Non accersitus. M. A.
HIVATLAN. Invocatus, non vocatus. M. A.
 Hivatlan vendégnek ajtó megett helye. Ad consilium ne accesseris, ante quam voceris. M. A.
 Meg hivatlan. Irrevocatus. M. A.
 Viszsa hivatlan. idem. M. A.
HIVATOTT. Vocatus, invitatus. M. A.
 El hivattott. Accersitus. M. A.
 Ki hivattott. Evocatus. M. A.
 Meg hivattott, hivattott. Revocatus. M. A.
HIVÁS. Vocatio, vocatus. M. A.
 Egybe hívás. Convocatio. M. A.
 El hívás. Avocatio, invitatio. M. A.
 Elő hívás. Accersio, adhibitio, advocatio. M. A.
 Ki hívás. Evocatio, provocatio, expositatio. M. A.
 Meg hívás. Recantatio, revocatio. M. A.
 Reá hívás. Accersitus, advocatio. M. A.
 Viszsa hívás. Revocatio. M. A.
HIVDOGAL, hivdogalja. Vocitat. M. A.
HIVHAT (híhat), hivhatja. Potest vocare.
 Hivható. Accersibilis.
 Viszsa hívható. Revocabilis. M. A.
 Hivhatatlan. Inaccersibilis.
 Meg hivhatatlan. Irrevocabilis. M. A.
 Viszsa hivhatatlan. idem. M. A.
HIVOGAT, hivogatja. Vocitat, invitator. M. A.
 Hivogató. Vocitator, invitator. M. A.
 Hivogató levél. Literae accersoriae. Sz. D.
HIVÓ. Vocans, vocator, invitator. M. A.
 El hívó. Accersitor, invitator. M. A.
 Ki hívó. Evocator, provocator. M. A.
 Vendég-hívó. Convivarum invitator.
HIVTON hija. Accitat. PP.

HÍD.

HÍD. Pons. M. A.

Híd-csináló. Pontonier. Tiszti Szótár. p. 54.
 Híd' elve. Tête de pont.
 Híd-fa az aknánál. Walzengestell, S. I.
 Híd-mester. Ponti praefectus. S. I. Sz. D.
 Híd-láb. Sublica, sublicium, pila. PP.
 Híd-vám. Portorium, telonium. PP.
 Híd-vám-szedő. Sz. D.
 Híd-vég. t. h. n. Baranya, Heves, Nógrád, Posony, Szala, Tolna, Zemplén, Somogy, Vas és Torna Vkben.
 Híd' végei. Pontis capita. PP.
 * Arany-híd. Pons aureus. Arany-hídat csinálj a' futó ellenségnek. km.
 Emelő híd. Pons versatilis. S. K.
 Föl vonó híd. idem.
 Fa-híd. Pons sublicius. S. K.
 Gyalog híd. Ponticulus. S. K. Büru.
 Kő-híd. Pons lapideus. S. K.
 Röpülő híd. Pons volatilis. S. K.
HIDA (hidja). Pons ejus.
 Bán' hida. F. Komárom Vben. Sz. P. Békes Vben.
 Ke' hida. F. Szala Vben.
HIDAL, hidalja. Pontem construit. M. A.
 Ki hidalja az istálót: ki pallózza. Sz. D.
 Hídalás, hídlás. Tabulatum. PP.
 Hídaló, hídló: híd-csináló. Sz. D.
 Hídló fa: mellyel az abríncsot a' hordóra verik. Hallottam Ságbon, 1820.
HIDAS. Hypagus. M. A. Hízalóól. it. Pontem habens.
 Hidas Hollós. F. Vas Vben.
 Hidas Patak Tolna Vben. Sz. P. Somogy Vben. F. Baranya Vben.
 Hidas telek. Sz. P. Bihar Vben.
HIDÁR. F. Baranya Vben.
HIDASZ. Pontonier.
 Hidasz. Sz. P. Soprony Vben.
HIDLAL, hidalja. Ponte jungit.
 Által hidalja. — Heltai Kron. 2. D. p. 384. „Által hidalja a' Dunát Pestnél.“

HÍG.

HÍG. Liquidus, fluidus, uvidus. M. A.
 Híg eszű. Stupidus, stolidus, hebes. S. I.
 Híg-hajló, mint a' vesző. Vitilis. M. A.
 Híg hasú. Lientericus. S. I.
 Híg lé. Jus liquidum. Olcsó húsnak híg a' leve. km.
 Híg nádméz. Syrupus. S. I.
 Híg sár. Lama, illuvies, uligo. S. I.
 Híg tojás. Ovum sorbile.
 Híg tyúkmony. idem. Pázm. Kal. p. 888.
HÍGAN. Liquide, fluide. M. A.
 Hígan sült tikmony. Ovum sorbile. M. A.
HÍGANYÚ (mint savanyú): enyves, szivós. Sz. D.
 Híganyúság: enyveség. Sz. D. Lentitia. M. A. L.
HIGGAD. Liquecit, mollescit. Sz. D.
 Meg higgad. idem. I. Házi orvoságok Váczon 1824. p. 176.
HIGGASZT, higgaszja. Liquefacit, molli. Sz. D.
HÍGÍT, higitja. Liguat. Sz. D.
 Meg higitja. Liquefacit. Káldi 2. Reg. 13. 8.
HIGOVÁNY. Liqueor. Sz. D. S. I.

HÍGSÁG. Liqueor, fluor v. fluiditas. S. I.
HÍGUL. Liquefit, Mollitur. Sz. D.
 Meg hígul. Eliquescit, emollitur.

HÍM.

HÍM. Mas, masculus. M. A.
 Him. F. Abaúj Vben.
 Him' fa. Sz. P. Vas Vben.
 Him-fa. Arbor mascula, juglans. Himfán palotán kis ablakon kukucsál. km. Dió.
 Him-fi. Filius, mascula proles. it. Nemzetségi név.
HÍMI. Masculinus. M. A.
HÍMOD. F. Soprony Vben.

HÍR.

HÍR. Fama, nuncium, rumor. M. A.
 Hír-adás. Annunciatio, divulgatio. S. I.
 Hír-hallás. Auditio. Káldi Psalm. 114. 7.
 Hír-harang. Loquax, garrulus, vulgar. Prágai p. 791.
 Hír-hordás. Famigeratio. Faludi U. E. 2. R. p. 145.
 Hír-hördő. Famigerulus, famigator. Faludi N. U. p. 208. N. E. p. 175.
 Hír-hordozás. Pázm. Kal. p. 262. 725.
 Hír-hordozó. Famiger v. rumigerulus. M. A.
 Hír-hozó. Nuncius, Mercurius. Pázm. Pred. p. 813. Renunciatus. CM. Renunciatus. M. A. L.
 Hír-levelek. Pagellae publicae. S. I.
 Hír-mondás. Nunciatio. M. A. Pázm. Pred. p. 574.
 Hír-mondó. Nuncius, nunciator. M. A.
 Hír-mondó sem szaladhatott el. Pázm. Kal. p. 174.
 Hír-mondó főske tavaszt énekel. km.
 Hír-név. Gloria, claritas, celebritas. M. A.
 Hír-név-vadászó. Faludi T. E. p. 77.
 Hír-vivő. Nuncius. Sz. D.
HÍRBE keveredett. Male audit.
HÍRD. F. Baranya Vben.
HÍRDET, hirdeti. Nunciat, annunciat, praedicat, famigerat. M. A.
 Bé hirdeti. Edicit, ut convenient. Pázm. Pred. p. 409.
 El hirdeti. Indicat, annunciat, divulgat. M. A.
 Elöl meg hirdeti. Praenunciat. M. A.
 Föl hirdeti. Proclamat, publicat. M. A. Pázm. Pred. p. 86.
 Ki hirdeti. Enunciat, edicit, eliminat, evulgat, ebuccinat. M. A.
 Meg hirdeti. Annunciat, denunciatur, indicat. M. A.
Hírdeés. Annunciatio, praedicatio, praeconium. M. A.
 Meg hírdeés. Denunciatio. M. A.
 Hírdethető. Praedicabilis. M. A.
 Hírdető. Praedicator, praeco, annuncians. M. A. Stentor. NC. p. 271.
 Hírdető czédula. Scheda annunciationis.
 Elöl meg hírdető. Praenuncius. M. A.
 Hírdetvény. Manifestum, edictum, patentes. S. I.
HÍRE. Fama ejus. Nagy a' híre, miat a' Tatár-járásnak. km.

Híre-veszett. Infamis. M. A. Vrancaics.
 Híre-vesztett. idem. M. A.
 HÍREL, hírel. Vulgat.
 Azt hírelte. Hoc sparsit.
 HÍREM. Fama mea, meum scitum.
 Hírem nélkül. Sine meo scitu.
 Hírembe gázol. Famam meam arrodit.
 Híremmel. Cum meo scitu, voluntate.
 Nem esett híremmé. Non mihi significatum est.
 HÍRES. Famosus, celebris, clarus, insignis. M. A.
 Híres eperjre ne kosárral. km.
 Híres kurva. Onobatis, prostibulum. M. A.
 Híres-ueves. Clarus, inclutus, celebris, ceber. M. A.
 Híres-nevesség. Claritas, celebritas. M. A.
 Híresedik. Claescit, crebescit. M. A.
 El híresedik. Enotescit, increbescit, percrescit. M. A.
 Ki híresedik. Inclaescit, celebescit. M. A.
 Meg híresedik. Percrescit, inclarescit. M. A.
 Híresen. Praclare, celebriter. M. A.
 Híresen viselték magokat. Egregie se producerunt.
 Híresít, híresíti. Clarat, clarificat, famigerat. M. A.
 El híresíti. Divulgat.
 Ki híresíti. Diffamat. M. A.
 Meg híresíti. Illustrat. Káldi t. Mach. 11. 42.
 Híresül. Claescit, inclaescit. M. A.
 El híresül. Perclaescit.
 Ki híresül. Inclaescit.
 HÍRESZT, híreszti. Divulgat, publicat. S. I.
 El híreszti. Evulgat.
 Híreszti, híreszti. idem. Sz. D.
 Híreszti, híreszti. Facit divulgari, publicari.
 El híreszti. Infamat.
 HÍRETLEN - nevetlen. Incelebris, obscurus. M. A.
 HÍRHEDIK. Crebescit. M. A.
 El hírhedik. Incebrebit. M. A. Percrescit. CM. Pázm. Kal. p. 854.
 Ki hírhedik. Incebrebit, innotescit. M. A.
 Hírhedés. Percrescentia. Zvonarics. 1. R. p. 161.
 HÍRHESZIK. Vulgat, crebescit.
 Ki hírhszik. Percrescit. Káldi, Esther. 2. 8.
 HÍRHET, hírheti. Vulgat.
 Ki hírheti. Evulgat. M. A.
 HÍRLEL, hírel. Annunciat, divulgat, publicat. S. I.
 Azt hírel. Narratur.
 HÍRRÉ adja, Indicat, significat. M. A. Renunciat. CM.
 Hírré adás. Renunciatio, nunciatio. M. A. CM.
 Hírré teszi. Notitiae dat, significat.
 HÍRT hordoz. Rumiferat. M. A.
 Hirt hoz. Nuncium adfert.
 Hirt mond. Nunciat, annunciat. M. A.
 Hirt nevet kap. Nomen assequitur. PP.
 Hirt tudakoz. Rumores aucupatur, PP.

Hirt viz. Nuncium defert.
 HIRTELEN. Subitus, subitaneus, repentinus, insperatus. S. I. Hirtelen mint a' zápor-eső. km.
 Hirtelen halál. Mors cita, subitanea, imprevisa. S. I.
 Hirtelen haragú. Proclivis ad iram. S. I.
 Hirtelen való. Subitaneus, repentinus, extemporalis, extemporaneus, extemporarius. M. A.
 Hirteleniben. Subito, repente, derepente. M. A.
 Hirtelenkedik. Agit praecipitanter, praeceps est. M. A.
 Hirtelenkedés. Temeritas, praecipitancia. M. A.
 Hirtelenkedő. Temerarius, praeceps. Faludi U. E. 3. R. p. 109. T. É. p. 43.
 Hirtelenség. Praecipitancia, deproperatio. M. A.
 Hirtelenséggel. Repente, derepente. M. A.
 Hala burda hirtelenséggel. Csuzi Tromb. p. 103.
 Hirtelenséges. Subitaneus. Káldi, Sap. 17. 6.
 Hirtelenül. Subito, repente. S. I.
 HIRÜL. Pro notitia, instar famae.
 Hírül adja. Notificat.
 Hírül hozta. Instar famae adtulit.
 Hírül bé mondották. Faludi T. É. p. 111.
 HIRÜL (ige). Incebrebit. M. A.
 El hírül. idem. M. A.

HÍZIK.

HÍZIK. Saginatur, impingvatur. M. A. Ki hol bizik, ott hízik. km.
 El hízik. Valde pingvis fit.
 Ki hízik. Impingvatur.
 Meg hízik. Impingvatur, saginatur. M. A.
 HIZAKODIK. Impingvatur, pingvescit. M. A.
 Meg hizakodik. Pingvescit, saginatur. M. A.
 HÍZÁS. Impingvatio.
 HÍZLAL, hízlalja. Saginat. M. A. Gazda' szeme hízlalja a' lovat. km.
 Meg hízlalja. Pingvefacit, impingvat, saginat. M. A.
 Hízlalás. Saginatio. M. A.
 Hízlaló. Saginans, saginandus. M. A.
 Hízlaló disznó. Porcus, qui saginatur.
 Hízlaló éték. Sagina. M. A.
 Hízlaló hely. Saginarium. M. A.
 Hízlalt. Saginatus. M. A.
 Hízlalt marha. Altilis. M. A.
 Hízlaltatott. Saginatus. M. A.
 HÍZODALOM (hizadalom.). Sagina. S. I.
 Hizodalmas. Saginam promovens, pingvefaciens. Szenteltt széna nem hizodalmas. km.
 Hizodalmas. idem. Pázm. Pred. p. 605. 733.
 Hizadalmas nagy jó uram. In forma styli veteris joco dicitur in eum, qui est cute bene curata.
 HÍZOTT. Pingvefactus, saginatus.
 HÍZÓ. Qui saginatur.
 Hízódik, hízlalódik. Saginatur. S. I.

HO.

HO.

HO. Interjectio bovem sistentis.
 Ho há. idem.
 HO HO. Admirantis. Ho ho legény nagy fát mozgatsz te.

HOB.

HOB.
 HOBOLY. F. Somogy Vben.

HOD.

HOD.
 HODÁSZ. FF. Szatmár, és Vas Vben.
 HODONY. F. Tömös Vben.
 HODOS. FF. Arad, Vas, Krassó, Csongrád, Posony, Somogy, Tömös, Ugocsa, Veszprém, Bihar, és Szatmár Vben.
 Hodoska. Sz. P. Veszprém Vben.

HOGY.

HOGY. Quod, ut. M. A.
 Hogy adod, mint tartod? Quanti. M. A.
 Hogy ez. Quanti hoc. S. I.
 Hogy ha nem. Alioquin. M. A.
 Hogy hogy. Qualiter, ut, quomodo. M. A. CM. Quid ita. S. I. Qui fit. PP.
 Hogy lehet? Quipote, qui fieri potest. M. A.
 Hogy már. Quasi, tamquam, quasi vero. M. A. Káldi Luc. 25. 14. Mintegy gúnyolással „Derék ember hogy már! Sz. D.
 Hogy mivel. R. most: mivelhogy. Quia. S. I.
 Hogy ne hazudjak. Ne dicam dolo, ne mentiar. S. I.
 Hogy ne. Quidni. M. A.
 Hogy ne mondjam. Ne dicam. PP.
 Hogy nem. Quominus. M. A.
 Hogy nem mint. Quam. M. A.
 Hogy sem mint. Idem. M. A.
 * Mint hogy. Cum.
 Mivel hogy. Quia.
 Vala - hogy. Utcunque, aliquomodo. M. A.
 HOGYAN. Quomodo, qualiter, quo pacto, qua ratione. S. I.
 Hogyan van? Ut valet, quomodo subsistit.
 Hogyan van, hogyan sincs, nem tudom. Vala-hogyan. Aliquo modo.

HOL.

HOL. R. Aurora, matuta, tempus matutinum. S. I. Ubi. M. A.
 Hol itt. Hol itten. S. I.
 Hol-izben. Dum. Faludi N. E. p. 217.
 Hol-mi. Reculae, vasa, utensilia, suppellex v. res variae speciei. S. I.
 Hol - mikor. Nonnunquam, interdum, subinde. Faludi N. A. p. 59. U. E. 2. R. p. 31.
 Hol-nap. Cras. M. A.
 Hol-nap reggel. Cras mane. PP.

Hol-nap után. Perendie. M. A.
 Hol-napi. Crastinus. M. A.
 Hol-napig. Usque crastinum.
 Hol-napoz, hol-napozza. Procrastinat.
 Margit' Élete p. 16.
 Hol-napra is kell a' ló. km.
 Hol-napról hódára halaszt. Crastinat,
 procrastinat. M. A.
 Hol való, egymás. Res, reulae, uten-
 silia, supellex, vasa. M. A.
 Hol valója. Supellex ejus domestica.
 Vajda K. É. 1. K. p. 600.
 Akár hol. Ubivis, ubicunque.
HOLNAN, HOLNANT. R. most honnan.
 Unde. S. I.
HOLOTT. Ubi. M. A. Siquidem, quando
 quidem. PP. ubi tamen.
 Holottan. idem. S. I.
HOLVAL. Cras mane. M. A.
 Holvali. Matutinus, sublucanus. M. A.
HOLVÁ. Quorsum.
 Holvá legyenek? Ah quid agam, quo me
 vertam. M. A.
 Holvá lól el? Quo abiisti, quorsum
 recessisti. M. A.

HOLLÓ.

HOLLÓ. Corvus. M. A.
 Holló-fészek. Nidus corvi. Beniczki p.
 278.
 Holló' háza. Öveg-bánya Abauj Vben.
 Holló-hozta semmi házi ember. km.
 Holló-kákogás. Crocitus, crocatis. M. A.
 Holló-kő. F. Nógrád Vben.
 Holló' pataka. Sz. P. Szepes Vben.
 Holló-szín. Coracinus color. PP.
 Holló-színű. Coracinus. M. A.
 Holló-toll. Pluma corvina.
 * Fejér holló. Corvus albus.
 Ritka dolog a' fejér holló. km.
HOLLÓS. Corvinus. PP.
 Hollós. Árok Bereg Vben, Csárda Bor-
 sod Vben, Emőd mellett.
 Hollós. (Egyházas — Hidas — Nemes —
 Rempe). FF. Vas Vben.

HOLTT.

HOLTT. Mortuus. Lásd főlebb a' gyöke-
 rénél HAL.

HOM.

HOM.
HOMÁLY. Caligo. M. A. Még a' nap
 fényben is homályt keres. km.
 Homály-lepke. Sphynx. Dämmerungsvogel.
 S. I.
 Homályog. Caligat. Hadd homályogjon a'
 hold, csak a' nap tartson igazat. km.
Homályos. Caliginosus, nubilus, opacus,
 obnubilus, obscurus, subnubilus,
 subobscurus. M. A. A' rövid szó ho-
 mályos szokott lenni. km.
 Homályos ágyból való. Obscuri generis.
 Faludi. E. M. p. 241.
 Homályos elméjű. Obscuri ingenii.
 Homályosan. Obscure, involute. M. A.
 Homályosítja. Obscurat, obtenebrat, opa-
 cat. M. A.
 Bé homályosítja. Obnubilat. M. A.

Meg homályosítja. Inobscurat, inopacat.
 M. A.
 Homályosítás. Obscuratio. M. A.
 Meg homályosítás. idem. M. A.
 Homályosító. Obscurator. M. A.
 Homályosodik. Obscuratur.
 Bé homályosodik. Caligine obducitur,
 obtenebrescit. M. A. Nubilat. CM.
 Meg homályosodik. Adnubilat, caligat.
 M. A.
 Homályosság. Caligatio, opacitas, obscu-
 ritas. M. A.
 Homályosul. Obscuratur, caligat. M. A.
 Homályozik. Nubilat, caligat.
 Homályozó. Caligans. NC. p. 11.
HOMLÍT, homlítja. Vitem propagat per
 traduces. M. A. CM.
 Homlítás. Propagatio. M. A. Ablactatio.
 CM.
 Homlító szőlő. Propago. M. A.
 Homlítani való szőlő. idem. M. A.
 Homlítóvány. Tradux, propago. S. I.
HOMLOK. Frons. M. A.
 Homlok-elő. Frontale. M. A. Paropis,
 luteum frontale. PP.
 Homlok-írás. Titulus, frons libri. S. I.
 Sz. D.
 Homlok-komorítás. Corrugatio frontis.
 Homlok-kötő. Sz. D.
 Homlok-sor az írásban, vagy nyomta-
 tásban. Sz. D.
 Homlok-sütés. Frontis inscriptio, stig-
 matizatio. S. I.
 Homlok üti. In frontem caedit. Vajda
 2. K. p. 114.
 Hanyatt homlok. Pronus.
 Homloka. Ejus frons, frontispitium, pars
 antica. S. I.
 Ház' homloka. Frontispitium aedis.
 Homlokát komorítja. Frontem corrugat,
 caperat. M. A.
 Homlokát ránczba szedi. idem.
 Homlokolja. Frontat. Sz. D.
 Homlokozza. Frontat, frontem ei facit.
 Sz. D.
 Homlokszat. Frontispitium. Sz. D.
 Homlokos. Frontosus, fronto. M. A.
 Homlokú.
 Föl törlött homlokú. Exporrectae fron-
 tis. Prágai p. 204.
 Kopasz homlokú. Calvaster. NC. p. 197.
 Széles homlokú. Fronto. M. A.
HOMOK. Sabulum. M. A. A' homok is el
 iszsa az eső-víz, de semmit sem
 terem. km.
 Homok. t. h. n. Bereg, Somogy, Szat-
 már, Soprony, és Ung Vben.
 Homok-föld. Terra sabulosa. Ha csak
 a' homok-föld terem, szűkön telik
 meg a' verem. km.
 Homok-fűz. Salix arenaria. Sandweide.
 Mitterp.
 Homok-halom. Dug. km. 1. R. p. 197.
 Homok-kő. Lapis arenarius.
 Homok-telek. Sz. P. Heves Vben.
 Homokos. Sabulosus. M. A.
 Homokos hely. Sabuletum. M. A.
HOMOR.
 Homorít, homorítja. Cavat, concavat,
 concavum facit. S. I.
 Homorog (Magyar, oláh.) FF. Bihar Vben.
 Homorogd. F. Abauj Vben.

Homorodik. Devergit, deprimitur. M. A.
 Cavatur, concavatur. S. I.
 Ki homorodik. Extuberat. Hallottam
 Ságbon 1820. Febr. 28.
Homorodás. Devergentia. CM. M. A.
Homorodottság. Depressitas. CM.
Homoró. Concavus.
 Homoród. Patak Szatmár Vben.
 Homoród (Alsó, felső, középső). FF.
 Szatmár Vben.
 Homoró. Convexus, convexus, concavus.
 M. A. Amphicyrtos. CM. Vrancsics.
 Homorúság. Convexitas. M. A.
HOMOS. R. Tectus, non sincerus, astu-
 tus, dolosus, versutus. S. I.

HON.

HON, HONN. R. Domus vel patria. S. I.
 Domi. M. A.
 Hon hagyja. Domi relinquit. S. I.
 Hon heverés. Ocium domesticum. S. I.
 Hon lakás. Domesticatio, vita domesti-
 ca. S. I. Hon lakják az, a' ki ked-
 vére akar élni. Domi manere oportet
 belle fortunatum. M. A.
 Hon létel. Commoratio domestica. S. I.
 Hon-művek. R. Vasa domestica, uten-
 silia. S. I.
 Hon tanúlt. Domi doctus. S. I.
 Hon töltött bor. Vinum vernaculum.
 M. A.
 Hon termett bor. idem. S. I.
 Hon ülés. Domesticatio. Beniczki p. 155.
 Hon ültében. Domi sedendo. Pázm.
 Pred. p. 1134.
 Hon ülő. Abstractus, casae affixus, de-
 ses. PP.
 Hon vacsorálás. Domicoenium. M. A.
 Hon való. Domesticus. Magyarai Orsz.
 Roml. p. 41. a' hol a' távol valónak
 teszi ellenébe.
 Hon való nyavalya. Morbus domesticus.
 Zvonarics 1. R. p. 51.
 Hon való viszsza vonulás. Discordia ci-
 vilis, domestica. VM. Hit-tartás.
 p. 21.
 Itt-hon. Hic domi.
 Ott-hon. Ibi domi. Jobb ftthon, mint
 otthon. Melius hic, quam ibi.
HONBÉLI. Domesticus, patrius, vernacu-
 lus. S. I.
HONI. idem. S. I.
HONNAN. Unde. M. A.
 Honnan jössz, 's hová mégy. Dic, quis
 es; unde venis, tibi ubi patria, at-
 que penates. M. A.
 Honnan való. Cujas. M. A.
HONNÉTT. Unde. M. A.
HONOS. Habens domum, patriam.
 Ott-honos. Casae affixus, domi se de-
 tinens. Faludi habet „Ott-honyos.“ N.
 U. p. 9.
 Ott-honoskodik. Domi se detinet, vi-
 tam agit abstractam.
HONNYA (honja.) Ejus patria.
 Honnyában. Domi suae. M. A.
 Honnyai.
 So-honnyai. Nullibi domi, domo, do-
 micilio carens, vagus.
HONT. F. Hont Vben.
 Hont-madár. Motacilla oenanthe. Weiss-
 schwanz, Steinschmatzer. S. I.

HOP.

HOP.

HOPORCS. Gibbus, tuber, protuberantia v. salebra. S. I.

Hoporcsos. Gibbosus, protuberans v. asper, scaber, salebrosus. S. I.

HOPORJ, HOPORJA. idem ac hoporcs. Hoporjás: hoporcsos.

Háta' hoporjás. Salebrosus, fragosus. M. A. Confragosus. CM.

Háta' hoporjás hely. Salebrae. M. A.

H OPORTI. F. Zemplin Vben.

HOPORTYAG. Crusta. Cserepezet. Sz. D.

Hoportyagos. Crustulosus. Cserepesedett. Sz. D.

Hoportyagos mész hull a' falról. Calx crustulosa cadit e muro. Sz. D.

HOP.

HOP - mester. Admissionalis, praefectus aulae. M. A. etiam HOK - mester. M. A. PP.

HOPISTÁL. Sámbar ellen. p. 74.

HOPP.

HOPP. Jubilantis, exultantis. Akkor mondj hoppot, mikor által ugortad az árkot. km.

Hopp haja. Evax! ohe! M. A.

Hopp-szó. Vox jubili.

Hopp imitt is, amott is, az én házam előtt is. km.

HOPPA. Lakodalom. Calend. Jaurinense anni 1747.

HOPPOT mond. Exultat de re bene gesta. Hippet hoppot emleget. Faludi. E. M. p. 21.

HOPPOZ, hoppedza. Jubilando pessumdat.

El hoppedza az esküdtetés előtt. Dug. km. 1. R. p. 176.

HOR.

HOR.

HORD. F. Mármaros Vben.

HORD (ige), hordja. Portat. M. A.

Alá hordja. Devehit, deportat. M. A.

Által hordja. Transportat, transvehit. M. A.

Bé hordja. Invehit, importat. M. A.

Bele hordja. idem.

Egygyű hordja. Congerit, comportat.

El hordja. Deportat, asportat. M. A.

Hordd el a' sátor-fát. Apage.

Elő hordja. Narrat, commemorat, adfert, profert. S. I.

Föl hordja. Fert sursum.

Föl hordja az étkeket. Dapes adfert, superponit mensae. S. I.

Fülébe hordja. Insuperat ei.

Haza hordja. Portat domum.

Hátra hordja. Retro portat.

Ki hordja. Evehit, exportat. M. A.

Le hordja. Devehit, it. Excipit, verbis castigat, objurgat. S. I.

Meg hordja. Convehit, comportat.

Meg hordja ganéjjal a' földjét. Ad terram suam fimum comportat.

Oda hordja. Advehit.

Őszve hordja. Convehit, comportat, congerit, confert. M. A.

Reá hordja. Asportat, advehit.

Viszsza hordja. Reportat, refert. S. I.

Hordat, hordatja. Curat vehi, portari.

Hordatott. Vectus, portatus.

Őszve hordatott. Collatitius. M. A.

Hordás. Deportatus, vectura. M. A.

Által hordás. Transportatio, transvectio. M. A.

Bé hordás. Invectio, importatio. M. A.

Egybe hordás. Congestio, comportatio. M. A.

El hordás. Deportatio, asportatio. M. A.

Fa-hordás. Vectura lignorum.

Gabona-hordás. Invectio frugum.

Hír-hordás. Famigeratio. S. K.

Ki hordás. Exportatio. M. A.

Őszve hordás. Convectio, comportatus. M. A. it. Increpatio. S. K.

Hordogat, hordogatja. Vectat.

El hordogatja. Per partes aufert.

Őszve hordogatja. Convectat. M. A.

Hordoz, hordozza. Portitat, gerit, ductat, ductitat, bajulat, vectat. M. A. Ki-ki magával hordozza a' kis birót. km.

Be hordozza. Inoccat. Be boronálja

El hordozza. Perductat, perfert. M. A.

Környül hordozza. Circumvehit. M. A.

Körül hordozza. Circumfert. M. A.

Magával hordozza. Circumfert secum.

Hordozás. Portatio, gestatio, gestatus. M. A.

Hordozdogalja. Vectitat. M. A. L.

Hordozgatja. Vectitat, portitat. M. A.

El hordozgatja. Per partes aufert.

Környül hordozgatja. Circumgestat. M. A.

Őszve hordozgatja. Convectat. M. A.

Hordozhatatlan. Importabilis. M. A.

El hordozhatatlan. Insupportabilis.

Hordozható. Portabilis, portatilis, vectibilis. M. A.

El hordozható. Portabilis. M. A. Supportabilis.

Hordozkodik. Migrat. M. A.

Által hordozkodik. Transmigrat. M. A.

Be hordozkodik. Immigrat. M. A.

El hordozkodik. Emigrat, demigrat. M. A.

Ki hordozkodik. Emigrat. M. A.

Hordozkodás. Migratio. M. A.

Által hordozkodás. Transmigratio. M. A.

Bé hordozkodás. Immigratio. M. A.

El hordozkodás. Demigratio. M. A.

Hordozó. Vector, portans, gestator. M. A.

El hordozó. Perductor. M. A.

Hordozóskodik. Cum suis reculis transfert se in aliam domum. A' ki sokat hordozóskodik, nehezen gazdagul meg. km.

Be hordozóskodik. Immigrat in domum.

Ki hordozóskodik. Emigrat e domo.

Hordozóskodás. Migratio. Kilencz hordozóskodás egy égés. km.

HORDÓ. 1) Vector, portans, vehens. M. A.

Hordó-rétes. Scriblita tempore invectionis frugum praeparari solita.

Hordó szék. Sella portatilis.

Fa-hordó. Calo, xylophorus.

Hír-hordó. Rumigerulus.

Mag-hordó. Qui seminanti semen administrat.

Mag-hordó véka. Cartallus seminarius.

Tik-hordó kánya. Falco buteo.

Víz-hordó. Aquigerulus. S. K.

HORDÓ. 2) Dolium, vas, dolium vinarium. M. A.

Hordó-bor. Vinum uno vase. Pázm. Kal. p. 662.

Hordó-csap. Doliarium veruculum, epistomium. PP.

Hordó-csináló. Doliarium. M. A.

Hordó' csinnya. Strix, crena. Dongáknak azon rovások, melyekbe a' fenék helyhezteszik. S. I.

Hordó' dugója, karikája, szádlója. Doliarium operculum. PP.

Hordó-dugasz. idem.

Hordó-fenek. Commata. PP.

Hordó-mérő. Virga pithometrica. S. I.

Akoló pálcza.

Hordó' szája. Orificium dolii. S. I.

Hordó-töltelék. Vinum pro repletura doliorum. S. I.

* Boros hordó. Vas vinarium.

Eczetes hordó. Buticula acetaria. S. K.

Feneketlen hordó. Inexplebile dolium. S. K.

Gönczi hordó. Dolium Gönczense, trium urnarum capax. S. K.

Káposztás hordó. Vas pro caulibus.

Olajos hordó. Olearium vas. S. K.

Pálinkás hordó. Vas vini adusti. S. K.

Sörös hordó. Cerevisiarium dolium. S. K.

Uborkás hordó. Vas cucumerarium.

Üres hordó. Vas vacuum. Üres hordó

leg jobban hangzik. km. Eloquentiae flumen, sapientiae gutta.

Vas-abrinosos hordó. Vas ad circulos ferreos.

Vizes hordó. Vas aquarium. S. K.

Hordónyi. Doliaris. M. A. In quantitate dolii.

HORG, HOROG. Hamus, harpago, uncus. M. A. Arany-horoggal horgász. Aureo hamo piscatur. km.

Horog - in. Linea piscatoria. PP.

Horog-zsineg. Funiculus hami. Sz. D.

Horog-vég, vagy Horog-völgy. Sz. P. Somogy Vben.

Horog-vonó. Hamotraho. M. A.

Horogba veti. Unco impingit. M. A.

Horogba vettetett. Unco impactus. M. A.

Horoggal el vonsza. Innuncat, harpagat. M. A.

Horogra fűzi. Inuncat. Sz. D.

* Arany-horog. Aureus hamus.

Födél-rántó horog. Hama. M. A. Harpago.

Üst-tartó horog. Focarius cremaster. PP.

Horga. Ejus hamus.

Horgába akad. Incurrit in ejus hamum.

Horgad. Incurvescit. M. A.

Alá horgad. Deorsum curvatur. Pázm.

Pred. p. 472. Kal. p. 664.

Félre horgad. Ad partem flectitur. Faludi. B. E. p. 98.

Meg horgad. Incurvescit. M. A.

Meg horgadjunk a' vén ember előtt.

Inclinemus nos ante senem hominem.

Pázm. Pred. p. 217.

Horgadás. Inclinatio. Pázm. Pred. p. 929.

Horgadozik. Curvescit, incurvatur. Faludi N. E. p. 8.

Félre horgadozik. Declinat. Faludi B. E. p. 78.
 Félre horgodozó szándék. Intentio non recta. Faludi B. E. p. 53.
 Horgadtt. Curvatus, flexus.
 Föl horgadtt. Resimus. S. I.
 Meg horgadtt. Incurvus, reflexus. M. A.
 Viszsa horgadtt. Reflexus. M. A.
 Horgas. Curvus, incurvus, inflexus, obliquus, uncus, aduncus. M. A. Hamatus.
 Horgas bab. Phaseolus. Rác bab. S. I.
 Horgas bél. Ileum. S. I.
 Horgas borgas. Flexuosus. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 86.
 Horgas borgas utak. Calles flexuosi. Faludi E. M. p. 241.
 Horgas fogak. Dentes uncinati. PP.
 Horgas ín. Suffrago. S. I. Ín-pók.
 Horgas kard. Ens is falcatus, acinaces. PP. Gladius recurvus.
 Horgas köröm. Ungvis falcatus. PP.
 Horgas lábú. Curvipes. M. A.
 Horgas orr. Nasus aquilinus. PP.
 Horgas orra a' madárnak. Rostrum. PP.
 Horgas orrú. Grypus, homo naso aquilino. S. I.
 Horgas sip. Lituus. Waldhorn. S. I.
 Horgas sípos. Liticen, ceraula. S. I.
 Horgas tör. Ens is falcatus. S. I.
 * Hóri horgas nagy inas. Caliga Maximini, colossi magnitudine. M. A.
 Horgasan. Contorte, curve, flexuose. M. A.
 Horgasan esik. A. linea recta declinat. PP.
 Horgasan rakott fal. Paries a recta linea discedens. PP.
 Horgasítja. Hamat it. curvat, aduncat, incurvat. M. A.
 Meg horgasítja. Incurvat, concurvat. M. A. Telegdi, Felelet p. 18.
 Horgasítás. Curvatio, flexura, inflexio. M. A.
 Meg horgasítás. Incurvatio. M. A.
 * Meg horgasított. Incurvatus. M. A.
 Horgasodik. Curvescit. M. A.
 Horgassa. Curvum ejus. A' beszédnek egyenese jó, 's a' mankónak horgassa. km.
 Horgasság. Curvamen, curvatura, curvitas, aduncitas. M. A.
 Horgasúl. Flectitur, curvatur.
 Meg horgasúl. Incurvatur. Csuzi Tromb. p. 359.
 Horgaszt, horgasztja. Curvat, incurvat, flectit.
 Föl horgasztja az orrát: föl üti az orrát. Faludi N. A. p. 129.
 Meg horgasztja. Pandat. M. A. Inflectit. CM.
 Horgasztás. Inflexus. CM.
 Horgasztthatatlan. Inflexibilis. CM.
 Horgász (név.). Hamiota. M. A.
 Horgász-ajándék. Donum hamulare. Nagyobb ajándékot horgászó ajándék. S. I.
 Horgász-tolvaj. Fur hamularis. S. I. Horgossal ablakon horgászó lopó. PP.
 Horgász (ige). Hamo piscatur. M. A. Szelen horgász. Frustra laborat.
 Ki horgássza. Expiscatur, v. aduncis unquibus extrahit.
 Horgásszás. Piscatus hamatilis. PP.

Horgászat (mint vadászat, halászat). idem.
 Horgásztat. Curat hamo piscari. Faludi B. E. p. 56.
 Horgászó hely. Piscaria. PP.
 Horgászó vesző. Arundo piscatoria. PP.
 Horgol, horgolja. Inuncat. M. A.
 Horgos. Uncus, aduncus, hamatus. M. A.
 Horgos. F. Csongrád Vben.
 Kis Horgos. Telek Csongrád Vben.
 Horgot vet. Hamum objicit v. divertit, diversionem facit. Nem nyeri el a' pályát, a' ki utjában horgot vet. km.
 Horgul. Curvatur.
 Meg horgul. Incurvatur. Lippai Vet. Kert. p. 174.
 HORHOS. Hegyeken lévő szoros utak, és víz-mosások. Vitéz, Anacreoni Dalok. p. 49.
 HORNY, HORONY. Crena, strix, stria. S. I. (mint Torony).
 Hornyol, hornyolja. Crenam incidit, striat. PP.
 Meg hornyolja, rovátkolja. Crenam incidit. PP.
 Hornyolás. Strix, canaliculus, stria. PP.
 Hornyolása a' hordónak, melybe a' feneket teszik. Crena, strix. PP.
 Hornyolat. Striatura, canaliculus. S. I. Sz. D.
 Hornyoltt. Striatus. Faludi. T. É. p. 21.
 Hornyoltt oszlop. Columna striata. PP.
 Hornyos. Striatus, virgatus, lineatus. S. I.
 HORP, HOROP. Inusitatum.
 Horpad. Deprimitur, cavatur. PP.
 Bé horpad. Concavum fit. S. I. In cavum dehiscit. Bé horpadtt az oldala. Sz. D.
 Horpadás. Depressio in cavum. Sz. D.
 Horpadozik. Cavatur, deprimitur. S. I. Sz. D.
 Horpadtt. Cavatus, pressus. M. A.
 Horpadttság. Cava, cavamen, cavatura. S. I. Sz. D.
 Horpasz. Emaciatius, extenuatus, macer. S. I. Csappant, éhség miatt lelohadt. Sz. D.
 Horpasz has. Venter extenuatus. Sz. D.
 Horpasz pofa. Gena emaciata. Sz. D.
 Horpaszodik. Emaciatior, macescit. Sz. D.
 Horpaszsa. Ejus extenuatum. (Venter) Teli töltt a' horpaszsa: föl domborodott a' hasa. Sz. D.
 Horpaszt, horpasztja. Deprimit, cavat. Sz. D.
 Bé horpasztotta. Dug. km. 1. R. p. 31.
 Horpács. FF. Nógrád, és Soprony Vben.
 HORSÓ. Sz. P. Borsod Vben.
 HORZSOL, horzsolja. Terit, atterit, deterit. S. I. Csiszolja, koptatja, korholja. Sz. D.
 Horzolódik. Teritur, atteritur, deteritur. S. I. Törődik, vajúdik, kopik, korholódik, csiszolódik. Sz. D.
 El horzolódott p. o. a' kerék-szeg. Sz. D.
 HORT. F. Heves Vben. Sz. P. Szabolcs Vben.
 Hortobágy. Vidék, Szabolcs Vben.
 Hortobágy. Folyó víz Nagy Kunságban, és Szabolcs Vben.

HOR.

HOR (hang).
 HORKANT. Ronchum excitat.
 Egyget horkantott. Kisfaludi' Regéji. p. 21.

HORTYANT. idem.
 HORTYOG. Ronchissat, stertit. M. A. Káldi Prov. 5. 10.
 Hortyogás. Ronchus, stertor. M. A. CM.
 Hortyogástól meg szűnik. Distertit. M. A.
 Hortyogó. Stertor, ronchissator. PP.
 Hortyogva aluszik. Stertit. M. A.

HORVÁT.

HORVÁT. Croata, Dalmata, Illyrius. M. A.
 Horvát falu. F. Vas Vben.
 Horvát kút. F. Somogy Vben.
 Horvát nád' alja. F. Vas Vben.
 Horvát nyelv. Lingua croatica.
 Horvát ország. Regnum Croatiae, Illyria, Illyricum. M. A.
 HORVÁTI. Croaticus.
 Horváti. FF. Abaúj, Hont, Torna, Szala és Zágráb Vben.
 HORVÁTOS. Morem croaticum redolens.
 Horvátos viselet. Vestitus croaticus.
 Horvátosan. More croatico.
 HORVÁTSÁG. Gens croatica. Epist. Széch. T. 1. p. 168. 194.
 HORVÁTÚL. Croaticus.

HORÚT.

HORÚT. Tussis. M. A. Tasi Gáspár p. 135. PP. Lásd Hurút alább.

HOSZSZ.

HOSZSZ.
 HOSZSZA. Ejus longum, ejus longitudo. M. A. Széle hossza mind egygy. Aequaliter longum et latum.
 Száz tí' hossza. Longitudo centum acuum. Meg jártuk a' száz tí' hosszát. km.
 Hosszában. In sua longitudine. Sz. D.
 Hosszára. In longum. Sz. D. Hosszára szeltt kenyér higan sültt tyúkmonyhoz. km. Turunda. PP.
 HOSZSZABB. Longior. A' ki kisebb, frissebb, a' ki hosszabb, roszszabb. km.
 Hosszabbítja. Perlongat, elongat, producit. M. A.
 Meg hosszabbítja. Prolongat, elongat. M. A.
 Hosszabbítás. Productio. M. A.
 Meg hosszabbítás. Prolongatio. M. A.
 Meg hosszabbított. Prolongatus. M. A.
 Hosszabbodik. Longescit. Pázm. Pred. p. 101.
 Meg hosszabbodik. Elongatur.
 Hosszabbság. Major longitudo. Pázm. Pred. p. 99.
 Hosszabbul. Longescit. M. A.
 Meg hosszabbul. Elongatur, producitur.
 HOSZSZACSKA. Longulus, longiusculus. M. A.
 HOSZSZADALOM. Prolixitas, prolixitudo. S. I.
 Hosszadalmas. Prolixus. Sz. D.
 HOSZSZAL; hosszalja: hosszának nézi, tartja, mondja. Sz. D.
 HOSZSZAN. Longum, prolixo, producte. M. A.
 HOSZSZAS. Prolixus. PP.
 Hosszas nyavalya. Morbus tenax. PP.

Hoszsas türedelem. Longanimitas, multa patientia. Faludi E. M. p. 241.
 Hoszsasan. Prolixe. S. I.
 Hoszsasitja. Prolongat, protrahit, producit. S. I.
 Hoszsasodik. Longescit v. prolongatur, producitur. S. I.
 Hoszsasúl. idem. S. I.
 HOSZSZASÁG. Longitudo. M. A.
 Hoszsaságára nézve. Spectata ejus longitudine.
 HOSZSZATT. Per longum.
 Útsza-hoszsatt. Per longum plateae, per totam, qua patuit, plateam. Vajda K. É. 2. K. p. 181.
 HOSZSZÍT, hoszsztja. Longat.
 Hoszsztás. Longatio, elongatio. M. A. L. p. 335.
 HOSZSZÚ. Longus, prolixus. M. A. A' rúd talyigára hoszsú, szekérbe rövid. km.
 Hoszsú alku : házasság. km.
 Hoszsú Aszó. F. Bihar Vben.
 Hoszsú betegségnek halál a' vége. km.
 Hoszsú bójt. Longum jejunium. A' ki sok zabálló csőtörtököt tart, hoszsú bójtre talál. km.
 Hoszsú életű. Longaevus. M. A.
 Hoszsú ember. Longurio. M. A.
 Hoszsú falu. FF. Vas, Nyitra, Pósony, Somogy, és Szala Vkben.
 Hoszsú főr. Longa vectura.
 Hoszsú hegy. Sz. P. Fejér Vben.
 Hoszsú hegyes tör. Rudis, ensis longior, sarissa. PP.
 Hoszsú Hetény. F. Baranya Vben.
 Hoszsú idejű. Diutinus. M. A.
 Hoszsú kezű. Longimanus. M. A.
 Hoszsú köntös. Vestis talaris. PP.
 Hoszsú köntös port csinál. km.
 Hoszsú körmű. Furunculus.
 Hoszsú Láz. F. Zemplin Vben.
 Hoszsú lábú. Longipes. M. A.
 Hoszsú liget. F. Bihar Vben.
 Hoszsú mező. FF. Trencsén, Ung, és Zemplén Vkben.
 Hoszsú, mint a' Szent Iván' éneke. Prolixius lliade. M. A.
 Hoszsú nyak. Raphidia. Kamelhals. Fű-szunyog. S. I.
 Hoszsú nyújtó a' szekérben.
 Hoszsú oldal. Latera longiora currus.
 Hoszsú Páli. F. Bihar Vben.
 Hoszsú Percsztég. MV. Vas Vben.
 Hoszsú rét. FF. Liptó, Sáros, Zemplén, és Gömör Vkben.
 Hoszsú pör. Processus longae litis.
 Hoszsú pörön bíró a' nyertes. km.
 Hoszsú rév. Telek Borsod Vben.
 Hoszsú ruha. Stola. PP.
 Hoszsú ruhás. Stolatus. PP.
 Hoszsú szárú körtvély. Török körtvély. "Pyra Dolabellaria. S. I.
 Hoszsú szilva. Prunum hungaricum.
 Hoszsú szó. F. Gömör Vben.
 Hoszsú tűrés. Longanimitas, patientia. M. A.
 Hoszsú tűrő. Longanimis. M. A.
 Hoszsú újjú mente. Chiridota, vestis manuleata. PP.
 Hoszsú út. Via longa, iter longum.
 Hajas szekér, hoszsú út. km.
 Hoszsú völgy. F. Szala Vben.

Hoszsudad. Oblongus. Länglicht. S. I.
 Hoszsuka. Longulus, longusculus. S. I.
 Hoszsukás. idem.
 Hoszsuság. Longitudo, prolixitas. M. A.

HOVÁ.

HOVÁ. (Contractum ex obsoleto Holvá.)
 Quo, quonam, quorsum. M. A.
 Hová hamarabb. Quo ocius. Csuzi p. 633.
 Hová legyen. Quo me vertam. PP.
 Hová tovább. Magis ac magis, quo magis, quo longius, quo diutius. M. A.
 Hová való. Cujas, quo spectans, quo pertinens, unde oriundus.
 Akár hová. Quocunque.

HOZ (ige.)

HOZ, hozza. Fert, producit, portat, adfert, vehit, adportat. M. A. Nem sokat hoz a' táncz a' konyhára. km.
 Alá hozza. Defert, portat deorsum.
 Által hozza. Transfert.
 Bé hozza. Infert, introducitur. M. A. Ha a' szükség bé hozza. Pázm. Pred. p. 794.
 Bele hozza. Infert sermoni, immiscet.
 El hozza. Adfert, adportat, adducit. M. A.
 Elő hozza. Profert, depromit, adfert, adducit, it. commemorat, repetit. M. A.
 Föl hozza. Adducit sursum. M. A. it. inducit v. adfert consuetudinem, instituit morem. S. I.
 Haza hozza. Refert domum.
 Helyre hozza. Reducit, reparat. Egy jó álom minden fáradságot helyre hoz. km.
 Ki hozza. Effert, educit. M. A. it. Concludit, consecrarium facit. Ebből azt hozom ki. Hinc hoc concludo.
 Le hozza. Defert, deportat. S. I.
 Meg hozza. Reducit, refert. M. A.
 Meg hozta az igaz kenyér. Ad pristina praesepia.
 Öszve hozza. Két személyt egymással szemléltet. S. I.
 Reá hozza. Adducit ad collum ejus.
 Viszsa hozza. Refert, reducit, retrofert, reportat. M. A.
 Viszsa nem hozom' fejében vitte el : el lopta.
 HOZAKODIK.
 Elő hozakodik. Narrat, commemorat, adfert, profert. S. I. Inter sermociandum adducit.
 HOZAKOSZIK.
 Elő hozakoszik. Profert, commemorat. Vajda K. É. 3. K. p. 41. „Néha néha elő hozakosznak rólad.“
 HOZÁT, hozatja. Facit reducere, adduci curat. M. A.
 Által hozatja. Curat transferri.
 Be hozatja. Curat inferri.
 El hozatja. Curat adferri.
 Le hozatja. Curat deferri.
 Meg hozatja. Curat adferri.
 Viszsa hozatja. Curat reduci.
 Hozatal. Reductus, us. M. A.
 Hozatás. Reductio. M. A.

El hozatás. Advectio, asportatus. M. A.
 Hozatott. Adlatus.
 Meg hozatott. Reductus. M. A.
 HOZÁS. Latio, portatus. M. A.
 Bé hozás. Importatio, illatio. S. I.
 Elő hozás. Citatio, depromtio, prolatus. M. A.
 Föl hozás. Eductio, sublatio. M. A.
 Helyre hozás. Reparatio.
 Meg hozás. Reductio. M. A.
 Viszsa hozás. Idem. M. A.
 Viszsa-nem hozás' fejében vitte el. KV. p. 285.
 HOZDOGAL, hozdogalja. Vectat.
 El hozdogalja. Advectat. M. A.
 HOZHATATLAN. Qui non potest ferri, vehi.
 Helyre hozhatatlan. Irreparabilis.
 Viszsa hozhatatlan. Irreducibilis.
 HOZOMÁNY. Adlatum aliquid, v. productum terrae. S. I. Allatura.
 HOZOTT. Latus.
 Hozott Isten. Optato advenis. S. I.
 Meg hozott. Adlatus.
 HOZÓ. Lator, portans. M. A.
 Hozó família ez, nem kéri. km.
 * Álom-hozó. Soporifer. CM.
 Fölbő-hozó. Nubifer. M. A.
 Gyümölcs-hozó. Frugifer, carpophorus. M. A.
 Hír-hozó. Famiger, renunciatus. CM.
 Kár-hozó. Damnifer, it. damnandus. S. K.
 HOZTON hozd. Affer, affer. Pázm. Pred. p. 700.

HOZ (vég-rag).

HOZ, HÜZ. Ad. Affixa. M. A. Affixa nominalia post vocales obtusas, ut falhoz. Ad parietem. Kőhöz. Ad lapidem etc.
 HOZZÁ. Eja, age, agite. M. A. Láss hozzá. Allez vous en.
 HOZZÁ, hozzád, hozzám. Ad, erga, circa, ad se, ad te, ad me. M. A.
 Hozzá adás. Additio. M. A.
 Hozzá áll. Adstat, accedit. M. A.
 Hozzá csapja. Allidit. M. A.
 Hozzá édesgeti. Allectat. M. A.
 Hozzá enyvezi. Adglutinat. M. A.
 Hozzá fog. Adgreditur. M. A.
 Hozzá futamik. Accurrit. M. A.
 Hozzá hajol. Acclinat, inclinat. M. A.
 Hozzá hajóz. Adnavigat. M. A.
 Hozzá illik. Congruit. M. A.
 Hozzá képest. Respectu illius.
 Hozzá kezd. Inchoat.
 Hozzá megy. Adit, convenit. M. A.
 Hozzá nyúl. Adprehendit. M. A.
 Hozzá olvassa. Adnumerat. M. A.
 Hozzá ragad. Cohærescit. M. A.
 Hozzá segít. Adjutor. Pázm. Pred. p. 1180.
 Hozzá szabja. Accomodat, attemperat. M. A.
 Hozzá szól. Affatur, alloquitur. M. A.
 Hozzá szokik. Advescit.
 Hozzá szorítja. Adstringit. M. A.
 Hozzá teszi. Addit, adjungit, apponit. M. A.
 Hozzá tölti. Adfundit. M. A.
 Hozzá ül. Adsidet. M. A.

Hozzá ülő tanács. Assessor. M. A.
Hozzá való. Conveniens, congruus.
* Haec pro illustratione, reliqua vide
suis locis.

HOZZÁD. Ad te, versus te, sinistrorsum.
Isten hozzád. à Dieu.

Tülled hozzád. Huc illuc, dextrorsum,
sinistrorsum.

Hozzádra. Sinistrorsum. Faludi N. U.
p. 147.

HÓ.

HÓ 1) nix.

HÓ. Nix. Magyar Országban leg több hó
vagyon, km. Sententia haec vera est.
Mert minden hó-napban esik.

Hó-csőp. Leucojum bulbosum. S. I.

Hó esik. Ningit. M. A.

Hó-fajd. Havi tyúk. Tetrao lagopus.
Schneehuhn. S. I.

Hó-fejérségű. Nivei candoris, niveus.

Hó-fuvat. Tempesta nivosa, nives vo-
lantes. S. I.

Hó-fuvaték (hó fujáték). Nives concu-
mulatae, conglobatae.

Hó-gulya. Bizonyos téztás mű.

Hó-halom. Cumulus nivium. Faludi B.
E. p. 95.

Hó hátán. In superficie nivis.

Hó hátán is kincset ás, és talál. km.
Dug. 2. R. p. 275.

Hó-harman. Pruina. M. A.

Hó-harmanos. Prunosus. M. A.

Hó-lapda. Nivea massa. NC. p. 9.

Hó-lepte hegyek. Montes nivibus tecti.
Némely hegyek akkor is égnek be-
lől, mikor már tetejüket el lepte a'
hó. Et senes habent igniculos.

Hó-pinty. Fringilla nivalis. S. I.

Hó-rózsa. Opulus. Schneeballe. S. I.

Hó-szakadás. Nivium montanarum re-
pentina delapsio.

Hó-szálkózás. Nix vage volitans.

Hó-színű. Nivei coloris, niveus.

Hó-virág. Galanthus nivalis. Schneec-
tröplein. S. I.

Hó-víz. Gelidus humor, nix liquata.

Hó-víz' hidegsége. Frigiditas aqua-
rum nivalium. Pázm. Pred. p. 1079.

HOVAD. Tumor, tumescit. S. I. majus
volumen occupat, extenditur. (No-
tum est nivem majus volumen occu-
pare, quam aquam inde resolutam.)

Fő hovad. Intumescit. S. I.

HOVÁLY. Fa eszköz a' Csizmadiákúal
mellyel ki feszítik a' csizma' torkát,
midőn kaptázzák. Sz. D.

HAVAS. (Hóas, hovas, havas.) Nivosus.
M. A.

Havas. Alpes. M. A.

Havas' allya. Plaga subalpina. S. I.

Havas' allyai. Subalpinus. M. A.

Havas-el' földje. Cisalpina. M. A.

Havas-eli. Transalpinus, cisalpinus.
M. A.

Havas eső. Pluviae nivibus mixtae.

Havas idő. Tempesta nivosa.

Havasi. Alpinus, M. A.

Havasi bak. Rupicapra, rupicapra. M. A.

Havasi bogyc. Baccae myrtilli, vacci-
nium. Schwarze Heidelbeere. S. I.

Havasi fenyő-fa. Pinus alpina. Krumm-
holz. S. I.

Havasi hagyma. Victoralis. Siegwurz. S. I.

Havasi holló. Corvus graculus, corvus
eremita. S. I.

Havasi kapor, medve' gyökér. Athaman-
ta, Meum. Beerwurz. S. I.

Havasi kecske. Rupicapra. S. I.

Havasi nyírfa. Betula nana. Alpenbirke.
S. I.

Havasi pinty. Pyrrhula, rubicilla. Sü-
völtő. S. I.

Havasi ugorka. Cucumis sylvestris. PP.

Havasok. Havas hegyek. Alpes. M. A.

Havason lakók. Inalpini. M. A.

HAVAZ. Ningit.

HAVI. (Hói, hovi, havi). Niveus, niva-
lis, nivarius. M. A.

Havi boldog aszszony. Festum Mariae
ad nives. S. I.

Havi tyúk. Tetrao Lagopus. S. I.

HAVÚL esik, hóul esik. Ningit. M. A. L.

HÓ 2) mensis.

HÓ. Mensis. M. A.

Hó-nap. Dies mensis it. mensis. Min-
den hó-napban. Omni mensis die
sive toto mense.

Hó-napi. Menstruus. M. A. Hány hó-
napis? Quot mensium.

Hó-köz. Interlunium. CM. M. A.

Hó-közi. Intermestris luna. CM. M. A.

Hó-pénz. Stipendium. M. A. Pecunia
stipendiaria. PP.

Hó-pénzes. Stipe. diarius, miles condu-
ctus. M. A.

Hó-szám. Menstruum. PP.

Hó-számos. Menstruosa, menstruum pa-
tiens. S. I.

Hó-számra. Menstruatim. Faludi. T. É.
p. 322.

HAVA. Ejus mensis. Sem hava, sem hete,
's már parancsolz. km.

Boldog aszszony' hava. Januarius.

Böjt' elő-hava. Februarius.

Böjt' más hava. Martius.

Szent György' hava. Aprilis.

Pünköszt' hava. Majus.

Szent Iván' hava. Junius.

Szent Jakab' hava. Julius.

Kis-aszszony' hava. Augustus.

Szent Mihály' hava. September.

Mind szent' hava. October.

Szent András' hava. November.

Karácson' hava. December.

* Hó-napoknak ezen magyar nevei föl
találhatnak. „In Breviario Ordinis Fra-
trum Eremitarum S. Pauli primi Ere-
mitae impresso Venetiis anno 1540.
Mellyben az különös, hogy mind a'
Breviarium, mind az elejbe függesz-
tett Kalendárium deákul van, egye-
dül a' hó-napok' nevei vannak ma-
gyarúl.

HAVI. Menstruus. M. A.

Havi folyás, havi vér-folyás. Menstru-
um. S. I.

Havi kór. Lunaticus. Káldi Math. 17. 14.

Havi kórság. Menstrua, menses mulieb-
res. M. A. CM.

Havi kórságos. Csuzi. p. 320.

Havi rózsa. Rosa quae omni mense floret.

Havi vér. Menstruum. PP.

Havi vér-folyás. idem. S. I.

HÓD. R. Parvus mensis seu luna, luna
enim ut cursum suum absolvat, non
requirit unum mensem, sed solum dies
28. Lásd alább HÓD, és HÓLD.

HÓBORT.

HÓBORT.

HÓBORTOS: hebe hurgya. Sz. D.

HÓD.

HÓD. Luna. Lásd HÓLD. Utroque enim
modo scribitur.

Hód-vas. Ferrum pro capiendis anima-
libus v. g. lupis, martibus domesticis
etc. habens duas lunulas ferreas deu-
tibus instructas.

Hód-vasat vetett a' gerinyeknek, far-
kasoknak.

HÓDÍT, hódítja. Subjugat, subigit. S. I.

Hódítás. Subjugatio.

Hódítgat, hódítgatja. Per vices subjugat.
Vajda. Biró Márton. Micae. p. 97.

Hódító. Subjugator.

HÓDOL. Subjicitur, homagium praestat,
tributarius fit. M. A.

Bé hódol. Ei subjicitur. Thelegdi' Hom.
1. R. p. 488.

Hódolás. Subjectio. M. A.

Hódoló. Homagium praestans, homagialis.

Hódoló tisztelet. Homagialis cultus.

Hódolt. Tributarius, subditus, subjectus,
subactus. M. A.

Hódolttság. Tributarii, subacti. Pázmán.
Epist. T. 1. p. 245. ubi hac voce uti-
tur Joannes Kemény.

Hódoltat, hódoltatja. Subigit, subjicit,
subjugat. M. A.

Bé hódolt t a. Sibi subjicit, facit suos
tributarios. Epist. Pázm. T. 1. p. 245.

Hódoltatás. Subactio.

Hódoltató. Subjugator. CM. M. A.

Hódolság: hódolttság. Tordai MSS.

HÓDOS. Lunaticus v. lunatus.

Hódos. F. Vas Vben.

Hódos ló. Equus lunatus, lunam in
fronte gerens.

HÓDÚL. Jugum accipit, se subjicit, ho-
magium praestat. S. I. L. Hódol.

Hódulás. Homagii praestatio.

Hódultság. R. Terra vel gens subacta,
districtus, vel populus subditus.

HÓKA. Animal in capite macula notatum.
S. I.

Hóka kecske. Sz. D.

HÓD 2) Castor.

HÓD. Lutra, castor, fiber. M. A.

Hód-zsir. Castoreum. S. I.

HÓDL. Castoreus, fibrinus. M. A.

HÓDA.

HÓDA, HOLDA. Cras, crastino. M. A.

Hóda kelve, holda kelye. Cras mane,
crastino. M. A. Thelegdi Hom. 1. R. p.
78. scripsit „Hóta kelve“ indubie
erronee.

HÓDAL. Matutinus, crastinus. M. A.
HÓDÁRA. In crastinum. M. A.
Holnapról hódára halaszt. Crastinat,
procrastinat. M. A.

HÓHÉR.

HÓHÉR. Carnifex, tortor. Hóhérnál is
kegyetlenb. Carnifice immanior. M. A.
Hohár. idem. M. A. Vrancsics. Magyar
Orsz. Rom. p. 37. Zrínyi P. 7.
Hóhér-inas. Lorarius, lictoris famu-
lus. S. I.
Hóhér-kéz. Manus lictoris, carnificina.
Ha a' puszta vádlás elég, sok ártatlan
kerül hóhér-kézre. km.
Hóhér' pallosa. Gladius lictoris.
HÓHÉRKÖDİK. Cruciat, torquet. Faludi.
B. E. p. 84. N. E. p. 175. T. É. p.
24. E. M. p. 185.
Hóhérekodó. Faludi N. U. p. 131.
HÓHÉROLJA. Cruciat, torquet. Pázm.
Pred. p. 29.
HÓHÉRSÁG. Carnificina. Pázm. Pred. p.
836. 1078.

HÓLD.

HÓLD. Luna. M. A. A' hold, ha el fogy
is, meg marad a' neve. km.
Hóld' fogyta Neomenia. M. A. Luna
deficiens. PP.
Hóld-fű. Lunaria. M. A.
Hóld' homálya. Ecclipsis lunae.
Hóld - képű: széles kerék-ábrázatú.
Hóld' nem fénylése. Illunis nox.
Hóld' tölte. Plenilunium. M. A.
Hóld' újjúlta. Novilunium, neomenia.
M. A.
Hóld-világ. Lumen lunae, luna lucens.
Hóld-világnál meg nem érik a' sző-
lő. km.
Új hold. Neomenia.
HOLDBELI. Lunaris. S. I.
HOLDBAN lakó. Lunicola.
Holdban való fogyatkozás. Ecclipsis
lunae. M. A.
HOLDI. Lunaris. M. A.
HOLDÍT, holdítja. Subjugat. Beniczki
p. 180.
Meg holdétja. idem. Csuzi Tromb. p.
274. 395.
HOLDKA, hóká. S. I.
HOLDOL. Subjicitur, subditus fit, homa-
gium praestat. M. A. Pázm. Kal. p.
67. 505. 769. 1019.
Meg holdol. idem. Pázm. Pred. p. 745.
Kal. p. 4. 150. 712.
Hóldolás. Subjectio. M. A.
Hóldolatlan. Insubjugatus. Prágai p. 680.
Hóldoltat, hóldoltatja. Subjicit, subju-
gat. Pázm. Pred. p. 983. Kal. p. 43.
49. 50. 134. 322. 368. 399. 733.
Meg hóldoltatja. idem. Pázm. Kal. p. 36.
51. 580. 665. 809.
Hóldoltathatja. Potest subjugare. Pázm.
Kal. p. 64.
Hóldoltatás. Subjugatio. Pázm. Kal. p.
714.
Hóldoltság. Tributarii, subjecti, subju-
gati. Pázm. Kal. p. 552. a' hol a'
Törökökről szólván így ír: „És, ha
valamely tettes irgalmasság csele-

kedetit mutogattyák is, e' mellett a'
HÓLDOLTTÁSÓN annyi kegyetlen-
séget, szolgáltatót, hamisságot cse-
lekesznek, hogy szörnyűség elő szám-
lálni.“

HOLDOS. Lunatus. M. A.
Holdoska. Hóká, holdka. S. I.
Holdosság. Lunae cursum comitata insa-
nia mentis. S. I.
HOLDÓT. Patak Bihar Vben.
HÓLDUL. Homagium praestat, subjici-
tur, tributarius fit, subdit sese. M. A.
Meg hóldul. Homagium jurat, tributa-
rius fit, subdit se. M. A.
Holdulás. Subjectio. M. A.
Holdultat, holdultatja. Subjicit, subju-
gat, tributarium facit. Zvonarics M.
Postilla. 1. R. p. 8.

HÓLD. 2) Jugerum.

HÓLD, HÓD. Jugerum. Nem vetnek he-
verő ökör után holdot. km.
Hold-föld. Jugerum. M. A.
HÓLDONKÉNT. Jugeratim. M. A.

HÓLYAG.

HÓLYAG. Vesica. M. A. Nem hólyag,
hogy csak föl fűjják. km. Sándor Ist-
ván hólyagot a' HÜGY-lakból szár-
maztatja.
Hólyag-borsó. Cicer arietinum. S. I.
Hólyag-fa. Staphilea pinnata, nux ve-
sicaria. Klappernuss. S. I.
Hólyag-himlő. Varioli. S. I.
Hólyag-húzó. Vesicatorium. S. I.
Hólyag-kő. Calculus vesicae urinariae.
S. I.
HÓLYAGOS. Vesicatus.
Hólyagos cseresnye. Cerasum julianum.
PP.
Hólyagos csupor. Urceus bullatus. PP.
Hólyagos holtt tetem. Ampulla carnea.
PP.
Hólyagos kelés. Phlyctenae. CM.
HÓLYAGZIK. Intumescit, vesicatur, pus-
tulat, v. callescit. S. I.
Föl hólyagzik. Ebullat. M. A.
Föl hólyagzott. Ebullatus. M. A.

HÓN.

HÓN. Axilla, ala. S. I.
Hón alatt való szőr. Pili subalares.
M. A.
HÓNA. Ejus axilla.
Hóna alá fogta. Accepit infra suam
axillam, sub suam manum.
Hóna alá veszi. idem. Faludi T. É. p.
195.
Hóna alól. Ex infra ejus axilla. Jó férj-
fi' hóna alól ugrik ki a' kövér me-
nyecske. km.
HÓNAL. (Hón-al.) Axilla, ala.
Hónallya. Ejus axilla. M. A. Kinek az
hóna' allya bűdös. Tragomascalus.
Latine: hircosus. M. A.
Hónalol, hónalolja, hónallja. Pampinat,
v. aufert, asportat. S. I. Sz. D.
El hónallja. Aufert. Sz. D.
HÓNAM. Mea axilla. És így hónad. Tua
axilla.

Hónam alá vettem, fogtam.
Vedd hónad alá. Accipe infra tuam
axillam, sub tuam manum.

HÓR.

HÓR.
HÓRI horgas nagy inas. km. Longurio.
Szirmai Parab. p. 112.

HÓSPITÁL.

HÓSPITÁL. Ki 's. bé jár. Sz. D.
Mit hóspitálsz annyit. Cur circuis, cur
vagaris tantum. Sz. D.

HÓT.

HÓT. loco HÓLT, holtt.
Hóttó. (Holttó tó). F. Szala Vben.

HŐ.

HÖB.

HÖB. Sonus balbutientis.
HÖBÖG. Lallat, balbutit. S. I.
Höbögés. Lallatio. Faludi N. A. p. 2.
Höbögő. Balbutiens.
Höbögő nyelv. Faludi N. U. p. 110.

HÖCS.

HÖCS. Picus medius. Weiss-Specht. S. I.
Harkály' neme, a' diót kedvelli.
Sz. D.
HÖCSÖK. Picus minor. Rothspecht. S. I.

HÖK.

HÖK. Repellentis.
Hök barom, nem tudsz-e szemérmetes-
ben hazudni. Pázm. Kal. p. 258.
HÖKKEN. Terrefit, terretur v. stupescit,
obstupescit. S. I.
Meg hökken. Obstupescit v. adhaeret.
Nagyon meg hökkent. Sz. D.
Hökkent, hökkenti. Terrefacit, obstu-
pefacit.
Meg hökkenti. idem.
HÖKKÖL, hökköli. Retundit, reverberat.
M. A.
Meg hökköli. idem. Pázm. Kal. p. 545.
Hökkölteti. Retundit.
Meg hökkölteti. idem. Vajda 2. K.
p. 224.
Viszsa hökkölteti. Cogit retro cedere.
Pázm. Kal. p. 772. 1048. és Alvinczi
ellen p. XXXI.

HÓL.

HÓL.
HÓLE. Vacua spica. v. avena fatua. S. I.
Sz. D.
Hóle' háza. Telek Vas Vben.
HÓLVÉNY. F. Bars Vben.

HÖLGY.

HÖLGY. Hermelus. M. A. Ulászló' Kincstartója. p. 81.
Hölgy-gerezna. Hermellina. M. A.
Hölgy-mál. Argentilla. M. A. A' hölgynek hasa' böre. S. I.
Fejér hölgy. Pázm. Pred. p. 770.

HÖM.

HÖM.
HÖMÖR.
Hömörcs. Tuberculum, protuberantia. S. I.
HÖMP. **HÖMPÖLY.** Cylindrus, scutula. S. I. Spondylus. M. A. L.
Hömpölyg, hömpölyög. Volvitur, volutatur. S. I.
Hömpölygeti. Volutat, volvit, subvolvit. M. A.
Egybe hömpölygeti. Convolvit. Pázm. Pred. p. 352. 809.
El hömpölygeti. Pervolvit, provolvit. M. A.
Föl hömpölygeti. Subvolvit. CM.
Le hömpölygeti. Devolvit.
Reá hömpölygeti. Advolvit.
Viszsa hömpölygeti. Revolutat.
Hömpölygetés. Volutatio, volutatus. M. A.
Hömpölyit, hömpölyíti. Pervolvit. CM.
Hömpölyödik. Volvitur, volutatur.
El hömpölyödik. Provolvitur. CM. sub voce Cylindrus.
Hömpörög: hömpölyög. S. I.
Hömpörgeti: hömpölygeti. S. I.
Hömpölyü. Cylindricus. Mint gömbölyü.
* Aliis, et quidem in nostris partibus Hömb, inde derivata quoque Hömbölyög. (Faludi N. U. p. 30. 86. N. E. p. 201.) Hömbölyget, Hömbölyíti, Hömbölyödik, alá hömbölyödik: devolvitur. Hömbölyü. Svadet hoc ipsum et analogia, Gömbölyíti, gömbölyödik, gömbölyü.

HÖR.

HÖR. Sonus stertentis in pectore, et difficulter respirantis.
HÖRCSÖK. Mus montanus, it. meles, taxus, taxo. M. A. Cricetus. S. I. Aluszik, mint a' hörcsök. km.
Hörcsök. (Kis, nagy.) Sz. PP. Fejér Vben.
Hörcsökös. Iracundus, pronus ad iram, it. Feroculus, ferociens. S. I. Pázm. Pred. p. 766. 902. Contumax.
Hörcsökös aszszony. Mulier contumax. Ha a' hörcsökös aszszonyt meg akarod szelidíteni, járd meg a' tánczot véle a' meggyorásban. km.
Hörcsöknél is hörcsökös ember. Echino asperior.
Hörcsökösködik: börzönködik, mérgeesen szembe száll. Sz. D.
Hörcsökösség. Contumacia. Pázm. Pred. p. 161.
HÖRG, **HÖRÖG.** Stertit in pectore. Faludi E. M. p. 45.
Hörgés. Stertor in pectore.
Hörgö. Stertens.
HÖRNYÉK. F. Baranya Vben.

HÖRP.

HÖRP. Sorbitio.
Egy hörpöt sem ittam. km.
HÖRPENT, hörpenti. Sorbet, sorbendo bibit. Ha koncát meg etted, levét is hörpentsed, mert úgy mérik a' fontot. km. Beniczki p. 192.
Föl hörpenti. Absorbet, exsorbet. M. A.
Ki hörpenti. Exsorbet. M. A.
Hörpentés. Sorbitio.
Egy hörpentés. km. Dug. 1. R. p. 33.
HÖRPÖG. Sonum sorbentis edit.
Hörpöget, hörpögeti. Sorbet, sorbillat. M. A.
Föl hörpögeti. Exsorbillat. M. A. Absorbillat.
Ki hörpögeti. Exsorbillat.
Hörpögetés. Sorbitio. M. A.
Hörpögethető. Sorbillis. M. A.
Hörpögetni való lé. Sorbillum. M. A.
HÖRPÖL, hörpöli. Sorbet. CM.
Föl hörpöli. Persorbet. CM. Ha föl hörpölte a' téj' fölét, igya meg a' savóját is. km.
Hörpölés. Sorbitio. CM.
Hörpölgeti. Sorbillat.
Hörpölgethető. Sorbillis. CM.

HÖSS.

HÖSS. Interjectio gallinam abigentis. M. A. Lásd HESS.

HÖ.

HÖGY.

HÖGY.
HÖGYÉSZ. MV. Tolna Vben. F. Vas Vben. Forte componitur ex HÖLGY, ut adeo Högyész idem sit, ac Hölgyész seu anasiac procurator, mint Agész, Rákész.

HÖL.

HÖL, **HÖLES.** Lásd: Hävely, hüvelyes.

HÖLGY.

HÖLGY. Nupta, amasia, sponsa. M. A. it. Domina. PP.
HÖLGYE. Ejus sponsa.
„Újjonnan vett gyöngé Hölgyének ölénben csak nem föl mészároltatik.“
Pázm. Kal. p. 217.

HÖS.

HÖS. Futurus sponsus, procus. M. A. Faludi N. U. p. 180.
Hös legény. Juvenis maturus nuptiis, nupturiens.

HÖS.

HÖS. R. Heros v. miles veteranus, expertus, probatus v. fortis, animosus, strenuus, magnanimus. S. I. Heltai Kron. 1. Dar. p. 78.

Hös-aszszony. R. Herois, heroina, virago. S. I.
Hös-cselekedet. Pesthi' Meséji p. 63.
Hös-vár. Ritterschloss.
HOSSÉG. R. Magnanimitas, fortitudo animi, virtus heroica, animus fortis, magnus. S. I.

HU.

HU.

HU.
HUALL, huallja. R. Verberat.
Meg huallja idem. Pesthi' Meséji. p. 15.
HUCSOR, hucsorja.
El hucsorja. Injuste occupat. S. I.

HUH.

HUH. Sonus, quem cucullus edit.
HUHOG. Ululat, cucubat. Faludi E. M. p. 80.
Huhog a' kezébe: belé fúj a' hideg miatt. Sz. D.
Huhogás. Cucubatio. Meg szokta, mint halál-madár a' huhogást. Dug. km. 2. R. p. 294.
Huhogat. Cucubat. M. A. A' baglyokkal huhogass, a' verebekkel csinipelj. km.
Huhogó. Cucubans.
Huhogó bagoly. Csuzi Tromb. p. 428.
HUHOL idem ac Huhog. Sz. D.
Huholó bagoly. Sámbar ellen p. 337. it. Csuzi p. 527.

HUJ.

HUJ. Vox admirantis. Huj be sok pénz ez. S. I.
HUJJA.
Hejje hujja. Tripudiantis.
Hajja hujja. Zvonarics 1. R. p. 445.
HUJOGAT. Tripudiat, prae gaudio exultat.

HULL.

HULL. Cadit, casat, decidit. M. A. Nem hull a' forgács faragás nélkül. km.
Bele hull. Illabitur, incidit.
El hull. Decidit, delabitur.
Ki hull. Excidit. Azt is tömi, a' mi már ki hull. km.
Le hull. Decidit. M. A.
Reá hull. Appluit, incidit, delabitur. M. A.
HULLAD (mint fullad).
Hulladék. Fragmen, fragmentum, quiquiliae, putamen, ramentum, segmen, segmentum, recisamentum. M. A. CM.
Asztal-hulladék. Deciduum a mensa. Pázm. Pred. p. 50.
Füresz-hulladék. Serrago.
Hulladoz. Casat, lapsat. S. I. Sparsim cadit.
Hulladozva. Sparsim.
HULLAJT, hullajtja. Sinit Jabi, defabí.
Köny-hullajtás. Lacrimatio.
HULLAMODIK. Labitur, cadit, decidit. S. I.

HULLASZT, hullasztja. Sinit labi, delabi.

El hullasztja. idem. Molnár János' Levelei p. 170.

HULLAT, hullatja. Dejectat, delabi sinit. M. A. Nem mind bors, a' mit a' kalmár' ebe hullat. km.

Hullat a' ház' födele. Tectum domus perpluit.

El hullatja. Sinit cadere, facit decidere. M. A.

Hullatás. Prolapsio, demissio, dejectio. M. A.

HULLÁM. Fluctus. S. I.

Hullámja. Ejús fluctus.

Víz' hullámja. Fluctus aquarum. Sz. D.

Hullámos. Fluctuosus. Sz. D.

Hullámozik (hullámozik.) Fluctuat, undat. S. I.

Hullámozás. Fluctuatio, undatio. Kulesár Hazai Tud. 1827. 1. R. p. 253.

Hullámozat. Fluctus. Sz. D.

HULLÁS. Delapsus, casus. M. A.

El hullás. Defluxus, delapsus. M. A.

Reá hullás. Allapsus. M. A.

Vér-hullás. Guttatio sanguinis.

Kristus' vére' hullásáért. Per omnia sacra.

HULLOG. Cadit, casat, decidit, delabitur. S. I.

Hullogat, hullogatja. Sinit decidere, deorsum labi, deicit. M. A.

El hullogatja. Abiectat.

Hullogatás. Dejectatio, delapsio. M. A.

HULLONG idem ac Hullog. Sz. D.

HULLOTT. Quod decidit.

Le hullott. Delapsus. M. A.

HULLÓ. Cadens, deciduus.

Le hulló. Deciduus. M. A.

Vére-hulló fő. Chelidonium majus. Csapó p. 91.

HUN.

HUN. Ubi. Hon, hol. M. A.

Hun van? Ubi est.

Hun való. Supellex domestica, mobilia, utensilia. Faludi N. U. p. 53.

HUP.

HUP. Sonus cadentis, aut percussis.

HUPA.

Hupál, hupálja. Verberat, dedolat.

Meg hupálták. Bene dedolatus fuit.

HUPI.

Hupi kék a' háta, jaj-bőrös a' czombja.

Dug. km. 1. R. p. 15.

HUPOG. Sonitum cadentis edit.

Hupogat, hupogatja. Resonanter verberat.

HUPPAN. Cum sonitu cadit.

HUR.

HUR.

HURBOK.

Hurbokol, hurbokolja. Atterit, deterit.

S. I.

HURDI.

Herde hurdi' módjára. Mikes, Török Országai Levelek. p. 386.

HURGYA. Praeceptus, ventosus, inconsideratus. S. I.

Hebe hurgya. idem.

HURGYÁLKODIK. Tumultuatur, furit. S. I. Sz. D.

HURGYÁN. Praecipitanter. S. I. Sz. D.

HURGYASÁG. Praecipitantia. S. I. Sz. D.

HURÍT, hurítja. Opprobrat, acclamat. M. A.

El hurítja. Repellit cum opprobrio.

HUROGAT, hurogatja. Probrose clamor, opprobrat, ludificatur. M. A.

El hurogatja. Verbis durioribus jubet abscedere. Vajda K. É. 1. K. p. 114.

Le hurogatja. Opprobriis onerat. Csuzi Sipszó p. 9.

Meg hurogatja. idem. Faludi N. E. p. 58.

HUROGATÁS. Convicium, probrosus clamor, vociferatus conviciatorius. M. A.

HURNYA. Bőr-hulladék, vagy faradék, a' mit t. i. a' tobakok (tímárok) a' készítetté börről le faragnak, vakkarnak. Sz. D.

HURÚBA. Catogeu. PP.

HURUKKOL. Póka-módra szól.

El hurukkolta magát a' kan-póka. Dug. km. 1. R. p. 50. 198.

HURÚT. Tussis. M. A. Szerelmet, 's hurútot nehéz el titkolni. km. Tussis, amorque non celantur. K. V. p. 518.

Hurútol. Tussit, tussitat.

Hurútolás. Tussis, tussedo.

Hurútoló. Tussiens.

Hurútos. Catharrhalis.

Hurútos hideg. Febris catharrhalis. S. I.

Hurútról való. Tussiculare medicamentum. PP. *

HUSÁNG.

HUSÁNG. Virga longior. Hoszszú veszszo. Sz. D.

HUSÁNGOL, husángolja. Virgat.

Meg husángolja. idem. Sz. D.

HUSZ.

HUSZ. Vox canem ad latrandum, vel agrediendum concitantis. Husz, husz.

HUSZÍT, huszítja. Concitat canem ad allatrandum.

Reá huszítja. Facit allatrare. Faludi N. E. p. 185.

HUSZT. MV. Marmaros Vben.

Huszt-köz. F. Marmaros Vben.

Husztót. F. Baranya Vben.

HUT.

HUT.

HUTA. Ustrina ferri, vel vitri. it. t. h. n.

HUTKA (Alsó, felső.) FF. Abauj Vben.

HUTY.

HUTY.

HUTYOLLÓ. Vékony veszszo. Sz. D.

Hutyollóz, hutyollózza. Virgat, virga caedit. Sz. D.

Meg hutyollózza. idem. Sz. D.

HUTYOR.

Hutyorodik. Crescit, increscit, surgit in altum. S. I.

Föl hutyorodik: föl huzódik, kél, nyól, huzalkodik. Sz. D.

Hutyoró. Ságár veszszo. Sz. D.

HÚ.

HÚG.

HÚG. Soror minor natu. M. A.

HUGA. Ejus soror minor natu.

HUGOM. Soror mea minor natu. M. A.

HÚGY.

HÚGY. Urina, lotium. M. A.

Húgy' alja. Sedimentum urinae. S. I.

Húgy-edény. Matula, lasanum. Vranacsics.

Húgy-csöpögés. Stillicidium urinae. S. I.

Húgy-fű. Antirrhinum linaria. S. I.

Húgy-hajtó. Diureticus. S. I.

Húgy-hajtó szer. Medicamentum diureticum, urinale. S. I.

Húgy-nézés. Urocriterium. Húgyból való itélet a' betegségről.

Húgy-rekedés, -szorulás. Dysuria, ischuria, stranguria, difficultas urinae. S. I.

HÚGYIK. Mejat, mingit. M. A. Urinat. CM.

Bele húgyik. Immeat. M. A.

HÚGYDIK, huddik. Mingit, mejat. M. A.

Meg hudja. Permingit. M. A.

Huddás (húgydás). Mictus, urinae emissio.

Huddásnak meg rekedése. Stranguria. M. A.

Huddásnak nehéz volta. Dysuria.

Huddó edény. Lasanum, matula. M. A.

Huddozik. Mictitat. M. A.

Huddozhatnék. Micturit. M. A.

Huddozó edény. Matula. M. A.

HÚGYHATNEK. Micturit. CM.

HÚGYGYOZIK (Húgydozik.) Mictitat. Szél ellen huggyo'ni. km.

Le huggyozza. Permingit. Az ebek le huggyozták. km.

Meg huggyozza. Permingit, commingit. S. I. Az eb sem huggyozza meg. km.

Huggyoztat, huggyoztatja. Facit mingere, provocat urinam.

Huggyoztató. Diureticus.

HÚGYOS. Perminctus v. submejusus. S. I.

HÚGYÓ. Mingens, mejens. M. A.

Húgyó disznó. Pázmán, Alvinczi ellen.

p. XXXIII. „Halgat, mint egy húgyó disznó.“

HÚNY.

HÚNY.

HÚNYAD. MVV. Erdélyben.

Hunyad Vármegye. Comitatus Hunyadiensis.

HÚNYIK, hunyja. Oculos claudit, velat.

M. A. Majd szemed hunyik. Paulo post claudes oculos (morieris.). Biró Márton Micae p. 254.

Bé hunyja szemeit. Claudit oculos. M. A.

Pázm. Kal. p. 684.

Alig hunyta bé szemeit.

El húnnyik. Obdormit v. moritur, mortem obit. S. I.
 Meg húnnyik. Meg hunyta magát a' nyúl a' bokorban. Sz. D.
 Húnyat, húnyatja. Velat oculos.
 Bé húnyatja. Curat claudi oculos. Pázm. Pred. p. 1084.
 Húnyatlan. Inconvivus, oculus non clausus. M. A. Húnyatlan szemmel volt egész éjjel. Sz. D.
 Húnyás. Nictatio, clausio oculorum. M. A.
 Húnyós. Subnictans.
 Húnyósdí. Myinda. PP.
 Húnyóska. idem.
 Húnyóskát játszik : szem-bé-kötést játszik. Prágai p. 241.
 Húnyva.
 Szem bé húnyva. Clausis oculis. Pázm. Pred. p. 1084.
HUNYA.
 Egy hunyával. Uno tenore, eadem fidelia. Illy értelemben hallottam Ságbon 1824. Jul. 30.
HUNNYÁSZ. A' ki magát meg huzza, vonnya, húnnya.
 Hunnyázkodik : magát meg huzza, vonnya, hunnya, sunnya. Sz. D.
 Hunnyázkodás. G. Teleki László' Esdeklései. p. VII.
HÚNYOG. Nictat, adnictat. S. I.
 Húnyogat. Adnictat. M. A.
 Húnyogató. Nictatio, nictus. M. A.
 Húnyogató. Nictans. M. A.
HÚNYOR. Elleborus, elleborum, veratrum. M. A.
 Fejér húnyor. Helleborus albus. Csapó.
 Fekete húnyor. Helleborus niger. Csapó. p. 116.
 Sárga húnyor. Helleborine Matthioli. Csapó.
 Vízi húnyor. Polygonum hydropiper. S. K.
 Zöld húnyor. Helleborum viride. S. K.
 Hunyorít. Nictat. M. A.
 Savanyót hunyorít. Faludi N. A. p. 129.
 Hunyorítás. Nictus, nictatio. M. A.
 Szem-hunyorítás. Zvonarics 1. R. p. 513.
 Hunyorog. Nictat, adnictat. S. I.
 Réa hunyorog. Adnictat. M. A.
 Hunyorgat. Nictat. M. A.
 Réa hunyorgat. Adnictat. M. A.
 Hunyogató. Nictus, nictatus, nictatio. M. A.
 Hunyorodik.
 Meg sem hunyorodott bele.
HÜR.
HÜR. Nerviae, fides, chorda. M. A. Egy húron pöndül. Eadem chorda oberrat.
 Húr-gyánta. Resina colophonica. Geigenharz. S. I.
 Húr-hid. Ponticulus. Hegedű' vagy koboz' pallója. S. I.
 Húr-inger. Plectrum. Hegedű-vonó. S. I.
 * Hegedű-húr. Chorda fidium. Viscera, qui foedi vocalia reddidit hoedi, Ad superas aedes, vix tulit ille pedes.
HÚRA. Ejus chorda. CM. sub voce Monochordum.
HURCZ.
 Kárpit' hurcza : kárpit' rojtja. Fratilli. M. A. L.

HURCZOL, hurczolja. Trahit, tractat, distrahit, vexat. M. A. Scilicet trahit vel manu violenter arreptum, vel crinibus tractum, vel funiculis ligatum. Pázm. Pred. p. 510. „Kötélen hurczolták.“
 Alá hurczolja. Violenter deorsum raptat. Pázm. Pred. p. 215.
 Bé hurczolja. Infert vi.
 Ki hurczolja. Vi extrahit.
 Környül hurczolja. Circumvectat. M. A.
 Meg hurczolja. Violenter tractat. Pázm. Pred. p. 215
Hurczolás. Distractio M. A. Violenta raptatio.
Hurczolódik. Hinc inde trahitur, raptatur, distrahitur, vexatur. M. A.
Hurczolódás. Huc illuc facta raptatio, distractio. Vajda K. É. 1. K. p. 621.
HURKA. Silum. it. faliscus venter, lucanica. M. A. Farcimen, botulus. S. I.
 Meg böcsülte, mint Balás a' hurkát. km.
 Hurka-töltő. Cornu farciminarium. PP.
 * Gömböcz-hurka. Faliscus venter. S. K.
 Májos hurka. Tomaculum. S. K.
 Véres hurka. Apexabo, botulus. S. K.
HUROK. Nodus mobilis v. laqueus, pedicula, tendicula. S. I.
 Hurkot köt. — Hurokba fogja a' madarat. Sz. D.
 Hurkol, hurkolja. Ligat, nodum facit, vel suffocat, strangulat. S. I.
HÜROS. Herniosus. M. A. it. discinctus. PP.
 Hüros csemege. Muria de turdis, ficedulis. S. I.
 Hüros ember. Herniosus.
 Hüros madár. Turdus. M. A.
 Hüros rigó. Merula virgata. Csikos rigó. Ut distinguatur a : fekete rigó.
HÜRÜ:
 Tíz húrú hárfa. Decachordum. Káldi Psalm. 143. 9.
 Tíz húrú lant. idem. Káldi Psalm. 91. 4.
HÚS.
HÚS. Caro. M. A. Hús a' húst eszi. km.
 Hús' ára. Pretium carnis.
 Hús-áros. Carnarius. CM. M. A.
 Hús-árló. Creopola. NC. p. 281.
 Hús-ágyat. Carnarium, macellum, taberna carnaria. S. I.
 Hús-csont. Sarcostosis. S. I.
 Hús-ét. R. Esus carni. it. Pascha. M. A.
 Hús-ét' napja. R. Pascha.
 Hús-étel. Esus carni. Pázm. Kal. p. 306.
 Hús-evő. Carnivorus. M. A.
 Hús-evő nap. Carnarii obsonii dies. PP.
 Hús-evő kö. Hús-etető. Lapis causticus. S. I.
 Hús-evő szerek. Caustica. S. I.
 Hús-féreg. Termes, tarmes, tarmus. S. I.
 Hús-hagyat. Carnisprivium.
 Hús-hagyo napok. Solennia antejejunalia. Carneval.
 Hús-hagyo keddi. Dies Martis carnisprivii.
 Hús-hullás. Emaciatio. S. I.
 Hús-ki-növés. Sarcoma. S. I.
 Hús-lé. Succus carnis. S. I.

Hús-leves. Jus carnis, jusculum carni. S. I.
 Hús-légy : dongó légy. Musca carnaria. S. I.
 Hús-nem-étel. Abstinencia a carne. Pázm. Kal. p. 409. 1246.
 Hús-nevelő. Sarcoticus. PP.
 Hús-pácz. Muria carnaria. S. I.
 Hús-tartó ház. Carnarium. M. A.
 Hús-torony. Gigas. Pázm. Pred. p. 388. 1272.
 Hús-tű. Acus lardaria. S. I. Spékelő tű.
 Hús-vágó. Lanio. Faludi B. E. p. 39.
 Hús-vágó töke. Mensa lanionis, truncus lanius. PP.
 Hús-vágó törzsök. idem.
 Hús-vágó szék. idem.
 Hús-vágás. Consectio carni. Pázm. Kal. p. 284.
 Hús-vét. (Sumtio carnis). Pascha. M. A.
 Hús-vét' innep. Festum paschatis. M. A.
 Hús-véti. Paschalis. M. A.
 Hús-véti innepek. Solennia paschalia, festa paschalia.
 Húsvéti bárány. Agnus paschalis.
 * Bárány-hús. Caro agnina. NC. p. 505.
 Borjú-hús. Caro vitulina. NC. p. 305.
 Büdös hús. Caro rancida. NC. p. 305.
 Disznó-hús. Caro suilla. NC. p. 305.
 Eleven hús. Caro viva. Faludi N. A. p. 33.
 Főtt hús. Caro elixa. NC. p. 501.
 Füstölt hús. Caro infumata. NC. p. 505.
 Gulyás hús. Cum cumino, cepis, et pipere condita caro bubula. S. K.
 Inas hús. Musculus. S. K.
 Juh-hús. Caro ovina. NC. p. 305.
 Kövér hús. Pinguis caro. S. K.
 Leves hús. Caro jurulenta. NC. p. 505.
 Ló-hús. Equina caro. S. K.
 Lud-hús. Caro anserina. NC. p. 305.
 Malacz-hús. Nefrendina caro. S. K.
 Mirigyes hús. Scrofula. S. K.
 Olesó húsnak hig a' leve. km.
 Páczolt hús. Conditea caro. S. K.
 Rántott hús. Caro frixa. NC. p. 305.
 Sült hús. Caro assa. A' farkas nem eszik sült húst. km.
 Szarvas-hús. Cervina caro. S. K.
 Tehén-hús. Caro bubula. NC. p. 505.
 Tik-hús. Leucophagum. NC. p. 505.
 Ürü-hús. Caro vervecina. NC. p. 305.
 Vad hús. Caro ferina. NC. p. 505. it. Gangraena, anthrax. M. A.
HÚSA. Ejus caro.
HÚSI. Carnalis, carneus. M. A.
HÚSOS. Carnosus, carnulentus, it. musculosus, torosus. M. A.
 Húsos béles. Artocreas. M. A.
 Húsos ín. Pulpa. CM.
 Húsos kolbász. Farcimen cum carnea repletura.
 Húsos szilva. Magva-váló magyar szilva, Besztercei szilva. S. I.
 Húsos szőlő. Uva faecinia. S. I.
 Húsosodik. Carnosus fit. Biró Márton Miceae p. 134.
 Húsosúl. idem.
 Húsosság. Carnositas. M. A.
HÚST bé sózza. Carnem sale condit.
 Húst bé sózó edény. Carnarium salarium. PP.

Húst vagdal. Carnem concidit. PP.
HÚSÚ.

Madár-húsú. Macer, macilentus.

HÚSZ.

HÚSZ.

HÚSZOL, húszolja. Nyú, szaggat, kop-
tat, hurezol. Igen el hordozza, nyú-
za, viseli p. o. a' ruhát. Sz. D.

HÚSZ.

HÚSZ. Viginti. M. A. Egygyik tizenki-
lencz, másik egy' hián húsz. km.

Húsz-ár. (Pretium de viginti.) Eques
Hungaricus, Huszarus.

HÚSZAD. Vicesima, vigesima. M. A. Hel-
tai Kron. 2. D. p. 110.

Huszadik. Vigessimus, vicesimus, vigenus,
vicenus. M. A.

Huszadika. Vigessimus illorum.

Huszados. Vicesimarius. M. A.

HÚSZAN. Viceni. M. A.

HÚSZAS. Vicenarius. M. A.

HUSZON. Supra viginti.

Huszon egy, huszon kettő 's a' t.

HÚSZSZOR. Vigiesies, vicies. M. A.

Húszszorta. Viginti vicibus.

HÚZ.

HÚZ, huzza. Trahit. M. A. A' lovat is
aszt ütök, a' ki leg jobban húz. km.

Húz von. Laborat ut pecus.

Huzza vonja. Distrahit, trahit huc il-
luc. M. A.

Alá huzza. Deorsum trahit.

Által huzza. Traducit.

Bé huzza. Adtrahit, contrahit, intrahit.
S. I.

Bele huzza. Pertrahit, inducit. S. I.

Egygyú huzza. Contrahit.

El huzza. Abstrahit. Mikor ingyen sem
vélnök, el huzzák a' gyékényt aló-
lunk. km.

Elő huzza. Protrahit, promit. S. I.

Félre huzza. Trahit ad partem.

Félre huzza a' száját. Distorquet os
suum.

Föl huzza. Tendit, sursum tendit,
sursum trahit. M. A.

Hátra huzza. Retrahit.

Hozzá huzza. Adtrahit.

Ki huzza. Extrahit. Sokszor a' menyhal
helyett kigyót húznak ki. km.

Le huzza. Detrahit. S. I.

Meg huzza. Intendit, adtrahit. M. A.

Meg huzza a' ló' száját. Continet equi
habenas. PP.

Meg huzza magát. Se contrahit. S. I.

Őszve huzza. Contrahit. S. I.

Reá huzza. Adtrahit.

Viszsa huzza. Retrahit, retractat. S. I.

HUZAKODIK Huzza vonja magát v. ve-
szekedik, kötekedik. Sz. D.

Szüntelen huzakodnak együtt. Continuo
inter se rixantur.

HUZALKODIK. In altum trahitur, crescit.
Pázm. Pred. p. 308.

Föl huzalkodik. Assurgit, sursum tra-
hitur, panditur. M. A. Lippai Vet.
Kert. p. 195. Faludi N. U. p. 163.

Föl huzalkodott iffjú. Bene excretus
juvenis. Faludi E. M. p. 239.

HUZAT (név.). Ductus. Zug.

Huzatja. Ejus ductus. Nagy huzatja van.
Valde protenditur.

HUZAT (ige.) huzatja. Curat trahi.

Le huzatja. Curat detrahi.

Meg huzatja a' harangot. Curat campa-
nam pulsari.

Huzatott. Tractus, ductus, protractus.
M. A.

HÚZÁS. Tractio. M. A.

Húzás vonás. Distractio, raptus, ex-
torsio. PP.

Őszve húzás. Contractio.

Viszsa húzás. Retractio.

HÚZMÉNY ember. Qui ab aliis violenter
multa extorquet. Hallottam Ságbon
1826. Márt. 17.

HÚZOGAT, huzogatja. Trahit, tractat. S. I.
Ki huzogatja. Evellit.

HÚZOM. Tractus.

Egy húzomban. Uno tractu.

Elég egy húzomban. Hac vice satis.

Húzomos. Continuus, non interruptus.

Húzomos ital. Amystis. PP.

Húzomost iszik. Amystide bibit. PP. qui
tamen utrobique habet „Húzosos.“

Húzomos nyavalya. Infirmas durabilis.
Húzomosan. Idesinenter, sine intermis-
sione, in uno continuo.

HÚZOTT. Tractus.

Le huzott bor. Vinum a fecibus detra-
ctum. S. I.

Huzott vonyott. Distractus. M. A.

HÚZÓ. Tractor. PP.

Húzó gerendák. Cantherii tecti. PP.

Húzó ír. Malagma epispasticum. S. I.

Húzó szerszám. Trochlea. S. I.

Húzó vonyó. Extortor. PP. discruciator.
Faludi N. U. p. 71.

* Fog-húzó. Dentiducus. S. I.

Föl húzó csiga. Ductoria machina. PP.

Hólyag-húzó. Vesicatorium. S. I.

Őszve húzó szerék. Adstringentia. S. I.

Húzódik. Trahitur.

Őszve húzódik. Contrahitur.

Húzódzik. Pandiculatur. CM. M. A. Hu-
zódzik, mint az eb a' pozdorján. km.

Húzódzás. Pandiculatio. M. A.

HÚZTON huzza. Continuo trahit.

HÚZVA. Tractim.

Föl húzva. Attracte.

Meg húzva. Productim, longiter pro-
nunciando.

HÜ.

HÜ.

HÜ. Vox porcos ad haram impellentis.

Hü, be, hü.

Hü bele Balás, lovat ad az Isten. km.

Hü bele képpen. Temere, coeco impe-
tu, praecipitanter. S. I.

Hü bele módon. idem.

Hü, bü, bá. Contemnentis. Pázm. Pred.

p. 815. Alá valónak akarván valakit

jelenteni, szájunk-tátva azt mondjuk

„hü, bü, bá.“

HÜKK.

HÜKK. Hiba, hiba-ejtés a' gyermekek'
játékában p. o. a' laptá-verbésben, v.
czigere-ütésben. Sz. D.

HÜKKÖL, hükköli: hibának nézi, tartja,
mondja. S. I.

HÜMM.

HÜMM. Vox aliquid admirantis.

HÜMMÖG. Prae admiratione mussat ali-
quid. S. I.

HÜT.

HÜT, hütös, hütöz, hütelés, lásd HIT,
hitez, hiteles.

HÜTLÉS. Adjuratio. Tordai Sámuel,
1559-ben adott hüt-levélben.

HŰ.

HŰ.

HŰ. R. Frigus, alior v. frigidus, algidus.

Hű-lalom. E. F. Szeben Székében.

HŰL (hű-ül) R. Friget, refrigeratur. M. A.

Hűl az idő, majd innétt, onnétt-is
meg kérdezik, hol szolgáltál. km.

Hűl fél. Friget, et calet. Faludi N. E.
p. 201.

El hűl. Dirigit. M. A.

El hűl az éték. Corruptur prandium.
PP.

El hűl az étel. idem. Pázm. Pred. p. 765.

El hűl bele. Obstupescit.

Ki hűlt a' tisztsegből. Amisit officium.
Meg hűl. (Refrigescit) Defervet, de-
fervescit. M. A.

Le hűl. idem. Faludi U. E. 2. R. p. 86.

Hűledez. Quem prae timore et angustiis
jam frigus, jam calor subit.

Hűledezés. Embarras. v. Frigescentia.

Hímfi 1. R. p. 168.

Hűledező. Suspensus, et anxius ab
eventu rei.

Hűlemedik. Stupet.

El hűlemedik. Stupescit, obstupet. S. I.
Meg hűlemedik. Refrigescit. S. I.

Hűlemedés. Stupor. Babocsai, Fata Tar-
czal. p. 14.

El hűlemedés. Stupor, admiratio. S. I.

Hűlés. Algor, refrigeratio. M. A.

Hűlt, hűlti. Facit, ut refrigeretur, re-
frigerat. Hidegíti. M. A.

Meg hűlti, hidegíti. Refrigerat. M. A.
Bíró Márton Micae p. 354.

Hűltés. Refrigeratio. M. A.

Hűltő. Refrigerator, refrigeratorius. M. A.

Hűlt, hidegült. Refrigeratus. M. A.

Hűltön. Frigide. S. I.

Hűlttség. Refrigeratio, Bíró Márton Mi-
cae p. 38.

HŰLYE. Surdaster, obstupidus. Bamba.
Málé-szája. Sz. D.

HŰS (Hű-es, hű-üs, hű-s). Frigidulus,
subfrigidus, umbrosus. S. I.

Hűsellő hely. Locus refrigerii.

HŰT (Hű-it), hűti. Refrigerat.

Meg hűti. Refrigerat. M. A.

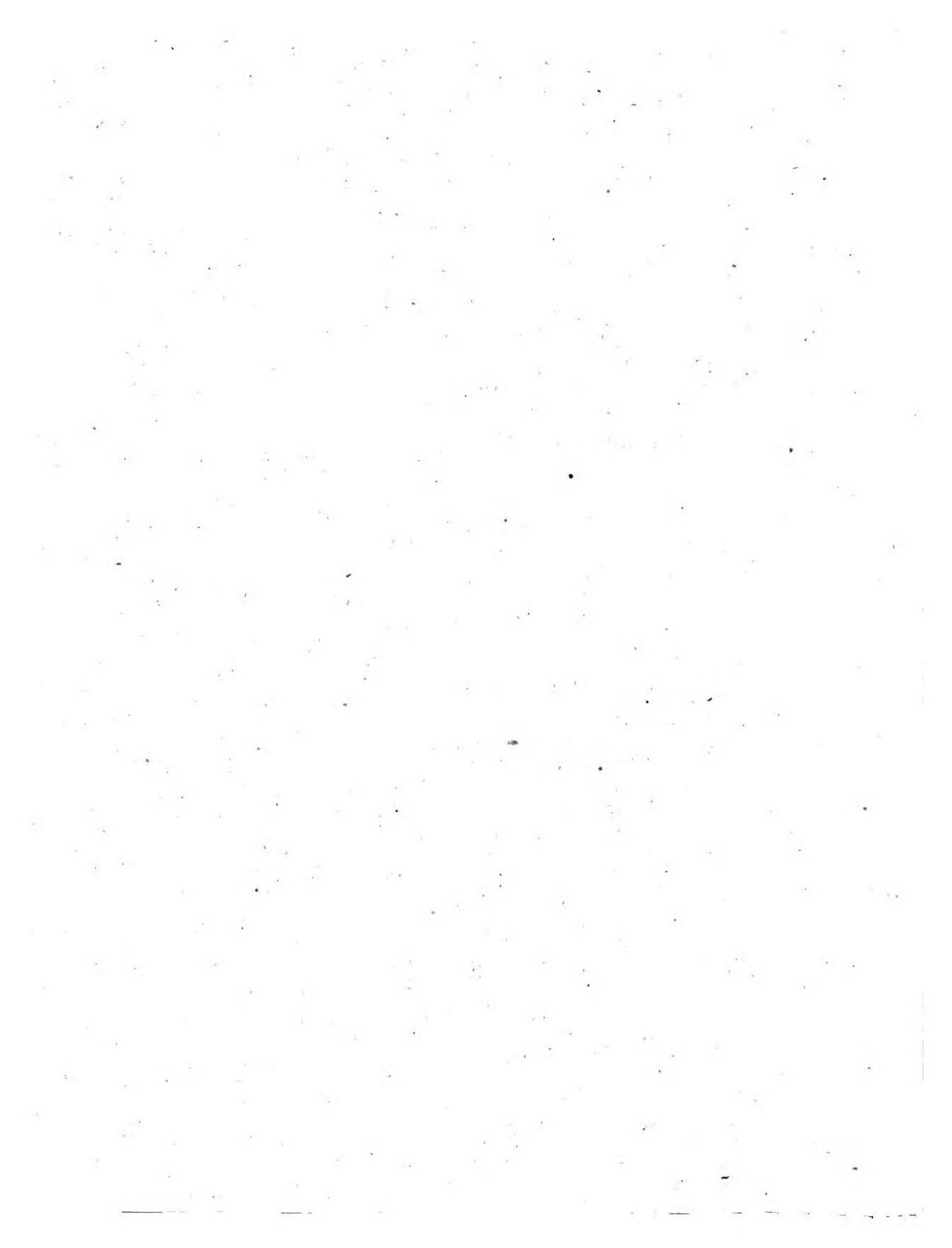
Meg hűtötte magát. Refrigeravit se.
 Hűtés. Refrigeratio.
 Hűtő. Refrigerans, refrigeratorius. M. A.
 Hűtő ír. Malagma. S. I.
 Bor-hűtő. Vasculum pro refrigerando vino, frigidarium.
 Lé-hűtő. Homo nauci, flocci, nihili. S. I. Refrigerator jusculi, inutilis longurio.
 Sör-hűtő. Cerevisiae refrigerator. S. K.
 Hűtözik. Se se refrigerat.
 HÜVELY. Vagina. M. A. Vagina enim rem in se reconditam ab algore defendit. (Hű-el, hü-v-el, hü-v-ely). Két éles tör nem fér egy hüvelyben. km.
 Aranyos hüvelybe fűz-fa kard. km.
 Egy hüvely borsó. Sz. D.
 Hüvely. Ejus vagina. Soha nem volt, nem is lézen varga-késnek hüvely. km.
 Hüvelyébe teszi. Recondit in vaginam. PP.
 Hüvelyében tartja. Servat in vagina. Egygyik fegyver tartóztatja a' másikat a' hüvelyében. km.
 Hüvelyéből ki vonja. Evaginat. M. A.
 Hüvelyes. Vagina instructus.
 Hüvelyes borsó. Pisa in folliculis. S. I.
 Hüvelyes vetemények. Legumina.

Hüvelyez, hüvelyezi. Evolvit, involucro liberat, explicat. Maga' álmát hüvelyezi. km.
 Borsót, babot hüvelyez. Pisa, fabas e folliculis liberat.
 Hüvelyk. Pollex. M. A. Mivel a' kard' hüvelyét ez szorítja leg inkább meg. Quia maxime POLLET in continendo.
 Hüvelyke babnak, borsónak. Folliculus, siliqua. PP.
 Hüvelykes borsó. Siliqua. M. A. Pisum viride. PP.
 Hüvelyki. Pollicaris. M. A.
 Hüvelyknyi. Latum, v. crassum ad pollicem.
 HÜVES. Frigusculum, frigidulus, subfrigidus. M. A. Svavis algor, amoenum frigus. PP. Dicitur et hűvös.
 Hűves eső. Pluvia subfrigida.
 Hűves éjtszaka. Nox frigidiuscula.
 Hűves idő. Tempus subfrigidum.
 Hűvesedik, hűvösödik. Refrigeratur. Pázm. Pred. p. 536.
 Hűvesel, hűveselli. Pro subfrigido servat.
 Hűvesít, hűvesíti. Refrigerat. Pázm. Pred. p. 476.
 Meg hűvesíti. idem. Káldi Luc. 16. 24.
 Hűvösítés. Refrigeratio. Pázm. Pred. p. 818.

Hűvesül. Refrigeratur. Faludi N. A. p. 178.
 HÜVETÉR. Custos, vigil. S. I. Csász., kerülő, őr, vigyázó. Sz. D.
 HÜVÍT (Hű-it), hűviti. Algidum facit. Meg hűviti. Refrigerat. M. A.
 Hűvitezik. Se se refrigerat, captat auram frigidiorum (mint hevitezik).
 HÜVÜL (hű-ül, hü-v-ül). Refrigeratur, frigescit. Faludi N. A. p. 95.

HŰ (társ-név).

HŰ. Fidus. Lásd HÍV. M. A.
 Hű barát. Amicus fidus. Faludi N. E. p. 205.
 Hű bé tellyesítő. Fidus officii executor. Faludi N. E. p. 224.
 Hű szeretet. Fidus amor. Faludi T. E. p. 140.
 Hű szolga. Servus fidelis. Nem hű szolga a' macska a' téjfölös fazékhoz. km.
 Hű társ. Fidus socius, fidus Achatas. Faludi N. E. p. 199.
 HŰSÉG. Fidelitas. M. A.
 Hűséges. Fidelis. M. A.
 Hűségtelen. Infidus, infidelis. M. A.
 Hűségtelenség. Infidelitas. S. I.
 Hűségtelenül. Infide, infideliter.
 HŰVEN (Hű-en, hü-v-en). Fideliter. S. I.

M u t a t ó

(I. és Í-ből).

I.

I, ihol, ihon.
I (rag-szó).
IB, iba, ibolya, ibor.
IBED.
IBRIK.
ICZ, icze, iczeg.
ID, ide, ideg, idegen, idő.
IDA, idább, idáig.
IDOM, idomatlan, idomos, idomtalan.
IG, iga, igal, igar, igaz, igló, igmánd.
IG, igen, iget.
IG (rag-szó), iglan.
IGLICZE.
IH, ihog.
IHAR, iháros.
IHL, ihlet, ihletik, ihlés, ihlet, ihlő.
IK, ika, ikla, ikló, ikra, iktat, ikva.
IK (név-rag).
IK (ige-rag), ikes.
IKER, ikeres.
ILL, illa, illacs, illan, illat, illk, illtyó.
ILLIK, illeg, illendő, illeszt, illet, illetlen, illés, illő.
ILLY, illyen, illyes, illyetén.
ILLYÉS, illyési.
ILONA, ilonka, iloncza, ilus.
IM, imád, imár.
IMEG.
IMOLYA, imla.
IMRE.
IN, incz, incs, inger, ingy, inke, inség, int.
ING.

INKA, inkább.
INN, innen, inneten, innett, innét.
INNEP, innepeli, innepi.
INZSENER.
INT (rag).
INTERES.
IP, ipa, ipacs, ipall, iparkodik, ipp.
IPOLY, ipolyd, ipolicza.
IPRIKÁL.
IR, irg, irha, iromba, irota, iró, irsa, irúl.
IR, ireg, irigy, iriny.
IRT, irtat, irtás, irthatatlan, irtogat, irtott, irtovány, irtó, irtózik.
IS, ismég, ismér, ismét.
ISA.
ISKÁTULA.
ISKÁRLÁT.
ISKOLA.
ISLÓG, islógos.
ISNEF.
ISÓP, isópos.
ISPALLÉR.
ISPÁN, ispáni, ispánkodik, ispánság.
ISPÁRGA.
ISPÉK, ispékeli.
ISPINDA.
ISPION, ispijonkodik.
ISPITÁL.
ISPONYA.
ISPÓT.
ISTA (rag-szó), istaság.
ISTÁLÓ, istálozza.

ISTÁP.
ISTEN, istene, isteneli, istenem, istenes, istenczi, istenért, isteni, isteniti, istenke, istenkedik, istenné, istenre, istenség, isteni, istentelen; istentől.
ISTORIA.
ISTÓK.
ISTRÁNG, istrángolja.
ISTRÁZSA, istrázsál.
ISTUCZ.
ISTVÁN, istvánd.
IZSÁK.
ISZIK, iandik, iddogal, igyál, ihatik, inni, isza, iszalag, iszamik, iszap, iszák, iszogat, iszos, it, ital, itat, itlan, itt, itton, ivás, ivogat, ivolya, ivó.
ISZONY, iszonyat, iszonyít, iszonykodik, iszonyodik, iszonytat, iszonyú.
ITT, itten.
IVIK, ivadék, ivás.
IVÁN, iváncz, ivánca, ivánd, ivánka, ivános, ivány.
IVÖLT.
IZ (articulus) izben, ize, izecske, izeg, izek, izen, izenként, izes, izé, izék, izi, izibe, iziben, izig, izik, izmény, izre, izről.
IZMOS.
IZROM, izromban.
IZZ, izzad, izzaszt, izzgat, izzó.

Summa 81.

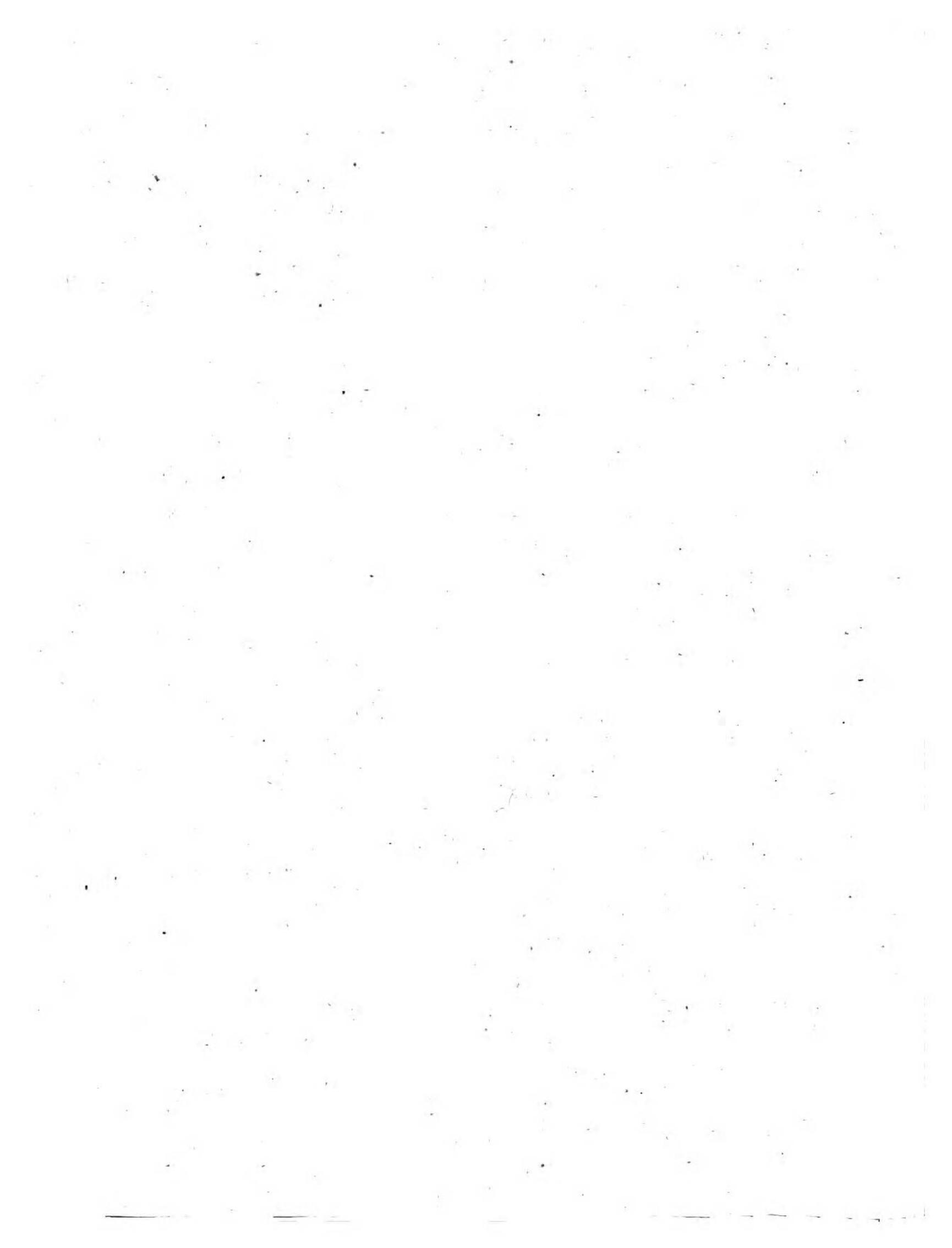
Í.

Í, ied, ieget, ieszt.
ÍFFI, íffiadik, íffian, íffaszt, íffatta, íffit, íffiú, íffiúl.
ÍGE, ígér, ígéz.
ÍGY, ígyen, ígyenes.
ÍJ, íjas, íjász, íjja.

ÍM, íme, ímett, ímez, ímént, ímmel.
ÍMELY, ímelyeg.
IN, ina, inall, inas, inatlan, ind, inog, inú.
ÍNY, ínyje.
ÍR (név), íre, íres, írez.

ÍR, írat, íratlan, íratott, írás, írdacsol, írdogal, írkál, írogat, íromány, írott, író, írtt, írva.
ÍTÉL, ítélet, ítéletlen, ítézés, ítéző, ítéltet.
ÍV, íve, íves.
ÍZ, íze, ízel, ízes, ízetlen, ízlet, ízelen, ízfű.

Summa 14.

I.

I.

I.

IHOL. Ecce. M. A.
IHON (ehen), IHUN. En, ecce. M. A.
Ihon az ember. Ecce homo.
Ihon ötlet. Eccum. M. A.

I (rag-szó).

I. Suffixum, adjectivum e nominibus generans. ut: világi, házi, kerti, városi, őri 's a' t.

IB.

IB. IBA' fa. F. Baranya Vben.
IBOLYA, ivolya. Viola vernalis. Märzen-
Veilchen. S. I.
Fürtös ibolya. Lupinus sativus. Csapó
119.
Sárga ibolya. Cheiranthus. Csapó. I. c.
IBOR.
Ibor' fia. F. Szala Vben.
Ibrány. F. Szabolcs Vben.
Ibrony. F. Szabolcs Vben.

IBÉD.

IBÉD. F. Tömös Vben.

IBRIK.

IBRIK. Guttus, gutturnium. M. A.
IBRIKECSKE. Guttulus. M. A.

ICZ.

ICZ.
ICZE. Justa, media, cotula. M. A. He-
mina. PP. Igen el jár ő is az olly
iczével: szemtelen buja ember. Ly-
dus in meridie. K. V. 284.
Icze-számra. Per medias.
Iczenként. Per medias.
Iczenként méri, adja. Singularibus he-
minis dividit. PP.
Iczés. Capiens mediam mensuram liqui-
di. S. I.
Iczés öveg — palaczk — korsó.
ICZEG. Vacillat.
Iczeg biczeg: csötlik, botlik. p. o. a'
gyöngye lábú ember. Sz. D.

ID.

ID. Id-nep. vide Innep. M. A.
IDE. Huc. M. A.
Ide alá: itt alatt. S. I.
Ide amoda, ide 's amoda. Huc et il-
luc. S. I.

Ide felé. Horsum. M. A.
Ide halgass. Hoc age. M. A.
Ide haza van. Domi est.
Ide is, oda is. Huc et illuc. S. I.
Ide oda. Huc illuc, disjecte.
Ide 's tova. Ultro, citroque. M. A.
Ide 's tova fut. Concurrit, discurrit. M. A.
Ide 's tova hányja. Disjicit. M. A. Káldi
Psalm. 49. 17.
Ide 's tova jár. Inerrat, errat, oberrat,
pererrat, vagatur, ultro, citroque
conmeat. PP.
Ide 's tova szökdösik. Dissilit, dissul-
tat. M. A.
Ide 's tova vonja. Distrahit. M. A.
Ide 's tova való futás. Discursus, dis-
cursio. M. A.
Ide való. Hujas. S. I.
Ide vele. Cedo huc. Add ide.
IDEG. Nervus, amentum. M. A.
Csapó-ideg. Fidelia. NC. p. 285.
Ideges. Amentatus, nervosus. M. A.
Idegez, idegezi. Nervum adaptat. Föl te-
keri az ideget. Sz. D.
IDEGEN. Extraneus, extrarius, exoti-
cus, peregrinus, alienus. M. A. Ide-
gen idegennek ritkán árt. km.
Idegen eb. Canis alienus. A' ki idegen
ebnek kenyeret vet, nem veszi ju-
talmát. km.
Idegen föld. Terra peregrina, regio
exotica. M. A.
Idegen földön jár. Peregrinatur. M. A.
Idegen földön járás. Peregrinatio. M. A.
Idegen földön járó. Peregrinator. M. A.
Idegen hitű. Disparis religionis. Pázm.
Pred. p. 1137.
Idegen kéz. Aliena manus. Ha szemér-
mes is az aszszony, ne bízd idegen
kézre. km.
Idegen láng. Flamma aliena. Pázm.
Pred. p. 1057.
Idegen madár. Avis hospita. PP.
Idegen nemzet. Alienigena. M. A.
Idegen paripa. Sonipes alterius. Az ide-
gen paripáról még a' tenger' köze-
pén is le kell szállani. km.
Idegen ökör haza felé bög. km.
Idegenedik. Alienatur, avertitur. Faludi
T. É. p. 159.
El idegenedik. Abalienatur. Káldi. Is.
1. 4.
El idegenedés. Abalienatio. Zvonárics.
1. R. p. 907.
Idegenít, idegeníti. Alienat. M. A.
El idegeníti. Abalienat. M. A.
Idegenítés. Alienatio. M. A.
El idegenítés. Abalienatio. M. A.
El idegenített. Abalienatus. M. A.

El idegeníthetetlen. Non abalienabilis.
S. I.
Idegenkedik. Monstrat se esse alienum,
dissuit amicitiam. Biró Márton, Micac
p. 180.
Idegenség. Peregrinitas. M. A. Frigidus
animus.
Idegenül. Alienatur. M. A.
El idegenül. Abalienatur.
Meg idegenül. Fit alienus.
Idegenülés. Alienatio. M. A.
El idegenülés. Abalienatio.
Idegenültt. Alienatus. M. A.
IDŐ. Tempus, aetas, aevum, tempestas.
Vide ÜDŐ. M. A. Szolgál ugyan az
idő, de nem várakozik. km.
Idő-csalás. Deceptio temporis. Beniczki
p. 283.
Idő előtt. Ante tempus.
Idő-folyamlás. Decursus temporis. Falu-
di N. A. p. 76.
Idő-forgás. idem. Faludi U. E. 3. R.
p. 46.
Idő-halladás. Temporis praeteritio. S. I.
Idő-halladék. Respirationis. S. I.
Idő-hallasztás. Prorogatio temporis. Fa-
ludi T. É. p. 106.
Idő-határ. Epocha. S. I.
Idő-hiba. Anachronismus. S. I.
Idő' járása. Tempestas, status coeli,
aëris. S. I.
Idő' jártában. Progressu temporis. Káldi
Okt. Intés p. 25.
Idő' jártára. idem. M. A.
Idő' jártával. Successu temporis. S. I.
Idő-kor. Aetas v. occasio, tempestivitas,
opportunitas. S. I.
Idő-köz. Temporis spatium, interval-
lum. S. I. Intercapedo temporis.
Idő-közben. Interdum, subinde, non-
nunquam. S. I.
Idő-látás. Revisio. M. Verböczi 1660.
p. 234.
Idő-le-írás. Chronographia. S. I.
Idő-lopogató. Suffurator temporis. Vajda
K. É. 1. K. p. 650.
Idő-mulatás. Temporis transactio. Pázm.
Pred. p. 455.
Idő-mulatásból. Ad fallendum tempus.
Idő-mulva. Successu temporis.
Idő-nap. Tempestivum. M. A.
Idő-nap előtt. Praemature, ante tem-
pus. M. A.
Idő-nyom. Nota temporis, indicium,
v. vestigium aetatis, praeterlapsi
temporis. S. I. Sz. D.
Idő-percenet. Momentum temporis.
Himfi 1. R. p. 248.
Idő-pont. Momentum. S. I.

Idő-rend. Chronotaxis. Molnár János Könyv-ház 2. Szakasz.

Idő-szak, idő-szakasz. Epocha, periodus, v. pars temporis. S. I. Sz. D.

Idő-szám. Aetas, temporis numerus, aera. Faludi N. U. p. 164. U. E. 3. K. p. 142.

Idő-számolás. Chronologia, temporis ratio. S. I.

Idő szerint való. Temporarius. M. A.

Idő-táj: Nota temporis. Azon idő-tájban. Circa illud tempus.

Idő-telés. Temporis fluxus. S. I.

Idő-töltés. Transactio temporis, v. recreatio animi. S. I. Otium. PP.

Idő-változás. Mutatio temporis. Zvonárics, Postil. 1. R. p. 104.

Idő-vesztegetés. Temporis perditio. S. I.

Idő-vesztés. Jactura temporis. S. I.

Idő-vontatás. Procrastinatio, dilatio. Faludi N. A. p. 194.

* Élejt-ido. Aetas. S. K.

Háború-ido. Procella, tempestas. S. K.

Szabott idő. Praefinitum tempus. S. K.

Idei. Temporaneus, temporarius, temporalis, v. tempestivus, v. hornus, hornotinus. S. I.

Idei bor. Vinum hornum.

Idei termés. Procreatio hujus anni.

Ideig. Temporarily, tempore. M. A.

Ideig óráig. Interea, ad interim, pro tempore. S. I.

Ideig tartó. Temporarius, temporalis, temporaneus. M. A.

Ideig való. idem. M. A.

Jó ideig. Satis diu.

Ideiglen. Pro tempore. Faludi N. U. p. 167. Sz. E. p. 82.

Idein. Mature, tempestive. M. A.

Idein érő. Praecox. M. A.

Idein korán. Tempestive, opportunum. M. A.

Idein korán való. Tempestivus. M. A.

Idein korán valóság. Tempestivitas. M. A.

Ideje. Ejus tempus. Mindenkor ideje vagy a' jámborodásnak. km.

Ideje' korán. Tempestive, in tempore. M. A.

Ideje' korán való. Tempestivus, opportunus. M. A.

Idejében. Suo tempore. Annak idejében.

Idejém. In tempore, tempestive. M. A.

Meg ismérni idején, mely téjből léssen tőrő. km.

Idején érő. Praecox. M. A.

Idén. Hoc anno.

Ez idén. Hoc ipso anno.

Minden idén. Omni anno.

Idés. Antiquus, vetustus. M. A. Idős, üdős.

Idét, idéti: hizlalja.

Meg idéti (üdéti): idővel meg hizlalja, meg javítja.

Idétlen. Immaturus, abortivus. M. A.

Idétlen ember. Homo ineptus, infectus. S. I.

Idétlen férgek (bogár kölykök). Aureliae, chrysalides. S. I.

Idétlen sebeskedés. Immatura acceleratio. Faludi T. E. p. 125.

Idétlen szülés. Abortus, abortio. S. I.

Idétlent szül. Abortit. M. A.

Idétlen (éretlen) tej. Colostrum. M. A.

Idétlen öszülés. Camities praematura. S. I.

Idétlenkedik. Ineptit. S. I.

Idétlenség. Immaturitas. M. A.

Idétlenül. Immature, intempestive. S. I.

Idétt. Tempore, aetate, aevo. S. I. Idejében. Sz. D.

Szent István idétt. Aevo S. Stephani. S. I.

Idéttém. Meo tempore. S. I. Idétted, idétte. Sz. D.

Idéz, idézi. Arcessit, citat. M. A.

Bé idézi. Citat. M. A.

Elő idézi. idem. Káldi Act. 24. 2.

Idézés. Citatio, arcessio. M. A.

Idézett. Arcessitus, citatus. M. A.

Bé idéztetett. Reus. M. A.

Idéző. Citans, citatorius.

Idéztet, idézteti. Curat citari.

Időbeli. Temporaneus, temporalis. S. I.

Egygy időbeli. Coactaneus.

Időn. In tempore.

Időn kívül. Extra tempus. Időn kívül soha sem iszik bort. Extra tempus (scilicet prandii, vel coenae) nunquam bibit vinum.

Jókor időn. Tempestive. Sz. D.

Mi időn, midőn. Quo tempore, quando.

Időről időre. Dietim. S. I.

Idős. Annosus, polychronius, vetustus. M. A. Üdős.

Idős érett tanács. Maturum judicium. Faludi E. M. p. 241.

Egygy idős. Contemporaneus.

Elég idős. Habet aetatem. Káldi Joan. 9. 21.

Idősbik. Senior, adultior. S. I.

Idősded. R. Paulo adultior. Pesthi.

Idősíti. Facit annosum, it. praescribit.

El idősíti. idem.

El idősítés. Praescriptio.

Idősödik. Aetate provehitur.

Meg idősödik. Senescit, grandescit aetate. M. A.

Idősül, meg idősül. idem.

Idősség. Aevitas. M. A.

Időt mulat. Aetatem, tempus fallit. PP.

Időt tölt. Tempus fallit. PP.

Időtlen: idétlen.

Időtlen kor. Aetas immatura. Faludi N. A. p. 72.

Időtül kell várni, tanácstól halgatni. km.

Idővel. Cum tempore. Idővel, szalmával a' naspolya is meg érik. km.

Idővel meg töltt ember. Senex decrepitis. Faludi E. M. p. 241.

Időz. Tempustrahit, terit. Hallogat. Sz. D.

Időzi. Diem statuit, tempus praefigit.

Időzött óra. Hora praefixa. Faludi E. M. p. 241.

Az el időzött korra. Statuto tempore. Faludi T. E. p. 121.

El időzött napokon. Statutis diebus. Faludi N. U. p. 143.

Közelít az el időzött nap. Appropinquat dies praefixus. Faludi T. E. p. 17.

Idül (üdü). Cum tempore pinquior fit, se se cum tempore in meliorem statum recipit.

Föl idül: föl éled.

Meg idül. Meliorescit.

Idvöz. Salutatus, beatus, benedictus. M. A. L. ÜDVÖZ.

Idvöz légy. Ave.

Idvözség. Salus. M. A.

Idvözség. Salutaris, salvificus. M. A.

Idvözségés képpen. Salutariter, salvificus. M. A.

Idvözíti. Salvat, beat. M. A.

Idvözlés. Salutatio, benedictio. M. A.

Idvözli. Salutem, beat. M. A.

Idvözül. Salvatur, beatur. M. A.

Idvözülés. Salus, beatitudo, salvatio. M. A.

Idvözült. Beatus, salvatus. M. A.

IDA.

IDA (Kis, nagy). FF. Abauj Vben.

IDÁBB. Huccius, huc propius.

Idább állj. Propius stes.

IDÁIG. Hucusque. S. I.

IDOM.

IDOM. Modus, ordo. S. I. Sz. D.

IDOMATLAN. Immoderatus, immodestus, inordinatus, inconcinuus. S. I. Sz. D.

Idomatlan iffju. Juvenis inordinatus. Sz. D.

IDOMOS. Moderatus, modestus, compositus, concinnus. Sz. D.

IDOMTALAN: idomatlan. Sz. D.

IG.

IG.

IGA. Jugum. M. A. Egygyütt huzzák az igát. km.

Iga alá fogja. Subjugat. M. A.

Iga-szeg. Clavus jugalis. Ki töri az igazságot. km.

Igába fogja. Sub jugum mittit. Igába fogták. km.

Igába fogás. Conjugium. Pázm. Pred. p. 249.

Igabeli.

Egygy igabeli. Conjux. A' házasság egygy igabeliséget jelent. Bíró Márton, Micae p. 289.

Igács. Sz. P. Csanád Vben.

Igácsi csúrdá. ugyan ott.

Igás. Jugalis, jugatorius. M. A.

Igás barom. Jumentum. Káldi Jerem. 51. 23.

Igás ökrök. Boves jugatorii, jugo destinati. S. I.

Igátlan. Abjugis. Káldi Judic. 19. 22.

Igáz, igazza. Jugat, subjugat, subigit. S. I.

Meg igazza. Conjugat. M. A.

IGAL. MV. Somogy Vben. Sz. P. Veszprém Vben.

IGAR. FF. Fejér és Heves Vben.

IGAZ. Justus, verus, verax, rectus, acquus. M. A. A' meg botlott nyelv is néha igazat mond. km.

Igaz barátság. Vera amicitia. Ritka mádar az igaz barátság. km.

Igaz beszéd. Veriverbium. M. A.

Igaz beszéd. Verax, veridicus. M. A.

Igaz bíróság. Pázm. Pred. p. 660.

Igaz értelem. Orthodoxya. M. A.

Igaz értelmő. Orthodoxyus. M. A.

Igaz gyöngy. Gemma genuina.

Igaz hitű. Orthodoxyus. S. I.

Igaz járatbeli ember. Bonae fidei itinerans.

Igaz jól. Recte, optime. PP.

Igaz kenyér. — Meg hozta az igaz kenyér. km. Ad pristina praesepia.
 Igaz látó. R. Arbitrator, judex. Silvester. M. A.
 Igaz Magyar. Germanus Hungarus. PP.
 Igaz mondás. Veriloquium. Nincs szerencséje az igaz mondáshoz. km.
 Igaz mondó. Veridicus. M. A.
 Igaz mondóság. Veracitas. Pázm. Pred. p. 660.
 Igaz szabású. Verisimilis. Telegdi Hom. 3. R. p. 538.
 Igaz tétel. R. Executio. S. I.
 Igaz terjék. Theriaca andromache. S. I.
 Igaza. Ejus rectum.
 A' természet' igaza szerint. Jure naturae. Martonfalvi, Tanító Theol. p. 451.
 Isten' igaza. Jus divinum. idem. p. 572.
 Isten' igazában. Jure divino.
 Sinor' igazában. Ad amussim. Lippai Vet. Kert. p. 7.
 Igazában. Rectus. Pázm. Kal. p. 647.
 Igazán. Juste, vere, rite, recte, directe, certo. M. A.
 Igazán mondom. Veritatem dico, non mentior.
 Nincs igaza. Non habet rectum.
 Igazat tart. Media agina fertur. M. A.
 Igazat vesz. Jure vindicat. M. A.
 Igazgat, igazgatja. Regit, dirigit, gubernat, moderat. M. A. Könnyű a' jó szolgát igazgatni. km.
 Igazgatás. Rectio, directio, regimen, moderatio, moderamen. M. A.
 Igazgató. Rectus. Pázm. Kal. p. 647.
 Igazgatója. Regitator. M. A. L.
 Igazgató. Rector, director, gubernator. M. A.
 Igazgató sinor. Amussis, perpendicularum. Káldi Zach. 1. 16.
 Igazgató szék. Gubernium. Sz. D.
 Fő igazgató. Supremus Director. Sz. D.
 Igazgatóné. Rectrix, moderatrix. M. A.
 Igazi. Vernus, legitimus, genuinus. S. I. Valódi. Sz. D.
 Igazit, igazítja. Dirigit, justificat. M. A. Rectificat.
 Bé igazítja. Illocat. Biró Márton. Micae p. 379.
 Bele igazítja. Adjustat ut introrsum quadret.
 El igazítja. Expedit, dirigit. M. A.
 El igazítja magától. Ablegat, amandat. S. I.
 Föl igazítja. Expedit, sursum dirigit. M. A.
 Hozzá igazítja. Apat, accommodat.
 Hozzá igazítja a' köntöst. Vestem aptat, accommodat. PP.
 Ki igazítja. Emendat, v. amandat. Faludi T. É. p. 78.
 Meg igazítja. Rectificat, justificat, absolvit. M. A.
 Reá igazítja. Arrigit, dirigit. M. A.
 Utba igazítja. Inviat.
 Viszsa igazítja. Reinviat.
 Igazítás. Directio, justificatio, rectificatio. M. A.
 El igazítás. Complatio, directio, expeditio. M. A.
 Föl igazítás. Erectio, expeditio, complatio. M. A.

Meg igazítás. Justificatio, expeditio, rectificatio. M. A.
 Igazított. Rectus, correctus, justificatus, adaptatus, concinnatus. M. A.
 Meg igazított. Justificatus, rectificatus. M. A.
 Igazodik. Dirigitur, inviatur v. pervenit, devenit. Faludi N. E. p. 95.
 Bé igazodik. Devenit in rei veritatem. „Néha elménk magától mindenbe bé igazodik.“ Faludi U. E. 2. R. p. 87.
 Bele igazodik. idem.
 El igazodik. Expeditur, dirigitur, progreditur. M. A.
 El igazodik. Rectum reperit, veritatem invenit. Pázm. Pred. p. 638. 639.
 Reá igazodik. Dirigitur. M. A.
 Reá igazodik, reá valódik. Faludi N. A. p. 34.
 Igazol, igazolja. Approbat, justum censet. M. A. Telegdi, Felelet p. 5. Tasi Gáspár. p. 16. Faludi U. E. 1. R. p. 191.
 Igazolás. Approbatio, legitimatio. M. A. M. Verböczi p. 201.
 Igazság. Justitia, veritas, aequitas. M. A. Leg tovább mehet ember az igazsággal. km.
 Igazság-szolgáltatás. Administratio justitiae. Pázm. Pred. p. 508.
 Igazságos. Justus, aequus. S. I.
 Igazságtalan. Injustus, iniquus. S. I.
 Igazságtalanul. Injuste. S. I.
 Igazságtalanság. Injustitia. S. I.
 Igaztalan. Injustus, iniquus. M. A. Martonfalvi, Tanító Theol. p. 323.
 Igazul. Justificatur, expeditur. M. A.
 El igazul. Expeditur. El igazodik.
 Meg igazul. Justificatur. M. A.
 Igazulás. Justificatio. M. A.
 Meg igazulás. idem. M. A.
 Igazult. Justificatus. M. A.
 IGLÓ. MV. Szepes Vben. Iglovia. Neudorf.
 IGMÁND (Kis, nagy). F. és Sz. P. Komárom Vben.
 IG (társ-név).
 IG. R. Magnus, ingens, nimius, vehemens, effusus. S. I.
 Ig-jó. Satis bonus. M. A. Valde bonus, summe bonus, optimus. S. I.
 Ig-jól. Sat' bene. M. A. Valde bene, perbene, optime. S. I.
 IGEN. Valde, nimium, nimie, nimis, oppido. M. A. it. Vehementer, admodum, apprime, magnopere, valde. S. I.
 Igen bizony. Certissime, verissime v. scilicet. S. I.
 Igen bő. Copiosus, peramplus. S. I.
 Igen cikornyás beszéd. Plus aequo affectatus sermo. PP.
 Igen el ütött véka. Modius iniquus, et nimis derutus. PP.
 Igen fön hejaz. Tragice loquitur. M. A.
 Igen gyakran. Persaepe, saepissime. S. I.
 Igen idején. Temporius. PP.
 Igen igen. Vehementer. M. A.
 Igen is. Imo, maxime. M. A.

Igen jámbor. Approbus. M. A.
 Igen jó. Perquam bonus, optimus. S. I.
 Igen jól. Perbene, apprime, optime. PP.
 Igen kevés. Pauculus, perpaucus. S. I.
 Igen nagy. Ingens, praegrans, immanis. S. I.
 Igen olcsó. Valde levi pretio venalis.
 Igen sok. Plurimus. S. I.
 Igen sós. Praesulsus. S. I.
 Igen szép. Perelegans, pervenustus, perpulcher. S. I.
 Igen találá. Attigit, eque manu non irrita missa sagitta est. M. A.
 Igen ügyibe. Valde bene. S. I.
 Igen vékony patyolat. Nebula linca. PP. Vapour.
 * Vaj igen. Sic, ita, omnino. S. I.
 Igenli. Affirmat, Approbat, confirmat, v. Nimium existimat, multum putat. S. I.
 Meg igenlette: meg sokallotta. Horváth Ádám, Föl fődözött Titok. p. 134.
 Igességgel. Nimium, valde. Faludi N. U. p. 68. N. E. p. 65.
 IGET. Tolutum incidit, vide ÜGET. M. A. Trabba megy.
 Igetés. Celer incessus v. equitatio.
 Farkas-igetés. Celeritas cursus lupini. Pázm. Pred. p. 823.
 Könnyű igetéssel megy. Leniori cursu incidit v. equitat.
 Igető ló. Succursor equus, tolutarius equus. M. A.
 Igetve. Tolutum. M. A.

IG (rag-szó).

IG. Affixum: usque, tenus. M. A. Lábig, nyakig, várig, odáig, eddig, addig. 's a' t.
 IGLAN, IGLÉN. Usque ad.
 Holtomiglan, holtodiglan, holtáiglan.
 Usque ad mortem meam, tuam, illius.

IGLICZE.

IGLICZE. Genista, anonis. M. A.
 Igllice-fű. idem. M. A.
 IGRICZE. F. Szala Vben.
 IGICZE. E. F. Doboka Vben.

IH.

IH. Ovis, vide JUH. M. A.
 Ih-farkú szőlő: juh-farkú szőlő.
 Ih-sajt: juh-sajt.
 IHÁSZ. Opilio, vide Juhász. M. A.
 Ihászi. Sz. P. Veszprém Vben.
 IH.
 IH. Sonus jubilantis, et exultantis.
 Ih ha! Io triumpho!
 IHOG. Exaltat, jubilat.
 Ihog vihog. Prae gaudio in risu, et cachinnos solvitur.
 Ihogás vihogás. Zvonarics M. Postilla. p. 186.

IHAR.

IHAR-fa. Platanus. M. A.
 IHÁROS Berény. MV. Somogy Vben.

IHL.

IHL', ihli. Inspirat, afflat. M. A. PP. Az Isten' lelke ihlette a' profétákat. Spiritus dei afflavit prophetas. Sz. D.
 IHLET. Afflatus, inspiratio. S. I.
 IHLETIK. Inspiratur, afflatur. M. A.
 Ihletett. Numine afflatus, inspiratus. PP.
 IHLÉS. Inspiratio, afflatus. M. A. CM. Káldi 2. Tim. 3. 16.
 IHLEL, ihleli. Inspirat, afflat. Sz. D. Mennyei ihelés. Coelestis afflatus. Sz. D.
 IHLO. Python, spiritus pythonicus. S. I.

IK.

IK.
 Ik-tár. F. Tömös Vben.
 IKA.
 Ika' falva. E. F. Három szék Székében.
 IKLA.
 Iklád. F. Pest Vben, Sz. P. Bars Vben.
 IKLÓ.
 Iklód. FF. Szala, és Szatmár Vben. Sz. PP. Bars, Bihar és Vas Vben. E. FF. Doboka Vben.
 IKRA. Ova, vel semina piscium, cancrorum, vel similium. M. A. Ikra nem tojás. km. Dug. 1. R. p. 38.
 Hal-ikra. Ovula piscium.
 Láb-ikra. Sura. CM. NC. p. 191.
 Rák-ikra. Ovula cancrorum.
 Ikrás. Ovula habens piscis v. cancri. it. turgidus, protuberans. S. I.
 Ikrás hús. Glandulae. S. I.
 Ikrás káposzta. Caules conditi ovulis piscium. S. I.
 Ikrás leves. Jusculum, cui ovula piscium sunt incocta.
 Ikrás vaj. Butyrum granulatim concretum.
 Ikrásodik. Granulatim condensatur. Meg ikrásodik a' vaj. Butyrum in minutissima granula coit.
 IKRÁDZIK. Granulatur. Ha a' tej-fől ikrádzik, rajta a' kőpüvel. km. Dug. 1. R. p. 294. Dum ferrum calet, tundendum est.
 IKTAT, iktatja. Introducit, adsciscit, perducit, deducit. M. A. Káldi, Jerem. 27. 10.
 Bé iktatja. Introducit, immittit. M. A.
 El iktatja. Promovet, occultat, intervertit. M. A.
 Ki iktatja. Educit, emittit. Dug. km. 1. R. p. 30. Ki iktatták a' templomból. Vajda 2. K. p. 149.
 Iktatás. Deductio, statutio in jure hungarico. M. A.
 Bé iktatás. Introductio, immissio. M. A. Faludi T. É. p. 99.
 Iktató. Statuens, statutorius. Faludi U. E. 2. R. p. 201.
 Iktató levél. Literae statutoriae.
 Bé iktató. Introducor. M. A.
 IKVA. Folyó víz Soprony Vben.

IK (név-rag).

IK. Suffixum, adjectivum generans, ut: hányadik, ötödik, hatodik, második, jobbik, 's a' t.

IK (ige-rag).

IK. Suffixum verborum passivorum, v. neutrorum, personae tertiae singularis numeri, modi indicati ut: hallatik, hallik, látszik, csőtlik, botlik, esenkedik, virágzik, 's a' t.
 IKES ige. Verbum in IK desinens.

IKER.

IKER. R. Gemelli, gemini. Kettős gyermek. PP.
 Iker-bogyó: ikeres kutya-cseresznye. S. I.
 Iker' hava. Mensis Majus. Rájnis.
 Iker-vár. MV. Vas Vben. Geminum castrum. Így deákozta Bonfinius Lib. 5. Dec. 2. „Eo tempore Rex (Salamon) celebravit natale Domini in loco, qui vocatur GEMINUM CASTRUM, dein venit Zalam.“
 IKERES, úkeres. Loniceras, xylosteum. Heckenkirsche. S. I.

ILL.

ILL. R. Odorem reddit, halat, spirat. S. I. Ill a' berek, nád a' kert. km.
 ILLA. R. Fuga, discessus clancularius. S. I.
 Illára vevé a' dolgot. Profugit. Heltai Kron. 1. Dar. p. 145. it. p. 356.
 ILLACS. F. Szerem Vben.
 ILLAN. Furtim discedit, aufugit. Faludi N. E. p. 103.
 El illan. idem. Faludi N. E. p. 197.
 Illanca. F. Bánáthban.
 Illanó. F. Liptó Vben.
 Illant. Fugam clanculariam arripit.
 El illantott. Clam profugit.
 ILLAT. Odor, fragrantia. M. A. Rózsához az illat, szűzhöz a' szemérem hozzá termett. km.
 Illat-fa. Laurus sassafras. S. I.
 Illatlan. Experts odoris, inodorus. Lippai Virágos Kert p. 146.
 Illatja. Ejus odor. Szép a' tulipán, de nincs illatja. km.
 Illatos. Fragrans, odoratus. M. A.
 Illatoskodik. Spargit odorem. Sz. D.
 Illatozik. Svavem odorem spargit, suaviter olet.
 Illatozás. Fragrantia, suffitus, suffimentum, odoratio. M. A.
 Illatozó. Odorificus. M. A.
 Illatozza. Odoratur. M. A.
 Illatú. Odoris. A' rózsá is szép, és jó illatú, de bökös a' tuskéje. km.
 Kedves illatú, drága illatú. Pázm. Pred. p. 192.
 ILLK. F. Szatmár Vben.
 ILLOGAT, illogatja. Olfactat. S. I.
 ILLTYÓ, iltjó, ilgyó. F. Arad Vben.

ILLIK.

ILLIK. Decet, condecet, competit, quadrat, convenit. M. A. Gyermekekhez a' játszás, legényhez dolgozás illik. km. Versre véve: „Játszodozás illik gyermekekhez, munka legényhez.“
 Bé illik. Convenit, congruit, quadrat. S. I.

Bé illik katonának. Valet pro milite.
 Bele illik. Quadrat intro.
 Hozzá illik. Congruit. M. A. Úgy illik hozzá, mint a' bot a' tegezhez. km.
 Igen jól illik a' szomjú emberhez a' boros korsó. km.
 Nem illik ebre a' bársony-nyereg. km.
 Réa illik, mint a' petrezsirom a' levesre. km.
 Öszve illik. Convenit, cohaeret, concordat, congruit. S. I.
 Tudni illik. Scilicet.

ILLEG.

Illeg ballag: mendegél. Sz. D. „Montovai legénynek, bakancsa van szegénynek --- illeg ballag benne.“ Népi énekből.
 Illeget, illegeti. Accommodat, curat, ut condeceter stet, adaptat.
 Hozzá illegeti. idem.
 ILLENDÓ. Idoneus, decens, opportunus, aptus, conveniens, congruus. M. A.
 Illeendő-képpen. Apposite, apte, accommodate, competenter, decenter. M. A.
 Illeendőleg. idem. S. I.
 Illeendőség. Aptitudo, decentia, condecencia, competentia, convenientia. M. A.
 ILLESZT, illeszt. Aptat, accommodat. S. I. Sz. D.
 Illesztés. Accommodatio. Sz. D.
 Illesztetlen: alkalmatlan. Non adaptatus. Sz. D.
 ILLET, illeti. Aptat, accommodat, v. tangit. M. A. Nem illet agg ebet a' hintó szekér. km.
 A' mi engem illet. Quod me attinet.
 Hozzá illeti. Applicat, accommodat. M. A.
 Meg illeti. Contingit, attingit. M. A.
 Öszve illeti. Contingit, componit, collocat, compaginat. M. A.
 Illetés. Tactio, tactus. M. A.
 Meg illetés. Contactus, attactus. M. A.
 Illetetlen. Intactus. M. A.
 Illetett. Tactus. M. A.
 Illethetetlen. Intactilis. M. A. Biró Márton, Micae p. 134.
 Illető. Concernens.
 Illető bíró. Concernens iudex.
 Illető törvényszék. Forum competentis.
 Illetődik. Tangitur, movetur, commovetur, afficitur. Sz. D. S. I.
 Meg illetődik. idem. Nagyon meg illetődött rajta. Sz. D.
 Illetődés. Commotio animi. Sz. D.
 Illetőleg. Concernenter v. tangendo. S. I.
 Illetve: érintve, tapintva. S. I.
 ILLETLEN. Indecens, inconveniens, incongruens, dissentaneus. M. A. Decens.
 Illetlen gúnyolás. Sarcasmus. S. I.
 Öszve illetlen. Improportionatus v. absurdus, ridiculus. S. I.
 Illetlenség. Inconvenientia, inconcinnitas. M. A. Indecentia.
 Illetlenül, Indecenter, inconcinniter, inepte, inconvenienter. M. A.
 Illetlenül bánt vele. Inurbane cum eo egit.
 ILLÉS.
 Hozzá illés. Congruentia, convenientia. M. A.

Öszve illés. Symmetria, congruentia, v. proportio. S. I.
ILLÓ. Conveniens, aptus, it. solennis, festivus. M. A.
 Illó innép. Dies festus, festum solenne. M. A.
 Illó fillő. Solivagus. M. A. Magyar Orsz. Rom. p. 166. PP. Sz. D.
 Hozzá illő. Congruus, conveniens. S. I.
 Öszve illő. Conveniens, proportionatus. S. I.
 Illően, illő-képpen. Apte, apposite, decenter. S. I.
 Illőség, illendőség. Decentia, convenientia. S. I.

ILLY.

ILLY. Talis, ejusmodi, tam. M. A.
 Illy formán. Tali ratione.
 Illy nagy. Tam magnus.
 Illy sokára. Tam tarde.
ILLYEN. Talis, ejusmodi, tam. M. A.
 Illyen amollyan teregette. km. Potztausend! Himmel Schwerenoth. S. I.
 Illyen-féle. Ejusmodi, hujusmodi, talis. S. I.
 Illyen ízben. Tali occasione. Faludi U. E. 2. R. p. 21.
 Illyen-képpen. Taliter, hoc modo, sic. M. A.
 Illyenkor. Tali tempore, nunc. M. A.
 • Emillyen. Ejusmodi.
 Imillyen. Hujusmodi, talis. M. A.
 Millyen (mi illyen). Qualis.
ILLYENSÉG: illyen dolog.
 Illyenséggel. Tali modo. Faludi N. U. p. 33.
ILLYES. Circiter talis, hujusmodi.
ILLYETÉN. Hujusmodi, talis. M. A.

ILLYÉS.

ILLYÉS. t. f. n. Elias. M. A.
 Illyés falva. F. Szepes Vben.
 Illyés háza. F. Posony Vben.
 Illyés' szekere. Currus Eliae. Tüzes, mint Illyés' szekere. km. Dug. 1. R. p. 234.
ILLYÉSI. Ad Eliam pertinens. Sz. PP. Hont, és Somogy Vekben.

ILONA.

ILONA. t. a. n. Helena. M. A.
 Szent Iona. FF. Körös, Szala, és Zágráb Vben.
ILONKA. Parva Helena. Pereszlényi Gram. Ung. p. 30.
ILUS. idem. Házugabb a' kis Ilus' fánál. km. Dug. 1. R. p. 261.
ILONCZA. Szőlő-levél-sodró bogár. Sz. D. másutt: Vinczellér.

IMA.

IMA (im a', Deus, ecce Deus).
IMÁD. imádja. Adorat. M. A. Mi nem istenem, hogy' imádjam. km.
 Imádja véle. Offert. M. A.
 Meg imádja. Supplicat.
Imálandó. Orandus. M. A. Adorandus.
Imadás. Adoratio, oblatio. M. A.

Imádkozik. Orat, precatur, adorat. M. A.
 Ki imádkozza. Oratione delect.
 Le imádkozza. Orando satisfacit.
 Meg imádkozza. Injunctas orationes persolvit.
Imádkozás. Oratio, precatio, adoratio. M. A.
 Imádkozatlan. Non orans.
 Imádkozatlan feküdt le. Lecto se dedit, quin orasset. Hallottam 1828 Maj. 16.
 Imádkozó hely. Oratorium. Pázm. Pred. p. 1172.
 Imádkozó könyv. Liber precatorius. Faludi N. E. p. 74.
 Imádkozó szíja a' zsidónak.
Imádó. Adorans.
 Nap-imádó. Solis cultui deditus.
 Imádság. Oratio, preces, precatio. M. A.
 Beteg ember' imádsága. km.
 Imádságos könyv. Liber precatorius, liber precum sacrarum.
IMÁR. Sz. PP. Szala, és Veszprém Vben.

IMEG.

IMEG. Indusium, interula. M. A. L. ÜNG.
 Imeg-csináló. Indusiaria. M. A.
 Imeg' mássa. Femoralia. M. A.

IMOLYA.

IMOLYA. Hínár, szittyó, semlyék. Sz. D.
 Imola. F. Gömör Vben.
IMLA (contractum ex Imolya): hőle, tippany. Sz. D.

IMRE.

IMRE. t. f. n. Emericus. M. A.
 Imre' falva. Sz. P. Szepes Vben.
 Szent Imre. F. Vas Vben.

IN.

IN.
INCZ.
 Inczen pincz. Debilis, imbellis, imbecillus, impotens. S. I.
 Inczéd. F. Vas Vben. Dirnbach.
INCS.
 Incel. E. F. Kolos Vben.
 Incelkedik. Insidiatur. M. A.
 Incelkedés. Insidiae. M. A.
 Incelkedő. Insidiator, insidiosus. M. A.
 Incelkedve. Insidiose. M. A.
INGER. Stimulus, incitamentum, irritamen. S. I.
 Ingere. Ejus stimulus.
 Ingerel, ingereli, ingerli. Infestat, laccessit, incessit, irritat, incitat. M. A.
 Föl ingerli. Excitat, irritat, provocat, exasperat. M. A.
 Ingerletlen. Illaccessitus. M. A.
 Ingerlés. Irritatio, insultatio. S. I.
 Föl ingerlés. Exasperatio, exacerbatio. M. A.
 Ingerelhető. Irritabilis. S. I.
 Ingerelhetőség. Irritabilitas. S. I.
 Ingerelhetetlen. Inirritabilis.
 Ingerlő. Infestator, laccessitor, item incitamentum. M. A.
 Ingerleszti. Excitat, irritat, concitat. Hallottam 1826. Máj. 13.
 Ingerkedik. Insultat. M. A.

Ingerkedés. Insultatio, irritamentum, infestatio. M. A.

INGY.

INGY.
 Ingyen. Gratis, gratuito. M. A. Minden ember szereti az ingyent. km.
 Ingyen élő. Paniperda, nullius frugis.
 Ingyen' fejében ritkán hajlik egy ember máshoz. km.
 Ingyen majd. Mox, e vestigio, confestim. M. A.
 Ingyen majdan. idem. M. A.
 Ingyen sem. Nequidem, nedum. M. A.
 Mikor ingyen sem vélnök, el huzzák a' gyékényt alólunk. km.
 Ingyen való. Gratuitus. M. A.
 Ingyen való ajándék. Donum gratuitum.
INKE. F. Somogy Vben.
INSÉG. Angustia, anxietas. M. A. Nagy inséget szenved.

Inséges. Calamitosus, aerumnosus. S. I.
 Inségeskedik. Affligitur, conflictatur. S. I. Est in continuo aerumnis.

INT, inti. Innuat, it. hortatur, monet. M. A.

Bé inti. Nutu facto eum introvocat.
 El inti valamiről. Dehortatur, adhortatur, disuadet. M. A.

Meg inti. Admonet, commonet, commonefacit, cohortatur. M. A.

Reá int. Annuit. M. A.
 Reá inti. Adhortatur. M. A.

Reá intlek. Adhortor te. M. A.
Intdegel. Nutat, innuit. CM. M. A.

Intdegelés. Nutatio. M. A.
Integet. Identidem innuit.

Integeti. Saepius admonet.
 Integetés. Iterata nutatio v. admonitio.

Intet. R. Monitum. LÁTjatok-ban.

Intetett. Monitus.
 Meg intetett. Admonitus, commonefactus. M. A.

Intés. Monitio, monitum, monitus, hortatio, hortamen, instinctus. M. A.

Nem a' pálcza-verés, hanem a' szelid intés gonosz jóvá teheti. km.

Atyai intés. Admonitio paterna.
 El intés valami:öl. Dehortatio, dissuasio. M. A.

Meg intés. Admonitio, cohortatio. M. A.
 Oktató intés. Paraenesis didactica.

Káldi.
 Pásztori intés. Monitio pastoralis. Pázm. Pred. p. 408.

Reá intés. Adhortatio. M. A.

Szem-intés. Nutus. Faludi N. A. p. 114.

Intési. Hortativus, monitorius. M. A.

Intésre való. idem. M. A.

Intéz, intézi. Ordinat, disponit, dirigat, M. A.

El intézi. Disponit, ordinat. M. A.

Intézés. Directio, dispositio. M. A.

Intézet. Dispositio, v. scopus, v. institutum. S. I.

Intő. Monitor, hortator. M. A.

Intő tanács. Consilium monitorium. Faludi U. E. 2. R. p. 101.

Meg intő. Admonitor. M. A.

ING.

ING. Indusium, interula. vide IMEG. M. A. Közébb az ing a' csuhánál.

Frons occipitio prior est. Tunica pallio prior est. M. A.
Ing-váll. Interula, vesticula muliebris. M. A.
INGES. Indusiatus, interulatus. M. A.

INGOLNA.

INGOLNA. Anguilla. M. A.

INKA.

INKA.
Inkább. Magis, potius. M. A.
Inkább akarja. Mavult. M. A.
Inkább kívánja. Praeoptat. M. A.
Inkább mindenkor. Plerumque. M. A.
Inkább mindnyájon. Plerique. M. A.
Potius omnes.
Leg inkább. Potissimum, maxime.
Sőt inkább. Quin potius.
Inkábbára. Potius, libentius. S. I.
Inkábbatt. idem. S. I.

INN.

INN.

INNEN. Hinc, cis. M. A.
Innen hajtja. Cispellit. M. A.
Innen következik. Sequitur. PP.
Innen onnan. Hinc et illinc.
Innen 's túl is. Ultra, citroque.
Innen tova. Dehinc, deinceps. Pázm. Pred. p. 405.
Innen túl. R. Dehinc, posthac, deinceps. S. I.
Innen való. Hinc oriundus.
* Iminnen. Hinc, isthinc. M. A.
Iminnen, amonnan. Hinc inde. M. A.
Innent. idem ac Innen.
Innentső. Citerior, ceterius. M. A. Szép mint a' túlsó sor az innentsőhöz képest. km. Dug. 1. R. p. 79.
INNETEN. R. Hinc. S. I.
INNETT. idem.
Innett 's amonnatt. Hinc et inde, ex utraque parte. S. I.
INNÉT. Hinc. M. A.
Innét tova. R. Dehinc, posthac. Komj. S. I.
Im' innét. Ecce hinc.

INNEP.

INNEP. Festum, feriae. vide ÜNNEP. M. A.
Innep-nap. Dies festus.
Innep-nap' esti. Dies vigiliae. M. A.
Innep-törés. Violatio dici festi. Magyar Orsz. Rom. p. 35.
Innep-törő. Violator diei festi. Idem ibidem.
INNEPEL, innepeli, innepli. Feriat, festum celebrat. M. A.
Meg innepli. idem. M. A.
Inneplés. Feriatio, celebratio festi. M. A.
Inneplő ruha.
INNEPI. Festus. M. A.

INZSENER.

INZSENER. Geometra.
Vármegeje' Inzsenérje. Geometra Comitatus.

INT (rag).

INT. Suffixum, ut képesint, alkalmasint, szerint.

INTERES.

INTERES. Interusurium, usura, foenus. S. I.
Inter-kufár. Pararius. M. A. Áruban, vételben közben járó, szerző. M. A.

IP.

IP. Socer. M. A.
IPA. Socer ejus. M. A. és így IPAM. Socer meus. M. A. IPAD. Socer tuus.
IPACS' fa. F. Bars Vben.
IPALL, ipallja. Palliat, dissimulat, muszat, reticet. M. A.
IPARKODIK. Nititur, adlaborat, adnititur. M. A. Nagyra iparkodjál, ha közép szerüt akarsz nyerni km.
El iparkodik. Abnititur, properat abire. Meg iparkodik. Conatur.
Iparkodás. Conatus, nisus.
Iparkodó. Conatum adhibens.
IPP. F. Kraszna Vben.

IPOLY.

IPOLY. t. f. n. Hippolytus. it. Folyó víz Nógrád és Hont Vben.
Ipoly-Ságh. MV. Hont Vben.
IPOLYD' fa. Sz. P. Somogy Vben.
IPOLICZA. Folyó víz Liptó Vben.

IPRIKÁL.

IPRIKÁL. Cacat. M. A. PP

IR.

IR.
Ir-magúl hagyja: terjedésnek fönn tartja. S. I.
IRGIK. R. Miseretur. Lát. S. I. Révaio „IRG.“ Misericordia. L. Antiquitates p. 241.
Irgalom. Misericordia. M. A.
Irgalmas. Misericors, clemens, propitius. M. A.
Irgalmas Barátok. Fratres misericordiac. S. I.
Irgalmaskodik. Miseretur, misericors est. M. A.
Irgalmaskodás. Tordai MSS.
Irgalmasság. Misericordia, clementia. M. A.
Irgalmasságos. Valde misericors. Vajda 5. K. p. 427.
Irgalmasúl. Misericorditer, clementer, benigne, leniter. S. I.
Irgalmatlan. Immisericors, inclemens. M. A.
Irgalmatlanság. Immisericordia, inclementia. M. A.
Irgalmatlanúl. Immisericorditer, inclementer. M. A.
Irgalmaz. Miseretur. M. A.
Meg irgalmaz. Commiseretur.
Irgalmazás. Commiseratio. M. A.
Irgalmú. Misericordiae.

Nagy irgalmu' Isten. Magnae misericordiae Deus. Pázm. Pred. p. 178.

IRHA. Aluta. M. A.
Irha-csináló. Alutarius. M. A.
Irha-gyártó. idem. S. I.
Irha-talp. km. Dug. 1. R. p. 259.
Irhás. Pelle aluminata subductus.
Irhás nadrág. Caligae, quibus aluta superinducta est.
Irház, irházza. Pellem aluminatam superinducit.
Irházás. Alutae superinductio. VV. L.
IROMBA. Variegatus, maculatus, guttatus, v. striatus, virgatus v. flavo fuscus, flavo niger. S. I.
Iromba-tyúk, 'olly színű, mint a' petymeg. S. I.
IROTA. F. Borsod Vben.
IRÓ. Lac ebutyratum. S. I.
Iros. Butyratus.
Iros tézta. Scriblita, placenta foliata. S. I.
Iros vaj. Butyrum recens. S. I. A' mellyben még iró van, és nincs ki főzve.
IRSA. F. Pest Vben. Sz. P. Szala Vben.
IRÜL.
Iról pirúl: nagyon szegyenli Pázm. X Bizonys. p. 100.

IR.

IR.

IREG.

Ireg forog: szüntelen futkoz, igen forgóldik. S. I.
IREM. Absinthium. vide ÜRÖM. M. A.
IRÍGY. Invidus, lividus. IRÉGY. M. A.
Gonosz irigy, mint a' mirigy, senkit sem tud meg kémélni.
Irigy bánat. Zelotypia, Faludi. N. E. p. 202. U. E. 1. R. p. 185.
Irigy mérgében holt meg. Faludi U. E. 1. R. p. 173.
Irigy, mint az ördög. Zoilo invidentior. M. A.
Irigy mirigy. Biró Márton. Micae p. 225.
Irigy szem az erkölcső is gáncsnak nézi. km.
Irigye. Ejus invidus. Szegény sors az, mellynek irigye nincs. km.
Irigyeli, irigyli. Invidet. M. A. Azt is irigyli, hogy a' nap az égen van. km.
Meg irigyli. idem. Faludi B. E. p. 68.
Irigykedik. Invidet. Nem tud irigykedni a' tudós ember. Expertes invidentiae musarum forés. M. A.
Irigykedés. Invidentia. M. A.
Irigykedő. Invidens. Faludi N. E. p. 190.
Reá irigykedik. Invidet ei.
Irigység. Invidia. M. A. Az irigyak meg hálnak, de az irigység soha sem. km.
Kaján-irigység. Invidia Caini.
Irigységes. Invidiosus. M. A.
Irigységesen Invidiose. M. A.
IRÍNY. F. Szatmár Vben.

IRÁNY.

IRÁNY. L. Arány. S. I.
IRÁNYJÁBAN. E regione, ex adversa parte. S. I.

IRÁNYOZ. Collineat. L. arányoz. M. A.
Egy irányzó. Proportionatus. Epist. Széch.
T. 2. p. 302.

IRT.

IRT, irtja. Runcat, exputat, succidit,
exstirpat, arbusta, fruticesque eyel-
lit, resecat. M. A.
Ki irtja. Exstirpat, exputat. M. A.
Meg irtja Computat, exputat. M. A.
IRTAT, irtatja. Curat exstirpari.
Ki irtatja. idem.
IRTÁS. Runcatio, exstirpatio, exputatio.
M. A.
Irtás-földek. Terrae exstirpatitiae.
Ki irtás. Exstirpatio, eruncatio. M. A.
Meg irtása a' fának. Repunicatio. M. A.
IRTHATATLAN.
Ki irthatatlan. Inexstirpabilis. Geidler
Hadi Okt. p. 66.
IRTOGAT, irtogatja. Surculat. M. A.
Ki irtogatja. Exsurculat.
Irtogatás. Surculatio, exputatio. M. A.
IRTOTT. Exstirpatus, resectus. M. A.
Ki irtott. Exstirpatus. M. A.
IRTOVÁNY. Ager exstirpatus, exstirpa-
titius. M. A. Exstirpatura. Beniczki.
p. 268. Novale. Káldi Oseae 10. 12.
Irtovány-földet csinál. Agrum sylve-
strem expugat. M. A.
Irtoványos. Exstirpatitius. Beniczki. p. 114.
IRTÓ. Sarritor, sarculator, runcator. PP.
Irtó kapa. Runcina. S. I.
Irtó kés. Culter runcator. S. I.
IRTÓZIK. Horrescit. M. A.
Irtózik tőle. Abhorrescit, aversatur. M. A.
Meg irtózik. Exhorrescit, obrigescit,
perhorrescit. M. A.
Irtózás. Horror. M. A.
Irtózat. idem. S. I.
Irtózatás. Horridus, horrendus. Geidler.
H. Okt. p. 64.
Irtózkodik. Horret, horrescit. S. I. Sz. D.
Irtózkodás. Horrescentia.
Irtóztat, irtóztatja. Horrificat. S. I.
Irtóztató. Horrificus, horrifex, terri-
bilis. S. I. Sz. D.
Irtóztató-léppen. Horride, horrende,
terribiliter. S. I.

IS.

IS. Et, quoque, etiamque. M. A.
Az is. Ille etiam.
Azért is. Et vel propterea.
Ez is. Hic quoque, iste etiam.
Még is. Etiam, deinde, tamen, adhuc,
etiamnum. M. A.
ISMÉG (és ime eg). Rursus, rursum,
iterum, vicissim. M. A.
Isméglén. idem. M. A. Zvonarics 1. R.
p. 255.
ISMÉR, isméri (és ime eri). Agnoscit.
M. A. Lásd ESMÉR. Ismérem, mint
a' rozsasz pénzt. km.
Ki isméri. Dignoscit.
Meg isméri. Cognoscit. Sok darab ke-
nyeret kell meg enni, még ember
egymást meg isméri. km.
Reá ismér. Recognoscit.
Isméret. Agnitio. M. A.

Lelki isméret. Conscientia. Nagy hóhér
a' rozsasz lelki isméret. km.
Isméretes. Notus. Isméretes társodat,
régi barátodat holtig szeresd. km.
Ismérettség. Notitia. M. A.
Isméretséges. Valde notus.
Új isméretséges. Csuzi. p. 20.
Isméretlen. Ignotus. Káldi Gal. 1. 22.
Isméretlenség. Defectus notitiae. Faludi
U. E. 1. R. p. 200. Csuzi Tromb. p. 31.
Ismérés. Agnitio.
Ismérhetetlen. Non agnoscibilis. Pázm.
Kal. p. 687.
Ismérhetetlenség. Inagnoscibilitas. Biró
Márton. Micae. p. 151.
Ismérkedik. Notescit, innotescit, notum
se facit, notitiam init. S. I.
Meg ismérkedik. Notitias contrahit.
Ismérkezik. Notescit, innotescit.
Meg ismérkezik. idem Faludi N. U. p. 143.
Ismérő. Noscena.
Ismérős. Notus, familiaris. S. I.
Ismérszik. Noscitur. Pázm. Pred. p. 572.
Meg ismérszik. Agnoscitur. Pázm. Kal.
p. 214.
Meg ismérszik rajta. Habet notas rei
in se.
Ismértet, ismérteti. Notum facit, reddit.
Meg ismérteti. Facit, ut agnoscatur.
Ismértetés. Notitia.
Ismértető jelek. Signa distinctiva, cha-
racteristica. Zvonarics. 1. R. p. 334.
ISMÉT (és ime itt). Item, iterum, etiam,
rursum. M. A.
Ismétlen. idem. M. A.
Ismétel, ismételi. Repetit, reiterat. Vox
heri et hodie nata, jam tamen civi-
tate donari incipit.
Ismételés. Repetitio, reiteratio.

ISA.

ISA-szeg, F. Pest Vben.

ISKÁTULA.

ISKÁTULA. Cistellula, cistella, capsula,
theca. M. A.

ISKÁRLÁT.

ISKÁRLÁT. Coccinum, pannus phoeni-
ceus. S. I.

ISKOLA.

ISKOLA. Schola, ludus literarius. M. A.
L. OSKOLA.

ISLÓG.

ISLÓG. Lunula, bractea. M. A. NC. p.
583. Káldi Isaias 3. 18.
ISLÓGOS. Lunulatus, bracteatus. Islógos
lóg-szerszám. Sz. D.

ISNEF.

ISNEF. Scolopax. S. I.

ISÓP.

ISÓP. Hyssopus. M. A.
ISOPOS bor. Hyssopites. M. A.

ISPALLÉR.

ISPALLÉR. Muri vestimentum. S. I.

ISPÁN.

ISPÁN. Quaestor, praefectus, praetor,
quaesitor. M. A. R. Curialis comes,
vicarius domini, subdominus. S. I.
hodie Spanus.
Ispán' laka. E. F. Alsó Fejér Vben.
Ispán-mező. F. Gömör Vben. és Sz. P.
belső Szolnok Vben.
Fő-ispán. Supremus Comes.
Al-ispán. Vice Comes.
Vjcz'-ispán. idem.

ISPÁNI.

Fő-ispáni hivatal. Officium supremi Co-
mitis.

ISPÁNKODIK. Agit Spanum, fungitur
officio Spani.

ISPÁNSÁG. Quaestura, praectura. M. A.

ISPÁRGA.

ISPÁRGA. Funiculus. PP.

ISPÉK.

ISPÉK. Lardum. S. I.

ISPÉKEL, ispékeli. Larido suffigit. Pázm.
Pred. p. 212.

Ispékülésre metéltt szalonna. Lardi tu-
rundulae. PP.

Ispékülő eszköz. Lardarium veruculum,
acus lardaria. PP.

Ispékeltt. Larido suffixus. PP.

ISPINDA.

ISPINDA. Rút, mint az ispinda. km.
Dug. 1. R. p. 229. 2. R. p. 255.

ISPION.

ISPION. Explorator. Spion.

ISPIONKODIK. Agit exploratorem. Vajda
3. K. p. 433.

ISPITÁL.

ISPITÁL (Ispita, ispotál). Ptochodochium,
nosocomium. M. A. Hospitale, xeno-
dochium. S. I.

Fő-ispitál. Faludi N. A. p. 124.

ISPITÁSOK. Hospitalarij.

ISPONYA.

ISPONYA. Spongia. S. I.

ISPONGYIA. idem.

ISPÓT.

ISPÓT. Scalper, scalprum. M. A. Spatha,
spathula. PP.

Ispót, mélyel a' sebet mérik. Specium.
M. A.

Gömbölyű sima ispót. Specium. CM.

ISTA.

ISTA. Ezen idegen név-raggal is élnek
a' Magyarok.

1. A' hitbéli felekezetek' el nevezésében, mint Kálvinista, Lutherista, Pápista, Mahometista, Ubiquista. Ezek elejénte talán csúf-nevek voltak, de most egyikik rész sem szégyenli.

2. Az oskolások' külömböztetésében, mint Normalista, Minorista, Párvista, Principista, Grammatista, Szintáxista, Humánista, Jurista, Patvarista, Cancellista.

3. Némelly Szerzetek' nevében mint Piárista, Bethlehemista.

4. Némelly más esetekben úgy-mint:

Itá ista — a' hízkelkedő Itá ista. Csuzi Sip-szó p. 696. Tromb. p. 66.

Királyista: Rojalista: király' részét követő. Vörösmarti Mihál, Intő levél. p. 31.

Pista. Stephanus juvenis.

ISTÁLÓ.

ISTÁLÓ. Stabulum. M. A.

Istáló-bér. Locale. NC. p. 419.

Ló-istáló. Stabulum equorum. NC. p. 417.

Ökör-istáló. Stabulum boum. NC. p. 417.

Tehén-istáló. Stabulum vaccarum.

ISTÁLÓBAN forgás. Stabulatio. M. A.

ISTÁLÓN van. Stabulatur. M. A.

ISTÁLÓZ, istálozza. Stabulat.

Istálózás. Stabulatio. Istálóban való tartás.

ISTÁP.

ISTÁP. Scipio, bacillum, virga, pedum. M. A. Pázm. Pred. p. 477.

ISTÁPJA. Ejus Scipio.

ISTEN.

ISTEN. Deus. M. A. Jó az Isten jót ád. km.

Isten-adta. Exprobrantis. Isten-adta embere.

Isten' annya. Deipara. S. I.

Isten-aszszony. Dea. S. I.

Isten' áldása. Benedictio Dei. Pázm. Pred. p. 972.

Isten-átkozta tüske. Spina. Ki áll mint az Isten-átkozta tuskén a' tővis. km.

Isten bizony. Affirmantis.

Isten bocsa', Isten bocáss. Parcat Deus. S. I.

Isten' csapása. Poena Dei. S. I.

Isten' csudája. Miraculum it. monstrum.

Isten-ember. Θεανθρωπος. Pázm. Pred. p. 1185.

Isten' embere. Theophorus. M. A.

Isten' fája. Abrotanum. M. A.

Isten-félő. Pius. M. A.

Isten-félő szent jámbor. Religiosus. M. A.

Isten' fia. Filius Dei.

Isten fizesse meg. Deus retribuatur. Csak

Isten' fizessével fizetett. km.

Isten' haragja. Ira Dei. it. Repertiana, gratiola. M. A.

Isten' háza. Templum, aedes sacra. Pázm. Pred. p. 456.

Isten' hírével. Libere, per me licet. S. I.

Isten hozzátok. Vivite, valet.

Isten' iskolája. Ecclesia. Pázm. Pred. p. 456.

Isten-káromló. Blasphemus, maledicens in Deum. S. I.

Isten' kegyelme. Gratia Dei. Isten' kegyelme nagy gazdagság. km.

Isten' kegyelme-fű: csikorgó fű, innyújtó fű. Gratiola officinalis. S. I.

Isten' koporsója. Sepulchrum Christi. Az Isten' koporsóját sem őrizik ingyen. km.

Isten' korszákja. Laver. M. A.

Isten' köntöse. Vestimentum Christi. Meg fogta az Isten' köntösét. km.

Isten' könyve. Biblia. Pázm. Pred. p. 667.

Isten' ládája. Corbona. Thelegdi Hom. 1. R. p. 819.

Isten látja. Deum testor. S. I.

Isten' levele: Szent irás. Káldi Okt. Intés p. 2.

Isten' lova. Souipes, quo sacerdos utitur, dum ad infirmos defert Sanctissimum.

Isten' lova' farka. Spargus. M. A.

Isten madara. R. Manucodiata, paradisea, pica paradisi. S. I.

Isten mentsen. Absit. S. I. Deus liberet.

Isten' mezeje. F. Heves Vben.

Isten' mértéke. Pondus sanctuarii. Pázm. Pred. p. 786.

Isten ne adja. Avertant superi. Faludi N. A. p. 157.

Isten neki. Mea pace, nihil curo. S. I.

Isten' nevében. Deo auspice, v. propter Deum. Faludi T. É. p. 194.

Isten' népe. Populus Dei. Pázm. Pred. p. 539.

Isten' nyila. Orobanche, hippuris minor. M. A. it. Fulmen.

Isten oltalmazzon attól. Dii meliora.

Isten' országa. Sedes beatorum. S. I.

Isten' papucsja. Virág' neme.

Isten' pohárkája. Helxine, cisampelos. M. A.

Isten' szakállja. Aron, aros, epitimus. M. A. Arum, radix Aronis. PP.

Isten' szamara. Magnus asinus.

Isten' szava. Vox Dei. Sok jámbor' szava Isten' szava. km.

Isten' szerelméért. Amore Dei.

Isten' színe' látása. Conspectus Dei. S. I.

Isten-tagadás. Abnegatio Dei. Pázm. Pred. p. 769.

Isten-tagadó. Atheus. S. I.

Isten' tászkája. Bursa pastoris. M. A.

Isten' tehene. Bogár neme.

Isten' ünöje. Cantharis rubra, unctiosa. PP.

Isten veletek. Vivite, valet.

* Adja Isten. Optantis, det Deus.

Atya-Isten. Deus pater.

Boldog Isten! Exclamantis in tribulatione. Szegény ember' saándékát boldog Isten vezérli. km.

Fiu-Isten. Deus filius.

Hamis Isten. Falsus Deus.

Házi Isten. Lares, penates.

Nagy Isten. Magnus Deus.

Pogány Isten. Pogány Istenek. Dii gentium.

Régi Isten. Spem in Deo habentis. Él még a' régi Isten. km.

Úr-Isten. Dominus Deus.

Szent Isten! Sancte Deus:

Szent Lélek-Isten. Deus Spiritus Sanctus.

Tudja Isten. Quis scit, Deus scit.

ISTENE. Ejus Deus. Sem Istene, sem lelke. km.

Bor' Istene. Bacchus. Pázm. Pred. p. 230.

Házi Istene. Tutelarís ejus Deus, v. genius. Minden embernek van egy házi Istene. km.

Magyarok' Istene. Tutelarís Genius Hungarorum. Él még a' Magyarok' Istene. km. Meg emlegeted, várj, a' Magyarok' Istenét. km.

ISTENEL, isteneli. Pro Deo habet, instar Dei colit. Faludi U. E. 1. R. p. 69. E. M. p. 250.

Hogy, isteneljem, a' mi nem Istenem. km. Istenlés. Cultus Deo debitus, cultus laetiae. Nagy István Már. Coron. p. 119.

ISTENEM. Deus meus. Jaj Istenem, mire jutánk, kilencz gyermekből tíz marada. km.

Istenem! Istenem. O dio mio!

ISTENES. Divinus, dius, divus. M. A. it. pius, devotus.

Istenes élet. Pietas. M. A.

Istenes ének. Sacra cantilena.

Istenes jószágok. Virtutes theologicae. Pázm. Pred. p. 171.

Istenedik. Divus fit. Csuzi Tromb. p. 526.

Istenesen. Sanctissime, pie, castissime, sincere. M. A.

Istenesíti. Divinum facit. Csuzi. p. 62.

Isteneskedik. Religionem exercet. S. I.

Istenesség. Pietas. M. A. Káldi Eccl. 37. 15.

Istenesül. Deus fit, deificatur.

Istenesülés. Deificatio.

Istenesültt. Deificatus, Thelegdi, Hom. 1. R. p. 721.

ISTENEZ, istenezi. Deum nominat, pro Deo habet. Monozslai de cultu imag. p. 106.

ISTENÉRT. Per deum, pro deo.

Istenért, isten' kedvéért.

ISTENI. Divinus. M. A.

Isteni akarat. Numen, voluntas divina. M. A.

Isteni akarat-ki-jelentő. Fatidicus. M. A. Isteni dologról való tudomány. Theologia. M. A.

Isteni erő. Numen, vis divina. M. A. Isteni felelet. Oraculum. CM.

Isteni félelem. Pietas, religio, cultus, et timor Dei. M. A.

Isteni félelemmel, szentül. Religiose. M. A.

Isteni gondviselés. Providentia divina. S. I.

Isteni hatalom. Divina potentia. M. A.

Isteni hatalmú. Divinipotens. M. A.

Isteni ital. Nectar. CM.

Isteni jelentés. Revelatio divina. Faludi N. E. p. 110.

Isteni küldetés. Missio divina.

Isteni szeretet. Dilectio Dei. M. A.

Isteni szolgálat. Religio, cultus dei. M. A.

Isteni tisztület. idem. M. A.

Isteni tudomány. Theologia. S. I.

Isteni végzés. Decretum divinum.

ISTENÍT, isteníti. Deum facit.

Istenítés. Apotheosis.

ISTENKE. Minor Deus. Pázm. Kal. p. 970.

ISTENKEDIK. Quiritatur, querulatur, obsecrat per Deum. M. A.

Istenkedik, reménykedik. Per omnia sacra, et saucta rogat.

ISTENNE. Coniux Dei. S. I.

ISTENRE kér. Rogat per Deum.

ISTENSÉG. Divinitas, deitas. M. A.

ISTENT ne bántsak vele. Divinum excipio sermonem. M. A.

ISTENTELEN. Atheus, impius, irreligiósus. M. A.

Istentelen ember. Homo irreligiósus.

Istentelen szokás. Consvetudo impia.

Istentelenkedik. Impietatem sectatur, impie se gerit. Káldi 3. Reg. 8. 48. Csuzi Tromb. p. 75.

Istentelenség. Impietas. M. A.

Istentelenül. Impie. M. A.

ISTENTOL. Divinitus. M. A. it. a Deo. A' mit az Istenből szánsz, el viszi az ördög. km.

Istentül el rugaskodott gonosz ifjú. Proh juvenem impium, sceleratum.

ISTORIA.

ISTORIA. Historia. M. A.

Istoria-író. Historicus. M. A.

ISTORIAL. Historialis, historicus. M. A.

ISTÓK.

ISTÓK. Parvus Stephanus, Stephanus puer.

Bolond Istók. — Bé kukkantott, mint a' bolond Istók Debreczenbe. km.

Kovács Istók. — Kinek Isten nem adja, Kovács Istók meg nem kohlja. km.

Mindenütt Istók. km. Ubique delirat.

ISTRÁNG.

ISTRÁNG. Restis, funis. M. A.

ISTRÁNGOL, istrángolja. Strangulat.

Meg istrángoltatott. Strangulatus est.

ISTRÁZSA.

ISTRÁZSA. Vigilia, excubiae. S. I.

ISTRÁZSÁL. Vigiliis stat, excubat, custodit. S. I.

ISTUCZ.

ISTUCZ. Sclopetum brevius. S. I.

ISTVÁN.

ISTVÁN. t. f. n. Stephanus. M. A.

István' falva. F. Vas Vben.

István' háza. E. F. Alsó Fejér Vben. Sz. P. Heves Vben.

István' megye. F. Bács Vben.

István-vágás. F. Sáros Vben.

ISTVÁND. t. h. n. úgymint:

Lesencze-Istvánd. F. Szala Vben.

Fuszta Istvánd. F. Szala Vben.

Szala-Istvánd. F. Szala Vben.

Szent Istvánd. Sz. P. Abauj Vben.

Istvándi. MV. Somogy Vben. F. Szatmár Vben.

ISZÁK.

ISZÁK. t. f. n. Isacus.

Izsák. F. Pest Vben.

Izsák' fa. F. Vas Vben.

ISZIK.

ISZIK, iszsza. Bibit, potat. M. A.

Bé iszsza. Imbibit. M. A.

El iszsza. Ebibit, imbibit, absorbet. M. A.

Et iszsza mindenét. Omnia sua potando dissipat. S. I.

Föl iszik. Ebibit. Jól föl ivott a' Somlyai borból.

Ki iszsza. Ebibit, expotat. M. A.

Környül iszik. Circumpotat. M. A.

Le iszsza. Potando vincit. S. I.

Le itta magát. Inebriavit se.

Meg iszsza. Perbibit, adbibit. M. A.

Meg inná az Isten' köntösét is. km.

IANDIK, iandja. Bibiturus est.

IDDOGAL, iddogalja. Potitat. M. A.

El iddogalja. Perpotat. CM.

Meg iddogalja. Potando absumit.

Iddogalás. Potitatio, perpotatio. M. A.

IGYAL. Bibe, pota.

Igyál ökör, tó-víz. Nec Elephantus ebiberet. M. A.

Igyál vizet, 's nem fizetsz. km.

IHATIK, ihatja. Potest bibere.

Iható. Potabilis.

Nagy iható. Multibibus. CM.

Ihatnék. Bibiturit.

INNI. Bibere, potare. M. A.

Innya való (inni való). Potabilis. M. A.

Innya való víz. Aqua potabilis.

Nem inni való. Non est ad potum.

ISZA, R. Potor.

Bor-meg-isza. Vinipotos. S. I.

Bor-nem-isza. Abstemius. M. A.

Iszaság. Bibacitas.

Bor-nem-iszaság. Non bibitio vini. Pázm. Kal. p. 581.

ISZALAG. Viburnum. M. A.

ISZAMIK. Labitur, delabitur, cadit. S. I.

Iszamkodik. Nutat, vacillat, annititur.

Iszamkódás. Nutatio, vacillatio, annisus. M. A.

Iszamlík. Luxatur.

Ki iszamlík. Eluxatur. M. A.

Ki iszamlott. Eluxatus. M. A.

Iszamodik. Collabescit, collabatur, lapsat, vacillat. M. A.

El iszamodott a' jégen: el csuszott. Sz. D.

Ki iszamodik. Elabatur. Vajda K. É. 1. K. p. 635.

Iszamodás. Prolapsio, prolapsus. M. A.

ISZAP. Lutum lentum in littore, vel fundo aquarum, syrtes. M. A. it. Limus PP. Uligo.

Iszappal bé töltt. Oblimatus. PP.

Iszapolja. Oblimat. Az ár-víz a' réteket bé iszapolta. Sz. D.

Iszapos. Limosus, oblimatus, limo pollutus. S. I.

Iszapos széna. Foenum limo infectum. Sz. D.

Iszaposodik. Limo, uligine inficitur. Sz. D.

ISZÁK. Mantica. Nem látjuk hátunk megett az iszákot. Non videmus manticae quod a tergo est. M. A.

Bor-iszák. Potator vini. Pázm. Pred. p. 52.

Bor-iszakság. Desiderium potandi, bibacitas. Pázm. Pred. p. 706.

Iszákos. Bibaculus. A' jó bor hosszú meseje az iszákosnak. km. Dug. 1. R. p. 296.

ISZOGAT, iszogatja. Potitat, pitissat. Sz. D. S. I.

ISZOS. Bibo, bibax, potator. S. I.

Iszosság. Bibacitas, vinolentia. S. I.

IT. R. Potus, haustus. Bát. Tin. S. I.

ITAL. Potus, potio, haustus. M. A.

Ital-harcz. Concertatio potatoria. Faludi N. A. p. 2.

Ital-közben. Inter pocula. M. A.

Ital-pénz. Congiarium. Trink-geld. S. I. Borra való.

Ital-vám. Vectigal potulentorum. Tranksteuer. S. I.

* Álom-ital. POCOENIUM. S. K.

Bor-ital. Vinipotus. S. K.

Egygy ital. Unus haustus. S. K.

Édes ital. Dulcis potus. Édes itálnak keserű az ára. km.

Erős ital. Temetum. S. K.

Isteni ital. Nectar divinum. S. K.

Jeges ital. Glaciatus potus. S. K.

Méreg-ital. Potio venenata. S. K.

Nagy ital. Bibacitas. S. K.

Orvos-ital. Potio medica. S. K.

Víz-ital. Potus aquae. Víz italtól nád terem orrodban. km.

Itala. Ejus potus.

Itali. Potorius. M. A.

Itali áldozat. Libamen, sacrificium libaminis. M. A. Zvonarics Postilla. 1. R. p. 335.

Itali orvosság. Potio. PP.

Italka. Potiuncula. Vajda 3. K. p. 383.

Italos. Potui deditus.

Italosság. Vinolentia.

Italosodik. Ebriatur.

Meg italosodik. Inebriatur. Sz. D.

ITAT, itatja. Potionat, potum praebet. M. A.

Meg itatja. Adaquat.

Itatás. Aquatio, potionatus. M. A. Adaquatatio. PP.

Itató. Aquator, potum praebens. M. A.

Itató csőbör. Medimnus aquatorius. VV. L.

Itató hely. Aquarium. CM. Pecuaría aquatio. PP.

Itató papiros. Charta bibula.

Itató sajtár. Amphora aquatoria. VV. L.

Itató válú. Alveus aquarius, aquarium. PP.

Itatott, itattatott. Potatus. M. A.

ITLAN. Siciens. S. I.

Bor-itlan. Vino non gustato.

Itlanság. Sitis. S. I.

Bor-itlanság. Abstinencia a vino, non bibitio vini. Sallyai p. 90.

ITT. Potus. Ivott.

ITTAS. Temulentus, inebriatus, vinolentus. M. A.

Fél-ittas. Qui plusculum bibit, sed tamen mentis compos est. S. I. Semiebrus.

Ittasodik. Inebriatur. S. I.
Ittasság. Bibacitas, temulentia. M. A.
Ittasúl. Ebriatur.
Meg ittasúl. Inebriatur. M. A. L. p. 570.

ITTON. Potando.
Itton iszik. (Potando potat), seu incessanter bibit, indesinenter potat. S. I. Bibit frequenter. M. A.
Itton ivás. Perpotatio. M. A.

IVÁS. Potatio. M. A.
Bor-ivás. Potatio vini.
IVOGAT. Cyathissat, cothonizat. M. A.
IVOLYA. Vaccinium. M. A.

IVÓ. Potor, potator, bibens. M. A.
Ívó edény. Patera, scyphus. PP.*
Ívó pohár. Poculum.
Ívó társ. Combibo, compotator, compotor, symposiastes. M. A. CM.
Ívó víz. Aqua potui apta potabilis. S. I.
* Bor-ivó. Vinipotor.

Víz-ivó. Aqueapotor.
Ívódik. Bibitur, potatur. S. I.
Bé ívódik. Imbibitur.
Bele ívódik. Penetrat. Vajda 2. K. p. 46.
Ívóka. Sanguisuga. Vér-szopó. — Csüggő rajta, mint lábón az ívóka. km. Dug. 1. R. p. 203.

ISZONY.

ISZONY.

ISZONYAT. Horror. S. I.
Iszonyatos. Horribilis, horrificus. M. A.
Pázm. Kal. p. 245. Pred. p. 511.

Iszonyatosság. Horribilitas.
Nagy iszonyatosság. Valde horrendus.
Szereda B. 1. p. 25.

ISZONYÍT, iszonyítja. Horrificat, terrificat, terrefacit. M. A.

Iszonyító. Horrifera, horrificus. CM. M. A.
ISZONYKODIK. Horrescit. Zvonarics 1. R. p. 575.

ISZONYODIK. Horret, horrescit. M. A.
El iszonyodik. Abhorret. M. A.
Meg iszonyodik. Exhorrescit, cohorrescit. M. A.

Iszonyodás. Horror. M. A. Pázm. Kal. p. 890.

Iszonyodó. Horrens, abhorrens. M. A.
Iszonyodtató. Horrorem causans. Iszonyodtató italokat nyelnek. Horrorem causantes potiones (medicas) deglutiant. Pázm. Pred. p. 757.

ISZONYTAT, iszonytatja. Horridum facit.
Iszonytató. Horrificus. Macskási Ferencz, Nevezetes utazások' Tárháza. 7. Kötet p. 26.

Iszonytató nagy. Ad horrorem magnus.
ISZONYÚ. Teter, horrendus, horribilis, horridus, terribilis, ferus, trux, truculentus. M. A.

Iszonyún. Horride, tetrica, truculente, terribiliter. M. A.

Iszonyúság. Horriditas, tetricitas. M. A.
Iszonyuzza. Abominatur. Franciscs.

ITT.

ITT. Hic. M. A.

Itt alatt. In hac terra, in hoc mundo. S. I. Hic infra.

Itt ben. Intus. M. A.

Itt hon. Domi, hic domi. M. A.
Itt honi. Domesticus, patrius. S. I.
Itt is, amott is. Passim, sparsim. S. I.
Itt kin. Foris. M. A.
Itt kün. idem. M. A.
Itt való. Praesens, praesentaneus, hic existens. S. I.

* Em-itt. Ibi.
Im-itt. Hic loci.
Im-itt, am-ott. Hic et ibi.
ITTEGYEN. Hic. M. A.
ITTEN. Idem. M. A.
Ittenék. idem. S. I.
Itteni. Hujas, hujus regionis, loci, terrae. S. I.

IVIK.

IVIK a' hal. Piscis congregitur ad sobolem, sperma emittit. S. I. Sz. D.

IVADÉK. Soboles piscium, v. progenies, foetus, partus. S. I.

Ivadékja. Ejus progenies.
IVÁS. Piscium coitus. S. I. Pázm. Kal. p. 816.

Hal-ivás: hal-tenyésztés. Sz. D.

IVÁN.

IVÁN. Joannes Baptista.

Iván' fa. Sz. P. Somogy Vben.
Iván' falva. E. FF. Fölső Fejér, és Torda Vkben.

Iván-hegy. Telek Szala Vben.
Szent Iván t. h. n.
Szent Iván' éneke. Hymnus de Sancto Joanne Baptista. Hoszszú, mint a' Szent Iván' éneke. km.
Szent Iván' hava. Junius.
Szent Iván' napja. Festum S. Joannis Baptistae.

IVÁNCZ. FF. Szala, és Vas Vkben.
Iváncz' háza. Sz. P. Veszprém Vben.
IVÁNCSA (Alsó, fölső.) Sz. PP. Fejér Vben.

IVÁND. F. Heves Vben.
Ivánda. F. Torontál Vben.

IVÁNKA. FF. Borsod, Komárom, Heves, Nyitra, Posony és Somogy Vkben.

IVÁNOS. E. F. Csik Székében.

IVÁNY. MV. Soprony Vben.
Szent Ivány t. h. n.

Iványi. FF. Baranya, Bereg és Gömör Vkben.

Iványi csárda. Csárda Győr Vben.

IVÖLT.

IVÖLT. Vociferatur. Vide ÜVÖLT. M. A.
Ívöltés. Vociferatio, clamor. M. A.

IZ.

IZ. Artus. M. A. it. Gradus consanquinitatis.

Iz a' íű' szarában. Geniculum. M. A.
Iz' gága. Impedimentum, obex. Gyöngyösi 1. Dar. p. 451.

Iz' gágalkodik. Impedimentum ponit, adversatur. S. I.

Iz' gágás ember. Homo rixosus, contentiosus, adversarius.

Iz-hajlás. Junctura. M. A.

Iz' hajlási. Juncturae artuum, articulorumque flexurae. M. A.

Iz-tag. Artus, membrum. M. A.

Iz-tagos. Erős, vaskos. Sz. D.

IZBEN. In artu, articulo, vice.

Akkor izben. Illa vice, illo in articulo. Faludi Sz. E. p. 90.

Egygy izben. Quadam vice.

Hol izben. Qua vice, quando. Faludi N. E. p. 217.

Illy izben. Tali vice. Faludi Sz. E. p. 91.

Két, három izben. Bis, ter.

Sok izben. Saepius.

Több izben. Pluries.

IZE. Ejus artus, ejus articulus.

Izeivel nem bíró. Articularius. M. A.

IZECSKE. Articulus. M. A.

IZEG mozog: fürgölődik. Sz. D.

IZEK. R. Fragmen, fragmentum. S. I.

IZEN, izeni. Nunciat. M. A. Quasi articulatum dici curat.

Bé izen. Imnuciat.

Föl izen. Nunciat sursum.

Hadat izen. Bellum denunciat.

Haza izen. Nuncium mittit domum.

Mit izensz haza. Quid renuncias, quid nuncias domum.

Ki izen. Nunciat foras.

Le izen. Nunciat deorsum.

Meg izeni. Denunciat, annunciat. M. A.

Reá izen. Nuncium mittit ad ejus collum.

Oda izen. Denunciat.

Viszsa izen. Renunciat.

Izenet. Nunciatio, nuncium. M. A.

Izenés. Nunciatio.

Had-izenés. Denunciatio belli.

Meg izenés. Denunciatio. M. A.

Izenget, izengeti. Frequenter nunciat.

Izengetés. Frequens nunciatio, nuncii missitatio. Pázm. Pred. p. 1131.

IZENKÉNT. Articulate, articulatum, geniculatum. M. A. CM. Margit' Élete p. 53.

IZES. Articulosus, geniculatus. M. A.

IZÉ. Quispiam, aliquis, quidam, quodam. M. A. Pétólo szó, midőn valamely dolognak a' neve nem jut hirtelen eszünkben, és ekkor IZÉ-vel szoktunk magunkon segíteni.

Izél, izéli. — Mit izélsz annyit. — Jól meg izélték 's a' t.

IZÉK. Stramen v. foenum articulatum concisum a pecore, reliquiae pabuli, rejectanea.

Izékes. Mixturem reliquiis pabuli.

Izékes széna. Foenum rejectaneum. Biró Márton Micae. p. 94.

IZI. Articularis. M. A.

IZIBE. Cito, illico, subito, actutum. Faludi. E. M. p. 106.

Izibe lett el tokéllés. Illico facta determinationis. Faludi N. E. p. 6.

Menj izibe. Pergas cito.

IZIBEN esett nekik is. Victoria non incruenta. M. A.

IZIG. Usque ad articulum, v. usque ad geniculum.

Harmad izig. Usque tertiam generationem.

IZIK. Sternutat, singultit, oscitat. M. A.

Izés. Sternutatio, singultus, oscitatio. M. A.

IZMÉNY. F. Tolna Vben.

Kis Izmény. Sz. P. Tolna Vben.

IZRE. Ad articulum.

Izre porrá törti. Confringit, contundit, comminuit, in pulveres redigit. Faludi N. A. p. 98.

Sok izre: sok ágazatokra terjedt. Sz. D. IZRÓL izre. Membratim, articulatim. Faludi N. E. p. 84.

IZMOS.

IZMOS: iz-tagos. Validus, robustus, membrus, corpulentus. S. I.

IZROM.**IZROM.** Vices.**IZROMBAN.** Iterato.

Több izromban. Pluries, iteratis vicibus. Sz. D. Origo hujus, et prioris vocis enucleatione adhuc indiget.

IZZ.

IZZ. R. Sudor. S. I. it. fervor, aestus.

IZZAD. Aestuatur, fervescit, incalescit, sudat, calet. M. A.

Ki izzad. Exaestuatur.

Meg izzad. Inaestuatur. M. A.

Izzadás. Aestuatio. M. A.

Izzadás' bűze. Hircus, foetor sudoris. S. I.

Meg izzadás. Exaestuatio. M. A.

Izzadék. Sudor.

Izzadékot le törő ruha. Sudarium. PP.

Izzadság. Sudatio, sudor.

Izzadtan. Sudando, cum sudore. S. I.

Izzadva. Fervide, ferventer, aestuose. M. A.

IZZASZT, izzasztja. Facit, ut sudet. Tetszik a' tanács, de izzaszt a' munka. km.

Ki izzasztja. Facit, ut exaestuatur.

Meg izzasztja. Candefacit.

Izzasztás. Candefactio.

Izzasztó. Sudoriferum v. balneum laconicum. S. I.

Izzasztó orvosság. Sudoriferum, diaphoreticum. PP.

Izzasztó szerek. Sudorifera. S. I.

IZZGAT, IZGAT, izgatja. Stimulat, exstimulat, instigat, instimulat, infestat, incitat, cit. M. A. (Izzogat, izzzgat, izzzgat. Proprie calefactat. Föl tüzei).

Föl izgatja. Excit, excitat, exsuscitat. M. A.

Föl izgatja bizgatja. Commovet, irritat, incitat.

Meg izgatja. Instimulat. M. A.

Meg izgatta a' fát: meg mozgatta. Agitavit arborem.

Izzgatás. Instigatio, instimulatio, infestatio, incitatio, stimulat. M. A.

Meg izzzgatás. Instimulatio, concitatio, agitatio. M. A.

Izzgatható. Irritabilis. Reitzbar. S. I.

Izzgathatóság. Irritabilitas. S. I.

Izzgató. Instigator, instimulator, stimulator, exstimulator, hortator, incitamentum. M. A.

Izzgató szerek. Stimulantia, incitantia. S. I.

IZZÓ. Fervens, fervidus, exaestuans. M. A.

Izzó szén. Carbo vivus.

Izzó tűz. Ignis fervens.

Izzódik. Aestuatur, ferbet, fervescit, desudat. M. A.

I.**I**

ÍÉD. Terretur, terrefit, percellitur, expavescit. S. I.

* Qui concursus duarum vocalium non ferunt, illi interjicere possunt jotam, ut ijed, ijeszt, ijeget, sed tunc prior vocalis perdit accentum, fitque brevis, quod metri causa notandum erat.

El íed. Perterretur, percellitur. S. I.

Föl íed. Exterretur.

Föl íedett az álmából. Somno exterritus evigilavit.

Meg íed. Terretur. Nem minden széltől íed meg. Non omni vento terretur.

Íedelem. Terror, metus, pavor. Gyöngyösi 1. Dar. p. 14.

Íedelmes. Timidus, pavidus. Faludi E. M. p. 137.

Íedelmesen. Timide, pavide. Faludi N. A. p. 69.

Íedelmeskedik. Pavescit. Faludi N. A. p. 205.

Íedelmesség. Paviditas.

Íedett. Territus.

Meg íedett. Perterrefactus, consternatus. M. A.

Íedez. Saepius terretur, exterretur. Íedezés.

Íedés. Terror, metus, pavor.

Meg íedés. Consternatio, terror. M. A.

Íedhetetlen. Imperterritus.

Íedkezik. Terrere corripitur. S. I.

Íedő. Pavens, pavidus, timidus.

Íedős. Meticulosus, qui facile terretur. S. I.

Íedség. Pavor, terror.

Íedtében. Prae timore suo. M. A.

ÍEGET, íegeti. Territat. M. A.

Ne íegess. Ne trepidandi author mihi sis. M. A.

Íegetés. Terroris incussio, territatio.

Íegető. Terriculum, terriculamentum. M. A.

Íegető félelem. Timor territans. Faludi B. E. p. 58.

Íegető vász. Terriculamentum. Pázm. Pred. p. 24.

ÍESZT, íeszt. Terret, terrefacit, terrificat. M. A. Árnyékkal íeszted az orozslányt. km.

El íeszt. Deterret, conterret, exterret, absterret. M. A.

Föl íeszt. Exterret, perterrefacit. M. A.

Meg íeszt. Perterrefacit, perterret. M. A.

Íesztés. Terrefactio.

Meg íesztés. Perterrefactio. M. A.

Íesztget, íesztgeti. Territat. M. A. A' gyermeket szokták kankussal íesztgetni. km.

Íesztgetés. Territatio. M. A.

Íesztgetetlen. Intrepidus. M. A.

Íesztgetetlenül. Intrepide. M. A.

Íesztő. Forma terrens, spectrum, larva, phantasma, v. terriculamentum. S. I.

Íesztő vász. Terriculum, terriculamentum. Pázm. Kal. p. 501.

* Eb-íesztő péntek. Prima dies Veneris post pascha.

ÍFFI.

ÍFFI. R. (iv-fi, iffi). Filius arcus, arcum tractare discens, juvenis, adolescens.

ÍFFIACSKA. Adolescentulus. M. A.

Íffiacskálkodik. Adolescenturit. M. A.

ÍFFIADik. Juvenescit, puellascit, juvenatur. S. I.

Meg íffiadik. Renovatur juvenus ejus. Pázm. Pred. p. 1196.

ÍFFIAN, íffiantan. Juveniliter, in juventute. A' kit Isten szeret, íffiantan meg hal. km.

ÍFFIANCZ, íffjancz. Juvenulus. S. I.

ÍFFIASKODik. Juvenatur. M. A. L.

ÍFFIASZT, íffjasztja. Juvenem facit. S. I.

ÍFFIATTA. In juventute sua, olim in juvenili aetate. M. A.

Íffiatad. In juventute tua.

Íffiatam. In juventute mea.

ÍFFIÍT, íffítja, íffítja. Renovat, juvenem facit. Faludi U. E. 1. R. p. 42. T. É. p. 85.

Meg íffítja. idem. Faludi T. É. p. 285.

ÍFFIU (iv-fi-ő). Juvenis. M. A.

Íffiu kor. Aetas juvenilis, juvena.

Íffiu kori. Juvenilis.

Íffiu korában. In sua juventute.

Íffiu legény. Adolescens.

Íffiu leányka. Adolescentula. M. A.

Íffiu módra. Juvenili modo.

Íffüan. Juveniliter. M. A.

Íffüdik. Juvenescit. M. A.

Meg íffüdik. idem. M. A. Beniczki p. 281.

Íffüi. Juvenilis. M. A.

Íffüség. Juventus, juvena, adolescentia. M. A. Az íffüség arany-alma, méltó meg őrizni. km.

ÍFFIÜL. Juvenatur, juvenescit. S. I.

ÍGE.

ÍGE. Verbum, dictio. M. A.

Íge-fonál. Ligamen, seu fasciculus filorum. S. I. három szálával vévén. Sz. D.

ÍGÉCSKE. Verbulum, vocula. M. A.

ÍGÉR, ígéri. Pollicetur, promittit, spondet. M. A. Sokat ígér, keveset ad. km.

El ígéri. Promisso alienat.

Föl ígér. Plus promittit promisso.

Meg ígéri. Adpromittit.

Reá ígér. Super promittit.

Ígérét. Promissio, promissum, pollicitatio. M. A. Az ígérét szép szó, ha meg adják, akkor jó. km. Dug. 1. R. p. 298.

Ígérét-tétel. Votum. Pázm. Kal. p. 912.

Ígérés. Sponsio. M. A.

Ígérget, ígérgeti. Frequenter promittit, pollicetur. S. I.

Ígérkezik. Se promittit, adventum suum pollicetur. Faludi N. A. p. 173.

El ígérkezik. Se adventurum spondet.

Oda ígérkezik. Obligat se eo adventurum.

Ígérő. Promissor. M. A.

Ígértt. Pollicitum. M. A.

Igértetett. Sponsus, promissus. M. A.
ÍGEZ, ígési. Fascinat. M. A.
 Meg ígési. Fascinatur, effascinatur. M. A.
 Meg ígéztek téged. Mantis te vidit. M. A.
 Ígézet. Fascinum, fascinatio. M. A.
 Meg ígézet. Fascinatio, effascinatio. M. A.
 Ígézetlen. Praefascinatio. M. A. L.
 Ígézés. Fascinatio, fascinum. M. A.
 Ígézés - képpen dicseri. Fascinantium
 more laudat. M. A.
 Meg ígézés. Fascinatio, effascinatio. PP.
 Ígéző. Fascinans. M. A.
 Ígéző erő. Sympathia. Faludi U. E. 1.
 R. p. 114.
 Ígéztt, ígézett. Fascinatus. M. A.
 Ígéztt ne legyen. Praefascinatio dixerim.
 M. A.
 Ígézttetett. Fascinatus.
 Meg ígézttetett. Effascinatus. M. A.

ÍGY.

ÍGY. Sic. M. A.
 Így-e? Siccine. M. A.
 Így jól. Sic satis bene. M. A. PP.
 Így 's így. Sic et sic. M. A. PP.
ÍGYEN. Taliter, sic. M. A. Margit' Éle-
 te Práynál p. 260. (úgy, ugyan, így,
 ilyen) M. Verbőczy p. 209. 457. Itt
 ilyen. Heltai Kron. 1. Dar. p. 449.
ÍGYENES. Rectus, planus. M. A.
 Ígyenes erkölcs. Mores recti. Faludi E.
 M. p. 241.
 Ígyenes föld. Planities. M. A.
 Ígyenesedik. Aequatur, complanatur, re-
 ctus fit, convenit. M. A.
 Ígyenesen. Recte, amussim. M. A.
 Ígyenesít, ígyenesíti. Aequat, adaequat.
 M. A.
 Ígyenesítés. Aequatio. M. A.
 Ígyenesség. Concordantia, aequalitas. M.
 A. Telegdi, Felelet. p. 18.
 Ígyenetlen. Inaequalis, inaequalis, dis-
 cors, dispar, disparilis, indirectus.
 M. A.
 Ígyenetlenkedik. Discordat, adversatur.
 M. A.
 Ígyenetlenség. Inaequalitas, discordia.
 M. A.
 Ígyenetlenfl. Inaequaliter, inaequa-
 liter. M. A.
 Ígyenget, ígyengeti. Coaequat, complan-
 nat. M. A.
 Ígyengetés. Complanatio. M. A.
 Ígyenlő. Aequus, aequalis, aequalis,
 compar, parilis. M. A.
 Ígyenlő-képpen. Pariter, aequaliter,
 aequaliter, aequae. M. A.
 Ígyenlőség. Aequalitas, parilitas. M. A.
 Ígyenlővé teszi. Aequiparat, aequat,
 exaequat, coaequat. M. A.
 Ígyenlővé tevés. Exaequatio. M. A.
ÍGYOLD. R. Forsan, fortassis, ne forte. M. A.

ÍJ.

ÍJ. Arcus. Lásd ÍV. M. A.
 Íj-gyártó. Faber arcuarius. M. A. NC.
 p. 283.
 Íj-módon. Arcuatim. M. A.
 Íj-módra hajlott. Arcuatus, arcatus.
 M. A.
 Íj-tegez. Corytus. M. A. Pharetra. PP.

* **Kéz-íj**. Arcus. M. A.
 Kéz-íjjal vivő. Arquites. M. A.
ÍJAS. Arquites, sagittarius. M. A.
 Kéz-íjas. idem. Pázm. Kal. p. 291.
 Íjas fias. Opes, v. proles numerosas ha-
 bens. S. I.
ÍJÁSZ (contracte **JÁSZ**). Miles pharetri-
 ger, sagittarius, pharetrarius. S. I.
 Lásd **JÁSZ**.
ÍJJA. Arcus ejus. A' ki madarat akar lö-
 ni, nem pöngeti íjját. km.

ÍM.

ÍM. En, ecce. M. A.
 Ím-hol. idem. M. A.
 Ím-ide. Illuc, huc. M. A.
 Ím-ide, amoda. Huc, illuc. S. I.
 Ím-igy. Sic, hoc modo. M. A.
 Ím-így, amúgy. Obiter, perfunctorie.
 M. A. Káldi 3. Reg. 17. 20.
 Ím-így, amúgy mutatja. In folle offert.
 M. A.
 Ím-ígyen. Sic, ita, taliter. S. I.
 Ím-ilylen. Talis, ejusmodi, hujusmodi.
 M. A.
 Ím-ilylen, amollyan. Qualisqualis,
 qualiscunque. M. A.
 Ím-innen. Hinc, isthinc. M. A.
 Ím-innen, amonnan. Hinc inde. M. A.
 Ím-innét. Hinc, isthinc. S. I.
 Ím-itt. Isthic. M. A.
 Ím-itt amott. Illic, isthic. M. A.
 Ím-majd. Jam jam. S. I.
 Ím-majdan. Jam jam, statim. M. A.
 Ím-már. Jam. M. A.
 Ím-máran. Jam tandem. M. A.
 Ím-már most. Jam nunc. M. A.
 Ím-már régen. Olim jam. M. A.
ÍME. En, ecce. M. A.
 Íme hol. R. En, ecce. Marg. Élet.
ÍMETT. R. Vigilans, non dormiens.
 Ímette. Illo vigilante. Nem tudja ál-
 mában volt-e ez a' látás, vagy im-
 ette. Pázm. Kal. p. 221.
 Ímetted. Te non dormiente. M. A.
 Ímettem. Me vigilante. M. A. Prágai p.
 258. vide **ÍMETTEM**.
 Ímettünk. Nobis vigilantibus. Pázm.
 Pred. p. 990.
ÍMEZ. Iste, ista, istud. M. A.
ÍMÉNT. Nuperrime, paulo ante, prox-
 ime, dudum. M. A.

IMMEL.

Immel állmal. Utcunque, superficiali-
 ter, defunctorie, rarerer. M. A.

ÍMELY.

ÍMELY. A' ló' bőreből önként serkendező
 vér, vagy a' szarvas marha' bőre
 alatt termő féreg. Sz. D.
 Ímely-gyökér. Pyrethrum. Tárkony. Csa-
 pé Füves kert. p. 271.
ÍMELYEG gyomra. Fastidio cibi capitur
 stomachus ejus. Pázm. Pred. p. 234.

ÍN.

ÍN. Nervus. M. A.
 Ín-cresztő fű. Balsamina. PP.
 Ín-féreg. S. I.
 Ín-fájó. Nervicus. CM.

ÍN-fű. Teucrium chamaepytis. Kalin-
 cza-fű, vad ruta, szél-fű. Csapó p.
 125.

ÍN-nyújtó fű. Gratiola. Csapó. p. 65.
ÍN-pók. Suffraginosis. Tolnai, Ló-or-
 vos. p. 138.

ÍN-pókos. Suffraginosus. CM. M. A. L.

ÍN-rángatás. Convulsio. S. I.

ÍN-rántás. Laesio nervorum. S. I.

ÍN-szakadás. R. Paralysis. S. I.

INA. Ejus nervus.

Ina-sértett ló. Equus suffraginosus. CM.

Ina-szakadt. Enervis. M. A.

Ina-szakadott. Paralyticus. M. A.

Ina-szakodozott. idem. M. A.

Ina-ütés. Laesio suffraginis.

Ina-ütött ló. Equus suffraginosus. S. I.

Inában van. Calcem ejus premit. Szaladj
 farkas, inadban van az igazság. km.

Inai-fájó. Nervicus. M. A.

INALL. Fugit, profugit. S. I.

El inallott. Aufugit.

Inallja. E vestigio sequitur, persequi-
 tur, insequitur. S. I.

INAM. Sz. PP. Pest, és Somogy Viben.

INAS. Nervosus, musculosus it, cursor,
 pedisequus. M. A. Hóri horgas nagy
 inas. km.

Inas-esztendők. Tyrocinium, novitiatus.

Inas-idő. idem. S. I.

Inas hús: húsos tag. Torus. M. A. Mu-
 sculus. S. I.

Inas húsos. Torosus. M. A.

Inas köszvény. Arthritis. §. I.

Inas-szoba. Conclave famulorum. S. I.

Inaskodik. Agit tyronem, famulum. Falu-
 di T. E. p. 142.

El inaskodik. Famulatu traducit vitam.

Inaskodás. Tyrocinium, servitium. S. I.

Inasság. Famulatus.

Udvári inasság. Famulitium aulicum.

Faludi T. E. p. 164.

INATLAN. Enervis, enervus. M. A. Pázm.

Kal. p. 768.

ÍNBÓL való. Nervicus. M. A.

ÍND. R. Motivum, momentum, causa mo-
 vens. S. I.

Índa. Caulis. Stengel. A' futó füvek' szá-
 ra. S. I.

Índája. Caulis ejus.

Índal. E. F. Torda Vben.

Índit, **índítja**. Movet, ciet. M. A.

El índítja. Promovet, commovet. M. A.

Föl índítja. Excitat, concitat, commo-
 vet. M. A.

Ki índítja. Emovet. M. A.

Meg índítja. Permovet. M. A.

Índítás. Motio, motus. M. A.

El índítás. Motio, promotio, ersus.
 M. A.

Föl índítás. Concitatio. M. A.

Meg índítás. Commotio, permotio. M. A.

Índítatott. Motus.

Föl índítatott. Concitatus, commotus.
 M. A.

Meg índítatott. Permotus. M. A.

Índító. Movens, motor. M. A.

Índító ok. Motivum, momentum, causa
 movens. S. I.

Índul. Movet, movet se, agit, agitur.
 M. A.

El indul. Progredi incipit. M. A.

Föl indul. Commovetur, concitatur. S. I.
 Ki indul. Progreditur, egredi incipit. M. A.
 Meg indul. Commovetur. M. A.
 Utnak indul. Itineri se dat.
 Vissza indul. Revertitur.
 Indulás. Motio, motus. M. A.
 Föl indulás. Commotio. M. A.
 Föld-indulás. Terrae motus.
 Meg indulás. Permotio, progressio. M. A.
 Indulat. Motio, affectus, passio. M. A.
 Föld-indulat. Terrae motus. Telegdi Hom. 1. R. p. 31.
 Indulatlan. Immobilis. M. A.
 Indulatlanúság. Apathia. S. I.
 Indulatos. Passivus, affectibus indulgens, affectuosus. M. A.
 Indulatoskodik. Commovetur, perturbatur, nimium afficitur. S. I.
 Indulatosság. Perturbatio animi.
 Indulhatatlan. Immobilis. M. A.
 Indulhatatlanság. Immobilitas. M. A.
 Induló. Se movens, commovens, mobilis. M. A.
 Induló félben van. Parat abítum.
 Indulóban. Est in procinctu eundi.
 Indulót fúnak. Conclamant vasa. M. A.
 Indúlj. Marche. Kommandó-szó.
 ING, INOG. Movetur, agitur. M. A.
 Inog a' foga. Vacillat ejus dens.
 Inog binog. Vacillat, movetur, huc, illuc.
 Ingadogál. Motitatur.
 Ingadogálás. Motitatio. Vajda 3. K. p. 23.
 Ingadoz. Movetur, agitur. M. A.
 Ingadozás. Motio, motus. M. A.
 Ingadozatlan. Immotus. M. A.
 Ingadoztatott. Agitatus. M. A.
 Ingadozva. Mobiliter. M. A.
 Ingat, ingatja. Movet, mobilitat, agitat, motat. M. A.
 Meg ingatja. Motat, agitat.
 Ingatás. Motio. M. A.
 Ingatható. Mobilis, agitabilis. S. I.
 Ingatlan. Immobilis. M. A.
 Ingás. Motio. M. A.
 Ingodály. E. F. Felső Fejér Vben.
 Ingovány. Uligo. M. A.
 Ingoványos. Uliginosus. M. A.
 Ingó. Mobilis. M. A. Olyan mint a' tekenyőben ingó viz. km.
 Ingó bingó jószág. Bona mobilia. M. A.
 Pázm. Pred. p. 1156.
 Ingóság. Mobilitas. M. A.
 INÚ. Nervi.

INY.

INY. Palatum v. gingiva. M. A.
 Iny-viszketés. Odaxismus. Mikor a' gyermekeknek fogok ki nő, v. vágyás valamire. S. I.
 INYEN való kelés a' szájban. Aphtha. M. A.
 INYJE. Ejus palatum, v. gingiva.
 Nem ragadt inyjéhez a' nyelve. km: Szós - beszédes.
 Nincs inyjére. Non est ad ejus palatum, non sapit, non arridet illi.

ÍR (név).

ÍR. Ungventum, malagma. M. A. Nem lehet minden sebet egy írrel meggyógyítani. km.
 Ír-áros. Myropola, negotiator ungentarius. S. I.
 Ír-vázon.
 * Bab-ír. Emplastrum de baccis lauri. S. K.
 Kanta-ír. Pharmacum veneficum. S. K.
 ÍRE. Ejus ungentum. Sem ire, sem szelenczéje a' válasz-tételhez. km.
 ÍRES. Ungvento delibutus.
 Ires kenet. Prágai. p. 10.
 Ires olaj. Chisma. S. I.
 Ires ruha. Emplastrum, cataplasma. M. A. CM.
 Kanta-ires. Veneficus, venefica. M. Verböczy 1660. in indice.
 ÍREZ, irezi. Ungvento delibat.
 Irezett. Delibutio ungentaria. Csuzi, Sip-szó. p. 664.
 Írezett. Ungvento delibutus.
 Kanta-irezett. Praemedicatus. CM.

ÍR (ige).

ÍR, írja. Scribit, describit, conscribit. M. A. Nem mindenkor tollal, gyakorta fegyverrel is írják a' törvényt. km.
 Ir fir. Scribillat. Irtak firtak. Faludi T. É. p. 112.
 Alá írja, alája írja. Subscribit. M. A.
 Által írja. Transcribit, transumit, perscribit. S. I.
 Bé írja. Inscrit. Pázm. Kal. p. 1069. M. A.
 Bele írja. idem.
 Egygyü írja. Conscribit.
 Elöl írja. Praescribit. M. A.
 Föl ír. Ad loca superiora scribit, repraesentat.
 Föl írja. Adscribit, inscribit, conscribit, consignat. M. A.
 Fölíbe írja. Inscrit. M. A.
 Hozzá írja. Adscribit.
 Ki írja. Exscribit. M. A.
 Ki írja, mássát veszi. Transscribit. M. A.
 Ki írja a' seregből. Exauctorat. PP.
 Környül írja. Circumscribit. M. A.
 Le írja. Describit, depingit. S. I.
 Meg írja. Perscribit, conscribit, describit. M. A.
 Reá írja. Superscribit, inscribit. S. I.
 Öszve írja. Conscribit.
 Vissza ír. Rescribit.
 ÍRAT (név). Scriptum. S. I.
 Írat-tartó, írat-tok. Chartarium. S. I.
 Kéz-írat. Manuscriptum.
 Íratos. Picturatus, perpietus, depictus, graphicus. M. A. Heltai Kron. 2. D. p. 225.
 Íratos. Sz. P. Csanád Vben.
 Íratos szőnyeg. Tapes pictus. Káldi Prov. 7. 16.
 ÍRAT, (ige) íratja. Curat scribi.
 Bé íratja. Curat inscribi. M. A.
 Föl íratja magát valamely társaságba. Nomen dat. PP.
 Le íratja. Curat describi.
 Íratás. Scriptio. M. A.
 Bé íratás. Inscriptio. M. A.

Meg íratás. Descriptio, conscriptio, perscriptio. M. A.
 Íratatott. Scriptus, descriptus altero curante.
 ÍRATLAN. Inscriptus, non scriptus. M. A.
 Íratlan tábla. Tabula rudis. PP.
 ÍRATOTT. Scriptus.
 Be íratott. Adscriptitius, adscriptivus. M. A.
 Föl íratott. Inscriptus, consignatus. M. A.
 Ki íratott. Scriptus, exscriptus. M. A.
 Ki íratott a' seregből. Expunctus stipendiis, exauctoratus. PP.
 Meg íratott. Descriptus, perscriptus. M. A.
 ÍRÁS. Scriptio, scriptura, scriptum. M. A.
 Írás-hamisító. Falsarius. CM.
 Írás-közben. Intra scribendum. Pázm. Pred. p. 626.
 Írás' mássa. Apographum, copia. S. I.
 Írás' módja. Stylus scripturae, modus scribendi. S. I.
 Írás-péncz. Pennaticum. S. I.
 Írás-tudó. Literatus, doctus, scriba. M. A.
 Írás-tudatlan. Analphabeticus, illiteratus. Káldi Psalm. 70. 15. Act. 4. 13.
 Írás-vesztegető. Zvonarics. 1. R. p. 585.
 Írás' viszketége. Pruritus scribendi. S. I.
 * Alá írás. Subscriptio. S. I.
 Bé írás. Inscriptio. M. A.
 Elöl írás. Praescriptio. M. A.
 Eredeti írás. Autographum, originale.
 Élet-írás. Biographia.
 Ékes írás. Calligraphia.
 Föl írás. Inscriptio, consignatio. M. A. it. Repraesentatio.
 Fölíbe írás. Inscriptio. M. A.
 Helyes írás. Orthographia.
 Le írás. Descriptio. S. I.
 Meg írás. Descriptio, conscriptio, perscriptio. M. A.
 Reá írás. Superscriptio, inscriptio. S. I.
 Régi írás. Antiqua scriptura. Régi írás, el kopott. km.
 Szent írás. Biblia. S. Scriptura.
 Írásbéli. Scriptus. S. I.
 Írási. Scripturasticus.
 Írási mesterség. Graphice. M. A.
 ÍRDACSOL, írdacsolja. Scribillat. Eszterházi Tamás, M. Hunnius p. 404.
 ÍRDOGAL, írdogolja. Scriptitatio, scriptat. M. A.
 Írdogolás. Scriptitatio. M. A.
 ÍRHATATLAN.
 Le írhatatlan. Qui describi, vel depingi non potest. S. I.
 ÍRKÁL. Scriptitatio, scriptat. M. A.
 Írkál írkál. Faludi N. A. p. 213.
 Írkálás. Scriptitatio, scribillatio. M. A.
 Írkáló. Scribillator.
 ÍRNI való. Scriptorius. M. A.
 ÍROGAT, írogatja. Scriptitatio. S. I.
 Le írogatja. Sensim et successive describit.
 Írogatás. Scriptitatio.
 ÍROMÁNY. Scriptum. Szigvart 1. Szakasz.
 ÍROTT. Scriptus, pictus. M. A.
 Írott baba. Pictus masculus.
 Írott kép. Effigies, imago picta. M. A.

Irott papiro. Charta conscripta.
Irott szoba. Conclave expictum.
Irott történetek. Historia, annales, chronica. S. I.
Irott virág. Flos pictus. Az frott virágot sokan dicsérik, de senki sem szagolja. km.
Alá írott. Subscriptus, infrascriptus. S. I.
ÍRÓ. Scriptor, scribens. M. A.
Író asztal. Pluteus.
Író bőr. Charta pergamena, membrana. S. I.
Író deák. Perscriptor, amanuensis, ab epistolis. M. A. Actuarius. CM.
Író eszköz. Graphiarium. PP.
Író ház. Tablinum, tabularium. PP.
Író mesterség. Graphica. PP.
Író nád. Calamus scriptorius orientali-um. S. I.
Író ón. Calamus plumbeus, plumbum scriptorium. S. I.
Író penna. Graphium, penna scriptoria. PP.
Író penna - hasadék. Pennae crena. PP.
Író szál. Stylus, graphium. S. I.
Író szék. Mensa scriptoria, pluteus. S. I.
Író szén. Carbo designatorius, stylus carbonarius. S. I.
Író szer. Minden valamin v. valamivel írhatni. S. I.
Író számszám. Theca pennaria, graphiarium. S. I.
Író szoba. Grammatophylacium. S. I.
Író szőr. Penicillus, peniculus. S. I.
Író tábla. Pugillares. CM.
Író toll. Calamus plumbeus, calamus scriptorius, penna scriptoria.
Író vas-veszsző. Graphium. M. A.
* Meg-író. Perscriptor. M. A.
ÍRTT. Scriptus, exaratus. Irott. M. A.
ÍRTON írja. Incessanter scribit. Pázm. Pred. p. 5. 14. 1069.
ÍRVA. Scripto.
Írva hagyta. Scripto reliquit.
Írva van. Scriptum est.

ÍTÉL.

ÍTÉL, ítéli. Judicat, censet, retur, arbitratur, deputat. M. A.
El ítéli. Abjudicat. S. I.
Halálra ítéli. Condemnat, morte damnat. Meg ítéli. Adjudicat, judicat. M. A.
Viszsa ítéli. Readjudicat.
ÍTÉLET. Judicium. M. A. Ne tégy arról ítéletet, a' mihez nem értesz. km.
Ítélet' napja (hajdan bírság' napja). Dies iudicii, dies novissimus. S. I.
Ítélet-tétel. Actus iudicii. Zvonarics 1. R. p. 790. Káldi 5. Reg. 3.-28.
* Bal ítélet. Judicium sinistrum.
Csalfa ítélet. Judicium subdolum.
Elő-ítélet. Praejudicium. S. I.
Éretlen ítélet. Judicium immaturum.
Kores ítélet. Judicium mancum.
Utolsó ítélet. Judicium extremum.
Vak ítélet. Judicium coecum.
Ítéleti. Judicialis, judicatorius. M. A.
ÍTÉLETLEN. Injudicatus. M. A.
ÍTÉLÉS. Judicatio. M. A.
Meg ítélés. Dijudicatio. M. A.
Ítélésre való. Judicialis, judicarius. M. A.
ÍTÉLHET. ítélheti. Potest iudicare. Az órájárásból meg ítélheted a' várást. km.

Ítéltetés. Potestas iudicandi. Zvonarics, M. Postilla 1. R. p. 129.
ÍTÉLNI való. Judicandus.
ÍTÉLŐ. Censor, arbiter, aestimator. M. A.
Ítéző bíró. Judex, praetor. M. A. A' jó lelki ismételnek nem kell ítélő bíró. km.
Ítéző hely. Praetorium. Káldi Philipp. 4. 13.
Ítéző mester. Protonotarius. Pázm. Kal. p. 644.
Ítéző szék. Tribunal, sedria, sedes iudiciaria. S. I.
Ítéző szoba. Praetorium. Faludi T. É. p. 297.
* Fő ítélő bíró. Summus iudex. Pázm. Kal. p. 645.
Meg ítélő. Dijudicans. M. A.
Viszsa ítélő levél. Literae readjudicatoriae.
ÍTÉLTET, ítélteti. Curat iudicari. Meg ítélteti. Curat condemnari.
ÍTÉLTETETT. Judicatus.
Halálra ítéltetett. Condemnatus ad mortem.
Meg ítéltetett. Dijudicatus. M. A.

ÍV.

ÍV. Arcus. M. A.
Ív-gyártó. Faber arcuarius. M. A.
Ív-tok. Corytus. M. A.
ÍVE. Ejus arcus.
ÍVES. Arcitenens, arcum gerens. M. A.
Íves fegyveres. Cupido. Faludi E. M. p. 241.

ÍZ.

ÍZ. Sapor, condimentum. M. A.
Íz-adás. Conditura. M. A. Pázm. Pred. p. 437.
Íz-adó. Conditio v. condimentum, aroma. S. I.
Íz eszi az ínyjét. Száj - nyavalya, midőn az íny el válik a' fogtól. Sz. D.
* Édes íz. Dulcis sapor. Sz. D.
Gyümölcs-íz. Electuarium, eclegma.
Késérű íz. Amarum sapor. Sz. D.
Szilva-íz: szilva-lekvár, liktáriom. Sz. D.
ÍZE. Ejus sapor. Sem íze, sem bűze. km.
Scabrosior leberide. M. A.
Íze-veszett v. fogyott ember. Homo insipidus, insulsus, ineptus. S. I.
* Étel' íze. Sapor cibi. Az első ételnek ízet majd végig meg szokta tartani a' csupor. Quo semel est imbuta recens, servabit odorem testa diu.
Gyümölcs' íze.
Szája' íze. Gustus palati. El vette az Isten a' szája' ízet, mint a' Pápai bírónak. km.
Nincs szája' ízére, nem esett szája' ízére. Non ad palatum ejus.
Ízet érzi. Percipit gustum, saporem.
Bor-ízét — Eczet-ízét érzi. Saporem vini — aceti sentit.
ÍZEL, izeli, izli. Gustat, saporem percipit. Meg izli. idem. A' ki egyszer a' mézet meg izli, nehezen hagyja el. km.
Izeledik. Sapore inducitur.
Belé izeledik. Praegustum accipit, inescatur. Mikes, Török Országi Levelek. p. 224.
Izelint (mint nyalint). Libat, primoribus labiis degustat, delibat. S. I.
Izelít, izelíti. Degustat, delibat. M. A. Pázm. Pred. p. 418. 828. Kal. p. 598.
Meg izelíti. Degustat, delibat. M. A. Pázm. Pred. p. 958.
Meg izelített. Delibatus, degustatus. M. A.
Izelítés. Gustus, degustatio. M. A.
Meg izelítés. Degustatio, delibatio. M. A.
Izlés. Gustus, degustatio. Izelés. S. I.
Jó izlés' tudománya. Scientia boni gustus, aethetica.
Jó izlést kívánok. Precor bonum appetitum. Sz. D.
Izlet, izelet. Gustus. S. I.
ÍZES. Sapidus, conditus. M. A.
Ízes falat. Sapida buccella, bolus delicatus. Sz. D.
Ízes kívánság. Sapidum desiderium. Csuzi, Síp-szó. p. 247.
Ízes tréfák. Sales. S. I.
Ízesedik. Sapidus redditur.
Ízesít, izesíti. Sapidum reddit, condit, sapidum facit. M. A.
Meg izesíti. Sapidum reddit. M. A.
Ízesség. Sapiditas. Csuzi Síp. p. 3. Tromb. p. 247.
Ízesül. Sapidus redditur.
ÍZETLEN. Insuper, inconditus, insulsus. M. A. CM.
Izetlen bor. Vinum insipidum, vappa. A' hált bor izetlen.
Izetlen bolondság. Ineptiae. PP.
Izetlen ital. Potus insipidus. Izetlen mint a' Csepregi ital. km.
Izetlen tréfa. Jocus insulsus.
Izetlenedik. Disgustatur, insulsus fit.
El izetlenedik. idem. Faludi N. A. p. 44.
Izetlenít, izetleníti. Amarum, insipidum reddit. Pázm. Pred. p. 526. „Nyelve eczettel, és epével izetlenítették, a' mi torkosságunkért.“
El izetleníti. Faludi N. E. p. 158.
Meg izetleníti. Insipidum reddit. M. A.
Izetlenkedik. Agit odiosa, molestatur. S. I.
Izetlenlenség. Fatuitas, insulsitas. M. A. Pázm. Pred. p. 281. 979.
Izetlenül. Insulsc, insipide. M. A.
ÍZLEL, izleli. Gustat. M. A. Pázm. Pred. p. 521.
Meg izleli. Degustat. M. A.
Ízlelés. Gustatus, degustatio. M. A. Faludi. B. E. p. 7.
Meg izlelés. Degustatio. M. A.
Ízlelő. Gustator. M. A.
ÍZT ád. Condit. M. A.
ÍZTELEN. Insuper, inconditus. M. A. CM.
ÍZÜ. Saporis:
Bor-ízű. Saporis vinacei, dulcacidus. M. A.
Bor-ízű alma. Pomum dulcacidum.
Bor-ízű körtvély. Pyum dulcacidum.
Jó ízű. Boni saporis, sapidus, enchyla. CM.
Jó ízű álom. Somnus sapidus. Faludi E. M. p. 241.
Leg jobb ízű a' panaszos étel. km.
Pogácsa-ízű. Pázm. Pred. p. 514. „A' manna akkor volt pogácsa-ízű mikor meg törték, és főzték.“
Ízüen. Sápide. Jobb izüen esik, a' mihez munkával jutsz. km.
Jó izüen. Sápide. Pázm. Pred. p. 455.
Jó izüen. idem. Pázm. Pred. p. 616.

M u t a t ó

(J-ből.)

JA.

JA (rag-szó).
JAJ, jajdit, jajdul, jajgat, jajol, jajos.
JAKAB, jakabol.
JAN, jana, jancsi, jankó.
JANCSÁR.
JAP JAP.
JARG, jargal.
JAU, java.

JÁ.

JÁCZ.
JÁD.
JÁGER.
JÁK, jákó.
JÁMBOR, jámborit, jámborodik, jámborság, jámbortalan, jámborúl.
JÁN, jánd, jánk, jánok, jános.
JÁR, járat, járatlan, járás, járdogal, járhat, járkál, járogat, járom, járó, jártat, jártt, járul, járvány.
JÁRFÁS.
JÁSZ, jászó, jászság.
JÁSZMIN.
JÁSZOL.
JÁT.
JÁTSZIK, játék, játszás; játszi, játszodik, játszondik, játszó.
JÁVOR.

JE.

JEGY, jegybéli, jegye, jegyetlen, jegyes, jegyez.
JEL, jele, jelen, jeles, jelez, jelöl, jelség.
JELZEMIN.
JEN, jene, jenes, jenő.
JER, jerjünk, jersze, jertek.
JERKE.
JERONIMUS.
JERUSALEM, jerusálemi.

JÉ.

JÉ, jéke.
JÉCSA.
JÉG, jeged, jegel, jegell, jégen, jegenye, jeges, jégi, jegzik.
JÉRCZE.
JÉZUS.

JO.

JOH, joha.
JOH (mellyék-név.).
JORBA.
JORDÁN.

JÓ.

JÓ, jobb, jócska, jód, jog, jókor, jól, jóra, jós, jóság, jószág, jova, jovall, jóvá, jovas, jovit, jovul, józan.
JÓSA.
JÓZSEF.

JŐ.

JŐ, jödög, jöhet, jöszte, jövedelem, jött, jövel, jövemény, jövend, jövet, jövevény, jövéül, jövés, jövöget, jövötény, jövő.

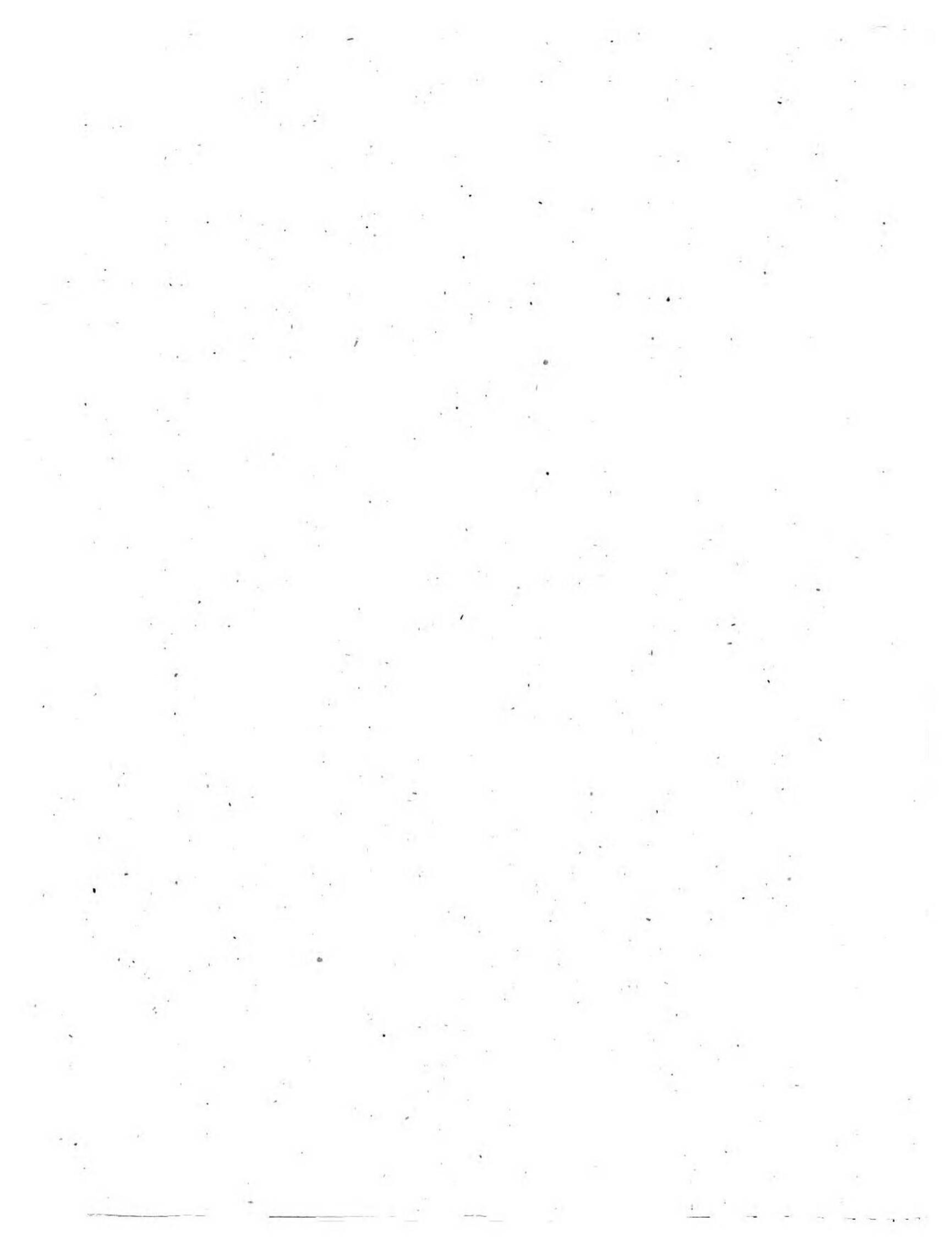
JU.

JUBELLÉR.
JUDÁS.
JUDIT.
JUH, juha.
JUHAR.
JULI.
JULIBA.
JUNGÁTA.
JUSZOLAG.
JUT, jutalom, jutás, juttat, jutton.
JUTH, jutha, jutás, jutom.

JÚ.

JÚH, juhász, juhászik, juhádzik, júhi.
JÚJ.

Summa 56.

J.

JA.

JA, je. Suffixum.

JAJ.

JAJ. Vae. M. A. it. Miseria, calamitas. S. I.
 Jaj baj. Miseria cum aceto.
 Jaj-bőr. Pars sensibilior. Meg keresi a' jaj-bőrét. — Ki találta a' jaj-bőrét. kmm.
 Jaj az én nyavalyám. Una litera (V) perditio mea. KV. p. 541.
 Jaj jaj. Ahu, eheu, vae vae! M. A.
 Jaj-kóró. Virga lamenti, baculus dolorem causans.
 Jaj leszz neki. Vapulabit multis.
 Jaj nékem. Vae mihi.
 Jaj's meg jaj. Vae et iterum vae. Pázm. Pred. p. 319. 440. 1084.
 Jaj-szó. Ejulatio, lamentatio, quiritatio. S. I.
 Jaj-szóval kiált. Pázm. Pred. p. 6.
 Jaj-szóval kiáltás. Quiritatus, ejulatus. M. A.
 Jaj-veszékel. R. Ejulat, lamentatur, plangit. S. I.
 * Egy jaj-szót sem mondott. Vajda 3. K. p. 355.
 Sereges jaj. Caterva calamitatum. Parányi gyönyörűség, sereges jaj. km.

JAJD.
 Jajdít. Ejulat.

El jajdította magát. In ejulatum erupit.
 Jajdúl. Ejulat, plangit. S. I.
 Jajdulás. Ejulatus. Pázm. Pred. p. 554.
JAJGAT. Plangit, deplorat, ejulat. M. A.
 Az aluvó oroszánynak jajgat a' költője. km.
 Jajgatás. Ejulatio, ejulatus, planctus. M. A.
JAJJA. Ejus vae, ejus ejulatus. Egy bús nimfának jajja fülembé hatott. Rájnis.
 Ártatlanok' jajja. Lamenta innocentum. Faludi N. A. p. 185.
JAJJA közli. Intermiscet lamenta. Faludi E. M. p. 40.
JAJOL. Ejulat.
 Jajoló. Ejulans. Örülve, nevetve várja a' jajoló ellenséget. Dug. km. 2. R. p. 166.
JAJOS. Miser, calamitosus. Faludi N. E. p. 69. N. A. p. 37.

JAKAB.

JAKAB. t. f. n. Jacobus. M. A.
 Jakab' fa. F. és Sz. P. Szala Vben.

Jakab' falva. FF. Baranya, Liptó, Pósony, és Sáros Vekben.
 Jakab' fája. E. F. Küküllő Vben.
 Jakab' háza. F. Vas Vben.
 Jakab' kobakja. Lagena cucurbitina S. Jacobi.
 Jakab-nap, Jakab' napja. Festum S. Jacobi. Nem minden nap Jakab-nap. km.
 Jakab' szállása. Sz. P. Fejér Vben.
 Jakab-vágás. F. Sáros Vben.
 * Leveles Jakab. Jacobus Apostolus, cujus festum celebratur prima Maji, quando arbores folia incipiunt habere.
JAKABOL, jakabolja. Imponit alicui. M. A.

JAN.

JAN.
JANA' falva. Jennersdorf. F. Vas Vben.
JANCSI. Joannes puer v. adolescens. A' mit Jancsi nem tanult, nem tudja azt János. Pázm. Pred. p. 534.
 Jancsika. idem.
JANKA. Sz. P. Veszprém Vben.
 Janka' falva. Sz. PP. Szepes, és Bihar Vekben.
 Janka-hid. F. Torontál Vben.
JANKÓ. Joannes juvenis.

JANCSÁR.

JANCSÁR. Turcicus miles pedestris, turcicus satelles. PP. Hos Mahometes anno 1463 fundaverat.

JAP.

JAP JAP. Titivillitium, bipolo. M. A. Dibdáb, semmire kellő. Sz. D.

JARG.

JARG.
JARGAL. Grassatur, cursat, equitat. M. A. Nyargal. Sz. D.
 Jargálás. Grassatio, discursio. M. A.

JAU.

JAU. Epidromis. M. A. CM. PP. Kötél, kire az hálót kötik, vadász-háló-kötele. M. A. Hic tamen in lat. scribit cum accentu „Jáu“
JAVA. idem. M. A.

JA.

JÁCZ.

JÁCZ. FF. Nyitra Vben.

JÁD.

JÁD. F. Somogy Vben.

JÁGER.

JÁGER. Vadász.

JÁK.

JÁK. MV. Vas Vben. (Deák, diák, gyiák, gyák, ják).
 Ják' fa. F. Vas Vben.
 Ják' falva. F. Borsod Vben.
JÁKÓ. FF. Somogy, Szala, és Veszprém Vekben.
 Jákó' halma. F. Jászságban.

JÁMBOR.

JÁMBOR. Probus, pius. M. A. (contractum ex jó ember) Sok jámbor' szava, Isten' szava. km.
 Jámbor aszszony. Proba foemina. Táncczos leányból ritkán válik jámbor aszszony. km.
 Jámbor aszszonyát hányja, veti. Jactat se esse foeminam probam. Pázm. Pred. p. 885.
 Jámbor barátság. Amicitia proba. Nem jámbor barátság az, mellyért meg bántad Istenedet.
 Jámbor feleséget csak az Isten adhat. km.
 Jámbor ifjú. Probus juvenis. A' jámbor ifjúból szokott a' jó vén ember válni. km.
 Jámbor jó. Faludi U. E. 3. R. p. 88.
 Jámbor Lajos. Ludovicus pius. Faludi T. E. p. 91.
 Jámbor. Proles proba. Még a' roszsz anya is jámbor magzatot szeret. km.
 Jámbor név. Nomen honestum. A' példás lator is szereti a' jámbor nevet. km.
 Jámbor szülék. Parentes pii. A' jámbor szüléknek is gyakran feslett fiók. km.
 A' régi jámborok-féle. Veteris monetae. M. A.
JÁMBORÍT, jámboritja. Probum facit, pium reddit. M. A.
 Meg jámboritja. idem. VM. Intő Ievél. p. 150.
JÁMBORODIK. Redit ad frugem, probus fit.

Meg jámborodik. idem. Prágai. p. 820.
Faludi T. É. p. 154.
Jámborodás. Reditus ad frugem. Mindenkor ideje vagyon a' jámborodásnak. Nunquam sera conversio.
JÁMBORSÁG. Probitas, pietas. M. A. Szépség, és jámborság ritkán járnak egy nyomban. km.
JÁMBORTALAN. Probitatis expers. Faludi T. É. p. 91.
JÁMBORÚL. Probe, probiter, pie. M. A. Akárki mit mondjon, csak te élj jámborúl. Cum recte vivas, non cures verba malorum.
JÁMBORÚL (igé). Probus fit. M. A. Meg jámborúl: meg szelidül.

JÁN.

JÁN. Sz. P. Szala Vben.
JÁND. F. Bereg Vben.
JÁNK. MV. Szatmár Vben.
JÁNOK. F. Abaúj Vben.
JÁNOS. Joannes. M. A. János-bátya is Jankó volt még akkor. km. Dug. 1. R. p. 91.
János' fa. FF. Vas és Soprony Vkben.
János' falva. F. Bihar Vben.
János' háza. t. h. n. Vas, Arad, Liptó és Posony Vkben.
János' hida. F. Pest Vben.
János-Pap' országa. India, Utopia. PP.
* Szent János' kenyere. Filicula. v. polypodium. NC. p. 35.
Szent János' virága. Galion, gallion. NC. p. 37.
Szent János' füve. Corion. CM. Glycyrrhiza. Csapó. p. 259.
Jánosd. F. Abaúj Vben.
Jánosda. F. Bihar Vben.
Jánosi. FF. Baranya, Bereg, Gömör, és Szatmár Vkben. Sz. PP. Veszprém, Szatmár, és Baranya Vkben.

JÁR.

JÁR, járja. Ambulat, graditur, it. Perambulatio, permeat. M. A. Lassan járj, tovább érsz. km.
Jár az óra. Horologium incedit.
Jár a' szája. Blaterat. Mindég jár a' szája, mint az üres malom. km.
Jár kél. Peregrinatur, proficiscitur hinc inde. M. A.
Jár megy. Commeat. M. A.
Alatt jár elméje. km. Mente non assurgit.
Által járja. Permeat, pervadit, perambulatio. M. A.
Bé járja. Perambulatio. M. A. Tolnát Baranyát bé járta. km.
Belé jár. Abambulatio. M. A.
Bottal jár. Baculatus incedit.
Bucsut jár. Peregrinatur ad loca sacra. Egyenest jár. Directe incedit.
Egygyütt jár. Una vadit. Részegség, kurvaság egygyütt járnak. km.
El jár (p. o. a' gyülésekre, a' templomba). Frequentat.
El járja. Pervadit, pervagatur, perambulatio. M. A.
El jár az idő. Tempus progreditur.

El jár tisztében. Muneri satisfacit, officium implet. S. I.
Előbb jár. Praecedit. A' fáradt ló is előbb jár farkánál. km.
Elöl jár. Ante ambulatio, it. Praeest. M. A.
Elöl járja a' tánczot. Orbem saltatorium ducit, chorum ducit, praesaltat. PP.
Éjjel jár. Noctu ambulatio. Kurvának, bábának szabad éjjel járni.
Föl járja. Pervagatur, pervadit. S. I.
Gyalog jár. Pedes incedit. Lovon jött, gyalog jár. km.
Haza jár. Domum infestat.
Halkal jár, mint a' fény-kő a' kaszán. km.
Határt jár. Lustratio limitis.
Hozzá jár. Aditatio. M. A.
Ki jár. Exitatio, exambulatio, abambulatio, it. effluit, emanatio. M. A.
Ki jár a' fizetése. Percipit stipendium suo tempore.
Körül jár. Circumambulatio. M. A.
Körül járja. Circuit.
Környül jár. Obitatio, circumitatio, obambulatio. M. A.
Közel jár. Prope accedit. A' ki a' tűzhöz közel jár, meg égeti magát. km.
Láb-hegyen jár. Summis pedibus incedit.
Le jár. Descendit, delabitur. S. I.
Le járja. Incessu superat.
Le járta a' csizma' sarkát.
Meg járja. Peragatur, perambulatio, pervadit, circumvadit, lustratio. M. A.
Meszse jár. Procul recedit, distat. Olly meszse jár tőle, mint Makó Jerusalemtől. km.
Oda jár. Eo frequentat.
Öszve járja. Pervadit, pervagatur.
Pártában jár. Corolla revincta incedit.
Nem mind leány az, a' ki pártában jár. km.
Pőrül jár. Successu destituitur.
Rajta jár. Pedibus calcatur.
Reá jár. Aditatio frequenter, ad ejus collum saepe accedit. Ha meg kezdik egyszer a' szalonnát, reá járnak. km.
Szárnyon jár. Volando fertur. Gonosz hír szárnyon jár. km.
Szélllyel jár. Obambulatio. M. A.
Tánczot jár. Saltatio. Nem illik a' Barátnak tánczot járni. km.
Tapogatva jár. Praepalpando vadit. Tapogatva jár, mint a' róka a' jégen. km.
Utánna jár. Persequitur, vestigia premit, curam adhibet. Nem azé a' madár, a' ki utánna jár. km.
Viszsa jár. Remeat. S. I. it. Redit. Ennyi még vissza jár. Tantum ei redit.
JÁRA. E. Folyó víz Torda Vben.
Jára (Alsó, Maros). E. FF. Torda Vben.
JÁRAT. Profectio, itineratio. M. A.
Járat kelet. Divagatio. S. I.
Járatbeli.
Igaz járatbeli. Non suspectus. Pázm. Kal. p. 780.
Járatos. Tritus, notus, v. expertus, versatus. S. I.
Járatosság. Experientia, intelligentia. S. I.

JÁRATLÁN. Invidus, it. inexpertus, idiota. Káldi Esther 16. 14. Faludi E. M. p. 47.
Járatlan út. Via invia. M. A. Pázm. Kal. p. 185.
Által járatlan. Impervius. M. A.
JÁRÁS. Ambulatio, meatus, incessus, gradus, gressus. M. A.
Járás kelés. Peregrinatio. M. A.
Által járás. Transitus. Káldi Psalm. 143. 14.
Bé járás. Introitus, v. perambulatio, v. congregatio cehalis. S. K.
Bucsu-járas. Peregrinatio religionis causa suscepta. S. K.
Elöl járás. Praepositura, praecessio. S. K.
Határ-járas. Metatio.
Ki járas. Excursio.
Körül járas. Periodus. S. K.
Közben járas. Intercessio. S. K.
Óra-járas. Incessus horologii. Az óra-járasból meg ismérhető a' várást. km.
Tatár-járas. Devastatio per Tartaros facta. Nagy a' hire, mint a' Tatár-járasnak. km.
Utánna járas. Assectatio. S. K.
Járasbéli bíró. Judex processualis. Tiszti Szótár p. 58.
JÁRDOGAL. Itat, ambulatio. M. A. Káldi 2. Reg. 16. 5. Faludi N. E. p. 138. N. A. p. 233.
Járdogálás. Frequens accessio. Otrókóczi, A' kegyesség' útja 1699. p. 8.
JÁRHAT. Potest incedere, ambulare.
Járható. Ambulabilis, ambulatorius, meabilis. M. A.
Által járható. Permeabilis. M. A.
Által járható víz. Vadum. S. I.
Meg járható. Pervius, permeabilis. S. I.
Járhatatlan. Immeabilis, invius.
Által járhatatlan. Impermeabilis. M. A.
Föl járhatatlan. Insuperabilis. S. I.
Meg járhatatlan. Invidus, avius, impervius, non permeabilis. S. I.
JÁRKÁL. Itat, ambulatio. Sz. D. S. I.
Járkálás. Obambulatio.
JÁROGAT. Deambulatio, ambulatio. M. A.
JÁROM. Jugum. M. A.
Járom-szeg. Radius, subjugia iora. M. A. Ki törí a' járom-szeget. Excudit jugum. Dug. km. 2. R. p. 58. Pázm. Kal. p. 771.
Járom-szeg' lika. Endrios. M. A.
Járma. Ejus jugum.
Jármaflan. Injugis. M. A.
Jármol, jármolja. Sub jugum mittit. Tud. Gyűjt. 1820. XI. Kötet p. 66.
Jármos. Subjugalis, subjugis, jugatorius. CM. M. A.
Jármos ökör. Bos jugalis.
Járomba fogja. Subjugat. M. A.
Járomra, vagy ökör' szarvára kötött kötél. Amphron. M. A.
JÁRÓ. Ambulator, meabilis. M. A.
Járó csillag. Planeta, stella erratica. S. I. Bujdosó csillag.
Járó hely. Porticus, xystus. S. I.
Járó hid. Pons volatilis. Röpülő hid. S. I.
Járó kelő ember. Huc illuc itinerans. Faludi E. M. p. 241.
Járó kelő utazó. idem. Faludi T. É. p. 197.

Járó szij. Lorum, quo mediante infantes ambulare discunt. S. I.
 * Béjáró. Intrans, familiaris, domesticus. Udvari béjáró. R. Aulae familiaris.
 Béjáró embere a' Császárnénak. Faludi E. M. p. 105.
 Béjáró inasok. Aulici famuli. Faludi N. A. p. 223.
 Béjáró út. Introitus. Faludi N. A. p. 114.
 Béjáróbb. Magis acceptus in aula. Faludi N. A. p. 247.
 Béjárója. Ejus familiaris. Prágai p. 197.
 Eljárók. Abambulantes. M. A.
 Előjáró. Antecessor. M. A.
 Elöljáró. Praepositus, praefectus, antecessor. M. A.
 Elöljáró beszéd. Praefatio. M. A.
 Hazajáró lelkek. Manes, lemures, umbrae.
 Kijáró. Nocturnus vagator.
 Kötélenjáró. Funambulo. S. K.
 Közbenjáró. Intermediator.
 Lejáró bélek. Procidencia intestinorum. S. I.
 Lejáró bélű. Herniosus, enterocelicus. S. I.
 Útonjáró. Viator. S. K.
 Járóság.
 Elöljáróság. Superioritas.
 Közbenjáróság. Intermediatio. Zvonarics. 1. R. p. 130.
 JÁRT, jártja. Facit, operatur, conficit, parat. Lásd GYÁRT.
 JÁRTAT, jártatja. Facit, ut incedat, ambulet. Eljártatják veled az ebek' tánczát. km.
 Megjártatja. Circumducit. Jártasd meg a' lovakat.
 JÁRTT. Dritis.
 Jártt költt. Polytropus, expertus. M. A.
 Jártt út. Callis, via trita. M. A. Jobb a' jártt út járatlannál, és a' való valótlannál. km.
 Jártta, jártta. Ambulatio ejus. Pesthi' Meseji p. 44.
 Jártában költében. Intra ambulandum. Pázm. Pred. p. 1207.
 Jártányi erő. Vis incedendi.
 Jártányi ereje sincsen. Pázm. Pred. p. 510.
 Jártányi ereje sem volt. Pázm. Pred. p. 537.
 Ha annyi jártani erőm leszsz. Faludi T. É. p. 93.
 Jártan jár. Continenter incedit. Pázm. Pred. p. 324.
 Jártan el jár dolgában. Diligenter fungitur officio. VM. p. 127.
 Jártan járja. Faludi N. A. p. 113.
 Jártos. Versatus, expertus v. gnarus, peritus, intelligens. S. I.
 Jártos keltes. Homo multae experientiae. S. I.
 JÁRUL. Accedit. M. A.
 Előjárul. Prodit, procedit, accedit. M. A.
 Hozzájárul. Accedit. M. A.
 Járulás. Accessio. M. A.
 Járulat. idem. M. A.
 Hozzájárulhatatlan. Inaccessibilis. Zvonarics Postilla 1. R. p. 894.

Hozzájáruló. Accessorium. Tiszti Szótár p. 40.
 JÁRVÁNY. Morbus epidemicus, endemicus.

JÁRFÁS.

JÁRFÁS. Gervasius. n. p. M. A.

JÁRSZ.

JÁRSZ. Barbarus hostis, philisteus. M. A. Sagittarius NC. p. 467.

Járs-falu. F. Komárom Vben. Sz. P. Pest Vben.

Járs-keszeg. Phoxinus levis. M. A.

Járs-telek. F. Nógrád Vben.

JÁRSZÓ. MV. Abauj Vben.

JÁRSZÁG. Terra Jazygum, Jazyges.

JÁRSZ.

JÁRSZ lásd GYÁRSZ. S. I.

JÁRSZMIN.

JÁRSZMIN. Apiaria, zambachum. PP.

Járszmin-virág. idem.

JÁRSZOL.

JÁRSZOL. Praesepe, praeseptum. M. A.

Járszol-kötés. Aggeris positio. M. Verbóczy 1660. p. 176.

JÁRSZOLKA. Parvum praesepe. Pázm. Pred. p. 418.

JÁSZLA. Ejus praesepe. Zvonarics, M. Postilla 1. R. p. 135. Eszterházi Tamás. M. Hunnius p. 58.

JÁSZLÓ. Praesepe, praeseptum. M. A.

JÁT.

JÁT. Azon egy neví, drusza. Sz. D.

JÁTSZIK.

JÁTSZIK, játszsza. Ludit. M. A. Ki nem játszik, se nem nyer, se nem vesz. km.

Eljátszsza. Lusu perdit, ludendo prodigit. S. I.

Eljátszotta mindenét. Omnia sua lusu perdidit.

Elöljátszik. Praeludit. M. A.

Kijátszsza. Lusui exponit.

Lejátszsza. Lusu expungit.

Megjátszsza. Deludit, decipit, fallit. S. I.

JÁTEK. Ludus, lusus. M. A. Szemesnek való a' játék, vaknak az' alamisna, ezigánynak a' vak ló. km.

Játék-alak. Pupa, citeria, oscillum. Marionette. S. I.

Játék-alakos. Neurospastes. S. I.

Játék-csont. Alea. S. I. Koczká.

Játék-eb. Canis melitaeus. S. I.

Játék-harcz. Certamen ludicrum, simulacrum Belli. S. I.

Játék-hely. Lusorium, theatrum. S. I.

Játék-levelek. Chartulae lusoriae. S. I.

Játék-kövek. Calculi lusorii. S. I.

Játék-mese. Fabula, quae ludi potest. S. I.

Játék-nézés. Spectaculum ludorum. M. A.

Játék-nézésre való épület. Theatrum. M. A.

Játék-néző hely. idem.

Játék-piacz. idem. Káldi Act. 19. 29.

Játék-szer. Crepundia, res lusoriae. S. I.

Játék-szín. Theatrum. S. I. Sz. D.

Játék-szín' alja. Orchestra. Parterre. S. I.

Játék-szín-lepel. Siparium. S. I.

* Csafa-játék. Ludus laturuncolorum Schachicus. Vitéz-játék. S. K.

Elő-játék. Praeludium. S. I.

Énekes játék. Opera. S. K.

Gyermek-játék. Crepundia, lusus puerilis. S. K.

Kártya-játék. Chartilus. S. K.

Koczká-játék. Talaris, aleae lusus. S. K.

Lapta-játék. Pilae lusus. S. K.

Mulatságos játék. Comoedia. S. K.

Szerencse-játék. Lusus sortilegii. S. K.

Szomorú játék. Tragoedia. S. K.

Víg játék. Comoedia. S. K.

Játéka. Ejus lusus.

Szerencse' játéka. Ludibrium fortunae.

Játékos. Ludio, histrio, agyrta. Nem hittem volna, hogy illy játékos. Simia caudata. M. A.

Játékos bolond. Morio scenicus, theatralis. Pázm. Pred. p. 349.

Játékos nyúghatatlan paripa. Faludi T. É. p. 21.

Játékos példa. Exemplum ludicrum. Pázm. Kal. p. 839.

Játékoskodik. Histriorem agit. Alakoskodik, czinkoskodik. Sz. D.

JÁTSZÁS. Ludus, lusus, lusio. M. A.

Elöljátszás. Praelusio, praeludium. M. A.

Megjátszás. Delusio. S. I.

JÁTSZI. Jocosus, scurrilis, vanus v. jocularis, jovialis, festivus. S. I.

Játszi beszéd. Jocus, nugae, facetiae. S. I.

Játszi nyájasság. Faceta affabilitas. Csuzi, Sip. p. 244. 303. Tromb. p. 180.

JÁTSZODIK. Ludit, lusitat. M. A. Colludit. CM. Pázm. Pred. p. 1202.

Játszodva. Collusorie.

Játszodozik. Lusitat. M. A. Zvonarics 1. R. p. 445.

Játszodozás. Lusio, lusus. M. A.

Játszodozó. Ludibundus. M. A.

Játszodtat, játszodtatja. Ludificat. M. A.

Megjátszodtatja. Deludit, illudit, eludit. M. A.

Játszodtatás. Ludificatio. M. A. Pázm. Kal. p. 371. 757.

Megjátszodtatás. Delusio, elusio. M. A.

JÁTSZONDIK. Lusitat, collusitat. Él ezen szóval Margit' Élet-irója, Práynál p. 363. „Játszondjonk.“

JÁTSZÓ. Lusor. M. A.

Játszó hely. Lusorium. PP.

Játszó kártyák. Chartulae lusoriae, folia aleatoria. PP.

Játszó kövek. Calculi lusorii. PP.

Játszó társ. Collusor. M. A.

JÁVOR.

JÁVOR. Urus v. rupicapra. M. A. Alces. PP.
 Jávor-fa. Acer major, platanus germanica. M. A. Acer majus. PP.
 Fodor jávor-fa. Platanus crispa. M. A. Jávor-fáju. Acernus. M. A.
 Jávor-szif. Lorum urinum, lorum de corio urino. PP.

JE.

JEGY.

JEGY. Signum, signaculum, nota, specimen, vestigium. M. A.
 Jegy-adomány, jegy-ajándék. Dos. S. I.
 Jegy-gyűrű. Annulus sponsalis. M. A. Annulus pronubus. PP. Pázm. Kal. p. 670.
 Jegy-könyv. Palimpsestus, membrana deletoria. S. I.
 Jegy-péncz. Dos, pecunia data in dotem. S. I.
 Jegy-ruha. Dos. Vrancsics. M. A. Pázm. Pred. p. 1054.
 Jegy-ruhához való. Dotalis. M. A.
 Jegy-ruhás. Dotatus. M. A.
 Jegy-ruhát ad. Dotat. M. A.
 Jegy-ruhátlan. Indotatus. M. A.
 Jegy-sütő. Stigmator. S. I.
 Jegy-sütő vas. Tudicula, cauterium. S. I.
 JEGYBE adja. Despondet, desponsat. M. A. Jegybe adás. Desponsatio.
 JEGYBÉLI ajándék. Donum dotalitium. Faludi T. É. p. 175.
 Jegyhéli leány. Puella desponsata. Margit' Élete. p. 138.
 JEGYBEN van. Est sponsa, v. sponsus. Sz. D.
 JEGYE. Signum ejus.
 JEGYETLEN. Non signatus, non notatus. S. I.
 JEGYES. Signatus, notatus. it. desponsatus, sponsus, sponsa. M. A.
 Jegyes mátká. Sponsa. Pázm. Pred. p. 1069.
 JEGYEZ, jegyezi, jegyzi. Signat, significat. M. A.
 Alája jegyzi. Subsignat. M. A.
 Bé jegyzi. Refert in commentarium, inscribit, adnotat. S. I.
 El jegyzi. Desponsat, designat. M. A.
 Föl jegyzi. Adnotat, consignat, assignat. M. A.
 Ki jegyzi. Enotat, obsignat. M. A.
 Környül jegyzi. Circumsignat. M. A.
 Meg jegyzi. Notat, designat, persignat, insignit. M. A.
 Jegyezés. Significatio, signatio. M. A.
 Jegyezhető. Notabilis. M. A.
 Jegyzés: jegyezés.
 El jegyzés. Desponsatio, designatio. M. A.
 Föl jegyzés. Adnotatio, annotamentum, consignatio, assignatio. M. A. it. Album, registerum, inventarium, catalogus. S. I.
 Ki jegyzés. Enotatio, excerptio.
 Meg jegyzés. Notatio, designatio, consignatio. M. A.

Jegyzet. Nota, signum, signatura, animadversio. S. I. Sz. D.
 Jegyzemény. idem. S. I. Sz. D.
 Jegyzett, jegyzetett, jegyzetett. Signatus. El jegyzett, el jegyzetett. Desponsus, designatus. M. A.
 Meg jegyzetett. Consignatus. M. A.
 Jegyző. Notarius. S. I.
 Jegyző könyv. Protocollum. Pázm. Pred. p. 2. 1069. Adversaria. CM.
 Jegyző vas, billyeg-sütő. Tudicula. PP.
 * Al-jegyző. Vice Notarius.
 El jegyző. Desponsator. M. A.
 Fő-jegyző. Supremus Notarius.
 Föl jegyző. Annotator, consignator. M. A.

JEL.

JEL. Signum, insigne, character, nota, specimen. M. A.
 Jel-adás. Tessera, symbolum. PP.
 Jel-kereszt, melyről a' szenteltt vitéz meg ismértetik. Crux tesseraria. PP.
 Jel-kép. Emblema.
 Jel-oszlop. Monumentum. Káldi Gen. 35. 20.
 Jel-osztó vitéz. Tesserarius. M. A.
 Jel-péncz. Numus memorialis. S. I.
 Jel-szó. Tessera.
 Jel-zászló. Signum militare. Pázm. Pred. p. 143.
 JELE. Ejus signum. A' sok csodálkozás tudatlanság' jele. km.
 Kereszt' jele. Signum crucis. Vesd reád a' kereszt' jelét.
 Jelét adta (p. o. vitézségének, tudományának). Specimen dedit.
 JELEN. Praesto. M. A.
 Jelen lét. Praesentia. CM.
 Jelen léte. Ejus praesentia. Pázm. Pred. p. 699. És így jelen létem. Mea praesentia. Jelen léted. Tua praesentia.
 Jelen létel. Praesentia. M. A.
 Jelen lévő. Praesens. Pázm. Pred. p. 654.
 Jelen van. Adest, praesto est, interest. M. A.
 Jelen való. Praesens, praesentaneus. CM. M. A.
 Jelen valóság. Praesentia. M. A.
 Jelen valóvá teszi. Repraesentat. M. A.
 * Niucs jelen. Deest. M. A.
 Jelenget, jelengeti. Indicat identidem, significat subinde, ostentat. M. A.
 Jelengeti magát. Se se insinuat.
 Jelengetés. Indicatio iterata.
 Jelenik. Apparet, comparet, v. adest, praesto est. S. I.
 Föl jelenik. Apparet. Káldi Cant. 6. 4.
 Meg jelenik. Apparet, comparet. M. A.
 Jelenés. Apparitio, visio, visum. M. A.
 Meg jelenés. Revelatio, apparitio. M. A.
 Jelenet. R. Visum, apparitio.
 Isteni jelenet. Revelatio divina. Margit' Élete p. 18.
 Jelenő. Apparens.
 Jelenség. Signum, oraculum, omen, apparitio, portentum, argumentum. M. A. CM.
 Jelent, jelentí. Significat, denotat. M. A.
 Bé jelentí. Indicat, significat, annunciat, denunciatio. S. I.
 Elé jelentí. Repraesentat. M. A.

Ki jelentí. Patetfacit, revelat, propagat, manifestat. M. A.
 Meg jelentí. Revelat, significat, denunciatio. M. A.
 Jelentés. Indicium, nunciatio. M. A.
 Bé jelentés. Indicatio.
 Elé jelentés. Repraesentatio, exhibitio. M. A.
 Ki jelentés. Manifestatio, revelatio. M. A.
 Meg jelentés. Designatio, denunciatio, repraesentatio, manifestatio, significatio. M. A.
 Jelentő. Index. S. I.
 Meg jelentő. Indicativus. CM.
 JELES. Insignis, egregius, excellens, exquisitus, praestabilis, praestans, eximius, singularis, inclytus. M. A.
 Jeles ember. Jovis germen. M. A.
 Jeles hazugság. Insigne mendacium. S. I.
 Jeles jól. Excellenter, egregie, mirifice. S. I. Sz. D.
 Jeles levél. Diploma. S. I.
 Jeles mondás. Apophthegma. S. I.
 Jeles mű. Artis praeclarum specimen. S. I.
 Jeles nap. Festum, dies solennis. M. A.
 Jeles péncz. Numus memorialis. S. I.
 Jelesben. Praecipue, imprimis, maxime, praesertim. M. A.
 Jelesen. Insigniter, eximie, excellenter, praecclare, exquisite, notabiliter. M. A.
 Jeleskedik. Excellit, praecellit, eminet. Faludi N. A. p. 199. T. É. p. 150.
 Jeleskedő. Eminens. Faludi N. U. p. 49. U. E. 3. R. p. 147.
 Jelesség. Praestantia. M. A. Solennitas. S. I.
 Jelesül. Praesertim. M. A. Margit' Élete Prájnál p. 270.
 JELEZ, jelezi. Notat. Sz. D.
 JELÖL, jelöli. Signat, notat. S. I.
 Föl jelöli. Adnotat.
 Ki jelöli. Enotat, designat.
 Meg jelöli. Connotat.
 Jelölés. Signatio, notatio. S. I.
 Föl jelölés. Adnotatio.
 Ki jelölés. Enotatio.
 Meg jelölés. Connotatio, designatio.
 Jelölét. Signum, nota. S. I.
 Jelölő, jelelő. Notator. v. stigma.
 Ki jelelő. Designator, enotator.
 JELSEG. Specimen. Sz. D.
 JELT ad. Signum dat. Sz. D.
 Jelt hágy maga után. Vestigia sui post se relinquit.

JELZEMIN.

JELZEMIN. Virág' neme. Faludi. B. E. p. 57.

JEN.

JEN.
 JENE. F. Gömör Vben.
 JENEŠ. Elő-hegy, Szala Vben.
 JENŐ. t. h. n. Fejér, Baranya, Heves, Pest, Arad, Nógrád, Bihar, és Veszprém Vben.
 Jenői hegyek. Montes Jenőienses, Nógrád és Hont Vben.

JER.

JER, jere, jer-cl. Eja, veni, ito mecum. M. A.
 Jer velem. Philtrum, potus amorem concilians. S. I.
 Jer utánam. idem. M. A. L.
 JERJÜNK. Eamus. M. A.
 JERSZE. Adesdum. M. A.
 JERTEK. Adeste, venite. M. A.

JERKE.

JERKE: nyöstény. Sz. D.
 Jerke bárány. Agna. M. A.

JERUSÁLEM.

JERUSÁLEM. Hierosolymae. Olly meszszé vagyón töle, mint Makó Jerusálem-től. km.
 JERUSÁLEMI. Hierosolymitanus.
 Jerusálemi olvasó. Corolla Mariana sic dicta Hierosolymitana.

JERONIMUS.

JERONIMUS. t. f. n. Hieronymus.

JÉ.

JÉ.

JÉ. Papae. S. I.
 JÉKE. F. Szaboles Vben.

JÉCSA.

JÉCSA. R. Jesulus. (Geysa, Geycha, Gyécsa, Jécsa).
 Jécsa (Kis, nagy) FF. Torontál Vben.

JÉG.

JÉG. Glacies, gelu. M. A. Hideg, mint a' jég. km.
 Jég-csap. Stiria. M. A.
 Jég-eső. Grando. M. A.
 Jég' háta. Summa superficies glaci. Jég' hátán építette a' házát. km.
 Jég-indulás. Midőn a' jég kezd a' vízzel le folyni. S. I.
 Jég-kár a' gabonában. Calamitas. S. I.
 Jég-madár. Alcedo, halcyon. Eisvogel. S. I.
 Jég-olvasztó szél. Ventus glaciem solvens. S. I.
 Jég-pont. Punctum glaciale.
 Jég-szeg. Hegyes feju ló-patkó-szeg, melyet a' ló patkóba vernek, hogy a' ló meg ne csuszamodjék a' jégen.
 Jég törő Mátyás. Méh-tartás, Vác 1821. p. 15.
 Jég-verem. Chrymotheca.
 JEGED. Gelascit, glaciatur.
 JEGEL, jegeli. Jéggel keveri v. fagyatja.
 JEGELL. Gelat, gelascit. Bé jegellettek a' folyók. Sz. D.
 JÉGEN. In glacie. A' lud is meg esik egyszer a' jégen. km.

Jégen álló. Stans super glacie. Úgy vagyunk, mint a' jégen álló.
 Jégen síkámkozó vasak. Crepidae glaciales. PP.
 Jégen csuszkál. Decurrit super glacie.
 JEGENYE. E. F. Kolos Vben.
 Jegenyé-fa. Populus nigra, abies. M. A. CM. Jajgatja a' jegenyé-fa, hogy le dőlött a' czedrus. Pázm. Pred. p. 886.
 Jegenyé-fából való. Abiegnus. M. A.
 Jegenyé-faragó áca. Abietarius. M. A.
 JEGES. Glacialis. M. A.
 Jeges tenger. Mare glaciale.
 Jeges víz. Aqua glaciata.
 Jegesedik. Glaciatur. S. I.
 Meg jegesedik. Conglaciatur.
 Jegesít, jegesíti. Glaciat. S. I.
 Jegesül. Glaciatur. NC. p. 11.
 Meg jegesül. Conglaciatur.
 JEGET tör. Glaciem frangit. it. viam aperit, aliquid incipit, inchoat. S. I.
 Jeget eszik, vizet iszik, még is alig élhet. km.
 JÉGI. Glacialis.
 Jégi patkó. Dentata, municata solea. PP.
 JÉGRE irta. Non diu durabit.
 Jégre metszett kép, nem leszsz sokáig ép, mert szétlől el olvadhat. km.
 JEGZik. Gelat. S. I.

JÉRCZE.

JÉRCZE. Tikocska. Pullastra. M. A.

JÉZUS.

JÉZUS. Salvator. Üdvöztő.
 'Jézus' neve' napja. Festum nominis Jesu.

JO.

JOH.

JOH. Hepar, jepar. M. A. Jecur. PP.
 JOHA. Ejus hepar.
 Joha-fájó. Hepatarius. M. A. NC. p. 349.

JOH (mellyék-név).

JOH! Eheu! M. A.

JORBA.

JORBA. Sz. P. Somogy Vben.

JORDÁN.

JORDÁN. Folyó-víz Pálesztinában, it. Kis patakocská Thurócz Vben.
 Jordán' földje. F. Thurócz Vben.
 Jordán' háza. F. Borsod Vben.

JÓ.

JÓ.

JÓ. Bonus, bellus. A' mi neked nem jó, másnak sem jó az. Quod tibi non vis, alteri ne feceris. M. A. Ki aludt benne a' jó. km.

Jó akarat. Benevolentia, favor. M. A.
 Jó akaratú. Bonae voluntatis. Pázm. Pred. p. 1254.
 Jó-akaró. Fautor, benevolus. M. A.
 Jó állapot. Bonus status v. sors bona, prosperitas. S. I.
 Jó álom. Bonus somnus. Egy jó álom minden fáradságot helyre hoz. km.
 Jó aszszony. Mulier proba. Ritka madár a' jó aszszony. km. Mulierem fortem quis inveniet, procul, et de ultimis finibus pretium ejus.
 Jó beszédes. Eloquentes. Faludi N. A. p. 50.
 Jó bor. Vinum bonum. Jó bor ez, gazda, jó szőlő hozta.
 Jó egészség. Bona valetudo. Kelletlen ott a' kincs, hol jó egészség nincs. km.
 Jó egü föld. Terra aere salubri. Faludi E. M. p. 241.
 Jó ember, mint a' falat-kenyér. km.
 Jó elején. Mature, tempestive. S. I.
 Jó elme, jó ész. Vigor mentis, ingenii, memoriae. S. I.
 Jó elméjű, jó eszü. Capax, ingeniosus. S. I.
 Jó előre. Mature, praevie, in antecessum. S. I.
 Jó erkölcs. Boni mores. A' meg pirulás festéke a' jó erkölcsnek. km.
 Jó erkölcsű. Bene moratus. PP.
 Jó evő. Vorax.
 Jó élő föld. Terra fertilis, frugifera, ubere fructu.
 Jó fa jó gyümölcsöt terem. km.
 Jó faj. Bona species. A' jó faj idején ki mutatja magát. km.
 Jó falat. Portio delicata, bolus delicatus. PP.
 Jó falatokkal él. Ventre ducitur. PP.
 Jó félben van. Ebrius est. S. I.
 Jó-féle. Legitimus, bonae notae. PP.
 Jó-féle alma. Malum ingenuum. PP.
 Jó-féle gyöngyök v. kövek. Gemmae orientales. S. I.
 Jó-féle szilva. Prunum ingenuum. PP.
 Jó-féle szövet. Pannus bonae notae, tela legitima, genuina. S. I.
 Jó férjfi. Bonus maritus. A' jó férjfi^a hón' alja alól ugrik ki a' kövér menyecske. km.
 Jó fiú, jó legény. Bon garçon.
 Jó fizető. Facile solvens. PP.
 Jó foggal rozszat harapott. km.
 Jó fonál. Filum bonae sortis. Pozdorjás kenderből nem lehet jó fonalat csinálni. km.
 Jó formán. Bono modo, commode. S. I.
 Jó furó faragó. Versatus in arte fabrili.
 Jó futó. Levipes, currax. A' jó futót is el éri a' halál. km.
 Jó gazda. Oeconomiae peritus. PP.
 Jó gazd' aszszony. Rei oeconomicae perita, curatrix. PP.
 Jó gomba. Fungus esculentus.
 Jó gyomra van. Stomacho valet. PP.
 Jó gyomros. idem.
 Jó gyümölcs. Fructus sanus. Nem minden gyümölcs jó, melly szépen piro-sodik. km.
 Jó hajnalban. Valde diluculo. Pázm. Pred. p. 578.
 Jó hang: szép hang. Euphonia. S. I.
 Jó helyén van. Jól föl körpentett.

- Jó helyen van. Stat in bono loco.
 Jó helyre verődött. Eluctatus est.
 Jó hír. Fama jucunda, rumor gratus, v. bonum nomen. Drága kincs a' jó hír, valaki avval bír. km.
 Jó hír ez nekünk. Gratus nobis est hic rumor. Pázm. Pred. p. 582.
 Jó hír-hozó. Evangelus, Evangelista. S. I.
 Jó hír-név. Eudoxia, existimatio, honor, gloria, laus, et celebritas nominis. M. A.
 Jó ideig. Per longum tempus. S. I.
 Jó idején. Mature, tempestive. S. I.
 Jó illat. Fragrantia. M. A.
 Jó illatú. Suave olens, fragrans. M. A.
 A' rózsza is jó illatú, de bökös a' tuskéje. km.
 Jó Isten. Bonus Deus. Szegény ember' szándékát a' jó Isten vezérli. km.
 Jó ivó. Bibax.
 Jó ízű. Sapidus. M. A.
 Jó ízű éték. Delicatus, sapidus cibus. PP.
 Jó ízű álom. Somnus sapidus. Faludi E. M. p. 241.
 Jó jámbor. Approbus. M. A.
 Jó jel. Omen secundum, faustum, candidum. S. I.
 Jó jelenség. Bonum ostentum.
 Jó karban van. Est in statu bono. S. I.
 Jó kedvvel. Benigne, benigniter. M. A.
 Jó kedvet vesz. Bacchatur, hilarescit. M. A.
 Jó kedvvel veszi. Libenti suscipit animo.
 Jó kedvű. Benignus. M. A. it. Jucundus, laetus.
 Jó kereső eb. Sagacissimus canis. PP.
 Jó kezdésnek jó hagyás a' vége. km.
 Jó kézben van. Est in bonis manibus.
 Jó kívánság. Pia desideria.
 Jó kő. MV. Nyitra Vben.
 Jó lakás. Epulatio. M. A.
 Jó lakásnak jó hagyás a' vége. Principii boni finis bonus. M. A.
 Jó lakás-közben. Intra convivium. Pázm. Pred. p. 46.
 Jó lakást kereső. Strenuus pransor, mensarum expugnator, assecla mensarum. PP.
 Jó látó: jó szeme van. Oculatus.
 Jó lélek. Bona anima, bonus genius.
 Jó lelki ismétel. Bona conscientia.
 Jó lelkű. Bonae fidei.
 Jó-lesz. F. Gömör Vben.
 Jó lesz jó. Ita quidem, videbo. PP.
 Jó lével föl adják a' büdös húst. km.
 Jó lovas. Expeditus in equo.
 Jó madár. C' est unc volaille.
 Jó mag. Semen incorruptum, v. homo nequam. S. I.
 Jó mi jó. Káldi Okt. intés p. 35.
 Jó nap. Bona dies. Millyen a' jó nap, olyan a' fogadj' Isten. km.
 Jó nemű, jó fajú. Bonae indolis, bonae notae. S. I.
 Jó nevelés. Bona educatio. A' jó nevelés soha sem drága. km.
 Jó név. Honesta fama, bona existimatio. S. I.
 Jó néven veszi. Aeque accipit animo. S. I.
 Jó névvel bír. Bene audit ab omnibus. S. I.
- Jó pap holtig tanul. km.
 Jó paripa nem hajt az eb-ugatásra. km.
 Jó példa. Bonum exemplum.
 Jó példa-adás. Pázm. Pred. p. 270.
 Jó példa-adó. Exemplaris. Pázm. Pred. p. 350.
 Jó reggel. Bene mane, diluculo. M. A.
 A' ki jó reggel kél, aranyat nyer. km.
 Jó rend. Bonus ordo. Jó renden vagyon a' szénája. km.
 Jó rend-tartó. Observator boni ordinis, disciplinae.
 Jó rudas ló. Equus ad temonem aptus. PP.
 Jó ruhás. Laute vestitus. PP.
 Jó szag. Fragrantia. M. A.
 Jó szagú. Fragrans, suave olens. Nem éppen tömjény, ha jó szagú is. km.
 Jó szavattyús. Cyclobori vox, Stentore vocalior. M. A.
 Jó szántából. Sponte sua, ultro. S. I.
 Jó szemmel látja. Gratanter videt. S. I.
 Jó szerivel. Bona modalitate.
 Jó szerű. Bonae notae, legitimus, genuinus, ingenuus. S. I.
 Jó szerencse. Prosperitas, felicitas. M. A.
 Jó szerencsés. Fortunatus, faustus, prosper, felix. M. A.
 Jó szerencsével. Feliciter.
 Jó szín. Color sanitatis. S. I.
 Jó színben van. Bene prospicit.
 Jó színű ember. Homo validi coloris. S. I.
 Jó szív, jó szívűség. Benignitas, benevolentia, gratitudo, liberalitas. S. I.
 Jó szívet látja. Comiter suscipit.
 Jó szívű. Benignus, benevolus, gratus, liberalis. S. I.
 Jó szomszéd. Vicinus bonus. Jobb a' jó szomszéd a' rossz atyafinál. km.
 Jó szó. Bona verba. Meg hajtja a' jó szó. km.
 Jó szót sem ad neki. Nec alloquio dignatur.
 Jó szóval kerültek meg. km.
 Jó-tehetetlen. Inops, indigus. M. A.
 Jó-tehetlenség. Inopia, indigentia.
 Jó termés. Bona procreatio. Nyágodtt földnek jobb a' termése. km.
 Jó termő föld. Ager fertilis.
 Jó-tétel. Benefactum. M. A.
 Jó-tétemény. Benefactum, promeritum. M. A. Semmi sem agg meg olly könnyen, mint a' jó-tétemény. km.
 Jó-téteménnyel élő. Beneficiatus. M. A.
 Jó-téteményezi. Beneficiis cumulat. Sz. D.
 Jó-tévő. Beneficus.
 Jó-tévőség. Beneficentia. S. I.
 Jó tött' helyébe jót ne várj. Vallus vittem decipit. Aries nutritionis mercedem persolvit. M. A.
 Jó vég. Propositum laudabile, v. successus, progressus, finis optatus. S. I. A' jó vég köti meg koszoruját a' munkának. km.
 Jó vérű ló. Equus generosae indolis.
 Jó volta valakinek. Bonitas, benignitas, benevolentia. S. I.
 Jó voltából. Ex beneplacito illius.
 * Ezer-jó-fű. Centaurium. Csapó p. 85.
 Kevés jó válik az üszögös búzából. km.
 Köz jó. Bonum publicum. Jóért ha rosszat kapsz, köz jónak tulajdonítsd. km. Dug. 2. R. p. 160.
- Nem jó. Non valet, non est bonum.
 Semmiben nem jó a' fölöttébb való. Omne nimium vergit in vitium.
 Oh régi jó. Oh tempora.
 Sok jót hozzá. Omnem successum.
 JOBB. Melior, melius, satius. M. A. Jobb magán, hogy sem rossz társal lenni. km.
 Jobb anya. Avia.
 Jobb atya. Avus. M. A.
 Jobb atyának atya. Proavus. M. A.
 Jobb kéz. Dextra, dextera. M. A.
 Jobb kéz felé. Dextrorsum, dextrorsus. M. A.
 Jobb kéz felől való. Dexter. M. A.
 Jobb vagyok. Praevaleo. M. A.
 * Leg jobb. Optimus. A' mértékletesség leg jobb örökség. km.
 Jobbacska. Meliusculus. M. A.
 Jobbacska. Meliuscule. M. A.
 Jobbad. R. Paulo melior, meliusculus.
 Jobbadon. Paulo melius. Helitai Kron. 1. D. p. 196. Monozslai de cultu p. 267. Hit' oltalm. p. 12. Epist. Pázm. T. 2. p. 25. Faludi U. E. 3. R. p. 42.
 Jobban. Melius. Az öreg fa' árnyékában jobban meg nyughatni. km.
 Jobban van. Melius valet.
 Leg jobban. Optime.
 Jobbá lesz. Meliorescit. M. A.
 Jobbá teszi. Meliorat. M. A.
 Jobb ág. Melior ramus, stirps nobilior.
 Jobb ági. Nobilioris stirpis, hinc jobb-agi-o latinizatum, tandem gi, in molle gy contractum jobbágy. Cfer Benkő Transylvania. Tom. 1. p. 527.
 Jobbágy. Subditus, tributarius, colonus, villicus. M. A. Az urak vesznek össze, és a' jobbágyok' haját tépik-ki. km.
 Jobbágy' falva. (E. FF. Maros Székében.
 Jobbágy' telke. (E. FF. Maros Székében.
 Jobbágyi. Colonialis, subditalis. S. I.
 Jobbágyi. FF. Nógrád és Vas Vben.
 Jobbágyáság. Subditalis. it. coloni, rustici, subditi. Pázm. Pred. p. 268.
 Örökös jobbágyáság. Perpetua servitus.
 Jobbágyú. R. Praenobilis, magnas, optimas. S. I.
 Jobbára. Ut plurimum. Úgy szokott jobbára történni. Sic evenit communiter.
 Jobbért a' jót el szokták hagyni. km.
 Jobbik. Melior v. dextera. S. I.
 Jobbika. Qui ex illis melior est.
 Jobbikát választja. Meliorem ex illis seligit.
 Jobbit, jobbitja. Corrigit, emendat, auct. M. A.
 Ki jobbitja. Reficit, reformat.
 Meg jobbitja. Emendat, meliorat. M. A.
 Jobbitás. Emendatio, reformatio. S. I.
 Még jobbitás. Emendatio, melioratio. M. A.
 Jobbitgatja. Sensim emendat, paulatim meliorat. S. I.
 Jobbithatatlan. Inemendabilis, insanabilis v. omnibus numeris absolutus. S. I.
 Meg jobbithatatlan. Inemendabilis. M. A.
 Jobbitható. Emendabilis.
 Meg jobbitható. idem. M. A.
 Jobbitott. Emendatus, correctus, reformatus. S. I.

Meg jobbítatott. Emendatus, melioratus. M. A.
 Jobbító. Corrector, reformator. S. I.
 Meg jobbító. Emendator. M. A.
 Jobbnak tartja. Satius ducit. S. I.
 Jobbnál jobb. Optimus. S. I.
 Jobbra. In melius v. dextrorsum.
 Jobbra fordúl. Dextrorsum te vertas.
 Jobbúl. Melioratur, emendatur. S. I.
 Meg jobbúl. idem. M. A.
 Meg jobbulás. Emendatio, melioratio. M. A.
 JÓCSKA. (mint Ócska.)
 Jócskán. Plusculum. S. I.
 JÓD. F. Marmaros Vben.
 JÓG. R. Dextera. (mint balog.)
 Szent jog. Sacra dextera.
 Jogja. Ejus dextera. Margit' Élete Praynál p. 295.
 Jogja felől. Ad dexteram ejus.
 JÓKOR. Tempestive, opportune, opportunum tempore. S. I.
 Jókora. Procerus. S. I.
 Jókori. Mediae aetatis, v. tempestivus v. praecox. S. I.
 JÓL. Belle, bene, probe, recte, rite.
 M. A. Ha jól veted ágyadat, jól aluszol. km.
 Jól áll. Bene subsistit.
 Jól esik. Succedit. M. A.
 Jól esik neked. Dignum fers praemium. S. I.
 Jól el sültt. Bene cessit, successit. S. I.
 Jól eszik. Epulatur.
 Jól él. Indulget genio. PP. it. Recte vivit. A' ki jól él, királyt nem fél. km.
 Jól fogadja. Grato animo suscipit, grantanter videt. S. I.
 Jól ivott. Benepotus, appotus, temulentus. M. A.
 Jól lakik. Epulatur. M. A. Úgy szállasz, mint a' ki jól lakott. km.
 Jól lát. Bene cernit. Igen jól lát a' macska, noha talpát nyalogatja. km.
 Jól lehet. Etsi, quamquam, quamvis. M. A.
 Jól oldoz, a' ki jól köt. km.
 Jól örlött. Fortunatus.
 Jól sültt. Bellus ardelio. Öszve gyültek a' jól sülttek. Amphychionum consesus. M. A.
 Jól tartja. Laute excipit, liberaliter habet v. fortiter servat. S. I.
 Jól tartja asztalát. Opipare vivit. PP.
 Jól tánczos. Saltandi peritus. PP.
 Jól termelt. Bene cretus. S. I.
 Jól teszi. Benefacit. M. A.
 Jól tova. Bene procul. S. I.
 Jól üli a' lovat. Firmus in ephippio sedet. PP.
 Jól vagyon dolga. Bene stat. PP.
 Jól van jól. Perbene, optime. S. I.
 JÓNÁK találja. Probat, approbat. S. I.
 Jónak ne keress, rosznak ne hagyj. km.
 JÓRA magyarázza. Accipit in partem bonam, v. sperat successum. S. I.
 Jóra való. Bonae frugis.
 Jóra való röstsg. Acedia.
 JÓS. Magus, saga, incantator, incantatrix, pytho, divinus vates. M. A.
 Jósol, jósolja. Praedicit, augurat, divinat, vaticinatur. S. I.

Jósolás. Incantatio, divinatio.
 Jósoló. Fatidicus, divinator, vates. PP.
 Jósoló aszszony. Fatidica mulier. PP.
 JÓSÁG. Bonitas. M. A.
 Jóságos. Virtuosis. M. A.
 Jóságos cselekedet. Virtus. M. A. Opus bonum.
 JÓSZÁG. Substantia, opes, bona. M. A.
 Zállogos jószág. Bonum pignoratitium.
 Jóságos. Possessionatus.
 Jószágtalan. Carens bonis et possessione. M. A.
 JÓT áll valakiért. Cavet, fide jubet, vadem agit, spondet pro aliquo. S. I.
 Jót állás. Cautio, spousio, fidejussio. S. I.
 Jót álló. Vindex, sponsor, evictor. S. I.
 Jót vett tölem, 's lábball rüg. km.
 Hadd el a' jót jobbért. Dug. km. 2. R. p. 157.
 JOVA, JAVA. Bonum ejus.
 Jovát akarja. Favet. M. A.
 Jovát válogatja. Meliora seligit.
 Jovára van. Studet ejus commodis.
 Jovára törekedik. idem.
 JOVALL, jovallja. Probat, approbat. M. A.
 Jovallás. Probatio, approbatio. CM. M. A.
 Jovallat. Projectum, suasio.
 Jovallható. Probabilis. M. A. CM.
 Jovalló. Probator, approbator. M. A.
 JÓVAL. Bonis. Ha jóval nem akar, erővel neki. km.
 JÓVÁ hagyja. Assentitur, approbat. M. A.
 Jóvá hagyás. Assensus, assensus, approbatio. M. A.
 Jóvá hagyó. Ratihabitor, approbator.
 JOVAS, JAVAS. idem ac JÓS.
 Jovasol, javasolja. Suadet.
 Nem javaslanám. Non svaderem.
 JOVIT (JAVIT), jovitja. Corrigit, emendat. S. I.
 Jovitás. Emendatio, melioratio.
 Jovíthatatlan. Incurribilis, qui emendari non potest. S. I.
 JOVÚL, JAVÚL. Melioratur, v. convalescit. S. I.
 Meg javúl. Emendatur. Pázm. Pred. p. 46.
 JÓZAN. Sobrius. M. A. Józan a' mit gondol, részeg arról papol. km.
 Józan elme, józan ész. Mens sobria. Sz. D.
 Józan ember. Homo sobrius. Sz. D.
 Józan értelem. Sensus sanus. A' rögzött szokás meg köti a' józan értelmet. km.
 Józan ítélet. Rectum judicium. Sz. D.
 Józan ok, józan okosság. Sobria mens, recta ratio.
 Józanít, józanítja. Sobrium reddit.
 Meg józanítja. Sobrium facit, ad sobrietatem reducit. Pázm. Pred. p. 256. 690.
 Józankodik. Sobrius fit. Sámbar ellen p. 98.
 Józanodik. idem. Faludi N. E. p. 9.
 Föl józanodik. Sobrietatem recipit.
 Ki józanodik. idem.
 Meg józanodik. Sobrius fit. M. A. Pázm. Kal. p. 528.
 Józanon. Sobrie. M. A.
 Józanon él. Sobrie, temperate vivit.
 Józanság. Sobrietas. M. A.
 Józanul. Sobrius fit. M. A.
 Ki józanul. idem. Sz. D.

Meg józanul. idem. M. A.
 Meg józanulás. Sobrietatis recuperatio, reditus ad sobrietatem. M. A.
 Józanul. Sobrie. M. A.

JÓSA.

JÓSA. t. f. n. Jodocus, Justus. M. A.
 Jósa-fő, aliis Jósa'fa. F. Torna Vben.

JÓZSEF.

JÓZSEF (Józsi, Jóska). t. f. n. Josephus.
 József falva. Sz. P. Szepes Vben.
 József háza. F. Szatmár Vben.
 József város. Külső városok, Pest és Tömös városaiban.
 Szent József. E. F. Besztercze' Vidékében.

JÓ.

JÓ.

JÓ. Venit. M. A. dicitur etiam JÖN (jön, jön.)
 Alá jó. Descendit, deorsum venit. M. A.
 Által jó. Transit.
 Be jó. Introvenit. M. A.
 Bele jó. Penetrat.
 Egybe jó. Convenit.
 Egyre jó. Redit ad idem.
 Egygyü jó. Convenit.
 El jó. Advenit. M. A. El jön szép szóra. km.
 Ellene jó. Contra venit.
 Elő jó. Prodit, procedit, accedit. M. A.
 Elöl jó. Ante venit. M. A.
 Föl jó. Ascendit, redit sursum, advenit. M. A.
 Haza jön. Redit domum.
 Hazul jön. Domo venit.
 Helyre jó. Redit ad locum.
 Hozzá jó. Accedit ad eum.
 Közbe jó. Intervenit.
 Ki jó. Evenit, exit, egreditur. M. A.
 Le jó. Descendit. M. A.
 Meg jó. Revenit, redit, revertitur. M. A.
 Öszve jó. Convenit, coit, concurrat, convolat, confluit v. obviat. S. I.
 Reá jó. Supervenit, advenit. M. A.
 Szembe jó. Venit in conspectum, convenit, occurrit.
 Viszsa jó. Redit, revenit. M. A.
 JÓDÓG. Itat, ventat, it redit frequenter. M. A.
 Jődögel, jődögel. Ventitat, ventat. CM. M. A.
 El jődögel. Adventat. M. A.
 El jődögelés. Adventatio. M. A.
 JÖHET. Potest venire.
 JÖSZTE. Ades, adesdum. M. A.
 JÖTT mentt ember. Vagus, vagabundus. S. I.
 Jött mentt nép. Convenae. S. I.
 Jötte. Ejus adventus.
 Jöttében. In suo adventu.
 Jöttében menttében. In suo comaeatu.
 Jöttön jó. Venit properanter. S. I.
 Jöttön jó. idem. Pázm. Pred. p. 74. 99.

JÖVEDELEM. Proventus, reditus. M. A.
 Jövedelme. Ejus proventus. Ha egy pénz a' jövedelmed, kettőt ne költs. km.
 Jövedelmes. Fructuosus, quaestuosus, proventus. Faludi B. E. p. 68.
JÖVEL R. Veni (jö-el, jövel.)
JÖVEMÉNY. Zvonarics, M. Postilla 1. R. p. 49.
JÖVEND. Adveniet, veniet.
 Jövendöl, jövendöli. Vaticinatur, divinat, auguratur, praedicit, praedivinat. M. A. Isten reád térítse azt, a' mit én rólam jövendölsz. Vates secum auferat omen. K. V. p. 520.
 Meg jövendöli. Praedicit, praedivinat. M. A.
 Jövendölés. Divinatio, prophetia, praedictio, praedivinatio, auspicium, vaticinatio, mantia, manta, augurium. M. A.
 Jövendölés szerint. Augurato. M. A.
 Meg jövendölés. Praedictio, praedivinatio. M. A.
 Jövendölet. Oraculum. M. A.
 Jövendölő. Propheta, divinator, fatidicus, faticanus, aruspex. M. A.
 Jövendő. Venturus, futurus. M. A.
 Jövendő idő. Aevum sequens. S. I.
 Jövendő-mondás. Prophetia, vaticinium. M. A.
 Jövendő-mondó. Vates, vaticinator. PP.
 Jövendő-mondó lélek. Pytho, spiritus pythonicus. M. A.
 Jövendő-tudás. Praescientia. M. A.
 Jövendőbéli. Futurus, venturus. S. I.
 Jövendőben. Deinceps, posthac, in futurum. S. I.
 Jövendőre. idem. S. I.
 Jövendőt ért. Praevideat. S. I.
 Jövendőt mond. Vaticinatur, praedicit, praedivinat. M. A.
JÖVET. Adventus. S. I.
 Jövet menet. Commeatus. S. I.
 Öszve jövet. Conventus, coitio, congressus v. occurus. S. I.
 Vissza jövet. Reversio, reditus. S. I.
 Vissza jövett. In reditu. S. I.
 Jövetel. Adventus, reditus. M. A.
 Meg jövetel. Reditus, reditus, reversio. M. A.
 Öszve jövetel. Congressus, occurus. S. I.
 Vissza jövetel. idem. M. A.
JÖVEVÉNY. Advena, peregrinus. M. A.
 Jövevény - szakadás. Secta adventitia. Faludi. N. A. p. 10.
JÖVÉL. Adventat. M. A.
JÖVÉS. Ventio, adventus, reditus. item German. M. A.
 Jövés menés. Commeatio, concursatio. S. I.
 Be jövés. Introitus. M. A.
 El jövés. Adventio, adventus. M. A.
 Föl jövés. Ascensio. M. A.
 Meg jövés. Reditus, reditus, reversio. M. A.
 Le jövés. Descensio. M. A.
 Öszve jövés. Conventio, coitio, congressio v. obviatio. S. I.
 Vissza jövés. Reditus. M. A.
JÖVÖGET. Adventat, ventitat. S. I.
JÖVÖTÉNY (Gyövötény, Gyötény) Gabonára magát tekerő gaz, v. fű. Sz. D.

JÖVŐ. Veniens, adveniens. S. I.
 Jövő járó. Advena, peregrinus. S. I.
 Jövő menő madarak. Aves commeantes. S. I.
 Jövő esztendőre. Ad annum.
 Jövő héten — nyáran — vasárnap's a' t. Futura septimana — aestate — die Dominica.
 Jövőleg. Veniendo, in adventu. S. I.

JU.

JUBELLÉR.

JUBELLÉR. Gemmarius, gemmati auri propola. PP.

JUDÁS.

JUDÁS. t. f. n. Judas. El jött Simon-Judás haj néked pöre-gatyás. km.
 Judás' haja. Capilli Judae (proditoris). Vörös mint a' Judás' haja. km. Dug. 1. R. p. 236.

JUDIT.

JUDIT. (Judi, Jutka) t. a. n. Juditha.

JUH.

JUH. (JOH) R. Intestinum.
 JUHA embernek. Epar hominis. M. A.
JUHOK. R. Ilia, viscera, intestina. S. I.

JUHAR.

JUHAR-fa. Acer. PP.
 Juhar-fából való. Acernus. PP.

JULI.

JULI, Julinka. t. a. n. Juliana.

JULIBA.

JULIBA. Jubilaum.
 Juliba-búcsu. Indulgentiae jubilares. S. I.

JUNGÁTA.

JUNGÁTA. Caseus fiscellaris, juncatus. PP.

JUSZOLAG.

JUSZOLAG. Viburnum. M. A. Iszolag.

JUT.

JUT. Pervenit, assequitur, devenit. M. A.
 Jut eszembe. Memini, memoro.
 Jut, ha marad. km.
 Jut neked is. Et tibi obtinget. Köszönje meg, ha csösz-kéve jut neki. km.
 Alá jut. Devenit.
 Által jut. Transit, pertransit, penetrat. M. A.
 Bé jut. Penetrat.
 El jut. Appellit, pervenit. M. A.
 Eszébe jut. Reminiscitur, recordatur.
 Föl jut. Penetrat sursum, ascendit cacumen, cacumen attingit. PP.

Haza jut. Domum devenit.
 Hozzá jut. Adipiscitur, item pervenit. S. I.
 Ki jut. Cuius obtingit.
 Meg jut. Redit, revertitur. M. A.
 Oda jut. Eo pervenit.
 Reá jut. Adipiscitur, assequitur. S. I.
 Vissza jut. Redit, revenit, revertitur. S. I.
JUTALOM. Praemium, salarium, merces. M. A. Millyen a' munka, olyan a' jutalom. km. Quale servitium, tale stipendium.
 Jutalom-osztás. Remuneratio, distributio praemii. Pázm. Kal. p. 504.
 Jutalom-vétel. Receptio mercedis. Zvonarics 1. R. p. 396.
 Jutalma. Ejus praemium. A' ki idegen ebnek kenyeret hány, nem veszi jutalmát. km.
 Jutalmas. Commodus, utilis, fructuosus, lucrosus, promerens. M. A.
 Jutalmas áron. Commodo, tolerabili pretio.
 Jutalmatlan. Irremuneratus. Telegdi, Felelet p. 49. Pázm. Pred. p. 981.
 Jutalmaz, jutalmazza. Praemiat, remunerat. S. I.
 Meg jutalmazza. idem.
JUTÁS. Deventio. S. I.
 Föl jutás. Ascensio. PP.
JUTTAT, juttatja. Administrat, submittit, facit ut perveniat, deveniat, devolvatur. S. I.
 Juttasd eszembe. Revoces mihi in memoriam. Sz. D.
 Juttass a' szegényeknek is belőle. Des et pauperibus inde. Sz. D.
JUTTON jut eszembe. Identidem mihi venit in memoriam. Faludi E. M. p. 250.

JUTH.

JUTH. F. Somogy Vben.
JUTHA. F. ugyan ott.
JUTAS. Sz. P. Somogy Vben.
JUTOM. Sz. P. ugyan ott.

JÚ.

JÚH.

JÚH. Ovis. M. A. A' jó juh nem sokat beg, de sok gyapjat ad. km.
 Juh-akol. Ovile. M. A.
 Juh-farkú szőlő. Species uvae.
 Juh-golyók. Baccae stercoris ovilli. S. I.
 Juh-istáló. Caula, ovile. M. A.
 Juh-kosár, idem. M. A.
 Juh-métely. Fasciola hepatica. S. I.
 Juh-nyáj. Oviaria. M. A.
 Juh-pásztor. Opilio. Pázm. Kal. p. 684.
 Juh-rekesz. Ovile, mandra, caula, claustrum ovium. S. I.
 Juh-rüh. Pusula. PP.
 Juh-sajt. Cascus ovillus.
 Juh-tanya. Caula, septum ovium.
 Juh-tartás. Res oviaria. S. I.
 Juh-tetű. Ricinus. S. I.

- * Magyar jüh. *Ovis hungarica*.
 Olvasott jüh. *Ovis numerata*. Az olvasott juhót is meg eszi a farkas. km.
 Selyem-jüh. *Ovis hispanica*.
 Vén jüh. *Ovis vetula*. Kőhög mint a vén jüh. km.
JUHÁSZ. *Opilio*. M. A. Pázm. Pred. p. 1190.
 Juhász-hot. *Pedum*. S. I.
 Juhász-hocskor. *Perones*, *udones*. S. I.
 Juhász-bujtár. *Subopilio*.
 Juhász-bunda. Zsíros mint a juhász-bunda. km. *Dug. 1. R.* p. 237.
 Juhász csillagok. *Phosphorus*, *et Hesperus*. S. I.
- Juhász-dél. *Tempus circa horam nonam matutinam*. Mert a juhászok nyári napokban kilencz óra tájban szoktak haza hajtani, birkákat fejni, bárányokat szoptatni, 's a' t. Így halottam Ságbon 1828. Nov. 25.
 Juhász-duda. *Lyripipium*.
 Juhász-eb. *Canis custos ovium*. S. I.
 Juhász-gyermek. Faludi E. M. p. 74.
 Juhász-kaliba. *Attegiae*. PP.
 Juhász-komondor. *Canis pecuarius*. PP.
 Juhász-síp. *Tibia pastoralis*. S. I.
 Juhászkodik. *Opilionem agit*. Pázm. Pred. p. 1034.
- Juhászág. *Munus pastorale*. Pázm. Pred. p. 260.
JUHÁSZIK. *Mitescit*, *placatur*, *mansvescit*, *conquiescit*, *iram ponit*, *composui fit*. S. I.
 Meg juhászik. *idem*. Prágai p. 208.
 Juhászodik. *Mitescit*, *mansvescit*. S. I.
JUHÁDZIK. *idem*. S. I.
JÚHI. *Ovillus*, *ovinus*. M. A.
- JÚJ.**
- JÚJ.** *Admirantis cum abominatione*.
 Júj be kormos ábrázatod. Takács József' *Költeményei* p. 165.

M u t a t ó

(K-ból)

KA.

KAB, kaba, kabóca.
KABALA, kabalás.
KABÁT.
KACZ, kacza, kaczag, kaczaj, kaczer, kaczinka, kaczkos, kaczogány, kaczor.
KACZOLA.
KACS, kacsá, kacsol, kacson, kacsó.
KAD, kadar, kadócz.
KAFF, kaffog.
KAPTÁNY, kaftányos, kaftányoz.
KAHOL, kahácsol.
KAJ, kaja, kajár, kajd, kajf, kajla, kajmács, kajsza, kajtat, kajtár, kajtor.
KAJÁN, kajánkodik, kajátság.
KAJSZ, kajszi.
KAK, kakad, kakics, kakucs.
KAKA, kakál.
KAKAS, kakasd.
KAKUK, kakukkol.
KALAFÁ, kalafáz.
KALAFINTA.
KALAMÁRIS.
KALAMÁSZ.
KALAND, kalandos, kalandoz.
KALANGYA, kalangyál.
KALANTYU.
KALAP, kalapács, kalapál, kalapos.
KALAUZ, kalauzkodik, kalauzol, kalauzság.
KALÁCS.
KALÁK, kaláka, kalákos.
KALÁN, kalános, kalánoz.
KALÁSZ, kalászos.
KALÉ, kalézol.
KALIBA.
KALIMPÁZ.
KALIN, kalinceza, kalinkó.
KALISZTÁL.
KALITKA.
KALL, kallang, kalló.
KALMÁR, kalmárkodik, kalmárság.
KALOCSA.
KALODA, kalodáz.
KALÓZ, kalózol.
KALPAG, kalpagos.
KAM, kamasz, kamat, kamocsa, kamond, kamó, kempó.
KAMARA, kamarás.
KAMM, kammog.
KAMUKA.
KAN, kanász, kancza, kanda, kandúr, kanozik.
KANAF, kanafos.
KANAVÁSZ.
KANCS, kancsa, kancsal, kancsó.
KAND, kanda, kandalló, kandics, kändikál.
KANK, kankalék, kankar, kankó, kankus.
KANNA.
KANÓ, kanócz, kanót.
KANTA.
KANTÁR, kantáros, kantároz.
KANTUS.

KANY, kanyaló, kanyar, kanyád, kanyó, kanyúl.
KAP, kapa, kapacs, kapar, kapcza, kapcs, kapiczán, kapirtyal, kapocza, kapocs, kaponca, kapos, kapta, kaptány, kaptár, kapu.
KAP, (ige) kapaszkodik, kapat, kapdos, kapdoz, kapkod, kapoz, kapó, kaptat.
KAPITÁNY, kapitánykodik, kapitányság.
KAPONYA.
KAPOR, kaporna, kapros, kaproz.
KAPPAN, kappanoz.
KAR, a) kara, karaj, karcz, karcs, kard, karé, karika, karima, karing, karmol, karol, karos, karó, karuly.
KAR b).
KAR c) karal, karapol, karattyol, karics.
KARA, karád, karám.
KARAFINA.
KARASIA.
KARÁCSON.
KARÁT.
KARMAZSIN.
KARTÁCS, kartácsol.
KAS.
KASSA.
KASTÉLY, kastélyos.
KASZ, kasza, kaszab, kaszimbál.
KASZÁRNYA.
KASZNÁR, kasznárság.
KATA.
KATAK, katakol.
KATÁNG.
KATLAN, katlanos.
KATONA, katonaság, katonás.
KATRABOCZA.
KATRINCZA.
KATRO CZ, katroczozza.
KATT, kattog.
KAV, kavacs, kavár, kavics.
KAZ, kazal, kazán, kazup.
KAZUL.

KÁ.

KÁB, kába, kábét, kábolgyás, kábos, kábúl.
KÁCS, kácsa.
KÁD, kádár, kádas.
KÁFORKA.
KÁGY, kágyiló.
KÁK, káka, kákalic, kákics, kákog, kákom.
KÁL, káld, kálha.
KÁLMÁN.
KÁLVINISTA.
KÁM, kámon, kámor.
KÁMPOR, kámforos.
KÁMP, kámpol.
KÁMSA, kámsás.
KÁMVA.
KÁN.

KÁNÁN.
KÁNONOK, kánonokaág.
KÁNTOR, kántorkodik.
KÁNY, kánya.
KÁP, kápa, kápitálá.
KÁPLÁN, káplánkodik, káplátság.
KÁPLÁR, káplárkodik, káplárság.
KÁPOLNA, kápolnás.
KÁPOSZTA, káposztás.
KÁPRÁZIK.
KÁPTALAN.
KÁR, kára, kárall, káratlan, kárhozik, károg, károm, káros, kártékony.
KÁRÁSZ.
KÁRMÁNY.
KÁROL.
KÁRPIT, kárpitos, kárpitoz.
KÁRT, kártol.
KÁRTYA, kártyás, kártyáz.
KÁS, kása.
KÁSTA.
KÁSTÉLY, kástélyos.
KÁSZ, kászma, kászolódik, kászu.
KÁT, káta, kátoly, kátolna, kátrány.
KÁTY, kátyol.
KÁVA, kávas.
KÁVÉ, kávé, kávéz.

KE.

KEB, kebel, kebes.
KECZ, kecze, keczele.
KECS, kecse, kecség, kecsége, kecske, kecső.
KEDD.
KÉDV, kedve, kedvell, kedves, kedvetlen, kedvez, kedvű.
KEFE, kefél.
KEGY, kegye, kegyelem, kegyes, kegyetlen.
KEH, kehe, kehes, kehécsel.
KEL, kele, kelekóla, kelencze, kelenyge, kelentyü, kelep, kelevész.
KELEMEN.
KELEVET.
KELL, kellem, kellet, kelletlen, kellő.
KEM, keme, kemes, kemés, kemény.
KEN, kendik, keneg, kenet, kenetlen, kenés, kenit, kenő, kent, kenyű.
KEND, kendez.
KENDER, kenderes.
KENGYEL.
KENYÉR, kenyere, kenyeres, kenyerez.
KEP, kepe, kepiczkél.
KER, kerdül, kerecsen, kereng, kerep, keres, kerék, kerget, kerit, keröl, kert, kerül.
KERESTÉLY.
KERESZT, keresztel, keresztés, keresztet, keresztény, keresztényen, keresztesség, keresztül.
KERÉVET, kerevetes.

KES, kese, kesely, keser, keshed, keskeny.
KESZ, keszeg.
KET, ketely, ketesd, keteputa, ketevete.
KETY, ketye.
KETTY, kettyeg.
KEV, kever, kevély, kevés.
KEZD, kezdegel, kezdés, kezdet, kezdet, kezdő.

KÉ.

KÉJ, kéje, kéjtelen.
KÉK, kékelik, kékes, kékit, kékség, kékül.
KÉL, kelés, kelet, keletlen, kelevény, kelő, keltt.
KÉM, kémell, kémes, kémkedik, kémlel, kémség.
KÉMÉNY, kéményes.
KÉN, kénes, kéneső.
KÉNT.
KÉNY, kénye, kényes, kényez, kénytelen, kénytet.
KÉP, képe, képes, képtelen, képz.
KÉPPEN.
KÉR (név), kéreg, kérés.
KÉR (ige), kérd, kéredzik, kéreget, kérel, kérelem, kéremény, kéremés, kérekeny, kéremzik, kérés, kéret, kéretlen, kérekedik, kérel, kéro.
KÉS, kése, késel, késés.
KÉSİK, kései, késén, késelődik, késés, késlel, késő.
KÉSÉR, késérés, késéző, késért.
KÉSMÁRK.
KÉSZ, készen, készit, készség, készül.
KÉT, kettén, ketté, kettő, kétel, kételen, kétes, kétség, kétszer.
KÉV, kéves, kévén.
KÉVE, kévéz.
KÉZ, keze, kezel, kézen, kezes, kezetlen, kézi, keztyü, kezű.

KI.

KI, kicsoda.
KI, kinn, kívül.
KIABÁL.
KIÁLT, kiáltás, kiáltozik, kiáltó.
KICS, kicsid, kicsike, kicsiny.
KÍJ, kíjes, kijetlen.
KILA.
KILENCZ, kilenczed, kilenczes, kilenczven.
KILITI.
KILINCS, kilincsel.
KILLYÉN.
KINA, kinál.
KINCS, kincse, kincses, kincsez.
KINTORNA, kintornál.
KIRÁLY, királyi, királykodik, királyné, királyság.
KIRR, kirrant, kirrog.
KIS, kiseded, kisebb.
KISZIL.
KITA.
KITTÖL, kittölés.
KIVÁLT.

KÍ.

KÍGYÓ, kígyós.
KÍLIM.
KÍN, kínlódik, kínos, kínoz, kínszer, kíntat.
KÍSZ, kíszti.
KIVÁN, kívánat, kívánás, kíváncsi, kívánczik, kívánó, kívánság.

KL.

KLASTROM, klastromi.
KLÁRA.
KLÁVÉR, klávéroz.
KLÓDÖR.

KO.

KOÁKK, koákkal.
KOBÁK.
KOBOR, koborcz.
KOBOZ, kobzos.
KOCZ, kocza, koczcizan, koczer, koczint, koczka, koczog, koczódik.
KOCS, kocvány, kocvárd, kocsi, kocsony, kocscord.
KODÁCS, kodácsol.
KOFA, kofaság, kofákodik, kofás.
KOH, kohol, kohó.
KOL, kolbász, kolomp, koloncz, kolop, kolt.
KOLL, kollang, kolláncs, kollát.
KOLEDA, koledál.
KOLOS.
KOLOSMA.
KOLTY.
KOLYA.
KOMA, komaság, komáz.
KOMEDIA, komediás, komédiáz.
KOMLÓ, komlós.
KOMMAND, kommandéroz, kommandó.
KOMONDOR.
KOMOR, komorkodik, komorodik, komoron, komorság.
KOMORNA, komornik.
KOMP, komplár, kompona, kompos.
KOMPÁNY.
KOMPASZ.
KON, kondit, kondúl, kong, konok, kontat, kontár.
KONCZ, koncza, konczol.
KONCS, koncorgós.
KOND, konda, kondor.
KONDÉR.
KONGYÉR, kongyéros.
KONFEKT.
KONKOLY, konkolyos, konkolyoz.
KONY, konya, konyít, konyúl.
KONYHA, konyhás, konyháztat.
KONTY, kontyos.
KOP, kopasz, kopács, kopály, kopár, kopik, kopint, kopja, koplal, kopog, koponya, kopor, kopott, kopó, kopólyú, koppad, koppan, koptat, koptó.
KOR, kora, koracs, korét, korhad, korhely, korhol, korhul, kori; korou, koros, korú.
KORÁL.
KORBA, korbács.
KORCZ, korcza.
KORCS, korcsos.

KORCSOLYA, korcsolyás, korcsolyáz.
KORCSMA, korcsmáros.
KORDA, kordás, kordáz.
KORDÉ, kordély, kordéli, kordéra, kordéság.
KORDOVÁNY.
KORFONYÁL.
KORG, korgattyú, korogtat.
KORLÁT, korlátol, korlátos.
KORMÁNY, kormányos, kormányoz.
KORNIL.
KORNYÉTA.
KOROGLYA.
KOROM, kormos, kormoz.
KORONA, koronás, koronáz.
KORONG.
KOROSMA.
KORONT, korontár.
KORPA, korpás, korpáz.
KORSÓ, korsós.
KORSZOVÁT.
KORTÁNY.
KORTY, kortyant, kortyánci, kortyog, kortyos, kortyoz.
KOS, koslat, koslár, kosos, kosul.
KOSAR, kosaras.
KOSOLYA.
KOSZ, koszmó, koszog, koszos.
KOSZORÚ, koszorus, koszoruz.
KOSZPITOL.
KOSZT, kosztos.
KOT, kotág, kotlik, kotor.
KOTTA.
KOTY, kotyma, kotyog, kotyol, kotyor, kotyó, kotty, kottyal.
KOV, kova, kovacs, kovad, kovaszt, kovács.
KOVÁKK, kovákkal.
KOZÁR.
KOZMA.

KÖ.

KÖB, kóbé, kóbog, kóbolyog, kóbor.
KÓCZ, kóczy, kóczos.
KÓCS, kócsag.
KÓFICZ.
KÓFITÁL.
KÓFIUM, kófiumos.
KÓH, kóhos.
KÓK, kóka, kókkad, kókonya.
KÓLDUS, kóldul.
KÓLIKA, kólikás.
KÓNY, kónyi.
KÓPÉ, kópékodik, kópéság, kópéskodik.
KÓR, kóral, kórész, kóriczál, kóró, kórság.
KÓSA.
KÓST, kóstol.
KÓSZÁL.
KÓT, kótis, kótog, kótolog, kótorig.
KÓTA, kótás, kótáz.
KÓTY, kótya, kótyom.
KÖB, köbél, köbös.
KÖCZ, köczöle.
KÖCS, köcsög, köcsöge.
KÖD, ködös.
KÖDMEN, ködmenes, ködmentelen.
KÖG.
KÖH, köhent, köhéscsel, köhög.

KÖK, kökény, kökörcs, kökös.

KÖLCS, kölcsön,

KÖLDÖK, köldökös.

KÖLÉS.

KÖLÖDÖR, kölödörös.

KÖLÖNCZ.

KÖLP.

KÖLT, költemény, költés, költött, költözik, költő, költség, költt, költve.

KÖLYK, kölykes, kölykezik.

KÖLÜ.

KÖM, kömény, kömlő.

KÖNCS, köncsög.

KÖNT, köntől, köntös.

KÖNTING.

KÖNY, könyör, könyü.

KÖNNY, könnyed, könnyen, könnyid, könnyit, könnyü.

KÖNYÖK, könyököl, könyökös.

KÖNYV, könyves.

KÖP, köpés, köped, köpeszt, köpöly, köpöny, köpös, köpü.

KÖPP, köppent, köppöget.

KÖR, körkölly, körny, köröm, körös, körtyély, körül.

KÖSZMÉTE.

KÖSZÖN, köszönet, köszönés, köszönget, köszönő, köszönt, köszöntet.

KÖSZÖRÜ, köszörül, köszörüs.

KÖSZVÉNY, köszvényes.

KÖT, kötekedik, kötél, kötemény, kötet, kötek, kötény, kötés, kötöget, kötött, kötöz, kötő, köttet, kötve.

KÖVET (név), követség.

KÖVET (ige), követdegel, követel, követés, következik, követő.

KÖVÉR, kövéredik, kövéren, kövéres, kövérit, kövérség.

KÖZ, közbe, közben, köze, közel, közé, közép, közl, közibe, közl, közön, közönség, közös, között, közre, község, közt, közül, közzel.

KŐ.

KŐ, köve, kövebb, kövecs, köved, köves, kövez, kövész, kövi.

KÖRÖS.

KR.

KRABSÁL.

KRÁCZOL.

KRAJCZÁR, krajczáros.

KRÁK, krákog.

KRAMSÁL.

KRÁNICZ.

KRAPSAÁL.

KREDENCZIA, kredenciás, kredenciáz.

KRÉTA, krétás, krétáz.

KRISPÁN.

KRISTÁL.

KRISTÓF.

KRISTUS.

KRIZOLIT.

KRIZOPÁSZ.

KROKODIL.

KRÓNICA.

KU.

KUASZ.

KUBÓ.

KUCZ, kuczó, kuczor.

KUCS, kucsma, kucsorgó.

KUD, kudarcz, kudorgó.

KUP, kufár, kuffantó.

KUH, kuhant, kuhar, kuhog.

KUJON, kujonkodik, kujonság.

KUK, kukacz, kukor, kuku.

KUKK, kukkan.

KUKLYA, kuklyás.

KUKOJCZA.

KUKREJT.

KUKTA, kuktaság, kuktakodik.

KUL, kulacs, kulimáz.

KULL, kullancs, kulláncs, kullant, kullint, kullag.

KULYAK, kulyakol.

KUNIK, kunczog, kunczorog, kundész.

KUNY, kunya, kunyhó, kunyorál, kunyog.

KUP, kupa, kupacz, kupak, kupalag, kupor.

KUR, kurhol, kurított, kurjant, kurjongat, kurkál, kurkász, kurrant, kurrogat, kuruglya, kurasol, kuruttyol.

KURA, kurva.

KURIA, kuriás.

KURT, kurta, kurtit, kurtul.

KURTÁN.

KURUCZ, kuruczós, kuruczság.

KUS, kusad, kusol.

KUSZ, kusza, kuszik, kuszi, kuszó, kusztora.

KUT, kutak, kuttat, kuttog.

KUTY, kutya, kutyó.

KUVACS.

KUVASZ.

KÚ.

KÚLCS, kulcsa, kulcsár, kulcsos.

KÚN, kúnság.

KÚT, kútas, kúti, kütizál.

KÚTY, kútya, kútyorló.

KÜ.

KÜCSÖG.

KÜGY.

KÜK, küklik, kükörös, küküllő.

KÜL, küld, külllyebb, külöl, külön, külömb, külö, külség, külső, künn, küyöl.

KÜLLÖ.

KÜLÜ.

KÜNG, küngös.

KÜRT, kürtöl, kürtös.

KÜS, küsü.

KÜSZ.

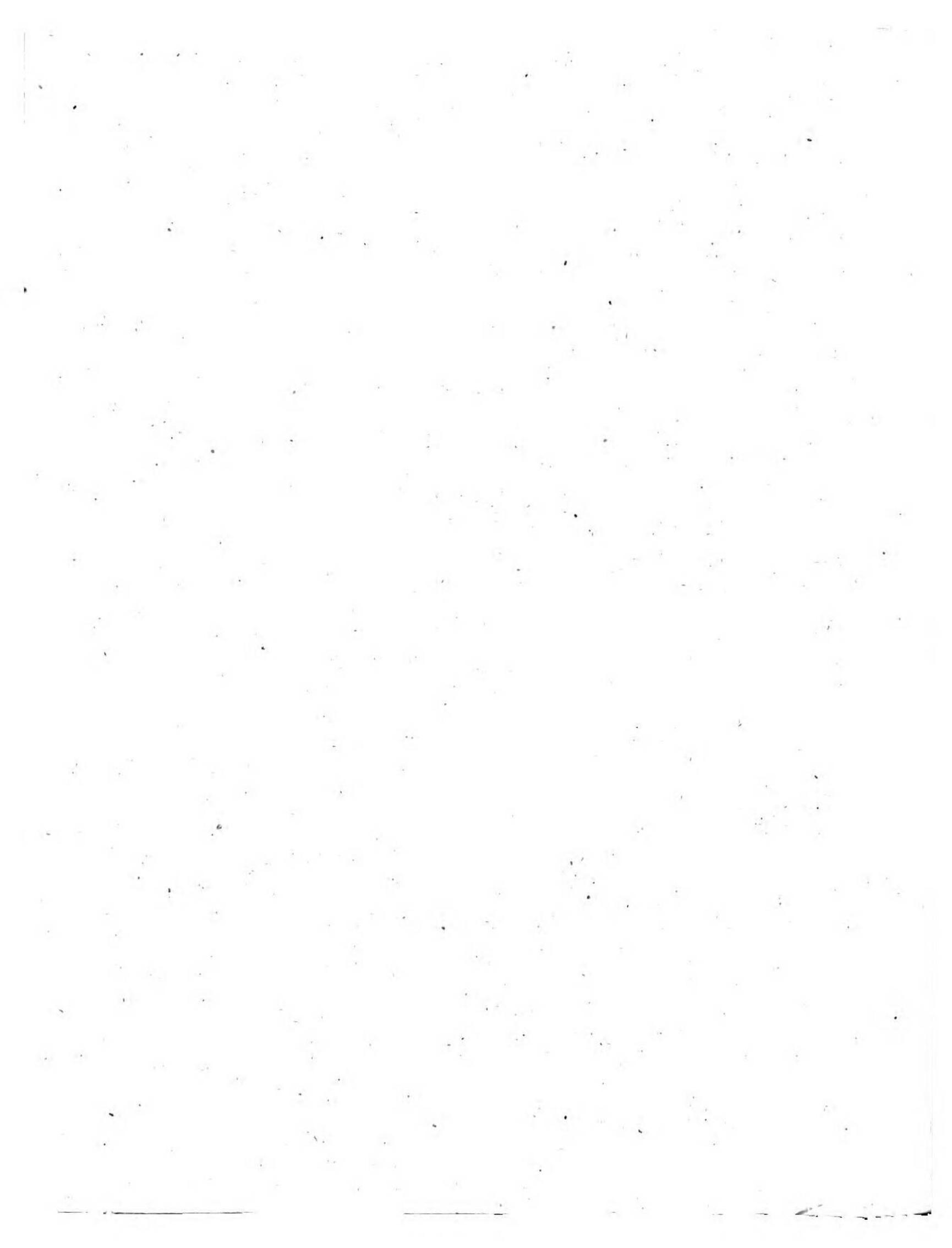
KÜSZÖB, küszöbe, küszöböl.

KÜZDik, küzdés, küzködik, küzdő.

KV.

KVÁRTÉLY, kvártélyos, kvártélyoz.

KVIETANCZIA.

K.

KA.

KA.

KA, KE. Suffixa diminutiva, ut madárka: avicula; emberke: homuncio.

KAB.

KAB. Sz. P. Veszprém Vben.
KABA. Subbuteo. PP. Avis certa rapax, species accipitrum. S. I. El fajzott, mint kaba, sólyom - nemzetétől. Gyöngyösi.
Kaba. F. Bihar Vben.
Kis Kaba. Sz. P. Bihar Vben, és Nagy Kunságban.
KABÓCZA. Cicada v. acrida, acridium. S. I. Apró sáska, szöcskő, szütyőke. Sz. D.

KABALA.

KABALA. Equa, caballa. Kancza-ló. NC. p. 419.
Kabola. idem. Pázm. Pred. p. 665.
Kabala-ló. idem. M. A.
Kabala-hágó. E. Hegy Csik' Székében.
Kabala' pataka. F. Marmaros Vben, és E. F. belső Szolnok Vben.
Kabala-sajt. Hippacc. M. A.
KABALÁS. Caballis abundans.
Kabalás patak. F. Bihar Vben.
Kablás. Telck Esztergom Vben.

KABÁT.

KABÁT. Clamis germanica. Kaput. S. I. Vászón-ruha, német kabát. Sz. D.
Kabát' falva. E. F. Udvarhely Székében.

KACZ.

KACZ.
KACZA. Kasza-forma, hosszú, két felől nyeles timár-kés. Sz. D.
Kacza. E. F. Kő-halom Székében.
KACZAG. Cachinnatur. Ne kaczagj. Sitis extra cachinnum. M. A.
Ki kaczagja. Deridet, irridet, Iudibrio habet. S. I.
Meg kaczagja. Decachinnatur. M. A.
Kaczagás. Cachinnus. M. A. CM.
Meg kaczagás. Decachinnatio. M. A.
KACZAJ. Cachinnus. M. A. Pázm. Kal. p. 172.
Nagy kaczajt ütött, indított. Magnum cachinnum excitavit. Sz. D.
KACZÉR. Salax, lascivus. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 766.
Kaczér beszéd. Sermo obscenus. Sz. D.

Kaczérkodik: csintalankodik, bujálkodik. Sz. D. Faludi N. E. p. 163. Lascivit, luxuriatur. S. I.
Kaczéros. Lascivicus. Csuzi p. 31. 35.
Kaczérosan dudolt hejje hujja után. Csuzi. p. 17.
Kaczéroskodik. Lascivit. Csuzi. p. 137. Tromb. p. 65.
Kaczérság. Salacitas. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 840.
KACZINKA. Species monetae valde minutae. Fillyér. Prágai. p. 830.
KACZKOS, Kaczki. Lascivula, petulca, petulans. S. I.
KACZKÓ. E. F. Felső Szolnok Vben.
KACZOGÁNY, Kaczagány: háti bőr. Sz. D. Pellis ovilla dorsualis. S. I.
Kaczogányos: háti bőrös. Sz. D.
KACZOR. Scirpicula. M. A. Falx putatoria, vineatica. PP. Szőlő-metsző kés.
Kaczor-lak. F. Szala Vben.

KACZCZ.

KACZCZ. Cattum abigentis. Kaczcz, siccz.

KACZOLA.

KACZOLA. Kabola-ló. Equa, caballa. M. A. Beniczki. p. 144. Csere Encycl. p. 265. M. Verbőczy. p. 251, et in indice.

KACS.

KACS. Manus parvula. M. A. Manicula. CM.
KACSA. Manus ejus parvula. Boldog az, kinek kezében kacsá. Felix, qui, quae vult, habet. M. A.
Kacsá a' szőlő-veszszőnek. Capreoli vitis, clavicula. M. A.
KACSÁNY. Stylus, petiolus, cauliculus. S. I.
KACSIBA: horgas, löcsös lábú. Sz. D.
KACSKARINGÓS. Flexuosus, tortuosus. Sz. D.
Kacsaringósan varrja pántlikát a' szoknyára. Sz. D.
KACSOL, kacsolja: tisztítja a' dohányt 's egyebet a' fattyú növésektől. S. I.
KACSONT.
Kacsongat. Amatorios oculos defigit. PP.
Kacsongató szemek. Illices oculi. PP.
Kacsont. idem. Sámbar ellen p. 140.
Kacsint. idem. Oculis nictat. S. I.
Kacsonta. Folyó víz Zemplin Vben.
KACSOTA. F. Baranya Vben.

KACSÓ. Manus parvula. Add ide a' kacsódat. Cedo manum. Sz. D.

KAD.

KAD.
KADAR.
Kadarka: fekete szemű szőlő. Kadarka ne taszigálj. A' tántorgó részeg ember' szokott mondása Szala Vben.
Kadarcs. Csárda és Folyó víz Szabolcs Vben.
Kadarcs-ér. Árok Szabolcs Vben.
KADÁCS. E. F. Udvarhely Székében.
KADAR-kút. Folyó Somogy Vben.
Kádárta. F. Veszprém Vben.
KADICS' falva. E. F. Udvarhely Székében.
KADÓCZ. Farina liquida. Sz. D. S. I.

KAFF.

KAFF. Sonus dentibus concussis editus.
KAFFOG. Addig kifeggett kaffogott.
Kaffogatja a' pipát. Méh-tartás Vác., 1821. p. 9.

KAFTÁNY.

KAFTÁNY. Fosztlány, köntös' neme. Sz. D.
Török öltözet. Faludi T. E. p. 50.
„Meggy-színű, ezüsttel varrott se-lyem-kaftány volt a' testén.”
KAFTÁNYOS. Kaftányosan öltözködik. Sz. D.
KAFTÁNKA, Kaftánca. Sz. D.
KAFTÁNYOZ, kaftányozza: kaftánnal föl öltözteti.
Föl kaftányozza. Csuzi Tromb. p. 650.
Mikes, Török Orsz. Lev. p. 394.

KAHOLY.

KAHOLY. Focus cubiculi, orificium fornacis. S. I. Kemence' fája, a' mélyre rakják a' kemenczét, melly alatt tüzelnek a' házban. Sz. D.
KAHOL. Latrat. S. I.
KAHÁCSOL: köhécsel. Sz. D.

KAJ.

KAJ.
KAJA.
Kaja-bajálás. Vociferatio. Tasi Gáspár p. 22.
Kajács. Incurvus, brevis. M. A.
Kajál bajál. Vociferatur, oblatrat. M. A.
Kajálják bajálják. Zvonarics I. R. p. 530.

Kajál. F. Pozsony Vben.
KAJÁR. FF. Győr és Veszprém Vben.
KAJÁSZ.

Kajászó Szent Péter. F. Fejér Vben.
KAJCS. Uncus. Sz. D. Horog.
Kajcsos. Uncinatus, flexuosus. Sz. D. Horgas.

KAJD. Sz. P. és F. Vas Vben.
Kajdacs. Sz. P. és F. Tolna Vben.
Kajdál. Clamat, vociferatur, garrit. S. I.
Kajdász. idem. Sz. D.

KAJF.
Kajfos. Arrogans, superbus. Hallottam 1814. Febr. 6.

KAJOL (mint hajol). Flectitur. De mármá szokatlan.

Kajla. Curvus, inflexus, aduncus, obliquus, flexuosus, tortuosus. Néha a' kapák között istalálhatni kajlát. km. Dug. 1. R. p. 173.

Kajla. E. F. Doboka Vben

Kajla fülü: kinek le konyultt a' füle. Sz. D.

Kajla szarvú ökör.

Kajlad. Curvatur, flectitur, se inclinatur, cernuat. S. I. Sz. D.

Le kajlad: le hajlad. Sz. D.

KAJOM. Szokatlan.

Kajma (kajom a).

Kajmád. Sz. PP. Fejér, és Tolna Vben.

Kajmacs. Uncinus, uncus. M. A.

Kajmacsos. Uncinatus, uncus, obliquus. M. A.

Kajmacság. Obliquitas. M. A.

Kajmó. idem ac Kajmacs.

Kajmócsoska. Lippai Vet. Kert. p. 50.

KAJSZA. idem ac Kajla. Sz. D.

Kajsza. F. Nyitra Vben.

KAJTAT. Inquirat, investigat. S. I.

KAJTÁR. Damnificus, noxius PP. it. cupes, catillo. S. I. Mindent föl verő, föl fitató, föl kutató. Sz. D.

Kajtár-had. Praedatorii milites. Tordai MSS.

Kajtár-macska: pákosztos macska. Sz. D.

Kajtárkodik. Damnum infert, damnificat. Sz. D. S. I.

Kajtárság. Damnificatio, depraeditio. Sámbar, mit felelnék. p. 675.

KAJTOR. idem ac Kajtár.

Kajtor. Sz. P. Fejér Vben.

Kajtor-tréfák. Sales poxii. Prágai. p. 967. 977.

KAJÁN.

KAJÁN, KAJON. Invidus ut Cain. M. A.

Kaján. E. F. Kolos Vben.

Kaján-irigység. Invidia Cainina. Faludi E. M. p. 241.

Kaján szemmel nézi. Invidio oculo aspicit. Sz. D.

KAJÁNKODIK. Invidet. Irigykedik. Biró Márton, Micae. p. 225.

KAJÁNOL, kajánolja. Invidet. M. A.

KAJÁNSÁG. Invidia, invidentia. Biró Márton, Micae p. 32.

KAJSZ.

KAJSZ. Aestatis pars prior, e Persico idem significante vocabulo.

KAJSZI baraczk. Bricoccoli. Cui opponitur: őszi baraczk.

KAK.

KAK. t. h. n.

Vég-kak. Sz. P. Somogy Vben.

KAKAD. FF. Arad, és Bihar Vben.

Kakad-szeg, az ekén. Ez a' szeg az ekét az eke-talyigához oda foglalja. S. I.

KAKAT. Sz. P. Heves Vben. Árok ugyan ott, és N. Kunságban.

KAKICS. Sonchus, lactuca leporina. Nyul-saláta. Csapó p. 122.

Kakics. F. Baranya Vben.

KAKUCS. FF. Arad, Bihar, és Pest Vben. it. E. F. Torda Vben.

Kakucsál. Aspectat, prospectat per rimam. M. A.

KAKA.

KAKA. Stercus, merda, oletum. M. A.

Kaka-gyermek. Infans stercuosus.

KAKÁL. Cacat. M. A.

KAKAS.

KAKAS. Gallus gallinaceus. M. A. Minden kakas a' maga szemetén hatalmas. km.

Kakas a' puskán: meg szaladt a' puska' kakassa.

Kakas állján függő taraj. Gallus, galinm. M. A.

Kakas-czimer. Alectorolophus. Csapó p. 121. Verbena. Szapora fű. S. I.

Kakas-csirke. Pullaster gallinaceus. PP.

Kakas' falva. F. Nyitra Vben. E. F. Szeben Székében.

Kakas-gerenda. Transtra, tigillum laqueare, laquearium, capreoli. M. A.

Kakas-kő. Alectorius, alectoria, lapis in ventriculo galli nascens. M. A.

Kakas-mony. Testiculus gallinaceus.

Kakas-monyú bab. Species fabarum.

Kakas-sark. Plectrum. M. A. Posticus unguis galli, calcar galli. PP.

Kakas' szakállja. Palea. M. A. Id, quod pendet sub rostro galli. NC. p. 161.

Kakas-szó. Galli cantus. M. A.

Kakas-szókor. Gallicinium. M. A.

Kakas-szóláskor. idem. M. A.

Kakas' szavakoron. Tempore gallicinii. Pesthi' Meséji p. 40.

Kakas-taréj. Gallus, gallum, crista galli. Csapó p. 121.

Kakas-taraj-fű. Gallitricum. M. A. NC. p. 37.

Kakas-ugrás. Saltus galli. Akkora, mint a' kakas-ugrás. km. Dug. 1. R. p. 46.

Kakas-ülő. Trabs transversa gallinaria. PP.

Kakas-virág. Adonis aestivalis.

Kakas-vitorla a' házokon, tornyokon. Venti bracteola, ventilogium. PP.

* Bába-kakas. Semigallus. S. K.

Borzas kakas. Glaber gallus. S. K.

Erdei kakas. Gallus sylvestris. NC. p. 157.

Suta kakas. Ecaudatus gallus. S. K.

Taréjos kakas. Gallus rubente crista. S. K.

Tarka kakas. Varius gallus. S. K.

KAKASD. F. Tolna Vben. Telek Fejér Vben. E. F. Maros Székében.

KAKUK.

KAKUK. Cuculus, coccyx. M. A. Megnyerte a' kakuk. Lupi illum videre priores.

Kakuk-fű. Serpillum. M. A. CM.

Kakuk-saláta. Scorzonera sylvestris. Csapó p. 23.

Kakuk-szó. Nehezen ér az több kakuk-szót. km. Nem sokáig fog élni.

Kakuk-terjék. Anagallis. Csapó p. 288.

Kakuk-virág. Lilium convallium. M. A.

KAKUKKOL. Cuculat. M. A.

KALAPA.

KALAPA. Kaloda. Sz. D.

KALAFÁZ, kalafázza. Kalodába zárja, bünteti. Csuzi Tromb. p. 678.

Kalafáztatja. Thordai MSS.

KALAFINTA.

KALAFINTA. Decipula, fraus, dolus v. fictio, glaucoma. Gaucklerfinte. S. I.

Pázm. Kal. p. 640. „Addig ütök vétik a' dolgot, addig hányják ide, 's tova a' kalafintát, hogy . . .

Jól tudja hányini a' kalafintát: Igen tud a' ki-fogáshoz, út-vesztéshez, jól ért a' csel-vetéshez, ravaszsgához. Sz. D.

KALAMÁRIS.

KALAMÁRIS. Atramentarium, vel potius pennarium. M. A. Calamarium. PP.

Ténta-tartó. NC. p. 391. Ténta-edény. Káldi Ezech. 9. 2.

KALAMÁSZ.

KALAMÁSZ. Axungia. Szekér-kenő.

Kalamász-dugasz. km. Dug. 1. R. p. 240.

KALANCSA.

KALÁNCZA.

KALANCSZÁS. E. Völgy, és Patak Csik Székében.

KALAND.

KALAND. R. Calendae.

KALANDOS. Calendarius.

Kalandos társok. Consortes, collegae, contutores. M. A. A' kalandos társokról lásd: Acta Mus. Nat. Tom. 1.

p. 164. Battyányi Leges Eccl. Tom. 1. p. 441.

KALANDOZ. Szédelyeg, bolyg, föl alá jár. Sámbar ellen p. 161.

KALANGYA.

KALANGYA. Gelima, cumulus foeni vel acervus. M. A. Heltai 1. Darab. p.

346. Káldi Exod. 22. 6. Zriniász P. 1. Stroph. 91.

KALANGYÁL. Keresztbe rakja a' kénéket. Sz. D.

KALÁNTYÚ.

KALANTYU. Sövény-tartó, ágashoz szorító fa.

KALAP.

KALAP. Petasus, galerus, pileus. PP. Ugyan derek állapot, bé ittam a' kalapot. km.

Kalap-gyártó. Pileo, pilearius S. I. Kalap' pártája. Spira, cingulum pilei. PP. Kalap' pupja. Vertex pilei.

* Karimás kalap. Causia. S. K.

Kerek kalap. Pileus rotundus.

Púpos kalap. Pileus turbinatus.

Selyem-kalap. Pileus sericeus.

Szalma-kalap. Pileus stramineus. S. K.

KALAPÁCS. Malleus, marculus. M. A. CM.

Kovácsot illet a' kalapács. km.

Kalapács' nyele. Manubrium mallei.

Kis kalapács. Malleolus.

Kalapácsol, kalapácsolja. Malleat.

Kalapácsolás. Malleatio. Vajda 2. K.

p. 390.

KALAPÁL, kalapálja. Cudit, tundit,

quatit. M. A.

Kalapálás. Cusio.

Kalapáló. Malleator. M. A. CM.

Kalapáltt. Malleatus. M. A.

KALAPJA. Pileus ejus. Kalapját sem emeli meg. Inurbanus.

KALAPOS. Pileator.

Kalapos gomba. Faludi E. M. p. 21.

Kalapos madár. Galerita, cassita alaunda. S. I.

Kalapos süveg. Petasus, galerus. M. A.

Kalapos szög. Clavus umbellatus. S. I.

Kalaposan. Apposito pileo. T. É. p. 167.

KALASTROM.

KALASTROM (klastrom, kalastor, kolostor). Coenobium, claustrum, monasterium. M. A.

KALASTROMI. Claustralis.

Kalastromi történetek. Acta monastica.

KALAUZ.

KALAUZ. Praevius, dux viae. M. A. CM.

Kalauz után nem mesterség el találni akár melly isméretlen helyet. km.

KALAUZKODIK. Praemonstrat iter, ducem viac agit. Tordai MSS. Csuzi p. 312.

Kalauzkodás. Babocsai, Fata Tarczal. p. 160.

KALAUZOL, kalauzolja. Praeit, ducem agit. S. I.

KALAUZSÁG. Gyöngyösi 2. Darab. p. 81.

KALAUZZA. Ejus hodoegus.

Fő-kalauzza. Principalis ejus hodoegus.

Pázm. Kal. p. 222.

Pázmán' kalauzza. Hodoegus a Pazmanó editus.

KALÁCS.

KALÁCS. Torta, scriblita, tracta, placenta, it. circulus. M. A. Adnak tanácsot, de nem kalácsot. km.

Kalács-czipó. Torta, tortula. PP.

Kalács-péncz. Borra való. Sz. D.

Kalács-sütő. Libarius. M. A.

Kalács-sütő aszszony. Scriblitaria. PP.

Kalács-viasz. Cerea massa circularis. PP.

* Apácza-kalács. Tortula aromatica monialium. S. K.

Arany-kalács. Palaca, palacra. S. K.

Fejér kalács. Nem kell zab-kenyér, a' hol készen vár a' fejér kalács. km.

Fonyott kalács. Torta plicatilis.

Kürtös kalács: dorongos fánk. S. K.

Máros kalács. Tortula papavere condita. S. K.

Mézes kalács. Placenta mellita. S. K.

Morvány kalács. Obelias. S. K.

Paraszt kalács. Vulgaris torta. S. K.

Szenteltt kalács. Benedictus panis. S. K.

Szép kalács. Sokszor a' zsíros táskából ugrik ki a' szép kalács. km.

Térd-kalács. Patella. S. K.

Viasz-kalács. Cerea massa circularis. S. K.

KALÁCSA. FF. Bihar, és Tömös Vtkben.

KALÁCSCSA. Ejus Torta.

Isten' kalácscsa. Ita rustici funam definiunt.

KALÁCSOL, kalácsolja.

Őszve kalácsolja. Connectit, complicat. S. I.

KALÁK.

KALÁK.

Kalák-péncz. Taxa indicii. PP. A' tolvajb' adásnak díja, fizetése, bére. Sz. D.

KALÁKA. Auxilium spontaneum. PP.

KALÁKOS. Furti index. PP.

KALÁN.

KALÁN. Cochleare, cochlear. M. A. Minden lében kalán. km.

Kalán-fű. Cochlearia. Csapó. p. 124.

Kalán-levelű fű. idem. PP.

Kalán-tartó. Theca cochlearia. M. A. cochlearium NC. p. 403.

Kalán-vájó eszköz. Coestrum. PP.

* Abárló kalán. Despumatorium cochlear. S. K. Szűrő kalán.

Czin-kalán. Cochlear stanneum.

Csont-kalán. Corneum cochlear. S. K.

Ezüst-kalán. Cochlear argenteum.

Fa-kalán. Cochlear ligneum. Föld-csuporhoz fa-kalán. km.

Főző kalán. Coquinarium cochlear. S. K.

Gazdálkodó kalán. Cochlear majus. S. K.

Kávés kalán. Cochleare caffeeum. S. K.

Kis kalán. E. F. Hunyad Vben.

Mindenben kalán. km. Ad omnia se miscet.

Ón-kalán. Plumbeum cochlear.

Pusztá kalán. E. F. Hunyad Vben.

Vakoló kalán. Trulla. S. K.

Vas-kalán. Spatha ferrea. S. K.

KALÁNKA. Parvum cochlear. Pázm. Pred. p. 1083.

KALÁNOS. Cochlearius. PP.

Kalános gén. Platalea. Löffler. S. I.

KALÁNOZ, kalánozza. *καλινοποιεω*. M. A.

Lingula haurit. PP.

Előre kalánoz. Vajda K. É. 1. K. p. 135.

Ki kalánozza. Cochleari absument.

KALÁRIS.

KALÁRIS, kláris. Corallum, lapis collaris. S. I.

KALÁSZ.

KALÁSZ. Arista. M. A.

Kalász-szedés. Spicilegium. M. A.

Kalász-szedegetes. idem. M. A.

KALÁSZOS. Spicatus. Búza-fejes. M. A. CM.

Kalászos búza-fő. Spicatus. M. A.

Kalászosodik, fejet vet. Spicat. M. A. CM.

KALÉ.

KALÉ. Indus-nyelven annyit, mint: Salve,

χαίρε. Lásd Császárajimat p. 179.

KALÉZOL. Csatangol, kószál. Sz. D.

KALIBA.

KALIBA. Tugurium, casa, attegiae. M. A. CM.

KALIMPA.

KALIMPA.

KALIMPÁZ. Félre fordul, el fordul,

csavarodik. El kalimpázott a' kötél,

midőn kezembe akarnám venni. Sz. D.

KALIN.

KALIN.

KALINCZA-fű. Ajuga, chamaepitys. M. A.

Csapó p. 125.

KALINKÓ. Kalács' neme, rostély-formára fontt kalács.

KALISZTÁL.

KALISZTÁL a' kerék, midőn agya meg

tágulván ide oda binog, és tánczot jár. Hallottam 1824. Jan. 17.

KALITKA.

KALITKA. Cavea. M. A. A' vad madár

is meg szokja a' kalitka-rekeszt. km.

KALL.

KALL, kallja. Pannum laneum calcat,

densat, contundit, emollit, laevigat. S. I. Sz. D.

KALLANG. Taeniola.

Kallangos bot. Faludi T. É. p. 157. Baculus taeniolis ornatus.

KALLÓ. Fullo, lanei panni politor. S. I.

Kalló-malom. Fullonia, mola calcatoria, densatoria. S. I.

Kalló-táncz. Walzerisch. S. I.

Kallódik. Densatur, subigitur. El kallódott (közép áron kéltt' el) a' jószág,

gabona. Sz. D.

KALMÁR.

KALMÁR. Mercator, institor. M. A. Nem

szokott a' kalmár otthon gazdagodni. km.

Kalmár-úr. Mercimonium, merx. M. A.

Kalmár-bólt. Taberna. M. A.
 Kalmár' ebc. Nem mind bors, a' mit
 a' kalmár' ebe hullat. km.
 Kalmár-marha. R. Merx, mercimonium.
 S. I.
 Kalmár-tábla, asztal, mellyre az árút
 ki rakják. Venalitus pluteus. PP.
 KALMÁRKODIK. Negotiator, mercaturam
 exercet. M. A.
 Kalmárkodás. Mercatus, quaestus, nego-
 tiatio. M. A.
 KALMÁRSÁG. Mercatura. M. A.

KALOCSA.

KALOCSA. Colocia, sedes Episcopalis,
 et Basilica praecleara fuit olim in Un-
 garia. M. A. Érseki Város Pest Vben.
 Kalocsa. F. Marmaros Vben. Sz. P. Vas
 Vben. E. F. Doboka Vben.

KALODA.

KALODA. Numella, vinculum, cyppus,
 pedica. M. A. A' falu' kalodáját sem
 szabják egy ember' lábához. km.
 Kézi kaloda. Catasta, cippus. NC. p.
 337.
 Nyak-kaloda. Bojae, fiducula probrosa.
 S. K.
 KALODÁZ, kalodázza: kalodába zárja,
 sanyargatja. Csuzi p. 649.

KALOTA.

KALOTA. F. Bihar Vben. E. Hegy Dobo-
 ka Vben.
 Kalota (Kis, nagy.) E. FF. Kolos Vben.
 Kalota-szeg. E. F. Kolos Vben. Pázm.
 Kal. p. 1081.
 Kalota-Szent Király. E. F. Kolos Vben.
 Kalota - Új falu. E. F. Kolos Vben.

KALÓZ.

KALÓZ. Latro, cardax, praedo, aggres-
 sor. M. A. Kolóz. Adgressor. CM.
 KALÓZOL. Grassatur. PP.

KALPAG.

KALPAG. Pileus pellitus. S. I.
 KALPAGOS. Habens pileum pellitum.

KAM.

KAM.
 KAMASZ. Stolidia bestia, ignavum pecus,
 canus, inveteratus, vetulus. M. A.
 Vén kamasz: vén kutya.
 KAMAT. Foenus, usura, fructus pecu-
 niae commodatae, interusurium. Ex
 literis divisionalibus familiae Péter-
 fianae de dto 4-tae May 1596, et
 per me in originali lectis die 17-a Mar-
 tii 1824. it. Vajda K. É. I. K. p. 187.
 Kamatja. Ejus interusurium. Ex iisdem
 literis divisionalibus.
 Kamatos. A' kamatos pénz egy tálból
 eszik emberrel. km.
 KAMOCSA. F. Komárom Vben.
 KAMOND (Kis, nagy). FF. Veszprém Vben.
 KAMÓ. idem ac Kajma, kajmacs. Sz. D. S. I.
 Kamól, kamólja. Horoggal sodorja. Sz.
 D. Unco torquet. S. I.

Czérnát kamól. Sz. D.
 Ember bélből kamólja a' húrokat. Dug.
 km. 2. R. p. 38.
 Húrt kamóltak béléből. Dug. km. 1.
 R. p. 27.
 KAMPÓ (Kamapó?). Uncus, harpago,
 v. rutabulum. Sz. D. S. I.
 Kampós. Uncinatus, incurvus.
 Kampós orrú. Grypus, homo naso aqui-
 lino. S. I.

KAMARA.

KAMARA, KAMORA. Camera, cubile,
 conclave. M. A. it. Cella penuararia.
 Kamara-szék. Cloaca, latrina, forica.
 M. A. CM.
 Kamara-széki. Cloacalis. M. A.
 Kamara-székre való írás. km. Scombris
 tunicae. M. A.
 * Élés kamara. Penuarium. S. K.
 Életes kamara. idem.
 Tejes kamara. Cella lactaria. S. K.
 KAMARAI. Cubicularis. M. A.
 KAMARÁS. Camerarius, olim Camerae
 montanae Praefectus. S. I.
 Kamarás. Sz. PP. Arad, Békés és Csa-
 nád Vben.
 Kamarás kulcs. Clavis cameraria.
 Puszta Kamarás { E. FF. Kolos Vben.
 Vajda-Kamarás }

KAMM.

KAMM,
 KAMMOG. Lassan ballag, mint a' far-
 kas, vagy komondor. S. I.

KAMÓKA.

KAMÓKA, KAMUKA. Vestis Damascena,
 pannus Damascenus. M. A. Pannus
 sericeus, bombycinus, scutulatus. PP.
 Fekete kamuka - köntös. Faludi T. É.
 p. 46.

KAN.

KAN. Verres. M. A. it. Mas, masculus. S. I.
 Kan' agyara. Falcati dentes apri. PP.
 Kan csirke: kakas csirke. S. I.
 Kan disznó. Verres, porcus integer. S. I.
 Kan-fogu. Ki álló vagy is kin ülő fogu
 ember. S. I.
 Kan-herélő. Evirator porcorum.
 Kan lúd. Anser mas. S. I.
 Kan macska. Felis mas. S. I.
 Kan ördög. R. Sagae amasius. S. I.
 Kan óz. Dorcas capreolus. S. I.
 Kan póka. Gallus indicus. Neki mér-
 gedett, mint a' kan póka. km.
 Kan récze. Anas mas. S. I.
 Kan-sequentia, jocose pro consequentia.
 Sámbar mit felelnek p. 664. „Való-
 ban nagy kan-sequentia Matkótúl“.
 Kan tyúk. R. Gallus gallinaceus. S. I.
 * Vad kan. Aper. Dúl fül magában,
 mint a' vad kan. km.
 KANACS. Sz. P. Tolna Vben.
 KANÁSZ. Pastor porcorum, subulcus. Fa-
 ludi E. M. p. 74.
 Kanász-vár. Heves Vben.
 Kanászkodik. Pastorem agit porcorum.

El kanászkodott. Percruduit ut subulcus.
 KANCZA. Equa. PP. Nem oda kancza a'
 búzába. km.
 Kancza-rugás nem olly fájós. km.
 Kancza után jár. Equit. PP.
 KANCSÍK R. Nervus bovinus, taurea S. I.
 Bika' cséke.
 KANDA, KONDA. Grex porcorum. Kan-
 csorda. S. I.
 Kandász, kondász. Subulcus.
 KANDÚR. Felis mas. Sz. D.
 KANI. Verrinus. M. A.
 KANJA, kannya. Mas ejus. A' falu' kan-
 nyát is meg ölik, -de csak válik más
 helyébe. km.
 KANOZIK. Subat. PP.
 Kanozás. Subatio. Bagzás. M. A.

KANAF.

KANAF. Taenia, fibra. M. A.
 KANAFOS. Fibratus. M. A. CM.
 Kanafos kalap. Pileus taeniis ornatus.
 Sz. D.

KANÁL.

KANÁL. Cochleare, cochlear. M. A. L.
 Kalán.
 Kanálozza. M. A. L. Kalánozza.

KANAVÁSZ.

KANAVÁSZ (kanavász PP.) Tafetum du-
 plicatum, multitium duplicatum,
 pannus undulatus. PP.

KANCS.

KANCS.
 KANCSA. Sz. P. Nógrád Vben.
 KANCSAL. Strabo, deficiulus. M. A. Vak
 nevet kancsált. km.
 Kancsal. Csárdá Csongrád Vben.
 Kancsal-szem. Luscus. Faludi E. M.
 p. 241.
 Kancsalság. Ophthalmia. CM.
 KANCSÓ. Batiolus M. A. Urceus CM. Am-
 phora, cantharus, cirnea, hirnea, ono-
 phoron. PP. Csak térül, fordul, min-
 denkor jót jót fohászkodik a' kancsóba,
 ugyan könyvezik a' szeme bele. km.
 Kancsócs. F. Vas Vben.

KAND.

KAND.
 KANDA. Csóré éték. Sz. D.
 KANDALLÓ. Focus cubilis v. orbita. S. I.
 Lángaló, tüzelő, szenelő, tűz-hely
 a' szobában v. kerék-vágás. Sz. D.
 KANDICS. Luscus, cochles, — itis. M. A.
 Kandicsál. Furtim spectat, furtive con-
 templatur. Biró Márton Micae p. 170.
 KANDIKÁL. idem. Kandít, kukucsál. Sz. D.

KANK.

KANK.
 KANKALÉK. Tollenon, haustum. M. A.
 CM.
 Kankalékos. Haustro instructus.

Kankalékos kút. Puteus haustro instructus.

KANKAR.

Kankarik (Kankarék). Kankalék.
Kankarik' emelkedő fája. Tollenon. M. A.
Kankarik-fa. idem. CM.
Kankarik' orra. idem. CM.
Kankarodik. Vertitur, volvitur, volutatur. S. I.
Le kankarodott (le fordult) p. o. a' vödörnek. Sz. D.

KANKÓ. Gausape. Faludi E. M. p. 71 item gonorrhoea, fluxus urethrae inflammatae. S. I.

KANKUS. Terriculamentum puerorum. A' gyermeket szokták kankussal ijesztgetni. km. Nem kell minden kankostul meg ijednetek. Biró Márton Micacae p. 196.

KANNA.

KANNA. Cantharus. M. A. aliis Kánna.
Kanna-gyártó. Faber stannarius. M. A.
Kanna-mosó fű. Equisetum, hippuris. M. A. Cauda equina. Ló fark-fű, béka-rokka. Csapó p. 270.
• Öntöző kanna. VV. L.

KANÓ.

KANÓ. F. Gömör Vben.
KANÓT. Funiculus igniarius, suscitabulum, tomes sclopetarius. PP.
KANÓCZ. idem. Mécsbe való bél, vagy ágyú-sütő madzag. Sz. D.

KANTA.

KANTA. Cantharus v. quinque mensurae liquidi, sive decem mediae. S. I. Széles szájú korsó. Sz. D.
Kanta. E. F. Felső Fejér Vben.
Kanta-ír. Pharmacum. M. A. Csere Encycl. p. 251.
Kanta-íres. Venefica. M. A. CM.

KANTÁR.

KANTÁR (Kan-tár? csó-tár?) Frenum, habena. M. A. Még lova sincs, már kantáron búsul. km.
Kantár-fék. Csuzi p. 239.
Kantár-mester. Non cehalis. PP. El kantárkodik a' falukon. Sz. D.
Kantár-szár. Lorum freni. Faludi N. A. p. 103. U. E. 2. R. p. 120.
Kantár-szlj. idem.
Füles kantár. VV. L.
Fületlen paraszt kantár. VV. L.
KANTÁRNŸI — Kantárnyi terh. Tordai MSS.
KANTÁROS. Freno instructus. Csuzi p. 739.
KANTÁROZ, kantározza. Infrenat, capistrat. Faludi N. A. p. 173.
Föl kantározza a' lóvakat.

KANTUS.

KANTUS. Újjas, és térdig érő aszszonyi felső ruha. Szilágyi Márton, Czirope-dia p. 31. in nota. Köntös.

KANY.

KANY.

KANYALÓ. Sz. P. Zemplin Vben.
KANYAR. R. Quadra, segmentum. S. I.
Kanyarét, kanyarétja. Flectit, curvat, incurvat, obliquat, contorquet, v. scindit, secat. S. I. Necki kanyarétotta parittyát. Sz. D.
Mindent el kanyarét. Sinistra utitur manu. KV. p. 482.
Kanyarodik. Curvatur, flectitur, inflectitur, incurvatur. S. I.
El kanyarodott a' szán. Sz. D.
Föl kanyarodik. Sursum flectitur, curvatur. Kisfaludi' Regéji p. 22.
Kanyarog. Vagatur, grassatur, obrerat. S. I.
Kanyaró. Vari, varioli. S. I. Himlő, apró csécs. Sz. D.
Kanyarú. R. Curvus, flexus, inflexus, incurvus, obliquus. S. I.
Kanyarúl. Flectitur, obliquatur.
Jobbra kanyarúl, Balra kanyarúl. Kommandó-szók.
Kanyarulat. Flexura, curvatura. Hallottam Ságbon 1826. Ján. 26.
KANYÁD. E. F. Udvarhely Székében.
KANYÓ. Kamasz, hóri borgas. Már elég nagy kanyó vagy.
KANYÚL. Torquetur, flectitur.
Le kanyúlt az árpa a' sok eső miatt. Hallottam Ságbon 1825. Jul. 31.
Meg kanyúl. Hallottam Ságbon 1821. Máj. 22.

KAP (név).

KAP.

Kap-berek. Sz. P. Komárom Vben.
KAPA. Ligo. M. A. A' kapát kapának, az ásót ásonak szokta ám ő nevezni. km.
Kapa-dohány. Nicotiana rustica. S. I. Cserebéli dohány.
Kapa-fogú. Nagy széles fogú.
Kapa-hajtás. Propagatio vitis per mergos.
Kapa-nyel. Manubrium lignonis.
* Csákány-kapa.
Hagyma-kapa. Ligo minimus bifurens.
Hosszu nyelű kapa. Ligo manubrio longiore. Hosszu nyelű kapával nehéz kapálni. km. VM. p. 295.
Irtó kapa. Runcina.
Két águ kapa. Ligo bifurcus. Kapacs.
Pilinga-kapa. Vászón-kapa.
Porháló kapa. Ligo minor.
Szőlő-kapa. Marra, pastinum.
Tehén-nyelű kapa, Szent Gróti kapa. Ligo parte. inferiore latiore.
Tégla-kapa. Ligo, qui formam lateris refert.
Kapál, kapálja. Fodit, pastinat. M. A.
Kapálj kurta, leszsz pöltura. km.
Bé kapálja. Infodit. M. A.
Föl kapálja. Perfodit.
Ki kapálja. Effodit. M. A.
Le kapálja. Pázm. Pred. p. 90.
Meg kapálja. Perfodit, confodit. M. A.
Kapálás. Fossio, fossura, pastinatio, pastinum. M. A.
Bé kapálás. Infossio, defossio. M. A.
Kapálgat, kapálgatja. Fodicit.

Kapálódzik: lábaival rugdalódzik, lábait hányja, veti. Sz. D.

Kapáltat, kapáltatja. Curat sodi, pastinari.

Kapáltt. Fossus.

Bé kapáltt. Infossus, defossus. M. A.
Kapára termett. Natus ad clitellas. S. I.
Kapás. Fossor. M. A. Kapás kapással, úrral barátokzik. km.

KAPACS. Két águ kapa. Kapacsosál törtek föl a' földet. Sz. D.

KAPAR, kaparja. Effricat v. scalpit, radit, corradi. S. I. Kaparj kurta, 's néked is leszsz. km.

Föl kaparja. Effodit, eruit, eradit. S. I.
Ki kaparja. idem. Ha ki nem mondaná, a' tyúk is ki kaparná belőle. km.

Öszve kaparja. Corradit. S. I.

Kaparáz. Quacritat, quacrit fricando, vel palpando. S. I. Kotoráz, keresgél. Sz. D.

Kaparsál. Scalpit, fricat. S. I. Vakárcsál a' tyúk földben, vagy szemét-dombon. Sz. D.

Kapargat. Corradit, identidem radit.

Kaparit, kaparítja. Capit, occupat.
El kaparítani valaki jószágát. Sz. D.
Meg kaparították (kére kerítették) a' tolvajt. Sz. D.

KAPCZA. Soccus. M. A. Fulmentum calcéi. PP. it. tibiale. S. I.

Kapcza. F. Szala Vben.
Kapcza-csináló. Crepidarius. M. A.
Kapcza-kötő. Textor tibialium. S. I.
Kapcza-tetemes: ina-ütött p. o. 16. Sz. D.
* All-kapcza. Mandibula NC. p. 179.
Botos kapcza: kötött kapcza. Sz. D.
Kötött kapcza. Tibiale.
Nemez kapcza. idem. Sz. Margit' Élete.
Szoros kapcza. Angustiae. S. K.

Kapczája. Ejus soccus. Kapczája se lehetne. km.

Kapczás. Soccatus. M. A.

Kapczás ló. Equus suffraginosus. Kapcza-tetemes. S. I. In-pókos ló.
Kapczáskodik: garázdálkodik, kötelőkodik — belém kapczáskodott. Sz. D.
Mindenebe bele kapczáskodik. Dug. km. 1. R. p. 191.

KAPCS (kapocs.) Fibula. M. A.

Kapcsa. Ejus fibula.
Kapcsol, kapcsolja. Fibulat, confibulat, comprehendit. M. A.

Bé kapcsolja. Fibulat, infibulat. M. A.
Hozzá kapcsolja. Adnectit. M. A.
Ki kapcsolja. Refibulat, diffibulat. M. A.
Meg kapcsolja. Confibulat, comprehendit, apprehendit. M. A.
Öszve kapcsolja. Fibulat. PP.

Kapcsolás. Fibulatio. M. A.

Kapcsolat. Junctura.
Kapcsolkodik. Colligatur.
Hozzá kapcsolkodik. Se illigat. Vajda K. E. 3. K. p. 425.

Kapcsos. Fibulatus, hamatus. M. A.
Kapcsos beszéd. Dilemma. Faludi N. A. p. 27.

KAPI.

Kapi. FF. Győr, és Sáros Vben.
Kapiczán. Frenum, capistrum. S. I.
KAPIRTYÁL. Vakárcsál, kapargat. El ezen szóval Pázmán Pred. p. 70. és p. 179.

KAPLÁT. F. Nyitra Vben.
 KAPLYON. F. Szatmár Vben.
 KAPOCZA. Frenum, capistrum. Beniczki p. 157.
 KAPOCS. Fibula. Cfer KAPCS. M. A. Kapocs a' kádárokánál. Ungvis ferreus. PP.
 Kapocs-köszöntő. Spinter. M. A. Palástra való kapocs. PP.
 * Könyv-kapocs. Uncinulus, clausura libri. S. K.
 Szőlő-kapocs. Capreolus. S. K.
 Vas-kapocs. Ferrea fibula, ansa, confibula. S. K.
 Kapocsány. F. Bihar Vben.
 KAPOLCS. F. Szala Vben.
 KAPOLY. F. Somogy Vben.
 Puszta Kapoly. Sz. P. Somogy Vben.
 KAPONCZA. idem ac kapiczán. S. I.
 KAPOS. 1. E. Hegy Udvarhely, és Csik Székekben. 2. folyó víz Tolna Vben. 3. t. h. n.
 Kapos-fő. Sz. P. Somogy Vben.
 Kapos-vár. MV. Somogy Vben.
 KAPSI. (Kaposi.) Rapina. M. A. Kapsi ember. Rapax, praedae avidus. Sz. D. S. I.
 Udvari kapsi. Faludi N. E. p. 44.
 Kapsira adja. Dat in rapinam. M. A.
 Kapsira veti. Pázm. Kal. p. 773.
 KAPTA. Crepida, mustericia. M. A. Mustricola, modulus, typus calcearius, forma calcearis. PP.
 Kapta-bűzű műves legény. Pázm. Kal. p. 365.
 Kapta-bűzű varga inas. Faludi E. M. p. 241.
 Kapta-csináló. Crepidarius. M. A.
 Kapta-fa: kapta.
 Kaptára úti. Calceos formulis aptat. PP. Nem lehet minden sarut egy kaptára verni. km.
 Kaptáz, kaptázza: kaptára úti. Csuzi Tromb. p. 67. 188.
 Kaptázás. Csuzi Tromb. p. 464.
 KAPTÁNY. Vestis superior v. clamys turcica. Kaftán. S. I.
 KAPTÁR (kap-tár?) Alvearium, alveus. M. A.
 Méh-kaptár. Pesthi' Meséji p. 81.
 KAPU. Porta. M. A.
 Kapu-bálvány. Vajda K. É. 3. K. p. 455.
 Kapu-fa. Postis. M. A.
 Kapu-fától vett búcsút. Postico discessit, vasis non conclamatis abiit. M. A.
 Kapu-gém. Repagulum, obex. S. I.
 Kapu-nyitva várja. Aperta praestolatur porta. VM. p. 21.
 Kapu' pora. Limen. S. I.
 Kapu-szám. Porta censa, portae census. PP.
 Kapu' szárnya. Ala portae.
 Kapu-szí. Spatium vacuum infra portam principalem.
 Kapu-zár. Pessulus portae. S. I.
 * Réz-kapu. Porta aerea.
 Új kapu. Porta nova. Bámáskodik mint a' borjú az új kapun. km.
 Vas-kapu. Porta ferrea. 2. Passus Zajkensis in Transylvania. 3. Pagus in Comitatu Dobokensi.
 Kapuja. Ejus porta.
 Unalom' kapuja. Faludi U. E. 1. R. p. 141.

Kapun álló. Atriensis, janitor. M. A.
 Kapus. Janitor, portarius. Margit' Élete Práynál p. 361.
 Kapus tiszt. Faludi T. É. p. 204.
 Kapus szer. Faludi N. A. p. 215.
 Száz kapus. Habens centum portas.
 Száz kapus Thebe városa. Faludi T. É. p. 162.

KAP (ige.).

KAP, kapja. Rapit. M. A. Körme közé kapta. — Azt sem tudom, hová kapjak. km.
 Alá kap, alá kapott. Depauperatus est.
 Bé kapja. Irripit, arripit. M. A.
 Bé kapta a' víz. Abreptus aquis.
 Bé kapta a' hal a' horgot. Piscis hamum voravit.
 Belé kap. Involat, arripit, se ingerit. M. A.
 Benn kapja. Deprehendit in flagranti.
 Benn kapták a' marhát a' kárban.
 El kapja. Inuncat, arripit. M. A. it. Adipiscitur, acquirit, consequitur, assequitur. S. I.
 El kapja más betegségét. Morbum alterius contrahit. S. I.
 Elő kapja. Apprehendit. S. I.
 Föl kap, föl kapott. Ditatus, vel promotus est. S. I.
 Föl kapja. Levat, elevat, tollit, adtollit. S. I.
 Hozzá kap. Manum admovet, v. opus inchoat. Hozzá kapott a' munkához.
 Két felé kap mint a' vízben haló ember. km.
 Ki kap. Libidinibus indulget, modum excedit. S. I. Ki kapó leány.
 Ki kapja. Eripit. Kezéből kapta ki. E manibus meis eripuit. Ki kapta fizetését. Exsolutus est.
 Le kap. Ad statum deteriorem venit. Le kapott az ugorka-fáról. km.
 Le kapja. Deripit. Le kapta kalapját.
 Meg kapja. Corripit, apprehendit. M. A. A' hol a' féket meg kapják, a' lovat is ott keresik. km.
 Öszve kaptak: egygyű vesztek.
 Porában sem kapták. km.
 Rajta kap. Capitur rei alicujus amore. A' ki a' híren neven nem kap, nem derék ember. — Nem kap rajta se szíve, se szeme. — Nem kap rajta, a' ki ismér. km.
 Rajta kapja. Deprehendit in flagranti.
 Rajta kapták az ebet a' hájon. km.
 Reá kap az ételdelre. Assuescit pabulo.
 Viszsa kapja. Recuperat, recipit. M. A.
 KAPASZKODIK. Haesitat, prensat. M. A. A' torony' falához kapaszkodik, de nem fogódzhatik. km.
 Föl kapaszkodik. Manibus prensando eluctatur. Vajda 2. K. p. 182.
 Kapaszkodás. Prehensio, prensatio, adhaerentia. M. A.
 Kapaszkodó. Prensator, it. collis, monticulus, seu potius via per collem.
 KAPAT, kaptatja. Curat capi, v. pabulat. Meg kapatta a' lovait. Pabulavit equos.
 KAPDOS, kapdossa. Raptit, raptat, prehensat, aptat, diripit. M. A.

Kapdosás. Prensatio, raptatus. M. A.
 Kapdosó. Rapax, captans. M. A.
 KAPDOZ, kapdozza. idem ac Kapdos. Sz. D. S. I.
 El kapdozza. Abreptat.
 Föl kapdozza. Adprensat.
 Kapdozás. Prensatio, direptio.
 Kapdozó. Prensator.
 Kapdozva. Prensando, vellicatim.
 KAPKOD, kapkodja. Captat, ambit. Kapkod, mint Bernárd a' menykőhöz. km.
 El kapkodja. Direptat.
 Ki kapkodja. Ereptat.
 Kapkodás. Prensatio, manuum huc illuc projectio.
 KAPOZ. Captat. Kipez kapoz, mint a' Dunába haló ember. km.
 KAPÓ. Raptor, rapax. M. A.
 Ki kapó. Dissolutus, immoderatus. A' ki kapó aszszony rossz gazda-aszszony. S. I.
 Kapós. Quod difficulter habetur, acquiritur, it. charus, acceptus, optatus, desideratus. S. I.
 KAPTAT, kaptatja. Curat, pabulat. Meg kaptatta a' lovait. Pabulavit paululum equos.
 Kaptató. Hágó, part. Nagy kaptató van előttünk. Sz. D.
 Kaptató hely. Locus acclivis. PP.

KAPITÁNY.

KAPITÁNY. Strategus, capitaneus, tribunus. PP.
 Kapitány-hajó. Navis praetoriana. PP.
 Kapitány-víz, melyet a' háznál tűz ellen tartanak. Sz. D.
 KAPITÁNYKODIK. Ordines ducit. S. I.
 KAPITÁNYSÁG. Strategia. PP.

KAPONYA.

KAPONYA (Koponya). Cranium. M. A.
 Kaponya. Meritő edény. Situla. M. A.
 Kaponyák' hegye. Mons calvariae. Pázm. Kal. p. 911.

KAPOR.

KAPOR. Anethum, anisum, anicetum. M. A.
 Kapor. E. F. Doboka Vben.
 Kapor-rózsa. Adonis vernalis.
 * Eb-kapor. Parthenium. CM. Szapora, mint az eb-kapor. km.
 Kerti kapor. Anethum. Csapó p. 127.
 Mezei kapor. Meum, anethum ursinum. Csapó l. c.
 Olasz kapor. Anisum. Édes kömény.
 KAPORNA. Capparis, alloscorodon. M. A. CM.
 KAPORNAK. F. Vas Vben.
 Kis Kapornak. F. Szala Vben.
 Nagy Kapornak. MV. Szala Vben.
 KAPROS. Anetho conditus.
 Kapros káposzta. Caulis anetho conditi.
 KAPROZ, kaprozza. Anetho condit.
 Meg kaprozza. Perspergit anetho.

KAPPAN.

KAPPAN. Capo, capus. M. A.

KAPPANÓZ, kappanozza. Ki heréli. Kappanozás. Herélés.

Meg kappanozás. Meg herélés. Fortunátus' Historiája. p. 18.

KAR. a) Brachium.

KAR. Brachium, cubitus. M. A.

Kar-csont. Os brachii, ulna, radius. S. I.

Kar-ékesség, Cúbitale. M. A.

Kar-fa. Crepida, lorica, fulcrum. PP.

Kar-fa, könyöklő a' ház előtt. Dyathyrum. PP.

Kar-fája a' pallónak. Crepido pontis. PP.

Kar-hajtás. Brachiale. M. A. L.

Kar-kosár. Calathus. S. K.

Kar-kötő. Armilla, brachiale. S. I.

Kar-kötős. Quod armillam habet.

Kar-kötösen jár. Incedit ornata armillis.

Kar-madár, hajdan karoly, karvaly, kar-ölyű. Nisus v. accipiter ad venandum instructus. S. I.

Kar-mantyú. Maniculata chirotheca, pellita v. pellicea manica. PP.

Kar-mantyús keztyű. Faludi T. É. p. 293.

Kar-perecz. Armilla. S. I.

Kar-pereczes. Armillatus, armillaris.

Kar-szék. Scamnum dorsuarium. PP.

Kar-utsza. Nunc corrupte Karicsa sunt duae plateae Sabariae, arci adsitae, tamquam arcis quondam Sabariensis duo brachia — a' várnak két kar-ut-száji — quarum una nunc Nagy Karicsa, altera Kis Karicsa dicitur. Datur etiam diverticulum in C. Szaladiensi, Karicsa dictum.

Kar-vas. Brachiale ferreum. PP.

Kar-vasas kéz. Csúzi Sip. p. 441.

KARA. Ejus brachium.

Karánál fogva vezeti. Dato ei brachio ducit.

KARAJ. Margo, extremitas, circumferentia, ora. M. A. Cfer Karé.

Egy karaj-kenyér. Segmentum circulare panis.

Karajgat, karajgatja. Versat in orbem, gyrat, rotulat.

Karajgass. Gyres in orbem. Hallottam a' búza-rostálóktól.

KARANCS. Hegy Nógrád Vben. F. Baranya Vben.

Karancsi bötük. Typi usu attriti. S. I.

KARASZ.

Karaszló. F. Bihar Vben.

Karaszló. (Fölső, alsó) FF. Ugocsa Vben.

Karasztos. F. Vas Vben.

KARÁSZ. FF. Baranya, és Szabolcs Vben.

KARCZ. Praestatio domalis parochis debita.

Karcz-szedés. Collectio hujus praestationis.

Karczol, karczolja: körmözi. Ungvibus fricat. M. A.

Föl karczolja. Refricat. Föl körmöli. S. I.

Meg karczolta: Meg körmözte.

KARCS.

Karcsa. Folyóvíz Zemplin Vben. it. t. h. n. Posony Vben.

Karcsú. Gracilis. M. A.

Karcsú aratás. Messis sterilis. Sz. D.

Karcsú emberek. Vesculi. M. A.

Karcsú ponty. Carpio phoxinus v. capito, cephalus. S. I.

Karcsú termetű. Gracilis staturae. Sz. D.

Karcsudik. Gracilescit Csuzi. Tromb. p. 88. 764.

Karcsúl. idem. S. I.

Karcsulat. A' nád-kerítésnek hevedere. Sz. D.

Karcsuság. Gracilitas. Pázm. Pred. p. 958.

KARD. Ensis, gladius, machaera. M. A. L. alább külön.

KARÉ, **KARÉJ.** idem ac karaj.

Karéja a' könyvnek. Margo libri. Pázm. Kal. p. 1069.

Karélat. Gyratúra, rotulatura. p. o. Mikor gabonát rostálnak, ha tiszta igen, nincs karélatja. Hallottam Ságbon 1817. Jun. 26. egy rostáló paraszt aszszonytól.

Karé. Cathedra. A' karékból beszédet tartott. E cathedra sermonem habuit. Sz. D.

Karéka. Lásd alább Karika.

Karé. Sz. P. Posony Vben.

KARI. Brachialis. M. A.

Kari ékesség. Brachiale, cubitale, ornamenta cubitalia, brachialia. M. A.

KARIKA. (Karéka.) Annulus, circulus, hamus, discus. M. A.

Karika-hagyítás. Jaetus orbiculi. Ez csak egy karika-hagyítás. km. Dug. 1. R. p. 46.

Karika-játék. Lusus orbiculorum. PP.

Karika' mája. Contusio ex resultu orbiculi accepta.

Karika-csapás. idem.

* Hám-tő-karika.

Vas-karika. Annulus ferreus.

Karikál, karikálja. Gyrat. M. A.

Karikás. Annulatus, hamatus. M. A.

Karikást játszik. Ludit orbiculis.

Karikáz. Ludit orbiculis. S. I.

Karikázza. Munit annulo. Karikát csinál reá.

Karikázás. Lusus orbiculorum v. annuli ferrei adpositio.

KARIMA. Ora, margo, labium, labrum vasis, circumferentia. M. A.

Karimája. Ejus margo, circumferentia.

Ablak' karimája. Margines fenestrae. Sz. D.

Kép' karimája. Margines imaginis. Sz. D.

Karimás. Quod habet marginem, et circumferentiam. M. A.

Karimáz, karimázza. Margine donat, includit, instruit. S. I.

Ki karimázza. Emarginat. Sz. D.

Meg karimázza. Margine circumdat. Sz. D.

Karimázat. Circumferentia. Sz. D.

KARING: kereng. Sz. D.

Karingós, kerengős. Flexuosus, tortuosus, ambagiosus. S. I.

Karingós táncz: kerengős táncz. Sz. D.

Karingóst nyargal. Equo in gyrum decurrit. PP.

Kacs-karingós. Flexuosus.

Karingózzunk egygyet: kerengjünk egygyet. Sz. D.

KARMACS. FF. Szala Vben.

KARMOL, karmolja, körmöli. Ungvibus ferit v. fricat. S. I.

Ki karmolta a' szemét. Sz. D.

KAROL, karolja. Brachio complectitur. Által karolta: által ölelte.

KARON hordozza. In brachio circumfert.

KAROS. Brachia habens, brachialis. M. A. Karos. Folyó víz Bánáiban. FF. Szala, és Zemplin Vben.

KARÓ. Palus, vacerra, statumen it. veru, verutum. M. A. Tudja az ebet a' karóhoz kötni km.

Karó-csőbör. Genus tributis de vineis. Memoratur in diplomate Stephani V. de anno 1270. Lásd Catalogus MSS. Bibliothecae Nationalis Tom. 1. p. 449.

Karó-répa. Rapus, rapum longum. M. A. Napus. PP. Czukor répa.

Karó-szobor. Statumen. M. A. L.

Karó-verő. Decussor palorum. VV. L.

Karó' vége. Extremitas pali. Láttam karó' végén tar varjut. km.

* Borsó-karó. Statumen pisorum. S. K.

Hegyes karó. Vacerra. S. K.

Palánk-karó. Vallus. S. K.

Sövény-karó. Palus, sudes. S. K.

Szőlő-karó. Ridica. S. K.

Karóz, karózza. Palat, pedat, statuminat. M. A.

Föl karózza. Palo figit, in palum tendit, palo transadigit. S. I.

Meg karózza. Impedat, adminiculatur. M. A.

Karóztatlan. Palo non munitus.

Karózás. Pedatio. M. A.

Meg karózott borsó. Pisa ramalibus palata. PP.

KARULY-madár. Spira, accipiter fringillarius, varus. PP. A' karuly pacstítát úz. Csere Encycl. p. 370.

KARVOLY. Nisus. M. A. Hodie passim Karvaly.

KAR. b) Chorus.

KAR. Chorus. M. A. it. Status. Jó karban van. Est in bono statu, viget, valet.

Karok és Rendek. Status et Ordines.

Jó karba üti. Constabilit, et instaurat. M. A.

Kar-igazgató. Chorodidascalus. M. A. CM.

Kar-mester. idem. CM.

Angyali karok. Chori angelorum.

KARBAN elől éneklő. Chorostates. M. A.

KAR c) Sonus.

KAR. Sonus gallinae.

KARAL. Gracillat. M. A. „A' tyúk ha valami kis morzsaléket, vagy asztalhulladékot kaphat, örül, karal, mint valami nagy nyereségen.“ Pázm. Pred. p. 30.

Karalás. Gracillatio. M. A.

KARAPOL: kerepöl.

Karapolás: kerepülés. Monozslai Hit' oltalma p. 335.

KARATTYOL: csörög. Sz. D. Lippai sumit loco „Kurattyol.“ Calend. Oecon. p. 21.

Ne karattyolj annyit. Sz. D. Ne blateres tantum.

Karattyoló béka. Csuzi Sipszó p. 584.
 Karattyoló szarkák. Sz. D.
 KARICS, kirics, krics. *Sterna torquata*. S. I.
 Karicsa. Telek Szala Vben.
 Karicsál. Glocitat, gracillat. S. I. Sz. D.
 Ne karicsálj. Sz. D.

KARA.

KARA. Törökül feketét jelent. Némelly származatai fenn vannak a' magyar nyelvben is.
 Kara. F. Somogy Vben. és Sz. P. Kis Kunságban. E. F. és Sz. P. Kolos Vben.
 Kara-katna. *Colymbus*. Taucher. S. I. Földi p. 208.
 Kara-katona. idem. Sz. D. Dugonicsio Kára-katona.
 Kara-kánság. No még egyget igyunk kara-kánságból. Dug. km. 2. R. p. 193.
 KARÁCS. E. F. Zaránd Vben.
 Karács' fa. FF. Vas Vben.
 Karács' falva. F. Ugocsa Vben.
 KARÁD. FF. Baranya és Somogy Vben.
 Karád' földje. F. Vas Vben.
 KARÁM. Tugurium. M. A.

KARABÉLY.

KARABÉLY. *Catapulta de collo pendula*, *catapulta equestris*. PP.
 Karabély-szój. *Balteus sclopetarius*. PP.
 KARABÉLYOS. *Equus catapultarius*. PP.

KARAFINA.

KARAFINA. *Scyphus vitreus*. PP.

KARAKÓ.

KARAKÓ. F. Vas Vben. Első meg szálló-
 ji Lengyelek voltak, és KRAKÓnak
 nevezték, ebből magyar kimondással
 Karakó lett.

KARASIA.

KARASIA-posztó. *Genus panni*, *pannus carisanus*, *carsanus*. M. A.

KARÁCSON.

KARÁCSON. Kristus' születésének napja.
Dies nativitatis Christi, *festum incarnationis Christi*. M. A.
 Karácson' esti. *Vigilia natalis christi*. PP.
 Karácson' hava. December. M. A.
 Karácson' napja. *Festum incarnationis*.
 Kis karácson. *Dies circumcissionis*. NC.
 p. 437.
 KARÁCSONI. *Natalitius*.
 Karácsoni ének. *Natalitium Christi canticum*. PP.
 Karácsoni ünnepek. *Festa natalitia*.

KARÁCSON. 2)

KARÁCSON. t. f. n. *Gratianus*.
 Karácson' fa. F. Szala Vben.

Karácson'falva. F. Mármaros Vben. E. FF.
 alsó Fejér, és Küküllő Vben és Ma-
 ros Székében.
 Karácson-mező. F. Sáros Vben.
 Karácson' szállása. Sz. P. Fejér Vben.
 KARÁCSOND. F. Heves Vben, és Sz. P.
 Abaúj Vben.

KARÁT.

KARÁT. *Garád*. *Gradus ponderis auri*,
gemmarum. S. I.

KARD.

KARD. *Ensis*, *gladius*, *machaera*. M. A. CM.
 Sem kard, sem puska nem fog rajta. km.
 Kard' csorbája. *Gladii excussa acies*. S. I.
 Kard-hordozó. *Ensifer*, *machaerophorus*. M. A.
 Kard' hüvelye. *Vagina gladii*.
 Kard-gyártó. *Machaeropoieus*. S. I.
 Kard-lap. *Planum*, *lamella gladii*. PP.
 Ka d-lapozza. *Plano ense percudit*. PP.
 Meg kard-lapozta.
 Kard-orrú. *Recurvirostra*. *Säbelschnab-*
ler. S. I.
 Kard' öcsce: kard' fia, Péter-kés. Sz. D.
 Kard-szag. MV. Nagy Kunságban.
 Kard-szój. *Balteus gladii*. S. I.
 Kard-vas. *Lamina gladii*. S. I.
 Kard-vég. *Faludi N. A.* p. 210. T. É.
 p. 210.
 Kard' vége — kard' végére bizza az éle-
 tet. *Faludi N. E.* p. 61.
 * Egy szál-kard — egy szál-kardra ki
 hitta.
 Fűzfa-kard. *Gladius salignus*.
 Meztelen kard. *Gladius evaginatus*.
 Meztelen karddal (ki vontt karddal)
 kergette.
 KARDDAL. *Fum gladio*. Ha karddal nem
 lehet, fortélyal neki. km. A' mihez
 karddal férhetsz, nem kell annak sok
 Diván. km.
 KARDIKA. *Gladiolus*, *frameola*. S. I.
 Föl kötötte a' kardikát. Sz. D.
 KARDIKÓ. idem. Sz. D.
 KARDJA. *Gladius ejus*. Öreg katonának
 élesebb a' kardja. km.
 KARDOS. *Gladiator*. M. A.
 Kardos. *Turcarum lingua fratrem signi-*
ficat. M. A.
 Kardos-rét. Telek Veszprém Vben.
 Kardos-táncz. *Xiphysma*. PP.
 Kardosan. *Gladio praecinctus*.
 Kardoskodik. *Diglatiatur*. M. A. Vrancsics.
 Pázm. Pred. p. 528.
 Kardoskodás. *Diglatiatio*. *Thelegdi Hom.*
 1. R. p. 803. *Beniczki* p. 193.
 Kardosság. *Gladiatoria*, *gladiatoria*. M. A.
 KARDOT fog. *Gladium arripit*. Falu' fe-
 jében kardot fogni nem mindenkor
 bátorságos. km.
 Kardot köt. *Gladium sibi aptat*.
 Kardot köt a' bor. km.
 Kardot ránt. *Gladium stringit*.
 KARDRA két. *Gladio rem agit*. Pázm. Pred.
 p. 1117.
 Kardra hányja. *Gladio exterminat*.

KARDÉRA.

KARDÉRA. *Obiter*, *perfunctorie*, *absque*
norma, *sine adminiculo*. M. A. Pázm.
 Pred. p. 199. L. alább KORDÉRA.

KARMAZSIN.

KARMAZSIN. *Charmasynum*. M. A.
 Karmazsin-csizma.

KARTÁCS.

KARTÁCS. *Carmen*, *pecten carminato-*
rius. Hechel. Gereben. S. I.
 KARTÁCSOL, kartácsolja. *Carminat*, *stu-*
pam pectit. S. I.

KAS.

KAS. *Corbis*. M. A. Tele van a' kas. km.
 Kas-kantyu. Sz. P. Pest Vben.
 Gabona-kas. *Cumera*. M. A. A' sok kis
 mag kasokat tölt. km.
 Gyékény-kas. *Sirpea*. M. A. L.
 Káka-kas. idem. M. A. L.
 Kocsi-kas. *Corbis currus rusticani*.
 Méh-kas. *Alveare*.
 Szalma-kas: kötött-kas, kópicz.
 Tapogató kas. *Piscatoria corbis*, *ver-*
riculum. S. K.
 Veszszó-kas: fonyott kas.
 KASMATOL, keres, keresgél, kutat. Min-
 dent föl kasmatol. Sz. D.
 KASORNYA. Fazék, kanta. Sz. D.

KASSA.

KASSA. *Cassovia*, *civitas Hungariae*. M. A.
 K. V. Abaúj Vben.
 Kassa. F. Baranya Vben.
 KASSAL. *Cassovius*, *Cassoviensis*. M. A.
 Kassai rózsza. *Lychnis*. M. A.

KASTÉLY.

KASTÉLY. *Castellum*, *castrum*. M. A.
 KASTÉLYI. *Castellanus*. M. A.
 KASTÉLYKA. *Parvum castellum*. Vajda
 K. É. 2. K. p. 444.
 KASTÉLYONKINT. *Castellatim*. M. A.
 KASTÉLYOS. *Castellanus*. M. A. *Castel-*
lum habens.
 Kastélyos Dombó. F. Somogy Vben.
 Kastélyos nemes aszszony. Pázm. Pred.
 p. 1227.
 Kastélyos úr. *Faludi T. É.* p. 7.

KASZ.

KASZ.
 KASZA. *Falx foenaria*. M. A. Olly egye-
 nes a' beszédje, mint a' kasza. km.
 Kasza. Sz. P. Bihar Vben.
 Kasza' alja. — Egy kasza' alja-rét. *Foe-*
netum ad unam falcem sufficiens. M.
 Verbőczi 1660. p. 248.
 Kasza' háza. F. Szala Vben.
 Kasza-hordozó. *Falcifer*. M. A.
 Kasza-húgy. *Orion*, *jugula*. M. A. NC.
 p. 3. PP.
 Kasza-kő. *Cos*. M. A.
 Kasza-Pereg. F. Csanád Vben.

Kasza-szabású. Falcatus. M. A.
 * Boszniai kasza. Turcius, barbarus
 ensis. Csuzi. p. 31. 101.
 Farkas-kasza — Farkas-kaszára vetni.
 Pázm. Kal. p. 1048.
Kaszája. Ejus falx.
 Más nyelbe üti kaszáját. Zvonárics
 Postilla 1. R. p. 437.
Kaszál, kaszálja. Pratum secat. M. A.
 Tudja Pál, hol kaszál. km.
 Ki kaszálta a' rendét.
 Le kaszálja. Defalcit. M. A.
 Meg kaszálja. idem.
Kaszálás. Foenisecium. M. A.
 Le kaszálás. Defalcatio. M. A.
Kaszálatlan. Non falcatus.
Kaszáló rét. Foenilis herba. NC. p. 119.
Kaszáltt széna. Focnum desectum. M. A.
 Le kaszáltt, kaszálatott. Defalcatus.
 M. A.
Kaszás. Foenifex, foenisector. M. A.
 Kaszás lé. Alliatum. PP.
 Kaszás szekér. Covinus, covinum. M. A.
 Currus falcatus. Káldi. 2. Mach. 13. 2.
 Kaszás szekéren vivő. Covinarius. M. A.
 Kaszások. Csillagzat az égen.
 Kaszát ver. Falcem acuit.
 Kaszát vet. Obicem ponit, pedibus obli-
 quat. Sz. D.
 Viszsa fogja a' kaszát. Revolvit man-
 tellum. M. A.
KASZAB. R. Ensis falcatus, v. falx foen-
 naria. S. I.
Kaszabol, kaszabolja. Secat, consecat,
 caedit, concidit. S. I.
 Föl kaszabolja az ellenséget. Sz. D.
KASZIMBÁL. Ide 's tova huzza, von-
 nya. A' gyermek kaszimbálva ír. Sz. D.
KASZTA dió. Igen fás, és nehéz föl tö-
 retű dió, béle is a' belső hártáival
 úgy össze van nyúlve, hogy nehéz
 ki venni. Nem is igen szedik föl.
 Perenye' táján szokásban van ez a' szó.
 Hallottam 1828. Dec. 5.

KASZÁRNYA.

KASZÁRNYA. Domus militum. S. I.

KASZNÁR.

KASZNÁR. Sitocomus. M. A. Frumentarius.
KASZNÁRSÁG. Sitocomia. M. A.

KATA.

KATA (Katalin, katus, kati, katicza).
 t. a. n. Catharina.
 Kata' fa. F. Vas Vben.
 Kata-pila. Timidus, pavidus, qui facile
 terretur. S. I. Katuska, aszszonyi
 természetű férfi, tomolkó, kinek el
 nem olvadna egy kalán - vaj a' szájá-
 ban. Sz. D.
 Katád' fa. F. Baranya Vben.
KATALIN. Catharina. M. A.
 Katalin' falva. F. Torontál Vben, és E.
 F. Kóvár Vidékében.
 Szent Katalin' békája. Calamita. Zöld
 béka. CM.
 Katalina. E. F. Doboka Vben.
KATARIN. Catharina. M. A.

KÁTI. Juvenis Catharina. Könnyű Katit
 tánczba vinni. Dug. km. 2. R. p. 88.
Katiczásokodik. Férfiúl mondatik, a' ki
 aszszonyi munkákba, főzésbe 's a' t.
 avatkozik.
KATUS. Senex Catharina. Pázm. Kal. p.
 397. 768. M. A.

KATAK.

KATAK. Crepitaculum. S. I.
KATAKOL. Nagy hétben a' harangozás
 helyett kerepel. S. I.
 Rajta katakol: rajta alkalmatlankodik.
 Hallottam Izsákfán 1825. Febr. 6.

KATÁNG.

KATÁNG. Solsequium. M. A.
 Katáng-kóró. Intubus, chreston, ci-
 chorium, heliopus. M. A. CM.
 * Apró katáng. Chroudilla juncea. S. K.
 Kerti katáng. Cichorium endivia. S. K.
 Vad katáng. Cichorium. S. K.
KATÁNGI. Intubaceus. M. A.

KATLAN.

KATLAN. Lebes, clibanus, catinus. M. A.
KATLANOS: katlan-készítő.

KATONA.

KATONA. Satelles, satrapes, eques. M.
 A. CM.
 Katona. E. F. Kolos Vben.
 Katona-állítás. Statutio militum.
 Katona-béka. Rana escaria. S. I.
 Katona-béles: össze aprított borju-ve-
 se kenyér-szeletek között. S. I.
 Katona-czenk. Calo, cacula. S. I.
 Katona-dolog. Perferendum. Semmi az,
 katona-dolog. Excuséz Monsieur.
 Katona-élet. Vita militaris.
 Katona-fogadók. Conquistadores. S. I.
 Katona-inas. Cacula, calo. M. A.
 Katona-kenyér. Panis militaris, v. vi-
 ta militaris. Nehéz a' katona-kenyér.
 Csuzi Sipszó. p. 19.
 Katona-rab. Faludi N. A. p. 189.
 Katona-sereg. Satellitium. CM.
 Katona-szedés. Conscriptio militum, re-
 crutatio. S. I.
 Katona-tartás. Intertentio militis.
 Katona-törvény. Lex militaris. Faludi
 N. A. p. 189.
 Katona-utsza. Szered mellett való utsza.
 * Félékeny katona. Timidus miles.
 Félékeny katonának nem sir az anyja. km.
 Félénk katonának hátul van a' sebe. km.
 Fialtal katona. Juvenis miles. A' fiatal
 katonából válik a' vén koldus. km.
 Gyalog katona. Pedes.
 Jó katona. Bonus miles. Te is jó ka-
 tona, én is jó katona, ne bántsup
 egymást. km.
 Kára-katona. Hegyes orrú fekete ma-
 dár, kis halakkal él, akkora mint
 egy holló. Tiszában elegen uszkálnak.
 Dug. km. 1. R. p. 244. L. főlebb Kara-
 katona, kara-katna.
 Kézzelel csapó katona. Prágai p. 769.

Lovas katona. Eques.
 Öreg katonának élesebb a' kardja. Bos
 lassus fortius figit pedem.
 Roszsz katona az, a' kinek fegyvere is
 nehéz. km.
KATONÁJA. Ejus miles.
 Boldog aszszony' katonája. Ollaris Deus.
 M. A. Csuzi p. 528.
 Pápa' katonája. Imbellis miles.
 Vármegye' katonája. Miles comitatensis.
KATONASÁG. Militia, milites v. status
 militaris. S. I.
 Véghelyi katonaság. Militia confinaria.
 Tiszti Szótár p. 44.
KATONÁS. Militaris. S. I.
 Katonás aszszony. Virilis animi mulier.
 Katonáskodik. Militat. S. I.
 Katonáson. Militariter. S. I.

KATRABOCZA.

KATRABOCZA. Tarhonya, turós étel.
 Sz. D.

KATRINCZA.

KATRINCZA. Strophium pectorale. PP.
 A' gyermek' mellére szokás tenni.

KATROCZ.

KATROCZ. Reclusorium avium cohorta-
 tium, ut gallinarum, anatum etc.
KATROCZOZZA: katrocza el rekesztve
 tartogatja, ezt különösen a' birkások
 tudják.

KATT.

KATT. Sonus dentibus editus.
KATTOG. Dentibus strepit, dentes con-
 cutit. S. I. Fogával csattogtat. Sz. D.
 Fogait össze kattogtatta. Sz. D.
 A' nyúl után kattogtat a' kutya. Sz. D.

KAV.

KAV.
KAVACS. Morzsalék - kő. Csuzi Tromb.
 p. 542.
KAVAR, kavarja. Miscet. Kever. Sz. D.
 Meg kavarja: meg keveri.
 Kavarek. Mixtura. Keverék. Sz. D.
 Kavargat, kavargatja. Versat, rotat, vol-
 vit, volutat. S. I. Kevergeti.
 Kavarit, kavaritja. Flectit, torquet, ob-
 liquat. S. I.
 Kavarodik: keveredik.
 El kavarodott: el csavarodott. Sz. D.
 Kavarog. Vagatur, grassatur, oberrat. S. I.
 Csavarog. Sz. D.
KAVICS. Lapillus. Kövecs. Sz. D.
 Kavicsos: kövecses. Sz. D.

KAZ.

KAZ.
KAZA. F. Borsod Vben.
KAZAL. Acervus, cumulus. S. I.
 Kazal-rakó. Structor acervi. VV. L.
 Kazal-széna. Acervus foeni.
KAZÁN. Destillatorium. S. I. Turcice: vor-
 tex Danubii.

KAZÁR. F. Nógrád Vben. it. Struthio casuarius. S. I.
KAZDAG. Dives vide GAZDAG. M. A.
KAZUP. Két fülű kosár, füles kosár. Sz. D.

KAZUL.

KAZUL. Persa. Pázm. Pred. p. 289. A' Török, Tatár, Zsidó, Kazul, és egyéb pogány népek 's a' t.
 Kazul Basa. Telegdi, Felelet. p. 166.
 Kazul (vagy Persiai.) fű-szerszámok. Faludi B. E. p. 99.
 Kazul (vagy Persiai.) Dámák. Faludi E. M. p. 252.
 Kazul hercegek. Faludi T. É. p. 67.
 Kazul nyereg. Faludi T. É. p. 19.
 Kazul ország. Persia. Csuzi Sipszó p. 748. Faludi N. A. p. 64.

KÁ.**KÁB.**

KÁB.
KÁBA. Stultus, fatuus, hebes, stolidus, stupidus. M. A.
Kábaság. Fatuitas, stoliditas. M. A.
Kábájul (Kábá-úl.) Fatue, stupide, stolidus. M. A.
Kábalkodik. Stultescit, ineptit. M. A.
Kábául. Stulte. inepte, stolide. Eszterházi Tamás p. 520.
KÁBÉT, kábétja. (Kábitja.) Hebetat, stupefacit. VM. p. 3.
 Meg kábétja. Csuzi Tromb. p. 199.
 Meg kábéthatja. Telegdi Hom. 1. R. p. 715.
KÁBOLGYÁS. Demens, delirus, fatuus v. hebes, stupidus. S. I. Sz. D.
Kábolgyáskodik. Delirat, insanit. S. I. Sz. D.
KÁBOS.
Káboskodik. Delirat, insanescit. Faludi U. E. 3. R. p. 136.
KÁBÚL. Hebescit, stupet. S. I.
 El kábúlt a' feje. Sz. D.
 Meg kábúl. Stupore corripitur. Biró Márton. Micae p. 359.

KÁCS.

KÁCS. F. Borsod Vben.
 Kács-falú. F. Baranya Vben.
KÁCSA. Anas. M. A.
Kácsánd. F. Zemplin Vben.
Kácsász. Anates venatur. S. I.
KÁCSIK. Csárda Abaúj Vben.

KÁD.

KÁD. Cadus. M. A. Vinarium labrum, semicupium. PP.
 Csomoszló kád. Calcatorium. S. K.
 Fördő kád. Cadus balnearis. S. K.
 Káposztás kád. Vas caulium. VV. L.
 Sőr-főző kád. Cadus fomentarius. S. K.
KÁDÁR. Doliarius, victor. M. A.
 Kádár. R. Judex. S. I.
 Kádár. F. Tömös Vben.
 Kádár-kalapács. Tudes. PP.

Kádár-kapocs. Ungvis ferreus. PP.
KÁDAS. Doliarius, victor. S. I.

KÁF.

KÁF.
KÁFORKA.

KÁGY.

KÁGY.
KÁGYA. Sz. P. Bihar Vben.
KÁGYILÓ. Házatlan csiga. item Cylinder helicibus instructus, qualis in prelo ad exprimendum mustum adhibetur. Cochlea.

KÁIN.

KÁIN. t. f. n. Cain. L. Kaján.
KÁINLÓD: irigyled. Sámbar ellen. p. 81.

KÁK.

KÁK. F. Zemplin Vben.
KÁKA. Juncus, scirpus, cyperos. M. A. CM.
 Káka-bélfű: Gyöngye gyomrú. Sz. D.
 Káka-bot. Typha aquatica. M. A. Tufetum, tufa. PP. Bákány, nád-buzogány. Sz. D.
 Káka-bűz. Foeter juncus. Csuzi p. 739.
 Káka-kosár. Sirpea. M. A. L.
 Káka-szatyor. Fiscella juncea. Pázm. Pred. p. 98. 1271.
Kákából való. Juncus, juncinus, scirpus. M. A.
Kákai. idem. M. A.
Kákán csomót keres. Nodum in scirpo quaerit. M. A.
Kákás. Juncosus. M. A.
 Kákás hely. Juncetum. M. A.
KÁKALICZ. Sonchus, cicerbita. M. A.
KÁKICS. idem. Nyulak igen szeretik, és innen kerekedtek ezen nevei is: nyul-kék, nyul-paré, nyul-saláta, nyul-fű, nyul-káposzta.
KÁKOG. Cornicatur, crocitat. M. A. v. Garrit, blaterat. S. I. Kádog a' varju. — Ne kádogj már annyit. — Azt kádogják, hogy . . . Sz. D.
 Kádog bákog. Eszterházi Tamás. p. 14.
Kádogás. Crocitus. M. A.
Kádogó. Crocicans.
 Kádogó holló. Corvus crocicans. Csuzi Síp-szó p. 47. Tromb. p. 7. 428.
Kádogva röpdös. Crocitando volitat. Pázm. Kal. p. 214.
KÁKOM BÁKOM. Buttubatta, titivillitium, tatapatata. M. A. Pázm. Kal. p. 197. 515. 1078.
 Kákom-bákom csiga-biga. Csuzi Tromb. p. 97.
KÁKONY. F. Pest Vben.
 Kákonya. Telck Somogy Vben.

KÁL.

KÁL. t. h. n. Szala, és Soprony Vben.
KÁLD. F. Vas Vben.
KÁLHA. Testa fornacea. M. A. Csak a' kálhát őrzi: nem megy ki a' házból.
Kálha-fűk. VV. L.

Kálha-fűtő. Calefactor fornacis. S. I.
 Kálha-pityerítő.
 Kálha-rakó. Structor fornacis.
 Kálha' szája. Fauces fornacis.
 Kálha' válla. Orae fornacis, crepidines.
KÁLLAI kettős. Bizonyos tancz. S. I.
 Meg járta a' Kállai kettőst.
KÁLLYA. t. h. n. Szala Vben.
KÁLNA. t. h. n. Bars, Hont, és Zemplin Vben.
KÁLNOK. F. Mosony Vben. E. F. Három szék Székében.
KÁLLOS. F. Szala Vben.
KÁLLÓ. FF. Borsod, Nógrád és Szabolcs Vben.
KÁLOSSA. (Alsó, felső.) FF. Gömör Vben.
KÁLÓCZ' fa. FF. Szala Vben.
KÁLÓZ. MV. Fejér Vben.
 Kálózd. Sz. P. Fejér Vben.

KÁLMÁN.

KÁLMÁN. t. f. n. Colomannus.
 Könyves Kálmán. Ita dictus est Colomannus I. Rex Hungariae ob amorem librorum.
KÁLMÁND. F. Szatmár Vben.
KÁLMÁNCSA. F. Somogy Vben.

KÁLVINISTA.

KÁLVINISTA. Sactor Calvinus, Reformatus.
 Kálvinista-répa: czukor répa.
 Kálvinista-vallás. Confessio Helvetica.
 Kálvinista-varju, mely t. i. a' hust meg eszi, mert vagyon olyan varju is, mely hussal nem él és ezt nevezik „Pápista varjunak.“ — Koppan a' szemre, mint a' Kálvinista-varjunak. km.
KÁLVINISTASÁG. Reformati.
KÁLVINISTÁS. Calvinisticus.
 Kálvinistás sereg. Turba Calvinistaram. Zvonarics 1. R. p. 186.

KÁM.

KÁM. F. Vas Vben. Hijába Kámba a' bucsura, a' hol pap nincs. km.
KÁMON. F. Vas Vben.
KÁMOR.
 Kámor-vár. Omladék Nógrád Vben.

KÁMFOR.

KÁMFOR, KÁNFOR. Camphora. S. I.
KÁMFOROS. Kánforos égett bor. Spiritus vini, in quo camphora soluta est.

KÁMP.

KÁMP.
KÁMPICSORODIK. S. I. Ki török — olly nehéz ki-mondású szó, hogy majd ki kámpicsorodik bele a' nyelvem.
KÁMPOL, kámpolja. Lingua porrecta insultat. S. I. Faludi N. E. p. 172. N. A. p. 191.
 Ki kámpolta. Insultavit ei lingua porrecta.

KÁMSA.

- KÁMSA.** Alba camisia, amictorium. M. A. Pázm. X. Bizonys. p. 92. Sámbar el-leu p. 119. Fejér hosszú öltözet p. o. a' mise-mondó papoknál. A' kámsákból rokolyákat (vászon-gyolcszoknyákat) csináltak. Sz. D. Gyolcs-kámsa. Ephod. Pázm. Pred. p. 1202.
- KÁMSÁS.** Camisia indutus. Pázm. Kal. p. 354.

KÁMVA.

- KÁMVA.** Kútnak kerítése, pártázatja, gárgyája, kút-káva, bődöny. Sz. D.

KÁN.

- KÁN.** Cantarus. M. A. PP. usitatus Kánna. Kán. F. Baranya Vben.

KÁNÁN.

- KÁNÁN.** t. f. n. Canaan, filius Caini, a quo Judaea dicta est Cananaea. Kánán' földje. Cananaea. Kánán' menyegzője. Nuptiae in Cana Galilaeae.

KÁNONOK.

- KÁNONOK.** Canonicus. S. I.
KÁNONOKSÁG. Canonicatus. S. I.

KÁNTOR.

- KÁNTOR.** Succentor, cantor. M. A. Praeceptor, phonascus. PP. A' rozs kántor a' szép éneket is csunyaúl mondja. km.
- Kántor-torok.** Guttur cantoris. Barátzsák, kántor-torok nehezen telik. km. Dug. 2. R. p. 108.
- b) **Kántor.** Három hónap. Angaria. M. A. Kántoronként. Angariatim. PP. Minden kántorra. Ad omnem angariam.
- c) **Kántorok** az esztendőben. Quatuor anni tempora. Quatember. PP.
- Kántor-hét.** Septimana, in quam quatuor anni tempora incidunt.
- Kántor-szerda.** Feria quarta quatuor temporum.
- Kántor-péntek.** Feria sexta quatuor temporum.
- Kántor-szombat.** Sabbatum quatuor temporum.
- d) **Kántor.** Hegy Turócz Vben.
- e) **Kántor-János.** F. Szatmár Vben.
- KÁNTORKODIK.** Tono cantoribus praecit, praecinit. PP.
- Kántorkodás.** Praecentio. PP.

KÁNY.

- KÁNY.** F. Abauj Vben.
- KÁNYA.** Milvus, milvius, buteo. M. A. Még a' tyúk is le lapúl, mikor kányát lát. km.
- Kánya.** F. Tolna Vben.
- Kánya-bogyó.** Fructus genistae. M. A. Bacca opuli silvestris. S. I.

Kánya-Bölse. Sz. P. Abauj Vben.

Kánya-fa. Genista. M. A.

Kánya-fű. Seb-forrasztó fű. Sophia Donaci, accipitrina. Csapó p. 126.

Kánya-had. Pesthi' Meséji. p. 17.

Kánya'háza. F. Szatmár Vben.

Kánya-vár. F. Szabolcs Vben.

Sas-kánya. Ez nagyobb a' tik-hordó kányánál, nálunk csak télen jelenik meg, mézőkőn egerész, a' nyulat is, ha éhes, meg támadja. Hallottam 1824. Jan. 29.

Tik-hordó kánya.

Kányai. Milvinus. M. A.

KÁP.

KÁP. (Alsó, fölső.) PF. Nyitra Vben.

KÁPA. Cuculio, cucullus, capitium. M. A. it. Szem-födél. Sz. D.

Nyereg' kápája. Faludi T. É. p. 22.

Kápat vet a' ló' szemére. Sz. D.

Kápas. Cucullatus. M. A.

Kápas barátok. Capucini. S. I.

KÁPITULÁL. Se submittit per contractum, certis conditionibus transigit. PP.

KÁPLÁN.

KÁPLÁN. Capellanus. M. A.

Káplán-tartás. Intertentio capellani.

* **Helybéli káplán.** Capellanus localis.

Tábori káplán. Capellanus castrensis.

Udvari káplán. Capellanus aulicus.

KÁPLÁNKODIK. Capellanum agit, fungitur officio capellanari. Faludi N. E. p. 135.

KÁPLÁNSÁG. Diaconia M. A. Capellanatus.

KÁPLÁR.

KÁPLÁR. Ordinum ductor, decurio. PP. Corporalis.

Káplár-pálcza. Baculus decurionatus.

KÁPLÁRKODIK. Decurionem agit.

KÁPLÁRSÁG. Decurionatus.

KÁPOLNA.

KÁPOLNA. Fanum, phanum, delubrum. M. A. Aedicula sacra PP. Capella, sacellum. Kerüli, mint Mesztegyei a' kápolnát. km.

Kápolna. t. h. n. Baranya, Bihar, Borsod, Gömör, Heves, Posony, Szala, Tolna, Torna, és Vas Vben. it. E. Alsó Fejér, belső Szolnok és Küküllő Vben.

* **Házi kápolna.** Capella domestica.

Udvari kápolna. Capella aulica, sacellum aulicum.

KÁPOLNÁJA. Ejus sacellum.

Ördög' kápolnája. Popina. A' hol az Istennek temploma vagyon, ördögnek is szokott lenni kápolnája mellette.

KÁPOLNÁS Habens sacellum.

Kápolnás. F. Krassó Vben. Sz. P. Nagy Kunságban.

Kápolnás' falva. F. Vas Vben.

KÁPOLNAK. E. FF. Kővár Vidékében.

KÁPOSZTA.

KÁPOSZTA. Brassica. M. A. A' ki nem szereti a' káposztát, a' husát se egye. km.

Káposzta' csirája. Brassicae molliores cauliculi. PP.

Káposzta' falva. MV. Szepes Vben.

Káposzta-fej. Caput brassicae. S. I.

Káposzta-föld. Ager olerarius. S. I.

Káposzta-lé. Muria. PP.

Káposzta-palántot ültet. Brassicam transfert. PP.

Káposzta-torzsa. Caudex caulium.

* **Csikos káposzta.** Caulis cum flutis.

Csipkés káposzta. Brassica crispa. S. I.

Fejes káposzta. Brassica capitata. M. A.

Fodros káposzta. Brassica laciniata. S. K.

Brassica Selénia. Mitterpacher, Rei

R. P. 1. p. 490.

Hajdu-káposzta. Caulis cocti in olla

operta. S. K. Caulis frixi. Szirmai,

Parab. p. 53.

Harasztos káposzta. Brassica caerulea.

S. K.

Kapros káposzta. Caulis cum anetho,

et flore lactis cocti. Szirmai, Parab.

p. 53.

Kehl-káposzta: olasz káposzta.

Kék-káposzta. Brassica sabellica, fim-

briata. S. K.

Kolosvári káposzta. Caulis praeparati

ad morem Kolosváriensium cum vino,

et pipere. Szirmai. l. c.

Olasz káposzta. Brassica viridis. S. K.

Spárga-káposzta. Brassica asparagoides.

Pánkl.

Szalonnás káposzta. Caulis cum iardo.

Előbb való a' böcsület a' szalonnás

káposztánál. km.

Töltött káposzta. Caulis fartí cum oryza,

et carne. Szirmai. l. c.

Virágos káposzta. Cartifol. S. K. Bras-

sica botrytis.

Vörös káposzta. Brassica levis. M. A.

Brassica oleracea rubra.

KÁPOSZTÁS. Habens caules.

Káposztás hordó. Vas caulium.

Káposztás hús. Caulis cum carnibus.

Nem adna ő most azon egy tál ká-

posztás húst. Nulla cantillat avis,

quando esurit — Discum, quam phi-

losophum audire malunt. M. A.

Káposztás kert. Caularium. Pázm. Pred.

p. 1161.

Káposztás konc. Frustum carnis cum

caulibus. Nagyobb az emberség a'

káposztás koncznál. km.

Káposztás Megyer. Sz. P. Pest Vben.

Káposztás Szent Miklós. E. F. Maros

Székében.

KÁPOSZTÁZ. Caulis manducatus. S. I.

KÁPRÁZIK.

KÁPRÁZIK a' szeme. Sz. D. S. I. Dum oculis repente quasi nubeculae offunduntur. Káproznak szemei. Sz. D.

KÁPTALAN.

KÁPTALAN (Káptolom. R. Káptolon.) Capitulum, exedra, grammatophylaci-

um, archivum. M. A. PP. Capitulum.
Nem káptalan a' fejem: km: nem tudhatok mindent.
Káptalan' fa. F. Szala Vben.
Káptalan-ház. Exedra. M. A. L.
Káptalan-személy. Capitularis, requisitor literariorum instrumentorum. PP.
KÁPTALANBA be vallja. Celebrat fassio-nem in capitulo. Nehéz helyett van a' szarvas az erdőben, és az irás a' káptalanban. km.
KÁPTALANBELI. Capitularis.
Káptalanbeli személy. Persona capitularis.
KÁPTALANBELI Úr. Canonicus.
KÁPTALANSÁG. Collegium canonicorum. Telegdi, Felelet. p. 15. 100.

KÁR.

KÁR. Damnum, detrimentum, incommodum, jactura. M. A. Kár szokta az embert okossá tenni. km.
Kár bántani. Non est loco movendum.
Kár-bíró. Aestimator damni.
Kár-ellenző. Infundibulum. S. I.
Kár érte. Dolendum.
Kár haszonba mentt. km.
Kár-hozó. Damnifer. M. A.
Kár-látás. Liquidatio, revisio damni illati. M. A.
Kár-látó. Revisor damni.
Kár-látóba mentt. Ivit ad revidenda, liquidanda damna.
Kár-mentő. Azon sajtár, melyet a' csap alá tesznek.
Kár nélkül való. Indemnis. M. A.
Kár-tétel. Incommodatio, damnificatio. M. A.
Kár-tévő. Incommodans, damnificans. M. A.
Kár után áldomás. Post vulnere etiam plaga.
Kár-vallás. Detrimentum, damnum, jactura. M. A. CM. Leg rosszabb valás a' kár-vallás. km.
Kár-vallatlan. Indemnis. Erdélyi, Zichi fölött p. 6.
Kár-vallatlanság. Indemnitas. S. I.
Kár-vallott. Damnificatus. Foházkodik, mint a' kár-vallott cigány. km.
Kár volna. Dolendum esset.
* Keserű kár. Damnum acerbum. Kevés kár nem sok haszon. km.
Olly kár a' szegénynek egy pénz is, mint a' gazdagnak száz. km.
Országos kár, mikor egy isten-féltő ki hal közülünk. Sz. D.
Semmi kár. Nullum damnum, nulla jactura.
KÁRA. Ejus damnum. Meg lészen az ő kára. Decernetur equa Thessalica. M. A.
Kárán tanul a' bolond. Malo accepto stultus sapit. M. A.
KÁRALL, kárallja. damni ducit, damnosum putat. M. A.
Kárallja minden értelmes ember. Sz. D.
Kárallanám, ha elmaradna valami belőle. Sz. D.
Nem kárallya fáradságát. Faludi U. E. 1. R. p. 28.
KÁRATLAN. Indemnis. M. A.
Káratlanítja. Indemnem reddit.

Káratlanság. Indemnitas. M. A.
KÁRÁND. F. Sz. P. és Telek Bihar Vben.
KÁRHOZIK. Damnatur. M. A.
El-kárhozik. Condemnatur. M. A.
Kárhozandó. Damnandus, condemnandus. S. I.
Kárhozandóság. Condemnabilitas. Zvonarics 1. R. p. 792. Csuzi Tromb. p. 194.
Kárhozat. Damnatio, condemnatio. M. A.
Kárhozat-szerző. Pázm. Kal. p. 929.
Kárhozatos. Condemnabilis, exitialis, perniciosus. M. A.
Kárhozottság. Pernicies. Biró Márton Micae p. 73.
Kárhozatság. idem. Vajda K. É. 1. K. p. 39. Csuzi Síp-szó p. 179.
Kárhozatságos. Summe perniciosus, exitialis idem p. 36.
Kárhozás. Damnatio.
El kárhozás. Damnatio, condemnatio. M. A.
Kárhozó. Damnabilis, damnandus. M. A.
Kárhoztatja. Damnat, condemnat. M. A.
El kárhoztatja. Condemnat. M. A.
Kárhoztatatlan. Indemnatus. M. A.
Kárhoztatás. Damnatio, condemnatio. M. A.
Kárhoztható. Condemnabilis. M. A.
Kárhozthatott. Damnatus. M. A.
Kárhoztható. Damnatorius. M. A. it. Damnator, condemnator. S. I.
Kárhozza. Damnat. Faludi E. M. p. 44.
KÁROG. Croci at. M. A. Mivel a' kánya azt kiáltja **KÁR** — **KÁR**, innen mondatik, hogy **KÁROG**.
KÁROM. Damnum meum. Sem károm, sem hasznom benne. Mihi nec seritur, nec metitur.
Káromkodik. Blasphematus. M. A.
* A' régi Magyar, ha kára történt, hihető, azt szórta: **KÁROM-KÁROM**, ilyen, amolyan **KÁROM** esett, történt, és innen mondatott az olyan, hogy **KÁROM**kodik, és ez hihetőbb, mint azt állítani, hogy **KÁROM** régi szó volna, és annyit tenne, mint maledictum, dirae, execratio, v. convitium, asperior vox.
Öszve káromkódja. Conblasphematus.
Káromkodás. Blasphemia.
Káromkodó. Blasphemus.
Káromol, káromolja. Vituperat, blasphematus. M. A. (Alteri damnum suum imputat.) Maledicit, invehitur in aliquem, convitio verberat. Schelten. S. I.
El káromolja magát.
Meg káromolja. Blasphematus. M. A. Vituperat, reprehendit.
Káromlás. Blasphemia. M. A. Convitiatio.
Káromló. Blasphemus. M. A. Convitiator.
KÁRON szokott ember tanulni. Nocumenta documenta.
KÁROS. Damnosus, detrimentosus, dispendiosus, incommodus, damnificus. M. A.
Káros bánkodik. km.
Káros csapások. Plaga damniferae. Faludi E. M. p. 241.
Károsan. Damnose. M. A.
Károsítja. Damno afficit. M. A.
Meg károsítja. idem.
Károsodik. Damnum patitur, jacturam facit. S. I.

Meg károsodik. Damnificatur.

Károsom. Damnificator meus. Faludi E. M. p. 250.
Károsul. Detrimentum, damnum patitur.
KÁRT tesz. Damnificat, incommodat. M. A.
Mig a' rossz korcsmárost rajta kapják, sok kárt tesz. km.
Kárt vall. Jacturam patitur. PP.
KÁRTÉKONY. Damnificus, noxious. PP.
Pázm. Pred. p. 670.
Kártékony állapot. Animal nocivum.
Kártékony szeretet. Amor nocivus. Faludi. E. M. p. 241.
Kártékonykodik. Nocet, obest, detrimentum infert. S. I.
Kártékonyosság. Detrimenti causatio. Pázm. Pred. p. 1074.

KÁRÁSZ.

KÁRÁSZ. Charax. M. A. Merula piscis. PP.
Telegdi, Felelet p. 26. Alá való szálkás hal.

KÁRMÁNY.

KÁRMÁNY. Carmanus. M. A.
Kármány-bőr. Corium coccineum. S. I. Karmazsin.
Kármány-fösték. Coccum, color coccineus. Kármin. S. I.
Kármány-kengyel. Faludi E. M. p. 241.
Kármány-körtvély. Pyrum cucurbitinum. Blutzerbirn. S. I. Pázm. Pred. p. 701.
Kármány-ország. Carmania. M. A.
Kármány-posztó. Coccinum. Skárlát. S. I.
Kármány-zabola. Lupatum. PP. Faludi N. U. p. 46. B. E. p. 7.

KÁROL.

KÁROL. t. f. n. Carolus.
Károl' falva. FF. Posony, Turócz, és Zemplin Vben.
Károl' háza. Major Posony Vben.
Károl' háza. Major Vas Vben. Ezt Gróf Erdődi Károl építette a' mi üdönkben, Karakón túl vagyon.
Kis Károl. Sz. P. Békes Vben.
Nagy Károl. MV. Szatmár Vben.

KÁRPIT.

KÁRPIT. Tapes, tapetum, aulacum. M. A. CM. Peristroma, peripetasma. PP.
Fényes kárpit. Faludi E. M. p. 239.
Flándriai kárpit. Idem ibidem.
KÁRPITOS. Tapetibus ornatus, tapetis, aulacis obductus. M. A.
Kárpitos ágy.
Kárpitos hajlék. Faludi N. U. p. 199.
Kárpitos ház. Domus aulacis ornata. Beniczki p. 193.
KÁRPITOT föl vonja. Aulacum tendit. PP.
KÁRPITOZZA. Aulacis ornat, tapetibus sternit. S. I.
Bé kárpitozza. Aulacis instruit, vestit. PP.

KÁRT.

KÁRT. Kártos, kártya, fa-edény. Culigna. PP. it. Gyapju-füsz. Sz. D.

KÁRTOL. Gyapjút fűsül, gerebencz. Sz. D.

KÁRTYA.

KÁRTYA. Charta, chartae folia lusoria. M. A. Föl fordúlt kártyával játszani se haszon, se mulatság. km.

Kártya-csináló. Chartarius. M. A.

Kártya-játék. Lusur chartifoliorum. Vajda 2. K. p. 420.

Kártya-játszás. idem. Pázm. Pred. p. 992.

Kártya-vetés. Jövendülés az asztalra ki rakott kártya-levelekből. S. I.

KÁRTYÁJA. Ejus folia lusoria. A' ki színével mutatja kártyáját, leg jobb játékát is el veszti. Secretum meum mihi.

KÁRTYÁS. Lusur, chartilusor. M. A.

KÁRTYÁZ. Chartifoliis ludit. S. I.

Kártyázó. Chartilusor. Faludi N. E. p. 48.

KÁS.

KÁS. Sz. P. Somogy Vben.

KÁSA. Pulmentum, puls, milium tritum, piffa. M. A. Csak a' vajassát szereti a' kásának. km.

Kása-gyöngy. Margaritula, unio minor, uniones minores. PP.

Kása-himlő v. köles-himlő. Febris miliaris. Friesel. S. I.

Kása Istennek áldása. km.

Kása meg égette a' száját. Mus picem gustavit. A' kinek a' kása meg égeti a' száját, még a' tarhóját is fujja. Siculus mare prospectat. Dulcis in expertis cultura potentis amici, Expertus metuit. M. A.

Kása nem étel. km.

Kása-patak. E. F. Kolos Vben.

Kása-törő malom. Pilum miliarium. PP.

Kása-virág. Tavasz első virág. Primula veris, herba paralysis. M. A.

* Árpa-kása. Ptisana. S. K.

Baba-kása. Oriza lacte cocta.

Bodza-kása. Pulticula sambucea.

Dara-kása. Pulticula triticea. S. K.

Fordított kása. Szirmai, Parab. p. 54.

Forró kása. — Forgolódik, mint a' macska a' forró kása körül. km.

Főtt kása. Pulmentum, puls milicea, pulticula. PP.

Hajdina-kása. Pulticula ex panico.

Hajdu-kása. Puls in pinquedine tosta. S. K. Pultes ex milio cum lardo tostae. Szirmai Parab. 54.

Harmat-kása. Festuca fluitans. Csapó. p. 112.

Koldus-kása. Puls ex remanente tomento falisei veteris facta. S. K.

Lisztes kása. Puls farinacea.

Ludas kása. Mellyben a' ludnak aprólékai vannak bele főzve.

Ki tolyó kása. — Meg ette már a' ki tolyó kását. — Annyi a' böcse, mint a' ki tolyó kásának. km.

Köles-kása. Milium excorticatum. PP.

Manna-kása. Gramen mannae. Boszorkány-kása. Csapó. p. 112.

Ris-kása. Oryza.

Szoktató kása. Puls allectiva.

Tejes kása. Puls condita lacte.

Zab-kása. Puls avenacea. S. K.

Kásál: kását csinál. Frumentum vel legumen in pultes terit, contundit, confringit. S. I.

Kásás. Succo destitutus, densus. S. I.

Kásás gyümölcs: igen el érett, 's levét vesztette lágy gyümölcs. S. I.

Kásás fazék. Olla pultaria.

Kásás fazéket vakarja. Pultis reliquias eradit. PP.

Kásás kalán. Tudicula pultaria. PP.

Kásásodik. Succum perdit, densescit. S. I. El kásásodik. idem.

Meg kásásodik a' gyümölcs, ha igen el érik.

KÁSMÁRK. (Alsó, felső.) FF. Abaúj Vben.

KÁSVA. E. FF. Torda Vben. és Szeben Székében.

KÁSTA.

KÁSTA a' könyv-nyomtatóknál. Loculamenta literarum. PP.

KÁSTÉLY.

KÁSTÉLY.

KÁSTÉLYOS. Turbidus, rubricosus. M. A.

Kástélyos bor. Vinum rubellum. M. A.

KÁSZ.

KÁSZ.

KÁSZMA.

Kásmálódik: szövődik, fonódik, teker-
gözik. Sz. D.

Öszve kásmálódott a' fonál. Sz. D.

KÁSZOLÓDIK: vergődik, vonódik, bon-
takozik. Sz. D.

Azok föl kászolódván futni kezdenek.
Heltai Kron. 1. D. p. 371.

Ki kászolódni, bújni, vonódni 's a' t.
az ágyból. Sz. D.

KÁSZONY. MV. Bereg Vben. E. Hegy,
és Folyó víz Csik Székében.

KÁSZU. Corticeum. PP. Rind-schachtel.
Öszve hajtott fa-héjből csináltt kö-
pücske, mellybe a' gyermekek epret
szoktak szedni.

Kászu-sajt. Caseus uno vasculo. Sz. D.

KÁT.

KÁT.

-Kát' fa. Sz. P. Somogy Vben.

Kát-tó. F. Nyitra Vben.

KÁTA. t. h. n. Pest Vben.

KÁTOLY. F. Baranya Vben.

KÁTOLNA. Szent Katolna. E. F. Három
szék Székében.

KÁTRÁNY. Kalamász, deget. Sz. D.

KÁTY.

KÁTY. F. Csajkások Vidéken.

KÁTYOL. Mély kerék-vágások, 's lyukak
az uton. S. I.

Kátyolos út. Lyukakkal, 's mély kerék-
vágásokkal meg romlott út. S. I.

KÁTYÓ. Palus, lama, illuvies. S. I.
Mély híg sár. Sz. D.

Kátyós út: kátyolos út. S. I.

KÁVA.

KÁVA. Cavum, cavatura, cinctura.

Káva. F. Pest Vben. Sz. P. Komárom
Vben.

* Kút-káva. Puteal. Kut' kerítése.

Lócs-káva.

KÁVÁS. Cinctus, circumdatus, habens
puteal.

Kávás. F. Szala Vben. és E. F. Közép
Szolnok Vben.

Kávás szoknya. Cyclas virgis distenta.
Reifrock. S. I.

Kávásd. F. Bihar Vben.

KÁVÉ.

KÁVÉ. Faba aegyptiaca. PP. Calda arabi-
ca, calda ex ossibus tostis cerasi
arabici confecta. S. I. Zriniász P. 3.
Stropha 26.

Kávé-fa. Cerasus arabica. S. I.

Kávé-főzés. — Tud hozzá, mint a' Baj-
csi aszszony a' kávé-főzéshez. km.

Kávé-ház. Thermopolium, taberna cal-
daria, domus cavearia, cavena. S. I.

Kávé-mag, kávé-szem. Os, sive nucleus
cerasi arabici. S. I.

Kávé-örlő. Machina pro comminendis
fabis arabicis.

Kávé-pörkölő. Machinula pro torrenda
caffa.

Kávé-szín. Color caldae arabicae. S. I.

Kávé-szoba, Cavena. Faludi N. U. p.
159.

KÁVÉS. Thermopola, cavenarius. S. I.

Kávés csésze. Kávés findzsa. Phiala caf-
feacea.

Kávés kalán. Cochlear coffeaceum.

KÁVÉT főzik csak a' levéért. km. Dug.
1. R. p. 500.

KÁVÉZ. Caldam arabicam bibit. S. I.

KE.

KEB.

KEB.

KEBEL. Sinus, gremium. M. A. Fődelem,
kebelem nem kigyónak való. km.

Kebele. F. Varasd Vben.

Kebele. Ejus sinus. Eperjet szed más ke-
belébe. km.

Kebele. F. Szala Vben. és E. F. Maros
Székében.

Kebeles. Sinuosus. M. A. CM.

KEBES.

Kebed. F. Bihar Vben.

KECZ.

KECZ.

KECZE. Rete piscatorum sacciforme. S. I.
Kecze. E. F. Torda Vben.

Kecze-beczél. Saltitat. Vajda K. É. 5.
K. p. 189. „A' bak akár melly me-
redék kösziklákön föl 's alá kecze-
beczél.”

Keczél. Vigan ugrándozik, játszodozik,
czikázik. Sz. D.

KECZEGE. F. Gömör Vben.
 KECZEL. FF. Gömör és Pest Vkben.
 KECZELE. Fejre való aszszonyi ruha.
 Gyöngyösi 2. D. p. 652. L. Köczöle.
 KECZMEREG. Botorkál, erőtlenségből négy
 kéz láb csúsz mász. Hallottam Ságbon
 1829. Ján. 20.
 KECZŐL. F. Soprony Vben.

KECS.

KECS.
 KECSE. Vörös skárlát kecsét függesztett
 vállára. Gyöngyösi. it. VM. Intő-levél
 p. 155. it. Zríniász P. 5. Str. 47.
 KECESED. E. FF. Kolos és belső Szolnok
 Vkben, és Udvarhely Székében.
 KECSEG. Blanditur.
 Kecseget, kecssegeti. Allectat. M. A. Epist.
 Pázm. p. 7.
 Kecsegetés. Allectatio. M. A.
 Kecsegeti, kecssegeti. idem.
 KECSEGE. Sturio primus. M. A. Sturio
 minor, acipenser ruthenus. Störlein,
 Lachstör. S. I. Nic. Oláh. Hung. p.
 85. L. Köcsöge.
 KECSKE. Capra. Kecske sem menne vá-
 sára, de ütök hátul. Necessarium for-
 tunam terit. M. A.
 Kecske-akol. Caprile. M. A.
 Kecske-bak. Caper, hircus. M. A. Ugrál
 mint a' kecske-bak. km.
 Kecske-béka. Rana escaria. S. I.
 Kecske-bogyó. Stercus caprarum. Dug.
 km. 1. R. p. 136.
 Kecske-buk. Kecske-bukot hány. S. I.
 Kecske' csöcse. Uber caprae, ruma ca-
 prina. M. A.
 Kecske-csöcsü szőlő. Uva bumastos.
 M. A.
 Kecske-Dága. E. F. Hunyad Vben.
 Kecske-fagygyú. Sebum caprinum.
 Kecske' falva. Kecske' falva. E. F.
 Közép Szolnok Vben.
 Kecske-fejő. Caprimulgus. M. A.
 Kecske-fejű. Aegoccephalos. M. A.
 Kecske-fi. Haedulus. M. A.
 Kecske-fiú. idem. M. A.
 Kecske-fű, vad kecske-fű. Doronicum.
 Csapó p. 133.
 Kecske-golyók. Spyras, stercus capra-
 rum. S. I.
 Kecske-golyóbis. Pilula. Pázm. Kal.
 p. 556.
 Kecske' háta. E. F. Doboka Vben.
 Kecske-köröm. Ungues caprarum. it.
 Conchae petrefactae lacus Balatonis.
 S. I.
 Kecske-kő. E. Hegy alsó Fejér Vben.
 Kecske-lábok, melyekre az ácsok ül-
 lást csinálnak.
 Kecske-lábra kapott. km.
 Kecske-lábú. Capripes. M. A.
 Kecske-mét. Aegopolis. M. A. MV. Pest
 Vben.
 Kecske-méti. Aegopolitanus. M. A.
 Kecske-olló. Haedulus, capella. Pesthi'
 Meséji. p. 19.
 Kecske-pásztor. Caprarius, aegonomus.
 M. A.
 Kecske-rágó fa. Vitex, evonymus. M. A.
 Kecske-rágító fa. idem.
 Kecske-rák. Cancer lacustris, palustris.

Tavi fejéres rák. S. I.
 Kecske-ruta. Galega, ruta capraria.
 Csapó. p. 134.
 Kecske' szakállá. Aruncus. CM. PP.
 Kecske-szakáll-fű. Barbula caprae. M. A.
 Kecske-szakállú fű. idem. Csapó. p. 134.
 Kecske-szar. Spyras. M. A. PP.
 Kecske-szarvú. Capricornus. M. A.
 Kecske-szarvú fű. Foenum graecum.
 M. A.
 Kecske-ször. Pili caprini. Pázm. Pred.
 p. 1272.
 Kecske-téj. Lac caprinum.
 Kecske-tölgy. Ruma caprina. S. I.
 * Fél kecske. — A' fél kecskéből vá-
 lik a' rpszz kertész. km.
 Havasi kecske. Rupicapra, M. A. L.
 Him kecske. Caper. NC. p. 131.
 Kis kecske. Capella. NC. p. 131.
 Nyöstény kecske. Capra. NC. p. 131.
 Oláh kecske — Ollyan mint az oláh
 kecske, annak is belől van a' hája.
 km.
 Vad kecske. Capra sylvestris, dorcas.
 NC. p. 131.
 Vén kecske. Hircus vetulus. Vén kecs-
 ke is meg nyalja a' söt. km.
 Kecskek. FF. Vas, és Komárom Vkben.
 Kecskei. Caprillus, caprinus. M. A.
 Kecsks. Caprarius, caprinus. M. A. Fa-
 ludi. E. M. p. 76.
 Kecskeül. (More caprino. Kecske-módra,
 kecske-hangon) Pesthi' Meséji.
 KECSE. F. Gömör Vben.

KED.

KED.
 KEDE. (Kis, nagy) E. FF. Udvarhely
 Székében.
 KEDIG. R. Autem, vero. M. A. Pedig.
 Kediglen. idem. M. A.
 KEDÜ. R. L. alább KEDV.

KEDD.

KEDD. (Ket-ed, kett, kedd). Dies Mar-
 tis, feria secunda. M. A.
 Hús-hagyó kedd. Feria secunda carnis-
 privii.
 Húsvét kedd. Feria secunda paschatis.
 Nagy kedd. Feria secunda hebdomadae
 sacrae.
 Pünköst kedd. Feria secunda pente-
 costes.
 KEDDEN. Die Martis. M. A. Jövő kedden.
 Futuro die Martis.
 KEDDRE. Ad diem Martis.

KEDV.

KEDV. (hajdan KEDÜ. S. I.) Gratia, fa-
 vor. M. A. v. animus v. gaudium, lac-
 titia v. studium, cupido, cupiditas,
 appetitus, desiderium. S. I.
 Kedv-duzzadás, kedv-érkezés. Animi
 resumptio. S. I.
 Kedv-keresés. Assentatio, adulatio. S. I.
 Kedv-legelő. Distractivus, 'animum pa-
 scens.
 Kedv-legeltetés. Distractio animi.
 Kedv-lelés. Delectatio, oblectatio,
 complacentia. S. I.

Kedv-mutatás. Gratulatio. M. A.
 Kedv-szegés. Frustratio desiderii.
 Kedv-töltés. Recreatio, oblectatio. S. I.
 Kedv-töltő. Exsatiatio animum. Pázm.
 Pred. p. 314.
 Kedv-üzés. Delectatio, oblectatio. S. I.
 Kedv-vesztés. Displicentia. S. I.
 * Fél kedv. Invitus animus. S. K.
 Jó kedv. Bonus, hilaris animus.
 Komor kedv. Melancholia.
 Roszsz kedv. Displicentia.
 KEDVE. Ejus animus, favor, gratia 's a' t.
 Kinek milhez kedve, ott akad a' szí-
 ve. km.
 Kedve-töltő ember.
 Kedve-töltő kényesség. Faludi E. M.
 p. 242.
 Kedve van hozzá. Gestit, desiderat.
 * Nincs kedve. Morosus est.
 Teljék benne kedve. Sit ita, habeat,
 fruatur.
 Kedvébe veszi. Recipit in gratiam.
 Kedvében van. Est in ejus gratiis.
 Kedvére él. Indulget genio. Otthon lak-
 jék, a' ki kedvére akar élni. km.
 Kedvére tartja. Delicate nutrit.
 Kedvére tartatott. Delicatus. M. A.
 Kedvét keresi. Consult pulvillos sub cu-
 bito. M. A. Studet ei complacere, ani-
 mum ejus demeretur.
 Kedvét szegi. Ne szegd kedvemem. Noli
 mihi hoc denegare.
 Kedvét vesztí. Despondet animum.
 KEDVELL, kedvelli. Diligit, favet, ac-
 ceptat. M. A.
 Nem kedvelli a' tanulást. Non illi ár-
 ridet studium.
 Meg kedvelli. Adamat.
 Kedvellés. Acceptatio, lubentia. M. A.
 Kedvelletes. Gratus, graciosus, acceptus.
 S. I. Sz. D.
 Kedvelt. Dilectus, amatus, acceptus.
 KEDVEM van hozzá. Cupio, gestio, de-
 sidero, concupisco. S. I.
 Kedvem ellen. Invite. M. A.
 Kedvem szerint. Ad votum. M. A.
 Kedvem szerű, kedvem szerint való.
 Charus, exoptatus.
 Kedvem tartja. Fert animus. Sz. D.
 Kedvemért kérlek. Amabo. M. A.
 KEDVES. Gratosus, gratus, jucundus,
 acceptus, placitus, lepidus, favora-
 bilis, svavis. M. A. Ki mit szeret,
 kedves az annak. km.
 Kedves barátom. Chare amice.
 Kedves dolog. Res grata. Kedves dolgot
 cselekszel. Sz. D.
 Kedves erkölcs. Mores accepti. Faludi
 E. M. p. 242.
 Kedves gyermeknek sok a' neve. km.
 Kedves kedvesség. Faludi E. M. p. 242.
 (Gratia gratum faciens?)
 Kedves napok hamar folynak. Rara ho-
 ra brevis mora.
 Kedves szín. — Le szedi az orczáról az
 üdő a' kedves színt. km.
 Kedves uram öcsém. Gratiose domine
 frater.
 Kedves vendég. Gratus hospes. Bien venu.
 Kedvesen. Grate, gratiose, svaviter, pla-
 cite, festive, lepide, favorabiliter. M. A.
 Kedvesíti. Gratum facit, acceptum reddit.
 Epist. Pázm. T. 2. p. 2.

Kedveskedik. Gratificatur, placere studet, favet. M. A. Pázm. Kal. p. 1085. Pred. p. 610.

Kedveskedés. Gratificatio, blandimentum. M. A.

Kedvesség. Gratia, gratiositas, svavitas, festivitas. M. A.

Kedvesség. Valde acceptus. Monoszlai de cultu p. 228.

Kedvesül. idem ac Kedvesen. M. A.

KEDVETLEN. Implacidus, morosus, immitis. M. A. Kedvetlen az öreg, olyan mint a' lánca, mellyet ha föl vesznek is, jaj, ha le tesznek is, jaj.

Kedvetlenedik. Contristatur, animum perdit. v. offenditur. S. I.

El kedvetlenedik. Pázm. Pred. p. 1161.

Meg kedvetlenedik. Morosus redditur.

Kedvetlenit, kedvetleníti. Morosum facit, tristem reddit. Pázm. Pred. p. 657. 731.

El kedvetleníti. idem.

Meg kedvetleníti. Contristat.

Kedvetlenkedik. Morosum, incontentum, importunum se exhibet. Pázm. Pred. p. 924

Kedvetlenség. Morositas, inclementia. M. A.

Kedvetlenül. Morose, invite, implacide. M. A.

Kedvetlenül (ige.). Morosus, tristis fit.

El kedvetlenül. Dejicit animum. Faludi N. A. p. 198.

KEDVEZ. Indulget, favet, comparcit. M. A. Studet alicui. S. I.

Kedvezés. Favor, indulgentia. M. A.

Kedvező. Favens, favorabilis.

Kedvező környül állások. Circumstantiae favorabiles.

Kedvező szerencse. Fortuna favens.

Kedvezze. Indulgenter. M. A. Faventer.

KEDVÜ.

Jó kedvü. Boni animi.

Komor kedvü. Morosus.

Nehéz kedvü. idem.

Pokol-kedvü. Morosus, melancholicus.

M. A. CM.

Vig kedvü. Lactus, hilaris.

KEFE.

KEFE. Muscarium setaceum. PP. Scopula setacea. S. I. Scopae e setis, setaceum.

Csizma-kefe. Setaceum quo cothurni purgantur. VV. L.

Kocsi-kefe. VV. L.

Ló-kefe. VV. L.

Ruha-kefe.

Takács-kefe. Setaceum quo textores utuntur. VV. L.

KEFÉL, keféli. Setaceo purgat vestitum. S. I.

Ki keféli. Setaceo excutit pulveres e vestitu.

Le keféli. Purgat setaceo vestes per longum.

Meg keféli. Perpurgat setaceo.

KEGY.

KEGY. Svavitas, gratia. M. A.

Kegy-pénz. Pensio. L. Éjnek diadalma.

Pest 1808. p. 99.

Kegy-szüzek. Gratiae, charites. Sz. D. S. I.

KEGYE. Ejus gratia.

Kegyec. F. Szatmár Vben.

Kegyébe, irgalmába vissza fogadott. Sz. D.

KEGYED. R. Condonat, ignoscit, gratiam facit. L á t.

KEGYEL. R. idem. Most Kegyelmez.

Kegyélet. Iris. Szivárvány. Benkö Transylvania Tom. 1. p. 402.

KEGYELM, KEGYELEM. Gratia, clementia. M. A.

Kegyelem-kérő. Supplex pro gratia.

Pázm. Pred. p. 651.

Kegyelem-szóró. Prodigus in gratiis distribuendis. Faludi N. A. p. 121.

Kegyelne. Gratia ejus, clementia ipsius, mititas sua. M. A.

Kegyelmed. Tua gratia. M. A.

Kegyelmem. Mea gratia. M. A.

Kegyelmes. Propitius, gratiosus, clemens.

M. A.

Kegyelmes Aszszonyom. Excelentissima Domina.

Kegyelmes Uram. Excellentissime Domine.

Kegyelmes tolvaj. Benevolus trucidator, clemens lanista. M. A.

Kegyelmesc. Clementer, gratiose. M. A.

Kegyelmesség. Clementia, gratia. M. A.

Kegyelmesség. Gratosissimus.

Kegyelmez. Miserescit, commiseretur, condonat, miseretur. M. A.

Meg kegyelmez. Miseretur, condonat.

M. A.

Kegyelmzés. Miseratio, condonatio.

Meg kegyelmzés. Condonatio, reconciliatio, receptio in gratiam. M. A.

KEGYES. Benevolus, benignus, comis, pius. it. Inclutus heros, heroina.

M. A.

Kegyés bíró. Judex benignus, favens.

Kiki kegyés bíró magának. km.

Kegyés oskolák. Scholae Piae. S. I.

Kegyés orvosnak pokol a' helye. km.

Kegyés személy. Heros, heroina. M. A.

Kegyés tekintet. Blandi oculi. PP.

Kegyesen. Benigne, benevole, candide.

M. A.

Kegyeskedik. Pietatis operibus intentus vivit. Bíró Márton, Micae p. 19. 298.

Kegyeskédés. Pietatis exercitium. Bíró Márton, Micae p. 185.

Kegyeskédő. Sectator pietatis. Faludi N. A. p. 127.

Kegyesség. Pietas, benignitas. M. A.

Kegyesség. Valde pius, valde benignus Faludi E. M. p. 58.

KEGYETLEN. Atrox, crudelis, dirus, trux, truculentus, ferox, immanis, saevus, inclemens, tyrannus. M. A.

Kegyetlen, mint a' farkas. Orba tigride pejor. M. A.

Kegyetlen Úr. Tyrannus. S. I.

Kegyetlen uralkodás. Tyrannis. M. A.

Kegyetleníti. Ferozem reddit.

Meg kegyetleníti. Efferat. M. A.

Kegyetlenkedik. Saevit, desaevit, ferocit.

M. A. Káldi 2. Reg. 2. 26.

Kegyetlenkedés. Saevitia, ferocia. M. A.

Kegyetlenség. Atrocitas, immanitas, crudelitas, diritas, ferocia, ferocitas, saevitia, inclementia. M. A.

Kegyetlenül. Atrociter, crudeliter, ferociter, saeviter. M. A.

Kegyetlenül (ige). Efferatur, ferocit. M. A.

El kegyetlenül. Efferatur.

Meg kegyetlenül. Ferocit, saevus fit, efferatur. M. A.

KEGYIG. R. L. Kedig, pedig. S. I.

Kegyiglen. R. Kediglen, pediglen. S. I.

KEH.

KEH. Tussis. PP. Keh bántja. Tussi affligitur. Sz. D.

Száraz keh. Tussis sicca. Sz. D.

KEHE van a' lónak. Equus tussim habet. Sz. D.

KEHES. Tussiculosus. PP.

Kehes ló.

Kehesség.

KEHÉCSEL. Tussitat.

KEHEL.

KEHEL, KELH, KELHE. Calix.

KEHL.

KEHL-káposzta: olasz káposzta.

KEL.

KEL.

KELCSE. F. Zemplin Vben.

KELE.

Keléd. Sz. P. Vas Vben.

KELECZEL. E. FF. Kolas Vben.

KELECSÉNY. t. h. n. Abaúj, Bars, Borsod, Gömör, Liptó, Marmaros, Nógrád, Nyitra, Thuróc, Ungvár és Zemplin Vben.

Kelecsény' völgye. Völgy Liptó Vben.

KELEKÓLA szarvu ökör. Bos tortuosa habens cornua.

Kelekólál. Huc illuc se vertit. Fúj ugyan a' szél, de kelekólál. Hallottam Ságbon 1815. Nov. 3.

KELEMÉR. F. Gömör Vben.

KELENCZE. Lép v. méh-ház. Terhelve meg térnek (a' méhek) honn-kelenczékbe. Sz. D. Alveare. S. I.

Kelencze. E. F. Közép Szolnok Vben.

KELENGYE. Dos. Jegy-ruha, ajándék, leány-nygyed. Sz. D.

KELENTYÜ. A' víz-merítő vödörnek a' fogatékja, mellyel a' kankalékra akasztják. Hallottam Ságbon 1827.

KELENYE. F. Hont Vben.

KELEP. Crepitaculum. Sz. D. S. I.

Kelepeze. Tendicula. M. A. Decipula. PP.

A' madarász csak annyi eledelt hint, hogy a' kelepezére csalhassa a' vadat. km.

Kelepezébe keríti, ejti, veti, csalja. Inducit in casses.

Kelepczél, kelepczéli. idem. Prágai p. 1009. 1026.

Bé kelepczéli.

Kelepezés. Insidiosus.

Kelepezés hely.

Kelepel. Gloriat, crepitat. M. A. Heltai Kron. 1. Dar. p. 381.

Kelepelés. Malleatio, crepitatio. M. A.

Kelepelő. Crotalum, malleator. M. A.
KELEVÉSZ. Hastile, pertica, sudas, ha-
 sta, sarissa. M. A.
 Kelevész. F. Somogy Vben.
 Kelevészes. Hastatus. Prágai p. 244.
 Kelevészes vitéz. Miles hastatus. Sz. D.

KELEH.

KELEH, KELH, KELYH. Calix. M. A.
KELHE, KELYHE. idem.

KELEMEN.

KELEMEN. t. f. n. Clemens. M. A.
 Kelemen' falva. FF. Bereg, Liptó, és
 Thuróc Vben.
 Kelemen' telke. E. F. Maros Székében.

KELEVET.

KELEVET, mellyen a' törökök ülnek.
 Matta. PP. Szőnyeg, kilim, füstékes
 teríték. Sz. D.
KELEVETET vet. Pavimentum mattis
 sternit. PP. A' ház' padlatját szőnyeg-
 gel be teríti. Sz. D.

KELL.

KELL. Oportet, placet. M. A.
 Nem kell neki. Non vult habere, non
 placet ei.
KELLEM. R. Gratia, svavitas, placen-
 tia, placiditas. S. I.
 Kellemes. Gratus, graciosus, svavis, pla-
 citus. VM. Hit-tartás. p. 2.
 Kellemes. F. Sáros Vben.
 Kellemes dolog. Res grata. Pázm. Pred.
 p. 198.
 Kellemes mentség. Faludi. E. M. p. 242.
 Kellemeskedik. Placere conatur. S. I.
 Kellemesség. Gratia, svavitas, placen-
 tia. S. I.
 Kellemet. R. idem ac Kellem. S. I.
 Kellemetes. Egregius, placitus. M. A.
 Kellemetes, mint a' készöcze husvét'
 napján. km.
 Kellemetesen. Placite. M. A.
 Kellemetesiti. Gratum facit.
 Kellemeteskedik. Placere conatur. Sz. D.
 S. I.
 Kellemetesség. Placiditas, placentia,
 libentia. M. A.
 Kellező. Gratus, graciosus, svavis. S. I.
 Sz. D.
 Kellező bátorság. Condecens audacia.
 Faludi N. A. p. 219.
 Kellező békeség. Pax placita. Faludi
 N. A. p. 208.
 Kellezőség. Gratia, placentia. S. I.
KELLET (név). Placentia v. necessitas. S. I.
 Kellete' korán. Opportune, tempestive,
 commode. M. A.
 Kelleti' korán. idem. M. A.
 Kelletes. Gratus, placitus, acceptus. S. I.
 Kelleteség. Placentia. S. I.
 Kellestinél több. Superamentum. M. A.
 Kellestinél fölül. Plusquam necesse.
KELLET (ige), kelleti. Placet, placere fa-
 cit. M. A.
 Kelleti magát mindenekkel. Omnibus se
 acceptum reddit.

Magát kellettő erkölcs. Faludi U. E. I. R.
 p. 103..

KELLETLÉN. A' mi nem kell. Fastidiosus.
 Kelleetlen ott a' kincs, a' hol egészség
 nincs. km.
 Kelleetlenkedik. Molestum, taediosum se
 exhibet. Csuzi, Síp-szó. p. 9.
 Kelletlenség. Fastidium, displicentia,
 aversatio. M. A.
 Kelleetlenül. Fastidiose, fastidiliter. M. A.
KELLEVENY. R. Voluptas, delictum,
 delectamentum. Lust. S. I.
KELLŐ. Placens, acceptus, perbellus,
 egregius. M. A. Idoneus, aptus, accom-
 modus v. necessarius. S. I.
 Kellő-képpen. Apposite, competenter,
 convenienter, accomodate. S. I.
 Kellő közepe valaminek. Centrum. CM.
 Pázm. Pred. p. 468.
 Kellő közepe az éjtszakának. Pázm.
 Pred. p. 101.
 Kellős.
 Kellős közepett. In ipso centro. S. I.
 Kellőség. Placiditas, placentia, v. con-
 venientia. S. I.

KEM.

KEM.
KEME.
 Kemei, Kemej. Sz. P. Abauj Vben.
 Kemény. Lásd alább külön **KEMÉNY.**
KEMECSE. F. Szabolcs Vben.
KEMEN.
 Kemencze. Fornax. M. A. Bátor a' ke-
 mencze mögött. km.
 Kemencze. FF. Hont, és Ung Vben.
 Akkor jön meg barátom az eszed,
 mikor Kemenczén vásár leszsz. km.
 Kemencze-fűtő. Furnarius, calefactor.
 M. A.
 Kemencze' háta. Pars summa fornacis.
 Kemencze nem Velence. km. Dug. 1.
 R. p. 76.
 Kemencze' lyuka. Infumibulum. CM.
 Kemencze-száj. Praefurnium. M. A.
 * Téglá-kemencze. Fornax lateraria.
 Téglá-égető.
 Új Kemencze. F. Ung Vben.
 Kemeses erdő. Régen nagy, most igen el-
 pusztultt erdő Vas Vben, mellytől
 annak egy szép része neveztetik Ke-
 meses' aljának.
 Kemeses-al, Kemeses' alja. Vas Vár-
 megyének egy igen szép vidéke.
KEMES.
 Kemes-mál. F. Vas Vben.
KEMSE (Kemesé?). F. Baranya Vben.

KEMÉNY.

KEMÉNY. Durus it. rigidus, severus.
 M. A. Serény tanítónak kemény a'
 neve. km.
 Kemény bőr. Callus. S. I,
 Kemény-Egerszeg. F. Vas Vben.
 Kemény ember: kegyetlen ember. Sz. D.
 Kemény ék. Cuneus durus. A' kemény
 fát kemény ékkel hasítják. km.
 Kemény fa. Durum lignum. A' kemény
 fába úgy verd az éket, hogy szemed-
 be ne pattanjon. km.
 Kemény' fa. F. Szala Vben.

Kemény' falva. E. FF. Udvarhely Szék-
 ében.

Kemény fok. Árok Bihar Vben.
Kemény héjú. Duracinus, duri corticis.
 S. I.
Kemény nyakú. Cervicosus, pervicax,
 refractarius, durae cervicis. M. A.
Kemény szájú ló. Equus tenax, durio-
 ris oris. PP.
Kemény szék. Alvus adstricta. S. I.
Kemény-székű. Alvo adstricta laborans.
 S. I.
Kemény szívű. Ferrei cordis. S. I.
Kemény tekéntetű. Torvus, austerus,
 tetricus, severus. M. A.
Kemény' telke. E. F. Torda Vben.
KEMÉNYDED. Subdurus, duriusculus.
 Telegdi Hom. 1. R. p. 326.

Keménydeden. Duriuscule.
KEMÉNYEDIK. Duret, durecit, calles-
 cit. M. A.

Meg keményedik. Indurescit, obdures-
 cit. M. A.

Keményedés. Induratio. M. A.
 Meg keményedés. Induratio, obduratio.
 M. A.

Keményedett.
 Meg keményedett. Obduratus, indura-
 tus. M. A.

KEMÉNYEN. Dure, aspere, asperiter,
 duriter, severe, severiter, strenue,
 acerbe. M. A.

Keményen viseli magát. Fortiter se gerit.
 Keményen meg fagyott. Rigide conge-
 lavit.

KEMÉNYES. Subdurus.
KEMÉNYESZIK: idem ac Keményedik.
 Meg keményeszik. Lippai Vet. Kert. p.
 140. 240.

KEMÉNYÍT, keményíti. Durat, asperat.
 M. A.

Keményíti a' ruhát. Vestes amylo im-
 buit, macerat. PP.

Meg keményíti. Edurat, indurat, ob-
 durat. M. A.

Meg keményíti magát. Obfirmat se.

Keményítés. Induratio. M. A.
 Meg keményítés. idem. M. A.

Keményített ruhák. Lintea amylo imbu-
 ta. PP.

Meg keményítettett. Induratus. M. A.

Keményítő. Amylum. PP.
KEMÉNYKE. Duriusculus.

Keménykén. Duriuscule. Csuzi, Síp-szó.
 p. 537.

KEMÉNYKEDIK. Indurescit, v. durum,
 et difficile se praebet. M. A.

Eleget keménykedett (kegyetlenkedett)
 rajtam. Faludi E. M. p. 153.

El keménykedik. Induratur.

Meg keménykedik. Indurescit.

Őszve keménykedett a' kenyér.

Keménykedő. Submolestus. Faludi T. É.
 p. 41.

KEMÉNYSÉG. Durities, duritas, asperi-
 tas, rigor. M. A.

Keményeség. Valde durus, valde seve-
 rus. Margit' Élete p. 15. Pázm. Kal.
 p. 234. Faludi N. E. p. 126.

KEMÉNYÜL. Indurescit, induratur. M. A.
 Meg keményül. idem. Pázm. Pred. p.
 602.

KEN.

KEN, keni. Ungit, fucat, linit. M. A.
 Keni feni. Perungit. Pázm. Kal. p. 251.
 Bé keni. Inungit. Pázm. Pred. p. 286.
 Föl keni. Sublinit.
 Hozzá keni. Allinit. M. A.
 Ki keni. Elinit.
 Környül keni. Circumlinit. M. A.
 Le keni. Delinit, deungit.
 Meg keni. Inungit, perungit, collinit, illinit, perlinit. M. A.
 Reá keni. Illinit, allinit. M. A.
 Öszve keni. Collinit.
KENDIK, kendi. Tergit, manus lotas abs-tergit. M. A. Későn jöttél, hanem mosdjal, 's kendjél ki az ajtón. km.
 Föl kendi. Fucat, colorat. S. I.
 Ki kendik. Extergitur.
 Meg kendi. Manus lotas tergit. M. A.
KENDŐ. Mappa, mantile. M. A. Linteum manuarium, manutergium. PP. Olyan a' kendő, millyen a' mosdó. km.
 Kendő keszkenő. Mantellum, mantile. M. A.
 Kendő. E. F. Maros Székében.
KENDŐZIK. Fucatur, illinitur. Faludi E. M. p. 41.
 Meg kendőzik. Ungitur. Káldi 2. Reg. 14. 2.
KENDŐZI. Fucat. M. A.
 Meg kendőzi. Fucat. CM.
KENDŐZÉS. Fucatio. Pázm. Pred. p. 1134.
KENDŐZGETI. Fucat (crebro). S. I.
KENDŐZGETÉS. Fucatio crebro repetita.
KENDŐZKÖDIK. Saepius fucatur.
KENDŐZKÖDŐ mázolás. Faludi N. A. p. 71.
KENDŐZŐ. Cerussa. M. A. Rubicetra, fucus, pigmentum. PP.
 Kendőző szín. Fucus. Pázm. Kal. p. 414.
KENDŐZÖTT. Fucatus.
 Kendőzött aszszonyok. Cerussatae, fucatae mulieres. PP.
 Kendőzött szépség. Beniczki p. 258.
 Kendőzöt készítő. Pigmentarius. PP.
KENDŐZTETI. Cerussat, fucat. M. A. Pázm. Pred. p. 847.
KENEDÉK. Ungventum. Sz. D. S. I.
 Kenedékes. Ungventatus, unguentuosus.
KENEGET, kenegeti. Unctitat. M. A.
 Kenegetés. Sublitus, unctio. M. A.
KENESE. F. Veszprém Vben.
KENET. Ungventum. M. A.
 Kenet-áros. Ungventarius. CM. M. A.
 Kenet-csináló. idem. M. A.
 Kenet-csináló mesterség. Ungventaria. M. A.
 Kenet-tok. Myrothecium, pyxis unguentaria. S. I.
 * Haj-kenet. Ungventum capillorum. Sz. D.
 Utolsó kenet. Extrema unctio.
 Kenetes. Ungvinosus. M. A.
KENETETT. Unctus. M. A.
KENETLEN. Non unctus. M. A.
KENÉS. Unctio, unctura. M. A.
 Kenés fenés. Perunctio.
 Bé kenés. Inunctio.
 Föl kenés. Unctio sollennis, unctio sacra.
 Meg kenés. Perunctio, inunctio. M. A.
KENÉSZ. t. h. n. Bihar, Szabolcs, és Vas Vkben.

Kenészlő. F. Szabolcs Vben.
KENÍT, keníti. Sublinit. M. A.
KENNI való. Unctorius. M. A.
KENŐ. Unctor. M. A. it. Ungventum.
 Kenő orvos. Jatraleptes. M. A.
 Kéz-kenő. Mantile. Csuzi Tromb. p. 624.
 Szekér-kenő. Axungia.
Kenőcs, Kenőcse. Ungventum. Pázm. Pred. p. 1134.
 Kenőcsös. Ungventosus. M. A.
KENTEFITÉL. Comit. Keni feni magát. S. I. Sz. D.
KENTT, kenött. Fucatus, unctus. M. A.
 A' kentt kerék könnyen szokott menni. km.
 Reá kentt. Allitus, illitus. M. A.
KENYÜ. R. Ungventum. S. I.

KEND.

KEND, KEED. A' köz-embernek nevezte. S. I.
 Kend. E. F. Doboka Vben.
 Kend. (Kis, nagy.) E. FF. Küküllő Vben.
KENDE. F. Sáros Vben.
KENDEZ, kendezi. Kend - szóval illeti, kendnek mondja, nevezi. S. I.
KENDI. Sz. P. Abaúj Vben.

KENDER.

KENDER. Cannabis. M. A. Az erős kenderből válik erős kötél. km. Dug. 1. R. p. 103.
 Kender-áztatás. Cannabis maceratio.
 Kender-áztató. Lacuna macerandis cannabis destinata.
 Kender-fésű. Carmen, pecten ferreus. S. I.
 Kender-fonál. Filum cannabinum.
 Kender-föld. Ager cannabis.
 Kender-hám. Helcium cannabinum. Fakó kerék kender-hám, nemes ember szür-dolmán. km.
 Kender-kötél. Restis cannabina. Pázm. Pred. p. 638.
 Kender-látó. Mustrának haza - hozott kender az áztatóból, hogy meg lássák, ha jól el ázott a' kender, vagy nem. Hová mégy? — Kender-látóért. Hallottam Ságbon 1813. Oct. 3.
 Kender-mag. Semen cannabis. S. I.
 Kender-mag-olaj. Oleum cannabinum. S. I.
 Kender-mező. E. F. Doboka Vben.
 Kender-nyakra való. Fúlasztó kötél. S. I.
 Kender-öv. Lorum cannabinum, fascia cannabina. S. I.
 Kender' szála. Fila cannabina tenuiora cannabis expectinata.
 Kender' szára. Calamus cannabinus. S. I.
 Kender-szövet. Tela cannabina. S. I.
 Kender-termesztés. Cultura cannabis.
 Kender-törés. Cannabis exuitio e philyris.
 Kender-törő. Frangibulum cannabinum. S. I.
 Kender-tő. F. Arad Vben.
 Kender-vászon. Tela cannabina.

* Magos kender. Cannabis mas. M. A.
 Paszkoncza kender. Cannabis foemina. M. A. Virágos kender.
 Vad kender. Cannabis sylvestris. M. A.
 Föl nyöl, mint a' vad kender. km.
KENDERES. t. h. n. Csongrád, Heves és Torontál Vkben.
 Kendereske. F. Bereg Vben.
KENDERI. Cannabaceus. M. A. PP.
 Kenderike. Cannabeus, avis cannabea. M. A.

KENGYEL.

KENGYEL. Stapedes, subex ephippiarius. M. A. Ephippiarius scamillus, ephippiaria scandula, stapes, strefa, stafa, subsellares. PP. (fors olim Kénygyel, quasi signum luxus).
 Kengyel. Sz. PP. Bihar és Heves Vkben.
 Kengyel-futó. A pedibus, cursor. M. A.
 Kengyel-szif. Lorum scandularium, equestris scandulae lorum. PP.
 Kengyel-tő. Csárda Borsod Vben.
KENGYELBE teszi a' lábát. Pedem in scandulam ephippiariam inducit. PP.
KENGYELE. Ejus stapes.

KENIG.

KENIG. vide Kedig, Pedig. M. A.

KENYÉR.

KENYÉR. Panis. M. A. A' kenyér mellé sajt is kell. km.
 Kenyér' béle. Medulla panis. S. I.
 Kenyér-bé vető lapát, kenyér-hányó lapát, kenyér-vetelő lapát. Pala, infurnibulum. M. A. PP.
 Kenyér-étel. Manducatio panis. Pázm. Pred. p. 794.
 Kenyér-évő. Panivorus.
 Kenyér-fa. Artocarpus incisa. S. I.
 Kenyér-gomba. Agaricus lactifluus. S. I.
 Sok kenyér-gomba termett a' pajtászerén. km. Multos frugum acervos numerat.
 Kenyér' háza. Betlehem. Domus panis. Pázm. Pred. p. 104.
 Kenyér-héj. Crustarum panis segmenta. PP. Cortex panis. Kenyér-héj is mézes falat gyanánt esik az éhes embernek. km.
 Kenyér-liszt. Farina, unde panes coquantur.
 Kenyér-mester. Panarius. PP.
 Kenyér-mező. Nic. Oláh. Hung. p. 68.
 Kenyér-morzsálc. Micae panis.
 Kenyér-piacz. Vajda 2. K. p. 54.
 Kenyér-púp. Tuber panis. S. I.
 Kenyér szakasztó kosár. Scirpiculum. PP.
 Kenyér-szegés. Fractio panis. Pázm. Kal. p. 827. 892.
 Szegd meg a' kenyeret. Frange panem.
 Kenyér-szelés. Panis in minutiora segmenta scissio. Szelj kenyeret a' leveles alá.
 Kenyér-sütés. Panificium, pistura. M. A.
 Kenyér-sütő. Panifex, pistor, artocopus. M. A.
 Kenyér-tarisznya. Canistrum panarium. NC. p. 401.

Kenyér-tartó. Panarium. M. A. Artotheca, cella panaria. PP.
 Kenyér-törés. Fractio panis. Pázm. Kal. p. 892.
 Kenyér-vesztegető. Paniperda.
 * All-kenyér. E. Szász-város.
 Árpa-kenyér. Panis hordeaceus. NC. p. 309.
 Búza-kenyér. Panis artopyrus. NC. p. 309.
 Cseléd-kenyér. Cibarius familiae panis. S. K.
 Csömölyés kenyér. Rubiginosus panis. S. K.
 Darab-kenyér. Frustum panis. Sok darab kenyéret kíván egy esztendő. km.
 Egy kenyéren vannak. Convivunt.
 Falat-kenyér. Buccella panis. Ollyan ember, mint a' falat-kenyér. — Egy falat-kenyérre nem virrad. kmm.
 Fejér-kenyér. Panis candidus. NC. p. 309.
 Fekete kenyér. Panis niger. Fejér a' ház, fekete a' kenyér. km.
 Föl-kenyér. E. Szász város.
 Gyúr-kenyér. Segmentum panis annulare.
 Házi kenyér. Panis domi coctus. Zvonarics, Postilla 1. R. p. 598.
 Igaz kenyér. — Meg hozta az igaz kenyér. km.
 Katona-kenyér. Panis militaris. Csuzi Síp-szó. p. 19.
 Kemény kenyér. Durus panis. S. K.
 Kétszer sültt kenyér. Panis bis coctus, nauticus panis. M. A.
 Korpa-kenyér. Panis furfuraceus. NC. p. 309.
 Kovászos kenyér. Panis fermentatus. Pázm. Pred. p. 794.
 Kovásztalan kenyér. Panis azymus. S. K.
 Köz-kenyér. Panis communis. Pázm. Kal. p. 878.
 Mindennapi kenyér. Panis quotidianus.
 Molátás kenyér. Panis non bene coctus.
 Panaszos kenyér. Opprobriosus panis. S. K.
 Pék-kenyér. Panis a publico pistore coctus.
 Pék-kenyérrel él. Emto pane vescitur.
 Puhá kenyér. Panis recens.
 Rozs-kenyér. Panis siligineus. NC. p. 309.
 Sületlen kenyér. Non bene coctus panis. A' kenyér sültve jó. km.
 Zsömlye-kenyér. Panis similagineus. NC. p. 309.
 Szelet-kenyér. Segmentum panis.
 Szerzetes-kenyér. Panis monasticus. Csuzi, Síp-szó p. 19.
 Tekertt kenyér. Panis tortilis. Faludi. T. É. p. 301.
 Vajas kenyér. Butyro illitus panis. S. K.
 Vitézi kenyér. Panis militaris. NC. p. 309.
 Zab-kenyér. Panis avenaceus.
 Zákklás kenyér. Uvidus v. densitatem aquosam habens panis. S. K.
KENYERE. Panis ejus. Hátán háza, kebelében kenyere. km.
 Meg ette kenyérének javát: öreg, vén.
 Még maga kenyérére sem erőlködik: röst, lajha.

Egygyik észszel, másik kézzel keresi kenyéret. km.
KENYERES. Panaccus, panarius. M. A.
 Kenyeres edény. Panarium. M. A.
 Kenyeres pajtás. Convictor.
 Kenyeres társ. Convictor, contubernalis. M. A.
 Kenyeres társaság. Contubernium. M. A.
 Kenyeres táska. Pera. CM.
 Kenyeresseg. Contubernium. Csuzi, Síp-szó. p. 607.
KENYEREZ. Panem manducat. S. I. Kenyerezünk. Pane nos reficiamus.
 Egygyütt kenyereznek. Convalescunt. Vajda 3. K. p. 751.
 Meg kenyérezték. Illiciis ad suas partes pertraxerunt.
KENYERET eszik. Panem comedit. Másutt is esznek kenyéret. km. KV. p. 509.
 Kenyeret hány, vet az ebnek. Panem projicit cani. Vess az ebnek kenyéret, meg harap érte: Ingratus.
 Kenyeret süt. Panem pinsit. M. A.
 Kenyeret szel. Panem distringit. PP.
KENYERI. F. Vas Vben. Sz. P. Veszprém Vben.

KEP.

KEP.
KEPE. Capetia, acervus frugum. M. A. Fruges post messem per cruces colatae. In quavis cruce (capetia) sunt manipuli 17 v. 20. Könnyű kepe mellett búza-fejet szedni. km.
 Képes arató. Kit nem nap-számra fizetnek, hanem kereszt-számra, közönségesen minden 12-dik kereszt az arató.
KEPICZKÉL Kezét lábát hánnya veti, p. o. a' sárba, vízbe esvén. Sz. D.

KER.

KER, KÖR. Circulus, orbis, cyclus. S. I.
KERCS. E. F. Szeben Székében.
 Kerese-liget. F. Somogy Vben.
 Kercsed. E. F. Aranyos Székében.
 Keresje. F. Szala Vben.
KERDÜL (mint fordul): szédül, böszül, kergeteskedik. Meg kerdültt a' marha's a' t. Sz. D.
KERECSEN. Gyrfalco. Zriniász P. 5. Strophá 61. Gyöngyösi 2 Dar. p. 507. 508.
 Kerecsend. F. Heves Vben.
 Kerecseny. FF. Bereg, és Szala Vben. Sz. P. Borsod Vben. Viz-állós hely Szabolcs Vben.
KERECZ (mint perecz).
 Kereczke. F. Marmaros Vben.
KERENG. Circumvolvitur, circumit. M. A.
 Kerengtet, kerengtet. Gyrat, regyrat, rotat. M. A.
 Kerengtetés. Gyration, rotatio. M. A.
 Kerengél, kerengéli: kerengeti. S. I.
 Kerengés. Circuitio, volutatus. M. A.
 Kerengés nélkül. Missis ambagibus. S. I.
 Kerengő. Gyro, ambitus, circularis, tortuosus. M. A. A' ki bogár után indul, kerengőre készüljön. km.
 Kerengő. Heltaio porticum notat Kron. 2. D. p. 120, 222, 225.

Kerengő. Hegy Gömör Vben.
 Kerengő beszéd. Anfractus orationis, ambages. S. I.
 Kerengő bizonyítás. Circulus vitiosus in logica. Pázm. Kal. p. 339.
 Kerengő csillag. Planeta. S. I.
 Kerengő csoportos. Faludi E. M. p. 242.
 Kerengő garádics. Cochlidium, cochlis. M. A.
 Kerengő köszvény. Arthritis vaga. S. I.
 Kerengő út. Amfractus. PP.
 Kerengőben jár. Circulum vitiosum committit. Pázm. Kal. p. 607.
 Kerengős. Ambagiosus. M. A.
 Kerengősen. Pergyrum, ambagiose. M. A.
 Kerengve. Circulatum. M. A.
KEREP. Epibades. M. A.
 Kerep-hajó. Hidas komp. Sz. D.
 Sár-kerep. Melilotus NC. p. 43. Csapó p. 239.
 Kerepecz. Sz. P. Gömör Vben.
 Kerepecz (Alsó, főső.) FF. Bereg Vben.
 Kerepel. Crepat, strepit. S. I. Himf, 2. R. p. 9.
 Kereplő. Crotalum. CM.
 Kereplő. idem. Úgy jár a' szája, mint a' kereplő. km. Dug. 1. R. p. 128.
 Kerepes. Hipagus. M. A.
 Kerepes. F. Pest Vben.
 Kereplye. F. Zemplin Vben.
KERELLŐ. E. F. Küküllő Vben.
KERES (társ-név): körös. Circularis, circulus, orbiculatus. S. I.
 Keresd. E. F. alsó Fejér Vben.
 Kereskény (Nagy, kis.) FF. Hont Vben.
KERES (ige), keresi. Quaerit, investigat. M. A. Ki mit keres, meg leli. Pyraustae interitus. Ki mint keresi, úgy veszi hasznát. Sui cuique mores fingunt fortunam. M. A.
 Bé keresi. Tantum procurat, emeretur.
 Elő keresi. Exquiri.
 Föl keresi. Indagat, inquirat, conquirit, exquirat. M. A.
 Ki keresi. Exquirat. M. A.
 Meg keresi. Perquirat, requirit, inquirat. M. A.
 Őszve keresi. Conquirat. M. A.
 Reá keres. Superoeconomizat. El fogy a' vagyon, ha reá nem keresnek. km.
 Keresd. Quaere. Helyén keresd, föl találd. km.
 Ne keresd. Csárda Szala Vben, Szala-Egerszeg mellett.
 Keresdegel, keresdegeli. Quacritat.
 Kerese-szeg. Telek Szala Vben.
 Kereset. Quacustus. M. A. Hitván kereset az árulkodás. km.
 Kereset. Sz. P. Csongrád Vben.
 Hamis kereset. — Nem sokat fiadzik a' hamis kereset. km.
 Keresete. Ejus quacustus. Nincs itt semmi keresete. Nihil habet, quod hic quacrat.
 Keresetlen. Non quacustus. M. A.
 Keresett. Quacustus, partus. M. A.
 Keresés. Quacustus, quacustio, investigatio. M. A.
 Föl keresés. Inquisitio. M. A.
 Haszon-keresés. Lucri studium.
 Ki keresés. Exquisitio, investigatio. M. A.
 Meg keresés. Requisitio. M. A.
 Őszve keresés. Conquisitio. M. A.

Keresget, keresgeti. *Scrutatur, quaerit*. M. A.
 Keresgél, keresgéli. *Conquirat, quaerit*.
 Ki keresgéli. *Exquirat*. *Biró Márton, Micae, in titulo operis.*
 Keresgélés. *Conquisitio*. M. A.
 Keresgélő. *Scrutator, quaesitor*. M. A.
 Kereshetetlen. *Impervestigabilis*. M. A.
 Kereskedik. *Negotiatur, quaestum facit*.
 M. A. *Kopár helyen kereskedik*. km.
 Kereskedés. *Quaestus, negotiatio*. M. A.
 Kereskedő. *Negotiator*. M. A.
 Keresmény. *Quaesitum, partum*. M. A.
 Hamis keresménynek kinese nem száll
 harmad örökösrre. km.
 Kereső. *Quaerens, quaesitor, investigator*.
 M. A.
 Föl kereső. *Conquisitor, inquisitor*.
 M. A.
 Keresten keresi. *Incessanter quaerit*. *Faludi N. E. p. 162.*
 Szorgalmasan keresi. *Disquirat*. M. A.
 KERÉK. *Rota, orbis*. M. A. A' kerék annyit fordul alá, a' mennyit föl. km.
 Kerék-agy. *Orbile, modius, modiolus*.
 M. A.
 Kerék-asztal. *Cibicilla*. M. A. *Magida*.
 PP. *Mensa rotunda*.
 Kerék-ábrázat. *Facies rotunda*.
 Kerék-ábrázató. *Rotundae faciei*.
 Kerék-ács. *Rotarius*. S. I.
 Kerék-berek. *Csárda Abaúj Vben.*
 Kerék-beszéd. *Periodus*. S. I.
 Kerék-bolt. *Cupula, fornix rotundus*.
 S. I.
 Kerék-cserepek. *Imbrices*. *Heltai 2. D. p. 225.* „Az egész épületet hé héjaztatá kerék-cserepekkel.“
 Kerék-dagadás fülén, torkán. *Panus*. PP.
 Kerék'egyháza. Sz. PP. *Békes és Bihar Vben. it. Kis Kunságban, Telek Pest Vben.*
 Kerék-fal. *Absis, ancon, canthus*. PP.
 Kerék-fentő. *Radius*. PP.
 Kerék-foltos. *Pomellatus, scutulatus*.
 S. I.
 Kerék-födél. *Tholus*. *Kuppeldach*. S. I.
 Kerék-föld. *Orbis terrarum*. *Kerék-világ*. S. I.
 Kerék-futtatás. *Lusus orbicularum*. *Faludi T. É. p. 23.*
 Kerék-Gede. F. *Gömör Vben.*
 Kerék-gyártó. *Carpentarius, rhedarius*.
 M. A.
 Kerék-hegy. F. *Marmaros Vben.*
 Kerék-kalap. *Pileus rotundus*.
 Kerék-kenő. *Axungia*. S. I.
 Kerék-köponyeg. *Pallium equestre, militave*. S. I.
 Kerék-kötés a' meredek helyen. *Sufflaminatio rotarum*. M. A.
 Kerék-kötő. *Sufflamin*. M. A. CM.
 Kerék-küllő. *Radius, radiolus in rota currus*. M. A.
 Kerék-mű. *Räderwerk*. S. I.
 Kerék-pais. *Pauma*. M. A.
 Kerék-rák. *Scilla, squilla*. S. I.
 Kerék-répa. *Congylis*. S. I.
 Kerék-rét. F. *Sáros Vben.*
 Kerék-szám. *Summa*. M. A. *Numerus rotundus*. *Szemes kocsis, szemes ló kerék-számra igen jó*. km.
 Kerék-számmal. *Numero rotundo*.

Kerék-szeg. *Fibula rotaria*. M. A.
 Kerék-szóllás. *Dictio categorica*. *Nyers, száraz, együgyű ki mondás*. S. I.
 Kerék-szóval. *Directe, categorice, sine ambagibus*. *Magyarul. Pázm. Kal. p. 225. 420.*
 Kerék-sing-vas. *Canthus*. PP. *Sin-vas*.
 Kerék-talp. *Curvatura rotae*. *Absis*. M. A.
 Kerék-talpi vas. *Canthus*. M. A. *Sin-vas, kerék-vas*.
 Kerék-táncz. S. I.
 Kerék-tő. Sz. P. *Zemplin Vben. Csárda Bars Vben.*
 Kerék-törés. *Membrifragium*. S. I. *item fractio rotae*.
 Kerék-udvar. Sz. PP. *Bars, és Heves Vben.*
 Kerék-vas. *Canthus*. NC. p. 321.
 Kerék-vágás. *Orbita*. M. A. *Nem hisznek az aszazonynak, míg a' kerék-vágást által lépheti*. km.
 Kerék-válasz. *Responsio sine ambagibus, responsum categoricum*. *Pázm. Pred. p. 770.*
 * *Alma-kerék*. E. F. *felső Fejér Vben. Czigány-kerék. Circumrotatio sui per terram manuum extensarum ope. Hordd el a' czigány-kereket*. km.
 Csp-kerek. F. *Vas Vben.*
 Első kerék után forog a' másik is. km. *Dug. 1. R. p. 267.*
 Fogas kerék. *Telek Szala Vben.*
 Forgó kerék a' malomban.
 Fő-kerék. *Rota principalis*. *Pázm. Pred. p. 825.*
 Haraszt-kerék. E. F. *Maros Székében. Hat kerék — Úgy illik, mint egy székben hat kerék*. km.
 Kentt kerék. *Rota uncta*. A' kentt kerék könnyen szokott menni. km.
 Kis kerék. E. F. *Alsó Fejér Vben. Kocsi-kerék. Rota rhedaria.*
 Lam-kerék. E. F. *Szász Sebes Székében. Magyaró-kerék. E. F. Kolos Vben. Malom-kerék. Rota molaris.*
 Megy-kerék. E. F. *Alsó Fejér Vben. Méh-kerék. F. Bihar Vben. Monyoró-kerék. MV. Vas Vben. Nagy-kerék. E. F. Alsó Fejér Vben. Ötödik kerék. Rota quinta — Quid facis in claustris? Rota quinta quod addita plaustro. Valaha tehát annyit is tett, mint haszontalan. De már ma az ötödik keréknek nagy hasznát veszik a' hintó' meg fordításában.*
 Simon-kerék. Sz. P. *Bihar Vben. Som-kerék. E. F. Belső Szolnok Vben. Székér-kerék. Rota curulis. Szű-kerék. E. F. Belső Szolnok Vben. Talyiga-kerék. Rota carrucaria. Vecs-kerék. Sz. P. Csajkásoknál. Víz-kerék. Malom-kerék. Rota aquatica*. PP.
 Kerékbe járó beszéd. *Sermo per circuitum rediens*. *Faludi. T. É. p. 172.*
 Kerékben-törés. *Crurifragium*. NC. p. 339.
 Kerékded. *Orbiculatus, orbicus, circularis, rotundus, encyclicus*. M. A. CM. *Pázm. Pred. p. 980.*
 Kerékdeden. *Orbiculatum*. M. A. *it. Absolute*. *Pázm. Kal. p. 240.*
 Kerékdedség. *Rotunditas*. S. I. Sz. D.

Kereke. *Rota ejus*. *Nem jár egy vágásban a' kereke.*
 Kereke-törtt. *Cui rota fracta est*. *Búslakodik, mint a' kereke-törtt paraszt*. km.
 Szerencse' kereke. *Rota fortunae*.
 Meg kente kerekét. km. *Promovit fortunam suam.*
 Meg kötöm kerekét. km. *Obsistam illi.*
 Kerekedik. *Rotatur, versatur in orbem*. M. A.
 Elő kerekedik: elő fordul. *Faludi N. E. p. 36.*
 Föl kerekedik. *Sursum rotatur, in gyrum assurgit*. M. A.
 Föl kerekedett, 's el mentt. *Collectis oculis suis abiit.*
 Haza kerekedik. *Domum redit*. *Már egyszer haza kerekedett*. Sz. D.
 Ki kerekedik. *Eventit, consequitur, evolvitur*. *Faludi U. E. 3. R. p. 30.*
 Abból mi kerekedik. *Quid inde sequitur*. Sz. D. „A' mi életünk *Comedia-játék, csak a' végén kerekedik ki*.“ *Faludi. I. c.*
 Le kerekedik. *Devolvitur*. *Le kerekedett a' dombról*. Sz. D.
 Szányára kerekedik. *Pennis in altum fertur*. *Pázm. Pred. p. 1196.*
 Kereken. *Rotunde*. S. I.
 Kerekes. *Faber carrucarius, carpentarius*.
 PP. *Rotundus, circularis, sphaeralis*.
 S. I. *Ránczos, mint a' gallér, kerekes mint a' tallér*. km.
 Kerekes kalács. *Sumanalia*. M. A.
 Kerekes óra. *Rotatum horologium*. PP.
 Kerekes puská. *Catapulta rotata*. PP.
 Kerekesen. *Rotunde*. S. I.
 Kereket köt. *Sufflaminat*. M. A.
 Czigány-kereket hány. km.
 Kereketlen. *Non habens rotam*.
 Kereketlen hintó. *Lectica*. *Faludi T. É. p. 57.*
 Kereki. *Quod ad rotam pertinet*.
 Kereki. F. *Somogy Vben és Sz. P. Szala Vben.*
 Kereki (Kis, nagy.) PP. *Bihar Vben.*
 Kereki sing-vas. *Canthus*. M. A.
 Nemes Kereki. Sz. P. *Békes Vben.*
 Kerekit, kerekíti. *Circinat, rotundat*. M. A.
 Elő kerekíti. *Procurat*.
 Ki kerekíti. *Fingit in orbem, v. evolvit*. *Pázm. Kal. p. 826.*
 Meg kerekíti. *Rotundat*.
 Keréknye. F. *Ung Vben.*
 Kerékre ítéli. *Lumbifragio damnat, rotae supplicium in aliquem statuit*. PP.
 Kerekség. *Rotunditas, gyrus, orbicularitas*. M. A.
 Föld' kereksége. *Orbis terrarum*. *Pázm. Kal. p. 769.*
 Világ' kereksége. *Orbis*. CM.
 KERÉNY (Kördény alii). Sz. P. *Posony Vben.*
 Kerényi tó. *Tó Szabolcs Vben.*
 KERÉSZ. F. *Ung Vben.*
 KERÉTYE. F. *Szala Vben.*
 KERGET, kergeti. *Fugat, insectatur, persequitur, propellit*. M. A. *Sima farku a' szerencse, hol futja, hol kergeti az embert*. km.
 Alá kergeti. *Deorsum pellit*.
 Áttal kergeti. *Transpellit*.
 Bé kergeti. *Impellit*. *Bé kergette őket az esső.*

El kergeti. Propulsat, dispellit, depellit. M. A.
 Föl kergeti. Excitat e latibulis.
 Föl kergette a' kopó a' nyulat.
 Hátra kergeti. Repellit.
 Ki kergeti. Expellit, exigit. S. I.
 Le kergeti. Deorsum pellit, depellit.
 Meg kergeti. Persequitur, profugit, propellit. M. A.
 Széllyel kergeti. Dispellit, dispergit. S. I.
 Viszsa kergeti. Repellit, rejicit, retroagit. S. I.
 Kergeteg. Vertigo. S. I.
 Kergeteges. Vertiginosus, vertigine laborans. Csuzi, Sipszó p. 9. Tromb. p. 75.
 Kergeteges juh. Ovis vertigine correpta. Szédült, kerengő juh. Sz. D.
 Kergetegesedik. Vertigine corripitur. S. I. Kergetegesíti.
 Meg kergetegesíti. Csuzi S p-szó. p. 248.
 Kergetegeskedik. Vertigine laborat. Csuzi Síp-szó p. 739. Tromb. p. 61.
 Kergetegesség. Vertiginositas.
 Kergetegesség bántja. Sz. D.
 Kergetés. Persecutio, consecratio, propulsatio, insectatio. M. A.
 El kergetés. Propulsatio. M. A.
 Kergető. Persecutor, depulsor, consecrator. M. A.
 El kergető. Propulsator. M. A.
 KERÍT, keríti. Circumdat, circumvenit. M. A. Széles feneket kerit beszédjének. km.
 Bé keríti. Circumdat, includit. M. A.
 El keríti. Gyrat in orbem.
 Hálóba keríti. Irretit.
 Kézre keríti. Facit ad manus devenire.
 Ki keríti. Erotundat.
 Környül keríti. Circumsepit, circummunit. M. A.
 Meg keríti. Circumdat. Meg kerítette az ellenség a' várat. Sz. D.
 Öszve keríti. Conciliat, copulat. S. I.
 Keríték. Septum, cinctura, circumferentia. S. I.
 Kerítés. Circumventio. it. Moenia, murus. it. Lenocinium. M. A.
 Kerítés' árka. Fossatum septi.
 Kerítés' köze. Pomacrium. S. I.
 Kerítés' melléke. idem. M. A.
 * Deszka-kerítés. Sepimen tabulatum. S. K.
 Kurva-kerítés. Lenocinium. S. K.
 Kő-kerítés. Muralis sepes. S. K.
 Lécz-kerítés. Vaccra. S. K.
 Nád-kerítés. Arundinea sepes. S. K.
 Palánk-kerítés. Vallus. S. K.
 Sáncz-kerítés. Militare sepimentum. S. K.
 Kerített. Moenitus, septus, gyratus. M. A.
 Kerített városok. Urbes moenibus cinctae.
 Öszve kerített. Gyratus. M. A.
 Kerítő. Circumdans, circumsepiens. it. Leno. M. A.
 Kerítő aszszony. Lena. NC. p. 223.
 Kerítő háló. Bizonyos halász-háló.
 Kerítő mente. — Ki szolgálta meg a' kerítő mentét.
 Kurva-kerítő. Lena.
 KERNYESD. E. F. Hunyad Vben.
 KERÖL, keröli. (Kerel, kereli.) Circuit, ambit. M. A.
 Keröli a' forró. km.

Keröli a' jöt, mint az ördög a' tömjényt. km.
 Bé keröli. Circuit. M. A.
 El keröli. Praeterit, cavet, declinat, devitat, circuit. M. A. Nem minden agg róka keröli el a' csávat. km.
 Ki keröli. Evitat, declinat. S. I.
 Meg keröli. Inducit, persvadet, in suam sententiam perducit. S. I. Pénzzel kell meg kerölni a' parasztot. km.
 Kerlés. (Kerelés, kerlés.) E. F. Doboka Vben.
 Kerölés. Circuitio, circuitus, ambitus. M. A.
 El kerölés. Praeteritio, circuitio. M. A.
 Kerölet. Ambitus, circuitio, circuitus. M. A.
 Kerölget, kerölgeti. Identidem circuit. Kerölhetetlen.
 El kerölhetetlen. Indeclinabilis, inevitabilis. M. A.
 El kerölhetetlenség. Fatum, fati necessitas. S. I.
 Kerölő. Circulator. M. A.
 Dolog-kerölő. Laboris fugitans. S. K.
 Erdő-kerölő. Nemoris, sylvarumque custos. S. K.
 Kapa-kerölő. Pastinum fugiens, otiosus. Biró Márton, Angyali társaság p. 736.
 Oskola-kerölő. Scholas fugiens, vitans. S. K.
 KERPENY.
 Kerpenyes, aliis Körpenyes. E. FF. alsó Fejér Vben. és Szerda-hely Székében.
 KERT. Hortus. M. A. Nincs olly rossz kert, mellyben jó is ne teremne. km.
 Kert-ajtó. Porta horti.
 Kert alatt. Post hortum.
 Kert' eselédje. Faludi E. M. p. 249.
 Kert' fiatal. Idem ibidem.
 Kert-sövény. Sepes, septa. M. A.
 * Dinnyés kert. Peponum ager. S. K.
 Fű-kert. Herbarium. Faludi E. M. p. 90.
 Függő kert. Hortus pensilis. S. K.
 Gyümölcsös kert. Pomarium. Lippai.
 Képzés kert. Cauletum. Képzés kertbe néz: kancsal, sanda.
 Kertész-kert. Hortus proprium habens hortulanum.
 Kis kert. Hortulus. S. K.
 Konyha-kert. Olitorius hortus. S. K.
 Lator-kert. Vallum. NC. p. 463. Pázm. Kal. p. 18.
 Mulató kert. Voluptuarius hortus. S. K.
 Nád-kert. Hortus arundine cinctus.
 Palántás kert. Plantarium.
 Sövény-kert. Hortus sepibus cinctus.
 Szőlős kert. Vinea. Pázm. Pred. p. 1161.
 Tündér-kert. Hortus imaginarius. Faludi E. M. p. 18.
 Vad-kert. Vivarium. S. K.
 Veteményes kert. Hortus olerum. Pázm. Pred. p. 1161.
 Virágos kert. Floralis hortus. Lippai.
 Kertbéli vetemény. Legumen. Pázm. Kal. p. 611.
 Kertel, kerteli. Sepit, obsepit. M. A.
 Által kerteli. Transsepit.
 Bé kerteli. Circumsepit, obsepit. M. A.
 Meg kerteli. Consepit, circumdat sepimento. M. A.
 Kertelés. Sepimentum, obsepio. M. A.

Kertelet. Septum, sepimentum. S. I.
 Kerteletlen. Non septus.
 Kerteletlen mezei virág. Pázm. Pred. p. 622. A' kerteletlen virág hamar el hervad. km.
 Kerteltt, sövényöltt. Septus. M. A.
 Kertes. Hortis abundans.
 Kertes. FF. Arad és Vas Vben.
 Kertész. Hortulanus, olitor. M. A.
 Kertész-kés. Scalprum hortense.
 Kertész-könyv. Liber de cultu hortorum. Lippai Vet. p. 24.
 Kertészkedik. Hortum colit, cultivat. Vajda 3. K. p. 30.
 Kertészkedés. Studium hortense, res hortensis, horti cultura. Csuzi, Tromb. p. 446.
 Kertészség. Ars hortensis, scientia topiaria. S. I.
 Kerti. Hortensis. M. A.
 Kerti ágy. Area, pulvinus. S. I.
 Kerti atraczell. Borago. Csapó p. 27.
 Kerti bogács. Carduus Mariae. Csapó p. 38.
 Kerti bolha. Chrysomela oleracea.
 Kerti borostyán. Syringa italica. PP.
 Kerti bors. Török bors, magyar bors. Capsicum annuum. Csapó p. 288. Siliquastrum. PP.
 Kerti börsövény. Ricinus vulgaris. Sárff. Csapó. p. 237.
 Kerti cipros. Sabina sativa. S. I.
 Kerti csiga. Helix pomatia. Mitte r. p.
 Kerti fodorka. Chamaedris vulgaris. Csapó p. 60.
 Kerti fű. Olus. S. I.
 Kerti fiúrtós, gerezdes viola. Lupinus sativus. S. I.
 Kerti ház. Diacta, pergula, nubilarium, adicula hortensis. S. I.
 Kerti kék. Smilax hortensis. S. I.
 Kerti kömény. Foeniculum. PP.
 Kerti majorság. Olitoria annona. PP.
 Kerti mustár. Sinapi. PP.
 Kerti mű. Opus topiarium. S. I.
 Kerti öntöző edény. Clepsydra hortensis. PP.
 Kerti repce. Sinapi. Mustár. Csapó. p. 194.
 Kerti sáfrány. Charthamus, Cnicus. PP.
 Kerti sóska.
 Kerti szín. Nubilarium. S. I.
 Kerti szőlő. Uva hortensis.
 Kerti tömjény-fű. Serpillum romanum. Csapó. p. 123.
 Kerti vész. Terriculamentum avium, Priapus horti.
 Kerti vetemény. Olus, olera. PP.
 Kerti zöld. Nasturcium hortense. PP.
 Kerti zöldség. Olus, Iachanum. S. I.
 Kertike. Emberiza hortulana. Gartenammer. S. I.
 KERÜL. Circumit. M. A.
 Belé kerül. Involvitur. Belé került mint Pilátus a' Credoba. km.
 Belé kerül. Constat. Sokba kerül. Multum constat.
 Elő kerül. Redit, provenit, emergit. S. I.
 Haza kerül. Redit.
 Hálóba kerül. Irretitur.
 Kézre kerül. Intercipitur.

Ki kerül. Prodit, emergit, habet tantum, sufficit ad tantum.
 Ki kerül töle. Habet tantum. Nem kerül ki töle. Non habet tantum.
 Ki kerülne belőle egy vadász, és egy nyúl-hajtó. km.
 Meg kerül. Redit.
 Meg került a' kár. Damnum est recompensatum.
 Öszve kerül. Conuenit, concurrat. S. I.
 Reá kerül. Redit ad illum.
 Reá került a' sor. Redit ad illum ordo.
 Viszsa kerül. Reuertitur, redit. S. I.
 Kerület. Ambitus, districtus.
 Kerületbéli. Districtualis.
 Kerülő. Ambitus domus. Margit' Élete, Práynál p. 276.
 Kerülő. Circumductorius. Úgy keresd az által-utat, hogy kerülőbe ne akadj. km.
 Kerülő beszéd. Verborum circuitus, ambages verborum. M. A. PP.
 Kerülő levél. Literae currentales, circulares, encyclicae.
 Kerülő pohár. Poculum ambulatorium.
 Kerülő pohárt inni. Bibere in orbem, circumpotare. PP.
 Kerülő út. Ambages. M. A.
 Kerülő. F. Arad Vben.

KER.

KER.
 KERCZA. F. Vas Vben.
 KERKA. Folyó víz Szala Vben.
 KERRA. Milvus v. falco palumbarius. S. I. Sz. D.
 KERTA. F. Veszprém Vben.

KERESTELY.

KERESTELY. t. f. n. Christianus. PP.

KERESZT.

KERESZT. Crux. M. A. it. Ad afflictio, aerumna. Nem mind kereszt, a' mit annak tartunk. km.
 Kereszt. F. Ung Vben.
 Kereszt-anya. Susceptrix, matrima. M. A. Mater lustrica. PP.
 Kereszt-anya. Susceptor, patrimus. M. A. Pater lustricus. PP.
 Kereszt-csont. Coxa, coxendix. M. A. Os sacrum, spina dorsi. S. I.
 Kereszt-fa. Lignum crucis. S. I.
 Kereszt'falva. F. Szepes Vben.
 Kereszt-fiú. Filius lustricus. PP.
 Kereszt-gabona. Manipuli frugum decussatim collocati. S. I.
 Kereszt-gerenda. Tignum perpetuum. Mester-gerenda.
 Kereszt-hegy. F. Somogy Vben.
 Kereszt-járás. Religiosa processio, crucis comitatio. Tasi Gáspár p. 151.
 Kereszt-járó hét. Septimana rogationum.
 Kereszt-járó nap. Dies supplicationum. M. A.
 Kereszt'jele. Signum crucis.
 Kereszt-kép. Simulacrum Christi cruci affixi. S. I.
 Kereszt-koma. Compater. M. A.
 Kereszt-koma-aszszony. Commater. M. A.

Kereszt-komaság. Lustrica necessitudo. PP.
 Kereszt-láncz. Catena, ex qua crux dependet. Faludi N. U. p. 74. 77.
 Kereszt-leány. Pilia lustrica.
 Kereszt-nélkül. Sine cruce, sine aerumnis. Nem élhet senki kereszt nélkül. km.
 Kereszt-név. Nomen lustricum. PP.
 Kereszt-orrú. Horgas orrú. Loxia curvirostris. S. I.
 Kereszt-öltés. Transversalis ductus florum. Pázm. Pred. p. 568.
 Kereszt-ösvény. Trames. S. I.
 Kereszt'pataka. Major Abaúj, és Borsod Vben.
 Kereszt-szeg. F. Bihar Vben.
 Kereszt-telek. E. F. Kraszna Vben.
 Kereszt-tisztelő. Crucis religiosus. Pázm. Pred. p. 1217.
 Kereszt-úr. Számos helységek' neve, Magyar, és Erdély Országokban.
 Kereszt-urak. R. Crucigeri, hospitalarii S. Joannis. S. I.
 Kereszt-út. Compita, caput viae M. A. Vrancsics.
 Kereszt-út. MV. Szabolcs Vben. F. Somogy Vben.
 Kereszt-vas.
 Kereszt-vas a' forgó kerékben, mellybe a' korong-vas' hegye eresztetik.
 Kereszt-vetés. Formatio crucis.
 Kereszt-vendégség. Epulum lustricum. PP.
 Kereszt-viselés. Portatio crucis. Pázm. Pred. p. 511.
 Kereszt-vitézek. Milites crucigeri, cruciati. S. I.
 Kereszt-víz. Aqua lustralis. Még a' kereszt-vizet is le vette róla. km.
 * Három kereszt. Telek Pest Vben.
 Szent kereszt. Fanum S. Joannis. Több helység' neve.
 Vörös kereszt. Csárda Posony Vben.
 KERESZTE. Crux ejus. Pázm. Pred. p. 1214.
 Keresztje. idem. Kiki maga tudja a' maga keresztjét. km.
 KERESZTEL, kereszteli. Baptizat. M. A. Meg kereszteli. idem. M. A. Viszsa kereszteli. Rebaptizat.
 Keresztelés. Baptizatio. M. A.
 Keresztelendő. Catechumenus. Molnár János, Hármass levél. p. 7.
 Kereszteletlen. Non baptizatus. Pázm. Kal. p. 512.
 Kereszteletlen korában. Quando is nondum baptizatus fuit. Csuzi, Sip-szó. p. 576.
 Keresztelkedik. Baptizatur. M. A. Meg keresztelkedik. idem. Zvonarics p. 382. M. A.
 Keresztelkedés. Baptizatio. M. A. Meg keresztelkedés. Baptizatio, baptismi usurpatio. M. A.
 Keresztelkedő személy. Baptismus suscipiens. Telegdi, Felelet p. 117.
 Keresztelő. Baptista, baptistes. M. A.
 Keresztelő könyv. Rituale. it. Matrícula baptizatorum.
 Keresztelő kö. Baptisterium, lustralis fons. PP. NC. p. 259.
 Keresztelő kut. idem.
 Keresztelő nap. Dies lustricus. PP.
 Viszsa keresztelő. Anabaptista Pázm. Pred. p. 299. Újra keresztelő.

KERESZTES. Cruciat. M. A. Heltai f. D. p. 369.
 Keresztes. t. h. n. Baranya, Bihar, Borsod, Fejér, Posony, és Vas Vben.
 Keresztes. E. Hegy Csik Székében.
 Keresztes barátok. Trinitarii. S. I.
 Keresztes dáma.
 Keresztes fenyő-fa. Abies. Tapne. S. I.
 Keresztes fű. Szent Ilona', vagy Szent László' füve. Cruciat, gentiana. M. A.
 Keresztes had. Expeditio cruciata. Heltai, M. Kron. f. D. p. 369. 389.
 Keresztes pók. Aranea diadema.
 Keresztes vitéz. Miles cruciger, cruce tesseraria indutus. PP.
 Keresztesség. Cruciat expeditio. M. Verböczy 1660. p. 524.
 KERESZTEZ, keresztetzi. Cruce signat. Mikes p. 227.
 Föl keresztetzi. Mikes p. 228.
 KERESZTÉNY. Christianus. „A' Kristus' keresztitől keresztény - nevet viselünk.“ Pázm. Pred. p. 487. 510.
 Keresztény. F. Soprony Vben.
 Keresztény Anya - szent-egyház. Ecclesia Christiana.
 Keresztény' falva. E. F. Brassó Vidékében.
 Keresztény fejedelmek. Principes Christiani.
 Keresztény lélek. Anima Christiana.
 Keresztény zsidó. Qui ex Judaeo Christianus factus est.
 Keresztény sziget. E. F. Szecsen Székében.
 Keresztény világ. Orbis Christianus.
 Keresztényke. Exiguus Christianus. Cauzi, Tromb. p. 665.
 KERESZTYÉN. Christianus. M. A. Keresztényen tótosan mondatik Keresztényből. Sz. D.
 Keresztény Anya - szent-egyház. Ecclesia Christiana. M. A.
 Keresztény hit. Fides Christiana, religio Christianorum. M. A.
 Keresztényi. Christianus. M. A.
 Keresztényiség. Christianismus, christianitas. M. A.
 Keresztényül. Christiane. M. A.
 KERESZTSEÉG. Baptismus, baptismus. M. A. Földi kereszttség. Baptismus ab obstertrice collatus in casu necessitatis. Csak földi kereszttséget ért. Ita vulgus.
 KERESZTÜL. Decussatim. M. A. Transverse, oblique. S. I.
 Keresztül áll. Transverse stat.
 Keresztül álló. Transversus. S. I. item Dissidiosus. Epist. Széch. T. 1. p. 197.
 Keresztül állotta az utját.
 Keresztül által. Per cruce transverse.
 Keresztül esik rajta. Finit, absoluit, consumat. S. I.
 Keresztül hasítja. Transecat, transcindit.
 Keresztül jár rajta. Conterit.
 Keresztül járó. VM. p. 190.
 Keresztül kosul. Contorte, distorta. M. A.
 Keresztül néz. Strabo. S. I.
 Keresztül teszi. Decussat. M. A.
 Keresztül tétetett. Decussatus. PP.
 Keresztül vág a' dolgon.

Keresztül vágja magát az ellenség.
Ense sibi viam aperit, per media
hostium agmina.

KEREVET.

KEREVET. Canapé. Mikes p. 147. 188.
460.

Sátor kezeve. Zrínyi, P. 8. Stroph. 62.
KEREVETES.

Ilat kezevetes vacsoráló hely. Hexacli-
non. CM. M. A. L.

KES.

KES.

KESE. Varii coloris.

Kese bajuszú. Qui variis coloris mysta-
ces habet. v. c. ex una parte albi,
ex altera parte nigri coloris.

Kese lábú ló. Sz. D.

KESELY. Varii coloris, vulturnius. PP.

Kesely-mező. F. Marmaros Vben.

Keselyő. Vultur. M. A.

Keselyű. idem. M. A.

Sas-keselyű.

KESER. Lásd alább külön.

KESHED: fakad.

Ki keshed: ki fakad. Kelemen Borbála'
Hasonlatossági p. 69.

KESKENY. Gracilis, gracilentus, angus-
tus. M. A.

Keskenyd. F. Bihar Vben.

Keskenyedik. Gracilesceit. M. A.

Meg keskenyedik. idem.

Keskenyit, keskenyíti. Arctat, angustat.
S. I.

Meg keskenyíti. Coarctat.

Keskenység. Gracilitas. M. A.

Keskenyül. Gracilis fit, coarctatur.

KESER.

KESER.

KESEREG, kesergi. Moeret, commoeret,
luget, miseretur, miseratur. M. A.
Mikor a' leány egy szemével emezt
kesergi, más szemével örvendezve te-
ként másra. km.

El kesereg. Moerori indulget.

Ki kesergi. Eluget.

Ki keseregte magát. Luetui finem im-
posuit.

Keserget, kesergeti. Moerore afficit, an-
git. M. A.

Meg kesergeti. Exacerbatur, contristat.
M. A.

Kesergetés. Contristatio, amarulentia, ex-
acerbatio. M. A.

Meg kesergetés. Contristatio, exacerbatio.
M. A.

Kesergés. Luctus, moeror, dolor. M. A.

Kesergő. Lugens, moerens.

Kesergő-képpen. Moerenter, dolorose.
S. I.

KESEREDIK. Amarescit. M. A.

El keseredik. Faludi N. A. p. 84. U.
E. 1. R. p. 163.

Meg keseredik. Amarescit, exacerbescit,
contristatur. M. A.

Keseredés. Angor, amarulentia. M. A.

Keseredett. Contristatus, amarulentus.

KESERÍT, keseríti. Amaracat, acerbat.
M. A.

El keseríti. Faludi N. A. p. 86.

Meg keseríti. Exacerbatur, amarore infi-
cit. M. A.

Keserítés. Amaricatio, exacerbatio, con-
tristatio. M. A.

KESERKEDIK (mint gyönyörködik.). Tris-
tatur. Faludi N. A. p. 141.

KESERNYE. Amarus.

Kesernyész. Subamarus. M. A. Lippai Vet.
Kert. p. 48. A' Rozmaring' ize erő-
sit, kesernyész, és valamennyire ösz-
ve vonyos.

Kesernyész csipősség. Subamara acrimo-
nia. Biró Márton, Micae p. 585.

Kesernyész gyümölcs. Fructus subacidus,
subamarus. Sz. D.

Kesernyesség. Amarulentia, subaciditas.
Sz. D.

KESERÜ. Amarus. M. A. Keserü a' tőrés,
de édes a' gyümölcse. km.

Keserü boszúság. Luror. NC. p. 225.

Keserü fű. Herba amara. A' keserü fű-
vet luggal szokták le forrázni. km.

Keserü gomba. Fungus lacteus. PP. Aga-
ricus piperatus. S. I.

Keserü kár. Damnum amarum, ingens.

Keserü lapu. Lopathum, petasites. M.
A. Bardana. Klettenwurz. S. I.

Keserü só. Sal amarus. S. I.

* Er-keserü. F. Bihar Vben.

Keserüli. Miseretur, miseratur, commi-
seretur, commiserescit. M. A. CM.

Zvonarics. 1. R. p. 551.

Keserülj rajtunk: szánj meg minket.
Essék meg szived bús voltunkon.
Sz. D.

El keserüli. Faludi. N. A. p. 62.

Meg keserüli. Zvonarics. 1. R. p. 736.

Meg keserüli ötet. Meg szánja ötet.
Pesthi' Meséji. p. 53. 82.

Keserülendő. Miserandus. M. A.

Keserülés. Commiseratio. M. A.

Keserület. idem.

Keserületes. Miserabilis, amarulentus.
M. A.

Keserületlen. Cui nullus condolet. S. I.

Keserületlenség. Szánakodatlanúság. S. I.

Keserületlenül. Szánakodatlanul. S. I.

Keserülő. Miserator. M. A.

Keserős. Subamarus, submoestus.

Keserőség. Amarities, amaritudo, ama-
ror. it. Moestitia, moestitudo. M. A.

Teli torokkal nyeli keserőségét. km.

Keserőségés. Amarulentus, moestissi-
mus. M. A.

KESERV. Amaror, amaritudo. S. I.

Keserve. Ejus amaror, moeror.

Keserveben meg haltt. Prae moerore
obiit. Sz. D.

Keserves. Amarulentus, moestus, luctu-
osus. M. A.

Keserves fia léssz a' habukának. km.

Keserves kín. Acerbus dolor.

Keservesen. Amare, amarulente, moeste.
M. A.

Nagy keserven. Cum magna difficultate.

Keservezi. Perluget. Meg keservezte ha-
zája' romlását. Sz. D.

KESZ.

KESZ.

KESZEG. Albula, leuciscus. M. A. Kön-
nyü a' keszeget meg fogni. km. Dug.
2. R. p. 99.

Keszeg. F. Nógrád Vben.

Keszeg' falva. F. Komárom Vben.

* Fejér keszeg. Alburnus. M. A. NC. p.
167.

Jász-keszeg. Cyprinus leuciscus. S. K.

Széles keszeg. Cyprinus, latus piscis.
M. A.

KESZLI. t. h. n.

KESZNYÉTFÉN. F. Zemplin Vben.

KESZÓ. FF. Vas Vben.

Keszöcze, Keszölöcze. Jus acetosum, jusc-
lum acidum. M. A. Telegdi, Felelet.
p. 26. Kellemetes, mint a' keszöcze

Húsvét' napján, km. Nem áll meg a'
keszöcze a' nyárson. km.

Keszölöczés. F. Posony Vben.

KESZTEG. F. Bihar Vben.

KESZTHELY. MV. Szala Vben. (Mea
opinione est veterum Castellaria 1.
rudera extant ad trajectum Balato-
nis. 2. in antiquis mappis legitur
Castel, et inde facile Kesztel, Kesz-
hely).

KESZTÖLCZ. F. Esztergom Vben.

KESZÜ. F. Baranya Vben.

KET.

KET.

KETELY (Fors primitus kéthely, ket-
hely, ketely) E. F. Doboka Vben.

KETESD. E. F. Kolos Vben.

KETERGÉNY. FF. Ung Vben.

KETEPUTA. Instrumenta, vasa, utensi-
lia, supellectilia. M. A. Heltai 1. D.
p. 56. 153. 2. D. p. 31. videtur de-
rivari ex graeco: *κατα τα πύργα*.

Keteputája: házi holmie. Telegdi Hom.
3. R. p. 356.

KETEVEVE. Triclinium, vel coenaculum
cancellatum. M. A.

KETY.

KETY.

KETYE. Sz. P. Somogy Vben.

KETTY.

KETTY. Fa-óra' hangja, midőn jár.

KETTYEG. Horologium incedens soni-
tum edit.

Óra-kettyegés. Hallottam 1825. Aug. 12.

KEV.

KEV.

KEVER, keveri. Miscet, volutat, agitat,
it. pulverat. Göröngyöt ront. M. A.

Bé keveri. Illinit, collinit, inquinat,
contaminat, conspurcat, it. commi-
scet, convolvit. M. A. Pázm. Pred.
p. 685.

Bele keveri. Immiscet. M. A.

El keveri. Permiscet, confundit, com-
miscet. S. I.

Föl keveri. Permiscet, commiscet. S. I.
Meg keveri. Permiscet, peragitat.
Őszve keveri. Commiscet.
Keveredik. Involvitur, intricatur, immergitur, immiscetur. M. A.
Bé keveredik. Immiscetur, implicatur, intricatur. S. I.
Bele keveredik. idem.
El keveredik. Intricator ita, ut non facile sit reperibilis.
Föl keveredik a' gyomra. Nauseam contrahit.
Őszve keveredik. Permiscetur.
Kevereg. Volutatur, miscetur.
Kevereg a' gyomra. Fastidio capitur.
Keverget, kevergeti. Identidem miscet.
Meg kevergeti. Saepius permiscet.
Kevereszik. Miscetur. Zvonarics 1. R. p. 501.
Keverék. Mixture, promiscuum, farrago. S. I.
Keverék-írások. Faludi T. É. p. 272.
Keverés. Mistio, mixtura, agitatio, it. pulveratio. Göröngy-rontás. M. A. it. Tertiatio. NC. p. 115.
Szől' keverése. Másodszori kapálása. Repastinatio.
Keverő. Miscens.
Keverőre szánt. A' második szántást teszi.
Keverődzik. Involvitur, intricatur, immiscetur. M. A. Pázm. Kal. p. 466. 675. Pred. p. 303.
Őszve keverődzik. Faludi N. A. p. 158.
Kevertt. Mixtus, commistus, agitatus, coagitatus. it. Farrago. M. A.
Kevertt abrak. Farrago, farraginaría. M. A.
Kevertt méz. Arenata calx.
Kevertt morzsálék. Turunda. M. A.
Kevertet ad a' sertésnek: moslékot ad. Sz. D.
Kevertet, keverteti. Curat misceri, permisceri.
KEVÉLY. Superbus, arrogans, fastidiosus, elatus, insolens. M. A. A' gazdagság sok kevélyt, és bolondot térszen. km.
Kevély kaczer táncz. Faludi E. M. p. 242.
Kevély kívánság. Ambitio. M. A.
Kevély vitéz hamar vész. km.
A' nagy úrnak szolgája is kevély. km.
A' kevély szegényt az ördög is neveti. km.
Két kevély nehezen alkuszik meg egymással. km.
Kevélyedik. Superbia effertur.
El kevélyedik. Pázm. Pred. p. 414.
Meg kevélyedik. Geidler H. Okt. p. 142.
Kevélyen. Superbe, elate, insolenter. M. A.
Kevélyen szállás. Superbiloquentia. M. A.
Kevélyen szálló. Superbiloquus. M. A.
Kevélyes. Subarrogans, subelatus.
Kevélykedik. Superbit. M. A.
Kevélykedés. Arrogantia.
Kevélyli. Se effert, superbit.
El kevélylette magát.
Kevélység. Superbia, insolentia, arrogantia. M. A. Ritkán jár a' szerencse kevélység nélkül. km.

Kevélység-szerző. Superbificus. M. A.
Kevélységes. Superbissimus. Káldi, Eszther. 13. 12.
Kevélyül (ige). Superbit.
Kevélyült. Superbia elatus. Pázm. Pred. p. 298.
Kevélyül. Superbe. M. A.
KEVÉS. Paucus. M. A. it. Parum, modicum. Kevés hat körtvély kilencz medve-finak. km.
Kevés idő alatt. Intra exiguum tempus.
Kevés híja, hogy . . Fere, ferme, pene, propomodum. S. I. Parum aberat.
Kevés jó válik az üszögös búzából. km.
Kevés korig. Paulisper, paululum, aliquantisper, aliquantum. S. I.
Kevés vártatva. Paulo post.
Sok kevéssé sokra megy. km.
Kevésded. Paululus. CM.
Kevésbb. Minor, minus.
Leg kevéssébb. Minimus. A' pénznek leg kevéssébb böcse vagon ott, a' hol verik. km.
Kevésbbít, kevéssébbíti. Imminuit. M. A.
Meg kevéssébbíti. Diminuit.
Kevésbbítés. Imminutio, diminutio. M. A.
Kevésded magával. Ipse cum paucis. Faludi. T. É. p. 132.
Kevésedik. Minuitur, imminuitur, deficit, consumitur. S. I.
Meg kevéssedik. Rarefcit, numero minuitur, imminuitur. M. A.
Kevéselli, kevésseli. Parvum putat. Non est contentus re quapiam. M. A.
Kevéseltette az árát. Non fuit contentus pretio rei, parum esse putavit.
Kevésen. Pauci. M. A.
Kevésenkint. Pauxillatim. M. A. Kicsinyenkint.
Kevéses. Pauxillus. M. A. Pázm. Pred. p. 1248.
Kevéses. Parum. Sokat ígér, kevéssé ad. km.
Kevéses szől, de fontosan.
Kevésit, kevéssíti. Deminuit. M. A.
Meg kevéssíti. Diminuit, imminuit. M. A.
Kevésítés. Imminutio. M. A.
Meg kevéssítés. idem. M. A.
Meg kevéssítetett. Deminutus. M. A.
Kevésesség. Paucitas. M. A. L.
Kevéske. Pauculus. M. A. Faludi E. M. p. 112.
Kevésenkint. Pauxillatim. M. A.
Kevésenkint. Minutim. Faludi. U. É. 2. R. p. 188.
Kevésessé. Modico. A' természet kevésséssel meg elégszik. Natura paucis contenta.
Kevésessé ez előtt. Paulo ante, non pridem, recenter. S. I.
Kevésessé ez után. Paulo post, brevi postea. S. I.
Kevésessé. Exiguo, paulum, paululum. M. A.
Kevésessé sima orru. Subsimus. PP.
Várakozzál egy kevéssé. Praestoleris tantisper.
Kevésesség. Paucitas. M. A.
KEVI.
Túr-kevi. F. Nagy Kunságban.
Rác-kevi. MV. Pest Vben.

KEZD.

KEZD, kezd. Orditur, incipit, inchoat, coepit. M. A. A' ki Istennel kezd, Istennel végzi. km.
Bele kezd. Adgreditur opus, inchoat, incipit.
El kezd. Incipit. M. A. Kezdd el. Incipit.
Hozzá kezd. Incipit, inchoat, orditur, adorditur. S. I.
Meg kezd a' kenyeret, a' szalonnát. Primam scissuram facit in pane, in lardo.
KEZDEGEL, kezdegeli. Inceptat. M. A.
El kezdegeli. idem. M. A.
Kezdegelés. Inceptio, inceptatio. M. A.
KEZDEGET, kezdegeti. Inceptat. S. I.
KEZDENDŐ. Incipiendus.
El kezdendő. Inchoativus, inchoandus, incipiendus. M. A.
KEZDÉS. Inceptio, inchoatio, inceptum, orsus, exorsus. M. A. Jó kezdésnek jó hagyás a' vége. km.
El kezdés. Inchoatio, inceptio, exorsus, auspicius. M. A.
KEZDET. Principium, initium, primordium. M. A.
Kezdetben. In principio.
Kezdeté. Ejus initium.
Kezdetében. In ejus initio, principio.
Kezdetől fogva. Ab initio, a principio. M. A.
KEZDETIK. Inchoatur.
Kezdetett. Coeptus, inceptus. M. A.
KEZDETT. Coeptus. M. A.
Kezdettt. Coeptum. M. A.
KEZDŐ. Inceptor, author. M. A.
Kezdő beszéd. Exordium. M. A.
El kezdő. Inceptor. M. A.
Kezdődik. Inchoatur, incipit. S. I.
El kezdődik. Initium sumit.

KÉ.

KÉBE.

KÉBE.
KÉBÉD. E. F. Maros Székében.

KÉCZ.

KÉCZ. F. Bihar Vben.

KÉCS.

KÉCS. Sz. P. Somogy Vben.
KÉCSA. F. Torontál Vben.

KÉJ.

KÉJ. Libentia. M. A.
Kéj-kéntelen. Coacte, necessario. M. A.
KÉJE. Ejus libentia.
Kéje szerint. Juxta suum placitum.
Kéjén. In suo placito.
Önn kéjén járó. Sz. D.
Maga kéjént. Sua sponte. Martonfalvi, Tanító Theol. p. 70.
Kéjére bocsátja: kedvére ereszti. Sz. D.
KÉJEN. Delicate, pro lubitu, sponte sua. M. A.

KÉJTELEN. Coactus, v. coacte. S. I.
Kéjtelenység. Coactio, necessitas.
Kéjtelenység hajtotta reá. Necessitate
coactus fecit.

KÉK.

KÉK. Caeruleus, caeruleus, caesius, glaucus. M. A. it. Vereség' helye. Vibex, livor. M. A.
Kék. F. Szabolcs Vben.
Kék almás ló. Scutulatus equus. PP.
Kék bőgyű. Motacilla svecica. S. I.
Kék fejű. Parus caeruleus. Blaumeise. S. I.
Kék föl folyó. Convolvulus caeruleus. PP.
Kék galamb, vad galamb. Livia. PP.
Kék hely, kék ütlek. Vibex, livor, suggillatio. S. I.
Kék helyes. Sugillatus, lividus. S. I.
Kék káposzta. Brassica sabellica, fimbriata. S. I.
Kék kókény. Prunum sylvestre. S. I.
Kék kókény-fa. Prunum sylvestris, spinosa. S. I.
Kék kő. MV. Nógrád Vben.
Kék kút. F. Szala Vben.
Kék lilium. Iris domestica, gladiolus, liliium caeruleum. M. A.
Kék macska-fark. Veronica spicata. S. I.
Kék nád-méz. Conserva violarum. S. I.
Kék szabású. Subcaeruleus. M. A.
Kék sarkantyú. Consolida regalis, calcatrippa. S. I.
Kék szeder: fűvi szeder. Vaccinium nigrum. S. I.
Kék szemű: macska- vagy csóka - szemű. Caesius. S. I.
Kék szín. Violaceus, color caeruleus. M. A.
Kék színű. Glaucinus, sublividus, cumatilis. M. A.
Kék szürke ló. Glauciolus. PP.
Kék tüves. Eryngium planum. S. I.
Kék virág: búza-virág. Cyanus. M. A.
KÉKCSE. Kékse. F. Szabolcs Vben.
KÉKE. Ejus livor, vibex. Ki számlálja el kékeit.
KÉKED (Alsó, felső). F. Abatj Vben..
Kékedi. Hyacinthus amethystinus. S. I.
KÉKELLIK. Livet, livescit, caerulescit. S. I.
Kékellő. Livescens, caerulescens. S. I.
KÉKES. Lividus, subcaeruleus. M. A.
Kékes. FF. Szatmár és Tömös Vben.
E. F. Doboka Vben.
Kékes' falva. E. F. Hunyad Vben.
Kékesd. F. Baranya Vben.
Kékesedik. Caerulescit.
KÉKET üt valakin. Sugillat, suggillat. M. A.
KÉKÍT, kékiti. Caeruleo colore imbut, lividum facit. Pázm. Pred. p. 810.
Meg kékiti. Lividum facit. Προπιαζει
Pázm. Pred. p. 147. Kal. p. 726.
Kékitő. Waschblau. S. I.
KÉKSE. Goromba ruha, pakrócz. Sz. D.
Kékse, Kékse. F. Szabolcs Vben.
KÉKSÉG. Livor, color caeruleus. M. A.
KÉKÜL. Livet, livescit. M. A.
El kékül. Lividus fit.
Meg kékül. Caerulescit.

KÉL.

KÉL. Consurgit, accrescit, surgit, ex-crescit, adnascitur, oritur, consumitur. M. A. it. pergit, v. pretium habet, v. fermentat, v. tuberat. Sü-rüen vetik magvát az emberséges em-bernek, de vékonyan kél. km.
Által kél. Trajicit. M. A. Által kéltt a' vizen.
Egybe kél. Conjungitur, copulatur, matrimonium inicit. S. I.
El kél. Consumitur, usum habet. A' hol ló nincsen, a' számár is el kél. km.
Föl kél. Oritur, cooritur, 'consurgit, surgit, resurgit, assurgit, insurgit, exurgit. M. A.
Jár kél. It, redit. Jár kél főlebb alább, mint a' görög az üres boltban. km.
Ki kél. Vernat, enascitur, it. egreditur, exit. M. A.
Ki kél ellene. Insurgit contra alterum.
Ki kél mellette. Tuetur, protegit, defendit, propugnat. S. I.
Meg kél. Fermentescit. M. A.
Öszve kél. Conjungitur, copulatur. S. I.
Reá kél. Ha reá kél a' dolog. Si res ad hoc deveniat. Re ita exigente.
KELENDŐ. Quod usum, quod pretium habet.
Kelendő pénz. Moneta usualis, currens. Nem kelendő. Non est in cursu.
KELES. Apostema, ulcus, tuber. M. A.
Tumor, vomica, it. surrectio.
Kelés a' gyermek' nyelve alatt. Batrachus. M. A.
Kelés-fű. Scabiosa arvensis. S. I.
Kelés' teteje. Caput ulceris. PP.
* Apró kelés. Exanthema. S. K.
Egybe kelés. Conjunctio in matrimonium.
Föl kelés. Consurrectio, resurrectio, exortus. M. A.
Járás kelés. Peregrinatio, commeatus. S. K.
Orr-kelés. Polypus. S. K.
Öszve kelés. Unnubium. S. K.
Vér-kelés. Furunculus. S. K.
Keléses: apró fakadékos. Pustulosus. M. A.
Keléses ne legyen.
KELET. Vadum. Franciscs. it. Ortus, oriens v. valor, pretium. S. I.
Által kelet. Trajectus. S. I.
Ki kelet. Ver. M. A.
Nap-kelet. Ortus solis, oriens.
Kelete. Ejus ortus, v. ejus valor, pretium. Az okos embernek mindenhol kelete van. km.
Jó kelete van. Bono pretio emitur.
Nincs kelete, ára, böcse.
Keleti. Orientalis. S. I.
Ki keleti. Vernus, vernalis. M. A.
Nap-keleti. Orientalis.
Nap-keleti szél. Ventus orientalis.
Keletkezik. Interventit, exoritur, enascitur.
El keletkezik. Abit.
KELETLEN. Carens valore, pretio, cursu. Keletlen áruk. Mercus antiquae, obsoletae. Ausschuss-waaren. S. I.
Keletlen tészta. Massa farinae pondum fermentatae.

KELEVÉNY. Apostema, ulcus, tumor, tuber. M. A.
Kelevényes. Pustulosus, pustulatus. PP.
KELO. Surgens, crescens. M. A. it. nascens. PP. it. Pretium habens. it. vadum.
Kelő pénz. Moneta usualis, cursiva, ordinaria. S. I.
Által kelője a' víznek. Vadum. Prágai p. 955.
Egybe kelők, Matrimonium incuentes.
Egyházhoz kelő. Introducenda.
Elő kelő. Praeferens, praefentialis. Pázm. Pred. p. 60. 881.
Föl kelő. Exurgens, consurgens. M. A.
KELT, kelti. Facit surgere, excitat. L. KÖLT.
KELTT.
Ki keltt vetés. Sementis germinatio, pululatio. S. I.
Meg keltt tészta. Massa farinae, quae in justam fermentationem abiit.

KÉM.

KÉM. Emissitius, explorator. M. A.
Kém-ér. E. F. Kraszna Vben.
KÉMÉLL, kémélli. Parcit, comparcit. M. A. Parce adhibet, parce utitur aliqua re. Füllérel kémélli az aranyat. km.
Meg kémélli. Comparcit. M. A.
Kéméllés. Parsimonia. M. A.
Kémélllet. Idem. M. A.
Kéméllletes. Frugalis, parcus. S. I.
Kémélletlen. Absque parsimonia. M. A.
Nimius, prodigus, excessivus. S. I.
Kémélltenség. Prodigalitas, excessus. S. I.
Kémélletlenül. Absque parsimonia. M. A.
Kémélltt. Parce suntus. Délben kémélltt ebéd jó vacsora lehet. km.
KÉMES. Exploratorius.
Kémes. F. Baranya Vben.
Kémeskedik. Exploratorum agit. Faludi N. U. p. 159. N. A. p. 134. 169. U. E. 1. R. p. 178.
Kémeskedés. Occulta exploratio. Faludi U. E. 3. R. p. 148.
Kémeskedve. Exploratorie. Faludi U. E. 2. R. p. 97.
KÉMKEDIK. Explorat, agit exploratorem. Gyöngyösi. 1. Darab p. 229.
KÉMLE. (Horvát, Magyar.) FF. Mosony Vben.
KÉMLEL, kémleli. Explorat. M. A.
Kémlelés. Exploratio. M. A.
Kémlelő. Explorator, corycaeus, emissitius. M. A.
Kémlelő hajó. Navis speculatoria. PP.
Kémlelő sajka. Exploratorius lembus. PP.
Kémlelődik. Occulte, et ad omnes partes explorat.
KÉMELI. Explorat. M. A.
Ki kémli. idem. Faludi U. E. 1. R. p. 48. N. E. p. 63. N. A. p. 230.
Meg kémli. Explorat. M. A.
Kémelés, kémlelés. Exploratio. M. A.
Meg kémelés. idem. M. A.
Kémlett, kémletött, kémlettettött. Exploratus. M. A.
Kémletlen. Inexploratus. M. A.

Kémlő. idem ac Kémlélő. M. A. Pázm.
Pred. p. 38.
Ki kémlő. idem. Faludi U. E. 2. R.
p. 146.
KÉMSÉG. Exploratores. Káldi, Josue. 6.
v. 22.

KÉMÉNY.

KÉMÉNY. Infumibulum, fumarium. M. A.
A' hol a' kémény nem füstölög, ne-
hezen lesz ott nagy ebéd. km.
Kémény' sátora. Fumarii papilio, ve-
lum camini, cortina. PP.
Kémény-sópró. Fumarii scoparius, ca-
minarius. PP.
Kémény-tisztító. idem.
* Kálha-kémény. Fumarium fornacis.
VV. L.
Konyha-kémény. Fumarium culinae.
VV. L.
KÉMÉNYD, Kéménd. F. Esztergom Vben.
Sz. P. Szala Vben. E. F. Hunyad Vben.
KÉMÉNYES. Habens fumarium.
Kéményes ház. Domus fumaris instructa.
Kéményes konyha. Culina habens fu-
marium.
KÉMÉNYT sópór. (kéményt tisztít.) Fu-
liginem camini detergit. PP.

KÉN.

KÉN. Cruciatum, tormentum. L. KÍN. M. A.

KÉN.

KÉN. Sulphur. S. I.
Kén-bűz. Mephitis. S. I.
Kén-fonál. Filum sulphuratum. S. I.
Kén-gyertya. idem. M. A. L.
Kén-kő. Sulphur. M. A.
Kén-kő-bánya. Sulphuraria. M. A.
Kén-kő-patak. Torrens sulphuris. Pázm.
Pred. p. 1076.
Kén-kő-tó. Stagnum sulphuris. ibidem.
Kén-köves. Sulphuratus, sulphureus.
M. A.
Kén-köves fordó. Sz. P. Szepes Vben.
Kén-kövesi. Sulphuratus. M. A.
Kén-kövezés. Sulphuratus. M. A.
Kén-kövi. Sulphureus. M. A.
KÉNES. Sulphuratus, sulphureus. S. I.
KÉNESŐ. Hydrargyrum, vivum argentum.
M. A.
Kénesős. Mercurialis. S. I.
Kénesős szerek. Mercurialia. S. I.

KÉNÁL.

KÉNÁL. Offert. L. KINÁL. M. A.

KÉNC.

KÉNC. Thesaurus. vide KINCS. M. A.

KÉNT.

KÉNT, et KINT. Affixa sunt: Instar, se-
cundum, per, juxta, juxtim. M. A.
Egyébként. De caetero.
Egygyenként. Singillatim.
Fejenként. Per capita.
Házanként. Domatim.

Miként. Quemadmodum, quo modo.
Mindenként. Juxta omnia.
Önnként. Sponte.
Pálként. Secundum Paulum, juxta Pau-
lum v. sicut Paulus.
Szálanként. Filatim. 's a' t.

KÉNY.

KÉNY. Delicium. M. A.
Kény-élet. Vita delicata, voluptuosa
v. voluptas, luxuria, mollities. S. I.
Kény-üzés. Voluptatum sectatio. S. I.
KÉNYCS. Delicium, thesaurus. L.
KÉNC, KINCS.
KÉNYE. Ejus delictum.
Kénye kedve az hiúság.
Kényén. Sponte, sponte sua, ultro. M. A.
Kényén való. Ultronens. M. A.
Kényén kedvén nevelt, tartott gyer-
mek. Puer delicate enutritus, edu-
catus.
Kényére él. Juxta gustum suum vivit.
KÉNYEN. Delicate, molliter, in de-
liciosis.
Kényen kedven. Csuzi, Síp-szó p. 397.
Kényen könnyen. Csuzi, ibidem p. 299.
Kényen tartott. Molliter altus, educa-
tus. S. I.
KÉNYES. Petulans, petulcus, delicatus,
protervus. M. A. A' ki pézses, ké-
nyes. km.
Kényes csemegék. Cupediae delicatae.
Faludi N. E. p. 156.
Kényes falat. Bolus delicatus. Faludi
N. E. p. 155.
Kényes leány. Puella delicatula. A' hol
nyájas az anya, kényes lesz a'
leánya. km.
Kényesedik. Delicatus fit, mollescit.
S. I.
El kényesedik. Effoeminatur.
Kényesen. Delicate, molliter. PP.
Kényesen él. Indulget genio, delicate
vivit, molliter se curat. PP.
Kényesen tartott. Abrodiaetus, delica-
tus. PP.
Kényesít, kényesíti. Effoeminat v. pro-
tervum facit. S. I.
El kényesíti. idem.
Kényeskedik. Protervit. M. A.
Kényeskedés. Petulantia, protervia. M. A.
Kényeskedő. Delicatus, petulcus. Falu-
di N. A. p. 148.
Kényeskedve. Petulanter, delicate. M. A.
Kényeskedtet. Delicate servat, effoeminat.
Pázm. Pred. p. 205.
Kényesség. Petulantia. M. A.
KÉNYEZ. Nimium sibi indulget. S. I.
Kényeztet, kényezteti. Nimium indul-
gendo emollit, effoeminat. Gyöngél-
teti. Pázm. Pred. p. 807.
El kényezteti. Nimia indulgentia cor-
rumpit, indulgendo perdit. S. I.
Kényeztetés. Nimia indulgentia, mollis
educatio. S. I.
KÉNYTELEN, Kénten. Coactus, co-
acte. M. A. Kénten vagyok vele,
mint a' cigány-ló az ügetéssel. km.
Kényteleníti, Kénteníti. Cogit, adigit.
S. I.
Kéntenítés. Coactio.

Kénytelenség, Kéntenesség. Necessitas.
M. A.
Kénytelenül, Kéntenül. Coacte. M. A.
KÉNYTET, Kénten, kénteti. Urget,
sollicitat. S. I.

KÉP.

KÉP. Imago, effigies, simulacrum, scul-
ptile, species, forma, item typus,
idolum. M. A. A' jégre metszett kép,
nem lesz sokáig ép. km.
Kép. R. Venabulum, telum, jaculum.
Dárda. M. A. Hasta, lancea, sarissa.
S. I.
Kép-állvány. Statua, signum, simula-
crum. Bildsäule. S. I.
Kép-áros. Venditor imaginum.
Kép-faragás. Sculptura. M. A.
Kép-faragó. Statuarius, sculptor. M. A.
Kép-faragó mesterség. Statuaria. M. A.
Kép-gyártás. idem. S. I.
Kép-gyártó. Pictor, plastes, v. statua-
rius. S. I.
Kép-írás. Pictura. M. A. CM. Pázm. Kal.
p. 1029.
Kép-irat. Imago, tabula picta. Gemäl-
de. S. I.
Kép-író. Pictor. M. A. CM. Pázm. Pred.
p. 712.
Kép-íróság. Ars pictoria. A' ki kép-író-
ságot akar tanulni, nem megy ko-
váshoz. km.
Kép-irtó, Kép-rontó. Iconoclasta, icono-
machus. S. I.
Kép' mássa. Imago ex alia imagine ex-
pressa v. exemplum. Ebenbild. S. I.
Kép-metsző. Caelator.
Kép-mutatás. Simulatio, hypocrisis. M. A.
Kép-mutató. Simulator, hypocrita. M. A.
Kép-oszlop. Statua. Bildsäule. S. I.
Kép-öntő. Fusor imaginum. S. I.
Kép-rajzoló. Delineator imaginis. Fa-
ludi N. A. p. 104.
Kép-rontó. Iconoclasta. Tasi p. 155.
Kép-szál. Statua, idolum. Sz. D. S. I.
Kép-tábla. Tabula figurarum.
Kép-utálás. R. Hypocrisis. M. A.
Kép-utáló. R. Hypocrita. M. A.
Kép' vasa. R. Lancea. PP.
Kép-viselő. Repraesentans, vicarius, vi-
ces gerens. S. I.
* Álló kép. Statua, idolum. S. K.
Csodálatos kép. Imago gratiosa.
Eredeti kép. Prototypon.
Fa-kép. Statua lignea. Ott hagyták a'
fa-képnél. km.
Faragott kép. Sculptile.
Fekete kép. — A' fekete képnek fekete
a' füstéke. km.
Füstött kép. Imago picta. S. K.
Irott kép. idem. S. K.
Jel-kép. Symbolum.
Kereszt-kép. Imago crucis.
Kő-kép. Imago lapidea. Pesthi' Meséji.
p. 52.
Mély-kép. Imago v. simulacrum pecto-
re tenuis efformatum. Brustbild. S. I.
Metszett kép. Imago excisa. S. K.
Öntött kép. Imago fusa.
KÉPE. Ejus imago.
Bíró' képe. Proconsul. NC. p. 265.
Király' képe. Prorex.

Szakasztott képe. Vera, et adaequata alicujus imago.

Képbéli. Tasi Gáspár p. 29.

Képbén. Nominé suo, vel-in sua persona. Maga képében. In propria persona.

KÉPES. Imaginosus. M. A.

Képes gyűjtemény. Collectio iconum.

Képes ház, kép-ház. Pinacotheca. S. I.

Képes tár, kép-tár. idem. S. I.

KÉPES. Competens, conveniens, condecens, aequum. M. A.

Képes jóság, v. erkölcs. Mores condecens. Sz. D.

Képes jó móddal. Competenter. Sz. D.

Képes vagyok: tehetős. Sz. D.

Nem képes magamat erre adnom: nem cselekedhetem. Sz. D.

Képesint. Parce, temperate, moderate, convenienter.

Képesség. Discretio. Vajda. K. É. 1. K. p. 112.

Képest. Respectu.

Ahhoz képest. Respectu illius.

Ehhez képest. Respectu hujus. Faludi T. É. p. 17.

Hozzá képest. Respectu illius, illi comparatus, in comparatione cum illo. S. I.

Kihez képest. Quamobrem, quapropter, igitur, itaque. S. I.

KÉPTELEN. Amorphus, absurdus. M. A.

Pázm. Pred. p. 638. it. Immanis, enormis, immodicus, immoderate. S. I.

Képtelen drága. Nimium carus, justo carior. S. I.

Képtelenség. Absurditas, enormitas. M. A.

Képtelenséges. Perabsurdus. M. A. L.

Képtelenül. Immodice, immoderate. S. I.

KÉPZ (Képez, képezi), képz. Imaginatur, existimat, putat. M. A.

Képz magában. Ita sibi imaginatur. Sz. D.

Ki képezi. Efformat, effingit. Pázm. Pred. p. 751.

Képzél, képzeli. Imaginatur, sibi in mente repraesentat. Sz. D.

Képzelés. Imaginatio, phantasia. S. I.

Képzélet, képzelmény. Phantasma, v. opinio, persuasio. S. I.

Képzelő. Imaginans, imaginatorius.

Képzelő erő. Vis imaginandi.

Képzelő tehetség. Facultas imaginandi.

Képződik. Imaginationes fovet. Sz. D.

Képződés. Imaginatio morosa. Édesek néha a' képződések is. km.

Képzélhető. Conceptibilis.

Képzélhetetlen. Inconceptibilis.

Képzemény. Phantasma, imaginarium quid. Sz. D.

Képzet. Idea. S. I. Sz. D.

Képzet' szüleménye. Res ficta, idealis. S. I.

Képzett. Fictus, effigiatus.

Képzés. Imaginatio, existimatio. M. A.

Képzés. Persuasio.

Bolond képzés. Stulta persuasio. Pázm. Pred. p. 247.

Képző. Imaginans, efformans.

Képző. Repraesentans. Pázm. Kal. p. 806.

Képző erő, képző tehetség. Vis, v. facultas repraesentandi.

KÉPPEN.

KÉPPEN. Instar. M. A. (KÉPBEN, usu pronunciationem leniente KÉPPEN). Est formativum adverbiorum.

Azon képpen. Ita, taliter.

Belső képpen. Interne, intime, penitus. S. K.

Csuda képpen. Mire, mirifice. S. K.

Csúf képpen. Joculariter, scurriliter. S. K.

Egygyenlő képpen. Aequaliter.

Elég képpen. Sufficenter. S. K.

Fő képpen. Imprimis, praecipue. S. K.

Hasonló képpen. Similiter.

Hihető képpen. Probabiliter, verisimiliter. S. K.

Hillendő képpen. Condecenter.

Kivált képpen. Peculiariter, praecipue. S. K.

Külső képpen. Externe.

Más képpen. Aliter. S. K.

Mentség képpen. Excusate. S. K.

Mi képpen. Quemadmodum, sicut.

Minden képpen. Omnimode.

Ollyan képpen. Taliter, perinde. S. K.

Semmi képpen. Nullatenus. S. K.

Sok képpen. Multifariam. S. K.

Szükség képpen. Necessario. S. K.

Tettetés képpen. Ficta, simulate. S. K.

Tűrhető képpen. Tolerabiliter. S. K.

Valami képpen. Aliquo modo. S. K.

Volta képpen. Reipsá, serio. S. K.

KÉR (név).

KÉR. t. h. n. Abauj, Bács, Bihar, Hont, Nyitra, Nógrád, Pest, Somogy, Soprony, Szabolcs, Tolna és Veszprém Vkn.

Kér-sziget. Sz. P. Heves Vben.

Kurva-kér. F. Arad Vben.

KÉRC. FF. és Sz. PP. Abauj és Borsod Vkn.

KÉRÉSZ. Ephemera. Uferas, Haft. S. I. dicitur etiam „Harcas - féreg.“ L. Tud. Gyűjt. 1819. VIII. Kötet p. 3.

KÉRG, KÉREG. Assula, cortex, caudex. M. A.

Kéreg a' saru' sarkában. Suber. PP.

Kéreg-fa. idem. S. I.

Fa-kéreg. Cortex arboris. Annyit használnál, mint ebnek a' fa-kéreg. km.

Kérge. Cortex ejus.

Kérges. Corticosus, corticem habens.

Kérges. E. F. Hunyad Vben.

Kérges fa. Caudex. M. A.

Kérgesedik. Corticem induit.

Meg kérgesedik. idem.

Kérgesül. idem.

KÉRI. Qui ex KÉR est oriundus, vel inde nomen habet. Hozó familia ez, nem Kéri.

Kéri erdő. Sz. P. Veszprém Vben.

KÉR (ige).

KÉR, kéri. Rogat, petit, precatur, poscit. M. A. Lassan járj, tovább érsz, előbb nyersz, hogy ha kérsz. km.

El kéri. Expetit, deponit sibi aliquid. S. I.

Erősen kéri. Efflagitat, depostulat, obtestatur. M. A.

Elő kéri. Petit sibi exhiberi.

Föl kéri. Petit sibi dari.

Föl kéri a' várast. Urbem provocat ad deditionem. S. I.

Ki kéri. Expetit, efflagitat. M. A.

Meg kéri. Repetit, reposcit, reflagitat. M. A.

Meg kéri az adósságot. Debitum exigit. PP.

Meg kéri a' leányát. Filiam illius deponcit in uxorem.

Reá kéri. Petendo permovet ad hoc v. illud faciendum, praestandum.

Viszsa kéri. Repetit, reposcit. M. A.

KÉRD, kérdi. Interrogat, quaerit, rogat. Lásd alább külön.

KÉRDEGEL, kérdegeti. Rogitat. M. A.

Ki kérdegeti. Erogitat, efflagitat. M. A.

KÉREDZIK. Veniam abundi petit. M. A.

Bé kéredzik. Petit admitti.

El kéredzik. Petit veniam abundi. M. A.

Haza kéredzik. Petit domum dimitti.

Ki kéredzik. Petit se foras dimitti.

Ki kéredzett az oskolából.

Kéredzés. Veniae petitio. M. A.

Bé kéredzés. Csuzi Tromb. p. 434.

El kéredzés. Petitio veniae abundi. M. A.

KÉREGET. Rogitat, petit stipem, mendicat. M. A.

Föl kéregeti. Hic et ibi levat pecuniam. Házanként kéreget. Domatim mendicat.

Ki kéregeti. Emendicat. M. A. CM.

Kéregetés. Rogitatio, petitio. M. A.

Kéregető: kéro, kunyoráló. Petax, importunus flagitator. PP.

KÉREL, kéreli. Placat. „A' ki szivből téged mostan kérelni akar.“ Beniczki. p. 48.

KÉRELEM. Petitum, postulat. M. A.

Kérelem-levél. Libellus supplex.

Kérelem' útján. Viá instantiae. Tisati Szótár p. 62.

Kérelme. Ejus postulat. M. A.

KÉREMÉNY. Oratum, oratus, petitum, obtestatio, obsecratio. M. A.

Kéremény szerint. Precario. M. A.

KÉREMÉS. idem ac Kéremény. Pázm. Pred. p. 582. 1182.

Kéremés szerint. Precario. Pázm. Kal. p. 417.

KÉREKENY. Petax.

Kérekénység. Petacitas. Pázm. Pred. p. 657.

KÉREMZIK: kéredzik.

KÉRÉS. Rogatio, petitio, postulat. M. A.

Meg kérés. Repetitio, postulat. M. A.

Viszsa kérés. Repetitio. M. A.

Kérése. Ejus petitio. Urak' kérése parancsolat. km. Precibusque minas regaliter addit. M. A.

KÉRET, kéreti. Curat rogari. Pázm. Epl. T. 1. p. 95.

KÉRETLEN. Non rogatus. Vajda. K. É. 5. K. p. 563.

Kéretlenül. Non rogate, ultro. S. I.

KÉRKEDIK. Gloriat, jactat se. M. A.

A' bolond avval is kérkedik, a' mit szégyenleni kellene. km.

Kérkedékeny. Jactator, jactuosus, gloriabundus, gloriosus. M. A. Atrogans. NC. p. 219.

Kérkedékeny leány tudod táncban mint jár. km. Nos decem Rhodienses decem naves. M. A.
 Kérkedékenség. Gloriatio, jactantia. M. A.
 Kérkedékenyül. Jactanter, jactuose. M. A.
 Kérkedés. Gloriatio, jactantia. M. A. Venditatio. CM.
 Kérkedő. Gloriator. M. A.
 Kérkedő nyelv. Lingua magniloqua. Káldi Psalm. 11. 4.
 Kérkedőleg, kérkedőképpen. Jactanter. S. I.
 Kérkedés. Gloriatio. M. A.
 Kérkedve. Jactanter.
 Kérkedve mutogatja. Venditatio. M. A.
 KÉRKEZIK. Gloriatur. vide Kérkedik. M. A. Monozslai, Hit' olt. p. 351.
 Kérkettség. Gloriatio, jactantia. M. A.
 KÉRKÜDİK. idem ac Kérkedik. Monozslai Hit' oltalma p. 369.
 KÉRKÜSZIK. Gloriatur. Kérkedik.
 Kérkűvő. Gloriator. Prágai in Praef.
 Kérkűtség. Gloriatio, jactantia. Prágai p. 198.
 KÉRLEK. Quaesio, obsecro. M. A.
 KÉRLEL, kérleli. Rogitatio, mitigatio, placatio, reconciliatio. M. A.
 Meg kérleli. Demitigatio, perplacatio, complacatio, precibus mitigatio.
 Kérlelés. Placatio, reconciliatio. Faludi Sz. E. p. 53. N. E. p. 69.
 Meg kérlelés. idem.
 Kérlelhetetlen. Inexorabilis, indeprecabilis. M. A.
 Kérlelhető. Exorabilis, deprecabilis. M. A.
 Kérlelő. Placator, reconciliator.
 Kérlelődik. Placatur, mitigatur.
 KÉRO. Rogator, petitor. M. A. it. Proculus. S. I.
 Kérő, a' sebben. Linamentum. M. A. Turunda, tomentum. PP. Prágai. p. 1011.
 Kérő-kező. Strophium procis dari solitum.
 Kérő levél. Instantia, libellus supplex.
 Kérő-rágás. Rumen, ruminatio. M. A.
 Kérő-társ. Competitor. S. I.
 Leány-kérő. Proculus, proxeneta.
 Pénz-kérő. Petitor pecuniae. Kettőnek nem jó soká mulatni a' háznál: kelletlen vendégnek, pénz - kérőnek. km.
 Kérőben küldi. Mittit ad virginem despondendam. Pázm. Pred. p. 1054.
 Kérődik. Ruminatio, ructatio. M. A.
 Kérődés. Ructus, ruminatio.
 Kérődő. Ruminans, ruminarius.
 Kérődő állatok. Animalia ruminantia.
 Kérődő véték. Peccata ruminaria, consuetudinaria.
 Kérőt kér. Petitionem petit. M. A.
 Kérőt rág. Ruminatio. M. A.
 Kérőzik: kérőt rág. Ruminatio, ruminatio. M. A. CM.
 Kérőzés. Ruminatio. M. A.
 Kérőző. Ruminans. M. A.
 KÉRTT, kívánt. Rogatus, petitus. M. A.
 Kérttéré. Ad ejus petitionem.

KÉRD.

KÉRD, kérdi. Interrogatio, quaerit, rogatio. M. A. A' ki kérdi, kell e? nem örömet ad. km.
 Ki kérdi. Inquirit. S. I.
 Meg kérdi. Perquirit, percontatur. Majd meg kérdik, hol szolgáltál. km.
 KÉRDEGEL, kérdegeti. Rogitatio. M. A.
 KÉRDÉS. Interrogatio, quaestio. M. A.
 Jobb egy kérdés egy napi járó földnél. km.
 Kérdés-képpen. Interrogative. M. A.
 KÉRDETTLEN. Non interrogatus. Telegdi Hom. 1. R. p. 606. Pázm. Pred. p. 1238.
 Kérdetlenül. Non interrogate, absque quaestione. S. I.
 KÉRDEZ, kérdezi. Inquirit, disquirit, percontatur. M. A. A' ki sokat kérdez, sok feleletet kap. km.
 El kérdezi. Perquirit.
 Ki kérdezi. Examinatio. S. I.
 Meg kérdezi. Interrogatio.
 Kérdezetegeli. Rogitatio, quaeritatio. M. A.
 Kérdezeteti. idem. S. I.
 Kérdezés. Interrogatio. M. A.
 Ki kérdezés. Examen.
 Kérdezkedik. Quaeritatio, rogatio. M. A. Telegdi. Felelet. p. 28. 125. Pázm. Pred. p. 207.
 Kérdezkedés. Inquisitio, percontatio, disquisitio, quaestiones. M. A. Pázm. Pred. p. 254. Kal. p. 151.
 Kérdezködő. Percontator, inquisitor. M. A. Pázm. Pred. p. 39.
 Kérdező. Interrogator.
 Ki kérdező. Examinator.
 Kérdeződik. Scrutatio.
 Kérdeződés. Scrutinium, scrutatio. M. A. PP.
 Kérdezősködik. Identidem, et a pluribus percontatur. Csuzi, Tromb. p. 140.
 Kérdezősködés. Iterata percontatio. Csuzi, Tromb. p. 86. Faludi. N. E. p. 115.
 KÉRDŐ, Quaesitor, quaerens, interrogator. M. A. Kérdő utat nem vesz. km.
 Kérdő hely. Locus examinis. VM. p. 23.
 Kérdőbe jöhet ezen dolog. Poterit haec res in quaestione, in controversiam sumi. Sz. D.
 Kérdőre vették, fogták, vonták. In quaestione attractus, sumtus. Sz. D.
 Kérdőre veszi törvényét. Appellatio causam suam. M. Verböczi. In Indice sub voce: „Appellatio.“

KÉS.

KÉS. Culter. M. A. Kézzelel hozzá, ha a' kés nem fogja. km.
 Kés-csináló. Faber cultrarius. M. A.
 Kés' éle. Acies cultri.
 Kés' foka. Dorsum cultri. Ollyan éles, mint a' kés' foka. km.
 Kés-hegy. Mucro cultri, culter extremus. S. I.
 Kés-hegygyel. Quantum extremitas cultri capit. Faludi. U. E. 1. R. p. 159.
 Kés-hüvely. Vagina cultri. S. I.
 Kés' lapja. Planum cultri, lamella cultri. S. I.

Kés' nyele. Manubrium cultri. S. I.
 Kés' pilingája. Lamina cultri. S. I.
 * Bális-kés. Culter officinalis.
 Hármaskés. Faludi. E. M. p. 37.
 Kertész-kés. Scalprum hortense.
 Konyha-kés. Culter culinaris. PP.
 Mészáros-kés: disznó-ölő kés.
 Szakács-kés. Culter popinarius. NC. p. 407.
 Szőlő-metsző kés. Falx putatoria. M. A.
 Vakaró kés.
 Varga-kés. — Soha nem volt, nem is leszen varga-késnek hüvelye. km.
 Vágó kés: hús-vágó kés.
 KÉSE. Ejus culter. Bele törött a' kése. km.
 Péter' kése. Pugio sclopeti. Bayonnette. S. I.
 Kését más asztalához töröli. Parasitus.
 KÉSELI, késeli. Cultrio figit.
 Meg késeli: késsel által veri. Cultrio transfigit. Sz. D.
 KÉSEK. Cultratus. M. A.
 KÉST üt szívébe. Scrupulum injicit. M. A.
 El ejtetted a' kést. Post festum venisti. M. A. Nem jó haragos ember' kezébe kést adni. km. Úgy szereti, mint a' kecske a' kést. km.

KÉSİK.

KÉSİK. Moratur, tardat, commoratur. M. A.
 Az Isten se nem késik, se nem siet. km.
 El késik. Sero venit, paulo diutius moratur. S. I.
 Meg késik. Tardius venit.
 KÉSEDELEM. Tarditas, mora, Cunctatio. M. A.
 Késedelme. Ejus mora. Faludi N. A. p. 214.
 Késedelmes. Seros, tardus, cunctabundus, cunctator. M. A. Igen késedelmes a' rokon' segítségével. km.
 Késedelmeskedik. Moras trahit, cunctatur. Faludi Sz. E. p. 4.
 Késedelmesség. Cunctatio, tarditas, mora. M. A. Pázm. Kal. p. 235. Pred. p. 292.
 Késedelmezi. Moratur, tardat, cunctatur. M. A.
 Késedelmezés. Cunctatio, tardatio, mora. M. A.
 KÉSELI. Tardior.
 Késeli bárány. Agnus tardius editus. Hallottam 1828. Maj. 17.
 Késeli gyermek. Posthumus.
 Késeli vetés. Tardior seminatura.
 KÉSEN, Tarde, sero. M. A. PP.
 KÉSELDÖK. Immoratur, tardat. M. A.
 Késelődés. Immoratio, tardatio. M. A.
 KÉSEK. Cunctatio, mora, tardatio. M. A.
 KÉSHETIK. Potest morari.
 Nem késhetik. Non potest morari.
 KÉSLEL, késleli. Tardat, retardat, moratur. M. A.
 Meg késleli. Retardat. M. A. Zvonarics 1. R. p. 428.
 Késlelés. Moramentum, retardatio. M. A.
 Meg késlelés. Retardatio. M. A.
 Késlelő. Moratorius, morator. M. A. Tardans. CM. Faludi U. E. 1. R. p. 135.

Késleltet, késlelteti. Tardat, retardat, moras injicit.
 Meg késlelteti. Demoratur, tardat. M. A.
 Késleltetett. Tardatus. M. A.
 Meg késleltetett. Retardatus, remoratus. M. A.
 Késleltető. Moratorius. CM.
 KÉSLik. Moratur, cunctatur. S. I.
 Késlet, késleti. Tardat, retardat. Csuzi, Sip-szó. p. 50.
 Késlődik. Demoratur. Sz. D.
 Késlődés. Demoratio. Sz. D.
 KÉSO. Morator, tardans. it. tardus, serus, serotinus. M. A. Késő az agg ebet szelídíteni. km.
 Késő bánat eb gondolat. km.
 Késő este. Sera nox, sera nocte. M. A.
 Késő estig. Usque seram noctem. S. I.
 Késő maradékiuk, onokáink. Sz. D.
 Késő nyom. Posteri, posteritas. S. I. Sz. D.
 Késő sütve. Clypeum post vulnera sumis. M. A.
 Késő sülve. Faludi T. É. p. 258.
 Késő tanács. Consilium post facta. S. I. Sz. D.
 Késő vetés. Seminatura serotina. S. I.
 Késő vénség. Senectus protracta. Sz. D.
 Később. Posterior, tardior.
 Későbbi. idem.
 Későbben. Tardius, posterius. M. A.
 Későbbször. idem. M. A.
 Késődik. Commoratur, moram nectit. M. A. Beniczki p. 188.
 Későn. Tarde, sero. M. A. A' ki későn megy a' templomba, még is akkor jó ki, mikor a' többi. km.
 Későn érő gyümölcs. Fructus serotini. Faludi N. E. p. 169.
 Későn fog a' dologhoz. Annosam quercum plantat.
 Későn jársz. Sero venisti. M. A.
 Későn korán. Serius, citius.
 Későn korán orezájára kerül. km.
 Későn való. Serotinus.
 Későn való gyermek korán való árva. km.
 Későre. Sero. M. A.
 Későre hára meg érkezett: valahára meg jött. Sz. D.
 Késős. Tardiusculus.
 Késősen jöttek. Tardiuscule venerunt.
 Későség. Tarditas, tardities. S. I.
 Késővé leszsz. Tardescit. M. A. PP.

KÉSER.

KÉSER, késéri. Comitatur. M. A.
 Alá késéri. Deorsum comitatur.
 Bé késéri. Introrsum comitatur.
 El késéri. Deducit. M. A.
 Haza késéri. Domum comitatur.
 Ki késéri. Foras comitatur honoris caussa.
 Le késéri. Deorsum comitatur.
 Viszsa késéri. Recomitatur.
 KÉSERÉS. Comitatus, deductio. M. A.
 El kégerés. idem. M. A.
 KÉSERŐ. Comitans, comitivam addens. A' gazdagnak sok a' késéroeje. km.
 Késéroe. Csizmadia-szerszám, mellynek közbe vetése által verik bé a' csiz-

madiák az éket, midőn sámfázzák a' csizmát. Sz. D.
 Késéroe vers. Propempticon. M. A. L.
 KÉSERŦ, késérŦi. Tentat, explorat, periclitatur. M. A.
 Meg késérŦi. Probat, tentat.
 Meg késérŦi a' várt hadi csellel. Sz. D.
 KésérŦés. Tentatio, tentamen, tentamentum. M. A.
 Meg késérŦés. Probatio, tentamen. M. A.
 KésérŦet. idem ac KésérŦés. M. A.
 KésérŦetlen. Intentatus, inexpertus, inexploratus. M. A.
 KésérŦett. Tentatus. M. A.
 KésérŦget, késérŦgeti. Subtentat, pertentat. M. A.
 KésérŦgető. Tentabundus. M. A.
 KésérŦő. Tentator. M. A.

KÉSMÁRK.

KÉSMÁRK. Scopulus, rupes. Faludi B. E. p. 37. N. A. p. 76. U. E. 1. R. p. 170.
 KÉSMÁRK. Tyropolis, Civitas Scepusii in Ungaria. M. A.
 Késmárki. Tyropolitani. M. A.

KÉSZ.

KÉSZ. Promptus, paratus, expeditus, elaboratus. M. A. Sok kéz hamar kész. km.
 Kész akarat. Promptitudo. S. I.
 Kész akaró. Promptus. S. I.
 Kész akartva. Sponte, studiose, de industria, voluntarie. S. I.
 Kész betegség. — A' vénség kész betegség. km.
 Kész bohó. Morio, sannio, scurra aulicus. S. I.
 Kész étek. Manna. Sylvester.
 Kész evő. Parasitus, assecla mensarum. S. I.
 Kész kenyér-evő. Asini mandibala. M. A.
 Kész kedv. Promptitudo. S. I.
 Kész kedvel. Prompte, promptim. S. I.
 Kész koldus. Ad iucitas redactus.
 Kész költő. Poeta schedicus, extemporeus. S. I.
 Kész nevétség. Riam movet.
 Kész pénz. Numi numerati, pecunia praesens. S. I.
 Kész pénzzel. Parata pecunia.
 Kész pénzzel tartozik. Ad libellam debet. M. A.
 Kész vendég. Coenipeta, parasitus.
 Kész vevő. Paratus emtor. S. I.
 Kész volta valakinek. Promptitudo. Pázm. Pred. p. 260.
 KÉSZEN. Prompte, in promptu, parate, expedite. M. A.
 Készen vagy. In promptu est, paratus est.
 Készen való. Praesentarius, praesentaneus. M. A.
 Készen várja. Paratus expectat.
 KÉSZÍT, készíti. Apparatus, instruit. M. A.
 El készíti. Praeparat, apparatus. M. A.
 Elő készíti. Praeparat.
 Főlkészíti. Ornat, parat ea, quibus opus est ad cultum et ornatum. S. I.
 Hozzá készíti. Adparat, adaptat.
 Ki készíti. Elaborat.

Meg készíti. Apparatus, comparat, praeparat. M. A.
 Mondva készítette.
 Öszve készíti. Comparat.
 Készítdegel, készítdegei. Sensim parat. S. I. Sz. D.
 Készítés. Instructio, apparatus, comparatio, promptatio. M. A.
 El készítés. Praeparatus, praeparatio, apparatus. M. A.
 Ki készítés. Elaboratio.
 Meg készítés. Praeparatio, apparatus. M. A.
 Készítetlen. Infectus, imparatus. M. A.
 Nondum elaboratus.
 Készített. Praeparatus.
 Készített gyapju. Lana pexa.
 El készített. Praeparatus. M. A.
 Ki készített. Elaboratus.
 Ki készített bőr. Pellis elaborata.
 Készítget, készítgeti. Sensim parat. S. I.
 Készítmény. Arte factum. S. I. Sz. D.
 Készítő. Parans, praeparans.
 Készített, készítetteti. Curat parari.
 Meg készítetteti. Praeparatus, apparatus. M. A.
 KÉSZSÉG. Promptitudo M. A.
 KÉSZŦL. Parat se, v. paratur.
 El készŦl. Parat se ad abitum v. praeparatur.
 Elő készŦl. Praeparat se.
 FőlkészŦl. Praeparatur.
 Hozzá készŦl. Accingit se, vel cum cura praestolatur. S. I.
 Ki készŦl. Exitum parat. v. elaboratur. Faludi T. É. p. 73
 Meg készŦl. Praeparatur.
 Viszsa készŦl. Reditum parat.
 KészŦlet. Instructio, paratus, apparatus, apparatus, procinctus. M. A. A' nagy készŦletnek gyakran csekély szokott lenni a' vége. km.
 KészŦlet-kezdés. Praeludium. CM.
 * Hadi készŦlet. Apparatus bellici.
 Házi készŦlet. Apparatus domesticus. Sz. D.
 Konyha-készŦlet. Instructio culinae. Sz. D.
 KészŦletes. Apparatus, instructus. M. A.
 KészŦletesen. Apparate. M. A.
 KészŦletlen. Imparatus, improptus. M. A.
 KészŦletlenség. Inapparatus. M. A.
 KészŦletlenül. Imparate. Pázm. Pred. p. 471.
 KészŦlget. Paritat, promptat. M. A. Sensim se parat.
 KészŦlő. Apparans, apparatus, item Classicum.
 KészŦlő félben van. Est in medio apparatu.
 KészŦlőt fuj. Classicum canit v. colligit vasa. S. I. Jelt ad a' menésre, indulásra. Sz. D.
 KészŦlőt húznak: march'ot húznak.
 KészŦlŦt. Apparatus, paratus, praeparatus. El nem készŦlŦt. Infectus. S. I.

KÉT.

KÉT. Duo. M. A. Két urat nehéz szolgálni. km.
 Két ábrázatú. Biformis. M. A.
 Két-ág. Sz. P. Baranya Vben.
 Két ágú. Bifidatus, bifurcus. M. A. CM.

Két ágú kapa. *Bidens*, *bipalium*. M. A. CM.
 Két ágú rúd. *Temo furcillatus*. S. I.
 Két ajtó között nem tartom ujjomat. km.
 Két ajtó. *Biforis*. M. A.
 Két annyi. *Duplus*. M. A.
 Két annyival nagyobb. *Altero tanto major*.
 Két annyival több. *Plus altero tanto*.
 Két annyi. *Bimater*. M. A.
 Két arczulatú. *Bifrons*. M. A.
 Két attyú. *Bipater*. M. A.
 Két Dolics. *F. Vas Vben*.
 Két' egyháza. *F. Békes Vben*.
 Két éjtszaka. *Binocium*. M. A.
 Két élű. *Bipennis*. CM.
 Két élű hegyes tör. *Framea*. PP.
 Két élű kard. *Anceps*. PP.
 Két élű. *Amphibius*, *bestia anoeps*. S. I.
 Két értelmű. *Aequivocus*. S. I.
 Két esztendő. *Biennium*, M. A.
 Két esztendő. *Biennis*, *bimulus*, *bimus*. M. A.
 Két fajú *Hibris*, *hibrida*, *duplicis speciei*. S. I.
 Két fejű. *Biceps*. M. A.
 Két fejű lgyó. *Amphisbaena*. M. A.
 Két fejű sas. *Aquila biceps*.
 Két felé. *Utrinque*, *bipartito*. M. A.
 Két felé kap. *Fluctuat*. S. I.
 Két felé nézés. *Circumspectio*. Pázm. Pred. p. 863.
 Két felé nyiló. *Biforis*. M. A.
 Két felé nyiló kapuk. *Valvae bifores*. PP.
 Két felé osztja. *Bipertit*. M. A.
 Két felé tekintés. *Circumspectio*. Pázm. Pred. p. 864.
 Két felé veti a' lábait. *Divaricat pedes*, *diducit*. S. I.
 Két felé vonja. *Divaricat*, *diducit*. PP.
 Két-fél. *F. Tömös Vben*.
 Két-féle. *Bigeneris*. M. A.
 Két-féle-képpen. *Dupliciter*, *duplici modo*. S. I.
 Két fél hold. *Parenthesis*. Komjáthi. S. I.
 Két feleségű. *Digamus*, *bigamus*. M. A.
 Két felől. *Utrinque*. M. A.
 Két férjes. *Bivira*. S. I.
 Két filléres. *Diobolaris*. M. A.
 Két fülű edény. *Amphora*. M. A.
 Két funt. *Dipondium*, *dipondius*. M. A.
 Két funtnyi. *Dipondiaris*. M. A.
 Két funtos. *Bilibris*. M. A.
 Két gerenda' köze. *Intertignium*. PP.
 Két ház' ebe. km. *Geminas chordas ferit*. M. A.
 Két hangú: kettős hangú. *Diphonus*. S. I.
 Két-hely. *MVV*. Somogy, és Soprony Vben.
 Két homlokú. *Bifrons*. M. A.
 Két hónap. *Bimensis*. M. A.
 Két hónapi. *Bimensis*, *bimestris*. M. A.
 Két hónapos. *idem*.
 Két igás. *Bijugis*. M. A.
 Két ízben. *Bis*, *duabus vicibus*. M. A.
 Két izromban. *idem*. S. I.
 Két Kámon. (Kis, nagy.) *FF. Vas Vben*.
 Két karnyi. *Bicubitalis*. M. A.
 Két-képpen. *Dupliciter*, *bifariam*. M. A.
 Két képű. *Biformatus*, *biformis*. M. A.

Két kerekű szekér. *Biotum*, *pabo*. PP.
 Két kézzel adja. *Libenter dat*. S. I.
 Két kézzel kap valamin. *Nimum rem aliquam diligit*. S. I.
 Két Kolta. (Kis, nagy.) *FF. Vas Vben*.
 Két kövü malom. *Mola bina*. PP.
 Két kö-fal' köze. *Andron*. PP.
 Két lába' köze. *Interfeminium*. PP.
 Két láb-köz. S. I.
 Két láb-nyomnyi. *Bipedaneus*, *bipedalis*. M. A.
 Két lábú. *Bipes*. M. A. CM.
 Két lat. *Uncia*. S. I.
 Két latnyi. *Uncialis*. S. I.
 Két linea' köze a' rendeltt sereghen. *Intercordinium*. PP.
 Két lóra fizetett katona. *Miles dupli stipendii*. PP.
 Két lovú szekér. *Biga*.
 Két napi. *Biduanus*. M. A.
 Két nemű. *Bigeneris*, *bigenus*. M. A.
 Két nembéli. *Hermaphroditus*. S. I.
 Két nevű. *Binominis*, *binomius*. M. A.
 Két-nyár. *Sz. P. Somogy Vben*.
 Két nyelvű. *Bilinguis*. M. A. Tasi Gáspár p. 35.
 Két nyüstös. *Bilix*. PP.
 Két rend-ház. *Distega*, *histega*. PP.
 Két rend írás. *Exiguæ lineæ*.
 Két rendű, két rendbéli. *Duplicis generis*. S. I.
 Két rendű árpa. *Hordeum distichum*. S. I.
 Két rét hajtja. *Inflectit*.
 Két rétfű. *Bilix*, *duplus*. M. A.
 Két singnyi. *Bicubitalis*. M. A.
 Két szarvú. *Bicornis*. M. A.
 Két száz. *Ducenti*. M. A.
 Két századik. *Ducentismus*. M. A.
 Két százan. *Duceni*. M. A.
 Két százszor. *Ducenties*. M. A.
 Kétszín. *Simulatio it. Pars utraque, adversa, et aversa*. Faludi. U. É. 3. R. p. 54.
 Két szín alatt. *Sub utraque specie*.
 Két színesek. *R. Utraquistæ, calix-tiani, communicantes sub utraque specie*. Pázmán. S. I.
 Két színekedik, két színeskedik. *Simulat amicitiam*. S. I.
 Két szín-vétel. *Communio sub utraque specie*. Pázm. S. I.
 Két színű. *Bicolor*. M. A.
 Két színű kezkenő. km.
 Két színűség. *Simulatio, hypocrisis*. S. I.
 Két tagú. *Bimembris*. M. A.
 Két tenyéryi. *Bipalmis*. M. A.
 Két testű. *Bicorpor*. M. A. CM.
 Két tornyú Lak. *F. Veszprém Vben*.
 Két tutszt gomb. *Globulorum duæ duodecades*. PP.
 Két úttal. *Bis*, *duabus vicibus*. M. A.
 Két útú. *Bivius*. M. A.
 Két vágással el ejti. *Ensis ictu bis repetito dejicit*. PP.
 KETTEN. *Duo*, *bini*. M. A.
 Ketten ketten. *Bini et bini*. M. A.
 Kettenként. *Bini*. *Paarweise*. S. I.
 Ketten-képpen. *Idem*.
 KETTÉ. *In duas partes, bifariam*.
 Ketté hasad. *Diffinditur*.
 Ketté-hasadt. *Bifidus*, *diffissus*. M. A.
 Ketté hasítja. *Diffindit*. M. A.

Ketté osztja. *Bipartitur*. M. A.
 Ketté szegi. *Diffringit*. M. A.
 Ketté szegés. *Diffraction*. M. A.
 Ketté töri. *Frangendo in duas partes dividit*. M. A.
 Ketté törött. *In duas partes fractus*.
 Ketté vágja. *Intersecat, dissecat*. M. A.
 Ketté választja. *Dividit, sejungit, dividit, in duas partes seperat, dirimit*. M. A.
 Ketté válik. *Diffinditur, dividitur*. M. A.
 KETTŐ. *Duo*, *duæ*. M. A. Kettő a' vár, egyikben haraguszna, a' másikban nem félnek. km.
 Kettő előtt hasznos ki térni, a' terhes szekér előtt, a' részeg ember előtt. km.
 Kettő közül akár melyik. *Alteruter*. M. A.
 Kettődik. *Bimus, secundus*. M. A. Második.
 Kettői. *Dualis*. M. A. PP.
 Kettőn áll a' vásár t. i. az adón, és a' vevőn. km.
 Kettőnként. *Geminatim*. M. A.
 Kettőnek egygyike. *Duorum alter*. PP.
 Kettőnek vagon nagy böcsülete, új ruhának, új pénznek. km.
 Kettőre. *Ad duos*.
 Kettőre terits. *Sterne mensam pro duabus personis*.
 Kettőre jár az óra.
 Esztendőre, vagy kettőre. *Ad annum unum, vel duos*.
 Kettős. *Duplex, gemellus, geminus, didymus*. M. A.
 Kettős arany, vagy tallér. *Binio, duplia, aureus binarius*. PP.
 Kettős baj. *Duellum, duorum bellum*. S. I.
 Kettős beszéd. *Dialogus*. S. I.
 Kettős gyermekek. *Gemelli, gemini*. PP.
 Kettős gyermeknek egygyike, ki még él. *Vopiseus*. PP.
 Kettős kettő — Nem a' kettős két esztendőre csiped azt a' körmöd közé. km.
 Kettős-mező. *E. F. Doboka Vben*.
 Kettősök. Két hámos lovak. *Bigæ, bigæ*. S. I.
 Kettősben járják.
 Kettős út. *Bivium*. M. A.
 Kettősén. *Duplicato, geminatim*. M. A.
 Kettősít, kettősíti. *Geminat*. M. A.
 Kettősítés. *Geminatio*. M. A.
 Kettőst szülő. *Gemellipara*. M. A.
 Kettős ünnep, hetes eső, szolgálgyogalom. km.
 Kettőt nehéz csinálni: a' szemet és a' fület. km.
 Kettőt nem lehet ki irtani az országból: a' pört, az adósságot. km.
 Kettőt nem mindenkor jó macska' farkára kötni: az álmat, a' gondolatot. km.
 Kettőt nem tanácsos el venni: vén aszszonyt pénzért, ó kocsit vasért. km.
 Kettőt utál a' ház: haragot asztalnál, csevegést konyhánál. km.
 Kettőz, kettőzi. *Duplicat*. M. A.
 Meg kettőzi. *Conducipat*. M. A.
 Kettőzés. *Duplicatio*. M. A.
 Meg kettőzés. *Conducipatio*. M. A.
 Kettőző. *Duplicator*.

* Zsup-kettőzők. Qui fasces straminum bifariam colligant.
 Kettőzött. Duplicatus.
 Kettőzött zsup. Fasces straminum duplicati.
 Kettőzik. Duplicatur.
 Kettőzik a' szeme. Dum oculus objectum duplicat.
 Kettőztet, kettőzteti. Geminat, congeminat, ingeminat. M. A.
 Meg kettőzteti. Adduplicat, conduplicat, congeminat. M. A.
 Kettőztetés. Duplicatio, geminatio. M. A.
 Kettőztető. Duplicans, geminans. M. A.
 Kettőztető beszéd. Dialogus. Prágai. p. 690.
 Kettőztetett. Ingeminatus. M. A.
 Meg kettőztetett. Conduplicatus, ingeminatus. M. A.
 KÉTEL, kételi, kétli. Ambigit, dubitat. M. A. In dubium vocat.
 Nem kétlem. Non dubito. Non revoco in dubium.
 Kételkedik. Dubitat, ambigit. M. A.
 Kételkedik benne. Indubitat. M. A.
 Kételkedik szabású. Subdubitat. M. A.
 Kételkedés. Ambiguitas, dubitatio. M. A.
 Kételkedő. Dubitans.
 Kételkedő - képpen. Dubitanter, ambigue. S. I.
 Kételkedetlen. Indubitatus. M. A.
 Kételkedhető. Dubitabilis. M. A.
 Kételkedve. Dubitanter. S. I.
 Kételkedtetű. Facit dubitare.
 Kételkedtető új tudomány. Scepticismus. Pázm. Kal. p. 111.
 KÉTELEN. Invitus, coactus v. invite, coacte. M. A. (A' ki kettő között sem választhat, annak szabadsága nincs, és így valóban KÉTELEN. Invitus, nisi malis esse detortum ex KÉJTelen, quod vide superius.)
 Kételen véle. Cogitur, debet facere.
 Kételen való szolgálat. Angaria. M. A.
 Kételen következik. Necessario sequitur. Pázm. Kal. p. 272.
 Kész-kételen. Prágai p. 314.
 Kételenít, kételenít. Cogit. M. A.
 Kételenítés. Coactio. M. A.
 Kételenítheti. Potest cogere. Pázm. Pred. p. 527.
 Kételenítő rettegés. Timor coactivus. Pázm. Pred. p. 792.
 Kételenség. Coactio, necessitas. M. A.
 Kételenül. Coacte. Faludi. N. U. p. 70.
 KÉTES. Dubius, ambiguus. M. A.
 Kétes értelmű. Dubii sensus. Faludi. U. E. 2. R. p. 94.
 Kétes reménység. Spes dubia. Faludi E. M. p. 242.
 Kétesen. Dubie, ambigue. M. A.
 Kéteskedik. Dubitat, ambigit. Faludi U. E. 3. R. p. 33.
 Kéteség. Dubietas, ambiguitas. M. A.
 KÉTSÉG. Dubium, ambiguum it. desperatio. M. A.
 Kétség-ki-rekesztő jelenségek. Signa indubitata, omne dubium excludentia. Pázm. Pred. p. 1045.
 Kétség nélkül. Indubie, indubitate, indubitanter. M. A.
 Kétség kívül. idem. S. I.
 Kétségbe ejti. Inducit in desperationem.

Kétségbe ejtő. Pázm. Kal. p. 929.
 Kétségbe esik. Desperat. M. A.
 Kétségbe esés. Desperatio. M. A.
 Kétségbe esett. Desperatus. M. A.
 Kétségbe hozható. Quod in dubium revocari potest. Tordai MSS.
 Kétséges. Dubius, dubiosus, ambiguus, anceps. M. A.
 Kétséges beszédű. Flexiloquus. M. A.
 Kétségesen. Dubie, ambigue. M. A.
 Kétségesíti. Facit dubium, trahit in diversum. S. I. Sz. D.
 Kétségeskedik. Dubitat, ambigit. Epist. Széch. T. 1. p. 316.
 Kétségtelen. Indubius. Pázm. Kal. p. 604. Pred. p. 892.
 Kétségtelenül. Indubie. Erdélyi József, Zichi fölött p. 34.
 KÉTSZER. Bis. M. A.
 Kétszer sültt. Panis nauticus, biscotus. S. I.
 Kétszeres. Duplex, duplus. M. A. Geminus. Vrancsics.
 Kétszeres búza. Triticum siligine mixtum.
 Kétszeres írások. Faludi E. M. p. 242.
 Kétszerez, kétszerezi. Duplicat, conduplicat. M. A. Vrancsics. Pázm. Pred. p. 659.
 Kétszerzés. Duplicatio, conduplicatio. M. A.
 Kétszerzeteti. Facit ut alter duplicet. Csuzi Sip-szó. p. 123.
 Kétszeri. Duplex. S. I.
 Kétszerre. Ad duas vices.
 Kétszerre is elég leszsz. Etiam ad duas vices sufficet.
 Kétszerte. Duplo. M. A.
 Kétszerte inkább. Duplo magis. M. A.
 Kétszerü. Duplex. Vrancsics.

KÉV.

KÉV. loco Kény v. Kéj.
 KÉVES: kényes.
 KÉVÉN.
 Maga kévén. Sua sponte. Zvonarics M. Postilla 1. R. p. 450. 537.

KÉVÁN.

KÉVÁN. Cupit, optat. L. KÍVÁN. M. A.

KÉVE.

KÉVE. Manipulus, merges. M. A.
 Kéve-hányó vella. Furca manipularis.
 Kéve-kötél. Stramineum vinculum, to-mex. PP.
 Kéve-kötő. Manipuli ligator. VV. L.
 Csősz-kéve. Manipulus custodi campi dari solitus. Köszönje meg, ha csősz-kéve jut neki. km.
 KÉVÉBE köti. Colligit spicas in fasciculis. PP. Mindent egy kévébe köt. km.
 KÉVÉT hány. Manipulos injicit curru, vel ex curru ad metam frugum.
 Kévet köt. Spiceos fasces struit, to-mice manipulos ligat. PP.
 KÉVÉZ. Spicas colligit, spiceos manipulos struit. S. I.

KÉZ.

KÉZ. Manus. M. A. A' kéz kezét mos. km.
 Kéz-adás. Stipulatio, sponsio. S. I.
 Kéz alatt. Sub manu. Alattomban.
 Kéz-csapás. v. ütés. Consensus v. stipulatio, dextera fides data. S. I.
 Kéz-csókolás. Osculum manus.
 Kéz-elő. Az ing-új' ránczba szedett elejének bé szegése. Sz. D.
 Kéz-fogás. Sponsalia. M. A.
 Kéz' gyökere. Carpus. S. I.
 Kéz-hadázás. Inepta manuum gesticulatio. S. I.
 Kéz-hányás. Chiromania. M. A.
 Kéz-írás. Chirographum, autographum, syngrapha. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 601. Kal. p. 126. 944.
 Kéz-irat. Manuscriptum, codex manuscriptus. S. I.
 Kéz-ív, kéz-íj. Arcus. M. A.
 Kéz-ives. Arcitenens. M. A.
 Kéz-ív-módra. Arcuatim. M. A.
 Kéz-ijjal vivó. Arquites. M. A.
 Kéz-ijas. Arcitenens. Pázm. Kal. p. 291.
 Kéz-kenő, Kez-kenő. Linteum. M. A.
 Kez-kenő-szövő. Linteum. NC. p. 287.
 Kéz' lapja. Metacarpus, metacarpium. S. I.
 Kéz-mosó tál. Malluvium. S. I.
 Kéz-nézés. Chiromantia. S. I.
 Kéz-néző. Chiromantes. S. I.
 Kéz-orvos. Chirurgus.
 Kéz-szeny. Sordes manuum. Dug. km. 1. R. p. 238.
 Kéz-tapsolás. Manuum plausus, applausus. S. I.
 Kéz-vetés. Manuum impositio v. apprehensio, occupatio. S. I. Sz. D.
 Kéz-vonó. Scalprum bimanubrium. PP.
 * Bal kéz. Sinistra manus.
 Jobb kéz. Dextra manus, dextera. Ten-ni körülbágyat nem tud jobb 's bal keze köz't még: Infans.
 Négy kéz láb. Manibus pedibusque reptat.
 Sok kéz. Multae manus. Áldott a' sok kéz, átkozott a' sok száj. km.
 KÉZD.
 Szász-Kézd. E.M.V. Szász-Sebes Székében.
 KEZE. Manus ejus. A' mit jobb keze nyújt, bal keze vissza veszi.
 Keze' feje. Carpus. PP.
 Keze' fejével csapta. Aversa manu ictum inflixit. PP.
 Keze között. In manibus ejus. Nincs keze között annyia. Prae manibus non habet tantum.
 Keze' szennye — Te kezéd' szennye. km.
 Kezéből ki ejti. E manibus dimittit, emit-tit. PP.
 Kezébe ragad. Adhaeret manibus ejus.
 Kezébe adják. Sphaeram inter se reddunt. M. A. p. 55.
 Nincs kezére, mint Czigánynak a' búza-vetés. km.
 KEZEL. Manipulat. S. I.
 KÉZEN van. Prae manibus est.
 Kézen fogva. Apprehensa manu, ductu manus. Csuzi, Tromb. p. 21.
 Közön kézen el vesze.

Sok kézen fordult már meg, mint a kopott garas. km.

KEZES. Habens manus. it. Sponsor, fide jussor, adpromissor, praes, obses, yas. M. A. Ha veszni akarsz, légy kezes másért. km.

Kezes fizess. km.

Kezes lábas hamisság. Káldi Okt. Intés p. 25.

Kezes leszsz. Spondet, fide jubet. M. A.

Kezes-levél. Literae fide jussoriae.

Kezes-társ. Compraes. M. A.

Kezes-vétel. Satis acceptio. M. A.

Kezes-vetés. Satis datio. M. A.

Kezeskedik. Cavet, fidem jubet, sponso-rem agit. S. I.

Kezesség. Sponsio, fide jussio, vadimoni-um. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 112.

Kezesség alá vetett bűnös. Reus vada-to, satis dato commissus. PP.

Kezességre ki eresztették. Vadimonio dato dimissus.

Ténnyei kezesség: csalárd kezesség, mi-kor nem fizetésre, hanem csak sür-getésre ad valaki kezes-levelet.

Kezest állit maga helyett. Vadem pro se statuit.

Kezest vesz. Satis accipit. M. A.

Kezest vet. Satisdat. M. A.

KEZET fog. Desponsat, sponsalia cele-brat. M. A.

Kezet foghatnak: egy csöppel sem jobb a' másiknál.

Kezet ad. Consentit.

Kezet kücsöl. Manus pectinatim com-ponit. PP.

Kezet üt, kezet csap. Consentit, appro-bat, accedit, ad aliquid v. fidem dextra dat, stipulata manu promit-tit. S. I.

KEZETLEN. Carens manibus. M. A.

KÉZHEZ szokott. Mansvefactus.

Kézhez szokott madár. Avis mansvefacta.

KÉZI. Manualis. M. A.

Kézi kaloda. Cippus, catasta. M. A.

Kézi kas. Quasillus, calathus. S. I.

Kézi könyv. Enchiridion, manuale, v. pugillares. S. I.

Kézi kőszvény. Chiragra. M. A.

Kézi kőszvényes. Chiragricus. M. A.

Kézi malom. Mola trusatilis. PP.

Kézi munka. Opus manuale. Pázm. Pred. p. 266. 970.

Kézi munka' ára v. bére. Manupretium. PP.

Kézi munkás. Operarius. Pázm. Pred. p. 52. 276.

Kézi mű. Opus manuarium, manufactum, manufactura. S. I.

Kézi műves. Mechanicus. M. A. Opifex, artifex. S. I.

Kézi művesség. Opificium, artificium, ars mechanica. Handwerk. S. I.

KÉZNÉL. Ad manum, juxta manum.

Kéznél fogva. Manu prensa.

Kéznél van. Prae manibus est.

KÉZRE. Ad manum, ad manus.

Kézre adták. Redditus.

Kézre került. Inventus.

Kézre kerítették. Interceptus.

Kézre való. Chirotheca. S. I.

KÉZRŐL. De manu, a manu.

Kézről kézre. Datatim. S. I.

Kézről kézre adassék, éljen a' barátság.

KEZTYŰ. Chirotheca. M. A. Be esett, mint a' kis keztyű. km.

Egy pár keztyű. Par manicarum. Sza-pora elő mozditása akarmelty dolog-nak meg érdemel egy pár keztyüt. km.

Ködmén-keztyű. VV. L.

Téli keztyű. Hyemales manicae. VV. L.

Keztyűs. Qui manicas conficit.

KEZŰ.

Bal kezű. Qui sinistra manu comedit, scribit.

Bő kezű. Liberalis, munificus. S. K.

Csonka kezű. Manu mancus. S. K.

Egy kezű. Unimanus. S. K.

Enyves kezű. Fur, furax. S. K.

Fél kezű. Unimanus. CM.

Hosszu kezű. Longimanus. S. K.

Jobb kezű. Dexter, dextra utens. S. K.

Száz kezű. Centimanus. S. K.

Szurkos kezű. Furax. Nem tolvaj, ha-nem csak szurkos kezű. km.

KEZZEL. Manu, manibus. Ne nyulj ah-hoz kézzel, a' mit póznával sem ér-hetsz el. km.

Kézzel fogható. Palpabilis.

Kézzel hozzá. Manu res gerenda.

Kézzel hozzá, ha a' kés nem fogja. Destitutis ventis remos adhibe. S. I.

Kézzel lábbal rajta van. Omnem ope-ram adhibet.

Kézzel szedett alma. Poma strictiva, destructiva. PP.

Kézzel tapogatható. Palpabilis.

Kézzel vonó talyiga. Arcuma, chiroma-xia, chiromaxa. PP.

Két kézzel. Utraque manu, it. libenter.

KI.

KI a) Név' mássa.

KI. Quis, quae. M. A.

Ki az. Quis ille, quae illa.

Ki' büne. Cur cessatum est. M. A.

Ki féle. Cujas, cujusmodi.

Ki' fia. Cujus filius.

Ki föl, 's ki alá. km. Eminent, ca-dunt, crescunt, deteruntur. M. A.

Ki' lova' fia. Cujus obscuri hominis filius.

Ki tudja. Quis scit.

Ki tudós benne. idem. Faludi N. A. p. 105.

Ki vagy. Quis es. Wer da. Qui vive.

* Akárki. Quiscunque.

Egyki. Aliquis. Faludi E. M. p. 80.

Mindenki. Omnis.

Senki. Nemo, nullus.

Valaki. Aliquis.

KICSODA. Quis, quae, quisnam. M. A.

Kicsodané. Cujusnam uxor.

KIÉ. Cujus.

KIHEZ képest. Quamobrem, quapropter, igitur, itaque. S. I.

KIKI. Quisque, quilibet. M. A.

Kinek kinek. Cuius, cuilibet.

Ki szánt, ki arat. Aliqui arant, aliqui metunt. Pars arat, pars metit.

KIVEL. Quocum. M. A.

KI b) Ige-határozó.

KI. Ex, foras, extra. Az ige' értelmét határozza meg, például ide foglalok minden bötüböl egygyet egygyet.

Ki arat. Emetit. Reudét le aratta.

Ki áll. Exstat, prostat.

Ki bimbózik. Egerminat, progemmat.

Ki czégézezi. Metis erectis designat.

Ki csalja. Fraude elicit.

Ki dől. Excidit, elabitur.

Ki esik. Excidit.

Ki fér. Habet spatium inde prodeundi.

Ki gázol. Eluctatur.

Ki gyúlad. Erumpit in flammam.

Ki hevül. Exaestuatur.

Ki iszszá. Epotat.

Ki írja. Exscribit.

Ki játsza. Eludit.

Ki kapja. Eximit.

Ki látszik. Prostat.

Ki lyukasztja. Perforat.

Ki méri. Emetitur.

Ki nevezi. Denominat.

Ki nyomja. Exprimat.

Ki okádja. Evomit.

Ki óltja. Exstinguit.

Ki öli. Enecat.

Ki örli. Permolit.

Ki pöki. Exspuit.

Ki rija a' szemét. Flendo amittit oculum.

Ki süvölti. Exsibilat.

Ki 's bé, és akár hová. Faludi T. E. p. 196.

Ki 's be tethető. Remissarius. M. A. L.

Ki zsarolja. Extorquet.

Ki szedi. Eximit.

Ki tudódik. Palam fit.

Ki ugrik. Exilit, prosilit.

Ki úsz. Enatat.

Ki üti. Excudit.

Ki üzi. Expellit.

Ki vele. Foras, edic, exede quod in-trivisti.

Ki zárja. Excludit.

KIVÜLYEBB (Kivüllyebb.) Exterius, re-motius. M. A.

KINN. Foris. vide KÜN. M. A.

Kinn bújdosik. Evagatur. M. A.

Kinn hál. Abnoctat. M. A.

Kinn jár. Foris obambulat.

Kinn járás. Beniczki p. 155.

Kinn marad. Emanet. M. A.

Kinn maradó. Emansor. M. A.

Kinn ül. Foris sedet.

Kinn ülő széles mely. Faludi E. M. p. 242.

* Itt-kinn. Hic foris, hic exterius.

Ott-kinn. Ibi exterius.

Kint, Künt. Foris. S. I.

Kint van. Foris est.

KIVÜL. Foris, extrinsecus. vide KÜVÜL. M. A.

Kivül be felé. PP.

Kivül belől. Ubique, circumquaque. S. I.

Kivül fülö. Fornax testacea. S. I.

Kályha.

Kivül ír a' levélre. Adversae chartae adscribit.

Kivül való. Extrinsecus, extraneus, ex-ternus. M. A.

Kivüle, kívülötte. Extra se, extrorsum, praeter, insuper. M. A.
Kivüllyebb (kivüliebb, kívüljebb, kívüllyebb). Exterioris, magis extra. S. I.
Kivülről. Extrinsicus, ab extus.

KI c) mellyék-név.

KI. Quam. M. A.
Ki hamar. Quam cito. Pázm. Pred. p. 525.
Ki sok kemény fának lágy a' gyümölcse. Faludi T. É. p. 131.
Vaj ki. O quam.
Vaj ki szeretném. O quam ego amarem.

KIÁBÁL.

KIÁBÁL. Clamat, garrit, vociferatur. S. I.

KIÁLT.

KIÁLT, kiáltja. Clamat, vociferatur, inclamat, acclamat. M. A. A' gyermek is csak azt kiáltja, hogy megverték, de nem mondja, miért. km.
Által kiáltja. Clamat illi, ut transeat. Be kiáltja. Inclamat.
Föl kiált. Exclamat, conclamat. M. A.
Hozzá kiált. Acclamat. M. A.
Ki kiáltja. Proclamat. M. A.
Meg kiáltja. idem. M. A.
Meg kiáltja a' karulyt. Falconem vocat, emissarium accipitrem vocat, accersit. PP.
Le kiált. Clamat deorsum.
Reá kiált. Acclamat. M. A.
Viszsa kiáltja. Reclamat, revocat.
KIÁLTATOTT.
Meg kiáltatott. Proclamat. M. A.
KIÁLTÁS. Clamor, vociferatio, vociferatus, quiritatus. M. A.
Föl kiáltás. Exclamatio, conclamatio. M. A.
Föl kiáltás' jele. Signum exclamationis.
Hozzá kiáltás. Acclamatio. M. A.
Ki kiáltás. Proclamatio. M. A.
Meg kiáltás. idem. M. A.
Reá kiáltás. Acclamat. M. A.
KIÁLTOGAT. Clamitat. M. A.
Reá kiáltogat. Acclamat. M. A.
KIÁLTÓZIK. Vociferatur.
Kiáltozik bajtozik. VM. Intő levél. p. 172.
KIÁLTÓ. Clamans, praeco, proclamans. M. A.
Kiáltó domb a' Ság' hegyén.
Égbe kiáltó vétek. Peccatum in coelum clamans.
Ki kiáltó. Proclamator, praeco. M. A.
Kiáltós. Clamosus. M. A.
Kiáltós madár, ölyv, karuly. Accipiter manuarii receptus, in pugnam devolans. PP.

KICS.

KICS.
KICSID. Parvulus. Sámbar ellen. p. 111. M. A. PP.
KICSIKE. Minutulus. Faludi N. U. p. 40.
KICSINY. Parvus, exiguus, pusillus. M. A.

Kicsiny a' bors, de erős. km.
Kicsiny csikó nagy derestül hámot vonni tanul restül. km.
Kicsiny ember sem szalma-szál. km.
Kicsiny hely. Spatium exiguum. A' mit az ember kicsiny helyen meg fordíthat, annak széles feneket ne kerítsen. km.
Kicsiny hiya. Ferme, parum abest, pene. M. A.
Kicsiny hitf. Pusillanimus, pusillanimitas. M. A.
Kicsiny hitűség. Pusillanimitas. M. A.
Kicsiny madárnak fészke is kicsiny. km.
Kicsiny szívű. Micropsycho. M. A. L.
Kicsiny szívűség. Micropsycho. M. A. L.
Kicsiny tengeri hajó. Lembus. PP.
Kicsinybe múltt-el. Parum aberat.
Kicsinybedik. Minorescit. Biró Márton Micae p. 238.
Kicsinyded. Parvulus. Kisded. M. A.
Kicsinyedik. Minuitur, imminuitur, parvescit, decrescit. S. I.
Meg kicsinyedik. Diminuitur.
Kicsinyenként. Sensim, paulatim. Akár melly nagy legyen a' kincs, kicsinyenként el fogyhat. km.
Kicsinyes. Minutus. Vajda K. É. 1. K. p. 536.
Kicsinyesként. Minutatim.
Kicsinyit, kicsinyíti. Imminuit. M. A.
Meg kicsinyíti. idem. M. A.
Kicsinyítő. Diminutivus, diminuens.
Kicsinyke. Parvulus, minuseculus, minutulus. M. A. Káji 1. Reg. 1. 24.
Kicsinyli. Parvum existimat, pro parvo reputat.
Kicsinynek állítja. Parvipendit, parvi facit. M. A.
Kicsinynyé. Parvum, parvulum, exigue, exiliter, paulisper. M. A.
Kicsinyiség. Parvitas, exiguitas, exilitas. M. A. CM. Pázm. Pred. p. 54.
Kicsinyül. Minoratur.
Meg kicsinyül. Zvonarics 1. R. p. 675.

KIJ.

KIJ. R. most Kéj. Delicium, voluptas, oblectamentum, libentia. S. I.
KIJES, KIES. Amoenus. M. A.
Kijes hely. Elysium, Tempe. S. I.
Kijes kert. Paradisus. S. I.
Kiesen. Amoeniter. M. A.
Kiesség. Amoenitas. M. A.
KIJETLEN, KIETLEN. Inamoenus. it. solitudo, eremus, vastitudo, vastitas, vastities. M. A. Epist. Pázm. T. 1. p. 163.
Kietlen ligetek. Luci inamoeni. Faludi E. M. p. 242.
Kietlen nagy. Vastus, ingens. M. A.
Kietlen rút. Turpissimus, abominandus. M. A.
Kietlenség. Vastitas. it. inamoenitas. M. A.

KILA.

KILA. Mensura frumenti, capiens duas metretas Pisonienses.

KILENCZ.

KILENCZ. Novem. M. A. Kevés egy vad körtvély kilencz medvének. km.
Kilencz napi idő. Novendium. M. A.
Kilencz száz. Nongenti. M. A.
Kilencz szemű hal. Lamperta oculata. M. A.
KILENCZED. Nonac. Sicut TIZED. Decimae. M. A.
Kilenczedik. Nonus. M. A.
KILENCZES. Novenarius. M. A.
KILENCZSZER. Nonies, novies. M. A.
KILENCZVEN. Nonaginta. M. A. Nem kilenczven esztendő ember' kezébe való a' kasza. km.
Kilenczvenedik. Nonagesimus. M. A.
Kilenczvenszer. Nonagies. M. A.

KILITI.

KILITI. F. Posony Vben. Frauendorf. Kiliti Somorjához egy hét. km. L. Belii Not. Hung. Tom. 2. p. 240.
Kiliti. F. Somogy Vben.

KILINCS.

KILINCS. Pessulus, vectis. M. A.
KILINCSSEL, kilincseli. Pessulo portam munit, obpessulat. S. I. Sz. D.

KILLYÉN.

KILLYÉN, KILYÉN. t. f. n. Kilianus. Killyén' v. Kilyén. E. F. Három-szék Székében.
Killyén v. Kilyén' falva. E. F. Csik Székében.

KINA.

KINA. Oblatum.
KINAJA. Ejus oblatum. Köszönöm a' kend' kináját. Hallani a' parasztoktól.
KINÁL, kínálja. Offert, invitati, cuipiam aliquid offert, ad sumendum invitati. M. A.
Meg kínálja. Propinat, offert, invitati ad sumendum. M. A. A' mit a' természet nem adott, néha meg kínál véle a' szerencse. km.
Kinálatlan. Quin illi oblatum fuisset. Beniczki p. 163.
Kinálás. Oblatio, invitatio. M. A. Pázm. Kal. p. 886.
Kinálgat, kínálgatja. Saepius offert.
Kinálkodik. idem. S. I.
Kinálkodik. idem. S. I.
Kináltat, kínáltatja. Curat sibi offerri, se ad sumendum invitari. Ugyan ne kínálta magát annyit.

KINCS.

KINCS, Kécs. Thesaurus. M. A. Kietlen ott a' kincs, a' hol egészség nincs. km.
Kécs-gyűjtés. Thesaurizatio, thesauri collectio. M. A.
Kincs-ház. Gazophylacium. S. I.
Kincs-mutató vesző. Virgula divina. M. A. NC. p. 73.
Kincs-tár. Thesauraria domus.

Kincs-tartó. Quaestor, Thesaurarius. M. A. CM. Thurnschvamb MSS. Engelnél Geschichte des Ung. Reichs p. 195. Heltai 2. D. p. 22.

Kincs-tartó ház. Gazophylacium. Pázm. Pred. p. 53. 388. 1168.

Kincs-tartó hely. idem. M. A.

Kéncs-tartóság. Quaestura. M. A. Heltai M. Kron. 2. D. p. 330.

KINCSE, KÉNCSE. Thesaurus ejus. Nem teszik feje alá kincsét. km.

Kincse' szeg. E. F. Csik Székében.

Dárius' kincse. Ingentes divitiae.

Dárius' kincsével bír.

Világ' kincse. Thesaurus mundi, opes ingentes. Nem adná világ' kincsét.

KINCSEM. Formula tenerioris allocutionis.

KINCSES, KÉNCSES. Thesaurio abundans, opulentus. M. A.

Kincses. E. F. Torda Vben.

Kincses. Sz. P. Zemplin Vben.

Kéncses ház. Aerarium. M. A. Káldi, Daniel 1. 2.

Kéncses láda. Fiscus. M. A. Faludi N. A. p. 141.

Kincsesedik. Ditescit, opulentus fit. Meg kincsesedik.

Kincsesiti. Opulentum facit. Sz. D.

Kincsesül. Opulentus fit.

EÉNCSET gyűjt. Thesaurizat. M. A.

KINCSEZ. idem. Pázm. Pred. p. 1151. Faludi Sz. E. p. 27. N. E. p. 222.

Kincsezés. Thesaurizatio, thesauri collectio. Pázm. Pred. p. 769.

KINCSEI. E. F. Küküllő Vben.

KINTORNA.

KINTORNA. Nablium, nablum. M. A.

KINTORNÁL. Nablo ludit, nablium pulsat. M. A.

El kintornálja. Pázm. Kal. p. 522. 730. VM. Intő levél. p. 113.

KIRÁLY.

KIRÁLY. Rex. M. A. Nagy úr a' király, ha Lázár is a' neve. km.

Király aszszony. Rex foemina. S. I.

Király-árúltatás. Proditio regis. Pázm. Pred. p. 189.

Király-Bánya. E. F. Hunyad Vben.

Király' bora. Vinum civitatis epocillari solitum. S. I.

Király-Daróc. MV. Szatmár Vben. és E. F. közép Szolnok Vben.

Király' embere. Homo regius, commissarius regis. S. I.

Király' falva. t. h. n. Posony, Nyitra, Vas, és zólyom Vkben, és E. Kólos, és Küküllő Vkben.

Király - fi. Princeps regius, filius regis. S. I.

Király' fia kis Miklós' beszéde. Fabula Milesia. M. A.

Király' fia. FF. Hont, és Posony Vkben.

Király' földje. Fundus regius. PP.

Király' földje. Sz. PP. Posony, és Veszprém Vkben.

Király-gyertya. Verbasum. Csapó p. 203.

Király' halma. E. F. Felső Fejér Vben.

Király' haragja. Ira Regis. Király' haragját hamar halál követi.

Király-hágó. Hegy Bihar Vben.

Király' háza. F. Ugocsa Vben.

Király-hegy. Hegy Liptó, és Gömör Vkben.

Király-hegyes. (Kis, nagy.) Sz. P. Csánád Vben.

Király-Helmecz. MV. Zemplén Vben.

Király' keze. Manus regis. Meszsze ér a' király' keze. km.

Király' képe. Prorex. M. A. Praeses. Vrancsic.

Király' koronája. Lotus sylvestris. M. A.

Király-kút. Forrás Abauj Vben. és Telek Vas Vben.

Király-lak. Regia. S. I.

Király-leány. Király kis-aszszony, királyi szűz. Regia virgo, filia regis. S. I.

Király-leányzó. idem. Epist. Pázm. T. 1. p. 92.

Király-mag' fogyatkozása után. Deficiente semine regio. Epist. Pázm. T. 1. p. 91.

Király-mező. Telek Bihar Vben.

Király-nép. F. Abauj Vben.

Király' nyoma. Regis vestigium, exemplum. Gonosz király' nyomát sok jobbágy követi. km.

Király' parancsolatja. Rescriptum regis. PP.

Király' pataka. E. F. Alsó Fejér Vben.

Király-rét. Sz. P. Posony Vben.

Király-rév. F. Posony Vben.

Király-süveg. Mitra. CM.

Király-Szent kereszt. F. Liptó Vben.

Király-szín. Color tyrius. S. I.

Király-színű virág. Nasturcium indicum. Csapó p. 279.

Király-ölés. Regicidium. S. I.

Király-ölő. Regicida. S. I.

Király-telek. Sz. P. és Telek Szabolcs Vben.

Király-tó. Tó Mosony és Soprony Vkben.

Király' udvara. Regia. Vrancsic.

Király-utsza. Trencsin Vben.

Király-választás. Electio regis. Királyválasztás, had-verés, feleség-vevés egyedül az Istentől függ. km.

Király' vára. Arx regis, regia. S. I.

Király-vesztő. Faludi E. M. p. 138.

Király-virág. Consolida regalis arvensis, calcatrippa. Csapó p. 240.

* Kis király. Regulus. NC. p. 267.

Koronás király. Rex coronatus.

Magyar király. Rex Hungarorum.

Pünkösti király. Scenicus rex.

Szent Király. Sanctus Rex (Stephanus). t. h. n. Magyar és Erdély-országban.

Szent Király' Szabadja. Liberi Sancti Regis (Stephani). F. Veszprém Vben.

Új király. Novus rex. Új király új törvény. km.

KIRÁLYD. F. Borsod Vben.

KIRÁLYI. Regius, regalis, regificus. M. A.

Királyi. FF. Bihar, Gömör és Nyitra Vkben.

Királyi biztos. Commissarius regius.

Királyi bot. Sceptum. S. I.

Királyi czimer. Stemma regium. Prágai p. 215.

Királyi haszon-vételek. Regalia beneficia. Tiszti Szótár p. 59.

Királyi kincs. Thesaurus regius.

Királyi korona. Corona regalis. A' királyi korona néha nád-hajlékba száll.

Praecipites regum casus fortuna rotat.

Királyi magzat. Proles regia.

Királyi méltóság. Dignitas regia.

Királyi módra. Regaliter, regie, regifice. M. A.

Királyi palota. Palatium. NC. p. 573.

Királyi pálcza. Sceptum. M. A.

Királyipálcza-hordozó. Sceptiger, sceptifer. M. A.

Királyi pénz-tár. Aerarium regium. Tiszti Szótár p. 40.

Királyi Proféta. Rex David.

Királyi süveg. Corona. S. I.

Királyi szék. Thronus, solium. M. A. CM. Vrancsic. Pázm. Pred. p. 1146.

Királyi szokás. Mos regius.

Királyi tanács. Senatus regius.

Királyi tetszés. Placetum regium. Tiszti Szótár p. 57.

Királyi törvényszék. Tabula regia iudicialia. S. I.

Királyi udvar. Regia. M. A.

Királyi város. Civitas regia. Pázm. Pred. p. 189.

Királyi vér. Sanguis regius.

KIRÁLYISTA. Király' részét követő, király' pártján lévő (mint Royalista). Él ezen szóval Vörösmarti Mihál, Intő levél p. 31.

KIRÁLYKA. Auricapella, regulus cristatus. Goldhähnlein. S. I.

KIRÁLYKODIK. Regnat, regem agit. M. A. Pázm. Kal. p. 612. Pred. p. 474. 674.

Királykodás. Regnum, regimen. Pázm. Pred. p. 483.

KIRÁLYNÉ. Regina, conjux regis. S. I.

Királyné aszszony. Regina. M. A. CM. Pázm. Kal. p. 217.

Királyné aszszony' káposztája. Melilotus vulgaris. Csapó 239.

Királynéja. Királyné-aszszonya. Regina ejus.

KIRÁLYOS. Habens regem, v. regium morem referens.

Királyos tanácskozás. Faludi N. A. p. 180.

Királyost játszik. Sákot játszik, mert Sák annyit tesz mint király, és innen Sák má t annyi mint meg hal a' király.

KIRÁLYSÁG. Regnum, regia dignitas.

Pünkösti királyság. Dignitas scenica.

KIRÁLYÜL. Regifice. M. A.

KIRR.

KIRR. Sonus gallinae.

KIRROG a' tyúk, ha hóját lát. Sz. D.

KIRBANT, kurrant. idem. Sz. D.

KIS.

KIS. Parvus, pusillus. M. A. Vagyon itt minden: nagy szita, kis szita. km.

Kis-aszszony. Domicella, herula. S. I.

Sok a' kis-aszszony kevés az úrfi. km.

Kis-aszszony' hava. Augustus mensis. M. A.

Kis béres. Submercenarius, boarius. VV. L.

Kis bíró. Judex minor pagensis í. Conscientia. Pázm. Pred. p. 591. Vádolja a' kis bírót — ki magával hordozza a' kis bírót. kmm. Titkon vádoló kis bíró. Pázm. Kal. p. 396.

Kis borz. Mus alpinus, marmota. S. I.

Kis dolog. Levitas, nugae. Ez nem kis dolog. S. I.

Kis ember. Homo parvus. A' kis ember sem szalma-szál. km.

Kis érték. Curta supellex. S. I.

Kis falu. t. h. n.

Kis falud. t. h. n.

Kis fazék. Ollula. Noszsa rajta kis fazék, ugyan föl rotytantál. km.

Kis fejze. Minor securis.

Kis folyó fű. Giffanthemos. NC. p. 31.

Kis hagyma. Allium ascalonicum. S. I. **Mogyoró-hagyma.**

Kis havas. E. Hegy Csik, és Három Szék Székében.

Kis' háza. F. Bihar Vben.

Kis húsvét. Octava Paschatis.

Kis karácson. Octava Nativitatis Christi.

Kis kád. Lacusculus. PP.

Kis kerék. E. F. Alsó Fejér Vben.

Kis király. Regulus. Tombola a' palotán a' kis király. Tonabat ut parvus Jupiter. Faludi. N. E. p. 213.

Kis kor. Aetas puerilis, pueritia, v. tempus modicum, breve. S. I.

Kis kori: fiatal kori. Puerilis. S. I.

Kis korig. Aliquantisper. Egy kevéssé. S. I.

Kis korú. Minorennis, impuber, impubis. S. I.

Kis korúság. Aetas pupillaris, anni pupillares. S. I.

Kis kutya. Catulus, caniculus. A' komondor nem sokat törődik, ha meg ugatja a' kis kutya. km.

Kis Kunság. Cumania minor.

Kis' laka. F. Bihar Vben.

Kis mező. Sz. P. Borsod Vben.

Kis Mőd, Kis Med. E. Folyó, és Falu Udvarhely Székében.

Kis pap. Clericus.

Kis patak. E. folyó Torda Vben.

Kis pénz. Denarius hungaricus.

Kis Rába. Folyó víz Vas és Soprony Vben.

Kis szállás. Sz. PP. Bács Vben, és Kis Kunságban.

Kis' tava. Sz. P. Tolna Vben.

Kis telek. FF. Baranya, és Csongrád Vben. Sz. PP. Bihar Vben, és Kis Kunságban.

Kis törja. Torus bovinus, pingvior thoracis pars. S. I.

Kis új. Auricularis digitus, minimus digitus. M. A.

Kis ürom: bárány - ürom. Absynthium ponticum. S. I. Fejér ürom. Csapó. p. 299.

* Azon helységek, melyek KIS névvel különböztetnek, vannak Magyar Országban 624. Erdélyben 113 mind öszeve 737.

KISDED. Parvus, pusillus, minusculus, minutulus, exilis, modicus. M. A.

Kised bimbóból ered a' fontos körtvély. km.

Kised-tanítás. Paedagogia. S. I.

Kised-tanító a' kereszténységben. Catechista. S. I.

Kised tanúság. Catechesis. S. I.

Kisedke. Parvulus. M. A. Pusio.

Kisedség. Infantia, aetas infantilis. Pázm. Pred. p. 1231.

KISSEBB. Minor, minus. M. A. A' ki kisebb frissebb, a' ki hosszabb, rosszabb. km.

Kissebbedik. Minuitur, imminuitur. M. A. Tasi Gáspár p. 163.

Meg kissebbedik. Imminuitur.

Kissebbedett. Minutus. M. A.

Kissebecske. Minusculus. M. A.

Kissebbedke. idem. M. A.

Kissebbik. Minor, minus. M. A.

Kissebbit, kissebbíti. Minuit, vilitat. M. A.

Le kissebbíti. Diminuit, denigrat, dehonestat.

Meg kissebbíti. Diminuit, extenuat. M. A.

Meg kissebbítés. Extenuatio, diminutio, imminutio. M. A.

Kissebbítő. Dehonestator, famae detractor. Pázm. Pred. p. 815.

Kissebbkor. Aetas minorennis. S. I.

Kissebbség. Derogatio, ignominia. M. A.

Kissebbséges. Ignominiosus. Pázm. Pred. p. 131. Káldi Eccl. 22. 3.

Kissebbül. Imminuitur, decrescit. M. A.

Meg kissebbül. Imminuitur, diminuitur, dehonestatur. M. A.

KISZIL.

KISZIL. Puls avenacea. PP. Zab-keszöcse, savanyó czibre. Sz. D. Gelatina avenacea. S. I.

KITA.

KITA. Plica, fasciculus. M. A.

Kita-kender. Manipulus canabis, fasciculus lini. M. A.

* **Haj-kita.** Fasciculus capillorum. S. I.

Haj' kitája. idem. Vajda K. É. 2. K. p. 23.

Selyem-kita. Fasciculus serici. Sz. D.

KITÁBA fontt haj. Cinciuni, bostrychus. M. A. CM.

KITTÖL.

KITTÖL. Quod dupliciter est textum.

Kittől-nadrág — Még a' kittől-nadrágban is el bizza magát.

KITTÖLÖS vászon. Tela duplicis texturæ.

KIVÁLT.

KIVÁLT. Praecipue, imprimis, praesertim. S. I. Lásd VÁLÍK.

Kiváltképpen. Praecipue, peculiariter, singulariter. M. A.

Kiváltképpen való. Peculiaris, singularis, specialis, praecipuus. M. A.

KÍ.

KÍGYÓ.

KÍGYÓ. Serpens, angvis, ophis. M. A.

A' kígyó, ha kígyót nem eszik, sárkány sem lehet. km.

Kígyó' almája. — Otet is meg esalta a' kígyó' almája. km.

Kígyó-bőr. Exuviae serpentis. Nem bújik ki, mint a' kígyó a' bőréből. km.

Kígyó-evők. Ophiophagi. M. A.

Kígyó-faj. Serpentina. S. I.

Kígyó-fi. Angviculus, serpens catulus. S. I.

Kígyó-gyék. Seps, sepa. S. I.

Kígyó-gyökér. Lemonium, limonium. Natterwurz. S. I.

Kígyó' gyöngye hártája. Syphax, exuviae serpentis. M. A.

Kígyó-hagyma. Hyacinthus, squilla, scilla. M. A. CM.

Kígyó-hajú furiák. Pázm. Pred. p. 1079.

Kígyó-hatapta fű. Coronopus sylvestris. Csapó p. 115.

Kígyó' hea. Syphax, exuvium serpentis. M. A.

Kígyó-hordozó. Serpenter. M. A.

Kígyó-hozó. Angvifer. M. A.

Kígyó-kő. Lapis serpentinus. S. I.

Kígyó-lábú. Angvipes. M. A.

Kígyó-marás. Morsus serpentis. Pázm. Pred. p. 90.

Kígyó-méreg. Venenum serpentis. Faludi T. É. p. 328.

Kígyó-nyelvű fű. Ophioglossum. PP.

Kígyó-por. Serpens pulverizatus. „A' kígyó-marás ellen nincs jobb orvosság a' kígyó-pornál. Pázm. Pred. p. 90.

Kígyó-tartó. Angvitenens. M. A.

Kígyó-trang. Serpentina, dracunculus. M. A. Sárkány-fű. Csapó p. 137.

Kígyó-vetkezés. Vernatio. CM. Erőtlen mint a' bőréből ki vetkező kígyó. km.

* **Áspis-kígyó.** Aspis. S. K.

Csörgő kígyó. Crotalus. S. K.

Egerésző kígyó. Myargus. M. A. NC. p. 143.

Fekete kígyó. Coluber melanus. S. K.

Góliát-kígyó. Riesenschlange. Mitterp.

Két fejű kígyó. Amphisbaena. M. A. NC. p. 141.

Kurta kígyó. Acontias, jaculus. M. A.

Marásával rothasztó kígyó. Seps. M. A.

Mérges kígyó. Vipera, praester, dipsas. M. A.

Szarvas kígyó. Cerastes, aspis cornuta. M. A. NC. p. 143.

Szárnyas kígyó. Angvis ales. S. K.

Tarka kígyó. Cenchris. M. A.

Tehén-szopó kígyó. Boa. M. A.

Vak kígyó. — Örül, mint a' vak kígyó a' fiának. km.

Vért indító kígyó. Haemorrhoids salamandra. M. A.

Vipera-kígyó. Coluber vipera. S. K.

Vízi kígyó. Angvis, natrix, hydrus. M. A.

Zomok kígyó. Coluber. NC. p. 145.

KÍGYÓL Serpentinus, angvinus. M. A.

KÍGYÓKKAL-vívó. Ophiomachus. M. A.

KÍGYÓNAK tekerő mászása. Lapsus. M. A.

KÍGYÓS. Angvineus. M. A.

Kígyós. F. Bereg Vben. Sz. P. Békes Vben. Telek Verőcse Vben. Árok Pest Vben. és Kis Kunságban.

Kígyós-ér. Ér Bács Vben.

Kígyós' pataka. E. Folyó víz Csik Székében.

KÍGYÓT békát kiált. Diris devovet. Csuzi, Tromb. p. 60.

Kígyót tart kebelében. Serpenterem in sinu fovet. M. A.

KÍGYÓTÚL szült. Serpentina. M. A.

KÍLIM.

KÍLIM. Tapes siculicus. PP. Föstékes szőnyeg, himes terítő. Sz. D.

KÍN.

KÍN, KÉN. Cruciatus, tortura, cruciamentum, tormentum. M. A. A' ki az ördögnek szolgál, kinnal fizet neki. km.

Kín-szenvedés. Passio, cruciatus. M. A.

Kín-vallás. Perpersio, tormenti perpersio. Monoszlai de cultu p. 308.

KÍNJA, kinynya, kinya. Cruciatus ejus. Kínjában vallotta. Tortus, tormentatus fassus est.

KÍNLÓDÍK. Affligitur, cruciatur, concruciatur, discruciat. M. A. El kínlódik. Discruciat.

Kínlódás. Cruciamentum, afflictio, cruciatus. M. A.

KÍNOS. Dolorosus, afflictivus. „Kínos fia léssz az Istennek.“ Fenyegető szó.

Kínos. E. F. Udvarhely Székében.

Kínos fájdalom. Dolor ex crucians.

Kínos halál. Dolorosa mors.

Kínosan. Dolorose, cum afflictione.

KÍNOZ, kínozza. Subjicit quaestionibus, torquet; cruciat. M. A.

El kínozza. Percruciat.

Meg kínozza. Torquet, quaestioni torturae subjicit. M. A.

Kínozás, kínzás. Tortura, cruciatus. M. A. Meg kínzás. Tortura, contorsio, excruciatio. M. A.

Kínoz. Tortor, cruciabilis. M. A. Crucians, torquens. PP.

Kínoz eszköz. Tormentum, equuleus. PP.

Kínoz hely. Carnificina. M. A.

KÍNRA méltó. Cruciarius. M. A.

KÍNSZER (Kín-szer). Medium coactivum. S. I.

Kín-szerít, kín-szeríti. Urget, cogit, subigit. M. A. Úgy kín-szeríti, mint az akasztó fa az orvot a' lopásra. km.

Reá kín-szeríti. Adigit, impellit. M. A.

Kín-szerítés. Adactio, coactio, M. A. Reá kín-szerítés. Impulsio. M. A.

Kén-szerget, kén-szergeti. Tordai MSS. Meg kén-szergeti. Macerat. CM.

Kín-szerítő. Coactor. Reá kén-szerítő. Impulsor. M. A.

KÍNTAT, kintatja. Cogit, urget, sollicitat.

KÍNÚ. Kemény kínú büntetés. Tordaj MSS.

KÍSZ.

KÍSZ. Valami kis hal. S. I.

KÍSZT, kszti. Instigat, impellit. M. A. Ki kszti. Faludi U. E. 1. R. p. 121.

Reá kszti.

Kiszte. F. Zemplin Vben.

Kísztés. Instinctus. M. A. Zvonarics 1. R. p. 213.

Kísztet, ksztet. Illectat, instigat, impellit. M. A.

Kísztetés. Impulsio, illectamentum, illicium. M. A.

Kísztető. Instinctor, impulsor. M. A. Kísztető ingerlések. Faludi E. M. p. 242.

Kísztó. Instigator, impulsor.

KÍVÁN.

KÍVÁN (KÉVÁN), kívánja. Optat, precatur, cupit, concupiscit, desiderat, avet, postulat, appetit. M. A. A' tűz és tudomány eledelt kíván. km.

El kívánja. Ki a' másét el kívánja. Hallottam 1828. Jun. 28.

Föl kívánja. Postulat deditioem.

Föl kívánta a' várt. Deditioem arcis postulat.

Meg kívánja. Concupit, poscit, postulat, exigit, reposcit. M. A.

Meg kívánja a' pörre való költséget. Litis impendia postulat. PP.

Viszsa kívánja. Reposcit, repetit. S. I. KÍVÁNANDÓ. Optabilis, optandus, appetibilis. M. A.

KÍVÁNAT. Desiderium, cupido. Pázm. Pred. p. 1082.

Buzgó kívánat. Fervens desiderium. Pázm. Pred. p. 557.

Kévánatja. Ejus desiderium. Margit' Élete Prájnál p. 258.

Kívánatos. Desiderabilis, optabilis, exoptabilis, exoptatus. M. A. it. Appetens, cupidus, plenus desiderii.

Kívánatos mint a' terhes aszszony. km. Kévánatos ajtatosság. Margit' Élete Pr. p. 325.

Kívánatos jó. Bonum desiderabile. Pázm. Pred. p. 448.

Kívánatosan. Optabiliter, cupide. M. A. Kívánás. Optatio, appetitio. M. A.

Meg kívánás. Concupiscentia. S. I. Szerencse-kívánás. Apprecatio bonae fortunae.

KÍVÁNCSÍ. Cupes, cupedipeta, v. nimium cupidus, avidus. S. I.

Kíváncsiség. Nimia cupiditas, aviditas. S. I.

KÍVÁNHATÓ. Optabilis, desiderabilis. S. I.

KÍVÁNKOZÍK. Anhelat, desiderat. M. A. El kívánkozik. Desiderat discedere.

Haza kívánkozik. Reditum in patriam anhelat.

Ki kívánkozik. Desiderat egredi.

Kívánkozás. Desiderium, anhelatio, annisus. M. A.

Kívánkozó. Anhelans, desiderans. Kívánkozó indulatok. Faludi N. E. p. 201.

KÍVÁNÓ. Cupidus, cupitor, ambitor. M. A. Kívánóak. Appetones, appetentes. M. A. PP.

KÍVÁNSÁG. Cupiditas, cupido, concupiscentia, desideratio, desiderium, aviditas. M. A.

Testi kívánság. Concupiscentia carnis. Kívánságos. Desiderabilis, avidus, cupidus. M. A.

KÍVÁNTAN kívánnám. Desiderando desiderarem. Erősen kívánnám. Faludi N. A. p. 208.

KÍVÁNTT. Desideratus, optatus, expetitus. KÍVÁNVA. Cupienter. M. A.

Kívánva kívántuk. Nimis cupivimus. Kívánva se láttuk.

KL.

KLASTROM.

KLASTROM, KALASTROM. Coenobium, claustrum, monasterium. M. A.

Klastrom. F. Soprony Vben. Klastrom' alja. F. Bereg Vben.

Klastrom' falva. F. Bereg Vben. * Pusztaklastrom. Lapis refugii. Szepes Vben.

Vörös Klastrom. Claustrum rubrum. Szepes Vben.

KLASTROMA. Claustrum ejus. Barátok' klastroma. Claustrum Franciscanorum.

KLASTROMI. Claustralis. Klastromi történetek. Enarratio eorum, quae in claustris contingunt.

KLÁRA.

KLÁRA (KALÁRA. M. A.) t. a. n. Clara. Klára' falva. F. Torontál Vben.

Klári. F. ugyan ott.

KLÁVÉR.

KLÁVÉR, KLÁVIKORDIUM. Clavicymbalum, clavichordium.

KLÁVÉROZ: klávért' ver.

KLÓDÖR.

KLÓDÖR, KÖLÖDÖR, GÖLÖDÖR. Pastillus. Gombócza, apró gombóc.

Szakács-könyv. 1763. p. 21. Mondola-klódör. Szakács-könyv. p. 111.

Tejes klódör. p. 85. Vajas klódör. p. 68.

KO.

KOÁKK.

KOÁKK. Vox in cunis vagientis infantis. KOÁKKOL. Vagit. M. A.

Kovákkol. idem. M. A. KOÁKKOLÁS. Vagitus. M. A.

KOBAK.

KOBAK. Lagena cucurbitina. S. I. Csak annyi neki, mint a' hajdu' seggén a' kobak. km: igen könnyű, föl sem veszi.

Tök-kobak. Lagena cucurbitina. Faludi E. M. p. 80.

Szoros szájú kobak. Csuzi p. 741.

KOBAKJA. Ejus lagena. Jakab' kobakja. Csuzi, Sip-szó.

Rókus' kobakja: olyan korsó, mellyben mindég ital van.

KOBOR.

KOBOR. E. F. Kő-halom Székében.
KOBORCZ. Strepitus cothurnis excitatus.
Koborczol. Pedibus strepit. S. I. Nehéz,
's akadozó járásával zörög. Sz. D.
Koborczolva jár a' nagy csizmában.
Sz. D.

KOBZ.

KOBZ, KOBOZ. Pandura, Iyra. M. A.
Faludi N. A. p. 218.
Koboz' szege. Epitonium, verticillum.
PP.
KOBZOS. Koboz-verő v. hordozó.

KOCZ.

KOCZ, KOCZJA. Percutit cum sonitu.
Meg koczja. Quatit, concutit, percutit,
contingit. M. A.
Koczjuk meg a' körmét. Pázm. Öt levél
p. XXXIV.
KOCZA. Sus, scropha, porca. S. I. it.
qui matre caret.
Kocza-bárány, kit anyja' teje nélkül
nevelnek föl.
Kocza-gyermek azon értelemben.
Kocza-gyermeknek koszos a' feje. km.
Dug. 1. R. p. 46.
Kocza-malacz. Porcellus absque scro-
phae lacte enutritus.
KOCZÁSZ. Kővecskékkel játszik. Sz. D.
KOCZCZAN. Concussus sonat.
Koczczant, koczczantja. Concussione so-
nitu elicet.
Meg koczczantja. Pázm. Pred. p. 656.
Őszve koczczantja. Concutit. PP.
Koczczantás. Concussio. Sz. D.
KOCZÉR. Tisztító fűcska a' sártól, föld-
től. Fa-kés. Sz. D.
KOCZINT. Leniter ictum dat, leviter
percutit. S. I.
Koczints tüzet az aczéllal.
Koczintás. Lenior percussio. Egy koczin-
tással tüzet ütött.
KOCZKA. Alea, tessera. M. A. Sok
koczkán fordult meg a' dolga. km.
Koczká-gördülés. Provolutio aleae. Fa-
ludi N. E. p. 48.
Koczká-játék. Alea, astragalismus. PP.
Prágai p. 645.
Koczká-játszás. Aleatoria. M. A. Pázm.
Pred. p. 1127.
Koczká-játszó. Aleator. Prágai p. 646.
Koczká-módra szeltt, aprított szalon-
na. Lardum tessellatum concisum. PP.
Koczká-szállás. F. Bereg Vben,
Koczká-szeltt. Intritum tessellatum, v.
panis frusta angulatim praecidanea.
PP.
Koczká-tábla. Albeus, fritillus. M. A.
Koczká-vetés. Jactus aleae.
Koczká-vetések' nevei.
a) Vak a' koczkában. Cānis, canis
damnosus. PP.
b) Kettő. Binio. PP.
c) Három. Ternio. PP.
d) Négy. Quaternio. PP.

e) Öt. Quinio.

f) Hat. Senio. PP. Nem mindenkor
vet hatot a' koczka. km.

g) Két hat, vagy ezer. Jactus Vene-
ris. PP.

Koczkája. Ejus alea. Egynek hatot, más-
nak vakot vet a' világ' koczkája. km.

Koczkához való. Talarius. M. A. Aleato-
rius, taxillarius. PP.

Koczkára veti, teszi. Aleis submittit, v.
periculo exponit. Bolond, a' ki min-
denét egy koczkára föl teszi. km.

Koczkás. Aleator, aleo. M. A. it. Tessel-
latus, v. in formam aleae scissus.
S. I. Ritkán vagyon a' koczkásban
gazdag. km.

Koczkás liliom. Fritillaria, meleagria.
S. I.

Koczkáson. En enchiquier. Geidler Ha-
di Okt. p. 106.

Koczkást játszik. Aleis ludit. Vajda 3.
K. p. 553.

Koczkáz. Aleis ludit.

El koczkázza. Lusu aleae pessumdat.
Vajda 3. K. p. 554.

Koczkázás. Lusus aleis.

Koczkázó. Aleator. Faludi N. E. p. 48.

Koczkázattja. Periculo exponit v. sorti
committit. Csuzi, Sip-szó p. 117. 604.

Koczkázttatás. Tordai MSS.

KOCZOG. Crepitat.

Őszve koczog az álla. Crepitat denti-
bus. PP.

Koczogat. Pulsat januum digito. S. I.
Háromszor koczogatni szabad, nem
éreztenek? el menj. Ter pulsare
licet, si non aperitur, abito.

Koczogatás. Pulsatio januae.

KOCZÓDÍK. Altercatur, verbis contendit.
PP. Csuzi, Sip-szó p. 533. Tromb. 65.

Koczódás. Altercatio. Beniczki p. 280.

KOCZPERD, Koszperd. Pugio. Degen. S. I.
Kotszperd. idem. Lippai Vet. Kert. p.
157.

Koczperdes. Pugione instructus, provisus.

KOCS.

KOCS. FF. Vas, és Komárom Vben.

* Itt a' Komárom Vármegyei Kocsban
találtatott föl a' Híntő, mellyet el-
sőben kocsi szekérnek, utóbb kocsi-
nak neveztek. Lásd Windisch Ungr.
Magazin T. 1. p. 15. és Tom. 3. p.
221-253.

KOCSÁNY. Csutak.

Szölő' kocsánnya. Szölő' csutkája. Lásd
Fábián József Bor-term.

KOCSÁRD (Oláh, és Székely.) E. FF.
Küküllő Vben. és Aranyos Székében.

KOCSI. Rheda, vehiculum, essedum. M.
A. Meg fekszik a' kocsiban, mint a'
Paksi biró. km.

Focsi-bér. Vectura. M. A. L.

Kocsi-csináló. Faber essedarius. M. A.

Kocsi-gyártó. idem. S. I.

Kocsi' farka. Postica pars rhedae. Fa-
ludi N. A. p. 117.

Kocsi' juha. A' rúd' két szárnyát őszve
fogláló kereszt-fa, melly a' nyújtó
fa alatt vagyon. S. I.

Kocsi' föl hágó vasa. Rhedae scandula.
PP.

Kocsi-kas. Corbis currus.

Kocsi-kerék. Rota rhedae. VV. L.

Kocsi' korbája. Arca rhedalis. S. I.

Kocsi-lámpás. VV. L.

Kocsi' löggója. Lobstange. S. I.

Kocsi' nyújtója. Langwied. S. I.

Kocsi' oldala. Gatter. S. I.

Kocsi-szék. Lectica, pampillum. S. I.

* Balon-kocsi. Bombée. VV. L.

Ernyős kocsi. Carpentum. CM.

Fakó kocsi, kender-hám, nemes em-
ber, szür-dolmán. km.

Fél födelű kocsi. Currus semitectus.
S. K.

Fődeles kocsi. Rheda tecta.

Hat lovas kocsi. Sejuges. S. K.

Két kerékű kocsi. Birotum, pabo. S. K.

Konyha-kocsi. Csuzi, Tromb. p. 249.

Könnyű kocsi. Vehiculum commodum.

Pázm. Kal. p. 834.

Löggős kocsi. Rheda pensilis. S. K.

Oldalas kocsi. Currus lateralis. S. K.

Paraszt-kocsi. Currus rusticanus. S. K.

Posta-kocsi. Rheda non tecta.

Utazó kocsi. Rheda sarcinaria.

Kocsiakáz. Rheda vehitur, essedo vecta-
tur. S. I.

Kocsis. Rhedarius, auriga. M. A. A' ko-
csis issza meg a' bort, a' ló részegül
meg tőle. km.

Kocsis-inas. Subauriga. Faludi N. E.
p. 56.

Kocsis ló. Equus rhedarius, essedarius,
carrucarius. M. A.

Kocsis' torka. — Barát' zsákja kocsis'
torka nehezen telnek. km.

Kocsiskodik. Aurigatur. M. A. CM.

Kocsiskodás. Aurigatio. M. A.

Kocsiskodó. Dug. km. 1. R. p. 124.

Kocsiság. Aurigatio. M. A. CM.

Kocsiz. Rheda vehitur, essedo vectatur.

Kocsizgat. Rheda vehitur saepius, sed
non ad longas distantias.

KOCSONY. Torzsa, p. o. káposzta-torzsa.

Kocsont aprít a' marháknak: káposzta-
torzsát aprít. Alsó Lendvai mondás,
hallottam 1813. Nov. 5.

Kocsonya. Obsonium, cibus congelatus,
elixa caro cum jure coagulato. M. A.

KOCSORD. Daucus. M. A.

KODÁCS.

KODÁCS. Tyúk' szova.

KODÁCSOL. Gracillat. M. A.

Kot-kodácsol. idem.

Kodácsolás. Gracillatio. Dug. km. 1. R.
p. 134.

Tyúk' kodácsolása. Csuzi, Tromb. p. 526.

KOFA.

KOFA. Vetula, anus. M. A. it. Copa, in-
stitrix. S. I.

Vén kofa. Senex vetula.

KOFASÁG. Anilis mos. Takács József' köl-
teményei p. 237.

KOFÁKODIK. Agit copam, institricem.

KOFÁS. Anilis, morem vetulae referens.
Kofáson árulja a' hazug vakarcsot. km.

Dug. 1. R. p. 266.

KOH.

- KOH.** Fornax metallica, conflatorium. M. A.
 Koh-ganéj. Scoria. M. A.
 Koh-szelistye. F. Bihar Vben.
 Koh-út. Hegy Gómör Vben.
 * Kis koh. F. Bihar Vben.
 Tüzesítő koh. Ustrina. CM.
 Vas-koh. MV. Bihar Vben. L. Acta literaria Mus. Nat. Hung. Tom. 1. p. 347.
KOHÁNY. FF. Bihar, Sáros, és Zemplin Vkben Sz. P. Somogy Vben.
KOHNIA. (Kohonya, kohnya, konyha.) Culina, coquina. M. A. L. KONYHA. Kohnyához való. Coquinarius. M. A.
 Kohnyás. Culinarius. M. A.
KOHOL, koholja. Coquit, ferruminat, conflat. M. A. it. Commisiscitur, excogitat. Faludi T. É. p. 13.
 Ki koholja. Excoquit. M. A.
 Meg koholja. Urit. Káldi Zachar. 13. 9.
 Koholás. Ferruminatio, conflatio. M. A.
 Koholmány. Conflatum v. commentum. S. I.
 Koholt. Conflatus, ferruminatus, fabricatus. M. A.
KOHÓ. Ustrina. Ércz-olvasztó kemence. Sz. D.
 Ó Kohó. F. Arad Vben.
 Kohós, kivel ijesztik a' gyermeket, hogy meg eszi. Manduchus, empusa. PP.
 Habens ustrinam, ustrinarius.

KOL.

- KOL.**
KOLBA. Major Thurócz Vben.
KOLBÁSZ. Farcimen, botulus, lucanica. M. A. Kolbászsál-hajgál a' szalonára. km.
 Kolbász. Sz. P. Nagy Kunságban.
 Kolbász-töltő. Fartor. M. A.
 * Húsos kolbász. Botulus carne fartus.
 Kásás kolbász. Farcimen pultarium.
 Májos kolbász. Farcimen hepaticum. Leberwurst.
 Véres kolbász. Botulus cruore fartus.
 Véres kolbász esik. Lucanicis pluit. km.
 Kolbászo. F. Zemplin Vben.
 Kolbászos. Farcimen habens.
 Kolbászosodik.
 Föl kolbászosodik. Instar farciminis extuberat, extumescit. Vajda. K. É. 3. K. p. 352.
KOLOGY-vár. Omlott vár, Verőcze Vben.
KOLOM. F. Vas Vben.
KOLOMP. Crepitaculum, item lamina, item clavicalus. M. A. A' hol a' kolompot találják, mást is keresnek ott. km.
Kolompáf. Laminarius faber. M. A. Kolomp-gyártó. Sz. D.
Kolompol. Pulsat. M. A.
Kolompos. Habens crepitaculum, item brutum cum crepitaculo gregem ducens. S. I. Néha a' kolompost is előrándítják. km. Dug. km. 1. R. p. 32.
 Kolompos. Sz. P. Vas Vben.
Kolompoz. Pulsat, pulsitat, pultat. M. A. Pázm. Kal. p. 398. Pred. p. 399. 579.
 Kolompozás. Pulsatio. M. A. Pázm. Pred. p. 421. 980.

- Kolompot köt a' nyakára.** Collo ejus crepitaculum appendit. Szeretnék az egek, ha kolompot kötnének a' macska' nyakára. km.
 Föl köti a' kolompot. km. Praeit, ducem agit.
KOLON. F. Nyitra Vben.
 Kolonc. Nodus. S. I.
 Kolonczos. Nodosus. S. I.
 Kolonczosodik. Nodatur. S. I.
 Kolontár bajor. Szőlő' neme. L. Fábán Bor-term. p. 199 — 211.
KOLOP.
 Tök-kolop. km. Dug. 1. R. p. 118.
 Laureás zöld kolop. Sámbar ellen p. 116.
KOLT.
 Kolta. F. Komárom Vben.
 Két Kolta (Kis, nagy). FF. Vas Vben.
 Koltant. R. Sonitum edit, v. portam pulsat. S. I.
 Koltó. E. F. Kö-vár Vidékében.
KOLUM-tó. Tó Pest Vben.
KOLUT. F. Bács Vben.

KOLL.

- KOLL.**
KOLLANG. Galand, kanaf. Sz. D. Lásd KALLANG.
KOLLÁNCs. Acarus. Milbe. Földi p. 361.
 Ragad, mint a' kolláncs. km.
KOLLÁT. Szolga-fa, üst-fa, melyre a' főző üstöt, vagy bográcsot akasztják. Sz. D.
 Kollát-szeg. F. Szala Vben.

KOLEDA.

- KOLEDA.** Collecta.
KOLEDÁL. Collectam facit.
 Koledátlan. Qui collectam non accipit.
 Búsul, mint a' koledátlan Kántor.
 Dug. km. 2. R. p. 300.

KOLOS.

- KOLOS.** t. a. n. Scholastica. M. A.
 Kolos. F. Nyitra Vben.
 Kolos-vár. Claudiopolis, Clausenburchum. M. A.
 Kolos-vár. F. Vas Vben. Telek Szala Vben.
 Kolos Vármegye. Comitatus Kolosiensis.

KOLOSMA.

- KOLOSMA.** Donum quodvis, quod infanti occasione baptismationis datur a patrinis. Sz. D.

KOLTY.

- KOLTY.** Gobius, gobio. M. A.

KOLY.

- KOLY.** F. Bihar Vben.
KOLYA. Carpentum, pilentum, essedum, acerra. CM. M. A. PP.

KOMA.

- KOMA.** Compater. M. A. it. Jocosus, facetus. S. I. Kötve kell hinni a' komának. km.

- Koma-aszszony.** Commater. M. A.
 Kereszt-koma. Patrinus.
 Nagy koma ember. Facetus. Sz. D.
KOMADI. MV. Bihar Vben.
KOMÁNA (Alsó, felső). E. FF. Fogaras Vidékében.
KOMÁR. Sz. P. Zemplin Vben.
 Komár-város. F. Szala Vben.
 Komárnó. Irtovány, Zólyom Vben.
Komárom. Gomorra, Comarinum, civitas Ungariae. M. A.
 Komárom Vármegye. Comitatus Comaromiensis.
KOMASÁG. Compaternitas. Meg holt a' gyermek, el költt a' komaság. Abiit et taurus in sylvam. M. A.
 Farkas-komaság. Compaternitas lupina. A' farkas-komaság igazi sógorsággá vált. km.
KOMÁZ: tréfálkodik. Sz. D.

KOMEDIA.

- KOMEDIA.** Comoedia. PP. Vig játék.
KOMEDIÁS. Comicus luser, histrio.
 Komedias aszszony. Comica.
KOMEDIÁZ. Histriem agit.

KOMLÓ.

- KOMLÓ.** Lupulus. M. A.
 Komló. F. Baranya Vben.
 Komló-csira, v. -csoma. Asparagus lupuli. S. I.
 Komló-hegy. Turiones lupuli. PP.
KOMLÓD. E. F. Kolos Vben.
KOMLÓS. Lupulosus, lupulatus. M. A.
 Komlós. t. h. n. Abauj, Arad, Bereg, Békés, Bihar, Sáros, Torontál és Ugocsa Vkben.
 Komlós korpa. Fermentum lupuli, furfur lupulo infectum. PP.
 Komlós sör. Cerevisia lupulata.
 Komlós Újfalu. E. F. Doboka Vben.
 Komlósd. F. Somogy Vben.
 Komlóska. F. Abauj Vben.
KOMOLLÓ. E. F. Három szék Székében.

KOMMAND.

- KOMMAND.** E gallico: Commander.
KOMMANDÉROZ. Diriget, ire jubet. PP.
 Kommandérozó Generális.
KOMMANDÓ. Directio militaris.
 Kommandó-szavak:
 Vigyázz.
 Rendbe állj. Rendez vous. Stellt euch.
 Igazúlj. Richtet euch.
 Indúlj. Marche.
 Meg állj. Halt.
 Kanyarúlj. — Balra kanyarúlj. Jobbra kanyarúlj.
 Ki állj. Heraus.
 Kardot ránts.
 Lobbants. Feuer. Splodas. Szirmai Parab. p. 37.
 Rajta, rajta. Adhortantis ad rem strenue gerendam. 's a' t.
 Kommandó-pálcza. Le bâton de commandement. Faludi N. A. p. 207.

KOMONDOR.

KOMONDOR. Molossus, canis opilionum. Noszsa eb után komondor. km. Komondor eb. idem. M. A. Agg komondor. Molossus vietus. Két felé tekénts, mikor az agg komondor ugat. km.

KOMOR.

KOMOR. Torvus, morosus. M. A. Nyilván csalányra vizellett, hogy olly komor. km. Komor. F. Varasd Vben. Komor kedvű. Tetricus. M. A. Komor, mint a' verembe esett farkas. Vultum demittit tamquam Telephus. M. A. Komor tekintet. Torvitas. M. A. Komor tekintetű. Tetricus. M. A. KOMORÍT, komoritja. Caperat, corrugat. M. A. El komoritja. Monoszlai, de cultu, in praef. Meg komoritja. Káldi Eccl. 25. 24. KOMORKODIK. Tetricus, et morosus est, contristatur. M. A. Biró Márton, Micae p. 258. Komorkodva. Tristanter. Pázm. Pred. p. 610. KOMORODIK. Contristatur, tetricus fit. S. I. El komorodik. Faludi T. É. p. 266. Meg komorodik. Faludi N. E. p. 151. KOMORON. Torve, torvum. M. A. Komoron néz. Titanicum tuetur. M. A. KOMORÓ. F. Szabolcs Vben. KOMORSÁG. Morositas. M. A.

KOMORNA.

KOMORNA. Puella a cubiculis. KOMORNIK. Cubicularius. M. A. Komornyik. idem. Pázm. Pred. p. 649. Komornik-inas. Epist. Pázm. T. 1. p. 58. Komornik-leány. Cubicularia. Faludi N. U. p. 68. 128. Komornék-leány. idem. Faludi, N. E. p. 213.

KOMP.

KOMP. Epibades. M. A. KOMPLÁR. Propola, caupo. M. A. Mercator, negociator. S. I. Komplár-ház. Cauponaria. M. A. Komplárkodik. Cauponatur. PP. Pázmán Magyarai ellen így írja „komplárkodik“ p. 238. Komplárság. Cauponatio. Eszterházi Tamás p. 106. KOMPOLD, KOMPÓD. F. Heves Vben. Kompódi nemes aszszony. Ampullacea mulier. M. A. KOMPONA. Libra PP. Mérő serpenyő. Sz. D. KOMPOS. Kompos malom. Mola nautica. S. I.

KOMPÁNY.

KOMPÁNY. Vicarius Iudi magistri. S. I. (e gallico „Compagnon“).

KOMPÁSZ.

KOMPÁSZ. Compassum, compastum. S. I. Pyxis nautica, acus magnetica. PP. habet Kompástom.

KON.

KON. Sonus percussu editus. KONDÍT. Facit, ut sonet. S. I. Ki kondítja. Expulsat. Meg kondítja a' harangot. Jó kondítója van: hegyes torkú, jó szavattús. Sz. D. KONDUL. Sonat, resonat. Meg kondúlt a' harang. KONG, KONOG. Resonat, personat, tint, clangit. M. A. Kong az üres hordó. km. Kong bong. Personat, intonat, reboat, clangit. M. A. Kongás. Sonitus, strepitus. M. A. Kongat, kongatja. Personare facit. M. A. Kongó. Sonans, clangens. Kongó pénz. Moneta cuprea. Coepa est haec appellatio sub turbis Rákócziánis. L. Epist. Széch T. 2. p. 137. Pusztá Kongó. Sz. P. Szala Vben. KONOK. R. Makacs, nyakas, meg átalakodott. Sz. D. Obstinatus. PP. Konokodik. Meg konokodik: meg átalakodik. Sz. D. Konokol. Meg konokolja magát. Obstinat. PP. KONOTA. Sz. P. Vas Vben. KONTAT, kontatja. Urget, cogit, sollicitat. Ne kontass annyit. Ne me urgeas tantopere. KONTÁR. Opifex non collegiatus, vel imperitus. S. I.

KONCZ.

KONCZ. Bolus, frustum carnis. M. A. Meg rágják a' konczot, ebnek vetik a' esontot. km. Koncz' háza. F. Ung Vben. Koncz-papiros. Scapus chartae. PP. KONCZA. Ejus bolus. Föl adta a' levét, s el feledte a' konczát. km. Kopcza. E. F. Alsó Fejér Vben. KONCZI. (Konczhoz való). F. Zágráb Vben. KONCZOL, konczolja. In frusta secat, membratim dividit. M. A. Föl konczolja. Carnificat, in frusta secat. M. A. Le konczolja. Consecat. Pázm. Pred. p. 1272. Öszve konczolja. idem. KONCZRÓL konczra vagdaltatá. Concidit eum in frusta. Pázm. Pred. p. 637.

KONCS.

KONCS. KONCSORGÓS orr: görbe orr. S. D.

KOND.

KOND. KONDA. Grex porcorum. Kanda, kancsorda. S. I. Konda. Sz. P. Tolna Vben.

Kondás. Subulcus. PP. Kanász, kandász. Kondász. idem. Dug. km. 1. R. p. 66. KONDOR. Crispus. PP. Kondor' fa. F. Vas Vben. Kondor hajú. Crispus capillis. Faludi. E. M. p. 77. Kondorit, kondoritja. Crispat. S. I. Föl kondoritja. Kondorodik. Crispatur. S. I. Föl kondorodik. Kondoros. Subcrispus. Kondoros. (Kis, Nagy, Szarvas). Sz. PP. Békes Vben. KONDÓ. F. Borsod Vben.

KONDÉR.

KONDÉR. Cucuma, ahenum, lebes. PP. A' kondér nem sokat hányhat szemére a' fazéknak (kormos mind a' kettő). km. Főző kondér. idem. PP.

KONGYÉR.

KONGYÉR. Congius. M. A. KONGYÉROS. Congialis, congiarium. M. A.

KONFEKT.

KONFEKT. Confectum, lictarium. Pázm. Pred. p. 135. KONFREJT. Pázm. Pred. p. 462. Él ezen Konfrejt szóval Lippai is Vet. Kert. p. 204.

KONKOLY.

KONKOLY. Lolium, zizania M. A. Ritka háza, kibén konkoly nincsen. km. Konkoly' falva. E. F. belső Szolnok Vben. Konkoly-hintó. Zizaniorum seminator, discordiarum author. Biró Márton, Micae. p. 362. Konkoly-vető. Zizaniorum seminator. Pázm. Pred. p. 292. KONKOLYA. Ejus lolium. Pázm. l. c. KONKOLYOS. Habens zizania. Konkolyos zsákot nem ugatja meg az eb. km. Konkolyosítja. Zizaniis implet, inficit. Csuzi, Síp-szó p. 41. Konkolyosodik. Zizaniis impletur. Meg konkolyosodik. Csuzi p. 529. KONKOLYOZ, konkolyozza. Zizaniis implet. Csuzi, Tromb. p. 145. Konkolyozó. Sallyai, Várád' orvosl. p. 48.

KONY.

KONY. KONYA. Curvus, incurvus, inflexus, flexuosus, tortuosus, aduncus. S. I. Sz. D. Konya' falva. Sz. P. Nyitra Vben. Konya fülű. Aures dependentes habens. S. I. Sz. D. Konya-szék. Tó-állás Csongrád Vben. KONYÁR. FF. Bihar, és Szabolcs Vben. Hegy Gömör Vben. KONYÍT, konyítja. Curvat, incurvat, flectit, inflectit. S. I.

Konyít a' ló, számár, midőn a' fülét le hajtja. Sz. D.
KONYÚL. Curvatur, flectitur, inflectitur, inclinatur. S. I. Sz. D.
 Le konyúl. Deorsum flectitur.

KONYHA.

KONYHA. Coquina, culina. M. A. Semmit sem hoz a' konyhára. km. Quid ad Mercurium. M. A.
 Konyha. FF. Posony, és Marmaros Vtkben.
 Konyha-Deákság. Stylus culinaris, latinitas culinam redolens. S. I.
 Konyha-edények. Vasa coquinaria.
 Konyha-fű. Olus. S. I.
 Konyha-kert. Hortus oleraceus. S. I.
 Konyha-kés. Culter culinarius. PP.
 Konyha' kúrte. Fumarium coquinae. Vajda. K. É. 1. K. p. 635. 2. K. p. 6.
 Konyha-kötény.
 Konyha-leány. Lotrix. PP. Ancilla a servitiis culinac.
 Konyha-level. Index ciborum, consignatio ferculorum. S. I.
 Konyha-lovak. Majorbéli lovak, igás lovak. Equi jugales. S. I. Nehéz a' konyha-lónak meg hizni. km. Dug. 2. R. p. 107.
 Konyha-mester. Archimagirus, culinac praefectus. PP. Telegdi, Felelet. p. 26. Pázm. Pred. p. 456.
 Konyha-piacz. Forum coquinum, macellum. S. I.
 Konyha-só. Sal culinaris.
 Konyha-szag, konyha-bűz. Nidor culinac. Tűzbe csöppentt zsírnak a' bűze. S. I.
 Konyha' szemete. Sordes culinac. Pázm. Kal. p. 934.
 Konyha-szerek. Culinaria. S. I.
 Konyha-szolgáló. Ancilla culinaris. Vajda. K. É. 1. K. p. 471.
 Konyha-vakarék. Abjectus vilis homo. S. I.
 * Deák-konyha. Apothea.
 Koldus-konyha. Victus miserabilis. Úri pompa, koldus-konyha, nem egygyez a' tiszttséggel. km.
 Köz-konyha. Victus communis.
 Úri konyha. Victus dominalis.
 Zsíros konyha. — Tót jobbágy zsíros konyha. km.
KONYHÁJA. Ejus culina. Sok háznak ékes a' homloka, de hideg a' konyhájja. km.
 Laczi' konyhájja. Vásári sütkörészök.
KONYHÁS. Culinarius. M. A.
 Konyhásodik. Culinatur. M. A.
KONYHÁZTAT, konyházatja. Culina providet. Vajda 2. K. p. 341. „Kit az ura nem konyházat.”

KONTY.

KONTY. Calantica, peplum, cesticillus. M. A. Caliendrum. PP. it. Capilli connodati virginum. v. Cidaritis turcica. S. I. Előbb való a' süveg a' kontynál. km.

Ritkán egygyeznek meg a' kontyok. Quot capita, tot sensus. Faludi N. A. p. 131.
 Konty alá való. Muliebris, foeminae congruus. S. I.
 Konty alá való bor. Vinum dulce.
KONTYA. Ejus vitta. Csak olyan az aszszony, ha meg iszsa magát, félre teszi kontyát. Népi énekből.
KONTYOS. Mulier cum peplo, v. turca cum cidari. S. I.

KOP.

KOP. Sonus tritu editus.
 Kop-hal. Gobio. M. A. Gobio capitatus, gobites fluvialis. PP. Telegdi, Felelet p. 26.
 Kop-háza. F. Soprony Vben.
KOPASZ. Calvus, calvester. M. A. Nehéz a' kopasznak üstökébe kapni. km.
 Kopasz baraszok. Pomum armeniacum. M. A.
 Kopasz föld. Sz. P. Borsod Vben.
 Kopasz hegy. Hegy Nógrád Vben.
 Kopasz mentés. Excusatio vana, insufficientis. Faludi E. M. p. 242.
 Kopasz ponty. Csupasz ponty. Lederkarpfe. S. I.
 Kopaszít, kopaszítja. Calvat. M. A.
 Meg kopaszítja. Decalvat. M. A.
 Meg kopaszítás. Decalvatio. M. A.
 Kopaszodik. Calvescit. S. I.
 Meg kopaszodik. Decalvescit.
 Kopaszóság. Calvitas, calvities, calvitium. M. A. Pázm. Pred. p. 816.
 Kopaszít, kopaszítja. Glabrat, depilat, calvum facit.
 Meg kopaszítja. Deglabrat, depilat. M. A.
 Meg kopaszított. Depilatus. M. A.
 Kopaszító hely. Calvaria. M. A.
 Kopaszúl. Calvescit. M. A.
 Meg kopaszúl. Decalvescit.
KOPÁCS. Sylvetum. PP. Erdős, bokros hely, csere, haraszt. Sz. D. it. Putamen nucis. S. I.
 Kopács. FF. Baranya és Vas Vtkben.
 Kopácsca. Ejus putamen.
 Dió' kopácsca. Putamen nucis.
 Kopácslelka a' diónak. Culeolum. M. A.
 Kopácsol, kopácsolja. Excorticat, fodicat. M. A. A' le díltt fát még a' gyermek is kopácsolja. km.
 Ki kopácsolja a' diót. Enuclat.
 Meg kopácsolja. Lippai Gyüm. Kert. p. 200.
 Kopácslik. Decorticatur, corticem exuit. Meg kopácslik a' dió. Lippai, Gyüm. Kert p. 207.
KOPÁLY. Glabretum, calvities, calvitium. S. I.
 Kopály föld. Terra glabra. Lippai, Gy. Kert. p. 160.
KOPÁN. Sz. P. Baranya Vben.
 Kopáncs. Sz. P. Csongrád Vben.
KOPÁR. Glabretum. M. A. it. Glaber, depilis. PP.
 Kopár föld. Solum sterile. M. A.
 Kopár helyen kereskedik. km. Cavam Arabiam serit. M. A.
 Kopár mező. Campus sterilis. Faludi E. M. p. 242.
 Kopárodik. Glabrescit. PP.

Kopározik. Fame premitur. PP. Sz. D.
KOPIK. Atteritur, deteritur. M. A. Nem kopott a' körme érte, könnyen költi. km.
 El kopik. Atteritur. A' vas is el kopik sokára. km.
 Föl kopik az álla. Premetur egestate, inedia.
 Ki kopik. Ad incitas redigitur. S. I.
 Ki kopott a' beszédből, mint mogoró a' tokjából. km.
 Le kopik. Deteritur. Pázm. Pred. p. 1230.
 Meg kopik. Deteritur, atteritur. M. A. Kopdogalik.
 El kopdogalik. Sensim atteritur. Telegdi Hom. 1. R. p. 187.
KOPINT, kopintja. Terit, quatit.
 Meg kopintja. Concutit. Jól meg kopintották a' körmét. Dug. km. 1. R. p. 28.
KOPJA. Sarissa, hasta, verutum, verutum. M. A. A' kopját kopjával, pallost pallossal szokták viszsza ütni. km.
 Kopja-gyártó. Dorixous. M. A.
 Kopja-öklelés. Faludi N. A. p. 217.
 Kopja-vas. Lancea. PP.
 Kopja-tök. Dependens theca sarissae. M. A.
 Kopjás. Hastatus. M. A. Pázm. Kal. p. 809.
KOPLAL. Esurit. M. A. A' farkas, ha koplal is, meg nem cserélne a' kalmár' ebével. km.
 Ki koplalja. Inedia resanatur, reficit.
 Meg koplalja. Inedia recompensatur.
 Koplalás. Inedia, esurics. M. A.
 Koplaló. Esurio, esuritor, famelicus. M. A.
 Koplaló. Telek Nógrád Vben. Csárda Veszprém Vben.
 Koplaltat, koplaltatja. Inedia torquet, macerat.
 Ki koplaltatja. Inedia emaceratur.
 Meg koplaltatja. Inedia permaceratur.
KOPLÁN. Sz. P. Nógrád Vben.
KOPOG. Strepitum edit pedibus calceatis. M. A.
 Kopogás. Strepitus. M. A.
 Kopogat. Pedes terram pulsant. S. I.
KOPOLYA. Sár-fenek, sár-gödör, sár-fészek. Sz. D.
KOPONYA. Cranium, calvaria. Vide **KAPONYA.** M. A.
 Koponya-hegy. Calvaria.
KOPOR, koporja. Radit, fricat.
 El koporja. Abradit.
 Föl koporja. Eradit, effricat.
 Ki koporja. idem.
 Le koporja. Deradit, defricat.
 Özve koporja. Corradit.
 Koporgat. Iterato radit, fricat.
 Koporit, koporitja. Occupat, sibi usurpat, corradit, harpagat. M. A.
 Koporsó. Sepulcrum, tumba. M. A. Egygyik lába már a' koporsóban vagon. Semivivus.
 Koporsó' bé zártáig. Usque ad mortem, usque, dum tumba claudatur. Faludi B. E. p. 56.
 Koporsó-kő. Cippus, lapis sepulchralis. PP.
 Koporsó-örzö. Custos sepulchri. Pázm. Pred. p. 10.
 Koporsó-szeg. Clavus ferreus longior, qualis pro tumba conclavanda adhiberi solet.

Koporsó-vers. Epitaphium. M. A.
 Koporsói. Sepulchralis. M. A.
 Koporsója. Ejus sepulchrum. A' Kristus' koporsóját sem őrzik ingyen. km.
 Koporsós. Habens sepulchrum.
 Koporsós kő. Lapis sepulchralis. Faludi T. É. p. 124.
 KOPOTP. Protritus, detritus. M. A.
 El kopott. Attritus, detritus. M. A.
 Meg kopott. idem. M. A.
 Kopott garas. Grossus detritus.
 Kopott írás. Scriptura detrita. Régi írás, el kopott. km.
 Kopott köntös. Vestis detrita. Nem mind szegény, a' ki kopott köntösben jár. km.
 Kopott nyak-íff. Asarum. PP.
 Kopott pártá. Corolla detrita. Hozzá szokott a' nyomorúsághoz, mint a' vén leány a' kopott pártához. km.
 Kopott szokás. Mos obsoletus. Faludi Ú. E. 3. R. p. 25.
 KOPÓ. Rapax, vorax. M. A. Vestigator canis, indagator. PP. Roszsz kopó az, melyet bottal hajtanak a' nyúl után. km.
 Kopó-kölyök. Faludi N. E. p. 36.
 Kopó-láncz. Copula venatica. PP.
 Kopó-lánczra vetett ebek. Canes nummularii, venatica copula jugati. PP.
 Kopó-szeretet. Vagus amor.
 Kopó-szif: kopó láncz. S. I.
 KOPÓTÓ.
 Kopótója az halnak. Branchia piscis. M. A.
 KOPÓLTYÚ. Branchiae. M. A.
 Kopólttyó. idem. Káldi. Tobiae 6. 4.
 KOPPAD. Glabratur. PP.
 El koppad. Deglabratur, depilatur.
 Le koppad. idem.
 Meg koppad. idem.
 Koppadás. Glabratio, depilatio.
 El koppadása a' hajnak. Alopecia. NC. p. 39.
 KOPPAN. Strepit.
 Koppant a' szeme: nem nyertt. Sz. D.
 Föl koppant az álla: étlen maradott. Sz. D.
 Koppant, koppantja. Strepitum unicum edit.
 Meg koppantom a' kezét: meg koczin-tom. Sz. D.
 Koppantó. Strepitum unicum edens. it.
 Emunctorium. M. A. Candelaria for-fex. PP. NC. p. 381.
 Koppanttyú. idem. S. I.
 KOPPÁNY. Folyó víz Tolna Vben. F. Veszprém Vben.
 Szala-Koppány. F. Szala Vben.
 Török-Koppány. MV. Somogy Vben.
 Koppányd. E. FF. Torda, és alsó Fejér Vben.
 KOPPASZT, koppasztja. Glabrat, depilat. M. A. L. Koppaszt.
 KOPTAT, koptatja. Atterit, deterit. M. A.
 Ne koptasd a' nyelvemet annyit.
 El koptatja. Atterit, deterit. M. A.
 Le koptatja. Deterit. M. A.
 Meg koptatja.
 KOPTÓ.
 Fa-koptó harkály. Népi énekből.
 KOR.
 KOR. Tempus, spatium temporis. M. A. Aetas. PP.

Az kor, Akkor. Tunc temporis, loco: Ak-koron.
 Ez kor, Ekkor. Hoc tempore, hac aetate.
 Ember-kor. Aetas virilis. Pázm. Pred. p. 67.
 Jókor. Bono tempore, tempeste.
 Kisdéd-kor. Aetas infantilis, infantia.
 Mikor. Quo tempore, quando.
 Mindenkör. Semper, loco: Mindenkoron.
 Ollykor. Subinde. Vak is talál ollykor egy garast. km.
 Roszszkor. Malo tempore, importune.
 Valamikor. Aliquando.
 KORA. Tempus, occasio. M. A. Tempesti-vus, maturus. S. I.
 Kora még. Nondum de tempore.
 Akkora. Illius magnitudinis.
 Ekkora. Hujus magnitudinis, tantus.
 Jókora. Justae magnitudinis.
 Mekkora. Quantae magnitudinis, quan-tus.
 Korában. Suo tempore. A' ki részeg ko-rában vét, bűnhődjék józan korára. km.
 Korábban. Maturus.
 Korán. Tempeste. M. A. Mature. Korán virágzó fának ritkán eszel gyümöl-cséből. km.
 Korán érő. Praecox. S. I.
 Korán későn. Citius serius. Ko rán későn orczájára kerül. km.
 Korán való. Tempeste, maturus. C. M. Későn való gyermek korán való árva. km.
 Korán valóság. Tempeste. CM.
 * Idején korán. Suo tempore mature.
 Későn korán. Semper, continuo.
 Koránt. L. Korán.
 Koránt sem úgy. Minime, nihil minus. PP.
 KORACS. R. Aetatula. Komjáthi.
 Koracsu. Aetatulam habens. Eliso á Kor-csú, Karsú. Gracilis.
 Egy koracsuak. Eandem aetatulam ha-bentes, coaetanei.
 KORBELI. Aetatis.
 Fiaial korbéli. Juvenilis aetatis.
 KORÉT, KORÍT. Maturat.
 Korít az óra. Mature incedit horolo-gium. Hallottam 1825. Aug. 24.
 KORHAD. Tabescit, putrescit. S. I.
 El korhad. idem.
 Korhadtt. Putridus.
 Korhadtt fa. Lignum putre.
 KORHÁNY. Sz. P. és Csárda Bihar Vben.
 KORHELY. Helluo, lurco, nepos, aso-tus, potator. S. I.
 Korhelykedik. Helluatur, crapulatur, pergraecatur.
 El korhelykedi. Helluando pessumdat. Csuzi, Tromb. p. 557.
 Korhelység. Helluatio. Csuzi l. cit.
 KORHOL, korholja. Atterit, deterit, conterit. S. I. A' kerék a' löcsöt el korholja.
 Korholódik. Atteritur, deteritur, conte-ritur. S. I.
 KORHÜL. Tabescit, putrescit. S. I.
 KORI.
 Egykori. Unius temporis, certo aliquo tempore.
 Mindenkori. Omnis aevi, perpetuus.

KORNYAD. Tabescit, marcescit v. ae-grotat. S. I. L. GORNYAD.
 Kornyadoz. idem. Prágai p. 935.
 Kornyadozás. Languor stomachi. Vajda K. É. 1. K. p. 480.
 Kornyadozó beteg. Beniczki p. 225.
 KOROKNYA. Sz. P. Somogy Vben.
 KORON. Tempore.
 Mindenkoron. Omni tempore.
 Mindenkoron szeplötelen. Semper virgo.
 Koronczó. F. Győr Vben.
 Korond. E. F. belső Szolnok Vben.
 Korond-patak. E. Patak Udvarhely Szé-kében.
 Koronka. E. F. Maros Székében.
 Koronként. Per tempora. Mint időnként.
 KOROS. Annosus, vetulus, vetustus. M. A. Aetatem habens, aetate pcoevctus.
 Koros. F. Nyitra Vben.
 Koros-kő. Sz. P. Torna Vben.
 Koros szabású. Vetulus. Prágai p. 140.
 Korosodik. Adolescit, grandescit, aeta-tem capit. S. I.
 Meg korosodik. Provehitur aetate.
 Korosság. Annositas, aetas grandior.
 KORÚ.
 Egykorú. Coaetaneus.
 KORÁL.
 KORÁL-kő. Corallium. M. A.
 KORBA.
 KORBA. Pars rhedae superior, in qua sedent, corbis.
 Kocsi' korbája. Corbis rhedae. Sz. D.
 KORBÁCS. Mastyx. M. A. Terginum, scutica. PP.
 Korbácsol, korbácsolja. Scutica caedit.
 Ki korbácsolja. Scutica expellit. Biró Márton, Micae p. 235.
 Meg korbácsolja. Flagellat.
 KORBÁS. Sz. P. Hont Vben.
 KORCZ.
 KORCZ. Ráncz. Sz. D.
 KORCZA. Ráncza.
 Gatyá' korcza, a' melybe huzzák a' madzagot. Sz. D.
 Nadrág' korcza, a' melybe a' nadrág-szifját huzzák.
 KORCS.
 KORCS. Hibris, hibrida. S. I. Külömböző nemből származott, v. el fajzott, el fajlutt. Sz. D.
 KORCSOS. Hibridus. PP.
 Korcsos állat. Animal hibridum.
 Korcsos kutya. Hibris. PP.
 Korcsos szó, mely idegen nyelvből vétetett.
 Korcsos vér: el fajlutt. Sz. D.
 Korcsosítja. Hibridum facit. S. I. El fa-julást szerez.
 Korcsosodik. Hibridus fit, degenerat. Fa-ludi U. E. 1. R. p. 27.
 El korcsosodik. Degenerat. Pázm. Pred. p. 818.
 Korcsosúl. Idem.
 Korcsosság: két fajúság, két neműség. S. I.

KORCSOLYA.

KORCSOLYA. Scala promotoria. M. A.
 KORCSOLÁS. Vectarius. PP.
 KORCSOLÁZ. Scala, vel traha circumvehitur. M. A.
 Korcsoláz a' jégen. Fluente vestigio per glaciem fertur. PP.

KORCSOMA.

KORCSOMA (KORCSMA.) Taberna, caupona, oenopolium. M. A. Pénzt kérnek a' korcsmán. km.
 Korcsma-ház. idem.
 Korcsoma-hős. Popinones. CM.
 KORCSOMÁROS. Tabernarius, caupo, vinarium, oenopola. M. A. Míg a' rozs korcsmárost rajta kapják, sok kárt tesz. km.
 Korcsomárosné. Caupona. M. A. Caupona-ria. PP.
 Korcsomárosság. Cauponaria. PP.
 KORCSMÁS. Popinator.
 Korcsomáskodik. Cauponatur. M. A.
 KORCSMÁZ. Per Cauponas vagatur, circumcimit.
 Korcsmázó. Potator, helluo.

KORDA.

KORDA. Funiculus, restis, chorda. M. A. Szent Ferencz' kordája. Chorda S. Francisci.
 KORDÁS. Cinctus chorda. v. Chordam gerens.
 KORDÁZ, kordázza. Chorda cingit, v. verberat.
 Meg kordázta. Chorda verberavit.

KORDÉ.

KORDÉ. Nugae. scurrilitas, dicacitas. S. I. Van módja benne, mint koldusnak a' kordé' hátuljában. km.
 Kordé - beszéd. Nugamenta. Gyöngyösi 1. Dar. p. 277.
 KORDÉLY idem ac Kordé. S. I. Blatero. Kordély-dolog. Res inanis. Epist. Széch. T. 2. p. 306.
 KORDÉK. Blaterones. VM. p. 23.
 KORDÉRA. Perfunctorie, obiter. M. A. Memoriter. CM. Gall. Par coeur.
 Kordéra ki tanolja. Ediscit memoriter. CM. M. A.
 KORDÉSÁG. Nugacitas, blateratio. S. I.

KORDOVÁNY.

KORDOVÁNY. Corium cordubense, hircina pellis concinnata.
 Kordovány - csizma. Cothurni e corio cordubensi.

KORFONYÁL.

KORFONYÁL. Egygyet mást öszve főzöget.

KORG.

KORG, KOROG. Commovetur cum sonitu. Beniczki p. 137. 271. Morog, zörög, p. o. az üres has. Sz. D.

Korog a' hasá.

Has-korgás. Borborigmus ventriculi.
 KORGATTYÚ. Crepitaculum, crotalum. S. I.
 KOROGTAT, korogtatja. Gargarizat. Lip-pai. Vet. Kert. p. 37.
 Korogtatva. Gargarizando.

KORIÁNDROM.

KORIÁNDROM. Coriandrum. M. A.
 Kerti koriándrom. Coriandrum sativum. Czigány petrezselyem. Csapó. p. 141.
 Mezei koriándrom. Melanthium, nigella. Fekete koriándrom. Csapó. p. 142.

KORLÁT.

KORLÁT. Carolus. M. A. PP. Károl.

KORLÁT.

KORLÁT. Cancelli, clathrum, claustrum, septum. M. A. Pázm. Pred. p. 221.
 Korlát. FF. Abauj, és Nógrád Vbken.
 Korlát-fa. Lignum separatorium.
 Korlát-kő. Omlott vár Nyitra Vben.
 KORLÁTOL, korlátolja. Clathris cingit.
 Körül van korlátolva: kerítve. Sz. D.
 Korlátolás. Vájda. K. É. 1. K. p. 224.
 KORLÁTOS. Cancellatus, chlathratus. Sz. D.

KORMÁNY.

KORMÁNY. Clavus, gubernaculum navis. M. A. it. gubernium, regimen. Regierung. S. I. Csöndes üdőben könnyű kormányt tartani. km. In tranquillo quilibet gubernator est. M. A.
 Kormány - deszka az ekén. Aurea aratri. M. A.
 Kormány-hajtás. Gubernatio. M. A.
 Kormány-hajtó. Gubernator. M. A.
 Kormány-képe. Forma regiminis. S. I.
 Kormány-szeg. Clavus. Steuerruder. S. I.
 Kormány-szék. Dicasterium gubernii. S. I.
 Kormány-tartás. Gubernatio.
 Kormány-tartó. Gubernator. Pázm. Pred. p. 166.
 Kormány-változás. Mutatio regiminis, revolutio. S. I.
 Kormány-vezetés. Gubernatio. S. I.
 Kormány-vezető. Rector.
 KORMÁNYOS. Nauclerus, gubernator. M. A.
 Kormányos-mester. idem. M. A.
 Fő-kormányos. Supremus gubernator, supremus rector. Pázm. Kal. p. 74.
 KORMÁNYOZ, kormányozza. Gubernat. M. A. Nem hegedü-szóval kormányozzák az országot. km.
 Kormányozás. Gubernatio, rector.
 Kormányozó. Gubernator, rector.

KORNIL.

KORNIL-kő. Carneolus, sarda. S. I.

KORNYÉTA.

KORNYÉTA. Tordai. MSS. Athname anni 1631.

KOROGLYA.

KOROGLYA. Pyxis. M. A. Patikai szelence. Sz. D.

KOROGY.

KOROGY. F. Szerem Vben. Sz. P. Bihar Vben, Árok Csongrád Vben.

KOROM.

KOROM. Fuligo. M. A. Korom a' koromhoz nem hasonlőbb, mint . . .
 Korom' háza. Sz. P. Borsod Vben.
 Korom-sáp. Sz. P. Heves Vben.
 KORMA. Ejus fuligo. Másra keni a' kormát. km.
 Koromja. idem. Pázm. Pred. p. 810.
 KORMOND. Sz. P. Tolna Vben.
 KORMOS. Fuliginosus. M. A.
 Kormos. Telek Nógrád Vben.
 Kormos alma. Lippai Gyüm. Kert. p. 143.
 Kormos füstök. Atramentum impressorium. Nyomatató füstök. S. I.
 Kormos gém. Pelicanus carbo. S. I.
 Kormos víz. E. Patak Udvarhely Székében.
 Kormosít, kormosítja. Fuligine inficit, foedat.
 El kormosítja. Vajda. K. É. 3. K. p. 152.
 Kormosodik. Fuligine vestitur, inficitur, fuliginosus redditur.
 Meg kormosodik. idem.
 Kormosó. F. Hont Vben.
 KORMOZ, kormozza. Fuligine inficit. M. A.
 Bé kormozza. idem. Bé kormozta az orcházját. Faciem confuliginavit.
 El kormozta. El kormozta a' kezét. Manum sordidavit.
 Kormozódik. Fuligine inficitur, foedatur.
 Bé kormozódik. Repletur fuligine.
 El kormozódik.

KORONA.

KORONA. Corona, diadema. M. A. Nem nyer a' kemence mellett ülő koronát. km.
 Korona-fa. Robinia pseudoacacia. S. I.
 Korona-jószág. Bonum coronale.
 Korona-őr, korona-örző. Custos coronae.
 Korona-örökös. Haereditarius coronae princeps.
 Korona-tolvaj. Faludi. E. M. p. 138.
 * Arany-korona. Corona aurea.
 Császári korona. Corona imperialis.
 Hármaskorona. Corona papalis.
 Királyi korona. Corona regia. A' királyi korona néha nád-hajlékba száll. km.
 Kő-falás korona. Corona muralis. Csuzi, Sip-szó. p. 390.
 Magyar korona. Corona Hungarica.
 Nyílt korona. Diadema, corona aperta.

Sugár-korona. *Corona radiata*. Láthatni ezeket a régi Római pénzekben.
Tövis-korona. *Corona spinea*.
Vas-korona. *Corona Lombardica*, *corona ferrea*.
KORONÁS. *Diadematus*, *coronatus*. M. A. Koronás fejek. *Capita coronata*. Koronás fejjel. *Capite coronato*.
Koronás király. *Rex coronatus*.
Koronás lilium. *Flos imperialis*. PP.
Koronás próféta. *Rex David*.
Koronás tallér. *Numus uncialis Belgicus*, *coronatus*. S. I.
KORONÁZ, koronázza. *Coronat*. M. A. Föl koronázza. *Diademate exornat*. Meg koronázza. *Redimit*, *coronat*. M. A. Koronázás. *Coronatio*. Meg koronázás. *idem*. M. A.
Koronázat. *Coronatus*. M. A. *Actus coronationis*. *Epist*. Pázm. T. 1. p. 95. Eszterházi Tamás p. 483.
Koronázott. *Coronatus*. M. A.
Koronázttat, koronázttatja. *Curat coronari*. Koronázttatott. *Coronatus*. M. A.

KORONG.

KORONG. *Rota figularis* v. *molaris*. M. A. Prágai p. 807. Fazokas korongról, varga kaptáról beszél. km.
Korong-vas a malomban. *Subscus ferrea*. M. A.
KORONGJA. *Ejus rota*. Nevét, mint fazokas, ha korongja ki ugrik. km. *Dug*. 1. R. p. 212.

KOROSMA.

KOROSMA. *Chrisma*. *Telegdi*, *Felelet* p. 180. *item donum puero recens baptizato a patrinis dari consuetum*. L. KOLOSMA.

KORONT.

KORONT. *Carinthia*. *Heltai* 1. D. p. 396.
KORONTÁR. *idem*.
Korontár-répa. *Kerekded öreg répa*. *Bumastos*, *bumas*. M. A. PP.
Korontári. *Carinthiacus*.
Korontári répa. *Lippai Virág*. *Kert*. p. 57. *Vetemény*. *Kert* p. 154. 155. *aliq*. *Vizi répa*. *Wasserrübe*.

KORPA.

KORPA. *Furfur*. M. A. Ha korpám leszsz, ebet mindég talállok réá. km.
Korpa-czibre. *Jusculum furfuraceum*. *Keszőcze*. S. I.
Korpa-hüvely. *Homo nauci*, *floci*, *nihilii*. S. I. *Dib-dáb ember*. Sz. D.
Korpa-kenyér. *Panis furfureus*, *pityrias*. M. A.
Korpa-vár. F. Szala Vben.
* Búza-korpa. *Furfur tritici*, *et sic rozs-korpa*, *árpa-korpa*.
Fáben termő korpa. *Furfures*, *porrigines*. M. A.
Tál-korpa. *Patina furfurum*. Meg fejnek még téged is egy tál korpán. km.
Oetaeus genius. M. A. p. 201.
KORPÁD. F. Baranya Vben.

Korpád (Kis, nagy). FF. Somogy Vben.
KORPAI. *Furfureus*. M. A.
KORPÁJA. *Ejus furfur*. A' ki ebet akar tartani, korpája legyen. km.
Korpája a' fejnek. *Porrigines*. Sz. D.
KORPÁS. *Furfurosus*. M. A.
Korpás a' feje. Sz. D.
Korpás Várbok. F. Hont Vben.
Korpáson. *Una cum furfure*.
Korpáson örli. *Mixtim cum furfure molit*.
KORPAZ, korpázza. *Pirongatja*. Sz. D. *Objurgat*. PP.
Meg korpázta: meg *pirongatta*. Sz. D.

KORSÓ.

KORSÓ. *Amphora*, *urceus*, *hydria*. M. A. Bele tekéntett a' korsóba. km.
Korsó-bor. *Jól illik a' szomjús emberhez a' korsó-bor*. km.
Korsó' csöcse. *Amphorae labium*. S. I.
Korsó' feneke. *Fundus amphorae*.
Korsó' füle. *Ansa amphorae*.
Korsó' nyaka. *Amphorae collum*. PP.
Korsó' szája. *Orificium amphorae*.
* Boros korsó. *Amphora vini*. Ha titkot akarsz ki tanolni, jártasd a' boros korsót. km.
Bugyogós korsó. *Brochus*, *guttus*. S. K.
Csörgő korsó. *Crepitans urceus*. S. K.
Ezetes korsó. *Amphora acetis*. Ezetes korsó meg találta dugóját. km.
Ezüst-korsó. *Amphora argentea*. Az ezüstkorsónak a' cserepe is jó. km. *Dug*. 1. R. p. 279.
Fődeles korsó. *Amphora operculo provisata*. S. K.
Füles korsó. *Urceus ansatus*.
Icés korsó. *Unius mediae amphora*. S. K.
Kanta-korsó. *Amphora cum lato orificio*. S. K.
Kő-korsó. *Amphora lapidea*. S. K.
Mosdó korsó. *Gutturium*. NC. p. 315.
Olajos korsó. *Lecythus*. NC. p. 315. *Reá tartja magát, mint az olajos korsó*. km.
Öntöző korsó. *Perfusorium*. S. K.
Pintes korsó. *Congiaris amphora*. S. K. *Jobban illik a' pintes korsó kezébe, mint imádság a' szájába*. km.
Széles szájú korsó. *Amphora cum lato orificio*.
Szent Miháli korsó. *Amphora fictilis testacea*. Ezeket Jobbágyiban csinálják Sz. Mihál mellett Vas Vben.
Szoros nyakú korsó. *Brochus*. NC. p. 315.
Üres korsó. *Amphora vacua*. A' szomjús embernek kevés vigasztalás az üres korsó. km.
Vászon-korsó. *Urceus fictilis vilioris notae*. S. K.
Vizes korsó. *Aquarius urceus*. S. K.
KORSÓS. *Amphorarius*. M. A.

KORSZOVÁT.

KORSZOVÁT. *Semicinctium*, *semicinctorium*. M. A.
KORCZOVAT. *idem*. M. A.
KORSZOVÁGY. *idem*. S. I. M. A. L.

KORTÁNY.

KORTÁNY.

Bombás kortány. *Species tormenti bellici*. Csúzi, *Tromb*. p. 248. „Hatalmad alá hajthatod azzal (arannyal) kővárait, mint sem fegyvereddel, 's bombás kortányiddal.“

KORTY.

KORTY. *Haustus*, *stoppus*, *strepitus gutturis in bibendo*. M. A.
Adj egy korty-víz. *Da unum aquae haustum*. Sz. D.
Ez csak százaz korty volt. km. *Dug*. 1. R. p. 57.
Egy kortyal bé nyelti. *Absumit uno haustu*. Pázm. Kal. p. 228.
Nagy kortyokkal nyelte a' boszúságot.
KORTYANT. *Haurit*, *bibit*, *potat*. S. I. Hörpent.
Jót kortyantott egygyet. Sz. D.
Kortyantás. *Haustus*. Csak egy kortyantás volt neki.
KORTYÁNDI. *Potator*, *potor*, *qui est ex genere HAURI*.
KORTYOG. *Ital-nyeléssel, vagy belső képpen hangot ad*. Az éh gyomor is, kiváltt a' kutyáknál, gyakran kortyog. Sz. D.
KORTYOL, kortyolja. *Per haustus bibit*, *absumit*.
El kortyolta magát, mindenét, eszt is. Sz. D.
KORTYONKÉNT. *Per haustus*.
KORTYOS. *Részeges, hörpögető*.
Kortyosodik. *Részegül*. Sz. D.
KORTYOZ, kortyozza. *Abhaurit*.
El kortyozza. *Bibendo perdit*, *pessumdat*, *consumit*. S. I.
Kortyozás. *Perpotatio*. *Faludi*. N. U. p. 107. N. A. p. 83.

KOS.

KOS. *Aries*. M. A.
Kos-barány. *Agnus*.
Kos-bor. *Satyrium*, *crataegonon*. M. A. CM.
Kos-bor-fű. *idem*. M. A.
Kos-jel az égen. *Signum arietis in coelo*.
Kos-monyból csináltt erszény. *Suffiscus*. M. A.
Kos-pallag. F. Hont Vben.
Kos-pallagi dohány.
Kos-tök. *Scrotum arietinum* v. *suffiscus*.
* Fal-törő kos. *Aries*. NC. p. 321.
Koró-verő kos. *Fistuca*. M. A.
Tokló-kos. *Aries juvenis unius anni*.
Vad kos. *Ibex*. NC. p. 137.
KOSBA. Sz. P. Tolna Vben.
KOSD. F. Nógrád Vben.
KOSI. *Arietinus*. M. A.
KOSLAT. *Grassatur*, *discurrit*. M. A. *Propter Venerem instar arietis circumcurrit*. S. I.
Koslatás. *Grassatio*, *discursio*. (*Veneris caussa*.) M. A. *Vajda* 1. K. p. 615.
Koslató. *Grassator*, *erro*. M. A. *Discursor venereus*.
Koslató kutya. Sz. D.
Koslató szerelem. *Salacitas*. Sz. D.
KOSLÁR. R. *Lascivus*, *salax*, *venereus*. mint *Folyár*.
Koslárd. E. F. Alsó Fejér Vben.

KOSOS. Arietarius. M. A.
KOSSA. Ejus aries.
KOSSAL való igyengetés. Pistucatio. M. A.
KOSÚL. Instar arietis. it. Per transversum, ex obliquo. transverse, oblique. Keresztül kosúl. Transversim, distorte, hac illac, sine lege, sine cruce.

KOSÁR.

KOSÁR. Cophinus, corbis, sporta, calathus. M. A. Qualus vimineus, canistrum. PP. Híves eperjre nem kell kosárral menni. km.
Kosár-fonó. Corbis confector, praeparator.
Kosár-kötő. idem.
Kosár-kötés. Textura corbis.
Kosár' háza. F. Vas Vben.
 * Étel-hordó kosár. Corbis cibaria.
Füles kosár. Ansata corbis. S. K.
Galamb-kosár. Columbarium. Nem galamb-kosár a' világ. km.
Hús-hordó kosár. Corbis carnaria.
Juh-kosár. Qualus in ovili. S. K.
Kar-kosár. Calathus. S. K.
Kenyér-kosár. Panaria corbis. S. K.
Kézi kosár. Calathus. S. K.
Méh-kosár. Alveare. S. K.
Sáncz-kosár. Corbis loricatus. S. K.
Szakasztó kosár. Scirpiculus. S. K.
Szűrő kosár. Qualus. S. K.
Tyúk-kosár. Gallinaria fuscina. S. K.
KOSARA. Ejus corbis.
KOSARAS. Corbes habens.
KOSAROCZ. F. Zemplin Vben.

KOSOLYA.

KOSOLYA. Kosár, kóbor. Sz. D.

KOSZ.

KOSZ. Porrigo, ophiasis. M. A.
Kosz-lepte. Porriginis obsitus.
Kosz-vakaró. Porriginis defricator.
Kosz-vakaró kcs. Culter fricatorius.
KOSZLOBÁR. Vanus, vilis. PP.
KOSZMÁL. (Kis, nagy.) FF. Bars Vben.
KOSZMÓ. Porrigo. M. A. PP.
Fő-koszmó. idem. M. A. L.
Barmok' koszmója. Ostigo. M. A. L.
Koszmós. Porriginem habens.
Koszmós fejű. Porriginosus. M. A.
Koszmósodik. Porriginis corripitur. Sz. D. S. I.
Koszmósság. Porriginositas. Sz. D.
KOSZOG. Offendit, impingit. S. I. Caszog, koborczol, csőtlik, botlik. Sz. D.
Koszogó röstes ló. Equus pedibus stlem-bus. PP.
KOSZOS. Porriginosus. M. A. Meg érte, kinek nem koszos a' feje. km.
Koszos alma. Ranetapfel.
Koszosodik. Porriginis vel psora corripitur. Sz. D. S. I.
Koszosúl. idem.
Meg koszosúl. idem.

KOSZORÚ.

KOSZORÚ. Sertum, corolla. M. A. Anadema, crinile, florea corona. PP.
 Úgy meg érdemli, mint szűz leány a' koszorút. km.
Koszorú-fa. Mutuli. M. A.
Koszorú-felejtett anyák. Faludi N. E. p. 29.
Koszorú fog-hagyma. Restis alliorum. PP.
Koszorú-kötő. Coronarius. M. A.
KOSZORUJA. Ejus sertum. A' jó vég köti koszoruját a' munkának. km.
 Meg kötöm koszoruját. Le főtöm, meg vetem az ágyát. Sz. D.
KOSZORUS. Laureatus, coronatus, sertu redimitus. S. I.
Koszorús költő. Poëta laureatus.
KOSZORUT el nyeri. Brabeum reportat. PP.
Koszorut köt. Sertum facit v. sertu caput incingit.
Koszorut úz. Equum incitat ad reportandum brabeum. PP.
KOSZORUTLAN. Sine sertu. Sz. D.
KOSZORUVAL ékesíti. Redimit. M. A.
KOSZORUZ, koszoruzza. Serto, laurea, corona donat, vel cacuminat. S. I. Sz. D.
Föl koszoruzza. Serto exornat.
Meg koszoruzza. Redimit.
Koszoruzat. Coronatio v. cacuminatio. S. I.
Koszoruzatja: tetézeté valaminek. Sz. D.

KOSZPITOL.

KOSZPITOL, koszpitolja. Tompítja, életleníti p. o. a' kést v. viseli, rongyolja a' ruhát. Sz. D.
 El koszpitolja.

KOSZT.

KOSZT (KOST. M. A. KÓST. PP.) Victus, convictus, cibatio, alimentatio. M. A.
Jó kosztunk van. Habemus bonum victum. Sz. D.
KOSZTOS. Convictor, commensalis.
Kosztos deákokat tart. Servat studiosos in victu.

KOSZT b.)

KOSZT. Hoszszu vesző, pózna. Sz. D.
KOSZTA. R. Ciconia. it. nom. propr. Constantinus. PP.
Kosztá' falva. E. F. Belső Szolnok Vben.
KOSZTOL, kosztolja. Póznával veri.
Le kosztolja a' fáról a' gyümölcsöt, kosztal le veri, póznával le veri. Sz. D.
KOSZTOLÁN. t. h. n. Bars, Nyitra, és Sáros Vkben.
KOSZTONCZA. Sz. P. Hont Vben.

KOT.

KOT.
Kot-kodácsol. Gracillat.
Kot-kodácsolás. Gracillatio. Méh-tartás. Vác 1821. p. 45.

Kot-nyeles. Garrulus, loquax, blatero vel thraso. S. I.

Kot-nyeleskedik. Garrit, blaterat vel jactat se insolenter. S. I.

KOTÁG. Glocitat. Kotágnak a' tyukok. Ki kotágya. Eglocitat. Vajda 3. K. p. 235.
KOTI.

Koti-liget. F. Bihar Vben.

KOTLIK. Glocitat v. ovis insidet, ova excludit. S. I. A' mit nem tojt, azt akarja kotlani. Fovet quae non peperit. Jeremiae 17. 11. Pázm. Pred. p. 293.

Kotlik az esze: esztelenkedik. Sz. D.
Ki kotlik. — A' vén falusi mester is végre ki kotlik a' tanításból. Dug. km. 2. R. p. 331.

Meg kotlik. Gallina fit apta ad insidendum ovis.

Kotlás. Glocitatio.

Kotló. Glociens.

Kotló tik. Gallina glociens. M. A.

Kotló tyúk. Pázm. Pred. p. 495. 704.

Kotlós. Continuo glociens.

Kotlós tyúk. Gallina glociens. M. A.
Gallina matrix. PP. Bús, mint a' kotlós tyúk. km.

Kotlós tyúk' kotyogása. Gallinae glocientis gemitus. PP.

Kotlott vesző. Mesterséggel csiráztatott vesző a' szőlő-ültetésre.

KOTOR, kotorja. Effricat, effodit. M. A.
Föl kotorja. Perfodit.

Ki kotorja. Effricat, effodit. M. A.

Ki kotorja a' földet, a' kútat, a' fazokat, a' pénzt az erszényből. Sz. D.
Meg kotorja. Fodit. it. caedit. M. A.

Kotorás, kotrás. Effricatio.

Kotoráz. Fodicit, quacritat. Ne kotorázz a' zsebben. Sz. D.

Egy szemeten kotoráznak. km. Dug. 1. R. p. 64.

Föl kotorázza. Effodicit, exquirat.

Ki kotorázza. Effricat.

Meg kotorázza. Perquirat, excutit e latebris, perscrutatur. Babocsa, Fata Tarczal. p. 97.

Kotorgat, kotorgatja. Fodicit.

Kotori. MV. Szala Vben.

Kotorj. Apage. M. A.

Kotormány. F. Vas Vben. E. Patak Csik Székében.

Kotró. Effricans, effodiens.

Kotródik. Effricatur.

El kotródott: el mentt. Sz. D.

KOTOS.

Kis Kotos. Sz. P. Somogy Vben.

Száraz Kotos. Árok Bereg Vben.

KOTTA.

KOTTA.

Kotta-ing. Faludi N. E. p. 135.

KOTY.

KOTY.

KOTYMA. Nihil. S. I.

Kotymás. Qui nec sibi, nec aliis prodest. S. I.

KOTYOG. Glocit, glocitat. M. A. Tyúk egybe híja, és kotyogja az ő csirkéit. Telegdi Hom. 1. R. p. 137.

Kotyog a' roszszúl le szegzett patkó. Sz. D.
 Kotyog a' kard a' tágos hüvelyben. Sz. D.
 Ne kotyogj annyit. Ne garrias tantum. Sz. D.
 Kotyogás. Closmus. M. A.
 Kotyogó. Guttus. Szoros nyakú kis üveg. S. I. Olly szűkön eresztí, mint a' kotyogó. km. Dug. 1. R. p. 152.
 Kotyogós. Streperus, item ebrius.
 Kotyogós korszó: bugyka, bugyoga.
 Kotyogós malom, midőn malmost játszanak.
 Kotyogós üveg. Bombilius, guttus. PP.
 Kotyogósítja. Inebriat.
 Meg kotyogósítja. idem. Sz. D.
 Kotyogósodik. Inebriatur. Sz. D.
 Meg kotyogósodik. Dug. km. 2. R. p. 193.
 KOTYOL. Glocit, glocitat. M. A.
 Kotyoló tyúk. Glociens gallina. M. A.
 KOTYOR. Vepretum, spinetum, dumetum. S. I. A' kotyorban fekszik a' nyúl. Sz. D.
 KOTYÓ. Prunum. S. I.
 Kotyós. Crematum ex prunis. S. I.
 KOTTY —
 Kotty belé szilva-lé, téged borsolának belé. km.
 Kotty-fitty. Talitrum. M. A.
 Kotty-nyeles. Blatero. Dug. km. 2. R. p. 209. Magát mindenbe belé avató. Sz. D.
 Kottya kottya fiaim, csak én magam maradék. Pázm. Kal. p. 171.
 Kottyan. Sclopum edit, sclopum sonat. M. A.
 Belé kottyan. Interloquitur, interpellat S. I. Intergarrit. Mindenbe belé kottyan.
 Meg sem kottyantt, olly kevés volt. Sz. D.
 Kottyant. Contingit, sonitum edit. M. A.
 Kottyant el vélte (néha) igazat is, de ezzel föl forgatja maga saját tudományát. Pázm. Kal. p. 525.
 KOTYVAL. Valamit sietve egybe főz. Sz. D.
 Kotyfol. idem.
 Kotyfol a' gazd' -aszzony, mikor magának különösen főzni akar. Sz. D.
 Mindent öszve kotyvaltak: főztek. Sz. D.
 Kotyvaszt. idem. Mindennek kérőjére nem kotyvaszthat a' szakács. Dug. km. 2. R. p. 108.

KOV.

KOV.
 KOVA. Silex, igniarium. M. A. Meg szegi a' szovát, mint a' puska a' kovávat. km.
 Kova-tartó. Ignitabulum. M. A.
 Kovás. Siliceus, silicatus. M. A.
 Kovás. E. F. Kő-vár Vidékében.
 Kovás puska. Catapulta uncinata. PP.
 KOVÁCS. Spatum. Spat. S. I.
 * Folyó kovács. Spathum fluor. Flusz-spat.
 Mész kovács. Spathum calcareum. Kalk-spat.
 Nehéz kovács. Spathum ponderosum. Nehéz gyánta-kő.
 Szagos kovács. Lapis suillus. Stinkstein.
 Szikrázó kovács. Spathum scintillans. Feldspat. Mitterp. Hist. Nat.

KOVAD. A putamine solvitur.
 Kovad a' mogyoró, dió, mikor már érik.
 Ki kovad. E putamine liberatur.
 Meg kovad.
 KOVASZT, kovasztja. Solvit a putamine, a viridi nucleo.
 Ki kovasztja. Eliberat e putamine.
 Meg kovasztja.
 Kovasztás. Putaminis, nucleis viridis ablatio.
 Kovasztat. Putamen ipsum separatum. A' dió' kovasztatját meg főzte, és avval mosta a' koszos fejét.
 KOVÁCS. Faber ferrarius. M. A. A' kovács nem sokat ér fujtató nélkül. km.
 Kovács-bolha: cigány bolha, vas-szikra. Stricture ferri candentis. Sz. D. S. I.
 Kovács' fogója. Forceps. PP. Azért fogja a' kovács a' fogót, hogy kezét meg ne égesse. km.
 Kovács-fuvó. Fabrillis camini follis. PP.
 Kovács' háza. Sz. P. Csanád Vben.
 Kovács' hida. F. Baranya Vben.
 Kovács Istók. — Kinek Isten nem akarja, kovács Istók meg nem kóholja. km.
 Kovács-műhely. Ustrina, officina ferraria. PP.
 Kovács-patak. E. F. Udvarhely Sz-ben.
 Kovács-vágás. FF. Abauj és Torna Vben.
 Kovácsli. Fabrillis. M. A. item t. h. n.
 Kovácsol, kovácsolja. Fabricatur, fabricat, cudit. M. A. Pázm. Kal. p. 455. 797.
 Kovácsolás. Fabricatio. M. A.
 Kovácslás. idem.
 Kovácslás' vinnyéje. Officina ferraria. VM. p. 291.
 Kovácsoldogal. Cusat. M. A.
 Kováctól vesz szenet. Lucinae deest cantio. M. A.
 KOVÁLY.
 Kovályik a' dió. Nux e putamine liberatur.
 Kovályatlan dió. Nux e putamine non-egressa.
 Kovályit, kovályítja. Eneulat.
 Diót kovályítottam. Hallottam Izsákfán 1825. Sep. 18.
 Kovályog. Föl alá, körös körül szédeleg.
 Kovályognak a' főlhökben a' varjak, darvak. Sz. D.
 Kovályog az is, ki az utat el veszti. Sz. D. Zvini P. 10. Stropha 102.
 KOVÁR. E. Hont Vben.
 Kovárcz. F. Nyitra Vben.
 KOVÁSZ. Fermentum. M. A.
 Kovász-kelés. Fermentescencia, fermentatio.
 Kovász-keverés. Subactio massae fermentatae.
 Kovász-keverő fa.
 Kovász nélkül való kenyér. Panis azymus. M. A.
 Kovászol; kovászolja. Fermento imbuit.
 Meg kovászolja: meg élesztí. Fermentat. M. A.
 Meg kovászolás. Fermentatio. M. A.
 Kovászos. Fermentatus. M. A.
 Kovászos kenyér. Zymites. M. A. Pázm. Kal. p. 826.
 Kovászosodik. Fermentescit.

Meg kovászosodik. Káldi Math. 13. 55.
 Kovászoz, kovászozza. Fermentat. M. A.
 Meg kovászozza. Fermento imbuit.
 Kovásztalan. Infermentatus, azymus. M. A.
 Kovásztalan kenyér. Panis azymus. Pázm. Kal. p. 826.
 Kovásztalan pogácsa. Pázm. Pred. p. 573.

KOVÁKK.

KOVÁKK. Sonus infantis in cunis vagientis. L. KOÁK.
 KOVÁKKOL. Vagit, obvagit. M. A. CM.
 Kovákkolás. Vagitus. M. A.

KOZÁR.

KOZÁR. Chazarus. Faludi T. É. p. 181.
 Kozár. t. h. n.
 Kozár-vár. E. F. belső Szolnok Vben.
 KOZÁRD. F. Nógrád Vben.

KOZMA.

KOZMA. Cibi fumositas, odor fumosus ciborum. S. I. Égetestől v. füsttől való szag. Sz. D.
 KOZMÁS. Adustus, fumosus. S. I.
 Kozmás. E. F. Csik Székében.
 Kozmás éték. Cibus adustus; adustum, et fumum sapit. PP.
 Kozmásit, kozmásítja. Adurit, fumigat. S. I.
 Meg kozmásítja. idem. Sz. D.
 Kozmásodik. Aduritur, fumat, fumum sapit. S. I. Sz. D.
 Meg kozmásodik. idem.
 Kozmásul. idem. Sz. D.

KOZMA. b)

KOZMA. t. f. n. Cosmas.
 Kozma. FF. Fejér, Somogy, és Zemplén Vben.
 Kozma' dombja. FF. Szala Vben.
 Kozma' fa. F. Vas Vben.
 Kozma' falva. Sz. P. Bihar Vben.
 Kozma' telke. E. F. Kolos Vben.
 Szent Kozma. Sz. P. Bihar Vben.
 KOZMÁND. Sz. P. Tolna Vben.

KÓ.

KÓB.

KÓB.
 KÓBÉ. Csúf-szó. Csuzi, Tromb. p. 454. 462.
 KÓBOG. Vagatur.
 Kóbognak. Hérénbe járnak. Sz. D.
 KÓBOLYOG. idem.
 Kóbolyog. Vagabundus.
 KÓBOR. Canistrum. M. A. PP.
 Kóborog. Vagatur, grassatur. S. I.
 Kóborol. Vagatur. Hol kóborolsz olly sokáig. Ubi vagaris tamdiu. Sz. D.
 Kóborolja. Praedatur, depraedatur.
 El kóborolja. Depraedatur, diripit. M. A. CM.
 Föl kóborolja. Depraedatur. M. A.
 Meg kóborolja. idem. M. A.

Kóborlás. Depraedatio, praedatio, spoliatio. M. A. Direptio. CM.
 El kóborlás. Depraedatio. M. A.
 Kóborlatlan. Indireptus. CM.
 Kóborló. Praedo, praedator, praedabundus. M. A.
 Kóborló. Praedatorius, praeditus, praedaceus, praedonius. M. A.
 Kóborlóné. Praedatrix. M. A.
 Kóborló sereg. Exercitus praedabundus.

KÓCZ.

KÓCZ. Stupa. Csöpi, szösz. Sz. D. Hogy ne égne meg a kócz, mikor a lógánéj is búzólóg. km.
 Kócz. E. F. Hunyad Vben.
 Kócz-madzag. Funiculus e stupa. Biró Márton, Micae p. 236.
KÓCZI. Stuparius. A' mi kóczból való.
 Kócz pór. Rusticellus, subrusticus, sordidulus. M. A. Kóczos pór, paraszt.
 Kócz pór küldős. Pázm. Pred. p. 815.
 Kócz pór Tanítók. Pázm. Kal. p. 253.
 Kócz pór. (Nam aliqui scribunt sine accentu. Stuparius pulvis.) Homo vilis, abjectus, ultimae sortis. S. I. Pázm. Kal. p. 634.
KÓCZOS. Hirtus, hirsutus, pilosus. S. I. Gubanczos, lombos. Sz. D.
 Kóczos kutya. Lombos kutya. Sz. D.

KÓCS.

KÓCS. t. h. n.
 Kócs-ér. Sz. P. Kis Kunságban.
KÓCSAG. Ardea garzetta. Fejér gém. Földi p. 193. „Ennek vagyon ama nevezetes, hoszszú, ezüst-szín, se-lyem-nemű háti tolla, mellyet a napkeleti tartományokban olly drágán adnak vesznek, és a Turbánon hor- doznak, és a melly a' mi Magyar vitez fő-nemesieinknek is olly böcsös nemzeti ékessége.“
 Kócsag-toll. Pluma modo dictae ardeae.
 Kócsagit, kócsagitja. Inebriat, temulen- tum reddit. Pázm. Kal. p. 144.
 Kócsagos. Ebrius, potus v. delirus, amens. Pázm. Kal. p. 317. 529.
 Kócsagosodik. Inebriatur. Csuzi, Síp-szó p. 545.
 Kócsagosodott elme. Mens ebria, deli- ra. Faludi E. M. p. 242.
 Meg kócsagosodott a' feje. Pázm. Kal. p. 1024.

KÓFICZ.

KÓFICZ. Pép-forma sűrű lé. Sz. D.

KÓFITÁL.

KÓFITÁL. Confitetur erimina sacrificulo poenitentiario. M. A. Eszterházi Tamás M. Hunnius p. 432.
 Véle semmit nem kófitál. km. Flocci facit, nihili pendit. M. A.
 Mind ezekkel semmit nem kófitál Kál- vinus, hanem azt pöngeti. Pázm. Kal. p. 510.

KÓFITEÁL. idem ac Kófitál. M. A.
KONFITEÁL. idem. PP.

KÓFIUM.

KÓFIUM. Mitra. M. A.
KÓFIUMOS. Mitratus.

KÓH.

KÓH. Pullicula. M. A.
 Mondj kóhit. km. Tolle digitum, M. A.
KÓHÓS. Manducus. Kivel ijeszti a' gyermeket, hogy meg eszi. PP.

KÓK.

KÓK.
KÓKA. Szőlő-kacs. Sz. D.
 Kóka. F. Pest Vben.
KÓKÁL, KÓKÁLJA. Verberat. Jól meg kó- kálták: jól meg verték.
KÓKKAD. Dobróczóni szó. Mondatik, mid- dön a' fű, vagy virág el hervad, el lankad, konyúl, sárgul, veszni kezd. L. Vitez, Anacreoni Dalok. p. 55.
KÓKONYA. Húsvét' napján meg szentel- tetni szokott holmi eledel. Sz. D. Monoszlai Hit' otfalma p. 335.
 Kókonya-szentelés. Magyar, Orsz. Roml. p. 7.

KÓLCS.

KÓLCS. Clavis. vide KULCS. M. A.

KÓLDUS.

KÓLDUS (KÓLDÓS, KÓDUS, KULDUS).
 Mendicus. M. A. Szegény a' kóldus, ha király is a' neve. km.
 Kóldus-bíró. Judex mendicorum.
 Kóldus-bot. Minden kóldus a' maga botját dicseri. km.
 Kóldus - botra szorúltt. Ad mendicita- tem devenit.
 Kóldus' falva. F. Soprony Vben.
 Kóldus-kenyér. Status mendicitatis.
 Kóldus-konyha. Victus miserabilis.
 Kóldus-kutya. Vox contentiva.
 Kóldus-láb. Bizonyos téztás étek. Mí- kes, Török Orsz. Levelek p. 206.
 Kóldus-leves: rongyos leves. — Híg mint a' kóldus-leves. km. Dug. 1. R. p. 220.
 Kóldus-rongyok. Pázm. Pred. p. 31.
 Kóldus-táska: kóldus tarisznya.
 Kóldus-tetű. Spina pedicularia. Raga- dós, mint a' kóldus-tetű. km. Dug 1. R. p. 228.
 Kóldus - vezetű. Manuductor mendici coeci.
 * Hónallós bankós kóldus. Hallottam 1826. Maj. 13.
 Kis kóldus nagy bottal jár. km.
 Nyájás kóldus. Mendicus hilaris. Ne utáld meg a' nyájás kóldust. Salem et mensam ne praeteras. KV. p. 464.
 Nyomorúltt kóldus az, a' ki egy házat el nem tud kerülni. km.
 Szemérmes kóldusnak üres a' táskája. km.
 Vak kóldus. Mendicus coecus.

Vén kóldus. Mendicus senex. A' fiatal katonából válik a' vén kóldus. km.
KOLDUL. Mendicat. M. A.
 Ki koldolja. Emendicat. M. A.
 Koldulás. Mendicatio. M. A.
 Ki koldolás. Emendicatio. M. A.
 Koldulgat. Repetitum mendicat.
 Kolduló. Mendicans.
 Kolduló Barát. Quaestarius.
 Kolduló levél. Cogendae stipis diploma. PP.
 Koldútt. Emendicatus. M. A.
 Ki koldoltatott. idem. M. A.
 Koldusság. Mendicitas. M. A.
 Kúldússág. idem. Pázm. Kal. p. 46.

KÓLIKA.

KÓLIKA. Passio colica. M. A. Has-rágás, has-görcs.
KÓLIKÁS. Colicus. M. A. Pázm. Pred. p. 1158.

KÓNY.

KÓNY. F. Győr Vben.
KÓNYI. F. Somogy Vben.
 Kónyi gyökér: mérges sás, csik-sás.
 Kónyi tó. Tó Győr Vben, és itt terem az a' mérges-sás, mellyet ha az ökor nyersen meg eszik, meg döglök tőle.

KÓPÉ.

KÓPÉ. Joculator, scurra. S. I. Bohó, tré- fás. Sz. D.
 Nagy kópé vagy. Sz. D.
KÓPÉKODIK. Joculatore, scurram agit.
KÓPÉSKODIK. idem. Sz. D.
KÓPÉSÁG. Scurrilitas. Sz. D.

KÓPICZ.

KÓPICZ. Szalmából fontt öblös kosár, mellyben fűzeléket (lencsét, borsót, babot 's a' t.) szokás tartani. Hallottam Ságón 1817. Márt. 27.

KÓR.

KÓR. Langvor, morbus. item Langvidus, morbidus. M. A.
 Kór-ágy. Morbus chronicus. PP.
 Kór-beteg. Aegrotus, morbidus. M. A.
 Kór-mag. Coriandrum. S. I.
KÓRÁL: kukoricza' krumppli' szőlő' s a' t. meg szedése után össze keresgéli, a' mi hátra maradt: lécskál.
 Kóráló: lécskáló.
KÓRÉSZ. idem ac Kórál.
KÓRICZÁL: föl alá jár, kereng — hol kó- riczáltál. Sz. D.
KÓRÓ. Frutex, dumus. M. A. Caudex herbarum.
 Bogács-kóró. Carduus. Csapó p. 35.
 Barlang-kóró. Intubus. S. K.
 Dohány-kóró. Caudex herbae nicotianae.
 Katáng-kóró. Cichorium. Csapó p. 132.
 Kukoricza-kóró. Caudex tritici turcici.
 Som-kóró. Melilotus. Csapó p. 239.
 Száraz kóró. Caudex siccus.
 Kóródzik. Fruticescit. S. I.
 Kórós. Frutetosus, fruticosus. M. A.

Kórós. F. Baranya Vben.
Kórós hely. Frutetum, fruticetum, dumetum. M. A.
Kórozik. Fruticescit, fruticat, fruticatur. M. A.
Kórozás. Fruticatio. M. A.
KÓROD. Sz. P. Gömör Vben. E. FF. Kolos, és Küküllő Vben.
Szamos-Kórod. { FF. Szatmár Vben.
Tisza-Kórod. }
KÓRSÁG. Comitialis morbus, caducus, herculeus, sacer morbus, epilepsia. M. A. Morbus, aegritudo, valetudo adversa. S. I.
Kórság-törés: nyavalya-törés. Epilepsia.
* Álom-kórság. Lethargus. S. K.
Aszszu kórság. Phthisis. M. A. NC. p. 355.
Szárak kórság. idem. S. K.
Szerelem-kórság. Sz. D.
Víz-kórság. Hydropisis, hydrops. NC. p. 549.
Kórságos. Comitialis, epilepticus. M. A.

KÓSA.

KÓSA. E. F. Hunyad Vben.

KÓST.

KÓST.

KÓSTA Predikátor. Pázm. Kal. p. 450.
KÓSTOL, kóstolja. Gustat, libat. M. A.
Elöl kóstolja. Praegustat. M. A.
Ki kóstolja. Gustu exquirat, explorat.
Meg kóstolja. Degustat, delibat. M. A.
Kóstolás. Gustatio, gustatus, gustus, libatio, libamen. M. A. A' méreg kóstolással is meg árt. km.
Meg kóstolás. Degustatio. M. A.
Kóstolatlan. Ingustatus, indelibatus. M. A.
Kóstolgat, kóstolgatja. Crebro regustat.
Kóstolhatatlan. Ingustabilis. M. A.
Kóstoló. Gustator. M. A.
Kóstoló edény. Gustatorium. M. A.
Elöl kóstoló. Praegustator. M. A.

KÓSZÁL.

KÓSZÁL. Vagatur, oberrat. Faludi N. A. p. 165. T. É. p. 286.

KÓT.

KÓT.

KÓTIS. Ütő, verő. Sz. D.
Harang' kótissa. Harang' verője. Sz. D.
Mozsár' kótissa. Sz. D.
KÓTOG. Pultat, strepit. M. A.
Kótogás. Cottabus, pultatio. M. A.
Kótogat. Pultat. M. A. Koczogat, zörget. Sz. D.
Kótogat az ablakon. Sz. D.
Kótogatja az ajtót. Sz. D.
KÓTOLOG. Vagatur. Ex usu plebis.
KÓTOROG. idem. Dugonics habet KÓDOROG. Köz. 1. R. p. 127. quod rectius esse ostendit vox KÓDUS.
Kódorgó. Dug. km. 1. R. p. 239.

KÓTA.

KÓTA. Musicalis notula. PP.
Kóta-bötük. Scriptura musicalis, notae musicae. Faludi N. A. p. 215.

KÓTÁS. Qui notas musicales intelligit.
KÓTÁZ, kótázza. Notis musicis exprimit. Meg kótázza az éneket. Notae cantui adscribit. PP.

KÓTY.

KÓTY.
Kóty' háza. Sz. P. Nógrád Vben.
KÓTYA.
Kótya-vetye. Auctio, subhastatio. M. A. Pázm. Pred. p. 493. 729. NC. p. 277.
Kótya-vetye-lajstrom. Auctionalia. M. A.
Kótya-vetyére hányja. Subhastat. M. A.
Kótya-vetyét hány. Auctionatur. M. A.
Kótya-vetyéli. Subhastat. S. I.
Kótya-vetyélteti. Curat subhastari.
Kótya-vetyélés. Subhastatio.
Kótya-vetyés. Praeco auctionarius. PP. Faludi T. É. p. 288.
Kótya-vető. Auctionarius. NC. p. 277.
Kótya-vetyézi. Vendit sub hasta. Csúzi, Sip-szó p. 558. Tromb. p. 14.
Kótya-vetyéző. Subhastator. Csúzi, Tromb. p. 14.
Kótya-vetyéje. — A' bűn' kótya-vetyéje. Pázm. Pred. p. 764.
Kótyál, kótyálja. Vesztegeti.
El kótyálja. El vesztegeti. Sz. D.
KÓTYOM. Nihil. S. I.
Kótyom-fitty ember. Qui nec sibi nec aliis prodest. S. I.
Kótyomos. idem. Sz. D.

KÖ.**KÖB.**

KÖB. Cubus. Dugonics. S. I.
KÖBLÉNY. F. Baranya Vben.
KÖBLÉR. F. Ung Vben.
KÖBÖL. Modius, cubulus, amphora, medimnus. M. A. CM. Jobb egy marok szerencse, mint egy köből ész. km.
Köböl-kút. FF. Bihar és Esztergom Vben.
Köböl-számra. Per modios.
* **Etel-köböl.** A' mi a' cséplőknek adatik tartás' fejében; közönségesen minden 30-dik köből.
Fél köből. Medius Cubulus.
Gréczi köből. Mensura Graecensis.
Köble. Ejus modius.
Falu' köble. Modius, qui pro communi pagi usu servatur, et sic Város' köble, Vármegye' köble.
Köblös. Modium capiens.
Köblös zsák. Saccus unius cubuli.
Magyar Köblös. E. F. Doboka Vben.
Oláh Köblös. E. F. Kolos Vben.
Köbölke. Peziza lentifera. Schlüssel-schwamm. S. I.
KÖBÖL. Cubicus. S. I.

KÖCZ.

KÖCZ.
KÖCZÖLE. Fejre való. Zvonarics, Postilla 1 R. p. 71. Csúzi, Tromb. p. 485.
Pázmány: „Keczele“ Kal. p. 222.

KÖCS.

KÖCS.
KÖCSCE. F. Somogy Vben.
KÖCSK (Kis, nagy). FF. Vas Vben.
KÖCSÖG. Hosszu nyakú fazék, tejes fazék. Sz. D.
KÖCSÖGE. Hal' neme.
Köcsöge. Sz. P. Tolna Vben.

KÖD.

KÖD. Nebula. M. A.
Köd. E. F. Közép Szolnok Vben.
Köd-szállás. Sz. P. Nagy Kunságban.
Köd' vize. E. Patak belső Szolnok Vben.
KÖDÖS. Nebulosus. M. A.
Ködös szabású. Subnubilus. M. A.
Ködösödik. Nebulat. S. I.
Ködösül. idem. S. I.

KÖDMÖN.

KÖDMÖN (KÖDMEN). Pellicium. M. A.
Rhenus, colobium. PP. El múltt, mint a' Kajdi ködmen. km.
Ködmön-köntös. Rhenus. M. A.
Ködmön-süveg. Pelliris. M. A. L.
KÖDMÖNI. Pelliceus. M. A.
KÖDMÖNNEL bélelt. Pellitus. M. A.
KÖDMÖNÖS. Pellicio indutus, pellitus. M. A.
Ködmönös. E. F. belső Szolnok Vben.
KÖDMÖNTELEN. Sine pellicio.
Ködmönteleniti. Spoliat pellicio. Ha én tégedet meg ködmönteleníthetnélek. Passim adfertur pro verbo sesquipedali hungarico.

KÖG.

KÖG. Circulus, circus. M. A. CM. Lippai, Gyüm. Kert. p. 150. Kerek udvar. Sz. D.

KÖH.

KÖH. Tussis. M. A.
KÖHENT. Tussit. M. A.
Köhentés. Tussitudo, tussis. M. A.
Köhentéssel ki póki. Excreat. M. A.
KÖHÉCSEL. Tussit. PP. Tussitat. S. I.
Köhécselés. Tussitatio.
KÖHÖG. Tussit, excreat. M. A. Köhög, mint a' vén juh. km.
Ki köhög. Extussit. M. A.
Köhögés. Tussis, tussedo. M. A.
Köhögéske, Tussicula. M. A.

KÖK.

KÖK.
KÖKE.
Köke-háza. Sz. P. Veszprém Vben.
KÖKÉNY. Prunum sylvestre, vulgo Aca-cia. M. A. Prunus spinosa. Mitterpacher. Pruneolus. PP. Egygyik kökény, a' másik galagonya. km.
Kökény. FF. Baranya, és Sáros Vben.
Kökény-fa. Prunus sylvestris. M. A.
Kökény-szilva. Prunum sylvestre. PP.
Kökény-szemű. Nigros habens oculos.

* Bűdös kökény. *Rhamnus frangula*.
Faulbaum.
Füstő kökény. *Rhamnus catharticus*.
Kreuzdorn. Mitterpacher.
Kökényes. *Prunus sylvestribus* abundans.
Kökényes. FF. Marmaros, Nógrád, és
Veszprém Vben. E. F. Kolos Vben.
Kökényes Mindszent. F. Szala Vben.
Kökényesd. F. Ugocsa Vben.
KÖKÖRCES. *Pulsatilla*.
Leány-kökörce. *Pulsatilla saturator*,
serotina. NC. p. 49.
Ló-kökörce. *Pulsatilla dilucidior*, et
praecox. NC. p. 49. Cf. Csapó p. 147.
Clusius.
Kökörcein-fű. *Pulsatilla*, *pulsatilla ma-*
jor. PP. Faludinál: „Kökörcein.“ E.
M. p. 20.
KÖKÖS. E. F. Három Szék Székében.

KÖLCS.

KÖLCS.
Kölcs-ér. Sz. P. és Árok Bihar Vben.
KÖLCSÉ. F. Szatmár Vben. E. F. Kóvár'
Vidékében.
KÖLCSÉN. F. Bereg Vben.
KÖLCSÖN. *Mutuum*, *commodatum*. item
Mutue, *mutuo*, *invicem*. M. A. A'
kölcson-korpát is meg szokás adni.
km. Dug. 1. R. p. 41.
Kölcsön ad. *Mutuat*. M. A.
Kölcsön adás. *Mutuatio*. M. A.
Kölcsön adó. *Creditor*. Káldi Prov.
22. 7.
Kölcsön' fejébe. *Titulo mutui*. Faludi
T. É. p. 255.
Kölcsön' helyébe. *Invicem mutui*.
Kölcsön' helyébe kölcsönt adnak. *Par*
pari referre. M. A.
Kölcsön-keppen. *Instar mutui*. Faludi
N. U. p. 167.
Kölcsön kéri. *Mutuatur*. PP.
Kölcsön-marha. *Res quaecunque mutua-*
ta. Pázm. Pred. p. 599.
Kölcsön-névvel. *Nomine mutui*. Faludi
N. U. p. 167.
Kölcsön-pénz. *Pecunia commodata*, *mu-*
tuum. PP.
Kölcsön vesz. *Mutuatur*. M. A. Az if-
jak kölcsön is föl veszik a' vétket.
km.
Kölcsön vétel. *Mutuatio*. S. I.
Kölcsönös. *Mutuatitius*, *mutuus*. M. A.
Kölcsönös igazság. *Justitia commutativa*.
Kölcsönös ígélet. *Promissum mutuum*,
restipulatio. S. I.
Kölcsönöz, kölcsönözi. *Mutuat*, *mutuatur*.
M. A.
Kölcsönözés. *Mutuatio*. M. A.
Kölcsönöző. *Mutuarius*. PP.
Kölcsönözött. *Mutuatus*.
Kölcsönt vissza adja. *Reddit mutuum*,
v. *par pari refert*, *retaliat*.

KÖLDÖK.

KÖLDÖK (KÖDÖK). *Umbilicus*. M. A.
Köldök-csömör. *Cholera tormenta*. PP.
Köldök' csucsca. *Acromphalum*. PP.
Köldök-fa az aknánál, melyet a' lo-
vak huznak. *Nabelbaum*. S. I.

Köldök - fű. *Umbilicus Veneris*. Csapó.
p. 143.
Köldök-metsző. *Obstetrix*. NC. p. 289.
Köldök-metsző kés. *Omphalister*. PP.
Köldök - sinor. *Funiculus umbilicalis*.
Nabelschnur.
KÖLDÖKE. *Umbilicus ejus*.
Csöngetű' köldöke. *Umbilicus tintinna-*
buli; a' honnan t. i. a' szíve lögg.
Hallottam 1828. Febr. 16.
KÖLDÖKÖS. *Umbilicatus*. M. A.

KÖLES.

KÖLES. *Milium*. M. A.
Köles-himlő.
Köles - kása. *Milium excorticatum*. PP.
item *Coctura ex milio*.
Köles-madár. *Emberiza miliaria*. S. I.
Köles-mező. E. Sz. P. Kolos Vben.
Köles-virág. *Narcissus*. S. I.
Köles' völgye. F. Vas Vben.
* Madár-köles. *Milium solis*. M. A.
Vad köles. *Phalaris arundinacea*. Schil-
figes Glanzgras. Pánkl.
KÖLESD. MV. Tolna Vben.
KÖLESE. *Ejus milium*. Más köleséről ve-
rebet ver. km.
KÖLESI. *Miliarius*. M. A.

KÖLL.

KÖLL. *Oportet*, *placet*. vide KELL. M. A.
KÖLLYÜNK - e? *Sumusne necessarij*, *in-*
diget nostra opera? Hallottam 1828.
7-ber 24.

KÖLÖDÖR.

KÖLÖDÖR. *Pastillus*. PP. L. KLÖDÖR.
KÖLÖDÖRÖS éték. *Tucetum*. PP.

KÖLÖNCZ.

KÖLÖNCZ. Akadályoztató fa, melyet a'
koslató marha' nyakára kötnek. Sz. D.
alii *CZÖLÖNK*.

KÖLP.

KÖLP.
KÖLPÉNY. E. F. Maros Székében.

KÖLT.

KÖLT, költi. *Suscitat*, *consumit*, *expen-*
dit. item *Fingit*. M. A. Fősvény töb-
bet költ. km.
El költi. *Expendit*, *consumit*, *absumit*.
M. A.
El költ immár az ő turpissága. *Lepo-*
rem non edit. M. A.
Föl költi. *Suscitat*, *excitat*, *exsuscitat*,
expergeficit. M. A.
Hozzá költi. *Affingit*. M. A.
Ki költi. *Effingit*, *excludit ova*.
Ki költi a' monyat. *Excludit ova*. M. A.
Meg költi. *Fermentat*. M. A.
Reá költi. *Insumit*. item *Affingit*, *insi-*
mulat. M. A.
KÖLTEMÉNY. *Figmentum*, *commentum*.
M. A. item *Poëma*. S. I.

Költeményes. *Commentitius*, *fictus*, vel
poëticus. S. I.
KÖLTÉS. *Commentum*, *figmentum*. M. A.
Fictio, v. *poësis*, *pictura loquens*, v.
fermentatio. S. I.
Költés. Édeske. *Azymus*, *panis dulcia-*
rius. M. A.
Böven költés. *Profusio*. S. K.
El költés. *Consumtio*, *erogatio*. M. A.
Föl költés. *Exsuscitatio*. M. A.
Ki költés. *Excitatio*, *exclusio*. M. A.
Tojás-költés. *Pullatio*. S. K.
KÖLTÖTT. *Commentitius*, *fictus*. M. A.
Költött állat. *Chimaera*. S. I.
Költött beszéd. *Fabula*. M. A.
Költött beszédi. *Fabularis*. M. A.
Költött dolog. *Fictio*, *figmentum*. M. A.
Költött isten. *Idolum*, *simulacrum*. S. I.
Költött történet, *Fabula romanensis*,
milesia. S. I.
Költött történetek. *Mythistoria*. S. I.
* Hozzá költött. *Affictitius*. M. A.
Költötte. *Ficte*, *poëticæ*. S. I.
KÖLTÖZIK. *Migrat*. M. A.
Által költözik. *Transmigrat*. M. A.
Bé költözik. *Immigrat*. M. A.
El költözik. *Migrat*, *commigrat*, *demi-*
grat, *emigrat*. M. A.
Ki költözik. *Emigrat*. M. A.
Másvá költözik. *Demigrat*. M. A.
Viszsa költözik. *Remigrat*. Haza hor-
dozkodik. M. A.
Költözés. *Migratio*. M. A.
Által költözés. *Transmigratio*.
Bé költözés. *Immigratio*. M. A.
El költözés. *Migratio*. M. A.
Ki költözés. *Emigratio*. M. A.
Viszsa költözés. *Remigratio*.
Költözködik. *Migrat*. M. A. *Occupat se in*
actu migrationis.
Ki költözködik. *Zvonarics*, *M. Postil.*
1. R. Ajálló levél p. 13.
Költöző. *Migrans*.
Költözködik. *Migrat*. M. A.
Költözködik. *Est in opere demigratio-*
nis. *Horozokodik*. Sz. D.
Költöztet, költözteti. *Facit migrare*.
El költözteti mindenét. *Vasa colligit*.
KÖLTŐ. *Poëta*. S. I.
Költő Katalin. E. F. Kóvár Vidékében.
Költő pénz. *Pecunia usualis*. Pázm.
Pred. p. 729. 1254.
* Föl költő, serkentő. *Suscitabulum*,
resuscitator. M. A.
Nagyon költő. *Prodigus*. Sz. D.
Vers-költő. *Poëta*. Sz. D.
Költői. *Poëticus*.
Költős. idem. S. I.
Költőség. *Poësis*, *ars poëtica*. S. I.
KÖLTSEG. *Sumtus*, *expensa*, *expensum*,
impensa, *impendium*. M. A. Sok
költseget kíván egy esztendő. km.
Költsegi. *Sumptuarius*. M. A.
Költseges. *Carus*, *sumtuosus*, *splendidus*.
S. I. *Sumptuosus*, *impendiosus*. M. A.
Költseges friss öltözet. Faludi E. M.
p. 242.
Költsegesen. *Caro*, *sumtuose*, *splendide*.
S. I.
Költsegtelen. *Destitutus sumtibus*. *Eget*
aeris Cappadocum rex. *Horatius*.
Költsegtelenség. *Carentia sumtum*,
inopia, *egestas*. Prágai p. 9.

KÖLT. Datus, signatus, expeditus. S. I.
Költt levél. Litera data, signata, expedita. S. I.
KÖLTVE. Ficta, poetice. S. I.

KÖLYK.

KÖLYK, KÖLYÖK. Catulus. M. A. Még az ebnek sem jó az első kölyke. km.
Farkas-kölyök. Catulus lupinus. Meg jobbitja magát, mint a farkas-kölyök. km.
Kutya-kölyök. Caniculus.
Macska-kölyök. Catulus felis. Az elvett macska-kölyökek gyakran legtovább élnek. km.
Medve-kölyök. Catulus ursinus.
KÖLYKE. Ejus catulus. Ez is a mi ebünk kölyke. km.
KÖLYKED (Kis, nagy). FF. Vas Vben. Sz. PP. Somogy Vben.
KÖLYKES. Habens catulos.
Kölykes oroslán.
KÖLYKEZIK. Parit catulos, partum edit. S. I.
Ki kölykezi. Enititur catulos.
Meg kölykezik. Partu levatur.

KÖLÜ.

KÖLÜ. Pistillum, pistrilla. M. A.
Kölü az kereken. Radius rotae. M. A.

KÖM.

KÖM.
KÖMÉNY. Foeniculum, cumium, cuminum, maratrum. M. A.
Kömény-mag. Semen foeniculi.
* Boros kömény. Carium, colocasia. NC. p. 29.
Disznó-kömény. Peucedanum officinale. S. K.
Édes kömény. Anisum. S. K.
Kerti kömény. Anethum, foeniculum. S. K.
Olasz-kömény. Cuminum. NC. p. 33.
Tengeri kömény. Baticula. S. K.
Vad kömény. Carvum. S. K.
Köményes. Quod foeniculo conditum est, vel quod foeniculo abundat.
Köményes. E. F. közép Szolnok Vben.
Köményes leves. Jus foeniculatum.
Köményezi. Foeniculo condit.
KÖMLŐ. F. Heves Vben.
Kömlőd. FF. Komárom és Tolna Vben.
Kömlőd - Tót falu. F. Szathmár Vben.
KÖMÖCSÉNY. Sz. P. Tolna Vben.
KÖMÖRŐ. F. Szathmár Vben.
KÖMŐCZ. Sz. P. Pest Vben.

KÖNCS.

KÖNCS.
KÖNCSÖG. Sz. P. Pest Vben.

KÖNT.

KÖNT.
KÖNTÖL.
Köntölés. Szekekér hátuljának csavarodása, kocsi-krekenek az útból oldalt lecsúszása. S. I.

KÖNTÖS. Tunica, pallium. M. A. Jó a köntös mind télen, mind nyáron. km.
Köntös' alja. Ala vestis. PP.
Köntös' cifrázatja. Lacinia. PP.
Köntös' galléra. Focale. PP.
Köntös' széle, perémje. Elix. PP.
Köntös tisztesség. km.
Köntös-új. Manica. M. A.
Köntös' újjába való kutya. Canis Meliteus. PP.
* Hoszsú köntös. Tunica longa. Hoszsú köntös port csinál. km.
Kopott köntös. Tunica detrita. Nem mind szegény, a' ki kopott köntösből jár. km.
Ritka köntös. Rarus vestitus. Sűrű gazda ritka köntös. km.
Rongyos köntös. Lacerata tunica. A' szép aszszony, 'a' rongyos köntös mindennél meg akad. km.
Szép köntös. Vestitus elegans. A' szép köntöst inkább mocskolja a' rossz erkölcs, mint a' sár. km.
Köntöse. Ejus tunica. Nem szaggatom igen köntösét. M. A. Nem huzom ruhájánál fogva magamhoz.
Kristus' köntöse. Tunica Christi. Béinná a' Kristus' köntösét is. km.
Köntöske. Palliolum, tunica, vesticula. M. A.
Köntösös. Tunicatus. M. A.
KÖNTÖ.
Szalma-köntő. Stipa, stipula. M. A. PP.
Szalma-tekerics, csöpi.

KÖNTING.

KÖNTING. Quincunx. PP.

KÖNY.

KÖNY. Lacryma. M. A.
Köny-hullatás. Lacrymatio. M. A. Leghamisabb víz az aszszonyok' könyhullatása. km.
Köny-hullató szemmel. Lacrymantibus oculis. Pázm. Pred. p. 992.
KÖNYECSKE. Lacrymula. M. A.
KÖNYÖLEG. Gyurott könyöleg-sár. Sz. D.
KÖNYÖR.
Könyörg, könyörög. Orat, precatur, deprecatur, comprecatur. M. A. Könyörögjérettünk. Ora pro nobis.
Alázatosan könyörög. Supplicat. M. A.
Bé könyörögte magát. Precibus tandem impetravit, ut reciperetur.
Ki könyörgi. Precibus extorquet.
Könyörgés. Rogatio, precatio, preces, petitio. M. A. Könyörgéssel engesztelődik az ég, de nem nyílik a' rabajtó. km.
Könyörgés által. Precario. M. A.
Alázatos könyörgés. Supplicatio. M. A.
Könyörgéssel engedett. Precarius. M. A.
Könyörgő. Precator, deprecator, rogator. M. A.
Könyörgő levél. Instantia. Faludi, Sz. E. p. 72.
Alázatos könyörgő. Supplex. M. A.
Könyörögteti. Sinit eum ulterius instare, nec statim defert petitioni. Csuzi, Tromb. p. 19.

Könyörögtön könyörög. Incessanter instat. Zvonarics. 1. R. p. 459.
Könyörül. Commiseretur, commiseracit. M. A.
Könyörülés. Commiseratio. M. A.
Könyörület. idem.
Könyörület-képpen. Ex commiseratione. Margit' Élete p. 16.
Könyörületes. Miserator, misericors, commiserans. M. A.
Könyörületes lágyság. Pázm. Pred. p. 445.
Könyörületesség. Commiseratio, condolentia. M. A.
Könyörületlen. Immisericors.
Könyörületlenség. Immisericordia, inclementia, incondolentia. M. A.
Könyörülő. Miserator, misericors. M. A.
KÖNYÜ. Lacryma. M. A.
Könyves, könyves. Lacrymosus. M. A.
Könyves szemmel. Lacrymantibus oculis.
Könyvezik, könyvezik. Lacrymantur. M. A.
Könyvezés. Lacrymatio. M. A.
Könyvező szemű. Epiphoreticus. M. A.
Könyvezve. Lacrymose. M. A.
Meg könyvezi. Illacrymatur.

KÖNNY.

KÖNNY, KÖNNY.
KÖNNYEBB. Facilior, facilius. Könnyebb másnak tanácsot adni, mint magának. km.
Leg könnyebb. Facillimus, facillimum.
Könnyebbedik. Alleviatur. Pázm. Pred. p. 290.
Meg könnyebbedik. Relevatur.
Könnyebbedés. Alleviatio, relevatio.
Könnyebben. Facilius. Könnyebben felejt a' kigyó a' farka' vágását, mint az aszszony leg kisebb bosszúságát. km.
Könnyebbit, könnyebbiti. Levat, mitigat. M. A. Sok kéz könnyebbiti a' terhet. Meg könnyebbiti. Relevat, alleviat, mitigat. M. A.
Könnyebbitő. Allevians. Pázm. Pred. p. 577. 1145.
Könnyebbitő orvosságok. Lenientia. Zvonarics. p. 799.
Meg könnyebbités. Alleviatio. M. A.
Könnyebbség. Levamen. M. A. Nagy könnyebbségére esett.
Könnyebbszik. Levatur, relevatur. Biró Márton, Micae p. 296.
Meg könnyebbszik. idem. Faludi N. E. p. 47.
Könnyebbült. Allevatur, mitigatur, relevatur. M. A.
Könnyebbülés. Levamen, mitigatio. Faludi T. E. p. 161.
Könnyebbült. Alleviatus, relevatus. M. A.
Meg könnyebbült. Alleviatus, sublevatus. M. A.
KÖNNYED. R. Leviusculus.
Könnyeden. Leviuscule, obiter. Pázm. Pred. p. 825.
Könnyeden van. Paulo melius se habet. Könnyeden érzi magát.
KÖNNYED (ige): könnyebbül. Sz. D. S. I.
Könnyedés: könnyebbülés. S. I.

KÖNNYEN. Leviter, facile. M. A. Sok eh egy nyulat könnyen el nyomhat. km.
 Könnyen engedő. Facilis ad concedendum, indulgendum, obediendum. S. I.
 Könnyen él. Facilem sine labore ducit vitam.
 Könnyen élő. Genio indulgens.
 Könnyen gyültt, könnyen hültt. km. Dug. 2. R. p. 95.
 Könnyen hívő. Credulus. S. I.
 Könnyen kiesik ember' szájából a' szó. Verba volucra. KV. p. 525.
 Könnyen szülő. Partumeius. S. I.
 Könnyen tanulás. Docilitas. M. A.
 Könnyen tanuló. Docilis. M. A.
 Könnyen törő. Fragilis. S. I.
 Könnyen üdvözül, kinek isten a' barátja. km.
 Könnyen veszi: nem törődik véle.
KÖNNYID. Facilis. Analecta Phil. MSS. T. VII. p. 35.
 Könnyűség. Facilitas. Zvonarics. 1. R. p. 770.
KÖNNYÍT, könnyíti. Alleviat. M. A.
 Meg könnyíti. idem. M. A.
 Könnyítés. Alleviatio. M. A.
 Meg könnyítés. Allevamentum. M. A.
 Könnyítget, könnyítgeti. Facilitat. S. I.
KÖNNYÜ. Levis, facilis. M. A. Nem széna-szekér a' szó, könnyü meg fordítani. km.
 Könnyü az akarót reá beszélni. km.
 Könnyü a' forgó szelet kergetni. km.
 Könnyü a' holtat rágalmazni. km. Mortuo leoni et lepores insultant.
 Könnyü a' jó szolgát igazgatni. km.
 Könnyü a' lágy követ faragni. km.
 Könnyü a' máséből adakozni. km.
 Könnyü a' máséből költeni. km.
 Könnyü a' vargának a' féslés. km.
 Könnyü had. Exercitus expeditus. S. I.
 Könnyü hat ökör után tolni az ekét. km.
 Könnyü Katót tánczba vinni, ha néki is kedve van reá. km.
 Könnyü kézzel. Levi manu.
 Könnyü kocsi. Commodum vehiculum. Pázm. Kal. p. 834.
 Könnyü legény, könnyen ugrik. km. Dug. 2. R. p. 92.
 Könnyü lovas. Velox, miles expeditus. S. I.
 Könnyü lovasok. Ferentarii equites. PP.
 Könnyü munkával. Levi labore.
 Könnyü ott vitéznek lenni, a' hol nincs ellenség. km.
 Könnyü sebet ejteni, de nehéz meg gyógyítani. km.
 Könnyü Szent Mihál' lovát abrak nélkül tartani. km. Dug. 2. R. p. 95.
 Könnyü szerrel. Levi modo, vel levi apparatu. S. I.
 Könnyü vég. — Csak könnyü végét fogja. km.
 Könnyü végbe vinni azt, a' mincképp vetette meg az ágyát. km.
 Könnyüd. Levisculus. Himfi 1. R. p. 162.
 Könnyűleg. Facile. S. I.
 Könnyül. Facilis redditur v. alleviatur, relevatur. S. I.
 Könnyűség. Facilitas, levitas. M. A.
 Könnyűséges. Valde facilis. Faludi B. E. p. 29.

KÖNYÖK.

KÖNYÖK. Cubitus, brachium. M. A.
 Könyök. Sz. P. Nyitra Vben.
 Könyök-fal. Murus loricalis.
 Könyök-orsó. Radius cubiti. S. I.
 Könyök-sing. Os cubiti. S. I.
 Könyök-szék. Sella brachiis instructa. S. I. Kar-szék.
KÖNYÖKE. Ejus cubitus.
 Könyökére düleskedett. Cubito se reclinavit.
KÖNYÖKIG. Usque ad cubitum.
KÖNYÖKNYI. Cubitalis. S. I. Cubitumagnitudine.
KÖNYÖKÖL. Innititur brachiis, cubito se fulcit. M. A.
 Le könyököl. Cubito innititur. PP.
 Könyököl. Brachiale, fulcrum cubitale, sepimentum. M. A. Heltai 2. D. p. 224. 266.
KÖNYÖKÖS. Cubitatus.
 Könyökös mester. Tréfa-neve Szalában az olyan mesternek, a' kinek nincs orgonája. Mert ez ilyen a' kórus' falához neki könyökölve énekel. Föl föl tekint az égre is, a' honnan égbé kiáltó mesternek is mondatik.

KÖNYV.

KÖNYV. Liber, codex. M. A. Könyv, pénz olvasva, rossz aszszony verve jó. km. Dug. 1. R. p. 73.
 Könyv-áros. Bibliopola, librarius. M. A. NC. p. 277.
 Könyv-áros bót. Bibliopolium. M. A.
 Könyv-bírálás. Recensio.
 Könyv-bíráló. Recensens.
 Könyv-bíró. Censor librorum, vel criticus. S. I.
 Könyv-csiszár. Sámbar mit felelnek. p. 254.
 Könyv' eleje. Principium libri. Pázm. Kal. p. 522.
 Könyv' födele. Involucrum. PP.
 Könyv' fölső sinorozása. Libri compacti capitellum. PP.
 Könyv-ház. Bibliotheca. Molnár János.
 Könyv-írás. Pázm. Kal. p. 1091.
 Könyv-író. Scriptor, auctor. S. I.
 Könyv' karéja. Margo libri. Pázm. Kal. p. 522.
 Könyv-kereskedés. Libraria negotiatio. PP.
 Könyv-kereskedő. Librarius.
 Könyv-kötés. Compactura librorum.
 Könyv-kötő. Compactor librorum, bibliopagus. M. A.
 Könyv' mássa: könyvnek párja. Sz. D.
 Könyv nélkül. Sine libro, de memoria.
 Könyv' nyelve. Idioma, quo liber exaratus est. Faludi T. É. p. 8.
 Könyv-nyomatás. Impressio librorum. M. A.
 Könyv-nyomatató. Chalcographus, typographus. M. A.
 Könyv-nyomatató műhely. Typographia, chalcographia. M. A.
 Könyv-örzö. Bibliothecarius. S. I.
 Könyv-polczok. Foruli, loculi, repositorya. PP.
 Könyv-polczok'rekeszszei. Nidi, foruli. PP.

Könyv-szerző. Scriptor, autor. M. A.
 Káldi 2. Macchab. 2. 29.
 Könyv' szélín való jegyzés. Nota marginalis. Pázm. Kal. p. 1070.
 Könyv' szélét el metszi. Emarginat, incidit. PP.
 Könyv-tár. Supellex libraria. S. I.
 Könyv-tartó. R. Bibliothecarius. S y I-vester. CM.
 Könyv-tartó asztal. Pluteus, pulpitus libralis. PP.
 Könyv-tartó hely. Bibliotheca, libraria. M. A.
 Könyv-tartói. Bibliothecalis. M. A.
 Könyv-tábla. Libri vestitus. PP.
 Könyv' tokja. Theca libri, involucrum libri.
 Könyv-vizsgálás. Censura librorum. S. I.
 Könyv-vizsgáló. Censor librorum. S. I.
 * Ábéczés könyv. Liber alphabetarius.
 Imádságos könyv. Liber precatorius. Tasi Gáspár p. 151.
 Jegyző könyv. Protocollum. Pázm. Pred. p. 1069.
 Kézi könyv. Liber manualis.
 Könyörgő könyv. Liber precatorius. Faludi N. A. p. 217.
 Magyarázó könyv. Commentarium. S. K.
 Mise-mondó könyv. Missale. Tasi p. 151.
 Olvasó könyv. Lesebuch.
 Oskolai könyv. Liber pro usu scholarum.
 Predikáló könyv. Liber concionum. Pázm. Pred. in praef. p. XXI.
 Predikációs könyvek. Libri concionatorum. VM. p. 284.
 Zsebbe való könyv. Liber saccalis.
 Zsoltáros könyv. Psalmorum liber. S. K.
 Szent könyvek. Libri sacri, S. Biblia.
 Szó-könyv. Lexicon.
 Szám-adó könyv. Liber accepti, et expensi. S. K.
 Törvény-könyv. Codex legum.
KÖNYVE. Ejus liber.
 Isten' könyve. Sacra Biblia. Pázm. Pred. p. 667.
KÖNYVES. Habens libros.
 Könyves bót. Bibliopolium, taberna libraria.
 Könyves kamara. Libraria, librarium. M. A. Káldi 1. Esdr. 5. 17.
 Könyves Kálmán.
KÖNYVEL kereskedés. Libraria negotiatio. PP.

KÖP.

KÖP.
 KÖPCZ, Köpöcz.
 Köpöcz, Köpecz. E. F. Három Szék Székében.
 Köpözös. Solidus, membrus, carnosus, crassus. M. A. Quadratus, corpulentus, subcrassulus. Untersetzt. S. I.
 Vaskos, zomok, izmos. Sz. D.
 Köpözösödik. Solidatur, incrassatur, robóratat. S. I. Sz. D.
 Köpözösség. Crassities. Sz. D.
KÖPCSENY. MV. Mosony Vben.
KÖPED. Fejlik. Evolvitur, e putamine separatur.
 Ki köped: ki fejlik.
 Meg köped.

Köpedék. *Dug. km. 1. R. p. 259.*
KÖPESZT, köpeszti. *Evolvit, nudat, se-*
parat a cortice, nucleo, putamine.
Kukoriczát, babot 's a' t. köpeszt.

KÖPLÉNY.
 Köplényes hely: víz-állós hely.
KÖPÖLY. *Cucurbita ventosa. M. A. Pázm.*
Pred. p. 837. Antiquiores aliqui uti:
CM. M. A. et NC. p. 359. etiam PP.
scribunt KÖPPÖLY.

Köpölyözi. *Scarificat. CM. M. A.*
 Környül köpölyözi. *Circumscarificat.*
M. A.

Köpölyözés. *Scarificatio. CM. M. A.*
KÖPÖNY.

Köpönyeg. *Penula, chlaena, lacerna,*
pluviale, impluvia. M. A. Pallium.
Eső után köpönyeg. km.

Köpönyeg-tartó. *Penularium. M. A. L.*
 Francia-köpönyeg: újatlan köpönyeg.
 Kerék-köpönyeg. *Pallium rotundum.*
VV. L.

Vászon-köpönyeg. *Staubmantel. VV. L.*
 Vörös köpönyeg. *Pallium rubrum.*

Köpönyeges. *Penulatus, lacernatus. M. A.*
Palliatust.

KÖPÖS.

Köpösd. *F. Nyitra Vben.*
KÖPÜ. *Trulla. M. A. Vas, poculum*
cupa. S. I.

Köz-köpü. *Sycophanta. M. A.*

Köz-köpükdök. *km. Filum contentio-*
nis ducit. M. A.

Kút-köpü. *Putei crepido. S. K. Sz. D.*

Méh-köpü. *Alvearium. Méh-kas. M. A.*
 Szopó köpü. *Antlia. S. K. Molnár János.*

Vajas köpü. *Butyraceum vas. S. K.*

Téj-köpü. *idem. Sz. D.*

Köpücze, Köpücze. *Vasculum, cupula, ca-*
pula. S. I. Patikai edény, hosszúka,
's mindenütt egyenlő öblű korsócska.
Sz. D.

Köpül. *Rudicula agitat, subigit. M. A.*
 Vajat köpül. *Lac quassatione cogit in*
butyrum.

Ki köpüli. *Elicit butyrum.*

Meg köpüli. *Subigit quassatione in bu-*
tyrum.

KÖPP.

KÖPP. *Sonus bibentis in gutture editus.*
KÖPPENT. *Potat, bibit, pitissat. M. A.*
CM.

Jót köppentett. *Sz. D.*

Köppentés. *Potatio. M. A.*

Köppentő. *Potator. CM.*

KÖPPÖGET. *Potitat. CM.*

KÖR.

KÖR. *Circus, circulus, orbis. S. I.*

KÖRBE veszi. *In circum accipit, circum-*
dat, incingit.

KÖRCS.

Körcsönnye. *Sz. P. Baranya Vben.*

KÖRE. *Ejus circulus.*

KÖRÉNY, Kerény. *Sz. P. Posony Vben.*

KÖRKÖLY. *Myagrum perfoliatum. S. I.*

KÖRNY, Köröny. *idem ac KÖR. S. I.*

Környe. *F. Komárom Vben.*

Környe (Kis, nagy.) *FF. Békes Vben.*

Környék. *Tractus, vicinia, circuitus. M. A.*
Peripharia. CM.

Környéke. *Ejus peripharia.*

Környékezi. *Circulat, circumdat, cir-*
cumvenit. M. A.

Meg környékezi. *Circumdat, circumve-*
nit, circumvallat. M. A.

Környékezés. *Circumventio.*

Meg környékezés. *Coarctatio, circum-*
plexio. M. A.

Környékezet. *Circuitus, peripharia. S. I.*

Környékezetlen. *Non circumdatus, illi-*
mitatus. Pázm. Kal. p. 26.

Környékezhethetlen. *Incomplexibilis, et*
quod circumscribi non potest. M. A.

Környékező. *Circulator. M. A.*

Környít, környíti. *Cingit, circumdat. S. I.*

Környös. *Peripheriatus, cinctus, circulus.*
 Környösködés. *Gyöngyösi 2. Dar. Rózsa-*
koszorú' ajánló levelében.

Környösleg. *Circumcirca, undique. S. I.*

Környöz, környözi. *Cingit, ambit, cir-*
cumdat. Sz. D.

Környözés: környékezés. *Sz. D.*

Környözetlen. *Non circumcinctus. Sz. D.*

Környözhetetlen. *Incircumcingibilis. Sz. D.*

Környül. *Circum, circa. M. A.*

Környül állás. *Circumstantia. M. A.*

Környül álló. *Circumstans. M. A.*

Környül fogott. *Amplexus, circumple-*
xus, circumdatus. M. A.

Környül írás. *Circumscripito. S. I.*

Környül kötő. *Perizoma, cinctorium.*
M. A.

Környül metélés. *Circumcisio. M. A.*

Környül metéletlen. *Incircumcisus.*
Pázm. Kal. p. 371.

Környül metélkedetlen. *idem. M. A.*

Környül metélkedetlenség. *Praeputium,*
incircumcisio. M. A.

Környül néző. *Circumspectans. M. A.*

Környül nézve. *Circumspecte. M. A.*

Környül öntés. *Perfusio, circumfusio.*
M. A.

Környül röpülés. *Circumvolatus. M. A.*

Környül vett. *Cinctus, circumdatus. M. A.*
Környül ülés. *Circumsessio. M. A.*

Környüle, környüled, környülem. *Circa*
se, circa te, circa me. M. A.

Környület. *Circuitus, tractus, ambitus.*
M. A. Epist. Széch. Tom. I. p. 197.

Környületek. *Momenta, circumstantiae*
rerum. Umstände. S. I.

Környületes. *Circumstantialis.*

Környülötte, környülötted. *Circa se,*
circa te. M. A.

KÖRÖM. *Ungvis, ungula. M. A. L. alább*
külön.

KÖRÖS. *Habens peripheriam, circularis.*

Körös környül. *Circumcirca, undique.*
M. A.

Körös körül. *idem. M. A.*

Körösleg. *Circulatum, circumcirca, undi-*
que. S. I.

Köröslen. *idem. M. A.*

Köröslen környül. *idem. M. A.*

Köröslen körül. *Undique.*

KÖRÖSZT. *vide KERESZT. M. A.*

KÖRÖSZTYÉN. *vide Keresztyén. M. A.*

KÖRTVÉLY. *Pyrum. M. A. L. alább külön.*

KÖRÜL. *Circum. M. A.*

Körül álló. *Circumstans. Pázm. Pred.*
p. 428.

Körül belől. *Ubivis, ubique, undi-*
que. S. I.

Körül fekvő. *Circumjacens. S. I.*

Körül futás. *Circumcursio. M. A.*

Körül hordó. *Circutor, circumfora-*
neus, propola. S. I.

Körül kötő. *Praecinctorium. Schürze. S. I.*

Körül metélve. *Circumcise. M. A.*

Körül vétel. *Obsidio, v. cinctura, se-*
ptum. S. I.

Körüle, körüled. *Circa se, te. M. A.*

Körülötte. *idem. M. A.*

KÖRM.

KÖRM, KÖRÖM. *Unguis, ungula. M. A.*

Köröm. *F. Zemplin Vben.*

Köröm-faragó. *Scalprum unguare, fa-*
brile. PP. Szerszám a' lovat patkoló
kovácsoknál. Sz. D.

Köröm' feketéje. *Unguium faeces, gry-*
S. I.

Köröm-feketényi. *Modicus, exiguus. S. I.*

Köröm-gyökér. *Radix unguium. CM.*
Sub voce: Reduvia.

Köröm-ház, köröm' töve. *idem. S. I.*

Köröm-hegy. *Extremitas unguium.*

Köröm-hegynyire. *Ad latum unguem.*
Pázm. Kal. p. 587. „Egy köröm-hegy-
nyire se távozzanak el e' könyvnek
rendtől.“

Köröm-méreg. *Paronychia. M. A. CM.*

Köröm-méreg bántja. *km. Reduvia la-*
borat. M. A.

Köröm-nyúzásuyira. *Quantum ungue e*
pelle detrahitur. Pázm. Pred. p. 127.

Köröm-rágó munka: nagy gonddal járó
 munka, millyen p. o. a' vers-írás.

Köröm-szakasztó munka: igen erős ké-
 zi munka.

Köröm' tövinek föl hámlása, evesülése.
Reduvia. M. A.

Köröm-vas: sas-köröm a' puska-vesz-
 szón. *Sz. D.*

Vad köröm.

KÖRME. *Ejus unguis. Körme közé csíp-*
te. km.

Körme. *Telek Pest Vben.*

Körmére égett. *km.*

Körmét el szedi. *Exungulat. M. A.*
Meg ütődik a' körmét. km.

KÖRMED. *Concrecit, coalescit, coagu-*
latur. S. I.

Az éjjel jól meg körmedett a' sár. *Sz. D.*

Körmedés. *Concretio. Sz. D.*

KÖRMEND. *MV. Vas Vben. Körmendre*
égett. km.

Körmend. *Sz. P. Somogy Vben.*

KÖRMESZT, körmeszti. *Facit, ut con-*
crecat, coaleat, coaguletur. S. I.

KÖRMETLEN. *Unguibus destitutus. Ne-*
hez a' körmetlen macskának a' fára
föl hágni. km. Szirmai Parab. p. 152.

KÖRMÉCSEL, körmécseli. *Unguibus fri-*
cat. S. I.

KÖRMÖCZ (Ó). *F. Bars Vben.*

Körmöcz-bánya. *Sz. KV. Bars Vben.*

Körmöczi. *Cremnicensis.*

Körmöczi arany. *Aureus Cremnicensis.*

KÖRMÖL, körmöli. *Unguibus ferit, lac-*
dit. S. I. Sz. D.

Körmölés. *Impacti unguis ictus, ungui-*
bus exarata cutis. PP.

KÖRMÖN fontt ostor. Fortioris texturae flagrum.

KÖRMÖS. Ungulatus. M. A.

Körmös ember: enyves kezű.

Körmös kézbe akadott. km.

Körmös kézzel nyúlt hozzá. Pázm. Pred. p. 342.

Körmös kézzel fog hozzá. Forti manu adgreditur opus. Faludi U. E. 3. R. p. 16.

Körmös madár. Avis rapax. Pázm. Pred. p. 24.

Körmös, orros keselyű sas. Faludi E. M. p. 242.

Körmös vas: köröm-vas.

Körmösd. Sz. P. Bihar Vben.

Apáca-Körmösd. (FF. Posony Vben.

Pap-Körmösd.

Körmösen oltalmazták. Fortiter defendunt. Pázm. Kal. p. 209. Pred. p. 378. Faludi N. E. p. 143.

Körmösen vitatják. Pázm. Kal. p. 335.

Körmösködik. Nititur, adnititur, conatur, adlaborat. S. I. Sz. D.

KÖRMÖZ, körmözi. Ungvibus laedit.

El körmözi. Aufert. Vajda 1. K. p. 204. 2. K. p. 104.

Fül körmözi. Ungve refricat.

Meg körmözi. Ferit, laedit ungvibus.

KÖRMÜ.

Hasadt körmü. Bisulcus. CM.

KÖRÖMCSEL, körömcse. Ungvibus lacerat, fricat, laedit. PP.

KÖRÖMNYI. Quantum unguis facit, ad latitudinem unguis. Csak egy körömnit sem engedett. km. Ne latum quidem unguem cessit.

KÖRÖMZSÉL, körömszé. Ungvibus lacerat, fricat, laedit. M. A.

Le körömszé. Ungvibus defricat. Faludi T. E. p. 159.

Meg körömszé. Ungvibus ferit, laniat. Telegdi, Felelet. p. 195.

Körömszélés. Confricatio, lacio ungvibus facta. Pázm. Pred. p. 1060.

KÖRTVÉLY.

KÖRTVÉLY (KÖRTÉLY, KÖRTE). Pyrum. M. A.

Körtvély-bor. Pyraceum. S. I.

Körtvély-csutka. Petiolus. M. A.

Körtvély-fa. Pyrus. M. A.

Körtvély-fa-fű. Pyrola. PP.

Körtvély' fája. E. F. Torda Vben.

Körtvély-fánk. Pastillus, frixum. PP.

Körtvély-kapus. E. F. Torda Vben.

Körtvély-lé. Succus pyrorum.

Körtvély-léből csinált itál. Pyraceum. PP.

Körtvély-tó. Anonym. cap. XL.

* Árpával érő körtvély. Pyrum prae-cox. M. A.

Bekekő-körtvély. Kámi hegyen, Vas Vben, van ilyen nevű.

Birs-körtvély. Cotoneum pyrum. S. K.

Bor-ízű körtvély. Pyrum dulcacidum. Isenbart.

Buza-érő körtvély, búzás körtvély.

Buczkó-körtvély.

Csákány-körtvély.

Császár-körtvély. Caesareum pyrum. S. K.

Csikos körtvély. Striatum pyrum. S. K.

Csordás-körtvély. Strobilus.

Csöcs-körtvély. Pyrum mamillare.

Fenekes körtvély. Bámbergi körtvély; így nevezeteni hallottam 1822. Aug. 12.

Funtos körtvély. Volema. Kisdéd bim-bóból ered a' fontos körtvély. km.

Fürtös körtvély.

Hosszu szárú körtvély. Pyrum dolo-bellinum. NC. p. 85.

Kanisai körtvély. Hallottam 1825. Aug. 13.

Kármány-körtvély. Carmanum pyrum. S. K.

Kis-aszszony-körtvély, vagy Őszi vörös körtvély.

Korpa-körtvély.

Leves körtvély. Pyrum lacteum. M. A.

Makaria-körtvély.

Mézes körtvély, méz-körtvély.

Muskotály-körtvély. Pyrum superbum praecox, apianum. M. A.

Nagy aszszony-körtvély. Ebből szoktak liktáriomot csinálni.

Nákovicz-körtvély: szagos körtvély.

Nyakas körtvély. Ampullaceum pyrum. S. K.

Piros körtvély. Pyrum crustumium. NC. p. 85.

Rozs-érő körtvély.

Rottantós körtvély: totya-körtvély; igen el érik a' fáján, úgy hogy midőn le esik, őszve rogy.

Rögölyös körtvély.

Sima körtvély.

Szó körtvély.

Sömönti körtvély; szagos mint a' nákovicz, de ennél nagyobb; kerékded, a' fáján meg sárgul, ize émelygős, terem ilyen Perenyében Vas Vben. Így hallottam 1828. Jun. 11.

Szagos körtvély: nákovicz-körtvély, szeg-fű-körtvély.

Szamócza-körtvély; sózónál kissébb.

Telelő körtvély. Pyrum serotinum. M. A.

Torzatlan körtvély.

Tüskés körtvély; fojtó ize van.

Vad körtvély. Pyrum sylvestre. A' vad körtvély is akkor leg jobb, mikor meg érik. km.

Vörös körtvély.

Zab-érő körtvély.

KÖRTVÉLYES. Pyris abundans v. pyretum.

Körtvélyes. t. h. n. Csongrád, Fejér, Mar-maros, Mosony, Posony, Nyitra, Szala, Szepes, Torna, Vas, és Zemplin Vben.

Körtvélyes. Sziget Esztergom Vben.

Körtvélyes. Telek, Bihar Vben.

Körtvélyes kert. Hortus pyris consitus, pyretum. Sz. D.

KÖRTÉNY. Sz. P. Baranya Vben.

KÖRTOKE. Pyrola secunda. Birnwintergrün. S. I.

KÖSERŐ.

KÖSERŐ. vide **KESERŐ.** M. A.

KÖSEDEK.

KÖSEDEK. Fissura. Repedés. Hallottam Bakony-Bélben 1810 Oct. 1. P. Hi-

lariustól. Fors contractum ex Kö-csedék.

KÖSZMÉTE.

KÖSZMÉTE. Fái egres. Uva crispa. M. A. Grossularia, uva spina. PP. Pöszméte, piszke, bőske. Sz. D.

KÖSZÖN.

KÖSZÖN, köszöni. Gratias agit, acceptum refert. M. A. Köszönöm, de nem iszom. km.

Bé köszön. Insinuat se. Faludi, N. A. p. 159. T. E. p. 7. 54.

Ha a' szükség bé köszön az ajtón, a' szeretet akkor az ablakon ugrik ki. km. Dug. 1. R. p. 82.

El köszöni. Propinat.

Meg köszöni. Gratias agit. Köszönje meg a' víz, ha meg mosdol benne. km.

Reá köszöni. Propinat. M. A.

KÖSZÖNET. Gratiarum actio. Nincs benne köszönet. km.

Köszönet-hordozó. Salutiger, salutigerulus. M. A.

A' szép köszönetnek szép a' felelete. km.

KÖSZÖNÉS. Gratiarum actio. A' köszönés senkinek nem szakasztja meg a' száját. km. Leve est onus beneficii gratia.

Reá köszönés. Propinatio. M. A.

KÖSZÖNGET. Saepius salutem, vel propinat. Köszöngetés. Propinatio. Pázm. Pred. p. 226.

KÖSZÖNŐ. Gratias agens v. salutans.

Reá köszönő. Propiator. M. A.

KÖSZÖNT, köszönti. Salutem. M. A. Inni akar, a' ki az evő embert köszönti. km.

Bé köszönt. Servat sermonem inaugu- ralem.

Elöl köszönti. Praesalutat. M. A.

Meg köszönti. Consulutat.

Viszontag köszönti. Resalutat. M. A.

Viszsa köszönti. idem. S. I.

Köszöntés. Salutatio. M. A.

Köszöntési. Salutatorius. M. A.

Köszöntlek. Te salvere jubeo.

Köszöntő. Salutator. M. A.

Köszöntő versek. Carmen gratulatorium.

Bé köszöntő beszéd. Sermo inauguralis.

Köszöntsd nevemmel. Reverearis eum meo nomine, dic a me ei salutem.

KÖSZÖNTET, köszönteti. Curat salutari.

KÖSZÖNTYŰ. Monile, spinter, lunula.

Prágai, p. 447. Palástra, köpönyegre való nagy kapocs. Sz. D. **KÖSSÖN-**

TYŰ. idem. M. A. PP.

Arany-köszöntyű. Spinter. CM.

Köszöntyűs. R. Fibularius. Gürtler. S. I.

KÖSZÖRÜ.

KÖSZÖRÜ. Allo, cos.

Köszörü-kő. idem. M. A.

KÖSZÖRÜL, köszörüli. Acuit, allone et cote exacuit, M. A. A' tudós is talál,

mit köszörüljön eszén. km.

El köszörüli. Abacuit.

Kardot köszörül, 's békességet kér. km.

Ki köszörüli Exacuit. M. A.

Meg köszörüli. idem. M. A.

Köszörülés. Exacuitio. PP.

Köszörülködik. Acuitur, it. alicui adhaeretur, alterius notitiam, gratiam consecatur.

Hozzá köszörülködik. Alteri se adfricat. Köszörültt. Exacutus.

Köszörültt elméjű. Acuti ingenii. Faludi, N. A. p. 228.

Köszörületlen. Non exacutus.

Köszörületlen a' kés, nem fog.

KÖSZÖRÜS. Qui cultros, securave cote exacuit. M. A. Samiator, polio. PP.

KÖSZVÉNY.

KÖSZVÉNY. Podagra, arthritis. M. A.

Kézi köszvény. Chiragra. NC. p. 343.

KÖSZVÉNYES. Podagricus, podagrosus. M. A. A' köszvényes ember okos szokott lenni. km. Mert hogy föl nem kelhet, sokat gondolkodik.

Köszvényes. FF. Bihar, és Szala Vben. E. F. Maros Székében.

Köszvényes kezű. Chiragricus. M. A.

Köszvényes lábú. Podagricus. M. A.

KÖT.

KÖT, köti. Ligat, vincit. M. A. Ki mint köt, úgy old. km.

Által köti. Transligat.

Bé köti. Conjungit, colligat. M. A.

El köti a' koszorudat. km.

Bele köti. Illigat.

Egygyü köti. Colligat.

El köti. Obligat.

El köti a' jószágát.

Elő köti. Praecingit.

Föl köti. Succingit. CM. Accingit, subligat. M. A. it. Suspendit, appendit. S. I.

Föl köti a' kolompot. km.

Gombot köt. Facit nodum. Nyúl' farkán gombot köt. km.

Hátra köti. Religat.

Hozzá köti. Adligat, adnectit. M. A.

Ki köt. Ad portum adplicat. M. A.

Ki köt véle. In arenam descendit, congredditur. S. I. Bolonddal ki ne köss soha. km.

Ki köti. Alligat, adnectit. M. A. Virágos czégért köt ki, mérget árul. km.

Ki köti lovakat az istálóból. Ejungit equos e stabulo.

Környül köti. Circumligat, circumvincit, circumcingit. M. A.

Le köti. Deligat. M. A. Pázm. Pred. p. 962. Obligat.

Meg köti. Devincit, v. fascinat. M. A.

Meg köti a' szekér' kerekét. Currum sufflaminat. PP.

Meg köti magát. Pertinaciter proposito inhaeret. S. I.

Öszve köti. Colligat. M. A.

Reá köti. Alligat.

KÖTEKEDIK. Filum contentionis ducit, tricatur, jurgatur. Sz. D.

Belém kötekedett: kapczáskodott. Sz. D.

Kötekedés. Contentio.

Kötekedő. Contentiosus.

KÖTEL. Funis, restis, vinculum, ligamentum. M. A. Ott szakad' el a' köté, a' hol leg gyöngébb. km.

Kötél-gyártó. Funalis textor.

Kötél-verő. Restiarius, restio. M. A.

* Borjú-kötél. Funis, quo vituli ligantur ad praesepe.

Csiga-kötél. Funis crassior, quo pondera per trochleam attolluntur. VV. L.

Hajó-kötél. Rudens. CM.

Harang-kötél. Funis campanae.

Hármas köté, nehezen szakad. km. Funiculus triplex difficulter rumpitur.

Ökör-kötél. Funis religandis bobus serviens. VV. L.

Ruha-szárasztó köté. Funis siccandis vestibis serviens. VV. L.

Rudazó köté.

Széna-hordó köté. VV. L.

Tehén-kötél. Funis religandis vaccis serviens. VV. L.

Kötele. Ejus funis.

Kötelék. Faludi, T. É. p. 170.

Kötélen járó. Funambulus, funipens, funirepus, schoenobates. M. A.

Kötéland. E. F. Kolos Vben.

Köteles. Obligatus, obstrictus. M. A.

Tehetsége fölött senki sem köteles. km.

Köteles. Sz. P. Bihar Vben.

Köteles böjt. Jejunium de praeepto.

Köteles hal, mellyet midőn a' halászok ki fognak, a' tanyán, kötélen szokták tartani a' vízben, míg el adhatják, ilyen köteles halak: viza, sóreg, tok. Hallottam Pakson 1797.

Köteles mező. E. F. Kóvár Vidékében.

Köteles szolgálat. Servitium obligatum. Faludi, N. E. p. 167.

Köteles ünnep. Festum praeeptum.

Köteleskedik. Intricatur, complicatur, implicatur. M. A. PP. Fors rectius kötelezkedik.

Köteleesség. Obligatio.

Hivatali köteleesség. Obligatio ex officio incumbens,

Keresztényi köteleesség. Obligatio christiana.

Papi köteleesség. Obligatio sacerdotalis. Szoros köteleesség. Stricta obligatio.

Kötelez, kötelezi. Obligat. M. A.

Bé kötelezi. Involvit, inserit. Káldi, 1. Tim. 6. 10.

Bele kötelezi. Implicat. M. A.

Le kötelezi. Devincit, facit obligatum, obstrictum.

Meg kötelezi. Intricat, praepedit, obligat. M. A. CM.

Kötelezés. Obligatio. M. A.

Bele kötelezés. Implicatio. M. A.

Meg kötelezés. Praepedimentum, obstrictio, intricatio, obligatio. M. A. CM.

Törvény' kötelezése. Pázm. Pred. p. 852.

Kötelező. Obligans.

Nincs kötelező ereje. Non habet vim obligandi.

Belé kötelezve. Implicite. M. A.

Köteleztetés. Zvonarica. 1. R. p. 708.

Kötéli. Funalis. M. A.

Kötélke. Funiculus. S. I.

Kötélődik. Constringitur, intricatur. M. A. Ördög' szövetségébe kötélődtek. Pázm. Kal. p. 197.

Kötélődzik. idem. M. A. Vajda, 1. K. p. 275.

Bele kötélődik. Intricatur, innodatur, implicatur. S. I.

Máshoz kötélődik. Alteri se adligat. Pázm. Kal. p. 1054.

KÖTEMÉNY. Ligamen. Sz. D.

KÖTET. Ligatura.

Egy kötet-széna.

KÖTETLEN. Non ligatus, solutus. S. I.

Kötetlen beszéd. Oratio soluta, prosa. S. I.

Bé kötetlen. Incompactus, non ligatus. M. A.

KÖTEVÉNY. Ligamen, ligatura. S. I.

KÖTÉK. idem. Sz. D.

KÖTÉNY. Ventrare, praecinctorium, praeligamen. Vortuch. S. I.

Gyolcs-kötény. Praecinctorium e sindone.

Vászon-kötény. Praecinctorium e tela crassiore.

KÖTÉS. Ligamen, vinculum, vinctura, it. nodus, fasciculus it. foedus, pactum. M. A.

Kötés a' fá-épületben. Catenatio tingnorum, junctura. PP.

Kötés-arany. Cumulus auri. PP.

Kötés-beszéd. Argumentum. Sz. D.

Kötés-fa. Fascis lignorum. Pázm. Pred. p. 210.

Kötés-levél. Literae reversionales. M. A.

Kötés-papiros. Volumen chartarium. PP.

Kötés-tétel. VM. Hit-tartás p. 37.

Kötés-virág. Fasciculus florum.

* **Bé kötés.** Obligatio. M. A.

Bokréta-kötés. Colligatio florum in fasciculum.

El kötés. Obligatio. M. A.

El kötese valami jószágúak. Obligatio possessionis alicujus. M. A.

Föl kötés. Subligatio, alligatio. M. A.

Frigy-kötés. Foederatio.

Gyékény-kötés. Textura storearum.

Háló-kötés. Confectio retis.

Hozzá kötés. Annexus, alligatura, alligatio. M. A.

Kapcza-kötés. Textura tibialium.

Kas-kötés. Textura corbis viminei.

Ki kötés. Exscensio e navi, applicatio navis ad portum.

Könyv-kötés. Compactura. S. K.

Kun-kötés. Vulcanium vinculum. M. A. PP. Igen erős kötés. Sz. D.

Le kötés. Obligatio.

Meg kötés. Colligatio, vinctura. M. A. it. Fascinatio. S. I.

Öszve kötés. Compactio, colligatio. M. A.

Puska-kötés. Meg kötötték a' puskáját.

Récze-kötés. Reticulatio.

Szatyor-kötés. Textura scirpiculi. Bolondság a' szántás vetés, élet a' szatyor-kötés. km.

Szülő-kötés. Jugatio. S. I.

Vitéz-kötés. Zona artificiose confecta. S. K.

KÖTHETŐ. Nexilis. M. A.

KÖTKE. E. F. Doboka Vben. *

KÖTNI való. Retinaculum, vimen. M. A.

KÖTÖGET, kötögeti. Nectit, nexat. S. I.

KÖTÖNY. Sz. P. Pest Vben.

KÖTÖTT. Vincit, ligatus. M. A.

Kötött beszéd. Oratio ligata, carmen. S. I.

Kötött erszény. Marsupium textum.

Kötött kas. Corbita, cista viminea. PP.
 • **Bé kötött.** Compactus, colligatus. M. A. Nehéz tudni, mi legyen a' bé kötött zsákban. km.
Öszve kötött. Colligatus. M. A.
KÖTÖZ, kötözi. Ligat. M. A.
 Bé kötözi. Illigat.
 Elöl kötözi. Praeligat. M. A.
 Föl kötözi. Subligat, alligat.
 Le kötözi. Deligat. M. A.
 Meg kötözi. Religat, perligat, obligat. M. A.
 Öszve kötözi. Colligat, constringit. M. A.
Kötözés. Ligatura; ligamen, copulatio. M. A.
 Le kötözés. Deligatio, colligatio. M. A.
 Meg kötözés. Religatio. M. A.
Kötözet. Ligatura, ligamen.
Kötözetlen. Irreligatus. M. A.
Kötözget, kötözgeti. Colligat, consuit, consarcinat. M. A.
Kötözött. Ligatus, vincetus.
 Öszve kötözött. Colligatus, constrictus. M. A.
Kötöző. Ligans, ligator, colligator.
 Kötöző fű. Carex. M. A.
KÖTŐ. Ligans, nectens. M. A.
 Kötő fa: csatló fa. Subscudes. M. A.
 Kötő fejsze. Securis arboraria, bipennis. PP.
 Kötő fék. Capistrum. M. A.
 Kötő fékezi. Capistro adstringit, capistrat. PP.
 Kötő láncz. Catena adstrictoria.
 Kötő szij. Amentum. M. A. Ligula scortea. PP.
 Kötő tű. Acus textoria, reticularia. S. I.
 Kötő vas. Subscus ferrea.
 Kötő vessző. Vimen. M. A.
 * **Elő-kötő.** Cinctus. M. A. Elő-ruha. NC. p. 451.
 Fej-kötő. Vitta muliebris.
 Gyékény-kötő. Textor storearum.
 Gomb-kötő. Nodularius.
 Háló-kötő. Reticularius.
 Hozzá kötő. Alligator. M. A.
 Kapeza-kötő. Tibialium confector.
 Kar-kötő. Brachiale.
 Kerék-kötő. Sufflamen.
 Ki kötő hely. Portus. M. A.
 Könyv-kötő. Compactor librorum, bibliopagus.
 Környül-kötő. Praecinctorium. Káldi, Gen. 3. 7.
 Rosta-kötő. Instrumentum cribrariorum.
 Szita-kötő. Libellula. Pille' neme: Kigyópásztor, aca, rosta-kötő.
 Szőlő-kötő. Colligator vitis.
 Térd-kötő. Fasciae crurales. NC. p. 451.
Kötődik. Disceptat, tricatur, jurgatur, contendit, funem contentionis ducit. M. A.
Kötődés. Disceptatio, contentio, tricae. M. A.
Kötőlék. Retinaculum, fascis, sarcina. M. A.
Kötős.
 Fej-kötős. Vittata.
 Szem-be-kötöst játszik.
KÖTTET, kötteti. Curat ligari.
 Bé kötteti. Curat compingi.
KÖTVE. Ligatim.
 Kötve higy komádnak. km. M. A.

KÖVET (név).

KÖVET. Legatus, nuncius. M. A. A' követet, és jóra intöt nem kell bánítani. km.
 Követ-angyalok. Pázm. Pred. p. 579.
 Folyó követ. Cursor. NC. p. 267.
KÖVETSEG. Legatio, ablegatio, functio, officium, munus. M. A.
 Angyali követseg. Zvonarics, Post. 1. R. p. 154.
 Követsegbe küldi. Legat, amandat. M. A.
 Követsegi. Ad legationem pertinens.
 Követsegi titoknok. Secretarius legationis.

KÖVET (ige).

KÖVET, követi. Imitatur, sequitur, consecretatur, consequitur, prosequitur, insequitur, comitatur, concomitatur. M. A.
 El követi. Prosequitur, exsequitur, comitatur.
 Föl követi a' halottat. Prosequitur orationibus defunctum, ad sepeliendum eum.
 Le követi: le késéri.
 Meg követi. Reconciliat, placat. M. A. Depracatur.
KÖVETDEGEL, követdegeli. Sectatur. M. A.
KÖVETEL, követeli. Praetendit, praetensionem format.
 Követelő. Praetendens. Tiszti Szótár. p. 58.
KÖVETÉS. Imitatio, imitamentum, comitatus. M. A.
 El követés. Executio, comitatio. M. A.
 Föl követés. Recitatio orationum super defunctum efferendum.
 Meg követés. Depratio, petitio veniae. Faludi, T. É. p. 278.
KÖVETHETI. Potest imitari.
 Követhetlen. Inimitabilis. M. A.
 Követhető. Imitabilis. M. A.
KÖVETKEZIK. Subsequitur, evenit. item Veniam abundi petit. M. A.
 El következik. Abitum parat, valedicit, veniam abundi petit, item Consequenter appropinquat. M. A.
 Meg következik. Evenit, consequitur. M. A.
 Reá következik. Supervenit.
 Következendő. Quod sequetur.
 Következendő-képpen. Consequenter.
 Következendőség. Posteri, posteritas. S. I.
Következés. Consequentia. M. A.
 Következés-képpen. Consequenter, itaque, ergo, igitur. S. I.
 Következés' rende. Ordo successionis.
 Következés valami után. Successus. M. A.
 Következés szerint. Juxta successionem.
 Következet. Consequentia.
 Következetlen. Inconsequens.
 Igen következetlen. Perinconsequens. M. A. L.
 Következetlenség. Inconsequentia. Mico-da következetlenség ez! Qualis est ista inconsequentia.
 Következetlenül. Inconsequenter.
 Következő. Sequens v. successor. S. I.
 Utánna következő. Successor. M. A.

Következő-képpen. Modo sequente, v. consequenter, ergo. S. I.
 Következőleg. idem. S. I.
 Következtet, következteti. Infert, ex rebus concessis concludit, argumentatur. S. I.
 Következtetés. Illatio.
KÖVETŐ. Imitator, secutor, sector, assecla. M. A. Nem használ a' tanács, ha nincs követője. km.
KÖVETSEG. Duplum mulctae judicariae. Ita Andreas 2. annó 1228. „Neutra pars judicium dupli, quod vulgo Kóvetseg dicitur, solvere teneatur.“

KÖVÉR.

KÖVÉR. Pingvis. M. A. Olyan kövér, mint a' föl fűtt lapoczká. km.
 Kövér borjú. Vitulus saginarius. PP.
 Szép a' borjú, nyilván kövér tehén alatt szopott. km.
 Kövér ember. Homo obesus. Kövér emberben ritkán látsz bölcsét. km.
 Kövér disznó. Porcus saginatus.
 Kövér fű, bab-levelű fű. Telaphium, fabaria. M. A.
 Kövér fül-fű, téli zöld. Semper vivum, sedum majus. M. A.
 Kövér lúd. Anser fartilis. PP. Légyen lúd, ha fejez, egyik meg, ha kövér. km. Dug. 1. R. p. 293.
 Kövér porcsin. Portulaca. M. A.
 Kövér-szerető. Pingvinarius, pingvarius. M. A.
 Kövér szőlő. Spionia. PP.
KÖVEREBB. Pingvior. Mindenkor kövőbb a' más ember' zalonnája. Vicinumque pecus grandius uber habet.
KÖVÉRE. Ejus pingve.
 Kövérét szereti. Amat, quod pingve est.
KÖVÉREDIK. Pingvefit, pingvescit. M. A.
 El kövéredik. Ultra modum pingvescit.
 Meg kövéredik. Pingvescit. M. A. CM.
KÖVÉREN. Pingviter. M. A.
KÖVÉRES. Subpingvis. M. A.
KÖVÉRÍT, kövéríti. Pingvefacit. M. A. Pázm. Pred. p. 389. 605.
 Meg kövéríti. Impingvat. M. A. CM.
KÖVÉRSÉG. Pingvedo, adeps. M. A.
 Kövérséges. Pingvissimus. Káldi, Jud. 3. 22. Isaiae 28. 1.

KÖZ.

KÖZ. Communis, publicus, item vulgaris, vilis, item. Spatium, interstitium, intervallum, intercapedo. M. A.
 Köz akarat. Plebiscitum. v. votum commune, consensus. S. I. Sz. D.
 Köz akarral. Communi consensu.
 Köz ára valaminek. Pretium forense. S. I.
 Köz atya. Pater communis, universalis. S. I. Sz. D.
 Köz beszéd. Proverbium, sermo vulgaris. M. A.
 Köz biródalom. Respublica. Faludi, N. A. p. 212.
 Köz bíró. Sequester, arbiter. M. A.
 Köz bocsánat. Venia universalis, amnistia generalis. Generalpardon. S. I.

Köz ember. Homo plebeius, vulgaris, unus de plebe. S. I.
 Köz fal. Paries intergerinus. M. A.
 Köz falu. E. F. belső Szolnok Vben.
 Köz gyöp. Limes possessorum in agris, et vineis. S. I.
 Köz gyónás. Publica confessio peccati.
 Köz gyónat. idem. M. A.
 Köz hártya. Diaphragma. Mely', és hasüregét el választó hártya. S. I.
 Köz haszon. Commodum publicum. Sz. D.
 Köz határ. Colliminium, conterminium. M. A.
 Köz hely. Locus publicus, communis. S. I.
 Köz helyen. Publice. Mindenek' láttára. Pázm. Pred. p. 5.
 Köz hír. Rumor. M. A. CM.
 Köz hírt hint. Rumifert. M. A.
 Köz jó. Bonum publicum. S. I.
 Köz jó' el lopása. Peculatus. PP.
 Köz jót el lopó. Peculator. PP.
 Köz katona. Miles gregarius. S. I.
 Köz kenyér. Panis ater, ultimi ordinis, panis caeparius. PP. Panis communis, militaris. Kommisbrod. S. I. Pázm. Pred. p. 1145.
 Köz keresmény. Coquisitio. Tiszti Szótár. p. 41.
 Köz kert. Sepimentum intergerinum. PP.
 Köz kéz. Sequestrum. S. I.
 Köz kézhez vevő. Sequester. PP.
 Köz kéznél le teszi. Sequestrat, deposit apud sequestrum. PP.
 Köz kéznél le tett. Sequestro depositus. PP.
 Köz kéznél le tevő. Depositor. PP.
 Köz kézre bízták. Pro communi usu deposuerunt. Pázm. Kal. p. 507.
 Köz király. Interrex. Molnár János, Könyvház 2. Szakasz.
 Köz kincs. Aerarium, fiscus. S. I.
 Köz kincs-lopás. Peculatus. S. I.
 Köz kincs-lopó. Peculator. S. I.
 Köz kocsi. Rheda publica, provincialis. Landkutsche. S. I.
 Köz kocsis. Auriga publicus. Landkutscher. S. I.
 Köz konyha. Popina. M. A.
 Köz konyhai. Popinalis. M. A.
 Köz konyhán nyalakodik. Popinatur. M. A.
 Köz köpü. Sycophanta. M. A. Ki mind a' két részhez csapja magát.
 Köz köpülködik. km. Filum contentio-nis ducit. M. A.
 Köz legény. Miles manipularis.
 Köz légy, szoba-légy. Musca domestica. S. I.
 Köz ló. Equus communis. Köz lónak turós a' háta. km. Communis tamquam Sisapo. M. A.
 Köz mondás. Proverbium, adagium. S. I.
 Köz módon. Vulgariter. M. A.
 Köz nap. Dies profestus. M. A.
 Köz napi. Profestus. M. A.
 Köz nép. Vulgus, plebs, plebes. M. A.
 Köz népi. Plebejus. M. A.
 Köz nép' háboruja. Tempestas popularis. S. I.
 Köz nép' szeretete. Aura popularis. S. I.
 Köz nép' szeretetét, vagy kedvét kereső. Aurae popularis captator. S. I.
 Köz nép' végezése. Plebiscitum. CM.

Köz pör. Faludi N. A. p. 23.
 Köz rend. Plebs. M. A.
 Köz rendű. Plebejus. M. A.
 Köz sokaság. Turba. Pázm. Pred. p. 1237.
 Köz szarvas. Cervus elaphus. S. I.
 Köz szolgálta. Stator, apparitor. v. lictor, praeco. S. I.
 Köz szó. Proverbium, adagium. S. I.
 Köz tanács. Consilium commune. Faludi N. U. p. 127.
 Köz tár. Aerarium, fiscus. S. I.
 Köz társ. Incola reipublicae, civis. S. I. Consocius.
 Köz társaság. Respublica, civitas. S. I. Sz. D.
 Köz teve. Camelus dromedarius. S. I.
 Köz törvény. Jus publicum. S. I.
 Köz tudomány-tétel. Manifestum.
 Köz ügy. Caussa publica, communis. S. I.
 Köz varju. Corvus cornix. S. I.
 Köz végezés. Communis decisio. Sz. D.
 Köz-vetetlen. Immediatus.
 Köz-vetetlenül. Immediatus.
 Köz vér. Nemtelen. Landovics p. 13.
 Köz vitéz. Miles gregarius.
 * Atel-köz, Etel-köz. A t e l c u s u A n o n y m i.
 Beszéd-köz. Intervallum sermonis.
 Beszéd-közben. Inter discursum. Beszéd-közben elő hozakodtunk arról is.
 Bodrog-köz. Insula, quam fluvius Bodrog facit in C. Zempliniensi.
 Csalló-köz. Insula Cituorum.
 Föld-köz.
 Hó-köz. Interlunium. CM.
 Idő-köz. Intervallum temporis.
 Körös-köz. Nic. Oláh. Hung. p. 72. Tractus inter tres Chrysios fluvios.
 Láb-köz. Interfeminium.
 Máros-köz. Nic. Oláh. p. 73.
 Mura-köz. Insula, quam fluv. Mura facit.
 Nyír-köz. Nic. Oláh. p. 71.
 Rába-köz. Insula fluvii Rába.
 Sár-köz. Intervallum luti.
 Szamos-köz. Nic. Oláh. p. 70.
 Szem-köz. Szem-közt jött vele.
 Tömös-köz. Nic. Oláh. p. 74.
 Út-köz, út-közben. Intra viam.
 Víz-köz. Mesopotamia, regio interam-nensis.
 KÖZBE. Inter, in medium.
 Közbe, közbe. Per intervalla. PP. Faludi N. U. p. 128. N. A. p. 49.
 Közbe szakasztás. Interruptio. Zvonarics, 1. R. p. 235.
 Közbe veszi. Intercipit, obsepat. M. A.
 Közbe veti. Interponit, interjicit.
 Közbe vetette magát. Se interposuit, mediatorem egit.
 Közbe vetés. Interpositio. Pázm. Kal. p. 624.
 Közbe vetőleg. Mediate. Sz. D.
 KÖZBEN. Inter, in medio.
 Közben fekszik. Interjacet. M. A.
 Közben foglalja. Internectit. M. A.
 Közben foly. Interfluit. M. A.
 Közben folyó. Interfluvius. M. A.
 Közben fut. Intercurrit. M. A.
 Közben jár. Intercedit. M. A.
 Közben járás. Intercessio. M. A. Pázm. Pred. p. 582.
 Közben járhatás. Zvonarics 1. R. p. 809.
 Közben járó. Intercessor. M. A.

Közben jön. Intervenit. S. I.
 Közben jött. Intervenens.
 Közben közben meg nyúgzik. Interquiescit. PP.
 Közben szakasztja. Interrumpit. M. A.
 Közben szól. Interloquitur. M. A.
 Közben szállás. Interlocutio. M. A.
 Közben szólítás. Interpellatio. M. A.
 Közben veti. Interponit, interjicit. M. A.
 Közben vetés. Interjectio, interpositio, intercalatio. M. A.
 * Azon közben. Interea. S. K.
 Beszéd-közben. Intra discursum.
 Idő-közben. Intra tempus.
 Szó-közben. Intra loquelam.
 Út-közben. In via, inter eundum.
 KÖZE, KÖZÖD, KÖZÖM. Relatio illius, tua, mea.
 Mi köze hozzá. Quid illius interest.
 Semmi közöd hozzá. Nihil tua interest.
 Nincs közöm hozzá. Nihil mea refert.
 O dolga, maga lássa.
 Nem teszsem hozzá semmi közömet.
 KÖZEL. Prope, propinque. M. A. A' ki a' tűzhöz közel jár, meg égeti magát. km.
 Közel éri. Habet in vicino.
 Közel igaz. Verosimilis, probabilis. S. I.
 Közel lét. Propinquitas.
 Közel léte. Propinquitas ejus.
 Közel lévő. In propinquo existens.
 Közel nap. Prope diem. Sz. D.
 Közel való. Propinquus. M. A. Pázm. Pred. p. 918.
 Közel valóság. Proximitas. M. A.
 Közlebb. Propius. M. A.
 Közlebb való. Propior. M. A. Zvonarics. 1. R. p. 27.
 Közlebb. Propius. Pesthi' Meséji p. 69.
 Közlebb. Propior. Közlebb az ing a' csuhánál. km.
 Közlebb atyafi. Proximior cognatus.
 Közlebb való. Propior, propinquior.
 Közlebből. A propiori.
 Közledik. Propinquat. Sz. D.
 Közlet. Propinquitas, vicinitas.
 Közleten. In propinquo, in vicino.
 Közletet. Propinquat. M. A.
 El közelget. Adpropinquat. M. A.
 Hozzá közelget. Proximat, propinquat. M. A.
 Közletés. Appropinquo. M. A.
 Közlet. Proximat. M. A.
 Közletit. Facit propinquare. Csuzi, Tromb. p. 19.
 El közelít. Appropinquat, appropiat. M. A.
 Közletítés. Appropinquo. M. A.
 El közelítés. Appropinquo, appropiat. M. A.
 Közletről. Cominus, comminus. M. A.
 Közelség. Propinquitas, proximitas. Faludi N. U. p. 36. N. A. p. 173.
 Közelső. Propinquus, proximus. S. I. A' közelsőt add ide. Sz. D.
 KÖZÉ. Inter. M. A. Intra, intro. A' ki a' korpa közé keveredik, meg eszik azt a' disznók. km.
 Közé elegyíti. Intermiscet, immiscet. M. A.
 Közé írja. Interscribit. M. A.
 KÖZÉP. Mediocris. M. A. Medius.

Közép, több azon nevé helységek megkülönbözteté szó, p. o. közép Ajta — közép Almás — közép Bölön — Közép' falva — közép Lak 's a' t.
 Közép aránt. Per medium. M. A.
 Közép állapot. Mediocritas, sors media. S. I.
 Közép dolog. Res media, indifferens, adiaphorum. Csene Péter, Conf. Helvetica p. 174.
 Közép ér. Vena mediana. S. I.
 Közép had. Acies media. S. I.
 Közép jóságú. Tolerabilia. S. I.
 Közép kor. Aetas media, optima. S. I.
 Közép korú. Aetatis mediae. S. I.
 Közép kör. Aequator, circulus aequinoctialis. S. I.
 Közép pont. Centrum. S. I.
 Közép rend. Sors media. Leg jobb a' közép rend. km.
 Közép rendet tart. Sz. D.
 Közép rész. Meditullium, pars media. S. I.
 Közép rád. Stivarium. M. A.
 Közép szám. Numerus medius, id est nec parvus, nec magnus. S. I.
 Közép szer. Res mediocris, medium v. res media, indifferens, adiaphorum. S. I.
 Közép szerint. Mediocriter. M. A.
 Közép szerű. Medioximus. M. A.
 Közép szerűen. Mediocriter. S. I.
 Közép szerűség. Mediocritas. S. I.
 Közép szerencse. Sors media. Leg jobb a' közép szerencse. km.
 Közép táj. Sz. D.
 Közép tenger. Mare mediterraneum.
 Közép uj. Digitus medius, formosus. M. A.
 Közép út. Via media, medium, modus. S. I. Sz. D. Boldogok a' közép uton járók. Medium tenuere beati. S. I.
 Középe. Ejus medium. Két tojásnak egy pohár bor a' középe. km.
 Középebe. In medium ejus.
 Középre áll. Stat ad ejus medium.
 Középet találta. Centrum tetigit.
 Középen. In medio. Sz. D.
 Középes. F. Bihar Vben.
 Középett. In medio.
 Középett el vágja. Intercidit. M. A.
 Középette, középetted, középettem. In medio sui, tui, mei, intervallo ejus, tui, mei. M. A.
 Középként. Mediocriter. S. I.
 Középség. Mediocritas. M. A.
 Középső. Medius, medianus. M. A.
 Középső bél. Mesenterium. S. I.
 KÖZI. Insulanus, insulae accola. Mint Csalló-közi — Mura-közi — Rábaközi, 's a' t.
 Föld-közi. Mediterraneus.
 Föld-közi tenger. Mare mediterraneum.
 Hó-közi. Intermestris. CM.
 Sár-közi. Intralutanus.
 Víz-közi. Interamnensis.
 KÖZIBE. Inter, in medium. M. A.
 Közibe csatolja. Internectit. M. A.
 Közibe fonja. Interplicat. M. A.
 Közibe keveri. Intermiscet.
 Közibe való. Eo quadrat.
 Közibe veti. Intercalat. M. A.
 KÖZLE. Angiportus. Két utszát össze foglaló szük kis utsza. Pápai szó, hallottam 1823. Sept. 13.

KÖZÖL, közöli, közli. Communicat. M. A.
 Közli a' jó kocsis a' mely kerék-vágást. Sz. D.
 Közli tanácsát. Communicat sua consilia.
 Közlekedik. Correspondet, se communicat. S. I. Közölködik. Sz. D.
 Közlel, közleli. Communicat. Faludi N. E. p. 65.
 Közlet, közletti. In medium accipit.
 Közlés, Communicatio, divisura. M. A.
 Közölt. Communicatus, cum aliis divinus v. aliis notitiae datus.
 Közölttség: közlés. Sz. D.
 Közöl. Communicans, participem faciens, notitiae dans.
 Hir-közöl. Újság-író. Rájnis.
 Közöldik. Communicatur v. distribuitur. S. I. Sz. D. Velem nem közöldött a' dolog. Sz. D.
 Közöldés. Communicatio. Sz. D.
 Közölheti. Potest communicare.
 Közölhető. Communicabilis. Pázm. Pred. p. 1057.
 Közölhetetlen név. Incommunicabile nomen. Káldi Sap. 14. 21.
 Közölködik: közlekedik. Sz. D. Nem közölködtem vele. Sz. D.
 Közöltet, közölteti. Communicat, participem reddit. M. A.
 Közöltetés. Communicatio. M. A.
 Közöltethető. Communicabilis. Faludi T. E. p. 121.
 KÖZÖN. In medio.
 Kézén közölni el veszett. km.
 KÖZÖNSÉG. Communitas, universitas, commune. M. A. it. Respublica v. publicum. S. I.
 Közönséges. Communis, publicus, catholicus, generalis, universalis, vulgaris. M. A.
 Közönséges békeség. Pax universalis.
 Közönséges egygyesség. Communio. M. A.
 Közönséges hely. Locus publicus. M. A.
 Közönséges helyen. Publice, publicitus. M. A.
 Közönséges képpen. Publice, publicitus, populariter, universaliter, communiter. M. A.
 Közönséges keresztény. Christianus Catholicus.
 Közönséges keresztény anya szent egyház. Ecclesia Christiana Catholica.
 Közönséges látás. Spectaculum publicum. M. A.
 Közönségesen. Communiter, universe, universim, generaliter. M. A.
 Közönségesül teszi. Publicat. M. A.
 KÖZÖS. Particeps, communis, consors. M. A. it. Mutuus, reciprocus v. mixtus, promiscuus. S. I.
 Közös jóság. Bonum commune. Paripa, fegyver, feleség nem közös jóság. km.
 Közös lónak turós a' háta. km.
 Közös társ. Consors, consocius, particeps. M. A.
 Közösen. Mutuo v. mixtim, promiscue, insimul. S. I.
 Közösít, közösíti. Communem facit, publicum efficit, participem reddit. S. I.
 Közösködik. Se communicat, conversatur, v. carnaliter commiscetur.

Közösködés. Coitus, concubitus.
 Közöslég. Mixtim, promiscue. M. A.
 Közösödik. Miscetur. S. I.
 Közösül. Participat, particeps fit. M. A.
 Közösség. Consortium. S. I. Sz. D.
 KÖZÖTT. Inter. M. A. Két szék között pad alá esett. km.
 Közötte, közötted, közöttem. Inter ipsum, inter te, inter me. M. A.
 Közöttök, közöttetek, közöttünk. Inter ipsos, inter vos, inter nos. M. A.
 KÖZRE. In publicum.
 Közre bocsátotta. In publicum emisit, edidit.
 Közre eresztette. Publicum reddidit.
 KÖZSÉG. Plebs, vulgus v. communitas, populus, respublica. M. A.
 Község-csalogató. Seducator. Pázm. Pred. p. 52.
 Községbéli. Plebejus. Sz. D.
 Községi. Popularis, politicus. M. A.
 Községes. Vulgaris, popularis.
 Községes dolog. Plebeum. Sz. D.
 KÖZTT loco KÖZÖTT. M. A.
 Köztt köztt. Interposite. Faludi, N. U. p. 107.
 Közte, közted, köztem. Inter illum, te, me. M. A.
 Közte közte. Interposite, passim. S. I.
 Közte feketéllő. Internigricans. M. A.
 Közte fészkez. Internidificat. M. A.
 Közte tündöklök. Intermicat. M. A.
 Köztünk, köztetek, köztök. Inter nos, vos, illos. M. A.
 Köztünk maradjon a' szó.
 KÖZÜL. Ex, e medio. M. A.
 Ezer közül alig válik egy jó.
 Sok közül. E multis.
 Közülünk, közületek, közülök. E nobis, e vobis, ex illis.
 KÖZZEL. Cum intervallo.
 Hellyel közzel. Per intervalla, sparsim, hic et ibi.

KŐ.

KŐ.

KŐ. Lapis, lithos. M. A. A' melly kutyát éri a' kő, az rivvan el. km.
 Kő' allya. F. Bihar Vben. E. F. Hunyad Vben.
 Kő-bálvány. Statua lapidea. Pázm. Pred. p. 255.
 Kő-bántás. Calculus, lithiasis. M. A.
 Kő-bánya. Lapidina, latomia. M. A.
 Kő-bánya. Sz. P. Gömör Vben.
 Kő-bányász. Lapidarius. NC. p. 287.
 Kő-enyv. Lithocolla, malta collaria. Kütt. S. I.
 Kő-eső. Grandio. M. A. Beniczki p. 114. Káldi Exod. 9. 19.
 Kő-eső esik. Grandinat. M. A.
 Kő-esős. Grandinosus. M. A.
 Kő-esőzés. Tempestas grandinea. S. I.
 Kő-fal. Moenia, murus. M. A.
 Kő-fal-darabok. Moenia diruta, rudera. PP.
 Kő-fali. Muralis. M. A.
 Kő-fali főske. Hirundo apus. Mauer-schwalbe. S. I.

Kő-fallal kerített. Moenitus. PP.
 Kő-fal' melléke. Pomoerium. M. A.
 Kő-fal' ormozatja. Muralis lorica, pina, crepido. PP.
 Kő-falos. Muratus. M. A.
 Kő-fal-rakó. Faber murarius. M. A. Caementarius. NC. p. 283.
 Kő-fal-ruta. Ruta muraria. PP.
 Kő-falu. F. Baranya Vben. E. F. Hunyad Vben.
 Kő-faragás. Lithotomia. Pázm. Pred. p. 110.
 Kő-faragás után való forgács-kövek. Caementum. PP.
 Kő-faragó. Lapidica, caementarius, calculator. PP.
 Kő' farka. E. F. külső Szolnok Vben.
 Kő-fejtés. Lapidicina.
 Kő-fejtő. Latomus, lapidica. S. I.
 Kő-fejű. Duri capitus.
 Kő-fenő, kő-simító, kő-csiszár. Politor lapidum. Steinschleifer. S. I.
 Kő-fészek. Azon hely, melybe bé van soroztva az alsó örlő kő a' malomban. Sz. D.
 Kő-flastrom. Stratum civitatis. S. I.
 Kő-furó hal. Cobitis taenia. S. I.
 Kő-füzes. MV. Vas Vben.
 Kő-hagyítás. Jactus lapidis.
 Kő-hagyításnyi. Distantia, quantum facit jactus lapidis. S. I.
 Egy kő-hagyításnyira. Ad distantiam jactus unius lapidis. Pázm. Pred. p. 491.
 Kő-halom. Cumulus lapidum. S. I.
 Kő-halom. MV. Soprony Vben és E.
 Kő-halom' széke. Sedes Rupensis.
 Kő-hasadék. Fissura lapidis. Pázm. Pred. p. 518.
 Kő-hányás. Conjectio lapidum.
 Pusztá kő-hányás. Sz. P. Fejér Vben.
 Kő-ház. Domus murata, lapidea. Pázm. Kal. p. 840.
 Kő-hid. Pons lapideus. S. I.
 Kő-hid-Gyarmat. F. Esztergom Vben.
 Kő-hulladék. Caementum lapideum, caedimentum. S. I.
 Kő-keménysegű. Lapidicae duritiei.
 Kő-kerítés. Cinctura muralis.
 Kő-kerítése a' városnak. Moenia. PP.
 Kő-kép. Statua lapidea. Pázm. Kal. p. 437.
 Kő-kés. Culter lapideus, quo Judaei in circumcissione utebantur. Káldi Josue. 5. 2.
 Kő-keszi. F. Hont Vben.
 Kő-kút. Sz. PP. Bács, és Heves Vben.
 Kő-láb. Columna, fulcrum lapideum, lapidea basis. M. A.
 Kő-láb, mellyen a' gerenda áll. Mutulus. PP.
 Kő-lábak, mellyeken az épület áll. Anterides, erisma. PP.
 Kő-liszt. Gypsum pulverulentum, farina fossilis. S. I.
 Kő-lózna. E. F. belső Szolnok Vben.
 Kő-maradék. Faludi T. É. p. 76.
 Kő-maró koltty. Cottus cataphractus. S. I.
 Kő-metsző. Lapidica. M. A. Lithoglyphus.
 Kő-metszés. Lithotomia chirurgica v. sculptura. S. I.
 Kő-mag. Lithosperma. S. I.
 Kő-major. Sz. P. Posony Vben.

Kő-malom. Malom Posony Vben.
 Kő-méreg, ércz-méreg. Arsenicum.
 Kő-mives. Caementarius. M. A.
 Kő-mives csákány. Malleus lapidarius. PP.
 Kő-mives kalán. Trulla. PP.
 Kő-mives sinor. Piom. Libella murariorum. PP.
 Kő-mivesség. Ars murariorum.
 Kő-mű. R. Opus lapideum, domus lapidea, vel murus. S. I.
 Kő-olaj. Petroleum. Sz. D.
 Kő-omladék. Rudera. Sz. D.
 Kő-oszlop. Columna lapidea. Pázm. Pred. p. 504.
 Kő-pad. Scamnum lapideum.
 Kő-pad a' malomban.
 Kő-pad-elő-fa, ugyan ott.
 Kő-padolat, kő-padlat. Pavimentum lapideum. Sz. D.
 Kő' pataka. E. F. belső Szolnok Vben.
 Kő-por. Parietinae, rudus. PP.
 Kő-romladék. Rudus. CM.
 Kő-romlás. Rudus. M. A.
 Kő-rontó fű. Parietaria M. A. Kő-repsző fű. S. I.
 Kő-só. Sal fossilis, sal petrae. M. A. Nem sok kő-sót esznek meg együtt. km.
 Kő-szál. Rupes, scopulus. M. A.
 Kő-szál. Rudera in C. Abaúj.
 Kő-szál-kova. Petrosilex. Felskiesel. S. I.
 Kő-szeg. Guncium, Civitas Vngariae. M. A. it. t. h. n. Baranya, Maros; Sáros és Torna Vben.
 Kő-szeg-ér. Tó Soprony Vben.
 Kő-szeg-Remete. F. Szatmár Vben.
 Kő-szegő. Lapidarius. M. A. L.
 Kő-szeptől. Lichen petraeus. Steinleberkraut. S. I.
 Kő-szén. Lithanthrax, carbo fossilis.
 Kő-szén-bánya. Fodina lithanthracum.
 Kő-szikla. Petra, rupes, cautes, saxum, scopulus. M. A. Az életre való ember még a' kő-szikla' tetején is meg él. km.
 Kő-sziklás. Petrosus, petricosus, scopulosus, saxosus, confragosus. M. A.
 Kő-sziklás hely. Saxetum. M. A.
 Kő-szirt. Scopulus. S. I. Sz. D.
 Kő-szív. Cor lapideum, durum.
 Kő-szívű. Inclemens, immisericors, adamantem gerens in pectore. S. I.
 Kő-szivűség. Duritia cordis, immisericordia.
 Kő-tábla. Tabula lapidea. Pázm. Pred. p. 795.
 Kő-telek. F. Heves Vben.
 Kő-vaj. Lac flavum lunae. Steinbutter. S. I.
 Kő-vág. F. Bihar Vben.
 Kő-vágás. Caesura lapidum, latomia. PP.
 Kő-vágó. Caesor lapidum, lapidica, latomus. M. A.
 Kő-vágó hely. Kő-fejtő hely. Lapidicina. S. I.
 Kő-vágó Őrs. F. Szala Vben.
 Kő-vágó Szőlős. F. Baranya Vben.
 Kő-vágó csákány. Lapidarius malleus. PP.
 Kő-vállu. Alveus lapideus. PP.
 Kő-vár. Arx lapidea.

Kő-vár. E. Omlott vár.
 Kő-vár' vidéke. Districtus Rupensis.
 Kő-velő. Lithomarga. S. I.
 Kő-viasz. Bitumen, asphaltum, piss-asphaltus. PP.
 Kő-zápor. L. Kő-eső. Sz. D.
 * Agát-kő. Achates. S. I.
 Ásvány-kő. Fossilis lapis. S. K.
 Beretva-kő. Cos olearis. S. K.
 Boldog kő-vár. Omlott vár, Abaúj Vben.
 Bor-kő. Cremor tartari.
 Bűdös kő. Sulphur. S. K.
 Csillámló kő. Mica. S. K.
 Csont-forrasztó kő. Tophus, osteocolla.
 Csöpögő kő. Stalagites. S. K.
 Cser-kő. Basaltes, productum vulcanicum. Illyenből áll Sághegye.
 Darázs-kő. Tophus. Tufstein. S. I.
 Drága kövek. Gemmae, lapides pretiosi.
 Egér-kő. Ausenicum. S. K.
 Etető-kő. Causticus lapis. S. K.
 Fattyu-kő. Pseudogemma. S. K.
 Fejtett kő. Cacus lapis. S. K.
 Feneck-kő. Lapis fundamentalis.
 Fén-kő. Cos. Halkkal jár, mint a' fénkő a' kaszán. km.
 Gálicz-kő. Vitriolum. S. K.
 Gyémánt-kő. Adamas. S. K.
 Hasadó-kő. Schistus lapis. S. K.
 Határ-kő. Terminalis lapis. S. K.
 Homok-kő. Lapis arenarius.
 Játék-kő. Pumex. PP.
 Kasza-kő. Cos. S. K.
 Káposztás kő. Lapis qui pro deprimendis in vase caulibus adhibetur.
 Keeske-kő. Chelidon. S. K. rectus Föcske-kő.
 Kék-kő. Caeruleum vitriolum. S. K.
 Kigyó-kő. Serpentinstein. Serpentinus. Kigyó-követ fujtak ellene. km.
 Koporsó-kő. Sepulchralis lapis. S. K.
 Kőszőrű-kő. Cos. S. K.
 Lágy kő. Lapis mollis. Könnyű a' lágy követ faragni. km.
 Likacsos kő. Pumex. S. K.
 Malom-kő. Lapis molaris. S. K.
 Mágnes-kő. Lapis magnetis. S. K.
 Márvány-kő. Marmor.
 Menny-kő. Fulmen.
 Mész-kő. Lapis calcarius.
 Metszett kő. Politus, sculptus lapis. S. K.
 Nagy kő. Lapis magnus.
 Nagy követ mozdít. Magnum movet lapidem.
 Nagy követ gördít előmbé.
 Nagy követ vett le a' szivemvöl. km.
 Opál-kő. Opalus. S. K.
 Orvos-kövek. Faludi U. E. 3. R. p. 166.
 Örlő kő. Lapis molaris.
 Pokol-kő. Lapis infernalis. S. K.
 Próba-kő. Lapis lydius. S. K.
 Rubint-kő. Rubinus. S. K.
 Sárkány-kő. Draconites. S. K.
 Szégyen-kő. Lapis propudii.
 Szégyen-kőre állították.
 Szurok-kő. Piceus lapis. S. K.
 Tábla-kő. Schistus. Fekete tábla-kő. Molnár János. Pierre de table noire.
 Tajték-kő. Pumex. M. A.
 Tajték-kővel csiszolja, simítja. Sz. D.
 Talp-kő. Lapis fundamentalis, basis lapidea.

Termés-kő. Nativus lapis. S. K.
Tűz-kő. Silex, pyrites. S. K.
Vér-kő. Haematites lapis. S. K.
KÖBÖL való. Lapidus. M. A.
KÖHÖZ legyen mérve. Nolim tuihi ad-
mensurari.
KÖRE metszi. Lapidu incidit.
Kőre metszés. Incisio ad lapidem.
Kőre metszett Lapidu incisus.
KÖVE Ejus lapis. Jó az aczélja, de a'
tűz-kőve rossz. km.
KÖVEBB. Lapidior.
Kőnél kövebb. Lapidu durior. Faludi, T.
É. p. 12.
Kőnél kövebb sziv.
KÖVECS. Scrupus, calculus, glareas, gla-
reola, lapillus. M. A.
Kövecses. Glareosus, calculus, scrupo-
sus, scrupus, scrupulosus. M. A.
Kövecses. F. Gömör Vben, Csárda Po-
sony Vben.
Kövecses föld. Solum glareosum. PP.
Kövecses homok. Saburra. M. A.
Kövecsez, kövecsezi. Glarea, lapillis
sternit.
Meg kövecsezi.
Kövecske. Lapillus, calculus. M. A.
KÖVED. Petrescit, petrefit v. corticem
exuit. S. I. Hámlik. Sz. D.
Tavaszkor könnyen köved minden fa-
héj. Sz. D.
Köveszt, köveszti. Petrefacit v. decortica-
t. S. I. Hámtja. Sz. D.
Meg köveszti a' sódort: tiszta vízben
meg főzi. Sz. D.
KÖVEGY. Sz. P. Csanád Vben.
KÖVES. Lapidus. M. A.
Köves. F. Szala Vben.
Köves' egyháza. F. Bihar Vben.
Köves' falva. F. Szepes Vben.
Köves gyűrű. Annulus gemmatus. PP.
Köves hely. Saxetum, locus lapidosus.
M. A.
Köves helyen lakó. Saxetanus. M. A.
Köves kard. Gladius gemmis distin-
ctus. Sz. D.
Köves Kállya. F. Szala Vben.
Köves kút. FF. Vas és Szala Vben.
Köves liget. F. Marmaros Vben.
Köves mező. E. Sz. P. Kolos Vben.
Köves patak. E. Patak Csik Székében.
Köves súlyos dagadás. Scirrhus. PP.
Kövesd. t. h. n. Arad, Baranya, Bereg,
Bihar, Hont, Nógrád, Soprony, Tol-
na és Tömös Vben., és E. FF. föl-
ső Fejér és közép Szolnok Vben.
Erdő-Kövesd. F. Heves Vben.
Kis Kövesd. F. Zemplin Vben.
Maros-Kövesd. E. F. Torda Vben.
Mező-Kövesd. MV. Borsod Vben. E. F.
Maros Székében.
Nagy Kövesd. F. Zemplin Vben.
Rába-Kövesd. F. Vas Vben.
Kövesedik. Lapidescit, petrescit, petre-
fit. S. I.
Meg kövesedik. idem.
Kövesít, kövesíti. Petrefacit, in lapidem
vertit, saxum reddit. S. I.
KÖVEZ, kövezi. Lapidat. M. A.
Meg kövezi. idem. M. A.
Agyon meny-kövezi. Dug. km. 1. R. p. 103.
Kövezés. Lapidatio. M. A. Pázm. Pred.
p. 1252.

Kövező. Lapidator. M. A.
Meg kövező. idem. M. A.
KÖVÉSZ. Latomus, lapicida, vel lapidum
notitiam habens. S. I. Bányász. Sz. D.
KÖVEL lövő. Funditor, silicarius. S. I.
Kövel rakott útsza, út. Lithostrotus,
lithostrotum. PP.
Kövekkel rakott. Gemmis distinctus. PP.
KÖVÉ lesz. Lapidescit. M. A.
Kövé válik. In lapidem abit.
KÖVL. Lapidus, saxeus. M. A.
Kövi. FF. Arad és Gömör Vben.
Kövi bagoly. Noctua saxatilis. S. I.
Kövi fű. Lithophytum. v. lichen pe-
traeus. S. I.
Kövi hagyma. Allium angulosum. S. I.
Kövi hal. Fundulus, piscis saxatilis. M. A.
Gobius fluviatilis. PP. Cobitis barba-
tula. S. I. Telegdi, Fellelet p. 26. Cot-
tus gobio. Mitterpacher Hist. Nat.
Kövi nyest. Martes saxatilis. S. I.
Kövi súly. Scirrhus. S. I.
Kövi tölgy. Ilex. S. I.

KÖDÖK.**KÖDÖK.** Umbilicus. vide **KÖLDÖK.** M. A.**KÖRÖS.**

KÖRÖS. Chrysius fluv. Ungariae. M. A.
et Transylvaniae. Fekete — Fejér —
Sebes Körös.
Körös. KV. Körös Vben.
Körös, (Nagy, kis.) MVV. Pest Vben.
Körös-bánya. E. MV. Zaránd Vben.
Körös-bogár. Cantharis. M. A.
Körös-fa. Fraxinus. M. A.
Körös-fő. Locus, ubi Chrysius velox
prorumpit. Nic. Oláh Hung. p. 63.
Körös-köz. Tractus inter tres Chrysius.
Nic. Oláh. p. 72.
Körös-patak. E. FF. Udvarhely, és Há-
rom szék, Székében.
Körös Vármege. Comitatus Chrysiensis.

KR.**KRABSÁL.****KRABSÁL.** Scriptitatus, scribillatus. M. A.**KRÁCZOL.****KRÁCZOL.** Fricat.
Kráczoló sóprű az ötvösöknél. Penicu-
lus. PP.**KRAJCZÁR.**

KRAJCZÁR. Crucifer, numus cruciger. S. I.
Fél krajczár. Medius cruciger.
KRAJCZÁROS. Quod cruciferum continet,
vel valet.
Krajczáros bicsak. Cultellus, qui cruci-
fero emittur.
Krajczáros zsömlye. Simila unius cru-
ciferi.

KRÁK.

KRÁK. Sonus corvi.
KRÁKOG. Crocitat. Néha a' varju is elég
szépen krárog. km. Dug. 1. R. p. 33.
Fél a' varjutúl, hogy ki ne krárogja
az el ázott pénzét. Idem ibidem p. 153.

KRAMSÁL.**KRAMSÁL.** Scribillatus, scriptitatus. M. A.
Pázm. Kal. p. 388. „Az indulgentiák
ellen kezdő kramsálni.“**KRÁNICZ.**

KRÁNICZ, Carinthiacus. M. A.
Kráncz Ország. Carinthia. M. A.
Kráncz Országi. Carinthius, carinthia-
cus. M. A.

KRAPSAÁL.**KRAPSAÁL** idem ac Krabsál. Sallyai Vá-
rad' Orvosl. p. 23.**KREDENCZIA.**

KREDENCZIA. Credentia.
Kredenczia, mellyen az uraknál a' po-
hárt bé adják. Vasarium. PP.
Kredenczia-tevő. Praegustator. CM.
KREDENCZIÁLÓ. Praegustator. M. A. L.
KREDENCZIÁS. Praegustator. PP.
KREDENCZIÁT tesz. Praegustat. CM.
KREDENCZIÁZ, kredencziázza. Praegustat.
Meg kredencziázza. idem. Pázm. Pred.
p. 225. „El mégyen kis-aszszonyom,
egy pohár-bort köszön másra, és ki-
csinnyé meg kredencziázván, vagy a'
pohár' szélét meg csókolván, éppen
meg itattya mással.“

KRÉTA.

KRÉTA. Creta. M. A.
Kréta-bánya. Cretae fodina. M. A.
KRÉTÁS. Cretaceus, cretosus. M. A.
KRÉTÁZ, krétázza. Creta scribit, notat.
Bé krétázza. Creta inducit, inficit.
Ki krétázza. Creta designat.
Krétázott. Cretatus. M. A.

KRISPÁN.**KRISPÁN.** Grispán. Viride aeris, acri-
go. S. I.**KRISTÁL.**

KRISTÁL. Crystallus, cristallum. M. A.
KRISTÁLI. Crystallinus. M. A.

KRISTÉLY.**KRISTÉLY.** Clysterium, clyster. M. A.**KRISTÓF.**

KRISTÓF, t. f. n. Christophorus.
Kristóf' imádsága. Dug. km. 1. R. p. 161.

KRISTUS.

KRISTUS. Christus. Kenetett. PP.
 Kristus' köntöse. Tunica Christi. Meg
 inná a' Kristus' köntösét is. km.
 Kristus' koporsóját sem őrizik ingyen.
 km.
 Kristus' tenyere. Sár-ff. Csapó p. 257.

KRIZOLIT.

KRIZOLIT. Chrysolithus. Arany-kő. Gold-
 stein. S. I.

KRIZOPÁSZ.

KRIZOPÁSZ. Chrysoprasius. S. I.

KROKODIL.

KROKODIL. Crocodilus. M. A.

KRÓNKA.

KRÓNKA. Chronica, annales. M. A.
 Világ' krónikája. Annales mundi, hi-
 storia universalis.

KU.

KUASZ.

KUASZ. Kuvasz. Canis grandior. M. A.
 Zrinyi P. 9. Str. 43.

KUBÓ.

KUBÓ. Joculator, scurra. S. I.

KUCZ.

KUCZ.
KUCZKÓ. Kuzkó, kuczik. Angulus foci.
 S. I. Sut, kemence' möge, suttony,
 pest' möge. Sz. D.
 El lehet vele egy kuczóban lakni. km.
 Dug. p. 1.
 Otthon a' kuczóban hever. Biró Már-
 ton, Micae p. 202.

KUCZOR.

Kuczora. F. Bács Vben.
Kuczorit, kuczoritja. Öszve huzza. Sz. D.
 Magát le kuczoritja. — Öszve kuczor-
 ritja. Sz. D.
Kuczorodik. Kukorodik. Sz. D.
 Le kuczorodik. Mikes, p. 455. „Kiki a'
 maga helyére le kuczorodik.“
Kuczorog. Flexo poplite stat. PP.
 Ott kinu kuczorog. Sz. D.

KUCS.

KUCS.
KUCSKA. Sziget, Bács Vben.
KUCSMA. Tegmen capitis pelliceum al-
 bum ovile. E MSS. Valentini Kác-
 kovics Ex-Jesuitae. Allis GUCSMA.
KUCSORGÓ. Telek Szabolcs Vben.
KUCSOVA. F. Bereg Vben.

KUD.

KUD.

KUDARCZ. (Kud-arcz?) Pudor, ignomi-
 nia. PP. Csuzi p. 595. habet; KO-
 ARCZ, KOARCZOS, nagy Koarczot
 vallott. p. 615. Gyöngyösi 2. Dar. p.
 646. KUVARCZ.
KUDORGÓ. Csárda, Abaúj Vben.

KUF.

KUF. Doliolum, batus. M. A.
KUFÁR. Propola, caupo, tabernarius.
 M. A. Pázm. Pred. p. 468. Minutae
 mercis propola. PP.
 Hal-kufár. Hallal kereskedő. Vajda, 3.
 K. p. 709.
 Inter-kufár. Pararius. M. A.
Kufárkodik. Cauponatur. M. A. CM. Pázm.
 Pred. p. 1136.
Kufárkodás. Quaestus.
 Illetlen kufárkodás. Quaestus sordidus.
 Pázm. Pred. p. 600.
Kufárkodó. Nundinator. Pázm. Pred. p.
 474. PP.
Kufárnő. Caupona. M. A. Fructuaria,
 oporopola, minutae mercis propola.
 PP.
KUFFANTÓ. Mercator, mercatrix. S. I.
 Sz. D.

KUH.

KUH.

KUHANT. S. I.
KUHAR. A' hegy' dombjának kavarodása,
 csavarodása. Sz. D. A' kuharon van
 Udvarhelyen az akasztó fa. Sz. D.
KUHIT mond. km. Herbam porrigit, ma-
 nus dat. M. A.
KUHNYÓ. Tugurium. M. A.
KUHOG. Róka-módra szől. Sz. D.

KUJON.

KUJON. Caninus. Eb - természetű. Nagy
 kujon vagy te.
KUJONKODIK. Ebelkedik.
KUJONSÁG. Ebelkedés.

KUK.

KUK.

KUKA. Mutus. Néma, szótalán. S. I.
KUKACZ. Termes, vermis. S. I. Pondró,
 nyű. Sz. D.
 Sajt-kukacz. Acarus, teredo casealis.
 S. I. Föl pattan, mint a' sajt-ku-
 kacz. km.
Kukaczos. Verminosus. S. I.
 Kukaczos szalonna, bűdös vaj, öszve il-
 lenek. km.
Kukaczosodik. Verminescit, vermes con-
 cipit. Sz. D.

KUKOR.

Kukorék. Ruga, plica, v. vox gallinacea,
 cantus galli. S. I.
Kukorékol. Cantat more gallorum. S. I.
 Cucurrit. PP. Kukurikol. M. A. El
 jön a' hajnal, ha nem kukorékol is
 a' kakas. km. Dug. 1. R. p. 82.

Kukoricza. Triticum turcicum, fago-
 pyrum.

Kukoricza-gombóc. Pastillus e farina
 fagopyri.

Kukoricza-liszt. Farina tritici turcici.

Kukorit. Cantat more galli. Sz. D.

Kukorodik. Contrahitur, convolvitur, cor-
 rugatur. v. Se demittit, inclinat,
 cernuat, procumbit. S. I.

Le kukorodik. Subsidet, cernuat, con-
 quinescit. S. I.

Le kukorodva. Cossim, coxim. S. I.

Kukorog. idem. Sz. D.

KUKSOL. Delitescit.

Ott kuksol. Ibi se contrahendo deli-
 tescit.

KUKU, KUKÓ. Ovum. Régen oda van
 mind fészkestől, mind kukóstól. km.
 Dug. 1. R. p. 90.

Ló-kuku. Rotundum stercus equinum.
Kukucsál. Prospectat per foramen. Him-
 fán palotán kis ablakon kukucsál:
 Dió.

Kukucsálgat. Identidem prospectat.

Kukuk. Cucullus. M. A. PP. Kakuk'
 szava.

Kukukol. Cantat more cuculli.

KUKK.

KUKK. Gry, bu. M. A.

Egy kukkot sem. Ne gry quidem. M. A.
 Pázm. Kal. p. 202. Monoszlai, Hit' ol-
 talma. p. 322.

KUKKAN. Furtim spectat, intuetur. S. I.

Bé kukkan. Inspicit, introspicit. S. I.

Kukkanás. Furtiva prospectatio. S. I.

Kukkant. Idem. Sz. D. Bé kukkantott,
 mind bolond Istók Döbrüczönben. km.

KUKLYA.

KUKLYA. Cuculla. M. A. Eszterházi Ta-
 más. p. 455. hodie passim Csuklya.

Lasnakos kuklya. Bardocucullus. M. A.

Oláh-kuklya. idem. CM.

KUKLYÁS. Cucullatus. M. A.

KUKOJCZA.

KUKOJCZA. Vaccinium myrtillus. S. I.

KUKREJT.

KUKREJT. Intinctus salviatus. PP.

KUKTA.

KUKTA. Lixa, coquulus, calo. S. I.
 Szakács-inas. Meg szokta, mint ha-
 rát-kukta a' szennyet. km. Dug. 2.
 R. p. 294.

KUKTASÁG. Caloniatus. Szakács-inasság.
KUKTAKODIK. Lixam, calonem agit.

KUL.

KUL.

KULACS. Obba, culigna. S. I. Fa-pa-
 laczk, vörös Gyurkó, csutora. Sz. D.
KULIMÁZ. Axungia. Fekete, mint a' ku-
 limáz. km. Dug. 1. R. p. 218.

KULL.

- KULL.**
KULLANCS. Asilus. PP. Scynifes. Pázm. Kal. p. 707. Erdőn termő, és ember' barom' testébe magát mélyen bé rágó bogár. Sz. D.
KULLÁNCS. Ragadály, apró bojtortján, ragály. Sz. D.
KULLANT. Füllent, hazud', görbét horgast mond. Sz. D.
KULLINT. Furatur, furtim tollit. S. I. Lopva el vesz valami aprólékosságot. Sz. D.
KULLOG. Ambulat restitans, procedit pedetentim. M. A. Pázm. Pred. p. 990. Lassan kullog, mintha epret szedne. km. Farkast emlegetnek, 's kert alatt kullog. km.
 Elő kullog. Tasi Gáspár, p. 56.
 Kullogó. Restitendo ambulans. Faludi, N. A. p. 232.

KULYAK.

- KULYAK.** Pugnus. Sz. D.
 Kulyog. R. idem. Ököl. PP.
KULYAKOL, kulyakolja. Pugno percutit. Meg kulyakolja: meg öklözi. Sz. D.

KUNIK.

- KUNIK.** A' bujós játékbán egyik kunik, mig a' másik el bujik. S. I.
KUNCZOG. Abjete instat. PP.
 Ki kunczogta: ki kunyorálta. Sz. D.
KUNCZOROG. Enixe rogat, supplicat, obtestatur. S. I.
KUNDÉSZ. Exquirat, explorat, excutit omnes angulus.
 Mindent ki kundész: ki fürkész.
KUNNYÓ. Tugurium. M. A.

KUNY.

- KUNY.**
KUNYA. Effoeminatissimus, desés. M. A.
KUNYHÓ. Attegiae. Kaliba. CM. Félre kunyhó a' ház elől. km.
 Alacson kunyhó. Vile tugurium. Az alacson kunyhóból is néha néha nagy ember támad. km.
 Kunyhója. Ejus tugurium. Embernek a' maga kunyhója jobb más palotájánál. km.
KUNYORÁL. Enixe rogat, precibus extorquet. Tordai MSS. „Hol pénzt, hol lovat kunyoráltt.“
 Ki kunyorálta az attyától. Sz. D.
KUNYNYOG. Flendo supplicat. S. I.

KUP.

- KUP.** Manipulus, fasciculus, cumulus, congeries. S. I.
 Egy kup nád: egy kötés nád. Sz. D.
Kup. F. Veszprém Vben.
KUPA. Crater, cupa, cuppa, capula. M. A. CM. Scyphus. PP.
 Kupa. t. h. n. Abaúj, Csanád, és Zág-ráb Vben.
 Kupa-csináló. Tornator, lignarius toreutes. PP.

- Arany-kupa. Patera, crater. NC. p. 397.
 Daru-kupa. Amphora altitudine gruis. Szirmai, Parab. p. 87.
 Fődeles kupa. Scyphus operculatus. Szirmai l. c.
 Zománczos kupa. Scyphus caustico labore efformatus. Szirmai. l. c.
 Kupai kút Szombathelyen. — Ez is ivott a' kupai kútból. km.
 Kupány. F. Ugocsa Vben.
 Kupás. Lignarius toreutes. PP.
 Kupás cserép, ház-fődni való. Imbrex. PP.
 Kupás véső. Caestrum. PP.
KUPACZ. Cumulus, congeries. Sz. D. S. I.
 Kupaczbá rakja a' ganéjt. Sz. D.
 Kupaczos. Cumulatus, in cumulum congestus.
 Kupaczos játék. Gyermekek-játék, kupaczba rakott diókkal.
KUPAK. Operculum. S. I. Sz. D.
 Hordó-kupak. Operculum dolii. Sz. D.
 Kupakos. Operculum habens.
 Kupakos pipa: fődeles pipa. Sz. D.
KUPALAG. Tuberculum. Hallottam 1820. Mart. 24.
 Kupalagos. Tuberculatus, tuberosus.
 Kupalagos ennek az ökörnek bőre. Hallottam a' Pápai vásáron. 1820. Mart. 28.
KUPOR.
 Kuporczol. Se contrahit, se in cumulo tenet. Ott kuporczol, mint a' cigány. km.
 Kuporgat, kuporgatja. Cumulatum congregat, per parvos cumulos auget.
 Kuporit, kuporitja. Cumulatum occupat. Zvonarics 1. R. p. 748. Faludi N. E. p. 194.
KUPPONY. Sz. P. Zemplin Vben.

KUR.

- KUR.**
KURHOL. Reprehendit, carpit, objurgat, verbis castigat. S. I. Szid, korpáz, hurogat. Sz. D.
KURITOL, KURITTYOL. Grassatur, errat. M. A. Cursitat, vagatur, oberat. S. I.
 Kuritoló (Kurittyoló). Grassator, circulator, erro, ambulo. M. A. it. Circumforaneus v. medicaster, pseudo-medicus. S. I. Kóborló, koslató, tekerő, lödörgő, lézdegő, szédelgő, szara-hora, keringő. Sz. D.
KURITTYÁN. F. Borsod Vben.
KURJANT. Clamat, vociferatur. S. I. Sz. D.
KURJONGAT, KURJOGAT. idem. Sz. D.
 * Kuria. Horvátul: Farkas. Sz. D.
KURKÁL, kurkálja: keresgéli.
 Ki kurkálja: ki keresgéli.
KURKÁSZ, kurkászza. Quaerit, scrutatur, investigat. S. I.
 Ki kurkászta: föl fürkészte.
KURRANT. Tyúk' szava, midőn kányát lát. Sz. D.
KURROGAT: riogtat, hurogat. Sz. D.
KURUGLYA. Asserculus formae triangularis, perticae infixus, quo carbones e furnis extrahuntur. Szén-vonó. Sz. D.
 Kuruglyáz, kuruglyázza. Purgat furnam a carbonibus.
 Ki kuruglyázza: kuruglyával ki vonja.

- KURUSOL,** KURUZSOL. Incantat, fascinat v. ope magiae medetur. S. I. Sz. D.
KURUTTYOL. Coaxat. Béká-szóllás.
 Kuruttyolnak a' békák. Ranae coaxant. Sz. D.
 Kuruttyolás. Coaxatio. S. I.

KURA.

- KURA.** Puella. Kovva.
 Kura-barátság, marha-szaporraság, hamar oda van. km.
 Kura-fi. Puellator, meretricator.
 Bestye-lélek, kura-fi! Bestialis anima, meretricator.
KURVA. Meretrix, scortum. M. A. Ritka falu, kiben kurva nincsen. km.
 Kurv' anyja. Meretrix ejus mater. Dictum contumeliosum. Örül mint tót a' kurv' anyának. km.
 Kurv' anyázza. Meretricem appellat ejus matrem. Öszve kurv' anyázza.
 Kurva' bábája. Meretricis obstetrix.
 Kurva' fattya, kurva' fia, kurva' kölyke. Spurius, nothus.
 Kurva-feleséget tartó. Cornutus. PP.
 Kurva-kér. F. Arad Vben.
 Kurva-kerítés. Lenocinium. M. A.
 Kurva-kerítő. Leno. M. A.
 Kurva-tartás. Intertentio meretricis.
 Kurva-tartás tékozlással jár. km.
 Kurvai. Meretricius. M. A.
 Kurvaság. Meretricium. M. A. Részség, kurvaság, egygyütt járnak. km.
 Kurválkodik. Meretricur, scortatur. M. A.
 Kurválkodás. Scortatio. M. A.
 Kurválkodó. Scortator. M. A.
 Kurvás. Scortator, scortationi deditus.
 Kurvás lator. Admissarius. PP.
 Kurvái. Meretricie. M. A.
 Kurváz, kurvázza. Meretricem dicit, nuncupat, nominat. S. I.
 Ki kurvázza. Meretricem eam nominando eliminat.
 Meg kurvázza. Nominat meretricio eam gravat.
 Öszve kurvázza. Saepius eam meretricem appellat.

KURIA.

- KURIA,** nemes ülés. Curia.
KURIÁS. Habens curiam.
 Kuriás kastélyos magányos lakás. Faludi N. U. p. 153.

KURT.

- KURT.**
KURTA. Brevis, curtus. M. A. Kapálj kurta, leszsz poltura. km.
 Kurta farku. Vágot farku.
 Kurta hegy. Csárdá Bars Vben.
 Kurta Keszi. F. Komárom Vben.
 Kurta kigyó. Coluber. Pázm. Pred. p. 765. 796.
 Kurta korcsma. Popinae pagensium, quae a festo Michaëlis usque festum Georgii habentur, ac proinde toto anno non durant.
 Kurta kutya. — Anyi, mint a' kurta kutya. km.

Kurta mente. Chlamys, sagum. M. A.
Kurta mentés. Chlamydatum, sagatus. M. A.
Kurta patak. E. F. Háromszék Székében.
Kurta poroszló. Ille homicida ab initio, serpens antiquus. Csuzi, Tromb. p. 206.
Kurta zsák. — A' hoszszu zsák könnyen dől, a' kurta föl fordul. km.
Kurta szoknya. Tunica muliebris succincta.
Kurtaság. Brevitas. M. A.
Kurtán. Concise, breviter. M. A.
Kurtány. Ágyu' neme, rövid ágyú. Sz. D.
KURTÍT, kurtítja. Curtat. M. A.
 Meg kurtítja. Decurtat, abbreviat.
Kurtítás. Decurtatio, concisio. M. A.
KURTUL. Curtatur, curtescit. S. I.
KURTULA. Dorong. Sz. D.
Kurtulás. Praecursor navis onerariae super Danubium. S. I. A' ki a' hajó előtt az alattságot hányja doronggal, hogy el ne akadjon. Sz. D.

KURTÁN.

KURTÁN. Nemzet' neve. Gyöngyösi, 2. Dar. p. 405.
 Kurtán. Sz. P. Nógrád Vben.

KURUCZ.

KURUCZ. Crucius. PP. Civis male contentus, v. miles confederationis. S. I.
 * Kezdődött ez az el. nevezés 1673-ban Tököli' föl zöndülésekor. Lásd Babocsai, Fata Tarzal. p. 32. Cf. Cornides' értekezését e' szórúl. Windisch, Magazin. Tom. 1. p. 221.
Kurucz-háború. Bellum intestinum, civile. S. I.
Kurucz-világ. Revolutio, tempus civilis belli. Vajda, 2. K. p. 316.
KURUCZOS mente. Rövid mente.
KURUCZSÁG. Populus male contentus, v. militia confederationis. S. I.

KUS.

KUS.
KUSAD, KUSSAD. Procumbit, cernuat, se demittit, inclinat. S. I. Sz. D.
KUSÁLY. E. F. középs Szolnok Vben.
KUSOL. Se contrahit. Háznál kell az aszszonynak, mint az ebnek, kúsolni. km.
KUSTALY. E. Erdő.

KUSZ.

KUSZ.
KUSZA. Cauda destitutus. S. I.
 Kuszál, kuszálja. Öszve hányja, veti. Öszve kesze-kuszálta.
KUSZik. Repit, serpit. S. I.
KUSZI. Parvus caniculus.
KUSZKÓ. Suttony, kemence' mögé. Sz. D. Mindég a' kuszkóban ül, még sincs otthon. km.
KUSZMA. E. F. Doboka Vben.
Kuszmál, kuszmálja. Öszve hányja, keveri. Sz. D.

Öszve kuszmálodott-haj. Capilli invicem implexi. Sz. D.
KUSZTORA. Bicsak. Sz. D. Cultellus cum manubrio ligneo.

KUT.

KUT.
KUTAK. Pumilus, brevis. Kisdéd, törpe. Sz. D. Kutag. Sz. D.
 Kutak ember. Pumilio, pumilus. M. A. CM. Prágai, p. 250.
 Kutak hajó: kisdéd hajó. Sz. D.
Kutakság. Pulyaság, törpeség. Sz. D.
KUTTAT, kuttatja. Keresi, fürkészi. Sz. D.
 Föl kuttatja. Perserutatur. S. I.
KUTTOG. Magát öszve húzva hallgat, sunnyog. Sz. D.

KUTY.

KUTY.
 Kutya falva. E. F. alsó Fejér Vben.
KUTYA. Catellus, caniculus. M. A. Egygyik eb, másik kutya. km.
 Kutya-Bagos. F. Bihar Vben.
 Kutya-bőr. Membrana. Dug. km. 1. R. p. 60. 61. Nemességét kutya-bőrön, nem szivében hordozza. Dug. km. 2. R. p. 20.
 Kutya-dolog. — Elég kutya-dolog. km.
 Kutya' fattya.
 Kutya' fia. — Eb-apanak kutya-fia. km.
 Kutya' futtában. Geidler, Hadi Okt. p. 101.
 Kutya-gazda. — Eb-szolga, kutya-gazda. km.
 Kutya' gazsága.
 Kutya-kölyök. Catulus canis. A' kutyának csak eb a' kölyke. km.
 Kutya-laboda. Chenopodium foetidum. Csapó p. 150.
 Kutya-pajta. Canile, canum stabulum. PP.
 Kutya-petrezselyem. Aconitum maculatum, aethusa cynapium. S. I.
 Kutya-porczió. Verbera. Dug. km. 1. R. p. 32.
 Kutya' szőre. — Kár a' kutya' szőret meg arany-fürtözni. km.
 Kutya-vásár. — Csak egyszer volt Budán kutya-vásár. km.
 Kutya-zab. Lolium perenne. S. I.
 * Csúf-kutya. Scurra, subsannator. S. K.
 Fa-kutya. Canis ligneus. Nevet, mint a' fa-kutya. km.
 Házi kutya. Canis domesticus. S. K.
 Heves kutya vak kölykeit hányja. km. Festina lente.
 Juhász-kutya. Canis pastoralis. S. K.
 Kis kutya. Caniculus. A' komondor nem sokat törődik, ha meg ugatja is a' kis kutya. km.
 Köntös' ujjába való kutya. Meliteus canis. M. A.
 Kurta kutya. — Annyi, mint a' kurta kutya. km.
 Mészáros-kutya. Canis lanarius. Dug. km. p. 297.
 Paraszt kutya. Canis villaticus. S. K.
 Tarka kutya. Canis variegatus. Mintha csak egy tarka kutya volna a' világon, km.

Úri kutya. Meliteus canis. S. K.
 Vadász-kutya. Canis venaticus.

** Kutya' nemei:

I. KOMONDOR. Házat őrző.
 II. KUVASZ. Barmot őrző.
 III. MELÁK. Barom-fogó.
 IV. AGÁR. Nyúl-fogó.
 V. VIZSLA. Fűr-fogó.
 VI. KOPÓ. Nyúl- vagy őz-fogó.
 VII. PULYA. Borz-fogó.
 Lásd, Dugonics, km. 1. R. p. 48.
 Kutyább. — Mennél kurtább, annál kutyább. km. Dug. 2. R. p. 5.
 Kutyai, Caninus,
 Kutyai. Sz. P. Gömör Vben.
 Kutyája. Ejus canis.
 Adorján' kutyája. — Reá tartja magát, mint az Adorján' kutyája. km.
 Halál' kutyái ugatnak ki belőle. km.
 Iványi ember' kutyája. — Dugába dől, mint az Iványi ember' kutyája. km.
 Rökus' kutyája. — Csikorgatja fogait, mint a' Rökus' kutyája. km.
 Kutyálkodik: hamiskodik v. kaczerkodik, bujálkodik. S. I.
 Kutyaság. Malitia v. nequitia canina. Vajda. 2. K. p. 116.
 Kutyász. Canum curator. S. I.
KUTYÓ. Caniculus, canicula. M. A. Faludi, N. A. p. 4. Kutya után ugat a' kutyó. km. Dug. 1. R. p. 52.
 Kutyóeska. Catellulus. M. A.
KUTYORGÓ.

KUVACS.

KUVACS-kő. Faragatlan termés-kő. Sz. D.

KUVASZ.

KUVASZ. Canis grandior. M. A. Molesus. Kuvasz szénán fekszik, de abból nem eszik, morog ehültt ököre. Beniczki, p. 195.
 Pokolbéli kuvasz. Pázm. Kal. p. 221.
 Apró kuvaszok' ugatása. Latratus canum. Pázm. Pred. p. 806.

KÚ.

KÜLCS.

KÜLCS. Clavis. M. A. Nem minden kulcs nyit meg minden ajtót. km.
 Külcs. Sz. P. Fejér Vben.
 Külcs-adás. Traditio clavium. Pázm. Kal. p. 795.
 Külcs' hangja. Sonitus clavis. A' templomba sem az ember megy elsöben bé, hanem a' külcs' hangja. km.
 Külcs' lyuka. Apertura serae. S. I.
 Külcs-tartó. Claviger. Eszterházi Tamás. p. 423.
 Külcs' tolla. Schlüsselbart. S. I.
 * Arany-külcs. Clavis aurea. A' Prókátorok' szája arany- vagy ezüst- kulccsal nyílik. km.
 Ál külcs. Beniczki, p. 259.
 Lopó külcs. Prágai, p. 54.
 Pincze-külcs. Clavis cellarii.

KÜLCSA. Ejus clavis. Kulcsát szivednek másra ne bízd. km.

KÜLCSÁR. Clavicularius, claviger. item Cellarius, pincerna, promus condus. M. A. Roszsz kulcsár az, a' ki szomjan meg hal. km.

Kulcsár' falva. F. Vas Vben.

Kulcsár-Karcsa. F. Posony Vben.

Kulcsárkodik. Clavigeri officio fungitur.

Kulcsárság. Clavigeratus.

KÜLC SOL, kulcsolja. Connectit, complicat. M. A.

Által kulcsolja. Circumplectitur. S. I.

Egybe kulcsolja kezeit. Manus complicat. Pázm. Kal. in praef.

Kezét fejére kulcsolja. Compressis manibus. M. A. p. 180.

Őszve kulcsolja. Connectit, complicat. M. A.

Kulcsolás.

Őszve kulcsolás az asztalos - műben. Commissura. PP.

Kulcsolt.

Őszve kulcsolt kézzel. Complicatis manibus. Faludi, N. E. p. 25.

KÜLC SOS. Clavem habens, clavicularius.

M. A.

Kulcsos város. Urbs, civitas murata. M. A. Faludi, N. U. p. 4.

KÜLDUS.

KÜLDUS, KÜDUS. L. KOLDUS.

KÚN.

KÚN. Cumanus. M. A. El költt a' kún a' Körösön. km. In portu navigat. KV. p. 241.

Kún hegyes. F. N. Kúnságban.

Kún ital. L. BOZA.

Kún kötés. Vulcanium vinculum. M. A.

Kún Miklós' kertjéből élődik. km: a' piaczról élődik. Dug. km. 1. R. p. 253.

Kún ország. Cumania. M. A.

Kún süveg. Pileus olim cumanicus, nunc hungaricus. S. I.

Kún tapló. Fomes ex artemisia. S. I.

KÜND. E. F. Küküllő Vben.

KÜNSÁG. Cuman, Cumania.

KÚT.

KÚT, Fons, puteus. M. A. Roszsz kút az, mellybe vizet kell hordani. km.

Kút. Major, Liptó Vben.

Kút-ásó. Putearius. M. A. CM.

Kút-ásó. F. Nógrád Vben.

Kút-bödöny: kút-káva. Sz. D.

Kút-csiga. Trochlea. M. A.

Kút' falva. E. F. Alsó Fejér Vben.

Kút-fej. F. Szala Vben.

Kút-forrás. Scaturigo, fons. NC. p. 417.

Kút-födél. Puteal. M. A.

Kút-fő. Fons, scaturigo. M. A.

Kút-fő. Sz. P. Somogy Vben.

Kút-fői. Fontalis, fontanus. M. A.

Kút-gárgya. Crepido putei. Kutat bé gárgyázza. Puteum marginat. PP.

Kút-gém, kút-ostor. Tolleno, ciconia. Schwängel. S. I.

Kút' karéja. Crepido putei. Pesthi' Me-séji p. 63.

Kút-káva. idem.

Kút-kerék. Haustrium. M. A. Situla aquaria, putearia, urna, hydria. PP.

Kút-köpü. Advas fából készült kút-káva. Sz. D.

Kút-kötél. Bolis. M. A.

Kút-ostor. Tolleno. Sz. D.

Kút' öble. Sz. D.

Kút-víz. Aqua puteana, fontana. M. A.

* Be héjazott kút. Puteus testudinatus. NC. p. 7. 417.

Bor-kút. Fons aquae acidae, acidulae. S. I.

Csévés kút. Fons fistularis. NC. p. 443.

Csigás kút. Trochleatus fons. S.K. VV.L.

Élő kút. Fons perennis. S. K.

Gémes kút. Tollenone provisus puteus. S. K.

Kankalékos kút. idem.

Kávás kút. Margine provisus puteus. S.K.

Kerék-kút. Fons rotalis. S. K.

Kék kút. F. Szala Vben.

Ki folyó kút. Meritő kút.

Köves kút. FF. Vas és Szala Vben.

Kő-kút. Sz. PP. Bács és Heves Vben.

Kupai kút. Szombathelyen hajdan, de már ma helyét sem tudják mutatni, azonban mődatik most is: Ez is ivott a' kupai kútból.

Mély kút. Puteus. S. K.

Sós kút. F. Fejér Vben.

Száraz kút. Aridus puteus. S. K.

Szent kút. Fons sacer. it. t. h. n. Baranya, Győr, Nógrád és Vas Vben. Szivatos kút.

Tzékő kút. Fons saliens. Molnár János.

Tekerő kút. Rotalis puteus. S. K.

Ugró kút. Fons saliens.

KÚTAS. Puteum habens, puteis provisus, abundans.

Kutas. t. h. n. Arad, Csongrád, Bács, Nógrád, Somogy és Szala Vben.

KÚTI. Putealis, puteanus. M. A.

Kúti. PF. Fejér, Nyitra, és Zágráb Vben, és malom Szepes Vben.

Szent kúti. Sacrofontanus.

KUTIZÁL. Sámbar ellen p. 179.

KÚTON való horog. Harpax. M. A.

KUTRA megy. Puteum accedit. Addig megy a' korsó kútra, míg el török. km.

KÚTY.

KÚTY.

KÚTYA. Tugurium, gurgustium, tabernaculum, attegiae, casa. M. A.

KÚTYORLÓ. idem. Pázm. Pred. p. 1167.

KÜ.

KÜCSID.

KÜCSID. Parvus. vide Kicsiny. M. A.

KÜCSÖG.

KÜCSÖG. Üstök - nyomtatója a' lónak. Szép medályos kücsög a' lova' fejében. Sz. D.

KÜGY.

KÜGY. Sz. P. Bihar Vben.

KÜK.

KÜK.

KÜKE-mező. F. Sáros Vben.

KÜKECS. F. Vas Vben.

KÜKLik. Denuo plumescit, pullescit, vernat. S. I. Vedlik, tollát újítja. Sz. D.

Küklés. Nova plumatio, vernatio, plumarum alteratio. S. I.

Küklött madár, ölyv, karoly. Accipiter alterius induvii vernationem passus. PP.

Küklő. Denuo plumans, vernans.

Küklő. Sz. P. Nyitra Vben.

KÜKÖRCS, Kükercs, Kükörics, Kikirics. Pulsatilla. M. A. PP. Colchicum autumnale. S. I. Későre virágzik, mint az őszi kikirics. km. Dug. 1. R. p. 120. 2. R. p. 48.

KÜKÜLLŐ (Kis, nagy). E. Folyó víz. Cucullus, Cicellus.

Küküllő' falva. E. F. Udvarhely Székében.

Küküllő-vár. E. MV. Küküllő Vben.

Küküllő Vármegye. Comitatus Küküllö-ensis.

KÜL.

KÜL.

Kül-föld. Terra anteurbana, territorium, vicinia. M. A. Ora externa. Ausland. S. I.

Kül-földi. Paganus, anteurbanus, exterus, extraneus, allophilus. M. A. Peregrinus, alienigena, advena, exoticus. S. I.

Kül-szeg. Vestibulum, atrium, propylaeum. S. I.

Kül-szin. Color externus, forma externa v. apparentia, fucus. S. I.

Kül-tartomány. Regio externa. Sz. D.

Kül-város: külső város. Suburbium. Sz. D.

Kül-volta valaminek. Qualitas externa. S. I.

* Nélkül. Sine, absque, eo excluso.

A' nélkül. Sine eo.

Bor nélkül. Sine vino.

Ész nélkül. Sine mente.

Viz nélkül. Sine aqua. 's a' t.

KÜLD, küldi. Mittit, subornat. M. A. Ablegat. Jó volna halálért küldeni. km. Valde tardus in agendo.

Alá küldi. Ablegat ad partes inferiores.

Által küldi. Transmittit. S. I.

Bé küldi. Intromittit.

El küldi. Ablegat, amandat. M. A.

Elöl küldi. Praemittit. M. A.

Föl küldi. Admittit, sursum mittit. PP.

Haza küldi. Remittit domum.

Hátra küldi. Jubet recedere, relegat.

Hozzá küldi. Mittit ad eum.

Ki küldi. Exmittit. M. A.

Le küldi. Deorsum ablegat.

Meg küldi. Mittit, transmittit.

Reá küldi. Mittit ad ejus collum.

Viszsa küldi. Remittit, relegat. S. I.

Küldés. Missio. M. A.

El küldés. Ablegatio, dimissio. M. A.

Ki küldés. Exmissio. M. A.
 Küldögel, küldögeli. Missiculat. M. A.
 Küldögelés. Missiculatio. M. A.
 Küldöget, küldögeti. Missitat.
 Küldögetés. Missitatio, missiculatio.
 Küldő. Mittens, ablegans.
 Küldött. Missus, deputatus, nuncius. S. I.
 Küldöttség. Ablegatio.
 Küldöz, küldözi. Missitat, missiculat. M. A.
 El küldözi. Missiculat. M. A.
 Küldözés. Missio, missiculatio. M. A.
 KÜLLYE (külje) valaminek. Pars externa v. qualitas extrinseca. S. I.
 KÜLLYEBB (küljebb, küljebb, külylyebb, külylyebb.) Exterius, remotius. M. A.
 Külylyebb való. Exterior. M. A.
 KÜLLYES. E. F. Hunyad Vben.
 KÜLÖL. R. Most kívül. Foris, extra, exterius, extrinsecus. Silv. S. I.
 Külöl belől. R. Ubivis, undique, ubique, ex omni parte. S. I.
 Külöl való. R. Externus, extraneus, exterius. S. I.
 KÜLÖN. Seorsim, seorsum, separatim. M. A.
 Külön hál. Secubat. M. A.
 Külön hálás. Secubitus. S. I.
 Külön koltózik. Semigrat. M. A.
 Külön külön. Sigillatim, singillatim, distincte, seorsim. M. A.
 Külön olvassa. Dinumerat. M. A.
 Külön rekeszti. Segregat, sejungit. M. A.
 Külön rekesztés. Seclusio. M. A.
 Külön szedi. Seligit. M. A.
 Külön teszi. Seponit, semovet. M. A.
 Külön választja. Seligit, segregat. M. A.
 Külön választás. Segregatio, selectio. M. A.
 Külön választva. Discrete, discretim. M. A.
 Külön válik. Secedit, abscedit, discedit, separatur, sejungitur. S. I.
 Külön válás. Seccasio. S. I.
 Külön való. Segrex. S. I.
 Különb. Lásd KÜLÖMB.
 Különködik. Segregem ducit vitam.
 Különödik. Secernitur, separatur. M. A.
 Secedit, sejungitur. S. I.
 El különödik. Separatur.
 Meg különödik. Sejungitur, secernitur. Pázm. Kal. p. 199. „Meg különödött az a' tudomány az igazságtól.“
 Különök. Distincti. Zvonarics. 1. R. p. 850.
 Különös. Singularis, specialis, distinctus, extraordinarius. S. I.
 Különösen. Peculiariter.
 Különösködik. Se distinguit, singularizat, singularitatem affectat. Faludi, U. E. 2. R. p. 75.
 Különösség. Singularitas. S. I.
 Különöz. Discrepat. M. A. Dissidet.
 Különözi. Distinguit.
 Különözés. Distinctio. M. A. Zvonarics, 1. R. p. 154. 185.
 Különözö. Discrepans, dissidens. Pázm. Kal. p. 289.
 Különység. Seorsitas.
 KÜLÖMB (különebb, különb, külömb). Absimilis, dissimilis, diversus. M. A.
 Külömb-féle. Diversus, diversi generis, varius. M. A.
 Külömb-féle-képpen. Diversimode.
 Külömb különb. Varius, diversus. M. A.

Külömb különb-képpen. Diverse, diversim, varie. M. A.
 Külömb szavú. Dissonus. M. A.
 Külömben. Secus. it. Dissimiliter, diverse, diversim. M. A.
 Külömbet ért. Dissentit. M. A.
 Külömbet értés. Dissensio. M. A.
 Külömböz. Differt, absentit, discrepat, dissidet, abludit. M. A. Öröm, üröm, csak bötüben külömböznek. km.
 Külömbözögel. Discrepat. M. A.
 Külömbözés. Dissidentia, discrepantia. M. A.
 Külömbözö. Varius, dissimilis, diversus, discrepans. M. A.
 Külömbözöleg. Varie, variatim, diverse. S. I.
 Külömböztet, külömbözteti. Variat, discriminat. M. A.
 Ki külömbözteti. Praedistinguit.
 Külömböztetés. Variatio. M. A. Distinctio, discriminatio. S. I.
 Ki külömböztetés. Praedistinctio.
 Meg külömböztetés. Discriminatio.
 Külömböztetve. Variatim. M. A.
 Külömbőség. Discrimen, diversitas, varietas, dissimilitudo, differentia. M. A.
 Még nem tud külömböséget tenni jobb és bal keze között. Adhuc parvulus infans est.
 Külömbőség nélkül való. Adiaphoron, indifferens. M. A.
 KÜLÖ a' kerékben. Radius rotae. M. A. (quippe ex centro foras vergit.)
 KÜLSÉG. Pars externa. S. I.
 KÜLSŐ. Exterior, exterius. M. A. Externus, exterius, extraneus. S. I.
 Külső. Azon nevü több helységek' meg külömböztetöje, mint p. o. Külső Halastó, — külső Láng, — külső Vat. 's' a' t.
 Külső halom. F. Szabolcs Vben.
 Külső képpen. Externe, extrinsecus. S. I.
 Külső látszat. Facies externa rei alicujus. S. I.
 Külső szín. Exterior apparentia, forma externa. A' külső szín szinte úgy tud hazudni, mint a' száj. km.
 Külső vár. Munimentum exterius. S. I.
 Külső város. Suburbium. S. I.
 Külsőség. Pars externa, apparentia. Faludi, N. U. p. 59. B. E. p. 48.
 Külsőséges. Faludi, N. U. p. 125. N. A. p. 125.
 KÜN, KÜNN. Foris, extra, extrinsecus. M. A. Sem kün, sem ben. Neque intus, neque foris. M. A.
 Künn áll. Exstat, stat foris. M. A.
 Kün hál. Sub dio cubat.
 Kün marad. Emanet. M. A.
 Kün maradó. Emansor. M. A.
 Künn ülő szemek. Eminentes, vel eminenti oculi. PP.
 Kün való. Extraneus. Forestiere.
 KÜVÖL, KÜVÜL. Extra, praeter, extrinsecus, forinsecus, foris. M. A.
 Kűvül fűttő ház. Hypocaustum vaporarium, stuba, stupa. PP.
 Kűvül fűttő kemence. Fornax clausa. PP.
 Kűvül való. Externus, exterius, extraneus, extrarius. M. A.

Kűvöl, Kűvöled, kűvölem. Extra, praeter illum, te, me. M. A.

KÜLLŐ.

KÜLLŐ. Picus flavo-virens. S. I. Apiaster. NC. p. 153. Földi, p. 148.

KÜLÜ.

KÜLÜ, KÜLŐ, kiben kölest törnek. Pila, pistrilla. M. A. Káldio, Exod. 27. 20. KÖLÜ.

KÜLÜBEN meg töri. Pistillo conterit. PP.

KÜNG.

KÜNG.

KÜNGÖS. F. Veszprém Vben.

KÜRT.

KÜRT. Buccinum, buccina, tuba. M. A.
 Kürt, t. h. n. Heves, Komárom, Nógrád és Posony Vkben.
 Alsó Kürt. F. Nyitra Vben.
 Fáj-Kürt. F. Bars Vben.
 Hidas Kürt. F. Posony Vben.
 Jász kürt: Lehel' kurtje.
 Nemes Kürt. F. Nyitra Vben.
 Pusztá Kürt. F. Nyitra Sz. P. Heves Vkben.

Tisza-Kürt. FF. Borsod és Heves Vkben.
 Vadász-kürt. Cornu venatorium. PP.

Vadász kürt. idem. Faludi, T. E. p. 147.
 KÜRTÖL. Buccinat. M. A. Faludi, T. E. p. 111.

Bé kürtöl. Inbuccinat. Csuzi, Sip-szó. p. 41. Tromb. p. 69.

Ki kürtöli. Ebuccinat. Sz. D.

Kürtölés. Inflatio buccinae. M. A.

KÜRTÖS. Buccinator, cornicen, tibicen. M. A.

Kürtös, t. h. n. Nógrád, Somogy és Szala Vkben.

Kürtös. Folyó víz Nógrád Vben.

Kürtös kalács. Nyárson sülttészta-mű. S. I. Bot-kalács. Sz. D.

KÜRTŐ. Infumibulum. M. A. Fumarium. PP.

Kürtő-söpredék. Sordes fumarii purgati. Dug. km. 2. R. p. 56.

KÜS.

KÜS. Parvus, pusillus. vide KIS. M. A.

KÜSEDE. vide KISDE. M. A.

KÜSSEBECSEKE. Minusculus. M. A.

KÜSSEBEBDEKE. idem. M. A.

KÜSSEBBIT, küssebbiti. Derogat, diminuit. M. A.

Küssebbítés. Minutio, diminutio. M. A.

KÜSSEBBSÉG. vide Kissebbség. M. A.

KÜSÜ. Varró-szék a' szij-gyártóknál. Halottam 1825. Jun. 8.

KÜSZ.

KÜSZ. Clupea, sprattus. Breitling. S. I. Hal' neme, Balatonban is elég van. Csapó p. 265.

KÜSZÖB.

KÜSZÖB. (Kül-szoba? Kül-szöb, Kuszöb.)
Limen. M. A. Sok kuszöböt nyaltt az
ó al-fele is. km. Libyca fera. M. A.
Fölsö kuszöb. Superliminare. M. A.
KÜSZÖBE. Ejus limen. Meg gyöpösödhe-
tik miattam kuszöbe. km.
KÜSZÖBI. Liminaris. M. A.
KÜSZÖBÖL, kuszöböli. Domo, vel cubili
exigit, expellit. S. I.
Ki kuszöböli. Eliminat.
KÜSZÖBRÖL köszönti. A limine salutat.
M. A.

KÜZDIK.

KÜZDIK, **KÜSZDIK.** Luctatur. M. A.
KÜZDÉS. Luctatio, lucta. Pázm. Kal.
p. 453.
KÜZKÖDIK, **KÜSZKÖDIK.** Luctatur. M. A.

Küszköddögélik. Luctitatur. M. A. L.
Küszködés. Palaestra, lucta, luctatio.
M. A.
Küszködő. Palaestricus, luctator. M. A.
Küszködő bajnokok. Athletae. Pázm.
Pred. p. 351.
Küszködő hely. Palaestra. M. A.
Küszködteti. Jubet inire luctam, facit,
ut colluctentur.
Meg küszködteti. idem.
KÜZDÖ. Athleta. Telegdi, Felelet p. 130.
Küzdő hely. Palaestra. Sz. D.

KV.**KVÁRTÉLY.**

KVÁRTÉLY. Parasztosan Kovártély. Ho-
spitium, quarterium.

Kvártély-ház. Domus quarterialis.
Kvártély-mester. Metator, designator
hospitiorum. S. I.
* Téli kvártély. Hyberna. Faludi, N.
A. p. 181.

KVÁRTÉLYOS. Miles hospitans. S. I.
Kvártélyos katona. idem.
KVÁRTÉLYOZ, kvártélyozza. Hospitia
distribuit, assignat.
Bé kvártélyozza. Illocat.
El kvártélyozza. Dislocat per hospitia.
Ki kvártélyozza. E prioribus hospitiiis
aufert.

Kvártélyozás. Hospitiorum assignatio.

KVIETÁNCZIA.

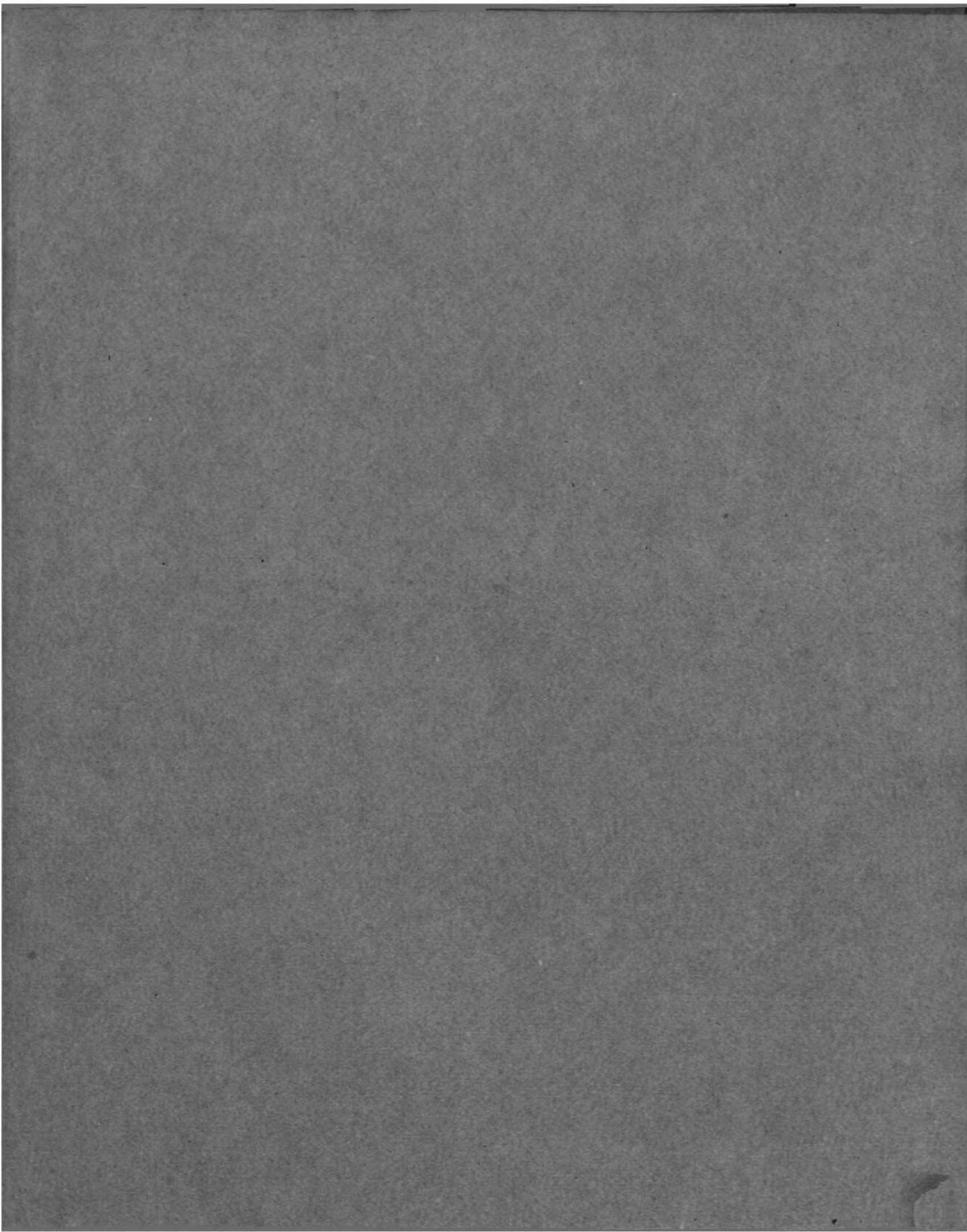
KVIETÁNCZIA, Kvitánczia. Acceptilatio,
apocha. M. A. Menedék-levél, nyug-
tató levél.

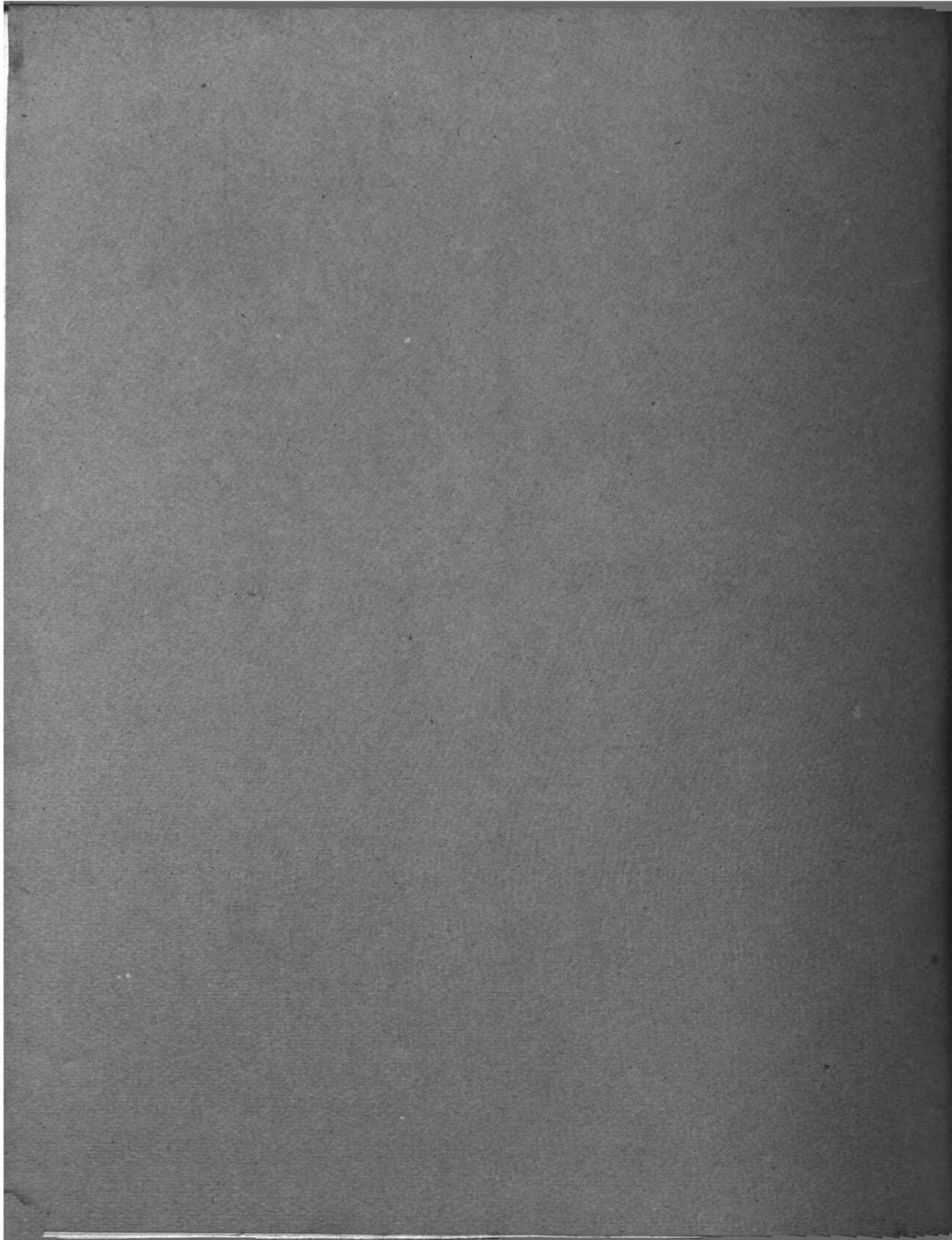
VÉGE AZ ELSŐ RÉSZNEK.

FENYÉRY GYÚLA' ÜGYELÉSE ALATT.

131-dik lapon, 1-ső hasámban,	fölről	16-dik sorban,	venetem	helyett	olvasd: vehetem.
161-dik — — —	alulról	1-ső —	Búcsú' fia	— —	Búcsú' fia.
164-dik — — —	—	19-dik —	Madarász	— —	Madarász.
166-dik — — —	—	7-dik —	Foramen után a' vesszöt töröld-ki.	— —	—
170-dik — 2-dik —	—	25-dik —	ki talál	helyett olvasd: ki talál.	—
180-dik — — —	—	21-dik —	Fúszerszámos után kimaradt bor.	— —	—
184-dik — — —	fölről	6-dik —	gözl	helyett olvasd: gözl.	—
194-dik — — —	—	27-dik —	sugodorott	— —	sugorodott.
199-dik — 5-dik —	—	18-dik —	gyújt, gyúl	— —	gyújt, gyúl.
202-dik — — —	—	15-dik —	Lapas	— —	Lapas.
208-dik — 2-dik —	—	24-dik —	Carolina	— —	Julia (most Carolina).
217-dik — 1-ső —	—	15-dik —	Classis után a' vesszöt töröld-ki.	— —	—
222-dik — — —	—	5-dik —	Caespitosus	helyett olvasd: Caespititius.	—
229-dik — 2-dik —	alulról	23-dik —	Oliquus	— —	Obliquus.
287-dik — 2-dik —	fölről	16-dik —	Fölső	— —	Belső.
291-dik — 1-ső —	—	50-dik —	tomes	— —	fomes.
293-dik — — —	—	11-12d. —	Dyathyrum	— —	Diathyrum.
295-dik — — —	—	17-dik —	Kazzáló	— —	Kaszáló.
315-dik — 3-dik —	—	9-dik —	seperat	— —	separat.
319-dik — 1-ső —	—	31-dik —	EENCSET	— —	KENCSET.
322-dik — 2-dik —	alulról	10-dik —	Focsi-bér	— —	Kocsi-bér.
326-dik — 3-dik —	fölről	18-dik —	provectus	— —	provectus.
336-dik — 1-ső —	—	29-dik —	poculum	— —	poculum.
— — 3-dik —	—	3-dik —	Kürül	— —	Körül.

Österreichische Nationalbibliothek

+Z181660406

